МУҚӘДДӘС КИТАП

Мукәддәс Китап

Кириш сөз

Һөрмәтлик китапхан:

Сиз «Тәврат» вә «Инҗил» қатарлиқлардин тәркип тапқан «Муқәддәс Китап» һәққидә аңлиған болушиңиз мүмкин. «Муқәддәс Китап» барлиқ инсанларға Яратқучи Худа тәрипидин берилгәндур.

«Муқәддәс Китап» «Кона келишим» вә «Йеңи келишим» дәп икки қисимға бөлүнгән. 39 қисимдин тәшкил тапқан «Кона келишим» Муса пәйғәмбәр арқилиқ чүширилгән «Тәвраттин» ибарәт бәш қисим, шуниңдәк Зәбур вә башқа пәйғәмбәрләрниң қисимлирини өз ичигә алиду. Қолуңиздики Китапқа «Тәвратниң» алдинқи икки қисми, йәни «Аләмниң яритилиши» вә «Мисирдин чиқиш» киргүзүлгән болуп, буларда дуния вә инсанларниң яритилиши, шундақла Нуһ, Ибраһим, Яқуп, Йүсүп, Муса қатарлиқ пәйғәмбәр вә исраил хәлқиниң әҗдатлири һәққидә хатириләнгән.

«Йеңи келишим» дәпму аталған «Инҗил» болса Әйса Мәсиһтин кейин йезилған болуп, у 27 қисимни өз ичигә алған. Қолуңиздики толуқ «Инҗилни» мәзмун җәһәттин үчкә бөлүшкә болиду:

1. «Мәтта», «Маркус», «Луқа» вә «Юһаннадин» ибарәт бу төрт қисимда Әйса Мәсиһниң дунияға келиши, яратқан мөҗүзилири, тәлимлири, қәстән чапрас яғачқа миқлинип өлтүрүлүши вә тирилиш җәриянлири баян қилиниду.

2. «Һәзрити Әйса әлчилириниң паалийәтлиридә» Әйса Мәсиһниң шагиртлириниң Хуш Хәвәр йәткүзүш җәрияни баян қилиниду. Буниңда Худаниң Муқәддәс Роһиниң улар билән биллә болғанлиғидин уларниңму Әйса Мәсиһкә охшаш мөҗүзиләрни яратқанлиғи һәм һәр қандақ қийин әһвал вә җапа-мәшәқәтләргә учриған болсиму, қәйсәрлик билән кишиләрни Әйса Мәсиһкә ишинишқа йетәклигәнлиги, нәтиҗидә мәсиһийләрниң санининң зор көпийип, мәсиһийләр җамаәтлириниңму мәйданға кәлгәнлиги баян қилиниду.

3. Салам хәтләр Әйса Мәсиһниң әлчилириниң йеңи қурулған мәсиһийләр җамаәтлиригә язған хәтлири болуп, бу хәтләрдә Әйса

Мәсиһкә ишиниш йолиниң асаси чүшәндүрүлиду һәм мәсиһийләргә несиһәт, илһам вә тәсәлла берилиду.

«Муқәддәс Китап» дунияда сетилиш сани әң көп болған китап болуп, төрт йүздин артуқ тилға тәржимә қилинған. «Инҗилниң» өзила миңдин артуқ тилға тәржимә қилинған. «Муқәддәс Китапниң» биринчи түркчә нусхиси 1666-жили Түркияниң султани Мәһмәтниң тәржимани тәрипидин тәржимә қилинған. Әң йеңи нусхиси болса 2001-жили нәширдин чиққан. Ушбу китапниң ахирида көрситилгинидәк, Инҗилниң уйғурлар арисиға тарқалғиниға кам дегәндә миң жил болған болуп, кейинки жилларда Турпан вә башқа қедимий шәһәрләрдин тепилған ядикарлиқлар бу нуқтини испатлайду. «Инҗилниң» 20-әсирдики биринчи уйғурчә тәржимиси 1914-жили, «Муқәддәс Китапниң» толуқ уйғурчә тәржимиси 1950-жили нәшир қилинған.

«Инҗил» тәхминән икки миң жил бурун қедимки грек тилида йезилған болса, «Тәвратниң» көп қисми униңдинму кона болған ибраний тилида йезилған. Шуңа уларни тәржимә қилиш һәқиқәтән асан әмәс. Әйни чағдики тилларни бүгүнки тилимизға тоғра, раван вә чүшинишлик қилип тәржимә қилиш тәржиманлардин зор әмгәк вә алаһидә җавапкәрчилик тәләп қилиду, әлвәттә. Қолуңиздики бу Китап ялғуз бир кишиниң әмәс, бәлки бир қанчә кишиләрниң әтраплиқ издиниши, чоңқур тәтқиқ қилиши билән вужутқа кәлди. «Инҗил» әдәбий грек тилида әмәс, бәлки һәммә адәм чүшинидиған аммибап грек тилида йезилған. Шу сәвәптин тәржиманлар «Инҗилниң» әйни тилиға садиқ болуш үчүн, һазирқи заман аммибап уйғур тилини қоллинишқа тиришти.

Худа «Муқәддәс Китап» арқилиқ Өзини инсанларға намайән қилип, уларға болған меһир-муһәббитини вә қутқузуш планини көрсәткән. Биз китапханларниң бу Китапни оқуп чиқип, Худаниң ирадисини вә Униң ата қилған қутқузулуш йолини тонуп йетишини үмүт қилимиз.

Уйғурчә «Муқәддәс Китап» җәмийити

Китапниң түзүлүши һәққидә

Толуқ «Муқәддәс Китап» 66 қисимдин тәркип тапқан болуп, қолуңиздики бу китапқа улардин 29 қисим киргүзүлгән. Һәр бир қисимниң қисқартилмиси төвәндикичә:

Тәврат

Аләмниң яритилиши:	Яритилиш
Мисирдин чиқиш:	Чиқиш

Инҗил

Мәтта баян қилған Хуш Хәвәр:	Мәтта
Маркус баян қилған Хуш Хәвәр:	Маркус
Луқа баян қилған Хуш Хәвәр:	Луқа
Юһанна баян қилған Хуш Хәвәр:	Юһанна
Һәзрити Әйса әлчилириниң паалийәтлири:	Әлчиләр
Яқуп язған хәт:	Яқуп
Петрус язған биринчи хәт:	Петрусниң 1-хети
Петрус язған иккинчи хәт:	Петрусниң 2-хети
Юһанна язған биринчи хәт:	Юһаннаниң 1-хети
Юһанна язған иккинчи хәт:	Юһаннаниң 2-хети
Юһанна язған үчинчи хәт:	Юһаннаниң 3-хети
Йәһуда язған хәт:	Йәһуда
Римлиқларға йезилған хәт:	Римлиқлар
Коринтлиқларға йезилған биринчи хәт:	Коринтлиқларға 1-хәт
Коринтлиқларға йезилған иккинчи хәт:	Коринтлиқларға 2-хәт
Галатиялиқларға йезилған хәт:	Галатиялиқлар
Әфәсликләргә йезилған хәт:	Әфәсликләр
Филипиликләргә йезилған хәт:	Филипиликләр
Колосилиқларға йезилған хәт:	Колосилиқлар
Салоникилиқларға йезилған биринчи хәт:	Салоникилиқларға 1-хәт
Салоникилиқларға йезилған иккинчи хәт:	Салоникилиқларға 2-хәт
Тимотийға йезилған биринчи хәт:	Тимотийға 1-хәт
Тимотийға йезилған иккинчи хәт:	Тимотийға 2-хәт

Титусқа йезилған хәт:	Титус
Филимунға йезилған хәт:	Филимун
Ибранийларға йезилған хәт:	Ибранийлар
Вәһийләр:	Вәһийләр

Шуни әскәртип өтүшкә әрзийдуки, әсли қол язмилар бап вә айәтләргә айрилмиған болуп, бүгүнки күндики һәммә тәржимиләрдә охшаш бап вә айәт системиси ишлитилмәктә. Булар нурғун жиллардин кейин киргүзүлгән. Мәсилән, жүмлиләрниң үстидики рәқәмләр айәтләргә вәкиллик қилиду. Тәбирләрдә мәлум бап вә айәтләр қисқартип елинған болуп, қисқартилиш усули вә башқа қаидиләр төвәндикиләрдин ибарәт:

1. «Мәтта 28-бап 18-айәт» қисқартилип: Мәтта 28:18 дәп елинди.
2. «Мәтта 28-бап 18-айәттин 20-айәткичә» қисқартилип: Мәтта 28:18-20 дәп елинди.
3. «Мәтта 28-бап 8-айәт, 10-айәт, 15-айәт» қисқартилип: Мәтта 28:8, 10, 15 дәп елинди.
4. «Мәтта 27-бап 16-айәттин 28-бап 18-айәткичә» қисқартилип: Мәтта 27:16—28:18 дәп елинди.

Гәрчә «Инҗилниң» әсли қол язмилири бирдәк болсиму, амма бир қисим айәт яки айәт бөләклирини бәзи нусхилардин тапқили болмайду. Бундақ айәтләр “{ }” шәкилдики чоң тирнақ ичигә елинди, мәсилән: Римлиқлар 16:24.

Юлтуз бәлгүси қоюлған сөз яки жүмлиләргә шу бәтниң астида изаһ берилди. Изаһниң алдидики номер арқилиқ чүшәндүрүлгән сөз яки жүмлиниң қайси айәттә екәнлиги көрситилди.

Әсли нусхида ишлитилгән вақит вә башқа өлчәм бирликлиримү һазирқи заман өлчәм бирликлиригә айландурулди.

Китапханларниң чүшиниши асан болуш үчүн, қисқа чүшәндүрүшләр, изаһ, тәбир вә хәритә қатарлиқлар тәржиманлар тәрипидин берилди. Тәбирдики аталғулар елипбә тәртиви бойичә орунлаштурулди.

Ушбу тәржимидә бәзи бир камчилиқларни йоқ дегили болмайду, әлвәттә. Новәттики нәширдә түзитивелишимиз үчүн китапханларниң тәнқидий пикирлирини беришини қарши алимиз.

Тәржиманлардин

Мундәриҗә

Тәвраттин талланмилар:
Аләмниң яритилиши 3
Мисирдин чиқиш 117

Инҗил
Мәтта баян қилған Хуш Хәвәр 207
Маркус баян қилған Хуш Хәвәр 291
Луқа баян қилған Хуш Хәвәр 347
Юһанна баян қилған Хуш Хәвәр 437
Һәзрити Әйса әлчилириниң паалийәтлири 505
Яқуп язған хәт 589
Петрус язған биринчи хәт 599
Петрус язған иккинчи хәт 611
Юһанна язған биринчи хәт 619
Юһанна язған иккинчи хәт 631
Юһанна язған үчинчи хәт 635
Йәһуда язған хәт 639
Римлиқларға йезилған хәт 643
Коринтлиқларға йезилған биринчи хәт 683
Коринтлиқларға йезилған иккинчи хәт 721
Галатиялиқларға йезилған хәт 745
Әфәсликләргә йезилған хәт 759
Филипиликләргә йезилған хәт 773
Колосилиқларға йезилған хәт 783
Салоникилиқларға йезилған биринчи хәт 793
Салоникилиқларға йезилған иккинчи хәт 801
Тимотийға йезилған биринчи хәт 807
Тимотийға йезилған иккинчи хәт 819
Титусқа йезилған хәт 827
Филимунға йезилған хәт 833
Ибранийларға йезилған хәт 837
Вәһийләр 865

Тәбирләр 903

Тәвраттин Талланмилар

Аләмниң яритилиши

Қисқичә чүшәндүрүш

«Аләмниң яритилишида» дуния вә инсанларниң яритилиши, гуна вә азап-оқубәтләрниң пәйда болуши һәм Худаниң инсанлар билән болған алақиси қатарлиқ мәзмунлар баян қилиниду. Адәм ата билән Һава ана, Нуһ пәйғәмбәр вә топан апити һәм Ибраһим вә униң Худаға болған күчлүк ишәнчи тоғрисидики мәзмунларму тәсвирлиниду. Униңдин кейин Ибраһимниң оғуллири Исмаил, Исһақ вә нәврилири, болупму Йүсүп һәм Йүсүп дәвридә йүз бәргән вақиәләр түпәйлидин йәһудийларниң әҗдатлириниң Мисирға көчүп кәткәнлиги тоғрисидики мәзмунлар баян қилиниду.

Тезис:

1. Аләмниң яритилиши (1-2-баплар)
2. Гунаниң пәйда болуши (3-бап)
3. Адәм атиниң әвлатлири (4-5-баплар)
4. Топан апити вә Нуһ пәйғәмбәр (6-10-баплар)
5. Тилниң қалаймиқанлаштуруветилиши (11-бап 1-9-айәтләр)
6. Ибраһимниң чақирилиши вә униң һаяти (11-бап 10-айәттин 25-бап 11-айәткичә)
7. Ибраһимниң әвлатлири (25-бап 21-айәттин 45-бапқичә)
8. Исраилларниң Мисирға бериши вә у йәрдә туруп қелиши (46-50-баплар)

Аләмниң яритилиши

Худаниң аләмни яритиши

1 Худа һәммидин бурун пүтүн аләмни яратти. [2]У чағда йәр шари
шәкилсиз вә күп-қуруқ һаләттә болуп, суларни қараңғулуқ
қаплиған еди. Худаниң Роһи су үстидә аста пәрваз қилип жүрәтти.
[3]Худа: «Йоруқлуқ болсун!» дегән еди, йоруқлуқ пәйда болди. [4-5]Худа
йоруқлуқниң яхши екәнлигини көрди. Шуниң билән У йоруқлуқни
қараңғулуқтин айриди вә йоруқлуқни «күндүз», қараңғулуқни болса
«кечә» дәп атиди. Кечә-күндүз өтүп, бу тунҗа күн болди.

[6]Андин Худа: «Суларниң жуқури-төвән иккигә айрилип туруши
үчүн, уларниң арисида бир һава бошлуғи болсун!» дәп әмир қилди.
[7]Шуниң билән бир һава бошлуғи пәйда болуп, униң астидики
суларни үстидики сулардин айриди. Худаниң әмри билән шундақ
болди. [8]Худа бу һава бошлуғини «асман» дәп атиди. Кечә-күндүз
өтүп, бу иккинчи күн болди.

[9]Андин Худа: «Асманниң астидики сулар бир йәргә жиғилсун вә
қуруқ топа көрүнсун!» деди. Худаниң әмри билән шундақ болди.
[10]Худа қуруқ топини «йәр», жиғилған суларни болса «деңиз» дәп
атиди. Худа буларниң яхши екәнлигини көрди.

[11]Андин Худа йәнә: «Йәрдә һәр хил өсүмлүкләр; уруқлуқ вә
мевилик болуп, өз түрлири бойичә үнүп чиқсун!» деди. Худаниң
әмри билән шундақ болди. [12]Шуниң билән йәр йүзидә һәр хил

уруқлуқ вә мевилик өсүмлүкләр өз түрлири бойичә үнүп чиқти. Худа буларниң яхши екәнлигини көрди. 13 Кечә-күндүз өтүп, бу үчинчи күн болди.

14 Худа йәнә: «Асманда йоруқлуқ беридиған җисимлар болсун. Улар кечә билән күндүзни пәриқләндүрүп, күн, пәсил вә жилларни айрип турушта бәлгү болсун. 15 Бу җисимлар нур чечип, йәр йүзини йорутуп турсун!» дәп әмир қилди. Худаниң әмри билән шундақ болди. 16 Худа йоруқлуқ беридиған икки чоң җисимни яратти, қуяшни күндүзни башқуридиған, айни кечини башқуридиған қилди. Һәм Худа йәнә юлтузларниму яратти. 17-18 Йәр йүзини йорутуш, күндүз билән кечини башқуридиған қилиш вә йоруқлуқни қараңғулуқтин айриш үчүн, Худа йоруқлуқ беридиған җисимларни асманға орунлаштурди вә уларниң яхши екәнлигини көрди. 19 Кечә-күндүз өтүп, бу төртинчи күн болди.

20 Худа йәнә: «Су һәр хил җанлиқлар билән толсун, асманда һәр хил учар қанатлар учсун!» дәп әмир қилди. 21 Буниң билән Худа суда яшайдиған әҗайип-ғарайип җанлиқларни, һәр хил чоң-кичик белиқларни вә асмандики һәр хил учар қанатларни өз түрлири бойичә яратти. Худа бу җанлиқларниң яхши екәнлигини көрди. 22 Худа бу җанлиқларға бәхит ата қилип: «Суда яшиғучи җанлиқлар көпийип, деңиз-муһитларни толтурсун, учар қанатлар йәр йүзидә көпәйсун!» деди. 23 Кечә-күндүз өтүп, бу бәшинчи күн болди.

24 Худа йәнә: «Йәр йүзидә һәр хил җаниварлар — өй һайванлири вә чоң-кичик явайи һайванатлар пәйда болсун!» деди. Худаниң әмри билән шундақ болди. 25 Шуниң билән Худа йәр йүзидә һәр хил җаниварларни өз түрлири бойичә яратти вә уларниң яхши екәнлигини көрди.

26 Андин Худа: «Бизниң обризимиздәк, йәни роһий җәһәттин Бизгә охшайдиған инсанларни яритайли. Улар һәр хил җаниварларни — деңиз-муһиттики белиқлар, асмандики учар қанатлар, барлиқ өй һайванлири вә чоң-кичик явайи һайванатларни башқуридиған болсун!» дәп әмир қилди.

27 Буниң билән Худа инсанни Өз обризидәк яратти,
Уни Өзигә охшайдиған қилип яратти,
Шундақла уларни әр вә аял қилип яратти.

28 Худа уларға бәхит ата қилип мундақ деди: «Пәрзәнт көрүп
көпийиңлар, йәр йүзини қаплап, дунияни бойсундуруңлар. Шундақ-
ла деңиз-муһиттики белиқлар, асмандики учар қанатлар, шуниңдәк
пүтүн җаниварларни башқуруңлар. 29 Мән силәргә пүтүн йәр
йүзидики һәр хил зираәт вә мевиләрни озуқлуқ қилип бәрдим.
30 Барлиқ чоң-кичик һайванатлар вә учар қанатлар қатарлиқ һәр хил
мәхлуқларға болса, от-чөп вә көктатларни озуқлуқ қилип бәрдим».

Худаниң әмри билән шундақ болди. 31 Худа яратқанлириниң
һәммисигә қарап, уларниң яхши екәнлигини көрди. Кечә-күндүз
өтүп, бу алтинчи күн болди.

2 Шундақ қилип, аләм пүткүл мәвҗудатлири билән яритилип
болди.

2 Йәттинчи күни кәлгәндә, Худа яритиш ишини тамамлап болған
болуп, у күни арам алди. 3 У йәттинчи күнни бәхитлик күн қилип,
уни «муқәддәс күн» дәп җакалиди, чүнки бу күн Худа яритишни
тамамлап, арам алған күн еди.

Ерәм бағ

4-5 Пәрвәрдигар Худаниң аләмни яритиши җәриянида мундақ
ишлар болди: Пәрвәрдигар Худа аләмни яратқанда, йәр йүзидә
от-чөп вә зираәтләр йоқ еди, чүнки Худа техи ямғур яғдурмиған
еди, шундақла йәргә терилғулуқ қилидиған адәмму йоқ еди. 6 Амма
йәрдин су чиқип, пүтүн зиминни суғарди. 7 Андин Пәрвәрдигар Худа
йәрниң тописидин Адәм* атини ясиди вә униң бурнидин һаятлиқ
нәпәсини пүвлиди. Буниң билән Адәм атиға һаятлиқ берилди.

8 Пәрвәрдигар Худа шәриқтики Ерәм дегән җайда бир бағ бәрпа
қилип, Өзи яратқан адәмни у йәргә орунлаштурди. 9 Пәрвәрдигар
Худа у йәрдә йәнә мевилири шерин вә чирайлиқ һәр хил дәрәқләрни
өстүрди. Бағниң оттурисида алаһидә икки түп дәрәқ бар еди. Бири
«Һаятлиқ беридиған дәрәқ» болуп, йәнә бири «Яхши билән яманни
билдүридиған дәрәқ» еди.

10 Ерәм дегән йәрдин бир дәрия еқип келип, бағни суғиратти.
Бағдин чиққан су төрткә бөлүнәтти. 11 Биринчиси Пишон дәрияси
болуп, алтун чиқидиған Һавилаһ дегән йәрни айлинип өтиду. 12 У

*7. *Ибраний тилида «топа» вә «адәм» дегән сөзләрниң тәләппузи йеқин.*

йәрниң алтуни сап, у йәрдин йәнә кам учрайдиған хуш пурақлиқ девирқай вә йоллуқ һеқиқ чиқиду. 13Иккинчиси Гиһон дәрияси болуп, Куш дегән йәрни айлинип өтиду. 14Үчинчиси Дижлә дәрияси болуп, Ассурниң шәрқидин еқип өтиду. Төртинчиси Фират дәриясидур.

15Пәрвәрдигар Худа Адәм атини Ерәм бақҗа ишләп уни пәрвиш қилсун, дәп у йәргә қойған еди. 16Пәрвәрдигар Худа Адәм атиға әмир қилип:

— Бағдики мевиләрни халиғиниңчә йә. 17Амма «Яхши билән яманни билдүридиған дәрәқниң» мевисини һәргиз йемә, чүнки уни йесәң, чоқум өлисән!* — деди.

Һава анининг яритилиши

18Кейин Пәрвәрдигар Худа: «Адәмниң ялғуз яшиши яхши әмәс, униңға лайиқ болғидәк бир ярдәмчи һәмра яритай», деди. 19Буниң билән Пәрвәрдигар Худа йәрдики топидин яратқан һәр хил һайванат вә учар қанатларни Адәм атиниң алдиға уларға исим қойсун, дәп кәлтүрди. Адәм ата уларға қандақ исим қойса, шундақ атилип кәлди. 20Адәм ата барлиқ учар қанат вә һайванларға исим қойди. Һалбуки, уларниң арисида өзигә лайиқ болғидәк бирәр ярдәмчи һәмра йоқ еди.

21Шуңа Пәрвәрдигар Худа Адәм атини қаттиқ ухлитивәтти. У ухлаватқанда, Худа униң бир тал қовурғисини елип, у йәрни униң гөши билән йепип қойди. 22Пәрвәрдигар Худа алған қовурға сүйигидин бир аял ясап, уни Адәм атиниң алдиға елип кәлди.

23Адәм ата хошал һалда мундақ деди:

— Мана әнди сүйиги мениң сүйигимдин, гөши мениң гөшүмдин елинған, маңа охшаш хилдики бири болди! У «аял»* дәп аталсун, чүнки у әрдин елинған.

24Бир адәмниң ата-анисидин айрилип,* аяли билән бирлишип бир тән болуши, әйнә шу сәвәптиндур. 25У чағда Адәм ата билән униң аялиниң һәр иккилиси ялиңач болуп, номус қилишматти.

**17. Өлүш — бу йәрдә тилға елинған өлүш Худадин айрилиш, йәни роһий җәһәттики өлүш вә униң нәтиҗиси болған җисманий җәһәттики өлүшни көздә тутиду.*

**23. Ибраний тилида «аял» дегән сөз аһаң җәһәттә «әр» дегән сөзгә наһайити йеқин болуп, ушбу сөз шуниңдин кәлгән.*

**24. Бир адәмниң ата-анисиниң башқуруш даирисидин әркин болуши, дегән чүшәнчини бериду.*

Адәм атиниң Худаниң әмригә хилаплиқ қилиши

3 Илан Пәрвәрдигар Худа яратқан һайванларниң ичидә әң һелигәри еди. У аялдин:

— Худа бағдики һәр қандақ дәрәқниң мевисини йейишиңларни расттинла мәнъий қилдиму? — дәп сориди.

2 Аял:

— Бағдики дәрәқләрниң мевилирини йесәк болиду. 3 Пәқәт бағниң оттурисидики дәрәқниң мевисини йесәк болмайду. Худа бизниң бу дәрәқниң мевисини йейишимизни, һәтта униңға қол тәккүзүшимизниму мәнъий қилди. Әгәр бу ишни қилсақ, өлимиз,—дәп җавап бәрди.

4 Илан аялға җавабән мундақ деди:

— Ялған! Һәргиз өлмәйсиләр! 5 Худа силәрниң уни йесаңлар, көзүңларниң ечилип, Өзигә охшаш яхши билән яманни билидиған болуп қалидиғанлиғиңларни билиду.

6 Аял бу дәрәқниң мевисиниң чирайлиқ вә шерин екәнлигини көрүп, уни йесә қанчилик әқиллиқ болуп кетидиғанлиғини ойлап, мевидин үзүп йеди вә уни йенида турған еригиму бәрди. Уму йеди. 7 Улар мевини йейиши биләнла көзлири ечилип, өзлириниң ялиңачлиғини билип номус қилишти. Шуңа улар әнҗир йопурмақлирини бир-биригә четип, бәдәнлирини йепивелишти.

8 Шу күнниң салқин чүшкән вақтида, улар Пәрвәрдигар Худаниң бағда меңип жүргән тивишини аңлап, дәрәқзарлиқниң арисиға йошурунувелишти. 9 Лекин Пәрвәрдигар Худа Адәм атиға:

— Сән қәйәрдә? — дәп вақириди.

10 Адәм ата:

— Мән Сениң бағда меңип жүргәнлигиңни аңлап, ялиңачлиғимдин номус қилип, Сениңдин қорқуп йошурунувалдим, — дәп җавап бәрди.

11 Худа униңдин:

— Ялиңачлиғиңни саңа ким ейтти? Яки Мән йемә дегән мевини йедиңму? — дәп сориди.

12 Адәм ата:

— Сән маңа һәмра болсун дәп бәргән аял у мевидин маңа бәргән еди. Шуниң үчүн йедим, — дәп җавап бәрди.

13 Пәрвәрдигар Худа аялдин:

— Немә үчүн шундақ қилдиң? — дәп сориди.

— Мени илан аздурди, шуңа йедим, — дәп җавап бәрди аял.

Худаниң Адәм ата билән Һава анини җазалиши

14 Шуниң билән Пәрвәрдигар Худа иланға:

— Бу қилмишиң үчүн җазаға тартилисән! Барлиқ һайванатлар ичидә пәқәт сәнла мону ләнәтләргә қалисән:

«Һазирдин башлап йәр беғирлап меңип,
Өмүрвайәт топа йәйсән.
15 Сени аял билән дүшмән қилимән.
Униң әвлади билән сениң әвладиңму
Дүшмәнлишип өтиду.
Униң Әвлади сениң бешиңни йәнчийду,
Сән Униң тапинини чақисән», деди.

16 Кейин Пәрвәрдигар Худа аялға:

— Һамилдарлиғиңниң азавини һәссиләп ашуримән. Туғутуңниң толғиғиниму көп қилимән. Шундақтиму ериңгә күчлүк иштияқ бағлайсән, у сени башқуриду, — деди.

17 Пәрвәрдигар Худа Адәм атиға:

— Аялиңниң сөзигә кирип, Мән йейишни мәнъий қилған мевини йегәнлигиң түпәйлидин, йәрму ләнитимгә учриди. Сән әнди өмүрвайәт җапалиқ ишләш биләнла озуқлинисән. 18 Йәрдин тикән вә қамқақ үниду, сән болсаң йәрдики зираәтләрни йәйсән. 19 Баш-көзүң тәргә чөмгәндила тойғидәк бир нәрсә йәләләйсән, таки өлүп топиға айлинип кәткичә иштин баш көтирәлмәйсән. Топидин яритилдиң, шуңа йәнә топиға қайтисән! — деди.

20 Адәм ата аялиға Һава* дегән исимни қойди, чүнки у инсанларниң аниси еди. 21 Пәрвәрдигар Худа Адәм ата билән униң аялиға һайванниң терисидин кийим қилип, кийдүрүп қойди.

Адәм ата билән Һава аниниң Ерәм бағдин қоғлиниши

22 Андин Пәрвәрдигар Худа мундақ деди:

— Адәм ата Бизгә охшаш яхши билән яманни билидиған болуп

*20. Һава — ибраний тилидики «һаятлиқ» дегән сөз билән аһаңдаш.

қалди. Әнди униң «һаятлиқ беридиған дәрәқниң» мевисини йәп қоюшидин сақлинишимиз керәк. Болмиса, у мәңгү яшайду!

[23]Шуниң билән Пәрвәрдигар Худа уларни Ерәм бағдин қоғлап чиқирип, йәргә, йәни өзлири әсли яритилған топиға ишләйдиған қилип қойди. [24]Андин Худа Адәм атини һаятлиқ беридиған дәрәққә йеқинлашмисун дәп, Ерәм бағниң шәриқ тәрипигә «керуб» дәп атилидиған мәхлуқларни вә биси от чечип, у ян бу ян қозғилип ялтирап туридиған бир қилични орунлаштурди.

Қабил билән Һабил

4 Адәм ата аяли Һава ана билән биллә болди. Һава ана һамилдар болуп, бир оғул туғди. У: «Пәрвәрдигарниң ярдими билән бир оғулға егә болдум», деди вә исмини Қабил* қойди. [2]Кейин у йәнә бир оғул туғуп, исмини Һабил қойди. Иккиси чоң болғандин кейин, Һабил падичи болди, Қабил болса дехан болди.

[3]Һосул мәзгили кәлгәндә, Қабил йәрниң мәһсулатидин елип Пәрвәрдигарға тәғдим қилди. [4]Һабилму қой падиси ичидин тунҗа туғулған қозилардин союп, таза семиз йеридин Пәрвәрдигарға тәғдим қилди. Пәрвәрдигар Һабилни вә униң соғисини қобул қилди. [5]Бирақ Қабилни вә униң соғисини қобул қилмиди. Буниңдин интайин хапа болған Қабилниң чирайи тутулуп кәтти.

[6]Шу чағда Пәрвәрдигар Қабилға:

— Немишкә хапа болисән? Чирайиң немишкә тутулуп кәтти? [7]Әгәр дурус иш қилған болсаң, сениму қобул қилған болаттим! Бирақ яманлиқ қилсаң, гуна худди ишик алдида етилмақчи болуп турған явайи иштқа охшаш сениң вуҗудуңни чирмавалиду. У сени өз илкигә алмақчи болсиму, лекин сән уни йеңишиң лазим! — деди.

[8]Кейин Қабил иниси Һабилға:

— Жүр, далада сәйлә қилип келәйли! — деди. Улар даладики вақтида, Қабил инисиға қол селип, уни өлтүрүвәтти.

[9]Пәрвәрдигар Қабилдин:

— Иниң Һабил қени? — дәп сориди.

— Билмәймән, мән инимниң бақкучисимидим? — дәп җавап бәрди у.

**1. Қабил — ибраний тилидики «егә болдум» дегән сөз билән аһаңдаш.*

10 Пәрвәрдигар кәйнидинла уни:

— Бу немә қилғиниң? Иниңниң интиқам елиш үчүн дат-пәрият қиливатқан қени Маңа көрүнүп туриду. 11 Сән әнди ләнәткә учрайсән. Буниңдин кейин бу йәрдә туралмайсән! Чүнки сән иниңни өлтүрдүң, йәргә қан төктүң. 12 Сән йәргә ишлигән тәғдирдиму, йәр саңа һосул бәрмәйду. Сән әнди сәрсан болуп, йәр йүзидә сәргәрданлиқта жүрисән, — дәп әйиплиди.

13 Буни аңлиған Қабил Пәрвәрдигарға мундақ деди:

— Мән бундақ еғир җазани көтирәлмәймән. 14 Сән мени бу йәрдин қоғлап, һозуруңдин һайдаватисән! Мән әнди өй-макансиз, сәрсан болуп, йәр йүзидә сәргәрданлиқта жүримән. Мени көргәнла киши өлтүрүветиду!

15 Лекин Пәрвәрдигар:

— Яқ, сени өлтүргән киши йәттә һәссә қаттиқ җазалиниду, — деди.

Шуниң билән Пәрвәрдигар Қабилни өлтүрмәкчи болғанларни агаһландуруш үчүн, униң пешанисигә алаһидә бәлгү қоюп қойди. 16 Буниң билән Қабил Пәрвәрдигарниң һозуридин чиқип, Ерәм бағниң шәриқ тәрипидики Нод дегән җайда олтирақлишип қалди.

Қабилниң әвлатлири

17 Қабил аяли билән биллә болди. Аяли һамилдар болуп, бир оғул туғди. Униң исмини Һанух қойди. Қабил бир шәһәр бена қилип, шәһәрни оғлиниң исмида атиди. 18 Һанухтин Ирад төрәлди, Ирадтин Меһуяил төрәлди, Меһуяилдин Метушаил төрәлди, Метушаилдин Ламик төрәлди.

19 Ламик икки хотун алди, бириниң исми Адә, йәнә бириниң исми Зиллә еди. 20 Адә Ябални туғди. Ябал көчмән малчиларниң бовиси болди. 21 Униң инисиниң исми Юбал еди. Юбал чилтар вә нәй чалғучиларниң бовиси болди. 22 Зиллә Тубал-Қайин дегән бир оғулни туғди. Тубал-Қайин мис, төмүр җабдуқларни ясиғучиларниң бовиси болди. Тубал-Қайинниң Нәимә исимлиқ бир сиңлиси бар еди. 23 Ламик икки аялиға по ейтип, мундақ деди:

«Әй Адә билән Зиллә, сөзүмгә қулақ селиңлар!
Әй аяллирим, көңүл қоюп аңлаңлар!

Мени яридар қилған бир адәмни өлтүрдүм.
Мени урған бир яшни өлтүрдүм.
24 Қабилни өлтүргүчи йәттә һәссә жазаланса,
Мени өлтүргүчи йәтмиш йәттә һәссә жазалиниду».

Сет билән Енош

25 Адәм ата йәнә өз аяли билән биллә болуш нәтиҗисидә аяли бир оғул туғди. Һава ана: «Худа маңа Қабил өлтүрүвәткән Һабилниң орниға бир оғул бәрди», — деди. Шуңа у исмини Сет* қойди. 26 Сеттин бир оғул туғулуп, исми Енош қоюлди. Мана шу чағдин башлап, адәмләр Пәрвәрдигарға ибадәт қилишқа башлиди.

Адәм атиниң әвлатлири

5 Төвәндикиләр Адәм атиниң әвлатлиридур:
Худа Адәмни Өзигә охшайдиған қилип яратти. 2 Уларни әр вә аял қилип айрип, уларға бәхит ата қилди һәм уларни «адәм» дәп атиди.

3 Адәм ата йүз оттуз йешида өзигә охшайдиған йәнә бир оғул пәрзәнт көрүп, униң исмини Сет қойди. 4 Адәм ата Сетни тапқандин кейин, йәнә сәккиз йүз жил һаят кәчүрүп, йәнә көп оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди. 5 У тоққуз йүз оттуз йешида аләмдин өтти.

6 Сет йүз бәш йешида бир оғул пәрзәнт көрүп, униң исмини Енош қойди. 7 Кейин у йәнә сәккиз йүз йәттә жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди. 8 У тоққуз йүз он икки йешида аләмдин өтти.

9 Енош тохсән йешида бир оғул пәрзәнт көрүп, униң исмини Қенан қойди. 10 Кейин у йәнә сәккиз йүз он бәш жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди. 11 У тоққуз йүз бәш йешида аләмдин өтти.

12 Қенан йәтмиш йешида бир оғул пәрзәнт көрүп, униң исмини Маһалалил қойди. 13 Кейин у йәнә сәккиз йүз қириқ жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди. 14 У тоққуз йүз он йешида аләмдин өтти.

15 Маһалалил атмиш бәш йешида бир оғул пәрзәнт көрүп, униң исмини Ярет қойди. 16 Кейин у йәнә сәккиз йүз оттуз жил һаят

*25. *Сет — ибраний тилидики «Худа бәрди» дегән сөз билән аһаңдаш.*

кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди. 17У сәккиз йүз тохсән бәш йешида аләмдин өтти.

18Ярет бир йүз атмиш икки йешида бир оғул пәрзәнт көрүп, униң исмини Һанух қойди. 19Кейин у йәнә сәккиз йүз жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди. 20У тоққуз йүз атмиш икки йешида аләмдин өтти.

21Һанух атмиш бәш йешида бир оғул пәрзәнт көрүп, униң исмини Мәтушәлаһ қойди. 22Шуниңдин кейин Һанух үч йүз жил җәриянида Худа билән йеқин яшиди. У йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди. 23У йәр йүзидә җәми үч йүз атмиш бәш жил яшап, 24пүтүн һаятини Худа билән йеқин өткүзүп, бир күни көздин ғайип болди. Чүнки Худа уни Өз йениға елип кәткән еди.

25Мәтушәлаһ бир йүз сәксән йәттә йешида бир оғул пәрзәнт көрди. Униң исмини Ламик қойди. 26Кейин у йәнә йәттә йүз сәксән икки жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди. 27У тоққуз йүз атмиш тоққуз йешида аләмдин өтти.

28-29Ламик бир йүз сәксән икки йешида бир оғул пәрзәнт көрүп, униң исмини Ноһ* дәп қойди. У: «Пәрвәрдигарниң йәргә лә'нәт ейтиши билән, биз җапалиқ ишларға қалған. Әнди бу бала бизниң еғирчилиғимизни йениклитиду», деди.

30Ноһни тапқандин кейин, Ламик йәнә бәш йүз тохсән бәш жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди. 31У йәттә йүз йәтмиш йәттә йешида аләмдин өтти.

32Ноһ бәш йүз яшқа киргәндин кейин, Сам, Һам, Йәпәт исимлиқ үч оғул пәрзәнт көрди.

Инсанларниң яманлиғи

6 Инсанлар дунияда көпийишкә башлиғанда, қизларму көпләп туғулған еди. 2«Худаниң оғуллири»* шу қизларниң чирайлиқлиғини көрүп, өзлири халиған қизларни хотунлуққа елишқа башлиди.

**28-29. Ноһ — «йениклитиш» дегән сөз билән аһаңдаш.*

**2. «Худаниң оғуллири» — бу һәқтә үч хил чүшәнчә бар:*

1. Инсан әмәс, бәлки асмандики бир хил зат, периштә яки роһтин ибарәт.

2. Дәриҗидин ташқири адәм болуп, падиша яки һөкүмдарға охшаш.

3. Худасиз Қабилниң әвлатлиридәк әмәс, бәлки Худа йолида маңидиған Сетниң әвлатлириға охшаш.

3 Буни көргән Пәрвәрдигар:

— Мән инсанларға бәргән һаятлиқ роһи уларда мәңгү яшимайду, чүнки улар өлүшкә тегишлик. Кәлгүсидә уларниң өмри бир йүз жигирмә яштин ашмисун! — деди.

4 «Худаниң оғуллири» инсанларниң қизлири билән биллә болуп, әвлат тапқан чағда вә кейинки вақитларда йәр йүзидә «Нефилим» дәп атилидиған, девигә охшайдиған адәмләрму бар еди. Улар қедимки заманниң батурлири вә даңлиқ кишилири еди.

5 Пәрвәрдигар инсанларниң бузулғанлиғини, нийитиниң һәр қачан яманлиғини көрүп, 6 Өзиниң адәмни яратқанлиғиға пушайман қилди. У интайин ечинған һалда:

7 — Мән яратқан инсанларни йәр йүзидин йоқитимән. Шундақла барлиқ чоң-кичик һайванатлар вә учар қанатларниму йоқ қилимән. Уларни яратқанлиғим үчүн әпсуслинимән! — деди.

8 Лекин Пәрвәрдигар Нуһтин хурсән еди.

Нуһниң кемә ясиши

9-10 Нуһниң иш-излири төвәндикичә: Нуһниң Сам, Һам, Япәт исимлиқ үч оғли бар еди. Нуһ өз заманида бирдин-бир дурус, камчилиқсиз адәм болуп, Худаға йеқин яшиған еди. 11 Башқа инсанлар болса, Худаниң нәзәридә гунаға патқан болуп, йәр йүзи улар сәвәвидин зораванлиққа толған еди. 12 Худа дунияға нәзәр селип, кишиләрниң қилмишлириниң яманлиғидин дунияниң интайин бузулғанлиғини көрди. 13 Шуниң билән Худа Нуһқа:

— Дуния инсанларниң зораванлиғиға толуп кәтти. Шуңа Мән уларни йоқитимән! Дуния билән қошуп пүтүнләй йоқитимән! 14 Сән яхши мом яғачтин өзәңгә бир кемә яса. Ясиған кеминиң ичидә өйләр болсун. Су кирмәслиги үчүн ичи-сиртини момла. 15 Кеминиң узунлуғи бир йүз оттуз үч метр, кәңлиги жигирмә икки метр, егизлиги он үч метр болсун. 16 Кеминиң әң үстидә ләмпә болсун, ләмпә билән яғач там арилиғида әллик сантиметр егизликтә бошлуқ қалдур. Кемини жуқури, оттура вә төвән үч қәвәт қилғин. Кеминиң ишигини йениға ачқин. 17 Мән йәр йүзини топан билән ғәриқ қилип, асман астидики пүткүл җанлиқларни йоқитимән. Йәр йүзидики тиниғи бар мәхлуқларниң һәммисини йоқитимән, 18 лекин сән билән алдин-ала бир келишим түзәй. Сән аялиң, оғуллириң вә келинлириңни елип

кемигә кир. [19]Сән йәнә кемигә йәр йүзидики һәр хил һайванларниң
һәр бир түриниң әркәк-чишисидин бир җүптин елип, уларни сақлап
қал. [20]Һәр хил чоң-кичик һайванатлар вә учар қанатлар сақлинип
қелиш үчүн, сениң алдиңға бир җүптин келиду. Сән уларни кемигә
киргүзгин. [21]Өзәңлар вә һайванатлар үчүн һәр хил озуқ-түлүкләрни
еливал, — деди.
[22]Нуһ һәр бир ишни Худа буйруғандәк қилди.

Топан апити

7 Пәрвәрдигар Нуһқа:
— Бу дуниядики кишиләр арисида сениң бирдин-бир дурус
киши екәнлигиңни байқидим. Шуңа сән пүтүн аиләңдикиләрни
елип кемигә киргин. [2]Мән «һалал» дәп бәкиткән һайванатларниң
һәр хилиниң әркәк-чишисидин йәттә җүптин, «һарамлириниң» һәр
хилиниң әркәк-чишисидин бир җүптин еливал. [3]Учар қанатларниң
һәр хилиниң әркәк-чишисидинму йәттә җүптин еливал. Шундақ
болғанда, топан ахирлашқандин кейин, һәр хил һайванат, учар
қанатлар һаят қелип, йәр йүзидә уларниң уруғи қайта көпийәләйду.
[4]Өзәм яратқан пүткүл җанлиқларни йәр йүзидин пүтүнләй
йоқитиш үчүн, йәттә күндин кейин, уда қириқ кечә-күндүз қаттиқ
ямғур яғдуримән, — деди.
[5]Нуһ Пәрвәрдигарниң буйруқлирини бир-бирләп иҗра қилди.
[6]Топан йәр йүзини басқанда, Нуһ алтә йүз яшта еди. [7]У топан
апитидин қутулуп қелиш үчүн, аяли, оғуллири вә келинлирини
елип кемигә кирди. [8-9]«Һалал» вә «һарам» дәп бәкитилгән һәр
хил чоң-кичик һайванатлар вә учар қанатларму Худаниң Нуһқа
ейтқинидәк Нуһниң алдиға келип, җүплири билән кемигә кирди.
[10]Йәттә күндин кейин йәр йүзини топан бесишқа башлиди.
[11]Нуһ алтә йүз яшқа киргән жили иккинчи айниң он йәттинчи
күни йәр астидики һәммә булақлар йерилип, асмандин челәкләп
қуйғандәк қаттиқ ямғур яғди. [12]Ямғур қириқ кечә-күндүз тохтимай
давамлашти. [13]Дәл ямғур башланған күни Нуһ, аяли, Сам, Һам,
Япәттин ибарәт үч оғли вә келинлири кемигә кирди. [14]Һәр хил
явайи һайванатларниң чоң-кичиклири, өй һайванлири вә учар
қанатлар, [15]жүмлидин, тиниғи бар пүткүл мәхлуқлар өз җүплири
билән Нуһниң алдиға бир җүптин келип, кемигә кирди. [16]Һаят

кәчүрүватқан барлиқ җанлиқлар Худаниң әмри бойичә өз жүплири билән кемигә киргәндин кейин, Пәрвәрдигар кеминиң ишигини тақап қойди.

17 Ямғур қириқ күн давамлашти. Топан улғайғансири кемә йәрдин
көтирилди. 18 Су техиму егизләп, кемә су йүзидә ләйләп қалди. 19 Топан
йәр йүзини қаплап, һәтта егиз тағ чоққилириму көрүнмәй қалди. 20 Су
өрләп таки әң егиз тағ чоққилиридин йәттә метр егизләп кәткичә
давамлашти. 21 Нәтиҗидә йәр йүзидики һаят кәчүрүватқан пүткүл
җанлиқлар, йәни һәр қандақ учар қанатлар, чоң-кичик һайванатлар
вә инсанлар пүтүнләй йоқитилди. 22 Демәк, йәр йүзидики һаятлиқ
нәпәси бар болғанларниң һәммиси өлди. 23 Худа йәр йүзидики һәммә
җанлиқларни, йәни инсанлар, чоң-кичик һайванатлар вә учар
қанатларни йоқатти. Пәқәт Нуһ билән униң кемисидики җанлиқларла
һаят қалди. 24 Топан йәр йүзини бир йүз әллик күн басти.

Топан апитиниң ахирлишиши

8 Шундақ болсиму, Худа Нуһни вә кемидә униң билән биллә
болған барлиқ һайванатларни унтуп қалмиди. У йәр йүзидә
шамал чиқарған еди, су пәсийишкә башлиди. 2 Йәр астидики
булақлар йепилип, асмандин йеғиватқан қаттиқ ямғурму тохтиған
еди. 3 Бир йүз әллик күн ичидә су аста-аста азайди. 4 Йәттинчи айниң
он йәттинчи күни кемә Арарат тағ тизмилиридики бир тағниң
үстидә олтирип қалди. 5 Су давамлиқ пәсийип, онинчи айниң
биринчи күни тағ чоққилири көрүнүшкә башлиди.

6 Қириқ күндин кейин Нуһ деризисини ечип, 7 бир қарғини қоюп
бәрди. Бу қарға таки йәрдики су куруп кәткичә, кеминиң әтрапида
айлинип жүрди. 8 Шуниң билән бир вақитта Нуһ суниң йәр йүзидин
янған яки янмиғанлиғини билиш үчүн, бир кәптәрни қоюп бәргән
еди. 9 Лекин йәр йүзини техичә су қаплап турғачқа, кәптәр қонғидәк
жай тапалмай қайтип кәлди. Нуһ қолини сунуп, уни тутуп
кемигә әкиривалди. 10 Йәнә йәттә күндин кейин у кәптәрни йәнә
қоюп бәрди. 11 Кәчқурун һелиқи кәптәр тумшуғида йеңи зәйтун
йопурмиғини чишлиғән һалда Нуһниң йениға қайтип кәлди. Нуһ
шуниңдин суниң йәр йүзидин асасий җәһәттин янғанлиғини билди.
12 Йәнә йәттә күндин кейин у кәптәрни йәнә қоюп бәрди. Бу қетим
кәптәр қайтип кәлмиди.

13 Нуһ алтә йүз бир яшқа киргән жили биринчи айниң биринчи
күни топан йәр йүзидин пүтүнләй йенип болди. Нуһ кеминиң
қапқиғини ечип, өп-чөрисигә қарап, йәр йүзиниң қурушқа
башлиғанлиғини көрди. 14 Иккинчи айниң жигирмә йәттинчи күни
йәр йүзи пүтүнләй қуруп болди.
15-16 Худа Нуһқа:
— Аялиң, оғуллириң вә келинлириңни кемидин елип чиқ.
17 Йениңдики барлиқ мәхлуқлар, йәни учар қанатлар вә чоң-кичик
һайванатларни елип чиқ. Улар йәр йүзидә йәнә көпийип, зиминға
таралсун, — деди.
18 Шуниң билән Нуһ аяли, оғуллири вә келинлирини елип
кемидин чиқти. 19 Йәр йүзидики барлиқ җанлиқлар, йәни чоң-
кичик һайванатлар вә учар қанатлар өз түрлири билән топ-топ
болушуп, кемидин чиқишти.

Нуһниң Худаға қурванлиқ қилиши

20 Нуһ Пәрвәрдигарға атап бир қурванлиқ суписини ясап, «һалал»
дәп бәкитилгән һайванат вә учар қанатларниң һәр түридин
таллап союп, қурванлиқ сүпитидә көйдүрүвәтти. 21 Пәрвәрдигар
қурванлиқтин мәмнун болуп, көңлидә: «Инсанларниң қилмишлири
үчүн йәргә қайта лә нәт ейтмаймән. Инсанларниң кичигидин тартип
нийитиниң пүтүнләй яманлиғини билимән. Шундақ болсиму,
йәр йүзидики барлиқ җанлиқларни һәргиз бу қетимқидәк қайта
йоқитивәтмәймән. 22 Йәр йүзи бир күн мөҗүт болса, униңда терим-
жиғим, иссиқ-соғ, қиш-яз, кечә-күндүзму мөҗүт болиду!» — деди.

Худаниң Нуһ билән келишим түзүши

9 Худа Нуһ вә униң оғуллириға бәхит ата қилип мундақ деди:
— Силәр нәслиңларни көпәйтиңлар, уруқ-әвладиңлар
пүтүн дунияға тарқалсун. 2 Йәр йүзидики барлиқ чоң-кичик
һайванатлар, учар қанатлар вә белиқлар силәрдин қорқуп,
силәрниң башқурушуңларда болиду. 3 Бурун силәргә озуқлуқ үчүн
көктатларни бәргинимдәк, әнди силәргә һәммә һайванатларниму
беримән. 4 Лекин силәр қени бар гөшни һәргиз йемәңлар, чүнки
жан қандидур. 5 Буниңдин башқа, қан төкүлүш болса, чоқум һесап

алимән. Һәр қандақ бир һайван адәм өлтүрсә, униңдинму һесап алимән. Кимду-ким адәм өлтүрсә, униму өлүмгә мәһкүм қилимән.

6 Мән адәмни Өзәмгә охшайдиған қилип яраттим,
Шуниң үчүн кимки башқа бир адәмниң қенини төксә,
Униң қениму башқилар тәрипидин төкүлиду.

7 Силәр нәслиңларни көпәйтиңлар. Силәрниң уруқ-әвладиңлар пүтүн дунияни қаплисун.

8-10 Андин Худа Нуһ вә униң оғуллириға мундақ деди:

— Мән әнди силәр вә силәрниң уруқ-әвлатлириңлар билән һәм йәр йүзидики барлиқ һайванатлар, йәни силәр билән биллә кемидин чиққан һәр бир өй һайванлири, явайи һайванатлар вә учар қанатлар билән келишим түзимән. 11 Силәргә вәдә беримәнки, пүткүл җанлиқлар һәргиз топан билән қайта йоқитилмайду, йәр йүзини харап қилидиған топан иккинчи кәлмәйду. 12-13 Мән силәр вә барлиқ җанлиқлар билән мәңгүлүк бир келишимни түздүм. Бу келишимниң бәлгүси — асманда көрүнидиған һасан-һүсәндур. 14-15 Мәйли қачан болмисун, ямғурдин кейин асмандики булутлар арисида һасан-һүсәнни көргинимдә, Өзәмниң силәр вә пүткүл җанлиқлар билән түзгән келишимимни есимгә алимән. Топан барлиқ җанлиқларни қайта йоқатмайду. 16 Һасан-һүсәнниң булутлар арисида пәйда болуши Өзәмниң силәр вә йәр йүзидики пүткүл җанлиқлар билән түзгән мәңгүлүк келишимимни есимгә кәлтүриду. 17 Һасан-һүсән Мениң барлиқ җанлиқлар билән түзгән келишимимниң бәлгүси болсун.

Нуһ вә униң оғуллири

18 Кемидин чиққан Нуһниң оғуллири: Сам, Һам вә Япәтләр еди. (Һам қананлиқларниң бовиси.) 19 Дунияға тарқалған һәммә хәлиқләр Нуһниң бу үч оғлиниң әвлатлиридур.

20 Нуһ дехан болуп, үзүмзарлиқ йетиштүргән биринчи киши еди. 21 Бир қетим у шарап ичип мәс болуп қелип, кийим-кечәклирини селиветип, чедирида ятатти. 22 Қананниң атиси болған Һам атисиниң қеп-ялиңачлиғини көрүп қелип, бу ишни икки қериндишиға ашкарилап қойди. 23 Сам билән Япәт учисиға бир узун чапан йепинчақлап, чедирниң ичигә кәйничә меңип кирип,

чапанни атисиға йепип қойди. Улар йүзини алди тәрәпкә қилип, атисиниң ялиңач тенигә қаримиди. [24]Нуһ ойғинип, кәнҗә оғли Һамниң қилғанлирини билип, [25]униң оғли Қананға лә‌нәт ейтип мундақ деди:

«Қананға лә‌нәт яққай!
У қериндашлириниң әң төвән қули болғай.
[26]Пәрвәрдигар — Сам етиқат қилған Худа мәдһийиләнгәй!
Қананниң әвлади Самниң әвладиға қул болғай.
[27]Худа Йапәтни гүлләп яшнатқай.
Униң әвлади Самниң әвлади билән биллә инақ яшиғай.
Қананниң әвлади Йапәтниң әвладиға қул болғай».

[28]Топандин кейин Нуһ йәнә үч йүз әллик жил өмүр сүрди. [29]У тоқ-қуз йүз әллик йешида аләмдин өтти.

Нуһниң үч оғлиниң әвлатлири

10 Нуһниң оғуллири Сам, Һам, Йапәтләрниң әвлатлири төвәндикичә: Топандин кейин у үчидин пәрзәнтләр* төрәлди.

[2]Йапәтниң оғуллири: Гомәр, Магог, Мадай, Яван, Тубал, Мәшәк вә Тираслар еди.

[3]Гомәрниң оғуллири: Ашкиназ, Рифат вә Тогармаһлар еди.

[4]Яванниң оғуллири: Әлиша, Таршиш, Киттим, Родanимлар еди. [5]Улар деңиз бойлирида вә аралларда яшайдиған милләтләрниң атиси болди. Йапәтниң әвлатлири өз қәбилилири вә дөләтлири ичидә яшап, өз тиллирида сөзлишидиған милләтләрдин болуп қалди.

[6]Һамниң оғуллири: Куш, Мисир, Ливийә вә Қананлар еди.

[7]Кушниң оғуллири болса: Сиба, Һавилаһ, Сабита, Раами вә Сәбитикаһлар еди.

Рааминиң оғуллири болса: Шиба вә Деданлар еди.

[8]Кушниң Нимрод исимлиқ бир оғли болуп, у йәр йүзидики әң күчлүк батурға айланди. [9]У Пәрвәрдигарниң алдида батур очи болған еди. Шуңа кишиләр арисида «Пәрвәрдигар сени Нимродтәк батур очи қилсун!» дегән сөз тарқалған еди. [10]Дәсләптә униң

*1. *Нуһниң әвлатлириниң исимлири кейин һәр милләтниң намлириға айлинип, улар шу милләтниң бовиси болди. Улар турған йәрләрму шуларниң нами билән аталди.*

падишалиғи Бабил, Әрәк, Акад, Калнеһ дегән җайларни өз ичигә алатти. Бу төрт җай Бабилонда еди. 11-12У бу йәрдин Ассур районига кәңийип, Нинәви, Риһубот-Ир, Калах вә Рәсән дегән шәһәрләрни бена қилди. Рәсән шәһири Нинәви билән Калах шәһириниң оттурисида болуп, у чоң шәһәр еди.

13Мисирниң әвлатлири: лудлар, анамийлар, леһабийлар, нафтуһийлар, 14патруслар, каслуһийлар вә критлар еди. Филистинликләр болса, каслуһийларниң кейинки әвлатлири еди.

15Қананниң тунҗа оғлиниң исми Сидон еди, йәнә бир оғлиниң исми Хит еди. Уларниң исимлири кейин һәр милләтләрниң намлириға айлинип, улар шу милләтләрниң бовилири болди. 16Қанан йәнә йәбуслар, аморлар, гиргашлар, 17һивилар, аркийлар, синдийлар, 18арвадийлар, симарийлар вә һаматийларниң бовиси болди.

Кейин қананлиқларниң қәбилилири наһайити кәң тарқалди. 19Уларниң зимин чегариси Сидонниң җәнубидин Гирарниң йенидики Газа шәһиригичә, шәриқтә Содом, Гомора, Адма вә Сибоимниң йенидики Лаша шәһиригичә созулатти. 20Һамниң бу әвлатлири һәр қайсиси өз қәбилилири вә дөләтлири ичидә яшап, өз тиллирида сөзлишидиған милләтләрдин болуп қалди.

21Сам Япәтниң акиси болуп, у әбәрләрниң атиси болди. 22Самниң оғуллири Елам, Ассур, Арпахшад, Лод вә Аррам еди. Уларниң исимлири кейин һәр милләтләрниң намлириға айлинип, улар шу милләтләрниң бовилири болди.

23Аррамниң оғуллири: Ус, Һул, Гәтәр вә Машлар еди.

24Арпахшад Шалаһниң атиси, Шалаһ болса Әбәрниң атиси еди.

25Әбәрдин икки оғул төрәлди. Бириниң исми Пәләг* еди, чүнки у яшиған дәвирдә инсанлар бөлүнүшкә башлиди. Йәнә бириниң исми Йоқтан еди.

26Йоқтанниң оғуллири: Алмодад, Шәләп, Хазармавит, Йәраһ, 27Һадорам, Узал, Диклаһ, 28Обалий, Абимаел, Шиба, 29Офир, Һавилаһ вә Йобаблар еди. Мана буларниң һәммиси Йоқтанниң оғуллири болуп, 30улар Мешадин Сәффарниң шәриқ тәрипидики тақ-қичә болған җайларда яшатти.

31Самниң жуқурида тилға елинған әвлатлириниң һәр қайсиси өз

25. Пәләг — ибраний тилидики «бөлүнүш» дегән сөз билән аһаңдаш.

қәбилилири вә дөләтлири ичидә яшап, өз тиллирида сөзлишидиған милләтләрдин болуп қалди.

32 Жуқуридикиләр Нуһниң әвлатлиридур. Булар өз зиминидики һәр бир қәбилиләр бойичә хатириләнгән. Топандин кейин дуниядики пүтүн милләтләр Нуһниң оғуллиридин тарқалди.

Худаниң тилни көп тилларға бөлүветиши

11 Дәсләптә йәр йүзидә бирла тил бар еди, инсанлар пәқәт шу тилдила сөзлишәтти. 2 Улар шәриқ тәрәпкә көчүватқинида, Бабилондики бир түзләңликкә келип орунлашти. 3 Улар өз ара:

— Хиш қуюп, отта пиширайли! — дәп мәслиһәтләшти.

Буниң билән улар қурулушта ташниң орниға хиш, лайниң орниға қара май ишлитидиған болди.

4 Андин улар:

— Бир шәһәр бена қилайли! Шәһәрдә асманға тақашқидәк бир мунара ясап, өз намимизни чиқирип, тәрәп-тәрәпкә тарқилип кетишимиздин сақлинайли! — дейишти.

5 Пәрвәрдигар инсанларниң бена қиливатқан шәһәр вә мунарини көргили чүшти. 6 Пәрвәрдигар:

— Улар бирлишип бир җамаәт болуп, бир тилда сөзлишидикән. Бу пәқәтла улар қилмақчи болған ишниң башлиниши! Буниңдин кейин улар немә қилишни халиса, шуни қилалайду. 7 Биз чүшүп, уларниң тилини қалаймиқанлаштуруветип, уларни бир-бириниң мәхситини уқалмайдиған қилип қояйли, — деди.

8 Буниң билән Пәрвәрдигар уларни пүтүн дунияға тарқитивәтти. Улар шәһәр бена қилиш қурулушини тохтатти. 9 Шуңа бу шәһәрниң нами Бабил* дәп аталди. Чүнки Пәрвәрдигар у йәрдә инсанларниң тиллирини қалаймиқанлаштуруветип, уларни дунияниң һәр қайси җайлириға тарқитивәткән еди.

Самниң әвлатлири

10 Самниң әвлатлири төвәндикичә: Топан өтүп иккинчи жили Сам йүз йешида Арпахшадни тапти. 11 Кейин у йәнә бәш йүз жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди.

---

*9. *Бабил — ибраний тилидики «қалаймиқанчилиқ» дегән сөз билән аһаңдаш.*

12 Арпахшад оттуз бәш йешида Шалаһни тапти. 13 Кейин у йәнә төрт
йүз үч жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди.
14 Шалаһ оттуз йешида Әбәрни тапти. 15 Кейин у йәнә төрт йүз үч
жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди.
16 Әбәр оттуз төрт йешида Пәләгни тапти. 17 Кейин у йәнә төрт йүз
оттуз жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди.
18 Пәләг оттуз йешида Рағуни тапти. 19 Кейин у йәнә икки йүз тоқ-
қуз жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди.
20 Рағу оттуз икки йешида Серухни тапти. 21 Кейин у йәнә икки йүз
йәттә жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди.
22 Серух оттуз йешида Наһорни тапти. 23 Кейин у йәнә икки йүз
жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди.
24 Наһор жигирмә тоққуз йешида Тәраһни тапти. 25 Кейин у йәнә бир
йүз он тоққуз жил һаят кәчүрүп, йәнә оғул-қиз пәрзәнтләрни көрди.
26 Тәраһ йәтмиш жил өмүр сүрүп, Ибрам, Наһор вә Һаранларни
тапти.

Тәраһниң әвлатлири

27 Тәраһниң әвлатлири төвәндикичә: Тәраһ Ибрам, Наһор вә
Һаранларни тапти. Һаран болса, Лутни тапти. 28 Һаран калданиларниң
зимини болған өз жути Ур шәһиридә атиси Тәраһтин бурун аләмдин
өтти. 29 Ибрам Сараһқа өйләнди, Наһор болса Һаранниң қизи
Милкаға өйләнди. Һаранниң йәнә Искаһ дегән балисиму бар еди.
30 Сараһ туғмас болғачқа, пәрзәнт көрмигән еди.
31 Тәраһ оғли Ибрамни, нәвриси Лутни (Һаранниң оғли) вә келини,
йәни Ибрамниң аяли Сараһни елип, калданиларниң зимини болған
Ур шәһирини қалдуруп, Қанан дегән районға кәтмәкчи еди. Бирақ
улар Һаран дегән шәһәргә кәлгәндә, шу йәрдә олтирақлишип қалди.
32 Тәраһ икки йүз бәш жил өмүр сүрүп, Һаранда аләмдин өтти.

Худаниң Ибраһимни таллиши

12 Пәрвәрдигар Ибрамға* мундақ деди:
— Сән жутуңдин чиқип, атаң вә башқа уруқ-җамаитиңдин
айрилип, Мән көрсәтмәкчи болған йәргә барғин.

*1. *Ибрам — Худа кейин «Ибраһим» дәп исим қойған пәйғәмбәр.*

2 «Мән сениң уруқ-әвладиңни көпәйтип,
Уларни бир чоң хәлиқ қилимән.
Мән саңа бәхит ата қилип, намиңни улуқ қилимән.
Шундақ қилип, кишиләр сән арқилиқ бәхит тапиду.
3 Саңа бәхит тилигәнләргә бәхит ата қилимән,
Саңа ләнәт ейтқанларға ләнәт яғдуримән.
Сән арқилиқ һәммә милләтләргә бәхит ата қилимән!»

4 Ибрам йәтмиш бәш йешида Пәрвәрдигарниң йол-йоруғи билән Һаран шәһиридин кәтти, Лутму униң билән биллә кәтти. 5 Ибрам аяли Сарай билән жийәни Лутни вә өзлириниң Һаран шәһиридә тапқан байлиғи вә қуллирини елип, Қанан райониға қарап йол алди. Улар Қанан тәвәсигә киргәндин кейин, 6 сәпирини давамлаштуруп, Шәкәм шәһиригә йеқин Морәһ дегән жайдики чоң бир емән дәриғиниң йениға кәлди. У чағда қананлиқлар шу зиминда яшавататти.

7 Пәрвәрдигар Ибрамға көрүнүп, униңға:

— Мана бу зиминни сениң әвладиңға тәғдим қилимән, — деди.

Шуңа Ибрам у йәрдә өзигә көрүнгән Пәрвәрдигарға атап бир қурванлиқ суписини ясап, ибадәт қилди. 8 Кейин у жәнупқа йөткилип, Бәйтәл шәһириниң шәрқидики тағлиқ районға барди. Ғәрип тәрипи Бәйтәлгә, шәриқ тәрипи Ай дегән жайға тутишидиған бу жайға орунлишип, у йәрдиму бир қурванлиқ суписини ясап, Пәрвәрдигарға ибадәт қилди. 9 Кейин у аста-аста Қананниң жәнубидики Негиб райониға йөткәлди.

Ибрамниң Мисирға бериши

10 Қананда ачарчилиқ йүз берип, әһвал интайин еғир еди. Шуниң үчүн Ибрам Мисирға берип, у йәрдә вақитлиқ турмақчи болди. 11 Улар Мисирға киришкә аз қалғанда, Ибрам аяли Сарайқа:

— Сән бир гөзәл аял. 12 Мисирлиқлар сени көрсә, жәзмән мениң аялим екәнлигиңни билип, сени һаят қалдуруп, мени өлтүрүветиду. 13 Сән уларға өзәңни мениң сиңлим дегин. Шундақ десәң, улар сени дәп, мени өлтүрмәй, маңа яхши муамилә қилиду, — деди.

14 Ибрам Мисирға киргән вақтида, мисирлиқлар дәрвәқә униң аялиниң гөзәллигини байқиди. 15 Ордидики бир нәччә әмәлдар уни

көрүп, падиша алдида униң гөзәллигини тәриплигән еди. Шуниң билән Сарah ордиға елип кирилди.

16Падиша Сараһниң сәвәвидин Ибрамға яхши муамилә қилди. Униңға нурғун кала, қой, ешәк, төгә вә әр-аял қулларни соға қилди. 17Лекин падиша Ибрамниң аяли Сараһни елип кәткәнлиги үчүн, Пәрвәрдигар падишаға вә униң ордисидикиләргә апәт яғдурди. Улар қорқунучлуқ кесәлгә гириптар болди. 18Буни сәзгән падиша Ибрамни чақиртип, униңға:

— Бу маңа немә қилғиниң? Немишкә Сараһниң өз аялиң екәнлигини ейтмидиң? 19Немишкә уни сиңлим дедиң? Шундақ дегиниңни аңлап, мән уни алдим. Аялиң мана! Уни елип кәт! — деди.

20Буниң билән падиша өз әмәлдарлириға Ибрамни чегаридин чиқириветишкә әмир қилди. Улар уни аяли вә униңға мәнсүп болған һәммә нәрсилири билән қошуп йолға салди.

Ибрам билән Лутниң айрилип кетиши

13 Ибрам аяли вә өзигә мәнсүп болған һәммә нәрсилирини елип, Мисирдин чиқип, Қананниң жәнубидики Негиб районiға барди. Лутму униң билән биллә барди. 2Ибрам бай болуп, униң нурғун мал-варанлири вә алтун-күмүчлири бар еди. 3Кейин у Негиб районидин кетип, аста-аста шималға йөткилип, Бәйтәл шәһиригә қайта барди. У Бәйтәл билән Ай шәһириниң арилиғиға, йәни тунҗа қетим орунлишип, 4қурванлиқ суписини ясиған йәргә қайтип келип, у йәрдә Пәрвәрдигарға ибадәт қилди.

5Ибрам билән маңған Лутниңму мал-варанлири вә қуллири көп еди. 6Бу икки аилиниң падилири бәк көп болғачқа, отлақлар йетишмәй қалған еди. 7Шуңа Ибрамниң падичилири билән Лутниң падичилири арисида талаш-тартиш чиқип қалди. (У чағда қананлиқлар билән пәризиләр йәнила Қанан районида туратти.)

8Шуңа Ибрам Лутқа:

— Биз болсақ уруқ-туққан, аримизда вә падичилиримизниң арисида талаш-тартиш чиқмисун. 9Айрилип яшайли. Мана. Пүтүн зимин сениң алдиңда турупту. Халиған йәрни талла! Оң тәрәпни таллисаң, сол тәрәп маңа қалсун, сол тәрәпни таллисаң, оң тәрәп маңа қалсун, — деди.

10 Лут төрт тәрәпкә нәзәр селип, Иордан дәрия вадисидин
Зоарғичә созулған кәң түзләңликни көрди. Бу түзләңликниң сүйи
мол болуп, худди Ерәм бақ-
ққа вә Мисирниң йәрлиригә охшатти.
(У чағда Пәрвәрдигар Содом билән Гомора шәһәрлирини техи
харабиликкә айландурмиған еди.)
11 Шуңа Лут у йәрни таллап, шәриқ тәрәпкә йөткәлди. У иккиси мана
шундақ айрилди. 12 Ибрам Қананда олтирақлишип қалди. Лут Иордан
дәрия вадисидики шәһәрләргә йеқинлишип, Содом шәһириниң
әтрапида чедир тикип орунлашти. 13 Содомлуқлар яманлиққа толған
болуп, Пәрвәрдигарниң нәзәридә улар еғир гунакарлар еди.

Ибрамниң Һибронға көчүши

14 Лут Ибрамдин айрилип кәткәндин кейин, Пәрвәрдигар Ибрамға:
— Сән турған җайиңдин шәриқ, ғәрип, җәнуп вә шимал тәрәп-
ләргә қарап бақ. 15 Сән көрүватқан бу зиминларни саңа вә сениң әвлат-
лириңға тәғдим қилимән. Бу зимин мәңгү силәргә мәнсүп. 16 Мән
сениң әвлатлириңни һәдди-һесапсиз көпәйтимән. Йәр йүзидики
қумни һеч ким саналмиғанға охшаш, уларниң санiниму һеч ким
саналмайду. 17 Орнуңдин тур. Бу зиминни кезип чиқ, Мән уни саңа
тәғдим қилдим! — деди.
18 Буниң билән Ибрам чедирлирини жиғиштуруп, Һиброн шәһиригә
йеқин Мамрәдики емән дәрәқлигиниң йенида олтирақлишип, у йәрдә
Пәрвәрдигарға атап қурванлиқ суписини ясиди.

Ибрамниң Лутни қутқузуши

14 Шу күнләрдә Бабилон беги Амрафил, Елласар беги Арйок,
Елам беги Кедорлавмар, Гойим беги Тидал қатарлиқ төрт бәг
бирлишип, 2 Содом беги Бәра, Гомора беги Бирша, Адма беги Шинап,
Сибоим беги Шәмәбәр вә Бела (Зоар дәпму атилиду) беги қатарлиқ
бәш бәг билән җәң қилишқа чиқти. 3 Бу бәш бәг қошунлирини
бирләштүрүп, Сиддим вадисиға жиғди. (Сиддим вадиси һазирқи
«Өлүк деңиз» вадисидур.) 4 Улар он икки жил Кедорлавмар бегиниң
һөкүмранлиғида болуп, он үчинчи жилға кәлгәндә, униңға қарши
исиян көтәргән еди.
5 Шуңа он төртинчи жили Кедорлавмар бәг өзиниң вә иттипақдаш
бәгләрниң қошунлирини башлап берип, Аштарот-Карнаим дегән

йәрдә рефаларни йәңди. Кейин Һам дегән йәрдә зузларни вә Шава-Кирятаим түзләңлигидә емларниң һәммисини тар-мар қилди. [6]Сәир тағлиқ районида яшаватқан һоритларниму чөл бойидики Әл-Паранғичә қоғлап берип, тар-мар қилди. [7]Арқидинла улар Ен-Мишпат, йәни Кадешқа қайтип, амаләкләрниң пүтүн зиминини бесивелип, Һазазун-Тамарда яшаватқан аморларниму тар-мар қилди.

[8]Буниң билән Содом, Гомора, Адма, Сибоим вә Бела, йәни Зоар қатарлиқ бәш бәгликниң бәглири бирләшмә қошунини башлап, Сиддим вадисиға җәң қилишқа чиқти. [9]Улар Елам шаһириниң беги Кедорлавмар, Гойимниң беги Тидал, Бабилонниң беги Амрафил вә Елласарниң беги Арйоктин ибарәт төрт бәг билән җәң қилди. [10]Сиддим вадисиниң һәммә йеридә қара май билән толған көлчәкләр бар еди. Содом беги билән Гомора беги қачқан вақтида, қошунлириниң бир қисми көлчәкләргә чүшүп кетип, қалғанлири таққа қечип кәтти.

[11]Төрт бәг Содом билән Гомораниң пүтүн байлиқ вә ашлиқ-түлүклирини булаң-талаң қилип кәтти. [12]У чағда Ибрамниң җийәни Лут Содомда туратти. Улар униму мал-мүлүклири билән қошуп булап кәтти.

[13]Лекин қутулуп қалған бир киши бу ишларни ибраний* болған Ибрамға мәлум қилди. У чағда Ибрам амор қәбилисидин Мамрә исимлиқ бир кишиниң емән дәрәқлигиниң йенида туратти. Мамрә вә икки иниси — Әшкол вә Анир Ибрамниң иттипақдашлири еди.

[14]Ибрам җийәни Лутниң әсиргә чүшүп қалғанлиғини аңлап, өз адәмлиридин үч йүз он сәккиз нәпәр җәңчини чақирип, төрт бәгни Дан дегән җайғичә қоғлап барди. [15-16]У йәрдә җәңчиларни бир қанчә қисимға бөлүп, кечиси һужум қилип, дүшмәнни мәғлуп қилди. Уларни Дәмәшқниң шималидики Хоба дегән җайғичә қоғлап, булап кәткән һәммә мал-мүлүкни тартивелип, өз җийәни Лутни вә униң пүтүн байлиқлирини, хотун-қизлирини вә башқиму әсиргә чүшкән адәмлирини қайтуруп алди.

Малкисидиқниң Ибрамға бәхит тилиши

[17]Ибрам Кедорлавмар вә униң билән иттипақдаш һәр қайси

13. Ибраний — қедимки йәһудийларни, йәни исраилларни көрситиду.

бәгләрни мәғлуп қилип, ғалибә билән қайтип кәлгәндә, Содом беги уни қарши елиш үчүн Шава вадисиға (Хан вадиси дәпму атилиду) чиқти.

18 Улуқ Худаниң роһанийи һәм Салимниң беги Малкисидиқму нан вә шарап елип, Ибрамниң алдиға чиқип, 19 униңға бәхит тиләп:

«Пүтүн аләмниң Яратқучиси болған улуқ Худа Ибрамни
бәхитлик қилғай!
20 Сени дүшминиң үстидин ғалибә қилдурған улуқ Худа
мәдһийиләнгәй!» деди.

Ибрам олҗа алған нәрсиләрниң ондин бирини Малкисидиққа тәғдим қилди. 21 Содом беги Ибрамға:

— Олҗиларниң һәммиси саңа мәнсүп, лекин адәмлиримни қайтуруп бәр! — деди.

22 Ибрам униңға:

— Пүтүн аләмниң Яратқучиси болған Пәрвәрдигар улуқ Худа алдида қәсәм қилимәнки, 23 мән сениң һәр қандақ нәрсәңни, һәтта бир тал жипиңни яки кәшәңниң боқучиниму алмаймән. Болмиса, сән кейин: «Мән Ибрамни бай қилип қойдум!» дейиштин янмайсән.

24 Шуниң үчүн адәмлиримниң йегинини һесаплаймән. Униңдин башқа һеч немини алмаймән. Лекин мениң иттипақдашлирим Анир, Әшкол вә Мамрәләргә олҗилардин тегишлигини айрип бәрсәң болди, — деди.

Худаниң Ибрам билән келишим түзүши

15 Бу вақиәләрдин кейин Пәрвәрдигар Ибрамға көрүнүп, униңға:

— Ибрам, қорқма! Мән саңа қалқан болуп, наһайити зор сийлиқ беримән, — деди.

2 Лекин Ибрам:

— Әй Егәм Худа, мениң пәрзәндим болмиса, Сениң бәрмәкчи болған сийлиғиңниң пайдиси немә? Мениң бирдин-бир мирасхорум Дәмәшқтин кәлгән чакирим Елийәзәр болиду. 3 Сән маңа пәрзәнт бәрмидиң, шуңа мениң тәәллуқатимға чакирим мирасхор болиду, — дәп җавап бәрди.

4 Арқидинла у Пәрвәрдигарниң өзигә йәнә:

— Чакириң Елийәзәр сениң мирасхоруң болмайду, пәқәт өзәңдин болған оғулла мирасхоруң болиду, — дегәнлигини аңлиди.

5 Шуниңдин кейин Худа уни ташқириға елип чиқип, униңға:

— Асманға қарап, юлтузларни саналайдиған болсаң санап бақ, сениң әвладиң әйнә шу юлтузлардәк сан-санақсиз көп болиду! — деди.

6 Ибрам Пәрвәрдигарниң сөзлиригә ишәнди. Пәрвәрдигар униң ишәнчини көрүп, уни һәққаний адәм, дәп һесаплиди.

7 Пәрвәрдигар униңға йәнә:

— Сени бу зиминға егә қилиш үчүн, сени калданиларниң зимини болған Ур шәһиридин елип чиққан Пәрвәрдигариң Мән болимән, — деди.

8 Лекин Ибрам:

— Әй Егәм Худа, мән бу зиминға җәзмән егә болидиғанлиғимни немидин билимән? — дәп сориди.

9 Пәрвәрдигар униңға:

— Сән үч яшлиқ кала, өшкә, қошқардин һәм пахтәк вә яш кәптәрдин бирдин елип, Мениң алдимға кәлгин, — дәп җавап бәрди.

10 Ибрам бу һайванларни Худаниң алдиға апирип, қушлардин башқисиниң қарнини йерип икки парчә қилди. Гөшләрни икки тәрәпкә қатар қилип тизди. 11 Қузғунлар учушуп келип, гөшләргә қонғанда, Ибрам уларни қоғлавәтти. 12 Күн патқанда, Ибрам уйқиға кәтти. Чүшидә уни қорқунучлуқ қараңғулуқ басти. 13 Пәрвәрдигар униңға мундақ деди:

— Шуни билип қойғинки, сениң әвлатлириң башқа бир дөләттә мусапир болиду. Шу дөләттики кишиләргә қул болуп, төрт йүз жил улар тәрипидин азап чекиду. 14 Лекин Мән уларни қул қилғучи хәлиқни чоқум җазалаймән. Улар у дөләттин қайтқинида, нурғун байлиқларни елип келиду. 15 Сән болсаң узақ өмүр сүрүп, әҗдатлириңниң қешиға кетисән. 16 Сениң әвлатлириң бу йәргә қайтип кәлгичә, бу йәрдә төрт әвлат өтүп кетиду. Чүнки бу йәрдә туруватқан аморларниң гуналири чекигә йәтмигичә, уларни бир тәрәп қилмаймән.

17 Күн петип қараңғу чүшкәндин кейин, ис чиқип турған очақ вә йенип турған мәшъәл туюқсиз пәйда болуп, һелиқи икки қатар гөшниң оттурисидин өтүп кәтти. 18-19 Мана шу чағда Пәрвәрдигар Ибрам билән келишим түзүп, мундақ деди:

— Мән Мисир чегарисидин таки Фират дәриясиғичә созулған бу зиминниң һәммисини сениң әвлатлириңға тәғдим қилдим. Бу зимин кенлар, кенизләр, кадмонлар, [20]хитлар, пәризиләр, рефалар, [21]аморлар, қананлар, гиргашлар вә йәбуслар дәп тонулған хәлиқләрниң зиминлириниң һәммисини өз ичигә алиду.

Исмаилниң туғулуши

16 Ибрамниң аяли Сарай туғмас еди. Бирақ униң Һәҗәр исимлиқ мисирлиқ бир қиз хизмәткари бар еди. [2]Сарай Ибрамға:

— Пәрвәрдигар мени туғмас яритипту, әнди сиз мениң қиз хизмәткарим билән бир ястуққа баш қоюң! Бәлким у маңа бир оғул туғуп берәр, — деди.

Ибрам Сарайниң бу сөзигә қошулди. [3]Шуниң билән Сарай Һәҗәрни Ибрамға кичик хотунлуққа бәрди. (Бу вақиә Ибрам Қананда он жил турғанда йүз бәрди.) [4]Ибрам Һәҗәр билән биллә болғандин кейин, Һәҗәр һамилдар болуп қалди. У өзиниң һамилдар болғанлиғини сезип, мәғрурлинип, Сарайни көзгә илмайдиған болуп қалди.

[5]Сарай Ибрамға:

— Һәммини қилған сән! Мән Һәҗәрни саңа қошуп қойған. Әндиликтә у өзиниң һамилдарлиғини билипла, мени көзгә илмайдиған болувалди. Сениң яки мениң тоғра екәнлигигә Пәрвәрдигар Өзи һөкүм қилсун! — деди.

[6]Ибрам:

— У сениң хизмәткариң, у сениң илкиңдә. Униңға қандақ муамилә қилиш сениң ихтиярың, — дәп җавап бәрди.

Буниң билән Сарай Һәҗәрни бозәк қилди, шуңа Һәҗәр Ибрамниң өйидин қечип кәтти.

[7]Периштәниң қияпитидә көрүнгән Пәрвәрдигар* Һәҗәрни чөлдики бир булақниң йенида көрди. Булақ Шур дегән йәргә баридиған йолниң бойида еди. [8]Периштә униңдин:

— Әй Сарайниң хизмәткари Һәҗәр, сән қәйәрдин кәлдиң? Нәгә кетиватисән? — дәп сориди.

*7. *Сөзму-сөз тәржимиси: «Пәрвәрдигарниң периштәси» болуп, Тәвратта бу көп вақитларда перишта қияпитидә көрүнгән Худаниң Өзини көрситиду.*

— Мән аял ғоҗайиним Сараһниң йенидин қечип чиқтим, — дәп җавап бәрди Һәҗәр.

9Периштә униңға:

— Сән аял ғоҗайиниңниң йениға қайтип берип, униңға бойсунғин, — деди.

10Периштә йәнә мундақ деди:

— Мән сениң әвладиңни шундақ көпәйтимәнки, уларни һеч ким саналмайдиған қилимән. 11Сән һамилдар болуп, бир оғул туғисән, исмини Исмаил* қойғин, чүнки сениң дат-пәриядиң Пәрвәрдигарға йәтти. 12Сениң оғлуңниң мүҗәзи бир явайи ешәккә охшайду. Һәммә йәргә берип кишиләр билән җедәл чиқириду. Кишиләрму униңға қаршилиқ көрситиду. У туққанлириға өчмәнлик қилип яшайду.

13Һәҗәр өз-өзигә: «Мән расттинла маңа ғәмхорлуқ қилған Худани көрдүм!» деди. Шуниң билән у өзигә сөз қилған Пәрвәрдигарни «Ел-роа»* дәп атиди. 14Шуңа кишиләр у булаққа Беер-лаһайрой* дәп нам қойди. Бу булақ һазирму Кадеш билән Бәрәд шәһириниң оттурисидидур.

15Һәҗәр Ибрамға бир оғул туғуп бәрди. Ибрам униңға Исмаил дәп ат қойди. 16У чағда Ибрам сәксән алтә яшта еди.

Қедимки келишимниң бәлгүси — хәтнә

17 Ибрам тохсән тоққуз яшқа кәлгәндә, Пәрвәрдигар униңға көрүнүп:

— Мән һәммигә қадир Худадурмән. Сән давамлиқ мениң йолумда меңип, әйипсиз адәм бол. 2Мән сән билән түзгән келишимимдә чиң туруп, сени көп әвлатлиқ қилимән, — деди.

3Ибрам йәргә баш қойди. Худа униңға мундақ деди:

4— Мениң сән билән түзгән келишимим мундақ: Сән нурғун милләтләрниң атиси болисән. 5Һазирдин башлап сениң исмиң Ибрам әмәс, Ибраһим* болсун, чүнки Мән сени нурғун милләтләрниң атиси қилимән. 6Мән саңа көп әвлатларни беримән. Уларниң арисидин йеңи хәлиқ вә падишаларму чиқиду. 7Мән сән вә кәлгүсидики

11. «Исмаил» — «Аңлиғучи Худа» дегән мәнани билдүриду.
13. «Ел-роа» — «мени көргүчи Худа» дегән мәнани билдүриду.
14. «Беер-лаһайрой» — «мени көргүчи Худаниң булиғи» дегән мәнани билдүриду.
5. Ибраһим — «нурғун әвлатларниң атиси» дегән мәнани билдүриду.

әвлатлириң билән түзгән мәңгүлүк келишимимдә туримән. Мән сениң вә әвлатлириңниң Худасидурмән. [8]Сән һазир Қананда мусапир болуп яшаватисән. Амма бу пүтүн зиминни саңа вә сениң әвлатлириңға тәғдим қилдим. У сениң әвлатлириңға мәңгү мирас болсун. Мән уларниңму Худасидурмән!

[9]Худа йәнә мундақ деди:

— Әнди сән вә сениң әвлатлириңму Мениң келишимимдә чиң турушуңлар керәк. [10]Силәрниң араңлардики һәр қандақ әр киши хәтнә қилиниши керәк. Мана бу Мениң сән вә сениң әвлатлириң билән түзгән келишимимдур. [11-12]Һазирдин башлап, силәр барлиқ оғул бовақлириңларни, мәйли өйүңларда туғулған яки чәт әлликләрдин сетивалған қуллириңлар туққан болсун, уларни туғулуп сәккизинчи күни хәтнә қилишиңлар керәк. Хәтнә қилиш — аримизда түзгән келишимниң бәлгүси болуп қалсун. [13]Һәммә әрләрниң хәтнисини қилишиңлар керәк. Силәрниң тениңлардики бәлгү — аримиздики түзгән мәңгүлүк келишимимниң бәлгүси болуп қалсун. [14]Хәтнә қилинмиған әрни хәлқим қатаридин чиқириветимән. Ундақ киши Мениң келишимимни бузған болиду.

[15]Буниңдин башқа Худа Ибраһимға мундақ деди:

— Сениң аялиң Сараһниң исми һазирдин башлап Сарә* болсун. [16]Мән униңға бәхит ата қилип, униңдин саңа бир оғул тәғдим қилимән. Сарә нурғун милләтләрниң аниси болиду вә униң әвлатлиридин падишаларму чиқиду.

[17]Ибраһим йәргә баш қоюп, күлүп, көңлидә: «Йүз яшлиқ бовай қандақму пәрзәнт көрәлисун?! Сарә болса тохсән яшқа киргән турса, қандақму һамилдар болалисун?» дәп ойлиди [18]вә Худаға:

— Исмаилни бәхиткә ериштүрсәң болдиғу! — деди.

[19]Лекин Худа мундақ деди:

— Яқ, һәҗәр әмәс, аялиң Сарә саңа бир оғул туғуп бериду. Униң исмини Исһақ* қой. Мән униң вә униң әвлатлири биләнму мәңгүлүк келишимимдә чиң туримән. [20]Исмаилға кәлсәк, у тоғрисидики тәливиңниму аңлидим. Мән униңға бәхит ата қилип, униң нәслини наһайити көпәйтимән. У он икки падишаниң атиси болиду. Мән униң әвлатлирини улуқ бир милләткә айландуримән.

*15. *Сарә — «аял шаһзадә» дегән мәнани билдүриду.*
*19. *Исһақ — «күлкә» дегән мәнани билдүриду.*

21 Бирақ Мениң келишимим болса, келәр жили мошу вақитта Сарә
саңа туғуп беридиған оғул — Исһақ билән бағлинишлиқтур.
22 Худа Ибраһимға бу сөзләрни қилип болуп, униң йенидин кәтти.
23 Мана шу күни Ибраһим Худаниң әмригә әмәл қилип, оғли
Исмаил вә аилисидики һәммә әрләрни, жүмлидин аилисидә туғулған
вә сетивалған қулларни хәтнә қилдурди. 24 Ибраһим хәтнә қилинғанда,
тохсән тоққуз яшта, 25 Исмаил хәтнә қилинғанда, он үч яшта еди.
26-27 Иккиси, аилисидики һәммә әрләр, жүмлидин аилисидә туғулған
вә чәт әлликләрдин сетивелинған қуллар билән биллә шу күн ичидә
хәтнә қилинди.

Асмандин чүшкән үч меһман

18 Кейин Пәрвәрдигар Мамрәдики емән дәрәқлигидә Ибраһимға
қайта көрүнди. Күн тикләшкән вақитта Ибраһим чедириниң
ишиги алдида олтиратти. 2 У бешини көтирип қариветди, удулида
үч кишиниң өрә турғанлиғини көрдидә, шу һаман уларниң алдиға
жүгрәп берип, йәргә иңишип, тазим қилип, 3 уларға:
— Җанаплар, еғир көрмисәңлар өйүмизгә кирип, меһман болуп
қайтқайсиләр. 4 Һәр қайсиңлар дәрәк сайисидә дәм елип турғайсиләр,
мән пут-қоллириңларни жуюшқа су, 5 ғизалинишиңларға бир аз
йемәклик елип келәй. Арам елип, йолуңларни давамлаштурғайсиләр.
Кәлгәнлигиңлардин хошал болдум, — деди.
— Рәхмәт, ейтқиниңизчә болсун, — дәп жавап қайтурушти улар.
6 Ибраһим дәрһал чедириға жүгрәп кирип, Сарәгә:
— Дәрһал бир халта әң яхши ундин нан пишарғин! — деди.
7 Арқидинла у йәнә кала падилириниң ичигә кирип, семиз бир
топақни таллап, чакириға тапшурди. У дәрһал топақни союп
тәйярлиди. 8-9 Андин Ибраһим қаймақ, сүт вә гөшни үч меһманниң
алдиға қойди. Өзи болса, уларниң хизмитидә болуш үчүн дәрәк
сайисидә күтүп турди. Тамақ йәватқанда, улар Ибраһимдин:
— Аялиң Сарә қәйәрдә? — дәп сориди.
— Чедирда, — дәп жавап бәрди у.
10 Меһман сияқидики Пәрвәрдигар униңға:
— Келәр жили бу чағда Мән чоқум қайтип келимән. Шу чағда
аялиң Сарә бир оғулға ана болиду, — деди.

Сарә уларниң кәйнидики чедир ағзида уларниң сөзлирини аңлап туратти.

[11]У чағда Ибраһим билән Сарә иккилиси қерип қалған еди. Сарәниң адәт көрүшиму тохтап кәткән еди. [12]Шуңа Сарә ичидә күлүп, өз-өзигә: «Мән қерип қалдим, еримму қерип қалған турса, әнди маңа бундақ хошаллиқ қәйәрдин кәлсун?!» деди.

[13]Шуңа Пәрвәрдигар Ибраһимға:

— Сарә немишкә күлүп туруп, өз-өзигә: «Мән шунчә қерип кәткән турсам, қандақму һамилдар болалай?!» дәйду? [14]Пәрвәрдигар қилалмайдиған иш йоқ әмәсму! Ейтқинимдәк, келәр жили дәл мошу чағда қайтип келимән. У чағда Сарә чоқум бир оғулға ана болиду,— деди.

[15]Сарә қорқуп:

— Мән күлмидим! — дәп танди.

— Яқ, сән расттинла күлдуң, — деди Пәрвәрдигар.

Ибраһимниң Худадин Содом шәһири һәққидә ялвуруши

[16]Асмандин чүшкән бу меһманлар у йәрдин кетип, Содом шәһири тәрәпкә йүзләнди. Ибраһимму уларни узитиш үчүн биллә маңди.

[17]Пәрвәрдигар Өз-өзигә мундақ деди: «Мән қилидиған ишимни Ибраһимдин йошурсам болмайду. [18]Чүнки униң әвлатлири чоқум улуқ вә күч-қудрәтлик бир хәлиқ болиду. Мән у арқилиқ дуниядики һәммә хәлиқләргә бәхит ата қилимән. [19]Мән уни өз балилири вә әвлатлириға Мениң йолумни тутушни, дурус вә һәққаний болушни буйрисун, дәп таллидим. Шундақ қилса, Мәнму униңға бәргән вәдәм бойичә һәммә ишни қилип беримән».

[20]Шуниң билән Пәрвәрдигар:

— Мән Содом билән Гомора шәһиридикиләрниң һәддидин ашқан гуналири үстидин қилинған еғир әризиләрни аңлидим. [21]Мән чоқум чүшүп, аңлиғанлиримниң әмәлият яки әмәслигини Өз көзүм билән көрмәкчимән, — деди.

[22]Андин кейин икки киши Содомға кетип қалди, бирақ Пәрвәрдигар болса, Ибраһимниң қешида қалди.

[23]Ибраһим Униңға йеқинлишип:

— Сән расттин дурус кишиләрни гунакарлар билән қошуп һалак қиламсән? [24]Әгәр шәһәрдә әллик дурус киши болса, Сән пүтүн

шәһәрни харап қиламсән? Бу әллик адәмни қутқузувелиш үчүн шәһәрни сақлап қалмамсән? 25Сән чоқум дурус кишиләрни гунакарлар билән қошуп йоқатмайсән. Һәргиз ундақ қилмайсән! Ундақ қилсаң, дурус кишиләр гунакарлар билән биллә тәң жазаға учрайду. Бу мүмкин әмәс! Сән пүтүн аләмниң Сорақчисисән! Җәзмән адил һөкүм чиқирисән, — деди.

26Пәрвәрдигар униңға:

— Әгәр Содом шәһиридә әллик дурус киши тапалисам, улар үчүн пүтүн шәһәрни сақлап қалимән, — дәп җавап бәрди.

27Ибраһим йәнә мундақ деди:

— Әй Егәм! Башлиған екәнмән, давамлаштурай. Еғир көрмисәң, мәндәк бир ажиз бәндәңниң жүрәклик һалда Сәндин йәнә соришиға рухсәт қилғайсән! 28Мабада шәһәрдә пәқәт қириқ бәш дурус киши болса, бәш киши кам болғанлиғи үчүн пүтүн шәһәрни харап қиламсән?

Пәрвәрдигар униңға:

— Әгәр қириқ бәш дурус киши тапалайдиған болсам, бу шәһәрни харап қилмаймән, — дәп җавап бәрди.

29Ибраһим йәнә:

— Әгәр пәқәт қириқ киши болсичу? — деди.

— Әгәр қириқ киши болсиму харап қилмаймән, — дәп җавап қайтурди Пәрвәрдигар.

30Ибраһим йәнә:

— Әй Егәм! Хапа болмисаң, Сәндин йәнә бир немә соримақчимән. Мабада оттуз киши болсичу? — дәп сориди.

— Әгәр оттуз киши тепилсиму, харап қилмаймән, — дәп җавап қайтурди Пәрвәрдигар.

31Ибраһим деди:

— Әй Егәм! Сәндин жүрәклик һалда йәнә соришимға рухсәт қилғайсән. Мабада жигирмә киши болсичу?

— Әгәр жигирмә киши тепилса, Мән йәнила харап қилмаймән, — дәп җавап қайтурди Пәрвәрдигар.

32Ең ахирида Ибраһим:

— Әй Егәм! Хапа болмай, йәнә бир қетим соришимға рухсәт қилғайсән! Әгәр пәқәт он киши тепилсичу? — дәп сориди.

— Пәқәт он дурус киши болған тәғдирдиму, Мән бу шәһәрни харап қилмаймән, — дәп җавап қайтурди Пәрвәрдигар.

33 Пәрвәрдигар Ибраһим билән сөзлишип болғандин кейин, кетип қалди. Ибраһим болса, өйигә қайтип кәтти.

Содом шәһиридикиләрниң яманлиғи

19 Шу күни ахшими һелиқи икки периштә Содомға кәлди. Бу вақитта Лут шәһәр дәрвазисиниң алдида олтиратти. Лут уларни көрүпла, орнидин туруп, уларниң алдиға берип, тазим қилип:

2 — Җанаплар, бизниң өйгә мәрһәмәт қилип, дәстихинимға ортақ болғайсиләр. Пут-қоллириңларни жуюп, бирәр кечә һадуқ елип, әтә сәһәрдә йолуңларға раван болсаңларму болар, — деди.

Лекин улар:

— Яқ, биз кечини кочида өткүзимиз, — дәп җавап бәрişти.

3 Лекин Лут бәк чиң турувалғачқа, улар ахир Лутниң өйигә барди. Лут хизмәткарлириға петир нан пиширип, тамақларни меһманларниң алдиға қоюшни буйриди. Тамақ тәйяр болғандин кейин, улар ғизаланди.

4 Меһманлар техи ятмиған еди, Содомдики пүтүн қери-яш әрләр келип Лутниң өйини қоршавалди. 5 Улар Лутни чақирип, униңға:

— Бүгүн кәчтә силәрниң өйгә чүшкән кишиләр қени? Уларни елип чиқ! Биз улар билән җинсий мунасивәт қилмақчимиз, — деди.

6 Лут сиртқа чиқип, ишикни тақаветип, 7 уларға:

— Бурадәрләр, бундақ яман ишни қилмаңлар! 8 Қараңлар, мениң техи әргә тәгмигән икки қизим бар. Уларни силәргә чиқирип берәй, уларни немә қилсаңлар қилиңлар, лекин бу икки кишигә һәргиз тәгмәңлар. Улар мениң өйүмгә кәлгән екән, мениң меһминим болиду, шуңа мән уларни қоғдишим керәк! — деди.

9 Лекин улар:

— Йоқал! Сән техи ят жуттин келип, бизгә уни қил, буни қил дегидәк қанчилик адәм сән? Көздин йоқал! Болмиса, көргүлүгүңни улардинму еғир көрисән, — дейишип, Лутни иштириветип, бастуруп келип, ишикни бузуп кирмәкчи болди. 10 Лекин һелиқи икки периштә қолини созуп, Лутни өйниң ичигә әкиривелип, ишикни тақавалди. 11 Андин улар ташқиридики әрләрниң көзлирини кор қилип, ишикни тапалмайдиған қилип қойди.

Лутниң Содомдин қечиши

12Андин һелиқи икки периштә Лутқа:

— Сениң бу шәһәрдә башқа туққанлириң барму? Оғул-қизлириң, күйоғуллириң яки башқа туққанлириң бар болса, улар бу йәрдин дәрһал чиқип кәтсун. 13Чүнки биз бу шәһәрни харабиликкә айландуруветимиз. Бу йәр үстидин қилинған еғир әризиләр Пәрвәрдигарға йәтти. Шуңа У бизни бу шәһәрни харабиликкә айландуруветишкә әвәтти, — деди.

14Шуниң билән Лут ташқириға чиқип, қизлириниң лайиқлириниң алдиға берип, уларға:

— Силәр бу йәрдин дәрһал кетиңлар, чүнки Пәрвәрдигар бу шәһәрни харабиликкә айландурвәтмәкчи, — деди. Лекин улар уни чақчақ қиливатиду, дәп ойлашти.

15Таң атқанда периштәләр Лутни алдиритип:

— Дәрһал аялиң билән икки қизиңни елип, бу йәрдин чиқип кәт! Болмиса, силәрму бу шәһәр билән тәң һалак болисиләр, — деди.

16Лут йәнила иккилинип туратти. Лекин Пәрвәрдигар униңға рәһим қилғачқа, һелиқи икки периштә Лутниң, аялиниң вә икки қизиниң қоллирини тутуп, уларни йетәкләп, шәһәрдин чиқирип қойди.

17Шәһәрдин чиқиш биләнла, периштәләрдин бири:

— Силәр җениңларни сақлап қелиш үчүн қечиңлар! Кәйиңларға қаримаңлар, тақка йәткичә түзләңликтә тохтимаңлар! Болмиса, өлүп кетисиләр, — деди.

18Лекин Лут:

— Җанаплири, ундақ болмиғай! 19Силәр маңа ич ағритип, шапаәт қилип, җенимни қутқузған екәнсиләр, бизни унчә жирақ йәргә әвәтмәңлар. У тағ бәк жирақ екән, бәлким мән у йәргә йетип бармай турупла, балаю-апәткә учрап, тирик қалмасмәнмикин. 20Әву кичик шәһәрни көрдүңларму? Бу йәрдин анчә жирақ әмәс, у йәргә қечишимға ижазәт бериңлар. У кичик бир йәр екән, мән шу йәрдә аман қалай! — деди.

21Периштә мундақ җавап бәрди:

— Мақул! Саңа рухсәт қилдим. У кичик шәһәрни харабиликкә айландурмай қояй. 22Чапсанирақ қач! Чүнки сән у йәргә йетип бармиғичә, Содомни вәйран қилалмаймән!

Бу шәһәр кичик болғачқа, Лут уни Зоар* дәп атиди.

*22. *Зоар — «кичик» дегән мәнани билдүриду.*

Содом билән Гомора шәһәрлириниң вәйран қилиниши

23 Лут Зоарға йетип барғичә, күн чиққан еди. 24 Туюқсиз Пәрвәрдигар
Содом билән Гомора шәһәрлиригә асмандин от билән гуңгутни яғдурди.
25 У бу икки шәһәрни, пүтүн түзләңликни вә пүтүн аһалини йәрдики
гиялар билән қошуп харабиликкә айландурувәтти. 26 У чағда Лутниң аяли
кәйнигә бурулуп қариведи, шу петичә қетип, таштузға айлинип қалди.
27 Әтиси таң сәһәрдә Ибраһим Пәрвәрдигар билән сөзләшкән йәргә
барди. 28 У Содом, Гомора вә пүтүн түзләңликкә нәзәр селип, йәр
йүзидин хумдандики исқа охшаш ис-түтәкниң чиқиватқанлиғини көрди.
29 Бирақ Худа Лут яшиған түзләңликтики шәһәрләрни харабиликкә
айландурғинида, Ибраһимниң тәливини есиғә елип, Лутни қутқузди.

Лут вә униң қизлири

30 Лут Зоар шәһиридә туруштин қорқти. Шуңа у икки қизини елип,
таққа чиқип, өңкүрдә яшайдиған болди. 31 Бир күни чоң қизи сиңлисиға:
— Атимиз қерип қалди. Бу йәрдә дуниядики қаидә-йосун бойичә
бизни некайиға елип, пәрзәнт тапидиған әрму қалмиди. 32 Атимизни
мәс қилип қоюп, униң билән бир орунда йетип, униңдин пәрзәнт
көрәйли. Шундақ қилсақ, әвлат қалдуралаймиз, — деди.
33 У күни кечиси улар атисини мәс қилип қоюп, чоң қизи униң
билән бир орунда ятти. Лут қаттиқ мәс болуп, йүз бәргән вақиәдин
пүтүнләй хәвәрсиз еди.
34 Әтиси чоң қизи сиңлисиға:
— Түнүгүн мән атам билән бир орунда яттим. Бүгүн ахшам уни
йәнә мәс қилип қоюп, сән униң билән бир орунда ятқин. Шундақ
қилип, һәр иккимиз атимиздин пәрзәнт көрүп, аилимизни давамлаш-
турайли, — деди.
35 Шуниң билән у күни кәчтә улар Лутни йәнә мәс қилип қоюп,
кичик қизи униң билән бир орунда ятти. У йәнә қаттиқ мәс болғачқа,
йүз бәргән иштин пүтүнләй хәвәрсиз еди. 36 Шундақ қилип, Лутниң бу
икки қизи өз атисидин һамилдар болуп қалди. 37 Чоң қизи бир оғул
туғуп, униң исмини Моаб* дәп қойди. У һазирқи моаблиқларниң
атиси болди. 38 Кичик қизиму бир оғул туғуп, униң исмини Бинамми*
дәп қойди. У һазирқи аммонлуқларниң атиси болди.

*37. *Моаб — «атамдин» дегән сөз билән аһаңдаш.*
*38. *Бинамми — «хәлқимниң оғли» дегән мәнани билдүриду.*

Ибраһим билән Абимәләк

20 Ибраһим Мамрәдин Қананниң жәнубидики Негиб районига
йөткилип, мәлум вақит Кадеш билән Шур арилиғидики йәрдә
олтарди. Кейин Гирарда турған вақтида, [2]кишиләргә аяли Сарәни
өзиниң сиңлиси, дәп ейтқан еди. Шуңа Гирар падишаси Абимәләк
Сарәни ордисиға әкәлдүрди. [3]Бир күни кечиси Худа Абимәләкниң
чүшидә көрүнүп:

— Пат арида жениңни алимән! Чүнки сән әкәлгән бу аял башқа
кишиниң аяли, — деди.

[4]Сарәгә йеқинлашмиған Абимәләк Худаға:

— Мән гунасиз турсам, Сән мени вә мениң хәлқимни һалак
қиламсән? [5]Ибраһим өзи бу аял мениң сиңлим, дегәнғу! Бу аялму
Ибраһимни мениң акам, дегән әмәсму? Мән бу ишни пак вижданим
вә инсавим билән қилдим! — деди.

[6]Андин Худа униңға мундақ жавап бәрди:

— Шундақ, сениң бу ишни пак вижданиң билән қилғанлиғиңни
билимән. Шуниң үчүн Мениң алдимда гуна қилип қоймисун, дәп
сени Сарәгә тегип қоюшуңдин тосидим. [7]Әнди бу аялни Ибраһимға
қайтуруп бәр. Ибраһим болса пәйғәмбәр. У саңа дуа қилиду, сән
һаят қалисән. Лекин сени агаһландуруп қояйки, әгәр бу аялни еригә
қайтуруп бәрмисәң, пүтүн хәлқиң билән қошулуп һалак болисән!

[8]Сәһәрдә Абимәләк һәммә әмәлдарлирини жиғип, йүз бәргән
вақиәни уларға ейтти. Улар интайин қорқушуп кәтти. [9]Абимәләк
Ибраһимни чақиртип, униңдин:

— Бу немә қилғиниң? Сән мени вә мәмликитимни бундақ гуна
қилдурғидәк, саңа немә яманлиқ қилдим? Сән маңа қилмайдиған
ишни қилдиң! [10]Немә үчүн бундақ қилдиң? — дәп сүрүштүрди.

[11]Ибраһим мундақ жавап қайтурди:

— Мән бу йәрниң адәмлирини Худадин қорқмайду, мени
өлтүрүветип, аялимни булап кетиду, дәп ойлиған едим. [12]Әмәлиятта
униң мениң сиңлим екәнлиги раст, у ата бир, ана башқа сиңлим,
кейин маңа некаланди. [13]Худа мени жутумдин айрип, башқа
жутларда мусапир болушқа чиқарғанда, мән униңға: Биз барғанла
йәрдә, өзәңниң чин муһәббитиңни маңа көрситиш үчүн, мени
«акам» дегин, дегән едим.

[14]Буниң билән падиша Абимәләк Сарәни Ибраһимға қайтуруп

бәрди, шундақла униңға қой-кала, әр қуллар вә қиз хизмәткарларниму тәғдим қилди. 15У Ибраһимға:

— Қара, пүтүн зиминим алдиңда турупту. Сән қәйәрдә турушни халисаң, шу йәрдә туруп қал, — деди.

16У Сарәгиму:

— Мән сениң паклиғиңни көпчиликкә испатлаш үчүн, «акаң» Ибраһимға миң күмүч тәңгә тәғдим қилимән. Буниң билән сениң яман иш қилмиғанлиғиң һәммә кишигә аян болиду, — деди.

17-18Ибраһимниң аяли Сарә билән мунасивәтлик ишлар түпәйлидин Пәрвәрдигар Абимәләкниң ордисидики аялларниң һәммисини туғмас қиливәткән еди. Шуңа Ибраһим Худаға дуа қилди. Худа падиша Абимәләкни, униң аяли вә кенизәклирини әслигә кәлтүрүп, уларни йәнә пәрзәнт көрәләйдиған қилди.

Исһақниң дунияға келиши

21 Пәрвәрдигар Өзи вәдә қилғандәк, Сарәгә бәхит ата қилди. 2Сарә һамилдар болуп, Ибраһимниң қерип қалған вақтида бир оғул туғуп бәрди. Бала дәрвәқә Худа бәлгүлигән вақитта туғулди. 3Ибраһим униңға Исһақ* дәп ат қойди. 4Худа буйруғандәк, Исһақ туғулуп сәккизинчи күни Ибраһим униң хәтнисини қилди. 5Исһақ туғулған чағда, Ибраһим йүз яшта еди.

6Сарә өзигә: «Худа мени хурсән қилди. Бу ишни аңлиғанларму мән билән биллә хуш күлиду! 7Ким Сарәни өз балисини емитишкә муйәссәр болиду, дәп ойлиған? Шундақ болсиму, Ибраһимниң қериған вақтида, мән униңға бир оғул туғуп бәрдим!» деди.

Һәҗәр билән Исмаилниң қоғлиниши

8Бала аста-аста чоң болуп әмчәктин айрилған күни Ибраһим меһман чақирип, чоң зияпәт өткүзүп бәрди. 9Шу күни Сарә мисирлиқ Һәҗәрниң оғли Исмаилниң Исһақни бозәк қиливатқанлиғини көрди. 10Шуниң билән Сарә Ибраһимға:

— Сән бу хизмәткар аялни оғли билән қошуп һайдавәт! Чүнки хизмәткар аялниң оғли һәргиз мениң оғлум Исһақ билән мирасқа ортақ болуп қалмаслиғи керәк! — деди.

**3. Исһақ — «күлкә» дегән мәнани билдүриду.*

11 Сарәниң бу гепи Ибраһимни интайин қайғуға салди, чүнки
Исмаилму униң оғли еди. 12 Лекин Худа Ибраһимға:
— Исмаил вә хизмәткариң Һәҗәрниң иши тоғрилиқ қайғурма.
Сарәниң дегинидәк қил, чүнки Мән саңа вәдә қилған әвлатлириң
Исһақтин келип чиқиду. 13 Һәҗәрниң оғлиға кәлсәк, Мән униңғиму
нурғун пәрзәнт беримән. Улар бир милләткә айлиниду, чүнки уму
сениң оғлуң, — деди.
14 Әтиси сәһәрдә Ибраһим Һәҗәрниң мүрисигә нан билән бир
тулум суни артип, ана-бала иккисини йолға селип қойди. Һәҗәр
балиси билән у йәрдин чиқип, Бәәршәба чөлигә келип, у йәрдә
адишип қалди.
15-16 Сүйи түгәп қалғанда, Һәҗәр балисини чатқалниң сайисигә
қоюп, өз-өзигә: «Оғлум өлә дәп қалди, мән қарап туруп баламниң
өлүп кетишигә чидимаймән!» дәп, етилған бир оқ-я йәткидәк йәргә
берип олтирип, дат-пәрият қилишқа башлиди.
17 Балиниң жиға авази Худаға йәтти. Худаниң периштәси асман-
дин Һәҗәргә:
— Әй Һәҗәр, сән немигә қайғурисән? Қорқма, балаңниң жиғиси
Худаға йәтти. 18 Орнуңдин туруп, балини қолуңға елип, униңға
тәсәлла бәр. Мән униң әвладини улуқ бир хәлиқ қилимән, — деди.
19 Арқидинла Худа Һәҗәрниң көзлирини нурландурди. Һәҗәр
бир қудуқни көрди. У қудуқниң йениға берип, тулумға су толтуруп,
балиниң уссизлиғини қандурди.
20 Бала чоң болғичә, Худа униңға яр болди. У чөлдә яшап, уста
мәргән болуп йетишти. 21 У Паран чөлидә яшиди. Шу вақитларда
аниси униңға Мисирдин бир қизни хотунлуққа елип бәрди.

Ибраһимниң падиша Абимәләк билән келишим түзүши

22 У чағда Абимәләк өзиниң ләшкәр беши Фикол билән биллә
Ибраһимниң йениға келип, униңға:
— Сениң қилған һәммә ишлириңда Худа саңа яр. 23 Шуңа
сән бу йәрдә Худаниң алдида маңа қәсәм қилип, вәдә бәр: мени,
пәрзәнтлиримни вә әвлатлиримни һәргиз алдима. Мән әзәлдин саңа
садиқ болғандәк, сәнму маңа, йәни өзәң мусапир болуп яшаватқан
бу мәмликәткә садиқ бол, — деди.

24 Ибраһим уларға:
— Қәсәм қилип, вәдә беримән, — дәп җавап бәрди.
25 Андин Ибраһим Абимәләкниң чакарлири тартивалған бир
қудуқ тоғрисида Абимәләккә наразилиқ билдүрди. 26 Абимәләк:
— Бу ишни кимниң қилғинидин хәвирим йоқ екән. Сәнму бу
ишни маңа ейтмапсән, буни биринчи қетим аңлишим, — деди.
27 Шуниңдин кейин Ибраһим Абимәләккә қой-калиларни тәғдим
қилди. Иккиси келишим түзди. 28 Андин Ибраһим йәттә чиши
қозини бир тәрәпкә айрип қойди. 29 Абимәләк униңдин:
— Немишкә бундақ қилисән? — дәп сориди.
30 Ибраһим униңға:
— Бу қудуқни мениң колиғанлиғимни етирап қилғанлиғиңизни
билдүрүш үчүн, бу йәттә чиши қозини қобул қилғайсиз, — дәп
җавап қайтурди.
31 Шуниң билән у йәрниң исми Бәәршәба* болуп қалди, чүнки
улар у йәрдә қәсәм қилған еди.
32 Улар Бәәршәбада келишим түзгәндин кейин, Абимәләк билән
Фикол өйлиригә қайтип кәтти. 33 Ибраһим Бәәршәбада бир түп
сөгәт тикип, у йәрдә Пәрвәрдигарға, йәни мәңгү һаят Худаға ибадәт
қилди. 34 Ибраһим филистинликләрниң зиминида хелә узун турди.

Худаниң Ибраһимни синиши

22 Бу вақиәләрдин кейин, Худа Ибраһимниң ишәнчини синап,
уни:
— Ибраһим! — дәп чақирди.
Ибраһим:
— Ләббәй! — деди.
2 Худа униңға:
— Сән оғлуңни, йәни амрақ ялғуз оғлуң Исһақни елип, Морая
райониға берип, Мән көрситидиған тағниң үстидә уни көйдүрмә
қурванлиқ* сүпитидә Маңа атиғин, — деди.
3 Әтиси сәһәрдә Ибраһим ешәкни егәрләп, Исһақ билән икки
чакирини елип, көйдүрмә қурванлиққа ишлитидиған отунларни

*31. *Бәәршәба — «қәсәм қудуғи» дегән мәнани билдүриду.*
*2. *Көйдүрмә қурванлиқ — йәһудийлар Худаға қурванлиқ қилишта Худаниң әмри бойичә мални союп, андин уни көйдүрүветәтти.*

тәйярлап, Худа көрсәткән җайға қарап маңди. [4]Үчинчи күни Ибраһим у йәрни жирақтин көрди [5]вә чакарлириға:

— Силәр ешәк билән бу йәрдә туруп туруңлар. Балам иккимиз у йәргә берип, ибадәт қилип келәйли, — деди.

[6]Ибраһим Исһаққа отунларни көтәртип, өзи қолиға пичақ билән от елип, Исһақ билән биллә жүрүп кәтти. [7]Исһақ:

— Ата, — дәп чақирди.

Ибраһим:

— Һә, оғлум? — деди.

— От билән отун бар, лекин көйдүрмә қурванлиққа ишлитидиған қоза қени? — дәп сориди Исһақ.

[8]Ибраһим униңға:

— Әй оғлум! Қурванлиқ қилидиған қозини Худа Өзи йәткүзүп бериду, — дәп җавап бәрди. Иккиси тохтимай меңивәрди.

[9]Улар Худа Ибраһимға көрсәткән җайға кәлгәндә, Ибраһим қурванлиқ суписини ясап, униң үстигә отунларни қоюп, өз оғлини бағлап, отун догиланған супиға ятқузди. [10]Андин оғлини боғузлаш үчүн пичақни көтәрди. [11]Бирақ Пәрвәрдигарниң периштәси* асмандин:

— Ибраһим! Ибраһим! — дәп вақириди.

— Ләббәй! — деди у.

[12]Периштә униңға:

— Қолуңни тарт! Балиға тәгмә! Сениң Маңа болған садақәтмәнлигиңни әнди көрдүм. Чүнки сән өз оғлуңни, йәни бир тал оғлуңниму Мәндин айимидиң, — деди.

[13]Ибраһим әтрапиға қариведи, мүңгүзи чатқалға илишип қалған бир қошқар униң көзигә челиқти. У берип қошқарни йешип, уни өзиниң оғлиниң орнида қурванлиқ қилип көйдүрүвәтти.

[14]Шуңа Ибраһим у йәрни Яһвә-Йирәһ* дәп атиди. Һазирға қәдәр кишиләр: «Пәрвәрдигар Өз теғида тәминләйду», дейишиду.

[15]Пәрвәрдигарниң периштәси иккинчи қетим асмандин Ибраһимға:

[16]— Пәрвәрдигар дәйдуки: «Сән сөйүмлүк бир тал оғлуңни айимиған екәнсән, Мән Өз намим билән қәсәм қилимәнки, [17]саңа бәхит ата қилиш билән, нурғун әвлатларни беримән. Уларниң сани асмандики юлтузлардәк, деңиз бойидики қумдәк көп болиду. Сениң

*11. *Пәрвәрдигарниң периштәси — бу Худаниң Өзини көрситиду.*
*14. *Яһвә-Йирәһ — «Пәрвәрдигар тәминләйду» дегән мәнани билдүриду.*

әвлатлириң дүшмән шәһәрлирини ишғал қилиду. 18Мениң әмримгә бойсунғанлиғиң үчүн, сениң әвлатлириң арқилиқ йәр йүзидики һәммә хәлиқләр бәхиткә еришиду», — деди.

19Ибраһим чакарлириниң йениға қайтип келип, улар билән биллә өзи олтирақлашқан йәргә, йәни Бәәршәбаға қайтти.

Наһорниң әвлатлири

20Бир мәзгилдин кейин Ибраһим иниси Наһорниң аяли Милканиң еригә сәккиз оғул туғуп бәргәнлигини аңлиди. 21Улар: тунҗа оғул Уз, кәйнидикилири Буз, аррамлиқларниң атиси болған Кәмуел, 22Кәсәд, Һазо, Пилдаш, Йидлаф вә Бетуел еди. 23Бетуел болса Рибәқаниң атиси болди. Милка Ибраһимниң иниси Наһорға бу сәккиз оғулни туғуп бәрди. 24Наһорниң кичик хотуни Рәумаму төрт оғул туғуп бәрди. Улар: Тебаһ, Гаһам, Тахаш вә Маакаһ еди.

Ибраһимниң Сарәни дәпнә қилиши

23 Сарә йүз жигирмә йәттә жил өмүр сүрди. 2У Қананниң Кириат-Арба, йәни Һиброн дегән җайида аләмдин өтти. Ибраһим униңға һәсрәт билән жиға-зар қилди. 3Ибраһим аялиниң җәсидиниң йенидин чиқип, хитларниң йениға келип:

4— Мән силәрниң араңларда бир мусапир. Аялимни дәпнә қилиш үчүн маңа бир парчә йәр сетип бәргәйсиләр, — деди.

5-6Улар Ибраһимға:

— Җанаплири, қулақ салсила! Бизниң нәзәримиздә сили бир күчлүк қәбилә башлиғи, аяллирини әң яхши йәрликлиримиздин бириға дәпнә қилғайла. Һеч қайсимиз силидин қәбирлик йәр айимаймиз, — деди.

7Ибраһим уларға тазим қилип:

8— Әгәр силәр аялимни бу йәргә дәпнә қилишимға рази болсаңлар, Сохарниң оғли Әфрондин 9Макпелаһ йезисидики өңкүрни маңа сетип беришни тәләп қилғайсиләр. У өңкүр униң етизиниң четидә. У силәрниң алдиңларда өңкүрниң бәһасини кесип бәрсә, у йәрни сетивелип аиләмгә қәбирстанлиқ қилай дәймән, — деди.

10Башқа хитлар билән биллә шәһәр дәрвазисиниң алдида олтарған Әфрон көпчиликниң алдида:

11— Җанаплири, қулақ салғайла, мән етизни өңкүр билән қошуп

силигә бәрдим. Көпчилик алдида уни силигә соға қилдим. Аяллирини у йәргә дәпнә қилғайла, — дәп җавап бәрди.

12 Лекин Ибраһим хитларниң алдида тазим қилип, 13 һәммә адәмгә аңлитип, Әфронға:

— Сөзүмгә қулақ селип, пул төлишимни қобул қилғайсиз. Аялимни у йәргә дәпнә қилмақчимән, — деди.

14 Әфрон җавап қайтуруп:

15 — Җанаплири, у йәр аран төрт йүз күмүч тәңгигә әрзийду. Сили билән мениң оттуримизда бу немә еди! Аяллирини у йәргә дәпнә қиливәргәйла, — деди.

16 Ибраһим Әфронниң көпчилик алдида ейтқини бойичә униңға төрт йүз тәңгә төләп бәрди.

17 Шундақ қилип, Әфрон Мамрәниң шәрқий тәрипидики Макпелаһ йезисидики у йәрни Ибраһимниң егидарчилиғиға өткүзүп бәрди. У йәр етизлиқ, етизлиқтики өңкүр вә етизлиқ әтрапидики дәл-дәрәқләрни өз ичигә алатти. 18 Шәһәр дәрвазисиниң алдиға топланған хитларниң һәммиси бу йәрниң әнди Ибраһимға мәнсүп болғанлиғини етирап қилди.

19 Шундақ қилип, Ибраһим аяли Сарәни Қанандики шу өңкүргә дәпнә қилди.

20 Хитларға мәнсүп болған бу етиз вә етизлиқтики өңкүр әнди Ибраһимниң қәбирстанлиғи болуп, униң хусусий мүлкигә айланди.

Исһақниң өйлиниши

24 Ибраһим қерип кәткән еди, Пәрвәрдигар һәр қандақ ишта униңға бәхит ата қилип кәлди. 2 Мәлум бир күни у аилисидики мал-мүлкини башқурғучи ғожидарға:

— Қолуңни йотамниң астиға қоюп туруп, 3 Пәрвәрдигар, йәни пүтүн аләмниң Яратқучиси болған Худаниң алдида қәсәм қилип, оғлум Исһақни бу йәрдики имансиз қананлиқлардин өйләндүрмәй, 4 чоқум жутумға берип, туққанлирим арисидин бир қиз елип беридиғанға вәдә бәргин, — деди.

5 Лекин чакар униңдин:

— Әгәр у қиз өз жутидин бу йәргә кәлгили унимисичу? У чағда оғлуңизни елип жутуңизға қайтип кетәмдим? — дәп сориди.

6 Ибраһим мундақ җавап бәрди:

— Оғлумни һәргиз у йәргә апарма! [7]Пәрвәрдигар, йәни асмандики Худа мени жут вә уруқ-җамаитимдин айрип, бу зиминни әвлатлиримға тәғдим қилишқа қәсәм қилип вәдә бәргән. Шуңа У Өз периштәсини сениң алдиңға әвәтип, оғлумға у йәрдин бир қиз тепишиңға ярдәм қилиду. [8]Мабада у қиз сән билән келишкә унимиса, бу қәсәмдин хали болисән, лекин оғлумни һәргиз у йәргә апармиғин!

[9]Буниң билән һелиқи чакар қолини ғоҗайини Ибраһимниң икки йотисиниң астиға қоюп туруп, Ибраһимниң тапшуруғини бәҗа кәлтүрүшкә қәсәм бәрди.

[10]Чакар ғоҗайининиң төгилиридин онни таллап, уларға һәр хил қиммәт баһалиқ соғиларни артип, йолға чиқти. Улар Аррам-Нахараим райониға берип, Нахор турған шәһәргә йетип кәлгәндин кейин, [11]шәһәрниң сиртидики бир қудуқниң йенида төгиләрни чөктүрди. Бу күн петип қалған чағ болуп, қизлар қудуққа су алғили чиқидиған вақит еди.

[12]Чакар мундақ дәп дуа қилди:

— Әй Пәрвәрдигар! Сән ғоҗайиним Ибраһим етиқат қилип кәлгән Худасән. Ғоҗайинимға меһир-шәпқәт көрситип, ишимни оң қилғайсән. [13]Мән һазир қудуқ йенида туримән. Шәһәр қизлири бу йәргә суға келиду. [14]Мән уларниң биригә: «Комзигиңиздики судин ичивалсам қандақ?» дәймән. Әгәр у: «Ичиң! Төгилириңизгиму су әкелип берәй» десә, шу қиз хизмәткариң Исһаққа таллап бәргиниң болсун. Буниңдин Сениң ғоҗайинимға меһриванлиқ қилғанлиғиңни биләләймән.

[15]Униң дуаси аяқлашмайла, Рибәқа комзигини мүрисидә көтирип, қудуқниң йениға кәлди. У Бетуелниң қизи еди. Бетуел болса, Ибраһимниң иниси Нахор билән униң аяли Милканиң оғлидур. [16]Рибәқа техи үзи ечилмиған, интайин чирайлиқ, пак қиз еди. У қудуқниң йениға берип, комзигигә су тартип чиқти. [17]Ибраһимниң чакири қизниң алдиға жүгрәп берип, униңдин:

— Маңа сүйиңиздин азирақ бәрсиңизчу? — дәп сориди.

[18]Қиз униңға:

— Мана ичиң, — дәпла, дәрһал мүрисидики комзәкни қолиға елип, һелиқи чакарға бәрди. [19]Чакар суни ичип болушиға, Рибәқа униңға:

— Төгилириңизгиму су әкелип берәй, уларму ичип қансун, — деди.

[20]Рибәқа дәрһал комзәктики суни оқурға қуйғандин кейин, жүгрәп берип қудуқтин су тартип келип, һәммә төгиләрни қанғидәк суғирип бәрди.

[21]Чакар Пәрвәрдигар йолини очуқ қилған яки қилмиғанлиғини билиш үчүн, жим-жит күзитип турди. [22]Төгиләр суни ичип болғандин кейин, у бәш йерим граммлиқ алтун һалқини қизниң бурниға вә жигирмә үч граммлиқ бир жүп алтун биләйүзүкни билигигә селип қойди. [23]Андин:

— Сиз кимниң қизи болисиз? Силәрниң өйүңларда биз қонғидәк йәр барму? — дәп сориди.

[24]Қиз униңға:

— Наһор билән Милканиң оғли Бетуелниң қизи болимән. [25]Бизниң өйдә силәр қонғидәк йәр бар һәм маллириңларға йәм-чөпму кәңри, — дәп җавап бәрди.

[26]Буниң билән һелиқи чакар сәҗдә қилип, Пәрвәрдигарға ибадәт қилип, [27]мундақ деди:

— Пәрвәрдигар, ғоҗайиним Ибраһим етиқат қилип кәлгән Худаға мәдһийиләр ейтилсун! У ғоҗайинимға меһриванлиқ көрситип вә қилған вәдисигә садиқ болуп, мени удул ғоҗайинимниң өз туққининиң йениға башлиди.

[28]Һелиқи қиз анисиниң йениға жүгрәп берип, йүз бәргән пүтүн ишни аилисидикиләргә сөзләп бәрди. [29]Рибәқаниң Лабан исимлиқ бир акиси бар еди. У жүгрәп чиқип, қудуқниң йенидики Ибраһимниң чакириниң йениға барди. [30]У сиңлисиниң һалқа вә биләйүзүк селивалғинини көргән вә сиңлисидин чакарниң дегән сөзлирини аңлиған еди. У қудуқниң түвидә төгиләрниң йенида турған Ибраһимниң чакириниң алдиға берип, [31]униңға:

— Пәрвәрдигар бәхитлик қилған адәм, немишкә ташқирида турисиз? Мән билән жүрүң, өйгә барайли! Мән силәргә өй тәйярлап қойдум, төгиләргиму җай тәйярлап қойдум, — деди.

[32]У өйгә кирди. Лабан болса, төгиләрдики малларни чүширип, уларға чөп салди. Андин Ибраһимниң бу чакири вә һәмраллириға пут-қоллирини жуйғили су елип кәлди. [33]Тамақлар кәлтүрүлгәндә, чакар:

— Мән сизгә дәйдиғинимни дәп болмиғичә ғизаланмаймән, — деди.

— Қени, гепиңизни ейтиң, — деди Лабан.

34 У мундақ деди:

— Мән Ибраһимниң чақири. 35 Пәрвәрдигар ғоҗайинимға көптин көп бәрикәт ата қилип, уни интайин бай қилди. Пәрвәрдигар униңға қой-кала падилири, алтун-күмүч, әр-аял қуллар, төгә вә ешәкләрни бәрди. 36 Ғоҗайинимниң аяли Сарә қериған вақтида униңға бир оғул туғуп бәргән еди. Ғоҗайиним пүтүн байлиғини шу оғлиға атиди. 37 Ғоҗайиним өз тапшуруқлириға әмәл қилишим үчүн, мени қәсәм қилдурди. У: «Сән оғлумни бу йәрдики қананлиқлар арисидин өйләндүрмәй, 38 мениң жутумға берип, уни өз туққанлирим арисидин өйләп қой», дегән еди.

39 Мән ғоҗайинимдин: «Әгәр қиз бу йәргә кәлгили унимиса, қандақ қилимән?» дәп сорисам, 40 у: «Мән хизмитидә болуп кәлгән Пәрвәрдигар периштәсини сениң алдиңға әвәтиду. У сениң ишиңни оң қилиду. Сән оғлумға өз жутумдики туққанлирим арисидин хотун елип бәр. 41 Сән туққанлиримниң өйигә барсаңла, улар қизини бәрмигән тәғдирдиму, қәсәмдин йәнила хали болған болисән», дегән еди.

42 Бүгүн мән қудуқ йениға кәлгинимдә, Худаға дуа қилип: «Әй Пәрвәрдигар, ғоҗайиним Ибраһим етиқат қилип кәлгән Худа, ишимни оң қилғайсән. 43 Мән һазир қудуқ йенида туримән. Бирәр қиз бу йәргә суға кәлсә, мән униңдин: «Комзигиңиздики судин азирақ ичивалсам боламду?» дәп сораймән. 44 Әгәр у қиз қошулса вә төгилиримгиму су әкелип бәрсә, у Сән ғоҗайинимниң оғлиға таллап қойған қиз болсун», дедим.

45 Дуайим аяқлашмайла, Рибәқа комзигини мүрисидә көтирип, қудуқниң йениға су алғили кәлди. Мән униңға: «Сүйиңиздин азирақ ичивалсам боламду?» дегән едим.

46 У дәрһал мүрисидики комзәкни қолиға елип: «Мана ичиң! Төгилириңизгиму су әкелип берәй», деди. Суни ичтим, у төгиләргиму су әкелип бәрди. 47 Андин мән униңдин: «Сиз кимниң қизи болисиз?» дәп сориведим, у: «Наһор билән Милканиң оғли Бетуелниң қизи болимән», деди. Шуңа мән униң бурниға һалқа, қоллириға биләйүзүк селип қойдум. 48 Шу вақитта сәҗдә қилип, ғоҗайиним Ибраһим етиқат қилип кәлгән Худаға мәдһийә ейтип, ибадәт қилдим. Чүнки У мени удул ғоҗайинимниң өз туққининиң өйигә елип келип, униң қизини ғоҗайинимға келинликкә тепишимға имканийәт яритип бәргән еди.

49 Әнди силәр өзәңларниң ғоҗайинимға садиқлиқ вә меһир-шәпқәт

көрсәтмәкчи болғанлиғиңларни яки ундақ қилишни халимайдиғанлиғиңларни маңа ейтиңлар. Ундақ қилишни халимисаңларму ейтиңлар. Буниңдин мән қандақ қилишимни биләләймән.

50 Лабан билән Бетуел чакарға:

— Бу иш Пәрвәрдигарниң орунлаштуруши екән, биз немә дәләләймиз? 51 Мана Рибәқа, уни елип кәтсиңиз болиду. У Пәрвәрдигарниң орунлаштурғинидәк, ғоҗайиниңизниң келини болсун, — дәп җавап бәрди.

52 Ибраһимниң чакири бу сөзни аңлап, сәҗдә қилип, Пәрвәрдигарға ибадәт қилди. 53 Арқидин у кийим-кечәк, алтун вә күмүчтин ясалған зебу-зинәт буюмлирини чиқирип, Рибәқаға сунди. Униң акиси билән анисиғиму қиммәт баһалиқ соғиларни соға қилди.

54 Шундақ қилип, Ибраһимниң чакири һәмралири билән биллә йәп-ичип, у йәрдә бир кечә қонди. Әтиси сәһәр туруп, Рибәқаниң өйидикилиригә:

— Ғоҗайинимниң йениға қайтишимға рухсәт қилғайсиләр, — деди.

55 Лекин Рибәқаниң акиси билән аниси униңға:

— Рибәқа биз билән он күнчә туруп, андин кейин барсун, — деди.

56 Лекин у:

— Бизни кечиктүрмигәйсиләр. Пәрвәрдигар һәммә ишимизни оңушлуқ қилған екән, ғоҗайинимниң йениға қайтишимға рухсәт қилғайсиләр, — деди.

57 — Биз қиздин сорап көрәйли, у немә дәйдикән, — дәп җавап беришти улар.

58 Шуниң билән улар Рибәқани чақирип, униңдин:

— Сән бу киши билән кетишни халамсән? — дәп сориди.

— Халаймән, — дәп җавап бәрди у.

59 Шуниң билән улар Рибәқани униң баққан аниси, Ибраһимниң чакири вә униң һәмралири билән қошуп йолға салди.

60 Улар Рибәқаға бәхит тиләп, мундақ дуа қилди:

«Әй сиңлимиз, миңлиған, он миңлиған инсанларниң
аниси болғайсән!
Әвлатлириң дүшмәнлириниң шәһәрлирини ишғал
қиливалғай!» дейишти.

61 Рибәқа вә униңға һәмра болидиған қиз хизмәткарлар сәпәргә
тәйярлинип, төгиләргә минди. Ибраһимниң чакири Рибәқани елип,
йолға раван болди.
62 Шу вақитта Исһақ Беер-Лаһайрой дегән йәрдин кетип, өзи
олтириватқан Қананниң жәнубидики Негиб районига қайтип кәлди.
63 Бир күни күн петиш вақтида у далада Худани чоңқур сеғинип, бешини көтирип қариведи, төгә карвининиң келиватқанлиғини көрди.
64-65 Рибәқа Исһақни көрүш биләнла төгидин чүшүп, Ибраһимниң
чакиридин:
— Далада биз тәрәпкә қарап келиватқан әву киши ким? — дәп
сориди.
— У мениң кичик ғожайиним, — дәп җавап бәрди чакар.
Рибәқа үзини яғлиғи билән йепивалди.
66 Чакар өзиниң қилған ишлирини Исһаққа бир-бирләп сөзләп
бәрди. 67 Исһақ Рибәқани аниси Сарә һаят вақтида турған чедирға
башлап кирип, некайиға алди. Аниси вапат болған болсиму, у
Рибәқаниң муһәббитидин өзигә тәсәлла тапти.

Ибраһимниң башқа әвлатлири

25 Ибраһим Кәтура исимлиқ йәнә бир аялни кичик хотунлуққа
алди. 2 У Ибраһимға Зимран, Йоқшан, Медан, Мидиян, Ишбак
вә Шуахтин ибарәт алтә оғул туғуп бәрди. 3 Йоқшан Шиба билән
Дәданниң атиси болди. Дәданниң әвлатлири ашурим, ләтушим вә
ләуммим хәлиқлири болди. 4 Мидиянниң оғуллири Әфа, Әфәр, Һанух,
Абида вә Елдалар еди. Жуқуридикиләрниң һәммиси Кәтурадин
дунияға кәлгән әвлатлар еди.
5 Ибраһим пүтүн мал-мүлүклирини Исһаққа атавәткән еди. 6 Лекин
у өзи һаят вақтида икки кичик хотунидин болған оғуллириғиму
соғиларни берип, андин бу оғуллирини Исһақтин жирақ турсун,
дәп шәрқий зиминға әвәтти.

Ибраһимниң өлүми вә дәпнә қилиниши

7-8 Ибраһим узақ өмүр сүрүп, йүз йәтмиш бәш йешида әждат-
лириниң қешиға кәтти. 9 Униң оғуллири Исһақ билән Исмаил уни
Макпелаһ йезисидики өңкүргә дәпнә қилди. Бу өңкүр Мамрә дегән
йәргә йеқин болуп, бурун хит қәбилисидин болған Сохарниң оғли

Әфронниң етизлиғи еди. 10Ибраһим хитлардин сетивалған етизлиқ дәл шу еди. Ибраһимниң аяли Сарәму мошу йәргә дәпнә қилинған еди. 11Ибраһим вапат болғандин кейин, Худа униң оғли Исһаққа бәхит ата қилди. Исһақ шу вақитта Беер-Лаһайрой дәп аталған қудуқниң йенидики җайда турувататти.

Исмаилниң әвлатлири

12Сарәниң хизмәткари мисирлиқ Һәҗәр Ибраһимға туғуп бәргән Исмаилниң әвлатлири төвәндикиләр: 13алди билән тунҗа оғли Небайот, андин кейин қалған оғуллири Кәдар, Адбәәл, Мибсам, 14Мишма, Дума, Масса, 15Хадад, Тәма, Йәтур, Нафиш вә Қәдәма туғулди.

16Улар он икки қәбилиниң башлиқлири болуп, улар яшиған йеза вә қишлақлар уларниң исимлири билән аталди. 17Исмаил йүз оттуз йәттә йешида әҗдатлириниң қешиға кәтти. 18Униң әвлатлири олтирақлашқан җай Һавилаһ районидин Шур дегән йәргә қәдәр еди. Шур Мисирниң шәрқий тәрипидә болуп, Ассурға баридиған йолда еди. Улар Ибраһимниң башқа әвлатлири билән чиқишалмиди.

Әсав билән Яқупниң дунияға келиши

19Ибраһимниң оғли Исһақниң иш-излири төвәндикичә:

20Исһақ қириқ йешида Рибәқаға өйләнди. Рибәқа болса, Паддан-Аррамниң Арран дегән йеридин болған Бетуелниң қизи вә Лабанниң сиңлиси еди. 21Рибәқа пәрзәнт көрмигәнлиги сәвәвидин, Исһақ униң үчүн Пәрвәрдигарға дуа қилди. Пәрвәрдигар униң дуасини қобул қилип, Рибәқа һамилдар болди. 22Бала қош гезәк болуп, улар туғулуштин илгири анисиниң қосиғида қаттиқ соқушти. Рибәқа: «Маңа немә болғини?» дәп Пәрвәрдигардин сориди.

23Пәрвәрдигар униңға мундақ җавап бәрди:

«Сениң қосиғиңдин икки хәлиқ чиқиду.
Туғулупла айрим болиду.
Бири йәнә биридин күчлүк болуп,
Чоңи кичигигә хизмәт қилиду».

24Униң ай-күни тошуп, қош гезәк туғди. 25Авал туғулғини қизғуч

болуп, пүтүн бәдини һайванниңкидәк түклүк еди. Шуңа униң исмини Әсав* дәп қойди. [26]Кейин туғулғинининиң қоли Әсавниң тапинини чиң тутувалғанлиғи үчүн, исмини Якуп* дәп қойди. Улар туғулғанда, Исһақ атмиш яшқа киргән еди.

Әсавниң тунҗа оғуллуқ мирас һоқуқини сетиветиши

[27]Икки бала чоң болди. Әсав уста очи болуп, далада жүрүшни яхши көрәтти. Лекин иниси Якуп җим-җит жүридиған адәм болуп, һемишәм өйдә туратти. [28]Исһақ Әсавни яхши көрәтти, чүнки у Әсав олап кәлгән о гөшигә амрақ еди. Рибәқа болса, Якупни яхши көрәтти.

[29]Бир күни Якуп қизил почақ шорписини қайнитивататти. Один ечиқап қайтип кәлгән Әсав [30]Якупқа:

— Қосиғим бәк ечип кәтти. Қизил почақ шорписидин тезирәк бәрсәңчу! — деди. Шу сәвәптин у Идом* дәпму аталди.

[31]Якуп униңға:

— Тунҗа оғуллуқ мирас һоқуқуңни маңа өткүзүп бәрсәң, саңа бу шорпидин берәй, — дәп җавап қайтурди.

[32]— Болди! Болди! Қосиғим ечип өләй дәп қалдим. Тунҗа оғуллуқ мирас һоқуқиниң маңа немә кериги? — деди Әсав.

[33]Якуп униңға:

— Сән авал мениң алдимда тунҗа оғуллуқ мирас һоқуқуңни маңа өткүзүп бәргәнлигиңгә қәсәм қилип бәр, — деди.

Әсав қәсәм қилип, тунҗа оғуллуқ мирас һоқуқини Якупқа өткүзүп бәрди. [34]Андин Якуп униңға нан билән почақ шорписини бәрди. Әсав ғизаланғандин кейин, орнидин туруп чиқип кәтти. Бу униң тунҗа оғуллуқ мирас һоқуқиға етиварсиз қариғанлиғидиндур.

Исһақниң Гирарда мусапир болуп қелиши

26 Ибраһимниң заманида Қананда бир қетим ачарчилиқ йүз бәргән еди. Кейин йәнә бир қетим ачарчилиқ болди. Исһақ Гирар шәһиридики филистинликләрниң падишаси Абимәләкниң алдиға барди. [2]Пәрвәрдигар Исһаққа көрүнүп, униңға мундақ деди:

---

*25. *Әсав* — «түклүк» дегән мәнани билдүриду.
*26. *Якуп* — «тапиниға есиливалғучи» дегән мәнани билдүриду.
*30. *Идом* — «қизил» дегән мәнани билдүриду.

— Сән Мисирға бармай, Мән тур дегән җайда туруп қал. [3]Сән бу йәрдә турсаң, Мән саңа яр болимән һәм сени бәхитлик қилимән. Мән бу зиминни саңа вә сениң әвлатлириңға тәғдим қилимән. Атаң Ибраһим билән түзгән келишимимдә чиң туримән. [4]Мән саңа асмандики юлтузлардәк нурғун әвлат беримән һәм бу пүткүл зиминни уларға тәғдим қилимән. Сениң әвлатлириң арқилиқ йәр йүзидики пүткүл хәлиқләр бәхит тапиду. [5]Чүнки Ибраһим Маңа бойсунуп, пүтүн қанун вә әмир-пәрманлиримға риайә қилди.

[6]Шуниң билән Исһақ Гирарда туруп қалди. [7]Униң аяли Рибәқа интайин гөзәл еди. Йәрлик кишиләр униңдин аяли Рибәқани ким дәп сориса, у уни өз сиңлим, деди. Чүнки у йәрлик кишиләрниң өзини өлтүрүветип, Рибәқани елип кетишидин қорқатти.

[8]Исһақ у йәрдә бир мәзгил турди. Бир күни филистинликләрниң падишаси Абимәләк деризисидин сиртқа қараватқанда, Исһақниң Рибәқа билән қучақлишиватқанлиғини көрүп қалди.

[9]Падиша Абимәләк Исһақни чақиртип, униңдин:

— У сениң аялиң екән, немә үчүн уни сиңлим дегән едиң? — дәп сориди.

Исһақ җавап берип:

— Әгәр мән уни аялим дегән болсам, уни елиш үчүн силәрниң мени өлтүрүветишиңлардин қорққан едим, — деди.

[10]Абимәләк униңға:

— Бу немә қилғиниң? Әгәр хәлқим ичидә бири сениң аялиң билән бир орунда ятқан болса, сән пүтүн хәлқимизни гунаға тиққан болаттиң! — деди.

[11]Андин падиша Абимәләк өз хәлқигә буйруқ чүширип:

— Кимду-ким бу кишигә яки аялиға тәгсә, җенидин жуда қилиниду, — деди.

[12]Исһақ у йәрдә деханчилиқ қилатти. Пәрвәрдигар униңға бәрикәт бәргәчкә, у жили биргә йүз һәссә һосул алди. [13]У барғансири ронақ тепип, бәк бай болди. [14]Филистинликләр униң нурғун қой-кала падилири вә қуллири барлиғини көрүп, уни көрәлмәсликкә башлиди. [15]Шуңа улар униң атиси Ибраһим һаят вақтида чакарлириға қаздурған қудуқларни топа билән тиндурувәтти.

[16]Кейин Абимәләк Исһаққа:

— Сән биздин күчийип кәттиң, дөлитимиздин чиқип кәт! — деди.

17 Буниң билән Исһақ у йәрдин кетип, Гирар җилғисиға берип,
у йәргә орунлишип, бир мәзгил турди. 18 Ибраһим һаят вақтида
бир мунчә қудуқларни қаздурған еди. Бирақ у аләмдин өткәндин
кейин, филистинликләр униң һәммә қудуқлирини топа билән
тиндурувәткән еди. Исһақ уларни қайта қаздуруп, йәнила дәсләп
атиси қойған намлири билән атиди.
19 Исһақниң чакарлири Гирар җилғисида бир қудуқ қезип, су
тапти. 20 Бирақ Гирарниң падичилири Исһақниң падичилири билән
мажралишип, һәммиси: «Бу бизниң сүйимиз», дейишти. Шуңа Исһақ
у қудуқни Әсәк* дәп атиди. 21 Исһақниң чакарлири йәнә бир қудуқ
қазған еди. Улар йәнә бу қудуқ үчүн мажралашти. Шуңа Исһақ бу
қудуқни Ситна* дәп атиди. 22 Исһақ у йәрдин кетип, йәнә бир қудуқ
қаздурди. Бу қетим мажра чиқмиди, шуңа у бу қудуқниң намини
Риһубот* дәп атиди. У: «Пәрвәрдигар ахир бизни азадә йәрдә яшаш-
қа муйәссәр қилди. Биз бу йәрдә чоқум ронақ тапимиз», деди.
23 Исһақ у йәрдин кетип, Бәәршәбаға көчүп барди. 24 У күни кәчтә
Пәрвәрдигар униңға көрүнүп: «Мән атаң Ибраһим етиқат қилған
Худа, қорқмиғин! Мән саңа яр. Мән хизмәткарим Ибраһим сәвәвидин
саңа бәхит ата қилимән вә әвлатлириңни көпәйтимән», деди.
25 Исһақ у йәрдә қурванлиқ суписини ясап, Пәрвәрдигарға ибадәт
қилди. Шундин кейин Исһақ у йәргә орунлишип қалди һәм униң
чакарлири у йәрдә йәнә бир қудуқ қазди.

Исһақниң падиша Абимәләк билән келишим түзүши

26 Падиша Абимәләк Ахуззат дегән мәслиһәтчиси билән ләшкәр
башлиғи Фиколни елип, Гирардин Исһақни зиярәт қилип кәлди.
27 Исһақ уларға:
— Бурун силәр маңа өчмәнлик қилип, мени дөлитиңлардин
қоғлап чиқарған едиңлар. Әнди немә үчүн йәнә мән билән көрүш-
кили кәлдиңлар? — деди.
28 Улар җавабән:
— Биз Пәрвәрдигарниң саңа яр екәнлигини билдуқ, шуңа биз бир-
биримизгә қәсәм берип, келишим түзсәк болғидәк. 29 Биз саңа зиян-

*20. *Әсәк* — «мажра» дегән мәнани билдүриду.
*21. *Ситна* — «өчмәнлик» дегән мәнани билдүриду.
*22. *Риһубот* — «азадә йәр» дегән мәнани билдүриду.

зәхмәт йәткүзмигәндәк, сениңму бизгә зиян-зәхмәт йәткүзмәсликкә вәдә беришиңни тәләп қилимиз. Бурун биз саңа һемишәм яхши муамилә қилип, сени у йәрдин аман-есән кәткүзгән едуқ. Әнди Пәрвәрдигарниң саңа бәхит ата қилғанлиғи еник болди, — деди.

30 Исһақ зияпәт тәйярлап, уларни меһман қилди. 31 Улар сәһәр туруп, өз ара қәсәм беришип, келишим түзүшти. Исһақ улар билән достанә хошлишип, уларни узитип қойди.

32 У күни Исһақниң чакарлири келип, униңға өзлири қазған қудуқ тоғрисида хәвәр берип:

— Биз су таптуқ! — деди.

33 У қудуқни Шәба* дәп атиди. Шуңа у шәһәр һазирғичә Бәәршәба* дәп атилип кәлмәктә.

Әсавниң ят қәбилидин алған аяллири

34 Әсав қириқ йешида имансиз хитлардин икки қизни хотунлуққа алди. Бу икки қиз Бәәрниң қизи Йудит билән Елонниң қизи Басимат еди. 35 Улар Исһақ билән Рибәқаниң арамини қоймиди.

Яқупниң Исһақни алдиши

27 Исһақ қерип кәтти, көзиму көрмәс болуп қалди. У тунҗа оғли Әсавни чақирип, униңға:

— Оғлум, — деди.

— Мана мән, — дәп җавап бәрди Әсав.

2 Исһақ мундақ деди:

— Қара, мән қерип кәттим, өлүмүм жирақ әмәс. 3 Сән оқ-яриңни елип, далаға чиқип, о олап келип, 4 мән яхши көридиған ләззәтлик тамақ пиширип маңа йегүз. Шуниң билән мән өлүштин илгири саңа ахирқи хәйирлик дуайимни қилай.

5 Рибәқа Исһақниң қилған сөзлирини аңлап, Әсавниң оға чиқип кәткән вақтидин пайдилинип, 6 Яқупқа мундақ деди:

— Мән бая дадаңниң акаң Әсавға: 7 «Сән о олап келип, ләззәтлик тамақ пиширип маңа йегүз. Шуниң билән мән өлүштин илгири Пәрвәрдигар алдида саңа хәйирлик дуа қилай», дегәнлигини аңлидим. 8 Оғлум, гепимгә қулақ селип, мениң дегинимни қил. 9 Қой

*33. *Шәба — «қәсәм» дегән мәнани билдүриду.*

*33. *Бәәршәба — «қәсәмләшкән қудуқ» дегән мәнани билдүриду.*

падисиға берип, семиз оғлақтин иккини елип кәл. Мән уни дадаң яхши көридиған тәмдә пиширай. 10Сән әкирип йегүзсәң, у вапат болуштин бурун саңа хәйирлик дуа қилиду, — деди.

11Лекин Яқуп анисиға:

— Сизгә мәлум, Әсавниң пүтүн бәдини түклүк, мениң теним болса түксиз. 12Мабада дадам тенимни тутуп қалса, мениң уни алдиғанлиғимни билип қалиду. У чағда мән униң хәйирлик дуасини елишим бу яқта турсун, әксичә қарғишиға учраймән! — деди.

13Аниси униңға:

— Әй оғлум, лənәт болса маңа болсун! Мениң дегинимни қил, оғлақларни елип кәл, — деди.

14Шуниң билән Яқуп оғлақларни әкелип, анисиға тапшурди. Аниси тамақни дадиси яхши көридиған тәм билән пишарди. 15Андин Әсавниң өйидә сақлиған әң яхши кийимлирини елип чиқип, Яқупқа кийдүрди. 16Униң икки қоли вә бойниниң түксиз җайлирини өшкә жуңи билән йөгәп, 17ләззәтлик тамақ билән яққан нанни униңға тутқузди.

18Яқуп атисиниң йениға кирип:

— Ата, — деди.

— Оғлум, сән қайси оғлум болисән? — деди атиси.

19Яқуп униңға:

— Мән чоң оғлуңиз Әсав, тапшуруғуңизни орунлап болдум. Қопуң, мән олап кәлгән о гөшигә еғиз тегип, андин маңа хәйирлик дуайиңизни қилғайсиз, — дәп җавап қайтурди.

20— Оғлум, неманчә тез олап кәлдиң? — дәп сориди Ишақ.

— Пәрвәрдигариңиз болған Худа тәлийимни оңдин кәлтүрүп, маңа ярдәм қилди, — дәп җавап қайтурди Яқуп.

21Ишақ Яқупқа:

— Оғлум, йенимға кәл, тутуп көрәй, сән расттин Әсавму, әмәсму? — деди.

22Яқуп йениға барди. Ишақ тутуп көрүп:

— Авазиң Яқупниң, қолуң болса, Әсавниңкигә охшайдикән, — деди.

23У униң Яқуп екәнлигини пәриқ етәлмиди, чүнки Яқупниң қоли Әсавниңкигә охшаш түклүк туратти. У Яқупқа дуа қилидиған чағда, 24йәнә бир қетим:

— Сән расттин Әсавму? — дәп сориди.
— Шундақ, — дәп җавап бәрди Якуп.
25 Ичақ униңға:
— Гөшни әкәл, уни йегәндин кейин, саңа дуа қилай, — деди.
Якуп гөшни елип кирди вә униңға шарап тутти.
26 Ичақ йәп-ичип болғандин кейин:
— Оғлум, алдимға келип, мени сөй, — деди.
27 Якуп алдиға берип сөйди. Ичақ Якупниң кийгән кийимлириниң пуриғини пуриғандин кейин, сөзигә ишинип, униңға хәйирлик дуасини қилди:

«Оғлумниң тенидики хуш пурақ,
Дәл Пәрвәрдигарим бәрикәт бәргән топиниң пуриғиға
охшайдикән.
28 Худа асмандин саңа хасийәтлик ямғур яғдуруп,
Топаңни һосуллуқ қилғай.
У саңа мол ашлиқ-түлүк,
Есил шарапларни тәғдим қилғай.
29 Башқа әлләрму хизмитиңдә болғай.
Хәлиқләр саңа тизлинип һөрмәт билдүргәй.
Қериндашлириңға һаким болғайсән.
Анаңниң әвлатлири саңа егилгәй.
Саңа ләнәт ейтқанларға ләнәт яққай.
Саңа бәхит тилигәнләр бәхит тапқай».

Әсавниң Ичақтин дуа тәләп қилиши

30 Якуп Ичақниң дуасини елип чиқип турушиғила, акиси Әсав один қайтип кәлди. 31 Әсавму гөшни ләззәтлик пиширип, атисиниң алдиға елип кирип:
— Ата, қопуң, мән олап кәлгән о гөшигә еғиз тегип, маңа хәйирлик дуайиңизни қилиң, — деди.
32 — Сән ким болисән? — дәп сориди Ичақ.
— Чоң оғлуңиз Әсав болимән, — дәп җавап бәрди Әсав.
33 Ичақниң пүтүн әзасини титрәк басти вә униңдин сориди:
— Ундақта, һазир маңа о гөшини елип кәлгән ким? Сән келиштин

бурун мән уни йәп, униңға хәйирлик дуа қилған едим. Бу бәхит мәңгү униңға мәнсүп болуп кәтти.

34 Бу гәпни аңлиған Әсав интайин ечинип, үн селип жиғлап туруп:

— Ата, маңиму хәйирлик дуа қилғайсиз! — дәп ялвурди.

35 — Иниң кирип мени алдап, сениң бәхтиңни еливапту, — деди Ичақ.

36 Әсав:

— Бу униң мени иккинчи қетим алдиши. Униң Яқуп* дәп атилиши һәҗәплинәрлик әмәс екән! У мениң тунҗа оғуллуқ мирас һоқуқумни тартивалған еди. Әнди маңа мәнсүп болған хәйирлик дуаниму тартивапту. Ата, мән үчүн хәйирлик дуайиңиз қалмидиму? — деди.

37 Ичақ мундақ җавап бәрди:

— Мән уни саңа ғоҗайин қиливәттим, униң пүтүн қериндашлирини униң хизмитидә болидиған қиливәттим. Мән йәнә униңға ашлиқ-түлүк, есил шарапларни беғишлидим. Әй оғлум, әнди мән саңа йәнә немини беримән?

38 Әсав атисиға йәнә ялвуруп:

— Ата, сизниң пәқәт бирла хәйирлик дуайиңиз барму? Маңиму хәйирлик дуа қилғайсиз! — дәп үн селип жиғлап кәтти.

39 Андин Ичақ мундақ деди:

«Һосуллуқ топидин үлүшүң йоқтур.
Хасийәтлик ямғур саңа яғмайду.
40 Сән қиличқа тайинип яшайсән,
Иниңниң хизмитидә болисән!
Лекин сән униңға қарши чиққиниңда,
Униң боюнтуруғидин қутулисән».

41 Әсав Яқупқа қарита көңлигә өчмәнлик пүкти. Чүнки атиси хәйирлик дуайини Яқупқа қилған еди. У ичидә: «Атам аләмдин өтүшкә аз қалди. Өлүмини узитиветипла, Яқупни өлтүрүветимән!» дәп ойлиди.

*36. Яқуп дегән исимниң мәнаси «тапиниға есиливалғучи» болуп, бу бир идиом еди. Бу идиомниң мәнаси «алдамчидур».

42 Рибәқа башқилардин Әсавниң планини аңлап қелип, Якупни
чақиртип:
— Гепимгә қулақ сал! Акаң Әсав сени өлтүрүп, дәрдини чиқармақ-
чи. 43 Әй оғлум, сән мениң дегинимни қил: дәрһал Һаран райониға,
акам Лабанниң йениға қечип кәт. 44 Акаң Әсавниң аччиғи янғичә,
шу йәрдә тур. 45 У сениң қилғанлириңни унтуп қалғанда, мән адәм
әвәтип сени қайтуруп келимән. Немә үчүн бир күнниң ичидә һәр
иккиңлардин айрилип қалғидәкмән, — деди.

Якупниң Лабанниң йениға кетиши

46 Рибәқа Исһаққа:
— Мән Әсавниң имансиз хитлардин алған әшу икки аялидин
тоюп кәттим. Әгәр Якупму хитлардин қиз алса, униңдин өлгиним
яхши, — деди.

28 Исһақ Якупни йениға чақирип, униңға дуа қилип, монуларни
буйриди:
— Сән қананлиқ қизларға өйләнмә. 2 Паддан-Аррам райониға берип,
анаңниң атиси Бетуелниң өйигә бар. У йәрдә анаңниң акиси Лабанниң
қизлиридин бирини ал. 3 Һәммигә қадир Худа саңа бәхит ата қилип,
көп пәрзәнт берип, уларни нурғун милләт қилғай! 4 У Ибраһимға
бәргән вәдиси бойичә саңа вә сениң әвлатлириңға бәхит ата қилғай.
Сән һазир мусапир болуп яшаватқан йәрни, йәни Худа Ибраһимға
вәдә берип бәрмәкчи болған зиминни саңа тәғдим қилғай!
5 Шуниң билән Исһақ Якупни Паддан-Аррам райониға, бовиси
аррамлиқ Бетуелниң оғли Лабанниң йениға йолға салди. Лабан
Рибәқаниң акиси болуп, Рибәқа болса, Әсав билән Якупниң аниси
еди.

Әсавниң йәнә бир аял елиши

6-7 Әсав Исһақниң Якупқа дуа қилип, уни Паддан-Аррамға
өйлинишкә әвәткәнлигидин, шундақла Исһақ униңға дуа қилғанда,
қананлиқ қизларға өйләнмәсликни тапилиғанлиғи һәм Якупниң
ата-анисиниң буйруғи билән Паддан-Аррамға кәткәнлигидин
хәвәр тапти. 8 Әсав буниңдин атиси Исһақниң қананлиқ аялларни
яхши көрмәйдиғанлиғини чүшәнди. 9 Шуңа у Ибраһимниң оғли

Исмаилниң йениға берип, аяллириниң үстигә тағиси Исмаилниң қизи Маһалатни алди. Маһалат Небайотниң сиңлиси еди.

Яқупниң Бәйтәлдә чүш көрүши

10 Яқуп Бәәршәбадин кетип, Һаранға қарап йолға чиқти. 11 Күн
патқанда у бир йәргә йетип келип, шу йәрдә қонди. У бир ташни
бешиға қоюп, йәрдә йетип уйқиға кәтти. 12 У чүшидә йәрдин
таки асманғичә тақишидиған бир пәләмпәйни көрди. Худаниң
периштәлири пәләмпәйдә жуқури-төвән меңип жүрәтти. 13 У
йәнә Пәрвәрдигарниң пәләмпәйниң үсти тәрәптә туруп, униңға:
«Мән Пәрвәрдигар, бовақ Ибраһим вә атаң Исһақ етиқат қилип
кәлгән Худа болимән. Мән һазир сән ятқан зиминни саңа вә
сениң әвлатлириңға ата қилимән. 14 Уларниң сани йәрдики қумдәк
көп болуп, шәриқтин ғәрипкә, жәнуптин шималға тарқилип,
пүтүн зиминни қаплайду. Йәр йүзидики пүткүл милләтләр сән вә
сениң әвлатлириң арқилиқ бәхит тапиду. 15 Мән саңа яр болимән,
сән қәйәргә барсаң, сени шу йәрдә қоғдаймән һәм сени бу йәргә
қайтуруп келимән. Саңа бәргән вәдәмни әмәлгә ашурмиғичә, сени
һәргиз ташлимаймән!» дәватқанлиғини көрди.

16 Яқуп уйқисидин ойғинипла: «Мән билмәптикәнмән, Пәрвәрди-
гар һәқиқәтән бу йәрдә екән!» деди. 17 У қорқуп кетип: «Бу немә
дегән қорқунучлуқ жай, дәл Худаниң өйи, асманға чиқидиған
дәрваза екән!» деди.

18 Әтиси таң сәһәрдила Яқуп орнидин туруп, бешиға қойған
һелиқи ташни хатирә қилиш үчүн тикләп, үстигә яғ қуюп, уни
Худаға атиди. 19 Бу йәрниң бурунқи нами Луз болсиму, Яқуп уни
Бәйтәл* дәп атиди.

20 Андин у Худаға қәсәм қилип:

— Әгәр Сән маңа яр болуп, сәпиримдә мени қоғдап, маңа
йемәк-ичмәк, кийим-кечәк йәткүзүп берип, 21 мени жутумға аман-
есән қайтурсаң, шу вақитта Саңа мәңгү әгишимән. 22 Мән хатирә
қилип таш тикләп қойған бу жай инсанлар Саңа ибадәт қилидиған
муқәддәс жай болсун. Маңа беғишлиғанлириңниң ондин бирини
Саңа тәғдим қилимән, — деди.

*19. *Бәйтәл — «Худаниң өйи» дегән мәнани билдүриду.*

Яқупниң Лабанниң өйигә бериши

29 Яқуп сәпирини давамлаштуруп, шәриқ тәрәптикиләрниң зиминиға кәлди. [2]У даладики бир қудуқниң йенида үч топ қойниң ятқанлиғини көрди. Падичилар қойлирини шу қудуқтин суғиратти. Қудуқниң ағзида бир йоған таш йепиқлиқ туратти. [3]Қойларниң һәммиси йетип кәлгәндә, падичилар бирликтә қудуқниң ағзидики ташни домилитиветип, қойлирини суғиривелип, андин йәнә шу таш билән қудуқниң ағзини йепип қоятти.

[4]Яқуп бу падичилардин:

— Бурадәрләр, силәр қәйәрлик? — дәп сориди.

— Биз һаранлиқ, — дәп җавап қайтурушти улар.

[5]— Силәр Наһорниң оғли Лабанни тонамсиләр? — деди у.

— Тонуймиз! — дәп җавап бәрди улар.

[6]Яқуп йәнә:

— У саламәтму? — дәп сориди.

Улар:

— У наһайити яхши. Әйнә қараң! Униң қизи Раһилә қойлирини һайдап келиватиду, — деди.

[7]Яқуп уларға:

— Күн техи тик турса, қой падисини жиғидиған вақит болмиса, немишкә қойларни тезирәк суғирип, отлаққа апирип бақмайсиләр? — деди.

[8]Улар:

— Биз қойларниң һәммисини жиғип, падичилар билән бирликтә қудуқниң ағзидики ташни домилитивәтмигичә, қойларни суғиралмаймиз, — дәп җавап бериштi.

[9]Яқупниң падичилар билән пари̇ңи техи түгимәйла, Раһилә падилирини һайдап йетип кәлди. [10]Яқуп Раһилә билән тағиси Лабанниң қой падисини көрүпла, қудуқниң ағзидики ташни домилитиветип, униң қойлирини суғирип бәрди. [11-12]Андин у Раһиләни сөйүп, һаяҗан билән жиғлап кәтти вә Раһиләгә:

— Мән сизниң дадиңизниң җийәни, йәни Рибәқаниң оғли болимән, — деди.

Раһилә жүгригән пети қайтип берип, атисиға ейтти. [13]Лабан җийәни Яқупниң кәлгәнлигини аңлаш биләнла, униң алдиға жүгрәп чиқип, қучақлап сөйүп көрүшүп, өйигә башлап кирди. Яқуп униңға йүз бәргән пүтүн ишни ейтип бәрди.

14 — Сән һәқиқәтән мениң җан-җигәр туққиним! — деди Лабан.
Шундақ қилип, Яқуп у йәрдә бир ай турди.

Яқупниң алдинип қелиши

15 Бир күни Лабан Яқупқа:
— Сән мениң җийәним болсаңму, маңа бекарға ишләп бәрсәң болмас. Ейтқин, қанчилик иш һәққи тәләп қилисән? — деди.
16 Лабанниң икки қизи болуп, чоңиниң исми Леяһ, кичигиниң исми Раһилә еди. 17 Леяһниң көзлири нурсиз еди, Раһилә болса гөзәл вә келишкән қиз еди. 18 Яқуп Раһиләгә ашиқ болуп қалған еди. Шуңа у:
— Әгәр сиз Раһиләни маңа бәрсиңиз, мән сизгә йәттә жил ишләп берәй, — дәп илтимас қилди.
19 Лабан униңға:
— Уни башқа биригә бәргинимдин саңа бәргиним әла! Сән мениң йенимда тур, — деди.
20 Яқуп Раһиләни елиш үчүн йәттә жил ишләп бәргән болсиму, бу күнләр униңға бир нәччә күндәкла билинди. Чүнки у Раһиләни бәкму яхши көрәтти.
21 Йәттә жил тошқанда, Яқуп Лабанға:
— Биз келишкән вақит тошти, қизиңизни маңа некалиққа бәргәйсиз! — деди.
22 Буниң билән Лабан той зияпити тәйярлап, шу йәрдики һәммә кишиләрни тәклип қилди. 23 Лекин той күни кечиси Лабан Раһиләниң орниға Леяһни бәрди. Яқуп униң билән бир орунда ятти. 24 Лабан қиз хизмәткарлиридин Зилпани Леяһқа хизмәткар қилип бәрди.
25 Пәқәт таң атқандила Яқуп аялиниң Леяһ екәнлигини билди. У Лабанға:
— Бу немә қилғиниңиз?! Мән Раһиләни дәп сизгә йәттә жил ишлидим. Мени немишкә алдидиңиз? — деди.
26 Лабан униңға:
— Бу йәрниң урпи-адити бойичә чоң қиз ятлиқ қилинмиғичә, кичик қиз ятлиқ қилинмайду. 27 Леяһ билән иккиларниң бир һәптилик той мәрасимини өткүзгәндин кейинла, Раһиләниму некайиңға алсаң болиду. Бирақ униң үчүн маңа йәнә йәттә жил ишләп беришиң керәк! — дәп җавап бәрди.
28 Яқуп мақул болди. Леяһ билән бир һәптилик той мәрасимини

өткүзгәндин кейин, Лабан Раһиләниму униңға хотунлуққа бәрди. 29Лабан қиз хизмәткарлиридин Билһани Раһиләгә хизмәткар қилип бәрди. 30Яқуп Раһилә биләнму бир орунда ятти. У Раһиләни Леяһтин яхши көрәтти. Шундақ қилип, у Лабанға йәнә йәттә жил ишләп бәрди.

Яқупниң пәрзәнтлири

31Пәрвәрдигар Леяһниң Яқуп тәрипидин яхши көрүлмигәнлигини көрүп, униңға пәрзәнт ата қилди. Раһилә болса, туғмас еди. 32Леяһ һамилдар болуп, бир оғул туғди. У: «Пәрвәрдигар мениң дәрдимни көрүпту, әнди йолдишим мени яхши көридиған болиду», деди. Шуңа у балиниң исмини Рубен* дәп қойди. 33У йәнә һамилдар болуп, иккинчи оғлини туғди. У: «Пәрвәрдигар маңа бу оғулниму бәрди, чүнки мениң яхши көрүлмигәнлигим Униңға йетипту», деди. Шуңа у балиниң исмини Шимон* дәп қойди. 34У йәнә һамилдар болуп, үчинчи оғлини туғди. У: «Әнди йолдишим маңа техиму йеқинлишиду, чүнки мән униңға үч оғул туғуп бәрдим», деди. Шуниң билән балиниң исмини Лавий* дәп қойди. 35У йәнә һамилдар болуп, төртинчи оғлини туғди. У: «Әнди мән Пәрвәрдигарға мәдһийә ейтай», деди, шуңа балиниң исмини Йәһуда* дәп қойди. Шуниңдин кейин у туғмиди.

30 Раһилә Яқупқа бала туғуп берәлмигәчкә, һәдисигә көрәлмәслик қилип, Яқупқа:

— Мәндинму бала тепиң, болмиса өлгиним яхши! — деди.

2Яқуп Раһиләгә аччиқлинип:

— Сени туғмас қилип қойған Худа турса, мән немә қилалаттим? — деди.

3Раһилә униңға:

— Сиз мениң қиз хизмәткарим Билһа билән бир орунда йетиң. У маңа бала туғуп бәрсун, буниң билән мәнму ана болуп қалай, — деди.

4Шундақ қилип, Раһилә қиз хизмәткари Билһани йолдишиға кичик хотунлуққа бәрди. Яқуп Билһа билән бир орунда ятти. 5Билһа һамилдар болуп, Яқупқа бир оғул туғуп бәрди. 6Раһилә:

---

*32. *Рубен* — «дәрдимни көрди» дегән сөз билән аһаңдаш.
*33. *Шимон* — «У аңлиди» дегән мәнани билдүриду.
*34. *Лавий* — «йеқинлишиш» дегән сөз билән аһаңдаш.
*35. *Йәһуда* — «мәдһийә» дегән сөз билән аһаңдаш.

«Худа адил һөкүм чиқирип, дуайимни аңлап, маңа бир оғул бәрди!» деди. Шуңа балиниң исмини Дан* дәп қойди. [7]Билһа йәнә һамилдар болуп, Яқупқа иккинчи оғулни туғуп бәрди. [8]Раһилә: «Мән һәдәм билән қаттиқ күрәш қилип, ахири уни йеңдим», деди. Шуңа балиниң исмини Нафтали* дәп қойди.

[9]Леаһ өзиниң туғути тохтап қалғанлиғини сезип, хизмәткари Зилпани Яқупқа кичик хотунлуққа бәрди. [10]Зилпа Яқупқа бир оғул туғуп бәрди. [11]Леаһ: «Мән һәқиқәтән тәләйлик!» деди вә балиниң исмини Гад* қойди. [12]Зилпа Яқупқа иккинчи оғулни туғуп бәрди. [13]Леаһ: «Мән һәқиқәтән бәхитлик-һә! Аяллар мени бәхитлик аял дейишиду!» деди. Шуңа балиниң исмини Ашер* дәп қойди.

[14]Ома мәзгилидә Леаһниң чоң оғли Рубен буғдайлиқтин туғмаслиқ кесилигә шипа болидиған бир хил дора өсүмлүк тепивелип, Леаһқа бәрди. Буни көргән Раһилә Леаһқа:

— Маңа оғлуң тепивалған дора өсүмлүктин бир аз бәргинә, — деди.

[15]Леаһ униңға:

— Мениң йолдишимни тартивалғиниң йәтмәмду? Әнди мениң оғлум тепивалған дора өсүмлүкниму тартивелип, мени бала туғуштин мәһрум қилмақчимусән? — дәп җавап қайтурди.

Раһилә:

— Әгәр сән оғлуң тепивалған дора өсүмлүкни маңа бәрсәң, бүгүн кечә Яқуп сән билән биллә болсун, — деди.

[16]Шу күни күн патқанда, Яқуп буғдайлиқтин қайтип кәлгинидә, Леаһ алдиға чиқип, униңға:

— Бүгүн ахшам чоқум мән билән йетиң. Чүнки оғлум тепивалған дора өсүмлүкниң төләмигә сиз билән бүгүн кечә бир орунда болуш һоқуқиға ериштим, — деди. Шуңа у кечә Яқуп Леаһ билән биллә ятти.

[17]Леаһниң дуаси Худаға йәтти. У йәнә һамилдар болуп, Яқупқа бәшинчи оғулни туғуп бәрди. [18]Леаһ: «Худа маңа әҗир қилди, чүнки мән өз хизмәткаримни йолдишимға бәрдим!» деди. Шуңа у балиниң исмини Иссакар* дәп қойди.

**6. Дан — «адил һөкүм чиқириш» дегән сөз билән аһаңдаш.*
**8. Нафтали — «күришим» дегән мәнани билдүриду.*
**11. Гад — «тәләйлик» дегән мәнани билдүриду.*
**13. Ашер — «бәхитлик» дегән мәнани билдүриду.*
**18. Иссакар — «әҗир» дегән сөз билән аһаңдаш.*

19 Леаһ йәнә һамилдар болуп, Якупқа алтинчи оғулни туғуп бәрди.
20 У: «Худа маңа қиммәтлик соға бәрди. Әнди йолдишим маңа яхши
муамилә қилиду, чүнки мән униңға алтә оғул туғуп бәрдим», деди.
Шуңа у балиниң исмини Зәбулун* дәп қойди. 21 Униңдин кейин у
бир қиз туғди вә униң исмини Дина дәп қойди.
22 Кейин Худа Раһиләни яд етип, дуасини ижабәт қилип, уни
туғидиған қилди. 23 У һамилдар болуп, бир оғул туғди. У: «Худа маңа
оғул берип, мени номустин халас қилди. 24 Пәрвәрдигардин йәнә бир
оғул тиләймән!» деди. Шуңа оғлиниң исмини Йүсүп* дәп қойди.

Якупниң бейип кетиши

25 Раһилә Йүсүпни туққандин кейин, Якуп Лабанға:
— Маңа рухсәт қилиң, өз жутумға қайтай. 26 Аял вә бала-чақилиримни елип кетишимгә рухсәт қилиң. Улар мениң сизгә ишләп бәргән иш һәққим болсун. Мениң сизгә қандақ тиришип ишлигиним өзиңизгә мәлум, — деди.
27 Лабан униңға:
— Сән мәндин хошал болсаң, мениң йенимдин кәтмә. Мән һазир бай болуп кәттим. Пәрвәрдигарниң маңа бәхит ата қилғанлиғини сениң йенимда бар болғиниңдин екәнлигини пал ечиш арқилиқ билдим.* 28 Ейтқин, қанчилик һәқ сорисаң, жәзмән шунчилик беримән, — деди.
29 Якуп мундақ жавап бәрди:
— Мениң қандақ җан тикип ишлигәнлигим, әҗрим билән қойкалилириңизниң қанчилик көпийип кәткәнлиги өзиңизгә аян.
30 Мән келиштин илгири сизниң қол-илкиңиздә анчә йоқ еди, һазир байлиғиңиз шунчә көпәйди. Пәрвәрдигар мениң йениңизда болғинимдин сизгә бәхит ата қилди. Әнди мән өз аиләмни ойлишим керәк, — дәп жавап қайтурди.
31 — Әмсә, саңа немә беришим керәк? — дәп сориди Лабан.
Якуп мундақ жавап бәрди:
— Маңа иш һәққи керәк әмәс! Әгәр төвәндики бу тәкливимгә қошулсиңиз, падилириңизни давамлиқ бақай. 32 Тәкливим мундақ:

*20. Зәбулун — «соға» дегән сөз билән аһаңдаш.
*24. Йүсүп — «йәнә бәрсун» дегән сөз билән аһаңдаш.
*27. Пал ечиш — Худа мәнъий қилған иш.

бүгүн падилириңизниң арисиға кирип, тағил, чипар вә қара қойларни һәм чипар вә тағил өшкиләрни айрип чиқай. Булар мениң иш һәққим болсун. 33Кәлгүсидә сизгә сәмимийлигимни мундақ көрсәтмәкчимән: сиз мениң иш һәққимни тәкшүрүп кәлгиниңиздә, әгәр мениң падилиримниң ичидә тағил вә чипар болмиған өшкә яки қара болмиған қойларни учратсиңиз, уларни оғрилап келингән дәп биләләйсиз.

34Лабан:

— Сениң тәкливиңгә қошулдум, дегиниңдәк болсун! — деди.

35Бирақ шу күни Лабан әсли Яқупқа тегишлик болған тағил вә чипар әркәк өшкиләр билән чипар вә ақ рәң арилашқан чиши өшкиләрни һәм барлиқ қара қойларни астиртин айрип чиқип, өз оғуллириға бақтурди. 36Андин у бу малларни Яқуптин үч күнлүк йол жирақлиқтики бир җайға елип кәтти. Яқуп Лабанниң қалған падилирини бақти.

37Буни билгән Яқуп терәк, бадам вә чинар дәрәқлиридин көк шахларни кесип, қовзиғини тағил шәкилдә, йәни бир йолида қовзақ бар, йәнә бир йолида қовзақ йоқ қилип сойди. 38-39У бу шахларни малларниң оқурлириға, йәни малларниң алдиға санчип қойди. Маллар су ичкили кәлгәндә, шу йәрдә жүплишип қалатти. Маллар шахларниң алдида жүпләшсә, тағил вә чипар қозиларни туғатти. 40Яқуп уларни қалғанлардин айрип қойди. У қалғанларни Лабанниң тағил вә қара қойлириға қаритип қоюп уруқландурди. Шундақ қилип, Яқуп өз падилирини көпәйтти һәм Лабанниң падилиридин айриди. 41Сағлам маллар жүпләшсә, Яқуп шахларни уларниң алдидики оқурға санчип қоятти, маллар шу шахларниң йенида жүплишәтти. 42Лекин тени аҗиз маллар жүпләшсә, шахларни санчиматти. Узун өтмәй, оруқ маллар Лабанға қелип, семиз маллар Яқупқа өтти. 43Шундақ қилип, Яқуп барғансири бейип, нурғун қой падилар, әр-аял қуллар, төгә вә ешәкләргә егә болди.

Яқупниң Лабанниң йенидин қечиши

31 Яқуп Лабанниң оғуллириниң: «Атимизниң пүтүн мал-мүлкини Яқуп булавалди. Униң пүтүн байлиғи бизниң атимизға тәәллуқ!» дегәнлигини аңлап қалди. 2Яқупниң өзиму Лабанниң бурунқидәк достанә муамилә қилмайватқанлиғини сәзди. 3Бу чағда

Пәрвәрдигар Якупқа: «Сән ата-боваң яшиған жутуңға, йәни уруқ-туққанлириңниң йениға бар, Мән саңа яр болимән», деди.

4Буниң билән Якуп Рahилә билән Леяһқа адәм әвәтип, уларни өзи қой бақидиған йәргә келип, өзи билән көрүшүшни буйриди 5вә уларға:

— Дадаңларниң маңа бурунқидәк достанә муамилидә болмайват-қанлиғини сезиватимән. Лекин атам етиқат қилип кәлгән Худа маңа яр болуп кәлмәктә. 6Силәргә мәлумки, мән пүтүн күчүм билән атаңларниң хизмитини қилдим. 7Лекин у мени алдап, иш һәққимни он қетим өзгәртти. Гәрчә у шундақ қилған болсиму, Худа униң маңа зиян йәткүзүшигә йол қоймиди. 8Лабан: «Чипар маллар сениң иш һәққиң» дегәндә, пүтүн маллар чипар қоза туғди, «Тағил маллар сениң иш һәққиң» дегәндә, пүтүн маллар тағил туғди. 9Шундақ қилип, Худа атаңларниң маллирини маңа елип бәрди.

10Бир қетим қойлар жүплишидиған мәзгилдә, мән бир чүш көрдүм. Чүшүмдә жүплишиватқан әркәк өшкиләрниң һәммисиниң тағил вә чипар екәнлигини көрдүм. 11Худаниң периштәси чүшүмдә: «Әй Якуп!» деди. Мән: «Ләббәй!» дедим. 12У: «Қара, жүплишиватқан әркәк өшкиләрниң һәммиси тағил вә чипар. Мениң бундақ қилишимниң сәвәви, Лабанниң саңа қилғанлириниң һәммисини көрүп турдум. 13Мән болсам Бәйтәлдә саңа көрүнгән Худадурмән. Сән у йәрдә бир ташни Маңа атап хатирә қилип тиклидиң, униң үстигә яғ қуйдуң вә у йәрдә Маңа қәсәм бәрдиң. Әнди сән өз жутуңға қайтип кетишкә һазирлан!» деди.

14Рahилә билән Леяһ Якупқа мундақ җавап бәрди:

— Биз бәри бир атимиздин бирәр нәрсә мирас алалмаймиз. 15У бизни таланиң адими дәп қарайду. У бизни сатти вә бизниң тойлуғумизниму йәп кәтти. 16Худа бизниң дадимиздин сизгә елип бәргән байлиқ, әсли дадимизға әмәс, бәлки бизгә вә бизниң пәрзәнтлиримизгә мәнсүп. Худа сизгә немә дегән болса, шуни қилиң!

17-18Буниң билән Якуп Қананға, йәни атиси Исһақниң йениға беришқа һазирланди. У аяллири, бала-чақилирини төгигә миндүрүп, пүтүн мал-варанлирини һайдап, өзиниң Паддан-Аррамда топлиған мал-мүлүклирини елип қечип кәтти.

19Рahилә атиси Лабанниң қой қирқиғили кәткәнлигидин пайдили-

нип, униң бутлирини* оғриливалди. [20]Яқуп Лабанға уқтурмай, оғриқчә йолға чиқти. [21]У өзиниң барлиқ тәәллуқатлирини елип алдирап қечип, Фират дәриясидин өтүп, Гилиад идирлиғиға қарап раван болди.

Лабанниң Яқупни қоғлиши

[22]Үч күндин кейин Лабанға Яқупниң қечип кәткәнлиги тоғрисида хәвәр йәтти. [23]У өз туққанлирини елип, Яқупни қоғлиди һәм йәттә күндин кейин Гилиад идирлиғида Яқупқа йетишти. [24]Шу күни кечидә Худа Лабанниң чүшидә көрүнүп, униңға: «Еһтият қил! Яқупқа тоскунлуқ қилма», деди.

[25]Яқуп чедирини Гилиад районидики бир тағниң ичигә қурған еди. Лабан вә униң туққанлириму Яқупқа йетишип, чедирлирини шу әтрапта тикти.

[26]Лабан Яқупқа:

— Сән немә үчүн мени алдап, қизлиримни әсиргә охшаш елип кәттиң? [27]Немә үчүн гәп-сөз қилмай, оғриқчә қачтиң? Әгәр сән маңа уқтуруп қойған болсаң, мән сени чоқум хошал-хорамлиқ билән чилтар челип, нахша ейтип, даға-думбақ ичидә узитип қоймамтим? [28]Әң болмиғанда, маңа нәврилирим билән қизлиримни сөйүп узитип қоюш пурситиниму бәрмидиң. Бундақ қилишиң бәкму ахмақлиқ болди! [29]Әслидә әдивиңни беридиған күчүмму бар еди. Лекин түнүгүн кечә атаң етиқат қилип кәлгән Худа саңа тоскунлуқ қилмаслиғимни ейтти. [30]Мән өз жутуңни сеғинғанлиғиңни, аиләңгә қайтмақчи болғанлиғиңни чүшинимән. Лекин мениң бутлиримни немишкә оғрилап қачтиң? — деди.

[31]Яқуп униңға:

— Мән сизни қизлириңизни қолумдин зорлуқ билән тартип кетәрмикин дәп ойлап, интайин қорқуп қачқан едим. [32]Лекин бутлириңизға кәлсәк, бутлириңиз кимдин чиқса, шу тирик қалмисун! Туққанлириңиз гува болсун. Қолумизда өзиңизгә тәвә немә тапсиңиз, шуни елип кетиң, — дәп җавап қайтурди. Чүнки Яқуп Рахиләниң атиси Лабанниң бутлирини оғриливалғанлиғини билмәтти.

**19. Бут — елип жүрүшкә болидиған кичик һәйкәл. Рахилә бутларға ибадәт қилидиған хәлиқ арисида чоң болған болуп, у чағда у өз динидин техи пүтүнләй қайтмиған еди.*

33 Лабан алди билән Яқупниң чедириға кирип ахтурди. Кейин Леаһ вә икки қиз хизмәткарниң чедирлириға кирип ахтурди, бирақ һеч немә тапалмиди. Андин у Раһиләниң чедириға кирди. 34 Раһилә атисиниң бутлирини төгидики хуржунға йошуруп қоюп, өзи үстидә олтиривалған еди. Лабан чедирни ахтуруп чиқип, һеч нәрсә тапалмиди. 35 Раһилә атисиға:

— Хапа болмаң, дада, мән ай көрүп қалдим. Алдиңизда өрә турғидәк һалим йоқ, — деди.

Лабанниң ахтурмиған йери қалмиди, лекин бутларни тапалмиди.

36 Буниң билән Яқуп дәрғәзәпкә келип, Лабанға мундақ деди:

— Сиз мениң кәйнимдин шунчә қоғлап кәлгидәк, мән зади немә гуна қилдим, қайси қаидә-низамға хилаплиқ қилдим? 37 Пүтүн жүктақилиримни ахтуруп чиқтиңиз, зади бирәр нәрсиңизни таптиңизму? Қени, уни чиқирип, сизниңму, мениңму туққанлиримизниң алдида көрситиң! Көпчилик көрүп беқип, аримизда кимниң һәқ, кимниң наһәқлиғигә һөкүм қилсун. 38 Мән сизниң йениңизда болған жигирмә жил ичидә қой, өшкилириңиздин бала ташлиғиниму йоқ, бирәрсини йегинимму йоқ. 39 Жиртқуч һайванлар өлтүрүвәткән қойларниму сизгә әкелип көрсәтмәй, өзәмниң қойлиримдин сәпләп қойдум. Кечиси болсун, күндүзи болсун, қойларни оғри алса, маңа төләттиңиз. 40 Мән һемишәм күндүзи иссиқниң дәрдини тартсам, кечиси соғниң дәрдидин кечичә көзүмни жумалмидим. 41 Жигирмә жилдин бу ян сизгә мана шундақ ишләп кәлдим. Икки қизиңизни елиш үчүн он төрт жил, падилар үчүн алтә жил ишлидим. Шундақ болсиму, иш һәққимни он қетим өзгәрттиңиз! 42 Бовам Ибраһим етиқат қилған, атам Исһақ садақәтмән болуп кәлгән Худа маңа яр болмиған болса, сиз мени чоқум қуруқ қол қайтурған болаттиңиз. Лекин Худа мениң дәрдимни, җапалиқ әҗримни көрүп, түнүгүн кечә сизни әйиплиди.

Яқупниң Лабан билән келишим түзүши

43 Лабан Яқупқа җавабән:

— Бу қизлар мениң қизлирим, бу балилар болса, мениң нәвриларим. Қойларму мениң қойлирим, көз алдиңдики нәрсиләрниң һәммиси мениң. Мән қизлирим билән нәврилиримни елип қалалмиғандикин, 44 бизниң бир келишим түзгинимиз түзүктәк туриду.

Түзгән келишимимизни унтуп қалмаслиғимиз үчүн, бу йәргә таш догилайли, — деди.

45-46 Шуниң билән Якуп қолиға йоған бир ташни елип, уни тикләп қойди вә туққанлириға таш жиғдуруп, дога қилип қойди. Кейин көпчилик таш догисиниң йенида тамақ йейишти. 47 Лабан өз тилида бу йәрни Җәгар-Сахадута дәп атиди. Якуп өз тилида Галеад* дәп атиди.

48 Лабан Якупқа:

— Буниңдин кейин бу таш догиси иккимизниң оттурисидики келишимни әслитиш хатириси болсун, — деди. Мана бу у йәрниң Галеад дәп атилишиниң сәвәвидур.

49 Лабан йәнә:

— Биз айрилғандин кейин, Пәрвәрдигар үстимиздин күзитип турсун, — деди. Шуңа бу җай Миспаһ* аталди. 50 Лабан кәйнидин:

— Әгәр сән қизлиримға яман муамилә қилсаң яки уларниң үстигә хотун алсаң, башқилар билмигән тәғдирдиму, есиңдә болсунки, Худа бизни күзитип туриду. 51 Мән иккимизниң оттурисида бу ташларни догилидим һәм бу ташни түврүк қилип тиклидим. 52 Бу бизгә гува болсунки: мән һәргиз булардин һалқип өтүп, саңа зиянкәшлик қилмаймән, сәнму булардин һалқип өтүп, маңа зиянкәшлик қилмайсән. 53 Иккимизниң арисида Ибраһим, Наһор вә уларниң атиси етиқат қилған Худа һөкүм қилсун, — деди.

Шуниң билән Якуп бу келишимгә вапа қилиш үчүн өз атиси Исһақ садақәтмән болуп кәлгән Худаниң нами билән қәсәм қилди. 54 Андин у тағда мал боғузлап, қурванлиқ қилди һәм туққанлирини тәклип қилип, улар билән һәмдәстихан болди. Тамақтин кейин улар шу йәрдә қонди. 55 Әтиси таң сәһәрдә Лабан нәврилири вә қизлирини сөйүп, уларға бәхит тиләп, өйигә қайтти.

Якупниң Әсавниң алдиға хизмәтчилирини әвәтиши

32 Якуп сәпирини давамлаштуруватқанда, йол үстидә униңға Худаниң периштәлири учриди. 2 Якуп уларни көрүп: «Бу йәр

*47. *Җәгар-Сахадута вә Галеад* — «келишимни әслитидиған дога» дегән мәнани билдүриду.*

*49. *Миспаһ* — «күзитиш мунари» дегән мәнани билдүриду.*

Худаниң дәргаһи* екән!» деди вә у җайниң намини Маһанаим* дәп атиди.

3 Яқупниң акиси Әсав Идом, йәни Сәир районида турувататти. Яқуп униң алдиға хәвәрчи әвәтип, 4 уларға мундақ буйриди:

— Акам Әсавға мундақ дәңлар: «Қуллири Яқуптин салам! Униңдин сизгә мундақ хәвәр бар: ‹Мән Лабанниң йенида та һазирғичә туруп, әнди қайтип кәлдим. 5 Мәндә кала, қой, өшкә, ешәк вә қуллар бар. Яхши болуп қалайли,› дәп алдиңизға хәвәрчилиримни әвәттим!»

6 Яқупниң хәвәрчилири қайтип келип, униңға:

— Биз акиңиз Әсав билән көрүштуқ. У төрт йүз адәмни елип, сиз билән көрүшкили йолға чиқти, — дәп җавап бәрди.

7 Яқуп қорқунуч вә тәшвиш ичидә өз адәмлирини икки топқа бөлди һәм қой, өшкә, кала вә төгиләрниму иккигә айриди. 8 У: «Әгәр Әсавниң адәмлири бир топқа һуҗум қилса, йәнә бир топ қечип қутулуп қалар», дәп ойлиди.

9 Андин Яқуп мундақ дуа қилди:

— Әй бовам Ибраһим билән атам Исһақ етиқат қилип кәлгән Худа, дуайимға қулақ салғайсән! Әй Пәрвәрдигар, Сән мени жутумға һәм туққанлиримниң йениға қайтишқа буйруған вә һәммә ишлиримни оң қилип беридиғанлиғиңни ейтқан едиң. 10 Мән Сениң мәндәк хизмәткариңға көрсәткән барлиқ меһриванлиғиң вә вападарлиғиңға лайиқ әмәсмән. Бурун мән Иордан дәриясидин өткинимдә, қолумда пәқәт бир һасила бар еди. Әнди бу икки топ кишини башлап қайтиватимән. 11 Мени акам Әсавниң қолидин қутқузғайсән. Мән униң мени, һәтта хотун вә бала-җақилиримниму өлтүрүветишидин қорқимән. 12 Һәммә ишлиримни асан қилидиғанлиғиң вә маңа деңиз бойидики қумдәк һәдди-һесапсиз нурғун әвлат беридиғанлиғиң тоғрисида қилған вәдәңни есиңдә тутқайсән.

13-15 Яқуп у йәрдә бир кечә қонуп, өз мелиниң бир қисмини, йәни икки йүз өшкә, жигирмә текә, икки йүз сағлиқ қой, жигирмә қошқар, ботилақлири билән қошуп оттуз чиши төгә, қириқ кала, он буқа, жигирмә мада ешәк вә он һаңға ешәкни акиси Әсавға соға

---

*2. *Дәргаһ* — *Яқуп икки периштәниң бу йәргә орунлашқанлиғини көрүп, бу муһим орунни «Икки дәргаһ» дәп аташ арқилиқ, өзиниң Худаниң капалитиғә еришидиғанлиғидин хәвәрдар екәнлигини ипадилиған.*

*2. *Маһанаим* — *«икки дәргаһ» дегән мәнани билдүриду.*

қилишқа таллиди. 16У бу малларни айрим-айрим пада қилип, һәр бир топ падиға хизмәтчи тайинлап, уларға:

— Силәр алдимда меңивериңлар. Һәр бир топ падиниң арисида бәлгүлүк арилиқ қоюп һайдаңлар, — деди.

17У йол башлап маңған хизмәтчисигә:

— Акам Әсав саңа учриғанда, әгәр: «Ғожайиниң ким? Қәйәргә барисән, алдиңдики бу маллар кимниң?» дәп сориса, 18сән: «Булар хизмәткариңиз Якупниң. Бу болса униң ғожайини Әсавға қилған соғиси. Өзи кәйнимиздә келиватиду», дәп җавап бәргин, — деди.

19-20У иккинчи, үчинчи вә башқа падилирини һайдиғанларниң һәммисигә:

— Силәр Әсавға учриғанда: «Хизмәткариңиз Якуп кәйнимиздә келиватиду!» дейишиңлар керәк, — дәп буйриди.

Якуп ичидә: «Мән бу соғилар билән униң аччиғини яндурсам, көрүшкән чеғимизда у бәлким мени кәчүрүветәр», дәп ойлиди.

21Шуниң билән у соға елип маңғучиларни авал йолға селиветип, кечини шу йәрдә өткүзди.

Якупниң Худа билән челишиши

22Шу күни кечидә Якуп орнидин туруп, икки аяли, икки кичик хотуни вә он бир пәрзәндини елип Яббук дәриясидин өтти. 23Уларни судин өткүзгәндин кейин, һәммә тәәллуқатлириниму қарши тәрәпкә өткүзүвәтти.

24Өзи болса бу тәрәптә ялғуз қалди. Андин бир Киши келип Якуп билән таң атқичә челишти. 25У Киши Якупни йеңәлмәйдиғанлиғиға көзи йетип, униң ямпишиға тегип қойди. Буниң билән Якупниң сүйиги орнидин чиқип кәтти.

26У Киши:

— Таң атай дәп қалди, Мени қоюп бәр! — деди.

— Сән маңа бәхит ата қилмиғичә, қоюп бәрмәймән, — деди Якуп.

27У Киши униңдин:

— Исмиң немә? — дәп сориди.

— Исмим Якуп,* — дәп җавап бәрди у.

28Һелиқи Киши йәнә:

**27. Якуп — «алдамчи» дегән мәнани билдүриду.*

— Буниңдин кейин исмиң Якуп әмәс, Исраил* болсун, чүнки сән Худа вә инсан билән челишип шөһрәт қазандиң, — деди.

29 Якуп Униңдин:

— Ейтқин, сениң исмиң немә? — дәп сориди.

Һелиқи Киши:

— Исмимни сорима, — дәпла, Якупқа бәхит ата қилди.

30 Якуп:

— Мән Худа билән үзму-үз көрүшкән болсамму, җеним сақ қалди! — деди.

Шуниң билән у бу йәрниң намини Пениәл* дәп атиди. 31 Якуп Пениәлдин йолға чиққанда, күн чиққан еди. Униң сүйиги орнидин чиқип кәткәчкә, асқап маңатти. 32 Шу сәвәптин исраиллар та бүгүнгичә һайванларниң ямпишиниң сиңирини йемәйду, чүнки Худа Якупниң ямпишиға тәккән.

Якупниң Әсав билән учришиши

33 Якуп Әсавниң төрт йүз кишини елип келиватқанлиғини көрүп, пәрзәнтлирини Леяһ, Раһилә вә икки кичик хотуниға бөлүп бәрди. 2 У икки кичик хотунини балилири билән биринчи сәптә, Леяһни балилири билән иккинчи сәптә маңдурди. Әң кәйнидә Раһилә билән Йүсүпни маңдурди. 3 Якуп өзи уларниң алдида маңди. У акисиниң алдиға кәлгәндә, беши йәргә тәккидәк йәттә қетим егилип тазим қилди.

4 Әсав униң алдиға жүгрәп берип, қучақлап сөйүп кәтти, һәр иккиси жиғлишип көрүшти. 5 Әсав әтрапиға қарап, аяллар вә балиларни көрүп:

— Йениңдики бу кишиләр ким болиду? — дәп сориди.

Якуп:

— Худа қуллириға яхшилиқ қилип, бу балиларни тәғдим қилди, — дәп җавап бәрди.

6 Андин икки кичик хотуни балилирини башлап алдиға өтүп, Әсавға егилип тазим қилди. 7 Кәйнидин Леяһ вә униң балилири, ахирида Йүсүп билән Раһиләму униң алдиға өтүп, егилип тазим қилди.

---

*28. *Исраил* — «Худа билән челишти» дегән мәнани билдүриду.*

*30. *Пениәл* — «Худаниң үзи» дегән мәнани билдүриду.*

[8]Әсав йәнә:

— Падиларни алдиңда маңдуруштики мәхситиң немә? — дәп сориди.

— Мәхситим — яхши болуп қалайли дәп әвәткән соғамдур, — деди Яқуп.

[9]Бирақ Әсав:

— Укам, мениң тоққузум тәл. Бу нәрсиләр өзәңдә қалсун,— деди.

[10]— Яқ, мениң үзүмни қилсаң, соғамни қобул қилғайсән. Сән мени хошаллиқ билән қарши алдиң, дидариңни көргинимдә, Худаниң дидарини көргәндәк болдум. [11]Мениң саңа елип кәлгән соғамни қобул қилғайсән, Худа маңа меһриванлиқ қилип кәлмәктә. У маңа еһтияҗлиқ болғанлиримниң һәммисини беғишлиди, — деди Яқуп.

Яқуп Әсавдин соғисини қобул қилишни қайта-қайта тәләп қилғачқа, Әсав ахир наилаҗ қобул қилди.

[12]— Әмсә маңайли! Мән сән билән биллә маңай, — деди Әсав.

[13]Бирақ Яқуп:

— Сән билисән, балилирим йол азавидин бәк аҗизлап кәтти, бу мозай, қозилар техи сүттин айрилмиған, шуңлашқа улардин хәвәр елишим керәк. Әгәр йәнә бир күнла маңидиған болсақ, һәммә кала, қойлар һалак болиду. [14]Сән алдимизда меңип тур. Кала, қой вә балилар қанчилик маңалиса, мәнму шунчилик меңип, сән билән Сәирдә көрүшәй, — дәп жавап қайтурди.

[15]— Ундақ болса, мән адәмлиримдин бир нәччини саңа ярдәмгә қалдуруп кетәй, — деди Әсав.

Лекин Яқуп:

— Униңму һаҗити йоқ. Иккимизниң яхши болуп қалғини купайә, — дәп жавап қайтурди.

[16]Шуниң билән Әсав шу күнила йолға чиқип, Сәиргә қайтти. [17]Яқуп болса, Суккот йезисиға берип, у йәрдә өзигә өй, маллириға лапас салди. Шуңа у йәрниң исми Суккот* дәп аталди.

[18]Яқуп Паддан-Аррамдин Қанан районидики Шәкәм шәһиригә аман-есән қайтип келип, шәһәр әтрапидики түзләңликкә чедирлирини тикти. [19]У бу йәрни Һамурниң оғуллиридин йүз күмүч тәңгигә

*17. *Суккот — «лапас» дегән мәнани билдүриду.*

сетивалди. (Шәкәм Һамурниң оғуллириниң бири еди.) [20]У бу йәрдә қурванлиқ суписини ясап, униңға Әл-Әлоһий-Исраил* дәп нам қойди.

Шәкәмниң Динаниң номусиға тегиши

34 Бир күни Якупниң Леяһтин болған қизи Дина йәрлик қананлиқларниң қизлири билән көрүшкили чиқти. [2]У йәрниң қәбилә башлиғи Һивилардин болған Һамурниң Шәкәм исимлиқ бир оғли бар еди. У Динани көрүп, тутувелип номусиға тәгди. [3]Униңға көйүп қелип, муһәббәт изһар қилди. [4]У атиси Һамурдин:

— Қандақла болмисун, мошу қизни хотунлуққа елип бәр, — дәп тәләп қилди.

[5]Якуп қизиниң номусиниң бузулғанлиғидин хәвәр тапти. Лекин у чағда униң оғуллири яйлақта мал беқиватқачқа, у даврап салмай, уларниң келишини күтти. [6]Шәкәмниң атиси Һамур Якупниң алдиға қизини сорап кәлгәндә, [7]Якупниң оғуллири яйлақтин йеңила кәлгән еди. Улар бу иштин хәвәр тепип, қаттиқ ғәзәпкә кәлди һәм Шәкәмниң Якупниң қизиниң номусиға тегиши пүтүн исраил қәбилисини һақарәтләйдиған, йүз беришкә тегишлик болмиған сәт иш дәп қариди. [8]Һамур уларға:

— Оғлум Шәкәм қизиңларни яхши көрүп қапту. Униң уни некайиға елишиға рухсәт қилғайсиләр. [9]Биз икки қәбилә қуда болайли. Силәрниң қизлириңларни биз алайли, бизниң қизлиримизни силәр елиңлар. [10]Шундақ қилип, силәр бизниң жутимизда халиған йериңларда олтирип, әркин оқәт қилип, йәр-зимин сетивалсаңлар болувериду, — деди.

[11]Арқидин Шәкәм өзи Динаниң атиси вә қериндашлиридин мундақ дәп илтимас қилди:

— Силәрниң көз алдиңларда меһир-шәпқәткә еришсәм, мәндин немә тәләп қилсаңлар, шуни беримән. [12]Пәқәт мениң Динани некайимға елишимға рухсәт қилсаңлар, қанчилик тойлуқ тәләп қилсаңлар, қолум көксүмдә.

[13]Шәкәм Якупниң қизи Динаниң номусиға тәккәнлиги үчүн, Динаниң акилири Шәкәмгә вә униң атиси Һамурға һейлә-микир сөзләр билән җавап қайтурди. [14]Улар:

**20. Әл-Әлоһий-Исраил — «Исраил ибадәт қилған Худа» дегән мәнани билдүриду.*

— Биз сиңлимизни хәтнә қилинмиған кишигә бәрмәймиз. Бундақ қилиш бизгә номус. 15Пәқәт силәр бир шәртни қобул қилсаңлар, силәрниң тәливиңларға мақул болимиз. Силәр бизгә охшаш һәммә әрлириңларни хәтнә қилдуруңлар. 16Шундақ болғанда, биз қизлиримизни силәргә беримиз һәм қизлириңларни алимиз вә жутуңларда туруп қелип, бир қәбилә болимиз. 17Әгәр силәр бизниң хәтнә қилиш тоғрисидики шәртимизни қобул қилмисаңлар, сиңлимизни бу йәрдин елип кетимиз, — деди.

18Уларниң бу сөзлири Һамур вә униң оғли Шәкәмниң қулиғиға яқти. 19Шәкәм Яқупниң қизиға көйүп қалған болғачқа, хәтнә қилдурушқа алдириди. У аилисиниң әң һөрмәткә сазавәр әзаси еди. 20Шуниң билән Һамур вә Шәкәм шәһәр дәрвазиси алдидики кишиләр жиғилидиған җайға берип, жут әһлигә:

21— Бу кишиләр инақ адәмләр екән. Улар бу йәрдә туруп, содасетиқ ишлири билән шуғулланса болғидәк. Бу жут кәң, улар сиғип кетиду. Биз уларниң қизлирини алсақ, улар бизниң қизлиримизни алса болиду. 22Лекин бу кишиләр бизгә өзгәрткили болмайдиған бир шәртни қоюватиду, йәни бизниң әрлиримиз уларниң әрлиригә охшаш хәтнә қилдурулуши керәк екән. Әгәр биз бу шәртни қобул қилсақ, улар биз билән биллә яшап, бир қәбилә болидикән. 23Биз уларни бу йәрдә турғузуп қелиш үчүн, бу шәрткә мақул болайли. Шундақ қилғанда, уларниң маллири вә пүтүн тәәллуқатлири бизниң болмамду? — деди.

24Һамур билән Шәкәмниң тәкливини шәһәр дәрвазиси алдида жиғилған пүтүн халайиқ қувәтлиди. Буниң билән шәһәрдики әрләрниң һәммиси хәтнә қилдурулди.

25Үч күндин кейин у йәрдики әрләр өзлирини хәтнә қилдуруп, техи сақаймиғанда, Яқупниң икки оғли, йәни Динаниң өз акилири Шимон билән Лавий қолиға қилич елип, тосалғусизла шәһәргә кирип, шәһәрдики пүтүн әрләрни қирип ташлиди. 26Һәтта Һамур билән оғли Шәкәмниму өлтүрүвәтти. Андин улар Шәкәмниң өйидин Динани елип чиқти.

27Чоң қирғинчилиқтин кейин, Яқупниң башқа оғуллири шәһәрни булаң-талаң қилип, сиңлиси үчүн интиқам алди. 28Улар қой, кала, ешәклирини вә шәһәрниң бағ-варанлиридики барлиқ нәрсиләрни булап кәтти. 29Шундақла улар йәнә барлиқ байлиқлирини, хотун-

қизлирини, балилирини һәм өйлиридики бар бисатларни булаң-талаң қилди. 30 Яқуп Шимон билән Лавийға:

— Силәр мени балаға тиқтиңлар. Бүгүндин башлап қананлиқлар, пәризиләр вә бу йәрдики башқа қәбилиләр маңа өчмәнлик қилиду. Бизниң адәм санимиз аз, әгәр улар бирлишип бизгә һуҗум қилса, пүтүн аилимиз һалак болиду, — деди.

31 Лекин улар:

— Ундақта, улар сиңлимизға паһишә аялға қилған муамилини қилсунму?! — дәп җавап қайтурушти.

Худаниң Бәйтәлдә Яқупқа бәхит ата қилиши

35 Худа Яқупқа:

— Сән акаң Әсавдин қечип һаранға маңғиниңда, Бәйтәл шәһиридә саңа көрүнгән Худа Мән болимән. Сән әнди Бәйтәлгә берип, у йәрдә туруп қал вә Мән үчүн бир қурванлиқ суписини яса, — деди.

2 Бу чағда Яқуп өз аилисидикиләргә вә униң билән биллә туруват-қанларға:

— Силәр бутлириңларни ташлаветип, өзәңларни паклап пакиз кийимләрни кийиңлар. 3 Биз бу йәрдин кетип, Бәйтәл шәһиригә баримиз. Мән у йәрдә Худаға атап бир қурванлиқ суписини ясимақчимән. Чүнки мән қийинчилиққа учрап, мусапир болуп жүргән вақтимда, Худа маңа ярдәм қилип, маңа яр болған еди, — деди.

4 Буниң билән улар пүтүн бутлирини вә қулиғидики һалқиларни Яқупқа тапшурди. Яқуп бу нәрсиләрни Шәкәм шәһиригә йеқин җайдики емән дәриғиниң түвигә көмүп қойди.

5 Яқуп вә униң оғуллири йолға чиққан вақитта, Худа әтраптики шәһәрләрниң хәлиқлиригә қорқунуч селип, уларниң кәйнидин қоғлашқа жүрүәт қилалмайдиған қилип қойди. 6 Яқуп пүтүн аилисидикиләр билән Қанан райониниң Луз дегән йеригә, йәни һазир Бәйтәл дәп атилидиған җайға йетип кәлди. 7 Яқуп у йәрдә бир қурванлиқ суписини ясап, у йәрни Әл-Бәйтәл* дәп атиди. Чүнки у акисидин қечип һаранға маңғанда, Худа у йәрдә униңға көрүнгән еди.

8 Бәйтәлгә кәлгәндин кейин, Рибәқаниң баққан аниси Дебора

*7. *Әл-Бәйтәл — «Бәйтәлдики Худа» дегән мәнани билдүриду.*

вапат болди. У Бәйтәлниң җәнубидики чоң бир емән дәриғиниң түвигә дәпнә қилинди. У дәрәқ Аллон-Бақут* дәп аталди.

Худаниң Якупниң исмини тәкрарлиши

9 Якуп Паддан-Аррам районидин Бәйтәлгә қайтип кәлгәндин кейин, Худа униңға йәнә көрүнүп, бәхит ата қилип:

10 — Буниңдин кейин Якуп әмәс, Исраил атилисән, — деди.

Шуниң билән Худа униң исмини Исраилға өзгәрткәнлигини тәкрарлиди. 11 Худа униңға:

— Мән һәммигә қадир Худадурмән. Сән нурғун әвлат тепип көпәйгин. Нурғун хәлиқләр сениң нәслиңдин барлиққа келиду. Сән нурғун падишаларниң бовиси болисән. 12 Мән Ибраһимға вә Исһаққа вәдә қилип бәрмәкчи болған зиминни саңа вә сениң әвлатлириңғиму тәғдим қилимән, — деди.

13 Худа бу сөзни қилип болуп, Якуп билән сөзләшкән йәрдин кәтти. 14 Якуп Худа өзигә сөзлигән җайда бир хатирә таш тиклиди. Униң үстигә Худаға атап шарап вә яғ қуйди. 15 У Худа өзигә көрүнгән бу җайни Бәйтәл* дәп атиди.

Раһиләниң туғутта өлүп кетиши

16 Якуп вә аилисидикиләр Бәйтәлдин йолға чиқип, Әфрата шәһиригә аз қалғанда, Раһиләниң толғиғи тутуп, туғути қийин болди. 17 Толғақ чидиғусиз қаттиқ кәлгәндә, туғут аниси униңға:

— Қорқма, йәнә бир оғул туғисән, — деди.

18 Униң җени тумшуғиға келип, нәпәси тохтай дегәндә, балисиға Бинъони* дәп исим қойди. Балиниң дадиси болса, униңға Бинямин* дәп исим қойди.

19 Раһилә вапат болуп, Әфратаға, йәни һазир Бәйтләһәм дәп атилидиған шәһәргә маңидиған йолниң бойиға дәпнә қилинди. 20 Якуп Раһиләниң қәбриниң үстигә бир хатирә таш қойған еди, бу таш һазирғичә бар. 21 Андин Исраил (Якуп) өз сәпирини давамлаштуруп, Мигдал-Едир дегән йәрдин өтүп чедирини тикти.

---

*8. *Аллон-Бақут — «көз йеши дәриғи» дегән мәнани билдүриду.*
*15. *Бәйтәл — «Худаниң өйи» дегән мәнани билдүриду.*
*18. *Бинъони — «қайғулуқ оғлум» дегән мәнани билдүриду.*
*18. *Бинямин — «амәтлик бала» дегән мәнани билдүриду.*

Яқупниң оғуллири

22 Исраил у йәрдә турған вақтида, униң тунҗа оғли Рубен
атисиниң кичик хотуни Билһа билән бир орунда йетип, бузуқчилиқ
қилди. Исраил буниңдин хәвәр тапти.

Яқупниң он икки оғли болуп, 23 Леяһтин туғулғанлири: тунҗа оғли
Рубен, андин Шимон, Лавий, Йәһуда, Иссакар вә Зәбулунлардур.
24 Раһиләдин туғулғанлири: Йүсүп вә Биняминдур. 25 Раһиләниң қиз
хизмәткари Билһадин туғулғанлири: Дан вә Нафталидур. 26 Леяһниң
қиз хизмәткари Зилпадин туғулғанлири болса: Гад вә Ашердур. Бу
оғулларниң һәммиси Паддан-Аррамда туғулған еди.

Исһақниң аләмдин өтүши

27 Яқуп атиси Исһақниң йениға, йәни Мамрә дегән йәргә кәлди.
Мамрә болса Кириат-Арба, йәни Һибронниң йенида болуп, бу
дәл Ибраһим билән Исһақ турған җай еди. 28 Исһақ йүз сәксән яш
өмүр сүрди. 29 У узақ өмүр сүрүп, әҗдатлириниң қешиға кәтти. Уни
оғуллири Әсав билән Яқуп дәпнә қилди.

Әсавниң әвлатлири

36 Төвәндикиләр Әсавниң әвлатлиридур. Әсавниң йәнә бир
исми Идом еди. 2 Әсав бир қанчә Қанан қизлирини әмригә
алған болуп, улар хитлардин Елонниң қизи Адә, һивилардин
Зибионниң оғли Анаһниң қизи Оһолибама, 3 Исмаилниң қизи,
Небайотниң сиңлиси Басиматлардур. 4 Адәдин Әлифаз туғулди.
Басиматтин Рәул туғулди. 5 Оһолибамадин Йеуш, Ялам вә Кораһлар
туғулди. Әсавниң бу оғулларириниң һәммиси Қананда туғулди.

6 Әсав аяллири, пәрзәнтлири, аилисидики пүтүн адәмлири, пүтүн
қой-кала вә Қананда тапқан мал-мүлүклирини елип, иниси Яқуптин
айрилип, башқа йәргә көчүп кәтти. 7 Бу иккисиниң қой-кала вә
башқа тәәллуқатлири нурғун болғачқа, бу йәр уларға йетишмигән
еди. 8 Шуңа Әсав, йәни Идом Сәир тағлиқ райониға берип турди.

9 Төвәндикиләр идирлиқ райони Сәирдики идомлиқларниң атиси
Әсавниң әвлатлиридур. 10-13 Әсавниң аяли Адә бир оғул туғди. Униң
исми Әлифаз болуп, униңдин бәш оғул төрәлди. Улар: Тәман, Омар,
Зәфо, Гатам вә Кәназлардур. Әлифазниң кичик хотуни Тимна бир
оғул туғди. Униң исми Амаләк еди.

Әсавниң аяли Басимат бир оғул туғди. Униң исми Рәул еди. Рәулдин төрт оғул төрәлди. Улар: Наһат, Зәраһ, Шамма вә Миззалардур.

14 Әсавниң аяли Оһолибама Зибионниң нәвриси болса, Анаһниң қизи болуп, у Әсавға үч оғул туғуп бәрди. Улар: Йеуш, Ялам вә Кораһлардур.

15 Әсавниң әвлатлири төвәндики қәбилиләрниң қәбилә башлиқлири болди: Әсавниң тунҗа оғли Әлифаз Идом районидики тиман, омар, зәфо, кәназ, 16 кораһ, гатам вә амаләк қатарлиқ қәбилиләрниң атисидур. Жуқуридики қәбилиләрниң нами Әсавниң аяли Адәдин болған әвлатларниң исимлиридур.

17 Әсавниң оғли Рәул болса Идом районидики наһат, зәраһ, шамма вә мизза қатарлиқ қәбилиләрниң атисидур. Жуқуридики қәбилиләрниң нами Әсавниң аяли Басиматтин болған әвлатларниң исимлиридур.

18 Йеуш, Ялам вә Кораһлар Әсавниң аяли Анаһниң қизи Оһолибамадин туғулған болуп, улар өз намлиридики қәбилиләрниң атисидур. 19 Жуқуридики қәбилиләр вә қәбилә башлиқлири Әсав, йәни Идомниң әвлатлиридур.

Сәирниң әвлатлири

20-21 Идом районида олтиришлиқ аһалиләр төвәндики қәбилиләргә бөлүнгән. Улар: лотан, шобал, зибион, анаһ, дишон, әзәр вә дишанлардин ибарәт. Бу қәбилиләрниң намлири қәбилә башлиқлириниң исимлири билән аталған болуп, бу кишиләр һоритлардин болған Сәирниң әвлатлиридур.

22 Лотанниң оғуллири: һори вә Һимам болуп, Тимна болса Лотанниң сиңлисидур.

23 Шобалниң оғуллири: Алван, Манаһат, Әбал, Шефо вә Онамлардур.

24 Зибионниң оғуллири: Айя вә Анаһтур. (Чөлдә атисиниң ешәклирини беқиветип, аршаңларни байқиған дәл мана шу Анаһ еди.)

25 Анаһниң балилири: оғли Дишон вә қизи Оһолибамадур. 26 Дишонниң оғуллири: Һәмдан, Әшбан, Итран вә Кәранлардур.

27 Әзәрниң оғуллири: Билһан, Зааван вә Аканлардур.

28 Дишанниң оғуллири: Уз вә Аррандур.

29-30 Һоритлардин болған қәбилә башлиқлириниң исимлири Лотан, Шобал, Зибион, Анаһ, Дишон, Әзәр вә Дишанлардур. Кейинчә бу

башлиқларниң исимлири Сәир районидики һоритлардин болған өз қәбилилириниң намлириға айланди.

Идомдики падишалар

31 Исраилларниң техи падишаси болмай туруп, төвәндики падишалар Идомға һөкүмранлиқ қилди:

32 Беорниң оғли Бела. У турған шәһәрниң нами Динһаба еди.

33 Бела өлгәндин кейин, орниға босралиқ Зәраһниң оғли Йобаб чиқти.

34 Йобаб өлгәндин кейин, орниға Тәмани районидин кәлгән Хушам чиқти.

35 Хушам өлгәндин кейин, орниға Бедадниң оғли Хадад чиқти. У мидиянларни Моабта тар-мар қилған. У турған шәһәрниң нами Авит еди.

36 Хадад өлгәндин кейин, орниға масриқалиқ Самла чиқти.

37 Самла өлгәндин кейин, орниға дәрия бойиға җайлашқан Риһуботтин кәлгән Шаул чиқти.

38 Шаул өлгәндин кейин, орниға Акборниң оғли Баал-Ханан чиқти.

39 Акборниң оғли Баал-Ханан өлгәндин кейин, орниға Хадад чиқти. У турған шәһәрниң нами Пау еди. Униң аяли Мәһетабел болса Мезаһабниң қизи болған Матридниң қизи еди.

40-43 Әсав Идомдики тимна, алва, йәтәт, оһолибама, әла, пинон, кәназ, тәман, мибсар, магдийәл вә ирам қатарлиқ қәбилиләрниң атиси болуп, бу қәбилиләрниң намлири өз қәбилә башлиқлириниң исимлиридин кәлгән. Жуқурқи қәбилиләр олтиралашқан җайлар шу қәбилиләрниң нами билән аталди.

Йүсүп вә униң қериндашлири

37 1 Яқуп өз атиси турған Қанан районида олтиралишип қалди.
2 Төвәндикиләр Яқупниң аилисиниң иш-излиридур.

Йүсүп он йәттә яшқа киргән чағлирида, һемишәм атисиниң кичик хотунлири Билһа вә Зилпаниң оғуллириға ярдәмлишип, қой баққили чиқатти. У акилириниң қилған яман ишлирини атисиға мәлум қилип туратти. 3 Исраил Йүсүпни башқа оғуллиридин көпирәк яхши көрәтти. Чүнки Йүсүп униң қериған вақтида тапқан

балиси еди. Исраил Йүсүпкә бир ала тон тиктүрүп бәрди. [4]Атилириниң уни өзлиридин артуқ көридиғанлиғини сәзгән акилири Йүсүпкә шунчилик өчмәнлик қилаттики, һәтта униңға силиқ гәпму қилматти.

[5]Бир күни Йүсүп чүш көрүп, уни акилириға ейтип бәрди. Улар униңға бурунқидинму өч болуп кәтти. [6]У:

— Қулақ селиңлар! Көргән чүшүмни силәргә ейтип берәй. [7]Биз һәммимиз етизда буғдай бағлаватқидәкмиз. Мениң бағлиған буғдийим тиклинип түз турғидәк, силәрниң бағлиғанлириңлар мениңкиниң әтрапида бешини егип тазим қилип турғидәк! — деди.

[8]Акилири униңдин:

— Сән падиша болуп, бизгә һөкүмранлиқ қилмақчиму? — дәп сориди. Йүсүп чүшини акилириға өрүп бәргәнлигидин, улар униңға техиму өч болуп кәтти.

[9]Кейин Йүсүп йәнә бир чүш көрүп, униму акилириға ейтип берип, уларға:

— Мән йәнә бир чүш көрүптимән. Чүшүмдә қуяш, ай вә он бир юлтуз маңа тазим қилип турғидәк! — деди.

[10]Йүсүп бу чүшни атисиғиму ейтип бәрди. Атиси уни әйипләп:

— Қандақ чүш бу? Сән анаң, акилириң вә мениң саңа баш егип тазим қилишимизни ойламсән? — деди.

[11]Буниң билән Йүсүпниң акилири униңға интайин көрәлмәслик қилишидиған болуп қалди. Лекин атиси бу ишни көңлигә пүкүп қойди.

Йүсүпниң Мисирға сетилиши

[12]Бир күни Йүсүпниң акилири Шәкәмдики яйлаққа атисиниң қойлирини баққили барған еди.

[13]Исраил Йүсүпкә:

— Акилириң Шәкәмдә қой беқиватиду. Сән уларниң йениға берип йоқлап кәлгин, — деди.

— Мақул, барай, — дәп җавап бәрди Йүсүп.

[14]Атиси униңға:

— Сән акилириңниң вә падиларниң аман-есән яки әмәслигини көрүп келип, маңа хәвәр қилғин, — деди. Буниң билән атиси Һиброн җилғисидин уни йолға салди.

Йүсүп Шәкәмгә берип, [15]далада акилирини издәп жүргәндә, бир киши уни көрүп:

— Кимни издәватисән? — дәп сориди.

[16]— Акилиримни издәватимән. Уларниң қәйәрдә қой беқиватқанлиғини ейтип бәрсиңиз, — деди у.

[17]У киши:

— Улар кетип қалди. Уларниң Дотанға бармақчи болғанлиғини аңлидим, — деди.

Шуниң билән Йүсүп акилириниң кәйнидин меңип, уларни Дотандин тапти.

[18]Улар Йүсүпни жирақтин көрүп, у йетип кәлгичә мәслиһәтлишип, уни өлтүрүвәтмәкчи болушти. [19]Улар өз ара:

— Һелиқи чүш атиси кәпту. [20]Мундақ қилайли! Биз уни өлтүрүп, өлүгини сүйи қуруп кәткән қудуққа ташлаветип, жиртқуч һайван йәп кетипту, дәйли. Қени, униң чүшиниң әмәлгә ашқинини бир көрәйли, — дейишти.

[21]Уларниң сүйиқәстини аңлиған Рубен Йүсүпни қутқузувалмақчи болуп:

— Уни өлтүрсәк болмайду! [22]Уни зәхимләндүрмәй, чөлдики сүйи қуруп кәткән бу қудуққа ташлавәтсәкла болди, — деди.

Униң бундақ дейишидики мәхсәт, кейин Йүсүпни бир амал қилип, уларниң қолидин қутулдуруп, атисиға қайтуруп бериш еди.

[23-24]Йүсүп акилириниң йениға келиш биләнла, улар уни тутуп, учисидики ала тонини салдурувелип, уни бир сусиз қудуққа ташлавәтти.

[25]Улар тамаққа олтарғинида, бир топ исмаил қәбилисидин болған содигәрләр карвининиң Гилиадтин Мисир тәрәпкә кетиватқанлиғини көрди. Улар төгилиригә дора-дәрмәк, мәлһәм вә мурмәкиләрни артип кәлгән еди. [26]Йәһуда өз қериндашлириға:

— Бизниң өз инимизни өлтүрүп, жинайитимизни йошурушимизниң пайдиси немә? [27]Уни өзимиз қол селип өлтүргинимиздин көрә, исмаилларға сетивәткинимиз түзүк. У қандақла болмисун бизниң инимиз, бизниң қан қериндишимиз, — деди. Қериндашлири буниңға қошулди. [28]Шуңа Мидияндин кәлгән исмаил қәбилисидики содигәрләр у йәрдин өткәндә, Йүсүпниң акилири уни қудуқтин чиқирип, жигирмә күмүч тәңгигә баһалишип, исмаилларға сетивәтти. Бу кишиләр Йүсүпни Мисирға елип кәтти.

29 Йүсүп содигәрләргә сетилғанда, Рубен йоқ еди. У қайтип кәлгәндин
кейин, қудуқниң йениға берип, Йүсүпниң йоқлиғини көрүп, ечинған
һалда кийимлирини житип, 30 қериндашлири турған йәргә берип:
— Йүсүп йоқ! Өйгә қандақ баримән? — деди.
31 Буниң билән улар өшкидин бирни боғузлап, Йүсүпниң ала
тонини өшкиниң қениға миләп, 32 атисиниң алдиға апирип:
— Биз бу ала тонни тепивалдуқ, бу Йүсүпниңму қандақ? — деди.
33 Яқуп бу тонни тонуп:
— Бу мениң оғлумниңғу! У җәзмән жиртқуч һайванларға йәм
бопту! — деди.
34 Яқуп һәсрәттә кийимлирини житип ташлап, матәм кийимини
кийип, оғли үчүн узунғичә һаза тутти. 35 Униң қиз-оғуллириниң
һәммиси униңға тәсәлла бәрсиму, қобул қилмиди. У:
— Мән таки өлгичә, оғлумға һаза тутимән! — деди.
У оғли Йүсүп үчүн давамлиқ һәсрәт чәкти.
36 Шу арилиқта Мидияндин кәлгән һелиқи содигәрләр Йүсүпни
Мисирға апирип, уни падишаниң бир әмәлдари — ясавуллар
башлиғи болған Потифарға сетивәткән еди.

Йәһуда билән Тамар

38 Шу күнләрдә Йәһуда өз қериндашлириниң йенидин кетип,
Адуллам йезисидики Һира дегән кишиниң йениға чүшти.
2 Йәһуда у йәрдә имансиз қананлиқ Шуаниң қизи билән тонушуп,
уни некайиға алди. 3 Қиз һамилдар болуп, бир оғул туғди. Йәһуда
униң исмини Ер қойди. 4 Қиз йәнә һамилдар болуп, иккинчи оғлини
туғди. Униң исмини Онан қойди. 5 Кейин үчинчи оғлини туғди.
Униң исмини Шалаһ дәп қойди. Шалаһ туғулғанда, улар Кәзип
дегән йәрдә еди.
6 Йәһуда тунҗа оғли Ергә Тамар исимлиқ бир қизни елип бәрди.
7 Ерниң қилиғи Пәрвәрдигарниң нәзәридә яман болғачқа, Пәрвәр-
дигар униңму җенини алди.
8 Бу чағда Йәһуда Ерниң иниси Онанға:
— Сән берип йәңгәң билән өйлинип, акаңниң нәслини давамлаш-
тур. Бу сениң қилишқа тегишлик борчуң, — деди.
9 Лекин Онан туғулидиған бала өзиниң болмайдиғанлиғини
билип, һәр қетим йәңгиси билән бир орунда ятқанда акисиға нәсил

қалдурмаслиқ үчүн, мәхсәтлик һалда уруқни йәргә ақтуруветәтти. 10Униң қилмишлири Пәрвәрдигарниң нәзәридә яман болғачқа, Пәрвәрдигар униңму җенини алди.

11Андин Йәһуда келини Тамарға:

— Оғлум Шалаһ чоң болғичә, атаңниң өйидә тул олтирип турғин, — деди. У Шалаһниңму икки акисидәк өлүп кетишидин қорқуп, шундақ дегән еди. Шуңа Тамар атисиниң өйигә қайтип кәтти.

12Мәлум мәзгилдин кейин, Йәһуданиң аяли болған Шуаниң қизи аләмдин өтти. Қарилиқ тутуш вақти өткәндин кейин, у адулламлиқ дости Һира билән биллә Тимнаһ дегән йәргә барди. У йәрдә униң хизмәтчилири қой қирқивататти.

13Бири Тамарға қейинатисиниң Тимнаһ дегән йәргә қой қирқиғили баридиғанлиғини ейтқан еди. 14Буниңдин хәвәр тапқан Тамар тул хотунлуқ кийимини селиветип, башқа кийимләрни кийивелип, башқиларға өзини тонутмаслиқ үчүн үзигә пәрәнҗә тартип, Тимнаһ йоли үстидики Енаим шәһириниң дәрвазисиға берип олтарди. Чүнки у Йәһуданиң кичик оғли Шалаһ чоң болуп қалған болсиму, Йәһуданиң өзини униңға некалимайдиғанлиғиға көзи йәткән еди.

15Йәһуда уни көргинидә, паһишә аял дәп қариди, чүнки у үзини йепивалған еди. 16Йәһуда униң өз келини екәнлигини билмәй, йолниң четигә берип, униңдин:

— Немә тәләп қилисән? — дәп сориди.

— Мән билән бир орунда ятсиңиз маңа немә берисиз? — деди Тамар.

17— Маллиримниң ичидин бир оғлақ әвәтип беримән, — дәп җавап бәрди у.

— Хоп, оғлақни әкелип бәргичә, бирәр нәрсиңизни гөрүгә қоюп кетиң, — деди Тамар.

18— Гөрүгә немә тәләп қилисән? — дәп сориди у.

Тамар:

— Бойнуңизға есиқлиқ мөрүңиз билән қолуңиздики һасиңизни, — деди.

Шуниң билән Йәһуда бу нәрсиләрни Тамарға берип, униң билән бир орунда ятти, Тамар һамилдар болуп қалди. 19Тамар атисиниң өйигә қайтип берип, үзидики пәрәнҗисини еливетип, туллуқ кийимлирини қайта кийивалди.

20Йәһуда дости Һирани у аялға бир оғлақ апирип берип, гөрүгә

қойған нәрсилирини қайтуруп келишкә әвәтти. Лекин Һира уни тапалмиди. [21]Һира Енаим шәһиридики кишиләрдин:

— Бурун йол бойида турған һелиқи паһишә аял нәгә кәтти? — дәп сориди.

Улар:

— Бу йәрдә паһишә аял задила болуп бақмиған, — дәп җавап беришти.

[22]Һира Йәһуданиң йениға берип, униңға:

— Уни тапалмидим. Униң үстигә шу йәрлик кишиләр: «Бу йәрдә паһишә аял болуп бақған әмәс!» дейишиду, — деди.

[23]Йәһуда униңға:

— Бопту, у нәрсиләрни алса алсун, башқиларниң мәсқирисигә қалмайли. Һәр һалда мән оғлақни әвәттим, бирақ сән уни тапалмапсән, — деди.

[24]Үч айчә өткәндин кейин, бири Йәһудаға:

— Келиниң Тамар бузуқчилиқ қилип, һамилдар бопту, — деди.

— Уни әкелип отқа ташлаңлар! — дәп ғәзәп билән буйруқ қилди Йәһуда.

[25]Тамар өйдин елип чиқилғанда, қейинатисиға адәм әвәтип:

— Мән бу нәрсиләрниң егисидин һамилдар болдум. Қарап беқиң! Бу мөр вә һаса кимниң? — деди.

[26]Йәһуда бу нәрсиләрни тонуп:

— Буниңға мән әйиплик! Мән әслидә уни оғлум Шалаһқа елип беришим керәк еди, — деди.

Шуниңдин кейин Йәһуда униң билән қайта бир орунда ятмиди.

[27]Тамар ай-күни тошқанда, қош гезәккә һамилдар болғанлиғини билди. [28]Униң толғиғи тутуп, бир балиниң бир қоли чиқти. Туғут аниси у қолни тутуп, униңға қизил жип бағлап қоюп:

— Бу авал туғулғини, — деди. [29]Лекин бала қолини тартип әкирип кетип, йәнә бири авал туғулди. Шуңа туғут аниси:

— Сән талишип, қандақму қериндишиңниң алдида чиқивалдиң? — дәп, балиниң исмини Парәс* дәп қойди. [30]Кәйнидин қизил жип бағлап қоюлғини туғулди. Униң қолиға қип-қизил жип бағланған болғачқа, униңға Зәраһ* дәп исим қойди.

**29. Парәс — «талишип чиққан» дегән мәнани билдүриду.*
**30. Зәраһ — «қип-қизил» дегән мәнани билдүриду.*

Йүсүп билән Потифарниң аяли

39 Исмаил қәбилисидики содигәрләр Йүсүпни Мисирға әкелип,
Мисир падишасиниң бир әмәлдари — ясавуллар башлиғи
Потифарға сатқан еди. [2]Пәрвәрдигар Йүсүпкә яр болуп, униң
һәммә ишлирини оң қилди. У мисирлиқ ғожайинининиң өйидә
турди. [3]Потифар Пәрвәрдигарниң Йүсүпкә яр болуп, униң һәммә
ишлирини оң қилғанлиғини байқиди. [4]Потифар униңдин рази болуп,
уни шәхсий ярдәмчи қилип, аилә ишлири вә пүткүл тәәллуқатини
башқурушқа тайинлиди. [5]Шу вақиттин башлап Пәрвәрдигар
Потифарниң пүтүн аилисигә, мал-чарвилириға вә териқчилиғиға
бәхит ата қилди. [6]Потифар һәммини Йүсүпниң башқурушиға
тапшуруп, өзиниң йемәк-ичмигидин башқа, һеч иш билән кари
болмайдиған болди.

Йүсүп келишкән, чирайлиқ жигит еди. [7]Узун өтмәй униңға
ғожайининиң аялиниң көзи чүшүп қелип, униңға:

— Кәл, мән билән бир орунда ят! — деди.

[8]Йүсүп рәт қилип:

— Ойлап көрүң, ғожайиним барлиқ тәәллуқатини мениң баш-
қурушумға тапшурди. Мән болғачқа, у пүтүн аилә ишлириға баш
қатурмайду. [9]Бу аилидә мән униңға охшаш һоқуқлуқ. Сиздин башқа
һәммини маңа тапшурди. Сиз униң аяли турсиңиз, мән қандақму
бундақ әхлақсиз ишни қилип, Худаниң алдида гунакар болай? — деди.

[10]Потифарниң аяли һәр күни шерин сөзләр билән Йүсүпни өзигә
қаратсиму, Йүсүп униң билән бир орунда ятмақ түгүл, униң билән
бир йәрдә олтиришниму рәт қилип кәлди.

[11]Бир күни Йүсүп өз иши билән өйгә кирди. У чағда өйдә башқа
хизмәтчиләр йоқ еди. [12]Потифарниң аяли Йүсүпниң тониға
есиливелип:

— Кәлгин, бир орунда ятайли! — деди. Бирақ Йүсүп қечип, ташқи-
риға чиқип кәтти. Тони болса, аялниң қолида қалди. [13]У Йүсүпниң
тонини ташлап қечип чиқип кәткинини көрүп, [14]чуқан селип, өй
хизмәтчилирини чақирип, уларға:

— Қараңлар, ерим әкәлгән ибраний қул бизгә һақарәт кәлтүрди.
У мениң һоҗрамға кирип, номусумға тәгмәкчи болған еди, мән
авазимниң баричә вақиридим. [15]У мениң вақириғинимни аңлап,
тонини елишқиму үлгирәлмәй, қечип чиқип кәтти, — деди.

16 У Йүсүпниң тонини бәрмәй, ериниң келишини күтти. 17 Ери
кәлгәндә, униңға мундақ деди:
— Сиз әкәлгән һелиқи ибраний қул мениң һоҗрамға кирип,
маңа һақарәт кәлтүрди. 18 Мән вақириған едим, у тонини елишқиму
үлгирәлмәй, қечип чиқип кәтти.
19 Йүсүпниң ғоҗайини аялиниң: «Сениң қулуңниң маңа қилған
муамилиси мана!» дегән сөзини аңлап, интайин ғәзәпләнди. 20 У
Йүсүпни тутуп, орда зинданиға қамап қойди. Буниң билән Йүсүп у
йәрдә қамақта болуп қалди.
21 Лекин Пәрвәрдигар Йүсүпкә яр болуп, униңға меһир-шәпқәт
көрсәтти. Шуңа зиндан башқурғучи уни яхши көрүп қелип, 22 уни
зиндандики башқа җинайәтчиләрни башқуруш вә зиндан ишлириға
җавапкәр болушқа тайинлиди. 23 Йүсүп җавапкәр ишларға зиндан
башқурғучи баш қатурмайдиған болди. Чүнки Пәрвәрдигар Йүсүпкә
яр болғачқа, у башқурған һәммә ишлар оңушлуқ болған еди.

Йүсүпниң түрмидашлириниң чүшлиригә тәбир бериши

40 Мәлум мәзгил өткәндин кейин, Мисир падишасиниң баш
шарап қуйғучиси билән баш навайи падишаниң алдида
хаталиқ өткүзди. 2 Падиша ғәзәплинип, 3 бу икки жуқури әмәлдарни
ясавул мәһкимисидики зинданға, Йүсүп билән бир йәргә қамиди.
4 Ясавул беги Йүсүпни бу икки әмәлдарни күтүшкә орунлаштурди.
Улар зинданда бир мәзгил биллә турди.
5 Бир күни кечидә баш шарап қуйғучи билән баш навай чүш
көрди. Иккисиниң көргән чүшлириниң мәнаси охшиматти. 6 Әтиси
әтигәндә Йүсүп уларни йоқлап киргинидә, уларниң көңлиниң
беарамлиғини билди. 7 У улардин:
— Силәр бүгүн немәнчила ғәмкин? — дәп сориди.
8 Улар:
— Иккимиз ахшам чүш көрдуқ, лекин чүшүмизниң мәнасини
йешип беридиған адәм йоқ, — дәп җавап беришти.
Йүсүп уларға:
— Чүшкә тәбир бериш қабилийити Худадин келиду. Чүшүңларни
маңа ейтип бериңлар, — деди.
9 Буниң билән баш шарап қуйғучи мундақ деди:
— Чүшүмдә алдимда бир түп үзүм көчитиниң турғанлиғини

көрдүм. [10]Көчәттә үч тал жумран шах болуп, көчәт бихлаш биләнла чечәкләп, мевә пишти. [11]Қолумда падишаниң шарап жами болуп, мән үзүмләрни үзүп, ширнисини жамға сиқип, жамни падишаға сундум.

[12]Йүсүп мундақ деди:

— Бу чүшниң мәнаси мундақ: Үч жумран шах — үч күнни көрситиду. [13]Үч күндин кейин падиша сизгә кәңчилик қилип, әсли мәнсивиңизни беридикән. Сиз падишаға бурун баш шарап қуйғучи болған вақтиңиздикидәк йәнә шарап тутидикәнсиз. [14]Амма ишлириңиз оңушлуқ болғанда, мени унтуп қалмай, маңа hисдашлиқ қилғайсиз. Падиша алдида мениң үчүн гәп қилип, зиндандин чиқишимға ярдәм қилғайсиз. [15]Мән әслидә ибраниймән, жутумдин наһәқ тутуп келингәнмән. Мисирдиму мени зинданға ташлиғидәк бирәр яман иш қилғиним йоқ.

[16]Йүсүпниң баш шарап қуйғучиниң чүшигә яхши тәбир бәргәнлигини көргән баш навай Йүсүпкә мундақ деди:

— Мәнму бир чүш көрүптимән. Чүшүмдә бешимда үч севәттә нан бармиш. [17]Әң үстидики севәттә падиша йәйдиған һәр хил ундин пиширилған назу-немәтләр бармиш, лекин уларни учар қанатлар йәватқидәкмиш.

[18]Йүсүп мундақ деди:

— Бу чүшниң мәнаси мундақ: Үч севәт үч күнни көрситиду. [19]Үч күндин кейин падиша каллиңизни елип, җәсидиңизни дәрәққә асидикән, тениңизни болса учар қанатлар йәйдикән.

[20]Үч күндин кейин падишаниң туғулған күни болуп, падиша өз әмәлдарлириға зияпәт бәрди. У баш шарап қуйғучи билән баш навайни зиндандин чиқирип, әмәлдарларниң алдиға елип кәлди. [21]У баш шарап қуйғучиниң мәнсивини әслигә кәлтүрди. [22]Баш навайни болса, дарға асти. Бу ишлар дәл Йүсүпниң тәбиридәк болуп чиқти. [23]Лекин баш шарап қуйғучи Йүсүпни есидин чиқирип, уни пүтүнләй унтуп қалди.

Йүсүпниң падишаниң чүшигә тәбир бериши

41 Икки жилдин кейин Мисир падишаси мундақ бир чүш көрди: Чүшидә у Нил дәриясиниң бойида турупту. [2]Йәттә сағлам һәм семиз кала дәриядин чиқип, қирғақтики қомучлуқта отлапту. [3]Арқидин сәт вә қотур йәттә кала чиқип, қирғақтики йәттә

семиз калиниң йенида турупту. [4]Бу йәттә қотур кала һелиқи йәттә семиз калини йәветипту, у чағда падиша ойғинип кетипту.

[5]У қайта уйқиға кетип, йәнә бир чүш көрди: У бир түп буғдайниң толуқ вә йетилгән йәттә данә башақ чиқарғанлиғини көрүптү. [6]Кәйнидин һелиқи буғдай йәнә иссиқ шамалдин солишип қалған дансиз йәттә башақ чиқирипту. [7]Бу йәттә башақ һелиқи толуқ йетилгән йәттә башақни жутуветипту. Падиша ойғанса, бу чүши екән. [8]Таң атқанда падиша беарам болуп, адәм әвәтип, Мисирдики пүтүн тәбирчиләр билән данишмәнләрни чақиртип, чүшлирини уларға ейтип бәрди. Лекин униң чүшлиригә һеч ким тәбир берәлмиди.

[9]Бу чағда баш шарап қуйғучи падишаға мундақ деди:

— Бүгүн ойлап бақсам, мениң өткүзгән хаталиғим есимгә кәлди. [10]Бир қетим җанаплири бизгә қаттиқ ғәзәплинип, баш навай билән мени ясавул мәһкимисидики зинданға қамитип қойған едила. [11]Бир күни кечидә биз иккилимиз чүш көрүптуқ. Көргән чүшлиримизниң мәнаси охшиматти. [12]У чағда бир ибраний яш жигит биз билән бир зинданда еди. У әслидә ясавул бегиниң хизмәткари екән. Иккимиз чүшүмизни униңға ейтип бәрсәк, у чүшүмизгә тәбир бәргән еди. [13]Нәтиҗидә ишлар дәл униң тәбиридәк болуп чиқти. Җанаплири мениң мәнсивимни әслигә кәлтүрүп, баш навайни дарға астила.

[14]Падиша Йүсүпни чақирип келишқа адәм әвәтти. Улар дәрһал берип, уни зиндандин чиқирип, чач-сақаллирини чүшәртип, кийимлирини йеңилап, падишаниң алдиға елип кәлди. [15]Падиша униңға:

— Мән бир чүш көргән едим. Чүшүмгә һеч ким тәбир берәлмиди. Бирақ аңлишимчә, сән тәбир берәләйдикәнсән, — деди.

[16]Йүсүп:

— Җанаплири, мән шәхсән өзәм чүшкә тәбир берәлмәймән, лекин Худа өзлиригә яхши тәбир бериду, — дәп җавап бәрди.

[17]Падиша мундақ деди:

— Чүшүмдә мән Нил дәриясиниң бойида туруптимишмән. [18]Йәттә сағлам һәм семиз кала дәриядин чиқип, қирғақтики қомучлуқта отлавататти. [19]Арқидин йәнә йәттә сәт қотур вә оруқ кала дәриядин чиқти. Мән бурун Мисирда бундақ қорқунучлуқ кала көрүп бақмиған едим. [20]Бу қотур калилар һелиқи семиз калиларни йәвәтти, [21]лекин йәнила бурунқидәк сәт едики, семиз калиларни йәвәткәндәк турматти. Бу чағда мән ойғинип кәттим.

22 Кәйнидин йәнә бир чүш көрдүм. Чүшүмдә бир түп буғдай йәттә
данә толуқ вә йетилгән башақ чиқарди. 23 Кәйнидин йәнә йәттә данә
иссиқ шамалдин солишип кәткән ажиз вә дансиз башақ чиқарди.
24 Бу дансиз башақлар һелиқи толуқ йетилгән данлиқ башақларни
жутувәтти. Мән бу чүшни тәбирчиләргә ейтип бәргән едим, лекин
һеч ким тәбир берәлмиди.
25 Йүсүп падишаға мундақ деди:
— Бу икки чүшниң мәнаси бирдур. Худа Өзи қилмақчи болған
ишларни жанаплириға алдин-ала билдүрүпту. 26 Йәттә семиз кала
йәттә жилни көрситиду. Толуқ йетилгән йәттә башақму йәттә
жилни көрситиду. Бу икки чүшниң мәнаси охшаш. 27 Кәйнидин
чиққан йәттә қотур кала билән иссиқ шамалдин солишип кәткән
йәттә дансиз башақ болса, йәттә ачарчилиқ жилни көрситиду.
28 Демәк, мән һели өзлиригә дегинимдәк, Худа Өзи қилмақчи болған
ишларни жанаплириға алдин-ала көрситипту. 29 Пүтүн Мисирда
мисли көрүлмигән йәттә баяшәтчилик жил болиду. 30 Кәйнидин
йәттә ачарчилиқ жил болуп, пүткүл Мисирни ачарчилиқ қаплап,
илгирики баяшәт жилларни кишиләрниң ядидин чиқириветиду.
31 Ачарчилиқ апити шундақ қаттиқ болидуки, кишиләр бурунқи
баяшәт жилларни унтуп кетиду. 32 Жанаплириниң охшаш икки
чүш көрүшлири, Худаниң бу ишларни пат арида жәзмән әмәлгә
ашуридиғанлиғини билдүриду.
33 Шуниң үчүн жанаплириниң дөләтни башқурушқа әқил-
парасәтлик вә жирақни көрәләйдиған бир кишини қоюшлирини
34 һәм әмәлдарларни таллап, йәттә баяшәтчилик жиллирида пүтүн
мәмликәттики деханчилиқ мәһсулатлириниң бәштин бирини
жиғивелишлирини, 35 шундақла уларға кәлгүсидики баяшәтчилик
жиллирида һәр хил ашлиқни топлап, һәр қайси шәһәрләрдә ашлиқ
сақлаш һоқуқини беришлирини вә ашлиқ ихтисат қилиш тоғрисида
әмир чүшириш тәкливини беримән. 36 Кәйни-кәйнидин келидиған
йәттә ачарчилиқ жилида бу запас ашлиқ пүтүн мәмликәт хәлқини
тәминләп, хәлиқни ач қелип өлүп кетиштин сақлап қалиду.

Йүсүпниң Мисирни башқуруши

37 Падиша вә униң әмәлдарлири Йүсүпниң бу тәкливини қоллап-
қувәтлиди. 38 Шуниң билән падиша әмәлдарлириға:

— Биз бу ишни башқурушқа Йүсүптинму лайиқ кишини тапалмаймиз, чүнки униңда Худаниң Роһи бар екән! — деди.

39Андин падиша Йүсүпкә:

— Худа бу ишларни саңа уқтурған екән, сән чоқум һәммимиздин әқиллиқ вә жирақни көрәләйсән. 40Мән сени мәмликитимни башқурушқа тайинлаймән. Пүтүн хәлқим сениң әмриңгә бойсуниду. Мәмликитимдә пәқәт мениң һоқуқумла сәндин жуқури болиду. 41Һазирдин башлап сени Мисирниң баш вәзирлигигә тайинлидим, — деди.

42Буниң билән падиша өз бармиғидики мөрлүк үзүкни чиқирип, Йүсүпниң қолиға салди вә учисиға кәндир рәхттин тоқулған есил тон кийдүрүп, бойниға алтун зәнҗир есип қойди. 43У йәнә Йүсүпни ординиң вәзирлик һарвусиға олтарғузди. Һарвуниң алдида йол башлап кетиватқан муһапизәтчиләр йол бойидики кишиләрни униңға тазим қилишқа буйриди.

Шундақ қилип, Йүсүп баш вәзирликкә тайинлинип, пүтүн мәмликәтни башқурди. 44Падиша Йүсүпкә:

— Мән болсам падиша. Лекин Мисирда сениң рухситиңсиз һәр қандақ адәмниң мидир-сидир қилишиға рухсәт йоқ! — деди.

45-46Падиша Йүсүпкә мисирчә Зафанат-Панеаһ дәп исим қойди вә униңға Он шәһириниң роһанийи Потифераниң қизи Асенатни хотунлуққа елип бәрди.

Йүсүп Мисир падишасиниң хизмитини қилишқа башлиған вақтида оттуз яшта еди. У падиша ордисидин чиқип, Мисирниң һәр қайси җайлирини көздин кәчүрди. 47Йәттә баяшәтчилик жили мәзгилидә деханчилиқ мәһсулатидин мол һосул елинди. 48Йүсүп ашлиқни топлап, һәр қайси шәһәрләрдә запас ашлиқ мәркизини қуруп, әтраптики җайлардин жиғивелинған ашлиқни қуйди. 49Жиғилған ашлиқниң көплүги деңиз бойидики қумдәк һәддиһесапсиз болғачқа, уни һесаплаш мүмкин әмәс еди.

50Ачарчилиқ жиллири йетип келиштин илгири Йүсүпниң аяли, йәни Он шәһириниң роһанийи Потифераниң қизи Асенат униңға икки оғул туғуп бәрди. 51Йүсүп: «Худа пүткүл дәрдимни вә атамниң аилисини көңлүмдин көтиривәтти», дәп тунҗа оғлиға Манассә*

*51. *Манассә — «унтулдурған» дегән сөз билән аһаңдаш.*

дәп исим қойди. [52]У иккинчи оғлиға: «Худа мени азап-оқубәтлик йәрдә пәрзәнткә еришtүрди», дәп Әфраим* дәп исим қойди.

[53]Мисирлиқлар һөзүрләнгән йәттә баяшәт жил аяқлашти. [54]Йүсүп алдин-ала ейтқандәк, йәттә ачарчилиқ жил арқа-арқидин кәлди. Әтраптики һәммә дөләтләрдиму ачарчилиқ йүз бәргән еди, лекин Мисирниң һәммә йеридә ашлиқ тепилатти. [55]Мисирлиқлар ачарчилиқта қалай дегәндә, улар падишаға ялвуруп, ашлиқ тәләп қилди. Падиша уларға Йүсүпниң йениға беришни вә һәммә ишта униң орунлаштурушиға бойсунушни буйриди.

[56]Ачарчилиқ барғансири еғирлишип, Мисирниң һәммә йерини қаплашқа башлиди. Шуңа Йүсүп пүткүл ашлиқ амбарлирини ечип, запас ашлиқларни мисирлиқларға сетип бәрди. [57]Әтраптики дөләтләрдики кишиләрму келишип, Йүсүптин ашлиқ сетивалди, чүнки һәммә йәрдә ачарчилиқ болуп, әһвал интайин еғир еди.

Йүсүпниң қериндашлириниң Мисирға ашлиқ алғили бериши

42 Қанан зиминидиму ачарчилиқ болған еди. Яқуп Мисирда ашлиқ барлиғини аңлап, оғуллириға:

— Силәр бир-бириңларға қаришипла турамсиләр! Немишкә бир чиқиш йолини тапмайсиләр? [2]Аңлишимчә Мисирда ашлиқ бар екән. Ачлиқтин өлүп кәтмәйли, у йәргә берип, бир аз ашлиқ сетивелип әкелиңлар, — деди.

[3]Буниң билән Йүсүпниң он акиси Мисирға ашлиқ сетивалғили барди. [4]Лекин Яқуп Йүсүпниң иниси Биняминни улар билән әвәтмиди, чүнки Яқуп униң бирәр яманлиққа учрап қелишидин қорқатти.

[5]Исраилниң оғуллири вә башқилар ашлиқ сетивалғили Мисирға бериштi, чүнки Қанандиму ачарчилиқ еғир болған еди. [6]Йүсүп Мисирниң баш вәзири болғачқа, һәр қайси җайлардин кәлгәнләргә ашлиқ сетип беришкә җавапкәр еди. Шуңа Йүсүпниң акилири униң алдиға келип, беши йәргә тәккичә униңға егилип тазим қилди. [7]Йүсүп акилирини көрүпла тонуп қалди, лекин тонумасқа селивелип, улардин җиддий қияпәттә:

— Силәр қәйәрдин кәлдиңлар? — дәп сориди.

**52. Әфраим — «ронақ тепиш» дегән сөз билән аһаңдаш.*

— Биз Қанандин ашлиқ сетивалғили кәлдуқ, — дәп җавап беришти улар.

8 Йүсүп акилирини тонуған болсиму, лекин улар Йүсүпни тонумиған еди. 9 У акилири тоғрисидики кичик вақтида көргән чүшлирини есигә елип, мәхсәтлик һалда уларға:

— Силәр җасус, мәмликитимизниң аҗиз йәрлирини чарлап билгили кәлдиңлар! — деди.

10 Улар:

— Яқ, җанаплири, әрзимәс қуллири ашлиқ сетивалғили кәлди.

11 Биз ака-укилар растчил адәмләрмиз, қуллири һәргиз җасус әмәс! — дәп җавап қайтурушти.

12 Йүсүп уларға:

— Яқ, силәр мәмликитимизниң аҗиз йәрлирини чарлиғили кәлдиңлар! — дәп чиң турувалди.

13 Улар:

— Әй җанаплири, қуллири әслидә бир атидин он икки қериндаш едуқ. Атимиз Қананда туриду, әң кичик инимиз униң йенида қалди, йәнә бир инимиз болса өлүп кәткән! — деди.

14 Йүсүп йәнә чиң туруп:

— Яқ! Мән һазир ейтқандәк, силәр расттинла җасус. 15 Силәрниң сәмимий яки сәмимий әмәслигиңларни синаш үчүн, падишаниң нами билән қәсәм қилимәнки, кичик иниңлар бу йәргә кәлмигичә, силәрни һәргиз қоювәтмәймән. 16 Силәрдин бириңлар берип, уни елип келиңлар. Гепиңлар испатланғичә, қалғанлириңлар бу йәрдә зинданда турисиләр. Иниңларни әкәлмисәңлар, һәммиңлар чоқум җасус болуп һесаплинисиләр! — деди.

17 Шуниң билән уларни зинданға қамап, үч күн тутуп турди.

18 Үчинчи күни Йүсүп уларға:

— Мән Худаға садақәтмән адәммән. Әгәр силәр мениң шәртимни қобул қилсаңлар, бир қошуқ қениңлардин кечимән. 19 Өзәңларниң сәмимий адәм екәнлигиңларни испатлаш үчүн, бир адимиңларни зинданда гөрүгә қоюп, қалғанлириңлар қайтип, алған ашлиқларни аиләңләрдики ачарчилиқта қалғанларға йәткүзүп бериңлар. 20 Андин кичик иниңларни бу йәргә елип келиңлар. Шундақ қилғандила сөзүңларниң растлиғи испатлинидудә, өлүмдин аман қалисиләр! — деди.

Улар бу шәртни қобул қилип, [21]өз ара: «Бурун биз инимизға зиянкәшлик қилғачқа, әнди униң угалиға қалдуқ! Биз униң азавини көрүп туруп, ялвурсиму писәң қилмиған едуқ. Шуңа бу бала-қазаға йолуқтуқ!» — дейишти.

[22]Рубен уларға:

— Мән силәргә: «Бу балиға тәгмәйли» десәм, силәр аңлимидиңлар. Әнди шу қан қәрзини төләйдиған болдуқ! — деди.

[23]Йүсүп уларниң сөзини чүшәнди. Акилири болса, буни билмәтти, чүнки Йүсүп улар билән тәржиман арқилиқ сөзләшкән еди.

[24]Йүсүп өзини чәткә елип, жиғлавәтти. Андин қайтип кирип, Шимонни айрип, уларниң алдида уни бағлатти.

Йүсүпниң акилириниң Қананға қайтиши

[25]Йүсүп хизмәтчилиригә акилириниң тағарлириға ашлиқ толтуруп, ашлиққа төлигән пуллирини тағарлириға селип қоюшни вә уларға йоллуқ озуқ-түлүк тәйярлап беришни буйриди. Һәммә тәйярлиқ пүткәндин кейин, [26]улар алған ашлиқлирини ешәклиригә артип йолиға раван болди. [27]Қоналғу жайға барғанда, уларниң бири ешәкләргә йәм бериш үчүн тағирини ечип, өз пулиниң тағарда турғанлиғини көрдидә, [28]қериндашлириға:

— Улар пулумни қайтуруветипту. Мана тағарниң ичидә туриду! — деди. Улар аң-таң болуп, қорққан һалда өз ара: «Бу Худаниң бизгә қилған немә ишидур?» дейишти.

[29]Улар Қананға қайтип келип, атиси Яқупниң алдиға кирип, өткән ишларни униңға бир-бирләп сөзләп бәрди. [30]Улар мундақ деди:

— Мисирниң баш вәзири бизгә қаттиқ гәп қилип, бизни уларниң дөлитини чарлиғили кәлгән, дәп әйиплиди. [31]Биз униңға: «Биз жасус әмәсмиз, биз сәмимий адәмләр. [32]Бир атидин жәми он икки қериндаш едуқ, бир инимиз өлүп кәтти. Әң кичик инимиз Қананда атимизға һәмра болуп қалди», дегән едуқ. [33]Бирақ у: «Силәрниң сәмимий яки сәмимий әмәслигиңларни синаймән. Бир адимиңларни қамақта тутуп туримән. Қалғанлириңлар қайтип, алған ашлиғиңларни ачарчилиқта қалған аиләңләргә йәткүзүп бериңлар. [34]Андин кичик иниңларни мениң йенимға елип келиңлар. Шундақ қилсаңлар, силәрниң жасус әмәс, бәлки сәмимий адәм

екәнлигиңларға ишинип, қериндишиңларни қайтуруп беримән. Бу йәрдә туруп қелип, оқәт қилсаңларму болиду», деди.

35 Кейин улар ашлиқларни төккәндә, өз пуллириниң тағарларда екәнлигини көрүшти. Ата-балилар пул қапчуқлирини көрүп, интайин қорқти. 36 Яқуп уларға:

— Силәр мени һәммә оғуллиримдин айриветәмсиләр? Йүсүп йоқ болди, Шимонму йоқ. Әнди Биняминниму елип кәтмәкчи болдуңларму? Бала-қазаниң һәммиси мениң бешимғила келәмдиғанду! — деди.

37 Рубен атисиға вәдә берип:

— Әгәр мән Биняминни қайтуруп кәлмисәм, мениң икки оғлумни өлтүрүветиң. Кичик инимиз Биняминни маңа аманәт қилиң, мән уни чоқум қайтуруп келимән, — деди.

38 Лекин Яқуп уларға:

— Бу оғлум силәр билән бармисун! Униң бир қосақтин болған акиси өлүп кетип, ялғуз қалди. Мабада у йолда бирәр көңүлсизликкә йолуқуп қалса, мән һәсрәт чекип өлүп кетимән, — деди.

Йүсүпниң қериндашлириниң Биняминни Мисирға елип бериши

43 Қанандики ачарчилиқ барғансири еғирлашти. 2 Яқупниң аилисидикиләр Мисирдин елип келингән ашлиқни йәп болғандин кейин, Яқуп оғуллириға:

— Силәр йәнә бир аз ашлиқ сетивелип келиңлар, — деди.

3 Йәһуда атисиға:

— Бирақ у адәм бизгә: «Кичик иниңларни елип кәлмигичә, үзүмгә қариғучи болмаңлар», дегән. 4 Әгәр сиз кичик инимизни биз билән биллә әвәтсиңиз, баримиз. 5 Болмиса бармаймиз, чүнки у киши бизгә: «Кичик иниңларни елип кәлмигичә, үзүмгә қариғучи болмаңлар» дегән, — деди.

6 Исраил уларға:

— Силәр немишкә мени мундақ қийнайсиләр? Немә үчүн у кишигә: «Өйдә йәнә бир инимиз бар», дәп ейттиңлар? — деди.

7 Улар мундақ җавап қайтурди.

— У киши бизни вә аилимизниң әһвалини кочилап сүрүштүрүп: «Атаңлар һаятму? Йәнә башқа қериндашлириңлар барму?» дәп

сориди. Биз униң соалиға җавап бәрмисәк болматти. Биз униң «Кичик иниңларни елип келиңлар», дәйдиғанлиғини нәдин биләттуқ?

8 Йәһуда Исраилға:

— Биняминни маңа тапшуруң. Биз дәрһал йолға чиқайли. Шундақ қилғанда, биз, сиз вә балилиримиз ачлиқтин өлмәймиз! 9 Кичик инимға мән кепил, пүтүн җавапкәрликни үстүмгә алай. Мән уни аман-есән қайтуруп келип, өз қолуңизға тапшурмисам, өмүрвайәт әйиплик болуп кетәй! 10 Әгәр биз вақитни кәйнигә сүрмигән болсақ, бу чаққичә икки қетим берип келәттуқ, — деди.

11 Исраил уларға:

— Ундақ болса, мундақ қилиңлар. Баш вәзиргә бир аз мәлһәм, һәсәл, дора-дәрмәк, мурмәкки, пистә-бадам қатарлиқ әң яхши йәрлик алаһидә мәһсулатлардин соға алғач бериңлар. 12 Йәнә бир һәссә артуқ пул алғач берип, алдинқи қетим тағарлириңларға селип қойған пулларни қайтуруп бериңлар. Еһтимал, бу ишта хаталиқ болған болуши мүмкин. 13 Иниңларниму у кишиниң йениға тез елип бериңлар. 14 Һәммигә қадир Худа униң көңлигә инсап берип, Бинямин билән Шимонни силәргә қошуп қайтурғай. Мабада тәғдир балилиримни мәндин айривәтсә, амалим қанчә! — деди.

15 Буниң билән улар тәйярлиған соғилирини һәм бир һәссә артуқ пул вә Биняминни елип, йолға чиқти. Улар Мисирға барғандин кейин, Йүсүп билән көрүшти. 16 Биняминниң улар билән биллә кәлгәнлигини көргән Йүсүп, мал-мүлкини башқурғучи ғоҗидарға:

— Бу кишиләрни өйүмгә елип бар, улар чүшлүк тамақта мән билән биллә болиду. Силәр бир мал союп, зияпәт тәйярлаңлар, — деди.

17 Ғоҗидар буйруққа бенаән уларни Йүсүпниң өйигә елип барди. 18 Улар ғоҗидар тәрипидин Йүсүпниң өйигә башлап берилғанлиғидин интайин қорқушуп: «Бизни чоқум алдинқи қетим тағарлиримизда қайтурулған пуллар сәвәвидин бу йәргә елип кәлди. Еһтимал, улар бизгә туюқсиз һуҗум қилип, ешәклиримизни тартивелип, бизни қул қилиши мүмкин!» — дейишти 19 һәм Йүсүпниң дәрвазиси алдиға бериш биләнла улар ғоҗидарға:

20 — Тәхсир! Алдинқи қетим биз бу йәргә ашлиқ алғили кәлгән едуқ. 21 Өйгә қайтиш йолумизда қонидиған йәргә келип тағарларни ачсақ, пуллиримизниң тағарда өз пети турғанлиғини көрдуқ. Һазир бу пулларни қайтуруп бериш үчүн әкәлдуқ. 22 Буниңдин

башқа биз йәнә ашлиқ сетивалидиғанғиму пул әкәлдуқ. Алдинқи қетим тағарлиримизға пулларни ким селип қойдикин билмидуқ, — дейишти.

23 Ғоҗидар уларға:

— Қорқмаңлар! Қорқмаңлар! Пуллириңларни мән тапшуруп алған едим. Уни тағарлириңларға чоқум Худа, йәни атаңлар етиқат қилип кәлгән Худа селип қойған охшайду, — деди. Андин у Шимонни зиндандин елип чиқип, уларға тапшуруп бәрди.

24 Ғоҗидар уларни Йүсүпниң өйигә башлап, путлирини жуюшқа су, ешәклиригә болса йәм бәрди. 25 Улар соғилирини тәйярлап, чүштә Йүсүп кәлгәндә униңға тәғдим қилишни күтүп турди. Чүнки улар Йүсүп билән тамақта биллә болидиғанлиғи тоғрисидики хәвәрни аңлиған еди. 26 Йүсүп өйгә кәлгәндә, улар башлирини йәргә тәккичә егип тазим қилип, соғилирини сунди. 27 Йүсүп улар билән саламлашқандин кейин:

— Силәр маңа қерип қалған атаңлар тоғрилиқ гәп қилған едиңлар. У киши қандақ, һаятму? — дәп сориди.

28 Улар җавабән:

— Мөмүн қуллириниң атиси һаят вә яхши туруватиду, — дәп башлирини қайта йәргә тәккичә егип тазим қилди.

29 Йүсүп бир анидин болған өз иниси Биняминни көрүп:

— Силәр маңа ейтқан һелиқи әң кичик иниңлар мошуму? Әй оғлум, Худа саңа бәхит ата қилғай, — деди.

30 Йүсүп өз инисиға болған қайнақ меһир һиссиятини басалмай, көпчиликниң алдида үн селип жиғлавәткидәк болуп кәтти. Шуңа уларниң йенидин чиқип, өз һоҗрисиға кирип, бир һазағичә көз йеши қилди. 31 Андин у үзини жуюп, һиссиятини бесип, қайтип кирип, хизмәтчилиригә тамақ әкиришкә буйриди.

32 Йүсүп өзи ялғуз бир дәстиханда, қериндашлири айрим бир дәстиханда олтарди. Зияпәттә биллә болған мисирлиқлар йәнә бир дәстиханда олтарди. Чүнки мисирлиқлар ибранийлар билән бир дәстиханда олтиришни төвән көрәтти. 33 Йүсүп қериндашлирини өзигә қаритип чоң-кичик тәртиви бойичә олтарғузди. Буни көргән ака-укилири аң-таң болғинидин бир-биригә қаришип қоюшатти. 34 Йүсүп уларға өз дәстихинидин тамақ бөлүп бәрди. Биняминға

болса, башқиларниңкидин бәш һәссә артуқ усуп бәрди. Улар Йүсүп билән биллә йәп-ичип, интайин хошал болушти.

Йүсүпниң күмүч жаминиң йоқилип кетиши

44 Йүсүп ғоҗидариға:
— Сән уларниң тағарлириға елип кетәлигидәк ашлиқ қачилап, пуллирини өз тағарлириға селип қой. [2]Уларниң әң кичигиниң тағириға мениң күмүч жамим билән өз пулини селип қой! — дәп буйруқ қилди. Ғоҗидар буйруққа бенаән шундақ қилди.
[3]Әтиси таң сәһәрдә Йүсүпниң қериндашлири ешәклири билән йолға селип қоюлди. [4]Улар шәһәрдин чиқип анчә жираққа бармайла, Йүсүп ғоҗидариға:
— Сән дәрһал уларниң кәйнидин қоғлап берип, уларға: «Силәр немишкә яхшиликқа яманлиқ қилисиләр? [5]Немишкә ғоҗайиниминиң күмүч жамини оғрилап кетисиләр? Ғоҗайиним у жамда һәм шарап ичиду, һәм пал ачиду. Силәр еғир гуна өткүздүңлар!» дегин, — деди.
[6]Ғоҗидар уларға йетишкәндә, Йүсүпниң сөзини деди.
[7]Улар:
— Ғоҗам, бу немә дегәнлири? Қуллири бундақ иштин неридур! [8]Өзлиригә мәлумки, биз һәтта өткән қетимда тағарлиримизда пулларниң барлиғини көрүп, уни Қанандин қайтуруп әкәлгән турсақ, ғоҗайиниңизниң алтун-күмүчлирини йәнә оғриламтуқ? [9]Әгәр өзлири қайсимизниң тағиридин жамини тепивалсила, шу өлүмгә мәһкүм болсун. Қалғанлиримизму өзлириниң қули болайли! — дейишти.
[10]Ғоҗидар:
— Бу сөзүңларға қошулимән, амма жамни оғрилиған кишинила елип қалимән. Қалғанлириңлар қайтип кәтсәңлар болиду, — деди.
[11]Буниң билән көпчилик дәрһал өз тағарлирини йәргә чүширип ачти. [12]Ғоҗидар чоңиниң тағиридин башлап таки әң кичигиниңкигичә инчикиләп ахтурди. Ахирда күмүч жамни Биняминниң тағиридин тепивалди. [13]Қериндашлар үмүтсизләнгән һалда кийимлирини житишип, жүк-тақилирини ешәклиригә артип, йәнә шу шәһәргә қайтип келишти.

Йәһуданиң Бинямин үчүн йелиниши

[14]Йәһуда вә қериндашлири Йүсүпниң алдиға қайтип барғинида, Йүсүп техи өйидә еди. Улар өзлирини униң алдиға ташлап йәргә атти. [15]Йүсүп уларға:

— Силәрниң бу немә қилғиниңлар? Маңа охшаш жуқури мәртивидики бир кишиниң силәрниң жүрүш-турушуңларға пал ачалайдиғанлиғини билмәттиңларму? — деди.

[16]Йәһуда җавабән:

— Әй алийлири, биз бу ишқа немә дәләләймиз? Уни алмидуқ дәп қандақму өзимизни ақлалаймиз? Худа қуллириниң гунайини ечип ташлиди, әнди җам чиққан кишила әмәс, һәммимиз өзлириниң қули болғаймиз! — деди.

[17]Йүсүп уларға:

— Яқ! Һәргиз ундақ қилмаймән. Пәқәт җамни алған киши маңа қул болсун. Қалғанлириңлар атаңларниң йениға аман-есән қайтип кетиңлар, — деди.

[18]Йәһуда Йүсүпниң алдиға берип:

— Әй алийлири, өзлиригә әһвални очуқ баян қилишимға рухсәт қилғайла. Өзлири падиша билән баравәр, қуллириға рәһим қилғайла! [19]Өзлири биздин: «Силәрниң атаңлар яки башқа қериндашлириңлар барму?» дәп сориғанлирида, [20]биз: «Қерип қалған атимиз вә атимиз қерип қалғанда тапқан бир кичик инимиз бар. Бу инимизниң бир қосақтин болған акиси өлүп кәткән. У уларниң анисидин қалған бирдин-бир бала, шуңа атимиз униңға бәк амрақ», дегән едуқ. [21]Өзлири биз қуллириға: «Уни елип келиңлар, өз көзүм билән көрәй», дәп тапилиған едила. [22]Лекин биз бу балиниң атисидин айрилалмайдиғанлиғини, әгәр айрилса, атимизниң чоқум өлидиғанлиғини ейтқинимизда, [23]өзлири биз қуллириға: «Кичик иниңларни елип кәлмигичә, үзүмгә қариғучи болмаңлар!» дегән едила. [24]Биз атимизниң йениға берип, өзлириниң сөзлирини йәткүздуқ.

[25]Кейин у бизни йәнә ашлиқ әкелишкә буйруғанда, [26]биз униңға: «Инимиз биз билән биллә бармиғичә, биз у кишиниң үзигә қаралмаймиз. Кичик инимиз биз билән биллә бармиса, бизму бармаймиз», дегән едуқ. [27]Қуллириниң атиси бизгә: «Силәргә мәлумки, аялим Раһилә маңа пәқәт икки оғул туғуп бәрди. [28]Уларниң бири мәндин жуда болди. У мәндин айрилғандин кейин, уни қайта

көрмидим. У чоқум жиртқуч һайванларға йәм болди. [29]Әгәр силәр бу оғлумни мәндин елип кетип, уму йолда бирәр көңүлсизликкә йолуқуп қалса, қериғинимда һәсрәт чекип, өлүп кетимән», дегән еди.[30]Әнди ойлап бақсила! Әгәр биз бу балини елип кәтмисәк, қуллириниң атиси бу балиниң қайтип кәлмигәнлигини көрүпла, һаятидин айрилиду. Чүнки униң һаяти бу балиниң тәғдиригә бағлиқ. [31]Атимиз билән көрүшкинимиздә, инимиз йоқ болса, у һәсрәт чекип өлүп кетиду. Униң өлүшигә биз сәвәпчи болған болимиз. [32]Қуллири атамға кепиллик берип: «Әгәр балини қайтуруп кәлмисәм, өмүрвайәт әйиплик болуп кетәй», дегән едим. [33]Шуңа, әй алийлири, бу бала үчүн қуллири қелип, өзлиригә қул болсун. У бала болса акилири билән биллә қайтип кәтсун! [34]Әгәр бу бала мән билән биллә кәтмисә, мән атамниң үзигә қандақ қаралаймән? Мән атамниң бундақ бала-қазаға учришиға чидап туралмаймән! — деди.

Йүсүпниң қериндашлириға өзини ашкарилиши

45 [1-2]Йүсүп өз һиссиятини бесивелишқа амалсиз қелип, хизмәткарлириниң ташқириға чиқип турушини буйриди. У қериндашлири билән ялғуз қалғанда, өзиниң ким екәнлигини мәлум қилдидә, шундақ қаттиқ жиғлидики, униң авазини өйниң сиртидикиләрму аңлиди вә аңлап қелип, бу хәвәрни тез падишаға йәткүзди.

[3]Йүсүп ибраний тилида қериндашлириға мундақ деди:

— Мән Йүсүп болимән! Атам саламәтму?

Бу гәпни аңлиған қериндашлири һодуқуп кәткинидин гәп қилалмай қетип турупла қалди. [4]Йүсүп уларни алдиға чақирди. Улар униң алдиға кәлгәндә, мундақ деди:

— Мән силәрниң иниңлар, йәни силәр Мисирға сетивәткән Йүсүп болимән. [5]Лекин силәр бу иш үчүн әнсирәп, өзәңларни әйипкә буйрумаңлар. Худа хәлиқниң һаятини сақлап қелиш үчүн, мени авал бу йәргә әвәткән. [6]Бу йәрдики ачарчилиққа әнди икки жил болди. Йәнә бәш жилғичә териқчилиқ қилғилиму болмайду, һосул алғилиму болмайду. [7]Шуңа силәрниң нәслиңларни сақлап қелиш һәм һаятиңларни қутқузуп қелиш үчүн, Худа чоң мөҗүзә көрситип, мени бу йәргә авал әвәтти. [8]Демәк, мени бу йәргә әвәткән силәр әмәс, бәлки Худадур. У мени падишаниң баш мәслиһәтчиси

вә Мисирниң баш вәзирлигигә олтарғузуп, пүтүн мәмликәтни башқурушқа муйәссәр қилди.

9Силәр атамниң йениға тездин берип, униңға: «Оғлуңиз Йүсүп ‹Худа мени пүтүн Мисир дөлитиниң баш вәзири қилип тиклиди. Сиз әнди кечикмәй, бу йәргә тез йетип келиң. 10Оғул-қизлириңиз, нәврилириңиз, қой-калилириңиз вә башқа пүтүн тәәллуқатиңизни әкелип, Гошән вилайити әтрапида маңа йеқин олтириң. 11Сизниң пүтүн аилә вә мал-варанлириңиз билән ачлиқтин мүшкүл әһвалға чүшүп қалмаслиғиңиз үчүн, мән сизни бақимән. Чүнки ачарчилиқ йәнә бәш жил давамлишиду!› деди», дәңлар, — деди.

12Йүсүп йәнә:

— Мана мениң ким екәнлигимни силәр һәммиңлар өз көзүңлар билән көрдүңлар, Бинямин сәнму көрдиң. 13Атамға Мисирдики һөрмитимниң қанчилик жуқурилиғини ейтиңлар вә көргәнлириң-ларниң һәммисини йәткүзүп, уни тездин бу йәргә елип келиңлар, — деди.

14У иниси Биняминни қучақлап, йәнә қаттиқ жиғлап кәтти. Инисиму униң бойниға есилип қаттиқ жиғлиди. 15Андин у жиғлиған пети акилири билән бир-бирләп сөйүшүп көрүшти. Шуниңдин кейин қериндашлири униң билән сөзлишишкә башлиди.

16Йүсүпниң қериндашлириниң Мисирға кәлгәнлиги тоғрисидики хәвәр ордиға йетип кәлгәндә, падиша вә униң хизмәткарлири интайин хошал болушуп кәтти. 17Падиша Йүсүпкә:

— Қериндашлириңға ейт, улақлириға мал артип, дәрһал Қананға қайтип берип, 18атаң билән барлиқ аилидикилирини бу йәргә елип кәлсун. Мән уларға Мисирниң әң яхши зиминини беримән. Улар бу йәрдә баяшәт турмуштин һөзүрләнсун. 19Уларға йәнә шуниму ейтип қой: «Улар атаң вә хотун вә бала-жақилириниму елип келиш үчүн, Мисирдин һарву алғач кәтсун. 20Улар у йәрдики тәәллуқатини ойлимисун, чүнки Мисир зимининиң әң яхши нәрсилири уларниң болиду», — деди.

21Исраилниң оғуллири бу сөзгә бенаән иш қилди. Йүсүп падишаниң әмри бойичә уларға һарву вә йолға йетәрлик озуқ тәйярлап бәрди. 22У йәнә һәр бир акисиға бир қурдин йеңи кийим соға қилди. Биняминға болса, бәш қур кийим билән үч йүз күмүч тәңгә бәрди. 23У атисиға он һаңға ешәккә Мисирниң әң яхши мәһсулатлирини, йәнә он мада

ешәккә атисиниң Мисирға келиш йолида истимал қилишиға ашлиқ, нан вә башқа йемәкликләрни артип бәрди. 24У қериндашлирини йолға селиш алдида уларға йолда җедәл-мажра чиқармаслиқни тапилиди.

25Улар Мисирдин чиқип, Қананға атисиниң йениға қайтип барди. 26Улар атисиға:

— Йүсүп һаят екән! Мисирниң баш вәзири бопту! — деди.

Яқупниң тәнлири жуғулдап кәтти. У уларниң сөзигә ишәнмиди. 27Лекин у улардин Йүсүпниң ейтип бәргән сөзлирини аңлап һәм Йүсүпниң өзини елип келишқа әвәткән һарвулирини көрүп, әс-һошиға кәлди. 28У:

— Болди! Оғлум Йүсүпниң һаят екәнлигигә әнди ишәндим! Көзүмниң тиригидә берип уни көрәй! — деди.

Яқупниң пүтүн аилисини елип Мисирға бериши

46 Исраил пүтүн мал-мүлүклирини жиғиштуруп, Бәршәбаға келип, у йәрдә атиси Ичақ етиқат қилған Худаға атап қурбанлиқ қилди. 2Шу кечә униңға бир алаһидә көрүнүш көрүнүп, Худа уни:

— Яқуп, Яқуп! — дәп чақирди.

— Ләббәй, — дәп җавап бәрди у.

3Худа униңға:

— Мән Худа, сениң атаң етиқат қилған Худадурмән. Сән Мисирға бериштин қорқма, чүнки Мән у йәрдә сениң әвлатлириңни улуқ бир хәлиқ қилимән. 4Мән сән билән биллә Мисирға берип, андин әвлатлириңни чоқум бу зиминға қайтуруп келимән. Сән аләмдин өткәндә, Йүсүп йениңда болиду, — деди.

5Яқуп Бәршәбадин йолға чиқти. Униң оғуллири уни вә хотун-балилирини Мисир падишаси әвәткән һарвуларға олтарғузуп, 6Қананда тапқан мал-варанлири билән тәәллуқатлирини елип, Мисирға қарап маңди. Шундақ қилип, Яқуп пүтүн әвлатлирини елип Мисирға кәлди. 7Оғул-қизлири вә оғул-қиз нәврилириму биллә барди.

8Исраил дәпму аталған Яқуп билән биллә Мисирға барған әвлатлириниң исимлири төвәндикичә:

Яқупниң чоң оғли Рубен 9вә униң оғуллири: Һанух, Паллу, Һесрон вә Карми қатарлиқлар.

10 Шимон вә униң оғуллири: Йемуил, Ямин, Оһад, Якин, Сохар вә
қананлиқ аялидин болған Шаул қатарлиқлар.
11 Лавий вә униң оғуллири: Гәршон, Коһат вә Мәрари қатар-
лиқлар.
12 Йәһуда вә униң оғуллири: Шалаһ, Парәс вә Зәраһ қатарлиқлар.
Йәһуданиң йәнә Ер вә Онан дегән оғуллири болуп, улар Қананда
өлүп кәткән еди.
Парәсниң оғуллири: Һесрон билән Һамул.
13 Иссакар вә униң оғуллири: Толаһ, Пува, Йоп вә Шимрон
қатарлиқлар.
14 Зәбулун вә униң оғуллири: Сәрәд, Әлон вә Яхлил қатарлиқлар.
15 Жуқуридикиләр Леаһ Паддан-Аррамда Яқупқа туғуп бәргән
әвлатлар болуп, қизи Дина билән җәми оттуз үч нәпәр еди.
16 Гад вә униң оғуллири: Сәфон, Һагги, Шуний, Езбон, Әри, Ароди
вә Арели қатарлиқлар.
17 Ашер вә униң пәрзәнтлири: оғуллири Йимна, Йишва, Йишви,
Бәрия вә қизи Сәраһ. Бәрияниң оғуллири: Һебәр вә Малкел еди.
18 Жуқуридикиләр Лабанниң қизи Леаһқа қиз хизмәткар қилип
бәргән Зилпа Яқупқа туғуп бәргән әвлатлар болуп, улар җәми он
алтә нәпәр еди.
19 Яқупниң аяли Раһилә униңға икки оғул туғуп бәргән болуп,
улар Йүсүп билән Бинямин еди. 20 Йүсүп Мисирда Он шәһириниң
роһанийи Потифераниң қизи Асенаттин Манассә вә Әфраим
исимлиқ икки оғул тапқан еди.
21 Биняминниң оғуллири: Бела, Бекәр, Ашбел, Гера, Наман, Әһи,
Рош, Муппим, Һуппим вә Арид қатарлиқлар.
22 Жуқуридикиләр Раһилә Яқупқа туғуп бәргән әвлатлар болуп,
җәми он төрт нәпәр еди.
23 Дан вә униң оғли Һушим.
24 Нафтали вә униң оғуллири: Яхсиил, Гуни, Йәсәр вә Шилләм
қатарлиқлар.
25 Жуқуридикиләр Лабанниң қизи Раһиләгә қиз хизмәткар қилип
бәргән Билһа Яқупқа туғуп бәргән әвлатлар болуп, җәми йәттә
нәпәр еди.
26 Демәк, Яқупниң келинлирини һесапқа алмиғанда, Яқуп билән
биллә Мисирға барған өз әвлатлири җәми атмиш алтә киши еди.

27 Йүсүпниң Мисирда тапқан икки оғлини қошқанда, Яқуп җамаитиниң Мисирдики нопуси җәми йәтмиш* киши болди.

Яқуп вә униң җамаитиниң Мисирға йетип келиши

28 Яқуп Йүсүп билән Гошән вилайитидә көрүшүш үчүн, Йәһудани униң йениға йөнилишини уқуп келишқа әвәтти. Яқуплар Гошәнгә кәлгинидә, 29 Йүсүп вәзирлик һарвусида олтирип, атисиниң алдиға барди. Улар дидар көрүшүш билән Йүсүп атисини қучақлап, узаққичә жиғлиди. 30 Исраил Йүсүпкә:

— Мән сениң һаят екәнлигиңни өз көзүм билән көрдүм. Әнди өлүп кәтсәмму разимән! — деди.

31 Андин Йүсүп қериндашлири вә чоң өйдикилиригә мундақ деди:

— Мән падишаға силәрниң Қанандин бу йәргә көчүп кәлгәнлигиңларни мәлум қилай. 32 Униңға силәрниң чарвичи екәнлигиңларни, мал-мүлкүңларни елип кәлгәнлигиңларни ейтай. 33 Падиша силәр билән көрүшүп, кәспиңларни сориса, 34 униңға: «Биз кичигимиздин тартип чарвичилиқ қилип кәлгән. Ата-бовилиримизму чарвичи еди», дәңлар. Шуниң билән у силәрни өз хәлқидин айрип, Гошәнгә орунлаштуриду, — деди.

Йүсүпниң бундақ дейишидики сәвәп, мисирлиқлар мал баққучиларни пәқәт көзгә илматти.

47 Буниң билән Йүсүп падиша билән көрүшкили берип, униңға:

— Атам билән қериндашлирим Қанандин қой-кала вә пүтүн мал-мүлкини елип бу йәргә кәлди. Һазирчә улар Гошәндә туруватиду — деди.

2 Андин кейин Йүсүп бәш қериндишини таллап, падиша билән көрүшүшкә елип кәлди.

3 Падиша Йүсүпниң қериндашлиридин:

— Силәр қайси кәсип билән шуғуллинисиләр? — дәп сориди.

Улар җавабән:

— Җанаплири, қуллири ата-бовилиримизға охшаш, мал беқиш билән тирикчилик қилимиз. 4 Қананда ачарчилиқ еғир болғачқа,

**27. Бу бапниң 15, 18, 22, 25-айәтлиридә тилға елинған адәм санини қошқанда Мисирға барғанлар җәми 70 адәм болиду. Бирақ бу айәттә тилға елинған 66 адәм ичигә Йүсүпниң икки оғли — Манассә билән Әфраим, шундақла Йәһуданиң Қананда өлүп кәткән икки оғли — Ер билән Онан қошулмиған.*

мал бақидиған отлақму йоқ, шу сәвәптин биз бу йәргә көчүп кәлдуқ. Җанаплиридин қуллириниң Гошән вилайитидә турушиға иҗазәт беришлирини сораймиз, — деди.

5 Падиша Йүсүпкә:

— Атаң билән қериндашлириң бу йәргә кәпту. 6 Мисирниң зимини уларниң алдида турупту. Өзлири мәмликәтниң әң яхши йерини таллисун. Гошәндә турсиму болувериду. Уларниң арисида қабилийәтлик кишиләр болса, маллиримни башқурушқа қойсаңму болиду, — деди.

7 Кейин Йүсүп атиси Яқупни ордиға башлап келип, Мисир падишаси билән көрүштүрди. Яқуп падишаға бәхит-саадәт тилиди. 8 Падиша униңдин:

— Қанчә яшқа кәлдиңиз? — дәп сориди.

9 Яқуп униңға:

— Мән бу дунияда мусапир болуп, бир йүз оттуз жил яшидим. Бу җапа-мәшәқәтлик һаятимда техи ата-бовилиримдәк узақ өмүр сүрмидим, — дәп җавап бәрди.

10 Хошлишиш алдида Яқуп йәнә падишаға бәхит тиләп, андин чиқип кәтти. 11 Йүсүп падишаниң әмри бойичә атиси билән қериндашлирини Мисирға орунлаштурди. У Рәмис шәһириниң йенидин дөләтниң әң яхши йерини уларға зиминлиққа бәрди 12 һәм атиси, қериндашлири вә уларниң өйдикилиригә нопусниң саниға қарап, ашлиқ йәткүзүп бәрди.

Ачарчилиқ

13 Ачарчилиқ интайин еғирлишип кәткәнликтин, һәммә йәрдә ашлиқ қалмиған еди. Мисирлиқлар билән қананлиқлар ачлиқтин ажизлап кәтти. 14 Йүсүп ашлиқ сетип, уларниң һәммә пуллирини жиғивелип ордиға тапшурди. 15 Мисир вә Қанандики хәлиқниң қолидики пуллар түгигәндә, Мисир хәлқи Йүсүпниң алдиға келип, униңдин:

— Пуллиримиз түгәп кәтти. Өлүмдин сақлинип қелишимиз үчүн бир амал қилип, бизгә ашлиқ бәргәйла, — дәп тәләп қилди.

16 Йүсүп уларға:

— Әгәр пулуңлар түгәп кәткән болса, мелиңларни ашлиққа тегишиңлар, — деди.

17 Буниң билән улар маллирини Йүсүпниң алдиға елип келишти.

Йүсүп уларниң ат, ешәк, қой, кала вә өшкилиригә ашлиқ тегишип бәрди. Шундақ қилип, Йүсүп уларниң мал-чарвилириниң төләмигә шу жили уларни ашлиқ билән тәминлиди.

18 Кейинки жили улар йәнә келип:

— Әй алийлири, һәқиқий әһвални йошурмаймиз. Пуллиримиз пүтүнләй түгиди. Маллиримизму өзлиригә өтүп кәтти. Һазир бизниң тенимиз вә йеримиздин башқа һеч нәрсимиз қалмиди. 19 Өлүмдин сақлинип келишимизға бир амал қилғайла! Йәрлиримизниң бош ташлинип қалмаслиғи үчүн, өзимиз билән йеримизни ашлиққа алмаштуруп бәргәйла. Йәрлиримиз падишаниң болсун. Өзимизму падишаниң қули болуп, униң деханчилиғини қилайли. Һаят келишимиз үчүн, йәрләргә ашлиқ теришимизға уруқлуқ дан бәргәйла! — дәп тәләп қилди.

20 Шундақ қилип, Йүсүп падиша үчүн Мисирниң пүтүн зиминини сетивалди. Ачарчилиқниң еғирлиғидин мисирлиқлар йәрлирини сетишқа мәҗбур болди. Нәтиҗидә пүтүн йәр-зимин падишаға өтүп кәтти. 21 Пүтүн Мисир хәлқиму униң қули болуп қалди. 22 Пәқәт роһанийларниң йәрлирила өз қоллирида қалди. Уларниң йәрлирини сетиши һаҗәтсиз еди, чүнки улар падишадин һәқсиз ашлиқ алатти.

23 Йүсүп хәлиққә:

— Мән падиша үчүн силәрни вә йәр-зиминлириңларни сетивалған екәнмән, у йәргә деханчилиқ қилишиңлар үчүн уруқ берәй. 24 Һосул вақтида һосулниң бәштин бирини падишаға тапшуруп, қалғинини өзәңларға вә аиләңләргә озуқ вә уруқлуқ қилиңлар, — деди.

25 Улар:

— Әй алийлири, өзлири һаятимизни қутқузуп қалдила. Бизгә шәпқәт қилип, бизни қуллуққа қобул қилғайла,* — дейишти.

26 Шуңа Йүсүп мисирлиқларға: «Деханчилиқ мәһсулатлири һосулиниң бәштин бир қисмини падишаға тапшуруш керәк», дегән қанунни түзүп бәрди. Бу қанун та бүгүнгичә күчкә егә болмақта. Пәқәт роһанийларниң йәрлирила падишаға өтмиди.

Яқупниң ахирқи тәливи

27 Исраиллар Мисирниң Гошән вилайитидә олтирақлашти. Улар

**25. Әгәр улар қуллуққа қобул қилинса, турмушидин ғәм қилматти. Чүнки ғоҗайини уларниң қосиғини бақатти.*

ронақ тепип, аһалилири һәссиләп көпәйди. 28 Яқуп Мисирда он йәттә жил яшап, бир йүз қириқ йәттә жил өмүр сүрди. 29 У өлүш алдида Йүсүпни чақиртип келип, униңға:

— Әгәр сән мәндин рази болсаң, қолуңни икки йотамниң астиға қоюп, маңа ғәмхорлуқ көрситип, мени Мисирға дәпнә қилмасликқа қәсәм қилғин. 30 Мән вапат болғанда, мени Мисирдин елип чиқип, ата-бовам дәпнә қилинған йәргә дәпнә қилғин, — деди.

Йүсүп атисиға:

— Тапшуруғуңизни чоқум орунлаймән, — деди.

31 Исраил:

— Ундақ болса, маңа қәсәм қилғин, — деди.

Шуниң билән Йүсүп қәсәм қилди. Исраил каривәтниң баш тәрипигә баш қоюп, Худаға мәдһийә ейтти.

Яқупниң Әфраим вә Манассәгә хәйирлик дуа қилиши

48 Бир мәзгилдин кейин Йүсүпкә атисиниң ағрип қалғанлиғи тоғрисидики хәвәр йәтти. Шуңа Йүсүп икки оғли Манассә билән Әфраимни елип, атисиниң йениға барди. 2 Яқуп оғли Йүсүпниң кәлгәнлигини аңлап, ятқан орнидин күчиниң баричә күчәп туруп, аран олтарди. 3 Яқуп Йүсүпкә:

— Һәммигә қадир Худа Қанандики Луз дегән йәрдә маңа көрүнүп, маңа бәхит ата қилған еди. 4 У маңа: «Мән сениң әвлатлириңни көпәйтип, уларни нурғун милләт қилимән вә бу зиминни сениң әвлатлириңға мәңгү зиминлиққа беримән» дегән еди, — деди.

5 Яқуп йәнә:

— Әй Йүсүп, мән Мисирға кәлмәй туруп, сән бу йәрдә икки оғул тепипсән. Бу икки оғул, йәни Әфраим билән Манассә, Рубен билән Шимонға охшаш мениң оғуллирим һесаплансун.* 6 Башқа бала тапсаң, өзәңниң болсун. Улар кәлгүсидә мирасхорлуқ қилидиған йәр Әфраим билән Манассәниң зимини ичидә болсун. 7 Бундақ қилишимдики мәхсәт, анаң Раһиләниң сәвәвидиндур. Мән Паддан-Аррамдин

*5. Яқупниң оғуллириниң әвлатлири кейин исраил хәлқиниң 12 қәбилисини тәшкил қилған. Яқупниң Әфраим билән Манассәни оғлум дейиши билән, улар кейин Йүсүпниң орниға 12 қәбилиниң иккисини тәшкил қилип, он иккиға бөлүнгән Қанан зимининиң икки парчисиға егә болди. Яқупниң 12 оғлиниң үчинчиси Лавийниң әвлатлири болса, кейин мәркизий ибадәтханида хизмәт қилидиған роһанийлар болуп, зиминға егә болмиди.

қайтип кәлгинимдә, анаң Қанан районидики Әфратаға баридиған йол бойида мени һәсрәттә қалдуруп вапат болди. Мән уни шу йәрдила дәпнә қилған едим, — деди. (Әфрата һазир Бәйтләһәм дәп атилиду.)

[8]Исраил Йүсүпниң оғуллирини көрүп:

— Бу балилар ким? — дәп сориди.

[9]Йүсүп:

— Мениң оғуллирим. Мән Мисирға кәлгәндин кейин, Худа маңа бәргән балилар, — дәп җавап бәрди.

Исраил йәнә:

— Уларни йенимға әкәл, уларға дуа қилай, — деди.

[10]Исраил қерип кәткәнлиги үчүн, көзи торлишип, яхши көрмәтти. Йүсүп балилирини униң алдиға елип кәлди. Исраил уларни қучақлап, сөйүп қоюп, [11]Йүсүпкә:

— Әсли сени қайта көримән, дәп ойлимиған едим. Мана әнди Худа маңа сениң оғуллириңниму көрсәтти! — деди.

[12]Йүсүп Исраилниң тизидин икки оғлини йәргә чүширип, өзи атисиниң алдида беши йәргә тәккидәк егип тазим қилди. [13]Йүсүп Әфраимни Исраилниң сол йениға, Манассәни оң йениға турғузди. [14]Лекин Исраил икки қолини алмаштуруп, оң қолини кичик нәвриси Әфраимниң бешиға, сол қолини чоң нәвриси Манассәниң бешиға қоюп, [15]Йүсүпкә бәхит тиләп, мундақ дуа қилди:

«Бовилирим Ибраһим билән Исһақ йеқин әгәшкән Худа
Бу икки нәврәмни бәхитлик қилғай.
Мени бүгүнгичә йетәкләп кәлгән Худа
Уларға бәхит ата қилғай.
[16]Мени пүтүн бала-қазалардин қутқузған периштә
Уларға бәхит ата қилғай.
Мениң намим, ата-бовам Ибраһим билән Исһақниң нами
Бу балилар арқилиқ мәңгү давамлашқай.
Улар нурғун әвлатлиқ болуп, йәр йүзидә гүлләп яшниғай».

[17]Йүсүп атисиниң оң қолини Әфраимниң бешиға қойғинини көрүп, көңлидә наразы болған еди. Шуңа у атисиниң оң қолини

Әфраимниң бешидин Манассәниң бешиға йөткәп қоймақчи болуп,
[18]атисиға:
— Ата, бу ишиңиз тоғра болмиди, чоңи бу. Оң қолуңизни униң бешиға қойғайсиз! — деди.
[19]Атиси рәт қилип:
— Әй оғлум, билимән, билимән. Манассәниң әвлатлириму чоң хәлиқ болиду, лекин иниси униңдинму күчлүк болиду. Инисиниң әвлатлири ронақ тапқан көп хил хәлиқләргә айлиниду! — деди.
[20]У күни Исраил уларға бәхит тиләп, мундақ дуа қилди:

«Кәлгүсидә Исраилниң әвлатлири кишиләргә хәйирлик дуа
қилғанда, мундақ десун:
‹Худа силәрни Әфраим билән Манассәгә охшаш бәхитлик
қилғай!›»

Шундақ қилип, Яқуп Әфраимни униң акиси Манассәдин жуқури орунға қойди.
[21]Кейин Исраил Йүсүпкә:
— Мениң аләмдин өтүшүмгә аз қалғанлиғини билисән, лекин Худа җәзмән силәргә яр болуп, силәрни ата-бовилириңларниң зиминиға қайтуруп кетиду. [22]Мән саңа қериндашлириңға қариғанда, бир һәссә артуқ зимин беримән. У йәрни мән аморларниң қолидин қилич вә оқ-ярим билән тартивалған едим, — деди.

Яқупниң вәсийити

49 Яқуп оғуллирини алдиға чақирип, уларға мундақ деди:
— Һәммиңлар алдимға келиңлар, силәргә дуч келидиған ишларни ейтип қояй!

[2]«Әй оғуллирим, һәммиңлар келип қулақ селиңлар.
Атаңлар Исраилниң сөзлирини көңүл қоюп тиңшаңлар.

[3]Әй Рубен, сән тунҗа оғлумсән,
Сән күч-қудритимсән!
Чоң болуп тапқан тунҗа оғлумсән,
Оғуллирим ичидә әң ғурурлуғи вә күчлүги сән.

4 Бирақ сән кәлкүндәк еқип, тутуқ бәрмидиң!
Сән кичик хотунум билән бир орунда йетип,
Көрпәмни булғиғачқа, әнди улуқ киши болалмайсән.

5 Шимон билән Лавий иттипақдаш болуп,
Уларниң қиличлири рәһимсизлик қилди.
6 Қошулмаймән уларниң яман нийитигә,
Қатнашмаймән уларниң сүйиқәстлик планиға,
Чүнки улар дәрғәзәптә адәм өлтүрүп,
Буқиларниң сиңирини халиғиничә кәсти.
7 Яғсун лә'нәтләр уларниң ғәзивигә,
Шундақла рәһимсиз өчмәнлигигә.
Тарқитиветәрмән, чечиветәрмән уларни
Исраилларниң арисиға.

8 Әй Йәһуда, қериндашлириң сени махтар.
Сән дүшмәнниң гелини сиқарсән.
Қериндашлириң сениң алдиңда баш қояр.
9 Йәһуда дүшминигә яш ширдәк етилиду,
Уни мәғлуп қилип, қайтип келиду угисиға.
Созулуп ятса угисида,
Кимму униңға тегишкә жүръәт қилар?
10 Йәһуда тутар падишалиқ әңгүштәрини,
Униң әвлатлири жүргүзәр һакимийәтни.
Кейин пүткүл әл қошар төһпә Униңға,*
Пүткүл хәлиқ тазим қилар Униңға.
11 Һәдди-һесапсиз бай болғанлиғидин у,
Ғажап қоюшиға қаримай тәхийиниң,
Бағлап қояр уни әң яхши үзүмгә.
Бағлап қояр хотигини үзүм шехиға.
Кийимлирини жуяр үзүм шаравида,
Есил тонини жуяр үзүм шәрбитидә.

*10. *Яки: Йәһуда тутар падишалиқ әңгүштәрини,*
Униң әвлатлири жүргүзәр һакимийәтни,
Таки һакимийәт жүргүзгүчи кәлмигичә;
Пүткүл хәлиқ тазим қилар Униңға.

12 Униң көзлири үзүм шаравидин қара.
Чишлири сүттинму ақ.

13 Зәбулун турар деңиз бойида,
У йәр кемә порти болар,
Зимини Сидон тәрәпкә созулар.

14 Иссакар гоя күчлүк ешәк болуп,
Ейилиниң* ичидә ятар.
15 Көргәндә у дәм елиш орниниң яхшилиғини
Вә йеридин һосул көп чиқидиғанлиғини,
Артип жүкниң еғирини мүрисигә,
Қул болуп, җапалиқ ишқа мәҗбур болар.

16 Дан исраил қәбилисидин бири болар,
У өз хәлқигә адил һөкүм қилар.
17 У иландәк йол бойлирида,
Зәһәрлик иландәк чиғир йолларда,
Чеқип атниң туйиғини,
Арқисиға жиқитар атлиқларни.

18 Әй Пәрвәрдигарим, қутқузушуңни күтмәктимән!

19 Гад қарақчиларниң һуҗумиға учрар.
Лекин у кәйнидин һуҗум қилип, зәрбә берәр.

20 Ашерниң зимини худди мол ашлиқ амбири болуп,
Падишаларни у тәминләр хас ләззәтлик тамақлири билән.

21 Нафтали әркин ана кейиктур,
У туғар сөйүмлүк бала кейикләрни.

22 Йүсүп мевилик дәрәктур.
У булаққа йеқиндур.

*14. *Яки икки хуржунниң арисида.*

Униң шахлири һалқип өтәр тамдин.
[23] Шиддәтлик һуҗум қилар дүшмән очилири униңға,
Оқ-ялар дәһшәтлик етилар униңға,
[24] Лекин униң оқ-яри мәзмут йәнила,
Униң қоллири күчлүк йәнила.
Таянғачқа у Якуп етиқат қилған қадир Худаға,
Йәни исраилниң Падичисиға, Қорам Тешиға.
[25] Атаң ибадәт қилған Худа саңа ярдәм қилар,
Һәммигә қадир Худа сени бәхитлик қилар.
У саңа хасийәтлик ямғур яғдуруп,
Йәрдики булақларни тәғдим қилар.
Ат-калилириңни һәм авутуп,
Әвлатлириңни көп қилар.
[26] Атаң Худадин еришкән бу бәхит,
Қедимки тағ чоққилиридинму,
Идирлиқлардики байлиқлардинму бүйүктур.
Мана бу бәхит-саадәт Йүсүпниң бешиға,
Йәни қериндашлиридин талланғиниға қонар.

[27] Бинямин гоя жиртқуч чилбөрә.
У әтигәнлиги тутқинини ялмап,
Кечиси олҗиларни бөләр».

[28] Исраилниң бу он икки оғли Исраил хәлқиниң он икки қәбилисиниң бовилири болди. Бу сөзләр Якупниң һәр бир оғлиға қилған лайиқ хәйирлик дуасидур.

Якупниң вапати

[29] Якуп оғуллириға мундақ дәп тапилиди:

— Әждатлиримниң қешиға кетидиғанға аз қалдим. Силәр мени ата-бовилиримниң йениға, йәни хитлардин болған Әфронниң етизлиғидики өңкүргә дәпнә қилиңлар. [30] Бу өңкүр Қанандики Мамрәниң шәриқ тәрипидики Макпелаһ йезисида болуп, Ибраһим у өңкүр билән йәрни хитлардин болған Әфрондин йәрлик қилиш үчүн сетивалған еди. [31] Ибраһим вә аяли Сарә у йәргә қоюлған. Исһақ вә аяли Рибәқаму у йәргә қоюлған. Мән Леяһниму у йәргә дәпнә

қилдим. 32У йәр билән өңкүр хитлардин сетивелинған болуп, силәр мени шу йәргә қоюңлар. 33Якуп оғуллириға бу сөзләрни қилғандин кейин, йетипла нәпәси тохтап, әждатлириниң қешиға кәтти.

Якупниң дәпнә қилиниши

50 Йүсүп атисиниң җәсидигә өзини ташлап, һәсрәт билән жиғлап, униң үзини сөйди. 2Кейин Йүсүп қол астидики тевиплириға атисиниң җәсидини момлашни буйриди. 3Улар адәтлири бойичә қириқ күн ичидә җәсәтни чиришtин сақлаш хизмитини тамамлиди. Мисирлиқлар униңға йәтмиш күн матәм тутти.

4Қарилиқ тутуш мәзгили өткәндин кейин, Йүсүп падишаниң әмәлдарлириға:

— Егир көрмисәңлар, падишаға мундақ дәңлар: 5Атам җан үзүш алдида мени өзини Қананда тәйярлап қойған йәрликкә қоюшумға қәсәм қилдурған еди. Шуниң үчүн маңа рухсәт бәрсә, у йәргә берип атамни дәпнә қилип кәлсәм, — деди.

6Падиша униңға:

— Барсун, атисиға бәргән қәсими бойичә дәпнә қилсун, — дәп җавап қайтурди.

7Буниң билән Йүсүп атисини дәпнә қилғили кәтти. Падишаниң барлиқ хизмәткарлири, орда әмәлдарлири вә Мисирдики көзгә көрүнгән әрбаплар Йүсүп билән биллә беришти. 8Йүсүпниң пүтүн аилиси, қериндашлири вә атисиниң җамаәтлириму униң билән биллә барди, пәқәт Йүсүпниң кичик балилири вә қой-калилирила Гошәндә қалған еди. 9Униң билән биллә барғанларниң ичидә йәнә җаң һарвулириға олтарғанлар вә атлиқларму бар еди. Шундақ қилип, улар гоя чоң бир қошундәк болди.

10Улар Иордан дәриясиниң нерисидики Атад дегән йәрдики хаманға кәлгәндә, қаттиқ жиға-зар қилишти. Йүсүпләр у йәрдә йәттә күн һаза тутти. 11Буни көргән қананлиқлар: «Мисирлиқларниң дәпнә мәрасими немә дегән дағдуғилиқ», дейишкән еди. Шуңа бу йәргә Абел-Мизраим* дәп нам қоюлди.

12Шундақ қилип, Якупниң оғуллири атисиниң тапшуруғи бойичә 13униң җәсидини Қананға апирип, Мамрәниң шәрқидики Макпелаһ-

*11. *Абел-Мизраим — «мисирлиқларниң һаза тутуши» дегән мәнани билдүриду.*

тики өңкүргә дәпнә қилди. Бу өңкүр Ибраһим хит қәбилисидин болған Әфрондин қәбирстанлиқ үчүн сетивалған етизлиқта еди. 14Йүсүп атисини дәпнә қилип болуп, өз қериндашлири вә дәпнә мәрасимиға қатнашқан барлиқ кишиләр билән биллә Мисирға қайтип кәлди.

Йүсүпниң қериндашлирини хатиржәм қилиши

15Йүсүпниң атиси өлгәндин кейин, униң қериндашлири: «Әгәр Йүсүп көңлидә бурун униңға яманлиқ қилғинимиз үчүн адавәт сақлап, биздин интиқам алимән десә, қандақ қилимиз?» дәп ойлашқан еди. 16Шуңа улар бир киши арқилиқ Йүсүпкә:

— Атимиз җан үзүш алдида, 17бизгә саңа буни ейтип қоюшимизни тапилиған: «Акилириң саңа яманлиқ қилип қойди. Уларниң гунайини кәчүрүм қиливәт». Шуниң үчүн сәндин бизниң хаталиғимизни кәчүрүм қилишиңни сораймиз. Биз болсақ, атаң ибадәт қилған Худаниң хизмәткарлири, — дәп сөз йәткүзди.

Йүсүп бу сөзни аңлап жиғлавәтти.

18Андин Йүсүпниң қериндашлири униң алдиға берип, беши йәргә тәккичә тазим қилип, мундақ деди:

— Биз сениң қулуң болайли!

19Йүсүп уларға:

— Қорқмаңлар! Мән һөкүм қилип җазалайдиған Худа әмәсмән! 20Силәр әслидә маңа зиянкәшлик қилмақчидиңлар, лекин Худа нурғун кишиләрниң һаятини сақлап қелиш үчүн, яман ишиңларни яхши ишқа айландурди. Бүгүн мана шунчә нурғун кишиләр һаят қалди. 21Силәр қорқмаңлар. Мән чоқум силәргиму, пәрзәнтлириңларғиму ғәмхорлуқ қилимән, — деди.

Йүсүп қериндашлириға меһриванлиқ билән тәсәлла берип, уларни хатиржәм қилди.

Йүсүпниң аләмдин өтүши

22Йүсүп вә униң атисиниң уруқ-җамаити Мисирда олтиқалишип қалған еди. Йүсүп бир йүз он йешида аләмдин өтти. 23Униң өмри шунчилик узун болдики, у һәтта оғли Әфраимниң үчинчи әвладини көрүшкә муйәссәр болған. Йүсүп Манассәниң оғли Макирниң оғуллириниму өз қойниға алған. 24У қериндашлириға:

— Мән аләмдин өтүшкә аз қалдим. Худа чоқум силәргә көңүл бөлүп, силәрни бу йәрдин елип, Ибраһимға, Исһаққа вә Яқупқа вәдә қилип бәрмәкчи болған зимининға башлап бариду, — деди.

25 Йүсүп қериндашлириға йәнә:

— Худа силәргә ғәмхорлуқ қилип, силәрни у йәргә елип кәткән вақитта, мениң җәсидимни биллә елип кетишқә мениң алдимда қәсәм қилиңлар! — деди.

26 Йүсүп бир йүз он йешида Мисирда аләмдин өтти. Улар униң җәсидини чириштин сақлаш үчүн момлап, сандуққа селип қойди.

Мисирдин чиқиш

Қисқичә чүшәндүрүш

«Мисирдин чиқишта» исраилларниң Мисирда қуллуқ һаләткә чүшүп қелиши, Муса пәйғәмбәрниң уларни қуллуқтин қутулдуруп, Худа әҗдади Ибраһимға беришқә вәдә қилған Қанан зиминиға башлап меңиш җәрияни тәсвирләнгән.

Бу җәриянда Муса пәйғәмбәр Худадин он пәриз вә нурғун қаидә-низамларни қобул қилған. Худаниң йәһудийларға буларни бериштики мәхсити, йәһудий җамаәтчилиғини тәртипкә селиш вә уларға Худаға қандақ ибадәт қилишни көрситиш еди.

Тезис:

1. Исраилларниң Мисирда қул болуши (1-бап)
2. Муса пәйғәмбәрниң туғулушидин чақирилишиғичә (2-4-баплар)
3. Мисир падишасиниң җаһиллиғи вә мисирлиқларға кәлгән апәтләр (5-11-баплар)
4. «Өтүп кетиш» һейти вә Мисирдин чиқиш (12-баптин 15-бап 21-айәткичә)
5. Қизил деңиздин Синай теғиға сәпәр қилиш (15-бап 22-айәттин 18-бапқичә)
6. Қанунниң чүширилиши вә келишимниң түзүлүши (19-24-баплар)
7. Ибадәт чедириниң ясилиши вә ибадәт қаидилири (25-40-баплар)

Мисирдин чиқиш

Исраилларниң Мисирда тартқан азаплири

1 Яқупниң һәр қайси оғуллири өз бала-жақилирини елип, Яқуп билән биллә Мисирға барди. Униң оғуллириниң исимлири [2]Рубен, Шимон, Лавий, Йәһуда, [3]Иссакар, Зәбулун, Бинямин, [4]Дан, Нафтали, Гад вә Ашер еди. [5]Уларниң һәммиси Яқупниң беваситә әвлатлири болуп, җәми йәтмиш киши еди. Яқупниң йәнә бир оғли Йүсүп бу вақитта аллиқачан Мисирда еди.

[6]Кейин Йүсүп вә униң қериндашлири һәм барлиқ замандашлири аләмдин өтти. [7]Шундақтиму Исраилниң (йәнә бир исми Яқуп) әвлатлири тез көпийип, у йәрни толтурди вә хелә күчийип қалди.

[8]Кейин Йүсүпниң Мисир хәлқигә қилған яхшиликлиридин хәвири болмиған йеңи бир падиша Мисирда тәхткә чиқти. [9]У мисирлиқларға:

— Бу исраилларниң бизгә қариғанда көпийип, биздинму күчийип кетиватқанлиғиға қараңлар! [10]Әң яхшиси әқиланә тәдбир қоллинип, буниң алдини елишимиз керәк. Ундақ болмиғанда, мабада уруш болуп қалса, улар дүшмәнләр билән бирлишип бизгә һуҗум қилип, бу йәрдин қечип кетиши мүмкин, — деди.

[11]Буниң билән мисирлиқлар исраилларни еғир әмгәкләр билән езиш үчүн, әмгәк назарәтчилирини тайинлиди. Улар исраилларға, падиша үчүн Питом вә Рәмис намлиқ тәминләш мәркизи қилинған

шәһәрләрни салдурди. 12Лекин мисирлиқлар исраилларни қанчә әзгәнсири, улар шунчә көпийип, дөләтниң башқа йәрлиригиму тарқалди. Бу сәвәптин мисирлиқлар исраиллардин қорқуп, 13уларни техиму еғир ишларға салди. 14Мисирлиқлар уларни лайчилиқ, кесәк қуюш вә етиз-ериқ ишлирини қилиштәк еғир әмгәкләргә селип, интайин қаттиқ азапларға дучар қилди.

15Мисир падишаси йәнә Сәхра вә Пува исимлиқ икки нәпәр ибраний* туғут анисиға:

16— Силәр ибраний аяллирини туғдурған вақтиңларда, бовақниң оғул яки қиз екәнлигигә қараңлар. Әгәр оғул туғулса, бовақни өлтүрүветиңлар; қиз туғулса, тирик қалдуруңлар, — деди.

17Лекин бу икки туғут аниси Худаға садақәтмән болғачқа, падишаниң әмригә бойсунмай, оғул бовақларни өлтүрмиди. 18Шуңа падиша уларни чақиртип:

— Бу силәрниң немә қилғиниңлар? Немә үчүн оғул бовақларни өлтүрмидиңлар? — дәп сориди.

19Улар:

— Ибраний аяллири Мисир аяллириға охшимайду. Улар наһайити сағлам келиду. Биз йетип барғичә өзлири туғуп болиду, — дәп җавап беришти. 20-21Туғут анилири Худаға садақәтмән болғанлиғи үчүн, Худа уларға ғәмхорлуқ қилип, өз аилилирини қуруш шәривини ата қилди. Исраиллар давамлиқ көпийип, техиму күчәйди.

22Буниң билән Мисир падишаси пүтүн пухралириға:

— Исраиллардин туғулған оғул бовақларниң һәммисини Нил дәриясиға ташлаңлар, қиз балиларнила тирик қалдуруңлар, — дәп әмир қилди.

Мусаниң дунияға келиши

2 Исраилларниң лавий қәбилисидики бир киши өз қәбилисидин болған бирсигә некаланди. 2Аяли һамилдар болуп бир оғул туғди. Ана бовақниң чирайлиқ екәнлигини көрүп, уни үч ай йошурун сақлиди. 3У балини зади йошуралмайдиған йәргә кәлгәндә, қомучтин бир севәт тоқуп, уни мом вә лай билән сугап, су өтмәс қилди вә балини севәткә селип, андин севәтни Нил дәрияси бойидики

*15. *Ибраний* — қедимки йәһудийларни, йәни исраилларни көрситиду.

қомучлуққа апирип, йошурунчә суға қоювәтти. [4]Балиниң һәдиси қандақ әһвал йүз беридикән дәп, жирақтин севәтни күзитип турди.

[5]Падишаниң қизи дәрия бойиға суға чөмүлгили кәлди. Униң кенизәклири дәрия бойида сәйлә қилишқа башлиди. Туюқсиз, мәликә қомучлуқта бир севәтниң турғинини көрүп қалдидә, елип келиш үчүн хас кенизигини әвәтти. [6]Мәликә севәтни ечип, бир оғул бовақниң жиғлап ятқинини көрди. Мәликә униңға ич ағритип:

— Бу чоқум бир ибранийниң бовиғи, — деди.

[7]Бу чағда бовақниң һәдиси келип, мәликигә:

— Мән берип, ибранийлар арисидин сиз үчүн бовақни емитидиған бир аял тепип келәйму? — дәп сориди.

[8]Мәликә:

— Мақул, барғин, — деди. У берип, бовақниң өз анисини чақирип кәлди. [9]Мәликә бу аялға:

— Бовақни өйүңгә елип кетип, мән үчүн емит. Иш һәққиңни беримән, — деди. Буниң билән аял бовақни өйигә елип кетип емитти. [10]Бала хелә чоң болғанда, аниси уни мәликиниң алдиға елип барди. Мәликә уни өз оғли қилип бекивалди вә: «Мән уни судин тартип чиқиривалған», дәп униңға Муса* дегән исимни қойди.

Мусаниң Мидиян дөлитигә қечип кетиши

[11]Муса чоң болғандин кейин, ибраний қериндашлирини йоқлап берип, уларниң еғир әмгәкләргә селиниватқанлиғини өз көзи билән көрди. Арида у бир мисирлиқниң ибраний қериндашлиридин бирини уруватқанлиғини көрүп, [12]әтрапиға қарап: «Башқа адәмләр йоққу», дәп ойлап, һелиқи мисирлиқни өлтүрүп, өлүгини қумға көмүвәтти. [13]Әтиси Муса йәнә сиртқа чиқип, икки исраилниң бир-бири билән урушуватқанлиғини көрди. У йолсизлиқ қилған биригә:

— Немишкә өз қериндишиңни урисән? — деди.

[14]Һелиқи киши:

— Ким сени бизгә башлиқ яки сорақчи болсун дәптү?! Сән һелиқи мисирлиқни өлтүргиниңдәк әнди мениму өлтүрмәкчиму? — деди. Муса бу гәпни аңлап қорқуп қалди. У ичидә: «Мениң қилған ишимни башқилар җәзмән билип қапту», дәп ойлиди.

**10. Муса — ибраний тилидики «тартип чиқириш» дегән сөз билән аһаңдаш.*

15 Падиша бу иштин хәвәр тепип, Мусани өлтүрмәкчи болди. Бирақ Муса униңдин қечип, Мидиян дегән дөләткә барди.

Бир күни у бир қудуқниң йениға келип олтарди. 16 Мидияндики бир роһанийниң йәттә қизи бар еди. Улар дайим атисиниң қойлирини суғириш үчүн бу қудуқ бешиға келип, су тартип, оқурларни толтурушатти. 17 Бундақ вақитларда бир қанчә падичи келип, уларни қоғливетәтти. Бу қетим болса, Муса уларни қоғдиди вә уларға ярдәмлишип су тартип бәрди. 18 Улар атиси Рәулниң йениға қайтип барғинида, атиси улардин:

— Бүгүн һәҗәп бурунла қайтип кәпсиләрғу? — дәп сориди.

19 Улар:

— Бир мисирлиқ бизни падичиларниң бозәк қилишидин қутулдурди, һәтта биз үчүн су тартип, қойлиримизни суғирип бәрди, — дәп җавап беришти.

20 Атиси қизлириға:

— У қәйәрдә қалди? Уни сиртта ташлап кәлгиниңлар немиси? Уни биз билән биллә тамақ йейишқә чақирип келиңлар, — деди.

21 Муса Рәулниң тәкливини қобул қилди вә уларниң йенида туруп қалди. Рәул қизи Зипорәни униңға хотунлуққа бәрди. 22 Зипорә бир оғул туғди. Муса: «Мән яқа жуттики бир мусапир едим», дәп балиға Гәршом* дегән исимни қойди.

23 Аридин узун жиллар өткәндин кейин, Мисир падишасиму өлди. Исраиллар йәнила еғир әмгәкләрдин қаттиқ азап чекип, Худадин ярдәм тиләп, налә-пәрият көтиришти. Уларниң налә-пәрият авази Худаға йәтти. 24 Худа уларниң налә-пәриятлирини аңлап, Өзиниң уларниң әҗдатлиридин болған Ибраһим, Исһақ вә Яқуплар билән түзгән келишимини есиға алди. 25 У исраилларниң ечинишлиқ һалитини көрүп, уларға интайин ич ағритти.

Худаниң Мусани чақириши

3 Муса қейинатиси, Мидиян роһанийи Йетрониң (йәнә бир исми Рәул) қойини бақатти. Бир күни у падисини һайдап чөлни кесип өтүп, Худаниң теғи — Синай теғиға кәлди. 2 У йәрдә Пәрвәрдигарниң периштәси* тикәнликтики ялқунлап йениватқан

*22. Гәршом — «у йәрдә яқа жутлуқ» дегән сөз билән аһаңдаш.
*2. Бу Худаниң Өзини көрситиду.

от ичидин Мусаға туюқсиз көрүнди. Муса тикәнликтә от йенивatқан болсиму, тикәнликниң көйүп кәтмәйватқанлиғини көрди. [3]У: «Бу әҗайип ишқу, тикәнлик немишкә көйүп кәтмәйдиғанду? Йениға берип қарап бақайчу!» дәп ойлиди.

[4]Мусаниң йеқинлап кәлгинини көргән Пәрвәрдигар тикәнликниң ичидин:

— Муса! Муса! — дәп чақирди.

— Мана мән! — дәп җавап бәрди Муса.

[5]Худа униңға:

— Бу йәргә йеқин кәлмә, чоруқлириңни салғин. Чүнки сән турувatқан йәр муқәддәстур. [6]Мән сениң Атаң, шундақла әҗдатлириң Ибраһим, Исһақ вә Яқуплар етиқат қилип кәлгән Худа болимән, — деди.

Буни аңлиған Муса Худаға қарашқа петиналмай, үзини йепивалди.

[7]Пәрвәрдигар униңға мундақ деди:

— Мән хәлқим исраилларниң Мисирда харлиниватқанлиғини көрдүм. Уларниң әмгәк назарәтчилириниң зулмидин қилған налә-пәриятлирини аңлидим. Уларниң азап тартиватқанлиғини билимән. [8]Шуңа Мән уларни мисирлиқларниң қолидин қутқузуп, сүт билән һәсәл еқип туридиған бепаян үнүмлүк зиминға елип бериш үчүн чүштүм. У йәр қананлар, хитлар, аморлар, пәризиләр, һивилар вә йәбусларниң маканидур. [9]Хәлқимниң қилған налә-пәрияди қулиғимға аңланмақта. Мисирлиқларниң уларни қандақ әзгәнлигиму көз алдимда турмақта. [10]Шуңа әнди сени Мисир падишасиниң алдиға әвәтимән. Берип, Өз хәлқим болған исраилларни Мисирдин елип чиқ.

[11]Лекин Муса Худаға:

— Мән Мисир падишасиниң алдиға берип, исраилларни Мисирдин елип чиқалайдиған қанчилик чоң адәм едим? — деди.

[12]Худа униңға:

— Мән саңа яр болимән. Сән исраилларни Мисирдин елип чиққандин кейин, силәр бу таққа келип, Маңа ибадәт қилисиләр. Мана бу Мениң сени әвәткәнлигимниң бәлгүси, — деди.

[13]— Мән берип исраилларға: «Мени бу йәргә силәрниң әҗдатлириңлар етиқат қилип кәлгән Худа әвәтти» десәм, улар маңа ишәнмәй: «Қайси Худа һәққидә сөзләватисән? Униң нам-шәриви немә?» дәп сориса, мән немә дәймән? — деди Муса.

14 Худа мундақ деди:

— Мән «Мәңгү Бар Болғучидурмән». Сән берип уларға: «Мени силәргә ‹Мәңгү Бар Болғучи› әвәтти», дегин.

15 Худа Мусаға йәнә:

— Исраилларға: «‹Мәңгү Бар Болғучи›, йәни әждатлириңлар Ибраһим, Исһақ вә Яқуплар етиқат қилип кәлгән Худа мени йениңларға әвәтти», дегин. Бу Мениң мәңгүлүк намим. Әвлаттин әвлатқичә мошу нам билән әскә елинимән. 16 Сән берип исраилларниң ақсақаллирини жиғип, уларға: «Пәрвәрдигар, йәни силәрниң әждатлириңлар Ибраһим, Исһақ вә Яқуплар етиқат қилип кәлгән Худа маңа көрүнди. У мениң силәргә: ‹Мән мисирлиқларниң силәргә қандақ муамилә қиливатқанлиғини көрдүм. 17 Мән силәрни уларниң зулумидин қутулдурушқа вәдә қилдим. Мән силәрни сүт билән һәсәл еқип туридиған зиминға, йәни қананлар, хитлар, аморлар, пәризиләр, һивилар вә йәбусларниң маканиға елип баримән›, дәп йәткүзүшүмни ейтти», дегин.

18 Ақсақаллар сениң сөзлириңни аңлайду. Андин кейин сән улар билән бирликтә Мисир падишасиниң алдиға берип, униңға һәммиңлар бир еғиздин: «Пәрвәрдигар — ибранийлар етиқат қилип кәлгән Худа бизгә аян болди. Әнди бизниң үч күнлүк йолни бесип, чөл-баяванға берип, Пәрвәрдигаримиз Худаға қурванлиқ қилишимизға ижазәт бәргәйсиз», дәңлар. 19 Маңа мәлумки, Мән Мисир падишасини бесим билән мәҗбур қилмиғичә, у силәргә ижазәт бәрмәйду. 20 Шуңа Мән Өз қудритимни ишқа селип, хәлқи аләм алдида һәр хил мөҗүзилиримни көрситиш арқилиқ мисирлиқларни жазалаймән. Шуниң билән Мисир падишаси силәрни у йәрдин чиқириветиду.

21 Силәр Мисирдин чиқидиған вақтиңларда, Мән мисирлиқларни силәргә меһриванлиқ көрситидиған қилимән. Шуңа силәр у йәрдин чиққанда, қуруқ қол чиқмайсиләр. 22 Исраил аялларниң һәммиси мисирлиқ хошнилири вә хошнилириниң меһманлиридин алтун-күмүчтин ясалған зенәт буюмлар вә кийим-кечәкләрни тәләп қилиду. Бу нәрсиләр билән балилириңларни ясандурисиләр. Мана шундақ қилип, мисирлиқларниң байлиқлирини тартивалған болисиләр,— деди.

Худаниң Мусаға алаһидә қабилийәт ата қилиши

4 Бирақ Муса Пәрвәрдигарға:
— Исраиллар маңа ишәнмәй, сөзүмгә қулақ салмай, маңа: «Пәрвәрдигар саңа әсла көрүнмиди» десә, қандақ қилимән, — деди.
2 Пәрвәрдигар униңдин:
— Қолуңдики немә? — дәп сориди.
— Таяқ, — дәп җавап бәрди у.
3 Пәрвәрдигар униңға:
— Таяқни йәргә ташла, — дәп буйриди. Муса уни йәргә ташлаведи, у иланға айланди. Муса униңдин қачти. 4 Пәрвәрдигар Мусаға йәнә:
— Иланниң қуйруғини тут, — дәп буйриди. Муса иланниң қуйруғини тутуведи, илан йәнә таяққа айлинип кәтти. 5 Пәрвәрдигар униңға:
— Мана бу исраилларни Пәрвәрдигарниң, йәни уларниң әҗдатлири Ибраһим, Исһақ вә Яқуплар етиқат қилип кәлгән Худаниң саңа көрүнгәнлигигә ишәндүриду, — деди.
6 Пәрвәрдигар Мусаға йәнә:
— Әнди қолуңни қойнуңға сал, — деди. Муса қолини қойниға селип чиқирип қариведи, қолини мохо қаплап кәткән еди. 7 Андин Пәрвәрдигар:
— Қолуңни йәнә қойнуңға сал, — деди. У қолини қойниға селип чиқириведи, қоли әслигә келип, бәдининиң башқа җайлириға охшаш һаләткә кәлгән еди. 8 Пәрвәрдигар сөзини давамлаштуруп:
— Әгәр улар саңа ишәнмисә яки дәсләпки мөҗүзидин кейин йәнила қайил болмиса, кейинки мөҗүзә бәлким уларни қайил қилиду. 9 Әгәр бу икки мөҗүзиму уларни қайил қилалмиса вә уларни сөзүңгә қулақ салдуралмиса, у чағда сән Нил дәриясиниң сүйидин бир аз елип, қуруқ йәргә төк. Сән шундақ қилғиниңда, су қанға айлиниду, — деди.
10 Лекин Муса:
— Әй Егәм, мени әйипкә буйрума, мән әзәлдинла сөзмән әмәсмән. Сән мән билән сөзләшкәндин кейинму йәнә шу, мән мана мошундақ тили еғир адәммән, — деди.
11 Пәрвәрдигар униңға:
— Адәмгә сөзләш қабилийитини бәргән ким? Уни сөзләләйдиған яки сөзләлмәйдиған, аңлалайдиған яки аңлалмайдиған, көрәләйдиған яки көрәлмәйдиған қилған Мән Пәрвәрдигар әмәсму? 12 Сән баривәр,

Мән саңа сөзмәнлик ата қилимән. Немә дейишиң керәклигини Мән саңа үгитимән, — деди.

13 Лекин Муса җавабән:

— Әй Егәм, мән Сәндин өтүнүп қалай, Өзәң ихтияр қилған башқа бирсини әвәткин, — деди.

14 Бу сөзни аңлиған Пәрвәрдигар Мусаға ғәзәплинип:

— Сән билән бир лавий қәбилисидин болған Һарун исимлиқ бир акаң барғу. Униң натиқ екәнлигини билимән. У сени қарши елиш үчүн аллиқачан йолға чиқти. У сени көрсә хошал болуп кетиду. 15 Сән демәкчи болғанлириңни униңға ейт. Мән саңа вә униңға сөзмәнлик ата қилимән. Мән һәр иккиңларниң немә қилишиңлар керәклигини силәргә үгитимән. 16 У сениң ағзиң болуп, саңа вакалитән халайиққа сөз қилиду. Сән болсаң худди Худаға охшаш униңға униң немә дәйдиғанлиғини үгитисән. 17 Бу таяқни еливал, чүнки сән униң билән мөҗүзә көрситисән, — деди.

Мусаниң Мисирға қайтиши

18 Шуниң билән Муса қейинатиси Йетрониң йениға қайтип келип, униңға:

— Мениң Мисирға қайтип уруқ-туққанлиримниң техичә һаят яки һаят әмәслигини көрүшүмгә ижазәт бәргәйсиз, — деди. Йетро униң тәливигә қошулуп, униңға ақ йол тилиди.

19 Муса техи Мидияндики вақтида Пәрвәрдигар униңға:

— Сән Мисирға қайтип кәт! Чүнки сени өлтүрмәкчи болған адәм өлди, — дегән еди. 20 Шуниң билән Муса аяли вә балилирини ешәккә миндүрүп, Мисирға қарап йолға чиқти. У Худа униңға еливелишни буйруған таяқни қолиға еливалди.

21 Пәрвәрдигар Мусаниң есигә селип йәнә мундақ деди:

— Мисирға қайтип барғиниңдин кейин, Мисир падишасиниң алдида Мән сени қадир қилған һәр хил мөҗүзиләрни чоқум көрсәткин. Лекин Мән уни хәлқиңни қоюп бәрмәйдиған җаһил қилимән. 22 У чағда сән Мисир падишасиға: «Пәрвәрдигар ‹Исраил хәлқи Мениң тунҗа оғлум. 23 Оғлумни Маңа ибадәт қилишқа қоюп бәргин, уни тосима. Рәт қилидиған болсаң, сениң тунҗа оғлуңни өлтүримән› дәйду», дегин.

24 Муса Мисирға қайтиш йолидики бир қоналғуда Пәрвәрдигар униңға йолуқуп, униң җенини алмақчи болди. 25 Шуңа Мусаниң

аяли Зипорә бир парчә өткүр қирлиқ ташни қолиға елип, оғлиниң хәтнилигини кесип, уни Мусаниң путлириға тәккүзүп:

— Сән һәқиқәтән төкүлгән қан арқилиқ қутулдурулған еримсән, — деди. [26](Зипорә оғлини хәтнә қилғанлиқтин Мусани «Төкүлгән қан арқилиқ қутулдурулған ерим», деди.) Шуниң билән Пәрвәрдигар Мусани аман қалдурди.

[27]Шу вақитларда Пәрвәрдигар Һарунға:

— Сән чөл-баяванға берип Мусани күтүвал, — дегән еди. Һарун йол жүрүп Худаниң теғиға йәткәндә, Муса билән көрүшти вә уни сөйди. [28]Муса Пәрвәрдигарниң өзигә ейтқан һәммә сөзлири вә Мисирда көрситишкә буйруған барлиқ мөҗүзиләр һәққидә Һарунға сөзләп бәрди.

[29]Шундақ қилип, Муса билән Һарун иккиси Мисирға берип, исраил ақсақаллириниң һәммисини жиғди. [30]Һарун Пәрвәрдигарниң Мусаға ейтқан һәммә сөзлирини уларға йәткүзди һәм көпчиликниң алдида мөҗүзиләрни көрсәтти. [31]Ақсақаллар униң сөзлиригә ишәнди. Улар Пәрвәрдигарниң өзлиригә көңүл бөлгәнлигини вә зулум ичидики һаятиға нәзәр салғанлиғини аңлиған һаман, башлирини егип Худаға сәҗдә қилишти.

Муса вә Һарунниң Мисир падишаси билән көрүшүши

5 Шуниңдин кейин Муса билән Һарун Мисир падишаси билән көрүшүп:

— Пәрвәрдигар, йәни исраиллар етиқат қилип кәлгән Худа сизгә: «Хәлқимниң Мән үчүн һейт өткүзгили чөл-баяванға беришиға йол қой» дәйду, — деди.

[2]Мисир падишаси уларға:

— Мени сөзигә бойсундуруп, исраил хәлқини қоюп бәргүзгидәк қандақ Пәрвәрдигар екән у? Мән Пәрвәрдигарни тонумаймән. Исраилларниму қоюп бәрмәймән, — деди.

[3]Муса билән Һарун:

— Ибранийлар етиқат қилип кәлгән Худа бизгә аян болди. Әнди бизниң үч күнлүк йол бесип, чөл-баяванға берип, Пәрвәрдигаримиз Худаға қурванлиқ қилишимизға ижазәт бәрсиңиз. Болмиса, у бизни кесәллик вә уруш билән һалак қилиши мүмкин, — деди.

[4]Мисир падишаси Муса билән Һарунға:

— Бу немә дегиниңлар! Хәлиқниң ишиға дәхил йәткүзгиниңлар немиси? Берип ишиңларни қилиңлар! [5]Исраилларниң сани наһайити көп. Силәр уларниң вәзипилирини орунлишиға тоскунлуқ қиливатисиләр, — деди.

[6]Падиша шу күнила мисирлиқ әмгәк назарәтчилири билән уларниң қол астидики исраил иш башчилириға буйруқ чүшүрип:

[7]— Буниңдин кейин исраилларға кесәк қуюшқа бурунқидәк саман жиғип бәрмәңлар! Саманни өзлири жиғсун. [8]Лекин улар кесәк санини бурунқидәкла орунлисун. Бу санни кемитишиңларға қәтъий болмайду. Улар һорун, уларниң «Худайимиз үчүн қурванлиқ қилғили беришимизға иҗазәт бәргәйсиз», дейишиниң сәвәвиму дәл шу! [9]Уларни техиму еғир ишларға селиңлар. Бундақ қилсаңлар, улар тиним тапмастин ишләп, ялған гәпләргә қулақ селишқа вақитму чиқиралмайду, — деди.

[10]Мисирлиқ әмгәк назарәтчилири билән уларниң қол астидики исраил иш башчилири берип, исраилларға:

— Падиша бизгә: «Буниңдин кейин исраилларға саман бәрмәңлар, [11]қәйәрдә саман болса, шу йәрдин өзлири әкәлсун. Бирақ кесәкниң санидин бирниму кемитмәңлар» дәйду, — деди. [12]Буниң билән исраиллар пүтүн Мисирниң һәммә җайлириға берип, еңиз самини топлайдиған болди. [13]Әмгәк назарәтчилири болса һәр күни уларни: «Бурун силәргә саман берилгән вақиттикидәкла көп кесәк қуйисиләр», дәп қистиди.

[14]Әмгәк назарәтчилири мисирлиқлар тәрипидин тайинланған исраил иш башчилирини қамчилап, уларни:

— Немишкә түнүгүн вә бүгүн қулларға бурунқидәк санда кесәкни қуйдурмидиңлар? — дәп сорайдиған болди.

[15]Шуңа бу иш башчилири Мисир падишасиниң алдиға берип:

— Җанаби алийлири, қуллириға немишкә мундақ муамилә қилидила? [16]Қуллириға саман йәткүзүп берилмәйватиду, лекин биз йәнила бурунқи санда кесәк қуюшқа буйрулуватимиз. Һазир қуллири таяқ йәватиду. Әмәлиятта булар силәр мисирлиқларниң хаталиғи, — дәп налә қилишти.

[17]Падиша уларға:

— Һәр қайсиң һорун, һорун немиләрсән! «Пәрвәрдигаримиз үчүн қурванлиқ қилип келишкә иҗазәт бәргәйла», дейишкәнлириңниң

сәвәвиму шу. 18Дәрһал қайтип берип ишиңни қилиш! Һәр қайсиңға берилидиған саман йоқ. Кесәкни йәнила бурунқидәк санда тапшурушисән, — деди.

19Кесәк санининг кемитилмәйдиғанлиғини аңлиған исраил иш башчилири бешиға чоң бала-қазаниң кәлгәнлигини билишти. 20Улар падишаниң йенидин чиқип, ташқирида өзлирини күтүп туруватқан Муса билән Һарунға:

21— Силәрниң немә қиливатқанлиғиңларға Пәрвәрдигар гува. У силәрниң әдивиңларни бәрсун. Силәр бизни падиша вә униң әмәлдарлириниң алдида йәр билән йәксән қилдиңлар. Уларға бизни өлтүрүшкә банә тепип бәрдиңлар, — деди.

Худаниң исраилларни азат қилишқа вәдә қилиши

22Буниң билән Муса Пәрвәрдигарниң алдиға берип:

— Әй Егәм, Өз хәлқиңни немишкә бундақ хорлайсән? Мени бу йәргә немишкә әвәттиң? 23Мән падишаниң алдиға берип Сениң сөзлириңни йәткүзгәндин бери, у хәлқиңгә техиму зулум салидиған болди. Амма Сән уларни һәргиз қуткузмидиң! — деди.

6 Пәрвәрдигар Мусаға:

— Әнди сән Мениң падишаға қилидиған ишлиримни көрисән. У Мениң зор қудритимниң тәсири билән исраилларни қоюп бериду, һәтта уларни зиминидин қоғлап чиқириветиду, — деди.

2Худа Мусаға мундақ деди:

— Мән Пәрвәрдигардурмән. 3Мән бурун әждатлириң Ибраһим, Исһақ вә Яқупларға һәммигә қадир Худа болуп көрүндүм. Лекин Мән Өзәмни уларға «Мәңгү Бар Болғучи» дегән намим арқилиқ ашкарилимидим. 4Мән улар билән келишим түзүп, улар әйни вақитта мусапир болуп туруватқан Қанан зиминини уларға беришкә вәдә қилған едим. 5Һазир Мән исраилларниң мисирлиқларниң зулумидин қилған дат-пәриятлирини аңлап, Өз келишимимни есимгә алдим. 6Шуңа сән берип исраилларға мону сөзлиримни йәткүз: «Мән Пәрвәрдигардурмән. Мән силәрни мисирлиқларниң еғир әмгәклиридин азат қилимән, силәрни қуллуқтин әркинликкә еристүримән. Мән зор қудритимни көрситип силәрни қутқузимән, мисирлиқларни қаттиқ жазалаймән. 7Силәрни Өз хәлқим қилимән. Мән силәрниң Худайиңлар болимән. Мисирлиқларниң қуллуғидин

қутулған вақтиңларда, бу ишни Мениң — Пәрвәрдигариңлар болған Худаниң қилғанлиғини билисиләр. [8]Мән силәрни әждатлириңлардин Ибраһим, Исһақ вә Яқупларға беришкә қәсәм қилған зиминға елип баримән. У йәрни силәргә зиминлиққа беримән. Мән Пәрвәрдигардурмән».

[9]Муса бу сөзләрни исраилларға йәткүзди, лекин еғир қуллуқ азавидин роһсизланған исраиллар униң сөзигә қулақ салмиди.

[10]Пәрвәрдигар Мусаға йәнә:

[11]— Сән падишаниң йениға берип, униңға исраилларниң Мисирдин чиқип кетишигә йол қоюшни ейткин, — деди.

[12]Муса Пәрвәрдигарниң алдида:

— Сөзүмгә исраиллар қулақ салмиған йәрдә, Мисир падишаси қандақму қулақ салсун. Униң үстигә, мән бир тили еғир адәм турсам! — дәп җавап қайтурди.

[13]Бирақ Пәрвәрдигар Муса билән Һарунға:

— Силәр берип исраиллар билән Мисир падишасиға: «Худа бизгә ‹Исраилларни Мисирдин елип чиқиңлар› дәп әмир қилди», дәңлар, — дәп буйриди.

Муса билән Һарунниң әждатлири

[14]Төвәндикиләр бир қисим исраил қәбилилириниң аилә башлиқлири.

Яқупниң тунҗа оғли Рубенниң оғуллири:

Һанух, Паллу, Һесрон вә Карми.

Улардин Рубен қәбилисиниң тармақ җамаәтлири мәйданға кәлди.

[15]Шимонниң оғуллири:

Йемуил, Ямин, Оһад, Якин, Сохар вә қананлиқ аялидин болған Шаул.

Улардин Шимон қәбилисиниң тармақ җамаәтлири мәйданға кәлди.

[16]Лавийниң Гәршон, Коһат вә Мәрари исимлиқ үч оғли болуп, улар лавий қәбилисидики тармақ җамаәтләрниң атилири еди. Лавий бир йүз оттуз йәттә жил өмүр сүрди. [17]Гәршонниң Ливни вә Шимеи исимлиқ икки оғли болуп, улардин лавий қәбилисиниң тармақ җамаәтлири барлиққа кәлди. [18]Коһатниң Амрам, Йисхар, Һиврон вә Өззил исимлиқ оғли болуп, Коһат бир йүз оттуз үч жил өмүр сүрди. [19]Мәрариниң Мәһли вә Муши исимлиқ икки оғли бар еди.

Жуқуриқилар лавий қәбилисиниң тармақ җамаәтлиридур.
20 Амрам өз чоң аписи Йокәбәдни әмригә алған еди. У Һарун
билән Мусани туғди. Амрам бир йүз оттуз йәттә жил өмүр сүрди.
21 Йисхарниң Корах, Нәфәг вә Зийкри исимлиқ үч оғли бар еди.
22 Өззилниң Мишаил, Әлсафан вә Ситри исимлиқ үч оғли бар еди.
23 Һарун Наһшонниң сиңлиси Амминадабниң қизи Әлишәбани
әмригә алди. Әлишәба Һарунға Надаб, Абиһу, Әлиазар вә Итамар
исимлиқ төрт оғул туғуп бәрди. 24 Корахтин Ассир, Әлқана, Абиасаф
исимлиқ үч оғул төрәлди. Улар корах қәбилисидики тармақ
җамаәтләрниң атилири болди. 25 Һарунниң оғли Әлиазар Путәлниң
қизлиридин бирини әмригә алди. У Пинһасни туғди.
Мана булар лавий қәбилисиниң аилә башлиқлири.
26 Пәрвәрдигар тәрипидин «Исраилларниң һәр қайси қәбили-
лирини топ-топи билән Мисирдин елип чиқиңлар», дәп әмир
қилинғанлар дәл мошу Һарун билән Муса еди. 27 Мисир падишасидин
исраилларни қоюп беришни тәләп қилғанларму мана мошу Муса
билән Һарундур.

Һарунниң Мусаға вакалитән сөзлиши

28 Пәрвәрдигар Мисирда Мусаға сөзлигән вақитта, униңға:
29 — Мән Пәрвәрдигардурмән. Саңа қилған сөзлиримниң һәм-
мисини Мисир падишасиға йәткүзгин, — дегән еди.
30 Лекин Муса:
— Мән йә сөзмән болмисам, падиша мениң сөзүмгә қандақму
қулақ салсун? — дәп җавап бәргән еди.
7 У вақитта Пәрвәрдигар Мусаға мундақ дегән еди:
— Мән сени падиша алдида худди Худадәк қилимән. Акаң
Һарун болса сениң пәйғәмбириң болуп, сөзлириңни падишаға
йәткүзиду. 2 Мән саңа тапилиған сөзләрниң һәммисини Һарунға
йәткүз. Һарун болса падишаға исраилларни униң мәмликитидин
чиқип кетишкә йол қоюшни ейтсун. 3 Лекин Мән падишани җаһил-
лаштуримән. Буниң билән Мән мөҗүзә вә карамәтлиримни Мисирда
көпләп көрситәләймән. 4 Шундақтиму у йәнила сөзүңни аңлимайду.
Шуңа Мән қудритимни көрситип, мисирлиқларға еғир җазаларни
беримән вә исраилларниң һәр қайси қәбилилирини топ-топи билән
Мисирдин елип чиқимән. 5 Мән қудритимни көрситип уларни

жазалап, исраилларни уларниң жутидин елип чиққан вақтимдила, улар Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетиду.

6Пәрвәрдигар Муса билән Һарунға қандақ әмир қилған болса, улар дәл шундақ иш қилди. 7Улар падишаға сөзлигән вақтида Муса сәксән яш, Һарун болса сәксән үч яшта еди.

Һарунниң тайиғи

8Пәрвәрдигар Муса билән Һарунға:

9— Падиша силәргә: «Өзәңларниң Худа тәрипидин әвәтилгәнлигиңларни бир мөҗүзә арқилиқ испатлаңлар», дәйду. У чағда сән Муса Һарунға: «Тайиғиңни падишаниң алдиға ташла», дегин. Таяқ иланға айлиниду, — деди.

10Муса билән Һарун падишаниң алдиға берип, Пәрвәрдигарниң әмри бойичә иш қилди. Һарун тайиғини падиша билән әмәлдарларниң алдиға ташлаведи, таяқ иланға айланди. 11Падиша дәрһал өзиниң алимлирини вә сехиргәрлирини жиғди. Улар сехир ишлитип, шуниңға охшаш ишни қилди. 12Уларниң һәр бири қолидики таяқни йәргә ташлаведи, уларму иланға айлинип кәтти. Лекин Һарунниң илини уларниң иланлирини жутувәтти. 13Амма падиша дәл Пәрвәрдигар ейтқандәк җаһиллиқ қилип, Муса билән Һарунниң сөзини аңлимиди.

Қан апити

14Пәрвәрдигар Мусаға:

— Мисир падишаси толиму җаһил. У исраил хәлқини қоюп беришни халимайду. 15Әтә әтигәндә у Нил дәриясиға бариду. Сән дәрия бойида күтүп туруп, униң билән көрүш. Иланға айланған һелиқи тайиғиңни қолуңға еливал. 16Сән униңға мундақ дегин: «Пәрвәрдигар — ибранийлар етиқат қилип кәлгән Худа мени сизгә: «Өз хәлқимниң Маңа ибадәт қилиш үчүн чөл-баяванға беришиға йол қой», дейишкә әвәтти. Сиз баштин-ахир қулақ салмай кәлдиңиз. 17Шуңа Пәрвәрдигар: «Сән әнди Мениң қилған ишлиримдин Мениң ким екәнлигимни биливал», дәйду. Қараң, мән қолумдики таяқни дәриядики суға урсам, су қанға айлиниду. 18Белиқлар тамамән өлиду. Дәрия сесип кетиду. Мисирлиқлар судин сәскинип ичәлмәйдиған болуп қалиду», — деди.

19 Пәрвәрдигар Мусаға йәнә:

— Сән Һарунға: «Тайиғиңни ал. Қолуңни Мисирдики һәр қайси дәрия, өстәң, сазлиқ вә көлләргә қаритип узарт. Бу чағда Мисирниң һәммә йеридики сулар, һәтта яғач вә таш күпләрниң ичидики суларму қанға айлиниду» дегин, — деди.

20 Муса билән Һарун Пәрвәрдигар тапилиған ишларни бәҗа кәлтүрди. Падиша вә униң әмәлдарлириниң алдида Муса таяқни көтирип, дәрия сүйигә уруведи, дәрия сүйи шу ан қанға айланди. 21 Дәриядики белиқлар өлди. Дәрия сүйи сесиқ пурап, мисирлиқлар бу суни ичәлмәйдиған болуп қалди. Мисирниң һәммә йерини қан қаплиди.

22 Бирақ падишаниң сехиргәрлириму сехир арқилиқ охшаш ишни қилди. Нәтиҗидә дәл Пәрвәрдигар ейтқандәк, падиша бурунқидәк җаһиллиқ қилип, Муса билән Һарунниң сөзини аңлашни рәт қилди 23 вә бурулупла ордиға кирип кәтти. У бу ишқа қилчә әһмийәт бәрмиди. 24 Мисирлиқларниң һәммиси Нил дәриясиниң сүйини ичәлмәйдиған болуп қалғачқа, ичидиған су издәп, дәрия әтраплирини колиди.

25 Пәрвәрдигар дәрия сүйини қанға айландуруп, аридин бир һәптә өтти.

Пақа апити

8 Униңдин кейин Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:

— Сән йәнә Мисир падишасиниң алдиға берип, униңға: «Пәрвәрдигар: ‹Өз хәлқимниң Маңа ибадәт қилиш үчүн чөл-баяванға беришиға йол қой. 2 Әгәр йәнә рәт қилсаң, саңа ейтип қояйки, пүтүн дөлитиңни җазалап, зиминиңниң һәммә йерини пақа билән толтуруветимән. 3 Нил дәрияси пақиға толуп кетиду. Пақилар дәриядин чиқип ордаңға, һоҗраңға, һәтта орун-көрпилириңгә кириду. Әмәлдарлириңниң вә пухралириңниң өйлиригә, һәтта очақлириға, тәңнилириниң ичигиму кириваliду. 4 Сениң учаңға, әмәлдарлириңниң вә пухралириңниң учисиғиму ямишиду› дәйду», дәп йәткүзгин.

5 Пәрвәрдигар Мусаға йәнә:

— Сән Һарунға: «Таяқ алған қолуңни Мисирдики дәрия, өстәң, сазлиқ вә көлләргә қаритип узарт. Мисир зиминини пақилар билән

қаплитивәт», дәп ейтқин, — деди. [6]Буниң билән Һарун қолини Мисирниң сулириға қаритип узитиведи, пақилар чиқип, Мисир зиминини қаплиди.

[7]Бирақ Мисирдики сехиргәрләрму сехир ишлитип, охшаш ишни қилип, Мисир зиминиға пақа чиқарди.

[8]Падиша Муса билән Һарунни чақиртип, Мусаға:

— Пәрвәрдигардин у пақиларни мәндин вә Мисир хәлқидин жирақлаштурушни тиләп дуа қил. Андин хәлқиңниң Пәрвәрдигарға қурванлиқ қилиш үчүн беришиға йол қойимән, — деди.

[9]Муса җавабән:

— Болиду, сиз бир вақит бәлгүләң. Мән сизгә, әмәлдарлириңизға вә пухралириңизға дуа қилай. Шу чағда пақиларниң һәммиси силәрдин вә өйлириңлардин кетиду. Пәқәт Нил дәриясидики пақилардин башқа пақилар һәммиси йоқилиду, — деди.

[10]Падиша униңға:

— Әтила дуа қил, — деди.

Муса:

— Сизниң дегиниңиздәк болсун. Буниң билән сиз Пәрвәрдигаримиз Худадин башқа һеч қандақ Худаниң йоқлуғини билиң. [11]Пақилар сиздин, ордиңиздин, әмәлдарлириңиздин вә башқа пухралириңиздин кетиду. Пәқәт Нил дәриясидила пақа қалиду, — деди. [12]Шуниңдин кейин Муса билән Һарун Мисир падишасиниң йенидин чиқишти. Муса Пәрвәрдигардин Мисир падишалиғиға чүшәргән пақиларни йоқитишни тиләп дуа қилип ялвурди. [13]Пәрвәрдигар Мусаниң дуасини иҗабәт қилди. Өй, һойла вә етизлардики пақиларниң һәммиси өлүп түгиди. [14]Мисирлиқлар пақа өлүклирини дога-дога қилип топлиған еди, пүтүн дөләт сесиқчилиққа толди. [15]Бирақ дәл Пәрвәрдигар ейтқандәк, пақиларниң тамамән өлгәнлигини көргән падиша җаһиллиқ қилип, Муса билән Һарунниң сөзигә қулақ салмиди.

Паша апити

[16]Пәрвәрдигар Мусаға:

— Һарунға «Тайиғиңни йәрдики топиға ур. Чаң-тозаңлар пашиларға айлинип, пүтүн Мисирни қаплайду» дегин, — деди. [17]Улар Пәрвәрдигарниң дегинидәк қилишти. Һарун тайиғини йәрдики

топиға уруведи, чаң-тозаңлар пашиларға айлинип, адәм вә һайванларниң бәдинини қаплап кәтти. Мисир зиминидики чаң-тозаңларниң һәммиси пашиға айлинип кәтти.

18 Сехиргәрләрму өз сехирлири билән паша пәйда қилмақчи болған болсиму, лекин бу иш уларниң қолидин кәлмиди. Адәм вә һайванатларниң бәдинини паша қаплап кәтти. 19 Сехиргәрләр падишаға:

— Бу ишни Худа қилди! — дейишти. Бирақ дәл Пәрвәрдигар ейтқандәк, падиша җаһиллиқ қилип, Муса билән Һарунниң сөзигә қулақ салмиди.

Чивин апити

20 Андин Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:

— Әтә таң сәһәрдила орнуңдин туруп, падиша дәрия бойиға чиққанда, униң билән көрүш вә униңға: «Пәрвәрдигар: ‹Хәлқимниң Маңа ибадәт қилиш үчүн беришиға йол қой. 21 Сени агаһландуруп қояйки, әгәр сән Мениң хәлқимни қоюп бәрмәйдиған болсаң, саңа, әмәлдарлириң вә пухралириңға чивинләр топини әвәтимән. Өйлириңлар чивингә толиду вә һәммә йәрни чивин қаплайду. 22 Лекин Мениң хәлқим исраиллар яшаватқан Гошән вилайитиниң әһвалини башқичә қилимән. У йәр чивинләр топидин хали болиду. Буниң нәтиҗисидә Мениң — Пәрвәрдигарниң бу дөләттиму қудрәтлик екәнлигимни билисән. 23 Мән Өз хәлқимни сениң хәлқиңдин пәриқләндүримән. Бу мөҗүзә әтә йүз бериду› дәйду», дәп йәткүзгин. 24 Пәрвәрдигар дегинини қилди. Топ-топ чивинләр падишаниң ордисиға вә әмәлдарлириниң өйлиригә бесип кирип, пүтүн Мисир зиминини харап қиливәтти.

25 Падиша Муса билән Һарунни чақиртип, уларға:

— Барсаңлар бериңлар! Бирақ Худайиңларға қилидиған қурванлиқни мошу дөләт ичидә қилиңлар! — деди.

26 Лекин Муса:

— Бундақ қилиш тоғра болмайду. Чүнки Пәрвәрдигар үчүн қилидиған қурванлиқлиримиз мисирлиқларни жиркәндүриду. Әгәр биз мисирлиқларниң көз алдида уларни жиркәндүридиған қурванлиқларни қилсақ, улар бизни чалма-кесәк қилиду! 27 Биз Пәрвәрдигаримиз Худаниң әмир қилғинидәк, үч күнлүк йолни

бесип, чөл-баяванға берип, андин Униңға қурванлиқ қилишимиз керәк, — деди.

28 Падиша униңға:

— Чөл-баяванға берип, Пәрвәрдигариңлар Худаға қурванлиқ қилишиңларға иҗазәт берәй, лекин анчә жираққа кәтмәңлар. Мән үчүнму дуа қилиңлар, — деди.

29 Муса җавабән:

— Мән йениңиздин чиқипла Пәрвәрдигарға дуа қилай. Чивинләр топи әтила сиздин, әмәлдарлириңиз вә пухралириңиздин кәтсун. Лекин сиз бизни алдап, Пәрвәрдигарға қурванлиқ қилишқа беришимизға тоскунлуқ қилмаслиғиңиз керәк, — деди.

30 Шуниңдин кейин Муса Мисир падишасиниң йенидин чиқип, Пәрвәрдигарға дуа қилди. 31 Пәрвәрдигар Мусаниң дуасини иҗабәт қилип, чивинләр топини Мисир падишасидин, әмәлдарлиридин вә пухралиридин айриди. Бир талму чивин қалмиди. 32 Лекин бу қетимму падиша йәнә җаһиллиқ қилип, исраил хәлқиниң чиқишиға йол қоймиди.

Ваба апити

9 Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:

— Сән Мисир падишасиниң алдиға берип, униңға: «Пәрвәрдигар, йәни ибранийлар етиқат қилип кәлгән Худа: ‹Өз хәлқимниң Маңа ибадәт қилиш үчүн чөл-баяванға беришиға йол қой. 2 Әгәр сән уларни қоюп беришни рәт қилип, уларни йәнила тутуп турувалидиған болсаң, 3 сени агаһландуруп қояйки, чарва маллириңниң һәммисини, йәни ат, төгә, кала, қой вә өшкилириңни ваба кесилигә гириптар қилимән. 4 Бирақ исраилларниң чарва маллирини мисирлиқларниңкидин пәриқләндүримән. Исраилларниң маллиридин биримү өлмәйду› дәйду», дегин.

5 Пәрвәрдигар вақит бәлгүләп:

— Бу мөҗүзини әтила көрситимән, — деди.

6 Әтиси Пәрвәрдигар Өзи ейтқандәк қилди. Мисирлиқларниң чарва маллириниң һәммиси дегидәк ваба кесилигә гириптар болуп өлүшкә башлиди. Лекин исраилларниң чарва маллириниң биримү зиянға учримиди. 7 Падиша адәм әвәтип тәкшүрүтүп, исраилларниң маллиридин бириниңму өлмигәнлигини уқти. Шундақтиму у йәнила җаһиллиқ қилип, исраилларниң кетишигә йол қоймиди.

Яра апити

[8]Кейин Пәрвәрдигар Муса билән Һарунға:

— Очақтин бир чаңгал күл еливелиңлар. Муса уни падишаниң алдида һаваға чачсун. [9]Бу күл чаң-тозаң болуп, Мисирниң һәммә йеригә тарқилиду. Шуниң билән барлиқ адәм вә һайванларниң бәдәнлирини жириңлиқ яра қаплап кетиду, — деди.

[10]Буниң билән улар қоллириға очақ күлини елип падишаниң алдиға барди. Муса күлни һаваға чачти. Нәтиҗидә адәм вә һайванларниң бәдәнлирини жириңлиқ яра қаплап кәтти. [11]Һәтта сехиргәрләрму Мусаға тақабил туралмиди. Чүнки уларниң бәдинииму башқа мисирлиқларниңкигә охшаш жириңлиқ яра қаплап кәткән еди. [12]Шундақтиму Пәрвәрдигар тәрипидин җаһиллаштурулған падиша, худди Пәрвәрдигарниң Мусаға ейтқинидәк, Муса билән Һарунниң сөзигә қулақ салмиди.

Мөлдүр апити

[13]Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:

— Әтә таң сәһәрдила падишаниң алдиға берип, униңға: «Пәрвәрдигар, йәни ибранийлар етиқат қилип кәлгән Худа: ‹Өз хәлқимниң Маңа ибадәт қилиш үчүн чөл-баяванға беришиға йол қой. [14]Болмиса, бу қетим Мән сениң вә әмәлдарлириң һәм пухралириңниң үстигә әң еғир балаю-апәтләрни яғдуримән. Мана шу чағда сән аләмдә Мәндин башқа Худа йоқлуғини билисән. [15]Мән қудритимни көрситип, сени вә пухралириңни ваба кесилигә дучар қилип, силәрни йәр йүзидин йоқ қилалаттим. [16]Бирақ Мән ундақ қилмидим. Әксичә Мән қудритимни саңа көрситиш вә намимни аләмгә елан қилиштәк алаһидә мәхсәт билән сени падишалиққа тиклидим. [17]Лекин сән йәнила зораванлиқ қилип, хәлқимни қоюп бәрмәйватисән. [18]Шуңа әтә мошу чағда Мән Мисир тарихида әзәлдин тартип көрүлүп бақмиған қаттиқ мөлдүр яғдуримән. [19]Һазир сән адәмлириңгә очуқчилиқтики чарва маллириң вә башқа барлиқ нәрсилириңни далда йәргә елип киривелишқа әмир қил. Чүнки очуқчилиқта қелип қалған адәм вә һайванларниң һәммисини мөлдүр уруп, һалак қилиду› дәйду», дегин.

[20]Пәрвәрдигарниң сөзигә ишәнгән бир қисим падиша әмәлдарлири дәрһал өз қуллири вә чарва маллирини далда йәргә елип

киривалди. [21]Пәрвәрдигарниң сөзигә ишәнмигәнләр болса, қуллири вә чарва маллирини ташқирида қоювәрди.

[22]Пәрвәрдигар Мусаға:

— Сән қолуңни асманға қаритип узарт! Пүтүн Мисир зиминидики инсанлар, һайванлар вә барлиқ өсүмлүкләрниң үстигә мөлдүр яғсун, — деди. [23]Муса тайиғини асманға қаритип көтириведи, Пәрвәрдигар чақмақ чақтуруп, гүлдүрмомилар яңритип, йәр йүзигә мөлдүр яғдурувәтти. [24]Шуниң билән чақмақ чеқип, йоған-йоған мөлдүрләр төкүлүп чүшти. Бу Мисир тарихида һазирғичә йүз берип бақмиған әң чоң мөлдүр апити еди. [25]Мөлдүр Мисир зиминидики очуқчилиқта турған нәрсиләрниң һәммисини, жүмлидин адәм, һайван, етиздики зираәтләр вә барлиқ дәл-дәрәқләрни вәйран қиливәтти. [26]Пәқәт исраиллар яшайдиған Гошән вилайитидила мөлдүр яғмиди.

[27]Мисир падишаси дәрһал Муса билән Һарунни чақиртип:

— Бу қетим мән гуна өткүздүм, мәндин вә пухралиримдин хаталиқ өтти. Пәрвәрдигар адилдур. [28]Пәрвәрдигарға мән үчүн дуа қилиңлар. Бизгә бу һәйвәтлик гүлдүрмома вә мөлдүрләр йетәр. Мән силәрниң кетишиңларға йол қояй. Силәр әнди бу йәрдә турмисаңларму болиду, — деди.

[29]Муса униңға:

— Мән бу шәһәрдин чиқишим биләнла, қолумни көтирип Пәрвәрдигардин тиләп дуа қилимән. Гүлдүрмомилар шу һаман бесилиду вә мөлдүрму тохтайду. Шу чағда сиз дунияниң Пәрвәрдигарға мәнсүп екәнлигини билисиз. [30]Лекин сиз вә сизниң әмәлдарлириңизниң Пәрвәрдигар Худадин техичә қорқмайватқанлиғиңлар маңа мәлум, — деди.

[31]Бу кәндирләр чечәклигән вә арпа баш тартқан вақит болғачқа, мөлдүр уларни харап қилди. [32]Пәқәт буғдайларла зиянға учримиди, чүнки улар техи бих чиқармиған еди.

[33]Муса падишаниң йенидин кетип, шәһәрдин чиқип, қолини көтирип Пәрвәрдигарға дуа қилди. Гүлдүрмомилар шу һаман бесилип, мөлдүрниң йеғиши тохтиди. Ямғурму бесилди. [34]Гәрчә падиша бу әһвалларни көргән болсиму, лекин у йәнә гуна қилди. У вә униң әмәлдарлири йәнила җаһиллиқ қилишти. [35]Дәл Пәрвәрдигар бурунла Мусаға ейтқандәк, Мисир падишаси җаһиллиқ қилип, исраилларниң кетишигә йәнила йол қоймиди.

Чекәткә апити

10 Шуниң билән Пәрвәрдигар Мусаға:
— Сән Мисир падишасиниң йениға бар. Мән мөҗүзиләрни көрситиш арқилиқ күч-қудритимни Мисир хәлқи арисида давамлиқ намайән қилиш мәхсити билән, Мисир падишаси вә униң әмәлдарлирини җаһиллаштурдум. [2]Бу арқилиқ сәнму өз пәрзәнтлириң вә нәврилириңгә Мениң мисирлиқларни қандақ җазалиғанлиғим вә уларниң арисида қандақ мөҗүзиләрни көрсәткәнлигимни сөзләп берәләйсән. Буниң билән Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни биләләйсиләр, — деди.

[3]Шундақ қилип, Муса вә Һарун Мисир падишасиниң алдиға берип, униңға:

— Пәрвәрдигар, йәни ибранийлар етиқат қилип кәлгән Худа: «Сән Мениң алдимда зади қачанғичә һакавурлуқ қилисән? Хәлқимниң Маңа ибадәт қилишқа беришиға йол қой! [4]Әгәр йол қоймайдиған болсаң, сени агаһландуруп қояйки, Мән әтә сениң зимин тәвәлигиңдә чекәткә пәйда қилимән. [5]Чекәткиләр топи зиминиңни қаплайду. Уларниң көплүгидин йәр-йүзиниму көрәлмәй қалисән. Мөлдүрдин аман қалғанларни, һәтта даладики дәл-дәрәқләрниму чекәткә йәп түгитиду. [6]Улар сениң ордаңни, әмәлдарлириң вә пухралириңниң өйлириниму толтуриду. Бундақ қорқунучлуқ апәтни ата-бовилириңму көрүп бақмиған» дәйду, — деди вә дәрһал кәйнигә бурулуп, Мисир падишасиниң алдидин чиқип кәтти.

[7]Падишаниң әмәлдарлири падишаға:

— Алийлири, бу адәмниң бизгә вәйранчилиқ селишиға қачанғичә йол қойидила? Исраилларниң Пәрвәрдигари Худаға ибадәт қилишқа беришиға йол қойсила! Мисирниң харап болғанлиғидин хәвәрлири йоқму? — деди.

[8]Буниң билән падиша Муса билән Һарунни чақиртип, уларға:

— Силәр Пәрвәрдигариңлар болған Худаға ибадәт қилиш үчүн барсаңлар бериңлар. Лекин зади кимләр бармақчи? — деди.

[9]Муса җавабән:

— Қери-яш, бала-җақа вә қой-калилиримизни елип, һәммимиз бармақчи. Чүнки биз у йәрдә һейт өткүзүп, Пәрвәрдигаримизға тавап қилип тәнтәнә қилимиз, — деди.

[10]Падиша уларға:

— Һим! Мән силәрниң хотун, бала-жақилириңларни елип беришиңларға һәқиқәтән йол қоюшум керәк екәндә?! Силәрни Пәрвәрдигариңлар Өзи сақлисун! Қараңлар, силәрниң нийитиңларниң яманлиғини! 11 Қәтъий йол қоймаймән! Әгәр силәрниң тәләп қилғиниңлар ибадәт қилишқа бериш болса, ундақта пәқәт әрләрла барсун, — деди. Шуниңдин кейин Муса билән Һарун ордидин қоғлап чиқирилди.

12 Шуниң билән Пәрвәрдигар Мусаға:

— Чекәткиләр топини пәйда қилиш үчүн Мисирниң һәммә тәрипигә қолуңни узарт! Чекәткиләр Мисир тәвәсидә мөлдүрдин аман қелип өсүватқанларниң һәммисини йәп түгәтсун, — деди.

13 Шуниң билән Муса тайиғини Мисирниң һәммә тәрипигә қаритип узартти. Пәрвәрдигар бир кечә-күндүз шәриқ шамилини чиқарди. Таң атқанда шамал чекәткиләрни елип кәлди. 14 Чекәткиләр топ-топи билән учуп келип, пүтүн Мисир зимининиң у четидин бу четигичә һәммә йәргә қонди. Бунчә көп чекәткә әзәлдин көрүлүп бақмиған болуп, буниңдин кейинму көрүлүши мүмкин әмәс еди. 15 Пүтүн зимин қаридап кәтти. Чекәткиләр мөлдүрдин аман қалғанларниң һәммисини, йәни өсүмлүкләрни вә дәл-дәрәқләрниң үстидики мевиләрни йәп түгәтти. Пүтүн Мисир тәвәсидики етизлиқларда вә дәл-дәрәқләрдә йешиллиқтин һеч немә қалмиди.

16 Шуңа падиша дәрһал Муса билән Һарунни чақиртип:

— Силәрниң Пәрвәрдигариңлар болған Худа алдида һәм силәрниң алдиңларда гунакармән. 17 Әнди йәнә бирла қетим маңа кәңчилик қилип, Пәрвәрдигариңлар Худадин: «Мисирлиқларни бу әҗәллик апәттин қутқузғайсән», дәп тәләп қилғайсиләр, — деди.

18 Буниң билән Муса падишаниң йенидин чиқип, Пәрвәрдигарға дуа қилди. 19 Пәрвәрдигар шәриқ шамилини қаттиқ ғәрип бориниға айландуруп, чекәткиләрни Қизил деңизға учирип кәтти. Мисир диярида бир даниму чекәткә қалмиди. 20 Лекин Пәрвәрдигар падишани йәнила җаһил қилғачқа, у исраилларниң чегаридин чиқип кетишигә йәнила йол қоймиди.

Қараңғулуқ апити

21 Андин Пәрвәрдигар Мусаға:

— Сән қолуңни асманға көтәр! Пүтүн Мисирни зулмәт қараңғулуқ

қаплайду, — деди. [22]Муса қолини асманға көтириведи, пүтүн мәмликәтни үч күн зулмәт қараңғулуқ басти. [23]Бу чағда мисирлиқлар бир-бирини көрәлмиди, өйидинму талаға чиқалмиди. Лекин исраиллар яшайдиған йәрләр болса йоруқ турди.

[24]Падиша Мусани чақиртип:

— Силәр берип Пәрвәрдигариңларға ибадитиңларни қилиңлар. Һәтта хотун, бала-чақилириңларниму елип барсаңлар болиду. Лекин кала, қой, өшкилириңлар бу йәрдә қелиши керәк, — деди.

[25]Муса җавабән:

— Яқ! Сиз чоқум бизниң қурванлиқ вә көйдүрмә қурванлиққа ишлитидиған маллиримизни елип беришимизға ижазәт беришиңиз лазим. [26]Биз чарва маллиримизни елип беришимиз керәк, һәтта бирәр туяқниму бу йәрдә қалдурмаймиз. Биз Пәрвәрдигарға атайдиған қурванлиқни өз маллиримиз ичидин таллишимиз керәк. У йәргә бармиғичә Пәрвәрдигаримиз Худаға қайси мални қурванлиқ қилишни билмәймиз, — деди.

[27]Пәрвәрдигар Мисир падишасини җаһиллаштурғачқа, у исраилларни йәнила қоюп бәрмиди. [28]Падиша Мусаға:

— Көзүмдин йоқал! Сени иккинчи көзүм көрмисун. Йәнә көрүнгүчи болсаң, җениңни алимән! — деди.

[29]Муса униңға:

— Ейтқиниңиз кәлсун. Мәнму сизни иккинчи көрмәймән, — деди.

Пүтүн Мисирдики тунҗа балиларниң өлүши

11 Пәрвәрдигар бурун Мусаға мундақ дегән еди:

— Мән Мисир падишасиға вә униң пухралириға әң ахирқи апәтни чүширимән. Шуниң билән у силәрни җәзмән қоюп бериду. Әмәлиятта у силәрдин толуқ қутулуш үчүн силәрни у йәрдин қоғлап чиқириду. [2]Әнди сән берип исраилларға ейтқин. Улар мисирлиқ хошнилириниңкигә кирип, уларниң алтун-күмүч, зенәт буюмлирини сорап алсун. [3](Пәрвәрдигар мисирлиқларни исраилларни йеқин көридиған қилған еди. Падишаниң әмәлдарлири вә пухралирини Мусани улуқ адәм дәп һөрмәтләйдиған қилған еди.)

[4]Шуниң билән Муса Мисир падишасиға:

— Пәрвәрдигар: «Бүгүн түн йеримида Мән Мисирниң һәммә йерини кезимән. [5]Шу вақитта тәхттә олтарған падишаниң тунҗисидин

тартип таки әң әрзимәс аял хизмәткарниң тунҗисиғичә болған мисирлиқларниң тунҗа оғуллири һәммиси, шундақла тунҗа туғулған малларму өлиду. [6]Шу чағда пүтүн Мисирда әзәлдин көрүлмигән вә буниңдин кейинму көрүлмәйдиған қаттиқ жиға-зар болиду. [7]Лекин исраилларға яки уларниң мал-варанлириға һətта иштму қавап қоймайду», дәйду. Әйнә шу чағда силәр Пәрвәрдигарниң мисирлиқлар билән исраилларни пәриқләндүридиғанлиғини билисиләр. [8]Ахирида әмәлдарлириңниң һәммиси алдимға келип егилип, мениң хәлқим исраилларни бу йәрдин елип кетишимни тәләп қилиду. Мана шу чағда мән бу йәрдин кетимән,— деди. Андин Мисир падишасиниң алдидин дәрғәзәп билән чиқип кәтти.

[9]Пәрвәрдигар Мусаға: «Мисир падишаси сениң сөзүңни давамлиқ рәт қиливериду. Шундақ қилип, Мән Мисирда техиму көп мөҗүзиләрни көрситәләймән», дегән еди. [10]Муса билән Һарун падиша алдида мана шундақ нурғун мөҗүзиләрни көрсәткән болсиму, лекин Пәрвәрдигар падишани җаһиллаштурғанлиғи үчүн, у исраилларниң чегаридин чиқип кетишигә йол қоймиған еди.

«Өтүп кетиш» һейти

12 Пәрвәрдигар Мисирда Муса билән Һарунға мундақ деди:
[2]— Һазирдин тартип бу ай силәр исраил хәлқи үчүн жилниң биринчи ейи болсун. [3]Силәр Мениң мону йол-йоруқлиримни пүтүн исраил хәлқигә үгитиңлар: Мошу айниң онинчи күни һәр бир аилиниң аилә башлиғи өз аилиси үчүн Худаға қурванлиқ қилишқа бир қой яки өшкә тәйярлисун. [4]Әгәр аилисидә адәм аз болуп, бир мални йәп болалмиса, уни хошниси билән бирлишип қурванлиқ қилип, гөшини адәм сани вә истимал миқдариға қарап тәхсим қилсиму болиду. [5]Лекин қурванлиққа ишлитилидиған мал бир яшлиқ мәйипсиз қошқар яки текә болуши керәк. [6]Пүтүн исраил аилилири талланған мални мошу айниң он төртинчи күнигичә яхши сақлап, шу күни кәчтә сойсун. [7]Андин униң қенидин бир аз елип, мал йейилған өйниң ишигиниң беши вә кешигигә сүркәп қойсун. [8]Шу кечиси гөшни кавап қилип, аччиқ-чүчүк көктат вә петир нан билән йесун. [9]Гөшни хам пети яки суда пиширип йемәй, пүтүн мални бешидин туйиғичә ич бағри билән қошуп кавап қилип йесун. [10]Ешип қалғинини әтисигә қалдурмай, шу кечила көйдүрүвәтсун. [11]Гөшни йегән вақтиңларда, худди сәпәргә тәйярланғандәк белиңларни

чиң бағлап, чоруғуңларни кийип, қолуңларға һасаңларни тутуп чапсан йәңлар. Бу Пәрвәрдигар өтүп кетидиған күндур.

12 У кечиси Мән пүтүн Мисирни кезип, мәйли адәм яки малниң
болсун, тунҗа әркәклириниң һәммисини өлтүримән. Мисирниң
барлиқ илаһлириниң үстидин һөкүм қилимән. Чүнки Мән
Пәрвәрдигардурмән. 13 Ишик кешәклиридики қан силәр туридиған
өйләрниң бәлгүси. Мән бу қанларни көргинимдә, өйлириңларға
кирмәй өтүп кетимән. Мисирлиқларни җазалиған вақтимда,
силәргә һеч қандақ зиян-зәхмәт йәтмәйду.

«Петир нан» һейти

14 Пәрвәрдигар мундақ деди:

— Силәр бу күнни хатириләп, һәр жили мошу күндә Пәрвәрдигар
үчүн һейт өткүзүңлар. Бу силәрниң мәңгүлүк урпи-адитиңлар
болсун. 15 Йәттә күнлүк һейт мәзгилидә петир нан йәңлар. Һейтниң
биринчи күнила өйлириңлардики хемиртуручни ташлаветиңлар.
Чүнки бу йәттә күн ичидә хемиртуруч арилаштурулған һәр қандақ
йемәкликни йегән адәм исраиллар қатаридин чиқириветилиду.
16 Һейтниң биринчи вә йәттинчи күнлири бир йәргә җәм болуп
ибадәт қилиңлар. Бу икки күндә йемәклик тәйярлаштин башқа
һеч қандақ иш қилмаңлар. 17 «Петир нан» һейти өткүзүп туруңлар.
Чүнки Мән мошу күни силәрниң һәр қайси қәбилилириңларни
топ-топи билән Мисирдин елип чиқимән. «Петир нан» һейтини
өткүзүш силәрниң мәңгүлүк урпи-адитиңлар болсун. 18 Һәр жили
биринчи айниң он төртинчи күни кәчқурундин башлап жигирмә
биринчи күни кәчқурунғичә, петир нан йәңлар. 19 Бу йәттә күн ичидә
өйлириңларда хемиртуруч болмисун. Хемиртуруч арилаштурулған
һәр қандақ йемәкликни йегән киши, мәйли бу жутниң адими яки
яқа жутлуқ болсун, Мениң хәлқим қатаридин чиқириветилиду.
20 Қәйәрдә болушуңлардин қәтъий нәзәр, хемиртуруч арилаштурулған
һәр қандақ йемәкликни йемәй, петир нан йәңлар.

Тунҗа «Өтүп кетиш» һейти

21 Муса пүтүн исраилларниң ақсақаллирини чақирип, уларға
мундақ деди:

— Һәр бир аилә бирдин мал таллап, уни «Өтүп кетиш» һейтиниң

мели сүпитидә сойсун. [22]Қоллириға бир тутам лепәкгүл елип, дастики қурванлиқ қилинған малниң қениға чилап, уни ишиклириниң беши вә кешигигә сүркисун. Әтиси әтигәнгичә һеч ким ишиктин чиқмисун. [23]Чүнки Пәрвәрдигар мисирлиқларни һалак қилиш үчүн бу зиминни кезиду. У ишик беши вә кешигидики қанни көргинидә, харап қилғучи периштәниң өйлириңларға кирип силәрни өлтүрүшигә йол қоймайду. [24]Силәр вә әвлатлириңлар бу қаидигә мәңгү әмәл қилиңлар. Бу силәрниң мәңгүлүк урпи-адитиңлар болсун. [25]Силәр Пәрвәрдигар беришкә вәдә қилған зиминға барғиниңлардиму, бу һейт мәрасимиға әмәл қилиңлар. [26]Әгәр пәрзәнтлириңлар силәрдин: «Бу қандақ мәрасим?» дәп сориса, [27]силәр: «Бу «Өтүп кетиш» күнини хатириләш үчүн, Пәрвәрдигарға атилип қилинған қурванлиқ мәрасимидур. Чүнки Пәрвәрдигар Мисирда мисирлиқларниң җенини алған кечидә у биз исраилларниң өйлиридин өтүп кетип, мисирлиқларни өлтүрүп, аилилиримизни сақлап қалған», дәңлар.

Исраиллар бу сөзләрни аңлап, башлирини егип Худаға сәҗдә қилишти. [28]Андин улар берип, Пәрвәрдигарниң Муса билән Һарунға қилған әмри бойичә иш қилди.

Тунҗа туғулған әркәкләрниң өлтүрүлүши

[29]Шу күни йерим кечидә Пәрвәрдигар тәхттә олтарған падишаниң тунҗисидин тартип таки аң әрзимәс зиндандики мәһбусларниң тунҗисиғичә болған мисирлиқларниң тунҗа оғуллириниң һәммисиниң җенини алди, шундақла тунҗа туғулған малларниму өлтүрди. [30]У кечә Мисир падишаси, униң әмәлдарлири вә пүтүн мәмликәт пухралири орнидин туруп, қаттиқ жиға-зар қилишти. Чүнки адәм өлмигән бирму аилә йоқ еди. [31]У кечә Мисир падишаси Муса билән Һарунни чақиртип, уларға:

— Дәрһал кетиңлар! Силәр һәммә исраилларни башлап, жутумдин тез чиқип кетиңлар. Тәливиңлар бойичә берип Пәрвәрдигариңларға ибадәт қилиңлар. [32]Кала, қой, өшкилириңларниму елип кетиңлар. Маңиму хәйирлик дуа қилип қоюңлар, — деди.

[33]Мисирлиқлар исраилларни өз жутидин чапсан кетишкә алдиратти. Улар:

— Силәр чиқип кәтмисәңлар, биз өлүп түгәйдикәнмиз, — дейишти. [34]Шуниң билән исраиллар петир хемирларни тәңниләргә селип,

кийим-кечәклири билән йөгәп, мүрисигә қоюп елип меңишти. 35Улар йәнә Мусаниң тапилиғини бойичә мисирлиқлардин алтун-күмүч зенәт буюмлар вә кийим-кечәкләрни сорап елишти. 36Пәрвәрдигар мисирлиқларни исраилларни йеқин көридиған қилип қойған еди. Шуңа улар мисирлиқлардин немә сориса, шуни бәрди. Шундақ қилип, исраиллар мисирлиқларниң байлиқлирини елип кәтти.

Исраилларниң Мисирдин чиқип кетиши

37Исраиллар Рәмис шәһиридин Суккот шәһиригә қарап пиядә йолға чиққинида, аяллар билән балиларни һесапқа алмиғанда, пәқәт әрләрла алтә йүз миң киши еди. 38Көплигән ят қәбилиликләрму уларға қошулуп, нурғун кала-қойлирини елип биллә меңишти. 39Улар Мисирдин елип кәлгән хемирлардин петир нан қилди. Чүнки улар Мисирдин тез чиқип кетишқа мәҗбур болғачқа, хемир көптүрүп, йемәклик тәйярливелишқа үлгирәлмигән еди.

40Исраиллар Мисирда җәми төрт йүз оттуз жил турди. 41Дәл төрт йүз оттуз жил тошқан күни Пәрвәрдигарниң хәлқи исраилларниң һәр қайси қәбилилири Мисирдин чиқти. 42Шу күни кечидә Пәрвәрдигар Өзи уларни Мисирдин муһапизәт қилип елип чиққан еди. Шуңа исраиллар бу кечини Пәрвәрдигарға атап, әвлаттин әвлатқичә һәр жили хатириләйдиған болди.

«Өтүп кетиш» һейтиниң қаидә-түзүми

43Пәрвәрдигар бурун Муса билән Һарунға мундақ дегән еди:

— «Өтүп кетиш» һейтиниң қаидә-түзүмлири монулардин ибарәт: «Өтүп кетиш» һейтиниң қурванлиқ гөшини ят қәбилиликләр йемисун. 44Лекин силәр сетивалған һәм хәтнә қилдурған қуллар йесә болиду. 45Өйүңларда вақитлиқ туруватқан ятлар вә чакарлар уни йесә болмайду. 46Қойниң гөши ташқириға елип чиқилмай, өйниң ичидила йейилсун. Қойниң бир тал сүйигиму сундурулмисун. 47Пүтүн исраил хәлқи бу қаидә-түзүмләргә риайә қилсун. 48Әгәр араңларда олтиридиған ят қәбилиликләр Пәрвәрдигарға ибадәт қилай дәп, бу һейтни өткүзүшни халиса, алди билән өз аилисидики пүтүн әрләрни хәтнә қилдурсун. Шундақ қилғанда, улар исраилларға охшаш бу һейтни өткүзәләйду. Лекин хәтнә қилинмиғанлар қойниң гөшини йемисун. 49Мәйли исраиллар болсун, мәйли исраиллар

арисида олтиридиған ят қәбилиликләр болсун, һәммиси мана шу қаидә-түзүмләргә әмәл қилиши лазим.

50 Исраиллар Пәрвәрдигарниң Муса билән Һарунға буйруған қаидә-түзүмлиригә әмәл қилди. 51 Пәрвәрдигар мана шу күни исраилларниң һәр қайси қәбилилирини Мисирдин елип чиқти.

Тунҗа туғулғанни Худаға аташ

13 Пәрвәрдигар бурун Мусаға:

2 — Силәр тунҗа оғлуңларни вә тунҗа туғулған әркәк мални Маңа атаңлар. Чүнки исраилларниң тунҗа оғуллири вә тунҗа туғулған әркәк маллири Маңа мәнсүптур, — дегән еди.

3 Муса исраил хәлқигә мундақ деди:

— Бу күнни есиңларда чиң тутуңлар. Чүнки бу күн силәр қуллуқта яшиған Мисир зиминидин йолға чиққан күн. Бу күн Пәрвәрдигар зор қудрити билән силәрни у йәрдин елип чиққан күндур. Шуңа силәр һәр жили бу күни хемиртуруч арилаштурулған һәр қандақ йемәкликни йемәңлар. 4 Силәр Мисирдин йолға чиққан бу күн зираәтләр бих чиқарған баш баһардики бир күндур. 5 Пәрвәрдигар силәрни қананлар, хитлар, аморлар, һивилар вә йәбусларниң зиминлириға елип барғандин кейин, силәр һәр жили мошу вақитта бу күнни мубарәкләп һейт өткүзүңлар. Чүнки сүт вә һәсәл еқип туридиған бу үнүмлүк зиминни Пәрвәрдигар силәргә беридиғанлиғи тоғрисида әждатлириңларға қәсәм бәргән. 6 Һейт мәзгилидә йәттә күнгичә петир нан йәңлар. Йәттинчи күни Пәрвәрдигар үчүн алаһидә ибадәт мәрасими өткүзүңлар. 7 Бу йәттә күн ичидә петир нан йәңлар. Араңларда, һәтта зимин тәвәлигиңлардиму хемиртуруч болмисун. 8 Һейт күнлири силәр пәрзәнтлириңларға бу һейтниң силәрниң Мисирдин айрилған вақтиңларда Пәрвәрдигар көрсәткән пүтүн мөҗүзиләрни әсләш үчүн өткүзүлидиғанлиғини чүшәндүрүңлар. 9 Пәрвәрдигарниң йол-йоруқлирини һемишәм еғиздин чүшәрмәслигиңлар үчүн, бу һейт худди қолуңларға яки пешанәңларға чекип қоюлған бәлгүдәк силәргә әслитип туриду. Чүнки Пәрвәрдигар зор қудрити билән силәрни Мисирдин елип чиқти. 10 Шуңа силәр һәр жили мән бәлгүлигән мошу вақитта бу һейтни өткүзүңлар.

11 Пәрвәрдигар силәргә вә силәрниң әждатлириңларға вәдә қилғинидәк, у силәрни қананлиқларниң зиминиға елип келип, у йәрни силәргә

тәғдим қилғандин кейин, [12]силәр тунҗа туғулғанни Пәрвәрдигарға атишиңлар лазим. Пүтүн тунҗа оғул вә чарва малларниң тунҗиси Пәрвәрдигарға мәнсүп болсун. [13]Силәр тунҗа әркәк тәхәйниң орниға қой қурванлиқ қилсаңларму болиду. Әгәр ундақ қилмисаңлар, тәхәйниң бойнини сундуруп қурванлиқ қилиңлар.* Лекин тунҗа оғуллириңларни чоқум төләм берип қайтурувелиңлар. [14]Кәлгүсидә оғуллириңлар: «Буниң мәнаси немә?» дәп сориса, силәр: «Пәрвәрдигар зор қудрити билән бизни Мисирдики қуллуқтин қутулдуруп чиққан. [15]У чағда Мисир падишаси җаһиллиқ қилип, бизни чегаридин чиқармиған еди. Шуңа Пәрвәрдигар мисирлиқларниң тунҗа оғулларини вә һайванлириниң тунҗа әркәк балилирини һалак қилди. Шу сәвәптин биз пүтүн чарва маллиримизниң тунҗа әркәк балилирини Пәрвәрдигарға атап қурванлиқ қилимиз. Бирақ тунҗа оғуллиримизни төләм берип қайтурувалимиз. [16]Бизниң бу қаидигә әмәл қилишимиз худди қолумизға яки пешанимизгә чекип қоюлған бәлгү мәлум нәрсини бизгә әслитип турғанға охшаш, бизниңму Пәрвәрдигарниң зор қудрити билән бизни Мисирдин елип чиққанлиғини әсләп турушимиз үчүндур», дәп җавап бериңлар.

Булут түврүги вә от түврүги

[17]Мисир падишаси исраилларни қоюп бәргән вақитта, гәрчә уларниң филистинликләр зимини билән меңиши баридиған җайға йеқин болсиму, Худа уларни у йолға башлимиди. Чүнки Худа: «Хәлқим җәңгә учрап қалса, бәлким пушайман қилип, Мисирға қайтип кетиши мүмкин», дәп ойлиған еди. [18]Шуниң үчүн Худа уларни жирақ йол билән чөлдин өткүзүп, Қизил деңиз тәрәпкә башлап маңди. Исраиллар Мисирдин чиққанда, қураллинип җәңгә тәйяр болуп маңған еди.

[19]Муса Йүсүпниң җәсәт-сүйигинимү елип маңди. Чүнки Йүсүп өз қан-қериндашлири болған исраилниң оғуллири алдида: «Худа силәрни чоқум қутқузиду. Шу чағда силәр чоқум мениң җәсәт-сүйигимни биллә елип кетиңлар», дәп уларни қәсәм қилдурған еди.

[20]Исраиллар Суккот шәһиридин чиқип, чөлниң бойидики Әтам дегән йәрдә чедирлирини тикти. [21]Пәрвәрдигар күндүзи булут

**13. Улақларниң орниға қойларни қурванлиқ қилиш рухситиниң берилишидә улақларниң ихтисадий қиммитиниң жуқурилиғи нәзәргә елинған.*

түврүги арқилиқ уларға йол башлиса, кечиси от түврүги арқилиқ уларниң йолини йорутти. Шундақ қилип, улар кечә-күндүз маңалайдиған болди. 22Пәрвәрдигар күндүзи булут түврүгини, кечиси от түврүгини хәлиқтин айривәтмиди.

Исраилларниң Қизил деңиздин өтүши

14 Пәрвәрдигар Мусаға:
2— Сән исраилларға ейтқин, улар кәйнигә бурулуп, Мигдол шәһири билән деңиз арилиғидики Пи-Һаһирот дегән йәрниң йенида қонуп, чедирлирини Баал-Сәфонға қаритип деңиз бойида тиксун. 3Буниң билән Мисир падишаси «Исраиллар айлинип жүрүп, ахир йолдин адишип чөлдә қамилип қалди», дәп ойлисун. 4Мән уни җаһиллаштуримән. Шуниң билән у силәрниң кәйиңлардин қоғлайду. У чағда Мән Мисир падишаси билән униң қошунини йеңимәндә, һәммә адәм Мениң қанчилик улуқлуғумни билиду. Мисирлиқларму Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетиду, — деди. Исраиллар Худаниң буйруғини бойичә у йәрдә чедирлирини тикти.

5Мисир падишаси «Исраиллар қечип кәтти» дегән хәвәрни аңлап, әмәлдарлири билән биллә қararини өзгәртип:

— Биз немә үчүн шунчә ахмақлиқ қилдуқ? Биз исраилларниң қечип кетишигә йол қоюп, нурғун қулдин мәһрум қаптуқ! — дейишти. 6Шуниң билән Мисир падишаси шаһанә җәң һарвусини тәйяр қилдуруп, қошунини башлап йолға чиқти. 7Мисирдики барлиқ җәң һарвулиридин сирт, у йәнә талланған алтә йүз җәң һарвусиниму елип маңди. Һәр бир җәң һарвусиниң ләшкәр башлиғи бар еди. 8Пәрвәрдигар Мисир падишасини җаһиллаштурди. Буниң билән падиша Мисирдин ғалибә билән чиқип кетиватқан исраилларниң кәйнидин қоғлиди. 9Мисир қошуни, жүмлидин җәң һарвулири, атлиқ ләшкәрләр вә пиядә ләшкәрләр исраилларни таки Қизил деңиз бойидики улар чедир қурған җайғичә тохтимай қоғлап барди. У йәр Пи-Һаһиротниң йенида болуп, Баал-Сәфонниң қарши тәрипидә еди.

10Исраиллар Мисир падишаси вә униң қошуниниң уларни қоғлап кәлгәнлигини көрүш билән интайин қорқуп, Пәрвәрдигарға пәрият қилди. 11Улар Мусаға:

— Бизни Мисирдин бу йәргә елип кәлгиниңиз немиси? Бизни чөл-баяванда өлсун демәкчимусиз? Һәҗәва, Мисирда биз ятқидәк гөрму тепилмасмиди? 12Өз вақтида биз сизгә: «Болди қилиң, Мисирда қул болсақ болайли», демигәнмидуқ?! Қул болуш һаман чөлдә өлгәндин яхши әмәсмиди?! — дейишти.

13Бирақ Муса уларға:

— Қорқмаңлар, тәврәнмәңлар! Бүгүн силәр Пәрвәрдигарниң силәрни қандақ қутқузидиғанлиғини көрисиләр. Силәр бүгүн көргән мисирлиқларни иккинчи көрмәйсиләр. 14Пәрвәрдигар силәр үчүн җәң қилиду. Силәр шүк туруңлар, — дәп җавап қайтурди.

15Пәрвәрдигар Мусаға:

— Маңа йелинма! Исраилларға «Меңиңлар», дәп буйруғин. 16Андин тайиғиңни деңизға қаритип шилтиғин. Шундақта деңиз сүйи иккигә бөлүнидудә, исраиллар қуруқ йәрдин меңип өтәләйду. 17Мән мисирлиқларни җаһиллаштуримән. Шуниң билән улар силәрниң арқаңлардин қоғлайду. Буниң билән Мән Мисир падишаси, униң ләшкәрлири, җәң һарвулири вә атлиқ ләшкәрлири үстидин ғалибә қилимән. Шундақ қилип, һәммә адәм Мениң қанчилик улуқлуғумни билиду. 18Мән уларни мәғлуп қилғинимда, улар Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни билиду, — деди.

19Исраилларниң алдида йол башлап меңиватқан Худаниң периштәси әнди уларниң кәйнигә өтти. Булут түврүгиму кәйнигә өтүп, 20мисирлиқлар билән исраилларниң оттурисиға берип тохтиди. Булут мисирлиқларға қараңғулуқ чүшәрди, лекин исраилларни йорутти. Шуңа Мисир қошуни исраилларға кечичә йеқин келәлмиди.

21Муса деңизға қолини шилтиди. Пәрвәрдигар бир кечә қаттиқ шәриқ шамили чиқирип, деңиз сүйини кәйнигә яндурди. Деңиз сүйи иккигә бөлүнүп қуруқлуқ пәйда болди. 22Исраиллар деңиз оттурисидики қуруқлуқтин меңип, деңиздин өтти. Сулар егиз тамдәк көтирилгән һалда уларниң икки тәрипидә туратти. 23Мисирлиқлар, жүмлидин падишаниң җәң һарвулири вә атлиқ ләшкәрлири уларни қоғлап, деңиздики қуруқ йолға кирди. 24Таң сүзүлә дегәндә, Пәрвәрдигар от вә булут түврүги ичидин Мисир қошуниға қарап, уларни қалаймиқан қиливәтти. 25Уларниң җәң һарвулириниң чақлири чүшүп қелип, улар давамлиқ меңишқа амалсиз қалди. Мисирлиқлар:

— Пәрвәрдигар исраилларға ярдәм қилип, бизни мәғлуп қилди. Тез қачайли! — дейишти.

26 Пәрвәрдигар Мусаға:

— Деңизға қолуңни узарт, бөлүнгән су әслигә кәлсун. Мисирлиқлар вә уларниң җәң һарвулири, атлиқ ләшкәрлири суға ғәриқ болсун, — деди. 27 Бу таң атқан вақит болуп, Муса қолини деңизға қаритип шилтиди. Буниң билән су йәнә әслигә қайтти. Мисирлиқлар икки тәрәптин келиватқан суниң ичидин қачти. Лекин Пәрвәрдигар уларни деңизда һалак қиливәтти. 28 Деңиз сүйи әслигә қайтип, исраилларни қоғлиған пүтүн җәң һарвулири, атлиқ ләшкәрләр вә пүтүн Мисир қошунлириниң бириниму қалдурмай ғәриқ қиливәтти. 29 Лекин исраиллар қуруқ җай билән деңиздин өткәндә, су худди икки тамдәк көтирилип, икки тәрәпкә бөлүнди. 30 Исраиллар деңиз бойида мисирлиқларниң җәсәтлирини көргинидә, Пәрвәрдигарниң өзлирини уларниң қолидин қутқузғанлиғини билди. 31 Исраиллар Пәрвәрдигарниң зор қудрити билән мисирлиқларни мәғлуп қилғанлиғини көрүп, Пәрвәрдигардин қорқти вә Униңға ишәнди. Униң хизмәткари болған Мусағиму ишәнди.

Мусаниң Худаға мәдһийә ейтиши

15 Шу чағда Муса билән исраиллар Пәрвәрдигарни мәдһийиләп, мундақ нахша ейтти:

«Пәрвәрдигарға һәмдусана ейтимән,
чүнки У шанлиқ ғалибә қучти,
Җәң һарвулири вә атлиқларни деңизға ғәриқ қилди.
2 Пәрвәрдигар мениң қудритим, мениң нахшам,
У мени қутулдурди.
У мениң Худайимдур, шуңа махтаймән Уни,
У атам ибадәт қилған Худадур, шуңа мәдһийиләймән Уни.
3 Пәрвәрдигар җәңчидур, «Мәңгү Бар Болғучи» Униң нами,
4 Деңизға ғәриқ қилди У Мисир қошуни һәм җәң
һарвулирини,
Қизил деңизға ғәриқ қилди У уларниң алий ләшкәр
башлиқлирини.

5 Чоңқур деңиз жутти уларни,
Улар таштәк деңизға чөкти.
6 Сениң оң қолуң, әй Пәрвәрдигар, қудрәттә камал тапти,
Шуңа Сән, әй Пәрвәрдигар, тар-мар қилдиң дүшминиңни.
7 Чәксиз һәйвитиң йәр билән йәксән қилди Саңа қарши
чиққанларни,
Қәһәр-ғәзивиң самандәк өртиди уларни.
8 Күчлүк тиниғиңдин сулар тамдәк тиклинип,
Деңиз теги қуруқлуққа айланди.
9 Дүшмән: ‹Уларни қоғлап тутимән›, дәп жар салди.
‹Мал-мүлкини олжа елип, қиличлап йоқитип дәрдимни
алимән›, деди.
10 Бирақ у чағда Сән боран чиқирип,
деңизға ғәриқ қилдиң уларни.
Улар гоя қоғушундәк суниң тегигә чөкти.
11 Әй Пәрвәрдигар, аләмдә нәдә болсун Сәндәк бир Илаһ?
Кимдә болсун Сәндикидәк һәйвәт, улуқ шан-шәрәп?
Кимму Саңа охшаш көрситәлисун мөҗүзә-карамәт?
12 Оң қолуңни созған едиң, зимин жутти дүшминиңни.
13 Меһриң билән йетәкләйсән қутулдурған хәлқиңни,
Муқәддәс маканиңға башлап келисән қудритиң билән уларни.
14 Буларни аңлиса титирәк басар жими аләмни,
Вәһимә басар филистин хәлқини.
15 Идомниң әмирлири қорқушуп кетәр,
Моабниң батурлирини һәм титирәк басар.
Қананлиқларму вәһимигә чүшәр,
16 Уларға дәһшәт вәһимә чүшәр.
Көргинидә, әй Пәрвәрдигар, зор қудритиңни,
Қуллуқтин қутқузған хәлқиң өтүп болғичә улар алдидин,
Улар тиңирқап турушуп қалар.
17 Башлап келип уларни Өз теғиңға,
У йәрдә уларни көчәт қилип йетиштүрәрсән.
Сән Пәрвәрдигар таллиған макандур у,
Муқәддәс туралғуни у йәрдә салarсән.
18 Әбәдил-әбәт Падиша болғайсән, әй Пәрвәрдигар!»

19 Мисирниң җәң һарвулири вә атлиқ ләшкәрлири деңиздики
қуруқ йолға киргәндә, Пәрвәрдигар деңиз сүйини бирләштүрүп,
уларни суға ғәриқ қиливәткән еди. Бирақ исраиллар болса,
деңизниң оттурисидики қуруқ йәрдин меңип деңиздин өтүп кәткән
еди. 20 Һарунниң һәдиси Мәрийәм пәйғәмбәр қолиға дап тутқан
еди, нурғун аялларму униң билән биллә дап челип, уссул ойнашти.
21 Мәрийәм Худани мәдһийиләп, уларға мундақ нахша ейтип бәрди:

«Пәрвәрдигарға һәмдусана болғай, чүнки У шанлиқ ғалибә
қучти.
Җәң һарвулири вә атлиқларни деңизға ғәриқ қилди».

Мараһтики аччиқ су

22 Кейин Муса исраилларни Қизил деңиздин башлап, Шур чөлигә
елип кәлди. Улар чөлдә уда үч күн меңип, су тапалмай, 23 ахир Мараһқа
йетип кәлди. У йәрниң сүйи аччиқ болуп, ичкили болматти. Шуңа у
йәр Марах* дәп аталди.

24 Халайиқ Мусадин:

— Немә ичимиз? — дәп, униңға наразилиқ билдүрди. 25 Муса
Пәрвәрдигарға йелинип тәләп қилған еди, Пәрвәрдигар униңға
бир шахни көрсәтти. У шахни суға ташлиған еди, аччиқ су ичкили
болидиған татлиқ суға айланди.

Пәрвәрдигар уларни синаш үчүн, у йәрдә уларға Өз тәләп вә
шәртлирини елан қилди. 26 Пәрвәрдигар:

— Әгәр силәр Пәрвәрдигар Худа болған Мениң сөзүмгә қулақ
селип, Мениң нәзәримдики дурус ишларни қилип, Мениң әмир-
пәрманлиримға толуқ әмәл қилсаңлар, у чағда Мән мисирлиқларға
кәлтүргән кесәлләрни силәргә кәлтүрмәймән. Мән силәргә шипалиқ
беридиған Пәрвәрдигардурмән, — деди.

27 Андин кейин улар Елим дегән йәргә йетип кәлди. У йәрдә
он икки булақ, йәтмиш түп хорма дәриғи бар еди. Шуңа улар су
бойида чедирлирини тикти.

**23. Марах — аччиқ дегән мәнани билдүриду.*

Манна билән бөдүнә

16 Пүтүн исраиллар Елим дегән йәрдин жүрүп кәтти. Улар Мисирдин кетип бир йерим айдин кейин, Елим билән Синай теғиниң арилиғидики Сийн чөлигә йетип барди. 2 Чөлдә улар Муса билән Һарунға наразилиқ билдүрүп, 3 уларға:

— Пәрвәрдигар бизни Мисирда өлтүрүвәткән болсиму болар екән. У йәрдә һеч болмиғанда қазанни чөрәдәп олтирип, гөш вә башқа йемәкликләрни тойғидәк йәттуқ. Лекин силәр бизни чөлгә елип келип, бу йәрдә ачлиқтин өлтүрмәкчи болуватисиләр, — дейишти.

4 Буниң билән Пәрвәрдигар Мусаға:

— Мән асмандин йемәклик яғдуримән. Исраиллар һәр күни чиқип шу күнлүк озуғини жиғивалсун. Бу арқилиқ Мән уларни синап, уларниң йол-йоруқлиримға бойсунған яки бойсунмиғанлиғиға қараймән. 5 Һәр һәптиниң алтинчи күни кәлгәндә, улар икки күнлүк озуқни жиғивалсун, — деди.

6 Шуңа Муса билән Һарун исраилларға:

— Бүгүн кечә силәрни Мисирдин елип чиққучиниң Пәрвәрдигар екәнлигини билисиләр. 7 Әтә әтигәндә Пәрвәрдигарниң улуқлуғини көрисиләр. Рәнҗигәнлигиңлар Униң қулиғиға йәтти. Силәрниң наразилиғиңлар Униңға қаритилғандур. Бизгә қарши наразилиқ билдүргидәк биз ким едуқ? 8 Пәрвәрдигар кәчтә силәргә гөш бериду. Әтигәндә силәрни тойғидәк нан билән тәминләйду. Чүнки У силәрниң рәнҗигәнлигиңларни аңлиди. Силәрниң биздин рәнҗигиниңлар, әмәлиятта Пәрвәрдигардин рәнҗигәнлигиңлардур! — деди.

9 Андин Муса Һарунға:

— Сән берип, пүтүн халайиққа: «Пәрвәрдигарниң алдиға жиғилиңлар, чүнки У силәрниң наразилиғиңларни аңлиди» дегин, — деди. 10 Һарун пүтүн халайиққа гәп қиливатқан вақтида, улар чөллүккә қариведи, Пәрвәрдигарниң парлақ нуриниң булутлар арисида чақнап турғанлиғини көрди. 11 Шу чағда Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:

12 — Мән исраилларниң рәнҗигәнлигини аңлидим. Сән уларға: «Худа ‹Кәчқурун гөш, әтигәндә тойғидәк нан йәйсиләр. Буниң билән силәр Мениң Пәрвәрдигариңлар Худа екәнлигимни билисиләр› деди», дегин.

13 Кәчқурун сан-санақсиз бөдүнә учуп келип, пүтүн қараргаһни қаплиди. Әтиси сәһәрдә қараргаһниң әтрапидики йәр йүзигә

шәбнәм чүшкән еди. 14Шәбнәм парланғандин кейин, чөллүкниң йәр йүзидә непиз бир қәвәт қирудәк нәрсә көрүнди. 15Исраиллар буниң немә екәнлигини билишәлмәй, бир-биридин:

— Бу немиду? — дәп сорашти.

Муса уларға:

— Бу болса, Пәрвәрдигар силәргә ата қилған йемәклик. 16Пәрвәрдигар һәр бириңларни өз еһтияҗиға қарап, һәр аилә киши бешиға икки қачидин жиғивалсун, дәп буйруған, — деди.

17Исраиллар Худаниң әмри бойичә иш қилди. Бәзиләр көпирәк жиғивалди, бәзиләр азирақ жиғивалди. 18Көпирәк «Қиру» жиғивалғанларниң ешип қалмиди, аз жиғивалғанларниңму кемип қалмиди. Һәммисиниң жиғивалғини өз еһтияҗиға дәлму-дәл еди. 19Муса уларға:

— Йемәкликни иккинчи күнигә ашуруп қоюшқа рухсәт йоқ, — деди. 20Лекин бәзиләр Мусаниң сөзини аңлимай, әтиси әтигәнгә бир аз ашуруп қойди. Бирақ ашуруп қоюлған йемәкликниң һәммиси қурутлап сесип кәтти. Шуниң билән Муса уларға хапа болди.

21Һәммә адәм һәр күни әтигәндила чиқип, өзигә еһтияҗлиқ йемәклик жиғивалатти. Чүнки күн қизиған вақитта йемәклик ерип кетәтти. 22Алтинчи күни улар икки һәссә артуқ, йәни һәр киши төрт қачидин йемәклик жиғивалди. Хәлиқ ичидики ақсақаллар бу ишни Мусаға мәлум қилди. 23Муса уларға:

— Пәрвәрдигар: «Әтә дәм елиш күни. Бу күн Пәрвәрдигарға атилиши керәк. Бүгүн отта қақлап вә суда қайнитип пиширидиғанлириңларни халиғиниңларчә пишириңлар. Ешип қалғинини әтигә қалдуруңлар», дәп буйруған, — деди. 24Улар Мусаниң тапшуруғи бойичә ешип қалған йемәкликләрни иккинчи күнигә қалдурғинида, қурутлапму қалмиди, сесипму қалмиди. 25Муса уларға:

— Бүгүн мошу йемәкликләрни йәңлар. Чүнки Пәрвәрдигарға атилидиған дәм елиш күнидә силәр йәрдин һеч қандақ йемәклик тапалмайсиләр. 26Силәр чоқум алтә күн ичидә йемәклик жиғивелиңлар, йәттинчи күни дәм елиш күни болуп, бу күни һеч нәрсә тапалмайсиләр, — деди.

27Йәттинчи күни бәзиләр йәнила йемәклик жиққили чиққан еди. Лекин улар һеч нәрсә тапалмиди. 28Пәрвәрдигар Мусаға:

— Бу хәлиқ һелиғичә Мениң әмир-пәрманлиримни рәт қилива-

тамду? [29]Есиңларда тутуңларки, Мән болсам Пәрвәрдигардурмән. Мән силәргә дәм елиш күнини ата қилдим. Шу сәвәптин алтинчи күни силәргә икки күнлүк йемәклик бәрдим. Йәттинчи күни һәммә адәм сиртқа чиқмай, өйидә олтарсун, — деди. [30]Шуңа исраиллар йәттинчи күни иш қилмай дәм елишти.

[31]Исраиллар бу йемәкликни манна дәп атиди. У ашкөкиниң уруғиға охшаш ақ рәңлик болуп, тәми һәсәл қошулған нанға охшатти. [32]Муса уларға:

— Пәрвәрдигар бизгә: «Әвлатлириңларниң Мениң силәрни Мисирдин елип чиқип, чөл-баяванда йемәклик билән тәминлигәнлигимни билиши үчүн маннидин икки қача сақлап қоюңлар» дегән, — деди [33]вә Һарунға:

— Бир комзәккә икки қача кәлгидәк манна елип, әвлатлиримизға сақлап қоюш үчүн, уни Пәрвәрдигарниң һозурида қоюп қойғин, — деди. [34]Вақти кәлгәндә, Һарун Пәрвәрдигарниң Мусаға чүшәргән әмри бойичә комзәкни келишим сандуғиниң* ичигә, пәризләр йезилған таш тахтиларниң алдиға қоюп сақлап қойди. [35]Исраиллар таки терилғу йери бар болған Қанан зиминиға берип олтиқлашқичә, җәми қириқ жил манна йеди. [36](Әйни заманда өлчәм қачисиниң сиғими жигирмә литр нәрсә патқидәк еди.)

Ғар таштин чиққан су

17 Исраил хәлқи Сийн чөлидин чиқип, Пәрвәрдигарниң йол-йоруғи билән қәдәмму қәдәм сәпәр қилип, Рәфидимдә қонди. Бирақ у йәрдә су йоқ еди. [2]Шуңа улар йәнә Мусадин рәнҗип:

— Бизгә ичкили су бәргәйсиз! — деди.

Муса уларға:

— Силәр немишкә рәнҗийсиләр? Немишкә Пәрвәрдигарни синайсиләр? — деди.

[3]Лекин халайиқ интайин уссап кәткәчкә, Мусаға давамлиқ наразилиқ билдүрүп:

— Бизни Мисирдин зади немишкә елип чиқтиңиз? Сиз бизни, балилиримизни вә чарва маллиримизни уссизлиқтин өлтүрмәкчиму? — деди.

**34. Келишим сандуғиниң тәсвирини билиш үчүн 25:10-22гә қараңлар.*

4Шуниң билән Муса Пәрвәрдигарға йелинип:

— Халайиқни қандақ қилай? Улар мени чалма-кесәк қилип өлтүридиған йәргә йәтти, — деди.

5Пәрвәрдигар Мусаға:

— Сән исраилларниң ақсақаллиридин бир нәччисини елип хәлиқ алдидин өт. Қолуңға Нил дәриясиға урған таяқни еливал. 6Мән сениң алдиңда Синай теғидики бир ғар ташниң үстидә туримән. Сән ғар ташни урғиниңда, силәргә ичкили су чиқиду, — деди. Муса исраил ақсақаллириниң алдида шундақ қилғанда, су етилип чиқти. 7Муса у йәрни Масса* вә Мәриба* дәп атиди. Чүнки исраиллар у йәрдә рәнҗип, Пәрвәрдигарни синимақчи болған еди. Улар: «Пәрвәрдигар зади аримизда барму-йоқ?» дейишкән еди.

Амаләкләр билән җәң қилиш

8Амаләкләр Рәфидимгә келип, исраилларға һуҗум қилди. 9Муса Йәшуға:

— Сән әтә амаләкләр билән җәң қилиш үчүн адәм таллиғин. Мән болсам қолумға Худа маңа елип жүрүшкә әмир қилған таяқни тутуп тағниң чоққисида туримән, — деди. 10Йәшу Мусаниң тапшуруғи бойичә амаләкләр билән җәң қилди. Муса, Һарун вә Хурлар тағниң чоққисиға чиқип җәңни күзәтти. 11Муса қолини көтәрсә, исраиллар үстүн келәтти. Қолини чүшәрсә, амаләкләр үстүн келәтти. 12Мусаниң қоллири телип қалғанда, Һарун билән Хур бир ташни йөткәп келип, Мусани униң үстигә олтарғузуп, таки күн патқичә икки йенида Мусаниң қоллирини йөләп турди. 13Шундақ қилип, Йәшу амаләкләр қошунини қиличлап, уларниң үстидин ғалибә қилди.

14Андин Пәрвәрдигар Мусаға:

— Кейинки әвлатларниң бүгүнки ғалибини унтумаслиғи үчүн йезип қалдурғин. Йәшуға амаләкләрни пүтүнләй йоқитидиғанлиғимни йәткүзүп қой, — деди. 15Шуниң билән Муса бир қурванлиқ суписини ясап, униң намини «Пәрвәрдигар туғумдур», дәп атиди. 16У:

— Пәрвәрдигарниң туғини егиз көтиримән! Пәрвәрдигар әвлаттин әвлатқичә амаләкләр билән җәң қилғай, — деди.

**7. Масса — синаш дегән мәнани билдүриду.*

**7. Мәриба — рәнҗиш дегән мәнани билдүриду.*

Йетрониң Мусани зиярәт қилиши

18 Мусаниң қейинатиси — Мидиян роһанийи Йетро, Худаниң Муса вә исраилларға қилған яхшиликлиридин, йәни Худаниң исраилларни Мисирдин елип чиққанлиғидин хәвәр тапти. [2]Муса бурунла аяли вә балилирини қейинатисиниң йениға әвәтивәткән еди. [3]Тунҗа оғлиниң исми Гәршом* болуп, Муса «Мән яқа жутта мусапир болуп турған ят адәм», дәп шу исимни қойған еди. [4]Иккинчи оғлиниң исми Елийәзәр* болуп, Муса «Атам ибадәт қилған Худа маңа ярдәм қилип, мени Мисир падишасиниң өлтүрүветишидин қутқузуп қалди», дәп шу исимни қойған еди. [5]Йетро Мусаниң аяли вә икки оғлини елип, чөллүккә, йәни Муса қараргаһ қилған муқәддәс тағниң йениға кәлди. [6]У қараргаһқа кириштин бурун, Мусаға өзиниң қизи вә икки нәврисини елип кәлгәнлиги тоғрисида хәвәр йоллиған еди. [7]Шуңа Муса қейинатисиниң алдиға чиқип, тазим қилип, сөйүшүп көрүшти. Улар өз-ара аманлиқ сорашқандин кейин, Мусаниң чедириға кирди. [8]Муса униңға Пәрвәрдигарниң исраилларни қутқузуш үчүн Мисир падишаси вә униң пухралириға қилған барлиқ ишлирини ейтип бәрди. У йәнә исраилларниң йол бойи дуч кәлгән қийинчилиқлирини вә Пәрвәрдигарниң уларни қандақ қутқузғанлиғиниму сөзләп бәрди. [9]Йетро буларни аңлап интайин хошал болди. [10]У:

— Пәрвәрдигарға мәдһийиләр ейтилғай! У силәрни Мисир падишаси вә мисирлиқларниң чаңгилидин қутқузуп чиқти. Исраил хәлқини қуллуқтин азат қилди. [11]Мән Пәрвәрдигарниң пүткүл илаһлардин улуқлуғини әнди билдим. Чүнки мисирлиқлар исраилларни шу қәдәр харлиғинида, У Өз қудритини көрсәтти, — деди. [12]Буниң билән Йетро Худаға көйдүрмә қурванлиқ вә башқа қурванлиқларни атиди. Һарун вә исраилларниң һәммә ақсақаллири униң билән биллә Худа алдида қурванлиқ қилинған таамларни йеди.

Йетрониң әқиланә мәслиһити

[13]Әтиси Муса әтигәндин кәчкичә хәлиқ ичидики мажраларни бир тәрәп қилиш билән мәшғул болди. [14]Бу әһвални көргән Мусаниң қейинатиси Йетро Мусаға:

— Мунчивала халайиқ әтигәндин кәчкичә сениң йол-йоруқ

*3. *Гәршом* — «У йәрдә яқа жутлуқ» дегән сөз билән аһаңдаш.
*4. *Елийәзәр* —«Худа мениң ярдәмчим» дегән мәнани билдүриду.

беришиңни күтүп турушса, мажраларни өзәң ялғуз бир тәрәп қилишиң қандақ гәп? — деди.

15 Муса униңға:

— Халайиқ бу йәргә келип, мәндин Худаниң әмрини сорайду әмәсму?! 16 Икки адәм оттурисида мажра туғулса, улар мени издәйду. Кимниң һәқ, кимниң наһәқлиғини айрип, Худаниң қануни вә йол-йоруқлирини уларға мән йәткүзимән, — дәп жавап бәрди.

17 Йетро униңға:

— Бундақ қилғиниң яхши әмәс. 18 Бундақ кетивәрсә, өзәңниму, әтрапиңдики қериндашлириңниму чарчитип қойисән. Бунчивала көп жүкни өз үстүңгила еливалсаң, өзәң ялғуз һәл қилип болалмайсән. 19 Мән саңа мәслиһәт берәй, Худаму сениң билән биллә болиду. Сән давамлиқ хәлиққә вәкиллик қилип, Худа алдиға берип, хәлиқ арисидики мажраларни Худаға мәлум қил. 20 Худаниң қануни вә йол-йоруқлирини хәлиққә үгитип, уларға қандақ яшашни вә уларниң қандақ борчи барлиғини уқтурғин. 21 Буниңдин башқа, йәнә жамаәт ичидин қабилийәтлик, Худаға садақәтмән, ишәнчлик вә пара йемәйдиған кишиләрни таллап, миң беши, йүз беши, әллик беши вә он беши қилип тайинлиғин. 22 Уларға хәлиқ ичидики даваларни өз вақтида соришни тапшурғин. Улар қийинирақ даваларда сениң алдиңға келип, ушшақ-чүшәк мажраларни өзлири бир тәрәп қилса болиду. Шундақ болғанда, улар сениң вәзипәңни орунлишип, жүкүңни йениклитиду. 23 Әгәр сән Худаниң йол-йоруғи бойичә шундақ қилсаң, хәлиқниң дегән йеридин чиқалайсән. Хәлиқниң мажралириму тез һәл болиду, — деди.

24 Муса қейинатисиниң мәслиһитини қобул қилип, униң дегини бойичә иш қилди. 25 У исраиллар ичидин қабилийәтлик кишиләрни таллап, миң беши, йүз беши, әллик беши вә он беши қилип тайинлиди. 26 Улар жамаәтниң дава ишлирини өз вақтида сорайдиған болди. Ушшақ-чүшәк мажраларни өзлири бир тәрәп қилип, қийинирақ даваларда болса, Мусадин йол-йоруқ соришти.

27 Кейин Йетро Муса билән хошлишип жутиға қайтти.

Исраиллар Синай теғида

19 Исраиллар Мисирдин чиқип дәл икки ай болған күни Синай чөлигә йетип келип, 2 Синай теғи бағрида чедир тикти. Улар

Рәфидимдин йолға чиқип, бу йәргә кәлгән еди. [3]Муса Худаниң hозурида болуш үчүн таққа чиқти. Пәрвәрдигар тағдин Мусаға жараңлиқ авазда мундақ деди:

— Яқупниң әвлатлири болған исраилларға мону сөзлиримни ейтқин: [4]«Силәр Мән Пәрвәрдигарниң мисирлиқларни қандақ бир тәрәп қилғанлиғимни көрдүңлар. Мән худди ана бүркүт балилирини дүмбисигә миндүрүп елип жүргәндәк, силәрни йенимға елип кәлдим. [5]Шуңа әгәр силәр Маңа бойсунуп, келишимимгә әмәл қилсаңлар, нурғунлиған хәлиқләр арисидин силәрни Маңа мәнсүп қиммәтлик хәлиқ қилимән. Чүнки пүтүн дуния Маңа тәвә. [6]Силәр Мениң падишалиғимниң роһанийлири вә Маңа аталған хәлиқ болисиләр». Жуқуриқи сөзлиримни исраилларға йәткүзүп қойғин.

[7]Буниң билән Муса тағдин чүшүп, хәлиқ ичидики ақсақалларни жиғип, Пәрвәрдигар униңға буйруған сөзләрни уларға йәткүзди. [8]Улар бирдәк:

— Биз чоқум Пәрвәрдигарниң дегини бойичә иш қилимиз, — деди. Муса таққа чиқип, уларниң жавабини Пәрвәрдигарға йәткүзди.

[9]Пәрвәрдигар Мусаға:

— Мән қоюқ булут ичидә сениң йениңға келимән. Сениң билән қилишқан сөһбитимизни хәлиқ аңлап туриду. Шуниң билән улар һәр дайим саңа ишиниду, — деди.

Муса исраилларниң жавабини Пәрвәрдигарға йәткүзгәндин кейин, [10]Пәрвәрдигар униңға:

— Сән хәлиқниң йениға берип, уларни бүгүн вә әтә өзлирини Маңа атап, кийим-кечәклирини тазилашқа чақир. [11]Өгүнлүккичә һәммә тәйярлиқни пүткүзсун. Чүнки у күни Мән исраил хәлқиниң көз алдидила Синай теғиға чүшимән. [12]Бирақ сән тағниң әтрапиға өтүшкә болмайдиған чегара бәлгүләп, уларға таққа чиқмаслиқни, һәтта тағниң бағриғиму йеқин кәлмәсликни ейтқин. Кимду-ким бу таққа бир қәдәм басса, өлүмгә мәһкүм қилинсун. [13]Ундақ адәмләргә қол тәккүзүлмәй, улар йә чалма-кесәк қилинип, яки оқ-я билән етип өлтүрүлсун. Буниңға хилаплиқ қилғанлар мәйли адәм яки чарва мал болушидин қәтъий нәзәр, тирик қалдурулмисун. Пәқәт канай узағирақ челинғандила, андин халайиқ тағ бағриға кәлсун, — деди.

[14]Муса тағдин чүшүп, хәлиқниң паклинип, кийим-кечәклирини жуюшини буйриди. [15]Муса уларға:

— Өгүнлүккичә һәммә тәйярлиқларни пүткүзүңлар, аялларға йеқинлашмаңлар, — деди.

16 Үчинчи күни әтигәндә һава гүлдүрләп, чақмақ чеқип, тағда бир парчә қоюқ булут пәйда болди. Канайниң қаттиқ нәрә авази аңланди. Қараргаһтикиләр буни аңлап, қорқуп титришип кәтти. 17 Муса уларни қараргаһтин башлап чиқип, Худаниң алдиға һазир қилди. Улар тағниң түвидә өрә турушатти. 18 Пүтүн Синай теғини ис-түтәк қаплиди, чүнки Пәрвәрдигар у йәргә от ичидә чүшкән еди. Бу ис-түтәк хумданниң түтүнигә охшатти. Пүтүн тағ қаттиқ тәврәп кәтти. 19 Бу чағда канайниң авази барғансири күчәйди. Муса сөз қилди, Худа униңға гүлдүрмома билән җавап қайтурди. 20 Пәрвәрдигар тағниң чоққисиға чүшүп, Мусани таққа чиқишқа чақирди. Муса таққа чиқти. 21 Пәрвәрдигар униңға:

— Сән тағдин чүшүп халайиқни агаһландур. Чегаридин һалқип Мени көргили кәлмисун. Болмиса, улар һалак болиду. 22 Мән үчүн хизмәт қилидиған роһанийларму өзини Маңа атап болуп, андин хизмитимдә болсун. Болмиса уларни һалак қилимән, — деди.

23 Муса Пәрвәрдигарға:

— Хәлиқ бу йәргә чиқалмайду, чүнки Сән бизниң бу тағни муқәддәс тағ дәп атишимизни вә тағниң әтрапиға чегара бәлгүлишимизни буйриған едиң, — деди.

24 Пәрвәрдигар Мусаға:

— Сән чүшүп Һарунни башлап келивәр. Лекин роһанийлар билән халайиқ чегаридин һалқип бу йәргә чиқмисун. Болмиса, Мән уларни җазалаймән, — деди. 25 Шуниң билән Муса тағдин чүшүп, халайиқниң йениға берип, Пәрвәрдигарниң сөзини уларға йәткүзди.

Он пәриз

20 Худа сөз қилип, мундақ деди:

2 — Мән сени қул болуп яшиған Мисирдин елип чиққан Пәрвәрдигариң Худадурмән.

3 Маңила ибадәт қил. Мәндин башқа һеч қандақ илаһиң болмисун.

4 Ибадәт қилиш үчүн, мәйли асмандики, йәрдики, йәр астидики яки судики һәр қандақ нәрсиләрниң шәклидә бут ясима. 5 Һәр қандақ бутқа ибадәт қилма яки хизмәт қилма. Чүнки Мән сениң Пәрвәрдигариң Худадурмән. Пәрвәрдигариң Худа болған Мән

қизғинидиған Худадурмән. Мениңдин башқиға ибадәт қилсаң, һәргиз кәңчилик қилмаймән. Мәндин нәпрәтләнгәнләрни һәтта нәврә-чәврилиригичә жазалаймән. [6]Лекин Мени сөйидиған, әмирлиримгә бойсунғанларниң сансизлиған әвлатлириғичә меһриванлиқ қилимән.

[7]Муқәддәс намимни орунсиз тилға алма. Кимду-ким Мениң намимни орунсиз тилға алса, Мән — Пәрвәрдигариң болған Худа уни чоқум жазалаймән.

[8]Дәм елиш күнини муқәддәс күн билип, униңға әмәл қил. [9]Алтә күн ишләп, тегишлик һәммә ишлириңни қиливал. [10]Йәттинчи күн Маңа аталған күн болуп, бу күни мәйли сән бол, пәрзәнтлириң, қуллириң, чарва маллириң яки жутуңда мусапир болуп туруватқан ят адәмләр болсун, һеч қандақ иш қилмисун. [11]Мән — Пәрвәрдигар алтә күн ичидә асман, зимин вә униңдики пүткүл мәвҗудатларни яраттим. Лекин йәттинчи күни дәм алдим. Шуңа Мән — Пәрвәрдигар дәм елиш күнини бәхитлик күн қилип, муқәддәс күн дәп бәлгүлидим.

[12]Ата-анаңни һөрмәт қил. Шу чағда Мән саңа ата қилмақчи болған зиминда узақ өмүр сүрисән.

[13]Қатиллиқ қилма.

[14]Нека садиқлиғини бузма.

[15]Оғрилиқ қилма.

[16]Ялған гувалиқ бәрмә.

[17]Башқиларниң өй-имарәтлири, әр-хотуни, қуллири, кала яки башқа тәәллуқатлириға көз қириңни салма.

Хәлиқниң вәзиписи

[18]Халайиқ гүлдүрмома вә канай авазлирини аңлап, чақмақ вә тағдин пуқирап чиқиватқан ис-түтәкни көрүп, қорқуп титришип кәтти. Улар жирақ турушуп, [19]Мусаға:

— Бизгә сәнла сөз қилғайсән, чоқум аңлаймиз. Худа бизгә Өзи беваситә сөз қилмиғай. Болмиса, һалак болидиған охшаймиз, — деди.

[20]Муса уларға жавабән:

— Қорқмаңлар, Худаниң бу йәргә келиши, силәрни синаш үчүн, силәрни һемишәм Өзидин қорқуп, гунадин хали болушқа дәвәт қилиш үчүндур, — деди. [21]Лекин кишиләр йәнила жирақта

турушатти. Пәқәт Мусала Худани қоршап турған қара булутниң йениға барди.

Қурванлиқ суписи тоғрисидики низам

22 Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:

— Сән берип исраилларға мону сөзлиримни йәткүзгин: Силәр
Мениң асмандин силәргә сөз қилғанлиғимни көрдүңлар. 23 Силәр
өзәңларға алтун яки күмүчтин һәр қандақ шәкилдә бут ясап,
уларға сәждә қилмаңлар. Маңила ибадәт қилиңлар. 24 Топидин Мән
үчүн бир қурванлиқ суписини ясап, үстигә көйдүрмә қурванлиқ
вә аманлиқ қурванлиққа ишлитишқа кала, қой вә өшкиләрни
қоюңлар. Мән силәрниң Маңа ибадәт қилишиңларға бәлгүләп
бәргән җайларға келип, силәргә бәхит ата қилимән. 25 Әгәр Маңа
атап таштин қурванлиқ суписини ясисаңлар, силиқланған таштин
ясимаңлар. Чүнки әсвап тәккән ташни қобул қилмаймән. 26 Маңа
пәләмпәй билән чиқидиған қурванлиқ суписини ясимаңлар. Болмиса
пәләмпәйдин чиққичә, номуслуқ йериңлар көрүнүп қалиду.

Қулларға муамилә қилиштики қаидә-низамлар

21 — Сән исраил хәлқигә төвәндики қаидә-низамларни елан
қил: 2 Әгәр бири ибранийлар ичидин қул сетивалған болса,
қул пәқәт алтә жил униң үчүн хизмәт қилсун. Йәттинчи жили
униңға әркинлик берилсун һәм ғожайиниға һеч қандақ һәқ төлимәй
кетивәрсун. 3 Әгәр у саңа қул болғандин кейин некалиқ болған
болса, кетидиған вақтида аялини елип кетишқа болмайду. Әгәр у
саңа қул болуштин илгири некалиқ болған болса, аяли билән биллә
әркинликкә ериштүрүлсун.

4 Әгәр ғожайин униңға хотун елип берип, бу хотун униңға қиз-
оғул пәрзәнтләр туғуп бәргән болса, бу аял вә бала-җақилар
ғожайинға тәвә болиду. Пәқәт ялғуз өзила әркинликкә еришәләйду.
5 Әгәр у: «Мән ғожайинимни вә хотун-балилиримни яхши көримән.
Мән әркин болушни халимаймән» десә, 6 ғожайини уни ибадәт
орниға елип барсун һәм уни ишик яки ишик кешигигә йөләндүрүп
турғузуп, бегиз билән униң қулиғини тешип қойсун. Бу у қулниң
ғожайиниға өмүрвайәт хизмәт қилидиғанлиғиниң бәлгүси болиду.
7 Әгәр бири қизини хизмәткар қилип сетивәткән болса, у қиз

әрләргә охшаш һәқсиз әркин болуп кетәлмәйду. [8]Әгәр ғожайин уни әмригә елиш үчүн сетивалған болса, лекин кейин уни яхши көрмисә, ундақта ғожайин қиз тәрәпниң һәқ төләп қизини әркин қилишиға пурсәт бериши керәк. Ғожайинниң уни ятларға сетиш һоқуқи болмайду. Чүнки ғожайин униңға вапасизлиқ қилғандур. [9]Әгәр ғожайин уни оғлиға елип бәргән болса, уни өз қизидәк көрсун. [10]Әгәр ғожайин хизмәткарни хотунлуққа елип туруп, униң үстигә йәнә башқа хотун алған болса, у чоқум хизмәткарниң йемәк-ичмиги, кийим-кечиги вә униң җинсий еһтияҗиниң һаҗитидин бурунқидәк чиқсун. [11]Әгәр ғожайин бу үч түрлүк борчини өтәлмисә, хизмәткардин һәқ алмай, униңға әркинлик бәрсун.

Уруш-талаш һәққидә

[12]— Кимду-ким бир адәмни уруп өлтүрүп қойса, у өлүмгә һөкүм қилинсун. [13]Һалбуки, әгәр бу иш мәхсәтсиз һалда вә Мениң йол қоюшум билән йүз бәргән болса, Мән буни қилғучиниң қечип бериши үчүн бир җай орунлаштуримән. [14]Бирақ әгәр бири башқиларни қәстән өлтүргән болса, гәрчә у паналиқ тиләш үчүн Мениң қурванлиқ супамға қечип беривалсиму, йәнила өлүмгә буйрулсун.

[15]Атиси яки анисини урғанлар өлүмгә һөкүм қилинсун.

[16]Башқиларни тутувелип сатқан яки өзи елип қелип қул қилғанлар өлүмгә һөкүм қилинсун.

[17]Атиси яки анисидин йүз өргәнләргә өлүм җазаси берилсун.

Башқиларни зәхимләндүрүш һәққидә

[18]— Урушуп қалған икки кишиниң бири йәнә бирини таш яки мушт билән уруп зәхимләндүргән, гәрчә зәхимләнгән киши өлмигән болсиму, орун тутуп йетип қалған, [19]бирақ һаса тутуп ташқириға чиққидәк болса, урғучи гунасиз дәп һесаплансун. Лекин яриланғучиниң вақит җәһәттики зийинини пул билән төләп бәрсун вә уни давалитип сақайтсун.

[20]Кимду-ким қулини яки қиз хизмәткарини калтәк билән уруп өлтүрүп қойған болса, у җазаға тартилсун. [21]Бирақ қул ғожайинининиң тәәллуқати болғачқа, әгәр қул бир, икки күндин кейин сақийип қалса, ғожайин җазаланмисун.

[22]Әгәр икки киши урушуп қелип, мунасивәтсиз бир һамилдар

аялға зиян йәткүзсә, лекин һамилдар аялда балисиниң балдур туғулуп қелишидин башқа зәхимлиниш болмиса, улар яриланған аялниң ериниң тәливи бойичә һөкүмчиләрниң тәстиғидин өткүзүлгән җәриманни төлисун. [23]Әгәр һамилдар аялда башқа зәхимлиниш болса, җанға җан, [24]көзгә көз, чишқа чиш, қолға қол, путқа пут, [25]көйүккә көйүк, зәхимгә зәхим вә көккә көк елинсун.

[26]Әгәр бир киши қулиниң көзигә уруп униң бир көзини кор қилип қойған болса, көзиниң төләмигә у киши қулни азат қилсун. [27]Әгәр у киши қулиниң чишини уруп сундурвәткән болса, чишиниң төләмигә у қулни азат қилсун.

[28]Әгәр кала адәмни үсүп өлтүрүп қойған болса, өлгән адәм мәйли әр яки аял болушидин қәтъий нәзәр, кала чоқум чалма-кесәк қилип өлтүрүлсун. Униң гөшини йейиш һарамдур. Кала егиси гунасиз дәп һесаплансун. [29]Әгәр у кала әзәлдинла адәм үсидиған кала болуп, башқилар калиниң егисигә агаһландуруш бәргән болсиму, бирақ кала егиси буниңға пәрва қилмай, калисини йәнила бош қоювәткән һәм бу кала адәм үсүп өлтүргән болса, кала охшашла чалма-кесәк қилип өлтүрүлсун. Кала егисиму өлүмгә һөкүм қилинсун. [30]Әгәр төләм төләп бериш тәләп қилинса, кала егиси өлтүрүлмәй, һаяти төләмигә тәләп қилинған бойичә төләм төләп бәрсун.

[31]Әгәр кала башқиларниң мәйли оғли яки қизини үсүп өлтүрүп қойған болса, жуқуриқи қаидә-низам бойичә бир тәрәп қилинсун. [32]Әгәр кала башқиларниң қули яки қиз хизмәткарини үсүп өлтүрүп қойған болса, калиниң егиси қулниң ғожайиниға оттуз күмүч тәңгә төләп бәрсун. Кала охшашла чалма-кесәк қилип өлтүрүлсун.

[33]Әгәр бирәрси қудуқниң ағзини очуқ қоюп яки колаватқан қудуқниң ағзини япмай, кала яки ешәкниң қудуққа чүшүп өлүшигә сәвәпкар болса, [34]қудуқ егиси мал егисигә төләм төлисун. Өлгән мал болса қудуқ егисиниң болсун.

[35]Әгәр мәлум бир адәмниң калиси башқа бирсиниң калисини үсүп өлтүрүп қойған болса, кала егилири үскүчи калини сетип, пулини тәң бөлүшсун һәм өлгән калиниң гөшиниму шундақ қилсун. [36]Әгәр ғожайин өз калисиниң үсидиған адити барлиғини билип туруп, уни бағлап қоймиған болса һәм бу кала башқиларниң калисини үсүп өлтүрүп қойған болса, ғожайин калиға кала төләп бәрсун. Калиниң өлүгини өзи елип қалсун.

Төләм төләш һәққидики низам

22 Әгәр бири башқа бириниң калисини яки қойини оғрилап сетивәткән яки союп йәвәткән болса, бир калиға бәш кала, бир қойға төрт қой төлисун.

[2]Әгәр бири кечиси башқиларниң өйигә оғриликқа кирип тутулуп қелип өлтүрүветилгән болса, уни өлтүргүчи гунасиз дәп қаралсун. [3]Лекин бу иш күндүзи йүз бәргән болса, униңға қатиллиқ гунайи артилсун.

Оғри оғрилиған нәрсиләрни төлисун. Әгәр униң һеч нәрсиси болмиса, өзини қул орнида сетип, зиянни төлисун. [4]Униң оғрилиғини кала, ешәк яки қой болушидин қәтъий нәзәр, әгәр у мал оғриниң қолида техи тирик болса, оғри мал егисигә икки һәссә артуқ төләм бәрсун.

[5]Әгәр бири етизлиқта яки үзүмзарлиқта пада беқип, падилирини ихтияриға қоюветип, падиларниң башқиларниң етизлиғидики зираәтләрни яки үзүмләрни йейишигә йол қойса, уларниң зийинини өз етизи яки үзүмзарлиғиниң әң яхши мәһсулати билән төләп бәрсун.

[6]Әгәр бири өз етизлиғидики чатқалларни көйдүргәндә, еһтиятсизликтин башқиларниң зираәтлиригә яки хаминиға от тутушуп кетип, уларни көйдүрүвәткән болса, от қойғучи барлиқ зиянни төләп бәрсун.

[7]Әгәр бири пуллирини яки мал-мүлүклирини хошнисиға аманәт қоюп, бу нәрсиләр хошнисиниң өйидин оғриланған болса, мабада оғри тутулса, оғри оғриланған пул яки мал-мүлүкләрни икки һәссә артуқ төлисун. [8]Әгәр оғри тутулмиса, аманәткә алғучи сорақчиниң алдиға апирилсун. Сорақчи униң мал егисиниң нәрсилирини алған-алмиғанлиғини бәкитсун.

[9]Һәр қандақ мал-мүлүк мажраси тоғрисидики дава кала, ешәк, қой, кийим-кечәк яки башқа йоқалған нәрсиләргә мунасивәтлик болса, мажралашқан икки тәрәп талаш-тартиш қилип давани бир тәрәп қилалмиса, сорақчиниң йениға берип әризә қилишсун. Сорақчи кимгә гуна бәкитсә, шу адәм икки һәссә артуқ төлисун.

[10]Бири ешиги, калиси, қойи яки башқа улақлирини хошнисиниң қарап қоюшиға тапшурғандин кейин улақлар өлүп қалса, яриланса яки бири һайдап әкәтсә, лекин буни һеч ким көрмигән болса,

11 тапшуруп алғучи хошнисиниң улақлирини алмиғанлиғи тоғрисида
Худаниң намида қәсәм қилсун. Мошундақ болғанда, улақ егисиму
сүрүштә қилмисун, тапшуруп алғучиму төлимисун. 12 Бирақ әгәр
улақлар оғриланған болса, тапшуруп алғучи егисигә төләп бәрсун.
13 Әгәр мални жиртқуч һайванлар йәп кәткән болса, тапшуруп алғучи
малниң қалдуғини әкелип испат көрсәтсун, төләп бәрмисун.

14 Әгәр бири башқа бириниң улиғини қәризгә алған болса, бу улақ
егиси йоқ йәрдә зәхимләнгән яки өлүп қалған болса, қәриз алғучи
улақни төләп бәрсун. 15 Әгәр егиси нәқ мәйданда болса, төлимисун.
Әгәр иҗарigә алған болсиму, иҗаригә алғучи төлимисун. Чүнки у
иҗарә һәққи төлигән.

Иҗтимаий җавапкәрчилик

16 Әгәр бир адәм техи башқиларға ятлиқ болушқа вәдиләшмигән қизни
аздуруп, униң номусиға тәгсә, тойлуқ берип у қиз билән некалансун.
17 Бирақ әгәр қизниң дадиси униңға қизини беришкә қошулмиса, у адәм
қизниң тойлуғиға баравәр келидиған пул төләп бәрсун.

18 Җодигәрлик қилған аялни тирик қалдурушқа болмайду. 19 Һайван
билән җинсий мунасивәт қилғанлар өлүмгә һөкүм қилинсун.
20 Мәндин башқа һәр қандақ илаһқа қурванлиқ сунған кишигә өлүм
җазаси берилсун.

21 — Яқа жутлуқ мусапирларни хорлима яки бозәк қилма.
Өзәңларниң Мисирда мусапир болуп турғанлиғиңларни унтума.

22 Тул хотун, житим балиларни хорлима. 23 Әгәр сән уларни хорли-
саң, улар Маңа налә қилип ярдәм тилисә, Мән уларниң авазини
аңлап, 24 дәрғәзивим билән сени қилич астида һалак қилип, хотунуң-
ни тул, пәрзәнтлириңни житим қалдуримән.

25 Әгәр сән хәлқим ичидики һәр қандақ бир кәмбәғәлгә қәриз пул
бәргән болсаң, пайдикәшләргә охшаш өсүм алма. 26 Әгәр сән башқа
кишиниң чапинини гөрүгә алған болсаң, күн патқичә қайтуруп бәр.
27 Чүнки у пәқәт шу чапан биләнла иссиниду. Бу чапан болмиса, у
немини йепинча қилип ухлисун? У Маңа налә қилип ярдәм тилисә,
униң налисини аңлаймән, чүнки рәһимдилдурмән.

28 Күпүрлүк қилма, хәлиқниң рәһбәрлириниму қарғима.

29 Маңа қилидиған баш һосулуңдин елинған буғдай, шарап, яғ
һәдийәлириңни айима.

Тунҗа оғлуңни Маңа ата. 30Кала, қойлириңниң тунҗа балилириниму шундақ қил. Һайванлар туғулуп йәттә күн анилири билән биллә турсун, сәккизинчи күни Маңа ата. 31Сән Мениң пак хәлқим болушуң керәк. Шуңа сән жиртқуч һайванлар қарнини йеривәткән малларниң гөшини йемәй, уни иштқа бәр.

Һәққанийәт вә адиллиқ

23 — Ялған гәп-сөз тарқатма. Ялған гувалиқ берип, гунакарға ян басма. 2Көп санлиқларға әгишип яманлиқ қилма. Давада гувалиқ бәргәндә, көпчиликкә ян бесип һәқни бурмилима. 3Давада кәмбәғәлгиму ян басма.

4Әгәр дүшминиңниң кала яки ешигиниң тенәп жүргинини көрсәң, уларни алғач келип униңға тапшуруп бәр. 5Әгәр дүшминиңниң ешиги жүкни көтирәлмәй жиқилип чүшсә, көрмәскә селип кетип қалмай, униңға ярдәмлишип ешигини қопиришип бәр. 6Давада кәмбәғәлләргә угал қилма. 7Төһмәт чаплап әризә қилма. Бегуна тоғра адәмни өлүмгә иштәрмә, чүнки Мән бундақ яман иш қилғучиларни чоқум жазалимай қоймаймән. 8Пара алма, чүнки пара көридиғанларниң көзини кор қилип, дурус адәмләрниң сөзини бурмилайду.

9Яқа жутлуқ мусапирларни бозәк қилма. Чүнки Мисирда мусапир болуп турғиниңларда, яқа жуттики мусапирчилиқниң тәмини силәрму тетиған.

Йәттинчи жил вә йәттинчи күн

10— Алтә жил деханчилиқ қилип, һосул жиғ. 11Йәттинчи жили йәргә арам берип, бош ташлавәт. Үнүп қалған зираәтләрни кәмбәғәлләр жиғсун. Қалғинини явайи һайванатлар йесун. Үзүмзарлиғиң билән зәйтунлуғуңниму шундақ қил.

12Алтә күн ишләп, йәттинчи күни арам ал. Улақлириң, қуллириң вә яқа жутлуқ мусапирларму арам алсун.

13Мән — Пәрвәрдигар саңа ейтқан сөзләргә толуқ әмәл қил. Башқа илаһларниң нами билән дуа қилма. Һәтта уларниң намини тилғиму алма.

Үч муһим һейт

14— Һәр жили Мән үчүн үч қетим һейт қил. 15Алди билән «Петир

нан» һейтини қил. Мениң әмрим бойичә йәттә күнлүк һейтта петир нан йә. Бу һейт һәр жили зираәтләр бих чиқарған баш баһар ейида, йәни силәр Мисирдин чиққан айда өткүзүлсун. Алдимға қуруқ қол кәлмә. [16]Тунҗа пишқан зираәтләрни орифанда, ома һейти қил. Күздә һосулларни амбарға жиққиниңда, «Һосул жиғиш» һейти қил. [17]Һәр жили бу үч һейтта, пүткүл әрләр Маңа — Егәңлар Худаниң алдиға кәлсун.

[18]Маңа қурванлиқ қенини болдурулған хемирдин пиширилған йемәклик билән биллә атима. Һейт мәзгилидә қурванлиқ қилинған малниң мейини әтиси әтигәнгичә сақлима.

[19]Һәр жили тунҗа пишқан зираәтләрниң әң яхши йеридин Мениң ханамға әкирип, Маңа — Пәрвәрдигариңлар Худаға ата.

Оғлақни анисиниң сүтидә пишарма.

Худаниң периштәсиниң йолларни тәйярлиши

[20]— Периштәмни алдиңға әвәтимән. У йолларда сени қоғдап, сени Мән саңа тәйярлап қойған йәргә елип бариду. [21]Сән еһтият билән униң сөзигә қулақ сал, қаршилиқ көрсәтмә. Болмиса, у гунайиңларни кәчүрмәйду, чүнки у Мениң намимда келиду. [22]Әгәр сән сөзлиримгә қулақ селип, Мениң пүтүн әмирлиримгә әмәл қилсаң, дүшминиңгә дүшмән, рәқивиңгә рәқип болимән. [23]Мениң периштәм сениң алдиңда меңип, сени аморлар, хитлар, пәризиләр, қананлар, һивилар вә йәбусларниң зиминиға елип кириду. Мән болсам уларни йоқитимән. [24]Уларниң илаһлириға баш егип ибадәт қилма, уларниң қилиқлирини дорима, уларниң бутлирини уруп чеқивәт. [25]Сән пәқәт Маңа — Пәрвәрдигар Худағила ибадәт қил, йемәк-ичмигиңгә бәрикәт беримән, сени пүтүн кесәлләрдин халас қилимән. [26]Араңларда бойидин ажрап кетидиған яки туғмас аяллар болмайду. Саңа узақ өмүр ата қилимән.

[27]Сән қәйәргә барсаң, Мән шу йәрдикиләрни сениңдин чөчүйдиған, сени көрсила алди кәйнигә қаримай қачидиған қилимән. [28]Дүшмәнлириңни паракәндә қилип, сән ичкириләп кириштин бурунла һивилар, қананлар вә хитларни қоғлап чиқиримән. [29]Лекин йәрләрниң бош қелип, жиртқуч һайванларниң макани болуп қалмаслиғи үчүн, уларни һазирчә пүтүнләй қоғливәтмәймән. [30]Силәрниң нопусуңларниң көпийип, у зиминни қаплишиңларға

әгишип, уларни аста-аста һайдап чиқиримән. 31Сениң жутуңниң чегарисини Қизил деңиздин Оттура деңизғичә, Қумлуқ районидин Фират дәриясиғичә кәңәйтимән. Мән саңа йәрлик аһалини бойсундуруш қудритини беримән. Сән илгириләп киргән вақтиңда уларни һайдаветәләйсән. 32Улар билән яки уларниң илаһлири билән бирәр келишим түзмә. 33Уларни зиминиңда турғузма, болмиса улар сени гунаға башлайду. Әгәр сән уларниң илаһлириға ибадәт қилсаң, бу саңа әҗәллик қапқан болиду.

Исраил хәлқиниң муқәддәс келишимни қобул қилиши

24 Пәрвәрдигар Мусаға:
— Сән Һарун, Надаб, Абиһу вә исраил ақсақаллиридин йәтмиш кишини елип, бу таққа чиқип, бирликтә жирақтин Маңа сәждә қил. 2Мениң алдимға болса ялғуз өзәңла кәл. Башқилар йеқин кәлмисун. Халайиқму сән билән таққа чиқмисун, — деди.

3Муса тағдин чүшкәндин кейин, халайиққа Пәрвәрдигарниң һәммә әмирлири вә қанунлирини баян қилди. Пүтүн халайиқ:

— Пәрвәрдигарниң пүтүн әмирлиригә чоқум әмәл қилимиз, — дәп бир еғиздин җавап қайтурушти. 4Муса Пәрвәрдигарниң пүтүн әмирлирини хатириләвалди. Әтиси әтигәндила у тағ бағрида бир қурванлиқ суписини ясиди һәм он икки ташни тиклиди. Һәр бир таш исраилларниң он икки қәбилисиниң биригә вәкиллик қилатти. 5Андин кейин Муса бир мунчә яшларни Пәрвәрдигарға көйдүрмә қурванлиқ вә аманлиқ қурванлиғи сүпитидә әркәк мозайларни қурванлиқ қилишқа әвәтти. 6Муса малниң қениниң йеримини җавурға елип қоюп, йеримини қурванлиқ суписиға чачти. 7Андин кейин келишимнамини қолиға елип, халайиққа жуқури аваз билән оқуп бәрди. Халайиқ:

— Биз чоқум Пәрвәрдигарға бойсунуп, Униң дегини бойичә иш қилимиз, — дейишти. 8Шуниң билән Муса җавурдики қанни халайиқниң учисиға сепип:

— Бу қан келишим қенидур, Пәрвәрдигарниң Өз сөзлири арқилиқ силәр билән түзгән келишиминиң асасидур, — деди.

9Муса, Һарун, Надаб, Абиһу вә исраил ақсақаллиридин йәтмиш киши таққа чиқишти. 10Улар исраиллар етиқат қилип кәлгән Худани

көрди!* Униң айиғи астида асманға охшаш сүп-сүзүк көк яқут паяндаз бар еди. [11]Исраил ақсақаллири Худани көрсиму, Худа уларға һеч қандақ зиян йәткүзмиди. Шундақ қилип, улар ғизаланди.

Муса Синай теғида

[12]Пәрвәрдигар Мусаға:

— Сән тағниң чоққисиға чиқип, Мениң йенимға кәл. Хәлиқни тәрбийиләш үчүн, Мән пүтүн қанун вә пәризләрни язған икки таш тахтини саңа тапшуримән, — деди. [13]Муса вә униң ярдәмчиси Йәшу қозғилип, муқәддәс таққа жуқурилап чиқти. [14]Меңиш алдида Муса исраил ақсақаллириға:

— Биз қайтип кәлгичә, силәр бу йәрдә бизни күтүп туруңлар. Һарун билән Хур силәрниң йениңларда қалиду. Бирәр талаш-тартиш чиқса, уларниң алдиға берип һәл қилиңлар, — деди.

[15]Буниң билән Муса Синай теғиниң чоққисиға чиқти. Бу вақитта тағни булут қаплавалди. [16]Пәрвәрдигарниң парлақ нури таққа чүшти. Алтә күнгичә тағни булут қаплап турди. Йәттинчи күни Пәрвәрдигар булут арисидин Мусани чақирди. [17]Бу парлақ нур башқа исраилларға болса гоя дәһшәтлик көйүватқан оттәк көрүнди. [18]Муса булутниң ичигә кирип, қириқ кечә-күндүз у йәрдә турди.

Ибадәт җайи үчүн сунулидиған һәдийәләр

25 Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:

[2]— Сән исраилларға ейтқин: «Кимду-ким разимәнлик билән Маңа һәдийә сунушни халиса, һәдийә сунсун. [3]Силәр мундақ һәдийәләрни қобул қилиңлар: алтун, күмүч, мис [4]һәм көк, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик жуң жип, кәндир жип, өшкә тивити, [5]қизил боялған қошқар териси, нәпис ишләнгән териләр, акация яғичи, [6]чирақ үчүн яғ, муқәддәс яғ вә исриқ үчүн хушбой дора-дәрмәкләр, [7]баш роһаний кийидиған ефод* билән көкрәклигигә қадилидиған йоллуқ һеқиқ вә башқа есил ташлар. [8]Улар Маңа бир муқәддәс туралғу ясисун. Буниң билән Мән уларниң арисида туримән. [9]Бу ибадәт чедирини вә униң ичидики сайманларни Мән саңа көрсәткән нусхичә оп-охшаш қилип ясисун».

*10. *Йәни Худаниң Өзини аян қилғанлиғини көрди.*
*7. *28:6-14кә қараңлар.*

Келишим сандуғи

10 — Акация яғичидин узунлуғи бир йүз жигирмә бәш сантиметр,
кәңлиги вә егизлиги йәтмиш бәш сантиметрлиқ бир сандуқ ясаңлар.
11 Сандуқниң ичи-сиртини сап алтун билән қаплап, чөрисигә
алтундин җийәк тутуңлар. 12 Алтундин төрт һалқа қуйдуруп сандуқ-
ниң төрт путиға, бир тәрипигә иккидин орнитиңлар. 13-14 Сандуқни
көтириш үчүн акация яғичидин икки балдақ ясап, уни алтун билән
қаплап, икки яндики алтун һалқилардин өткүзүңлар. 15 Икки балдақ
һемишәм һалқида турсун, униңдин чиқириветилмисун. 16 Мән саңа
беридиған, пәризләр йезилған икки таш тахта сандуқниң ичигә
қоюлсун.

17 Сандуқниң үстидә сап алтундин узунлуғи бир йүз жигирмә бәш,
кәңлиги йәтмиш бәш сантиметр келидиған сандуқ ағзини, йәни
«Меһир-шәпқәт тәхтини» ясаңлар. 18 Алтундин икки данә «керуб»
дәп атилидиған қанатлиқ мәхлуқниң һәйкилини соқуп, 19 «Меһир-
шәпқәт тәхтиниң» икки бешиға бирдин орнитип, тәхт билән бир
пүтүн қилип бирләштүрүңлар. 20 Қанатлиқ һәйкәлләр удулму-удул
қоюлған һаләттә тәхтниң йүзигә қаришип, қанатлирини ечип
«Меһир-шәпқәт тәхтини» йепип турсун. 21 Мән саңа беридиған
пәризләр йезилидиған икки таш тахтини сандуқниң ичигә қоюп,
сандуқ ағзи, йәни «Меһир-шәпқәт тәхтини» сандуқниң үстигә
қоюңлар. 22 Мән у йәрдә сән билән учришип, тәхтниң үстидә икки
қанатлиқ мәхлуқниң һәйкилиниң оттурисида туруп, исраилларға
чүширидиған әмирлиримни саңа йәткүзимән.

Үстәл

23 — Акация яғичидин узунлуғи йүз, кәңлиги әллик, егизлиги
йәтмиш бәш сантиметрлиқ бир үстәл ясап, 24 сап алтун билән қаплап,
чөрисигә алтундин җийәк тутуңлар. 25 Үстәлниң чөрисигә төрт илик
кәңликтә пәваз қоюп, униңғиму алтун җийәк тутуңлар. 26 Көтириш
балдақлирини селиш үчүн төрт алтун һалқа ясап, үстәлниң төрт
бүҗигидики путиға орнитиңлар. 27 Балдақларниң алтун һалқидин
өткүзүлүши үчүн һалқа пәвазға йеқин болсун. 28 Балдақлар акация
яғичидин ясилип, алтун билән қаплансун. 29 Үстәлниң үстидики
ичимлик һәдийәсигә ишлитилидиған тавақ, тәхсә, чәйнәк вә

пиялиләрни сап алтундин ясаңлар. 30 Үстәлгә һемишәм Маңа һәдийә қилинған нанларни* тизип қоюңлар.

Чирақдан

31 — Сап алтундин бир чирақдан соқулсун. Чирақданниң пути билән түврүги, қәдәһлири, гүл түгүни вә гүл бәргилири бир пүтүн қилинсун. 32 Чирақданниң икки йениға һәр тәрәпкә үчтин алтә шахчә чиқирилсун. 33 Һәр бир шахчидә гүл түгүни вә бәргилири болған бадам чечиги шәклидики үч тал қәдәһ болсун. Чирақданниң алтә шахчисиниң һәммисила мошундақ ясалсун. 34 Чирақданниң мәркизий шахчисиниң учида гүл түгүни вә бәргилири болған бадам чечиги шәклидики төрт тал қәдәһ болсун. 35 Чирақданниң мәркизий шахчисидин икки тәрәпкә чиқирилған һәр бир жүп шахчиниң астиға түгүн чиқирилсун. Чирақданниң алтә шехиниң һәммиси шундақ ясалсун. 36 Пүтүн чирақдан, йәни униң барлиқ безәкliриниң һәммиси бирла парчә алтундин соқулсун. 37 Чирақданға йоруғи алди тәрәпкә чүшидиған қилип йәттә чирақ орнитилсун. 38 Униң пилик қисқучлири вә күлданлири сап алтундин қилинсун. 39 Чирақдан өзигә вә пүтүн сайманлириға оттуз төрт килограмм сап алтун ишлитилсун. 40 Буларниң һәммиси Мән саңа тағда көрсәткән нусха бойичә еһтият билән ясалсун.

Ибадәт чедири

26 — Ибадәт чедири он данә йопуқтин ясалсун. Бу йопуқлар кәндир жип билән көк, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик жуң жиптин тоқулуп, үстигә қоли чевәр устилар тәрипидин қанатлиқ периштәләрниң сүрити нәпис кәштиләнсун. 2 Һәр бир йопуқниң чоң-кичиклиги охшаш һалда узунлуғи он төрт, кәңлиги икки метрдин қилинсун. 3 Йопуқларниң бәши бир парчә, қалған бәши йәнә бир парчә қилинип улансун. 4 Уланған һәр бир чоң парчиниң әң четидикисигә көк рәңлик изма тикилсун. 5 Шундақ қилип,

**30. Адәттә җәми 12 парчә нан қоюлидиған болуп, бу исраилларниң 12 қәбилисигә вәкиллик қилатти. Исраил ақсақаллири нанларни тизип қоюш арқилиқ өзлириниң әмгәк мевилирини Пәрвәрдигарға аташни халайдиғанлиғини, бу арқилиқ өзлири еришкән мол һосулниң Пәрвәрдигарниң ата қилғанлиғини етирап қилиш екәнлигини билдүрүш еди.*

йопуқниң бир парчисиниң әң четидикисигә әллик изма, йәнә бир парчисиниң әң четидикисигиму әллик изма тикилсун. [6]Әллик алтун илмәк ясап, икки парчә йопуқ туташтурулсун.

[7]Ибадәт чедирини йепиш үчүн өшкә жуңидин он бир парчә қелин йопуқ рәхт тоқуңлар. [8]Йопуқларниң һәр бириниң чоң-кичиклиги охшаш болуп, узунлуғи он бәш, кәңлиги икки метрдин болсун. [9]Йопуқларниң бәш даниси бир парчә, қалған алтиси йәнә бир парчә қилинип улансун. Алтинчи парчә йопуқни икки қәвәт қилип қатлап ибадәт чедириниң алди тәрипигә саңгилитип қоюңлар. [10]Биринчи чоң йопуқниң әң четидики парчисигә әллик изма, йәнә бир чоң йопуқниң әң четидикисигиму әллик изма тикиңлар. [11]Мистин әллик илмәк ясап, уларни измиларға өткүзүп, икки парчә йопуқни бир-биригә улап бир пүтүн йопуқ қилиңлар. [12]Чедир йопуғиниң ешип қалған йерим парчиси чедирниң кәйнигә саңгилап турсун. [13]Йопуқниң икки тәрипидики ешип қалған парчиси болса, икки тәрәпкә йерим метр саңгилап, чедирни йепип турсун. [14]Буниңдин башқа, чедирни қаплаш үчүн қизил боялған қошқар терисидин вә нәпис ишләнгән теридин йәнә икки парчә чедир йопуғини ясаңлар.

[15]Ибадәт чедирини көтирип туруш үчүн акация яғичидин рама ясаңлар. [16]Һәр бир раминиң узунлуғи бәш метр, кәңлиги йәтмиш бәш сантиметр болсун. [17]Һәр бир раминиң бир-бирини туташтуридиған иккидин улиғучиси болсун. Һәммә рамиларда шундақ улиғуч болсун. [18]Чедирниң жәнуп тәрипигә жигирмә рама тикләнсун. [19]Рамиларниң тегигә күмүчтин қириқ данә пут ясалсун. Һәр бир рамини икки пут көтирип турсун. [20-21]Чедирниң шимал тәрипигиму жигирмә рама тикләп, улар үчүнму күмүчтин қириқ данә пут ясап, улар һәр бир раминиң тегигә иккидин орнитилсун. [22]Чедирниң кәйни тәрипидә, йәни ғәрипкә қаритип алтә рама тикләнсун. [23]Чедирниң кәйни тәрипидики икки булуңға икки рама қоюлсун. [24]Рамилар бир-биригә йеқин қоюлуп, уларниң учи бир чәмбәргә киргүзүлүп муқумлаштурулсун. Икки дохмушни һасил қилидиған һәр икки рама шундақ ясалсун. [25]Бу тәрипидә сәккиз рама болуп, һәр бир раминиң тегидә иккидин җәми он алтә данә күмүч пут болсун.

[26]Буниңдин башқа, акация яғичидин он бәш данә тоғра балдақ

ясаңлар. Булардин ибадәт чедириниң бир йенидики рамиларға бәш данә, [27]йәнә бир йенидики рамиларға бәш данә, чедирниң кәйни тәрипидики ғәрипкә қарайдиған рамиларға бәш данә орнитилсун. [28]Рамиларниң оттурисиға четилидиған оттура балдақ чедирниң бир бешидин йәнә бир бешиға йәткүзүлүп ясалсун. [29]Рамилар вә балдақлар алтун билән қаплансун, балдақлар өткүзүлидиған һалқиларму алтундин ясалсун. [30]Ибадәт чедири Мән саңа тағда көрсәткән нусха бойичә ясалсун.

[31]Қоли чевәр устилар тәрипидин көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип һәм кәндир жиптин бир пәрдә тоқулуп, униңға қанатлиқ периштәләрниң сүрити нәпис кәштилинип, [32]акация яғичидин ясалған төрт түврүккә орнитилған алтун илмәкләргә есип қоюлсун. Түврүкләр алтун билән қаплинип, күмүчтин ясалған төрт путниң үстигә орнитилсун. [33]Пәрдә чедир йопуғидики қатар илмәкләрниң астидин саңгилитип қоюлсун, пәризләр йезилған икки таш тахта селинған келишим сандуғи пәрдиниң кәйнигә қоюлсун. Бу пәрдә аң муқәддәс җай билән муқәддәс җайни айрип турсун. [34]Сандуқниң ағзи, йәни «Меһир-шәпқәт тәхти» аң муқәддәс җайдики келишим сандуғиниң үстигә орнитилсун. [35]Үстәл аң муқәддәс җайниң сиртида, йәни ибадәт чедири ичидики шимал тәрәпкә, чиракдан чедир ичидики жәнуп тәрәпкә қоюлсун.

[36]Буниңдин башқа, кәндир жип билән көк, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик жуң жиптин ибадәт чедириниң кириш ағзиға кәштиләнгән бир ишик пәрдиси тоқулсун. [37]Ишик пәрдисигә акация яғичидин бәш данә түврүк ясилип, түврүк беши алтун билән қаплансун. Түврүкләрдә алтун илмәкләр болсун һәм мистин бәш данә түврүк пути ясалсун.

Қурванлиқ суписи

27 — Акация яғичидин бир қурванлиқ суписини ясаңлар. Супа төрт булуңлуқ болуп, униң егизлиги бир йерим, узунлуғи вә кәңлиги икки йерим метрдин қилинсун. [2]Супиниң төрт бүҗигигә мүңгүзләр чиқирилсун һәм супа билән бир пүтүн қилинип, мис билән қаплансун. [3]Қурванлиқ суписиниң күлини елиш үчүн күлдан, гүҗәк, дас, лахшигир вә отданлар ясалсун. Бу сайманларниң һәммиси мистин болсун. [4]Буниңдин башқа, қурванлиқ суписиға мистин

бир тор ясап, униң төрт бүҗигигә төрт данә мис һалқа бәкитип қоюлсун. [5]Тор қурванлиқ суписи отханисиниң оттурисидики тор тәкчисиниң үстигә қоюлсун. [6]Буниңдин башқа, йәнә қурванлиқ суписини көтириш үчүн акация яғичидин икки балдақ ясап, буларни мис билән қаплаңлар. [7]Қурванлиқ суписини көтәргәндә, балдақлар икки яндики һалқиларға өткүзүлсун. [8]Қурванлиқ суписиниң оттуриси кавак қилинсун. Бу Мән тағда саңа көрсәткән нусхида тахтайдин ясалсун.

Ибадәт җайиниң һойлиси

[9]— Ибадәт чедириниң әтрапини тосап һойла қилиш үчүн кәндир жиптин пәрдә тоқулсун. Җәнуп тәрәптики пәрдиниң узунлуғи әллик метр қилинсун. [10]Пәрдини көтирип туруш үчүн жигирмә данә мис түврүк һәм уларниң тегигә қойғили жигирмә данә мис пут ясалсун. Пәрдиләрни бәкитидиған түврүкниң илмәклири билән һалқилири күмүчтин ясалсун. [11]Шимал тәрәпкиму пәрдә орнитилсун. Униң узунлуғиму әллик метр қилинип, пәрдини көтирип туруш үчүн жигирмә данә мис түврүк һәм уларниң тегигә қоюш үчүн жигирмә данә мис пут ясалсун. Пәрдиләрни бәкитидиған түврүкниң илмәклири билән һалқилири күмүчтин ясалсун. [12]Ғәрип тәрәптики пәрдиниң узунлуғи жигирмә бәш метр қилинсун. Пәрдини көтирип туруш үчүн, он данә мис түврүк һәм уларниң тегигә қойғили он данә мис пут ясалсун. [13]Һойлиниң шәриқ тәрипидики пәрдиниң узунлуғиму жигирмә бәш метр болсун. [14]Кириш ағзи шәриқ тәрәптә болсун. Кириш ағзиниң бир тәрипидики пәрдиниң кәңлиги йәттә йерим метр болсун. Пәрдини бәкитиш үчүн үч түврүк вә үч пут ясалсун. [15]Йәнә бир тәрипидики пәрдиниң кәңлиги йәттә йерим метр болсун. Униңғиму үч данә мис түврүк, уларниң тегигә қойғили үч данә мис пут ясалсун.

[16]Кириш ағзи үчүн көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип вә кәндир жиптин кәңлиги он метрлиқ пәрдә тоқулсун. Кәштичиләр уни кәштилисун. Пәрдә төрт данә путқа бәкитилған төрт түврүккә орунлаштурулсун. [17]Һойлиниң төрт әтрапидики барлиқ түврүкләрниң һәммисидә күмүч һалқа вә илмәк болсун. Түврүкниң путлири мистин ясалсун. [18]Һойлиниң узунлуғи әллик метр, кәңлиги жигирмә бәш метр, һойла пәрдисиниң егизлиги икки йерим метр

болсун. Пәрдиләр кәндир жиптин тоқулсун. Түврүкниң путлири болса мистин ясалсун. 19Ибадәт чедиридики барлиқ җабдуқлар һәм чедирдики вә һойлидики қозуқларниң һәммиси мистин ясалсун.

Йенип туридиған чирақ һәққидә низам

20— Чирақниң һемишәм йенип туруши үчүн исраилларға сап зәйтун йеғи кәлтүрүшни буйруғин. 21Һарун вә униң әвлатлири Пәрвәрдигар билән учришиш чедиридики* келишим сандуғиниң алдидики пәрдиниң сиртиға чирақ яндуруп қойсун. Бу чирақ Мениң һозурумда кәчқурундин сәһәргичә йениқлиқ турсун. Исраиллар әвлаттин әвлатқичә бу низамға әмәл қилсун.

Роһанийларниң муқәддәс кийимлири

28 — Исраиллар ичидин акаң Һарун вә униң оғуллири Надаб, Абиһу, Әлиазар вә Итамарларни Маңа роһанийлиқ қилиш үчүн тайинлиғин. 2Акаң Һарунниң салапити вә һөрмити үчүн, униңға муқәддәс роһанийлиқ кийими тәйярлиғин. 3Һарунниң Маңа роһанийлиқ қилишқа аҗритилиши үчүн Мән қабилийәтлик қилған барлиқ устиларни униң кийимлирини тикишкә буйруғин. 4Улар көкрәклик, ефод, периҗә, кәштиләнгән тон көйнәк, сәллә вә бәлбағларни тикип тәйяр қилсун. Улар бу муқәддәс кийим-кечәкләрни акаң Һарун вә униң Маңа роһанийлиқ қилидиған оғуллири үчүн тәйярлисун. 5Устилар буларни зәр жип, көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип вә кәндир жип қатарлиқлар билән тиксун.

Ефод дегән кийимниң лайиһиси

6— Ефод зәр жип, көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип вә кәндир жиптин тоқулған рәхттин қоли чевәр устилар тәрипидин тикилсун. 7Ефодниң икки данә мүрә тасмиси болсун. Униң алди вә кәйни қисми бу икки тасма арқилиқ туташтурулсун. 8Униңдин башқа, бәлбағ тәйярлансун. Бәлбағ зәр жип, көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип вә кәндир жиптин тоқулған рәхттин устилиқ билән тикилсун. 9Икки данә йоллуқ һеқиқ тепип келинип, униң үстигә исраилниң он икки қәбилисиниң исимлири оюлуп йезилсун. 10Уларниң исимлири

**21. Бу ибадәт чедириға берилгән башқа аталғу.*

туғулуш тәртиви бойичә һәр бир ташқа алтидин оюлуп йезилсун. 11Исимлар устилар тәрипидин тамғиға оюлған нәқишләрдәк оюлуп йезилип, икки данә алтун көзлүккә қоюлсун. 12Андин улар ефодниң икки данә мүрә тасмисиға қадилип, исраилларниң хатирә теши қилинсун. Һарун уларниң исимлирини мана мошундақ мүрисигә елип, Мән — Пәрвәрдигарниң алдида хатирә қилсун. 13-14Йәнә сап алтундин ешилған шойнидәк икки тал алтун зәнҗир соқулсун. Бу зәнҗирләр һеқиқ қоюлған көзлүккә улансун.

Көкрәклик ясаш

15— Худаниң ирадисини билиш үчүн кийилидиған көкрәклик қоли чевәр устилар тәрипидин тикилсун. Тикилиш усули ефод билән охшаш болуп, зәр жип, көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип вә кәндир жип билән тикилсун. 16Көкрәкликниң узунлуғи вә кәңлиги охшашла жигирмә икки сантиметрдин қилинип, төрт булуңлуқ һәм икки қат, йәни янчуқлуқ қилип тикилсун. 17Үстигә төрт қур қиммәтлик таш орнитилсун. Биринчи қуриға қизил яқут, топаз вә зумрәт орнитилсун. 18Иккинчи қуриға көк қашташ, көк яқут вә алмас орнитилсун. 19Үчинчи қуриға сөсүн яқут, һеқиқ вә сөсүн кварц орнитилсун. 20Төртинчи қуриға рәңсиз яқут, йоллуқ һеқиқ вә йешил қашташ орнитилсун. Буларниң һәммиси алтун көзлүккә елинип, көкрәкликкә қадалсун. 21Бу он икки қиммәтлик ташлар исраилларниң он икки қәбилисигә вәкиллик қилип, уларниң исми худди тамғиға оюлған нәқишләрдәк бу ташларниң үстигә бирдин оюлуп йезилсун.

22Көкрәкликни ефодқа бәкитиш үчүн сап алтундин ешилған шойнидәк икки тал зәнҗир соқулсун. 23Көкрәкликниң үсти тәрипидики икки бүҗигиниң һәр биригә бирдин алтун һалқа бәкитилсун. 24Зәнҗирләр айрим-айрим һалда алтун һалқидин өткүзүлүп, 25ефод тасмисиниң алди тәрипидики икки алтун көзлүккә улансун. 26Көкрәкликниң төвән тәрипидики икки бүҗәкниң ефодқа тегип туридиған ички йүзигә икки данә алтун һалқа бәкитилсун. 27Шундақла йәнә ефодниң бәл қисмиға, йәни бәлбағниң жуқурисиғила икки данә алтун һалқа бәкитилсун. 28Бир тал көк жип арқилиқ көкрәкликтики һалқилар билән ефодтики һалқилар өз-ара улансун. Мошундақ болғанда, көкрәклик пулаңлап кәтмәй, ефодқа чаплишип туриду.

29 Шундақ қилип, Һарун ибадәт чедиридики муқәддәс жайға
киргәндә, һәр дайим исраилларниң һәр қайси қәбилилириниң исми
оюлуп йезилған көкрәкликни Худаниң алдида хатирә сүпитидә
мәйдисигә есивалсун. 30 Буниңдин сирт, йәнә «Урим» вә «Туммим-
ларни»* көкрәкликниң ичигә селип, Пәрвәрдигарниң алдида хатирә
сүпитидә мәйдисигә есивалсун. Мошундақ қилғанда, Һарун чедир-
дики муқәддәс жайға киргәндә, һәр дайим исраилларға қаритилған
Худаниң ирадисини билдүридиған нәрсиләрни мәйдисигә есивалған
болиду.

Роһанийлар кийидиған башқа кийимләр

31 — Ефодниң ичигә кийилидиған перижә тикилсун. Перижиниң
рәңги пүтүнләй көк болсун. 32 Перижигә ойма яқа ечип, житилип
кәтмәслиги үчүн яқиниң чөрисигә пәваз тутулсун. 33-34 Перижиниң
аяқ пешиниң чөрисигә көк, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик жуң рәхттин
анарниң нусхиси кәштилинип, һәр икки анарниң оттурисиға бирдин
сап алтундин ясалған кичик қоңғурақ есилсун. 35 Һарун роһанийлиқ
вәзиписини өтигән чағда, бу перижини кийивалсун. Мошундақ
болғанда, у муқәддәс жайға кирип чиққанда, Мән қоңғурақ авазини
аңлаймәндә, буниң билән униң җенини алмаймән.

36 Сап алтундин бир тахтичә ясалсун, униң үстигә «Пәрвәрдигарға
аталди» дегән хәтләр тамғиға оюлғандәк оюлуп йезилсун. 37 Алтун
тахтичә бир тал көк рәңлик жип билән сәллиниң алдиға тақап
қоюлсун. 38 Һарун бу алтун тахтичини пешанисигә дайим тақавелиш
арқилиқ, көпчиликниң қурванлиқ қилиш билән өзлирини гунакар
һесаплиғанлиғидики умумий жавапкәрчиликни өз үстигә алғанли-
ғини билдүрсун. Бу алтун тахтичә Һарунниң пешанисидә дайим
болсун. Мошундақ болғанда, көпчилик Худа тәрипидин қобул
қилиниду.

39 Һарун үчүн кәндир жиптин тон көйнәк вә сәллә тоқулсун һәм
бәлбағ кәштиләнсун. 40 Униң оғуллири үчүнму шундақ қилинсун.

30. Көп тәрәплимә издинишләргә асасланғанда, Худаниң ирадисини издигән чағда ташлинидиған муқәддәс чәк болуши мүмкин. «Уримниң» ибраний тилидики мәнаси «қарғиш» болуп, «болмайду» дегән мәнани билдүруши мүмкин. «Туммимниң» ибраний тилидики мәнаси «тәл-төкүз» болуп, «болиду» дегән мәнани билдүруши мүмкин.

Шундақ болғанда, улар салапәтлик көрүнүп, башқиларниң һөрмитигә еришиду. 41Һарун вә униң оғуллири роһанийлиқ кийимлирини кийгәндин кейин, сән уларниң бешиға муқәддәс яғ сүркә вә роһанийлиқ вәзиписигә тайинла. Уларни Маңа роһанийлиқ қилиш үчүн ажрат.

42Буниңдин башқа, кәндир жиптин улар үчүн тамбал тиктүрүлсун. Тамбал бәлдин тизғичә келидиған қилип тикилип, астинқи бәдәнни йепип турсун. 43Һарун вә униң оғуллири Пәрвәрдигар билән учришиш чедириға кирип-чиққанда яки униң ичидики муқәддәс җайда вәзиписини өтәш үчүн қурванлиқ суписиға йеқинлашқанда, гуна өткүзүп, өлүмгә буйрулмаслиғи үчүн, тамбал кийивалсун. Мана бу Һарун вә униң әвлатлири мәңгү бойсунидиған низам болсун.

Һарун вә униң оғуллириниң роһаний болуши

29 — Һарун вә униң оғуллирини роһанийлиқ вәзиписигә ажратқанда, төвәндики рәсим-қаидә бойичә иш көр: әркәк мозайдин бирни вә мәйипсиз қошқардин иккини талла. 2Йәнә әң яхши буғдай ундин петир нан, май қошулған петир тоғач вә май сүркәлгән петир чәлпәкләр тәйярла. 3Бу нанларни севәткә селип, Пәрвәрдигар билән учришиш чедириға елип кәл һәм әркәк мозай вә икки данә қошқарниму йетиләп кәл. 4Һарун вә униң оғуллирини чедирниң алдиға елип келип, бәдәнлирини жуйғин. 5Андин Һарунға тончә көйнәк, перижә вә ефодни кийдүр. Шундақла униңға көкрәкликни тақап, нәпис тоқулған ефод бәлбеғини бағлап қойғин. 6Шуниң билән биргә сәллини кийдүрүп, сәллиниң алдиға алтун тахтичини тақап қойғин. 7Униңдин кейин муқәддәс яғни униң бешиға қуюп, уни роһаний қилип тайинлиғин. 8Андин Һарунниң оғуллириниңму перижилирини 9вә сәллилирини кийдүрүп, бәлбағлирини бағла. Мошундақ болғанда, улар мана бу мәңгүлүк қаидә бойичә роһанийлиқ вәзиписигә еришиду. Сән мана мошундақ қаидә бойичә уларни муқәддәс вәзипигә ажрат.

Қурванлиқ қилиш тоғрисидики қаидә

10 — Сән әркәк мозайни Пәрвәрдигар билән учришиш чедириниң алдиға елип кәл. Һарун вә униң оғуллири қоллирини мозайниң бешиға қойсун. 11Сән чедир ағзи алдида Пәрвәрдигарниң һозурида мозайни боғузла, 12андин қенидин азирақ елип келип, бармиғиң

билән қурванлиқ суписиниң төрт бүҗигидики мүңгүзләргә сүркәп қойғин. Қалған қанни супиниң аяқ тәрипигә төк. [13]Мозайниң чава мейи, җигәрниң әң яхши йери вә икки бөригини майлири билән қошуп супида көйдүр. [14]Лекин мозайниң териси, гөши вә ички әзалирини қараргаһниң сиртида көйдүр. Мана бу гуна кәчүрүм болуш қурванлиғидур.

[15]Қошқарлардин бирини елип кәл, Һарун вә униң оғуллири қоллирини қошқарниң бешиға қойсун. [16]Андин қошқарни боғузлап, қенини супиниң төрт тәрипигә чач. [17]Андин қошқарни парчилап, униң үчәй-беғирлири вә путлирини пакиз тазилап, уларни қурванлиқ суписиға қойғин. [18]Андин кейин уларни көйдүргин. Мана бу Худаға аталған хушпурақлиқ көйдүрмә қурванлиқтур.

[19]Униңдин кейин иккинчи қошқарни йетиләп кәл. Һарун вә униң оғуллири қоллирини униң бешиға қойсун. [20]Сән бу қошқарни боғузлап, қенидин азирақ елип, Һарун вә униң оғулларниң оң қулиғиниң юмшиғиға, оң қолиниң вә оң путиниң башмалтиғиға сүркәп қой. Ешип қалған қанни қурванлиқ суписиниң төрт тәрипигә чач. [21]Андин муқәддәс яғ вә супидики қандин азирақ елип, қолуң билән Һарун вә униң оғулларифа һәм уларниң кийимлиригә сәпкин. Мошундақ болғанда, улар һәм уларниң кийимлириму муқәддәс болиду.

[22]Бу қошқар Һарун вә униң оғулларининң роһанийлиққа ажритилишиға ишлитилгәнликтин, сән униң мейи, йәни қуйруғи, чава мейи, бөрәк мейи, шундақла икки тал бөриги, җигәрниң әң яхши йери вә оң ямпишини айривал. [23]Буниңдин сирт йәнә Пәрвәрдигарға аталған севәт ичидики петир нан, майлиқ петир тоғач вә непиз петир чәлпәкләрниң һәр қайсисидин бирдин елип, [24]уларни Һарун вә униң оғулларининң қолиға тутқуз. Улар бу нәрсиләрни тутуп туруп, Пәрвәрдигарниң алдида пулаңлитип атисун. Мана бу пулаңлатма қурванлиқтур. [25]Андин сән бу нәрсиләрни уларниң қолидин елип, супиға қоюп көйдүрүп, көйдүрмә қурванлиқ қилиш билән биллә Пәрвәрдигарни хурсән қилидиған хушпурақлиқ пулаңлатма қурванлиқни қил. [26]Роһанийлиққа ажритиш мәрасимиға ишлитилгән қошқарниң төш гөшини қолуңға елип, Пәрвәрдигарниң алдида пулаңлат. Қошқарниң қалған гөши сениң болиду.

[27]Роһанийлиққа ажритиш мәрасимиға ишлитилгән қошқарниң

гөши, йәни пулаңлатма қурванлиққа ишлитилгән төш гөш вә жуқури көтирип Пәрвәрдигарға аталған ямпаш гөшләр муқәддәс қилинсун һәм Һарун вә униң оғуллириға тәвә болсун. [28]Шуңа буниңдин кейин исраиллар аманлиқ қурванлиғини бәргәндә, у икки хил гөш Һарун вә униң оғуллириниң үлүши болиду.

[29]Һарунниң орнини басидиғанлар униң муқәддәс кийимлиригә варислиқ қилсун. Улар муқәддәс яғ билән сүркилип роһанийлиқ вәзиписигә тайинлинип, униң хизмитини давамлаштурғанда, бу кийимләрни кийсун. [30]Һарунниң хизмитини давамлаштуридиған оғли һәр қетим Пәрвәрдигар билән учришиш чедири ичидики муқәддәс җайға кирип роһанийлиқ вәзиписини өтигәндә, бу муқәддәс кийимни уда йәттә күн кийсун.

[31]Роһанийлиққа ажритиш мәрасимиға ишлитилгән қошқарниң гөши ибадәт җайи ичидә пиширилсун. [32]Һарун вә униң оғуллири қошқарниң гөши вә севәттики нанларни Пәрвәрдигар билән учришиш чедириниң ағзи алдида йесун. [33]Улар гуна кәчүрүм қилиниш һәм роһанийлиққа ажритиш мәрасимида ишлитилгән мошу таамларға пәқәт өзлирила еғиз тәгсун. Адәттики кишиләрниң еғиз тегишигә болмайду. Чүнки бу таамлар муқәддәс қилинған. [34]Әгәр гөш вә нанлар әтиси сәһәргичә йейилмигән болса, йемәй көйдүрүветилсун. Чүнки бу таамлар муқәддәстур.

[35]Сән Мениң әмрим бойичә Һарун вә униң оғуллири үчүн йәттә күнгичә вәзипә өткүзүп бериш мәрасимини өткүз. [36]Һәр күни бир мозайни гуна кәчүрүм қилиниш қурванлиғи орнида боғузла. Андин қурванлиқ суписини паклап, уни муқәддәс қилиш үчүн яғла. [37]Қурванлиқ суписини уда йәттә күнгичә паклап, муқәддәс қил. Шундақ қилғанда, у пүтүнләй муқәддәс болиду. Қурванлиқ супиға тәккәнниң һәммиси муқәддәс болиду.

Күндилик қурванлиқ тоғрисида

[38]— Һәр күни қурванлиқ суписида бир яшлиқ қойдин иккиси қурванлиқ қилинсун. [39]Уларниң бири әтигәндә, бири кәчкурун қурванлиқ қилинсун. [40]Биринчи қой қурванлиқ қилинғанда, икки килограмм буғдай уни бир литр зәйтун йеғи билән арилаштурулуп аталсун. Шуниң билән биргә йәнә бир литр шарапму ичимлик һәдийәси сүпитидә аталсун. [41]Йәнә бир қой кәчкурун қурванлиқ

қилинсун. Буму әтигәндики буғдай вә ичимлик һәдийәсигә охшаш қаидидә қурванлиқ қилинип, хушпурақлиқ көйдүрмә қурванлиқ сүпитидә Пәрвәрдигарға аталсун.

42 Көйдүрмә қурванлиқ Пәрвәрдигар билән учришиш чедириниң ағзида Мениң — Пәрвәрдигарниң һозурида әвлаттин әвлатқичә өткүзүлүп турсун. Мән бу йәрдә хәлқимгә Өзәмни ашкарилап, сән билән сөзлишимән. 43 Бу йәр Мениң исраиллар билән учришидиған йеримдур. Бу йәр Мениң парлақ нурум билән муқәддәс болиду.

44 Мән Пәрвәрдигар билән учришиш чедири вә қурванлиқ суписинила муқәддәс қилип қалмастин, Һарун вә униң оғуллириниң Маңа роһанийлиқ қилиши үчүн, уларниму муқәддәс қилимән. 45 Мән исраилларниң арисида туруп, уларниң Худаси болимән. 46 Улар Мениң өзлириниң Пәрвәрдигари болған Худа екәнлигимни билиду һәм Мениң уларни Мисирдин елип чиқишим уларниң арисида турушум үчүн екәнлигини чүшиниду. Мән Мәңгү Бар Болғучи Пәрвәрдигардурмән.

Исриқдан

30 Акация яғичидин бир исриқдан ясаңлар. 2 Исриқдан төрт булуңлуқ болсун, егизлиги бир, узунлуғи вә кәңлиги йерим метрдин қилинсун. Исриқданниң төрт бүҗигидики мүңгүзләр исриқдан билән бир пүтүн қилип ясалсун. 3 Униң үсти, төрт әтрапи вә төрт мүңгүзи сап алтун билән қаплинип, чөрисигә алтун җийәк қоюлсун. 4 Исриқданни көтиридиған балдақларни өткүзүш үчүн, икки алтун һалқа ясилип, икки яндики җийәкләрниң астиға бәкитилсун. 5 Балдақлар акация яғичидин ясилип, алтун билән қаплансун. 6 Исриқданни келишим сандуғиниң алдидики пәрдиниң сиртида, келишим сандуғиниң үстидики «Меһир-шәпқәт тәхтигә» қаритип қоюлсун. У йәр Мән силәр билән учришидиған йәрдур.

7 Һәр күни әтигәнлиги баш роһаний Һарун чирақларни рәтлигили кәлгәндә, исриқданда хушбой исриқларни көйдүрсун. 8 Кәчкурун чирақлар йеқилғандиму исриқ селинсун. Әвлаттин әвлатқичә үзмәй мошундақ исриқ селинип турсун. 9 Бу исриқданда мәнъий қилинған исриқлар көйдүрүлмисун һәм көйдүрмә қурванлиқ, буғдай яки ичимлик һәдийәси қилинмисун. 10 Һарун жилда бир қетим гуна жуюш мәрасимини өткүзүп, гуналарни кәчүрүм қилалайдиған мал

қенини исриқданниң төрт мүңгүзигә сәпсун. Бу мәрасим әвлаттин әвлатқичә давамлаштурулсун. Чүнки бу толуқ муқәддәс қилинған, Пәрвәрдигарға аталған исриқдандур.

Гунаниң кәчүрүм қилинишиға тапшурулидиған пул

11 Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:
12 — Сән исраилларниң нопусини тәкшүргән вақтиңда, ройхәткә елинған һәр бир әр өзлириниң балаю-қазадин сақлиниши үчүн, шу мәйданда Мән — Пәрвәрдигарға һаятлиқ төләм пули тапшурсун.
13 Ройхәткә елинғанлар рәсмий өлчәм бойичә киши бешиға алтә граммдин күмүч тапшурсун. Бу Пәрвәрдигарға аталған һәдийә болуп һесаплиниду.
14 Жигирмә яштин ашқанларниң һәммиси Пәрвәрдигарға һәдийә тапшуруши керәк.
15 Җенини қутқузуш үчүн берилидиған бу хил һәдийәни байлар артуқ тапшурувәтмисун. Кәмбәғәлләрму кам тапшуруп қоймисун.
16 Гунаниң кәчүрүм қилиниши үчүн жиғивелинған пуллар Пәрвәрдигар билән учришиш чедириниң хиражити қилинсун. Бу пуллар Маңа уларни яд әткүзиду вә уларни гунадин әркин қилиду.

Паклиниш деси

17 Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:
18 — Мистин бир дас яситилсун вә дас қойғучму мистин қуйдурулуп, улар Пәрвәрдигар билән учришиш чедири билән қурванлиқ суписиниң оттурисиға қоюлсун һәм дасқа су қуюп қоюлсун.
19-20 Һарун вә униң оғуллири чедирға киргинидә яки қурванлиқ суписиға қурванлиқ сунғили кәлгинидә, бу дастики суда пут-қоллирини жуйсун. Болмиса, улар өлтүрүлиду.
21 Улар пут-қолини жуйғандила, өлүмдин хали болиду. Бу улар вә уларниң әвлатлири мәңгү риайә қилидиған қаидә болсун.

Муқәддәс яғ тәйярлаш усули

22 Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:
23 — Рәсмий өлчәм бойичә әң есил хушбой дора-дәрмәкләрдин, йәни мурмәкки суюқлуғидин алтә килограмм, гүл дарчиндин үч килограмм, игирдин үч килограмм,
24 қовзақдарчиндин алтә килограмм вә зәйтун йеғидин төрт литр тәйярлинип,
25 хушбой дора-дәрмәкләрни тәңшәш

усули бойичә арилаштурулуп муқәддәс яғ ясалсун. 26Бу яғ билән Пәрвәрдигар билән учришиш чедири, келишим сандуғи, 27үстәл вә униң сайманлири, чирақдан вә униң сайманлири, исриқдан, 28көйдүрмә қурванлиқ суписи вә супиниң барлиқ сайманлири, паклиниш деси вә дас қойғуч қатарлиқлар яғлинип, 29тәл-төкүз муқәддәс қилинсун. Бу нәрсиләргә тәккән нәрсиләрму муқәддәс болиду.

30Һарун вә униң оғуллириниң Маңа ажритилип, Мениң һозурумда роһанийлиқ қилиши үчүн, йәнә мошу яғ билән уларни яғлап қойғин. 31Исраилларға шуни ейтқинки, бу яғ әвлаттин әвлатқичә муқәддәстур. 32Шуңа бу яғ һәргизму адәттики кишиләр үчүн ишлитилмисун һәм охшитип ясалмисун, чүнки у муқәддәстур. Силәрму уни муқәддәс дәп билишиңлар керәк. 33Кимду ким бундақ яғни өзи охшитип ясиса яки роһанийлардин башқа һәр қандақ кишигә сүркисә, у хәлқим қатаридин чиқириветилиду.

Исриқ ясаш усули

34Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:

— Исриққа ишлитилидиған йелим, қолүлә қепи талқини, ақ девирқай вә сап мәстәкләрдин охшаш миқдарда елип, 35уни адәттики хушбой әтир ясаш усули бойичә тәңшәп, андин униңға азирақ туз арилаштуруп, сап вә муқәддәс исриқ ясалсун. 36Бу исриқлардин азирақ елинип, талқандәк ушшақ янчилип, Пәрвәрдигар билән учришиш чедири ичидики келишим сандуғиниң алдиға қоюлсун. Мән у йәрдә силәр билән учришимән. Силәр бу исриқни әң муқәддәс исриқ, дәп билиңлар. 37Лекин силәр өзәңлар үчүн бу хил усулда исриқ ясимаңлар. Чүнки бу хил исриқ пәқәт Пәрвәрдигарғила хастур. 38Өзлири һөзүрлиниш үчүн бу хил исриққа охшитип исриқ ясиғанларниң һәммиси хәлқим қатаридин чиқириветилиду.

Ибадәт җайини ясиғучи устиларниң таллиниши

31 Пәрвәрдигар Худа Мусаға мундақ деди:

2— Қара! Мән йәһуда қәбилисидин Хурниң нәвриси, Уриниң оғли Бизалилни таллидим. 3Мән уни Өз роһумға чөмдүрүп, униңға әқил-парасәт, билим вә хилму-хил һүнәр-сәнъәт қабилийитини ата қилдим. 4У һазир хилму-хил һүнәрләрни, йәни алтун, күмүч вә мистин һәр хил нәрсиләрни ясаш, 5қиммәтлик

ташларни кесиш вә уларни зенәт буюмлириға селиш, яғачларға нәқиш оюштәк һүнәрләрни билиду.

6Мән йәнә Дан қәбилисидин Ахисамақниң оғли Оһолиябни униңға ярдәмчиликкә тайинлидим. Шуниңдәк, барлиқ уста һүнәрвәнләргиму техиму көп әқил-парасәт ата қилип, уларға Мән тапилиған нәрсиләрни ясаш қабилийитини бәрдим. 7Уларниң вәзиписи: Пәрвәрдигар билән учришиш чедири, келишим сандуғи вә униң үстигә қоюлидиған сандуқ ағзи, йәни «Меһир-шәпқәт тәхти» һәм чедир ичидики барлиқ сайманларни, 8үстәл вә үстәлниң сайманлирини, сап алтундин ясилидиған чирақдан вә чирақданниң сайманлирини һәм исриқдан, 9көйдүрмә қурванлиқ суписи вә супидики барлиқ сайманларни, шундақла паклиниш деси вә дас қойғучни ясаш, 10Һарун вә униң оғуллири роһанийлиқ вәзиписини өтигәндә кийидиған нәпис муқәддәс кийимләрни тикиш, 11муқәддәс яғ вә муқәддәс жайда ишлитилидиған хушбой исриқ ясаш қатарлиқларни өз ичигә алиду. Улар буларниң һәммисини Мениң әмрим бойичә қилсун.

Дәм елиш күнигә қаттиқ риайә қилиш

12-13Пәрвәрдигар Мусаниң исраилларға монуларни йәткүзүшни тапилиди:

— Силәр Мән бәлгүлигән дәм елиш күнигә чоқум қаттиқ риайә қилиңлар. Чүнки бу Мән билән силәр оттуримиздики мәңгүлүк бәлгүдур. Бу силәрни пак қилғучиниң Мән — Пәрвәрдигар екәнлигимни билдүриду. 14Силәр дәм елиш күнигә қаттиқ риайә қилиңлар. Чүнки бу муқәддәс күн. Бу күнгә әмәл қилмай, адәттики күндикидәк ишлигәнләр исраил қатаридин чиқириветилип, уларға өлүм жазаси берилсун. 15Иш қилишиңлар үчүн алтә күн бар. Лекин йәттинчи күни Маңа атилидиған дәм елиш күнидур. Бу күни иш қилғанла кишигә өлүм жазаси берилсун. 16Исраиллар түзүлгән келишимниң бәлгүси сүпитидә бу күнгә мәңгү қаттиқ риайә қилсун. 17Бу Мән билән исраиллар оттурисидики мәңгүлүк бәлгүдур. Чүнки Мән — Пәрвәрдигар алтә күндә пүтүн аләмни яраттим, йәттинчи күни ишни тохтитип арам алдим.

18Худа Синай теғида Мусаға бу сөзләрни қилғандин кейин, пәризләр йезилған икки таш тахтини униңға тапшурди. Ташқа Худа пәризләрни Өз қоли билән язған еди.

Алтун мозай

32 Исраиллар Мусаниң шунчә вақиттин бери тағдин чүшмигән-
лигини көрүп, Һарунниң әтрапиға олишивелип, униңға:
— Туруң! Бизгә йол башлап маңидиған бут ясап бериң! Бизни Мисирдин елип чиққан һелиқи Мусаниң немә болуп кәткәнлигини биләлмидуқ, — дейишти.
2 Һарун уларға:
— Хотун, бала-җақилириңларниң қулиғидики алтун һалқиларни маңа әкелип бериңлар, — деди. 3 Улар алтун һалқиларни елип Һарунниң алдиға келишти. 4 Һарун һалқиларни ишлитип, мозай шәклидә бир бут ясиди.
Халайиқ:
— Әй исраил хәлқи, бизни Мисирдин елип чиққан илаһимиз мана шу! — дейишти.
5 Һарун буни көрүп, алтун мозай бутниң алдиға бир қурванлиқ суписини ясап:
— Әтә Пәрвәрдигар үчүн һейт қилимиз, — дәп елан қилди. 6 Әтиси сәһәрдә хәлиқ көйдүрмә қурванлиқ вә аманлиқ қурванлиқни қилди. Андин кейин олтирип, халиғанчә йәп ичишип, кәйп-сапа қилишти.
7 Пәрвәрдигар Мусаға:
— Сән дәрһал тағдин чүшкин! Чүнки сән Мисирдин елип чиққан хәлқиң гунаға толди. 8 Улар Мән көрсәткән йолдин чәтнәп кәтти. Улар алтундин мозай шәклидә бут ясап, униңға ибадәт қилип, униң үчүн қурванлиқ қилишти. Улар: «Бизни Мисирдин елип чиққан илаһимиз мана шу», дейишти. 9 Мән бу хәлиқниң интайин бойни қаттиқлиғини билдим. 10 Әнди сән Мениң ишимға арилашма, Мән уларға ғәзивимни чүширип һалак қиливетимән. Сени вә сениң әвлатлириңни болса чоң хәлиқ қилимән, — деди.
11 Лекин Муса Пәрвәрдигари болған Худаға мундақ деди:
— Әй Пәрвәрдигар, Өз хәлқиңгә немишкә бундақ ғәзәплинисән? Уларни Сән зор қудритиң билән Мисирдин елип чиқмиғанмидиң? 12 Немә үчүн мисирлиқларға: «Худаси уларни тағ-далаларда пүтүнләй һалак қилип, йәр йүзидин йоқитиш үчүн мәхсәтлик һалда Мисирдин елип чиққан екән», дейишкә сәвәп тепип берисән? Ғәзивиңни бесивелип, нийитиңдин янғайсән. Өз хәлқиңгә чоң балаю-апәт чүшәрмигәйсән. 13 Хизмәткарлириң Ибраһим, Исһақ вә Яқупларни

әслигәйсән. Сән Өз намиң билән қәсәм қилип, уларға: «Әвладиңни асмандики юлтузлардәк көп қилимән, бу пүтүн зиминни сениң әвладиңға мәңгүлүк мирас қилип беримән» дегән едиң, — деди. 14Буниң билән Пәрвәрдигар нийитидин йенип, Өз хәлқигә балаю-апәт чүшәрмиди.

15Муса икки йүзигә пәризләр йезилған икки таш тахтини елип тағдин чүшти. 16Бу икки таш тахтиға Худа Өзи әҗир сиңдүрүп, униңға пәризләрни Өз қоли билән язған еди.

17Йәшу халайиқниң чуқан салған авазини аңлап, Мусаға:

— Қараргаһта җаңниң авази чиқиватқандәк қилиду! — деди.

18Муса униңға:

— Җаң ғәлибисиниң тәнтәнисигиму охшимайду, мәғлубийәт пәриядиғиму охшимайду, бәлки нахша-күй садаси! — деди.

19Муса қараргаһқа йеқин келип, мозай бут вә уссулға чүшкән халайиқни көрүп, ғәзивини басалмай, тағниң етигидә елип чүшкән икки таш тахтини йәргә ташлап чеқивәтти. 20Андин у халайиқ ясавалған мозайни көйдүрүп, талқандәк қилип, суға чечивәтти вә исраилларни уни ичишкә буйриди. 21У Һарунға:

— Бу кишиләрни шунчә еғир гунаға паттурғидәк, улар саңа немә қилған еди? — деди.

22Һарун мундақ җавап бәрди:

— Маңа хапа болмиғайсән. Бу кишиләрниң яманлиқ қилишқа нийәт бағлиғанлиғидин сениң хәвириң бар. Улар маңа: 23«Бизгә йол башлап маңидиған бут ясап бериң! Бизни Мисирдин елип чиққан һелиқи Мусаниң немә болуп кәткәнлигини биләлмидуқ», деди. 24Мән уларға: «Алтун зинәт буюмлириңларни әкелиңлар», дегән едим. Алтун җабдуқлири барлар әкелип маңа тапшурди. Мән бу алтун җабдуқларни отқа ташлаведим, у мозай болуп чиқти.

25Муса Һарунниң башқурушқа амалсиз қалғанлиғи билән, хәлиқниң өз мәйлигә иш қилип, дүшмәнлириниң мәсқирә нишани болуп қалғанлиғини көрди. 26У қараргаһниң алдида туруп қаттиқ аваз билән:

— Пәрвәрдигар тәрәптә туридиғанлар Мән тәрәпкә келиңлар! — дәп вақириған еди, пүткүл лавийлар униң әтрапиға жиғилди.

27Муса уларға:

— Пәрвәрдигар, йәни исраиллар етиқат қилип кәлгән Худа силәргә һәммиңларниң қилич есип, қараргаһниң бу четидин у четигичә

арилап өз қериндашлириңлар, дост-бурадәрлириңлар вә хошнаңларни өлтүрүшүңларни буйриди, — деди. 28Лавийлар буйруққа бойсунуп, у күни тәхминән үч миң кишини қиривәтти.

29Муса лавийларға:

— Бүгүн өзәңларни Пәрвәрдигарға атидиңлар. Силәр өз оғуллириңлар вә қериндишиңларни айимиғанлиғиңлар үчүн, бүгүн Пәрвәрдигарниң илтипатиға муйәссәр болдуңлар, — деди.

30Әтиси Муса халайиққа:

— Силәр чоң гуна қилдиңлар. Әнди мән йәнә таққа, Пәрвәрдигарниң йениға чиқимән. Силәргә Пәрвәрдигарниң кәчүрүмини тиләймән, бәлким униңға муйәссәр болалишим мүмкин, — деди.

31Буниң билән Муса Пәрвәрдигарниң hозуриға чиқип:

— Бу хәлиқ чоң гуна қилди. Улар алтундин бут ясап ибадәт қилди. 32Уларниң гунайини кәчүрүм қилғайсән. Ундақ болмиса, Өз хәлқиңниң қатаридин мениң исмимни чиқириватқәйсән, — деди.

33Пәрвәрдигар униңға:

— Хәлқим қатаридин чиқириветилидиғанлар Мениң алдимда гуна қилғанлардур. 34Әнди сән хәлиқни Мән саңа көрсәткән җайға елип бар. Мениң периштәм алдиңда сени башлап маңиду. Лекин вақти кәлгәндә, Мән уларни өткүзгән гуналири үчүн җазалаймән, — дәп җавап қайтурди.

35Пәрвәрдигар хәлиқ ичигә кесәл чүшәрди, чүнки улар hарун ясап бәргән алтун мозайға ибадәт қилған еди.

Пәрвәрдигарниң исраилларни Синай теғидин кетишкә буйруши

33 Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:

— Сән өзәң Мисирдин елип чиққан хәлиқ билән бу йәрдин кетип, Мән Ибраhим, Исһақ вә Якупларға қәсәм қилип, уларниң әвлатлириға беришкә вәдә қилған йәргә барғин. 2Саңа йол башлашқа периштәмни әвәтимән. Мән қананлар, аморлар, хитлар, пәризиләр, hивилар вә йәбусларни hайдап чиқирип, 3сени сүт вә һәсәл еқип туридиған йәргә апиримән. Лекин Мән силәр билән биллә бармаймән. Чүнки силәр бойни қаттиқ хәлиқ болғачқа, Мән силәрни йолда hалак қиливетишим мүмкин.

4Буни аңлиған халайиқ интайин мәйүслинип, зенәт буюмларни тақимайдиған болди. 5Чүнки Пәрвәрдигар Мусаниң мону сөзләрни

уларға йәткүзүп қоюшни буйруған еди: «Силәр бойни қаттиқ хәлиқ. Әгәр Мән силәр билән азирақла биллә болсам, силәрни пүтүнләй һалак қиливетишим мүмкин. Әнди силәр өзәңларда бар болған зенәт буюмларни еливетиңлар. Мән силәрни қандақ бир тәрәп қилишни бәлгүләй». [6]Шуниң билән исраиллар Синай теғидин кәткәндин тартип, зенәт буюмларни зади тақимиди.

Учришиш чедири

[7]Һәр қетим исраиллар қарарғаһ қурғанда, Муса «Пәрвәрдигар билән учришиш чедири» дәп аталған ибадәт чедирини қарарғаһтин хелә жирақ җайда тикәтти. Пәрвәрдигарға дуа-тәләплири барла кишиләр у йәргә барса болатти. [8]Муса қачанла болмисун учришиш чедириға маңғинида, халайиқ өз чедирлириниң алдида өрә туруп, Мусаниң кәйнидин таки у учришиш чедириға кирип болғичә қаришип турушатти. [9]Муса чедирға киргән вақитта, булут түврүги чүшүп, «Учришиш чедириниң» алдида туратти. Пәрвәрдигар булут ичидин Муса билән сөзлишәтти. [10]Халайиқ булут түврүгиниң учришиш чедириниң ишик алдида турғанлиғини көрсила, өз чедирлири алдидила руслинип, Худаға сәждә қилишатти. [11]Пәрвәрдигар чедир ичидә Муса билән худди кишиләр дост-бурадәрлири билән сөзләшкәнгә охшаш үзму-үз сөзлишәтти. Муса қарарғаһқа қайтип кәлгинидә, униң яш ярдәмчиси Нунниң оғли Йәшу чедирда қалатти.

Мусаниң Пәрвәрдигарниң улуқлуғини көрүши

[12]Муса Пәрвәрдигарға:

— Сән маңа бу хәлиқни башлап беришқа әмир қилған едиң. Лекин Сән маңа кимни мән билән биллә беришқа әвәтидиғанлиғиңни ейтмидиң. Сән мени алаһидә мәхсәт билән таллиғанлиғиңни вә маңа бәхит ата қилғанлиғиңни ейтқан едиң. [13]Ундақ екән, Сениң йолуңда меңип, һемишәм алдиңда илтипат тепишим үчүн маңа йол көрсәткәйсән вә бу хәлиқниң Өз хәлқиң екәнлигини есиңдә тутқайсән, — деди.

[14]— Мән Өзәм сән билән биллә берип, сени ғәм-қайғудин халас қилай, — деди Пәрвәрдигар.

[15]Муса униңға:

— Әгәр Сән биз билән биллә бармисаң, бизни бу йәрдин

айримиғайсән. 16Әгәр Сән биз билән биллә бармисаң, башқилар хәлқиңниң вә мениң Пәрвәрдигаримиз болған Сениң алдиңда илтипат тапқанлиғимизни немидин билсун?! Буниңдин башқа немә иш бизни дуниядики башқа хәлиқләрдин пәриқләндүрәлисун?! — дәп җавап қайтурди.

17Пәрвәрдигар Мусаға:

— Сениң тәливиң бойичә иш қилимән, чүнки сән Мениң илтипатимға ериштиң. Мән сени алаһидә мәхсәт билән таллидим, — деди.

18Шуңа Муса:

— Маңа Өз улуқлуғуңни көрсәткәйсән, — деди.

19Пәрвәрдигар мундақ җавап қайтурди:

— Мән пүтүн меһриванлиғимни көрситип сениң алдиңдин өтүп, «Мәңгү Бар Болғучи» дегән муқәддәс намимни җакалаймән. Кимгә меһриванлиқ қилғум кәлсә, шуниңға меһриванлиқ қилимән, кимгә ич ағритқум кәлсә, шуниңға ич ағритимән. 20Бирақ саңа Өз чирайимни көрсәтмәймән, чүнки Мени көргән киши тирик қалмайду. 21Лекин Мениң йенимда бир җай бар. Сән у йәрдики қорам ташниң үстидә турғин. 22Мениң парлақ нурум у йәрдин өтидиған вақитта, Мән сени ташниң йочуғиға қоюп, қолум билән йепип туримән. Өтүп болғандин кейин, 23қолумни тартивалимән. Сән Мени кәйнимдин көрисән. Чирайимни көрсәң болмайду.

Пәриз тахтисиниң қайта берилиши

34 Пәрвәрдигар Мусаға:

— Сән илгирикигә охшаш икки таш тахта йонуп кәл. Сән чеқивәткән һелиқи таш тахтидики сөзләрни шу икки тахтиға язай, 2сән әтә әтигәнгичә тәйяр болуп, Синай теғиға чиқип тағниң чоққисида Мән билән көрүшкин. 3Һәр қандақ киши сән билән биллә чиқмисун. Пүтүн тағда адәм болмисун, һәтта кала-қойму тағниң түвидә отлимисун, — деди. 4Шуниң билән Муса икки таш тахта йонуп, әтиси сәһәрдә Пәрвәрдигарниң буйруғи бойичә уларни таққа елип чиқти.

5Пәрвәрдигар булут ичидә чүшүп, Мусаниң йениға келип, Өзиниң «Мәңгү Бар Болғучи» дегән муқәддәс намини җакалиди.

6Пәрвәрдигар Мусаниң алдидин өтүп:

— Мән «Мәңгү Бар Болғучи», йәни Пәрвәрдигардурмән. Мән

интайин меһриван вә рәһимдил Худадурмән. Асанлиқчә ғәзәпләнмәймән, меһир-муһәббитим мол, вападармән. [7]Миңлиған әвлатларға болған меһир-муһәббитимни үзүлдүрмәй, гуна вә хаталиқларни кәчүрүм қилимән. Лекин Мән гунакарларни җазалимай қоймаймән, уларниң әвлатлирини таки үчинчи, төртинчи әвлатқичә җазалаймән, — деди.

[8]Муса дәрһал йәргә баш қоюп сәждә қилди. [9]У:

— Әй Егәм, әгәр Сән мәндин рази болсаң, биз билән биллә барғайсән. Бу хәлиқниң бойни қаттиқ болсиму, уларниң гуна вә хаталиқлирини кәчүрүм қилғайсән. Бизни Өз егидарчилиғиңға алғайсән, — деди.

Яңливаштин келишим түзүш

[10]Шуниң билән Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди:

— Әнди Мән силәр билән келишим түзимән. Мән алдиңларда дунияниң һәр қандақ җайидики һәр қандақ хәлиқ көрүп бақмиған чоң карамәтләрни көрситимән. Сениң әтрапиңдики хәлиқләр Мениң — Пәрвәрдигарниң әмәлиятлирини көрсун. Чүнки Мән силәрни дәп қорқунучлуқ ишларни көрситимән. [11]Мән бүгүн саңа җакалайдиған әмирлиримгә риайә қилғин. Сән у йәргә киргән вақтиңда, Мән аморлар, қананлар, хитлар, пәризиләр, һивилар вә йәбусларни һайдап чиқиримән. [12]Еһтият қилғинки, сән баридиған җайдики аһалә билән һәргиз келишим түзмигин. Болмиса сән уларниң қапқиниға чүшүп, уларға охшаш яман йолға меңип кетисән. [13]Шуниң үчүн уларниң курванлиқ супилирини өрүветип, уларниң илаһ дәп тикләвалған таш түврүклирини вә Ашерә аял илаһ бутлирини чеқивәткин.

[14]Мәндин башқиға ибадәт қилма, чүнки «Қизғанғучи» Мениң бир намим болуп, Мән қизғинидиған Худадурмән. [15]Йәрлик аһалиләр билән келишим түзмә. Улар өз илаһлириға ибадәт қилған вә курванлиқ қилған вақитлирида сениму тәклип қилиши, сәнму өзәңни паһишиләрдәк сетип, уларниң илаһлириға атиған курванлиқлириға еғиз тегип қелишиң мүмкин. [16]Сениң оғуллириң ят хәлиқ қизлирини некайиға елип, өзини паһишиләрдәк сетип, Мәндин үз өрүп, ят илаһларға ибадәт қилиши мүмкин.

[17]Ибадәт қилиш үчүн бут ясима.

18 «Петир нан» һейтини қил. Мениң әмримгә бенаән бу һейтта уда
йәттә күн петир нан йә. Һейтни зираәтләр бих чиқарған баш баһар
ейида өткүз, чүнки силәр шу айда Мисирдин чиққан.
19 Пүткүл тунҗа оғул вә барлиқ тунҗа туғулған әркәк мал, мәйли у
кала яки қой болсун, Маңа мәнсүп. 20 Силәр тунҗа әркәк тәхәйниң
орниға қой қурванлиқ қилсаңларму болиду. Әгәр ундақ қилмисаңлар,
тәхәйниң бойнини сундуруп қурванлиқ қилиңлар. Өз әвлатлириң
ичидики пүткүл тунҗа оғулларни чоқум төләм берип қайтурувал.
Алдимға қуруқ қол кәлмә.
21 Иш қилишиңға йетәрлик алтә күн бар. Йәттинчи күни, мәйли
у териқчилиқ яки ома мәзгили болушидин қәтъий нәзәр чоқум
арам алғин. 22 Тунҗа пишқан буғдайларни ориғанда, ома һейти қил.
Күздә һосулларни амбарға жиққиниңда, «Һосул жиғиш» һейти қил.
23 Пүткүл әрләр бир жилда үч қетим Маңа — исраил хәлқи етиқат
қилип кәлгән Егиси Худаниң алдиға кәлсун. 24 Мән ят хәлиқләрни
сениң алдиңдин һайдап чиқирип, зиминиңни кәңәйтимән. Шуниң
билән сән жилда үч қетим Маңа ибадәт қилғили кәткән вақтиңда,
һеч ким сениң жутуңға яман көз тикмәйду.
25 Маңа қурванлиқ қенини болдурулған хемирдин пиширилған
йемәклик билән биллә атима. «Өтүп кетиш» һейтида сойған қурван-
лиқ гөшини әтиси әтигәнгичә сақлима.
26 Һәр жили тунҗа пишқан зираәтләрниң әң яхши йеридин Мениң
ханамға әкирип, Маңа — Пәрвәрдигариңлар Худаға ата.
Оғлақни анисиниң сүтидә пишарма.
27 Пәрвәрдигар Мусаға:
— Бу сөзләрни хатириләвал. Чүнки Мән сән вә исраил хәлқи
билән мошу сөзләрни асас қилип келишим түздүм, — деди. 28 Муса
Пәрвәрдигарниң йенида қириқ кечә-күндүз туруп, һеч нәрсә
йемиди һәм ичмиди. Пәрвәрдигар келишиминиң асаси болған он
пәризни икки таш тахтиға йезип бәрди.

Мусаниң тағдин чүшүши

29 Муса пәризләр йезилған таш тахтиларни елип тағдин чүшкинидә,
Пәрвәрдигар билән сөзләшкәнлиги үчүн, униң чирайи пақирап
кәткән еди. Бирақ өзи буни билмәтти. 30 Һарун вә башқа исраиллар
Мусаниң чирайидики нурни көрүп, униңға йеқин келиштин

қорқушти. 31Бирақ Муса уларни чақирғанда, Һарун вә пүтүн җамаәт ақсақаллири униң алдиға кәлди. Муса уларға сөз қилди. 32Шуниңдин кейин пүткүл исраиллар Мусаниң алдиға келишти. Муса Пәрвәрдигар Синай теғида униңға бәргән қанунни уларға тапилиди. 33Муса уларға сөзләп болғандин кейин, яғлиқ билән үзини йепивалди. 34Һәр қетим у учришиш чедириға кирип Пәрвәрдигар билән сөзләшкинидә, үзини йепивалған яғлиқни еливетәтти. Чиққан вақтида Пәрвәрдигар тапшурған сөзләрни исраилларға йәткүзәтти. 35Бундақ вақитларда исраиллар униң үзиниң пақирап туридиғанлиғини көрәтти. Униңдин кейин Муса үзини йепип жүрәтти. Пәрвәрдигар билән сөзләшкили киргинидә, йәнә еливетәтти.

Дәм елиш күниниң қаидә-низами

35 Муса пүтүн исраилларни чақирип, уларға мундақ деди:
— Пәрвәрдигар силәрниң төвәндики қаидигә риайә қилишиңларни буйриди. 2«Иш қилишиңларға йетәрлик алтә күн бар. Йәттинчи күн болса муқәддәс болуп, у Пәрвәрдигарға мәнсүп болған дәм елиш күнидур. Бу күни хизмәт қилғанла кишигә өлүм җазаси берилиду. 3Дәм елиш күни һәтта өз өйидә от йеқишқиму болмайду».

Ибадәт җайи үчүн һәдийә сунуш

4Муса пүтүн исраил хәлқигә йәнә мундақ деди:
— Пәрвәрдигар шундақ әмир қилдики: 5«Силәр Пәрвәрдигарға һәдийә сунуңлар, халиғанлар алтун, күмүч, мис, 6көк, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик жип, кәндир жип һәм өшкә тивити, 7қизил боялған қошқар териси, нәпис ишләнгән териләр, акация яғичи, 8чирақ йеғи, муқәддәс яғ вә исриқ ясайдиған хушбой дора-дәрмәкләр, 9баш роһаний кийидиған қисқа ефод билән көкрәкликкә қадилидиған йоллуқ һеқиқ таш вә башқа есил ташларни һәдийә қилсун».

Ибадәт чедириниң сайманлири

10— Араңлардики маһир устилар келип, Пәрвәрдигар буйруған барлиқ нәрсиләрни, 11йәни ибадәт чедири, чедирниң йопуғи, чедирниң илмәк, рама, тоғра балдақлири вә түврүклири һәм түврүк путлири, 12келишим сандуғи, сандуқни көтиридиған балдақлар, сандуқниң ағзи, йәни «Мәһир-шәпқәт тәхти» вә йопуқ пәрдиси, 13үстәл, үстәлни

көтиридиған балдақлар вә үстәл сайманлири, Худаға сунидиған нанлар,
14 чирақдан вә униң сайманлири, чирақ вә чирақ йеғи, 15 исриқдан вә
уни көтиридиған балдақлар, муқәддәс яғ вә хушбой исриқ, чедирниң
кириш ағзиниң пәрдиси, 16 көйдүрмә қурванлиқ суписи билән униң
мис тори, көтириш балдақлири вә барлиқ сайманлири, паклиниш
деси вә дас қойғуч, 17 һойлиниң чөрисидики пәрдә тосуқлар, пәрдә
түврүклири вә түврүк путлири, һойлиниң кириш ағзиниң пәрдиси,
18 чедир вә һойлиниң қозуқ вә ағамчилири, 19 роһаний Һарун вә униң
оғуллири муқәддәс җайда хизмәт өтигәндә кийидиған нәпис муқәддәс
кийимләрни тәйярлисун.

Хәлиқниң һәдийәси

20 Пүтүн исраил хәлқи Мусаниң йенидин қайтишти. 21 Көңли
илһамланған вә разимәнлик билән һәдийә қилишни халиғанларниң
һәммиси Пәрвәрдигар билән учришиш чедирини бена қилиш,
униң ичидики нәрсиләрни ясаш вә муқәддәс кийимни тикишкә
керәклик болған лазимәтликләрни елип келишти. 22 Һәдийә қилишни
халайдиған әрләр вә аяллар болупму, һалқа, үзүк вә биләйүзүк
қатарлиқ һәр хил алтун буюмларни әкелип, Пәрвәрдигар үчүн атиди.
23 Көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жип, кәндир жип, өшкә тивити,
қизил боялған қошқар териси вә нәпис ишләнгән терә қатарлиқ
нәрсилири барлар уларни елип келишти. 24 Күмүч яки мис һәдийә
қилалайдиғанлар һәдийәлирини елип келишти. Акация яғичи
барларму уни елип келишти. 25 Қоли чевәр аяллар өз қоли билән
егиргән көк, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик жип һәм кәндир жипларни
елип келишти. 26 Көңли илһамланған қабилийәтлик аяллар йәнә өшкә
тивитидин жип егиришти. 27 Ақсақаллар ефодқа вә көкрәкликкә
қадилидиған йоллуқ һеқиқ таш вә башқа есил ташлар, 28 чирақ,
муқәддәс яғ вә исриқ үчүн хушбой дора-дәрмәк вә яғларни елип
келишти. 29 Мәйли әр яки аял болсун, Пәрвәрдигарға һәдийә сунушни
халиған исраилларниң һәммиси һәдийәлирини елип келишип,
Пәрвәрдигар Муса арқилиқ уларни селишқа буйруған ибадәт җайи
үчүн тәғдим қилишти.

Ибадәт чедирини ясаш һүнири

30 Муса сөзини давамлаштуруп мундақ деди:

— Қараңлар! Пәрвәрдигар йәһуда қәбилисидин Хурниң нәвриси, Уриниң оғли Бизалилни таллиди. 31Уни Өз роһи билән толтуруп, униңға әқил-парасәт, билим вә хилму-хил һүнәр-сәнъәт қабилийитини ата қилди. 32У һазир хилму-хил һүнәрләрни, йәни алтун, күмүч вә мистин һәр хил нәрсиләрни ясаш, 33қиммәтлик ташларни кесиш вә уларни зенәт буюмлириға селиш һәм яғачларға нәқиш оюштәк һүнәрләрни билиду. 34Пәрвәрдигар йәнә Дан қәбилисидин Ахисамақниң оғли Оһолиябқиму әқил-парасәт ата қилип, уларни башқиларға устаз қилди. 35Пәрвәрдигар уларни әқил-парасәтлик қилип, уларға нәққашлиқ, оймичилиқ, көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип вә кәндир жиплардин кәштә тикиш, рәхтләрни тоқуш қатарлиқ һәр хил нәпис һүнәрләрни қилиш қабилийәтләрни ата қилди. Улар һәр хил ишларниң һөддисидин чиқалайду вә хилму-хил һүнәрләрни ойлап чиқиралайду.

36 Бизалил, Оһолияб вә башқа уста һүнәрвәнләр, йәни Пәрвәрдигарниң қабилийәт ата қилиши билән ибадәт җайини қандақ ясашни билгән кишиләрниң һәммиси, Пәрвәрдигарниң көрсәтмиси бойичә шу хизмәтләрни қилсун.

Хәлиқниң һәдийәлири

2Муса, Бизалил билән Оһолияб вә Пәрвәрдигар қабилийәт ата қилған, көңли илһамлинип хизмәт қилишни халиған кишиләрни жиғди. 3Улар Мусадин исраилларниң ибадәт җайини ясашқа һәдийә қилған барлиқ соғиларни тапшурувалди. Һәр күни әтигәнлиги кишиләр өз мәйли билән соғилирини елип келәтти. 4Шуңа ибадәт җайини ясашқа қатнашқан устилар өз хизмәтлирини тохтитип, 5Мусаниң алдиға берип: «Кишиләр елип кәлгән һәдийәләр Пәрвәрдигар буйруған ибадәт җайини ясаш еһтияҗидин ешип кәтти!» дейишти.

6Шуңа Муса пүтүн қараргаһтикиләрниң әнди ибадәт җайи үчүн һәдийә қилмаслиғини буйриди. Кишиләр болса соға елип келишни шундила тохтатти. 7Тапшурувелинған һәдийәләр пүтүн ибадәт җайиға йетип, һәтта ешип қалди.

Ибадәт чедириниң ясилиши

8Хизмәтчи хадимлар ичидики уста һүнәрвәнләр Пәрвәрдигарниң ибадәт чедирини он данә йопуқтин ясиди. Бу йопуқлар кәндир

жип билән көк, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик жуң жиптин тоқулуп, үстигә қоли чевәр уста тәрипидин қанатлиқ периштәләрниң сүрити нәпис кәштиләнди. 9Һәр бир йопуқниң чоң-кичиклиги охшаш һалда, узунлуғи он төрт метр, кәңлиги икки метрдин қилинди. 10Йопуқларниң бәши бир парчә, қалған бәши йәнә бир парчә қилинип уланди. 11Уланған һәр бир чоң парчиниң әң четидикисигә көк рәңлик изма тикилди. 12Йопуқниң бир парчисиниң әң четидикисигә әллик изма, йәнә бир парчисиниң әң четидикисигиму әллик изма тикилди. 13Әллик алтун илмәк ясилип, икки парчә йопуқ туташтурулди.

14Ибадәт чедирини йепиш үчүн өшкә жуңидин он бир парчә қелин йопуқ рәхт тоқулди. 15Йопуқларниң һәр бириниң чоң-кичиклиги охшаш болуп, узунлуғи он бәш метр, кәңлиги икки метрдин болди. 16Йопуқларниң бәш даниси бир парчә, қалған алтиси йәнә бир парчә қилинип уланди. 17Биринчи чоң йопуқниң әң четидики парчисигә әллик изма, йәнә бир чоң йопуқниң әң четидикисигиму әллик изма тикилди. 18Мистин әллик илмәк ясилип, улар измиларға өткүзүлүп, икки парчә йопуқ бир-биригә улинип, бир пүтүн йопуқ қилинди. 19Буниңдин башқа, чедирни қаплаш үчүн, қизил боялған қошқар терисидин вә нәпис ишләнгән теридин йәнә икки парчә чедир йопуғи ясалди.

20Ибадәт чедирини көтирип туруш үчүн акация яғичидин рама ясалди. 21Һәр бир раминиң узунлуғи бәш метр, кәңлиги йәтмиш бәш сантиметр болди. 22Һәр бир рамиға бир-бирини туташтуридиған иккидин улиғучи ясалди. Һәммә рамиларда шундақ улиғуч болди. 23Чедирниң җәнуп тәрипигә жигирмә рама ясалди. 24Рамиларниң тегигә күмүчтин қирық данә пут ясилип, һәр бир раминиң тегигә иккидин орнитилди. 25Йәнә чедирниң шимал тәрипигиму жигирмә рама ясилип, 26булар үчүнму күмүчтин қирық данә пут ясилип, һәр бир раминиң тегигә иккидин тәйярланди. 27Лекин чедирниң кәйни тәрипигә, йәни ғәрипкә қаритип алтә рама ясалди. 28Чедирниң кәйни тәрипидики икки булуңға икки рама ясалди. 29Рамилар бир-биригә йеқин қоюлуп, уларниң учи бир чәмбәргә киргүзүлүп муқумлаштурулди. Икки дохмушни һасил қилидиған һәр икки рама шундақ ясалди. 30Демәк, чедирниң ғәрип тәрипидә сәккиз

рама болуп, һәр бир раминиң тегидә иккидин җәми он алтә данә күмүч пут болди.

31 Буниңдин башқа акация яғичидин он бәш тоғра балдақ ясалди.
Булардин чедирниң бир йенидики рамиларға бәш данә, 32 йәнә бир
йенидики рамиларға бәш данә һәм чедирниң кәйни тәрипидики
ғәрипкә қарайдиған рамиларғиму бәш данә орнитилди. 33 Рамиларниң
оттурисиға четилидиған оттура балдақ чедирниң бир бешидин йәнә
бир бешиға йәткүзүлүп ясалди. 34 Рамилар вә балдақлар алтун билән
қапланди, балдақлар өткүзүлидиған һалқиларму алтундин ясалди.

35 Кәндир жип билән көк, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик жуң жиптин
бир пәрдә тоқулуп, униңға қоли чевәр устилар тәрипидин қанатлиқ
периштәләрниң сүрити кәштиләнди. 36 Бу пәрдә акация яғичидин
ясалған төрт данә түврүккә бәкитилгән алтун илмәкләргә есилди.
Түврүкләр алтун билән қаплинип, күмүчтин ясалған төрт путниң
үстигә орнитилди. 37 Буниңдин башқа, кәндир жип билән көк, сөсүн
вә тоқ қизил рәңлик жуң жиптин ибадәт чедириниң кириш ағзиға
кәштиләнгән бир пәрдә тоқулди. 38 Пәрдини есиш үчүн акация
яғичидин бәш данә түврүк ясилип, түврүк беши алтун билән
қапланди. Түврүкләрдә алтун илмәкләр болди һәм мистин бәш данә
түврүк пути ясалди.

Келишим сандуғини ясаш

37 Бизалил акация яғичидин узунлуғи йүз жигирмә бәш,
кәңлиги вә егизлиги йәтмиш бәш сантиметрлиқ бир сандуқ
ясиди. 2 Сандуқниң ичи-сиртини сап алтун билән қаплап, чөрисигә
алтундин җийәк тутти. 3 У йәнә алтундин төрт һалқа қуйдуруп,
сандуқниң төрт путиға бир тәрипигә иккидин орнатти. 4-5 Сандуқни
көтириш үчүн акация яғичидин икки балдақ ясап, уларни
алтун билән қаплап, икки яндики алтун һалқилардин өткүзди.
6 Сандуқниң үстигә сап алтундин узунлуғи бир йүз жигирмә бәш,
кәңлиги йәтмиш бәш сантиметр келидиған сандуқ ағзини, йәни
«Мәһир-шәпқәт тәхтини» ясиди. 7 Алтундин икки данә «керуб» дәп
атилидиған қанатлиқ мәхлуқниң һәйкилини соқуп, 8 «Мәһир-шәпқәт
тәхтиниң» икки бешиға бирдин орнитип, тәхт билән бир пүтүн
қилип бирләштүрди. 9 Қанатлиқ һәйкәлләр удулму-удул қоюлған

һалда тәхтниң йүзигә қаришип, қанатлирини ечип «Меһир-шәпқәт тәхтини» йепип туридиған болди.

Үстәл

[10]Акация яғичидин узунлуғи йүз, кәңлиги әллик, егизлиги йәтмиш бәш сантиметрлиқ бир үстәл ясилип, [11]сап алтун билән қапланди һәм униң чөрисигә алтундин җийәк тутулди. [12]Үстәлниң чөрисигә төрт илик кәңликтә пәваз қоюлуп, униңғиму алтун җийәк тутулди. [13]Көтириш балдақлирини селиш үчүн төрт алтун һалқа ясилип, үстәлниң төрт бүҗигидики путиға орнитилди. [14]Балдақларниң алтун һалқидин өткүзүлүши үчүн һалқа пәвазға йеқин орнитилди. [15]Балдақ акация яғичидин ясилип, алтун билән қапланди. [16]Үстәлниң үстидики ичимлик һәдийәсигә ишлитилидиған тавақ, тәхсә, чәйнәк вә пиялиләр сап алтундин ясалди.

Чирақдан ясаш

[17]Сап алтундин бир чирақдан соқулди. Чирақданниң пути билән түврүги, қәдәһлири, гүл түгүни вә бәрглири бир пүтүн қилинди. [18]Чирақданниң икки йениға һәр тәрәпкә үчтин алтә шахчә чиқирилди. [19]Һәр бир шахчидә гүл түгүни вә бәрглири болған бадам чечиги шәклидики үч тал қәдәһ болди. Чирақданниң алтә шахчисиниң һәммисила мошундақ ясалди. [20]Чирақданниң мәркизий шахчисиниң учида гүл түгүни вә бәрглири болған бадам чечиги шәклидики төрт тал қәдәһ болди. [21]Чирақданниң мәркизий шахчисидин икки тәрәпкә чиқирилған һәр бир жүп шахчиниң астиға түгүн чиқирилди. Чирақданниң алтә шехиниң һәммиси шундақ ясалди. [22]Пүтүн чирақдан, йәни униң барлиқ безәкириниң һәммиси бирла парчә алтундин соқулди. [23]Чирақданға йоруғи алди тәрәпкә чүшидиған қилип йәттә чирақ орнитилди. [24]Чирақдан, униң пилик қисқучлири вә күлданлири оттуз төрт килограмм сап алтундин ясалди.

Исриқданни ясаш

[25]Исриқдан акация яғичидин ясалди. У төрт булуңлуқ болуп, егизлиги бир, узунлуғи вә кәңлиги йерим метрдин қилинди. [26]Униң үсти, төрт тәрипи вә төрт мүңгүзи сап алтун билән қаплинип, чөрисигә алтун җийәк қоюлди. [27]Исриқданни көтиридиған балдақ-

ларни өткүзүш үчүн алтундин икки һалқа ясилип, икки яндики җийәкләрниң астиға бәкитилди. [28]Балдақлар акация яғичидин ясилип, алтун билән қапланди.

[29]Хушбой дора-дәрмәкләрни тәңшәш усули бойичә муқәддәс яғ вә хушбой исриқлар ясалди.

Қурванлиқ суписини ясаш

38 Қурванлиқ суписи акация яғичидин ясалди. Супа төрт булуңлуқ болуп, униң егизлиги бир йерим, узунлуғи вә кәңлиги икки йерим метрдин қилинди. [2]Супиниң төрт бүҗигигә мүңгүзләр чиқирилди. Улар супа билән бир пүтүн қилинип, мис билән қапланди. [3]Қурванлиқ суписиға ишлитилидиған күлдан, гүҗәк, дас, лахшигир вә отдан қатарлиқлар ясалди. Бу сайманларниң һәммиси мистин болди. [4]Буниңдин башқа, қурванлиқ суписиға мистин бир тор ясилип, қурванлиқ супа отханисиниң оттурисидики тор тәкчисиниң үстигә қоюлди. [5]Андин балдақ өткүзүлидиған, торниң төрт бүҗигигә бәкитилидиған төрт данә мис һалқа ясалди. [6]Буниңдин башқа, қурванлиқ суписини көтириш үчүн акация яғичидин икки балдақ ясилип, мис билән қаплинип, [7]икки яндики һалқиларға өткүзүлди. Қурванлиқ суписиниң оттуриси кавак қилип, тахтайдин ясалди.

Паклиниш десини ясаш

[8]Паклиниш деси вә дас қойғуч Пәрвәрдигар билән учришиш чедириниң ишиги алдида хизмәт қилидиған аяллар тәрипидин берилгән мис әйнәкләрдин ясалди.

Ибадәт җайиниң һойлиси

[9]Ибадәт чедириниң әтрапини тосап һойла қилиш үчүн кәндир жиптин пәрдә тоқулди. Җәнуп тәрәптики пәрдиниң узунлуғи әллик метр қилинип, [10]пәрдини көтирип туруш үчүн жигирмә данә мис түврүк һәм уларниң тегигә қойғили жигирмә данә мис пут ясалди. Пәрдиләрни бәкитидиған түврүк илмәклири билән һалқилири күмүчтин ясалди. [11]Шимал тәрәпкиму пәрдә орнитилди. Униң узунлуғиму әллик метр қилинип, пәрдини көтирип туруш үчүн жигирмә данә мис түврүк һәм уларниң тегигә қойғили жигирмә

данә мис пут ясалди. Түврүк илмәклири билән һалқилири күмүчтин ясалди. [12]Ғәрип тәрәптики пәрдиниң узунлуғи жигирмә бәш метр қилинди. Пәрдини көтирип туруш үчүн, он данә мис түврүк һәм уларниң тегигә қойғили он данә мис пут ясалди. [13]Һойлиниң шәриқ тәрипидики пәрдиниң узунлуғиму жигирмә бәш метр қилинди. [14]Кириш ағзиниң бир тәрипидики пәрдиниң кәңлиги йәттә йерим метр болди. Пәрдини бәкитиш үчүн үч түврүк вә үч пут ясалди. [15]Йәнә бир тәрипидики пәрдиниң кәңлиги йәттә йерим метр болди. Униңғиму үч данә мис түврүк һәм уларниң тегигә қойғили үч данә мис пут ясалди. [16]Һойлиниң әтрапидики барлиқ пәрдиләр кәндир жиптин тоқулди. [17]Түврүкләрниң путлири мистин, илмәк, һалқилири болса күмүчтин ясалди, түврүкниң беши күмүчтин қапланди. Һойлиниң төрт әтрапидики түврүкләрниң һәммисидә күмүч һалқилар болди. [18]Һойлиниң кириш ағзиниң пәрдилири көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип вә кәндир жиптин тоқулуп кәштиләнди. Пәрдиниң кәңлиги он метр, егизлиги болса һойлиниң тосуқ пәрдисиниң егизлигидәк икки йерим метр қилинди. [19]Төрт данә путлуқ мис түврүк уни көтирип турди. Түврүкләрдики илмәк, һалқиларниң һәммиси күмүчтин ясалди, түврүкләрниң бешиму күмүч билән қапланди. [20]Ибадәт чедириға ишлитилгән барлиқ қозуқлар мистин қуюлди.

Ибадәт чедириға ишлитилгән материаллар

[21]Келишим чедири дәпму аталған ибадәт чедирини ясашқа ишлитилгән материаллар, Мусаниң тапшуруғи бойичә лавийлар тәрипидин көздин кәчүрүлгән болуп, роһаний Һарунниң оғли Итамарниң саниғидин өткән еди. [22]Пәрвәрдигар Мусаға буйруғанларниң һәммисини йәһуда қәбилисидин болған Хурниң нәвриси, Уриниң оғли Бизалил ясиди. [23]Униңға ярдәмчи болған Дан қәбилисидин болған Ахисамақниң оғли Оһолиябниңму қоли чевәр болуп, у нәққашлиқ, оймичилиқ вә көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип һәм кәндир жиплардин кәштә тикишни биләтти.

[24]Ибадәт җайиниң қурулуши үчүн аталған алтун рәсмий өлчәм бойичә бир миң килограммға тоғра кәлди. [25]Нопус тизимлиғидики кишиләр соға қилған күмүч рәсмий өлчәм бойичә үч миң төрт йүз қириқ килограммға тоғра кәлди. [26]Нопус тизимлиғиға асасланғанда, жигирмә яштин жуқурилар җәми алтә йүз үч миң бәш йүз әллик

нәпәр болуп, рәсмий өлчәм бойичә һесаплиғанда, һәр бир киши тапшурған күмүч бәш йерим килограмм болди. [27]Үч миллион төрт йүз миң килограмм күмүчтин ибадәт җайи рамилириниң вә пәрдиләр бәкитилидиған түврүкләрниң йүз күмүч пути ясалди. Һәр бир путқа оттуз төрт килограммдин күмүч ишлитилди. [28]Қалған қириқ килограмм күмүч түврүкләрниң илмәк вә һалқилирини ясашқа һәм түврүкләрниң бешини қаплашқа ишлитилди. [29]Пәрвәрдигарға аталған мис җәми икки миң төрт йүз килограмм болуп, [30]у Пәрвәрдигар билән учришиш чедириниң кириш ағзидики түврүк путлири, қурванлиқ суписи вә униң мис тори, супиниң пүтүн сайманлири, [31]һойлиниң әтрапидики тосуқ пәрдиниң түврүклири, һойлиниң кириш ағзидики түврүк путлири, ибадәт чедириниң вә һойлиниң тосуқ пәрдисиниң қозуқлириға ишлитилди.

Роһанийларниң муқәддәс кийимлирини тикиш

39 Көк, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик жуң жиптин тоқулған рәхттин роһанийлар муқәддәс җайда вәзипә өтигәндә кийидиған муқәддәс кийимләр тикилди. Һарун үчүн тикилгән муқәддәс кийимләр Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғанлири бойичә қилинди. [2]Ефод зәр жип, көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип вә кәндир жиптин тикилди. [3]Қоли чевәр устилар алтунни непиз соқуп, инчикә тала қилип кесип, уни көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип вә кәндир жиплар билән арилаштуруп, ефодни тоқиди. [4]Ефодниң икки данә мүрә тасмиси болди. Ефодниң алди вә кәйни қисми бу икки тасма арқилиқ туташтурулди. [5]Униңдин башқа йәнә, бәлбағ тәйярланди. Бәлбағ зәр жип, көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип вә кәндир жиптин устилиқ билән тоқулди. Буларниң һәммиси Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғини бойичә қилинди.

[6]Икки данә йоллуқ һеқиқ алтун көзлүккә қоюлуп, исраилларниң он икки қәбилисиниң исимлири униң үстигә устилиқ билән тамғиға оюлған нәқишләрдәк оюлуп йезилди. [7]Андин ефодниң икки данә мүрә тасмисиға қадилип, исраилларниң хатирә теши қилинди. Мана буларниң һәммиси Пәрвәрдигарниң әмри бойичә қилинди.

Көкрәклик ясаш

[8]Худаниң ирадисини билиш үчүн кийилидиған көкрәклик қоли

чевәр устилар тәрипидин тикилди. Тикилиш усули ефод билән охшаш болуп, у зәр жип, көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жип вә кәндир жип билән тикилди.

9Көкрәкликниң узунлуғи вә кәңлиги охшашла жигирмә бәш сантиметрдин қилинип, төрт булуңлуқ һәм икки қат, йәни янчуқлуқ қилип тикилди. 10Үстигә төрт қур қиммәтлик таш қадалди. Биринчи қурға қизил яқут, топаз вә зумрәт орнитилди. 11Иккинчи қурға көк қашташ, көк яқут вә алмас орнитилди. 12Үчинчи қурға сөсүн яқут, һеқиқ вә сөсүн кварц орнитилди. 13Төртинчи қурға рәңсиз яқут, йоллуқ һеқиқ вә йешил қашташ орнитилди. Буларниң һәммиси алтун көзлүккә елинип, көкрәкликкә қадалди. 14Исраилларниң он икки қәбилисиниң исми худди тамғиға оюлған нәқишләрдәк бу қиммәтлик ташларниң үстигә оюлуп йезилди.

15Көкрәкликни ефодқа бәкитиш үчүн сап алтундин ешилгән шойнидәк икки тал зәнҗир соқулди. 16Көкрәкликниң үсти тәрипидики икки бүҗигиниң һәр биригә бирдин алтун һалқа бәкитилди. 17Зәнҗирләр айрим-айрим һалда алтун һалқидин өткүзүлүп, 18ефод тасмисиниң алди тәрипидики икки алтун көзлүккә уланди. 19Көкрәкликниң төвән тәрипидики икки бүҗәкниң ефодқа тегип туридиған ички йүзигә икки данә алтун һалқа бәкитилди. 20Шундақла йәнә ефодниң бәл қисмиға, йәни бәлбағниң жуқурисиғила икки данә алтун һалқа бәкитилди. 21Көкрәкликниң пулаңлап кәтмәй, ефодқа чаплишип туруши үчүн, көкрәкликтики һалқилар билән ефодтики һалқилар бир тал көк жип арқилиқ өз-ара уланди. Буларниң һәммиси Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғини бойичә қилинди.

Роһанийлар кийидиған башқа кийимләрниң тикилиши

22Тоқумичилар ефодниң ичигә кийилидиған периҗини тоқиди. Периҗиниң рәңги пүтүнләй көк болди. 23Периҗигә ойма яқа ечилип, житилип кәтмәслиги үчүн яқиниң чөрисигә пәваз тутулди. 24Периҗиниң аяқ пешигә көк, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик жуң жип вә кәндир жиптин анар нусхилиқ кәштиләр чүширилди. 25Сап алтундин қоңғурақлар ясилип, периҗиниң аяқ пешидики анар нусхилиқ кәштиләр оттурисиға бирдин есилди.

26Роһанийлиқ вәзиписини өтигәндә, кийилидиған бу периҗиниң пешигә новәт билән анар нусхилиқ кәштиләр тикилди вә алтун

қоңғурақлар орнитилди. Буларниң һәммиси Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғини бойичә қилинди.

27 Һарун вә униң оғуллири үчүн кәндир жиптин ич периҗә тикилди. 28 Кәндир жиптин сәллә, баш кийим вә тамбалларму тәйярланди. 29 Кәндир жип, көк, сөсүн, тоқ қизил рәңлик жуң жиптин бир бәлбағ тоқулуп, үсти кәштиләнди. Буларниң һәммиси Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғини бойичә қилинди. 30 Сап алтундин бир тахтичә ясилип, униң үстигә «Пәрвәрдигарға аталди» дегән хәтләр тамғиға оюлғандәк оюлуп йезилди. 31 Һәм көк рәңлик жип билән сәллигә тақап қоюлди. Буларниң һәммиси Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғини бойичә қилинди.

Мусаниң хизмәтләрни көздин кәчүрүши

32 Ибадәт чедири — Пәрвәрдигар билән учришиш чедириниң тәйярлиқ хизмәтлири пүтүнләй тамамланди. Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғанлирини исраиллар бир-бирләп орунлиди. 33 Улар ибадәт чедири вә чедирниң барлиқ сайманлирини Мусаниң алдиға елип кәлди. Уларниң ичидә: илмәк, рама, тоғра балдақ, түврүк вә түврүк пути, 34 қизил боялған қошқар терисидин ясалған йопуқ, нәпис ишләнгән терә йопуқ, йопуқ пәрдиси, 35 пәризләрни салидиған келишим сандуғи, униң көтириш балдақлири вә ағзи, йәни «Мәһир-шәпқәт тәхти», 36 үстәл, үстәлниң сайманлири, Худаға сунидиған нанлар, 37 сап алтун чирақдан, униң сайманлири, чирақ, чирақ йеғи, 38 алтун исриқдан, муқәддәс яғ, хушбой исриқ, ибадәт чедириниң кириш ағзиниң пәрдиси, 39 мистин ясалған қурванлиқ суписи, қурванлиқ суписиниң мис тори, супиниң көтириш балдақлири вә униң барлиқ сайманлири, паклиниш деси вә дас қойғуч, 40 һойлиниң чөрисидики пәрдә тосуқлар, пәрдә түврүклири вә түврүк путлири, һойлиниң кириш ағзиниң пәрдиси, чедирниң танилири вә қозуқлири, 41 роһаний Һарун вә униң оғуллири муқәддәс җайда хизмәт өтигәндә кийидиған нәпис муқәддәс кийимләр бар еди.

42 Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғанлирини исраиллар бир-бирләп орунлиди. 43 Муса пүтүн нәрсиләрни көздин кәчүрүп, уларниң қилғанлириниң пүтүнләй Пәрвәрдигарниң әмри бойичә болғанлиғини көрүп, уларға бәхит тиләп дуа қилди.

Ибадәт чедириниң тиклиниши

40 Пәрвәрдигар Мусаға мундақ әмир қилди:
2 — Биринчи айниң биринчи күни ибадәт чедири —
Пәрвәрдигар билән учришиш чедирини тикип, 3 он пәриз йезилған
таш тахтилар қоюлған келишим сандуғини униң ичидики әң
муқәддәс җайға қоюп, уни пәрдә билән тосап қойғин. 4 Үстәлни
чедирдики муқәддәс җайға елип кирип, үстигә сайманлирини тизип
қойғин. Чирақданниму елип кирип, чирақлирини йеқип қойғин.
5 Исриқданни әң муқәддәс җайдики келишим сандуғиниң удулиға,
йәни әң муқәддәс җайни айрип туридиған пәрдиниң сиртиға
қойғин. Чедирниң кириш ағзиниң пәрдисини тартип қойғин.

6 Көйдүрмә қурванлиқ суписини ибадәт чедири — Пәрвәрдигар
билән учришиш чедириниң алдиға қойғин. 7 Паклиниш десини
чедир билән қурванлиқ суписиниң арисиға қоюп, униңға су
толтуруп қойғин. 8 Ибадәт җайиниң һойлисиниң пәрдилирини
бәкитип, кириш ағзиниң пәрдисиниму есип қойғин.

9 Ибадәт чедири вә униңдики барлиқ сайманлирини муқәддәс яғ
билән яғлап, Маңа — Пәрвәрдигариңға ажратқин. Шундақ қилсаң,
бу нәрсиләр муқәддәс болиду. 10 Андин кейин қурванлиқ суписи вә
һәммә сайманлирини муқәддәс яғ билән яғлап, Маңа — Пәрвәрди-
гариңға ажратқин. Шундақ қилсаң, бу нәрсиләр муқәддәс болиду.
11 Паклиниш деси вә дас қойғучниму муқәддәс яғ билән яғлап, Маңа —
Пәрвәрдигариңға ажратқин. 12 Һарун вә униң оғуллирини Пәрвәрди-
гар билән учришиш чедириниң алдиға елип келип, жуюп пакландур-
ғин. 13 Һарунға муқәддәс кийимләрни кийдүрүп, муқәддәс яғни
сүркәп, Маңа — Пәрвәрдигариңға ажратқин. Шундақта у Мән үчүн
роһанийлиқ қилалайду. 14 Андин Һарунниң оғуллирини елип келип,
уларға периҗиләрни кийдүрүп, 15 худди атисиға яғ сүркигәндәк, улар-
ға муқәддәс яғ сүркәп, Мән үчүн роһанийлиқ қилишқа ажратқин.
Уларға яғ сүркилиш, уларниң әвлаттин әвлатқичә роһанийлиқ қили-
шиға тайинланғанлиғини көрситиду. 16 Муса мана буларниң һәммиси-
ни Пәрвәрдигарниң әмри бойичә бәҗа кәлтүрди.

17 Шуниң билән улар Мисирдин чиқип иккинчи жили биринчи айниң
биринчи күни ибадәт чедирини тикти. 18 Муса чедир рамилириниң
путлирини орнитип, рамиларни тикләп, тоғра балдақлирини қоюп,
түврүклирини орнатти. 19 Андин у пүтүн чедирниң үсти вә әтрапини

пәрдә билән қаплап, торус пәрдисиниң үстигә йопуқ япти. Уларниң һәммиси Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғанлири бойичә қилинди. 20Андин кейин у пәризләр йезилған икки таш тахтини келишим сандуғиға селип, көтириш балдақлирини келишим сандуғиниң һалқисидин өткүзүп, үстигә сандуқ ағзи, йәни «Мәһир-шәпқәт тәхтини» орнатти. 21Андин келишим сандуғини ибадәт чедириниң ичигә қоюп, сандуқни тосап қоюш үчүн йопуқ пәрдисини асти. Булар Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғанлири бойичә қилинди.

22Муса үстәлни Пәрвәрдигар билән учришиш чедириға елип кирип, уни чедир ичидики шималий тәрәпкә, әң муқәддәс җайниң алдидики йопуқ пәрдисиниң сиртиға, сиртидики муқәддәс җай дәп аталған қисмиға қойди. 23Үстәлгә Пәрвәрдигарға аталған нанларни қойди. Бу Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғанлири бойичә қилинди. 24У чирақданни чедирдики муқәддәс җай ичидики жәнуп тәрәпкә, үстәл билән удул қилип қоюп, 25Пәрвәрдигарниң һозуриға чирақни йеқип қойди. Бу Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғанлири бойичә қилинди. 26У алтун исриқданни чедирниң ичигә, әң муқәддәс җайни айрип туридиған йопуқ пәрдисиниң алдиға қоюп, 27исриқданда хушбой исриқни көйдүрди. Бу Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғанлири бойичә қилинди. 28У чедир ағзиға пәрдә асти. 29Пәрдиниң алдиға көйдүрмә қурванлиқ суписини ясап, үстигә көйдүрмә қурванлиқ вә буғдай нәзир-чириғини қойди. Бу Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғанлири бойичә қилинди.

30Муса паклиниш десини ибадәт чедири — Пәрвәрдигар билән учришиш чедири билән қурванлиқ суписиниң арисиға қоюп, паклинишқа ишлитиш үчүн дасқа су толтуруп қойди. 31-32Муса, Һарун вә униң оғуллири чедирға кириш яки қурванлиқ суписиниң йениға бериштин авал даста пут-қолини жуйидиған болди. Бу Пәрвәрдигарниң Мусаға буйруғини бойичә қилинди. 33Муса чедир вә қурванлиқ суписиниң чөрисигә тосуқ пәрдә тартип, һойла қилди һәм униң кириш ағзиға пәрдә асти. Шундақ қилип, у пүтүн ишни тамамлиди.

Пәрвәрдигарниң парлақ нуриниң ибадәт чедирини қаплиши

34У чағда Пәрвәрдигар билән учришиш чедирини булут қаплап, чедир Пәрвәрдигарниң парлақ нури билән толди. 35Муса чедирға

кирәлмиди. Чүнки булут чедир үстигә қонуп, чедир ичи Пәрвәрдигарниң нури билән толған еди. 36Булут чедирдин һәр бир көтирилгәндә, исраилларға сәпәрни давамлаштуруш бәлгүсини берәтти. 37Булут көтирилмисә, улар қараргаһтин қозғалматти. 38Улар пүтүн сәпиридә, күндүзи Пәрвәрдигарниң булутини чедирниң үстидә көрәтти. Кечиси болса булут ичидә көйүватқан отни көрәтти.

Инҗил Шәриф

Мәтта баян қилған Хуш Хәвәр

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу китапниң муәллипи Лавий дәпму аталған Мәтта болуп, у бурун бажғир еди. Кейин һәзрити Әйсаниң он икки шагиртиниң бири болған.

Мәттаниң бу китапни йезиштики мәхсити, йәһудий китапханларға улар узун вақитлардин бери күтүп келиватқан Падиша, йәни Муқәддәс Язмиларда тилға елинған Қутқазғучи-Мәсиһниң дәл һәзрити Әйса екәнлигини көрситип бериштур.

Мәтта Муқәддәс Язмиларда алдин-ала берилгән бешарәтләрниң һәзрити Әйсаниң келиши билән әмәлгә ашқанлиғини очуқ көрситиш үчүн, һәзрити Әйсаниң туғулуши, мөҗүзилири, һаяти, өлүми вә өлүмдин тирилишини Тәвраттики Қутқазғучи-Мәсиһкә қаритилған нәқиллар билән тәсвирлиған. Шуниң билән биллә муәллип һәзрити Әйсаниң тәмсилләр билән Худаниң Падишалиғи һәққидә көп тәлим бәргәнлигини вә Худаниң қанунини тоғра чүшәндүргәнлигини баян қилған. У йәнә һәзрити Әйсаниң йәһудий хәлқи үчүнла әмәс, бәлки пүткүл инсанлар үчүн кәлгәнлигини алаһидә тәкитлиған.

Тезис:

1. Һәзрити Әйсаниң нәсәбнамиси вә дунияға келиши (1-2-баплар)
2. Һәзрити Әйсаниң хизмити башлиниш алдида (3-баптин 4-бап 11-айәткичә)
3. Һәзрити Әйсаниң Җәлилийәдики хизмити (4-бап 12-айәттин 18-бапқичә)
4. Һәзрити Әйсаниң Җәлилийәдин Йерусалимға сәпири (19-20-баплар)
5. Һәзрити Әйсаниң бу дуниядики һаятиниң ахирқи һәптиси (21-27-баплар)
6. Һәзрити Әйсаниң өлүмдин тирилиши (28-бап)

Мәтта баян қилған Хуш Хәвәр

Әйса Мәсиһниң нәсәбнамиси

1 Әйса Мәсиһниң әҗдатлири: Әйса Мәсиһ Давут падишаниң Әвлади,
Давут падиша болса Ибраһимниң әвлади. [2]Ибраһим Исһақниң
атиси, Исһақ Яқупниң атиси, Яқуп Йәһуда вә униң қериндашлириниң
атиси, [3]Йәһуда Тамардин туғулған Парәс вә Зәраһниң атиси, Парәс
Һесронниң атиси, Һесрон Рамниң атиси, [4]Рам Амминадабниң атиси,
Амминадаб Наһшонниң атиси, Наһшон Салмонниң атиси, [5]Салмон
Раһабдин туғулған Боазниң атиси, Боаз Руттин туғулған Обидниң
атиси, Обид Йишайниң атиси, [6]Йишай Давут падишаниң атиси, Давут
падиша Урияниң аялидин туғулған Сулайманниң атиси, [7]Сулайман
Рәһабамниң атиси, Рәһабам Абияниң атиси, Абия Асаниң атиси,
[8]Аса Йәһошафатниң атиси, Йәһошафат Йорамниң атиси, Йорам
Узийәниң атиси, [9]Узийә Йотамниң атиси, Йотам Аһазниң атиси, Аһаз
Һизикийәниң атиси, [10]Һизикийә Манассәниң атиси, Манассә Амонниң
атиси, Амон Йошийәниң атиси, [11]Йошийә Исраил әвлатлири Бабилонға
сүргүн қилинғанда туғулған Йәконйә вә униң қериндашлириниң
атиси, [12]Йәконйә исраиллар Бабилонға сүргүн болғандин кейин
туғулған Шалтийәлниң атиси, Шалтийәл Зерубабилниң атиси,
[13]Зерубабил Абиһудниң атиси, Абиһуд Әляқимниң атиси, Әляқим
Азорниң атиси, [14]Азор Садоқниң атиси, Садоқ Аһимниң атиси, Аһим
Әлиһудниң атиси, [15]Әлиһуд Әлъазарниң атиси, Әлъазар Матанниң

атиси, Матан Якупниң атиси, 16Якуп Мәрийәмниң ери Йүсүпниң атиси, Мәрийәм Мәсиһ дәп аталған Әйсаниң аписи. 17Бундақ болғанда, Ибраһим пәйғәмбәрдин Давут падишағичә он төрт әвлат, Давут падишадин исраиллар Бабилонға сүргүн қилинғичә он төрт әвлат вә улар Бабилонға сүргүн болғандин Мәсиһ дунияға кәлгәнгә қәдәр охшашла он төрт әвлат өткән.

Әйса Мәсиһниң дунияға келиши

18Әйса Мәсиһниң дунияға келиши мундақ болған: Мәрийәм билән Йүсүпниң вәдилишиш чейи ичкүзүлгән еди. Бирақ улар некалинип бирлишиштин илгири, Мәрийәмниң Муқәддәс Роһтин һамилдар болғанлиғи мәлум болди. 19Мәрийәмниң лайиғи Йүсүп дурус адәм болғачқа, Мәрийәмни халайиқ алдида номусқа қалдурмаслиқ үчүн, униңдин җим-җитла айрилип кәтмәкчи болди. 20Бирақ у бу ишни ойлап жүргинидә, Пәрвәрдигарниң бир периштәси униң чүшидә көрүнүп: «Әй Давут падишаниң әвлади Йүсүп, Мәрийәмни әмриңгә елиштин қорқма, чүнки туғулидиған бала Муқәддәс Роһтин кәлгән. 21У бир Оғул туғиду. Униңға Әйса* дәп исим қойғин, чүнки У Өз хәлқини гуналиридин қутқузиду», деди.

22Мана булар Пәрвәрдигарниң пәйғәмбәр арқилиқ: 23«Пак қиз һамилдар болуп бир Оғул туғиду, Униң исми Иммануел* қоюлиду» дегән сөзиниң әмәлгә ашурулушидур. 24Йүсүп ойғинип периштәниң дегинини қилип, Мәрийәмни әмригә алди. 25Лекин Мәрийәм бошанғичә униң билән бир ястуққа баш қоймиди. Бала туғулғанда, Йүсүп Униңға Әйса дәп исим қойди.

Мунәҗҗимләр зиярити

2 Һәзрити Әйса Һирод падиша заманисида Йәһудийә өлкисиниң Бәйтләһәм йезисида дунияға кәлди. Кейин шәриқтин бәзи мунәҗҗимләр* Йерусалимға келип, кишиләргә:

2— Йәһудийларниң йеңидин туғулған Падишаси қәйәрдә? Биз Униң туғулғанлиғидин бешарәт беридиған юлтузниң шәриқтин

21. Әйса — «Пәрвәрдигар қутқузиду» дегән мәнани билдүриду.
23. Иммануел — «Худа биз билән биллә» дегән мәнани билдүриду.
1. Мунәҗҗимләр — астрономия билән шуғуллинидиғанлар яки юлтузларға қарап ғайипни билидиғанлар.

көтирилгәнлигини көрдуқ. Шуңа Униңға сәждә қилғили кәлдуқ, — дейишти. [3]Буни аңлиған Һирод падиша алақзадиликкә чүшти. Жүмлидин, пүткүл Йерусалим хәлқиму шундақ болди. [4]Һирод падиша пүткүл алий роһанийлар вә Тәврат устазлирини чақирип, улардин:

— Пәйғәмбәрләр Қутқазғучи-Мәсиһ* қәйәрдә туғулиду дегән еди? — дәп сориди.

[5]— Йәһудийә өлкисиниң Бәйтләһәм йезисида, чүнки бу тоғрилиқ Мика пәйғәмбәр мундақ хатирилигән:

[6] «Әй Йәһудийә зиминидики Бәйтләһәм,
Йәһудийә рәһбәрлириниң нәзәридә орнуң муһим.
Чүнки сәндин чиққуси,
Хәлқим исраилларниң Йетәкчиси», — дейишти улар.

[7]Буниң билән Һирод падиша мунәҗҗимләрни мәхпий чақиртип, юлтузниң қачан пәйда болғанлиғини уқувалди. [8]Андин: «Берип Балини көңүл қоюп издәңлар. Тапқан һаман маңа хәвәр қилиңлар, мәнму Униң алдиға берип сәждә қилип келәй», дәп уларни Бәйтләһәмгә йолға салди.

[9]Мунәҗҗимләр Һирод падишаниң сөзигә бенаән йолға чиқти. Шәриқтин көтирилгән һелиқи юлтуз уларға йол башлап маңди, улар Бала туғулған йәргә келип тохтиди. [10]Улар һелиқи юлтузни көргинидин интайин хошал болушти [11]һәм өйгә кирип Балини аниси Мәрийәм билән биллә көргинидә, йәргә баш қоюп Балиға сәждә қилишти. Андин сандуқлирини ечип, алтун, мәстәк, мурмәкки қатарлиқ соғиларни елип сунушти. [12]Улар қайтмақчи болғанда, Худа уларниң чүшидә Һирод падишаниң йениға бармаслиққа агаһландуруш бәргәнликтин, улар башқа йол билән өз жутиға қайтишти.

Мисирға қечиш

[13]Мунәҗҗимләр кәткәндин кейин, Худаниң бир периштәси Йүсүпниң чүшидә көрүнүп:

— Орнуңдин тур! Ана вә Бала иккисини елип Мисирға қач. Мән

*4. *Мәсиһ — пәйғәмбәрләр алдин-ала ейтқан, Худа тәрипидин тайинланған, һаман бир күни келип мәңгү һөкүмранлиқ қилидиған Падишани көрситиду.*

саңа хәвәр бәргичә у йәрдә тур. Чүнки Һирод падиша Балини издәп тепип өлтүрмәкчи, — деди.

14 Буниң билән Йүсүп орнидин туруп, ана вә Бала иккисини елип шу кечила Мисирға қарап йолға чиқти. 15 Улар Һирод падиша өлгичә шу йәрдә турди. Буниң билән Пәрвәрдигарниң пәйғәмбәр арқилиқ алдин-ала ейтқан: «Оғлумни Мисирдин Мән чақирдим», дегән сөзи әмәлгә ашурулди.

Оғул бовақларниң өлтүрүлүши

16 Һирод падиша мунәҗҗимләргә алданғанлиғини сезип, қаттиқ ғәзәпләнди. У мунәҗҗимләрниң ейтқанлириға асасән Бовақниң йешини һесаплап чиқип, Бәйтләһәм йезиси вә йеқин әтраптики икки яш вә униңдин төвән яштики оғул балиларниң һәммисини өлтүрүш тоғрисида буйруқ чүшәрди.

17 Буниң билән Худаниң Йәрәмия пәйғәмбәр арқилиқ ейтқан мону сөзлири әмәлгә ашурулди:

18 «Рамада аңланди жиға-зар вә пәрият,
Қан жиғлайду пәрзәнтлиригә Раһилә,
Тәсәллигә қайил әмәс пәқәтла,
Чүнки қалмиди пәрзәнтлири һаят».

Мисирдин қайтип келиш

19 Һирод падиша өлгәндин кейин, Мисирда Йүсүпниң чүшидә Худаниң бир периштәси көрүнүп:

20 — Орнуңдин тур! Бала вә анисини елип Исраилға қайт! Чүнки Балиниң җенини алмақчи болғанлар өлди, — деди. 21 Буниң билән Йүсүп Бала вә анисини елип Исраилға қайтти.

22 Бирақ Йүсүп Һирод падишаниң оғли Археласниң падишалиқ тәхткә варислиқ қилип, Йәһудийә өлкисидә һөкүмранлиқ жүргүзүватқанлиғидин хәвәр тепип, қайтиштин қорқти. Кейин у Худаниң бешаритигә асасән 23 Җәлилийә өлкисигә берип, Насирә шәһиригә орунлашти. Буниң билән пәйғәмбәрләрниң: «У насирәлик дәп нам алиду», дегини әмәлгә ашурулди.

Чөмүлдүргүчи Йәһияниң тәлим бериши

3 Шу чағларда чөмүлдүргүчи Йәһия Йәһудийә өлкисиниң чөллүк
районлириға келип тәлим берип, [2]кишиләргә:
— Яман йоллириңлардин йенип, товва қилиңлар! Чүнки Асманниң
Падишалиғи намайән болуш алдида туриду! — деди. [3]Чөмүлдүргүчи
Йәһия илгири Йәшая пәйғәмбәр тилға алған киши болуп, у мундақ
дегән:

«Баяванда бир киши:
‹Дилиңларни Рәббимизниң келишигә тәйяр қилиңлар!
Униң йоллирини түз қилиңлар!› дәп җар салиду».

[4]Йәһия пәйғәмбәр төгә жуңидин кийим кийгән, белигә көн тасма
бағлиған еди. Йәйдиғини чекәткә билән явайи һәрә һәсили еди.
[5]Йерусалим шәһиридин, җүмлидин, пүтүн Йәһудийә өлкисидин
вә Иордан дәрия вадилиридин кишиләр униң алдиға келишип,
[6]гуналирини икрар қилишти вә униң өзлирини Иордан дәриясида
чөмүлдүрүшини* қобул қилишти.
[7]Пәрисий вә садуқий* еқимидикиләрдинму көплигән кишиләр-
ниң чөмүлдүрүшни қобул қилғили кәлгәнлигини көргән Йәһия
пәйғәмбәр уларға:
— Әй сахтипәз иланлар! Товва қилмай, Худадин келидиған ғәзәп-
тин қечип қутулуш үчүн чөмүлдүрүшни қобул қилайли, дегиниңлар
қандақ гәп?! [8]Әгәр: «Гуналиримизға товва қилдуқ» десәңлар, уни
һәрикитиңлар билән испатлаңлар. [9]Униң үстигә өзәңларчә: «Биз
Ибраһимниң әвлади болғанлиғимиз үчүн, Худа гуналиримизни чоқум
кәчүриду», дәп ойлап жүрмәңлар! Чүнки силәргә ейтип қояйки,
Худа Ибраһим бовимизға мошу ташлардинму пәрзәнтләрни яритип
берәләйду. [10]Палта дәрәқниң йилтизиға йеқинлашқандәк, Худаниң
ғәзиви әнди силәргә йетип келиш алдида. Яхши мевә бәрмәйдиған
дәрәқләр кесилип отқа ташлиниду. [11]Мән силәрни қилған товваңлар
үчүн суғила чөмүлдүримән. Лекин мәндин кейин техиму қудрәтлик

*6. *Бу йәрдә ейтилған чөмүлдүрүш кишиләрниң өз гуналириға товва қилғанлиғини билдүрүш рәсмийитини көрситиду.*
*7. *Пәрисий вә садуқий — йәһудий диниға тәвә болған икки хил диний еқимдики кишиләр.*

Бири келиду. Мән һәтта Униң айиғини көтиришкиму лайиқ әмәсмән. У силәрни Муқәддәс Роһқа һәм отқа чөмдүриду. [12]У қолидики күрәк билән хамандики сап буғдайни амбарға, саминини өчмәс отқа ташлайдиған адәмгә охшаш, һәммә инсанни айрийду, — деди.

Һәзрити Әйсаниң чөмүлдүрүлүши

[13]Шу күнләрдә һәзрити Әйса Йәһия пәйғәмбәрдин чөмүлдүрүшни қобул қилиш үчүн, Җәлилийә өлкисидин Иордан дәрияси бойиға кәлди. [14]Бирақ Йәһия пәйғәмбәр Уни чөмүлдүрүшкә унимай:

— Сениң мениң алдимға кәлгиниң немиси! Мән чөмүлдүрүшни әсли Сәндин қобул қилишим керәк едиғу? — деди.

[15]Лекин һәзрити Әйса җавабән:

— Һазир мошундақ болсун. Чүнки Худаниң ирадисини әмәлгә ашуруш үчүн, шундақ қилишимиз тоғридур, — деди.

Шуниң билән Йәһия пәйғәмбәр Уни чөмүлдүрүшкә қошулди. [16]Һәзрити Әйса чөмүлдүрүлүп судин чиқишиға, асман ечилди. У Худаниң Роһиниң кәптәр һалитидә асмандин чүшүп, үстигә қонуват-қанлиғини көрди. [17]Андин асмандин Худаниң: «Бу Мениң сөйүмлүк Оғлум, Мән Униңдин хурсәнмән!» дегән авази аңланди.

Һәзрити Әйсаниң синилиши

4 Униңдин кейин Муқәддәс Роһ һәзрити Әйсани шәйтанниң синақлиридин өткүзүш үчүн, чөл-баяванға елип барди. [2]Һәзрити Әйса қириқ кечә-күндүз тамақ йемәй роза тутуп, қосиғи таза ачқан еди. [3]Уни синимақчи болған шәйтан Униң алдиға келип:

— Әгәр Сән расттинла Худа Оғли* болсаң, мошу ташларни нанға айландуруп йә! — деди.

[4]Һәзрити Әйса униңға җавабән:

— Тәвратта: «Инсан пәқәт нан биләнла әмәс, бәлки Худаниң ағзидин чиққан һәр бир сөз биләнму яшайду», дәп йезилған, — деди.

[5]Андин шәйтан һәзрити Әйсани муқәддәс шәһәр Йерусалимға елип барди вә Уни мәркизий ибадәтханиниң әң егиз җайиға чиқирип:

[6]— Худа Оғли болсаң, пәскә сәкрәп бақҗина! Чүнки Зәбурда: «Худа

**3. Худа Оғли — бу нам һәргизму Худа билән һәзрити Әйса оттурисидики җисманий җәһәттики ата-балилиқ мунасивәтни әмәс, бәлки роһий җәһәттики мунасивәтни билдүриду.*

периштәлиригә Сән тоғрилиқ әмир қилған. Путуңниң ташларға урулмаслиғи үчүн, улар Сени қоллирида тутувалиду», дәп йезилған әмәсму? — деди.

7 — Тәвратта: «Рәббиңлар Худани синап беқишқа болмайду!» дәпму йезилған, — деди һәзрити Әйса.

8 Андин шәйтан һәзрити Әйсани наһайити егиз бир таққа чиқирип, Униңға дуниядики барлиқ дөләтләрни көркәмлиги билән көрситип:

9 — Йәргә баш қоюп маңа сәждә қилсаң, уларниң һәммисини Саңа бериветимән, — деди.

10 — Йоқал, шәйтан! Тәвратта: «Рәббиңлар болған Худағила ибадәт қилиңлар, пәқәт Униңғила хизмәт қилиңлар!» дейилгән, — деди һәзрити Әйса җавабән.

11 Буниң билән шәйтан һәзрити Әйсани ташлап кетип қалди. Периштәләр келип һәзрити Әйсаниң хизмитидә болди.

Һәзрити Әйсаниң тәлим беришни башлиши

12 Һәзрити Әйса Йәһияниң тутқун қилинғанлиғини аңлап, Җәлилийә өлкисигә қайтип кәлди. 13 У жути Насирәдә турмай, Зәбулун вә Нафтали районидики Җәлилийә көлигә йеқин Кәпәрнаһум шәһиригә келип орунлашти. 14 Буниң билән Йәшая пәйғәмбәр арқилиқ уқтурулған төвәндики сөзләр әмәлгә ашурулди:

15 «Зәбулун вә Нафтали зиминлири,
Иордан дәриясиниң нерисида, деңиз тәрәптә,
Йәһудий әмәсләрниң Җәлилийә зиминлирида
16 Қараңғулуқта яшиғанлар
Парлақ бир Нурни көрмәктә.
Өлүм көләңгисидә қалған бу әлгә
Бир Нур чүшиду әнди».

17 Шуниңдин етиварән, һәзрити Әйса: «Гуналириңларға товва қилиңлар, чүнки Асманниң Падишалиғи намайән болуш алдида туриду!» дәп тәлим беришкә башлиди.

Һәзрити Әйсаниң шагирт чақириши

18 Бир күни һәзрити Әйса Җәлилийә көли бойида кетиветип,

Петрус дәпму аталған Симун вә униң иниси Әндәрни көрди. Улар белиқчи болуп, көлгә тор селивататти. [19]Һәзрити Әйса уларға:

— Маңа әгишиңлар! Мән силәрни белиқ тутушниң орниға Маңа адәм тутидиған қилимән, — деди. [20]Улар шу ан белиқ торлирини ташлап, һәзрити Әйса билән маңди.

[21]Көл бойида бир аз маңғандин кейин, һәзрити Әйса Зәбәдийниң оғуллири Якуп вә Юһаннани көрди. Бу икки қериндаш кемидә атиси билән торлирини оңшавататти. Һәзрити Әйса уларниму шагиртлиққа чақирди. [22]Улар дәрһал кемини ташлап, атиси билән хошлишип һәзрити Әйса билән маңди.

Һәзрити Әйсаниң Җәлилийәдә тәлим бериши

[23]Һәзрити Әйса Җәлилийәниң һәммә йерини айлинип чиқип, ибадәтханиларда тәлим берип, Худаниң Падишалиғи тоғрилиқ Хуш Хәвәр тарқатти, һәр хил ағриқ-силақларни сақайтти. [24]У тоғрилиқ хәвәр пүткүл Сурийә өлкисигә тарқалди. У йәрдики халайиқ һәр хил ағриқ-силақларға муптила болған кесәлләрни Униң алдиға елип келишти. Уларниң бәзилиригә җин чаплашқан, бәзилириниң тутқақлиғи бар вә йәнә бәзилири паләч кесилигә гириптар болған еди. Һәзрити Әйса уларни сақайтти. [25]Җәлилийә, Он шәһәр райони, Йерусалим, Йәһудийә вә Иордан дәриясиниң у қетидин кәлгән топ-топ адәмләр Униңға әгишип маңди.

Һәқиқий бәхит

5 Һәзрити Әйса көпчиликни көрүп дөңгә чиқип, у йәрдә олтарди. Шагиртлириму Униң йениға кәлди. [2]Һәзрити Әйса уларға тәлим беришкә башлиди:

[3] — Өзиниң Худаға болған муһтаҗлиғини тонуп йәткәнләр
нәқәдәр бәхитлик!
Чүнки Асманниң Падишалиғи уларниңдур.
[4] Қайғурғанлар нәқәдәр бәхитлик!
Чүнки Худа уларға тәсәлла бериду.
[5] Мулайим болғанлар нәқәдәр бәхитлик!
Чүнки йәр йүзигә мирасхордур улар.
[6] Һәққанийлиққа интилидиғанлар нәқәдәр бәхитлик!

Чүнки Худа уларни толуқ қанаәтләндүриду.
7 Башқиларға рәһимдил болғанлар нәқәдәр бәхитлик!
Чүнки Худа уларға рәһимдилдур.
8 Қәлби пак болғанлар нәқәдәр бәхитлик!
Чүнки улар Худани көриду.
9 Течлиқ тәрәпдарлири нәқәдәр бәхитлик!
Чүнки Худа уларни пәрзәндим дәйду.
10 Худаниң әмрини тутуп зиянкәшликкә учриғанлар нәқәдәр бәхитлик!
Чүнки Асманниң Падишалиғи уларниңдур.

11 Мән үчүн башқиларниң һақарәт, зиянкәшлик вә төһмитигә учрисаңлар, нәқәдәр бәхитликсиләр. 12 Шат-хорам болуңлар. Чүнки асманда силәр үчүн көп мукапат сақланмақта. Бурунқи пәйғәмбәрләрму мошундақ зиянкәшликләргә учриған.

Шагиртлар туз болуш ролини йоқатмаслиғи керәк

13 — Силәр йәр-йүзиниң тузидурсиләр. Һалбуки, әгәр туз өз тәмини йоқатса, униңға қайтидин туз тәмини киргүзгили болмайду! У чағда у һеч немигә яримас ташланди нәрсигә айлинип, кишиләрниң айиғи астида қелиштин башқа ишқа яримайду.

14 Силәр дунияниң нуридурсиләр. Тағ үстигә селинған шәһәр йошуруналмайду. 15 Йеқилған чирақни һеч ким дас астиға йошуруп қоймайду. Әксичә чирақданниң үстигә қойиду. Буниң билән өй ичидики адәмләргә йоруқлуқ чүшиду. 16 Худди шуниңдәк, силәрниң нуруңлар инсанлар алдида шундақ чақнисунки, улар силәрниң қилған яхши әмәллириңларни көрүп, асмандики Атаңларға мәдһийиләр ейтсун.

Тәврат һәққидә

17 — Мени Тәврат қанунини яки пәйғәмбәрләрниң язғанлирини бекар қилғили кәлди, дәп қалмаңлар. Мән уларни бекар қилғили әмәс, бәлки әмәлгә ашурғили кәлдим. 18 Билип қоюңларки, асман-зимин можутла болидикән, улар әмәлгә ашурулмиғичә, Тәвратниң бир һәрипи, һәтта бирәр чекитиму бекар қилинмайду. 19 Шу сәвәптин, Тәврат қануниниң маддилиридин һәтта әң кичиклиригиму хилаплиқ қилип, башқиларға шундақ қилишни үгәткүчиләр Асманниң Падишалиғидики адәмләрниң

арисида әң әрзимәс һесаплиниду. Әксичә Тәврат қануниға әмәл қилғанлар вә башқиларға шундақ қилишни үгәткүчиләр болса Асманниң Падишалиғида улуқ һесаплиниду. [20]Шуңа билип қоюңларки, силәр Худаға бойсунушта Тәврат устазлири вә пәрисийләрдинму ешип кәтмисәңлар Асманниң Падишалиғиға кирәлмәйсиләр.

Ғәзәплиниш һәққидә

[21]— Әждатлиримизға «Қатиллиқ қилма, қатиллиқ қилған һәр қандақ адәм сотқа тартилиду» дейилгән тәлимни аңлиғансиләр. [22]Лекин шуни билип қоюңларки, қериндашлириға ғәзәпләнгәнләрму сотқа тартилиду. Қериндашлирини «ахмақ», дәп тиллиғанлар алий кеңәшмидә җавапкәрликкә тартилиду. Қериндашлирини «әбләх», дәп һақарәтлигәнләр отлуқ дозаққа чүшиду. [23]Шуниң үчүн силәр Худаға һәдийә атимақчи болғиниңларда, қериндашлириңларниң силәргә қосақ көпүги барлиғи ядиңларға йәтсә, [24]һәдийәңларни қоюп туруп, авал қериндишиңлар билән яришивелиңлар, андин келип һәдийәңларни атаңлар.

[25]Әгәр үстүңлардин әризә қилмақчи болған бири болса, сотқа чүшүштин бурун униң билән тездин яришивелиңлар. Болмиса, у силәрни сотчиға, сотчи болса гундипайға тапшуруп зинданға солитиветиду. [26]Билип қоюңларки, селинған җәриманниң бир тийинимиму қоймай төлимигичә, зиндандин чиқалмайсиләр.

Нека садиқлиғини бузуш һәққидә

[27]— Силәр «Нека садиқлиғини бузмаңлар» дегән тәлимни аңлиған. [28]Лекин шуни билип қоюңларки, бирәр аялға шәһваний көзи билән қариған киши көңлидә у аял билән нека садиқлиғини бузған болиду. [29]Шуңа, әгәр оң көзүң сени гунаға аздурса, уни оюп ташлавәт. Чүнки пүтүн бәдиниңниң дозаққа ташланғинидин, бәдиниңдики бир әзаниң набут болғини көп әвзәл. [30]Әгәр оң қолуң сени гунаға аздурса, уни кесип ташлавәт. Чүнки пүтүн бәдиниңниң дозаққа киргинидин көрә, бәдиниңдики бир әзадин ваз кәчкиниң көп әвзәл.

Талақ қилиш һәққидә

[31]— Силәр «Кимду-ким аялини талақ қилса, талақ хетини бәрсун» дегән тәлимниму аңлиған. [32]Бирақ шуни билип қоюңларки, бир

адәм өз аялиниң җинсий әхлақсизлиқ қилишидин башқа ишини сәвәп қилип, уни талақ қилса һәм талақ қилинған аял йәнә бир әргә тәгсә, талақ қилған адәм өз аялини нека садиқлиғини бузушқа тутуп бәргән болиду. Талақ қилинған аялни әмригә алған кишиму нека садиқлиғини бузған болиду.

Қәсәм қилиш һәққидә

33 — Силәр әҗдатлириңларға «Қәсәмдин қайтма, Пәрвәрдигариңға
қилған қәсимиңдә тур» дейилгән тәлимни аңлиған. 34 Лекин шуни
билип қоюңларки, қәтъий қәсәм қилмаңлар. Асманни тилға елип
қәсәм қилмаңлар, чүнки асман улуқ Падиша Худаниң тәхтидур.
35 Яки йәрни тилға елип қәсәм қилмаңлар, чүнки зимин Худаниң пут
қойидиған йеридур. Йерусалимни тилға елипму қәсәм қилмаңлар,
чүнки у йәр улуқ Худаниң шәһиридур. 36 Һәтта өз бешиңларни
тилға елипму қәсәм қилмаңлар, чүнки силәрниң чечиңларниң
бир телиниму ақ яки қара рәңгә өзгәртишкә күчүңлар йәтмәйду.
37 Пәқәт «һә-ә» дегиниңлар «һә-ә», «яқ» дегиниңлар «яқ» болсун.
Буниңдин артуғи шәйтандин келиду.

Интиқам һәққидә

38 — Силәр «Қанға қан, җанға җан»* дегән тәлимни аңлиған.
39 Лекин шуни билип қоюңларки, яман билән тәң болмаңлар.
Бирси оң йүзүңларға урса, сол йүзүңларниму тутуп бериңлар. 40 Бирси
үстүңлардин дава қилип, көйнигиңларни алмақчи болса, чапиниң-
ларниму селип бериңлар. 41 Мабада бири силәргә жүк-тақисини
көтәргүзүп бир чақирим йол жүрүшкә зорлиса, йәнә бир чақирим
артуқ йол жүрүп бериңлар. 42 Бирси силәрдин бирәр нәрсә тилисә,
тилигинини бериңлар. Бирси силәрдин бирәр нәрсә қәриз сориса,
уни қуруқ қол қайтурмаңлар.

Дүшмәнләргә меһир-муһәббәт көрситиш һәққидә

43 — Силәр «Хошнаңни сөй, дүшминиңгә нәпрәтлән» дегән тәлимни
аңлиған. 44 Лекин шуни билип қоюңларки, силәргә дүшмәнлик қилған-
ларғиму меһир-муһәббәт көрситиңлар, зиянкәшлик қилғанларға дуа

*38. *Сөзму-сөз тәрҗимиси: «көзгә көз, чишқа чиш».*

қилиңлар. 45Шундақ қилғанда, асмандики Атаңлар Худаниң һәқиқий пәрзәнтлиридин болалайсиләр. Чүнки Худа қуяш нурини яхшиларғиму, яманларғиму чүшириду. Ямғурниму адаләтликләргиму, адаләтсизләргиму яғдуриду. 46Әгәр силәр өзәңларни яхши көргәнләргила меһир-муһәббәт көрсәтсәңлар, буниң қандақму мукапатқа еришкүчилиги болсун? Һәтта инсапсиз бажғирларму шундақ қиливатмамду? 47Әгәр силәр достлириңлар биләнла салам-саат қилишсаңлар, буниң башқилардин немә пәрқи? Һәтта бутпәрәсләрму шундақ қилидуғу! 48Шуңа асмандики Атаңлар мукәммәл болғинидәк, силәрму шундақ болуңлар.

Хәйир-сахавәт һәққидә

6 —Диққәт қилиңларки, башқиларға көз-көз қилиш үчүн яхши иш қилмаңлар. Бундақ қилсаңлар, асмандики Атаңларниң мукапитиға еришәлмәйсиләр.

2Хәйир-сахавәт қилғиниңларда, дәврәң салмаңлар. Сахтипәзләрла башқиларниң махтишиға еришиш үчүн, ибадәтхана вә кочиларда шундақ қилиду. Билип қоюңларки, улар шундақ қилип башқиларниң һөрмитидин башқа һеч қандақ мукапатқа еришәлмәйду. 3Шуниң үчүн сәдиқә бәргиниңларда оң қолуңларниң қиливатқинини сол қолуңлар билмисун. 4Сәдиқәңларни йошурун бериңлар. Шундақ болғанда, йошурун қилинған ишларни билип турғучи асмандики Атаңлар силәргә мукапат бериду.

Дуа һәққидә

5 —Дуа қилған вақтиңларда, башқиларға көз-көз қилиш үчүн ибадәтхана яки төрт коча оттурида турувелип дуа қилидиған сахтипәзләрдәк дуа қилмаңлар. Билип қоюңларки, улар шундақ қилип, башқиларниң һөрмитидин башқа һеч қандақ мукапатқа еришәлмәйду.

6Дуа қилған вақтиңларда, өйгә кирип, ишикни йепип, асмандики көрүнмәс Атаңларға дуа қилиңлар. Сәздүрмәстин қилинған барлиқ ишларни билип турғучи асмандики Атаңлар җәзмән силәргә мукапат бериду.

7Дуа-тилавәт қилғанда, бутпәрәсләрдәк қуруқ гәпләрни тәкрарлавәрмәңлар. Улар гәпни тәкрарлавәрсәк Худа тәливимизни иҗавәт қилиду, дәп ойлиса керәк. 8Силәр уларни доримаңлар. Чүнки асман-

дики Атаңлар силәрниң ehтияҗиңларни силәр тәләп қилиштин авалла билиду. [9]Шуниң үчүн мундақ дуа қилиңлар:

«Әй асмандики Атимиз,
Сениң намиң улуқланғай.
[10] Падишалиғиң йәр йүзидә намайән болғай.
Ирадәң асмандикидәк йәр йүзидиму әмәлгә ашурулғай.
[11] Күндилик йемәклигимизни бәргәйсән.
[12] Бизгә гуна қилғанларни кәчүргинимиздәк,
Сәнму гуналиримизни кәчүргәйсән.
[13] Бизни аздурулушлардин сақлап қалғайсән.
Бизни яманлиқтин* жирақ қилғайсән».*

[14]Силәр башқиларниң гуналирини кәчүрсәңлар, асмандики Атаңларму силәрни кәчүриду. [15]Бирақ силәр башқиларниң гуналирини кәчүрмисәңлар, асмандики Атаңларму силәрни кәчүрмәйду.

Роза тутуш һәққидә

[16]— Роза тутқан вақтиңларда, сахтипәзләрдәк қияпәткә кириваламаңлар. Улар роза тутқинини көз-көз қилиш үчүн, өзлирини ғәмкин қияпәттә көрситиду. Шуни билип қоюңларки, улар шундақ қилип, башқиларниң һөрмитидин башқа һеч қандақ мукапатқа еришәлмәйду. [17]Силәр роза тутқанда, чечиңларни майлап, өзәңларни түзәштүрүп жүрүңлар. [18]Шу чағда пәқәт асмандики көрүнмәс Атаңлардин башқа һеч ким роза тутқанлиғиңларни сезәлмәйду. Буниң билән силәрниң йошурун қиливатқан ишиңларниму билип туридиған асмандики Атаңлар җәзмән силәргә мукапат бериду.

Байлиқ һәққидә

[19]— Йәр йүзидә өзәңларға байлиқ топлимаңлар. Чүнки бу йәрдә йә күйә йәп түгитиду, йә датлишип түгәйду яки оғри оғрилап

*13. Яки «шәйтандин».
*13. Бәзи грекчә нусхиларда бу айәтниң ахириға «Чүнки падишалиқ, һоқуқ вә улуқлуқ Саңа мәнсүп, амин» дегән ибариләр қошулған.

кетиду. [20]Әксичә асманда өзәңларға байлиқ топлаңлар. У йәрдә күйә йемәйду, датлашмайду, оғриму алмайду. [21]Байлиғиңлар қәйәрдә болса, қәлбиңларму шу йәрдә болиду.

[22]— Көз тәнниң чириғидур. Әгәр көзүңлар яхши болса, йәни көзүңлар Худада болса, пүтүн вужудуңлар йоруқлуқ билән толиду. [23]Әгәр көзүңлар яман болса, пүтүн вужудуңларни қараңғулуқ басиду. Әгәр һаятиңлардики «йоруқлуқ» әмәлиятта қараңғулуқ болса, у қараңғулуқ немә дегән қорқунучлуқ һә!

[24]— Икки ғоҗайинға тәң хизмәт қилалайдиған һеч қандақ киши йоқ. У яки бирини яман көрүп, йәнә бирини яхши көриду яки биригә етивар берип, йәнә биригә сәл қарайду. Шуниңға охшаш, силәрниң бирла вақитта һәм Худаниң, һәм мал-дунияниң қули болушуңлар мүмкин әмәс.

[25]Шуңа билип қоюңларки, турмушуңларға керәклик йемәк-ичмәк яки учаңларға кийидиған кийим-кечәктин ғәм қилмаңлар. Һаятлиқ йемәк-ичмәктин, тән кийим-кечәктин көп әзиз әмәсму? [26]Көктики учар қанатларға қараңлар! Улар теримайду, жиғмайду, амбарда озуқму сақлимайду. Асмандики Атаңлар уларниму ач қоймиған йәрдә, силәрниң рисқиңларни чоқум бериду. Чүнки силәр әшу қушлардин көп әзиз әмәсму? [27]Араңларда қайсиңлар ғәм-қайғу билән өмрүңларни кичиккинә узарталайсиләр?

[28]Кийим-кечәк үчүн ғәм қилишниң немә һаҗити?! Даладики явайи гүлләрниң қандақ өсидиғанлиғиға қарап беқиңлар! Улар ишму қилмайду, кийимму тикмәйду; [29]лекин силәргә шуни ейтайки, һәтта улуқ падиша Сулайманниң һашамәтлик тонлириму бу явайи гүлләрниң гөзәллигигә тәң келәлмәйду. [30]Әй ишәнчи аҗизлар! Худадин немишкә гуманлиниватисиләр? Даладики бүгүн ечилса, әтиси қуруп очаққа қалинидиған әшу гүл-гияларни шунчә безигән Худа силәрни техиму кийиндүрмәсму? [31]Шундақ екән, «Немә йәймиз, немә ичимиз, немә кийимиз?» дәп ғәм қилмаңлар. [32]Йәһудий әмәсләр мана шу нәрсиләр үчүн издиниду. Бирақ асмандики Атаңлар силәрниң бу нәрсиләргә муһтаҗлиғиңларни билиду. [33]Шундақ екән, һәммидин муһими Худаниң Падишалиғи вә һәққанийлиғи һәққидә издиниңлар. У чағда Худа силәргә мана буларниң һәммисини қошуп тәғдим қилиду. [34]Шуниң үчүн әтидин ғәм қилмаңлар. Әтиниң ғеми әтигә қалсун. Һәр күнниң дәрди шу күнгә йетиду.

Башқиларниң үстидин һөкүм қилмаңлар

7 — Башқиларниң үстидин һөкүм қилип жүрмәңлар. Болмиса
силәрму Худаниң һөкүмигә учрайсиләр. [2]Чүнки силәр башқилар
үстидин қандақ өлчәм билән һөкүм қилсаңлар, Худаму силәрниң
үстүңлардин шундақ өлчәм билән һөкүм чиқириду. Силәр башқи-
ларға қандақ өлчәм билән өлчәп бәрсәңлар, Худаму силәргә шундақ
өлчәм билән өлчәп бериду. [3]Немә үчүн бурадириңниң һәрә кепиги-
дәк кичик камчилиғини көрүп, өзәңдики лимдәк чоң гунани
көрмәйсән?! [4]Өзәңдә шунчә чоң гуна туруп, бурадириңға: «Көзүңдики
һәрә кепигини еливетәй!» дегиниң қандақ гәп? [5]Әй сахтипәз! Авал
өзәңниң көзидики лимни еливәт. Буниң билән ениқ көрүп, буради-
риңниң көзидики һәрә кепигини еливетәләйсән.

Хуш Хәвәрни аңлашни халимайдиғанлар һәққидә

[6] — Иштқа муқәддәс нәрсини бәрмәңлар яки тоңғузниң алдиға
үнчә-мәрвайитларни ташлап қоймаңлар. Чүнки ишт кәйнигә
бурулуп силәрни таллайду; тоңғуз үнчә-мәрвайитларни аяқ астида
дәссәп янчийду.

Тилигәнләр еришиду

[7] — Дуа қилип тиләңлар, Худа тилигиниңларни бериду. Издәңлар,
таписиләр. Ишикни қеқиңлар, ечилиду. [8]Чүнки тилигәнләр
еришиду, издигәнләр тапиду, ишикни қаққанларға ишик ечилиду.
[9]Әгәр оғлуңлар нан тәләп қилса, силәр униңға таш берәттиңларму?
[10]Белиқ тәләп қилса, илан берәттиңларму? [11]Гунакар болған силәр
пәрзәнтлириңларға яхши нәрсиләрни беришни билгән йәрдә,
асмандики Атаңлар тилигәнләргә яхши нәрсиләрни техиму илтипат
қилмасму?

[12]Башқиларниң өзәңларға қандақ муамилә қилишини күтсәңлар,
силәрму уларға шундақ муамилә қилиңлар. Тәврат қануни вә
пәйғәмбәрләрниң тәлиматлири мана шу.

Худаниң Падишалиғиға киридиған дәрваза

[13] — Тар дәрвазидин кириңлар. Чүнки кишини һалакәткә елип
баридиған дәрваза кәң, йол асан болуп, бу дәрвазидин киридиғанлар

көп. 14Бирақ һаятлиққа елип баридиған дәрваза тар, йол тәс болуп, уни издәп тапалайдиғанларму аз.

Икки хил мевә дәриғи

15— Алдиңларға қой терисигә оринивелип кәлгән, ичи жиртқуч чил бөридәк сахта пәйғәмбәрләрдин һошияр болуңлар. 16Силәр уларни «мевилиридин» тонувалалайсиләр. Тикәндин үзүм, қамқақтин әнҗир алғили болмайду. 17Яхши дәрәқ яхши мевә бериду, яман дәрәқ яман мевә бериду. 18Яхши дәрәқ яман мевә бәрмәйду. Яман дәрәқ яхши мевә бәрмәйду. 19Яхши мевә бәрмәйдиған һәр бир дәрәқ кесилип отқа ташлиниду. 20Шуниңдәк, сахта пәйғәмбәрләрни уларниң «мевилиридин» тонувалалайсиләр.

Һәқиқий шагирт

21— Мени «Рәббим, Рәббим» дегәнләрниң һәммисила Асманниң Падишалиғиға кирәлмәйду. Пәқәт асмандики Худа Атамниң ирадисини ада қилғанларла кирәләйду. 22Қиямәт күнидә нурғун кишиләр Маңа: «Рәббим, Рәббим, биз Сениң намиң билән пәйғәмбәрлик сөз йәткүздуқ» вә «Сениң намиң билән җинларни қоғлидуқ, нурғун мөҗүзиләрни көрсәттуқ», дәйду. 23Һалбуки, у чағда Мән уларға: «Силәрни әзәлдин тонумаймән. Көзүмдин йоқилиңлар, әй яманлиқ қилғучилар», дәймән.

Икки хил имарәт салған кишиләр

24— Демәк, бу сөзлиримни аңлап әмәл қилғанлар имарәтни қорам таш үстигә салған әқиллиқ кишиләргә охшайду. 25Боран соқуп, ямғур уруп, кәлкүн кәлгән тәғдирдиму, у имарәт өрүлмәйду. Чүнки униң һули қорам ташниң үстигә селинған. 26Бирақ сөзлиримни аңлап туруп, әмәл қилмайдиғанлар имарәтни қумниң үстигә қурған ахмақларға охшайду. 27Ундақ имарәт боран, ямғур вә кәлкүнниң һуҗумиға учриғанда өрүлүп кетиду, өрүлгәндиму интайин паҗиәлик өрүлиду!

28Һәзрити Әйса бу сөзлирини аяқлаштурғандин кейин, халайиқ Униң тәлимлиригә һәйран қелишти. 29Чүнки һәзрити Әйсаниң тәлимати Тәврат устазлириниңкидин пәриқләнгән болуп, У Худадин кәлгән алаһидә һоқуқ билән тәлим бәрди.

Һәзрити Әйсаниң мохо кесилини сақайтиши

8 Һәзрити Әйса тағдин чүшкәндә, топ-топ кишиләр Униңға әгишип маңди. [2]Мохо* кесилигә гириптар болған бир киши һәзрити Әйсаниң алдиға келип, тизлинип:

— Тәхсир, әгәр халисиңиз, мени кесилимдин сақайтип пак қилғайсиз! — деди. [3]Һәзрити Әйса униңға қолини тәккүзүп туруп:

— Халаймән, пак болғин, — девиди, бу адәмниң бәдинидики мохо кесили шу ан сақайди. [4]Һәзрити Әйса униңға:

— Һазир бу ишни һеч кимгә ейтма, лекин удул мәркизий ибадәтханиға берип роһанийға өзәңниң сақайғанлиғиңни көрсәт. Андин буни башқиларға испатлаш үчүн, Муса пәйғәмбәрниң әмри бойичә мохо кесилидин сақайғанлар қилишқа тегишлик қурванлиқни қил, — деди.

Һәзрити Әйсаниң римлиқ йүз бешиниң чакирини сақайтиши

[5]Һәзрити Әйса Кәпәрнаһум шәһиригә барғанда, римлиқ бир йүз беши Униң алдиға келип, шапаәт тиләп:

[6]— Тәхсир, чакирим паләч болуп қалди, наһайити азап ичидә өйдә ятиду, — деди.

[7]— Мән берип уни сақайтип берәй, — деди һәзрити Әйса.

[8]Йүз беши:

— Тәхсир, өйүмгә келишиңизгә әрзимәймән. Пәқәт бир еғизла сөз қилип қойсиңиз, чакирим сақийип кетиду. [9]Мениңму үстүмдә башлиғим, қол астимда ләшкәрлирим бар. Бириғә бар десәм, бариду, бириғә кәл десәм, келиду. Чакиримға бу ишни қил десәм, у шу ишни қилиду, — деди.

[10]Бу гәпләрни аңлап, һәйран болған һәзрити Әйса биллә кәлгәнләргә:

— Билип қоюңларки, бундақ ишәнчни исраиллар ичидә учратмиған едим. [11]Силәргә шуни ейтайки, шәриқ вә ғәриптин нурғун йәһудий әмәсләр келип, Асманниң Падишалиғида әждатлиримиз Ибраһим, Исһақ вә Яқуплар билән бир дәстиханда олтириду. [12]Лекин Асманниң Падишалиғиниң мирасхорлири болған нурғун йәһудийлар

*2. *Мохо кесили — бир хил қорқунучлуқ терә кесили болуп, йәһудийлар бу хил кесәлгә гириптар болғанларни «напак», дәп қаратти.*

ташқириға, қараңғулуққа һайдилип, у йәрдә һәсрәттә жиғлап, чишлирини ғучурлитиду, — деди. [13]Андин йүз бешиға:

— Өйүңгә қайт, ишәнгиниңдәк болиду, — деди. Һелиқи чакарниң кесили шу ан сәллимаза сақийип кәтти.

Һәзрити Әйсаниң нурғун кесәлләрни сақайтиши

[14]Һәзрити Әйса Петрусниң өйигә барғанда, Петрусниң қейинанисиниң қизитмиси өрләп, орун тутуп йетип қалған еди. [15]Һәзрити Әйса униң қолини тутуши биләнла қизитмиси йенип кәтти. У аял дәрһал орнидин туруп, һәзрити Әйсани күтүшкә башлиди.

[16]Қараңғу чүшкәндә, кишиләр җин чаплашқан нурғун адәмләрни һәзрити Әйсаниң алдиға елип келишти. Һәзрити Әйса бир еғиз сөз биләнла улардики җинларни қоғлавәтти вә кесәлләрниң һәммисини сақайтти. [17]Буниң билән Йәшая пәйғәмбәр арқилиқ уқтурулған: «Ағриқ-силақлиримизни У көтәрди, кесәллиримизни үстигә алди», дегән сөз әмәлгә ашурулди.

Һәзрити Әйсаға әгишишниң төләмлири

[18]Һәзрити Әйса әтрапиға олишивалған кишиләрни көрүп, шагиртлириға көлниң у қетиға өтүп кетишни буйриди. [19]Шу чағда Тәврат устазлиридин бири келип, Униңға:

— Устазим, Сиз қәйәргә бармаң, мән Сизгә әгишип маңимән, — деди.

[20]Бирақ һәзрити Әйса униңға:

— Түлкиниң өңкүри, қушниң угиси бар. Бирақ Инсан Оғлиниң* бешини қойғидәк йериму йоқ, — деди.

[21]Йәнә бир шагирти һәзрити Әйсаға:

— Устаз, атам өлүп уни йәрликкә қойғичә күтүп, андин Сизгә әгишәйчу! — деди.

[22]Һәзрити Әйса униңға:

— Маңа әгәшкин! Өлгәнләрни роһи өлүкләр өзлири йәрликкә қойсун, — деди.

**20. Муқәддәс Язмиларда «Инсан Оғлидин» ибарәт Әвәтилгүчиниң Худаниң күч-қудрити вә шан-шәриви билән асмандин чүшүп, пүткүл инсанларни мәңгү башқуридиғанлиғи алдин-ала ейтилған. Һәзрити Әйса бу намни Өзи һәққидә ишләткән.*

Һәзрити Әйсаниң боранни тиничлитиши

[23]Һәзрити Әйса кемигә чүшти, шагиртлириму чүшүп биллә маңди. [24]Көл үстидә уштумтут қаттиқ боран чиқип кәткәчкә, долқунлар кемидин һалқип кәтти. Бу чағда һәзрити Әйса ухлавататти. [25]Шагиртлар Уни ойғитип:

— Устаз, ғәриқ болуш алдида туримиз, бизни қутулдурғайсиз! — деди.

[26]— Неманчә қорқисиләр, ишәнчиңлар немә дегән аҗиз! — деди һәзрити Әйса вә орнидин туруп, боран-чапқун вә долқунларға буйруқ қилди. Шуниң билән боран вә долқунлар пүтүнләй тиничланди.

[27]Шагиртлар интайин һәйран болуп, бир-биригә:

— Бу зади қандақ Адәмду? Һәтта боран вә долқунларму Униң гепини аңлайдикән һә! — дәп кетишти.

Һәзрити Әйсаниң җин чаплашқан икки адәмни сақайтиши

[28]Һәзрити Әйса көлниң у қетидики Гадара дегән җайға барғинида, Униңға җин чаплашқан икки киши йолуқти. Гөр қилинидиған өңкүрләрни макан тутқан бу икки киши шунчә вәһши едики, һеч ким бу йәрдин өтүшкә жүрәт қилалматти. [29]Улар һәзрити Әйсани көргән һаман:

— Әй Худа Оғли, ишимизға арилашма! Сән вақит-саати кәлмәстинла бизни қийниғили кәлдиңму? — дәп вақириди.

[30]Шу әтрапта чоң бир топ тоңғуз падиси озуқлинип жүрәтти. [31]Җинлар һәзрити Әйсаға ялвуруп:

— Әгәр Сән бизни һайдап чиқармақчи болсаң, тоңғуз падисиға киргүзүвәткин, — деди.

[32]Һәзрити Әйса:

— Чиқиңлар! — девиди, җинлар чиқип, тоңғузларниң тенигә кирип кәтти. Пүтүн тоңғуз падиси терә-перән болуп, жүгригән пети тик ярдин чүшүп, көлгә ғәриқ болди.

[33]Тоңғуз баққучилар шәһәргә қечип кирип, бу ишниң баш-ахирини вә җин чаплашқан кишиләрниң кәчүрмишлирини халайиққа тарқатти. [34]Шуниң билән пүтүн шәһәрдикиләр һәзрити Әйса билән көрүшүшкили чиқти. Улар Уни көргәндә, Униң бу йәрдин чиқип кетишини тәләп қилди.

Һәзрити Әйсаниң паләч кесилини сақайтиши

9 Һәзрити Әйса кемигә чүшүп көлдин өтүп, Өзи турған шәһәр
Кәпәрнаһумға қайтип кәлди. [2]Кишиләр зәмбилгә ятқузулған
бир паләчни Униң алдиға елип кәлди. Уларниң ишәнчини көргән
һәзрити Әйса һелиқи паләчкә:

— Оғлум, хатирҗәм бол, гуналириң кәчүрүм қилинди, — деди.

[3]Бир қанчә Тәврат устазлири көңлидә «Бу Адәм күпүрлүк қилди»,
дәп ойлиди.

[4]Уларниң көңлидә немә ойлаватқанлиғини билгән һәзрити Әйса
уларға:

— Немә үчүн яман ойда болисиләр? [5]«Гуналириң кәчүрүм қилинди»
дейиш асанму яки «Орнуңдин тур, маң!» дейишму? Әлвәттә, ейтмақ
асан, қилмақ тәс. [6]Амма һазир Инсан Оғлиниң йәр йүзидә гуналарни
кәчүрүм қилиш һоқуқиға егә екәнлигини испатлап берәй, — деди.
Андин паләч кесәлгә:

— Орнуңдин тур, орун-көрпәңни жиғиштуруп, өйүңгә қайт, — дәп
буйриди.

[7]Һелиқи адәм орнидин туруп өйигә қайтти. [8]Буни көргән көпчилик
қорқушуп, инсанға бундақ һоқуқни бәргән Худаға мәдһийиләр
ейтишти.

Һәзрити Әйсаниң Мәттани шагиртлиққа чақириши

[9]Һәзрити Әйса у йәрдин чиқип алдиға қарап кетиватқанда, бир
баҗғирни көрди. Униң исми Мәтта болуп, баж жиғидиған җайда
олтиратти. Һәзрити Әйса униңға:

— Маңа әгәшкин! — деди.

Мәтта орнидин туруп, Униңға әгәшти.

[10]Һәзрити Әйса Мәттаниң өйидә меһмандарчилиқта болуватқанда,
нурғун баҗғирлар* вә гунакар дәп қаралған бир топ кишиләрму
кирип, һәзрити Әйса вә Униң шагиртлири билән һәмдәстихан
болди. [11]Буни көргән пәрисийләр һәзрити Әйсаниң шагиртлириға:

— Устазиңларниң баҗғир вә гунакарлар билән бир дәстиханда
олтарғини қандақ гәп?! — дейишти.

[12]Бу гәпни аңлиған һәзрити Әйса:

**10. Баҗғирлар — Исраилни ишғал қилған римлиқлар үчүн өз хәлқидин баж жиғип беридиған вә шу сәвәптин нәпрәткә учриған йәһудийлар.*

— Сағлам адәм әмәс, бәлки кесәл адәмла тевипқа муһтаҗдур. [13]Муқәддәс Язмиларда: «Мән қурванлиқ қилишиңларни әмәс, рәһимшәпқәт көрситишиңларни истәймән», дейилгән. Силәр берип бу сөзниң мәнасини үгиниңлар. Мән өзлирини дурус һесаплайдиғанларни әмәс, бәлки өзлириниң гуналирини тонуйдиғанларни чақирғили кәлдим, — деди.

Кониға есиливалмаслиқ

[14]Шу вақитларда Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлири келип, һәзрити Әйсаға:

— Биз вә пәрисийләр роза тутимиз, Сизниң шагиртлириңиз немишкә тутмайду? — дәп сорашти.

[15]Һәзрити Әйса җавабән мундақ деди:

— Тойи болуватқан жигит техи той зияпитидә турған чағда, меһманлар һаза тутуп олтарса қандақ болғини?! Әлвәттә болмайду! Амма жигитниң улардин елип кетилидиған күни келиду, әйнә шу чағда улар қайғу-һәсрәт чәккинидин роза тутиду.

[16]Һеч ким кона көйнәккә киришип кетидиған йеңи рәхттин ямақ салмайду. Ундақ қилса, кийим жуюлғанда йеңи ямақ киришип, кийимни житип ташлайду. Нәтиҗидә житиқ техиму йоғирип кетиду. [17]Шуниңдәк, һеч ким йеңи шарапни кона тулумға қачилимайду. Әгәр ундақ қилса, йеңи шарапниң көпүши билән тулум йерилидудә, шарапму төкүлүп кетиду. Демәк, тулумму кардин чиқиду. Шуниң үчүн йеңи шарапни йеңи тулумға қачилаш керәк. Шундақ қилғанда, һәр иккилисини сақлап қалғили болиду.

Тирилдүрүлгән қиз вә сақайтилған аял

[18]Һәзрити Әйса Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлириға бу сөзләрни қиливатқан вақтида, мәлум бир ибадәтханиниң бир җавапкәр адими келип, һәзрити Әйсаниң айиғиға жиқилип:

— Мениң қизим һазирла өлүп кәтти, Сиз берип униңға қолуңизни тәккүзүп қойсиңиз, у тирилиду, — деди.

[19]Һәзрити Әйса орнидин туруп, шагиртлирини елип, униң билән биллә барди.

[20]Йолда хун тәврәш кесилигә гириптар болғиниға он икки жил болған бир аял һәзрити Әйсаниң арқа тәрипидин келип, Униң

чапининиң пешини силиди. [21]У ичидә «Һәзрити Әйсаниң чапинини тутсамла, чоқум сақийип кетимән», дәп ойлиған еди.

[22]Һәзрити Әйса кәйнигә бурулуп, униңға қарап:

— Қизим, хатиржәм бол, ишәнчиң сени сақайтти! — дейишигила, һелиқи аял сақийип кәтти.

[23]Һәзрити Әйса һелиқи ибадәтханиниң җавапкәр адиминиң өйигә кирип, нәй челиватқан вә һаза тутуп жиғлаватқан адәмләр топини көрүп, [24]уларға:

— Чиқип кетиңлар, бу қиз өлмиди, ухлап қапту, — деди.

Бирақ халайиқ Уни мәсқирә қилди. [25]Кишиләр чиқириветилгәндин кейин, һәзрити Әйса қиз ятқан өйгә кирип, униң қолидин тартти. Қиз орнидин турди. [26]Бу хәвәр пүтүн әтрапқа тарқалди.

Бемарларниң сақайтилиши

[27]Һәзрити Әйса у йәрдин чиқип кетиватқанда, икки қарғу Униң кәйнидин келип:

— Әй падиша Давутниң Әвлади,* бизгә рәһим қилғайсиз! — дәп вақирап кәтти.

[28]Һәзрити Әйса өйгә киргәндин кейин, һелиқи икки қарғу Униң алдиға кәлди. Һәзрити Әйса улардин:

— Силәр Мениң силәрни сақайтишқа қадир екәнлигимгә ишинәмсиләр? — дәп сориди.

— Әй Рәббим, ишинимиз, — дәп җавап бәрди улар.

[29]Һәзрити Әйса уларниң көзлиригә қолини тәккүзүп туруп:

— Ишәнгиниңлардәк болсун! — дейишигила, [30]уларниң көзлири ечилди. Һәзрити Әйса уларға:

— Бу ишни һеч кимгә ейтмаңлар! — дәп қаттиқ тапилиди. [31]Лекин улар у йәрдин чиқипла, бу ишни әтрапқа йейивәтти.

[32]Улар чиқип кәткәндин кейин, җин чаплашқан бир кекәч һәзрити Әйсаниң алдиға елип келинди. [33]Һәзрити Әйса униңдики җинни қоғлиши биләнла, һелиқи адәм зуванға кәлди. Халайиқ һәйран болуп:

— Бундақ иш Исраилда зади болмиған, — дейишти.

[34]Лекин пәрисийләр:

**27. Давут падишаниң Әвлади — бу нам йәһудийлар арисида улар күтүватқан Қутқазғучи-Мәсиһни көрситәтти.*

— У җинларни уларниң башлиғиға тайинип һайдайдикән, — дейишти.

Һәзрити Әйсаниң кишиләргә болған меһир-муһәббити

35 Һәзрити Әйса пүтүн шәһәр, йеза-қишлақларни арилап, һәр қайси ибадәтханиларда тәлим берип, Асманниң Падишалиғиға даир Хуш Хәвәрни тарқатти вә хәлиқ ичидики һәр хил кесәллик вә ағриқ-силақларни сақайтти. 36 У топ-топ адәмләрни көрүп уларға ич ағритти, чүнки улар қойчисиз қой падилиридәк панасиз бечариләр еди. 37 Шуниң билән У шагиртлириға:

— Қутқузулушқа интилидиғанлар мол һосулдәк көп, бирақ һосулни елиш үчүн ишләйдиғанлар аз екән. 38 Һосулниң Егиси болған Худадин көпирәк ишчи әвәтип, һосулни жиғивелишни тиләңлар, — деди.

Һәзрити Әйсаниң он икки шагиртини әвәтиши

10 Һәзрити Әйса он икки шагиртини йениға чақирип, уларға җинларни һайдаш вә һәр хил ағриқ-силақларни сақайтиш һоқуқини бәрди. 2 Бу он икки шагиртлириниң исимлири мундақ: Петрус дәпму аталған Симун вә униң иниси Әндәр, Зәбәдийниң оғли Якуп вә униң қериндиши Юһанна, 3 Филип вә Бартоломай, Томас вә бажгир Мәтта, Һалпайниң оғли Якуп вә Тадай, 4 вәтәнпәрвәр дәп аталған Симун вә һәзрити Әйсаға сатқунлуқ қилған Йәһуда Ишқарийот.

5 Һәзрити Әйса бу он икки шагиртини хәлиқниң арисиға әвәтиштин авал, уларға мундақ дәп тапилиди:

— Йәһудий әмәсләрниң зиминлириға бармаңлар. Самарийәликләрниң шәһәрлиригиму бармаңлар. 6 Униңдин көрә, Худаниң йоқалған қой падилири, йәни исраиллар арисиға бериңлар. 7 Барған йериңларда: «Асманниң Падишалиғи намайән болуш алдида туриду!» дәп җакалаңлар. 8 Кесәлләрни сақайтиңлар, өлүкләрни тирилдүрүңлар, мохо кесәллирини сақайтиңлар, җинларни һайдаветиңлар. Бу имтиязларни һәқсиз алған екәнсиләр, һәқсиз ишлитиңлар. 9 Һәм йениңларда алтун, күмүч вә мис пулларни елип жүрмәңлар. 10 Сәпәргә чиққанда нә хурҗун, нә бирәр артуқ көйнәк, нә аяқ, нә һаса еливалмаңлар. Чүнки хизмәткар кимгә хизмәт қилса, шуниңдин иш һәққи елишқа һәқлиқ.

11 Бирәр шәһәр яки йезиға барған вақтиңларда, алди билән у
йәрдә силәрни қобул қилишни халайдиған кишини издәп тепип,
у йәрдин кәткичә шу кишиниң өйидә туруңлар. 12 Бирәр өйгә
киргиниңларда, уларға аманлиқ тиләңлар. 13 Әгәр у аилидикиләр
силәрни қобул қилса, уларға тилигән аманлиғиңлар иҗавәт болиду.
Әгәр силәрни қобул қилмиса, тилигән аманлиғиңлар өзәңларға
яниду. 14 Силәрни қобул қилмиған, сөзүңларни аңлимиған кишиниң
өйидин яки шу шәһәрдин қайтқиниңларда, уларни агаһландуруш
үчүн айиғиңлардики топини қеқиветиңлар. 15 Билип қоюңларки,
у шәһәрдикиләрниң қиямәт күни тартидиған җазаси Содом вә
Гомора* шәһиридики яман кишиләрниң тартидиған җазасидинму
еғир болиду!

Кәлгүсидики зиянкәшлик

16 — Мана мән силәрни қойларни бөриләрниң арисиға әвәткәндәк
әвәтимән. Шуңа иландәк сәзгүр, кәптәрдәк саддә болуңлар. 17 Киши-
ләрдин пәхәс болуңлар. Улар силәрни тутқун қилип сотқа тапшуруп
бериду, ибадәтханилирида қамчилайду. 18 Силәр Маңа ишәнгән-
лигиңлар үчүн, һаким вә падишалар алдиға елип берилип сораққа
тартилисиләр. Буниң билән уларниң вә йәһудий әмәсләрниң алдида
Мениң гувачилирим болисиләр. 19 Сорақ қилинған вақтиңларда,
қандақ җавап бериш яки немә дейиштин әндишә қилмаңлар. Чүнки
у чағда қилидиған сөзлириңлар силәргә несип қилиниду. 20 Силәр
өзәңлар сөзлимәйсиләр, бәлки асмандики Атаңларниң Роһи силәр
арқилиқ сөзләйду.

21 Қериндаш қериндишиға, ата балисиға хаинлиқ қилип, уларни
өлүмгә тутуп бериду. Балиларму ата-аниси билән қаршилишип,
уларни өлүмгә иштириду. 22 Маңа ишәнгәнлигиңлар үчүн, һәммә
адәм силәргә өчмәнлик қилиду, лекин ахирғичә бәрдашлиқ бәргән-
ләр җәзмән қутқузулиду. 23 Улар силәргә бир шәһәрдә зиянкәшлик
қилса, йәнә бир шәһәргә қечип бериңлар. Билип қоюңларки, силәр
Исраилниң пүтүн шәһәрлирини арилап болғичә, Инсан Оғли
қайтип келиду.

**15. Содом вә Гомора — Ибраһим пәйғәмбәр заманидики икки шәһәр болуп, бу шәһәрләрниң адәмлири охшаш җинистики бузуқчилиққа қаттиқ берилип гунаға патқанлиқтин, Худа бу шәһәрләрни адәмлири билән қошуп йоқатти.*

24 Шагирт устазидин, қул ғожайинидин үстүн турмайду. 25 Шуниң
үчүн шагирт устазидәк, қул ғожайинидәк болғиниға қанаәт қилсун.
Улар өйниң беши болған Мени «Җинларниң падишаси шәйтан»,
дәп атиған йәрдә, өйниң әзалири болған силәрни техиму зор һақарәт
қилмамду?

26 Бирақ бундақлардин қорқмаңлар. Ашкарә болмайдиған һеч
қандақ йошурун иш, паш болмайдиған һеч қандақ мәхпийәтлик
йоқтур. 27 Мениң силәргә мәхпий ейтқанлиримни силәр очуқ-
ашкарә ейтивериңлар. Қулиғиңларға пичирлап ейтқанлиримни
хәлқи аләмгә җакалаңлар. 28 Тениңларни өлтүрсиму, җениңларни
алалмайдиғанлардин қорқмаңлар. Әксичә тениңларниму, җениңлар-
ниму дозақта һалак қилалайдиған Худадин қорқуңлар. 29 Икки
қушқачни бир тәңгигә сетивалғили болсиму, лекин асмандики
Атаңлар билмәй туруп, улардин бирсиму йәргә чүшмәс. 30 Силәргә
кәлсәк, һәтта силәрниң һәр бир тал чечиңларниңму һесави бар.
31 Шундақ екән, қорқмаңлар. Чүнки силәр Худа үчүн нурғунлиған
қушқачтинму қиммәтликтә!

32 Көпчилик алдида Мени етирап қилғанларни Мәнму асмандики
Атамниң алдида етирап қилимән. 33 Бирақ көпчилик алдида Мени
рәт қилғанларни Мәнму асмандики Атам алдида рәт қилимән.

Течлиқ вә җедәл-мажра

34 — Мени дунияға течлиқ елип кәлдимикин, дәп ойлап қалмаңлар.
Мән течлиқ әмәс, бәлки җедәл-мажра елип кәлдим. 35 Мениң сәвәвим-
дин оғул атисиға, қиз анисиға, келин қейинанисиға қарши чиқиду.
36 Адәмниң дүшмини өз аилисидики кишиләрдур.

37 Ата-анисини Мәндинму әзиз көридиғанлар Мениң шагиртим
болушқа лайиқ әмәс. Пәрзәнтлирини Мәндинму әзиз көридиғанларму
Мениң шагиртим болушқа лайиқ әмәс. 38 Өзиниң чапрас яғичини
көтирип,* Маңа әгәшмигәнләрму шагиртим болушқа лайиқ әмәс.
39 Өз һаятини аяйдиғанлар әксичә униңдин мәһрум болиду. Мән үчүн
өз һаятини айимайдиғанлар униңға еришиду.

40 Силәрни қобул қилғанлар Мени қобул қилған болиду; Мени қобул

*38. *Римлиқлар тәрипидин өлүм җазаси берилгәнләр миқлинидиған чапрас яғачни мүрисидә көтирип җаза мәйданиға баратти. «Өзиниң чапрас яғичини көтириш» дегәнлик Әйса Мәсиһ үчүн азап-оқубәт тартишқа тәйяр болушни көрситиду.*

қилғанлар болса Мени әвәткүчи Худани қобул қилған болиду. [41]Бир пәйғәмбәрни Худаниң сөзини йәткүзгәнлиги сәвәвидин қобул қилғанлар пәйғәмбәр билән охшаш мукапатқа еришиду. Дурус адәмни униң дурус болғанлиғи сәвәвидин қобул қилғанларму шу адәм билән охшаш мукапатқа еришиду. [42]Билип қоюңларки, һәзрити Әйсаниң шагирти дәп, шагиртлирим ичидики әң әрзимәс биригә һәтта бирәр чинә соғ су бәргән кишиму җәзмән Мениң мукапитимдин мәһрум қалмайду.

Йәһия пәйғәмбәрниң соали

11 Һәзрити Әйса он икки шагиртиға тапилап болғандин кейин, Җәлилийәдики һәр қайси шәһәрләрдә тәлим бериш вә Хуш Хәвәрни җакалаш үчүн, у йәрдин кәтти.

[2]Зиндандики Йәһия пәйғәмбәр Әйса Мәсиһниң қилған ишлирини аңлап, шагиртлирини әвәтип, улар арқилиқ һәзрити Әйсадин: [3]«Худа бизгә әвәтмәкчи болған Қутқазғучи Сизму яки башқа бирси келәмду?» дәп сориди.

[4]Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Силәр қайтип берип, яратқан мөҗүзилиримни вә ейтқан тәлимлиримни Йәһияға йәткүзүп: [5]«Корларниң көзи ечилди, токулар маңалайдиған болди, мохо кесили болғанлар сақайди, паңлар аңлалайдиған болди, һәтта өлгәнләрму тирилди вә кәмбәғәлләргә Хуш Хәвәр йәткүзүлди», дәп ейтиңлар. [6]Йәһияға йәнә: «Мәндин гуманланмай, Маңа тәврәнмәй ишәнгәнләр немә дегән бәхитлик!» дәп қоюңлар, — деди.

[7]Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлири кәткәндин кейин, һәзрити Әйса көпчиликкә Йәһия тоғрилиқ мундақ деди:

— Силәр бурун Йәһияни издәп чөлгә барғиниңларда, зади қандақ бир адәмни көрмәкчидиңлар? Мәйдани шамалда йәлпүнүп турған қомучтәк тәвринип туридиған бир яхши чақниму? [8]Яки чирайлиқ кийингән бир есилзадиниму? Һәргиз ундақ әмәс! Бундақ кийимләрни кийидиғанлар чөлдин әмәс, хан ордисидин тепилиду. [9]Әмәлиятта силәр бир пәйғәмбәрни көргили чиқтиңлар. Әнди билип қоюңларки, Йәһия пәйғәмбәрдинму үстүндур. [10]Чүнки Муқәддәс Язмиларда:

«Мана алдиңда әлчимни әвәтимән.
У Сениң йолуңни алдин-ала тәйярлайду»,

дәп йезилған вә бу йәрдики «әлчим» дәл Йәһия пәйғәмбәрни көрситиду. [11]Билип қоюңларки, инсанлар арисида чөмүлдүргүчи Йәһиядинму улуқ киши оттуриға чиққини йоқ, амма Асманниң Падишалиғидики әң әрзимәс бирсиму униңдин улуқ болиду. [12]Чөмүлдүргүчи Йәһия оттуриға чиққан күнләрдин бери, Асманниң Падишалиғи зораванлиққа учримақта. Зораванлар Униңға һуҗум қилмақта.

[13]Худаниң Падишалиғи тоғрисида Йәһия пәйғәмбәрниң заманиғичә болған барлиқ пәйғәмбәрләрниң тәлимлиридә, шундақла Тәвратта алдин-ала бешарәт берилгән. [14]Әгәр қобул қилалисаңлар, Мениң «Қайтип келиши муқәррәр болған Илияс пәйғәмбәр дәл Йәһия пәйғәмбәрниң өзидур» дегән сөзүмгә ишиниңлар.* [15]Бу сөзләрни қулиғиңларда чиң тутуңлар!

[16]Бу заманниң силәрдәк кишилирини зади кимләргә охшитай? Улар худди кочида олтиривелип, бир-биригә: [17]«Биз силәргә сүнәй челип бәрсәк, уссул ойнимидиңлар. Матәм музыкисини челип бәрсәк, һазиму тутмидиңлар», дәп рәнҗийдиған тутуруқсиз балиларға охшайду.

[18]Чүнки Йәһия пәйғәмбәр келип роза тутатти, шарап ичмәтти. Шуниң билән улар: «Униңға җин тегипту», дейишти. [19]Инсан Оғли болса һәм йәйду, һәм ичиду. Бирақ улар: «Таза бир тоймас һараққәш екән. У бажғир вә башқа гунакарларниң дости», дейишиду. Билип қоюңларки, һекмәт бәргән мевиси билән тонулиду.

Һәзрити Әйсани рәт қилғанлар

[20]Андин һәзрити Әйса Өзи нурғун мөҗүзиләрни көрсәткән шәһәрләрдики товва қилмиғанларни әйипләп, мундақ деди:

[21]— Һалиңларға вай, әй қоразинлиқлар! Һалиңларға вай, әй бәйтсайдалиқлар! Силәр үчүн яратқан мөҗүзилиримни Тир вә Сидон дегән ятлар шәһәрлиридә яратқан болсам, у йәрләрдики хәлиқ бурунла мәйүсләнгән һалда матиға йөгинип, күлгә милинип, гуналириға товва қилған болатти. [22]Билип қоюңларки, қиямәт күни Худаниң силәргә беридиған җазаси Тир вә Сидондикиләрниңкидинму еғир болиду. [23]Әй кәпәрнаһумлуқлар! Асманға чиқмақчимидиңлар? Әксичә

*14. *Йәһудийлар Тәвраттики «Қутқузғучи-Мәсиһ келиштин бурун Илияс пәйғәмбәр Мәсиһниң йолини тәйярлаш үчүн қайтип келиду» дегән бешарәткә асасән униң келишини күтүватқан еди. Һәзрити Әйса әмәлиятта буниң Илияс пәйғәмбәрдәк күч-қудрәт билән кәлгән Йәһия пәйғәмбәр арқилиқ әмәлгә ашқанлиғини ейтқан.*

дозаққа ташлинисиләр. Чүнки араңларда яратқан мөҗүзилиримни Содомда яратқан болсам, у шәһәр бүгүнки күнгичә моҗут болған болатти. [24]Шуни билип қоюңларки, қиямәт күни Худаниң силәргә беридиған җазаси Содомдикиләрниңкидинму еғир болиду.

Һәзрити Әйсаниң хошаллиғи

[25]Шуниңдин кейин һәзрити Әйса мундақ деди:

— Пүтүн аләмниң Егиси болған әй Ата! Сән бу һәқиқәтләрни өзини әқиллиқ, билимлик чағлайдиған кишиләрдин йошуруп, кичик балилардәк сәби кишиләргә ашкарилиғанлиғиң үчүн, Саңа мәдһийиләр ейтимән. [26]Шундақ, Ата, Сениң Өз хаһишиң әйнә шу еди.

[27]Атам һәммини Маңа тәғдим қилди. Мени Атамдин башқа һеч ким һәқиқий тонумайду. Атамниму Мән вә Мән Өзәм ашкарилашни халайдиған кишиләрдин башқа һеч ким һәқиқий тонумайду.

[28]Әй җапакәшләр вә еғир жүкни үстигә алғанлар! Мениң йенимға келиңлар, Мән силәргә арамлиқ берәй. [29]Мулайим вә кәмтармән. Шуңа Мениң боюнтуруғумға кирип, Мәндин үгиниңлар. Шундақ қилғанда, көңлүңлар арам тапиду. [30]Мениң боюнтуруғумда болуш асан, тәливим еғир әмәс.

Дәм елиш күни һәққидики мәсилә

12 Шу күнләрдики бир дәм елиш күни һәзрити Әйса буғдайликтин өтүп кетивататти. Қосиғи ечип кәткән шагиртлири башақларни үзүвелип, йейишкә башлиди. [2]Буни көргән пәрисийләр һәзрити Әйсаға:

— Қараң, шагиртлириңиз дәм елиш күни чәкләнгән ишни* қиливатиду, — дейишти.

[3]Һәзрити Әйса уларға:

— Падиша Давут вә униң һәмралириниң ач қалғанда қандақ қилғанлиғини Муқәддәс Язмилардин оқумиғанму? [4]У ибадәтханидики муқәддәс җайға кирип, Худаға аталған нанларни роһанийдин сорап, һәмралири билән биллә йегән. Һалбуки, бу нанларни роһанийлардин

**2. Йәһудийларниң әнъәниси бойичә дәм елиш күни хаман тепиш қаидиғә хилап еди. Пәрисийләр шагиртларниң данларни йейиш үчүн ақлишини хаман тәпкәнлик, дәп қариған. Әмәлиятта мәнъий қилинғини башақларни үзүвелип йейиш әмәс, бәлки зираәтләргә оғақ селиштур.*

башқа һәр қандақ кишиниң йейиши Тәврат қануниға хилап еди. [5]Шуниңға охшаш, ибадәтханида ишләйдиған роһанийлар дәм елиш күнлири ишлимәслик әмрини бузсиму, Тәвратта улар гунакар, дәп йезилмиған. Силәр буни оқуп бақмиғанму? [6]Билип қоюңларки, бу йәрдә ибадәтханидинму улуғи бар. [7]Әгәр силәр Худаниң: «Мән қурванлиқ қилишиңларни әмәс, рәһим-шәпқәт көрситишиңларни истәймән», дегән сөзиниң мәнасини билсәңлар еди, бегуна кишиләрни гунакар, дәп қариматтиңлар. [8]Мән Инсан Оғли дәм елиш күниниң Егисидурмән.

Қоли қуруп кәткән бемарниң сақайтилиши

[9]Һәзрити Әйса у йәрдин кетип, уларниң ибадәтханисиға барди. [10]Ибадәтханида бир қоли қуруп кәткән бир адәм бар еди. Бәзи пәрисийләр һәзрити Әйсаниң үстидин әризә қилишқа банә тепиш мәхситидә Униңдин:

— Дәм елиш күни кесәл сақайтиш Тәврат қануниға уйғунму? — дәп сориди.

[11]Һәзрити Әйса уларға мундақ җавап бәрди:

— Бирәриңларниң қойи ориға чүшүп кәтсә, дәм елиш күни демәй, уни дәрһал тартип чиқиривалмамсиләр? [12]Адәм қойдин көп қиммәтликтә! Демәк, дәм елиш күни яхшилиқ қилиш Тәврат қануниға уйғун. [13]Андин һәзрити Әйса һелиқи кесәлгә:

— Қолуңни узарт, — деди. У адәм қолини узитиши биләнла қоли әслигә келип, йәнә бир қолиға охшаш һаләткә қайтти. [14]Буниң билән пәрисийләр ташқириға чиқип, һәзрити Әйсани қандақ қилип йоқитиш һәққидә мәсliһәт қилишти.

Худа таллиған Хизмәткар

[15]Буни билгән һәзрити Әйса у йәрдин кәтти. Нурғун кишиләр Униңға әгишип маңди. Һәзрити Әйса уларниң арисидики бемарларниң һәммисини сақайтти [16]вә уларға Өзиниң Ким екәнлигини башқиларға ашкарилимаслиқни тапилиди. [17]Буниң билән Йәшая пәйғәмбәр арқилиқ уқтурулған мону сөзләр әмәлгә ашурулди:

[18] «Мана Мениң таллиған Хизмәткарим,
Дилим сөйгән йеқиним,

Униңдин хурсәнмән!
Роһумни ата қилимән Униңға;
У адаләтни җакалайду пүткүл хәлиқләргә.
19 У талаш-тартиш қилмас, чуқанму көтәрмәс.
Кочилардиму һеч ким Униң авазини аңлимас.
20 Езилгән қомучни сундурмас,
Өчәй дәп қалған чирақниму өчәрмәс,
Таки адаләт ғалибә қилмиғичә,
21 Пүткүл хәлиқләр Униң намиға үмүт бағлар».

Һәзрити Әйса шәйтандин күчлүктур

22 Шу чағда һәзрити Әйсаниң алдиға җин чаплишивалған кор вә кекәч бири елип келинди. Һәзрити Әйса уни сақайтип, сөзләләйдиған вә көрәләйдиған қилди. 23 Халайиқ һәйран болушуп:

— Һәҗәва, бу падиша Давутниң Әвладимиду? — дейишти.

24 Бу сөзни аңлиған пәрисийләр:

— У җинларни уларниң башлиғи болған шәйтанға тайинип һайдайдикән, — дейишти.

25 Уларниң немә ойлаватқанлиғини билгән һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Әгәр бир дөләттикиләр икки груһқа бөлүнүп соқушса, у дөләт гумранлиққа йүз тутиду. Һәр қандақ шәһәр яки аилидикиләр өз ара җедәл-маҗра қилишса, уларму вәйран болуштин сақлиналмайду. 26 Әгәр шәйтан өз башқурушида болған җинларни һайдиса, өз-өзигә қарши чиққан болиду. Ундақта, униң падишалиғи қандақму пут тирәп туралисун? 27 Әгәр Мән җинларни уларниң падишаси болған шәйтанға тайинип һайдисам, силәрниң әгәшкүчилириңлар җинларни һайдашта кимгә таянди?! Ейтқанлириңларниң хата екәнлигини өз әгәшкүчилириңлар дәлилләп бериду. 28 Әмәлиятта Мән Худаниң Роһиға тайинип җинларни һайдавәттим. Бу Худаниң Падишалиғиниң араңларда намайән болғанлиғини испатлайду.

29 Бир киши қавул бирсиниң өйигә кирип, униң мелини қандақ булап кетәлисун? Пәқәт шу қавул адәмни бағлалиғанларла униң өйини булаң-талаң қилалайду.

30 Мән билән бир йолда маңмиғанлар Маңа қарши турғучилардур.

Маңа жиғивелишқа ярдәм бәрмигәнләр тозутувәткүчиләрдур. [31]Шуниң үчүн билип қоюңларки, инсанларниң өткүзгән гуналири вә қилған күпүрлүклириниң һәммисини кәчүрүшкә болиду. Лекин Муқәддәс Роһқа қилинған күпүрлүк кәчүрүлмәйду. [32]Инсан Оғлиға қарши сөз қилғанлар кәчүрүмгә еришәләйду; лекин Муқәддәс Роһқа қарши гәп қилғанлар бу дуниядиму, у дуниядиму кәчүрүмгә еришәлмәйду.

Адәмни әмәлиятидин тонуш

[33]— Силәр дәрәқни мевисидин пәриқ етишиңлар керәк. Мевә дәриғи яхши болса, беридиған мевисиму яхши болиду. Мевә дәриғи яман болса, беридиған мевисиму яман болиду. Чүнки һәр қандақ дәрәқ мевисидин билиниду.

[34]Әй зәһәрлик иланлар! Силәр яман турсаңлар, ағзиңлардин қандақму яхши гәп чиқсун? Чүнки көңүлдә немә болса, еғиздин шу чиқиду. [35]Яхши адәм қәлбидики яхшилиғидин яхшилиқ чиқириду. Яман адәм қәлбидики яманлиғидин яманлиқ чиқириду. [36]Билип қоюңларки, силәр қилған һәр бир еғиз қуруқ гепиңлар үчүн қиямәт күни һесап берисиләр. [37]Өз сөзлириңлар билән йә ақлинисиләр, йә гунакар болуп чиқисиләр.

Карамәт көрситиш тәливи

[38]Шу чағда бәзи Тәврат устазлири вә пәрисийләр һәзрити Әйсадин:

— Устаз, қудритиңизниң Худадин кәлгәнлигини карамәт билән көрсәткәйсиз, — деди. [39]Һәзрити Әйса уларға мундақ җавап қайтурди:

— Осал вә вапасиз кишиләр карамәт көрсәт, дәпла туриду. Бирақ силәргә Юнус пәйғәмбәрниң карамитидин башқа көрситилидиған иккинчи карамәт йоқ. [40]Юнус пәйғәмбәр йоған бир белиқниң қосиғида үч кечә-күндүз қандақ турған болса, Инсан Оғлиму йәрниң бағрида үч кечә-күндүз шундақ туриду.* [41]Қиямәт күни Нинәви шәһиридики хәлиқму қопуп, силәрниң үстүңлардин шикайәт қилиду. Чүнки улар Юнус пәйғәмбәрниң тәлимини аңлап, яман йолдин қайтқан. Бирақ бу йәрдә Юнус пәйғәмбәрдинму улуқ Бирси силәрни яман йолдин қайтишқа чақирса, қулақ салмидиңлар. [42]Қиямәт күни

**40. Бу айәттә һәзрити Әйса Юнус пәйғәмбәрниң йоған бир белиқниң ичидә үч күн туруп сақ чиққанлиғини тилға елиш арқилиқ Өзиниңму өлүп, үчинчи күни тирилидиғанлиғини алдин-ала ейтқан.*

Әрәпстандики Шәба падишалиғиниң аял падишасиму орнидин туруп, силәрниң үстүңлардин шикайәт қилиду. Чүнки у падиша Сулайманниң әқиланә сөзлирини аңлаш үчүн, узун йолларни бесип кәлгән. Мана һазир бу йәрдә падиша Сулаймандинму улуғи бар.

Җинниң қайтип келиши

43 — Җин бирәр адәмниң тенидин һайдаветилгәндин кейин, қурғақ далаларни арилап чиқип, туридиған җай издәйду, бирақ тапалмайду 44 вә: «Илгирики өйүмгә қайтай», дәйду. Шуниң билән җин у адәмниң тенигә қайтип келип, униң дилиниң йәнила бош, шундақла пакиз тазилинип рәтләнгән өйдәк болуп қалғанлиғини байқайдудә, 45 өзидинму бетәр йәттә җинни башлап кирип биллә туриду. Буниң билән һелиқи адәмниң кейинки һали бурунқидинму яманлишип кетиду. Бу заманниң яман адәмлириниң һалиму мана шундақ болиду.

Һәзрити Әйсаниң аниси вә инилири

46 Һәзрити Әйса хәлиққә давамлиқ сөзләватқанда, аниси билән инилири келип, Униң билән сөзләшмәкчи болуп ташқирида турушти. 47 Бири һәзрити Әйсаға:

— Аниңиз вә инилириңиз Сиз билән сөзлишимиз дәп сиртта туриду, — деди.

48 — Ким Мениң анам, ким Мениң инилирим? — деди һәзрити Әйса у кишигә. 49 Андин У қоли билән шагиртлирини көрситип:

— Мана анам, мана инилирим! 50 Чүнки ким асмандики Атамниң ирадисигә әмәл қилса, шу Мениң ака-иним, ача-сиңлим вә анамдур, — деди.

Уруқ чечиш тоғрисидики тәмсил

13 Шу күни һәзрити Әйса өйдин чиқип, көл бойида олтиратти. 2 Әтрапиға нурғун адәм жиғилғачқа, У бир кемигә чиқип олтарди. Халайиқ болса көл бойида турушатти. 3 Һәзрити Әйса уларға тәмсил билән нурғун һекмәтләрни ейтип бәрди. У мундақ деди:

— Бир дехан уруқ чачқили етизиға чиқипту. 4 Чачқан уруқлириниң бәзилири чиғир йол үстигә чүшүпту, қушлар келип уларни йәп кетипту. 5 Бәзилири тописи кам ташлиқ йәрләргә чүшүпту. Тописи непиз болғанлиқтин, тезла үнүп чиқипту, 6 лекин чоңқур йилтиз

тартмиғачқа, күн чиқиш биләнла солишип қуруп кетипту. [7]Бәзилири тикәнләрниң арисиға чүшүпту, тикәнләр өсүп майсиларни бесивапту. [8]Бәзилири болса үнүмлүк топиға чүшүпту. Уларниң бәзилири йүз һәссә, бәзилири атмиш һәссә, йәнә бәзилири оттуз һәссә һосул берипту. [9]Бу сөзләрни қулиғиңларда чиң тутуңлар!

Тәмсилләрниң мәхсити

[10]Шагиртлири келип, һәзрити Әйсадин:

— Сиз немә үчүн көпчиликкә тәлим бәргәндә тәмсил кәлтүрисиз? — дәп сориди.

[11]Һәзрити Әйса мундақ җавап бәрди:

— Асманниң Падишалиғиниң сирлири уларға әмәс, силәрниң билишиңларға берилди. [12]Чүнки кимдә әқил-парасәт болса, униңға техиму көп берилиду. Униңдики әқил-парасәт ешип-ташқичә болиду. Лекин кимдә әқил-парасәт болмиса, униңда бар болғиниму елип кетилиду. [13]Уларға тәмсил билән сөзлишимниң сәвәви шуки, улар қарисиму көрмәйду, аңлисиму тиңшимайду һәм һәқиқий чүшәнмәйду. [14]Буниң билән Худаниң Йәшая пәйғәмбәр арқилиқ алдин-ала ейтқан мону сөзлири әмәлгә ашурулди:

«Сөзлиримни аңлайсиләр, аңлайсиләр, чүшәнмәйсиләр.
Қилғанлиримға қарайсиләр, қарайсиләр, мәнасини
уқмайсиләр.
[15]Чүнки бу хәлиқниң зеһни қашаңлашқан.
Қулақлирини етивалған, көзлириниму жумувалған.
Ундақ болмисиди, көзлири көрәтти, қулақлириму аңлатти,
Зеһни ойғинип, Маңа қайтатти. Мәнму уларни сақайтаттим».

[16]Лекин силәр нәқәдәр бәхитлик! Чүнки көзүңлар көриду, қулиғиңлар аңлайду. [17]Билип қоюңларки, бурунқи нурғун пәйғәмбәрләр вә дурус адәмләр силәр көргән вә аңлиғанларни көрүшни вә аңлашни арзу қилған болсиму, мурадиға йетәлмиди.

Уруқ чечиш тоғрисидики тәмсилниң чүшәндүрүлүши

[18]— Әнди уруқ чечиш тоғрисидики тәмсилниң мәнасини аңлаңлар. [19]Әгәр бири Худаниң Падишалиғи тоғрисидики сөзни аңлап

туруп чүшәнмисә, шәйтан келип униң көңлигә чүшкән сөзни елип кетиду. Бу дәл чиғир йол үстигә чечилған уруқлардур. [20]Тописи кам ташлиқ йәрләргә чечилған уруқларға кәлсәк, улар Худаниң сөзини аңлап, хошаллиқ билән дәрһал қобул қилғанларға тәмсил қилинған. [21]Һалбуки, Худаниң сөзи уларда йилтиз тартмиғачқа, улар узунға бәрдашлиқ берәлмәйду. Худаниң сөзигә ишәнгәнлигидин қийинчилиқ яки зиянкәшликкә учриса, Худа йолидин дәрһал чәтнәп кетиду. [22]Тикәнләрниң арисиға чечилғини шундақ адәмләргә тәмсил қилинғанки, бу адәмләр Худаниң сөзини аңлисиму, лекин көңлигә бу дунияниң әндишилири, байлиқниң езиқтуруши киривелип, Худаниң сөзини боғуветидудә, улар һосулсиз қалиду. [23]Үнүмлүк топиға чечилған уруқлар болса Худаниң сөзини аңлап чүшәнгән адәмгә тәмсил қилинған. Бундақ адәмләр әлвәттә һосул бериду, бәзилири йүз һәссә, бәзилири атмиш һәссә, йәнә бәзилири оттуз һәссә һосул бериду.

Явайи от тоғрисидики тәмсил

[24]Һәзрити Әйса уларға башқа бир тәмсилни сөзләп бәрди:

— Асманниң Падишалиғи етизға яхши уруқ чачқан адәмгә охшайду. [25]Бир кечиси һәммә адәм уйқиға чөмгәндә, у адәмниң дүшмини келип, буғдайниң арисиға явайи от уруқлирини чечиветип кетипту. [26]Майсилар өсүп башақ чиқарғанда, явайи отларму көрүнүшкә башлапту. [27]Ғожайинниң чакарлири келип, униңға: «Ғожайин, сиз етизға яхши уруқ чачқан едиңизғу, бу явайи отлар нәдин келип қалди?» дәпту. [28]«Бу бир дүшмәнниң иши», дәпту ғожайин. Чакарлар: «Берип явайи отларни жулувәтсәк қандақ?» дәп сорапту. [29]«Яқ! Явайи отларни жулумиз десаңлар, буғдайларму жулунуп кетиши мүмкин. [30]Уларни өсүшигә қоюветиңлар. Ома вақтида мән омичиларға: ‹Авал явайи отларни жулуп, көйдүрүш үчүн бағлап жиғивелиңлар, андин буғдайларни жиғип амбиримға қачилаңлар› дәймән», дәпту ғожайин.

Қича уруғи вә хемиртуруч тоғрисидики тәмсилләр

[31]Һәзрити Әйса уларға йәнә бир тәмсилни сөзләп бәрди:

— Асманниң Падишалиғи худди бир адәмниң етизға чачқан қича уруғиға охшайду. [32]Қича уруғи пүтүн уруқларниң ичидә аң кичик

болсиму, у һәр қандақ зираәттин егиз өсүп көчәт* болиду, һәтта қушларму келип униң шахлирида угулайду.

33 Һәзрити Әйса уларға башқа бир тәмсилни сөзләп бәрди:

— Асманниң Падишалиғи худди хемиртуручқа охшайду. Аял хемиртуручни бир халта унға қошуп жуғарса, бу хемиртуруч пүтүн хемирни болдуралайду.

34 Һәзрити Әйса бу ишларниң һәммисини тәмсилләр билән көпчиликкә баян қилди. У тәмсил кәлтүрмәй туруп һеч қандақ тәлим бәрмәтти. 35 Буниң билән бир пәйғәмбәр арқилиқ алдин-ала ейтилған мону сөзләр әмәлгә ашурулди:

«Ағзимни тәмсил сөзләш билән ачимән,
Дуния яритилғандин бери сир болуп кәлгән ишларни
тилға алимән».

Явайи от тоғрисидики тәмсилниң чүшәндүрүлүши

36 Шуниңдин кейин һәзрити Әйса көпчиликтин айрилип өйгә кирди. Шагиртлири йениға келип:

— Етиздики явайи отлар тоғрисидики тәмсилни чүшәндүрүп қойсиңиз, — деди.

37 Һәзрити Әйса мундақ деди:

— Яхши уруқларни чачқан Инсан Оғлидур. 38 Етиз дуния болуп, яхши уруқлар Асманниң Падишалиғиниң мирасхорлиридур. Явайи отлар болса шәйтанға тәвә болғанлардур. 39 Явайи от уруқлирини чачқан дүшмән шәйтандур. Ома вақти заман ахири, омичилар болса периштәләрдур. 40 Явайи отлар қандақ жулунуп отқа ташланған болса, заман ахиридиму шундақ болиду. 41 Инсан Оғли периштәлирини әвәтип, инсанларни гунаға аздурған вә яманлиқ қилғанларниң һәммисини Өз Падишалиғидин илғап чиқирип, 42 уларни лавулдап турған отқа ташлайду. Улар у йәрдә һәсрәттә жиғлап, чишлирини ғучурлитиду. 43 Һәққаний адәмләр у чағда Атиси Худаниң Падишалиғида қуяштәк чақнайду. Бу сөзләрни қулиғиңларда чиң тутуңлар!

**32. Бу йәрдә тилға елинған қича Оттура Шәриқтә өсидиған, яхши өскәндә һәтта үч метрдин ешип кетидиған өсүмлүкни көрситиду.*

Ғәзнә вә үнчә-мәрвайит тоғрисидики тәмсилләр

44 — Асманниң Падишалиғи худди етизда йошурулған бир ғәзнигә охшайду. Уни тепивалғучи һаяҗан ичидә ғәзнини қайтидин
йошуруп, шу етизни сетивелиш үчүн бар-йоқини сетиветиду.
45 Асманниң Падишалиғи йәнә қиммәт баһалиқ үнчә-мәрвайит-
ларни издигән содигәргә охшайду. 46 Содигәр наһайити қиммәт баһалиқ бир мәрвайитни тапқан екән, қайтип берип бар-йоқини сетип, у мәрвайитни сетивалиду.

Тор ташлаш тоғрисидики тәмсил

47 — Асманниң Падишалиғи йәнә деңизға ташлинип һәр хил белиқларни тутидиған торға охшайду. 48 Тор толғанда, белиқчилар уни қирғаққа тартип чиқириду. Андин олтирип, яхши белиқларни илғавелип, севәтләргә қачилап, начарлирини ташлаветиду. 49 Қиямәт күниму шундақ болиду. Периштәләр келип яман кишиләрни һәққаний кишиләрдин айрийду 50 вә уларни лавулдап турған отқа ташлайду. Улар у йәрдә һәсрәттә жиғлап, чишлирини ғучурлитиду.
51 Һәзрити Әйса улардин:
— Бу сөзләрни чүшәндиңларму? — дәп сориди.
— Чүшәндуқ, — дәп җавап бәрди улар.
52 Һәзрити Әйса мундақ деди:
— Асманниң Падишалиғи тоғрилиқ тәлим алған Тәврат устази худди ғәзнисидин конинила әмәс, бәлки йеңи нәрсиләрниму елип чиққан ғожайинға охшайду.

Насирәликләрниң һәзрити Әйсани рәт қилиши

53 Һәзрити Әйса бу тәмсилләрни сөзләп болғандин кейин, у йәрдин кетип, 54 Өз жутиға кәтти вә Өз жутидики ибадәтханида хәлиққә тәлим беришкә башлиди. Униң тәлимини аңлиған хәлиқ һәйран болуп:
— Бу Адәмниң бунчивала әқил-парасити вә мөҗүзә яритиш қудрити нәдин кәлгәнду? 55 У пәқәт аддий бир яғашчиниң оғлиғу? Униң анисиниң исми Мәрийәм; Якуп, Йүсүп, Симун вә Йәһудалар Униң қериндашлири әмәсму? 56 Сиңиллириниң һәммиси өз ичимиздиғу? Шундақ туруп, Униңдики бу қабилийәтләр зади нәдин кәлгәнду? — дейишәтти. 57 Шуниң билән улар Уни рәт қилди. Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Пәйғәмбәр өз жути вә өз өйидә һөрмәткә сазавәр болмайду.
58 Уларниң ишәнмигәнлиги түпәйлидин һәзрити Әйса у йәрдә көп
мөҗүзә көрсәтмиди.

Чөмүлдүргүчи Йәһияниң өлтүрүлүши

14 У күнләрдә һәзрити Әйса тоғрисидики хәвәрләрни аңлиған
Һирод хан 2 қол астидикиләргә:
— Бу адәм чөмүлдүргүчи Йәһия болса керәк, у чоқум өлүмдин
тирилипту. Униң пәвқуладдә қудрәтләргә егә болғанлиғиниң сәвәви
әйнә шу, — деди.
3 Һиродниң бундақ дейишиниң сәвәви, у өгәй акиси Филипниң аяли
Һиродийәни тартивалғанда, у аялниң тәливи билән Йәһияни тутқун
қилип, зинданға ташлиған еди. 4 Чүнки Йәһия Һиродқа: «Акаңниң
аялини тартивелишиң Тәврат қануниға хилаптур», дәп кәлгән еди.
5 Һирод шу сәвәптин Йәһияни өлтүрмәкчи болған болсиму, бирақ
хәлиқтин қорққан еди, чүнки хәлиқ Йәһияни пәйғәмбәр, дәп қаратти.
6 Һиродниң туғулған күни аяли Һиродийәниң бурунқи еридин
болған қизи оттуриға чиқип уссул ойнап бәрди. Бу Һиродқа
шундақ яқтики, 7 қизға немә тилисә, шуни беришкә қәсәм қилди.
8 Қиз анисиниң күшкүртүши билән:
— Дәрһал чөмүлдүргүчи Йәһияниң каллисини елип, бир тәхсигә
қоюп әкелиң, — деди. 9 Һирод хан буниңға оңайсизланған болсиму,
меһманларниң алдида қилған қәсими түпәйлидин, бу тәләпни
орунлашни буйриди. 10 Адәм әвәтип, зинданда Йәһия пәйғәмбәрниң
каллисини алдурди. 11 Бир тәхсигә қоюлған калла қизниң алдиға
елип келинди. Қиз буни анисиниң алдиға апарди. 12 Йәһияниң
шагиртлири берип, җәсәтни дәпнә қилди. Андин һәзрити Әйсаға
әһвални хәвәр қилди.

Һәзрити Әйсаниң бәш миң кишини тойдуруши

13 Һәзрити Әйса бу хәвәрни аңлап, хали бир җайға Өзи ялғуз
кетиш үчүн кемигә олтирип, у йәрдин кәтти. Буниңдин хәвәр тапқан
хәлиқ әтраптики йезилардин келишип, Униң кәйнидин пиядә
маңди. 14 Һәзрити Әйса кемидин чүшкинидә, нурғун адәмләрни
көрди вә уларға ич ағритип, уларниң кесәллирини сақайтти.
15 Кәчқурун шагиртлири һәзрити Әйсаниң йениға келип:

— Бу хали бир җай екән, вақитму бир йәргә берип қалди. Халайиқни тарқитивәткән болсиңиз, улар кәнтләргә берип өзлиригә тамақ сетивалсун, — деди.

16 — Уларниң тарқап кетишиниң һаҗити йоқ, уларға өзәңлар тамақ бериңлар, — деди һәзрити Әйса.

17 Шагиртлар:

— Биздә бәш нан билән икки данә белиқтин башқа һеч нәрсә йоқ, — дейишти.

18 — Уларни Маңа елип келиңлар, — деди һәзрити Әйса. 19 У халайиқни чимлиқниң үстидә олтиришқа буйруғандин кейин, бәш нан билән икки белиқни қолиға елип, асманға қарап Худаға шүкүр ейтти. Андин нанларни уштуп шагиртлириға бәрди. Улар көпчиликкә тарқатти. 20 Һәммиси йәп тойди. Шагиртлар ешип қалған парчиларни лиқ он икки севәткә жиғивалди. 21 Тамақ йегәнләрниң сани аяллар вә балиларни һесапқа алмиғанда, бәш миңчә киши еди.

Һәзрити Әйсаниң су үстидә меңиши

22 Буниң кәйнидинла, һәзрити Әйса шагиртлириниң кемигә олтирип, көлниң қарши қирғиғиға Өзидин авал өтүшини буйриди. Бу арида Өзи халайиқни тарқитивәтти. 23 Уларни тарқитивәткәндин кейин, һәзрити Әйса дуа-тилавәт қилиш үчүн Өзи тәнһа таққа чиқти, кәчтиму У йәрдә ялғуз қалди. 24 Бу чағда кемә қирғақтин хелә узақта долқунлар ичидә чайқилип тәстә илгириләвататти, чүнки қарши тәрәптин шамал чиқивататти.

25 Таң етишқа аз қалғанда, һәзрити Әйса көлниң үстидә меңип, шагиртлири тәрәпкә кәлди. 26 Шагиртлар Униң көлниң үстидә меңип келиватқанлиғини көрүп, вәһимигә чүшти.

— У бир алвасти! — дейишип, қорқуп чуқан селишип кәтти.

27 Лекин һәзрити Әйса дәрһал уларға:

— Хатирҗәм болуңлар, бу Мән, қорқмаңлар! — деди.

28 Петрус буниңға җавабән:

— Әй Рәббим, әгәр бу Сиз болсиңиз, су үстидә меңип йениңизға беришимға әмир қилиң, — деди.

29 — Кәл, — деди һәзрити Әйса.

Петрус кемидин чүшүп, су үстидә һәзрити Әйсаға қарап маңди. 30 Лекин қаттиқ чиқиватқан боранни көрүп қорқти вә суға чөкүшкә башлиғанда:

— Рәббим, мени қутқузувалғайсиз! — дәп вақириди.
31 Һәзрити Әйса дәрһал қолини узитип, уни тутувалди вә униңға:
— Әй ишәнчи аҗиз, немишкә гуман қилдиң? — деди.
32 Улар кемигә чиққанда, шамал тохтиди. 33 Шагиртлири һәзрити Әйсаға сәждә қилип:
— Сиз һәқиқәтән Худа Оғли екәнсиз, — дейишти.

Һәзрити Әйсаниң Гинәсарда бемарларни сақайтиши

34 Улар көлниң қарши тәрипигә өтүп, Гинәсар дегән йәрдә қуруқлуққа чиқти. 35 У йәрниң хәлқи һәзрити Әйсани тонуп, әтраптики җайларға хәвәр әвәтти. Кишиләр бемарларниң һәммисини Униң алдиға елип келип, 36 һәзрити Әйсадин бемарларниң һеч болмиғанда Униң тониниң пешигә болсиму қолини тәккүзүвелишиға рухсәт қилишини сорап ялвуратти. Униңға қолини тәккүзгәнләрниң һәммиси сақайди.

Инсанни немә напак қилиду?

15 Бу чағда пайтәхт Йерусалимдин бәзи пәрисийләр вә Тәврат устазлири һәзрити Әйсаниң алдиға келип:
2 — Шагиртлириң немишкә әҗдатлиримизниң әнъәнилиригә хилаплиқ қилиду? Улар тамақтин илгири қоллирини жуймайдикәнғу, — деди.
3 Һәзрити Әйса уларға мундақ җавап бәрди:
— Силәрчу! Силәр немишкә әнъәнимизгә риайә қилимиз дәп, Худаниң әмирлиригә хилаплиқ қилисиләр? 4 Худа: «Ата-анаңни һөрмәт қил» вә «Атиси яки анисини һақарәтлигәнләргә өлүм җазаси берилсун», дәп әмир қилған. 5 Лекин силәр: «Ата-анисиға: Мәндин алидиған пүтүн маддий ярдимиңларни Худаға атавәттим, дегән кишиниң 6 ата-анисиға һөрмәт көрситиш мәҗбурийити қалмайду», дәйсиләр. Буниң билән әнъәнәңларни дәп, Худаниң әмрини йоққа чиқирисиләр. 7 Әй сахтипәзләр! Худа Йәшая пәйғәмбәр арқилиқ алдин-ала ейтқан мону сөзләр силәргә немә дегән мас келиду һә:

8 «Бу хәлиқ Мени ағзидила һөрмәтләйду,
Лекин қәлби Мәндин жирақ.
9 Маңа қилған ибадити бекардур.

Чүнки үгәткәнлири Худаниң әмирлири әмәс,
Бәлки өзлири чиқиривалған пәтивалардур».

10 Һәзрити Әйса халайиқни йениға чақирип, уларға:
— Қулақ селиңлар һәм шуни чүшиниңларки, 11 инсанни напак қилидиғини ағзидин киридиғини әмәс, бәлки ағзидин чиқидиғинидур, — деди.
12 Кейин шагиртлири Униң алдиға келип:
— Сизниң сөзлириңиз пәрисийләрниң чишиға тәккәнлигини билдиңизму, — деди.
13 Һәзрити Әйса мундақ җавап қайтурди:
— Асмандики Атам тикмигән һәр қандақ өсүмлүк йилтизидин қомуруп ташлиниду. 14 Уларға писәң қилмаңлар; улар қарғуларға йол башлайдиған қарғулардур. Әгәр қарғу қарғуни йетәклисә, һәр иккиси ориға чүшүп кетиду.
15 Петрус:
— Бая ейтқан напаклиқ тоғрисидики тәмсилни чүшәндүрүп бәргәйсиз, — деди.
16 — Силәрму техичә чүшәнмәйватамсиләр? — деди һәзрити Әйса, 17 — ағизға киргән нәрсиләрниң ашқазан арқилиқ тәрәт болуп чиқип кетидиғанлиғини чүшәнмәмсиләр? 18 Лекин еғиздин чиқидиғини қәлбтин чиқиду. Инсанни напак қилидиғиниму шу. 19 Чүнки яман нийәт, қатиллиқ, нека садиқлиғини бузуш, җинсий әхлақсизлиқ, оғрилиқ, ялған гувалиқ вә төһмәтхорлуқ қатарлиқ гуналарниң һәммиси қәлбтин чиқиду. 20 Инсанни мана шулар напак қилиду. Жуюлмиған қоллар билән таам йейиш болса инсанни напак қилмайду.

Йәһудий әмәс аялниң ишәнчи

21 Һәзрити Әйса у йәрдин кетип, Тир вә Сидон шәһәрлириниң әтрапидики районларға барди. 22 У йәрдә олтиқлашқан қананлардин болған бир аял һәзрити Әйсаниң алдиға келип:
— Әй тәхсир! Падиша Давутниң Әвлади, һалимға йәткәйсиз! Қизимға җин чаплишивалған еди, һали бәк харап, — дәп зарлиди.
23 Лекин һәзрити Әйса у аялға бир еғизму җавап бәрмиди. Шагиртлири Униң алдиға келип:

— Бу аялни йолға салғайсиз! Кәйнимизгә әгишивелип йол бойи вақирап жүриду, — дәп тәләп қилди.

24 Һәзрити Әйса һелиқи аялға қарап мундақ деди:

— Мән пәқәт Худаниң йоқалған қойлири — исраилларға әвәтилдим.

25 Һелиқи аял Униң алдиға келип:

— Әй тәхсир, маңа шапаәт қилғайсиз! — дәп айиғиға жиқилди.

26 Һәзрити Әйса униңға:

— Балиларниң ненини иштларға ташлап бериш тоғра әмәс,* — деди.

27 Һелиқи аял буниңға җавабән:

— Шундақ, Тәхсир, бирақ иштларму ғожайининиң дәстихинидин чүшкән нан угаклирини йәйдуғу! — деди.

28 Шуниң билән һәзрити Әйса униңға:

— Әй аял, ишәнчиң камил екән! Тилигиниңдәк болсун, — деди. У аялниң қизи шу ан сақийип кәтти.

Кесәлләрниң сақайтилиши

29 Һәзрити Әйса у йәрдин кетип, Җәлилийә көлиниң бойидин өтүп, таққа чиқип олтарди. 30 Униң алдиға нурғун халайиқ жиғилди. Улар йәнә току, қарғу, чолақ, кекәч вә башқа һәр хил кесәлләрниму елип келип, һәзрити Әйсаниң алдиға қоюшти. Һәзрити Әйса уларни сақайтти. 31 Хәлиқ кекәчләрниң тили чиққанлиғини, чолақларниң әслигә кәлгәнлигини, токуларниң маңғанлиғини, қарғуларниң көзи ечилғанлиғини көрүп, һәйран болди вә исраиллар етиқат қилип кәлгән Худаға мәдһийә ейтти.

Төрт миң адәмниң тойдурулуши

32 Һәзрити Әйса шагиртлирини йениға чақирип:

— Бу халайиққа ичим ағрийду. Улар үч күндин бери йенимдин кәтмиди, йәйдиған бир нәрсисиму қалмиди. Уларни өйлиригә ач қосақ қайтурушни халимаймән, йолда жиқилип қелиши мүмкин, — деди.

33 Шагиртлар Униңға:

— Бундақ хали бир йәрдә бунчивала халайиқни тойдурғидәк нанни нәдин тапимиз? — дейишти.

34 — Қанчә нениңлар бар? — дәп сориди һәзрити Әйса.

**26. Һәзрити Әйса бу йәрдә Өзиниң әвәтилишиниң алди билән йәһудийлар, андин йәһудий әмәсләр үчүн екәнлигини тәкитлигән.*

— Йәттә нан билән бир нәччә тал кичик белиғимиз бар, — дейишти улар.

35 Буниң билән һәзрити Әйса халайиқни йәрдә олтиришқа буйриди. 36 Андин йәттә нан билән белиқларни қолиға алди вә Худаға шүкүр ейтип, уларни уштуп шагиртлириға бәрди. Улар көпчиликкә тарқатти. 37 Һәммиси йәп тойғандин кейин, шагиртлар ешип қалған парчиларни йәттә севәткә жиғивалди. 38 Тамақ йегәнләрниң сани аяллар вә балиларни һесапқа алмиғанда төрт миң киши еди. 39 Һәзрити Әйса халайиқни йолға салғандин кейин, кемигә чүшүп, Магдала йезисиниң сиртиға барди.

Пәрисийләрниң карамәт көрситишни тәләп қилиши

16 Пәрисийләр билән садуқий диний еқимидикиләр һәзрити Әйсаниң йениға келип, Униң Худа тәрипидин әвәтилгәнлигини синап беқиш мәхситидә, Униңдин бир карамәт көрситишни тәләп қилишти. 2 Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Кәчқурун силәр: «Упуқта қизил шәпәқ көргиниңларда, әтә һава очуқ болиду», дәйсиләр. 3 Әтигәндә: «Бүгүн асманниң рәңги көкүш қизил вә булутлуқ, һава бузулиду», дәйсиләр. Асман рәңгини чүшәндүрәләйсиләрю, бу заманда йүз бериватқан аламәтләрни чүшәндүрәлмәйсиләр! 4 Осал вә вапасиз кишиләр карамәт көрсәт, дәпла туриду. Бирақ силәргә Юнус пәйғәмбәрниң карамитидин башқа көрситилидиған иккинчи карамәт йоқ.*

Андин һәзрити Әйса уларни ташлап кәтти.

Сахта тәлимдин сақлиниш

5 Шагиртлар көлниң у қетиға өткинидә, нан еливелишни унтуған еди. 6 Һәзрити Әйса уларға:

— Һошияр болуңлар, пәрисийләр билән садуқийларниң ечитқусидин еһтият қилиңлар — деди.

7 Шагиртлар бир-биригә:

— Нан әкәлмигәнлигимиз үчүн шундақ дәватса керәк, — дейишти.

8 Уларниң немә дейишиватқанлиғини билгән һәзрити Әйса мундақ деди:

**4. 12:39-40қа қараңлар.*

— Әй ишәнчи ажизлар! Немә үчүн нан әкәлмигәнлигиңлар тоғрисида сөзлишисиләр? [9]Техичә чүшәнмидиңларму? Бәш нан билән бәш миң кишини тойдурғанлиғим, йәнә қанчә севәт йемәклик жиғивалғанлиғиңлар есиңларда йоқму? [10]Йәттә нан билән төрт миң кишини тойдурғанлиғим, йәнә қанчә севәт йемәклик жиғивалғанлиғиңларму есиңларда йоқму? [11]Силәр немишкә Мениң ейтқинимниң нан тоғрилиқ әмәслигини чүшәнмәйсиләр? Мән йәнә силәргә: «Пәрисийләр билән садуқийларниң ечитқусидин ehтият қилиңлар», дәймән. [12]Шагиртлар шундила hәзрити Әйсаниң өзлиригә нандики ечитқудин әмәс, бәлки пәрисийләр билән садуқийларниң ечитқусидин, йәни сахта тәлимидин ehтият қилишни ейтқанлиғини чүшинип йәтти.

Петрусниң hәзрити Әйсани Қутқазғучи-Мәсиh дәп тонуши

[13]hәзрити Әйса Филип Қәйсәрийәси районига кәлгинидә, шагиртлиридин:

— Кишиләр Инсан Оғлини ким дәп билидикән? — дәп сориди.

[14]Шагиртлири:

— Бәзиләр Сизни чөмүлдүргүчи Йәhия, бәзиләр Илияс пәйғәмбәр вә йәнә бәзиләр Йәрәмия яки башқа қедимки пәйғәмбәрләрдин бири дәп билидикән, — дәп жавап бәрди.

[15]hәзрити Әйса улардин:

— Силәрчу? Силәр Мени Ким дәп билисиләр? — дәп сориди.

[16]Петрус дәпму аталған Симун:

— Сиз мәңгү hаят Худа Оғли Қутқазғучи-Мәсиh екәнсиз, — дәп жавап бәрди.

[17]hәзрити Әйса униңға:

— Немә дегән бәхитликсән, Юнус оғли Симун! Буни саңа ашкарилиғучи инсан әмәс, бәлки асмандики Атам Худадур. [18]Саңа шуни ейтайки, сән болсаң Петрус.* Мән жамаитимни бу таш үстигә қуримән. Униң үстидин өлүмниң күчиму ғалип келәлмәйду. [19]Асманниң Падишалиғиниң ачқучлирини саңа беримән. Сениң йәр йүзидә йол қойғанлириң асмандиму йол қоюлуп болған болиду. Сениң йәр йүзидә йол қоймиғанлириң асмандиму йол қоюлмиған болиду, — деди. [20]Бу сөзләрдин кейин hәзрити Әйса шагиртлириға

18. Петрус — «таш» дегән мәнани билдүриду.

Өзиниң Қутқазғучи-Məсиһ екәнлигини һеч кимгә ейтмаслиқни тапилиди.

Һәзрити Әйсаниң өлүп тирилидиғанлиғини алдин-ала ейтиши

21 Шуниңдин кейин һәзрити Әйса Өзиниң Йерусалимға кетиши, ақсақаллар, алий роһанийлар вә Тәврат устазлири тәрипидин көп азап-оқубәт тартиши, өлтүрүлүши вә үчинчи күни тирилдүрүлүши керәклигини шагиртлириға уқтурушқа башлиди.

22 Бу гәпни аңлиған Петрус һәзрити Әйсани бир чәткә тартип, Уни әйипләп:

— Я Рәббим, немишкә бундақ хиялда болисиз? Бешиңизға бундақ ишлар әсла кәлмәйду! — деди.

23 Лекин һәзрити Әйса Петруска қарап:

— Йоқал көзүмдин, шәйтандәк сөзләватисән! Сән Маңа путликашаң, сениң ойлиғанлириң Худаниң әмәс, инсанниң хиялидур, — деди.

24 Кейин һәзрити Әйса шагиртлириға мундақ деди:

— Кимду-ким Маңа әгишишни халиса, өз хаһишидин ваз кечип, өзиниң чапрас яғичини көтирип, Маңа әгәшсун! 25 Чүнки өзи үчүнла яшайдиғанлар әксичә һаятидин мәһрум болиду. Бирақ өз хаһишидин ваз кечип, Мениң үчүн яшайдиғанлар һаятлиққа еришиду. 26 Бир адәм пүтүн дунияға егә болуп һаятидин мәһрум қалса, буниң немә пайдиси болсун?! Немини төләпму һаятлиққа еришкили болсун?! 27 Инсан Оғли болған Мән Атамниң шан-шәриви ичидә периштәлири билән келип, һәммә адәмниң өз әмәлиятиға чушлуқ җавап қайтуримән. 28 Билип қоюңларки, бу йәрдә турғанларниң бәзилири Инсан Оғлиниң Өз Падишалиғи ичидә кәлгәнлигини көрмигичә өлмәйду.*

Һәзрити Әйсаниң нурға чөмүши

17 Алтә күндин кейин һәзрити Әйса пәқәт Петрус, Яқуп вә Яқупниң иниси Юһаннанила елип, егиз бир таққа чиқти. 2 У йәрдә һәзрити Әйсаниң қияпити уларниң көз алдидила өзгирип, йүзи қуяштәк парлиди, кийимлири нурдәк аппақ болуп чақниди.

**28. Бу сөз бир һәптидин кейин йүз бәргән, йәни 17-бапта тәсвирләнгән вақиәгә яки һәзрити Әйса өлтүрүлгәндин кейин шагиртлириға қайта көрүнгән вақиәгә қаритилған.*

3Тосаттин шагиртларға Муса пәйғәмбәр вә Илияс пәйғәмбәрниң һәзрити Әйса билән сөзлишиватқанлиғи көрүнди. 4Петрус һәзрити Әйсаға:

— Әй Рәббим, бу йәрдә болғинимиз немә дегән яхши! Халисиңиз, бири Сизгә, бири Муса пәйғәмбәргә, йәнә бири Илияс пәйғәмбәргә тәвә дәп, бу йәргә үч кәпә ясай, — деди.

5Петрусниң гепи түгимәйла, парлақ бир булут уларни қаплавалди. Булуттин Худаниң: «Бу Мениң сөйүмлүк Оғлум. Мән Униңдин хурсәнмән. Униң сөзигә қулақ селиңлар!» дегән авази аңланди.

6Шагиртлар буни аңлап, интайин қорқушқан һалда йәргә дүм йетивалди. 7Бирақ һәзрити Әйса келип, уларға қолини тәккүзүп:

— Қопуңлар, қорқмаңлар, — деди. 8Улар бешини көтирип қариведи, һәзрити Әйсадин башқа һеч ким көрүнмиди.

9Тағдин чүшүветип, һәзрити Әйса уларға:

— Инсан Оғли өлүмдин тирилдүрүлмигичә, көргәнлириңларни һеч кимгә ейтмаңлар, — дәп тапилиди.

10Андин шагиртлири Униңдин:

— Тәврат устазлири немә үчүн: «Илияс пәйғәмбәр Қутқазғучи-Мәсиһ келиштин авал қайтип келиши керәк», дейишиду? — дәп сорашти.

11Һәзрити Әйса җавабән:

— Әлвәттә, Илияс пәйғәмбәр чоқум Қутқазғучи-Мәсиһтин авал келип, һәммини қелипиға кәлтүриду. 12Билип қоюңларки, Илияс пәйғәмбәр аллиқачан кәлди, лекин кишиләр уни тонумиғанлиқтин, униңға қилмиған әскилиги қалмиди. Худди шуниңдәк, улар Инсан Оғлиғиму азап салиду, — деди. 13Шу чағда шагиртлар һәзрити Әйсаниң Илияс пәйғәмбәрни тилға елиш арқилиқ чөмүлдүргүчи Йәһияни көрситиватқанлиғини чүшәнди.

Җин чаплашқан балиниң сақайтилиши

14Улар көпчиликниң йениға барғинида, бир киши һәзрити Әйсаниң алдиға келип, тизлинип:

15— Тәхсир, оғлумниң һалиға йәткәйсиз! Балиниң тутқақлиқ кесили болғачқа, һали бәк харап, дайим отниң яки суниң ичигә чүшүвалиду. 16Уни шагиртлириңизға елип кәлгән едим, сақайталмиди, — деди.

17 — Әй етиқатсиз вә бузулған әвлат! Мән силәрниң Маңа ишәнмигәнлигиңларға йәнә қачанғичә бәрдашлиқ берәй? — деди һәзрити Әйса, — балини алдимға елип келиңлар.

18 Һәзрити Әйса җинға буйруқ қилди. Шуниң билән җин балидин чиқип кәтти, балиму шу ан сақайди.

19 Кейин һәзрити Әйса ялғуз қалғанда, шагиртлар Униң йениға келип:

— Биз немә үчүн җинни һайдалмидуқ? — дәп соришти.

20 — Ишәнчиңлар аҗиз болғанлиғи үчүн, билип қоюңларки, силәрдә қича уруғидәк көләмдә болсиму ишәнч болсиди, әву таққа: «Бу йәрдин у йәргә көч», десаңлар, көчкән болатти. Ишәнчиңлар болса, қолуңлардин һеч иш қечип қутулалмайду. {21 Бирақ бундақ җинларни дуа қилиш вә роза тутуш билән һайдиғили болиду, — деди һәзрити Әйса уларға.}

Һәзрити Әйсаниң өлүп тирилидиғанлиғини иккинчи қетим ейтиши

22-23 Улар Җәлилийә өлкисидә җәм болғанда, һәзрити Әйса уларға:

— Инсан Оғли башқиларниң қолиға тапшурулуп өлтүрүлиду, лекин үчинчи күни тирилиду, — деди. Бу сөз шагиртларни ғәмқайғуға салди.

Ибадәтхана беҗини тапшуруш

24 Һәзрити Әйса шагиртлири билән Кәпәрнаһум шәһиригә кәлгинидә, ибадәтхана беҗини жиққучилар Петрусниң йениға келип:

— Устазиңлар ибадәтхана беҗини төлимәмду? — дәп сориди.

25 — Төләйду, — деди Петрус.

Петрус өйгә кәлгәндә, у техи бир немә демәстинла һәзрити Әйса униңдин:

— Симун, сениңчә дуниядики падишалар кимләрдин баж алиду? Өз пәрзәнтлиридинму яки башқилардинму? — дәп сориди.

26 Петрус:

— Башқилардин, — дейиши билән, һәзрити Әйса:

— Ундақта, пәрзәнтләр баждин хали болиду. 27 Бирақ баж жиққучиларниң чишиға тәгмәйли, көлгә берип қармақни ташла. Тутқан

биринчи белиқниң ағзини ачсаң, бир тәңгә пул чиқиду. Уни елип иккимизниң бежи үчүн уларға бәр, — деди.

Асманниң Падишалиғидики әң улуқ киши

18 Бу чағда һәзрити Әйсаниң шагиртлири Униң йениға келип: — Асманниң Падишалиғида ким әң улуқ? — дәп сориди.
[2]Һәзрити Әйса йениға кичик бир балини чақирип, уни оттурида турғузуп, мундақ деди:
[3]— Билип қоюңларки, яман йолуңлардин йенип, кичик балилардәк сәби болмисаңлар, Асманниң Падишалиғиға һәргиз кирәлмәйсиләр. [4]Ким өзини кичик балилардәк төвән тутса, у Асманниң Падишалиғида әң улуқ болиду. [5]Ким Мени дәп, бундақ кичик балиларни қобул қилса, Мени қобул қилған болиду! [6]Лекин кимду-ким Маңа ишәнгән бундақ кичикләрдин бирини гунаға аздурса, шу адәм үчүн ейтқанда бойниға йоған түгмән теши есилған һалда деңизниң әң чоңқур йеригә чөктүрүлгини әвзәл. [7]Инсанни гунаға аздуридиған қапқанлар түпәйлидин, бу дунияниң адәмлириниң һалиға вай! Бундақ қапқанлардин қечип қутулғили болмайду, лекин шу қапқанларни қурғучиниң һалиға вай!
[8]Әгәр қолуң яки путуң сени гунаға аздурса, уни кесип ташла. Икки қолуң яки икки путуң бар һалда мәңгү өчмәс дозақ отиға ташланғиниңдин көрә, чолақ яки току һалда мәңгүлүк һаятқа еришкиниң әвзәл. [9]Әгәр көзүң сени гунаға аздурса, уни оюп ташла. Икки көзүң бар һалда мәңгү өчмәс дозақ отиға ташланғиниңдин көрә, бирла көзүң билән болсиму мәңгүлүк һаятқа еришкиниң әвзәл.

Азған қой тоғрисидики тәмсил

[10]— Бу сәбиләрниң һәр қандақ биригиму сәл қараштин сақлиниңлар. Шуни ейтайки, уларниң асмандики периштәлири асмандики Атам Худаниң җамалини һәр дайим көрүп туриду. [11]Инсан Оғли азған адәмләрни қутқузғили кәлди.
[12]Ойлап беқиңларчу? Бир адәмниң йүз туяқ қойи болуп, униңдин бири адишип қалса, у тохсән тоққуз қойни таққа ташлап, һелиқи адашқан қойини издимәмду? [13]Билип қоюңларки, әгәр уни тепивалса, у қой үчүн болған хошаллиғи адашмиған тохсән тоққузи үчүн болған

хошаллиғидин чоң болиду. [14]Шуниңға охшаш, асмандики Атаңларму бу сәбиләрниң һеч қайсисиниң езип кәлишини халимайду.

Хаталиқ өткүзгән қериндишиға болған муамилә

[15]— Әгәр қериндишиң гуна өткүзүп қойса, униң йениға берип гунасини көрситип бәр. Һәр қандақ иш иккиңларниң арисидила қалсун. Қериндишиң сөзүңни аңлиса, униң билән яришивалған болисән. [16]Лекин аңлимиса, сениң ейтқанлириңниң гувачиси болуш үчүн йәнә бир-икки кишини елип, униң йениға барғин. Һәммә ишта икки-үч адәм гувачи болсун. [17]Әгәр қериндишиң уларниң сөзигә қулақ салмиса, әһвални мәсиһийләр җамаитигә уқтуруп қой. Әгәр уларниңкигиму қулақ салмиса, уни бутпәрәс яки инсапсиз бажғир қатарида көр.

[18]Билип қоюңларки, силәрниң йәр йүзидә йол қойғанлириңлар асмандиму йол қоюлуп болған болиду. Силәрниң йәр йүзидә йол қоймиғанлириңлар асмандиму йол қоюлмиған болиду. [19]Шуни йәнә билип қоюңларки, йәр йүзидә араңлардин икки киши бир нийәт, бир мәхсәттә бир нәрсини тиләп дуа қилса, асмандики Атам уларниң тилигини иҗавәт қилиду. [20]Чүнки икки яки үч киши Мениң намим билән қәйәрдә җәм болса, Мәнму шу йәрдә уларниң арисида болимән.

Шәпқәтсиз чакар

[21]Бу чағда Петрус һәзрити Әйсаниң алдиға келип:

— Әй Рәббим, қериндишимниң мениң алдимда өткүзгән қанчә қетимлиқ гунайини кәчүрүшим керәк? Йәттә қетимму? — деди.

[22]Һәзрити Әйса униңға:

— Билип қойғинки, йәттә қетим әмәс, йәтмиш йәттә қетим. [23]Демәк, Асманниң Падишалиғи чакарлири билән һесап-китап қилмақчи болған бир падишаға охшайду. [24]Падиша һесап-китавини башлиғинида, униңға миллионлиған күмүч тәңгә қәриздар болған бир чакар кәлтүрүлүпту. [25]Чакарниң төләш мүмкинчилиги болмиғанлиқтин, падиша униңға өзини, хотун бала-чақиси вә бар-йоқини сетип, қәрзини төләшни буйрупту. [26]Чакар йәргә тизлинип туруп, ғожайини падишаға: «Маңа кәңчилик қилғайла, пүтүн қәрзимни чоқум төләймән», дәп ялвурупту. [27]Ғожайинининиң чакарға ичи ағрип, қәрзини кәчүрүм қилип, уни қоюп беріпту.

[28]Лекин чакар у йәрдин чиқип, өзигә бир нәччә тәңгә қәриздар

болған йәнә бир чакарни учритипту. Уни тутувелип, бойнини сиқип туруп: «Қәрзиңни төлә», дәпту. [29]Бу чакарму йәргә тизлинип туруп: «Маңа кәңчилик қил, қәрзимни чоқум төләймән», дәп ялвурупту. [30]Лекин баштики чакар буни рәт қипту вә уни зинданға ташлитип: «Пүтүн қәризни төлимигичә, зинданда ятисән», дәпту. [31]Бу әһвални уқуп ичи интайин ағриған башқа чакарлар ғожайинининиң алдиға берип, әһвални баштин-ахир хәвәр қипту.

[32]Буниң билән ғожайин чакарни чақиртип: «Әй яман чакар, маңа ялвурғанлиғиң үчүн шунчә көп қәрзиңни кәчүрдүм. [33]Мән саңа ич ағритқинимдәк, сәнму чакар бурадириңгә ич ағритишиң керәк едиғу?» дәпту. [34]Буниң билән ғәзәпләнгән ғожайин уни пүтүн қәрзини төлигичә зинданда ятқузуш үчүн, вәһши гундипайларға тапшуруп берипту.

[35]Шуниңға охшаш, әгәр һәммиңлар қериндашлириңларни дилиңлардин кәчүрмисәңлар, асмандики Атамму силәрни кәчүрмәйду.

Талақ қилиш тоғрисида

19 Һәзрити Әйса бу сөзләрни ейтип болғандин кейин, Җәлилийә өлкисидин кетип, Йәһудийә өлкисини бесип өтүп, Иордан дәриясиниң у қетидики районларға барди. [2]Зор бир топ адәм Униңға әгишип кәлгән еди. Һәзрити Әйса уларниң арисидики кесәлләрни шу йәрдила сақайтти.

[3]Һәзрити Әйсаниң йениға кәлгән бәзи пәрисийләр Униңға қапқан қуруш мәхситидә Униңдин:

— Бир адәмниң һәр қандақ бир сәвәп билән аялини талақ қилиши Тәврат қануниға уйғунму? — дәп сориди.

[4]Һәзрити Әйса мундақ җавап қайтурди:

— Тәвратни оқумидиңларму? Яратқучи бурунла инсанларниң бир гәвдә болуши үчүн, уларни «Әр вә аял қилип яратти» вә [5]«Бир адәмниң ата-анисидин айрилип, аяли билән бирлишип бир тән болуши, әйнә шу сәвәптиндур», деди. [6]Шундақ екән, әр-аял әнди икки тән әмәс, бир тәндур. Шуниң үчүн Худа қошқанни инсан айримисун.

[7]Пәрисийләр һәзрити Әйсадин:

— Ундақта, Муса пәйғәмбәр немә үчүн Тәврат қанунида әрләрниң өз аяллириға бир парчә талақ хетини берипла уларни талақ қилса болидиғанлиғини ейтти? — дәп соришти.

[8]Һәзрити Әйса уларға:

— Тәрсалиғиңлардин Муса пәйғәмбәр аяллириңларни талақ қилса рухсәт қилған. Бирақ аләм яритилғанда бундақ әмәс еди. [9]Билип қоюңларки, аялини җинсий әхлақсизликтин башқа бирәр сәвәп билән талақ қилип, башқа бирини әмригә алған киши нека садиқлиғини бузған болиду.

[10]Шагиртлар һәзрити Әйсаға:

— Әгәр әр билән аял оттурисидики мунасивәт шундақ болса, ундақта өйләнмәслик яхши екән, — деди.

[11]Һәзрити Әйса уларға:

— Бу дегәнликни һәммила адәм әмәс, пәқәт Худа несип қилғанларла қобул қилалайду. [12]Өйләнмәйдиған кишиләр хилму-хилдур. Бәзиләр туғма җинсий қабилийити аҗизлар, бәзиләр башқилар тәрипидин пичиветилгәнләр, йәнә бәзиләр Асманниң Падишалиғи үчүн өйлиништин ваз кәчкәнләрдур. Бу дегәнликни қобул қилалайдиғанлар қобул қилсун! — деди.

Һәзрити Әйсаниң кичик балиларға бәхит тилиши

[13]Қолини тәккүзүп бәхит тилисун дәп, кишиләр кичик балилирини һәзрити Әйсаниң алдиға елип кәлди. Бирақ шагиртлар уларни әйиплиди. [14]Һәзрити Әйса:

— Балилар алдимға кәлсун, уларни тосимаңлар. Чүнки Асманниң Падишалиғиға киридиғанлар дәл мошуларға охшашлардур, — деди. [15]Һәзрити Әйса қоллирини уларға тәккүзүп бәхит тилигәндин кейин, у йәрдин кәтти.

Мүлүкдардики мүшкүлат

[16]Бир күни бир жигит һәзрити Әйсаниң алдиға келип:

— Устаз, мән қандақ яхши ишларни қилсам, мәңгүлүк һаятқа еришимән? — дәп сориди.

[17]Һәзрити Әйса униңға:

— Яхшилиқ тоғрисида немишкә Мәндин сорайсиз? Яхши болғучидин пәқәт Бирила бар. Мәңгүлүк һаятқа еришмәкчи болсиңиз, Униң әмирлирини ада қилиң, — деди.

[18]— Қайси әмирләрни дәйсиз? — дәп сориди һелиқи жигит.

Һәзрити Әйса мундақ деди:

— Қатиллиқ қилма, нека садиқлиғини бузма, оғрилиқ қилма, ялған

гувалиқ бәрмә, [19]ата-анаңға һөрмәт қил вә хошнаңни өзәңни сөйгәндәк сөй.

[20]— Буларниң һәммисигә әмәл қилип келиватимән. Булардин башқа йәнә немиләрни қилишим керәк? — дәп сориди жигит.

[21]Һәзрити Әйса униңға:

— Әгәр кам-котисиз болушни халисиңиз, берип барлиқ мал-мүлкиңизни сетип, пулини кәмбәғәлләргә бериң. Шундақ қилсиңиз, асманда ғәзниңиз болиду. Андин келип Маңа әгишиң, — деди.

[22]Бу сөзни аңлиған жигит қайғу ичидә у йәрдин кетип қалди. Чүнки униң мал-дунияси наһайити көп еди. [23]Һәзрити Әйса шагиртлириға:

— Билип қоюңларки, байларниң Асманниң Падишалиғиға кириши тәс. [24]Йәнә шуни ейтайки, уларниң Худаниң Падишалиғиға кириши төгиниң жиңнә төшүгидин өтүшидинму тәс! — деди.

[25]Буни аңлиған шагиртлар бәкму һәйран болушуп:

— Ундақта, ким қутқузушқа еришәләйду? — дәп соришти.

[26]Һәзрити Әйса уларға қарап:

— Бу инсанларниң қолидин кәлмәйду, лекин Худа һәммигә қадирдур, — деди.

[27]Буниң билән Петрус Униңдин:

— Мана биз һәммини ташлап Сизгә әгәштуқ! Биз буниңдин немигә еришимиз? — дәп сориди.

[28]Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Билип қоюңларки, йеңи дуния йетип келип, Инсан Оғли шанлиқ тәхтидә олтарғинида, силәр — Маңа әгәшкәнләр он икки тәхттә олтирип, исраилларниң он икки қәбилисигә һөкүмранлиқ қилисиләр. [29]Мени дәп өйлири, қериндашлири, ата-аниси, бала-жақилири яки йәр-зиминлиридин ваз кәчкәнләрниң һәммиси йоқатқанлиридин йүз һәссә артуғираққа еришип, мәңгүлүк һаяттин һөзүрлиниду. [30]Лекин шу чағда нурғун алдинқи қатардикиләр ахирқилар болиду, нурғун ахирқилар алдинқи қатарға чиқиду.

Үзүмзарлиқтики ишчилар

20 Һәзрити Әйса сөзини давамлаштуруп, мундақ деди:

— Чүнки Асманниң Падишалиғи бир йәр егисигә охшайду. Йәр егиси үзүмзарлиғида ишләшкә адәм яллаш үчүн таң сәһәрдә

сиртқа чиқипту. [2]У ишчиларниң күнигә бир күмүч тәңгидин беришкә келишип, уларни үзүмзарлиғиға әвәтипту.

[3]Саат тоққуз әтрапида у йәнә сиртқа чиқип, базарда бекар жүргән башқа кишиләрни көрүпту. [4]Уларға: «Силәрму үзүмзарлиғимға берип ишләңлар, һәққиңларни мувапиқ беримән», дәпту. [5]Улар үзүмзарликқа берипту. Чүш вақтида вә чүштин кейин саат үчләрдә у қайта чиқип, йәнә шундақ ишчилардин бир нәччини яллапту. [6]Саат бәшләрдә чиққинида, у йәрдә турған йәнә башқиларни көрүп, улардин: «Немә үчүн бу йәрдә күн бойи бекар жүрисиләр?» дәп сорапту. [7]«Бизни һеч ким яллимиди», дәп җавап қайтурупту улар. «Ундақта, силәрму үзүмзарлиғимға берип ишләңлар», дәпту йәр егиси уларға.

[8]Кәчкурунлуғи йәр егиси ғоҗидарға: «Ишчиларни чақирип, әң ахирида кәлгәнләрдин башлап әң авал кәлгәнләргичә һәммисиниң иш һәққини бәр», дәпту. [9]Чүштин кейин саат бәштә ишқа чүшкәнләр келип, ғоҗидардин бир күмүч тәңгидин елишипту. [10]Әң авал ишқа чүшкәнләр техиму көп иш һәққи алимизғу, дәп ойлишипту. Бирақ уларға новәт кәлгәндә, ғоҗидар уларғиму бир күмүч тәңгидин берипту. [11]Улар иш һәққини алғандин кейин, йәр егисидин рәнҗип: [12]«Кейин кәлгәнләр пәқәт бир саатла ишлиди, бирақ сиз уларға күн бойи қаттиқ иссиқта азап чәккән бизгә охшаш һәқ бәрдиңиз!» дейишипту. [13]Йәр егиси уларниң биригә мундақ җавап қайтурупту: «Бурадәр, саңа наһәқлиқ қилғиним йоқ! Сән билән бир күмүч тәңгигә келишмигәнмидуқ? [14]Һәққиңни елип қайтип кәткин, кейин кәлгәнләргиму саңа охшаш бәрсәм немә бопту? [15]Өз пулумни өзәм билгәнчә ишлитиш һоқуқум йоқму? Мәртлигимни көрәлмәйватамсән йә?»

[16]Демәк, ахирқи болғанлар кәлгүсидә алдинқилар болиду, алдинқи болғанлар кәлгүсидә ахирқилар болиду.

Һәзрити Әйсаниң өлүп тирилидиғанлиғини йәнә алдин-ала ейтиши

[17]Һәзрити Әйса Йерусалимға кетиветип, йолда он икки шагиртини бир чәткә тартип, уларға мундақ деди:

[18]— Мана биз һазир Йерусалимға кетиватимиз. Инсан Оғли алий роһанийлар вә Тәврат устазлириға тапшурулиду. Улар Уни өлүм

жазасиға мәһкүм қилип, [19]римликларға тапшуруп бериду. Римликлар Уни мәсқирә қилип, қамчилап, чапрас яғачқа* миқлайду. Лекин У үчинчи күни қайта тирилиду.

Бир аниниң тәливи

[20]Шу чағда Зәбәдийниң аяли он икки шагирт ичидики икки оғлини елип, һәзрити Әйсаниң алдиға кәлди вә Униңға тазим қилип туруп, бир тәливи барлиғини ейтти.

[21]— Немә тәливиңиз бар? — дәп сориди һәзрити Әйса.

Аял Униңға:

— Қобул қилғайсиз, Сизниң Падишалиғиңизда бу икки оғлумдин бири оң йениңизда, бири сол йениңизда олтарсун, — деди.

[22]— Силәр немә тәләп қилғанлиғиңларни билмәйватисиләр, — деди һәзрити Әйса, — Мән ичидиған азап қәдиһини ичәләмсиләр?*

— Ичәләймиз, — дейишти улар.

[23]Һәзрити Әйса уларға:

— Силәр һәқиқәтәнму Мениң азап қәдиһимгә ортақ болисиләр. Бирақ оң яки сол йенимда олтиришиңларға рухсәт қилиш Мениң ихтияримда әмәс. Атам у орунларни кимләргә тәйярлиған болса, шулар олтириду.

[24]Буниңдин хәвәр тапқан башқа он шагирт бу икки қериндишидин хапа болди. [25]Лекин һәзрити Әйса уларни йениға чақирип, мундақ деди:

— Силәргә мәлум, бу дуниядики һөкүмранлар қол астидики хәлиқ үстидин рәһимсизлик билән һакимийәт жүргүзиду. Әмирлири уларни қаттиқ қоллуқ билән башқуриду.

[26]Бирақ силәрниң араңларда бундақ иш болмисун. Силәрдин ким мәртивилик болушни халиса, у қалғанларға хизмәт қилсун. [27]Ким алдинқиси болушни халиса, у қалғанларниң қули болсун. [28]Инсан Оғлиму башқиларни Өзигә хизмәт қилдурғили әмәс, башқиларға хизмәт қилғили вә җенини пида қилиш төләмигә нурғун адәмләрни гунадин азат қилғили кәлди.

**19. Чапрас яғач — римликларниң бирәр җинайәт қилған адәмни миқлап өлтүрүш үчүн қоллинидиған қошуш бәлгүсидә уланған икки яғачтин ибарәт болған җазалаш түврүги.*

**22. Бу айәттә һәзрити Әйсаниң тартидиған азап-оқубити вә чапрас яғачтики өлүми көздә тутулған.*

Һәзрити Әйсаниң икки қарғуни сақайтиши

29 Улар Ериха шәһиридин чиққанда, топ-топ кишиләр һәзрити
Әйсаға әгишип маңди. 30 Йол бойида олтарған икки қарғу һәзрити
Әйсаниң у йәрдин өтүп кетиватқинини аңлап:
— Әй тәхсир, падиша Давутниң Әвлади, рәһим қилғайсиз, — дәп
вақириди.
31 Көпчилик уларни әйипләп, үнини чиқармаслиғини ейтти. Лекин
улар:
— Я Рәббим, әй падиша Давутниң Әвлади, бизгә рәһим қилғайсиз!
— дәп техиму үнлүк вақириди.
32 Һәзрити Әйса қәдимини тохтитип, уларни чақирип:
— Мәндин немә тәләп қилисиләр? — дәп сориди.
33 — Я Рәббим, көзлиримизни ачқайсиз! — дейишти улар.
34 Уларға ич ағритқан һәзрити Әйса уларниң көзлиригә қолини
тәккүзгән еди, көзлири шу ан ечилип кәтти. Улар һәзрити Әйсаға
әгишип маңди.

Һәзрити Әйсаниң тәнтәнә билән Йерусалимға кириши

21 Һәзрити Әйса шагиртлири билән Йерусалимға йеқинлишип,
Зәйтун теғиниң етигидики Бәйтпажи йезисиға кәлгинидә,
2 һәзрити Әйса икки шагиртини мундақ дәп алдин-ала әвәтти:
— Силәр алдимиздики йезиға бериңлар. У йәрдә бағлақлиқ
бир ешәк вә униң йенидики бир тәхәйни көрисиләр. Уларни
йешип алдимға йетиләп келиңлар. 3 Бирси силәргә бир немә десә,
«Рәббимизниң буларға һажити чүшти», дәңлар. Уму дәрһал тәливиң-
ларға қошулиду.
4 Бу вақиә пәйғәмбәр арқилиқ ейтилған мону сөзләрни әмәлгә
ашурди:

5 «Йерусалим хәлқигә ейтиңлар:
‹Мана Падишариңлар келиватиду,
У кичик пеиллиқ билән бир ешәккә,
Тәхәйгә минип,
Силәрниң йениңларға келиватиду›».

6 Һелиқи икки шагирт берип һәзрити Әйсаниң дегинидәк қилди.

7Ешәк билән тәхәйни йетиләп келип, үстилиригә чапанлирини салди
вә һәзрити Әйсани үстигә миндүрди. 8Нурғун кишиләр чапанлирини
йолға паяндаз қилип салди. Бәзилири дәрәқ шахлирини кесип йолға
яйди. 9Алдида маңған вә кәйнидин әгәшкән халайиқ:

«Падиша Давутниң Әвлади үчүн Худаға шүкүр!
Пәрвәрдигаримизниң намида Кәлгүчигә мубарәк болсун!
Әң бүйүктики Худаға шүкүрләр ейтилсун!» дәп
вақиришатти.

10Һәзрити Әйса Йерусалимға киргәндә, пүтүн шәһәр һаяҗанға
кәлди. Кишиләр:
— Бу кимду? — дейишәтти.
11Халайиқ:
— Бу Җәлилийә өлкисиниң Насирә шәһиридин болған Әйса
пәйғәмбәр, — дәп җавап беришәтти.

Һәзрити Әйсаниң мәркизий ибадәтханини тәртипкә селиши

12Һәзрити Әйса мәркизий ибадәтхана* һойлилириға кирип, у
йәрдә елим-сетим қиливатқанларниң һәммисини һайдап чиқарди.
Пул тегишидиғанларниң покәйлирини вә кәптәр сатқучиларниң
орундуқлирини өрүветип, 13уларға:
— Муқәддәс Язмиларда Худаниң: «Мениң өйүм дуа-тилавәтхана
дәп аталсун», дегән сөзи йезилған. Лекин силәр уни булаңчиларниң
угисиға айландуруватисиләр! — деди.
14Һәзрити Әйса ибадәтхана һойлилирида алдиға елип келингән
қарғу вә токуларни сақайтти. 15Лекин алий роһанийлар билән Тәврат
устазлири Униң яратқан мөҗүзилирини вә ибадәтханида: «Падиша
Давутниң Әвлади үчүн Худаға шүкүр!» дәп җар салған балиларни
көрүп ғәзәпләнди.
16Улар һәзрити Әйсадин:

**12. Мәркизий ибадәтхана — әйни чағда йәһудийларниң нурғун ибадәтханилири болуп, бу йәһудийларниң әң көп жиғилип ибадәт қилидиған җайи еди. Худаниң әмри бойичә пәқәт Йерусалимдики мәркизий ибадәтханидила қурванлиқ қилиш тоғра болатти.*

— Бу балиларниң немә дәватқанлиғини аңлаватамсән? — дәп сориди.

— Аңлаватимән, — деди һәзрити Әйса, — силәр Муқәддәс Язмилардики: «Кичик балилар вә бовақларниң тиллиридин өзәңгә мәдһийиләр кәлтүрдүң», дегән сөзләрни зади оқумиғанму?

17 Андин һәзрити Әйса улардин айрилип, шәһәрдин чиқип Бәйтания йезисиға берип, кечини шу йәрдә өткүзди.

Ишәнчниң күчи

18 Әтиси әтигәндә һәзрити Әйса шәһәргә қайтип кетиватқанда, қосиғи ечип кәткән еди. 19 У йол бойидики бир түп әнҗир дәриғини көрүп, униң йениға барди. Дәрәктә йопурмақтин башқа һеч нәрсә тапалмай, дәрәққә қарап:

— Буниңдин кейин мәңгү мевә бәрмигәйсән! — девиди, әнҗир дәриғи шу ан қуруп кәтти.

20 Буни көргән шагиртлар һәйран болуп:

— Әнҗир дәриғи қандақчә бирдинла қуруп кәтти! — дәп сориди.

21 Һәзрити Әйса уларға мундақ җавап қайтурди:

— Билип қоюңларки, әгәр қилчә гуманланмай Худаға ишәнсәңлар, Мән әнҗир дәриғиға қилғанни силәрму қилалайсиләр. Һәтта бу таққа: «Қозғал, деңизға ташлан!» десәңларму, дегиниңлар иҗабәт болиду. 22 Ишәнчиңлар болса, дуа билән тилиған һәр қандақ нәрсигә еришисиләр.

Һәзрити Әйсаниң һоқуқиниң сүрүштүрүлүши

23 Һәзрити Әйса мәркизий ибадәтхана һойлилириға кирип, кишиләргә тәлим бериватқанда, алий роһанийлар вә хәлиқ ақсақаллири Униң алдиға келип:

— Сиз қиливатқан ишларни қайси һоқуққа тайинип қиливатисиз? Сизгә бу һоқуқни ким бәргән? — дәп сорашти.

24 Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Мән авал силәрдин бир соал сорай. Әгәр силәр җавап бәрсәңлар, Мәнму бу ишларни қайси һоқуққа тайинип қиливатқанлиғимни ейтип беримән. 25 Йәһия пәйғәмбәргә чөмүлдүрүш һоқуқини ким бәргән? Худаму яки инсанларму?

Улар өз ара муназирә қилишқа башлап:

— Әгәр «Худа бәргән» десәк, У: «Ундақта, силәр немә үчүн Йәһияға

ишәнмидиңлар?» дәйду. [26]Әгәр: «Инсанлар бәргән» десәк, хәлиқниң ғәзивидин қорқмисақ болмайду, чүнки улар Йәһияни пәйғәмбәр, дәп қарайду, — дейишти.

[27]Буниң билән улар һәзрити Әйсаға:

— Билмәймиз, — дәп җавап беришти.

— Ундақта, Мәнму бу ишларни қайси һоқуққа тайинип қиливатқанлиғимни ейтмаймән, — деди һәзрити Әйса уларға.

Икки оғул тоғрисидики тәмсил

[28]Һәзрити Әйса сөзини давамлаштуруп:

— Силәр бу ишқа қандақ қарайсиләр? Бир адәмниң икки оғли бар екән. У чоң оғлиға: «Оғлум, бүгүн үзүмзарлиққа берип ишлигин», дәпту. [29]«Бармаймән», дәпту оғли, лекин кейин пушайман қилип йәнила берипту. [30]У адәм иккинчи оғлиғиму шундақ дәпту. У: «Хоп, дада, барай», дәптую, лекин бармапту. [31]Бу иккисиниң қайсиси атисиниң буйруғини орунлиған болиду?

— Чоң оғли, — дәп җавап бәрди улар.

Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Билип қоюңларки, инсапсиз бажғирлар билән паһишиләр Худаниң Падишалиғиға силәрдин бурун кириду. [32]Чүнки гәрчә Йәһия пәйғәмбәр силәргә һәққанийәт йолини көрсәткили кәлгән болсиму, силәр униңға ишәнмидиңлар; лекин бажғирлар билән паһишиләр Униңға ишәнди. Силәр буни көрүп туруп, гунайиңларға товва қилип, Униңға ишәнмидиңлар.

Яман ижарикәшләр һәққидики тәмсил

[33]— Йәнә бир тәмсил аңлаңлар: Бир йәр егиси бир үзүмзарлиқ бәрпа қилип, әтрапини қоршапту. Үзүм шарави ишләш үчүн үзүмзарлиққа бир көлчәк қаздурупту вә бир күзәтхана яситипту. Кейин үзүмзарлиқни ижарigә берип, өзи жирақ бир йәргә кетипту. [34]Үзүм үзүш вақти кәлгәндә өзигә тегишлик һосулни әкелиш үчүн, қуллирини ижарикәшләрниң йениға әвәтипту. [35]Лекин ижарикәшләр қулларни тутувелип, бирини думбалапту, бирини өлтүрүветипту, йәнә бирини чалма-кесәк қипту. [36]Йәр егиси бу қетим алдинқидинму көп қуллирини әвәтипту, бирақ ижарикәшләр уларғиму шундақ муамилә қипту. [37]Ахирда йәр егиси «Оғлумниғу һөрмәт қилар», дәп

уни әвәтипту. [38]Лекин ижарикәшләр йәр егисиниң оғлини көрүп, өз ара: «Бу болса мирасхор; келиңлар, уни өлтүрүветип үзүмзарлиғини егиләвалайли», дейишипту. [39]Шундақ қилип, уни тутуп үзүмзарликниң сиртиға сөрәп ачиқип өлтүрүветипту.

[40]Бундақ әһвалда үзүмзарликниң ғожайини кәлсә, ижарикәшләрни қандақ қилиду?

[41]Улар һәзрити Әйсаға:

— Бу вәһши адәмләрни дәһшәтлик өлүмгә мәһкүм қилиду. Үзүмзарликни болса ижарисини өз вақтида тапшуридиған кишиләргә ижаригә бериду, — дәп җавап беришти.

[42]Һәзрити Әйса улардин сориди:

— Зәбурдики мону сөзләрни зади оқумиғанмидиңлар?

«Қурулушчилар ташлавәткән Таш
Қурулушниң һул Теши болуп қалди.
Бу Пәрвәрдигар тәрипидиндур,
Биз үчүн әҗайип бир иштур».

[43]Билип қоюңларки, силәр шу сәвәптин Худаниң Падишалиғидин мәһрум қилинисиләр, Худаниң ирадиси бойичә яшайдиған кишиләр униңға егә болиду. [44]Бу «Ташқа» жиқилған киши парә-парә болуп кетиду. «Таш» кимниң үстигә чүшсә, шуни кукум-талқан қиливетиду.

[45]Алий роһанийлар вә пәрисийләр һәзрити Әйсаниң ейтқан тәмсиллирини аңлап, уларни өзлиригә қаритип ейтқанлиғини чүшәнди. [46]Уни тутушни ойлисиму, хәлиқтин қорқушти, чүнки хәлиқ Уни пәйғәмбәр, дәп қаратти.

Той зияпити тоғрисидики тәмсил

22 Һәзрити Әйса уларға йәнә тәмсил билән мундақ деди:

[2]— Асманниң Падишалиғи худди бир падишаниң оғли үчүн тәйярлиған той зияпитигә охшайду. [3]Той күни падиша зияпәткә тәклип қилинған меһманларни чақириш үчүн чакарлирини әвәтипту, лекин меһманлар келишни халимапту. [4]Буниң билән падиша йәнә башқа чакарлирини әвәтип, уларға: «Меһманларға: ‹Қараңлар, зияпәт тәйяр болди. Өкүз вә семиз маллар союлди, һәммә нәрсә тәйяр, зияпәткә мәрһәмәт!› дәңлар», дәп тапилапту. [5]Бирақ меһманлар

уларниң сөзлирини етиварға алмай, бири етизиға кәтсә, йәнә бири тиҗаритигә кетипту. [6]Қалғанлири һелиқи чакарларни тутувелип, қаттиқ уруп өлтүрүветипту. [7]Ғәзәпкә кәлгән падиша ләшкәрлирини чиқирип, у қатилларни йоқитип, уларниң шәһиригә от қоюветипту. [8]Андин чакарлириға: «Той зияпити тәйяр, лекин чақирилғанлар лайиқ болуп чиқмиди. [9]Әнди силәр йол қийилишлириға берип, учратқанла адәмләрниң һәммисини тойға тәклип қилиңлар», дәпту. [10]Буниң билән чакарлар йол қийилишлириға чиқип, яхши боламду, яман боламду, учратқанла адәмләрниң һәммисини жиғипту. Той болған орун меһманлар билән толупту.

[11]Падиша меһманлар билән көрүшкили кәлгәндә, у йәрдә той кийимини киймигән бир кишини көрүпту. [12]Падиша униңдин: «Бурадәр, той кийимини киймәй, бу йәргә қандақ кирдиң?» дәп сорапту, бирақ у киши һеч қандақ җавап берәлмәпту. [13]Падиша чакарлириға: «Униң пут-қоллирини бағлап, ташқириға, қараңғулуққа ачиқип ташлаңлар! У йәргә ташланғанлар һәсрәттә жиғлап, чишлирини ғучурлитиду», дәпту.

[14]Ахирда һәзрити Әйса:

— Тәклип қилинғанлар көп, лекин талланғанлар аз, — деди.

Баж тапшуруш мәсилиси

[15]Буниң билән пәрисийләр у йәрдин кетип, қандақ қилип һәзрити Әйсани Өз сөзлири билән қапқанға чүшириш һәққидә мәслиһәтләшти.

[16]Улар өз шагиртлирини Римдин тайинланған Һирод падишаниң тәрәпдарлири билән биллә һәзрити Әйсаниң йениға әвәтип:

— Устаз, Сизниң сәмимий адәм екәнлигиңизни, кишиләргә Худаниң йолини садиқлиқ билән үгитип кәлгәнлигиңизни вә һеч кимгә үз-хәтир қилмайдиғанлиғиңизни билимиз, чүнки кишиләрниң сиртқи қияпити билән һесаплашмайсиз. [17]Қени, ейтип бәргәйсиз, Рим императориға баж тапшурушимиз Тәврат қанунимизға хилапму қандақ?* — дейишти.

**17. Әйни вақитта йәһудийлар римлиқларниң зулуми астида яшаватқан болуп, әгәр һәзрити Әйса: «Рим императориға баж тапшуруш тоғра» десә, бу гәп азатлиқни издигән кишиләргә яқматти. Мабада кишиләрни баж тапшурмаслиққа чақирса, Рим империясиға қарши чиққан болатти. Улар мошундақ соалларни сораш арқилиқ һәзрити Әйсани гепидин тутувелип, римлиқларниң қолиға тапшуруп, Униңға зиянкәшлик қилмақчи болушқан.*

18 Уларниң яман нийитини билгән һәзрити Әйса:

— Әй сахтипәзләр, немишкә Мени сөзүм арқилиқ илиндурмақчи болуватисиләр? 19 Бажға тапшуридиған пулуңларни Маңа көрситиңларчу, — деди. Улар бир данә күмүч тәңгә әкәлди. 20 Һәзрити Әйса улардин:

— Буниң үстидики сүрәт вә исим кимниң? — дәп сориди.

21 — Рим императори Қәйсәрниң, — дәп җавап бәрди улар.

— Ундақ болса, Қәйсәрниң һәққини Қәйсәргә, Худаниң һәққини Худаға тапшуруңлар, — деди һәзрити Әйса уларға.

22 Улар бу сөзни аңлап, һәйран болуштидә, һәзрити Әйсаниң йенидин кетип қалди.

Тирилишкә мунасивәтлик мәсилә

23 Шу күни өлгәнләр тирилмәйду, дәп қарайдиған садуқий диний еқимидикиләр һәзрити Әйсаниң алдиға келип:

24 — Устаз, Муса пәйғәмбәр Тәвратта: «Бир киши пәрзәнт көрмәй өлүп кәтсә, униң ака яки иниси тул қалған йеңгисини әмригә елип, қериндиши үчүн нәсил қалдуруши лазим», дәп тәлим бәргән. 25 Бурун бу йәрдә йәттә ака-ука бар еди. Чоңи өйләнгәндин кейин аләмдин өтти. Пәрзәнт көрмигәнликтин, кәйнидики иниси йеңгисини әмригә алди. 26 Бирақ уму пәрзәнт көрмәй аләмдин өтүп, аяли кәйнидики инисиға ятлиқ болди. Бу иш таки йәттинчи инисиғичә давамлашти. 27 Ахирда у аялму аләмдин өтти. 28 Әнди сорайдиғинимиз шуки: Қиямәт күни бу аял йәттә ака-укидин қайсисиниң аяли болуп тирилиду? Чүнки уни һәммиси әмригә алғандә!

29 Һәзрити Әйса уларға мундақ җавап бәрди:

— Силәр Муқәддәс Язмиларни вә Худаниң қудритини билмигәнлигиңлар үчүн хаталишисиләр. 30 Өлүмдин тирилгәндин кейин, инсанлар асмандики периштәләргә охшаш, хотун алмайду, әргә тәгмәйду. 31 Өлүмдин тирилиш мәсилиси һәққидә Худаниң силәргә дегән сөзини оқумидиңларму? Әждатлиримиз Ибраһим, Исһақ вә Яқуплар аллибурун аләмдин өткән болсиму, Худа уларни тирик һесаплап, 32 «Мән Ибраһим, Исһақ вә Яқуплар етиқат қилип кәлгән Худа болимән!» дәйду. Демәк, Худа өлүкләрниң әмәс, тирикләрниң Худасидур.

33 Буларни аңлиған хәлиқ Униң тәлимидин һаң қетип келишти.

Әң муһим әмир

34 Пәрисийләр һәзрити Әйсаниң садуқийларниң ағзини тувақлиғанлиғини аңлап, бир йәргә җәм болушти. 35 Уларниң арисидики бир Тәврат устази һәзрити Әйсани синаш мәхситидә Униңдин:

36 — Устаз, Тәврат қанунидики әң муһим әмир қайси? — дәп сориди.

37 Һәзрити Әйса униңға мундақ деди:

— «Пәрвәрдигариң болған Худани пүтүн қәлбиң, пүтүн җениң, пүтүн зеһниң билән сөйгин». 38 Алдинқи вә әң муһим әмир мана шу. 39 Униңға охшаш муһим йәнә бир әмир болса «Хошнаңни өзәңни сөйгәндәк сөй». 40 Пүтүн Тәврат қануни вә пәйғәмбәрләрниң тәлиматлири бу икки әмирни асас қилған.

Қутқазғучи-Мәсиһниң салаһийити

41 Пәрисийләр топлишип турғанда, һәзрити Әйса улардин:

42 — Қутқазғучи-Мәсиһ тоғрисида немә ойлаватисиләр? У кимниң Әвлади? — дәп сориди.

— Давут падишаниң Әвлади, — дейишти улар.

43 Һәзрити Әйса мундақ деди:

— Ундақта, немә үчүн Давут падиша Муқәддәс Роһниң илһами билән Қутқазғучи-Мәсиһни «Ғоҗайиним» дәп атайду? Давут Зәбурда мундақ дегәнғу:

44 «Пәрвәрдигар Ғоҗайинимға ейттики:
‹Мән Сениң дүшмәнлириңни
Айиғиң астида дәссәткүчә,
Мениң оң йенимда олтарғин!›»

45 Қутқазғучи-Мәсиһ падиша Давутниң Әвлади болсиму, лекин падиша Давут Мәсиһни «Ғоҗайиним» дегән йәрдә Мәсиһ униңдин улуқ болмамду?!

46 Һәзрити Әйсаға һеч ким гәп қайтуралмиди. Шу күндин етиварән, һеч ким Униңдин соал сорашқа петиналмиди.

Сахтипәзләрниң әйиплиниши

23 Шуниңдин кейин һәзрити Әйса халайиққа вә шагиртлириға мундақ деди:

2 — Тәврат устазлири вә пәрисийләргә Муса пәйғәмбәр арқилиқ
чүширилгән Тәврат қануниға тәбир бериш һоқуқи берилгән. 3Шуңа
уларниң сөзлирини аңлап, дегәнлирини қилиңлар, лекин қилғанли-
рини қилмаңлар. Чүнки улар өзлириниң дегинигә өзлири әмәл
қилмайду. 4Улар қаттиқ диний қаидилири арқилиқ еғир жүкләрни
башқиларниң зиммисигә артип қойиду. Лекин өзлири бу жүкләрни
көтиришкә бармақлирини мидирлитишниму халимайду. 5Улар
һәммә ишларни башқиларға көз-көз қилиш үчүнла қилиду. Өзлирини
садақәтмән көрситиш үчүн, айәт қутисиниң* чоңини чигивелип,
тонлириниң чучилирини* узун саңгилитип қойиду. 6Зияпәтләрдә
төрдә, ибадәтханиларда алаһидә орунда олтиришқа амрақ келиду.
7Базарларда кишиләрниң өзлирини һөрмәтләп салам бериши вә
«устаз» дәп атишидин һөзүрлиниду.

8Бирақ силәр «устаз» дәп атилишқа көнмәңлар. Чүнки силәрниң
ялғуз бирла Устазиңлар бар. Униң үстигә, һәммиңлар бир-бириңларға
қериндаш. 9Йәр йүзидә һеч қандақ кишини һөрмәтләп «атам»
демәңлар, чүнки пәқәт бирла Атаңлар бар. У болсиму асмандики
Атаңлардур. 10Силәр «ғожайин» дәп атилишқиму көнмәңлар, чүнки
пәқәт бирла Ғожайиниңлар бар. У болсиму Қутқазғучи-Мәсиһтур.
11Араңларда әң мәртивилик болған киши қалғанларға хизмәт
қилсун. 12Өзини үстүн тутқини төвән қилиниду, төвән тутқини үстүн
қилиниду.

13Һалиңларға вай, әй сахтипәз Тәврат устазлири вә пәрисийләр!
Силәр Асманниң Падишалиғиниң ишигини инсанлар үчүн тақидиң-
лар! Йә өзәңлар киришни ойлимидиңлар, йә киришни истигән-
ләрниң киришигә йол қоймидиңлар.

{14Һалиңларға вай, әй сахтипәз Тәврат устазлири вә пәрисийләр!
Силәр тул аяллардин пайда елип, уларниң мал-мүлкини йәйсиләр.
Андин башқилар көрсун дәп, узундин-узун дуа қилисиләр. Шуңа
техиму еғир җазаға тартилисиләр.}

15Һалиңларға вай, әй сахтипәз Тәврат устазлири вә пәрисийләр!
Силәр бирәр адәмни диний еқимиңларға киргүзүш үчүн, йәр-

**5. Садақәтмәнликни билдүрүш үчүн пешанә яки үсти биләккә чигивелинидиған, ичигә Тәвраттин елинған айәтләр йезилған пүтүк селинған кичик қута.*

**5. Йол маңғанда пулаңшип, Худаниң әмирлиригә әмәл қилишни әслитип туруш үчүн, улар тонлириға чуча тикип қойатти.*

җаһанни айлинип чиқисиләр. Бирақ у киши еқимиңларға киргәндин кейин, силәр уни дозаққа киришкә өзәңларға қариғанда һәссиләп лайиқ қилип йетиштүрүп чиқисиләр.

16 Һалиңларға вай, әй қарғу йолбашчилар! Силәр: «Ибадәтханини тилға елип қәсәм қилғанлар қәсимигә әмәл қилмисиму болиду, бирақ ибадәтханидики алтунни тилға елип қәсәм қилғанлар қәсимидә туруши керәк», дәйсиләр. 17 Әй көзи кор ахмақлар! Алтун улуқму яки алтунни муқәддәс қилған ибадәтханиму? 18 Силәр йәнә: «Қурванлиқ суписини тилға елип қәсәм қилғанлар қәсимигә әмәл қилмисиму болиду, бирақ қурванлиқ суписидики қурванлиқларни тилға елип қәсәм қилғанлар қәсимидә туруши керәк», дәйсиләр. 19 Әй корлар! Қурванлиқ улуқму яки қурванлиқни муқәддәс қилған қурванлиқ суписиму? 20 Шуниң үчүн қурванлиқ суписини тилға елип қәсәм қилғучи һәм қурванлиқ суписини һәм униңдики қурванлиқни тилға елип қәсәм қилған болиду. 21 Ибадәтханини тилға елип қәсәм қилғучиму һәм ибадәтханини, һәм ибадәтханида болғучи Худани тилға елип қәсәм қилған болиду. 22 Асманни тилға елип қәсәм қилғучи Худаниң тәхти вә тәхттә олтарған Худани тилға елип қәсәм қилған болиду.

23 Һалиңларға вай, әй сахтипәз Тәврат устазлири вә пәрисийләр! Силәр һәтта ялпуз, арпибәдиян вә зирәләрниң ондин бир үлүшини Худаға атайсиләрю, бирақ Тәврат қануниниң техиму муһим тәрәплири болған һәққанийлиқ, рәһимдиллик вә садиқлиққа сәл қарайсиләр. Алди билән бу ишларни орунлишиңлар керәк. Башқа ишларға кәлсәк, уларғиму сәл қарашқа болмайду. 24 Әй қарғу йолбашчилар! Силәр чинәңләргә чүшкән кичиккинә пашиниму сүзүп еливетисиләр, лекин бирәр төгини пүтүн пети жүтиветисиләр!

25 Һалиңларға вай, әй сахтипәз Тәврат устазлири вә пәрисийләр! Силәр тешила пакиз жуюлған чинә-қачиларға охшайсиләр. Қоллириң-ларни яхши жуйисиләр, бирақ ичиңлар ачкөзлүк вә шәхсийәтчилик билән толған.

26 Әй қарғу пәрисийләр! Авал чинә-қачиниң ичини паклаңлар, шундақта тешиму пак болиду.

27 Һалиңларға вай, әй сахтипәз Тәврат устазлири вә пәрисийләр! Силәр ақартип қоюлған, сиртқи көрүнүши чирайлиқ, лекин ичи өлүк устихан вә һәр хил чириған нәрсиләргә толған қәбирләргә охшайсиләр.

28 Тешиңлардин кишиләргә дурус адәмләрдәк көрүнисиләр, лекин
ичиңлар сахтипәзлик вә яманлиқ билән толған.
29 Һалиңларға вай, әй сахтипәз Тәврат устазлири вә пәрисийләр!
Пәйғәмбәрләрниң қәбирлирини ясидиңлар, адилларниң хатирә
ташлирини безидиңлар. 30 «Әждатлиримизниң заманида яшиған болсақ
едуқ, уларниң пәйғәмбәрләрниң җениға замин болған қилмишлириға
шерик болматтуқ», дәйсиләр. 31 Демәк, «Әждатлиримиз» дегән сөзүңлар
билән пәйғәмбәрләрни өлтүргәнләрниң нәврилири екәнлигиңларға
өзәңлар гувалиқ бәрдиңлар. 32 Шундақ екән, әждатлириңлар башлап
бәргән ишни ада қилиңлар!
33 Әй зәһәрлик иланлар! Иланниң әвлатлири! Дозақ азавидин
қандақму қутулалларсиләр? 34 Мана шуниң үчүн силәргә пәйғәмбәрләр,
данишмәнләр вә диний өлималарни әвәтип туримән. Силәр уларниң
бәзилирини өлтүрисиләр, чапрас яғачқа миқлайсиләр, бәзилирини
ибадәтханилириңларда қамчилитисиләр, шәһәрдин шәһәргә қоғлайси-
ләр. 35 Шундақ қилип, бегуна Һабилниң өлтүрүлүшидин тартип таки
Бәрәкяниң оғли роһаний Зәкәриянің мәркизий ибадәтханидики
муқәддәс җай билән қурванлиқ суписиниң арилиғида өлтүрүлүшигичә
болған һәммә бегуналарниң йәр йүзидә еқитилған қан қәризлиригә
җавап берисиләр. 36 Билип қоюңларки, шу қилмишларниң җазасиниң
һәммиси мошу заманниң адәмлириниң бойниға чүшиду.

Һәзрити Әйсаниң Йерусалим үчүн налә қилиши

37 — Әй йерусалимлиқлар! Пәйғәмбәрләр вә Худа әвәткән әлчиләрни
чалма-кесәк қилип өлтүргән йерусалимлиқлар! Гоя мекиян өз
жүҗилирини қанат астиға алғандәк, Мәнму силәрни қанчә қетим Өз
қойнумға алмақчи болдум, лекин силәр унимидиңлар. 38 Мана әнди
Худа ибадәтханаңлардин айрилип, силәрни ташлап кетиду. 39 Шуни
билип қоюңларки, силәр: «Рәббимиз әвәткән Қутқазғучиға мубарәк
болсун!» дәп Маңа ишәнмигичә, Мени қайтидин көрәлмәйсиләр.

Мәркизий ибадәтханиниң вәйран қилинишидин бешарәт

24 Һәзрити Әйса мәркизий ибадәтханидин чиқип, қайтиш алдида
турғинида, шагиртлири Униң диққитини ибадәтхана бенали-
риға тартмақчи болуп, Униң йениға келишти. 2 Һәзрити Әйса уларға:

— Мана буларни көрүватамсиләр? Билип қоюңларки, бу йәрдики һәммә нәрсә гумран қилиниду, һətта бир тал һул тешиму жайида қалдурулмайду, — деди.

Кәлгүси тоғрисидики бешарәтләр

[3]Һәзрити Әйса Зәйтун теғида олтарғанда, шагиртлири астағина Униң йениға келип:

— Бизгә ейтиңчу, бу дегәнлириңиз қачан йүз бериду? Сизниң вә заман ахириниң келишини билдүридиған қандақ бешарәтләр болиду? — дәп сорашти. [4]Һәзрити Әйса уларға мундақ жавап қайтурди:

— Башқиларниң аздурушидин һошияр болуңлар. [5]Чүнки нурғун кишиләр Мениң намимни ишлитип: «Қутқазғучи-Мәсиһ мән болимән», дәвелип, көп адәмләрни аздуриду. [6]Силәр уруш хәвәрлири вә уруш параңлирини аңлайсиләр, булардин алақзадә болуп кәтмәңлар, чүнки бу ишларниң йүз бериши муқәррәр. Лекин бу заман ахири йетип кәлди, дегәнлик әмәс. [7]Бир милләт йәнә бир милләт билән уруш қилиду. Бир дөләт йәнә бир дөләткә һужум қилиду. Нурғун жайларда ачарчилиқ вә йәр тәврәшләр йүз бериду. [8]Мана бу ишларниң йүз бериши худди һамилдар аялниң толғиғиниң башланғиниға охшайду.

[9]У чағда кишиләр силәрни тутуп, азап-оқубәткә селип өлтүриду, Маңа ишәнгәнлигиңлар үчүн пүткүл милләтләр силәрдин нәпрәтлиниду. [10]У чағда нурғун кишиләр ишәнчидин таниду, бир-бирини тутуп бериду вә бир-биригә өчмәнлик қилиду. [11]Нурғун сахта пәйғәмбәрләр мәйданға келип, нурғун кишиләрни аздуриду. [12]Яманлиқларниң көпийиши түпәйлидин, нурғун кишиләрдики меһир-муһәббәт совуйду. [13]Лекин ахирғичә бәрдашлиқ бәргәнләр жәзмән қутқузулиду. [14]Худаниң Падишалиғи һәққидики бу Хуш Хәвәрниң барлиқ милләтләргә аңлитилиши үчүн, у пүтүн дунияға тарқитилиду, андин заман ахири келиду.

Йерусалимдики чоң балаю-апәт

[15]— Даниял пәйғәмбәр ейтқан «Жиркиничлик вәйран қилғучиниң» муқәддәс жайда турғинини көргиниңларда, (китапханлар бу сөзниң мәнасини чүшәнсун) [16]Йәһудийә өлкисидики аһалиләр тағларға қачсун. [17]Өгүздикиләр өйидики нәрсә-керәклирини алмай қачсун. [18]Етизларда ишләватқанларму чапинини еливелиш үчүн

өйигә қайтмай қечип кәтсун. 19У күнләрдә қечиши әпсиз болған һамилдар аяллар вә бала емитидиған аниларниң һалиға вай!
20Қечишиңларниң қиш яки дәм елиш күнигә тоғра келип қалмаслиғи үчүн дуа қилиңлар.* 21Чүнки у күнләрдики балаю-апәтләр дуния яритилғандин бу ян көрүлүп бақмиған, кәлгүсидиму көрүлмәйду. 22У күнләр азайтилмисиди, һеч ким қутулалматти. Лекин Худаниң Өзи таллиғанлири үчүн, у күнләр азайтилиду.

23Әгәр у чағда бири силәргә: «Қараңлар, Қутқазғучи-Мәсиһ бу йәрдә!» яки «Мәсиһ әйнә у йәрдә!» десә, ишәнмәңлар. 24Чүнки сахта мәсиһләр, сахта пәйғәмбәрләр мәйданға келиду. Әгәр мүмкин болсиди, улар һәтта Худа таллиғанларниму чоң мөҗүзиләр вә карамәтләр билән аздурған болатти. 25Есиңларда болсунки, Мән буларни ейтиш билән силәрни алдин-ала агаһландуруп қойдум.

26Шуниң үчүн бири силәргә: «Қараңлар, Мәсиһ чөл-баяванда!» десә, у йәргә берип жүрмәңлар. «Қараңлар, өйниң ичидә!» десә, ишәнмәңлар. 27Чүнки Инсан Оғлиниң келиши шәриқтин ғәрипкә ялтюлт қилип чаққан чақмақтәк болиду. 28Қузғунларниң топлиниши җәсәтниң шу йәрдә екәнлигини көрсәткәндәк, бу аламәтләр Мән тилға алған ишларниң йүз беришиниң муқәррәр екәнлигини көрситиду.

Инсан Оғлиниң қайтип келиши

29— У балаю-апәтлик күнләр өтүп кәткән һаман,

«Қуяш қарийип,
Ай йоруқлуқ бәрмәс,
Юлтузлар асмандин төкүлүп,
Асман җисимлири тәврinәр».

30У чағда асманда Инсан Оғлиниң кәлгәнлигиниң аламәтлири көрүниду, йәр йүзидики пүткүл хәлиқләр жиға-зар қилишиду. Улар Инсан Оғлиниң күч-қудрәт вә улуқ шан-шәрәп билән көктики булутлар үстидә келиватқанлиғини көриду. 31У периштәлирини

*20. *Диний қаидиләр бойичә йәһудийларниң дәм елиш күнидә шәһәр дәрвазиси вә дуканлар тақилидиған болғачқа, йемәклик сетивелиш вә башқа йәрләргә қечиш қолайсиз еди.*

жараңлиқ бир канай садаси билән әвәтип, улар арқилиқ Өзи таллиған кишиләрни асманниң бир четидин йәнә бир четигичә, дунияниң төрт булуңидин жиғип бир йәргә җәм қилиду.

Әнҗир дәриғидин савақ елиш

32 — Әнҗир дәриғидин савақ елиңлар. Униң шахлири көкирип йеңи йопурмақ чиқарғанда, язниң келишигә аз қалғанлиғини билисиләр. 33 Худди шуниңдәк, Мән бая дегән аламәтләрни көргиниңларда, Худаниң Падишалиғиниң* ишик алдида, йәни намайән болуш алдида туруватқанлиғини билиңлар. 34 Шуни билип қоюңларки, мана бу аламәтләрниң һәммиси әмәлгә ашурулмай туруп, бу әвлат* кишиләр аләмдин өтмәйду. 35 Асман-зимин йоқилиду, бирақ Мениң сөзлирим йоқалмай, мәңгү инавәтлик болиду.

Һошияр болуңлар

36 — Бу ишларниң йүз беридиған вақит-саатиға кәлсәк, буни Атамдин башқа һеч ким билмәйду. Нә асмандики периштәлири, нә Оғли билмәйду. 37 Ноһ пәйғәмбәрниң заманида қандақ болған болса, Инсан Оғли қайтип кәлгәндиму шундақ болиду. 38 Ноһ топан келиштин илгири кемигә олтарған күнгичә, шу заманниң кишилири һөзүрлинип йәп-ичип, өйлүк-очақлиқ болуп кәлгән еди. 39 Туюқсиз кәлгән топан кемигә чүшмигәнләрниң һәммисини ғәриқ қилғичә, кишиләр бу ишниң өз бешиға келишидин хәвәрсиз болғанға охшаш, Инсан Оғлиниң қайтип келишиму шундақ болиду. 40 У күни етизда ишләватқан икки кишидин бири қалдурулуп, йәнә бири асманға елип кетилиду. 41 Түгмән теши билән ун тартиватқан икки аялниң бири қалдурулуп, йәнә бири асманға елип кетилиду. 42 Шуниң үчүн һошияр болуңлар, чүнки Рәббиңлар қайтип келидиған

---

*33. *Әсли текстта «Униң» дәп елинған болуп, Инсан Оғлини яки Худаниң Падишалиғини (Луқа 21:31) көрситиду.*

*34. *Әгәр тилға елинған аламәт Йерусалимниң вәйран болушиға (24:2) қаритилған болса, ундақта «әвлат» сөзи тәбиийки шу дәвирдә яшап өткән адәмләрни көрситиду. Әгәр Әйса Мәсиһниң дунияға қайтип келишигә (24:30) қаритилған болса, «әвлат» сөзи бәлким пүтүн Йәһудийә хәлқини яки бу айәтләрдә ейтилған вақиәләрниң башлиниш вақтида яшаватқан әвлатни көрситиду. Бу һәргиз һәзрити Әйсада «дунияға дәрһал қайтип келимән» дегән хата чүшәнчиниң барлиғини билдүрмәйду.*

күнни билмәйсиләр. 43Лекин шуни билиңларки, әгәр өй егиси оғриниң кечиси қачан келидиғанлиғини билсә, қарап туруп, оғриниң өйгә бузуп киришигә һәргиз йол қоймайду, әлвәттә. 44Шуниңға охшаш, силәрму һәр дайим тәйяр туруңлар. Чүнки Инсан Оғли силәр ойлимиған чағда қайтип келиду!

Ишәнчлик вә ишәнчсиз чакарлар

45— Ким ишәнчлик вә зерәк чакар болса, ғоҗайин уни башқа чакарлири үстидин күзитип, ғоҗайинниң озуқ-түлигини уларға вақти-вақтида тәхсим қилип беришкә қойиду. 46Ғоҗайин сәпиридин қайтип келип, чакириниң шунчилик садақәт билән хизмәт қиливатқинини көрсә, бу чакарниң бәхти. 47Билип қоюңларки, ғоҗайин уни пүтүн тәәллуқатини башқурушқа қойиду. 48Лекин әгәр чакар көңлигә яман ғәрәз пүкүп: «Ғоҗайиним кечикип қайтип келидиғу», дәп 49башқа чакарларни бозәк қилса вә достлири билән биллә йәпичип мәс болуп жүрсә, 50ғоҗайин күтүлмигән бир күни ойлимиған бир вақитта қайтип келип, 51уни уруп чала өлүк қилип, сахтипәзләр билән охшаш тәғдиргә дучар қилиду. Нәтиҗидә чакар һәсрәттә жиғлап, чишлирини ғучурлитиду.

Он қиз қолдаш тоғрисидики тәмсил

25 — У вақитта Асманниң Падишалиғи худди қоллириға чирақ елип тойи болған жигитниң алдиға чиққан он қиз қолдашқа охшайду. 2Бу қизларниң бәши әқилсиз, бәши болса әқиллиқ екән. 3Әқилсиз қизлар чирақлирини алған болсиму, йениға яғ еливалмапту. 4Әқиллиқ қизлар болса чирақлири билән биллә, қачиларда яғму апту. 5Жигит вақчә кәлгәчкә, уларниң һәммисини уйқа бесип ухлап қапту.

6Йерим кечидә: «Жигит кәлди, алдиға чиқиңлар!» дегән аваз аңлинипту. 7Буниң билән қизларниң һәммиси орнидин туруп чирақлирини җөндәпту. 8Әқилсиз қизлар әқиллиқларға: «Чирақлиримиз өчүп қалай деди, йеғиңлардин бериңларчу», дәпту. 9Әқиллиқ қизлар: «Яқ! Бизгиму һәм силәргиму йәтмәслиги мүмкин. Әң яхшиси, дуканға берип яғ сетивелиңлар!» дәпту. 10Лекин улар яғ сетивалғили кетиватқанда, жигит келип қапту, тәйярлиғи бар қизлар униң билән бирликтә той зияпитигә кирипту. Ишик тақилипту.

11Кейин һелиқи қизлар қайтип келип: «Тәхсир, тәхсир! Ишикни

ечиветиң!» дәпту. [12]Бирақ жигит: «Билип қоюңларки, мән силәрни тонумаймән», дәп җавап берипту.

[13]Һәзрити Әйса йәнә мундақ деди:

— Шуниң үчүн сәгәк болуңлар, чүнки Инсан Оғли қайтип келидиған вақит-саатни билмәйсиләр.

Үч чакар тоғрисидики тәмсил

[14]— Асманниң Падишалиғи сәпәргә чиқмақчи болған адәмгә охшайду. У чакарлирини чақирип байлиғини уларға тапшурупту. [15]У адәм һәр бир чакарниң оқәт қилиш қабилийитигә қарап, биригә бәш миң, биригә икки миң, биригә миң күмүч тәңгә берип, йолға чиқипту. [16]Бәш миң тәңгә алған чакар дәрһал берип оқәт қилип, йәнә бәш миң тәңгә пайда апту. [17]Икки миң тәңгә алғиниму йәнә икки миң тәңгә пайда апту. [18]Миң тәңгә алғини болса берип йәрни колап, ғоҗайини униңға тапшурған пулни көмүп сақлап қоюпту.

[19]Узун вақит өткәндин кейин, бу чакарларниң ғоҗайини қайтип келип, улар билән һесаплишишқа башлапту. [20]Бәш миң тәңгә алған чакар йәнә бәш миң тәңгә қошуп елип келип: «Ғоҗайин, сиз маңа бәш миң тәңгә тапшурған едиңиз. Қараң, йәнә бәш миң тәңгә пайда алдим», дәпту. [21]Ғоҗайин униңға: «Һаһайити яхши! Сән яхши вә ишәнчлик чакар екәнсән! Мән саңа һавалә қилған кичик ишта ишәнчлик болуп чиққанлиғиң үчүн, сени чоң ишларға қойимән. Кәл, ғоҗайиниңниң хошаллиғиға җор бол!» дәпту. [22]Икки миң тәңгә алған чакарму келип: «Ғоҗайин, сиз маңа икки миң тәңгә тапшурған едиңиз. Қараң, йәнә икки миң тәңгә пайда алдим», дәпту. [23]Ғоҗайин униңға: «Һаһайити яхши! Сән яхши вә ишәнчлик чакар екәнсән! Мән саңа һавалә қилған кичик ишта ишәнчлик болуп чиққанлиғиң үчүн, мән сени чоң ишларға қойимән. Кәл, ғоҗайиниңниң хошаллиғиға җор бол!» дәпту.

[24]Андин миң тәңгә алған чакар келип: «Ғоҗайин, сизниң қаттиқ адәм екәнлигиңизни биләттим, чүнки өзиңиз теримисиңизму, униң һосулини күтисиз; уруқ салмисиңизму, хаман алисиз. [25]Шуңа қорқуп, сиз бәргән тәңгини йәргә көмүп сақлап қойған едим. Мана пулиңиз», дәпту. [26]Ғоҗайин униңға: «Әй, яман вә һорун чакар! Сән мени теримиған йәрдин орувалидиған, уруқ салмиған йәрдин хаман алидиған адәм, дәп туруп, [27]немишкә пулумни пайдикәшләргә аманәт

қоймидиң. Шундақ қилсаң, мән қайтип кәлгәндә пулумни өсүми билән алмамдим? 28Хоп, униң қолидики миң тәңгини елип, он миң тәңгә бар чакарға бериңлар! 29Чүнки берилгәнни толуқ ишләткәнләргә техиму көп берилидудә, буниң билән улардики техиму көпийиду. Лекин берилгәнни ишләтмигәнләргә кәлсәк, уларниң бариму елип кетилиду. 30Бу ярамсиз чакарни сиртқа, қараңғулуққа қоғлаветиңлар, у йәрдә һәсрәттә жиғлап, чишлирини ғучурлатсун», дәпту.

Ахирәттики сорақ

31— Инсан Оғли өз шан-шәриви ичидә пүтүн периштәлири билән биллә кәлгинидә, Падиша болуп шәрәп тәхтидә олтириду. 32-33Пүткүл хәлиқләр Униң алдида топлиниду. У уларни қойларни оң йениға, өшкиләрни сол йениға айриған қойчидәк айрийду. 34У оң йенидики кишиләргә: «Әй Атам тәрипидин бәхитлик қилинғанлар, келиңлар! Дуния яритилғандин бери силәр үчүн тәйярланған мирас — Худаниң Падишалиғиға егә болуңлар! 35Чүнки ач қалғинимда силәр Маңа йемәклик бәрдиңлар, уссиз қалғинимда уссилиқ бәрдиңлар, мусапир болуп жүргинимдә өз қойнуңларға алдиңлар, 36ялиңач қалғинимда кийиндүрдүңлар, кесәл болуп қалғинимда келип һалимдин хәвәр алдиңлар, зинданда ятқинимда йоқлап турдуңлар», дәйду.

37У чағда һәққаний адәмләр Униңға: «Әй Рәббим, биз Сизни қачан ач көрүп тойдурдуқ яки уссиз көрүп су бәрдуқ? 38Сизни қачан мусапир көрүп қойнимизға алдуқ яки ялиңач көрүп кийиндүрдуқ? 39Сизни қачан кесәл яки зинданда көрүп йоқлап турдуқ?» дәп сорайду. 40Бирақ падиша уларға: «Билип қоюңларки, әң әрзимәс қериндашлиримдин болған буларниң бирәрсигә қилғиниңлар дәл Маңа қилғиниңлар болуп һесаплиниду», дәп җавап бериду.

41Андин сол йенидикиләргә: «Әй лә'нәткә учриғанлар, көзүмдин йоқилиңлар! Шәйтан билән униң ғалҗирлириға һазирланған мәңгү өчмәс дозақ отиға кириңлар! 42Чүнки ач қалғинимда Маңа йемәклик бәрмидиңлар, уссиғинимда уссилиқ бәрмидиңлар, 43мусапир болуп жүргинимдә өз қойнуңларға алмидиңлар, ялиңач қалғинимда кийиндүрмидиңлар, кесәл болғинимда вә зинданда ятқинимда йоқлимидиңлар», дәйду.

44У чағда улар: «Әй Рәббим, Сизни қачан ач, уссиз, мусапир, ялиңач, кесәл яки зинданда көрүп туруп хизмитиңиздә болмидуқ?» дәйду.

45 Бирақ Падиша уларға: «Билип қоюңларки, әң әрзимәс қериндашлиримдин болған буларниң бирәрсигә қилмиғанни Маңиму қилмиған болдуңлар», дәп җавап қайтуриду. 46 Буниң билән улар мәңгүлүк
җазаға учрайду. Һәққаний адәмләр болса мәңгүлүк һаятқа еришиду.

Һәзрити Әйсани өлтүрүш сүйиқәсти

26 Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилип болғандин кейин шагиртлириға:

— Силәргә мәлумки, 2 икки күндин кейин болидиған «Өтүп кетиш» һейтида Инсан Оғли чапрас яғачқа миқлиниш үчүн тутуп берилиду, — деди.

3 Алий роһанийлар вә хәлиқ ақсақаллири Қаяпа исимлиқ баш роһанийниң сарийида җәм болушти. 4 Улар һәзрити Әйсани һейлә билән тутуп уҗуқтуруш үчүн мәслиһәт қилишти. 5 Бирақ улар:

— Бу ишни һейт-айәм күнлири қилмайли. Болмиса хәлиқ арисида қалаймиқанчилиқ чиқиши мүмкин, — дейишти.

Гунакар аялниң һәзрити Әйсани әтирлиши

6 Һәзрити Әйса Бәйтания йезисида илгири мохо кесилигә гириптар болған Симунниң өйидә болғанда, 7 униң йениға бир аял кирди. У аял ақ қаштешидин ясалған бир қутида наһайити қиммәтлик әтир елип кәлгән еди. Һәзрити Әйса дәстиханда олтарғанда, у аял әтирни Униң бешиға қуйди. 8 Шагиртлар буни көрүп хапа болушуп:

— Немишкә бундақ исрапчилиқ қилисиз? 9 Бу әтир җиқ пулға яратти. У сетилип пули кәмбәғәлләргә берилсә болатти, — дейишти.

10 Шагиртларниң нарази болғанлиғини билгән һәзрити Әйса уларға:

— Бу аялни хиҗил қилип немә қилисиләр? У Мән үчүн яхши иш қилди. 11 Кәмбәғәлләр дайим силәрниң араңларда, лекин Мән араңларда дайим болмаймән. 12 Бу аял бу әтирни Мени дәпнә қилинишқа тәйяр қилиш үчүн бәдинимгә қуйди. 13 Билип қоюңларки, бу Хуш Хәвәр дунияниң қәйиридә йәткүзүлсә, бу аял әслинип, униң қилған иши тилға елиниду, — деди.

Йәһуданиң һәзрити Әйсаға сатқунлуқ қилиши

14 Шу вақитта һәзрити Әйсаниң он икки шагиртидин Йәһуда Ишқарийот исимлиқ бири алий роһанийларниң алдиға берип:

15 — Әйсани тутуп бәрсәм, маңа немә берисиләр? — деди. Улар униңға оттуз күмүч тәңгә бәрди. 16 Йәһуда шуниңдин етиварән һәзрити Әйсани тутуп бериш үчүн пурсәт издәшкә башлиди.

«Өтүп кетиш» һейтиниң кәчлик тамиғи

17 «Петир нан» һейтиниң* биринчи күни шагиртлар һәзрити Әйсаниң йениға келишип:

— «Өтүп кетиш» һейтиниң тамиғини қәйәрдә тәйярлишимизни халайсиз? — дәп сориди.

18 Һәзрити Әйса уларға:

— Йерусалимға кирип паланчиниң өйигә берип, униңға: «Устазимиз: Вақит-саатим йеқинлап қалди, «Өтүп кетиш» һейтини шагиртлирим билән бирликтә силәрниң өйдә өткүзәй, дәйду», дәп ейтиңлар, — деди.

19 Шагиртлар һәзрити Әйсаниң буйруғиға бенаән «Өтүп кетиш» һейтиниң тамиғини шу йәрдә тәйярлашқа кириштi. 20 Кәчқурун һәзрити Әйса он икки шагирти билән дәстиханда олтарди. 21 У тамақ йәветип:

— Билип қоюңларки, араңларда бири Маңа сатқунлуқ қилиду, — деди.

22 Бу сөз уларни интайин қайғуға салди. Улар бир-бирләп:

— Я Рәббим, мән әмәстимән? — дәп сорашқа башлиди.

23 — Маңа сатқунлуқ қилғучи қолидики нанни тәхсигә Мән билән биллә чилиған кишидур. 24 Инсан Оғли Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк аләмдин өтиду. Лекин Униңға сатқунлуқ қилидиған кишиниң һалиға вай! У адәм туғулмиған болсичу кашки! — деди һәзрити Әйса.

25 Униңға сатқунлуқ қилмақчи болған Йәһуда:

— Устаз, мән әмәстимән? — дәп сориди. Һәзрити Әйса униңға:

— Дәл сән, — деди.

26 Улар тамақ йейишиватқанда, һәзрити Әйса бир нанни қолиға елип, Худаға шүкүр ейтқандин кейин, уни уштуп, шагиртлириға бөлүп бәрди вә:

— Елиңлар, йәңлар, бу Мениң теним, — деди.

**17. «Петир нан» нейти йәттә күн болуп, биринчи күни «Өтүп кетиш» нейти дәп атилиду. Бу күни йәһудийлар өйлиридә қой союп, петир нан билән йәйду.*

27 Андин қолиға бир җам елип, Худаға шүкүр ейтқандин кейин, уни
шагиртлириға сунуп:
— Һәммиңлар буниңдин ичиңлар. 28 Бу Мениң нурғун адәмләрниң
гуналириниң кәчүрүм қилиниши үчүн төкүлүп, Худаниң келиши-
мини түзидиған қенимдур. 29 Шуни билип қоюңларки, Худа Атамниң
Падишалиғида силәр билән бирликтә йеңичә шараптин ичмигичә,
бундақ шарапни һәргиз ичмәймән, — деди.
30 Улар мәдһийә нахшисини ейтқандин кейин талаға чиқип, Зәйтун
теғиға қарап кетишти.

Һәзрити Әйсаниң Петрусниң танидиғанлиғини ейтиши

31 Бу чағда һәзрити Әйса шагиртлириға:
— Бүгүн кечә һәммиңлар Мениң бешимға келидиған ишлар
сәвәвидин Мени ташлап кетисиләр, чүнки Муқәддәс Язмиларда Худа:

«Қойчини уруп өлтүримән,
Падидики қойлири терә-перән болуп кетиду», дегән.

32 Лекин Мән тирилгәндин кейин, Җәлилийәгә силәрдин бурун
баримән, — деди.
33 Петрус Униңға:
— Һәммиси Сизни ташлап кәтсиму, мән һәргиз ташлап кәтмәймән,
— деди.
34 — Билип қойғинки, бүгүн кечә ғораз чиллаштин бурун, сән Мән-
дин үч қетим танисән, — деди һәзрити Әйса.
35 Бирақ Петрус:
— Сиз билән биллә өлүшкә тоғра кәлсиму, Сиздин танмаймән, —
деди. Қалған шагиртларму шундақ дейишти.

Гетсиманә бағчисидики дуа-тилавәт

36 Кейин һәзрити Әйса шагиртлири билән биллә Гетсиманә дегән
бир йәргә кәлди. У шагиртлириға: «Мән у яққа берип дуа-тилавәт
қилип кәлгичә, мошу җайда олтирип туруңлар», дәп 37 Петрусни,
шундақла Зәбәдийниң икки оғли Яқуп вә Юһаннани биргә елип
маңди. Бу вақитта һәзрити Әйсани ғәм бесип, көңли қаттиқ беарам
болушқа башлиди. 38 У уларға:

— Җеним чиқип кетидиғандәк ғәм-қайғуға патти. Силәр бу йәрдә қелип, Мән билән бирликтә hошияр туруңлар, — деди [39]вә сәл нерирақ берип, йәргә баш қоюп дуа қилип:

— Әй Ата, мүмкин болса бу азап қәдиһини Мәндин жирақлаштурғайсән. Лекин бу иш Мениң әмәс, бәлки Сениң ирадәң бойичә болсун, — деди.

[40]У шагиртлириниң йениға қайтип кәлгинидә, уларниң үгдәп қалғанлиғини көрүп, Петрусқа:

— Мән билән биллә бирәр саатму hошияр туралмидиңларму?! [41]Езиқтурулуштин сақлиниш үчүн, сәгәк туруп дуа қилиңлар, ирадә халайду, лекин тән аҗиздур, — деди.

[42]Һәзрити Әйса иккинчи қетим берип, йәнә дуа қилип:

— Әй Ата, әгәр Мән бу азап қәдиһини ичмигичә бу қәдәһ Мәндин жирақлаштурулмиса, ундақта Сениң ирадәң бойичә болсун, — деди. [43]У шагиртлириниң йениға қайтип кәлгинидә, уларниң йәнә үгдәп қалғанлиғини көрди. Чүнки улар көзлирини ачалмай қалған еди.

[44]Шуниң билән һәзрити Әйса уларни ташлап үчинчи қетим берип, йәнә шу сөзләр билән дуа қилди.

[45]Кейин шагиртларниң йениға келип:

— Силәр техичә дәм елип ухлаватамсиләр? Инсан Оғлиниң гунакарларниң қолиға тапшурулидиған вақит-саати йетип кәлди. [46]Қопуңлар, кетәйли, мана Маңа сатқунлуқ қилидиған киши кәпту! — деди.

Һәзрити Әйсаниң тутқун қилиниши

[47]Һәзрити Әйсаниң сөзи аяқлашмастинла, он икки шагиртиниң бири болған Йәһуда кәлди. Униң йенида алий роһанийлар вә хәлиқ ақсақаллири тәрипидин әвәтилгән, қилич-тоқмақлар билән қураллanған зор бир топ адәм бар еди. [48]Һәзрити Әйсаға сатқунлуқ қилған Йәһуда уларға аллибурун: «Мән Кимни сөйсәм, һәзрити Әйса Шу. Силәр Уни тутуңлар», дегән вә сөйүш арқилиқ бәлгү бәрмәкчи болған еди. [49]У удул һәзрити Әйсаниң алдиға берип:

— Салам, Устаз, — дәп Уни сөйди.

[50]Һәзрити Әйса униңға:

— Бурадәр, қилидиғиниңни қил, — деди. Буниң билән һелиқи адәмләр йопурулуп келип, һәзрити Әйсаға қол селип, Уни тутқун қилди. [51]Һәзрити Әйсаниң йенидикиләрдин бири дәрһал қиличини суғуруп,

баш роһанийниң чакириға урди. Қилич чакарниң қулиғиға тегип, уни шилип чүширивәтти. [52]Һәзрити Әйса униңға:

— Қиличиңни қиниға сал, қилич көтәргәнләр қилич астида һалак болиду. [53]Яки Мени Худа Атамдин ярдәм алалмайду, дәп ойлап қалдиңму?! Халисам, У Маңа шу ан он икки түмәндин артуқ периштә әвәтиду. [54]Бирақ, әгәр Мән ундақ қилсам, Муқәддәс Язмилардики чоқум мошундақ болуши керәклиги тоғрисидики сөзләр қандақ әмәлгә ашсун? — деди.

[55]Андин һәзрити Әйса у адәмләргә қарап мундақ деди:

— Силәр қилич-тоқмақларни көтирип Мени тутқили кәпсиләр, Мени қарақчи көрүватамсиләр? Һәр күни мәркизий ибадәтхана һойлилирида олтирип тәлим берәттим. У чағда тутмидиңлар. [56]Амма бу ишларниң йүз бериши пәйғәмбәрләрниң Муқәддәс Язмиларда алдин-ала ейтқанлириниң әмәлгә ашурулуши болди.

Бу чағда шагиртлириниң һәммиси Уни ташлап қечип кетишти.

Алий кеңәшмидә сотлиниш

[57]Һәзрити Әйсани тутқун қилғанлар Уни баш роһаний Қаяпаниң алдиға елип беришти. Тәврат устазлири билән хәлиқ ақсақаллириму у йәрдә җәм болушқан еди. [58]Петрус һәзрити Әйсаға таки баш роһанийниң һойлисиғичә жиракtин әгишип барди вә ишниң нәтиҗисини көрүш үчүн ичкиригә кирип, қаравулларниң йенида олтарди. [59]Алий роһанийлар вә пүтүн алий кеңәшмә әзалири һәзрити Әйсани өлүм җазасиға мәһкүм қилиш үчүн, ялған испат издәтти. [60]Бир мунчә ялған гувачилар оттуриға чиққан болсиму, испат көрситип берәлмиди. Ахирда икки гувачи оттуриға чиқип:

[61]— Бу адәм: «Мән Худаниң ибадәтханисини бузуп ташлап, үч күн ичидә қайта ясап чиқалаймән» дегән, — деди.

[62]Баш роһаний орнидин туруп, һәзрити Әйсаға:

— Қени, җавап бәрмәмсән? Буларниң Сениң үстүңдин бәргән гувалиқлириға немә дәйсән? — деди. [63]Лекин һәзрити Әйса лам-җим демиди.

Баш роһаний Униңға:

— Мәңгү һаят Худа алдида қәсәм қилишиңни буйруймән. Ейтқин, Худа Оғли Қутқазғучи-Мәсиһ Сәнму? — деди.

[64]Һәзрити Әйса мундақ җавап қайтурди:

— Сизниң дегиниңиздәк. Лекин шуни билип қоюңки, буниңдин кейин силәр Инсан Оғлиниң қадир Худаниң оң йенида олтиридиғанлиғини вә көктики булутлар үстидә келидиғанлиғини көрисиләр.

65 Бу сөзни аңлиған баш роһаний тонлирини житип* ташлап:

— У Худаға күпүрлүк қилди. Әнди башқа һеч қандақ гувачиниң һаҗити қалмиди. Силәр Униң күпүрлүклирини аңлидиңлар. 66 Әнди буниңға немә дәйсиләр? — деди.

— Өлүм җазасиға тегишлик! — дәп җавап қайтурушти улар.

67 Буниң билән улар һәзрити Әйсаниң йүзигә түкүрүп, Униңға мушт атти. Бәзилири Уни качатлап:

68 — Әй Мәсиһ, Пәйғәмбәр болсаң, ейтип баққина, Сени ким урди? — дейишти.

Петрусниң һәзрити Әйсадин тениши

69 Петрус ташқиридики һойлида олтиратти. Бир хизмәткар қиз униң йениға келип:

— Сән җәлилийәлик Әйса билән бир едиңғу, — деди.

70 — Сениң немә дәватқанлиғиңни чүшәнмидим! — дәп инкар қилди Петрус һәммисиниң алдида.

71 Андин Петрус дәрвазиниң алдиға чиқти. Уни көргән йәнә бир хизмәткар қиз у йәрдә турғанларға:

— Бу адәм насирәлик Әйсаниң шериги еди, — деди.

72 Петрус қәсәм қилип:

— Мән У Адәмни тонумаймән, — дәп йәнә инкар қилди.

73 У йәрдә турғанлар бир аздин кейин Петрусниң йениға келип:

— Шүбһисизки, сән Әйсаниң шериклириниң бири. Тәләппузуңдин мана мән дәп чиқип туриду, — дейишти.

74 Петрус қәсәм қилип:

— У Адәмни тонумаймән. Болмиса мени Худа урсун! — деди.

Дәл шу чағда ғораз чиллиди. 75 Петрус һәзрити Әйсаниң: «Ғораз чиллаштин бурун, сән Мәндин үч қетим танисән!» дегән сөзини есигә елип, ташқириға чиқип қаттиқ жиғлап кәтти.

**65. Баш роһаний һәзрити Әйсани «күпүрлүк қилди», дәп қарап, өзиниң буниңға болған чөчүши вә ғәзивини ипадиләш үчүн, кийимлирини жиртқан. Һәзрити Әйсаниң Өзиниң Мәсиһ екәнлигини етирап қилиши Униң Худаға хас һоқуқ вә шөһрәт Мәндидур, дегәнлигидур.*

Йәһуданиң өлүши

27 Таң етиши билән, пүтүн алий роһанийлар билән хәлиқ
ақсақаллири мәслиһәтлишип, һәзрити Әйсани өлүмгә мәһкүм
қилдуруш үчүн бағлап, [2]һаким Пилатусқа тапшуруп бәрди.
[3]Һәзрити Әйсаға сатқунлуқ қилған Йәһуда һәзрити Әйсаниң өлүмгә
мәһкүм қилинғанлиғини көрүп, өз қилмишиға пушайман қилди вә
алий роһанийлар билән ақсақалларға оттуз күмүч тәңгини қайтуруп
берип:
[4]— Мән бегуна бир җанға замин болуп гуна өткүздүм, — деди.
— Бу сениң ишиң, бизниң немә каримиз? — дейишти улар.
[5]Йәһуда пулларни ибадәтханиниң ичигә чечивәтти вә у йәрдин
чиқип, есилип өлүвалди.
[6]Пулларни жиғивалған алий роһанийлар:
— Қан төкүш үчүн төләнгән бу тәңгиләрни ибадәтханиниң ғәзни-
сигә қоюш һарам, — дейишти. [7]Улар өз ара мәслиһәтлишип, бу пул-
лар билән яқа жутлуқларға мазарлиқ қилиш үчүн, хумданчиниң бир
парчә йерини сетивалди. [8]Шуниң үчүн бу йәр һазирғичә «Қанлиқ
йәр» дәп атилип кәлмәктә.
[9]Бу вақиә арқилиқ Йәрәмия пәйғәмбәр тәрипидин бурун ейтилған
мону сөзләр әмәлгә ашурулди:

«Улар исраил хәлқиниң Униң үчүн бәлгүлигән баһасини,
Йәни оттуз күмүч тәңгини елишти
[10]Вә Пәрвәрдигар маңа әмир қилғандәк,
Хумданчиниң йерини сетивелишқа хәшләшти».

Һәзрити Әйсаниң һаким Пилатусниң алдида сотлиниши

[11]Һәзрити Әйса һакимниң алдиға кәлтүрүлди. Һаким Униңдин:
— Сән йәһудийларниң Падишасиму? — дәп сориди.
— Ейтқиниңиздәк, — деди һәзрити Әйса.
[12]Алий роһанийлар вә ақсақаллар Униң үстидин әризә-шикайәт қил-
ғанда, У бир ғизму җавап бәрмиди. [13]Буниң билән Пилатус Униңға:
— Сениң үстүңдин қилинған шунчә көп шикайәтләрни аңлимай-
ватамсән? — деди. [14]Бирақ һәзрити Әйса уларниң биригиму җавап
бәрмиди. Һаким буниңға интайин һәйран қалди.

15 Һәр қетимлиқ «Өтүп кетиш» һейтида, һаким адити бойичә
халайиқ тәләп қилған бир мәһбусни қоюп берәтти. 16 Әйни вақитта
Бараббас исимлиқ нами чиққан бир мәһбус зинданда еди. 17 Хәлиқ
бир йәргә җәм болғанда, Пилатус улардин:
— Силәр үчүн кимни қоюп беришимни тәләп қилисиләр?
Бараббасниму яки Мәсиһ дәп аталған Әйсаниму? — дәп сориди.
18 Пилатус алий роһанийлар вә ақсақалларниң һәзрити Әйсаға
көрәлмәслик қилип Уни өзигә тапшуруп бәргәнлигини биләтти.
19 Пилатус сорақ минбиридә олтарғанда, аяли униңға:
— У бегуна Адәмгә тәгмәң. У түнүгүн кечә чүшүмгә кирип, көп
азапландим, — дәп хәвәр әвәтти.
20 Алий роһанийлар вә ақсақаллар болса хәлиқни күшкүртүп, һаким
Пилатустин Бараббасни қоюп беришни вә һәзрити Әйсани өлүмгә
мәһкүм қилишни тәләп қилдурди.
21 Һаким улардин йәнә:
— Силәр үчүн бу иккисиниң қайсисини қоюп беришимни тәләп
қилисиләр? — дәп сориди.
— Бараббасни, — дейишти улар.
22 — Ундақ болса, Мәсиһ дәп аталған Әйсани қандақ бир тәрәп
қилай? — деди Пилатус.
Һәммиси бир еғиздин:
— Уни чапрас яғачқа миқлитиң! — дейишти.
23 Пилатус:
— Немишкә? У зади немә җинайәт өткүзүпту? — дәп сориди.
Бирақ улар техиму қаттиқ вақиришип:
— Уни чапрас яғачқа миқлитиң! — дәп турувелишти. 24 Пилатус йәнә
сөзләшниң әһмийәтсиз екәнлигини, болмиса қалаймиқанчилиқ чиқидиғанлиғини көрүп, су елип, көпчиликниң алдида қолини жуйғач:
— Бу Адәмниң қениға мән җавапкәр әмәс, бу ишқа өзәңлар
җавапкәр болуңлар! — деди.
25 Пүтүн хәлиқ бир еғиздин:
— Униң қениниң җавапкәрлиги бизниң вә балилиримизниң үстидә
болсун! — дейишти.
26 Буниң билән Пилатус Бараббасни уларға чиқирип бәрди. Һәзрити
Әйсани болса қамчилатқандин кейин, чапрас яғачқа миқлаш үчүн
ләшкәрлиригә тапшурди.

Ләшкәрләрниң Һәзрити Әйсани мәсқирә қилиши

27 Кейин ләшкәрләр Һәзрити Әйсани Һаким ордисиға елип кирип,
пүтүн ләшкәрләр топини бу йәргә жиғди. 28 Улар Һәзрити Әйсани
ялиңачлап, учисиға шаһанә сөсүн рәңлик тон кийдүрүшти. 29 Тикән
шахлирини өрүп бир тажа ясап, бешиға кийдүрди вә оң қолиға
бир қомучни* тутқузди. Андин Униң алдиға тизлинип: «Яшисун
йәһудийларниң Падишаси!» дәп мәсқирә қилишти. 30 Униңға
түкүрүшти, қомучни елип Униң бешиға урушти. 31 Уни мана шундақ
мәсқирә қилғандин кейин, тонни салдуруп, учисиға өз кийимлирини
кийдүрди вә чапрас яғачқа миқлаш үчүн елип меңишти.

Һәзрити Әйсаниң чапрас яғачқа миқлиниши

32 Улар ташқириға чиққинида, Кирини шәһирилик Симун исимлиқ
бир кишини учритип, Һәзрити Әйса көтирип маңған чапрас яғачни
униңға мәҗбурий көтәргүзди. 33 Улар Голгота, йәни «Баш сүйәк» дегән
йәргә кәлгәндә, 34 Һәзрити Әйсаға ичиш үчүн дора арилаштурулған
шарап* бәрди, лекин Һәзрити Әйса уни тетип көрүп, ичкили унимиди.
35 Ләшкәрләр Һәзрити Әйсани чапрас яғачқа миқлиғандин кейин,
чәк ташлишип кийимлирини бөлүшүвалди. 36 Андин кейин у йәрдә
олтирип новәтчилик қилди. 37 Улар Һәзрити Әйсаниң бешиниң
жуқури тәрипигә «Бу йәһудийларниң Падишаси Әйса» дәп йезилған
бир гуна тахтисини асти.
38 Һәзрити Әйсадин башқа икки қарақчиму чапрас яғачқа миқлан-
ған болуп, бири униң оң йенидики, йәнә бири сол йенидики чапрас
яғачта еди. 39 У йәрдин өткәнләр башлирини чайқишип, Һәзрити
Әйсани Һақарәтләп:
40 — Қени, Сән ибадәтханини бузуп ташлап, үч күндә қайтидин
ясап чиқидиған Адәм едиңғу? Әнди Өзәңни қутқузғина! Худа Оғли
болсаң, чапрас яғачтин чүшүп бақкин! — дейишти.
41 Алий роһанийлар, Тәврат устазлири вә ақсақалларму Уни шундақ
мәсқирә қилип:
42 — Башқиларни қутқузуптикән, Өзини қутқузалмиди, исраилларниң
Падишасимиш техи! Әнди чапрас яғачтин чүшүп бақсунчу, андин

*29. Падишалиқ әңгүштәри болған шаһанә һаса сүпитидә.
*34. Ейтишларға қариғанда, чапрас яғачқа миқлинидиғанларға ағриқни пәсәйтиш мәхситидә дора арилаштурулған шарап берилидикән.

Униңға ишинәйли. [43]У Худаға ишинәтти, Худа Уни әзизлисә, қутқузуп бақмисунму! Чүнки У: «Мән Худа Оғли» дегән еди, — дейишти. [44]Һәзрити Әйса билән биллә чаприс яғачқа миқланған қарақчиларму Уни шундақ һақарәтләшти.

Һәзрити Әйсаниң өлүми

[45]Чүш вақти саат он иккидин саат үчкичә пүтүн зиминни қараңғулуқ басти. [46]Саат үчләрдә һәзрити Әйса жуқури аваз билән: «Ели, Ели, ләма шәвақтани?» йәни «Худайим, Худайим, Мени немишкә ташлавәттиң?» дәп вақириди.

[47]У йәрдә турғанларниң бәзилири буни хата аңлап:

— Бу адәм Илияс пәйғәмбәргә мураҗиәт қиливатиду, — дейишти.

[48]Уларниң ичидин бири дәрһал жүгрәп берип, бир парчә латини әкәлди. Андин уни әрзән үзүм шаравиға чилап, қомучниң учиға бағлап, һәзрити Әйсаға ичкүзмәкчи болди.

[49]Башқилар:

— Тохтап туруңлар, қарап бақайли, Илияс пәйғәмбәр келип Уни қутқузуп қалармикин? — дейишти.

[50]Һәзрити Әйса қаттиқ аваз билән йәнә бир вақиридидә, жан бәрди.

[51]Шу вақитта мәркизий ибадәтханидики пәрдә жуқуридин төвәнгә икки парчигә бөлүнүп житилди.* Зимин силкинип, ташлар йерилип, [52]қәбирләр ечилди. Һәзрити Әйса тирилгәндин кейин, бурун аләмдин өткән бир мунчә садақәтмән адәмләр тирилди. [53]Улар қәбирлиридин чиқти вә муқәддәс шәһәр Йерусалимға кирип, у йәрдә нурғун кишиләргә көрүнди.

[54]Һәзрити Әйсани күзәт қиливатқан йүз беши вә ләшкәрләр зиминниң силкиниши вә башқа һадисиләрни көрүп, интайин қорқушқан һалда:

— У һәқиқәтән Худа Оғли екән! — дейишти.

[55]У йәрдә йәнә вақиәни жирақтин көрүп турған бир мунчә аяллармu бар еди. Улар һәзрити Әйсаға хизмәт қилиш үчүн, Җәлилийә өлкисидин Униңға әгишип кәлгән еди. [56]Уларниң арисида мәждәллик Мәрийәм, Якуп билән Йүсүпниң аниси Мәрийәм, Зәбәдийниң оғуллириниң анисиму бар еди.

**51. Бу пәрдә ибадәтханидики әң муқәддәс җайни муқәддәс җайдин айрип туридиған пәрдә болуп, униң житилиши инсанларниң Худаниң алдиға баридиған йолиниң һәзрити Әйса тәрипидин ечилғанлиғини билдүриду.*

Һәзрити Әйсаниң дәпнә қилиниши

57 Күн петишқа йеқин араматиялиқ Йүсүп исимлиқ бир бай кәлди.
Уму һәзрити Әйсаниң шагиртлиридин еди. 58 У һаким Пилатусниң
алдиға берип, һәзрити Әйсаниң җәсидини тәләп қилди. Пилатус
җәсәтни униңға беришқа әмир қилди. 59 Йүсүп җәсәтни елип, пакиз
кәндир рәхт билән орап кепинлиди 60 вә уни өзи үчүн қияда ойдурған
йеңи қәбиргә қойди. Андин қәбирниң ағзиға йоған бир қорам ташни
домилитип қоюп кетип қалди. 61 Мәждәллик Мәрийәм билән йәнә
бир Мәрийәм болса у йәрдә, қәбирниң удулида олтиришти.

Қәбирни қоғдаш

62 Дәм елиш күниниң һарписи өткән еди. Униң әтиси алий роһанийлар билән пәрисийләр һаким Пилатусниң алдида җәм болушуп:
63 — Җанаплири, Әйсаниң һаят вақтида: «Мән өлүп үчинчи күни
тирилимән», дегини есимиздә. 64 Шуниң үчүн қәбирни үчинчи күнигичә қоғдаш үчүн әмир бәргәйсиз. Ундақ қилмиғанда, шагиртлири
келип җәсәтни оғрилап кетип, хәлиққә: «У өлүмдин тирилди», дейиши
мүмкин. У ялғанчилиқ алдинқисидинму бетәр болиду, — дейишти.
65 Пилатус уларға:
— Қоғдиғучи ләшкәр елип берип, қәбирни қурбиңларниң йетишичә қоғдаңлар, — деди. 66 Улар ләшкәрләр билән биллә берип, ташни
печәтләп, қәбирни муһапизәт астиға алди.

Һәзрити Әйсаниң тирилиши

28 Дәм елиш күни өтүп йәкшәнбә күни таң сүзүлгәндә, мәждәллик Мәрийәм билән йәнә бир Мәрийәм қәбирни йоқлап барди.
2 Туюқсиз қаттиқ йәр тәврәп кәтти, чүнки Рәбниң периштәлиридин
бири асмандин чүшүп, қәбиргә берип, ташни бир янға домилитип,
үстидә олтарған еди. 3 Периштәниң қияпити чақмақтәк, кийимлири
қардәк аппақ еди. 4 Қоғдиғучилар униңдин қорқуп титришип,
өлүктәк кетипла қалди.
5 Периштә аялларға мундақ деди:
— Қорқмаңлар! Силәрниң чапрас яғачқа миқланған һәзрити Әйсани
издәйдиғанлиғиңларни билимән. 6 У бу йәрдә әмәс; У Өзи ейтқандәк
тирилди. Келиңлар, У ятқан җайни көрүңлар. 7 Дәрһал берип Униң
шагиртлириға: «Һәзрити Әйса өлүмдин тирилипту. Җәлилийәгә

силәрдин авал баридикән, Уни шу йәрдә көридикәнсиләр», дәңлар. Мана мән силәргә ейтип бәрдим.

8Аяллар бир тәрәптин қорқса, йәнә бир тәрәптин зор хошаллиқ ичидә қәбирдин дәрһал кетип, жүгригән пети һәзрити Әйсаниң шагиртлириға хәвәр беришкә кетишти. 9Тосаттин һәзрити Әйса уларниң алдиға чиқип:

— Салам силәргә! — деди. Уларму алдиға берип, һәзрити Әйсаниң путиға есилип, Униңға сәждә қилди. 10Шу чағда һәзрити Әйса уларға:

— Қорқмаңлар! Берип қериндашлиримға хәвәр қилиңлар. Җәлилийәгә барсун, Мени шу йәрдә көриду, — деди.

Қоғдиғучиларниң хәвири

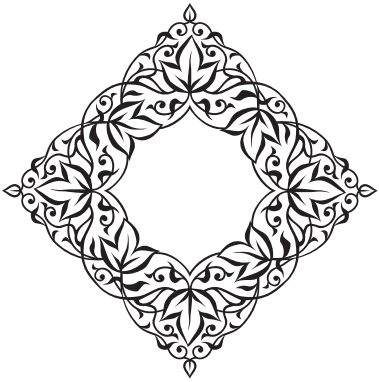
11Аяллар техи йолда кетиватқанда, қәбир қоғдиғучиларниң бәзилири шәһәргә кирип, болған вақиәләрниң һәммисини алий роһанийларға хәвәр қилди. 12Алий роһанийлар ақсақаллар билән бир йәргә жиғилип мәслиһәтләшкәндин кейин, ләшкәрләргә зор миқдарда пул берип:

13— Силәр: «Әйсаниң шагиртлири кечиси келип, биз ухлаватқанда, Униң җәсидини оғрилап әкетипту», дәңлар. 14Әгәр бу хәвәр һакимниң қулиғиға йетип қалса, биз ариға чүшүп, силәргә гәп кәлтүрмәймиз, — деди. 15Шундақ қилип, ләшкәрләр пулни алди вә уларниң дегини бойичә қилди. Бу ялған гәп-сөз бүгүнгичә йәһудийлар арисида тарқилип кәлмәктә.

Һәзрити Әйсаниң шагиртлириға көрүнүши

16Он бир шагирт һәзрити Әйса уларға ейтқан Җәлилийәдики таққа чиқишти. 17Улар һәзрити Әйсани көргинидә, Униңға сәждә қилишти, лекин бәзилири гуман ичидә еди. 18Һәзрити Әйса уларниң йениға келип, мундақ деди:

— Асманда вә йәр йүзидә пүтүн һоқуқ Маңа берилди. 19Шуниң үчүн берип пүткүл милләтләрни Мениң шагиртлирим қилип йетиштүрүңлар. Уларни Худа Ата, Униң Оғли вә Муқәддәс Роһниң нами билән чөмүлдүрүп, 20уларға Мән силәргә буйруған барлиқ әмирләргә әмәл қилишни үгитиңлар. Мән һәқиқәтәнму заман ахириғичә һәр дайим силәр билән биллә болимән.

Маркус баян қилған Хуш Хәвәр

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу китапниң муәллипи Маркустур. Гәрчә Маркус һәзрити Әйсаниң он икки шагиртиниң бири болмисиму, амма униң мәзкүр китави һәзрити Әйсаниң шагирти Петрусниң тәлимлиригә асаслинип йезилған.

Хуш Хәвәрни баян қилған башқа муәллипләр һәзрити Әйсаниң Рәббимиз екәнлигини көпирәк тәкитләп өткән болса, Маркус һәзрити Әйсаниң йәнә бир тәрипи, йәни инсанларниң Хизмәткари екәнлигини көпирәк тәкитлиған. Маркус китавида һәзрити Әйсаниң тәлими тоғрисида көп тохталмиған болуп, униң хатирилири һәзрити Әйсаниң әмәлий паалийәтлирини асас қилған. Китапниң мәркизий идеяси һәзрити Әйсаниң Инсан Оғли башқиларни Өзигә хизмәт қилдурғили әмәс, башқиларға хизмәт қилғили вә җенини пида қилиш төләмигә нурғун адәмләрни гунадин азат қилғили кәлгән, дегәндин ибарәт муһим тәлимигә муҗәссәмләшкән.

Маркусниң бу китави асасән йәһудий әмәс китапханларға қаритилған болғачқа, униңда йәһудийларниң йосун-қаидилири чүшәндүрүлгән.

Тезис:

1. Йәһия пәйғәмбәрниң һәзрити Әйсаниң йолини тәйярлиши (1-бап 1-8-айәтләр)
2. Һәзрити Әйсаниң чөмүлдүрүлүши вә синилиши (1-бап 9-13-айәтләр)
3. Һәзрити Әйсаниң Җәлилийәдики хизмити (1-бап 14-айәттин 9-бапқичә)
4. Һәзрити Әйсаниң Йерусалимға сәпири (10-бап)
5. Һәзрити Әйсаниң бу дуниядики һаятиниң ахирқи һәптиси (11-15-баплар)
6. Һәзрити Әйсаниң тирилиши вә шагиртлириға көрүнүши (16-бап)

Маркус баян қилған Хуш Хәвәр

Чөмүлдүргүчи Йәһияниң тәлим бериши

1 Худа Оғли* Әйса Мәсиһ тоғрисидики Хуш Хәвәр мундақ башлиниду: 2 Йәшая пәйғәмбәрниң Язмисида Худаниң мону сөзлири хатириләнгән:

«Мана алдиңда әлчимни әвәтимән.
У Сениң йолуңни алдин-ала тәйярлайду».
3 У болса «Баяванда: ‹Униң йоллирини түз қилиңлар!›» дәп
жар салидиған кишидур.

4 Дәрвәқә, чөмүлдүргүчи Йәһия чөл-баяванда пәйда болуп, кишиләргә:
— Яман йоллириңлардин йенип, товва қилиңлар! Товва қилғанлиғиңларни билдүрүш үчүн чөмүлдүрүшни қобул қилиңлар. Шундақ қилғанда, Худа силәрни кәчүрүм қилиду! — дәп жакалиди.

5 Кишиләр Йерусалим шәһиридин, жүмлидин пүтүн Йәһудийә өлкисидин униң алдиға келишип, гуналирини иқрар қилишти вә униң өзлирини Иордан дәриясида чөмүлдүрүшини қобул қилишти. 6 Йәһия пәйғәмбәр төгә жуңидин кийим кийгән, белигә көн тасма

*1. Худа Оғли — бу нам һәргизму Худа билән һәзрити Әйса оттурисидики җисманий җәһәттики ата-балилиқ мунасивәтни әмәс, бәлки роһий җәһәттики мунасивәтни билдүриду.

бағлиған еди. Йәйдиғини чекәткә билән явайи һәрә һәсили еди. [7]У мундақ дәп җакалатти:

— Мәндин кейин техиму қудрәтлик Бири келиду. Мән һәтта иңишип Униң айиғиниң жиплирини йешишкиму лайиқ әмәсмән! [8]Мән силәрни суғила чөмүлдүримән, лекин У силәрни Муқәддәс Роһқа чөмдүриду.

Һәзрити Әйсаниң чөмүлдүрүлүши вә синилиши

[9]Шу күнләрдә һәзрити Әйса Җәлилийә өлкисиниң Насирә шәһиридин келип, Йәһия пәйғәмбәр тәрипидин Иордан дәриясида чөмүлдүрүлди. [10]У судин чиқипла, асманниң ечилип, Муқәддәс Роһниң кәптәр һалитидә асмандин чүшүп, Өз үстигә қонуватқанлиғини көрди. [11]Андин асмандин Худаниң: «Сән Мениң сөйүмлүк Оғлум, Мән Сәндин хурсәнмән!» дегән авази аңланди.

[12]Муқәддәс Роһ һәзрити Әйсани шу ан чөл-баяванға елип кәлди. [13]У чөлдә қириқ күн туруп, шәйтан тәрипидин синалди. У явайи һайванатлар яшайдиған йәрдә болған шу җәриянда периштәләр Униң хизмитидә болди.

Һәзрити Әйсаниң төрт белиқчини чақириши

[14]Йәһия пәйғәмбәр тутқун қилинғандин кейин, һәзрити Әйса Җәлилийә өлкисиниң һәр қайси җайлириға берип: [15]«Вақит-саат йетип кәлди. Худаниң Падишалиғи намайән болуш алдида туриду! Шуңа товва қилиңлар, Хуш Хәвәргә ишиниңлар!» дәп Худаниң Хуш Хәвирини җакалашқа башлиди.

[16]Бир күни һәзрити Әйса Җәлилийә көли бойида кетиветип, Симун билән иниси Әндәрни көрди. Улар белиқчи болуп, көлгә тор селивататти. [17]Һәзрити Әйса уларға:

— Маңа әгишиңлар, Мән силәрни белиқ тутушниң орниға Маңа адәм тутидиған қилимән, — деди. [18]Улар шу ан белиқ торлирини ташлап, һәзрити Әйса билән маңди. [19]Көл бойида бир аз маңғандин кейин, һәзрити Әйса Зәбәдийниң оғуллири Якуп билән Юһаннани көрди. Улар кемидә торлирини оңшавататти. [20]Һәзрити Әйса дәрһал уларни шагиртлиққа чақирди. Улар атиси Зәбәдийни ялланған ишчилар билән биллә кемидә қалдуруп, өзлири һәзрити Әйса билән маңди.

Җин чаплашқан адәмниң сақайтилиши

21 Улар Кәпәрнаһум шәһиригә кирди. Дәм елиш күни һәзрити
Әйса ибадәтханиға кирип, тәлим беришкә башлиди. 22 Халайиқ Униң
тәлимлиригә һәйран қелишти. Чүнки һәзрити Әйсаниң тәлимати
Тәврат устазлириниңкидин пәриқлəнгән болуп, У Худадин кәлгән
алаһидә һоқуқ билән тәлим бәрди.
23 Ибадәтханида җин чаплашқан бир киши бар еди. Дәл шу чағда у:
24 — Әй насирәлик Әйса, биз билән кариң болмисун! Бизни йоқат-
мақчимусән? Мән Сениң Кимлигиңни билимән. Сән Худаниң әвәткән
Муқəддисисән! — дəп вақирап кәтти.
25 Һәзрити Әйса уни сөзлитиватқан җинға буйруқ қилип:
— Ағзиңни жум, бу адәмниң тенидин чиқ! — деди.
26 Җин һелиқи адәмниң бәдинини қаттиқ тартиштурди вә пәрият
көтәргиничә униң тенидин чиқип кәтти.
27 Буниңдин һәйран болған көпчилик бир-биригә:
— Бу қандақ иш? Бу йеңила бир тәлимғу! У дәрвәқә җинларға
буйруқ қилиш һоқуқиға егә екән! Уларму Униң сөзигә бойсунидикән,
— дейишти. 28 Буниң билән һәзрити Әйса тоғрисидики хәвәрләр
тезликтə пүтүн Җəлилийə өлкисигə тарқалди.

Һәзрити Әйсаниң нурғун бемарларни сақайтиши

29 Һәзрити Әйса ибадәтханидин чиқипла, Симун вә Әндәр билән
биллə уларниң өйигə барди. Яқуп вə Юһаннаму улар билән биргə
барди. 30 Симунниң қейинаниси қизитма ичидə ятатти. Униң әһвали
һәзрити Әйсаға дəрһал мəлум қилинди. 31 Һәзрити Әйса бемарниң
қешиға кирип, қолидин тутуп йөләп, өрə турғузди. Аялниң қизитмиси
дəрһал йенип, уларни күтүшкə башлиди.
32 Кәчқурун күн патқанда, кишиләр барлиқ бемарларни вə җин чаплаш-
қанларни һəзрити Әйсаниң алдиға елип келишти. 33 Пүтүн шəһəрдикиләр
ишик алдиға топлашқан еди. 34 Һəзрити Әйса һəр хил кесəлləргə
гириптар болған нурғун кишиләрни сақайтти. Нурғун кишиләрниң
тенидики җинларни һайдап, җинларниң Өзи һəққидə еғиз ечишиға йол
қоймиди. Чүнки җинлар һəзрити Әйсаниң Ким екəнлигини билишəтти.

Җəлилийəдə тəлим бериш

35 Əтиси əтигəн таң техи сүзүлмəстинла, һəзрити Әйса орнидин

туруп, шәһәр сиртидики хали бир йәргә берип, дуа-тилавәт қилди. 36Симун билән униң һәмралири һәзрити Әйсани издәп чиқип, 37Уни тапқанда:

— һәммиси Сизни издишиватиду! — дейишти. 38Бирақ һәзрити Әйса уларға:

— Йеқин әтраптики йезиларғиму бармисақ болмайду. У йәрдиму Худаниң сөзини йәткүзүшүм керәк. Чүнки Мән мошу иш билән кәлдим, — деди. 39Шундақ қилип, һәзрити Әйса Җәлилийә өлкисиниң һәммә йеригә берип, ибадәтханиларда тәлим бәрди һәм кишиләрниң тенидики җинларни һайдиди.

Һәзрити Әйсаниң мохо кесәлни сақайтиши

40Мохо* кесилигә гириптар болған бир киши һәзрити Әйсаниң алдиға келип, тизлинип туруп:

— Тәхсир, әгәр халисиңиз, мени кесилимдин сақайтип пак қилғайсиз! — дәп ялвурди.

41Ичи ағриған һәзрити Әйса қолини униңға тәккүзүп туруп:

— Халаймән, пак болғин! — девиди, 42у адәм шу ан мохо кесилидин сақийип, пак-пакиз болди. 43-44Һәзрити Әйса униңға:

— Һазир бу ишни һеч кимгә ейтма, лекин удул мәркизий ибадәтханиға берип, роһанийға өзәңниң сақайғанлиғиңни көрсәт. Андин буни башқиларға испатлаш үчүн, Муса пәйғәмбәрниң әмри бойичә мохо кесилидин сақайғанлар қилишқа тегишлик қурванлиқни қил, — дәп уни қаттиқ агаһландуруп йолға салди.

45Бирақ у адәм чиқип, бу ишни һәммә йәргә йейивәтти. Нәтиҗидә халайиқниң Өзиниң әтрапиға топлинивалмаслиғи үчүн, һәзрити Әйса һеч қандақ шәһәргә ашкарә баралмай, шәһәр сиртидики хали җайларда турушқа мәҗбур болди. Шундақтиму һәр йәрдин кәлгән хәлиқ Уни йәнила издәп турди.

Һәзрити Әйсаниң паләч адәмни сақайтиши

2 Бир нәччә күндин кейин, һәзрити Әйса Кәпәрнаһумдики бурун турған өйгә йәнә кәлди. Униң кәлгәнлиги тоғрисидики хәвәр тарқилиш биләнла, 2у йәргә шунчилик көп адәм жиғилдики, һәтта

*40. *Мохо кесили — бир хил қорқунучлуқ терә кесили болуп, йәһудийлар бу хил кесәлгә гириптар болғанларни «напак», дәп қаратти.*

ишик алдидиму пут қойғидәк йәр қалмиған еди. Һәзрити Әйса уларға Худаниң сөзини йәткүзүвататти. [3]Шу чағда Униң йениға паләч бир адәмни төрт киши көтирип елип кәлди. [4]Улар адәмниң толилиғидин һәзрити Әйсаниң йениға баралмай, У тәлим бериватқан өйниң өгүзини тешип, бемарни ятқан орун-көрписи билән һәзрити Әйсаниң алдиға чүшәрди. [5]Уларниң ишәнчини көргән һәзрити Әйса һелиқи паләчкә:

— Оғлум, сениң гуналириң кәчүрүм қилинди, — деди.

[6]У йәрдә олтарған бәзи Тәврат устазлири көңлидә: [7]«Бу адәм немә үчүн мундақ дәйду? Бу күпүрлүкку! Худадин башқа һеч кимниң гуналарни кәчүрүм қилиш һоқуқи йоққу!» дейишти.

[8]Уларниң немә ойлаватқанлиғини шу ан билгән һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Силәр буни немә үчүн күпүрлүк дәйсиләр? [9]«Гуналириң кәчүрүм қилинди!» дейиш асанму яки «Орнуңдин тур, орун-көрпәңни жиғиштуруп маң!» дейишму? Әлвәттә, ейтмақ асан, қилмақ тәс. [10]Амма һазир Инсан Оғлиниң* йәр йүзидә гуналарни кәчүрүм қилиш һоқуқиға егә екәнлигини испатлап берәй, — деди. Андин паләч кесәлгә:

[11]— Орнуңдин тур, орун-көрпәңни жиғиштуруп өйүңгә қайт! — дәп буйриди. [12]Һелиқи адәм орнидин дәс туруп, орун-көрписини жиғиштурди вә һәммисиниң көз алдида өйдин чиқип кәтти. Һәйран қалған халайиқ Худани мәдһийилишип:

— Бундақ ишни әзәлдин көрүп бақмиған едуқ, — дейишти.

Һәзрити Әйсаниң Лавийни шагиртликқа чақириши

[13]Һәзрити Әйса йәнә көл бойиға қарап маңди. Нурғун кишиләр Униң әтрапиға топлишивалди. Һәзрити Әйса уларға тәлим бәрди.

[14]Һәзрити Әйса йолдин өтүп кетиветип, баж жиғидиған җайда олтарған Алфайниң оғли Лавийни көрүп, униңға:

— Маңа әгәшкин, — деди. Лавий орнидин туруп, Униңға әгәшти.

[15]Кейин һәзрити Әйса Лавийниң өйидә меһмандарчилиқта болуватқанда, тәклип қилинған нурғун баҗгирлар* вә шулардәк гунакар, дәп

**10. Муқәддәс Язмиларда «Инсан Оғлидин» ибарәт Әвәтилгүчиниң Худаниң күч-қудрити вә шан-шәриви билән асмандин чүшүп, пүткүл инсанларни мәңгү башқуридиғанлиғи алдин-ала ейтилған. Һәзрити Әйса бу намни Өзи һәққидә ишләткән.*

**15. Баҗгир — Исраилни ишғал қилған римлиқлар үчүн өз хәлқидин баж жиғип беридиған вә шу сәвәптин хәлиқниң нәпритигә учриған йәһудийлар.*

қаралған бир қисим кишиләрму һәзрити Әйса вә шагиртлири билән һәмдәстихан болди. Һәзрити Әйсаға әгәшкәнләр ичидә гунакар дәп қаралған бундақ кишиләр хелә көп еди. [16]Пәрисий* диний еқимидики бәзи Тәврат устазлири Униң гунакар дәп қаралғанлар вә бажғирлар билән бир дәстиханда олтарғанлиғини көрүп, шагиртлириға:

— Униң бажғир вә гунакарлар билән бир дәстиханда олтарғини қандақ гәп?! — дейишти. [17]Буни аңлиған һәзрити Әйса уларға:

— Сағлам адәм әмәс, бәлки кесәл адәм тевипқа муһтаждур. Мән өзлирини дурус һесаплайдиғанларни әмәс, бәлки өзлириниң гуналирини тонуйдиғанларни чақирғили кәлдим, — деди.

Кониға есиливалмаслиқ

[18]Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлири билән пәрисийләр роза тутатти. Бәзи кишиләр һәзрити Әйсаниң алдиға келип:

— Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлири вә пәрисийләр роза тутиду, Сизниң шагиртлириңиз немишкә тутмайду? — дәп соришти.

[19]Һәзрити Әйса җавабән мундақ деди:

— Тойи болуватқан жигит техи той зияпитидә турған чағда, меһманлар һәсрәт чекиватқан адәмләрдәк роза тутса қандақ болғини?! Әлвәттә болмайду! [20]Амма жигитниң улардин елип кетилидиған күни келиду, әйнә шу чағда улар қайғу-һәсрәт чәккинидин роза тутиду.

[21]Һеч ким кона көйнәккә киришип кетидиған йеңи рәхттин ямақ салмайду. Ундақ қилса, кийим жуюлғанда йеңи ямақ киришип, кийимни житип ташлайду. Нәтиҗидә житиқ техиму йоғирип кетиду.

[22]Шуниңдәк, һеч ким йеңи шарапни кона тулумға қачилимайду. Әгәр ундақ қилса, йеңи шарапниң көпүши билән тулум йерилидудә, шарапму, тулумму кардин чиқиду. Шуниң үчүн йеңи шарапни йеңи тулумларға қачилаш керәк.

Дәм елиш күни һәққидики мәсилә

[23]Бир дәм елиш күни һәзрити Әйса буғдайлиқтин өтүп кетивататти, биллә кетиватқан шагиртлири башақларни үзүвелип, йейишкә башлиди. [24]Пәрисийләр һәзрити Әйсаға:

**16. Пәрисийләр — йәһудий диниға тәвә болған, Тәврат түзүмлиригә қаттиқ риайә қилидиған диний еқимдики кишиләр.*

— Шагиртлириңиз немишкә дәм елиш күни чәкләнгән ишни* қилиду, — дейишти.

25 Һәзрити Әйса уларға:

— Падиша Давут вә униң һәмралириниң ач вә муһтаҗлиқта қалғанда қандақ қилғанлиғини Муқәддәс Язмилардин оқумиғанму? 26 Баш роһаний Авиятарниң вақтида падиша Давут ибадәтханидики муқәддәс җайға кирип, Худаға аталған нанларни роһанийдин сорап йегән һәм һәмралириғиму бәргән. Һалбуки, бу нанларни роһанийлардин башқа һәр қандақ кишиниң йейиши Тәврат қануниға хилап еди, — деди. 27 Һәзрити Әйса уларға йәнә:

— Инсан дәм елиш күни үчүн әмәс, дәм елиш күни инсан үчүн яритилди. 28 Шуниң үчүн Мән Инсан Оғли дәм елиш күниниңму Егисидурмән, — деди.

Қоли қуруп кәткән бемарниң сақайтилиши

3 Һәзрити Әйса йәнә ибадәтханиға кирди. Ибадәтханида бир қоли қуруп кәткән бир адәм бар еди. 2 Бәзиләр һәзрити Әйсаниң үстидин әризә қилиш үчүн банә издәш мәхситидә Униң дәм елиш күниму кесәл сақайтидиған яки сақайтмайдиғанлиғини пайлап жүрүшәтти. 3 Һәзрити Әйса қоли қуруп кәткән кесәлгә:

— Орнуңдин туруп, алдиға чиқ! — деди.

4 Андин ибадәтханидикиләрдин:

— Қандақ қилиш Тәврат қануниға уйғун? Дәм елиш күни яхшилиқ қилишму яки яманлиқ қилишму? Җанни қутқузушму яки һалак қилишму? — дәп сориди. Улар зуван сүрүшмиди.

5 Һәзрити Әйса әтрапидикиләргә ғәзәп билән көз жүгәртти. Уларниң тәрсалиғи Уни ечиндурған еди. Андин кейин У һелиқи кишигә:

— Қолуңни узарт! — деди. У адәм қолини узитиши биләнла қоли әслигә кәлди. 6 Буниң билән пәрисийләр ташқириға чиқип, һәзрити Әйсани қандақ қилип йоқитиш һәққидә Һирод падишаниң тәрәпдарлири билән мәслиһәтлишишкә башлиди.

**24. Йәһудийларниң әнъәниси бойичә дәм елиш күни хаман тепиш қаидиғә хилап еди. Пәрисийләр шагиртларниң данларни йейиш үчүн ақлишини хаман тәпкәнлик, дәп қариған. Әмәлиятта мәнъий қилинғини башақларни үзүвелип йейиш әмәс, бәлки зираәтләргә оғақ селиштур.*

Көл бойидики халайиқ

7 Һәзрити Әйса шагиртлири билән биллә у йәрдин айрилип көл
бойиға кәтти, Җәлилийә өлкисидин нурғун халайиқ Униңға әгишип
барди. 8 Униң қилған ишлирини аңлиған йәнә нурғун халайиқ
Йерусалим шәһири, пүтүн Йәһудийә өлкиси, Идумея өлкиси, Иордан
дәриясиниң қарши тәрипи, Тир вә Сидон шәһәрлириниң әтрапидики
жайлардин сәлдәк еқип, Униң алдиға келишти. 9 Һәзрити Әйса
халайиқниң арисида қистилип қалмаслиқ үчүн, шагиртлириға кичик
бир кемә тәйярлап қоюшни буйриди. 10 Чүнки У нурғун бемарларни
сақайтқачқа, һәр хил кесәлликләргә гириптар болғанларниң һәммиси
Униң учисини силавелиш үчүн қистишип келишкән еди. 11 Қачанла
болмисун, жин чаплишивалғанлар һәзрити Әйсани көрсә, Униң
айиғиға баш қоюп: «Сән Худа Оғлисән!» дәп вақиришатти. 12 Лекин
һәзрити Әйса уларға Өзиниң Ким екәнлигини ашкарилимаслиқни
қаттиқ жекиләтти.

Һәзрити Әйсаниң он икки әлчини таллиши

13 Һәзрити Әйса бир таққа чиқип, Өзи халиған кишиләрни йениға
чақирди. Чақирғанлар Униң йениға келишти. 14 Һәзрити Әйса улар-
дин он икки кишини әлчи дәп атап, уларни Өзи билән биллә болуш,
Худаниң сөзини йәткүзүш 15 вә жинларни һайдаш һоқуқиға егә
қилиш үчүн таллиди.

16 Бу он икки киши: Симун (һәзрити Әйса уни Петрус дәпму атиған),
17 Зәбәдийниң оғли Якуп вә униң қериндиши Юһанна (һәзрити Әйса
уларни «Бени рәгәш», йәни «Гүлдүрмома оғуллири» дәпму атиған),
18 Әндәр, Филип, Бартоломай, Мәтта, Томас, Һалпайниң оғли Якуп,
Тадай, вәтәнпәрвәр дәп аталған Симун 19 вә һәзрити Әйсаға сатқунлуқ
қилидиған Йәһуда Ишқарийотлардин ибарәт.

Һәзрити Әйса шәйтандин күчлүктур

20 Һәзрити Әйса өйгә қайтип кәлгәндин кейин, у йәргә йәнә шунчә
нурғун халайиқ топландики, һәзрити Әйса билән шагиртлириниң
ғизалинишқиму чолиси тәгмиди. 21 Һәзрити Әйсаниң аилисидикиләр
буни аңлап, Уни қайтуруп кәлгили беришти. Чүнки улар Уни
«Әқилдин езипту», дәп ойлашқан еди.

22 Йерусалимдин кәлгән Тәврат устазлири болса «Униңға шәйтан
чаплишивапту», «У җинларни уларниң башлиғи болған шәйтанға
тайинип һайдайдикән», дейишәтти.
23 Шуниң үчүн һәзрити Әйса Тәврат устазлирини йениға чақирип,
уларға тәмсилләр билән мундақ деди:
— Шәйтан шәйтанни қандақму қоғлисун? 24 Әгәр бир дөләттикиләр
икки груһқа бөлүнүп соқушса, у дөләт пут тирәп туралмайду. 25 Бир
аилидикиләр өз ара җедәл-мажра қилишса, у аилә вәйран болуштин
сақлиналмайду. 26 Шуниңға охшаш, шәйтанму өз-өзигә қарши чиқип,
өз башқурушида болған җинлар билән соқушса, уму пут тирәп
туралмайду, җәзмән һалак болиду. 27 Һеч ким қавул адәмниң өйигә
кирип, униң мелини булап кетәлмәйду. Пәқәт шу қавул адәмни
бағлалиғанларла униң өйини булаң-талаң қилалайду.
28 Билип қоюңларки, инсанларниң өткүзгән гунайи вә қилған
күпүрлүклириниң һәммисини кәчүрүшкә болиду. 29 Лекин Муқәддәс
Роһқа күпүрлүк қилған адәм һәргиз кәчүрүм қилинмайду, чүнки у
адәм мәңгү кәчүрүм қилинмайдиған гуна қилған болиду.
30 Һәзрити Әйса бу сөзләрни бәзиләрниң «Униңға җин чаплишипту»
дегинигә қарита ейтқан еди.

Һәзрити Әйсаниң аниси вә инилири

31 Шу чағда һәзрити Әйсаниң аниси билән инилири кәлди. Улар
ташқирида туруп, Уни чақиришқа адәм киргүзди. 32 Һәзрити Әйсаниң
әтрапида олтарған җамаәттин бәзилири:
— Аниңиз, инилириңиз {вә сиңиллириңиз} сизни сиртта чақири-
ватиду, — дейишти.
33 Һәзрити Әйса буниңға җавабән:
— Кимләр Мениң анам вә инилирим? — деди. 34 Андин У чөрисидә
олтарғанларға қарап мундақ деди:
— Мана булар Мениң анам вә инилирим! 35 Чүнки ким Худаниң
ирадисигә әмәл қилса, шу Мениң ака-иним, һәдә-сиңлим вә анамдур.

Уруқ чечиш тоғрисидики тәмсил

4 Һәзрити Әйса йәнә көл бойида хәлиққә тәлим беришкә башлиди.
Униң әтрапиға топланған халайиқ интайин көп болғачқа, У
бир кемигә чиқип олтарди. Халайиқ болса көл бойида турушатти.

2Һәзрити Әйса уларға тәмсил билән нурғун һекмәтләрни үгәтти. У тәлимидә мундақ деди:

3— Қулақ селиңлар! Бир дехан уруқ чачқили етизиға чиқипту. 4Чачқан уруқлириниң бәзилири чиғир йол үстигә чүшүпту, қушлар келип уларни йәп кетипту. 5Бәзилири тописи кам ташлиқ йәрләргә чүшүпту. Тописи непиз болғанлиқтин, тезла үнүп чиқипту, 6лекин чоңқур йилтиз тартмиғачқа, күн чиқиш билән солишип қуруп кетипту. 7Бәзилири тикәнләрниң арисиға чүшүпту, тикәнләр өсүп майсиларни бесивапту. Нәтиҗидә майсилар һосул берәлмәпту. 8Бәзилири болса үнүмлүк топиға чүшүпту. Улар үнүп чиққандин кейин, өсүп чоң болуп, яхши һосул берипту. Уларниң бәзилири оттуз, бәзилири атмиш, йәнә бәзилири болса йүз һәссә һосул берипту.

9Һәзрити Әйса йәнә мундақ деди:

— Бу сөзләрни қулиғиңларда чиң тутуңлар!

Тәмсилләрниң мәхсити

10Халайиқ кәткәндин кейин, һәзрити Әйсаниң он икки шагирти билән әгәшкүчилири Униңдин тәмсилләрниң мәнасини сорашти. 11Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Худаниң Падишалиғиниң сири силәрниң билишиңларға берилди. Лекин Падишалиқниң сиртидикиләргә һәммә иш тәмсилләр билән уқтурулиду. 12Буниң билән Худаниң мону сөзлири әмәлгә ашурулди:

«Қилғанлиримға қарайду, қарайду, мәнасини уқмайду.
Сөзлиримни аңлайду, аңлайду, чүшәнмәйду.
Ундақ болмисиди, Маңа қайтатти.
Мәнму уларни кәчүрүм қилаттим».

Уруқ чечиш тоғрисидики тәмсилниң чүшәндүрүлүши

13Андин һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Силәр мошу тәмсилниму чүшәнмидиңларму? Ундақта, башқа тәмсилләрни қандақму чүшинисиләр? 14Дехан чачқан уруқ Худаниң сөзидур. 15Чиғир йолға чүшкән уруқлар мундақ адәмләргә тәмсил қилинған болуп, Улар Худаниң сөзини аңлиған һаман шәйтан келип, уларниң қәлбигә чүшкән сөзни елип кетиду. 16Тописи кам ташлиқ

йәрләргә чүшкән уруқлар мундақ кишиләргә тәмсил қилинған. Улар Худаниң сөзини аңлиған һаман хошаллиқ билән қобул қилиду. [17]Һалбуки, Худаниң сөзи уларда йилтиз тартмиғачқа, улар узунға бәрдашлиқ берәлмәйду. Худаниң сөзигә ишәнгәнлигидин қийинчилиқ яки зиянкәшликкә учриса, дәрһал Худа йолидин чәтнәп кетиду. [18]Йәнә бәзи кишиләр болса тикәнликкә чүшкән уруқларға тәмсил қилинған. [19]Ундақ кишиләрниң көңлигә бу дунияниң әндишилири, байлиқниң езиқтуруши вә башқа нәрсиләргә болған һәвәсләр киривелип, Худаниң сөзини боғуветидудә, улар һосулсиз қалиду. [20]Йәнә бәзи кишиләр үнүмлүк топиға чүшкән уруқларға тәмсил қилинған. Улар Худаниң сөзини аңлап, қобул қилиду. Худаниң сөзи уларда оттуз, атмиш, һәтта йүз һәссә һосул бериду.

Дас астидики чирақ

[21]Һәзрити Әйса уларға йәнә мундақ деди:

— Ким чирақни йеқип, уни дас яки каривәт астиға йошуруп қойиду? У әлвәттә чирақни чирақдан үстигә қоймамду? [22]Һәр қандақ мәхпий иш ашкариланмай қалмайду; йошурун тутулған һәр қандақ иш паш болмай қалмайду. [23]Бу сөзләрни қулиғиңларда чиң тутуңлар!

[24]Аңлиғанлириңларға зеһин қоюңлар! Силәр қанчилик көп зеһин қойсаңлар, силәргә шунчә көп чүшәнчә берилиду, һәтта йетип ашқидәкму берилиду. [25]Чүнки кимдә әқил-парасәт болса, униңға техиму көп берилиду. Лекин кимдә әқил-парасәт болмиса, униңда бар болғиниму елип кетилиду.

Үнгән уруқ тоғрисидики тәмсил

[26]Кейин һәзрити Әйса мундақ деди:

— Худаниң Падишалиғи йәнә буниңға охшайду: Дехан топиға уруқ чачиду. [27]У кечиси ухлайду, күндүзи туриду. Уруқ үнүп йетишиду. Лекин у дехан қандақсигә бундақ болғанлиғини билмәйду. [28]Топа тәбиий һалда һосул бериду. Уруқ авал үниду, кейин баш чиқириду, ахирда башақлар толуқ дан тутиду. [29]Дан пишип йетилгәндә, у дехан дәрһал оғақ салиду, чүнки һосул жиғиш вақти кәлгән болиду.

Қича уруғи тоғрисидики тәмсил

[30]Һәзрити Әйса йәнә мундақ деди:

— Худаниң Падишалиғини немигә охшитай? Қандақ бир тәмсил билән сүрәтләп берәй? 31У гоя бир тал қича уруғиға охшайду. Қича уруғи пүтүн уруқларниң ичидә әң кичик болсиму, 32терилғандин кейин, һәр қандақ зираәттин егиз өсүп* шундақ шахлайдуки, қушларму униң сайисидә угилайду.

33Һәзрити Әйса Худаниң сөзини буниңға охшаш нурғун тәмсилләр билән җамаәт чүшинәлигидәк қилип чүшәндүрәтти. 34Тәмсил кәлтүрмәй туруп һеч қандақ тәлим бәрмәтти. Өз шагиртлири билән ялғуз қалғинида, уларға һәммини чүшәндүрүп берәтти.

Һәзрити Әйсаниң боранни тохтитиши

35У күни кәчқурун һәзрити Әйса шагиртлириға:

— Көлниң у қетиға өтәйли, — деди. 36Шагиртлар халайиқтин айрилип, һәзрити Әйса олтарған кемигә чүшүп, Уни елип жүрүп кетишти. Улар билән биллә маңған башқа кемиләрму бар еди. 37Қаттиқ боран чиқип, долқунлар шундақ урдики, кемигә су тошай дәп қалған еди. 38Һәзрити Әйса кеминиң аяқ тәрипидә ястуққа баш қоюп уйқиға кәткән еди. Шагиртлар Уни ойғитип:

— Устаз, биз ғәриқ болуш алдида туруватсақ, кариңиз йоқму? — дейишти.

39Һәзрити Әйса орнидин туруп, боранға буйруқ қилди вә долқунларға: «Тохта! Тиничлан!» деди. Буниң билән боран тохтап, долқун пәсләп, җим-җит болуп қалди.

40Һәзрити Әйса шагиртлириға:

— Неманчә қорқисиләр! Техичә ишәнчиңлар йоқму? — деди.

41Улар болса қаттиқ қорқунуч ичидә бир-биригә:

— Бу Адәм зади Кимду? Һәтта боран вә долқунларму Униң гепини аңлайдикән һә! — дәп кетишти.

Җин чаплашқан герасалиқ адәмниң сақайтилиши

5 Улар көлниң у қетидики герасалиқлар туридиған йәргә барди. 2Һәзрити Әйса кемидин чүшүши биләнла, җин чаплашқан бир адәм гөр қилинидиған өңкүрләрниң биридин чиқип, Униң алдиға жүгәрди. 3У адәм өңкүрләрни макан тутқан болуп, һеч ким уни

**32. Бу йәрдә тилға елинған қича Оттура Шәриқтә өсидиған, яхши өскәндә һәтта үч метрдин ешип кетидиған өсүмлүкни көрситиду.*

һәтта зәнҗир биләнму бағлап қоялматти. [4]Бир нәччә қетим қоллири зәнҗирлинип, путлириға кишәнләр селинған болсиму, зәнҗирләрни үзүп, кишәнләрни чеқивәткән еди. Һеч ким уни бойсундуралмиған еди. [5]Кечә-күндүз мазарлиқ вә далаларда вақирап-җақирап жүрәтти. Өз-өзини таш билән уруп яриландуратти.

[6]У һәзрити Әйсани жирақтин көрүп, жүгригән пети Униң алдиға берип, йәргә баш қойди [7]вә қаттиқ вақирап:

— Улуқ Худа Оғли Әйса, ишимға арилашма! Худа алдида Сәндин өтүнүп сораймәнки, мени қийнима! — деди. [8]Сәвәви һәзрити Әйса: «Һәй җин, бу адәмниң тенидин чиқ!» дәп буйруған еди.

[9]Андин һәзрити Әйса бу адәмдин:

— Исмиң немә? — дәп сориди.

— Исмим «Миңлиған», чүнки санимиз көп, — дәп җавап бәрди бу адәмни сөзлитиватқан җин [10]вә һәзрити Әйсадин өзлирини у зиминдин чиқиривәтмәсликни тәләп қилип, көп өтүнүп ялвурди.

[11]Шу әтраптики тағ бағрида чоң бир топ тоңғуз падиси озуқлинип жүрәтти. [12]Җинлар һәзрити Әйсаға:

— Бизни мошу тоңғуз падисиға һайдавәткин, уларниң ичигә кирип кетишқә иҗазәт бәргин, — дәп ялвурушти. [13]Һәзрити Әйсаниң иҗазити билән җинлар чиқип, тоңғузларниң тенигә кирип кәтти. Икки миңға йеқин тоңғуз терә-перән болуп, жүгригән пети тик ярдин чүшүп, көлгә ғәриқ болди.

[14]Тоңғуз баққучилар у йәрдин қечип шәһәр-йезиларда бу хәвәрни тарқатти. Халайиқму әһвални көргили чиқишти. [15]Улар һәзрити Әйсаниң йениға кәлгинидә, илгири миңлиған җинларға әсир болған һелиқи адәмниң кийимлирини кийип, әс-һоши җайида һалда олтарғинини көрүп, қорқуп кетишти. [16]Бу мөҗүзини көргәнләр җин чаплашқан адәмниң қутқузулғанлиғи вә тоңғузларниң ақивитини халайиққа сөзләп бәрди. [17]Буниң билән хәлиқ һәзрити Әйсаниң уларниң зиминидин чиқип кетишини тәләп қилди.

[18]Һәзрити Әйса кемигә чиқиватқанда, илгири җин чаплашқан һелиқи адәм Униңға:

— Мәнму Сиз билән биллә кетәй, — дәп ялвурди.

[19]Лекин һәзрити Әйса униңға рухсәт қилмай:

— Уруқ-туққанлириңниң йениға берип, уларға Рәббиңниң саңа нәқәдәр чоң ишларни қилип бәргәнлигини вә қанчилик меһир-

муһәббәт көрсәткәнлигини йәткүзгин, — деди. [20]У адәм қайтип берип, һәзрити Әйсаниң өзигә қилип бәргән чоң ишларни Он шәһәр районида тарқитишқа башлиди. Буни аңлиғанларниң һәммиси һәйран қелишти.

Тирилдүрүлгән қиз вә сақайтилған аял

[21]Һәзрити Әйса кемә билән көлниң у қетиға қайтқинида, нурғун халайиқ көл бойида йәнә Униң йениға жиғилди. [22-23]Бу чағда мәлум бир ибадәтханиниң Яир исимлиқ бир жавапкәр адими кәлди. У һәзрити Әйсани көрүп, айиғиға жиқилип:

— Кичик қизим сәкратқа чүшүп қалди. Берип униңға қолуңизни тәккүзүп қойсиңиз, у сақийип өмүр сүрсә! — дәп ялвурди.

[24]Һәзрити Әйса у адәм билән биллә барди. Униң әтрапиға олишивалған халайиқму кәйнидин әгишип меңишти.

[25]Топниң ичидә хун тәврәш кесилигә гириптар болғиниға он икки жил болған бир аял бар еди. [26]У нурғун тевипларниң қолида көп азап чекип, бар-йоқини сәрип қилған болсиму, кесили яхшиланмақ түгүл техиму еғирлишип кәткән еди. [27]Бу аялму һәзрити Әйса һәққидики гәп-сөзләрни аңлиған еди. Шуниң үчүн халайиқниң арисидин қистилип кирип, арқа тәрәптин Униң чапинини силап қойди. [28]Чүнки у ичидә «Һәзрити Әйсаниң чапинини тутсамла, чоқум сақийип кетимән», дәп ойлиған еди. [29]Хун шу ан тохтап, аял өзиниң кесәл азавидин қутулғанлиғини һис қилди. [30]Дәл шу вақитта һәзрити Әйса вужудидин қудритиниң чиққанлиғини сәзди. У халайиқниң ичидә кәйнигә бурулуп:

— Кийимимни тутқан ким? — дәп сориди.

[31]Шагиртлири Униңға:

— Өп-чөриңиздики халайиқниң қистап келиватқанлиғини көрүп туруп, йәнә: «Мени тутқан ким?» дәп сорайсизғу? — дейишти.

[32]Бирақ һәзрити Әйса Өзини тутқан кишини тепиш үчүн давамлиқ әтрапиға қариди. [33]Өзидә немә әһвалниң йүз бәргәнлигини сәзгән аялму қорққинидин титригән һалда һәзрити Әйсаниң алдиға келип, айиғиға жиқилди вә Униңға һәқиқий әһвални ейтти. [34]Һәзрити Әйса униңға:

— Қизим, ишәнчиң сени сақайтти! Теч-аман қайт. Давамлиқ саламәт бол, — деди.

[35]Һәзрити Әйса бу сөзни қиливатқанда, ибадәтханиниң җавапкәр адиминиң өйидин кишиләр келип, ибадәтханиниң җавапкәр адимигә:

— Қизиңиз җан үзди. Әнди Устазни аварә қилишниң һаҗити йоқмикин, — дейишти.

[36]Һәзрити Әйса бу сөзләргә қаримай, ибадәтханиниң җавапкәр адимигә:

— Қорқмиғин! Пәқәт ишәнгин, — деди. [37]Шуниң билән һәзрити Әйса Петрус, Яқуп вә Яқупниң иниси Юһаннани елип йолға чиқти. Улардин башқа һеч кимниң Өзи билән биллә беришиға рухсәт қилмиди. [38]Улар ибадәтханиниң җавапкәр адиминиң өйи алдиға кәлгәндә, һәзрити Әйса қаттиқ дат-пәрият көтәргән кишиләр топини көрди. [39]Һәзрити Әйса өйгә кирип, уларға:

— Немишкә дат-пәрият көтирип жиғлайсиләр? Бала өлмиди, ухлап қапту, — деди. [40]Бирақ улар һәзрити Әйсани мәсқирә қилишти.

Һәзрити Әйса һәммисини ташқириға чиқиривәткәндин кейин, балиниң ата-анисини вә биллә кәлгән шагиртлирини елип, бала бар өйгә кирди. [41]У балиниң қолидин тартип, униңға: «Талита куми», деди. Бу сөзниң мәнаси «Қизим, саңа ейтимәнки, орнуңдин тур» дегәнлик еди. [42]Он икки яшлиқ бу қиз шу ан орнидин туруп, меңишқа башлиди. У йәрдикиләр бу ишқа интайин һәйран болушти. [43]Һәзрити Әйса уларға бу ишни һеч кимгә ейтмаслиқни қаттиқ тапилиди вә уларға қизниң қосиғиға бир нәрсә беришни буйриди.

Насирәликләрниң һәзрити Әйсани рәт қилиши

6 Һәзрити Әйса у йәрдин чиқип, Өз жутиға қайтти. Шагиртлириму Униң билән биллә еди. [2]Дәм елиш күни һәзрити Әйса ибадәтханида тәлим беришкә башлиди. Униң сөзлирини аңлиған җамаәт һәйран болушуп:

— Бу Адәм буларни нәдин үгәнгәнду? Униңға мунчивала әқил-парасәтни ким бәргәнду? Бу мөҗүзиләрни қандақ яритидиғанду? [3]У пәқәт аддий бир яғашчиғу? Мәрийәм Униң аниси, Яқуп, Йосә, Йәһуда вә Симун Униң қериндашлири әмәсму? Сиңиллири бу йәрдә Өз ичимиздиғу? — дейишәтти. Шуниң билән улар Уни рәт қилди.

[4]Һәзрити Әйса уларға:

— Пәйғәмбәр өз жути, уруқ-туққанлири арисида вә өз өйидә һөрмәткә сазавәр болмайду, — деди. [5]Шуңа һәзрити Әйса у йәрдә бир

қанчә бемарни уларниң учисиға қоллирини тәккүзүп сақайтқандин башқа, һеч қандақ мөҗүзә көрситишни тоғра тапмиди. [6]У бу кишиләрниң Өзигә ишәнмигәнлигидин һәйран қалди.

Һәзрити Әйсаниң он икки әлчини әвәтиши

Кейин һәзрити Әйса әтраптики йеза-кәнтләрни айлинип тәлим беривататти. [7]У он икки шагиртини йениға чақирип, уларға җинларни һайдаш һоқуқини бәрди вә хәлиқ арисиға икки-иккидин әвәтти. [8]Һәм уларға сәпәрдә йениға һасидин башқа нәрсә еливалмаслиқ, нә нан, нә хуржун көтәрмәслик, пулму селивалмаслиқни ейтти. [9]Путиға аяқ кийишкә иҗазәт бәрди, бирақ бирәр артуқ көйнәк еливалмаслиқни буйриди. [10]У йәнә:

— Бир жутқа барғиниңларда, қайси аилидә қарши елинсаңлар, у йәрдин кәткичә шу аилидила туруңлар. [11]Әгәр бирәр йәрдики кишиләр силәрни қарши алмиса вә сөзүңларни аңлимиса, у йәрдин қайтишиңларда, уларни агаһландуруш үчүн айиғиңлардики топини қеқиветиңлар! — деди.

[12]Шундақ қилип, шагиртлар йолға чиқип, кишиләрни гуналириға товва қилишқа чақирди. [13]Улар нурғун җинларни һайдиди, нурғун бемарларға зәйтун йеғини сүркәп сақайтти.

Чөмүлдүргүчи Йәһияниң өлүми

[14]Һирод хан һәзрити Әйса һәққидики һәммә ишлардин хәвәр тапти, чүнки һәзрити Әйсаниң даңқи һәммә йәргә пур кәткән еди. Бәзиләр: «Бу Адәм өлүмдин тирилгән чөмүлдүргүчи Йәһия болса керәк. Униң пәвқуладдә қудрәтләргә егә болғанлиғиниң сәвәви әйнә шу», дейишәтти. [15]Бәзиләр: «У Илияс пәйғәмбәр» десә, йәнә бәзиләр: «Бурунқи пәйғәмбәрләрдәк бир пәйғәмбәр болса керәк», дейишәтти.

[16]Буларни аңлиған Һирод хан:

— Мән каллисини алдурған Йәһия тирилипту! — деди. [17-18]Һиродниң бундақ дейишиниң сәвәви, у өгәй акиси Филипниң аяли Һиродийәни тартивалғанда, у аялниң тәливи билән Йәһияни тутқун қилип, зинданға ташлиған еди. Чүнки Йәһия Һиродқа: «Акаңниң аялини тартивелишиң Тәврат қануниға хилаптур», дәп кәлгән еди.

[19]Һиродийә шу сәвәптин Йәһия пәйғәмбәргә өчмәнлик сақлап, уни өлтүрүвәтмәкчи болсиму, лекин әмәлгә ашуралмиған еди. [20]Чүнки

Йәһия пәйғәмбәрниң дурус вә Худаға аталған бир адәм екәнлигини билидиған Һирод хан униңдин қорқатти вә уни муһапизәт қилатти. Һирод Йәһия пәйғәмбәрниң сөзлирини аңлиған чағлирида немә қилишини биләлмәй қалатти. Бирақ униң сөзлирини йәнила қизиқип аңлатти.

21 Һиродийә күткән пурсәт ахир йетип кәлди. Һирод өзиниң туғулған күнини хатириләш үчүн чоң зияпәт өткүзүп, қол астидики әмәлдарлар, командалар вә Җәлилийә өлкисидики жут чоңлирини күтүвалди. 22 Һиродийәниң бурунқи еридин болған қизи кирип уссул ойнап бәрди. Бу Һирод билән меһманларға бәкму йеқип кәтти. Һирод хан қизға:

— Мәндин немә тәләп қилсиңиз, шуни беримән, — деди. 23 Арқидинла у қәсәм қилип йәнә:

— Мәндин немә тәләп қилсиңиз, һәтта ханлиғимниң йеримини десиңизму, мәрһәмәт, — деди.

24 Қиз ташқириға чиқип, анисидин:

— Немә тәләп қилай? — дәп сориди.

— Чөмүлдүргүчи Йәһияниң каллисини тәләп қил, — деди аниси.

25 Қиз шу ан Һирод ханниң алдиға жүгрәп кирип:

— Чөмүлдүргүчи Йәһияниң каллисини дәрһал бир тәхсигә қоюп кәлтүрүшиңизни тәләп қилимән, — деди.

26 Һирод хан буниңға наһайити оңайсизланған болсиму, меһманларниң алдида қилған қәсими түпәйлидин, қизниң тәливини рәт қилишни рава көрмиди. 27 У дәрһал бир җаллат әвәтип, Йәһия пәйғәмбәрниң каллисини елип келишни буйриди. Җаллат зинданға берип Йәһия пәйғәмбәрниң каллисини елип, 28 уни бир тәхсигә қоюп, қизниң алдиға елип кәлди. Қиз уни анисиға тапшурди. 29 Буниңдин хәвәр тапқан Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлири келип, җәсәтни елип берип йәрликкә қойди.

Һәзрити Әйсаниң бәш миң кишини тойдуруши

30 Йеза-қишлақларға әвәтилгән әлчиләр қайтип келип, һәзрити Әйсаниң алдиға жиғилди вә қилған ишлири һәм бәргән тәлимлирини Униңға мәлум қилишти. 31 Келип-кетиватқанлар наһайити көп болғанлиқтин, һәзрити Әйса вә шагиртларға ғизалинишқиму вақит чиқмиди. Шуңа һәзрити Әйса уларға:

— Җүрүңлар, Мән билән хали бир җайға берип, бир дәм арам елиңлар, — деди. 32Буниң билән улар кемигә чүшүп, хали бир йәргә қарап йол алди. 33Бирақ уларниң кетиватқанлиғини көргән бир мунчә кишиләр уларни тонувалған еди. Халайиқ әтраптики пүтүн йезилардин бәс-бәс билән пиядә йолға чиқип, улардин бурун у йәргә йетип беришти. 34Һәзрити Әйса кемидин чүшүп, нурғун халайиқни көрди. Қойчисиз қой падисиға охшайдиған бу инсанларға ич ағритти вә уларға көп нәрсиләрни үгитишкә башлиди.

35Вақит бир йәргә берип қалған еди. Шагиртлири һәзрити Әйсаниң алдиға келип:

— Бу хали бир җай екән, кәч кирип кәтти. 36Халайиқни тарқитивәткән болсиңиз, улар әтраптики йеза-қишлақларға берип, өзлиригә йәйдиған бир нәрсә сетивалсун, — деди.

37Лекин һәзрити Әйса:

— Уларға өзәңлар тамақ бериңлар, — деди.

Шагиртлар һәзрити Әйсадин:

— Йерим жиллиқ киримни хәшләп, уларға нан әкелип бөлүп берәмдуқ? — дәп сориди.

38— Қанчә нениңлар бар? Қарап беқиңлар, — деди һәзрити Әйса уларға. Улар тәкшүрүп кәлгәндин кейин:

— Биздә бәш нан билән икки белиқ бар екән, — дейишти.

39Һәзрити Әйса уларға халайиқни топ-топ қилип йешил чимлиқта олтарғузушни буйриди. 40Халайиқ йүздин, әлликтин болуп олтиришти. 41Һәзрити Әйса бәш нан билән икки белиқни қолиға елип, асманға қарап Худаға шүкүр ейтти. Андин нанларни уштуп, көпчиликкә тарқитип бериш үчүн шагиртлириға бәрди. Икки белиқниму шундақ қилди. 42Һәммә йәп тойди. 43Шагиртлар ешип қалған нан вә белиқ парчилирини он икки севәткә лиқ жиғивалди. 44Тамақ йегән әрләрниң санила бәш миң еди.

Һәзрити Әйсаниң су үстидә меңиши

45Буниң кәйнидинла, һәзрити Әйса шагиртлириниң кемигә олтирип, Өзидин авал көлниң у қетидики Бәйтсайда йезисиға өтүшини буйриди. Бу арида Өзи халайиқни тарқитивәтти. 46Уларни узатқандин кейин, дуа-тилавәт қилиш үчүн таққа чиқти.

47Кәчқурун кемә көлниң оттурисиға барған еди. Қуруқлуқта Өзи

ялғуз қалған Һәзрити Әйса [48]шагиртлириниң палақни наһайити тәстә уруватқанлиғини көрди, чүнки қарши тәрәптин шамал чиқивататти. Таң етишқа аз қалғанда, Һәзрити Әйса көлниң үстидә меңип, шагиртлири тәрәпкә кәлди вә уларниң йенидин өтүп кәтмәкчи болди. [49]Шагиртлар Һәзрити Әйсаниң көлниң үстидә меңип келиватқанлиғини көрүп, Уни алвасти, дәп ойлап вақиришип кәтти. [50]Һәммиси Уни көрүп интайин алақзадә болушқан еди.

Лекин Һәзрити Әйса дәрһал уларға:

— Хатиржәм болуңлар, бу Мән, қорқмаңлар! — деди.

[51]Һәзрити Әйса кемигә чиқип уларға қошулғанда, шамал тохтиди. Шагиртлар буниңдин интайин һәйран қелишти. [52]Чүнки улар нан тоғрисидики мөҗүзини техичә чүшәнмигән еди, уларниң қәлблири болса қетип кәткән еди.

[53]Һәзрити Әйса билән шагиртлири көлниң қарши қетиға беришида, Гинәсар дегән йәрдә қуруқлуққа чиқип кемини бағлиди. [54]Улар кемидин чүшүши биләнла, хәлиқ Һәзрити Әйсани тонувалди. [55]Улар жүгришип жүрүп, бу хәвәрни әтраптики җайларға йәткүзди. Һәзрити Әйса қәйәрдә болса, кишиләр бемарларни зәмбилләргә селип, шу йәргә елип беришти. [56]Һәзрити Әйса мәйли йеза, мәйли шәһәр яки қишлаққа барсун, халайиқ бемарларни асаслиқ кочиларға елип чиқип ятқузуп, Һәзрити Әйсадин бемарларниң һеч болмиғанда Униң тониниң пешигә болсиму қолини тәккүзүвелишиға рухсәт қилишини сорап ялвуратти. Униңға қолини тәккүзгән кесәлләрниң һәммиси сақайди.

Худаниң әмрини йоққа чиқармаслиқ

7 Бир күни Йерусалимдин кәлгән бәзи пәрисийләр вә Тәврат устазлири Һәзрити Әйсаниң чөрисигә жиғилди. [2]Улар Һәзрити Әйсаниң шагиртлири ичидә бәзилириниң тамақтин бурун қол жуюш диний қаидисини ада қилмайла тамақ йәватқанлиғини көрди. [3](Пәрисийләр, җүмлидин пүтүн йәһудийлар әҗдатлириниң әнъәниси бойичә қоллирини пакиз жуймай туруп тамақ йемәйду. [4]Шуниңдәк, базардин алған нәрсиләрниму жуймай йемәйду. Униңдин башқа, қәдәһ, чөгүн вә мис қачиларни жуюш тоғрисидиму бир мунчә әнъәниләргә риайә қилиду.)

[5]Пәрисийләр вә Тәврат устазлири Һәзрити Әйсадин:

— Шагиртлириң немишкә әждатлиримизниң әнъәнилиригә риайә қилмайду? Немишкә напак қоллири билән тамақ йәйду? — дәп соранди.

[6]Һәзрити Әйса уларға мундақ җавап бәрди:

— Худа Йәшая пәйғәмбәр арқилиқ алдин-ала ейтқан мону сөзләр силәр сахтипәзләргә немә дегән мас келиду һә?! Униң Язмисида мундақ йезилған:

«Бу хәлиқ Мени ағзидила һөрмәтләйду,
Лекин қәлби Мәндин жирақ.
[7]Маңа қилған ибадити бекардур.
Чүнки үгәткәнлири Худаниң әмирлири әмәс,
Бәлки өзлири чиқиривалған пәтивалардур».

[8]Силәр Худаниң әмрини бир яққа қайрип қоюп, инсанларниң әнъәнисигә есиливалидикәнсиләр.

[9]Һәзрити Әйса уларға йәнә мундақ деди:

— Өз әнъәнәңларни сақлап қелиш үчүн, Худаниң әмирлирини бир яққа қайрип қоюшта неманчә устилиқ қилисиләр! [10]Муса пәйғәмбәр «Ата-анаңни һөрмәт қил» вә «Атиси яки анисини һақарәтлигәнләргә өлүм җазаси берилсун», дәп буйруған. [11]Лекин силәр: «Ата-анисиға: ‹Мәндин алидиған пүтүн маддий ярдимиңларни қурван қилдим, йәни Худаға атавәттим› десә, [12]у адәм өз ата-анисиниң һалидин хәвәр алмисиму болиду», дәп үгитисиләр. [13]Шундақ қилип, әвлаттин-әвлатқичә давамлаштуруп кәлгән әнъәнилириңларни дәп Худаниң әмрини йоққа чиқирисиләр. Силәр бундақ ишларни көп қилисиләр.

Инсанни немә напак қилиду?

[14]Һәзрити Әйса халайиқни йәнә йениға чақирип, уларға:

— Һәммиңлар сөзүмгә қулақ селиңлар вә шуни чүшиниңларки, [15]инсанниң сиртидин ичигә киридиған нәрсиләрниң һеч қандиғи уни напак қилмайду, инсанни напак қилидиғини инсанниң ичидин чиқидиғинидур. {[16]Бу сөзләрни қулиғиңларда чиң тутуңлар!} — деди.

[17]Һәзрити Әйса халайиқтин айрилип өйгә киргәндә, шагиртлири Униңдин бу тәмсилниң мәнасини сориди. [18]Һәзрити Әйса уларға:

— Силәрму техичә чүшәнмәйватамсиләр? Сирттин инсанниң ичигә киридиған һәр қандақ нәрсиниң уни напак қилалмайдиғанлиғини

чүшәнмәмсиләр? [19]Сирттин киргән нәрсә инсанниң қәлбигә әмәс, ашқазиниға бариду. У йәрдин тәрәт болуп чиқип кетиду, — деди. Һәзрити Әйса бу сөзләр арқилиқ йемәкликләрниң һәммисиниң һалал екәнлигини билдүргән еди.

[20]Һәзрити Әйса сөзини давамлаштуруп мундақ деди:

— Инсанни напак қилидиғини инсанниң ичидин чиқидиғинидур. [21]Чүнки яман нийәт, җинсий әхлақсизлиқ, оғрилиқ, қатиллиқ, [22]нека садиқлиғини бузуш, ачкөзлүк, яманлиқ, һелигәрлик, шәһванийлиқ, көрәлмәслик, төһмәтхорлуқ, тәкәббурлуқ вә һамақәтликләр инсанниң ичидин, йәни қәлбидин чиқиду. [23]Бу яманлиқларниң һәммиси инсанниң ичидин чиқип, инсанни напак қилиду.

Йәһудий әмәс бир аялниң ишәнчи

[24]Һәзрити Әйса у йәрдин чиқип Тир шәһириниң әтрапидики районларға барди. У йәрдә бир өйгә кирди. Әслидә У буни һеч кимниң билишини халимиған болсиму, лекин йошуралмиди. [25]Җин тәккән кичиккинә бир қизниң аниси һәзрити Әйса тоғрисидики хәвәрни аңлиған һаман йетип келип, һәзрити Әйсаниң айиғиға жиқилди. [26]Сурийә өлкисиниң Фәникийә дегән йеридә туғулған йәһудий әмәс бу аял һәзрити Әйсадин қизидики җинни һайдаветишни өтүнди. [27]Һәзрити Әйса униңға:

— Алди билән балилар йәп тойсун, балиларниң ненини иштларға ташлап бериш тоғра әмәс,* — деди.

[28]Һелиқи аял буниңға җавабән:

— Шундақ, Тәхсир, бирақ иштларму үстәл астида балилардин чүшкән нан угаклирини йәйдиғу, — деди.

[29]Һәзрити Әйса униңға:

— Тоғра ейттиңиз. Мошу сөзүңиз үчүн җин қизиңиздин чиқип кәтти, әнди қайтиң, — деди.

[30]Аял өйигә қайтқинида, қизиниң карiваттә ятқанлиғини көрди. Җин униң тенидин чиқип кәткән еди.

Һәзрити Әйсаниң бир паң-кекәч адәмни сақайтиши

[31]Һәзрити Әйса Тир шәһириниң әтрапидики районлардин чиқип,

**27. Һәзрити Әйса бу йәрдә Өзиниң әвәтилишиниң алди билән йәһудийлар, андин йәһудий әмәсләр үчүн екәнлигини тәкитлиғән.*

Сидон шәһири вә Он шәһәр районидин өтүп, йәнә Җәлилийә көлигә кәлди. 32Кишиләр Униң алдиға паң һәм тили еғир бир адәмни елип келип, униң учисиға қолини тәккүзүп сақайтип қоюшни тәләп қилишти. 33Һәзрити Әйса бу адәмни халайиқ ичидин бир чәткә тартип, униң қулақлириға бармақлирини тиқти вә бармиғиға түкүрүп, униң тилиға тәккүзди.

34Андин асманға қарап чоңқур тинивалғандин кейин, у адәмгә: «Әффата» (мәнаси «ечил»), деди. 35У адәмниң қулақлири шу ан ечилип, тили зуванға келип бемалал гәп қилишқа башлиди.

36Һәзрити Әйса у йәрдикиләргә буни һеч кимгә ейтмаслиқни буйриди. Лекин һәр қанчә буйруған болсиму, кишиләр бу хәвәрни шунчә кәң йейивәтти. 37Халайиқ интайин һәйранлиқ ичидә қалған еди. Улар:

— У қилған ишларниң һәммиси яхши! Һәтта паңларниң қулақлирини ечип, кекәчләрни зуванға кәлтүрди, — дейишти.

Һәзрити Әйсаниң төрт миң кишини тойдуруши

8 Шу күнләрниң бирidә йәнә нурғун халайиқ жиғилған еди. Уларниң йәйдиғини болмиғанлиғи үчүн, һәзрити Әйса шагиртлирини йениға чақирип:

2 — Бу халайиққа ичим ағрийду. Улар үч күндин бери йенимдин кәтмиди, йәйдиған бир нәрсисиму қалмиди. 3Уларни өйлиригә ач қосақ қайтурсам, йолда жиқилип қелиши мүмкин. Униң үстигә, бәзилири жирақ йәрләрдин кәлгән екән, — деди.

4Шагиртлири буниңға җавабән:

— Бундақ хали бир йәрдә бунчивала кишини тойдурғидәк нанни нәдин тапқили болсун? — дейишти.

5 — Қанчә нениңлар бар? — дәп сориди һәзрити Әйса.

— Йәттә, — дейишти улар.

6Буниң билән һәзрити Әйса халайиқни йәрдә олтиришқа буйриди. Андин йәттә нанни қолиға алди вә Худаға шүкүр ейтип уштуп, көпчиликкә тарқитип бериш үчүн шагиртлириға бәрди. Улар көпчиликкә тарқатти. 7Шагиртларда йәнә бир қанчә кичик белиқму бар еди. Һәзрити Әйса булар үчүнму Худаға шүкүр ейтип, шагиртлириға буларниму тарқитишни ейтти. 8Һәммиси йәп тойғандин кейин, шагиртлар ешип қалған парчиларни йәттә севәткә жиғивалди. 9У йәрдә төрт миңчә киши бар еди. Һәзрити Әйса уларни

йолға салғандин кейин, [10]шагиртлири билән биллә дәрһал кемигә чүшүп, Далманута райониға кәтти.

Пәрисийләрниң карамәт көрүшни тәләп қилиши

[11]Пәрисийләр келип һәзрити Әйса билән муназирилишишкә башлиди. Улар һәзрити Әйсаниң Худа тәрипидин әвәтилгәнлигини синап бекиш мәхситидә, Униңдин бир карамәт көрситишни тәләп қилишти. [12]Һәзрити Әйса чоңқур бир улуқ-кичик тинип:

— Бу заманниң адәмлири немә үчүн карамәт көрсәт дәпла туридиғанду? Билип қоюңларки, уларға көрситилидиған карамәт йоқ, — деди. [13]Андин улардин айрилип, йәнә кемигә олтирип, көлниң у қетиға өтүп кәтти.

Сахта тәлимдин сақлиниш

[14]Шагиртлар нан еливелишни унтуған болуп, кемидә бир нандин башқа йемәклик йоқ еди. [15]Һәзрити Әйса уларни агаһландуруп:

— Һошияр болуңлар, пәрисийләр билән Һирод ханниң ечитқусидин* еһтият қилиңлар, — деди.

[16]Шагиртлар бир-бириgә:

— Нан әкәлмигәнлигимиз үчүн шундақ дәватса керәк, — дейишти.

[17]Уларниң немә дейишиватқанлиғини билгән һәзрити Әйса улардин:

— Силәр немә үчүн нан әкәлмигәнлигиңлар тоғрисида сөзлишисиләр? Техичә чүшәнмәйватамсиләр? Қәлбиңлар техичила қаттиқму? [18]Көзүңлар туруп көрмәйватамсиләр? Қулиғиңлар туруп аңлимайватамсиләр? Есиңларда йоқму? [19]Бәш нанни бәш миң кишигә бөлүп бәргинимдә, ешип қалған нан парчилирини қанчә севәткә жиғивалған едиңлар? — дәп сориди.

— Он икки севәткә, — дейишти улар.

[20]— Йәттә нанни төрт миң кишигә бөлүп бәргинимдә, ешип қалған нанларни қанчә севәткә жиғивалған едиңлар? — деди һәзрити Әйса.

— Йәттә севәткә, — дейишти улар.

[21]Һәзрити Әйса уларға:

— Ундақта, йәнә чүшәнмидиңларму? — деди.

**15. Мәтта 16:12гә қараңлар.*

Бәйтсайдадики бир корниң сақайтилиши

22 Һәзрити Әйса билән шагиртлири Бәйтсайда йезисиға кәлди. У йәрдә кишиләр һәзрити Әйсаниң алдиға бир кор адәмни елип келип, униңға қолини тәккүзүп сақайтип қоюшни өтүнди. 23 Һәзрити Әйса кор адәмниң қолидин йетиләп йезиниң сиртиға елип барди вә униң көзлиригә түкүрүп, қоллирини тәккүзүп:

— Бир нәрсә көрүватамсән? — дәп сориди.

24 У адәм бешини көтирип:

— Кишиләрни көрүватимән. Бирақ улар худди меңип жүридиған дәрәқләрдәк көрүнүватиду, — деди.

25 Андин һәзрити Әйса қоллирини у адәмниң көзлиригә йәнә бир қетим тәккүзди. Шуниң билән униң көзлири ечилип, һәммә нәрсини еник көрди. 26 Һәзрити Әйса бу ишни һеч кимниң уқмаслиғи үчүн уни өйигә қайтуруш алдида униңға:

— Өйгә қайтиш йолуңда йезиға кирмә, — дәп тапилиди.

Петрусниң һәзрити Әйсани Қутқазғучи-Мәсиһ дәп тонуши

27 Һәзрити Әйса шагиртлири билән биллә Филип Қәйсәрийәси дегән районға қарашлиқ йезиларға барди. У йолда шагиртлиридин:

— Кишиләр Мени Ким дәп билидикән? — дәп сориди.

28 Шагиртлири Униңға:

— Бәзиләр Сизни чөмүлдүргүчи Йәһия, бәзиләр Илияс пәйғәмбәр вә йәнә бәзиләр башқа қедимки пәйғәмбәрләрдин бири дәп билидикән, — дәп җавап беришти.

29 Һәзрити Әйса йәнә улардин:

— Силәрчу, силәр Мени Ким дәп билисиләр? — дәп сориди.

— Сиз Қутқазғучи-Мәсиһ* екәнсиз, — дәп җавап бәрди Петрус.

30 Һәзрити Әйса уларға бу һәқтә һеч кимгә ейтмаслиқни тапилиди.

Һәзрити Әйсаниң өлүп тирилидиғанлиғини алдин-ала ейтиши

31 Андин һәзрити Әйса Инсан Оғлиниң нурғун азап-оқубәт тартиши, ақсақаллар, алий роһанийлар вә Тәврат устазлири тәрипидин рәт қилиниши, өлтүрүлүши вә үч күндин кейин тирилдүрүлүши

**29. Мәсиһ — пәйғәмбәрләр алдин-ала ейтқан, Худа тәрипидин талланған, һаман бир күни келип мәңгү һөкүмранлиқ қилидиған Падишани көрситиду.*

керәклигини шагиртлириға уқтурушқа башлиди. 32У буни шагиртларға очуқ-ашкарә сөзлиди. Буниң билән Петрус һәзрити Әйсани бир чәткә тартип, Мәсиһниң бешиға бундақ келишмәсликләрниң кәлмәйдиғанлиғини ейтип, Уни әйиплиди. 33Лекин һәзрити Әйса бурулуп шагиртлириға қариди вә Петрусни әйипләп:

— Йоқал көзүмдин, шәйтандәк сөзләватисән! Ойлиғанлириң Худаниң әмәс, инсанниң хиялидур, — деди.

34Андин У шагиртлири билән биллә халайиқниму чақирип мундақ деди:

— Кимду-ким Маңа әгишишни халиса, өз заһишидин ваз кечип, өзиниң чапрас яғичини көтирип,* Маңа әгәшсун! 35Чүнки өзи үчүнла яшайдиғанлар әксичә һаятидин мәһрум болиду. Бирақ өз заһишидин ваз кечип, Мән вә Хуш Хәвәр үчүн яшайдиғанлар һаятини сақлалайду. 36Бир адәм пүтүн дуняға егә болуп һаятидин мәһрум қалса, буниң немә пайдиси болсун?! 37Немини төләпму һаятлиққа еришкили болсун?! 38Бу заманниң вапасиз вә гунакар кишилири алдида кимдуким Мәндин вә Мениң сөзлиримдин номус қилса, Инсан Оғли болған Мәнму Атамниң шан-шәриви ичидә муқәддәс периштәләр билән биллә қайтип кәлгинимдә, униңдин номус қилимән.

9 Һәзрити Әйса уларға йәнә:

— Билип қоюңларки, бу йәрдә турғанларниң бәзилири Худаниң Падишалиғиниң күч-кудрәт билән аян болғинини көрмигичә өлмәйду.

Һәзрити Әйсаниң нурға чөмүши

2Алтә күндин кейин, һәзрити Әйса пәқәт Петрус, Яқуп вә Юһаннанила елип, егиз бир таққа чиқти. У йәрдә һәзрити Әйсаниң қияпити уларниң көз алдидила өзгәрди. 3Кийимлири көзни шунчилик қамаштурғидәк аппақ болуп кәттики, дуниядики һәр қандақ ақартқучму кирни унчилик ақарталматти. 4Тосаттин шагиртларға Илияс пәйғәмбәр вә Муса пәйғәмбәрниң һәзрити Әйса билән сөзлишиватқанлиғи көрүнди.

**34. Римлиқлар тәрипидин өлүм җазаси берилгәнләр миқлинидиған чапрас яғачни мүрисидә көтирип җаза мәйданиға баратти. «Өзиниң чапрас яғичини көтириш» дегәнлик Әйса Мәсиһ үчүн азап-оқубәт тартишқа тәйяр болушни көрситиду.*

5 Петрус һәзрити Әйсаға:

— Устазим, бу йәрдә болғинимиз немә дегән яхши! Бири Сизгә, бири Муса пәйғәмбәргә, йәнә бири Илияс пәйғәмбәргә дәп, бу йәргә үч кәпә ясайли, — деди. 6 Петрус немә дейишини билмәй қалған еди, чүнки шагиртлар наһайити қорқушуп кәткән еди.

7 Шу чағда бир парчә булут пәйда болуп, уларни қаплавалди. Булуттин Худаниң: «Бу Мениң сөйүмлүк Оғлум. Униң сөзигә қулақ селиңлар!» дегән авази кәлди. 8 Шагиртлар шу ан әтрапиға қарашти, лекин йенида һәзрити Әйсадин башқа һеч ким көрүнмиди.

9 Тағдин чүшүветип, һәзрити Әйса шагиртлириға Инсан Оғли өлүмдин тирилдүрүлмигичә, көргәнлирини һеч кимгә ейтмаслиқни буйриди. 10 Улар һәзрити Әйсаниң сөзини көңлигә пүкүп, «Өлүмдин тирилиш» дегәнниң мәнасиниң немә екәнлиги тоғрисида өз ара пикирләшти.

11 Шагиртлар һәзрити Әйсадин йәнә:

— Тәврат устазлири немә үчүн: «Илияс пәйғәмбәр Қутқазғучи-Мәсиһ келиштин авал қайтип келиши керәк» дейишиду? — дәп сорашти.

12-13 Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Әлвәттә, Илияс пәйғәмбәр чоқум Қутқазғучи-Мәсиһтин авал келип, һәммини қелипиға салиду. Ундақта, Муқәддәс Язмиларда Инсан Оғли көп азап-оқубәт чекиду вә рәт қилиниду, дәп йезилғиниға қандақ қарайсиләр? Билип қоюңларки, Илияс пәйғәмбәр һәқиқәтән кәлди* вә худди Муқәддәс Язмиларда у һәққидә йезилғандәк, кишиләрниң униңға қилмиған әскилиги қалмиди.

Җин чаплашқан балиниң сақайтилиши

14 Улар башқа шагиртларниң йениға қайтип барғинида, нурғун халайиқниң уларниң әтрапиға олишивалғанлиғини, бир мунчә Тәврат устазлириниң улар билән муназирилишиватқанлиғини көрди. 15 Халайиқ һәзрити Әйсани көрүп интайин һәйран болушти вә жүгрәп келип Униң билән саламлашти. 16 Һәзрити Әйса шагиртлиридин:

**12-13. Йәһудийлар Тәвраттики «Қутқазғучи-Мәсиһ келиштин бурун Илияс пәйғәмбәр Мәсиһниң йолини тәйярлаш үчүн қайтип келиду» дегән бешарәткә асасән униң келишини күтүватқан еди. Һәзрити Әйса әмәлиятта буниң Илияс пәйғәмбәрдәк күч-қудрәт билән кәлгән Йәһия пәйғәмбәр арқилиқ әмәлгә ашқанлиғини ейтқан.*

— Улар билән немә тоғрилиқ муназирилишиватисиләр, — дәп сориди. [17]Көпчиликтин бири Униңға:

— Устаз, мән оғлумни Сизниң алдиңизға елип кәлдим, чүнки униңға җин чаплишивелип, гәп қилалмас қилип қойди. [18]Җин һәр қетим оғлумға чаплашса, уни йәргә жиқитиветиду. Балиниң ағзидин көвүк чиқип, чишлири киришип кетиду. Пүтүн әзайи қетип қалиду. Шагиртлириңиздин җинни һайдаветишни сориған едим, бирақ уларниң қоллиридин кәлмиди, — деди.

[19]— Әй ишәнчи йоқ әвлат! Силәр Маңа ишәнгичә, Мән силәр билән йәнә қанчилик биллә болушум керәк? Йәнә қачанғичә бәрдашлиқ берәй? — деди һәзрити Әйса. — Балини алдимға елип келиңлар.

[20]Улар балини һәзрити Әйсаниң алдиға елип кәлди. Җин һәзрити Әйсани көрүш билән балиниң пүтүн бәдинини тартиштурувәтти.

Бала жиқилип, ағзидин көвүк чиқип, йәрдә домилашқа башлиди.

[21]Һәзрити Әйса балиниң атисидин:

— Униң бешиға бу күн кәлгинигә қанчилик вақит болди? — дәп сориди.

— Кичигидин тартип шундақ. [22]Җин уни йоқитиш үчүн көп қетим отқа вә суға ташлиди. Қолуңиздин кәлсә бизгә шапаәт қилип, һалимизға йәткәйсиз! — деди балиниң атиси.

[23]— Сиз немишкә қолуңиздин кәлсә дәйсиз? Ишәнчи бар болған адәмгә һәммә иш мүмкин! — деди һәзрити Әйса униңға.

[24]— Ишәнчим бар, лекин ажиз. Ишәнчимни күчәйткәйсиз! — деди балиниң атиси шу ан. [25]Һәзрити Әйса халайиқниң жүгришип кәлгәнлигини көрүп җинни әйипләп:

— Әй адәмләрни паң вә кекәч қилидиған җин! Буйруқ қилимәнки, балиниң тенидин чиқ, иккинчи киргүчи болма! — деди.

[26]Шуниң билән җин бир пәрият көтәрдидә, балиниң бәдинини қаттиқ тартиштуруп, униң тенидин чиқип кәтти. Бала өлүктәк җим болуп қалди. У йәрдикиләрниң көпчилиги балини «Өлди!» дейишти. [27]Лекин һәзрити Әйса балини қолидин тутуп турғанда, бала орнидин турди.

[28]Һәзрити Әйса өйгә кирип, шагиртлири билән ялғуз қалғанда, улар Униңдин:

— Биз немә үчүн җинни һайдалмидуқ? — дәп сорашти.

[29]Һәзрити Әйса уларға:

— Бу хил җинни пәқәт дуа биләнла һайдиғили болиду, — дәп җавап бәрди.

Һәзрити Әйсаниң өлүп тирилидиғанлиғини йәнә алдин-ала ейтиши

30 Улар бу йәрдин чиқип, Җәлилийә өлкиси арқилиқ жүрүп кәтти. Һәзрити Әйса өзлириниң қәйәрдә екәнлигини һеч кимниң билишини халимиди. 31 Чүнки У шагиртлириға тәлим бериватқан болуп, Өзи һәққидә:

— Инсан Оғли башқиларниң қолиға тапшурулуп өлтүрүлиду. Лекин өлтүрүлүп үч күндин кейин тирилиду, — дегән еди. 32 Шагиртлар бу сөзләрни чүшәнмиди, бирақ һәзрити Әйсадин соришқиму петиналмиди.

Худаниң нәзәридә ким әң улуқ?

33 Улар Кәпәрнаһум шәһиригә кәлди. Өйгә киргәндин кейин, һәзрити Әйса шагиртлиридин:

— Йолда немә тоғрисида талаш-тартиш қилиштиңлар? — дәп сориди. 34 Уларниң һеч қайсиси зуван сүрмиди, чүнки улар йолда кимниң әң улуқ екәнлиги тоғрисида талаш-тартиш қилишқан еди.

35 Һәзрити Әйса олтирип он икки шагиртини йениға чақирип, уларға:

— Ким алдинқиси болушни халиса, әң ахирқиси вә һәммисиниң хизмәткари болсун, — деди. 36 Андин У кичик бир балини оттурида турғузди вә уни қучиғиға елип туруп, уларға мундақ деди:

37 — Ким Мени дәп, бундақ кичик балини қобул қилса, у Мениму қобул қилған болиду. Ким Мени қобул қилса, у Мени әмәс, бәлки Мени Әвәткүчиниму қобул қилған болиду.

Қарши турмаслиқ қоллиғанлиқтур

38 Юһанна һәзрити Әйсаға:

— Устаз, Сизниң намиңиз билән җинларни һайдаватқан бирсини көрдуқ. Лекин у бизгә охшаш Сизгә әгәшмигәнлиги үчүн, уни тосидуқ, — деди.

39 — Уни тосиманлар, — деди һәзрити Әйса, — чүнки Мениң намим билән мөҗүзә яратқан киши арқидинла Мениң үстүмдин яман

гәп қилмайду. [40]Бизгә қарши турмиғанлар бизни қоллиғанлардур. [41]Билип қоюңларки, Қутқазғучи-Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, силәргә һәтта бирәр чинә су бәргән кишиму җәзмән Мениң мукапитимдин мәһрум қалмайду.

Гунаниң езитқулуғи

[42]— Кимду-ким Маңа ишәнгән бундақ кичикләрдин бирини гунаға аздурса, шу адәм үчүн ейтқанда бойниға йоған түгмән теши есилған һалда деңизға чөктүрүлгини әвзәл. [43-44]Әгәр қолуң сени гунаға аздурса, уни кесип ташла. Икки қолуң бар һалда дозаққа, мәңгү өчмәс отқа киргиниңдин көрә, чолақ һалда мәңгүлүк һаятқа еришкиниң әвзәл. [45-46]Әгәр путуң сени гунаға аздурса, уни кесип ташла. Икки путуң бар һалда дозаққа ташланғиниңдин көрә, току һалда мәңгүлүк һаятқа еришкиниң әвзәл. [47]Әгәр көзүң сени гунаға аздурса, уни оюп ташла. Икки көзүң бар һалда дозаққа ташланғиниңдин көрә, бирла көзүң билән болсиму Худаниң Падишалиғиға киргиниң әвзәл. [48]Дозақта қурт-қоңғуз өлмәйду, ялқунлуқ от өчмәйду.*

[49]Һәр бир қурванлиқ тузланғандәк, һәммә адәм оттин өтиду.*

[50]Туз яхши нәрсидур. Бирақ туз өз күчидин қалса, уни қандақ әслигә кәлтүргили болиду? Шуниңға охшаш, силәрму туздәк болуп араңлардики инақлиқни сақлаңлар.

Талақ тоғрисидики тәлим

10 Һәзрити Әйса у йәрдин кетип, Йәһудийә өлкисини бесип өтүп, Иордан дәриясиниң у қетидики районларға барди. Униң әтрапиға йәнә топ-топ адәм жиғилған еди. У көпчиликкә һәр қетимқидәк тәлим беришқа башлиди.

[2]Һәзрити Әйсаниң йениға кәлгән бәзи пәрисийләр Уни қапқанға чүшириш мәхситидә:

— Бир адәмниң аялини талақ қилиши Тәврат қануниға уйғунму? — дәп сориди.

[3]— Муса пәйғәмбәр силәргә немә дәп буйруған? — деди һәзрити Әйса.

**48. Бәзи грекчә нусхиларда бу айәт 44 вә 46-айәтләрдә тәкрарлиниду.*
**49. «Оттин өтиду» — сөзму-сөз болғанда «От билән тузлиниду». Бу синақтин өтүп, паклинишни билдүриду.*

4 — Муса пәйғәмбәр әрләрниң аялини бир парчә талақ хети йезипла
талақ қилишиға рухсәт қилған, — дейишти улар.
5 Һәзрити Әйса уларға:
— Тәрсалиғиңлардин Муса пәйғәмбәр бу буйруқни язған. 6 Худа
аләмни яратқанда, инсанларни «әр вә аял қилип яратти». 7 «Бир
адәмниң ата-анисидин айрилип, аяли билән бирлишип, 8 бир тән
болуши, әйнә шу сәвәптиндур». Шундақ екән, әр-аял айрим-айрим
икки тән болмастин, бир тәндур. 9 Шуниң үчүн Худа қошқанни инсан
айримисун, — деди.
10 Улар өйгә киргәндин кейин, шагиртлири бу һәқтә һәзрити Әйса-
дин йәнә сориди. 11 Һәзрити Әйса уларға:
— Аялини талақ қилип, башқа бирини әмригә алған киши нека
садиқлиғини бузған болиду. 12 Еридин ажришип, башқа әргә тәккән
аялму нека садиқлиғини бузған болиду, — деди.

Һәзрити Әйсаниң кичик балиларға бәхит тилиши

13 Қоллини тәккүзүп бәхит тилисун дәп, кишиләр кичик балили-
рини һәзрити Әйсаниң алдиға елип кәлди. Бирақ шагиртлар уларни
әйиплиди. 14 Буни көргән һәзрити Әйса хапа болуп, шагиртлириға:
— Балилар алдимға кәлсун, уларни тосимаңлар. Чүнки Худаниң
Падишалиғиға киридиғанлар дәл мошуларға охшашлардур. 15 Билип
қоюңларки, кимду-ким Худаниң Падишалиғини сәби балилардәк
қобул қилмиса, Униңға һәргиз кирәлмәйду, — деди. 16 Шуниң билән У
балиларни қучиғиға елип, уларға қоллирини тәккүзүп бәхит тилиди.

Мүлүкдардики мүшкүлат

17 Һәзрити Әйса сәпәргә чиқиш алдида, бир киши жүгрәп келип,
Униң алдида тиз пүкүп:
— Әй яхши Устаз, мәңгүлүк һаятқа еришиш үчүн қандақ қилишим
керәк? — дәп сориди.
18 Һәзрити Әйса униңға:
— Мени немишкә яхши дәйсиз? Ялғуз бир Худадин башқа яхши
йоқ. 19 Сиз Тәвратта буйрулған «Қатиллиқ қилма, нека садиқлиғини
бузма, оғрилиқ қилма, ялған гувалиқ бәрмә, башқиларни алдима,
ата-анаңни һөрмәт қил» дегән пәризләрни ада қилиң, — деди.

20 — Устаз, буларға кичигимдин тартип әмәл қилип келиватимән, — деди һелиқи адәм.

21 Һәзрити Әйса униңға меһриванлиқ билән қарап:

— Сиздә қилишқа тегишлик йәнә бир иш кам. Пүтүн мал-мүлкиңизни сетип, пулини кәмбәғәлләргә бериң. Шундақ қилсиңиз асманда ғәзниңиз болиду. Андин келип Маңа әгишиң! — деди.

22 Бу сөзни аңлаш билән бу адәмниң чирайи өзгирип, қайғу ичидә у йәрдин кетип қалди. Чүнки униң мал-дунияси наһайити көп еди.

23 Һәзрити Әйса өп-чөрисигә көз жүгәртип чиққандин кейин, шагиртлириға:

— Мал-дунияси көпләрниң Худаниң Падишалиғиға кириши немә дегән тәс һә! — деди.

24 Шагиртлар Униң сөзлиригә һәйран болушти. Лекин һәзрити Әйса уларға йәнә:

— «Балилирим, Худаниң Падишалиғиға кириш немә дегән тәс һә! 25 Байларниң Худаниң Падишалиғиға кириши төгиниң жиңнә төшүгидин өтүшидинму тәс екән! — деди.

26 Шагиртлар техиму һәйран болушуп, бир-биридин:

— Ундақта, ким қутқузулушқа еришәләйду? — дәп сорашти. 27 Һәзрити Әйса уларға қарап:

— Бу инсанларниң қолидин әмәс, Худаниңла қолидин келидиған иштур, чүнки Худа һәммигә қадирдур, — деди.

28 — Мана биз һәммини ташлап Сизгә әгәштуқ. Сизчә, биз қутқузуламдуқ? — деди Петрус кәйнидинла.

29 — Билип қоюңларки, Мени вә Хуш Хәвәрни дәп, өйи, ака-укилири, һәдә-сиңиллири, ата-аниси, бала-чақилири яки йәр-зиминлиридин ваз кәчкәнләрниң һәммиси 30 бу дунияда зиянкәшликкә учраш билән биргә йүз һәссиләп өй, ака-ука, һәдә-сиңил, ана, бала-чақа вә йәр-зиминларға еришиду. Келидиған дуниядиму мәңгүлүк һаятқа еришиду. 31 Лекин шу чағда нурғун алдинқи қатардикиләр ахирқилар болиду, нурғун ахирқилар алдинқи қатарға чиқиду, — деди һәзрити Әйса.

Һәзрити Әйсаниң өлүп тирилидиғанлиғини йәнә алдин-ала ейтиши

32 Улар Йерусалимға баридиған йолда еди, һәзрити Әйса һәмминиң

алдида кетивататти. Шагиртлири Униң хәтәр йүз бериш мүмкинчилиги болған у шәһәргә алдирап маңғанлиғидин һәйран еди, уларға әгәшкәнләрму қорқунуч ичидә кетивататти. Һәзрити Әйса он икки шагиртини йәнә бир чәткә тартип, уларға Өз бешиға келидиғанларни уқтуруп:

33 — Мана биз һазир Йерусалимға кетиватимиз. Инсан Оғли алий роһанийлар вә Тәврат устазлириға тапшурулиду. Улар Уни өлүм җазасиға мәһкүм қилип, римлиқларға тапшуруп бериду. 34 Римлиқлар Уни мәсқирә қилиду, йүзигә түкүриду, Уни қамчилайду вә өлтүриду. Бирақ У үч күндин кейин қайта тирилиду, — деди.

Якуп билән Юһаннаниң тәливи

35 Зәбәдийниң оғуллири Якуп билән Юһанна һәзрити Әйсаниң алдиға келип:

— Устаз, бизниң бир тәливимиз бар еди. Орунлап беришиңизни өтүнимиз, — дейишти.

36 — Силәргә немә қилип беришимни тәләп қилисиләр? — дәп сориди һәзрити Әйса.

37 — Сиз шан-шәрәпкә еришкиниңиздә, биримизни оң йениңизда, биримизни сол йениңизда олтарғузғайсиз, — дейишти улар.

38 — Силәр немә тәләп қилғанлиғиңларни билмәйватисиләр, — деди һәзрити Әйса, — Мән ичидиған азап қәдиһини вә Мән қобул қилидиған чөмүлдүрүшни силәрму қобул қилалямсиләр?*

39 — Қобул қилалаймиз, — дейишти улар.

Һәзрити Әйса уларға:

— Силәр һәқиқәтәнму Мениң азап қәдиһимгә вә чөмүлдүрүлүшүмгә ортақ болисиләр. 40 Бирақ оң яки сол йенимда олтиришиңларға рухсәт қилиш Мениң ихтиярымда әмәс. Бу орунлар кимләргә тәйярланған болса, шулар олтириду, — деди.

41 Буниңдин хәвәр тапқан башқа он шагирт Якуп билән Юһаннаға хапа болушқа башлиди. 42 Һәзрити Әйса уларни йениға чақирип, мундақ деди:

— Силәргә мәлум, бу дуниядики һөкүмран дәп қаралғанлар қол астидики хәлиқ үстидин рәһимсизлик билән һакимийәт жүргүзиду.

**38. Бу айәттә һәзрити Әйсаниң тартидиған азап-оқубити вә чапрас яғачтики өлүми көздә тутулған.*

Әмирлири уларни қаттиқ қоллуқ билән башқуриду. [43]Бирақ силәрниң араңларда бундақ иш болмисун. Силәрдин ким мәртивилик болушни халиса, у қалғанларға хизмәт қилсун. [44]Ким биринчи болушни халиса, у һәммә адәмниң қули болсун. [45]Чүнки Инсан Оғлиму башқиларни Өзигә хизмәт қилдурғили әмәс, башқиларға хизмәт қилғили вә җенини пида қилиш төләмигә нурғун адәмләрни гунадин азат қилғили кәлди.

Қарғу Бартимайниң көзиниң сақайтилиши

[46]Кейин улар Ериха шәһиригә кәлди. Һәзрити Әйса шагиртлири вә нурғун халайиқ билән биллә Ерихадин қайтқан вақитта Тимайниң Бартимай исимлиқ қарғу оғли йол бойида олтирип, тиләмчилик қиливататти. [47]У насирәлик Әйсаниң у йәрдә екәнлигини аңлап:

— Әй падиша Давутниң Әвлади* Әйса, маңа рәһим қилғайсиз! — дәп вақирашқа башлиди.

[48]Нурғун адәмләр уни әйипләп, үнини чиқармаслиғини ейтти. Лекин у:

— Әй падиша Давутниң Әвлади, рәһим қилғайсиз, — дәп техиму вақириди.

[49]Һәзрити Әйса қәдимини тохтитип:

— Уни чақириңлар, — деди. Чақирғили барғанлар қарғуға:

— Қорқма! Орнуңдин тур, У сени чақириватиду! — дейишти. [50]У адәм чапинини селип ташлап, орнидин дәс туруп, һәзрити Әйсаниң алдиға кәлди.

[51]Һәзрити Әйса униңдин:

— Мәндин немә тәләп қилисән? — дәп сориди.

Қарғу:

— Устаз, көзүмниң ечилишини тәләп қилимән, — деди.

[52]Һәзрити Әйса:

— Қайтсаң болиду, Маңа бағлиған ишәнчиң сени сақайтти, — девиди, у адәмниң көзи шу ан ечилди. Шуниң билән у адәм йол бойи һәзрити Әйсаға әгишип маңди.

**47. Давут падишаниң Әвлади — бу нам йәһудийлар арисида улар күтүватқан Қутқазғучи-Мәсиһни көрситәтти.*

Һәзрити Әйсаниң тәнтәнә билән Йерусалимға кириши

11 Һәзрити Әйса шагиртлири билән Йерусалимға йеқинлишип,
Зәйтун теғиниң етигидики Бәйтпажи вә Бәйтания дегән йезиларға кәлгәндә, икки шагиртини [2]мундақ дәп алдин-ала әвәтти:
— Силәр алдимиздики йезиға бериңлар. Йезиға кирипла, техи минилип бақмиған бир тәхәйниң бағлақлиқ турғанлиғини көрисиләр. Уни йешип, йетиләп келиңлар. [3]Әгәр бири силәрдин: «Немишкә бундақ қилисиләр?» дәп сорап қалса, «Рәббимизниң буниңға һаҗити чүшти, бир дәмдин кейин қайтуруп бериду», дәңлар.
[4]Улар берип, йол үстидики бир өйниң дәрвазиси йенида бағлақлиқ турған бир тәхәйни көрди. Улар чулвурини йешиватқан чағда, [5]у йәрдә турған бәзи кишиләр:
— Тәхәйни йешип немә қилисиләр? — дейишти. [6]Шагиртлар һәзрити Әйсаниң дегәнлирини ейтқанда, һелиқи кишиләр уларға йол қойди. [7]Шагиртлар тәхәйни һәзрити Әйсаниң алдиға йетиләп келип, үстигә өз чапанлирини салди. Һәзрити Әйса тәхәйгә минди. [8]Нурғун халайиқниң бәзилири чапанлирини, бәзилири өп-чөридики етизлардин кәскән шах-шумбиларни йолға паяндаз қилип салди. [9]Алдида маңған вә кәйнидин әгәшкәнләр:

«Худаға шүкүр!
Пәрвәрдигаримизниң намида Кәлгүчигә мубарәк болсун!
[10]Әждадимиз Давутниң падишалиғиниң Избасариға
мубарәк болсун!
Әң бүйүктики Худаға шүкүрләр ейтилсун!» дәп вақиришатти.

[11]Һәзрити Әйса Йерусалимға берип мәркизий ибадәтхана* һойлилириға кирди вә һәммә нәрсини көздин кәчүрди. Бирақ кәч кирип қалғачқа, он икки шагирти билән биллә йәнә Бәйтанияға қайтти.

Мевисиз әнҗир дәриғи

[12]Әтиси улар Бәйтаниядин чиққанда, һәзрити Әйсаниң қосиғи ечип кәткән еди. [13]У жирақта барақсан бир түп әнҗир дәриғини көрүп,

**11. Мәркизий ибадәтхана — әйни чағда йәһудийларниң нурғун ибадәтханилири болуп, бу йәһудийларниң әң көп жиғилип ибадәт қилидиған җайи еди. Худаниң әмри бойичә пәқәт Йерусалимдики мәркизий ибадәтханидила қурванлиқ қилиш тоғра болатти.*

һеч болмиғанда тоң әнҗир болсиму барду, дәп униңға қарап маңди. Дәрәқниң йениға барғинида, йопурмақтин башқа һеч нәрсә тапалмиди. Бу әнҗир пишидиған вақит әмәс еди. [14]Һәзрити Әйса дәрәққә:

— Буниңдин кейин һеч ким сениң мевәңни йемигәй! — деди. Шагиртлириму буни аңлиди.

Һәзрити Әйсаниң мәркизий ибадәтханини тәртипкә селиши

[15]Улар Йерусалимға кәлди. Һәзрити Әйса мәркизий ибадәтхана һойлилириға кирип, у йәрдә елим-сетим қиливатқанларниң һәммисини һайдап чиқиришқа башлиди. Пул тегишидиған-ларниң покәйлирини вә кәптәр сатқучиларниң орундуқлирини өрүп, [16]мал көтиривалған һәр қандақ адәмниң ибадәтхана һойлилиридин өтүшигә рухсәт қилмиди.*

[17]У хәлиққә тәлим бәргәндә мундақ деди:

— Муқәддәс Язмиларда Худаниң: «Мениң өйүм пүткүл хәлиқләрниң дуа-тилавәтханиси дәп аталсун», дегән сөзи йезилған әмәсму? Лекин силәр уни булаңчиларниң угисиға айландурувапсиләр! — деди.

[18]Алий роһанийлар вә Тәврат устазлири буни аңлап, һәзрити Әйсани ужуқтуруветишниң чарисини издәшкә башлиди. Улар һәзрити Әйсадин қорқатти, чүнки пүтүн халайиқ Униң тәлимигә һәйран еди.

[19]Кәчқурунлири һәзрити Әйса билән шагиртлири шәһәрниң сиртиға чиқип кетәтти.

Әнҗир дәриғидин елинидиған ибрәт

[20]Әтиси әтигәндә һәзрити Әйса билән шагиртлири әнҗир дәриғиниң йенидин өтүп кетиветип, дәрәқниң йилтизидин қуруп кәткәнлигини көрүшти. [21]Түнүгүнки вақиәни есигә алған Петрус:

— Устаз, қараң, Сиз қарғиған әнҗир дәриғи қуруп кетипту! — деди.

[22]Һәзрити Әйса уларға җавабән мундақ деди:

— Худаға ишиниңлар. [23]Билип қоюңларки, ким бу таққа: «Қозғал, деңизға ташлан!» десә вә көңлидә гуманланмай, ейтқанлириниң әмәлгә ешишиға ишәнч қилса, униң тәливи иҗабәт болиду.

**16. Ибадәтхана һойлилирида сетилған һайван вә учар қанатлар хәлиқниң қурванлиқ қилиши үчүн еди. Ибадәтханиға сәдиқә бәргүчиләр пулини йәрлик пулға тегишкәндин кейин бериши керәк еди.*

24Шуниң үчүн силәргә ейтимәнки, дуа билән тилигән һәр қандақ нәрсигә ериштим, дәп ишиниңлар. Шунда тәливиңлар иҗабәт болиду.
25Орнуңлардин туруп дуа қилғиниңларда, бирәрсигә қосақ көпүгүңлар барлиғи ядиңларға кәлсә, уни кәчүрүңлар. Шу чағда асмандики Атаңларму силәрниң гуналириңларни кәчүрүм қилиду. {26Силәр башқиларни кәчүрүм қилмисаңлар, асмандики Атаңларму силәрниң гуналириңларни кәчүрүм қилмайду.}

Һәзрити Әйсаниң һоқуқиниң сүрүштүрүлүши

27Улар йәнә Йерусалимға қайтип кәлди. Һәзрити Әйса мәркизий ибадәтхана һойлилирида айлинип жүргәндә, алий роһанийлар, Тәврат устазлири вә ақсақаллар Униң йениға келип:
28— Сиз қиливатқан ишларни қайси һоқуққа тайинип қиливатисиз? Сизгә бундақ қилиш һоқуқини ким бәргән? — дәп сориди.
29Һәзрити Әйса уларға:
— Мән авал силәрдин бир соал сорай. Силәр униңға җавап бериңлар. Шу чағда Мәнму бу ишларни қайси һоқуққа тайинип қиливатқанлиғимни ейтип беримән. 30Ейтиңларчу, Йәһия пәйғәмбәргә чөмүлдүрүш һоқуқини Худа бәргәнму яки инсанларму? — деди.
31Улар өз ара муназирә қилишқа башлап:
— «Худа бәргән» десәк, У: «Ундақта, силәр немә үчүн Йәһияға ишәнмидиңлар?» дәйду. 32Бирақ биз қандақму: «Инсанлар бәргән» дәләләймиз?! — дейишти. Чүнки улар Йәһияни һәқиқәтән пәйғәмбәр дәп һесаплайдиған хәлиқтин қорқатти.
33Буниң билән улар һәзрити Әйсаға:
— Билмәймиз, — дәп җавап беришти.
— Ундақта, Мәнму бу ишларни қайси һоқуққа тайинип қиливатқанлиғимни ейтмаймән, — деди һәзрити Әйса уларға.

Яман иҗарикәшләр һәққидики тәмсил

12 Андин һәзрити Әйса уларға тәмсилләр билән сөзләшкә башлиди:
— Бир киши бир үзүмзарлиқ бәрпа қилип, әтрапини қоршапту. Үзүм шаравини ишләш үчүн үзүмзарлиққа бир көлчәк қаздурупту вә бир күзәтхана яситипту. Кейин үзүмзарлиқни иҗаригә берип, өзи жирақ бир йәргә кетипту. 2Үзүмләрни үзидиған мәзгил кәлгәндә,

у һосулниң бир үлүшини елип келишкә қуллиридин бирини ижарикәшләрниң йениға әвәтипту.

3Лекин ижарикәшләр һелиқи қулни тутувелип, думбалап, қуруқ қол қайтурупту. 4Ғожайин йәнә бир қулини әвәтипту. Ижарикәшләр униңму баш-көзини йерип, һақарәтләп қайтурупту. 5Кейин ғожайин йәнә бир қулини әвәтипту, лекин у өлтүрүлүпту. Йәнә бир мунчә қуллирини әвәтипту, уларниңму бәзилири таяқ йәп, бәзилири өлтүрүлүпту. 6Ғожайинниң йенида бирла адими, йәни униң сөйүмлүк ялғуз оғлила қапту. У оғлумниғу һөрмәт қилар, дәп ижарикәшләрниң йениға аң ахирида уни әвәтипту. 7Лекин ижарикәшләр өз ара: «Бу болса ғожайинниң мирасхори. Келиңлар, уни өлтүрүветәйли, үзүмзарлиқ бизгә оңчә қалсун», дейишипту. 8Шундақ қилип, уни тутуп өлтүрүп, үзүмзарлиқниң сиртиға сөрәп ачиқиветипту. 9Бундақ әһвалда, үзүмзарлиқниң ғожайини бу ижарикәшләрни қандақ қилиду? Җәзмән уларни өлтүрүп, үзүмзарлиғини башқиларға ижарigә бериду. 10Силәр Зәбурдики мону сөзләрни зади оқумиғанмидиңлар?

«Қурулушчилар ташлавәткән Таш
Қурулушниң һул Теши болуп қалди.
11 Бу Пәрвәрдигар тәрипидиндур,
Биз үчүн әҗайип бир иштур».

12Һәзрити Әйсаниң бу тәмсилни өзлиригә қаритип ейтқанлиғини чүшәнгән йәһудийларниң чоңлири Уни тутқун қилмақчи болди. Лекин хәлиқтин қорқуп, Уни ташлап кетип қалди.

Баж тапшуруш мәсилиси

13Шуниңдин кейин йәһудийларниң чоңлири һәзрити Әйсани Униң Өзиниң сөзлири билән қапқанға чүшириш мәхситидә пәрисийләрдин вә Римдин тайинланған Һирод падишаниң тәрәпдарлиридин бәзиләрни Униң йениға әвәтти. 14Улар келип һәзрити Әйсаға:

— Устаз, Сизниң сәмимий адәм екәнлигиңизни, һеч кимгә үзхәтир қилмайдиғанлиғиңизни билимиз, чүнки кишиләрниң сиртқи қияпити билән һесаплашмай, уларға Худаниң йолини садиқлиқ билән үгитип кәлдиңиз. Сизгә Рим императори Қәйсәргә баж

тапшурушимиз Тәврат қанунимизға хилапму қандақ?* Зади баж тапшурамдуқ яки тапшурмамдуқ? — дейишти.

15 Уларниң сахтипәзлигини билгән һәзрити Әйса:

— Немишкә Мени сөзүм арқилиқ илиндурмақчи болуватисиләр? Маңа бир данә күмүч тәңгә бериңлар, көрүп бақай, — деди.

16 Пул елип келинди, һәзрити Әйса улардин:

— Буниң үстидики сүрәт вә исим кимниң? — дәп сориди.

— Рим императори Қәйсәрниң, — дейишти улар.

17 — Ундақ болса, Қәйсәрниң һәққини Қәйсәргә, Худаниң һәққини Худаға тапшуруңлар, — деди һәзрити Әйса уларға. Улар һәзрити Әйсаниң сөзлиригә һәйран қелишти.

Тирилишкә мунасивәтлик мәсилә

18 Өлгәнләр тирилмәйду, дәп қарайдиған садуқий диний еқимидикиләр һәзрити Әйсаниң алдиға келип:

19 — Устаз, Муса пәйғәмбәр Тәвратта: «Бир киши өлүп кетип, аяли тул қелип, пәрзәнт көрмигән болса, өлгән кишиниң ака яки иниси тул қалған йеңгисини әмригә елип, қериндиши үчүн нәсил қалдуруши лазим», дәп язған. 20 Бурун йәттә ака-ука өткән екән, чоңи өйлинип пәрзәнт қалдурмайла аләмдин өтүпту. 21 Кәйнидики иниси йеңгисини әмригә елип, уму пәрзәнт көрмәй аләмдин өтүпту. Кәйнидики инисиму шундақ бопту. 22 Шундақ қилип, йәттинчисигичә уни елип чиқипту. Лекин һеч қайсиси пәрзәнт көрмәй аләмдин өтүпту. Ахирида у аялму аләмдин өтүпту. 23 Әнди сорайдиғинимиз шуки: Қиямәт күни бу аял кимниң аяли болуп тирилиду? Чүнки йәттә қериндашниң һәммиси уни аяллиққа алғандә! — дейишти.

24 Һәзрити Әйса уларға мундақ җавап бәрди:

— Силәр Муқәддәс Язмиларни вә Худаниң қудритини билмигәнлигиңлар үчүн мана мошундақ хаталишисиләр әмәсму?!

25 Өлүмдин тирилгәндин кейин инсанлар асмандики периштәләргә охшаш, хотун алмайду, әргә тәгмәйду. 26 Өлүмдин тирилиш мәсилиси

**14. Әйни вақитта йәһудийлар римлиқларниң зулуми астида яшаватқан болуп, әгәр һәзрити Әйса: «Рим императориға баж тапшуруш тоғра» десә, бу гәп азатлиқни издигән кишиләргә яқматти. Мабада кишиларни баж тапшурмаслиққа чақирса, Рим империясиға қарши чиққан болатти. Улар мошундақ соалларни сораш арқилиқ һәзрити Әйсани гепидин тутувелип, римлиқларниң қолиға тапшуруп, Униңға зиянкәшлик қилмақчи болушқан.*

һәққидә Муса пәйғәмбәр арқилиқ чүширилгән Тәвратта оқумидиңларму? Әждатлиримиз Ибраһим, Исһақ вә Якуплар аллибурун аләмдин өткән болсиму, Тәвраттики «Тикәнликниң көйүши» һәққидики баянда Худа уларни тирик һесаплап: «Мән Ибраһим, Исһақ вә Якуплар етиқат қилип кәлгән Худа болимән!» дәйду. [27] Демәк, Худа өлүкләрниң әмәс, тирикләрниң Худасидур. Силәр тамамән хаталаштиңлар.

Әң муһим әмир

[28]Уларниң муназирисини аңлиған вә һәзрити Әйсаниң уларға яхши җавап бәргәнлигини көргән бир Тәврат устази һәзрити Әйсаниң алдиға келип:

— Пүтүн әмирләрниң ичидә әң муһими қайси? — дәп сориди.

[29]Һәзрити Әйса мундақ җавап бәрди:

— Әң муһими шуки, «Аңлиғин, әй исраиллар! Пәрвәрдигаримиз болған Худа бирдин-бир Худадур. [30]Пәрвәрдигариң болған Худани пүтүн қәлбиң, пүтүн җениң, пүтүн зеһниң вә пүтүн күчүң билән сөйгин». [31]Йәнә бир әмир болса «Хошнаңни өзәңни сөйгәндәк сөй». Мана булардин муһим әмир йоқ.

[32]— Тоғра ейттиңиз, Устаз, — деди Тәврат устази һәзрити Әйсаға, — «Худа бирдур, Униңдин башқиси йоқтур», дегиниңиз дурус. [33]Инсанниң Худани пүтүн қәлби, пүтүн әқли вә пүтүн күчи билән сөйүши һәм хошнисиниму өзини сөйгәндәк сөйүши Худаға аталған һәр қандақ көйдүрмә қурванлиқ вә һәдийәләрдинму муһимдур.

[34]Һәзрити Әйса униң әқиланә җавап бәргәнлигини көрүп:

— Сиз Худаниң Падишалиғидин жирақ әмәссиз, — деди.

Шуниңдин кейин Униңдин һеч ким соал сорашқа петиналмиди.

Қутқазғучи-Мәсиһниң салаһийити

[35]Һәзрити Әйса мәркизий ибадәтхана һойлилирида тәлим бериветип, мундақ соални оттуриға қойди:

— Тәврат устазлири Қутқазғучи-Мәсиһни падиша Давутниң Әвлади, дәп турувалса қандақ болиду? [36]Давут падиша өзи Муқәддәс Роһниң илһами билән мундақ дегәнғу:

«Пәрвәрдигар Ғожайинимға ейттики:
‹Мән Сениң дүшмәнлириңни

Айиғиң астида дәссәткичә,
Мениң оң йенимда олтарғин!›»

37 Қутқазғучи-Мәсиһ падиша Давутниң Әвлади болсиму, лекин падиша Давут Мәсиһни «Ғожайиним» дегән йәрдә Мәсиһ униңдин улуқ болмамду?!

Һәзрити Әйсаниң Тәврат устазлирини әйиплиши

У йәрдики җамаәт һәзрити Әйсаниң сөзини зоқ билән аңлатти.
38 Һәзрити Әйса тәлим берип мундақ деди:
— Тәврат устазлиридин һошияр болуңлар. Узун тонларни кийивелип ғадийип жүрүшкә амрақ келиду. Базарларда башқиларниң өзлиригә салам берип һөрмәтлишини, 39 ибадәтханиларда алаһидә орунда олтиришини, зияпәтләрдиму төрдә олтиришни яхши көриду.
40 Улар тул аяллардин пайда елип, уларниң мал-мүлкини йәвелип, андин әттәй башқилар көрсун дәп, узундин-узун дуа қилиду. Улар җәзмән техиму қаттиқ җазаға тартилиду!

Тул аялниң сәдиқиси

41 Һәзрити Әйса мәркизий ибадәтханидики сәдиқә жиғилидиған җайниң алдида олтирип, өз сәдиқилирини ташлаватқан җамаәткә қарап турatti. Нурғун байлар сандуққа хелә көп пул ташлиди. 42 Бир кәмбәғәл тул аялму келип, бир нәччә тийинла қиммитидики икки тәңгини ташлиди.
43 Һәзрити Әйса шагиртлирини йениға чақирип, уларға мундақ деди:
— Билип қоюңларки, бу намрат тул аялниң сәдиқиси Худаниң нәзәридә һәммиңларниңкидин көп. 44 Чүнки башқилар өзлириниң ашқан байлиқлиридин сәдиқә қилди. Лекин бу аял намрат туруп, өзиниң бар-йоқини — тирикчилик қилидиған һәммә нәрсисини сәдиқә қилди.

Мәркизий ибадәтханиниң вәйран қилинишидин бешарәт

13 Һәзрити Әйса мәркизий ибадәтханидин чиқиватқанда, шагиртлиридин бири Униңға:
— Устаз, қараң, бу немә дегән көркәм ташлар! Немә дегән һәйвәтлик имарәтләр! — деди.

[2]Һәзрити Әйса униңға:

— Сән бу һәйвәтлик имарәтләрни көрүватамсән? Бу йәрдә һәммә нәрсә гумран қилиниду, һәтта бир тал һул тешиму жайида қалдурулмайду, — деди.

[3]Һәзрити Әйса Зәйтун теғида мәркизий ибадәтхана тәрәпкә қарап олтарғанда Петрус, Яқуп, Юһанна вә Әндәрләр астағина Униңдин:

[4]— Бизгә ейтиңчу, бу дегәнлириңиз қачан йүз бериду? Буларниң йүз беридиғанлиғини билдүридиған қандақ бешарәт болиду? — дәп сорашти.

[5]Һәзрити Әйса уларға чүшәндүрүшкә башлиди:

— Башқиларниң аздурушидин һошияр болуңлар. [6]Нурғун кишиләр Мениң намимни сетип, «Қутқазғучи-Мәсиһ мән болимән!» дәвелип, көп адәмләрни аздуриду. [7]Силәр уруш хәвәрлири вә уруш параңлирини аңлиған вақитлардиму алақзадә болуп кәтмәңлар, чүнки бу ишларниң йүз бериши муқәррәр. Лекин бу заман ахири йетип кәлди, дегәнлик әмәс. [8]Бир милләт йәнә бир милләт билән уруш қилиду. Бир дөләт йәнә бир дөләткә һужум қилиду. Нурғун жайларда йәр тәврәш вә ачарчилиқлар йүз бериду. Мана бу ишларниң йүз бериши худди һамилдар аялниң толғиғиниң башланғиниға охшайду.

[9]Силәр өзәңларға пәхәс болуңлар. Кишиләр силәрни тутқун қилип сотқа тапшуруп бериду, ибадәтханиларда қамчилайду. Силәр Маңа ишәнгәнлигиңлар үчүн, һаким вә падишалар алдида сораққа тартилисиләр. Буниң билән улар алдида Мениң гувачилирим болисиләр. [10]Лекин Хуш Хәвәр пүткүл милләтләргә заман ахиридин бурун йәткүзүлүши керәк. [11]Шуңа силәр тутулуп сотқа тапшурулғанда, немә дейиштин әндишә қилмаңлар. У чағда силәргә немә несип етилсә, шуни дәңлар, чүнки сөзлигүчи силәр әмәс, Муқәддәс Роһтур. [12]Қериндаш қериндишиға, ата балисиға хаинлиқ қилип, уларни өлүмгә тутуп бериду. Балиларму ата-аниси билән қаршилишип, уларни өлүмгә тутуп бериду. [13]Маңа ишәнгәнлигиңлар үчүн һәммә адәм силәргә өчмәнлик қилиду, лекин ахирғичә бәрдашлиқ бәргәнләр жәзмән қутқузулиду.

Зор балаю-апәт

[14]— «Жиркиничлик вәйран қилғучиниң» өзи турушқа тегишлик болмиған йәрдә турғинини көргиниңларда, (китапханлар бу сөзниң

мәнасини чүшәнсун) Йәһудийә өлкисидики аһалиләр тағларға қачсун. [15]Өгүздикиләр өйидики нәрсә-керәклирини алмай қачсун. [16]Етизларда ишләватқанларму чапинини еливелиш үчүн өйигә қайтмай қечип кәтсун. [17]У күнләрдә қечиши әпсиз болған һамилдар аяллар вә бала емитидиған аниларниң һалиға вай! [18]Бу вақиәләрниң қишқа тоғра келип қалмаслиғи үчүн дуа қилиңлар. [19]Чүнки у күнләрдики балаю-апәтләр Худа аләмни яратқандин бу ян көрүлүп бақмиған, кәлгүсидиму көрүлмәйду. [20]Пәрвәрдигар у күнләрни азайтмиса еди, һеч ким қутулалматти. Лекин Пәрвәрдигар у күнләрни Өзи таллиғанлири үчүн азайтқан. [21]Әгәр у чағда бири силәргә: «Қараңлар, Қутқазғучи-Мәсиһ бу йәрдә!» яки «Қараңлар, Мәсиһ әйнә у йәрдә!» десә, ишәнмәңлар. [22]Чүнки сахта мәсиһләр, сахта пәйғәмбәрләр мәйданға келиду. Әгәр мүмкин болсиди, улар Худа таллиғанларни мөҗүзиләр вә карамәтләр билән аздурған болатти. [23]Шуниң үчүн һошияр болуңлар. Мән буларниң һәммисини ейтиш билән силәрни алдин-ала агаһландуруп қойдум.

Инсан Оғлиниң келиши

[24]— У күнләрдики балаю-апәтләр өтүп кәткәндин кейин,

«Қуяш қарийип,
Ай йоруқлуқ бәрмәс,
[25]Юлтузлар асмандин төкүлүп,
Асман җисимлири тәвринәр».

[26]У чағда кишиләр Инсан Оғлиниң зор күч-қудрәт вә шан-шәрәп билән булутлар ичидә келиватқанлиғини көриду. [27]Инсан Оғли периштәлирини әвәтип, Өзи таллиған кишиләрни аләмниң бир четидин йәнә бир четигичә дунияниң төрт булуңидин жиғип, бир йәргә җәм қилиду.

Әнҗир дәриғидин савақ елиш

[28]— Әнҗир дәриғидин савақ елиңлар! Униң шахлири көкирип, йеңи йопурмақ чиқарғанда, язниң келишигә аз қалғанлиғини билисиләр. [29]Худди шуниңдәк, Мән бая дегән аламәтләрниң йүз бериватқан-

лиғини көргиниңларда, Худаниң Падишалиғиниң* ишик алдида, йәни намайән болуш алдида туруватқанлиғини билиңлар. [30]Билип қоюңларки, мана бу аламәтләрниң һәммиси әмәлгә ашурулмай туруп, бу әвлат* кишиләр аләмдин өтмәйду. [31]Асман-зимин йоқилиду, бирақ Мениң сөзлирим йоқалмай мәңгү инавәтлик болиду!

Һошияр болуңлар

[32]— Бу ишларниң йүз беридиған вақит-саатиға кәлсәк, буни Атамдин башқа һеч ким билмәйду. Нә асмандики периштәләр, нә Оғли билмәйду. [33]Пәхәс болуңлар, сәгәк болуңлар, чүнки у вақит-саатниң қачан келидиғанлиғини билмәйсиләр. [34]Бу сәпәргә чиқмақчи болған адәмниң әһвалиға охшайду. У йолға чиқидиған чағда чакарлириниң хизмәт даирисини бәлгүләп, уларниң һәр биригә бирдин вәзипә тапшуриду. Дәрвазидики күзәтчигиму һошияр болушни тапилайду. [35]Шуниңға охшаш, силәрму һошияр болуңлар. Чүнки өйниң ғожайининиң келидиған вақтиниң кәчқурунму, түн йеримиму, ғораз чиллиған вақтиму яки сәһәр вақтидиму, уни биләлмәйсиләр. [36]Шуңа у туюқсиз келип, силәрни ғәпләт уйқисида көрүп қалмисун! [37]Силәргә ейтқанлиримни һәммисигә ейтимән: һошияр болуңлар!

Гунакар аялниң һәзрити Әйсани әтирлиши

14 Йәһудийларниң «Өтүп кетиш» вә «Петир нан» һейтиға икки күн қалған еди. Алий роһанийлар вә Тәврат устазлири һәзрити Әйсани һейлә билән тутуп ұжуқтуруветишниң чарисини издәшти. [2]Улар:

— Бу ишни һейт-айәм күнлири қилмайли. Болмиса хәлиқ арисида қалаймиқанчилиқ чиқиши мүмкин, — дейишәтти.

**29. Әсли текстта «Униң» дәп елинған болуп, Инсан Оғлини яки Худаниң Падишалиғини (Луқа 21:31) көрситиду.*

**30. Әгәр тилға елинған аламәт Йерусалимниң вәйран болушиға (13:2) қаритилған болса, ундақта «әвлат» сөзи тәбиийки шу дәвирдә яшап өткән адәмләрни көрситиду. Әгәр Әйса Мәсиһниң дуняға қайтип келишигә (13:26) қаритилған болса, «әвлат» сөзи бәлким пүтүн Йәһудийә хәлқини яки бу айәтләрдә ейтилған вақиәләрниң башлиниш вақтида яшаватқан әвлатни көрситиду. Бу һәргиз һәзрити Әйсада «дуняға дәрһал қайтип келимән» дегән хата чүшәнчиниң барлиғини билдүрмәйду.*

3Һәзрити Әйса Бәйтания йезисида илгири мохо кесилигә гириптар
болған Симунниң өйидә дәстиханда олтириватқанда, ичигә қиммәтлик
сап сумбул әтири қачиланған, ақ қаш тешидин ясалған қутини тутқан
бир аял кирип, қолидики қутини ечип, ичидики әтирни һәзрити
Әйсаниң бешиға қуйди. 4Бәзиләр буниңға хапа болуп, бир-биригә:

— Хуш пурақ әтирни бундақ исрап қилғанниң немә пайдиси?
5Бу әтирниң қиммити бир жиллиқ киримимизгә тәң келидикән!
У сетилип пули кәмбәғәлләргә берилсә болатти, — дейишип аялни
қаттиқ әйипләшкә башлиди.

6— Аялниң ихтиярига қоюветиңлар, уни хиҗил қилип немә
қилисиләр? У Мән үчүн яхши иш қилди. 7Кәмбәғәлләр дайим араң-
ларда, уларға халиған вақитта ярдәм қилалайсиләр. Лекин Мән араң-
ларда дайим болмаймән. 8Аял чами йетидиған ишни қилди; Мениң
дәпнә қилинишимға тәйярлиқ йүзисидин бәдинимгә алдин-ала әтир
сүркәп қойди. 9Билип қоюңларки, Хуш Хәвәр дунияниң қәйиридә
йәткүзүлсә, бу аял әслинип, униң қилған иши тилға елиниду, — деди
һәзрити Әйса уларға.

Йәһуданиң һәзрити Әйсаға сатқунлуқ қилиши

10Шу вақитта он икки шагирттин бири болған Йәһуда Ишқарийот
һәзрити Әйсани тутуп бериш мәхситидә алий роһанийларниң йениға
барди. 11Буни аңлап, алий роһанийларниң гүл қәқәқлири ечилип
кәтти вә униңға пул беришкә вәдә қилишти. Йәһудаму һәзрити
Әйсани уларға тутуп беришкә пурсәт издәшкә башлиди.

«Өтүп кетиш» һейтиниң кәчлик тамиғи

12«Петир нан» һейтиниң* биринчи күни, йәни «Өтүп кетиш» һейти-
ниң қурванлиғи қилинидиған күни шагиртлар һәзрити Әйсаниң
йениға келишип:

— «Өтүп кетиш» һейтиниң тамиғини қәйәргә берип тәйярлиши-
мизни халайсиз? — дәп сориди.

13У шагиртлиридин иккисини мундақ дәп алдин-ала әвәтти:

— Йерусалимға кириңлар, у йәрдә козида су тошуватқан бир кишини
учритисиләр. Униң кәйнидин меңип, 14у адәм киргән өйниң егисидин:

**12. «Петир нан» нейти йәттә күн болуп, биринчи күни «Өтүп кетиш» нейти дәп атилиду. Бу күни йәһудийлар өйлиридә қой союп, петир нан билән йәйду.*

«Устазимиз: Шагиртлирим билән «Өтүп кетиш» һейтиниң тамиғини йәйдиған меһманлиқ өй қәйәрдә? дәп сораватиду», дәңлар. [15]У силәрни үстүнки қәвәттики рәтлик жабдуп қоюлған бир еғиз чоң өйгә башлап чиқиду. Мана шу өйдә һейтниң тамиғини тәйяр қилиңлар.

[16]Шагиртлар йолға чиқип шәһәргә кирди. Һәммә ишлар һәзрити Әйсаниң ейтқинидәк болуп чиқти. Улар шу йәрдә тамақни тәйярлашқа кириштi.

[17]Кәчқурун һәзрити Әйса он икки шагирти билән келип, [18]дәстиханда олтирип таам үстидә:

— Билип қоюңларки, Мән билән биллә ғизалиниватқан силәрниң араңлардики бири Маңа сатқунлуқ қилиду, — деди.

[19]Бу сөз уларни қайғуға салди. Улар бир-бирләп:

— Мән әмәстимән? — дәп сориди.

[20]Һәзрити Әйса уларға:

— Маңа сатқунлуқ қилғучи қолидики нанни Мән билән биллә тәхсигә чилиған он икки шагиртниң ичидики биридур. [21]Инсан Оғли Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк аләмдин өтиду. Лекин Униңға сатқунлуқ қилидиған кишиниң һалиға вай! У адәм туғулмиған болсичу кашки! — деди.

[22]Улар тамақ йейишиватқанда, һәзрити Әйса бир нанни қолиға елип шүкүр ейтқандин кейин, уни уштуп туруп, шагиртлириға бәрди вә:

— Елиңлар, бу Мениң Теним, — деди.

[23]Андин У қолиға бир жам елип, Худаға шүкүр ейтқандин кейин, уни шагиртлириға сунди. Һәммиси униңдин ичишти.

[24]— Бу Мениң нурғун адәмләр үчүн төкүлүп, Худаниң келишимини түзидиған Қенимдур. [25]Билип қоюңларки, Худаниң Падишалиғида йеңичә шараптин ичмигичә, бундақ шарапни һәргиз ичмәймән, — деди һәзрити Әйса.

[26]Улар мәдһийә нахшисини ейтқандин кейин талаға чиқип, Зәйтун теғиға қарап кетишти.

Һәзрити Әйсаниң Петрусниң танидиғанлиғини ейтиши

[27]Бу чағда һәзрити Әйса шагиртлириға:

— Һәммиңлар Мени ташлап кетисиләр, чүнки Муқәддәс Язмиларда Худа:

«Қойчини уруп өлтүримән,
Қойлири терә-перән болуп кетиду», дегән.

28 Лекин Мән тирилгәндин кейин, Җәлилийәгә силәрдин бурун баримән, — деди.

29 Петрус Униңға:

— Һәммиси Сизни ташлап кәтсиму, мән һәргиз ташлап кәтмәймән, — деди.

30 — Билип қойғинки, бүгүн кечә ғораз икки қетим чиллаштин бурун, сән Мәндин үч қетим танисән, — деди һәзрити Әйса.

31 Лекин Петрус техиму қәтъий тәләппуз билән:

— Сиз билән биллә өлүшкә тоғра кәлсиму, Сиздин танмаймән, — деди. Қалған шагиртларму шундақ дейишти.

Гетсиманә бағчисидики дуа-тилавәт

32 Кейин улар Гетсиманә дегән бир йәргә кәлди. Һәзрити Әйса шагиртлириға:

— Мән дуа-тилавәт қилип кәлгичә, силәр мошу җайда олтирип туруңлар, — деди.

33 У Петрус, Яқуп вә Юһаннани биргә елип маңди. Бу вақитта Уни қайғу бесип, көңли беарам болушқа башлиди. У:

34 — Җеним чиқип кетидиғандәк ғәм-қайғуға патти. Силәр бу йәрдә қелип, һошияр туруңлар, — деди 35 вә сәл нерирақ берип, йәргә баш қоюп, мүмкин болса у күнниң Өз бешиға кәлмәслигигә дуа қилип:

36 — Әй сөйүмлүк Ата, Сән һәммигә қадирсән, бу азап қәдиһини Мәндин жирақлаштурғайсән. Лекин бу иш Мениң әмәс, бәлки Сениң ирадәң бойичә болсун, — деди.

37 У үч шагиртиниң йениға қайтип келип, уларниң үгдәп қалғанлиғини көрүп, Петрусқа:

— Әй Симун, ухлаватамсән?! Бирәр саатму һошияр туралмидиңму?! 38 Езиқтурулуштин сақлиниш үчүн, сәгәк туруп дуа қилиңлар, ирадә халайду, лекин тән аҗиздур, — деди.

39 Андин У йәнә берип, бурунқи сөзлирини тәкрарлап дуа қилди. 40 У шагиртлириниң йениға қайтип кәлгинидә, уларниң йәнә үгдәп қалғанлиғини көрди. Чүнки улар көзлирини ачалмай қалған еди. Улар һәзрити Әйсаға немә дейишини билмәй қалди.

41 Һәзрити Әйса үчинчи қетим уларниң йениға қайтип:

— Силәр техичә дәм елип ухлаватамсиләр? Болди, бәс әнди! Инсан Оғлиниң гунакарларниң қолиға тапшурулидиған вақит-саати йетип кәлди. 42 Қопуңлар, кетәйли, мана Маңа сатқунлуқ қилидиған киши кәпту, — деди.

Һәзрити Әйсаниң тутқун қилиниши

43 Һәзрити Әйсаниң сөзи аяқлашмастинла, он икки шагиртиниң бири болған Йәһуда кәлди. Униң йенида алий роһанийлар, Тәврат устазлири вә ақсақаллар тәрипидин әвәтилгән, қилич тоқмақлар билән қуралланған зор бир топ адәм бар еди. 44 Һәзрити Әйсаға сатқунлуқ қилған Йәһуда уларға аллибурун: «Мән Кимни сөйсәм, Әйса Шу. Силәр Уни тутуп, қаттиқ муһапизәт астида елип меңиңлар», дегән вә сөйүш арқилиқ бәлгү бәрмәкчи болған еди. 45 У удул һәзрити Әйсаниң алдиға келип:

— Устаз, — дәп Уни сөйди. 46 Шу чағда у башлап кәлгәнләр һәзрити Әйсаға қол селип, Уни тутқун қилди. 47 Һәзрити Әйсаниң йенидикиләрдин бири қиличини суғуруп, баш роһанийниң чакириға урди. Қилич чакарниң оң қулиғиға тегип, уни шилип чүширивәтти.

48 Һәзрити Әйса:

— Силәр қилич-тоқмақларни көтирип Мени тутқили кәпсиләр, Мени қарақчи көрүватамсиләр? 49 Һәр күни мәркизий ибадәтхана һойлилирида силәр билән биллә болуп тәлим берәттим. У чағда тутмидиңлар. Бу ишларниң йүз бериши Муқәддәс Язмиларда алдинала ейтилғанларниң әмәлгә ашурулуши болди, — деди.

50 Бу чағда шагиртларниң һәммиси Уни ташлап қечип кетишти.

51 Һәзрити Әйсаниң кәйнидин пәқәт учисиға кәндир рәхт йепинчақлавалған бир яш жигит әгишип маңған еди. Улар униму тутувалди. 52 Лекин у рәхтниң ичидин суғирилип чиқип ялиңач пети қечип кәтти.

Алий мәһкимидә сотлиниш

53 Улар һәзрити Әйсани баш роһанийниң алдиға елип бериштi. Пүтүн алий роһанийлар, ақсақаллар вә Тәврат устазлириму у йәргә жиғилди. 54 Петрус һәзрити Әйсаға таки баш роһанийниң һойлисиғичә жирақтин әгишип берип, һойлида қаравуллар билән биллә иссинип олтарди. 55 Алий роһанийлар вә пүтүн алий кеңәшмә

әзалири һәзрити Әйсани өлүм җазасиға мәһкүм қилиш үчүн испат издиди, амма тапалмиди. 56Бир мунчә ялған гувачилар оттуриға чиққан болсиму, испатлири бир-биригә маслашматти.

57Уларниң бәзилири орнидин туруп, ялған гувалиқ берип:

58— Биз Униң: «Инсан қоли билән ясалған бу ибадәтханини бузуп ташлап, инсан қоли билән ясалмиған башқа бир ибадәтханини үч күн ичидә ясап чиқимән», дегәнлигини аңлидуқ, — деди. 59Лекин бу һәқтики гувалиқларму бир-биригә маслашмиди.

60Андин баш роһаний орнидин туруп, җамаәтниң алдида һәзрити Әйсаға:

— Қени, җавап бәрмәмсән? Буларниң Сениң үстүндин бәргән гувалиқлириға немә дәйсән? — деди. 61Лекин һәзрити Әйса шүк туруп, һеч қандақ җавап бәрмиди. Баш роһаний йәнә Униңдин:

— Мәдһийилинишқа лайиқ болған Худа Оғли Қутқазғучи-Мәсиһ Сәнму? — дәп сориди.

62— Һә-ә, Мән, — деди һәзрити Әйса, — силәр Инсан Оғлиниң қадир Худаниң оң йенида олтиридиғанлиғини вә көктики булутлар ичидә қайтип келидиғанлиғини көрисиләр.

63Бу сөзни аңлиған баш роһаний кийимлирини житип* ташлап:

— Әнди башқа һеч қандақ гувачиниң һаҗити қалмиди. 64Силәр Униң күпүрлүклирини аңлидиңлар. Әнди буниңға немә дәйсиләр? — деди.

Улар бирдәк Униңға өлүм җазаси тегишлик дәп һөкүм қилишти. 65Бәзилири Униңға түкүрүшкә башлиди. Улар йәнә Униң көзлирини бағлап, мушт етип: «Пәйғәмбәр болсаң, ейтип баққина, Сени ким урди?» дейишти. Қаравулларму Уни арисиға еливелип качатлиди.

Петрусниң һәзрити Әйсадин тениши

66Петрус төвәндики һойлида туратти. Баш роһанийниң хизмәткар қизлиридин бири келип, 67иссинип олтарған Петрусни көрүп, униңға тикилип қарап:

— Сәнму насирәлик Әйса билән бир едиңғу, — деди.

**63. Баш роһаний һәзрити Әйсани «күпүрлүк қилди», дәп қарап, өзиниң буниңға болған чөчүши вә ғәзивини ипадиләш үчүн, кийимлирини житқан. Һәзрити Әйсаниң: «Мәсиһ Мән болимән», дейиши Униң Худаға хас һоқуқ вә шөһрәт Мәндидур, дегәнлигидур.*

68 Петрус буни инкар қилип:

— Сениң немә дәватқанлиғиңни билмидим һәм чүшәнмидим, — дедидә, ташқириға, дәрвазиниң алдиға чиқип турди. Шу чағда ғораз чиллиди.

69 Униң ташқирида турғанлиғини көргән һелиқи хизмәткар қиз у йәрдә турғанларға йәнә:

— Бу Униң адимиғу, — деди. 70 Петрус йәнә инкар қилди.

Бир аздин кейин у йәрдә турғанлар Петрусқа йәнә:

— Шүбһисизки, сән Униң шагиртлириниң бири. Тәләппузуңдин сениңму җәлилийәлик екәнлигиң чиқип турмамду?! — дейишти.

71 Петрус қәсәм қилип:

— Силәр дәватқан Адәмни тонумаймән. Болмиса мени Худа урсун! — деди.

72 Дәл шу чағда ғораз иккинчи қетим чиллиди. Петрус һәзрити Әйсаниң өзигә: «Ғораз икки қетим чиллаштин бурун, сән Мәндин үч қетим танисән», дегән сөзини есигә елип, көңли бузулуп жиғлап кәтти.

Һәзрити Әйсаниң Пилатусниң алдида сотлиниши

15 Әтиси таң сәһәрдә алий роһанийлар, ақсақаллар, Тәврат устазлири вә алий кеңәшминиң пүтүн әзалири мәслиһәтлишивалғандин кейин, һәзрити Әйсани бағлап, һаким Пилатусқа тапшуруп бәрди.

2 Пилатус Униңдин:

— Сән йәһудийларниң Падишасиму? — дәп сориди.

— Ейтқиниңиздәк, — дәп җавап бәрди һәзрити Әйса.

3 Алий роһанийлар Униң үстидин бир мунчә әризә-шикайәтләрни қилишти. 4 Пилатус Униңдин йәнә:

— Қара, улар үстүңдин шунчивала шикайәт қиливатиду. Сән һеч қайсисиға җавап бәрмәмсән? — дәп сориди.

5 Лекин һәзрити Әйса йәнила зуван сүрмиди. Пилатус буниңға һәйран болди.

Һәзрити Әйсаниң өлүм җазасиға һөкүм қилиниши

6 Һәр қетимлиқ «Өтүп кетиш» һейтида һаким хәлиқ илтимас қилған бир мәһбусни қоюп берәтти. 7 Әйни вақитта зинданда топилаңда адәм өлтүргән топилаңчилар билән биллә тутулған Бараббас исимлиқ

бир киши бар еди. [8]Хәлиқ һаким Пилатусниң алдиға келип, униңдин бир мәһбусни бурунқиға охшаш қоюп беришни тәләп қилди.

[9]Пилатус уларға:

— Силәргә йәһудийларниң Падишасини қоюп беришимни халамсиләр? — деди. [10]Пилатус алий роһанийларниң һәзрити Әйсаға көрәлмәслик қилип, Уни өзигә тапшуруп бәргәнлигини биләтти. [11]Бирақ алий роһанийлар хәлиққә: «Һәзрити Әйсаниң орниға Бараббасни қоюп беришни тәләп қилиңлар», дәп уларни күшкүртти.

[12]Пилатус улардин йәнә:

— Ундақ болса, силәр йәһудийларниң Падишаси, дәп атиған Адәмни қандақ бир тәрәп қилай? — дәп сориди.

[13]— Уни чапрас яғачқа* миқлитиң! — дәп чуқан селишти улар.

[14]— Немишкә? У немә җинайәт өткүзүпту? — деди Пилатус уларға.

Бирақ улар техиму қаттиқ вақиришип:

— Уни чапрас яғачқа миқлитиң! — дәп турувелишти. [15]Халайиқни хурсән қилмақчи болған Пилатус Бараббасни уларға чиқирип бәрди. Һәзрити Әйсани болса қамчилатқандин кейин, чапрас яғачқа миқлаш үчүн ләшкәрлиригә тапшурди.

Ләшкәрләрниң һәзрити Әйсани мәсқирә қилиши

[16]Ләшкәрләр һәзрити Әйсани һаким ордисиға елип кирди, андин пүтүн ләшкәрләр топини бу йәргә жиғди. [17]Улар Униңға шаһанә сөсүн рәңлик тон, бешиға тикән шахлиридин өрүп ясалған тажа кийдүрди [18]вә Униңға: «Яшисун йәһудийларниң Падишаси!» дәп вақирашти. [19]Андин бешиға қомуч билән қайта-қайта уруп, Униңға қарап түкүрүшти вә Униң алдида тиз пүкүп, сәждә қилишти.

[20]Уни мана шундақ мәсқирә қилғандин кейин, сөсүн тонни салдуруп, учисиға Өз кийимлирини кийдүрди вә чапрас яғачқа миқлаш үчүн, елип меңишти.

[21]Симун исимлиқ бир киши йезидин келип, у йәрдин өтүп кетивататти. Искәндәр билән Руфусниң атиси болған бу адәм Кирини шәһиридин еди. Ләшкәрләр һәзрити Әйса көтирип маңған чапрас яғичини бу адәмгә мәҗбурий көтәргүзди. [22]Улар һәзрити Әйсани

**13. Чапрас яғач — римлиқларниң бирәр җинайәт қилған адәмни миқлап өлтүрүш үчүн қоллинидиған қошуш бәлгүсидә уланған икки яғачтин ибарәт болған җазалаш түври.*

Голгота, йәни «Баш сүйәк» дегән йәргә елип барди. [23]Униңға мурмәкки арилаштурулған шарап* бәрди, лекин һәзрити Әйса уни ичмиди. [24]Улар һәзрити Әйсани чапрас яғачқа миқлап асти вә һәр қайсиси өзигә чиққанни елиш үчүн чәк ташлишип, кийимлирини бөлүшүвалди. [25]Һәзрити Әйса чапрас яғачқа миқланған вақит әтигән саат тоққузлар еди. [26]Гуна тахтисиға «Йәһудийларниң Падишаси» дәп йезилған еди. [27]Һәзрити Әйсадин башқа икки қарақчиму чапрас яғачқа миқланған болуп, бири Униң оң йенидики, йәнә бири сол йенидики чапрас яғачта еди. {[28]Шундақ қилип, Муқәддәс Язмилардики: «У җинайәтчиләр билән бир қатарға қоюлиду», дегән сөз испатланди.} [29]У йәрдин өткәнләр башлирини чайқишип, һәзрити Әйсани һақарәтләп:

— Қени, Сән ибадәтханини бузуп ташлап, үч күндә қайтидин ясап чиқидиған Адәм едиңғу? [30]Әнди чапрас яғачтин чүшүп, Өзәңни қутқузғина! — дейишти.

[31]Алий роһанийлар вә Тәврат устазлириму Уни шундақ мәсқирә қилип, өз ара:

— Башқиларни қутқузуптикән, Өзини қутқузалмиди. [32]Исраилларниң Падишаси Қутқазғучи-Мәсиһ әнди чапрас яғачтин чүшүп бақсунчу, биз шуни көрүп Униңға ишинәйли, — дейишти. Һәзрити Әйса билән биллә чапрас яғачқа миқланғанларму Уни һақарәтләштi.

Һәзрити Әйсаниң өлүми

[33]Чүш вақти саат он иккидә пүтүн зиминни қараңғулуқ қаплап, саат үчкичә давам қилди. [34]Саат үчтә һәзрити Әйса жуқури аваз билән: «Елой, Елой, ләма шәвақтани!» Йәни «Худайим, Худайим, Мени немишкә ташлавәттиң!» дәп вақириди.

[35]У йәрдә турғанларниң бәзилири буни хата аңлап:

— Қараңлар, бу Адәм Илияс пәйғәмбәргә мураҗиәт қиливатиду, — дейишти. [36]Уларниң ичидин бири жүгрәп берип, бир парчә латини әкелип, әрзән үзүм шаравиға чилап, уни қомучниң учиға бағлап һәзрити Әйсаға ичкүзмәкчи болди вә:

— Тохтап туруңлар! Қарап бақайли, Илияс пәйғәмбәр келип Уни чүшириваламдикин? — деди.

[37]Һәзрити Әйса қаттиқ вақиридидә, тиниғи тохтап, җан үзди.

**23. Мурмәкки арилаштурулған шарапниң ағриқни пәсәйтиш роли тоғрисида қедимки китапларда хатириләр бар.*

38 Шу вақитта мәркизий ибадәтханидики пәрдә жуқуридин төвәнгә икки парчә болуп житилди.* 39 Һәзрити Әйсаниң удулида турған йүз беши Униң қандақ жан үзгинини көрүп:

— Бу Адәм һәқиқәтән Худа Оғли екән! — деди.

40 Жирақтин қарап турған бәзи аялларму бар еди. Уларниң арисида мәждәллик Мәрийәм, кичик Яқуп билән Йосаниң аниси Мәрийәм вә Саломилар бар еди. 41 Һәзрити Әйса Җәлилийәдә турған вақитта бу аяллар Униңға әгишип, Униң хизмитидә болған еди. Униң билән Йерусалимға биллә кәлгән йәнә бир мунчә аялларму әһвални күзитип туратти.

Һәзрити Әйсаниң дәпнә қилиниши

42-43 У һарпа күни, йәни дәм елиш күниниң алдинқи күни еди. Кәч кирип қалғанда, йәһудийларниң алий кеңәшмисиниң һөрмәткә сазавәр әзаси, Худаниң Падишалиғини интизарлиқ билән күтүватқан араматиялиқ Йүсүп жүрәклик һалда һаким Пилатусниң алдиға чиқип, униңдин һәзрити Әйсаниң җәсидини беришини тәләп қилди.* 44 Пилатус һәзрити Әйсаниң аллиқачан өлгәнлигини аңлап һәйран болди. У йүз бешини чақирип, униңдин һәзрити Әйсаниң өлгинигә қанчилик вақит болғанлиғини сориди. 45 У йүз бешидин әһвални уққандин кейин, Йүсүпкә җәсәтни елип кетишқа рухсәт қилди. 46 Йүсүп кәндир рәхт сетивелип, җәсәтни чапрас яғачтин чүширип кепинлиди вә қияда оюлған бир қәбиргә дәпнә қилип, ағзиға йоған бир қорам ташни домилитип қойди. 47 Мәждәллик Мәрийәм билән Йосаниң аниси Мәрийәм һәзрити Әйсаниң қоюлған йерини көрүвалди.

Һәзрити Әйсаниң тирилиши

16 Дәм елиш күни өткәндин кейин, мәждәллик Мәрийәм, Яқупниң аниси Мәрийәм вә Саломилар берип һәзрити Әйсаниң җәсидигә сүрүш үчүн хуш пурақлиқ буюмларни сетивалди.

**38. Бу пәрдә ибадәтханидики әң муқәддәс җайни муқәддәс җайдин айрип туридиған пәрдә болуп, униң житилиши инсанларниң Худаниң алдиға баридиған йолиниң һәзрити Әйса тәрипидин ечилғанлиғини билдүриду.*

**42-43. Қаидә бойичә өлтүрүлгәнләрниң җәсиди дәм елиш күнидә чапрас яғачта қалса болматти.*

2Һәптиниң биринчи күни* улар таң сәһәрдә орнидин туруп, күн чиқиш билән тәң қәбиргә беришти. 3Улар өз ара: «Қәбирниң ағзидики ташни ким домилитишип берәр?» дейишти. 4У таш наһайити чоң еди. Бирақ улар башлирини көтирип қариғинида, ташниң бир янға домилитиветилгәнлигини көрди. 5Улар қәбиргә кирип оң тәрәптә ақ тон кийгән яш бир адәмниң олтарғанлиғини көргәндә, алақзадә болушти.

6У периштә уларға:

— Алақзадә болмаңлар, силәр чапрас яғачқа миқланған насирәлик һәзрити Әйсани издәватисиләр. У тирилди, У бу йәрдә әмәс. Мана У бурун қоюлған җай. 7Силәр берип Униң шагиртлириға, болупму Петруска: «Һәзрити Әйса Җәлилийәгә силәрдин авал баридикән, силәргә ейтқинидәк Уни шу йәрдә көридикәнсиләр», дәңлар, — деди.

8Уларни титрәк басти һәм алақзадә болушуп қәбирдин чиқип қачти. Қорқуп кәткәчкә, бу ишни һеч кимгә ейтмиди.

Һәзрити Әйсаниң мәждәллик Мәрийәмгә көрүнүши

9Һәзрити Әйса һәптиниң биринчи күни таң сәһәрдә тирилгәндин кейин, авал мәждәллик Мәрийәмгә көрүнди. У бу аялниң тенидин йәттә җинни һайдавәткән еди. 10Мәрийәм берип, бурун һәзрити Әйса билән биллә болған, һазир матәм тутуп көз йеши қилишиватқан шагиртларға хәвәр қилди. 11Улар һәзрити Әйсаниң тирилгәнлиги вә Мәрийәмниң Уни көргәнлигини аңлиғанда, ишәнмиди.

Һәзрити Әйсаниң икки шагиртиға көрүнүши

12Бу вақиәдин кейин һәзрити Әйса йезиға кетиватқан икки шагиртиға башқа бир қияпәттә көрүнди. 13Шуниң билән шагиртлар кәйнигә қайтип, башқиларға бу ишни хәвәр қилди, лекин улар буниңғиму ишәнмиди.

Һәзрити Әйсаниң он бир шагиртиға көрүнүши

14Униңдин кейин һәзрити Әйса бир дәстиханда олтирип ғизаланиватқан он бир шагиртиға көрүнүп, уларниң ишәнмигәнлигини

*2. *Шәнбә күни йәһудийларниң дәм елиш күни болуп, йәкшәнбә «һәптиниң биринчи күни» еди.*

вә тәрсалиғини әйиплиди. Чүнки улар һәзрити Әйсани тирилгәндин кейин көргәнләрниң сөзигә ишәнмигән еди.

15 Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Дунияниң һәр қайси җайлириға берип, пүтүн инсанларға Хуш Хәвәрни җакалаңлар. 16 Ишинип, чөмүлдүрүшни қобул қилғанлар қутқузулиду. Ишәнмигәнләр болса дозаққа мәһкүм қилиниду.

17 Ишәнгәнләргә мундақ мөҗүзиләрни көрситиш қабилийити һәмра болиду: Улар Мениң намим билән җинларни һайдаветәләйду, намәлум тилларда сөзлишәләйду, 18 иланларни қоллирида тутсиму, һеч немә болмайду, зәһәрлик нәрсини ичсиму, һеч қандақ тәсир қилмайду. Бемарларға қоллирини тәккүзүп қойса, кесәллири сақийип кетиду.

Һәзрити Әйсаниң асманға көтирилиши

19 Рәббимиз Әйса уларға бу сөзләрни қилғандин кейин, асманға көтирилди вә Худаниң оң йенида олтарди. 20 Шагиртлар тәрәп-тәрәпкә берип Хуш Хәвәрни җакалап жүрди. Рәббимиз улар билән биллә болуп, Өз сөзини улар көрсәткән мөҗүзиләр билән испатлиди.*

20. 9-айәттин таки 20-айәткичә болған айәтләрни бәзи грекчә нусхилардин тапқили болмайду.

Луқа баян қилған Хуш Хәвәр

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу китапниң муәллипи йәһудий миллитидин болмиған дохтур Луқадур. У өз китавини һәзрити Әйсаниң һаятиниң гувачилири болған кишиләрниң өз көзи билән көргәнлирини асас қилип йезип чиққан.

Луқа бу китапта һәзрити Әйсаниң исраилларға вәдә қилинған Қутқазғучи болупла қалмай, бәлки пүткүл инсанларниң Қутқазғучиси екәнлигини тәсвирләп берип, Униң туғулушидин таки асманға көтирилишигичә болған вақиәләрни тәпсилий баян қилған.

Бу китапта Худаниң инсанларни қутқузуш планиниң йәһудийлар вә йәһудий әмәсләрни өз ичигә алидиғанлиғи, Хуш Хәвәр елип келидиған бәхит, дуа қилишниң муһимлиғи, һәзрити Әйсаниң һәр хил һаҗәтмәнләргә, болупму шу вақитларда төвән орунда туридиған аяллар, намратлар вә «гунакарларға» көңүл бөлгәнлиги вә Муқәддәс Роһниң әвәтилиши нуқтилиқ тәкитләнгән.

Тезис:

1. Һәзрити Әйсаниң дунияға келиши вә балилиқ чағлири (1-2-баплар)
2. Һәзрити Әйсаниң чөмүлдүрүлүши вә синилиши (3-баптин 4-бап 13-айәткичә)
3. Һәзрити Әйсаниң Җәлилийәдики хизмити (4-бап 14-айәттин 9-бап 50-айәткичә)
4. Һәзрити Әйсаниң Йерусалимға сәпири (9-бап 51-айәттин 19-бап 27-айәткичә)
5. Һәзрити Әйсаниң Йерусалимдики хизмити (19-бап 28-айәттин 21-бап 4-айәткичә)
6. Һәзрити Әйсаниң кәлгүсидики ишларни алдин-ала ейтиши (21-бап 5-38-айәтләр)
7. Һәзрити Әйсаниң өлтүрүлүши вә тирилиши (22-24-баплар)

Луқа баян қилған Хуш Хәвәр

Муқәддимә

1 Һөрмәтлик Теофилос җанаплири,
Сизгә мәлумки, нурғун кишиләр һәзрити Әйсаниң аримизда қилған ишлирини хатириләшкә киришкән еди. [2]Улар хатириләштә, бу ишларни баштин-ахир өз көзи билән көрүп, Худаниң Хуш Хәвирини тарқатқанларниң баянлирини асас қилған. [3]Мән буларниң һәммисини баштин тәпсилий тәкшүрүп, ениқлап чиққанлиғим үчүн, буларни тәртиви бойичә йезип, сизгә мәлум қилишни лайиқ таптим. [4]Буниңдики мәхсәт, сизгә һәзрити Әйса һәққидә аңлиған тәлимләрниң ишәнчликлигини билдүрүштур.

Йәһия пәйғәмбәрниң дунияға келишидин бешарәт

[5]Һирод падиша йәһудийлар районлирида һөкүмранлиғини жүргүзүватқан чағларда, Зәкәрия исимлиқ бир роһаний өткән еди. У илгирики роһаний Абия топиға тәвә болуп, өз новити кәлгәндә Йерусалимдики мәркизий ибадәтханида* ишләтти. Униң аяли Елизабетму тунҗа баш роһаний Һарунниң әвлатлиридин еди. [6]Улар иккилиси Худаниң нәзәридә дурус кишиләрдин болуп, Худаниң пүтүн әмир-пәрманлириға

**5. Мәркизий ибадәтхана—әйни чағда йәһудийларниң нурғун ибадәтханилири болуп, бу йәһудийларниң әң көп жиғилип ибадәт қилидиған җайи еди. Худаниң әмри бойичә пәқәт Йерусалимдики мәркизий ибадәтханидила қурванлиқ қилиш тоғра болатти.*

қаттиқ әмәл қилатти. [7]Амма улар пәрзәнт көрмигән еди. Чүнки Елизабет туғмас еди, униң үстигә иккилиси кәрип қалған еди.

[8]Бир күни Зәкәрия вә униң қисмидики роһанийлар мәркизий ибадәтханида новити бойичә роһанийлиқ вәзиписини ада қиливататти. [9]Улар һәр күни адити бойичә ибадәтханиниң муқәддәс җайиға кирип, Худаниң һозурида исриқ селишқа бир роһаний таллаш үчүн чәк ташлатти. У күни чәк Зәкәрияға чиқти. [10]У муқәддәс җайға кирип исриқ селиватқанда, ибадәткә кәлгән җамаәт ташқирида дуа қилишивататти. [11]Туюқсиз исриқданниң оң тәрипидә Зәкәрияға Худа әвәткән бир периштә көрүнди. [12]Зәкәрия қорққинидин һодуқуп кәтти, [13]бирақ периштә униңға:

— Әй Зәкәрия, қорқмиғин! Худа дуайиңни қобул қилди. Аялиң Елизабет саңа бир оғул туғуп бериду, униң исмини Йәһия қойғин. [14]У саңа хошал-хорамлиқ елип келиду, униң дунияға келиши билән нурғун кишиләр хурсән болушиду. [15]У Худаниң нәзәридә улуқ болиду, һарақ-шарап ичмәйду. У анисиниң қосиғидики вақтидин тартипла Худаниң Муқәддәс Роһиға чөмгән болиду. [16]У нурғун исраилларни Рәббимиз Худаниң йолиға қайтуриду. [17]У Худа тәрипидин худди Илияс пәйғәмбәргә ата қилинғандәк роһ вә күч-қудрәткә толған һалда, өзидин кейин келидиған Қутқазғучидин авал әвәтилип, ата билән балиларниң мунасивитини яңливаштин инақлаштуруп, Худаға бойсунмайдиғанларни адилларниң әқиланә йоллириға қайтуруп, хәлиқни Рәббиниң хизмитини қилишқа тәйяр қилиду, — деди.

[18]— Мән қерип қалдим, аялимниң йешиму бир йәргә берип қалған турса, бундақ болуши мүмкинму? Мән уни немидин биләләймән? — дәп сориди Зәкәрия периштәдин.

[19]Периштә:

— Мән Худаниң һозуридики Җәбраил болимән. Мени Худа саңа бу Хуш Хәвәрни йәткүзүшкә әвәтти. [20]Вақит-саати кәлгәндә, сөзлирим чоқум әмәлгә ашурулиду. Бирақ буниңға ишәнмигәнлигиң үчүн тилиң тутулиду. Бала туғулмиғичә зуванға кәлмәйсән, — дәпла көздин ғайип болди.

[21]Бу чағда Зәкәрияни күтүп турғанлар униң муқәддәс җайда немә үчүн бунчивала кечиккәнлигини үшәнмәй һәйран болушти. [22]Көпчилик униң муқәддәс җайдин чиқип, гәп қилалмай, қоллири арқилиқ ишарәт қилип мәхситини билдүргәнлигидин, униң муқәддәс җайда бирәр ғайибанә аламәтни көргәнлигини үшәнди.

23 Зәкәрия ибадәтханидики новәтчилик муддити тошуши биләнла
өйигә қайтти. 24 Дәрвәқә, узун өтмәй униң аяли Елизабет һамилдар
болуп, бәш айғичә тала-түзгә чиқмиди. 25 У: «Әнди Рәббим маңа яхши-
лиқ қилип, мени халайиқ алдида номустин қутқузди», деди.

Һәзрити Әйсаниң дунияға келишидин бешарәт

26-27 Елизабет һамилдар болуп алтә ай болғанда, Худа периштә
Җәбраилни Җәлилийә өлкисидики Насирә дегән шәһәргә, Мәрийәм
исимлиқ бир қизниң қешиға әвәтти. Мәрийәм билән Давут падиша-
ниң әвладидин болған Йүсүпниң вәдилишиш чейи ичкүзүлгән еди.
28 Җәбраил Мәрийәмниң алдиға берип:

— Салам саңа, әй Худаниң шәпқитигә муйәссәр болған қиз. Рәббим
саңа ярдур! — деди.

29 Буниңдин бәк тәмтирәп кәткән Мәрийәм бу сөзләрниң мәнаси
немиду, дәп ойлиди. 30 Җәбраил униңға:

— Әй Мәрийәм, қорқмиғин. Сән Худаниң шәпқитигә еришtиң.
31 Һамилдар болуп бир Оғул туғисән, исмини Әйса* қойғин. 32 У улуқ
болиду, улуқ Худа Уни Оғлум, дәп атайду. Пәрвәрдигар Худа Уни
әждади падиша Давутниң тәхтигә олтарғузиду. 33 У Яқупниң җамаити
болған исраилларниң мәңгү Падишаси болиду, Униң Падишалиғи
чәксиздур, — деди.

34 — Мән техи қиз турсам, бу қандақму мүмкин болсун? — дәп
сориди Мәрийәм периштәдин.

35 — Худаниң Муқәддәс Роһи сениң вужудуңға чүшиду. Улуқ
Худаниң күч-қудрити саңа сайә болуп йеқинлишиду. Шуңа сәндин
туғулидиған муқәддәс Пәрзәнт Худа Оғли* дәп атилиду. 36 Туққиниң
Елизабетқа қара! Кишиләр уни туғмас дәтти. У һазир шунчә қерип
қалған болсиму, униң оғулға қосақ көтәргинигә алтә ай болуп қалди.
37 Чүнки Худа қилалмайдиған һеч қандақ иш йоқ, — деди Җәбраил.

38 — Мән Худаниң хизмитигә тәйярмән, дегиниңиздәк болсун, — деди
Мәрийәм. Шуниң билән Җәбраил униң йенидин кәтти.

**31. Әйса — «Пәрвәрдигар қутқузиду» дегән мәнани билдүриду.*

**35. Худа Оғли — бу нам һәргизму Худа билән һәзрити Әйсаниң оттурисидики җисманий җәһәттики ата-балилиқ мунасивәтни әмәс, бәлки роһий җәһәттики мунасивәтни билдүриду.*

Мәрийәмниң Елизабетни йоқлиши

39 Узун өтмәй, Мәрийәм алдираш йолға чиқип, Йәһудийә өлкисиниң
тағлиқ районидики бир шәһәргә барди. 40 У йәрдә Зәкәриянің өйигә
кирип Елизабетқа салам бәрди. 41-42 Елизабет Мәрийәмниң салимини
аңлиғанда, қосиғидики бовақ типирлап кәтти. Елизабет Муқәддәс
Роһқа чөмүп, жуқури аваз билән мундақ деди:

— Аяллар ичидә әң бәхитлик аялсән, қосиғиңдики бовақму бәхит-
ликтур. 43 Рәббимниң аниси болуш сүпитиң билән мени йоқлап кели-
шиңгә мунасип әмәсмән. 44 Салимиң қулиғимға киргәндә, қосиғимдики
бовақ сөйүнүп, типирлап кәтти. 45 Сән «Худа маңа бәргән вәдисини
җәзмән әмәлгә ашуриду», дәп ишәнгәчкә, нәқәдәр бәхитликсән!

Мәрийәмниң Худаға ейтқан мәдһийиси

46 Мәрийәмму хуш болуп мундақ деди:

«Қәлбимдин улуқлаймән Рәббимни,
47 Қутқузғучим Худа қилди хурсән дилимни,
48 Яд әтти У мәндәк әрзимәс бир қулини.
Әвлаттин әвлатқичә бәхитлик, дәп атилармән шундин бери,
49 Чүнки қадир Худа мән үчүн яратти улуқ ишларни.
Муқәддәстур Униң нами,
50 Меһир-шәпқәт қилар У садақәтмәнләргә әвлаттин-әвлатқичә.
51 Күчлүк қолини созуп, тар-мар қилди
Һейлә-микирлик тәкәббурларни.
52 Тәхтидин чүшәрди У күчлүк һөкүмдарларни,
Көтәрди әрзимәсләрниң қәддини.
53 Сориғанлирини бәрди еһтияҗлиқларға,
Қуруқ қол қайтурди Худаға еһтияҗсиз биз, дәп қариған
байларни.
54 Қилған вәдисини есидә тутуп, биз исраилларға рәһим
қилди.
55 Чүнки У әҗдадимиз Ибраһим һәм униң әвлатлириға
‹Әвладиңға мәңгү меһир-шәпқәт көрситимән›, дәп вәдә
қилған еди».

56 Мәрийәм Елизабетниң йенида үч айдәк туруп, өз өйигә қайтти.

Йәһия пәйғәмбәрниң дунияға келиши

57 Елизабетниң ай-күни тошуп, бир оғул туғди. 58 Худаниң униңға
шунчә чоң меһир-шәпқәт көрсәткәнлигини аңлиған холум-хошнилири
вә уруқ-туққанлири униң билән бирликтә хошалликқа чөмди.
59 Бовақ туғулуп сәккиз күн болғанда, уруқ-туққанлар келип, бали-
ниң хәтнисини қилип, униңға Зәкәрия дәп атисиниң исмини қоймақчи
болушти. 60 Бирақ аниси:
— Яқ! Исми Йәһия болсун, — деди.
61 — Болмайду! Уруқ-җамаитиңиз ичидә бундақ исимдикиләр йоққу!
— дейишти уруқ-туққанлар қарши туруп.
62 Андин улар балиниң атисидин пәрзәндигә немә исим қоюшни
халайдиғанлиғини ишарәт билән сорашти.
63 Зәкәрия бир парчә тахтайни әкәлдүрүп, «Исми Йәһия болсун»,
дәп язди. Көпчилик интайин һәйран қелишти. 64 Дәл шу чағда
Зәкәрия қайта зуванға келип, Худаға мәдһийә ейтишқа башлиди.
65 Көпчилик Худаниң бу мөҗүзисини көрүп, әйминип кәтти. Бу хәвәр
Йәһудийә өлкисиниң тағлиқ районлириға тарқалди. 66 Бу иштин
хәвәр тапқучилар: «Бу бала кәлгүсидә қандақ адәм болар?» дәп
ойлашти, чүнки Худаниң күч-қудрити униңға яр еди.

Зәкәрияниң қутқузулуш һәққидики сөзлири

67 Андин Йәһияниң атиси Зәкәрия Муқәддәс Роһқа чөмүп, пәйғәм-
бәрлик сөз йәткүзүп, мундақ деди:

68 «Пәрвәрдигар, йәни исраиллар етиқат қилип кәлгән Худаға
мәдһийиләр ейтилсун!
Чүнки У шапаәт қилип, хәлқини қутқузди.
69-71 У улуқ пәйғәмбәрлири арқилиқ вәдә қилғинидәк,
Бизни дүшмәнлиримиздин вә яман көргәнләрдин
қутқузуш үчүн,
Хизмәткари болған падиша Давутниң әвладидин бир
күчлүк Қутқазғучи тиклиди.*

**69-71. Гәрчә бу вақитта һәзрити Әйса техи туғулмиған болсиму, бирақ Зәкәрия Худадин кәлгән пәйғәмбәрлик сөз арқилиқ Мәрийәмниң һәзрити Әйсаға еғир аяқ екәнлигидин хәвәрдар еди.*

72 Әждатлиримизға илтипат әйләп,
Муқәддәс келишимини есигә алди.
73-75 У әждадимиз Ибраһимға:
‹Мән әвлатлириңни дүшмәнлиридин қутқузимән,
Вә уларни өмүр бойи Өз алдимда,
Садақәтмәнлик вә һәққанийлиқ билән,
Дүшмәнлиридин қорқмай, Маңа ибадәт қилидиған
қилимән›, дәп қәсәм бәргән.

76 Саңа кәлсәк, әй балам,
Сәнму улуқ Худаниң пәйғәмбири, дәп атилисән.
Рәббимизниң йоллирини тәйярлаш үчүн һазирлиғучи
болисән.
77 Униң хәлқигә:
‹Гуналириңлар кәчүрүм қилинип қутқузулисиләр!› дәп
уқтурисән.
78-79 Чүнки Худайимиз шәпқәтлик вә рәһимдилдур,
У асмандин таң шәпиғини елип келәр бизгә.
У нурини чачар,
Қараңғулуқ вә өлүм көләңгиси илкидә яшаватқанларға,
Башлар бизләрни аманлиқ йолиға».

80 Йәһия күндин-күнгә чоң болуп, роһий җәһәттин йетилип қалди. У Исраил җамаити алдида Худаниң хизмитини қилишни башлиғичә, чөлләрдә яшап кәлди.

Һәзрити Әйсаниң дунияға келиши

2 Йәһия пәйғәмбәр туғулған күнләрдә Рим императори Авғустус Рим империясидики барлиқ хәлиққә нопус тизимлаш буйруғини чүшәрди. 2 Тунҗа қетимлиқ бу нопус тизимлаш, Киринийниң Сурийә өлкисигә һаким болуп турған вақтида елип берилған еди. 3 Чүширилгән буйруқ бойичә һәммә адәм нопуска тизимлиниш үчүн өз жутлириға қайтишти.

4 Шуниң билән падиша Давутниң әвладидин болған Йүсүпму Җәлилийә өлкисидики Насирә шәһиридин чиқип, Йәһудийә өлкисидики падиша Давутниң жути Бәйтләһәм йезисиға кәтти. 5 У кәлгүси аяли

Мәрийәмниму тизимлинишқа биллә елип барди. Мәрийәм болса һамилдар еди. [6]Улар Бәйтләһәм йезисида турған вақтида Мәрийәмниң ай-күни тошуп қалди. [7]Бирақ меһманханиларда уларға өй чиқмиғачқа, бир атханида турушқа мәҗбур болди. Мәрийәм шу йәрдә тунҗа Оғлини туғуп, закилап, атниң оқуриға ятқузди.

Периштәләрниң падичиларға көрүнүши

[8]Бәйтләһәм йезисиниң әтрапида бәзи падичилар далада түнәп, падилириға қаратти. [9]Шу күни уларға Худаниң бир периштәси көрүнүп, Худаниң парлақ нури уларниң әтрапини йорутувәтти. Улар интайин қорқуп кәтти. [10]Бирақ периштә уларға:

— Қорқмаңлар! Мән силәргә пүтүн хәлиқни хошал қилидиған бир Хуш Хәвәрни йәткүзимән. [11]Бүгүн падиша Давутниң жути Бәйтләһәм йезисида Рәббиңлар болған Қутқазғучи-Мәсиһ* дунияға кәлди! [12]«Уни қандақ тоналаймиз?» дәп сорисаңлар, у йәргә бериңлар. Шу чағда атниң оқуриға ятқузулған закилақлиқ бир Бовақни көрисиләр. Бу силәргә берилгән бәлгүдур, — деди.

[13]Бирдинла һелиқи периштәниң әтрапида башқа нурғунлиған периштәләр пәйда болуп, Худани мәдһийиләп:

[14] «Әң бүйүктики Худаға шан-шәрәпләр болсун!
Униң йәр йүзидә йеқин көргән бәндилиригә аманлиқ
болсун!» дейишти.

[15]Периштәләр улардин айрилип асманға чиқип кәткәндин кейин, падичилар бир-биригә:

— Бәйтләһәм йезисиға берип, Худа бизгә уқтурған бу вақиәни көрүп келәйли, — дейишти.

[16]Улар дәрһал Бәйтләһәмгә берип, Мәрийәм билән Йүсүпни тепип, оқурда ятқан Бовақни көрди. [17]Падичилар әһвални көргәндин кейин, периштә ейтқан Бовақ һәққидики сөзләрни кишиләргә йәткүзди. [18]Буни аңлиғанларниң һәммиси падичиларниң дегинигә һәйран қелишти. [19]Мәрийәм болса, бу ишларниң һәммисини өз көңлидә сақлап, чоңқур ойлиди. [20]Падичилар қайтишип, Худаға мәдһийә

*2:11. *Мәсиһ — пәйғәмбәрләр алдин-ала ейтқан, Худа тәрипидин талланған, һаман бир күни келип мәңгү һөкүмранлиқ қилидиған Падишани көрситиду.*

ейтишти. Чүнки көргән вә аңлиғанлириниң һәммиси периштәниң ейтқинидәк болуп чиққан еди.

Ата-анисиниң һәзрити Әйсани Худаға атиши

21 Бовақ туғулуп сәккизинчи күни Униң хәтниси қилинди вә Әйса дәп исим қоюлди. Бу периштә У техи анисиниң қосиғида пәйда болмиған вақиттила қойған исим еди.

22-23 Мәрийәмниң қирқи тошқанда, Худаниң Муса пәйғәмбәргә бәргән әмридики «Тунҗа оғул Худаға мәнсүп» дегән бәлгүлимигә асасән, Йүсүп билән Мәрийәм Балини мәркизий ибадәтханида Худаға аташ үчүн, Йерусалимға елип барди. 24 Униңдин башқа, Худаниң Тәвраттики әмри бойичә, бир аялниң туғуттин кейин тазилиниши үчүн, бир җүп пахтәк яки икки кәптәр балисини ибадәтханида роһанийларниң қурванлиқ қилишиға апирип бериши керәк еди.*

25 Шу чағларда Йерусалимда Шимон исимлиқ бир киши өткән болуп, Худаға садақәтмән, бу дурус адәм Худаниң исраилларға тәсәлла беридиған Қутқазғучини әвәтишини интизарлиқ билән күткән еди. Муқәддәс Роһ униңға яр еди. 26 У Муқәддәс Роһтин кәлгән аяндин өзиниң һаят вақтида Пәрвәрдигар тайинлиған Қутқазғучи-Мәсиһни көрәләйдиғанлиғини билгән еди. 27 Йүсүп билән Мәрийәм ибадәтханиға барған күни Муқәддәс Роһ Шимонниму ибадәтханиға башлап барди. Һәзрити Әйсаниң ата-аниси Балини көтирип кирип, Тәвратта бәлгүләнгән ишларни ада қилмақчи болуватқанда, 28 Шимон уларниң алдиға берип Балини қучиғиға елип, Худаға мундақ мәдһийә ейтти:

29 «Әй Егәм, сөзүңдә турдуң Сән.
Әнди бу аләмдин кәтсәм, разимән.
30 Чүнки дегиниңдәк өз көзүм билән көрдүм,
31 Пүтүн инсанларға һазирлиған Қутқазғучиңни.
32 У Сениң Кимлигиңни пүтүн йәһудий әмәсләргә
билдүридиған Нурдур,
Хәлқиң исраилларниң шан-шәривидур!»

**24. Тәвратта ейтилишичә, бир аял бала туққандин кейин, диний җәһәттә «напак», дәп қарилиду. Туғуп қириқ күн тошқанда, қурванлиқ қилип, қайта «пак» һаләткә келиду.*

33 Балиниң ата-аниси Шимонниң Бала һәққидә ейтқанлириға һәйран
қелишти. 34 Шимон уларға бәхит тиләп, Мәрийәмгә мундақ деди:
— Мана! Бу Бала Худа тәрипидин Исраилдики нурғун кишиләрниң
һалак болуши вә нурғун кишиләрниң қутқузулуши үчүн тайинланди.
Гәрчә У Худаниң бешарити болсиму, нурғун кишиләр Уни һақарәтләп,
рәт қилиду. 35 Шуниң билән уларниң көңлидики мәхпий ғәрәзләр
ашкарилиниду. Униң рәт қилиниши билән, сениң жүригиңгә өткүр
бир қилич санчилғандәк, қәлбиң қайғудин өртиниду.
36 Ибадәтханида Ашир қәбилисидин болған Пануилниң қизи Һанна
исимлиқ қерип қалған бир аял пәйғәмбәрму бар болуп, у турмушқа
чиқип, ери билән йәттә жил биллә яшап, 37 кейин тул қалған еди. У
сәксән төрт яшқа киргән болуп, ибадәтхана һойлилиридин чиқмай,
роза тутуп, кечә-күндүз дуа қилип, Худаға ибадәт қилатти. 38 Шимон
гепини түгитиши билән, Һанна йетип келип Худаға шүкүр ейтти һәм
исраилларниң қутқузулушини күтүватқан барлиқ халайиққа Бала
тоғрисида сөз қилди.
39 Йүсүп билән Мәрийәм Тәвратта бәлгүләнгән ишларниң һәммиси-
ни ада қилғандин кейин, Җәлилийә өлкисидики өз жути Насирә
шәһиригә қайтти. 40 Һәзрити Әйса чоң болғансири сағлам вә әқил-
парасәтлик болуп йетишти. Худаниң меһир-шәпқитиму Униңға яр
болуп кәлди.

Яш Әйса ибадәтханида

41 Һәзрити Әйсаниң ата-аниси һәр жили «Өтүп кетиш» һейтида*
Йерусалимға баратти. 42 Һәзрити Әйса он икки яшқа киргән жили,
улар Уни елип, адити бойичә Йерусалимға йәнә барди. 43 Һейт
түгигәндин кейин ата-аниси өйигә қарап йол алди, һәзрити Әйса
болса Йерусалимда қалди. Бу иштин ата-анисиниң хәвири йоқ еди,
44 чүнки улар һәзрити Әйсани һәмралири билән биллә келиватиду, дәп
ойлиған еди. Бир күн йол жүргәндин кейин, улар туққан-бурадәрлири
арисидин Уни издәшкә башлиди. 45 Издәп тапалмиғандин кейин,
кәйнигә йенип Йерусалимға берип издиди.
46 Үчинчи күни һәзрити Әйсани мәркизий ибадәтхана һойлисида
Тәврат устазлириниң арисида олтирип, уларниң тәлимлирини аңлап,

*41. «Өтүп кетиш» һейти — бу йәһудийларниң Мисирдики қуллуқ һаятидин қутулған күнини хатириләш һейти.

улардин соал сораватқанниң өзидә тапти. 47Униң сөзлирини аңлиғанларниң һәммиси Униң әқлигә вә бәргән җаваплириға һәйран қелишти. 48Ата-анисиму буни көрүп наһайити һәйран қелишти, бирақ аниси Униңға:

— Вай Балам! Немишкә бизгә уқтурмай қелип қалдиң? Дадаң иккимиз Сәндин бәк әнсирәп, издимигән йеримиз қалмиди! — деди.

49— Издәшниң немә һаҗити? Һәҗәва, силәр Мениң чоқум Атамниң өйидә болидиғанлиғимни билмәмдиңлар? — дәп җавап бәрди һәзрити Әйса. 50Лекин улар бу сөзниң мәнасини чүшәнмиди.

51Һәзрити Әйса улар билән Насирә шәһиригә қайтти. У һәр қандақ ишта ата-анисиниң гепигә кирәтти. Аниси йүз бәргән бу ишларниң һәммисини көңлидә чиң сақлиди. 52Шундақ қилип, һәзрити Әйсаниң бой-турқи вә әқил-парасити йетилип, Худаниң вә кишиләрниң зоқини кәлтүридиған болди.

Йәһия пәйғәмбәрниң тәлим бериши

3 1-2Рим императори Тибериюсниң һөкүмранлиғиниң он бәшинчи жили Худадин чөлдә яшаватқан Зәкәрияниң оғли Йәһияға сөз кәлди. Шу чағда Йәһудийә өлкисидә Понтий Пилатус һаким еди. Һирод хан Җәлилийә өлкисидә, Һирод ханниң иниси Филип хан Итурийә-Трахонитис өлкисидә, Лисаниас хан Абилиний өлкисидә һакимийәт жүргүзүвататти. Һаннандин кейин Қаяпа баш роһанийлиқ қиливататти. 3Худадин кәлгән сөз бойичә Йәһия пәйғәмбәр Иордан дәрияси вадисидики районларни кезип жүрүп:

— Яман йоллириңлардин йенип, товва қилиңлар! Товва қилғанлиғиңларни билдүрүш үчүн чөмүлдүрүшни қобул қилиңлар. Шундақ қилғанда, Худа силәрни кәчүрүм қилиду! — дәп җакалиди.

4Бу һәқтә Йәшая пәйғәмбәр Муқәддәс Язмиларда мундақ дәп язған еди:

«Баяванда бир киши:
‹Дилиңларни Рәббимизниң келишигә тәйяр қилиңлар!
Униң йоллирини түз қилиңлар!
5 Җилғилар толтурулиду,
Чоң-кичик тағлар пәслитилиду,
Әгри йоллар түзлиниду,

Егиз-пәс йоллар тәкшилиниду.
6 Шундақ қилип, пүтүн инсан Худаниң қутқузуш йолини
көрәләйдиған болиду!› дәп җар салиду».

7 Халайиқ Йәһия пәйғәмбәрниң алдиға чөмүлдүрүшни қобул қилиш үчүн топ-топ болуп келишти. Бирақ Йәһия пәйғәмбәр уларға:

— Әй сахтипәз иланлар! Товва қилмай, Худадин келидиған ғәзәптин қечип қутулуш үчүн чөмүлдүрүшни қобул қилайли, дегиниңлар қандақ гәп?! 8 Әгәр «Гуналиримизға товва қилдуқ» десаңлар, уни һәрикитиңлар билән испатлаңлар. Униң үстигә өзәңларчә «Биз Ибраһимниң әвлади болғанлиғимиз үчүн, Худа гуналиримизни чоқум кәчүриду», дәп ойлап жүрмәңлар! Худа бовимиз Ибраһимға мошу ташлардинму пәрзәнтләрни яритип берәләйду. 9 Палта дәрәқниң йилтизиға йеқинлашқандәк, Худаниң ғәзиви әнди силәргә йетип келиш алдида. Яхши мевә бәрмәйдиған дәрәқләр кесилип отқа ташлиниду, — деди.

10 Көпчилик униңдин:

— Ундақта, биз қандақ қилишимиз керәк? — дәп сориди.

11 — Икки қур кийими барлар, бир қурини йоқларға бәрсун, йәйдиғини барларму шундақ қилсун, — дәп җавап бәрди Йәһия пәйғәмбәр.

12 Хәлиқни алдайдиған бәзи баҗгирларму чөмүлдүрүшни қобул қилғили Йәһия пәйғәмбәрниң алдиға келип:

— Устаз, биз қандақ қилимиз? — дәп сориди.

13 — Бәлгүләнгәндин артуқ баж алмаңлар, — деди Йәһия пәйғәмбәр уларға.

14 Бәзи ләшкәрләрму униңдин:

— Бизчу? Қандақ қилишимиз керәк? — дәп соришти.

Йәһия пәйғәмбәр уларға:

— Башқиларниң пулини зорлуқ яки төһмәтләр билән еливалмаңлар. Иш һәққиңларға рази болуңлар, — деди.

15 Хәлиқ Қутқазғучи-Мәсиһниң келишини үмүт билән күтмәктә еди. Һәммиси Йәһия пәйғәмбәрни көрүп, ичидә «Қутқазғучи мошу кишимиду?» дәп ойлашти. 16 Шуниң үчүн Йәһия пәйғәмбәр уларға:

— Мән силәрни суғила чөмүлдүримән. Лекин мәндин кейин техиму қудрәтлик Бири келиду. Мән һәтта Униң айиғиниң жиплирини йешишкиму лайиқ әмәсмән. У силәрни Муқәддәс Роһқа һәм отқа чөмдүриду. 17 У қолидики күрәк билән хамандики сап буғдайни амбарға,

саминини өчмәс отқа ташлайдиған адәмгә охшаш, һәммә инсанни айрийду, — деди.

18 Йәһия пәйғәмбәр һәр хил йоллар билән хәлиққә несиһәт қилди
вә Хуш Хәвәрни йәткүзди. 19 Униңдин башқа, Йәһия пәйғәмбәр
Һирод ханни өгәй акисиниң аяли Һиродийәни тартивалғанлиғи вә
нурғунлиған яман ишларни қилғанлиғи үчүн әйиплиди. 20 Нәтиҗидә
Һирод хан техиму еғир яман иштин бирни қилди, йәни Йәһия
пәйғәмбәрни зинданға ташлиди.

Һәзрити Әйсаниң чөмүлдүрүлүши

21 Йәһия пәйғәмбәр зинданға ташлиништин бурун, нурғун адәм
униңдин чөмүлдүрүшни қобул қилған еди. Шу чағда һәзрити Әйсаму
чөмүлдүрүшни қобул қилди. У дуа қиливатқанда, асман ечилди.
22 Муқәддәс Роһ кәптәр һалитидә асмандин чүшүп, Униң үстигә
қонди. Андин асмандин Худаниң: «Сән Мениң сөйүмлүк Оғлум, Мән
Сәндин хурсәнмән!» дегән авази аңланди.

Һәзрити Әйсаниң нәсәбнамиси

23 Һәзрити Әйса Худа йолида хизмәт қилишқа киришкән вақитта
оттуз яшларда еди. Кишиләрниң нәзәридә У Йүсүпниң Оғли еди.
Йүсүп Елийниң оғли, 24 Елий Мәттатниң оғли, Мәттат Лавийниң
оғли, Лавий Мәлкийниң оғли, Мәлкий Яннайниң оғли, Яннай
Йүсүпниң оғли, 25 Йүсүп Маттияниң оғли, Маттия Амосниң оғли,
Амос Наһумниң оғли, Наһум Һеслиниң оғли, Һесли Нағайниң
оғли, 26 Нағай Маһатниң оғли, Маһат Маттияниң оғли, Маттия
Шимийниң оғли, Шимий Йосехниң оғли, Йосех Юданиң оғли,
27 Юда Йоананниң оғли, Йоанан Ресаниң оғли, Реса Зерубабилниң
оғли, Зерубабил Шалтийәлниң оғли, Шалтийәл Нәрийниң оғли,
28 Нәрий Мәлкийниң оғли, Мәлкий Адиниң оғли, Ади Қосамниң
оғли, Қосам Елмадамниң оғли, Елмадам Ерниң оғли, 29 Ер Йәшуниң
оғли, Йәшу Елийәзәрниң оғли, Елийәзәр Йоримниң оғли, Йорим
Мәттатниң оғли, Мәттат Лавийниң оғли, 30 Лавий Шимонниң оғли,
Шимон Йәһуданиң оғли, Йәһуда Йүсүпниң оғли, Йүсүп Йонамниң
оғли, Йонам Әляқимниң оғли, 31 Әляқим Мелеаһниң оғли, Мелеаһ
Мәннаниң оғли, Мәнна Маттатаниң оғли, Матата Натанниң оғли,
Натан Давутниң оғли, 32 Давут Йишайниң оғли, Йишай Обидниң

оғли, Обид Боазниң оғли, Боаз Салмонниң оғли, Салмон Нашшонниң оғли, Нашшон Аминадабниң оғли, [33]Амминадаб Рамниң оғли, Рам Һесронниң оғли, Һесрон Парәсниң оғли, Парәс Йәһуданиң оғли, [34]Йәһуда Яқупниң оғли, Яқуп Исһақниң оғли, Исһақ Ибраһимниң оғли, Ибраһим Тәраһниң оғли, Тәраһ Нахорниң оғли, [35]Нахор Серухниң оғли, Серух Рағуниң оғли, Рағу Пәләгниң оғли, Пәләг Әбәрниң оғли, Әбәр Шалаһниң оғли, [36]Шалаһ Қенанниң оғли, Қенан Арпахшадниң оғли, Арпахшад Самниң оғли, Сам Нуһниң оғли, Нуһ Ламикниң оғли, [37]Ламик Мәтушәлаһниң оғли, Мәтушәлаһ Һанухниң оғли, Һанух Яретниң оғли, Ярет Маһалалилниң оғли, Маһалалил Қенанниң оғли, [38]Қенан Еношниң оғли, Енош Шитниң оғли, Шит Адәм атиниң оғли, Адәм ата болса, Худаниң оғли еди.

Һәзрити Әйсаниң синилиши

4 Һәзрити Әйса Муқәддәс Роһқа чөмүп, Иордан дәриясидин қайтип кәлгәндин кейин, Муқәддәс Роһ Уни чөл-баяванға елип барди. [2]Һәзрити Әйса у йәрдә қирық күн шәйтан тәрипидин синалди. У җәриянда һеч нәрсә йемиди. Бу вақит тошқанда, Униң қосиғи таза ачқан еди.

[3]Буни билгән шәйтан Униңға:

— Әгәр Сән расттинла Худа Оғли болсаң, мошу ташни нанға айлан-дуруп йә! — деди.

[4]Һәзрити Әйса униңға җавабән:

— Тәвратта: «Инсан пәқәт нан биләнла яшимайду», дәп йезилған, — деди.

[5]Шәйтан йәнә Уни егиз җайға чиқирип, көзни жумуп ачқичә Униңға дуниядики барлиқ дөләтләрни көрситип:

[6-7]— Әгәр маңа сәждә қилсаң, мана бу дөләтләргә һөкүмранлиқ қилиш һоқуқи вә шан-шавкәтләрниң һәммисини Саңа тәғдим қилимән. Чүнки буларниң һәммиси маңа тапшурулди. Мән уни кимгә беришни халисам, шуниңға беримән, — деди.

[8]Һәзрити Әйса җавап берип, мундақ деди:

— Тәвратта: «Рәббиңлар болған Худағила ибадәт қилиңлар, пәқәт Униңғила хизмәт қилиңлар!» дейилгән.

[9]Андин шәйтан һәзрити Әйсани Йерусалимға елип барди вә мәркизий ибадәтханиниң әң егиз җайиға чиқирип, мундақ деди:

— Худа Оғли болсаң, мошу йәрдин сәкрәп баққина! [10]Чүнки Тәвратта: «Худа периштәлиригә Сени қоғдаш тоғрилиқ әмир қилған, [11]путуңниң ташларға урулмаслиғи үчүн, Сени қоллирида тутувалиду», дәп йезилған әмәсму?

[12]— Тәвратта: «Рәббиңлар Худани синап беқишқа болмайду!» дәпму йезилған, — деди Һәзрити Әйса.

[13]Шәйтан һәр хил усулда Һәзрити Әйсани синап аздуралмиғандин кейин, Уни вақитлиқ ташлап кетип қалди.

Һәзрити Әйса Җәлилийә өлкисидә

[14]Һәзрити Әйса Муқәддәс Роһниң күч-қудритигә чөмгән һалда Җәлилийә өлкисигә қайтип кәлди. Узун өтмәй, Униң нами шу әтраптики районларға тарқалди. [15]У ибадәтханиларда кишиләргә тәлим берип, уларниң махтишиға сазавәр болди.

[16]У Өз жути Насирә шәһиригә келип, дәм елиш күни адәттикидәк ибадәтханиға барди. У өрә туруп Муқәддәс Язмиларни оқумақчи болғанда, [17]ибадәтхана хизмәтчиси Униңға Йәшая пәйғәмбәрниң Язмисини бәрди. У уни ечип, мону айәтләр йезилған йәрни тепип оқуди:

[18-19] «Худаниң Роһи Мениң вужудумда. Чүнки У Мени
кәмбәғәлләргә Хуш Хәвәр йәткүзүшкә таллап,
күч-қудрәт ата қилди.
У Мени тутқунларға: ‹Азат болисиләр!› қарғуларға:
‹Көрәләйдиған болисиләр!› дәп җакалашқа әвәтти.
Худа Мени езилгәнләрни әркинликкә ериштүрүшкә,
Худаниң хәлқини қутқузуш вақтиниң йетип
кәлгәнлигини уқтурушқа әвәтти».

[20]Һәзрити Әйса Язмини йепип ибадәтхана хизмәтчисигә қайтуруп бәргәндин кейин, тәлим бәргили олтарди. Пүтүн ибадәтханидикиләр көзлирини Униңдин үзмәй қарап олтиришти. [21]У көпчиликкә:

— Силәр аңлиған бу айәт бүгүн әмәлгә ашурулди, — деди.

[22]Буни аңлиған көпчилик Униң яхши гепини қилишти вә Униң меһир-шәпқәтлик сөзлиригә һәйран қелишти. Бирақ бәзиләр:

— Қандақ гәп? Бу Йүсүпниң оғли әмәсму? — дейишти.

[23]Һәзрити Әйса сөзини давамлаштуруп:

— Силәр чоқум Маңа «Әй тевип, авал өзәңни сақайт!» дегән тәмсилни әслитип, «Кәпәрнаһум шәһиридә яратқан мөҗүзилириңдин хәвәр таптуқ. Әнди Өз жутуңдиму бирәр карамәт көрсәтмәмсән?» демәкчи болуватисиләр. [24]Бирақ шуни билип қоюңларки, һеч қандақ пәйғәмбәр өз жутида һәргиз қарши елинмайду. [25]Илияс пәйғәмбәр вақтида уда үч жил алтә ай ямғур яғмай, Исраилниң һәммә йеридә қурғақчилиқ йүз бәргән болуп, у йәрдиму ачарчилиқта қалған нурғун бечарә тул аяллар бар еди. [26]Бирақ улар Худани рәт қилғачқа, гәрчә Илияс пәйғәмбәр йәһудий болсиму, уларниң һеч қайсисиға ярдәм беришқа әвәтилмигән. Әксичә Сидон вилайитиниң Сәрәпәт шәһиридики йәһудий әмәс һелиқи тул аялғила мөҗүзә көрситишқа әвәтилгән.

[27]Йәнә шуниңға охшаш, Елиша пәйғәмбәр заманида Исраилда мохо* кесилигә гириптар болғанлар нурғун болсиму, лекин улар Худани рәт қилғачқа, Елиша пәйғәмбәр һелиқи Сурийәлик Наман исимлиқ йәһудий әмәс кишинила сақайтишқа әвәтилгән! — деди.

[28]Ибадәтханидикиләр бу сөзләрни аңлап, Униң: «Худа әнди силәргә әмәс, бәлки йәһудий әмәсләргә меһир-шәпқәт көрситиду!» демәкчи болғанлиғини билип, дәрғәзәпкә кәлди. [29]Һәммиси орнидин турушуп, һәзрити Әйсани яр үстигә қурулған бу шәһәрниң сиртиға һайдап апирип, ярдин жиқитип өлтүрмәкчи болушти. [30]Бирақ һәзрити Әйса кишиләр арисидин бемалал меңип чиқип кәтти.

Һәзрити Әйсаниң җинларни һайдаветиши

[31]Һәзрити Әйса Җәлилийә өлкисиниң Кәпәрнаһум шәһиригә қайтип барди. У йәрдә йәһудийлар дәм алидиған шәнбә күнлири ибадәтханиға берип, хәлиққә тәлим берип турди. [32]Униң тәлимини аңлиғанлар һәйран қелишти. Чүнки У Худадин кәлгән алаһидә һоқуқ билән тәлим бәрди. [33]Ибадәтханида җин чаплашқан бир киши болуп, униңдики җинлар:

[34]— Әй насирәлик Әйса, биз билән кариң болмисун! Бизни йоқатмақчимусән? Мән Сениң кимлигиңни билимән. Худа әвәткән Муқәддәссән! — дәп вақирап кәтти.

[35]Бирақ һәзрити Әйса униңдики җинға буйруқ қилип:

— Ағзиңни жум, бу адәмниң тенидин чиқ! — деди. Җин һелиқи

**27. Мохо кесили — бир хил қорқунучлуқ терә кесили болуп, йәһудийлар бу хил кесәлгә гириптар болғанларни «напак», дәп қаратти.*

адәмни кишиләр алдидила жиқитиветип, уни һеч немә қилмай тенидин чиқип кәтти.

36 Буниңдин һәйран болған көпчилик бир-бириgә:

— Униң сөзлири немә дегән күчлүк! У дәрвәқә җинларға буйруқ қилиш һоқуқи вә қудритигә егә екән! Җинлар расттинла чиқип кәтти, — дейишти. 37 Шуниңдин кейин һәзрити Әйсаниң нами шу әтраптики районларға тарқилип кәтти.

Һәзрити Әйсаниң нурғун кесәлләрни сақайтиши

38 Һәзрити Әйса ибадәтханидин чиқип Симунниң өйигә барғанда, Симунниң қейинаниси кесәл болуп, қизитмиси өрләп қалған еди. Шуңа улар һәзрити Әйсадин уни сақайтип беришни өтүнүп сориди. 39 Һәзрити Әйса кесәл аялниң йениға берип, униң қизитмисиниң йенишини буйриди. Қизитма шу ан йенип кәтти. У аял дәрһал орнидин туруп, уларни күтүшкә башлиди.

40 Күн петиш вақтида кишиләр һәр хил кесәлләрни һәзрити Әйсаниң алдиға елип келишти. Һәзрити Әйса уларға қолини бир-бирләп тәккүзүп қойған еди, улар сақийип кәтти. 41 Кишиләрниң тенидин чиққан җинлар: «Сән Худа Оғли!» дәтти. Чүнки улар Униң Қутқазғучи-Мәсиһ екәнлигини биләтти. Бирақ һәзрити Әйса болса уларни әйипләп, уларниң гәп қилишиға йол қоймиди.

42 Таң атқанда һәзрити Әйса шәһәрдин чиқип, тинич бир җайға кәтти. Көпчилик Уни издәп жүрүп, ахири тапти вә Уни кәткүзмәй өзлири билән биллә турғузмақчи болушти. 43 Лекин һәзрити Әйса уларға:

— Башқа шәһәр-йезиларғиму берип Худаниң Падишалиғиға даир Хуш Хәвәрни тарқитишим керәк. Чүнки Худа Мени бу хизмәт билән әвәткән, — деди.

44 Шуниң билән һәзрити Әйса йәһудийларниң һәр қайси районлиридики ибадәтханиларда тәлим бәрди.

Һәзрити Әйсаниң тунҗа қетим шагирт чақириши

5 Бир күни һәзрити Әйса Гинәсар көлиниң бойида турғанда, кишиләр Униңдин Худаниң сөзини аңлаш үчүн Униң әтрапиға зич олашти. 2 Һәзрити Әйса көл бойида турған икки кемини көрди. Белиқчилар кемидин чүшүп, қирғақта торлирини жуюшувататти. 3 Һәзрити Әйса белиқчи Симунниң кемисигә чиқип, униңдин кемини

қирғақтин сәл жирақлитишни тәләп қилди. Андин У кемидә олтирип халайиққа тәлим бәрди. [4]Тәлим берип болғандин кейин Симунға:

— Кемини чоңқурирақ йәргә һайдап берип, торлириңларни селип, белиғиңларни тутуңлар, — деди.

[5]— Устазим, биз кечичә жапа тартип һеч нәрсә туталмидуқ, — деди Симун, — бирақ дегиниңизгә бенаән торни салсақ салайли.

[6]Шуниң билән улар торлирини көлгә селиведи, белиқлар торға патмай қелип, торлар житилишқа башлиди. [7]Улар башқа кемидики шериклирини ярдәмгә чақиришти. Улар келип, белиқларни икки кемигә лиқ қачиливеди, кемиләр белиқниң жиқлиғидин чөкүп кәткили тас қалди. [8]Бу ишни көргән Симун һәзрити Әйсаниң алдида тизлинип туруп:

— Әй Рәббим, мәндин жирақлишиң, гунакармән! — деди. [9]Чүнки Симун вә униң шериклири бунчивала көп белиқ тутқанлиғидин һәйран болған еди. [10]Башқа кемидики шериклири Зәбәдийниң оғуллири Якуп билән Юһаннаму һәйран болди. Һәзрити Әйса Симунға:

— Қорқма, буниңдин кейин белиқ тутушниң орниға, Маңа адәм тутисән, — деди.

[11]Улар кемини қирғаққа тохтитип, һәммә нәрсини ташлап, һәзрити Әйсаға әгишип маңди.

Һәзрити Әйсаниң мохо кесилини сақайтиши

[12]Бир қетим һәзрити Әйса мәлум бир шәһәргә барғандин кейин, пүтүн бәдинини мохо қаплап кәткән бир киши Уни көрүпла Униң айиғиға жиқилип:

— Тәхсир, әгәр халисиңиз, мени кесилимдин сақайтип пак қилғайсиз! — дәп ялвурди.

[13]Һәзрити Әйса униңға қолини тәккүзүп туруп:

— Халаймән, пак болғин! — девиди, бу адәмниң бәдинидики мохо кесили шу ан сақайди. [14]Һәзрити Әйса униңға:

— Һазир бу ишни һеч кимгә ейтма. Лекин удул мәркизий ибадәтханиға берип, роһанийға өзәңниң сақайғанлиғиңни көрсәт. Андин буни башқиларға испатлаш үчүн, Муса пәйғәмбәрниң әмри бойичә мохо кесилидин сақайғанлар қилишқа тегишлик қурванлиғини қил, — дәп тапилиди.

[15]Гәрчә һәзрити Әйса: «Бу ишни һеч кимгә ейтма», дегән болсиму,

У тоғрисидики хәвәр техиму пур кәтти. Нурғун хәлиқ Униң тәлимини аңлаш вә өз кесәллирини сақайтиш үчүн Униң алдиға келәтти. [16]Һәзрити Әйса болса, пат-пат тинич йәрләргә берип дуа қилатти.

Һәзрити Әйсаниң гуналарни кәчүрүм қилиш һоқуқи

[17]Бир күни һәзрити Әйса тәлим бериватқанда, Униң йенида пәрисийләр* вә Тәврат устазлири олтиратти. Улар Җәлилийә, Йәһудийә өлкилириниң һәр қайси йеза-қишлақлири вә Йерусалимдин кәлгән еди. Рәббимизниң күч-қудрити һәзрити Әйсаға яр болғачқа, кесәлләрни сақайтивататти. [18]Шу чағда бир қанчә киши зәмбилгә ятқузулған бир паләчни көтирип келип, уни өйниң ичидики һәзрити Әйсаниң алдиға әкиришкә тиришти, [19]бирақ адәмниң толилиғидин кесәлни әкирәлмәй, өгүзгә елип чиқип, өгүздин түңлүк ечип, кесәлни өйниң ичигә зәмбилдә чүширип, халайиқниң арисида турған һәзрити Әйсаниң алдиға әкәлди. [20]Уларниң ишәнчини көргән һәзрити Әйса һелиқи паләчкә:

— Достум, гуналириң кәчүрүм қилинди! — деди.

[21]Һелиқи Тәврат устазлири билән пәрисийләр бир-бириgә:

— Қорқмастин бундақ күпүрлүк сөзлигән бу адәм кимдур?! Худадин башқа һеч кимниң гуналарни кәчүрүм қилиш һоқуқи йоққу! — дейишти.

[22]Уларниң көңлидә немә ойлаватқанлиғини билгән һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Силәр буни немә үчүн күпүрлүк дәйсиләр? [23-24]«Гуналириң кәчүрүм қилинди!» дейиш асанму яки «Орнуңдин тур, маң!» дейишму? Әлвәттә, ейтмақ асан, қилмақ тәс. Амма һазир Инсан Оғлиниң* йәр йүзидә һәм гуналарни кәчүрүм қилиш, һәм кесәлләрни сақайтиш һоқуқиға егә екәнлигини испатлап берәй, — деди. Андин паләч кесәлгә:

— Орнуңдин тур, орун-көрпәңни жиғиштуруп өйүңгә қайт! — дәп буйриди.

**17. Пәрисийләр — йәһудий диниға тәвә болған, Тәврат түзүмлиригә қаттиқ риайә қилидиған диний еқимдики кишиләр.*

**23-24. Муқәддәс Язмиларда «Инсан Оғлидин» ибарәт Әвәтилгүчиниң Худаниң күч-қудрити вә шан-шәриви билән асмандин чүшүп, пүткүл инсанларни мәңгү башқуридиғанлиғи алдин-ала ейтилған. Һәзрити Әйса бу намни Өзи һәққидә ишләткән.*

25 Һелиқи адәм дәрһал көпчиликниң алдида орнидин дәс туруп,
өзи ятқан зәмбилни елип, Худани мәдһийилигиничә, өйигә қайтти.
26 Буниңға һәйран болған көпчиликму Худани мәдһийиләшти вә аң-
таң қалған һалда:

— Бүгүн биз әқлимиз йәтмәйдиған ишларни көрдуқ! — дейишти.

Һәзрити Әйсаниң Лавийни чақириши

27 Бу иштин кейин һәзрити Әйса у йәрдин чиқип, Лавий исимлиқ
бир бажғирни* көрди. У баж жиғидиған җайда олтиратти. Һәзрити
Әйса униңға:

— Маңа әгәшкин! — деди.

28 Лавий орнидин туруп, ишини ташлап, һәзрити Әйсаға әгәшти.

29 Шу күни Лавий өйидә һәзрити Әйсаға чоң зияпәт бәрди. Тәклип
қилинған нурғун бажғирлар вә уларға охшаш кишиләрму һәзрити
Әйса вә шагиртлири билән һәмдәстихан болди. 30 Кейин бәзи пәри-
сийләр вә уларниң диний еқимидики бәзи Тәврат устазлири рәнҗигән
һалда һәзрити Әйсаниң шагиртлириға:

— Силәрниң бажғир вә гунакарлар билән бир дәстиханда олтар-
ғиниңлар қандақ гәп?! — дейишти.

31 Һәзрити Әйса уларға:

— Сағлам адәм әмәс, бәлки кесәл адәм тевипқа муһтаждур. 32 Мән
өзлирини дурус һесаплайдиғанларни әмәс, бәлки өзлириниң гуна-
лирини тонуйдиғанларни товва қилишқа чақирғили кәлдим, — дәп
җавап бәрди.

Роза тутуш мәсилиси

33 Бәзи кишиләр һәзрити Әйсаға:

— Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлири пат-пат роза тутуп дуа
қилиду. Пәрисийләрниң шагиртлириму шундақ қилиду. Сизниң
шагиртлириңиз һәҗәп йәп-ичипла жүридиғу! — дейишти.

34 Һәзрити Әйса уларға:

— Тойи болуватқан жигит техи той зияпитидә турған чағда, меһман-
лар һәсрәт чекиватқан адәмләрдәк роза тутса қандақ болғини?! Әлвәттә

*27. *Бажғир — Исраилни ишғал қилған римлиқлар үчүн өз хәлқидин баж жиғип беридиған вә шу сәвәптин хәлиқниң нәпритигә учриған йәһудийлар.*

болмайду! 35Амма жигитниң улардин елип кетилидиған күни келиду, улар әйнә шу чағда қайғу-һәсрәт чәккинидин роза тутиду, — деди.

Кониға есиливелиш

36Һәзрити Әйса уларға йәнә бир тәмсил кәлтүрди:

— Һеч ким йеңи көйнигини житип, уни кона көйнигигә ямақ қилмайду. Ундақ қилса, йеңи көйнәкму житилиду, житивелинған ямақму кона көйнәккә ярашмайду. 37Шуниңдәк, һеч ким йеңи шарапни кона тулумға қачилимайду. Әгәр ундақ қилса, йеңи шарапниң көпүши билән тулум йерилидудә, шарапму төкүлүп кетиду. Демәк, тулумму кардин чиқиду. 38Шуниң үчүн йеңи шарапни йеңи тулумға қачилаш керәк. 39Униң үстигә, кона шарап ичип жүргән һәр қандақ адәм йеңисини ичишни халимайду. «Болди, кониси яхши екән!» дәйду.

Дәм елиш күни һәққидики мәсилә

6 Бир дәм елиш күни һәзрити Әйса буғдайлиқтин өтүп кетивататти. Униң шагиртлири башақларни үзүвелип, алқинида угулап йеди. 2Буни көргән бәзи пәрисийләр:

— Силәр немишкә дәм елиш күни чәкләнгән ишни* қилисиләр, — дейишти.

3Һәзрити Әйса:

— Падиша Давут вә униң һәмралириниң ач қалғанда қандақ қилғанлиғини Муқәддәс Язмилардин оқумиғанму? Қени ейтип беқиңлар! 4У ибадәтханидики муқәддәс жайға кирип, Худаға аталған нанларни роһанийдин сорап йегән вә һәмралириғиму бөлүп бәргән. Һалбуки, бу нанларни роһанийлардин башқа һәр қандақ кишиниң йейиши Тәврат қануниға хилап еди, — дәп жавап бәрди 5вә хуласә чиқирип, уларға:

— Мән Инсан Оғли дәм елиш күниниң Егисидурмән, — деди.

6Йәнә бир дәм елиш күни һәзрити Әйса ибадәтханиға кирип тәлим беривататти. Ибадәтханида оң қоли қуруп кәткән бир адәм

*2. *Йәһудийларниң әнъәниси бойичә дәм елиш күни хаман тепиш қаидиға хилап еди. Пәрисийләр шагиртларниң данларни йейиш үчүн ақлишини хаман тәпкәнлик, дәп қариған. Әмәлиятта мәнъий қилинғини башақларни үзүвелип йейиш әмәс, бәлки зираәтләргә оғақ селиштур.*

бар еди. [7]Һәзрити Әйсаниң үстидин әризә қилиш үчүн банә издәп жүргән Тәврат устазлири билән пәрисийләр Униң дәм елиш күниму кесәл сақайтидиған яки сақайтмайдиғанлиғини пайлап жүрүшәтти. [8]Бирақ уларниң көңлидикини билгән һәзрити Әйса қоли қуруп кәткән һелиқи кесәлгә:

— Орнуңдин тур, алдимға кәл! — девиди, һелиқи кесәл орнидин турди. [9]Андин һәзрити Әйса көпчиликкә:

— Силәрдин сорап бақайчу, қандақ қилиш Тәврат қануниға уйғун? Дәм елиш күни яхшилиқ қилиш керәкму яки яманлиқ қилишму? Җанни қутқузуш керәкму яки җанға зәмин болушму? — деди вә [10]кесәлниң әтрапидикиләргә көз жүгәртип чиққандин кейин һелиқи кесәлгә:

— Қолуңни узарт, — деди. У адәм қолини узитиши биләнла қоли әслигә кәлди. [11]Амма Тәврат устазлири вә пәрисийләр интайин ғәзәплинип, һәзрити Әйсаға қандақ қарши туруш тоғрисида мәслиһәткә чүшти.

Һәзрити Әйсаниң он икки әлчини таллиши

[12]Бир күни һәзрити Әйса дуа қилиш үчүн тақҗа чиқти. У йәрдә кечичә Худаға дуа қилди. [13]Таң атқанда шагиртлирини алдиға чақирип, уларниң ичидин он икки кишини таллап, уларни әлчи дәп атиди. [14]Улар: Симун (һәзрити Әйса уни Петрус дәпму атиған) вә униң иниси Әндәр, Якуп, Юһанна, Филип, Бартоломай, [15]Мәтта, Томас, Һалпайниң оғли Якуп, вәтәнпәрвәр дәп аталған Симун, [16]башқа бир Якупниң оғли Йәһуда вә кейин һәзрити Әйсаға сатқунлуқ қилған Йәһуда Ишқарийотлар еди.

Һәзрити Әйсаниң тәлим бериши вә кесәлләрни сақайтиши

[17]Һәзрити Әйса әлчилири билән тағдин чүшүп, түз бир йәрдә туратти. Уларниң алдиға нурғун шагиртлар һәм Йерусалим шәһиридин, җүмлидин пүтүн Йәһудийә өлкисидин кәлгән кишиләр топ-топ болуп келип жиғилишти. Һәтта деңиз бойидики Тир вә Сидон шәһәрлиридинму нурғун кишиләр кәлгән еди. [18]Улар һәзрити Әйсаниң тәлимлирини аңлаш вә кесәллиригә шипалиқ издәш үчүн кәлгән еди. Җинлар дәстидин азапланғанларму келип, шипалиқ тепишти. [19]Көпчилик қоллирини һәзрити Әйсаға тәккүзүвелишқа

тиришатти. Чүнки Униң вужудидин күч-қудрәт чиқип уларниң һәммисини сақайтивататти.

Хошаллиқ вә қайғу

20Андин һәзрити Әйса шагиртлириға қарап мундақ деди:

— Әй йоқсуллар, нәқәдәр бәхитликсиләр! Чүнки Худаниң
Падишалиғи силәрниңкидур.
21 Әй ач қалғанлар, силәрму нәқәдәр бәхитлик! Чүнки Худа
силәрни толуқ қанаәтләндүриду.
Әй жиғлаватқанлар, силәрму бәхитлик! Буниңдин кейин
шат-хорамлиққа чөмисиләр.

22Инсан Оғлиға әгәшкәнлигиңлар үчүн бәзиләр силәрдин нәпрәтләнсә, йүз өрсә, силәргә төһмәт-һақарәт қилса, силәрни яман десә, нәқәдәр бәхитликсиләр! 23У чағда шат-хорам болуп тәнтәнә қилиңлар. Чүнки асманда силәр үчүн көп мукапат сақланмақта. Бу қара нийәтләрниң атабовилири бурунқи пәйғәмбәрләргиму шундақ зиянкәшлик қилған.

24 Лекин һалиңларға вай, әй байлар!
Раһәт-парағәт силәргә яр болмас әнди.
25 Һалиңларға вай, әй қарни тоқлар!
Ачлиқта қалисиләр әнди.
Һалиңларға вай, әй күлүватқанлар!
Һаза тутуп жиғлайсиләр әнди.

26Халайиқ силәрни махтиғанда, һалиңларға вай! Чүнки Худаниң ғәзивигә учриған бурунқи сахта пәйғәмбәрләрму бу хәлиқниң атабовилириниң махтишиға еришкән.

Дүшмәнлириңларға меһир-муһәббәт көрситиңлар

27— Қулақ селип аңлаңлар! Силәргә дүшмәнлик қилғанларға меһир-муһәббәт көрситиңлар. Өчмәнлик қилғанларға яхшилиқ қилиңлар. 28Силәрни қарғиғанларға бәхит тиләңлар. Силәргә яман муамилидә болғанларғиму дуа қилиңлар. 29Бирси силәрниң оң йүзүңларға урса, сол йүзүңларниму тутуп бериңлар. Бирси силәрниң

чапиниңларни елип кәтсә, көйнигиңларниму селип бериңлар. [30]Бирси силәрдин бир немә тилисә, тилигинини бериңлар. Бирси силәрниң бирәр нәрсәңларни елип кәтсә, уни қайтуруп беришни соримаңлар. [31]Башқиларниң өзәңларға қандақ муамилә қилишини күтсәңлар, силәрму уларға шундақ муамилә қилиңлар.

[32]Әгәр силәр өзәңларни яхши көргәнләргила меһир-муһәббәт көрсәтсәңлар, буниң махтанғидәк нәри бар? Гунакарларму өзини яхши көргәнләргә меһир-муһәббәт көрситидиғу. [33]Әгәр силәр өзәңларға яхшилиқ қилғанларғила яхшилиқ қилсаңлар, буниң махтанғидәк нәри бар? Һәтта гунакарларму шундақ қилидиғу! [34]Әгәр силәр қәризни қайтуралайдиғанларғила қәриз бәрсәңлар, буниң махтанғидәк нәри бар? Гунакарларму әйнән қайтуруш шәрти билән башқа гунакарларға қәриз беридиғу! [35]Яқ! Силәр дүшминиңларғиму меһир-муһәббәт көрситиңлар, уларға яхшилиқ қилиңлар. Башқиларға қайтурулишни ойлимайла пул қәриз бериңлар. Шу чағда асманда мол мукапатқа еришисиләр вә улуқ Худаниң пәрзәнди болғанлиғиңлардин гувалиқ бәргән болисиләр. Чүнки Худа яхшиликни билмәйдиғанларға вә яманларғиму шәпқәт қилиду. [36]Асмандики Атаңлар меһриван болғинидәк, силәрму меһриван болуңлар.

Башқиларниң үстидин һөкүм қилмаңлар

[37]— Башқиларниң үстидин һөкүм қилип жүрмәңлар. Силәрму Худаниң һөкүмигә учримайсиләр. Башқиларни әйиплимәңлар, Худаму силәрни әйиплимәйду. Башқиларни кәчүрүңлар, Худаму силәрни кәчүрүм қилиду. [38]Башқилардин һеч немини айимаңлар, Худаму силәрдин һеч немини айимайду. Һәтта силәргә чоң өлчигүчкә лиқ чиңдап толтурулған соғиларни тәғдим қилиду. Силәр башқиларға қандақ өлчәм билән өлчәп бәрсәңлар, Худаму силәргә шундақ өлчәм билән өлчәп бериду.

[39]Андин һәзрити Әйса уларға тәмсил арқилиқ тәлим берип мундақ деди:

— Қарғу қарғуни йетәкләп маңалмайду. Ундақ қилса, һәр иккилиси ориға чүшүп кетиду. [40]Шагирт устазидин үстүн турмайду. Лекин у оқуп йетишкәндин кейин устазиға охшаш болалайду.

[41]Немә үчүн бурадириңниң һәрә кепигидәк кичик камчилиғинила көрүп, өзәңдики лимдәк чоң гунани көрмәйсән?! [42]Өзәңдики шунчә

чоң гунани көрмәй туруп, бурадириңгә: «Көзүңдики һәрә кепигини еливетәй!» дейишиң қандақ гәп? Әй сахтипәз! Авал өзәңниң көзидики лимни еливәт. Буниң билән еник көрүп, бурадириңниң көзидики һәрә кепигини еливетәләйсән.

Икки хил мевә дәриғи

43 — Яхши дәрәқ яман мевә бәрмәйду, яман дәрәқму яхши мевә
бәрмәйду. 44 Һәр қандақ дәрәқни бәргән мевисидин пәриқ әткили
болиду. Тикәндин әнҗир, янтақтин үзүм алғили болмайду. 45 Шуниңға
охшаш, яхши адәм қәлбидики яхшилиғидин яхшилиқ чиқириду.
Яман адәм қәлбидики яманлиғидин яманлиқ чиқириду. Чүнки
көңүлдә немә болса, еғиздин шу чиқиду.

Икки хил имарәт салған кишиләр

46 — Силәр һәҗәп Мени «Рәббим! Рәббим!» дәйсиләрю, буйруқлиримға әмәл қилмайсиләр. 47 Әмсә Мениң алдимға келип, сөзлиримни
аңлап әмәл қилғанлар кимгә охшайду? 48 Улар худди һулини чоңқур
қезип, қорам ташниң үстигә имарәт салған кишигә охшайду. Кәлкүн
кәлгәндә, униң күчлүк һуҗуми ундақ имарәтни қимир қилғузалмайду,
чүнки у пухта селинған. 49 Лекин сөзлиримни аңлап туруп, әмәл
қилмайдиғанлар, һул қурмай қуруқ йәрниң үстигә имарәт салған
кишигә охшайду. Бундақ имарәт кәлкүнниң һуҗумиға учриған һаман,
өрүлүп, пүтүнләй гумран болиду.

Һәзрити Әйсаниң римлиқ йүз бешиниң чакирини сақайтиши

7 Һәзрити Әйса көпчиликкә сөз қилип болғандин кейин, Кәпәрнаһум шәһиригә қайтти. 2 У йәрдә бир римлиқ йүз бешиниң
әтиварлиқ чакири еғир кесәл болуп, өлүм гирдавида туратти. 3 Йүз
беши һәзрити Әйсаниң ишлиридин хәвәр тепип, бир нәччә йәһудий
ақсақалниң берип, Униң келип чакирини сақайтип қоюши үчүн
өтүнүшини тапшурди. 4 Ақсақаллар һәзрити Әйсаниң алдиға берип:

— Йүз беши һәқиқәтән Сизниң ярдәм беришиңизгә әрзийдиған
адәм. 5 Өзи йәһудий болмисиму, биз йәһудийларни яхши көриду.
Һәтта биз үчүн бир ибадәтханиму селип бәрди, — дәп Униң йүз
бешиниң өйигә беришни чин көңлидин тәләп қилди.

6 Һәзрити Әйса улар билән биллә йолға чиқти. Бирақ өйгә йетип келишкә аз қалғанда, йүз беши һәзрити Әйсаниң алдиға бир нәччә достини әвәтти. Улар:

— Тәхсир, йүз беши: «Аварә болуп өйүмгә келишиңизгә әрзимәймән. 7 Һәтта өзәмму берип Сиз билән көрүшүшкә лайиқ әмәсмән. Бир еғизла сөз қилип қойсиңиз, чакирим сақийип кетиду. 8 Мениңму үстүмдә башлиғим, қол астимда ләшкәрлирим бар. Биригә бар десәм, бариду, биригә кәл десәм, келиду. Чакиримға бу ишни қил десәм, у шу ишни қилиду. Худди шуниңдәк, Сиз бир еғиз гәп қилсиңизла, һәммә иш һәл болиду» дәйду, — деди.

9 Йүз бешиниң гепини аңлап, һәйран болған һәзрити Әйса бурулуп, биллә кәлгән халайиққа:

— Дәрвәқә, Мән исраиллар арисидиму бундақ ишәнчни һеч кимдә көрмигән едим! — деди.

10 Йүз беши әвәткән һелиқи кишиләр қайтип барғанда, чакарниң пүтүнләй сақийип кәткәнлигини көрди.

Тул аялниң оғлини тирилдүрүш

11 Узун өтмәй һәзрити Әйса Наин дегән шәһәргә қарап йол алди. Униң шагиртлири вә йәнә нурғунлиған кишиләр Униңға әгишип маңди. 12 У шәһәр дәрвазисиға кәлгәндә, җиназа көтирип чиқиватқан бир топ адәмгә йолуқуп қалди. Өлгән бала бир тул аялниң ялғуз оғли еди. Шәһәрдики нурғун кишиләр һелиқи тул аял билән биллә чиққан еди. 13 Бу аялни көргән һәзрити Әйса ичи ағриған һалда униңға:

— Жиғлимаң, — деди. 14 Андин топниң алдиға өтүп, җиназиға қолини тәккүзгән еди, җиназа көтәргәнләр тохтиди. Һәзрити Әйса:

— Жигит, орнуңдин тур, — дейиши биләнла, 15 өлүп қалған жигит қопуп, гәп қилишқа башлиди. Һәзрити Әйса уни анисиға тапшуруп бәрди.

16 Қорқунуч басқан көпчилик:

— Аримиздин улуқ бир пәйғәмбәр чиқти!

— Худа бизгә шапаәт қилиш үчүн кәлди! — дәп Худани мәдһийилиди.

17 Һәзрити Әйсаниң бу иши тоғрисидики хәвәр пүтүн йәһудийлар зимини вә әтраптики районларға тарқилип кәтти.

Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлириниң һәзрити Әйса билән көрүшкили келиши

18 Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлири бу ишларниң һәммисини
Йәһияға йәткүзди. У шагиртлиридин икки кишини өзи йетиватқан
19 зинданға чақирип, уларни һәзрити Әйсаниң алдиға: «Худа бизгә
әвәтмәкчи болған Қутқазғучи Сизму яки башқа бирси келәмду?» дәп
сорап келишкә әвәтти.
20 Улар һәзрити Әйсаниң алдиға берип:
— Чөмүлдүргүчи Йәһия бизни Сиздин: «Худа бизгә әвәтмәкчи
болған Қутқазғучи Сизму яки башқа бирси келәмду?» дәп сорап
келишкә әвәтти, — деди.
21 Дәл шу чағда һәзрити Әйса ағриқ-силақ вә җин чаплашқан нурғун
кишиләрни сақайтқан вә нурғун қарғуларниң көзини ачқан еди.
22 Шуниң билән У Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлириға:
— Силәр қайтип берип, яратқан мөҗүзилиримни вә ейтқан тәлим-
лиримни Йәһияға йәткүзүп: «Корларниң көзи ечилди, токуларму
маңалайдиған болди. Мохо кесили болғанлар сақайди, паңлар
аңлалайдиған болди, һәтта өлгәнләрму тирилди вә кәмбәғәлләргә
Хуш Хәвәр йәткүзүлди», дәп ейтиңлар. 23 Йәһияға йәнә: «Мәндин
гуманланмай, Маңа тәврәнмәй ишәнгәнләр немә дегән бәхитлик!»
дәп қоюңлар, — деди.
24 Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлири кәткәндин кейин, һәзрити
Әйса көпчиликкә Йәһия тоғрилиқ мундақ деди:
— Силәр бурун Йәһияни издәп чөлгә барғиниңларда, зади қандақ
бир адәмни көрмәкчидиңлар? Шамалда йәлпүнүп турған қомучтәк
бир адәмниму? 25 Яки чирайлиқ кийингән бир есилзадиниму? Һәргиз
ундақ әмәс! Һашамәтлик кийим кийгән, әйш-ишрәт ичидә яшайдиған
кишиләр чөлдин әмәс, бәлки хан ордисидин тепилиду. 26 Әмәлиятта
силәр бир пәйғәмбәрни көргили чиқтиңлар. Әнди билип қоюңларки,
Йәһия һәр қандақ пәйғәмбәрдинму үстүн пәйғәмбәрдур. 27 Чүнки
Муқәддәс Язмиларда:

«Мана алдиңда әлчимни әвәтимән.
У Сениң йолуңни алдин-ала тәйярлайду»,

дәп йезилған вә бу йәрдики «әлчим» дәп Йәһия пәйғәмбәрни

көрситиду. [28]Билип қоюңларки, инсанлар арисида Йәһиядин улуқ киши йоқ. Амма Худаниң Падишалиғидики әң әрзимәс бирсиму униңдин улуқ болиду.

[29]Буни аңлиған пухралар, һәтта бажғирларму Худаниң йоли тоғра деди, чүнки улар бурун Йәһия пәйғәмбәрниң чөмүлдүрүшини қобул қилған еди. [30]Лекин пәрисийләр вә Тәврат устазлири Йәһия пәйғәмбәрниң чөмүлдүрүшини қобул қилмай, Худаниң өзлиригә болған мәхситини қайрип қойған еди. [31]Шуниң билән һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Бу заманниң силәрдәк кишилирини зади кимләргә охшитай?! [32]Улар худди кочида олтиривелип, бир-биригә: «Биз силәргә сүнәй челип бәрсәк, уссул ойнимидиңлар. Матәм музыкисини челип бәрсәк, жиға-зар қилмидиңлар», дәп рәнҗийдиған балиларға охшайсиләр. [33]Чүнки чөмүлдүргүчи Йәһия келип роза тутатти, шарап ичмәтти. Шуниң билән улар: «Униңға җин тегипту!» дейишти. [34]Инсан Оғли болса, һәм йәйду, һәм ичиду. Бирақ улар: «Таза бир тоймас һараққәш екән! У бажғир вә башқа гунакарларниң дости», дейишиду. [35]Билип қоюңларки, һекмәт Уни қобул қилғанлар арқилиқ тонулиду.

Гунакар аялниң һәзрити Әйсани әтирлиши

[36]Пәрисийләрдин бир киши һәзрити Әйсани тамаққа тәклип қилди. Һәзрити Әйса униң өйигә берип тамаққа олтарди. [37]У йәрдә паһишә дәп тонулған бир аял һәзрити Әйсаниң бу пәрисийниң өйигә кәлгәнлигини аңлап, ақ қаштешидин ясалған бир қутида әтир елип кәлди [38]вә һәзрити Әйсаниң кәйнидә, путиға йеқин йәрдә туруп жиғлашқа башлиди. Униң көз яшлири һәзрити Әйсаниң путлирини һөл қиливәтти. Андин у чачлири билән һәзрити Әйсаниң путлирини сүртүп қурутти һәм путлирини сөйүп, үстигә әтир сүрди. [39]Һәзрити Әйсани чақирған пәрисий буни көрүп, ичидә: «Бу Адәм раст пәйғәмбәр болған болса, Өзигә қолини тәккүзгән бу аялниң паһишә екәнлигини биләтти!» дәп ойлиди.

[40]Буни билгән һәзрити Әйса:

— Шимон, саңа ейтидиған бир гепим бар, — деди.

— Ейтиң, Устаз, — деди Шимон.

[41]— Икки адәм бир кишигә қәриздар екән. Бири бәш йүз күмүч тәңгигә, йәнә бири болса, әллик күмүч тәңгигә қәриздар екән. [42]Һәр

иккилисиниң қәризни қайтуруш имканийити йоқ екән. Шуңа қәриз егиси меһриванлиқ қилип, һәр иккилисиниң қәрзини кәчүрүм қипту. Сениңчә уларниң қайсиси қәриз егисини көпирәк яхши көриду? — дәп сориди һәзрити Әйса.

43 — Мениңчә көпирәк кәңчиликкә еришкини, — дәп җавап бәрди Шимон.

— Тоғра ейттиң, — деди һәзрити Әйса. 44Андин У һелиқи аялни көрситип, Шимонға:

— Бу аялни көрдүңму? Өйүңгә кәлгинимдә, сән путлиримни жуюшқа су бәрмигән едиң. Бирақ у көз йеши билән путлиримни жуйди, чечи билән сүртүп қурутти. 45Сән Мени һал-әһвал сорап, сөйүп күтүвалмиған едиң. Лекин у Мән киргәндин тартип путлиримни сөйүватиду. 46Сән меһманларға тәғдим қилинидиған яғни бешимғиму сүркимигән едиң. Бирақ у Мени һөрмәтләп, путлиримға әтир сүркәп қойди. 47Қисқиси саңа ейтайки, униң нурғун гуналириниң һәммиси кәчүрүм қилинди. Шуңа униң Маңа көрсәткән меһир-муһәббити чоңқур. Лекин өзиниң гуналирини аз дәп ойлайдиғанлар кәчүрүм алғандиму, уларниң меһир-муһәббити аз болиду, — деди.

48Андин һәзрити Әйса у аялға:

— Гуналириң кәчүрүм қилинди, — деди.

49Һәзрити Әйса билән бир дәстиханда олтарғанлар: «Һәтта кишиләрниң гуналириниму кәчүрүм қилидиған бу Адәм зади кимду?» дейишти.

50Һәзрити Әйса һелиқи аялға:

— Маңа бағлиған ишәнчиң сени қутқузди. Аман бол! — деди.

Һәзрити Әйсаға әгәшкән аяллар

8 Узун өтмәй һәзрити Әйса Җәлилийә өлкисидики шәһәр, йеза-қишлақларға берип, Худаниң Падишалиғиға даир Хуш Хәвәрни тарқатти. Он икки шагиртиму Униң билән биргә барди. 2Булардин башқа, йәнә җин вә кесәллик азаплиридин қутқузуп сақайтилған бәзи аялларму болуп, уларниң арисида, тенидин йәттә җин һайдап чиқирилған мәждәллик Мәрийәм, 3Һирод ханниң сарай әмәлдари Хузаниң аяли Йоанна, Сузана вә башқа бир мунчә аялларму бар еди. Булар өз мал-мүлүклири билән һәзрити Әйса вә Униң шагиртлириға ярдәмдә болди.

Уруқ чечиш тоғрисидики тәмсил

4Халайиқ һәр қайси жутлардин һәзрити Әйса билән көрүшкили үзүлмәй келип туратти. Бир күни нурғун адәм жиғилғанда, һәзрити Әйса уларға төвәндики тәмсилни сөзләп бәрди:

5— Бир дехан уруқ чачқили етизиға чиқипту. Чачқан уруқлириниң бәзилири чиғир йол үстигә чүшүп, кишиләрниң аяқ астида қапту вә қушларға йәм бопту. 6Бәзилири асти ташлиқ топиға чүшүпту. Амма йәрдики нәмлик йетишмигәнликтин уруқлар үнүп чиққандин кейин қуруп кетипту. 7Бәзилири тикәнләрниң арисиға чүшүпту. Майсилар тикәнләр билән бой талишип өсүпту. Бирақ нәтиҗидә тикәнләр майсиларни бесивапту. 8Бәзилири болса үнүмлүк топиға чүшүп, убдан өсүп, йүз һәссиләп һосул беripту.

Һәзрити Әйса жуқури аваз билән йәнә:

— Бу сөзләрни қулиғиңларда чиң тутуңлар! — деди.

9Кейин Униң шагиртлири Униңдин бу тәмсилниң мәнасини сориди. 10Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Худаниң Падишалиғиниң сирлири силәрниң билишиңларға берилди. Бирақ башқиларға кәлсәк, уларға тәмсилләр билән чүшәндүримән. Шуниң үчүн улар сөзүмни аңлисиму чүшәнмәйду. Бу әһвал Йәшая пәйғәмбәрниң дегинидәк болди: «Улар қарисиму көрмәйду, аңлисиму чүшәнмәйду».

11Бу тәмсилниң мәнаси мундақ:

— Уруқ Худаниң сөзидур. 12Чиғир йолдики топиға чүшкән уруқлар шундақ кишиләргә тәмсил қилинғанки, улар Худаниң сөзини аңлисиму, уни қобул қилмайду. Шәйтан уларни ишәнч арқилиқ қутқузулмисун дәп, уларниң көңлидин Худаниң сөзини елип қечип кетиду. 13Ташлиқ топиға чүшкән уруқлар Худаниң сөзини аңлиған һаман хошаллиқ билән қобул қилғанларға тәмсил қилинған. Улар буниңға бир мәһәл ишәнгән болиду, амма уларниң йилтизи болмиғанлиғи үчүн, бирәр мүшкүллүккә йолуқсила, бәрдашлиқ берәлмәйду. 14Тикәнликкә чүшкән уруқларға кәлсәк, улар шундақ кишиләргә тәмсил қилинғанки, улар Худаниң сөзлирини аңлисиму, узун өтмәй көңлигә бу дунияниң әндишә, байлиқ вә һалавәтлириниң езиқтурушлири киривелип, Худаниң сөзини боғуветидудә, улар һосулсиз қалиду. 15Үнүмлүк топиға чүшкән уруқлар болса, Худаниң

сөзини аңлайдиған, уларни пак вә чин дилида чиң сақлайдиған, һосул бәргичә сәвир қилидиған кишиләрдур.

Худаниң һәқиқити ашкариланмақта

16 Һәзрити Әйса шагиртлириға йәнә:

— Чирақни йеқип, уни бирәр нәрсә билән йепип қойидиған яки каривәтниң астиға йошуруп қойидиған киши йоқ, әлвәттә. Әксичә өйгә киргәнләр еник көрәлисун дәп, уни жәзмән чирақданниң үстигә қойиду. 17 Чүнки йепиқ қоюлған һәр қандақ нәрсә ашкарә болмай қалмайду. Йошурулған һәр қандақ нәрсә билинмәй қалмайду. 18 Шуниң үчүн Мениң Худаниң һәқиқити тоғрисида ейтқанлиримни көңүл қоюп аңлаңлар. Чүнки кимдә әқил-парасәт болса, униңға техиму көп берилиду. Лекин кимдә әқил-парасәт болмиса, өзидә бар дәп қаралғиниму елип кетилиду, — деди.

Һәзрити Әйсаниң аниси вә инилири

19 Һәзрити Әйсаниң аниси вә инилири Униң билән көрүшкили кәлди. Лекин адәм көп болғачқа, йениға келәлмигән еди. 20 Бир киши һәзрити Әйсаға:

— Аниңиз вә инилириңиз Сиз билән көрүшимиз дәп, сиртта туриду, — деди.

21 — Худаниң сөзини аңлап, униңға әмәл қилғанларниң һәммиси Мениң анам вә ака-инилиримдур, — деди һәзрити Әйса көпчиликкә.

Һәзрити Әйсаниң боранни тохтитиши

22 Бир күни һәзрити Әйса шагиртлири билән кемигә чүшүп, уларға:

— Көлниң у қетиға барайли, — деди. Шуниң билән улар йолға чиқти. 23 Кемә кетиватқанда һәзрити Әйса ухлап қалди. Уштумтут қаттиқ боран чиқип, кемигә су тошуп, һәммиси интайин ховуп ичидә қалди. 24 Шагиртлар һәзрити Әйсани ойғитип:

— Устаз, Устаз, ғәриқ болуш алдида туримиз! — деди.

Һәзрити Әйса ойғинип, боран-чапқунға буйруқ қилған еди, боран тохтап, долқун пәсләп, һәммиси тиничланди. Андин У шагиртлириға бурулуп:

25 — Ишәнчиңлар нәгә кәтти? — деди.

Шагиртлар һәм һәйран болуп, һәм қорқушуп, бир-биригә:

— Бу Адәм зади кимду? Буйруқ қилса, һәтта боран вә долқунларму Униң гепини аңлайдикән һә! — дәп кетишти.

Һәзрити Әйсаниң җин чаплашқан адәмни сақайтиши

[26]Һәзрити Әйса шагиртлири билән Җәлилийә көлиниң у четидики герасалиқлар турған йәргә барди. [27]Һәзрити Әйса қирғаққа чиқишиға, шәһәрдин кәлгән җин чаплашқан бири Униң алдиға кәлди. Бу адәм узундин бери кийим киймәй, өйдә турмай, гөр қилинидиған өңкүрләрдә яшатти. [28]У һәзрити Әйсани көрүши биләнла Униң айиғиға жиқилип:

— Улуқ Худа Оғли Әйса, ишимға арилашма! Сәндин өтүнимәнки, мени қийнима! — дәп вақирап кәтти. [29]Униң бундақ дейишиниң сәвәви, һәзрити Әйса җинға униң тенидин чиқишини буйруған еди. Җин бу адәмни узун вақит илкигә еливалған еди. Хәлиқ бу адәмни көп қетим зәнҗир-кишәнләр билән бағлап, қамап қойған болсиму, у уларни үзүп қечип чиқип, җин тәрипидин чөл-баяванларға елип кетиләтти.

[30]Һәзрити Әйса бу адәмдин:

— Исмиң немә? — дәп сориди.

— Исмим «Миңлиған», — дәп җавап бәрди бу адәмни сөзлитиватқан җин. Чүнки бу адәмгә миңлиған җинлар чаплишивалған еди. [31]Улар һәзрити Әйсаға өзлирини шәйтанға тәйярланған теги йоқ һаңларға сүргүн қилмаслиғини өтүнүп ялвурди.

[32]Шу әтраптики тағ бағрида чоң бир топ тоңғуз падиси озуқлинип жүрәтти. Җинлар һәзрити Әйсаға ялвуруп, тоңғузларниң тенигә кирип кетишигә иҗазәт беришини тәләп қилди. Һәзрити Әйса иҗазәт бәрди. [33]Җинлар һелиқи адәмниң тенидин чиқип, тоңғузларға чаплишивалди. Пүтүн тоңғуз падиси терә-перән болуп, жүгригән пети ярдин чүшүп, көлгә ғәриқ болди.

[34]Бу һални көргән тоңғуз баққучилар бу йәрдин қечип, шәһәр-йезиларда бу хәвәрни тарқатти. [35]У йәрдики кишиләр зади немә иш болғанлиғини көргили бу йәргә келишти. Улар һәзрити Әйсаниң алдиға келип, тенидин җинлар чиқип кәткән һелиқи адәмниң кийимлирини кийип, әс-һоши җайида һалда һәзрити Әйсаниң алдида олтарғанлиғини көрүп, қорқуп кетишти. [36]Бу мөҗүзини көргәнләр һелиқи кишиниң сақийиш җәриянини көпчиликкә сөзләп бәрди.

37 Шу йәрдики кишиләр һәзрити Әйсаниң у йәрдин кетишини тәләп
қилишти. Чүнки улар интайин қорқушқан еди. Шуңа һәзрити Әйса
кемигә чүшүп, қайтип кәтмәкчи болди. 38 Тенидин җинлар чиқип
кәткән һелиқи киши һәзрити Әйсаға:

— Мәнму Сиз билән биллә кетәй, — дәп ялвурди.

Лекин һәзрити Әйса униңға:

39 — Өйүңгә қайтип берип, Худаниң саңа нәқәдәр чоң ишларни
қилип бәргәнлигини йәткүзгин, — деди.

У адәм қайтип берип, пүтүн шәһәрни арилап, һәзрити Әйса өзигә
қилип бәргән чоң ишларни һәммисигә йәткүзди.

Тирилдүрүлгән қиз вә сақайтилған аял

40 Һәзрити Әйса көлниң бу қетиға қайтип кәлгинидә, халайиқ
Уни қарши елишти. Чүнки һәммиси Униң қайтип келишини күтүп
турatti. 41 Қарши алғили чиққанлар ичидә мәлум бир ибадәтханиниң
җавапкәр адәмлиридин бири болған Яирму бар еди. У һәзрити
Әйсаниң айиғиға жиқилип, өйигә тәклип қилип ялвурди. 42 Чүнки
униң он икки яшлиқ ялғуз қизи өлүп кетиш алдида турatti.

Һәзрити Әйса у йәргә барғинида, кишиләр Униң әтрапиға зич
олишивалди. 43 Топниң ичидә хун тәврәш кесилигә гириптар болғи-
ниға он икки жил болған бир аялму бар еди. У бар пулини тевипларға
хәшләп түгәткән болсиму, һеч ким уни сақайталмиған екән. 44 У
һәзрити Әйсаниң арқа тәрипидин келип, Униң чапининиң пешини
силап қоюведи, хун шу ан тохтиди.

45 — Пешимни тутқан ким? — дәп сориди һәзрити Әйса.

Көпчилик «Тутмидуқ», дейишти.

— Устаз, төрт әтрапиңизниң һәммиси адәм, улар Сизни қистап
туруватмамду? — деди Петрус.

46 Лекин һәзрити Әйса:

— Яқ! Бирси қәстән пешимни тутти. Чүнки вужудумдин күч-қудрәт-
ниң чиқип кәткинини сәздим, — деди. 47 Һелиқи аял һәзрити Әйса-
ниң сезип қалғанлиғини билип, титригән һалда Униң алдиға келип,
айиғиға жиқилди вә көпчиликкә өзиниң һәзрити Әйсаниң пешини
немишкә тутқанлиғини һәм шу ан сақийип кәткәнлигини ейтти.

48 — Қизим, ишәнчиң сени сақайтти! Теч-аман бол, — деди һәзрити
Әйса униңға.

49 Һәзрити Әйса бу сөзни қиливатқанда, ибадәтхана жавапкәриниң өйидин кәлгән бири Яирға:

— Қизиң өлүп кәтти. Әнди Устазни аварә қилмайли, — деди.

50 Буни аңлиған һәзрити Әйса Яирға:

— Қорқмиғин! Маңа ишәнгин! У сақийип кетиду, — деди.

51 Һәзрити Әйса Яирниң өйигә барғанда, Петрус, Юһанна, Якуп вә қизиң ата-анисидин башқа кишиләрниң Өзи билән биллә өйгә киришигә рухсәт қилмиди. 52 У йәрдикиләр қизға һаза тутуп жиға-зар қилишивататти. Һәзрити Әйса уларға:

— Болди, жиғлимаңлар! Қиз өлмиди, ухлап қапту! — деди.

53 Бирақ халайиқ Уни мәсқирә қилди. Чүнки қизиң аллиқачан жан үзгәнлигидин уларниң хәвири бар еди. 54 Лекин һәзрити Әйса қизиң қолидин тартип:

— Балам, орнуңдин тур, — дәп чақирди. 55 Қизиң роһи тенигә қайтип келип, у дәрһал орнидин турди. Һәзрити Әйса уларға қизиң қосиғиға бир нәрсә беришни буйриди. 56 Қизиң ата-аниси наһайити һәйран қелишти. Лекин һәзрити Әйса уларға бу ишни һеч кимгә ейтмасликни тапилиди.

Һәзрити Әйсаниң он икки әлчини әвәтиши

9 Һәзрити Әйса он икки шагиртини чақирип, уларға һәр қандақ жинни һайдаш, кесәлләрни сақайтиш қудрити вә һоқуқини бәрди. 2 Андин уларни Худаниң Падишалиғи һәққидики Хуш Хәвәрни тарқитиш вә кесәлләрни сақайтишқа әвәтти. 3 У шагиртлириға:

— Силәр сәпәрдә һеч нәрсә алмаңлар, нә һаса, нә хуржун, нә нан, нә пул еливалмаңлар, һәтта бирәр артуқ көйнәкму еливалмаңлар. 4 Бир жутқа барғиниңларда, қайси өйдә қарши елинсаңлар, у йәрдин кәткичә шу өйдила туруңлар. 5 Әгәр бирәр йәрдики кишиләр силәрни қарши алмиса, у йәрдин кәткиниңларда уларни агаһландуруш үчүн айиғиңлардики топини қеқиветиңлар, — деди.

6 Шагиртлар йолға чиқип, һәммә йеза-қишлақларни арилап Хуш Хәвәрни тарқитип, кесәлләрни сақайтти.

7 Җәлилийәдики Һирод хан һәзрити Әйсаниң ишлиридин хәвәр тепип, ганғирап қалди. Чүнки бәзиләр: «Бу ишларни қиливатқан киши Йәһия пәйғәмбәр екән. У тирилипту!» десә, 8 йәнә бәзиләр:

«Бурун әҗайип мөҗүзиләрни яратқан Илияс пәйғәмбәр яки башқа қедимки пәйғәмбәрләрдин бири қайтидин тирилипту!» дәтти.

9«Мән Йәһияниң каллисини алдурған едим, әнди бу гәпләрни аңлаватимән. Бу ишларни қиливатқан киши зади кимдур?» деди Һирод хан. Шуниң үчүн у һәзрити Әйса билән көрүшүшниң йолини издиди.

Бәш миң кишини тойдуруш

10Он икки шагирт қайтип келип, өзлириниң қилған һәммә ишлирини һәзрити Әйсаға мәлум қилди. Һәзрити Әйса башқиларға уқтурмай уларни Бәйтсайда дегән йезиға елип маңди. 11Бирақ буниңдин хәвәр тапқан халайиқму Униңға әгишип кәлди. Һәзрити Әйса уларни қарши елип, уларға Худаниң Падишалиғиға даир ишларни чүшәндүрди вә кесили барларни сақайтти. 12Күн олтарғили аз қалғанда, он икки шагирти һәзрити Әйсаниң алдиға келип:

— Халайиқни тарқитивәткән болсиңиз, улар әтраптики йеза-қишлақларға берип тамақ йесун вә қонғидәк җай тапсун. Чүнки бу хали җай екән, — деди.

13Лекин һәзрити Әйса:

— Уларға өзәңлар тамақ бериңлар, — деди.

— Биздә пәқәтла бәш нан билән икки белиқ бар. Тамақ сетивелип әкелип бериңлар демәкчимусиз? — дейишти улар һәйран болуп. 14Чүнки шу йәрдә жиғилған әрләрниңла сани тәхминән бәш миңчә бар еди.

Һәзрити Әйса уларға:

— Халайиқ әлликтин-әлликтин бөлүнүп олтарсун, — деди.

15Шагиртлар көпчиликни һәзрити Әйсаниң дегини бойичә олтарғузди. 16Һәзрити Әйса бәш нан билән икки белиқни қолиға елип, асманға қарап Худаға шүкүр ейтти. Андин нанларни уштуп, көпчиликкә тарқитип бериш үчүн шагиртлириға бәрди. 17Һәммиси йәп тойди. Шагиртлири ешип қалған нан билән белиқниң парчилирини жиғиведи, он икки севәт чиқти.

Петрусниң һәзрити Әйсани Қутқазғучи-Мәсиһ дәп тонуши

18Бир күни һәзрити Әйса Өзи ялғуз дуа қиливататти. Униң йенида шагиртлирила бар еди. Һәзрити Әйса улардин:

— Халайиқ Мени ким дәп билидикән? — дәп сориди.
19 — Бәзиләр Сизни төмүлдүргүчи Йәһия дәйду, бәзиләр Илияс
пәйғәмбәр дәйду вә йәнә бәзиләр башқа қедимки пәйғәмбәрләрдин
бири тирилипту дәйду, — дәп җавап бәрди шагиртлар.
20 Һәзрити Әйса улардин:
— Силәрчу? Силәр Мени ким дәп билисиләр? — дәп сориди.
— Сиз Худа тайинлиған Қутқазғучи-Мәсиһ екәнсиз, — дәп җавап
бәрди Петрус.
21 — Һазир бу ишни һеч кимгә ейтмаңлар, — дәп буйриди һәзрити
Әйса уларға, 22 — чүнки Инсан Оғли нурғун азап-оқубәт тартиши
керәк. Ақсақаллар, алий роһанийлар вә Тәврат устазлири Уни рәт
қилип өлтүргүзиду. Лекин Уни өлтүрсиму, У үчинчи күни тирилиду.
23 Һәзрити Әйса көпчиликкә йәнә мундақ деди:
— Кимду-ким Маңа әгишишни халиса, өз заһишидин ваз кечип,
өзиниң чапрас яғичини көтирип,* һәр күни Маңа әгәшсун. 24 Чүнки
өзи үчүнла яшайдиғанлар әксичә һаятидин мәһрум болиду. Бирақ
өз заһишидин ваз кечип, Мениң үчүн яшайдиғанлар һаятини
сақлалайду. 25 Бир адәм пүтүн дунияға егә болуп һаятидин мәһрум
қалса, буниң немә пайдиси болсун?! 26 Әгәр кимду-ким Мәндин вә
Мениң сөзлиримдин номус қилса, Инсан Оғли болған Мән Өзәмниң,
Атамниң вә муқәддәс периштәләрниң шан-шәриви ичидә қайтип
кәлгинимдә, униңдин номус қилимән. 27 Билип қоюңларки, бу
йәрдә турғанларниң бәзилири Худаниң Падишалиғини көрмигичә
өлмәйду.

Һәзрити Әйсаниң нурға төмүши

28 Тәхминән сәккиз күндин кейин һәзрити Әйса Петрус, Юһанна
вә Якупни елип, дуа қилиш үчүн таққа чиқти. 29 Һәзрити Әйса дуа
қиливатқинида, Униң йүзи өзгәрди. Кийимлири аппақ болуп, чақмақ-
тәк чақниди. 30 Тосаттин Муса пәйғәмбәр вә Илияс пәйғәмбәр пәйда
болуп, Униң билән сөзлишишкә башлиди. 31 Улар Худаниң парлақ
нури ичидә аян болуп, һәзрити Әйса билән Униң Худаниң ирадисини

**23. Римлиқлар тәрипидин өлүм җазаси берилгәнләр миқлинидиған чапрас яғачни мүрисидә көтирип, җаза мәйданиға баратти. «Өзиниң чапрас яғичини көтириш» дегәнлик Әйса Мәсиһ үчүн азап-оқубәт тартишқа тәйяр болушни көрситиду.*

әмәлгә ашуруш йолида Йерусалимда қурван болидиғанлиғи тоғрисида сөһбәтләшти.

32 Петрус вә униң қериндашлирини уйқа басқан еди. Улар ухлап ойғанғанда, һәзрити Әйсаниң парлақ нурини вә Униң билән биллә турған Муса пәйғәмбәр вә Илияс пәйғәмбәрни көрди. 33 Бу икки пәйғәмбәр һәзрити Әйсадин айрилидиған вақитта, Петрус өзиму туймиған һалда һәзрити Әйсаға:

— Устазим, бу йәрдә болғинимиз немә дегән яхши! Бири Сизгә, бири Муса пәйғәмбәргә, йәнә бири Илияс пәйғәмбәргә дәп, бу йәргә үч кәпә ясайли, — деди.

34 Петрус гәп қиливатқанда, бир булут пәйда болуп, уларни қаплавалди. Шагиртлар булут ичидә қалғинида қорқушуп кәтти. 35 Туюқсиз булуттин Худаниң авази аңлинип:

— Бу Мениң Оғлум, Мениң таллиғиним. Униң сөзигә қулақ селиңлар! — деди.

36 Аваз тохтиғандин кейин, улар һәзрити Әйсаниң Өзи ялғуз қалғанлиғини көрди. Шагиртлар бу ишни узун вақитқичә һеч кимгә ейтмиди.

Җин чаплашқан балиниң сақайтилиши

37 Әтиси һәзрити Әйса үч шагирти билән биллә тағдин чүшкән вақтида, нурғун кишиләр Уни қарши алғили чиқти. 38 Топниң ичидин бири туюқсиз вақирап:

— Устаз, оғлумға көңүл бөлгәйсиз, у бирла бала еди! 39 Униңға дайим бир җин чаплишивелип, өзичила вақирап-җақирап кетиду. Бәзидә пүтүн бәдини тартишип қелип, ағзидин ақ көпүк келиду. Җин уни дайим қийнап арам бәрмәйду. 40 Шагиртлириңиздин бу җинни һайдаветишни өтүнүп сориған едим, бирақ уларниң қоллиридин кәлмиди, — деди.

41 — Әй етиқатсиз вә бузулған әвлат! Мән силәр билән биллә болуп, силәрниң йәнила Маңа ишәнмигәнлигиңларға йәнә қачанғичә бәрдашлиқ берәй? — деди һәзрити Әйса. Андин һелиқи кишигә:

— Балаңни елип кәл, — деди.

42 Бала келиватқанда, җин уни йәргә жиқитип, пүтүн бәдинини тартиштурувәтти. Бирақ һәзрити Әйса җинни һайдаветип, балини

сақайтти вә уни атисиға тапшуруп бәрди. 43Көпчилик Худаниң күч-қудритигә һәйран болушти.

Һәзрити Әйсаниң Өз өлүмини йәнә бир қетим алдин-ала ейтиши

Көпчилик һәзрити Әйсаниң қилған пүтүн ишлириға һәйран болуп турғанда, һәзрити Әйса шагиртлириға:

44— Аңлап қоюңлар, бирсиниң сатқунлуғи билән, Инсан Оғли башқиларниң қолиға тапшуруп берилиду, — деди.

45Бирақ улар бу сөзниң мәнасини чүшинәлмиди. Чүнки буниң мәнаси қәстән йошурулған еди. Улар Униңдин бу сөзниң тегини сорашқиму петиналмиди.

Худаниң нәзәридә ким улуқ?

46Шагиртлар зади кимниң әң улуқ екәнлигини өз ара талаш-тартиш қилишивататти. 47Уларниң немә ойлаватқанлиғини билгән һәзрити Әйса кичик бир балини йенида турғузуп, 48шагиртларға:

— Ким Мени дәп, бундақ кичик балини қобул қилса, Мени қобул қилған болиду. Мени қарши алса, Мени Әвәткүчини қарши алған болиду. Араңларда өзини әң төвән тутқини Худаниң нәзәридә әң улуқ болиду, — деди.

Қарши турмаслиқ қоллиғанлиқтур

49Юһанна һәзрити Әйсаға:

— Устаз, Сизниң намиңиз билән җинларни һайдаватқан бирсини көрдуқ. Лекин у бизгә охшаш Сизгә әгәшмигәнлиги үчүн, биз уни тосидуқ, — деди.

50— Уни тосимаңлар. Чүнки силәргә қарши турмиғанлар силәрни қоллиғанлардур, — деди һәзрити Әйса униңға.

Һәзрити Әйсани қарши алмиған йеза

51Һәзрити Әйса өлүп, андин тирилип, асманға елип кетилидиған күнгә аз қалғанда, Йерусалимға беришни қәтъий қарар қилди. 52Буниң үчүн У алдин-ала адәм әвәтти. Улар Самарийә өлкисидики бир йезиға келип, һәзрити Әйсаниң келиши үчүн тәйярлиқ қилишқа

кириштi. 53Бирақ самарийәликләр* һәзрити Әйсани «Йерусалимға ибадәт қилишқа баридикән», дәп қарши алмиди. 54Униң шагиртлиридин Якуп билән Юһанна бу әһвални көрүп:

— Әй Рәббим, уларни көйдүрүветиш үчүн асмандин от яғдурушни өтүнсәк қандақ дәйсиз? — деди.

55Лекин һәзрити Әйса бурулуп уларни әйиплиди. 56Андин улар башқа бир йезиға кәтти.

Һәзрити Әйсаға әгишишниң төләмлири

57Улар йолда кетиватқанда, бир киши һәзрити Әйсаға:

— Сиз қәйәргә бармаң, мән Сизгә әгишип маңимән, — деди.

58Бирақ һәзрити Әйса:

— Түлкиниң өңкүри, қушниң угиси бар. Бирақ Инсан Оғлиниң бешини қойғидәк йериму йоқ, — деди униңға.

59У йәнә башқа бир кишигә:

— Маңа әгәшкин, — деди.

Бирақ һелиқи киши банә көрситип:

— Устаз, атам өлүп уни йәрликкә қойғичә күтүп, андин Сизгә әгишәйчу, — деди.

60— Өлгәнләрни роһи өлүкләр өзлири йәрликкә қойсун! Сән болсаң, берип Худаниң Падишалиғиға даир Хуш Хәвәрни тарқат, — деди һәзрити Әйса униңға.

61Йәнә бирси:

— Әй Устаз, мән Сизгә әгәшмәкчимән. Бирақ авал өйүмгә берип, өйдикиләр билән хошлишип келәй, — деди.

62— Қош һайдаветип, тохтимай кәйнигә қарайдиған адәмдәк, бурунқи һаятиңлардин меһриңларни үзәлмисәңлар, Худаға хизмәт қилишқа лайиқ болмайсиләр, — деди һәзрити Әйса униңға.

Һәзрити Әйсаниң йәтмиш икки шагиртини әвәтиши

10 Шу ишлардин кейин һәзрити Әйса шагиртлардин йәнә йәтмиш иккини таллап, Өзи бармақчи болған шәһәр-йезиларға иккиккидин әвәтти. 2Улар йолға чиқиштин бурун һәзрити Әйса мундақ деди:

**53. Самарийәликләр өз ибадәтханисини Гаризм тегиға қурған болуп, улар ибадәтни Йерусалимда әмәс, бәлки шу таға қилиш тоғра, дәп қаратти.*

— Қутқузулушқа интилидиғанлар мол һосулдәк көп, бирақ һосулни елиш үчүн ишләйдиғанлар аз екән. Һосулниң Егиси болған Худадин көпирәк ишчи әвәтип, һосулни жиғивелишни тиләңлар. 3Әнди йолға чиқиңлар. Мән силәрни қозиларни бөриләрниң арисиға әвәткәндәк әвәтимән. 4Пул халта, хуржун вә аяқму алмаңлар. Йолда кишиләр билән көрүшкәндә параңлишишқиму тохтимаңлар. 5Қайси өйгә кирсәңлар, алди билән: «Аиләңләргә Худадин аманлиқ тиләймән!» дәңлар. 6У өйдә Худадин келидиған аманлиқни сөйгүчи болса, тилигән аманлиғиңлар униңға мәнсүп болиду. Әгәр болмиса, тилигән аманлиғиңлар өзәңларға яниду. 7У өйдин бу өйгә йөткилип жүрмәңлар, бәлки чүшкән өйдә туруңлар вә өйдикиләрниң бәргинини йәңлар, чүнки хизмәткар кимгә хизмәт қилса, шуниңдин иш һәққи елишқа һәқлиқ.

8Бирәр шәһәргә барғиниңларда, бирси силәрни қарши елип, алдиңларға немә қойса, шуни йәңлар. 9У шәһәрдики кесәлләрни сақайтиңлар вә у йәрдики кишиләргә: «Худаниң Падишалиғи силәргә намайән болуш алдида туриду!» дәңлар. 10Бирақ бирәр шәһәргә барғиниңларда, у йәрдики кишиләр силәрни қарши алмиса, көпчилик алдида: 11«Худадин келидиған җазаға өзәңларниң җавапкәр болидиғанлиғиңларни билдүрүш үчүн биз шәһириңларниң айиғимизға қонған тописиниму қеқип чүшириветимиз!» дәп агаһландуруңлар вә уларға «Билишиңлар керәкки, Худаниң Падишалиғи силәргә расттинла намайән болған еди!» дәңлар. 12Билип қоюңларки, у шәһәрдикиләрниң қиямәт күни тартидиған җазаси Содом* шәһиридики яман кишиләрниң тартидиған җазасидинму еғир болиду.

Һәзрити Әйсани рәт қилғанлар

13— Һалиңларға вай, әй қоразинлиқлар! Һалиңларға вай, әй бәйтсайдалиқлар! Силәр үчүн яратқан мөҗүзилиримни Тир вә Сидон дегән ятлар шәһәрлиридә яратқан болсам, у йәрдики хәлиқ бурунла мәйүсләнгән һалда матиға йөгинип, күлгә милинип гуналириға товва қилған болатти. 14Қиямәт күни Худаниң силәргә беридиған җазаси,

*12. *Содом — Ибраһим пәйғәмбәр заманидики шәһәр болуп, бу шәһәрниң адәмлири охшаш җинистики бузуқчилиққа қаттиқ берилип гунаға патқанлиқтин, Худа бу шәһәрни адәмлири билән қошуп йоқатқан.*

Тир вә Сидондикиләрниңкидинму еғир болиду. [15]Әй кәпәрнаһум-луқлар! Асманға чиқмақчимидиңлар? Әксичә дозаққа ташлинисиләр!

[16]Һәзрити Әйса шагиртлириға йәнә:

— Кимду-ким силәрниң сөзүңларға кирсә, Мениң сөзүмгә киргән болиду. Кимду-ким силәрни рәт қилса, Мениму рәт қилған болиду. Мени рәт қилғанлар Мени Әвәткүчиниму рәт қилған болиду, — деди.

Йәтмиш икки шагиртниң қайтип келиши

[17]Һелиқи йәтмиш икки шагирт хошал-хорам һалда қайтип келип:

— Әй Рәббимиз! Биз Сизниң намиңиздин буйруқ қилған едуқ, һәтта җинларму бизгә бойсунуп, чиқип кетишти! — дәп мәлум қилди.

[18]Һәзрити Әйса уларға:

— Шундақ! Шәйтанниң асмандин чақмақтәк тез чүшкәнлигини көрдүм. [19]Қулақ селиңлар! Мән силәргә илан-чаяндәк шәйтанни аяқ астиңларда янчип ташлалайдиған, униң барлиқ күч-қудритини бесип чүшидиған һоқуқ бәрдим. Силәргә һеч қандақ нәрсә зиян йәткүзәлмәйду. [20]Лекин силәр җинларниң бойсунғанлиғи биләнла хошал болуп кәтмәңлар, бәлки Худаниң намиңларни асмандики һаятлиқ дәптиригә язғанлиғиға хошал болуңлар, — деди.

Һәзрити Әйсаниң хошаллиғи

[21]Бу чағда һәзрити Әйса Муқәддәс Роһниң тәсири билән хурсән-ликкә чөмгән һалда мундақ деди:

— Пүтүн аләмниң Егиси болған әй Атам! Сән бу һәқиқәтләрни өзини әқиллиқ, билимлик чағлайдиған кишиләрдин йошуруп, кичик балилардәк сәби кишиләргә ашкарилиғанлиғиң үчүн, Саңа мәдһийи-ләр ейтимән. Шундақ, Ата, Сениң Өз хаһишиң әйнә шу еди.

[22]Һәзрити Әйса әтрапидикиләргә:

— Атам һәммини Маңа ата қилди. Мениң Кимлигимни Атамдин башқа һеч ким билмәйду. Атамниң Кимлигиниму Мән вә Мән Өзәм ашкарилашни халайдиған кишиләрдин башқа һеч ким билмәйду, — деди.

[23]Андин һәзрити Әйса шагиртлириға қарап, астиғина:

— Көргән ишларни көрәлигәнлигиңлар үчүн нәқәдәр бәхитликсиләр! [24]Билип қоюңларки, бурунқи нурғун пәйғәмбәрләр вә падишалар

силәр көргән вә аңлиғанларни көрүшни вә аңлашни арзу қилған болсиму, мурадиға йетәлмиди, — деди.

Меһриван самарийәлик тоғрисидики тәмсил

25 Тәврат устазлиридин бири һәзрити Әйсани синимақчи болуп:

— Устаз, мән қандақ қилсам мәңгүлүк һаятқа еришәләймән? — дәп сориди.

26 — Тәврат қанунида немә дейилгән? Буни өзиңиз қандақ чүшәндүрисиз? — дәп сориди һәзрити Әйса.

27 Һелиқи киши мундақ җавап бәрди:

— «Пәрвәрдигариң болған Худани пүтүн қәлбиң, пүтүн җениң, пүтүн күчүң вә пүтүн зеһниң билән сөйгин»; буниңдин қалса, «Хошнаңни өзәңни сөйгәндәк сөй».

28 — Тоғра җавап бәрдиңиз. Мана шундақ қилсиңиз, мәңгү яшайсиз, — деди һәзрити Әйса униңға.

29 У киши өзиниң соал соришиниң йоллуқ екәнлигини билдүрүш үчүн, һәзрити Әйсадин чүшәндүрүш тәләп қилип:

— Мениң сөйүшкә тегишлик хошнилирим кимләр? — дәп сориди.

30 Һәзрити Әйса мундақ деди:

— Бир адәм Йерусалимдин Ериха шәһиригә келиветип, йолда қарақчиларға учрап қапту. Қарақчилар униң кийим-кечәклирини салдурувелип, уни уруп, чала өлүк қилип, ташлап кетипту. 31 Узун өтмәй, бир йәһудий роһаний шу йолдин келиветип, һелиқи адәмни көрүп, писәң қилмай йолниң у чети билән меңип өтүп кетипту. 32 Шуниңдәк мәркизий ибадәтханида ишләйдиған лавий қәбилисидин болған бир хизмәтчиму бу йәргә кәлгәндә, у бечарә адәмни көрүп, кари болмай йолниң у чети билән меңип өтүп кетипту. 33 Лекин йәһудийлар яман көридиған Самарийәдин кәлгән бир капир бу йәрдин өтүп кетиветип, уни көрүпла ич ағритипту 34 вә алдиға берип, яғ вә шарап билән җараһитини жуюп, теңип қоюпту, андин уни өз ешигигә миндүрүп, бир меһманханиға елип берип, у йәрдә һалидин хәвәр апту. 35 Әтиси меһманханиниң ғожайиниға икки күмүч тәңгә берип: «Униңға қарап қоюң, артуқ чиқими бар болса, қайтишимда төләймән», дәпту.

36 Һәзрити Әйса һелиқи устаздин:

— Сизчә, бу үч адәм ичидә қайсиси қарақчиларға йолуққан һелиқи кишигә хошнидарчилиқни йәткүзгән? — дәп сориди.

37 — Униңға меһриванлиқ қилған һелиқи киши, — дәп җавап бәрди у.

— Ундақ болса, сизму берип, башқиларға шундақ қилиң, — деди һәзрити Әйса униңға.

Һәзрити Әйсаниң Марта вә Мәрийәмни йоқлиши

38 Һәзрити Әйса шагиртлири билән биллә сәпирини давамлаштуруп, бир йезиға кәлди. У йәрдә Марта исимлиқ бир аял Уни өйигә тәклип қилди. 39 Мартаниң Мәрийәм исимлиқ бир сиңлиси бар еди. У һәзрити Әйсаниң айиғи тәрәптә олтирип, тәлимини аңлавататти. 40 Өйдики ишларниң көплүгидин пайпетәк болуп жүргән Марта һәзрити Әйсаниң алдиға келип:

— Әй Рәббим, сиңлим Мәрийәм шунчә көп ишларни маңила ташлавәтти, уни маңа ярдәмләштүргәйсиз! — деди.

41 Бирақ һәзрити Әйса униңға мундақ җавап бәрди:

— Әй Марта, сән артуқ ишларға баш қатуруп аварә болуп жүрүватисән. 42 Бирақ бирла муһим иш бар. Мәрийәм шу яхши ишни таллавалди. Буни һеч ким униңдин тартивалалмайду.

Дуа қилиш тоғрисидики тәлим

11 Бир күни һәзрити Әйса бир йәрдә дуа қиливататти. Дуа аяқлашқандин кейин шагиртлиридин бири Униңға:

— Әй Рәббим, Йәһия пәйғәмбәр өз шагиртлириға үгәткинидәк, Сизму бизгә дуа қилишни үгитип қойсиңиз, — деди.

2 Һәзрити Әйса җавап берип мундақ деди:

— Дуа қилғиниңларда, мундақ дәңлар:

«Әй Атимиз,
Сениң намиң улуқланғай.
Падишалиғиң йәр йүзидиму намайән болғай.
3 Күндилик йемәклигимизни бәргәйсән.
4 Бизгә гуна қилған һәр кимни кәчүргинимиздәк,
Сәнму гуналиримизни кәчүргәйсән.
Бизни аздурулушлардин сақлап қалғайсән».

5Һәзрити Әйса сөзини давам қилип шагиртлириға мундақ деди:
— Әгәр йерим кечидә достуңниң өйигә берип, «Бурадәр, маңа үч
нан берип тур, 6өйүмгә бир достум сәпәр билән кәлгән еди, өйдә уни
күткидәк бир нәрсә қалмапту» десәң, 7достуң өйиниң ичидә туруп,
«Мени аварә қилма, ишик тақақлиқ, балилар, һәммимиз йетип қалдуқ.
Хапа болма!» дәп җавап бериши мүмкинму? 8Яқ, у достлуқниң йүзини
қилмиған тәғдирдиму, сениң тартинмастин қайта-қайта ялвурушуң
сәвәвидин болсиму, орнидин туруп, сориған нәрсәңни чоқум бериду.
9Шуниңға охшаш, силәр дуа қилип тиләңлар, Худа тилигиниңларни
бериду. Издәңлар, таписиләр. Ишикни қеқиңлар, ечилиду. 10Чүнки
тилигәнләр чоқум еришиду, издигәнләр чоқум тапиду, ишикни
қаққанларға ишик чоқум ечилиду. 11Силәр белиқ тәләп қилған оғлуң-
ларға илан берәттиңларму? 12Тухум тәләп қилса, чаян берәттиңларму?
13Гунакар болған силәр пәрзәнтлириңларға яхши нәрсиләрни беришни
билгән йәрдә, асмандики Атаңлар тилигәнләргә Муқәддәс Роһини
илтипат қилмасму?

Һәзрити Әйса шәйтандин күчлүктур

14Бир күни һәзрити Әйса бир адәмни кекәч қилип қойған җинни
униң тенидин һайдап чиқарди. Шуниң билән кекәч зуванға кәлди.
Көпчилик буниңға интайин һәйран болушти. 15Бирақ бәзи кишиләр:
«У җинларни уларниң башлиғи болған шәйтанға тайинип һайдаве-
тиду», деди.
16Йәнә бәзиләр Униң Худа тәрипидин әвәтилгәнлигини синап беқиш
мәхситидә, Униңдин бир карамәт көрситишни тәләп қилди. 17Уларниң
немә ойлаватқанлиғини билгән һәзрити Әйса мундақ деди:
— Әгәр бир дөләттикиләр икки груһқа бөлүнүп соқушса, у дөләт
гумранлиққа йүз тутиду. Бир аилидикиләр өз ара җедәл-мажра қилиш-
са, у аилиму вәйран болиду. 18Шуниңға охшаш, шәйтан өз башқурушида
болған җинлар билән соқушса, униң падишалиғи қандақму пут тирәп
туралисун? Силәр Мени «Җинларни шәйтанға тайинип һайдайдикән»,
дәйсиләр. 19Әгәр дәрвәқә шундақ болса, силәрниң әгәшкүчилириңлар
җинларни һайдашта кимгә таянди?! Ейтқанлириңларниң хата екәнли-
гини өз әгәшкүчилириңлар дәлилләп бериду! 20Әмәлиятта Мән Худа-
ниң күч-қудритигә тайинип җинларни һайдавәттим. Бу Худаниң
Падишалиғиниң араңларда намайән болғанлиғини испатлайду. 21Әгәр

толуқ қуралланған қавул адәм өз өйини қоғдап турса, униң мал-мүлки бехәтәр болиду. 22Лекин униңдин қавул бири һужум қилип уни йәнсә, униң таянған қуралларини тартивалиду вә мал-мүлүклирини олҗиға елип, өз адәмлиригә тарқитип бериду.

23Мән билән бир йолда маңмиғанлар, Маңа қарши турғучилардур. Маңа жиғивелишқа ярдәм бәрмигәнләр тозутуваткүчиләрдур.

24Җин бирәр адәмниң тенидин һайдаветилгәндин кейин, қурғақ далаларни арилап чиқип, туридиған җай издәйду. Тапалмиғандин кейин, «Илгирики өйүмгә қайтай!» дәйду. 25Шуниң билән җин у адәмниң тенигә қайтип келип, һелиқи адәмниң дилиниң пакиз тазилинип рәтләнгән өйдәк болуп қалғанлиғини байқайдудә, 26өзидинму бетәр йәттә җинни башлап кирип биллә туриду. Буниң билән һелиқи адәмниң кейинки һали бурунқидинму яманлишип кетиду.

Һәқиқий бәхит

27Һәзрити Әйса бу гәпләрни қиливатқанда, көпчилик арисида бир аял жуқури авазда:

— Сизни туғуп, беқип чоң қилған аял нәқәдәр бәхитлик һә! — деди.

28— Худаниң сөзини аңлап, униңға бойсунидиған киши униңдинму бәхитлик! — деди һәзрити Әйса.

Карамәт көрситиш тәливи

29Шу чағда һәзрити Әйсаниң әтрапиға нурғун адәм олишивалған еди. У Өзидин карамәт көрситишни тәләп қилған кишиләргә мундақ деди:

— Бу заманниң адәмлири немә дегән осал! Улар карамәт көрсәт дәпла туриду. Бирақ силәргә Юнус пәйғәмбәрниң карамитидин башқа көрситидиған иккинчи карамәт йоқ. 30Юнус пәйғәмбәрдә йүз бәргән ишлар Нинәви шәһиридики хәлиққә бир мөҗүзилик аламәт болғиниға охшаш, Мәндә — Инсан Оғлида йүз беридиған ишларму бу әвлатқа йәнә шундақ мөҗүзилик аламәт болиду.*

31Қиямәт күни Әрәпстандики Шәба падишалиғиниң аял падишаси орнидин туруп, силәрниң үстүңлардин шикайәт қилиду. Чүнки у

**30. Бу айәттә һәзрити Әйса Юнус пәйғәмбәрниң йоған бир белиқниң ичидә үч күн туруп сақ чиққанлиғини тилға елиш арқилиқ Өзиниңму өлүп, үчинчи күни тирилидиғанлиғини алдин-ала ейтқан.*

падиша Сулайманниң әқиланә сөзлирини аңлаш үчүн, узун йолларни бесип кәлгән. Мана һазир бу йәрдә падиша Сулаймандинму Улуғи бар. 32Қиямәт күни Нинәви шәһиридики хәлиқму қопуп, силәрниң үстүңлардин шикайәт қилиду. Чүнки улар Юнус пәйғәмбәрниң тәлимини аңлап, яман йолдин қайтқан. Бирақ бу йәрдә Юнус пәйғәмбәрдинму улуқ Бирси силәрни яман йолдин қайтишқа чақирса, қулақ салмидиңлар.

Худаниң көрсәткән йоруқлуғини қандақ көргили болиду

33— Һеч ким чирақни йеқип, уни көрүнмәс йәргә яки дас астиға йошуруп қоймайду. Әксичә өйгә киргәнләр ениқ көрәлисун дәп, уни чирақданниң үстигә қойиду, әлвәттә.

34Силәрниң көзүңлар тениңларниң чириғидур. Әгәр көзүңлар яхши болса, йәни көзүңлар Худада болса, пүтүн вужудуңлар йоруқлуқ билән толиду. Әгәр көзүңлар яман болса, пүтүн вужудуңларни қараңғулуқ басиду. 35Шуниң үчүн һошияр болуңларки, вужудуңлардики «йоруқлуқ» йоруқлуқ әмәс, қараңғулуқ болмисун. Һаятиңлардики «Йоруқлуқниң» йоруқлуқ әмәс, бәлки қараңғулуқ болуп қелишиға диққәт қилиңлар. 36Әгәр пүтүн вужудуңлар йоруқлуқ билән толуп, униңда қараңғулуқтин қилчә әсәр болмиса, худди нурлуқ чирақ силәрни йорутуп турғандәк, һаятиңлар пүтүнләй йоруқлуқта болиду.

Пәрисийләр билән Тәврат устазлириниң сахтипәзлиги

37Һәзрити Әйса сөзлирини аяқлаштурғандин кейин, бир пәрисий Уни өйигә тамаққа тәклип қилди. Һәзрити Әйса өйгә кирип, дәстиханда олтарди. 38Һелиқи пәрисий Униң тамақтин илгири қол жуюш диний қаидисини ада қилмиғанлиғини көрүп, интайин һәйран болди. 39Һәзрити Әйса униңға:

— Силәр пәрисийләр тешила пакиз жуюлған чинә-қачиларға охшайсиләр. Қоллириңларни яхши жуйисиләр, бирақ ичиңлар ачкөзлүк вә яманлиқ билән толған. 40Әй наданлар, тешини яратқан Худа ичигиму қарап һесап алмасму?! 41Шуңа кәмбәғәлләргә көңүл бөлүп, өзәңлар ачкөзлүк билән бесип ятқан тәәллуқатилириңларни еһтияҗлиқ болғанларға бериңлар. Шу чағдила ичиңлар һәм тешиңлар пак болиду.

42Һалиңларға вай, әй пәрисийләр! Силәр һәтта ялпуз, сузап қатарлиқ дора-дәрманларниң ондин бир үлүшини Худаға атайсиләрю, бирақ

һәққанийлиқ вә Худаға болған муһәббәткә сәл қарайсиләр. Алди билән бу ишларни орунлишиңлар керәк. Башқа ишларға кәлсәк, уларғиму сәл қарашқа болмайду.

43 Һалиңларға вай, әй пәрисийләр! Силәр ибадәтханида алаһидә орунда олтиришқа, базарларда башқиларниң өзәңларға салам берип һөрмәтлишигә амрақ. 44 Силәргә вай! Силәр худди кишиләр өтүп кетиветип, дәссәп меңипму сезәлмәйдиған, сесип кәткән қәбирсиз йәрликкә охшайсиләр!* — деди.

45 Мәлум бир Тәврат устази һәзрити Әйсаға:

— Устаз, бу сөзлириңиз бизгиму һақарәт болди! — деди.

46 Һәзрити Әйса униңға мундақ җавап бәрди:

— Силәргиму вай, әй Тәврат устазлири! Силәр қаттиқ диний қаидәңлар арқилиқ көтәргили болмайдиған еғир жүкни башқиларниң зиммисигә жүкләйсиләрю, өзәңлар бирәр бармиғиңларниму мидирлитип қоймайсиләр. 47 Силәргә вай! Силәр ата-бовилириңлар өлтүргән пәйғәмбәрләрниң хатирә ташлирини чирайлиқ ясидиңлар. 48 Бу силәрниң ата-бовақларниң қилмишлирини яқлиғиниңлардин дерәк бериду. Чүнки улар пәйғәмбәрләрни өлтүргән болса, силәр у пәйғәмбәрләрниң қәбирлирини ясап туруп, уларға ишәнмидиңлар. 49 Шуниң үчүн Худа Өзиниң даналиғи билән мундақ дегән: «Мән уларға пәйғәмбәр вә әлчилиримни әвәтимән. Бәзилири улар тәрипидин өлтүрүлиду, бәзилири уларниң зиянкәшлигигә учрайду».

50-51 Шуниң үчүн аләм яритилғандин бу янқи пәйғәмбәрләрни өлтүрүш гуналириниң һәммисигә, йәни Һабилниң өлтүрүлүшидин тартип, таки роһаний Зәкәрияниң мәркизий ибадәтханидики муқәддәс җай билән қурванлиқ суписиниң арилиғида өлтүрүлүшигичә болған қан қәризләрниң һәммисигә мошу заманниң адәмлири җавапкәр болиду. Шундақ, буларниң һәммиси үчүн силәр җазаға тартилисиләр.

52 Һалиңларға вай, әй Тәврат устазлири! Һәқиқәт ғәзнисиниң ачқучини қолуңларға еливелип, өзәңлар униң ичигә кирмидиңлар, һәтта киришни халиғанларниму киргүзмидиңлар.

53-54 Һәзрити Әйса у йәрдин кәткәндин кейин, Тәврат устазлири

**44. Йәһудийлар арисида «Йәрликни дәссәп маңған адәм напак болуп қалиду» дегән көз қараш болғачқа, қәбир селинип, униң үсти ақлап қоюлатти. Һәзрити Әйсаниң демәкчи болғини, худди йәрликни дәссәп маңған адәм напак болуп қалғанға охшаш, пәрисийләрниң тәсиригә учриған адәмму напак болиду, дейилмәкчи.*

билән пәрисийләр Уни қаттиқ сөкүп, Униңға қийин соалларни қоюп, сөзидин тутувелип зиянкәшлик қилишқа пурсәт күтүшти.

Сахтипәзликтин һошияр болуш

12 Миңлиған кишиләр қиста-қистаңчилиқтин бир-бирини дәс-сәвәткидәк болушуп кәткән еди. Һәзрити Әйса шагиртлириға қарап:

— Силәр пәрисийләрниң ечитқусидин, йәни сахтипәзлигидин һошияр болуңлар. [2]Ашкарә болмайдиған һеч қандақ йошурун иш, паш болмайдиған һеч қандақ мәхпийәтлик йоқтур. [3]Демәк, силәрниң мәхпий қилған сөзлириңлар очуқ-ашкарә аңлиниду. Өйиңиз ичидә йошурун пичирлашқан гәплириңларму төрт тамдин өтүп, хәлқи аләмгә пур кетиду, — деди.

Худадинла қорқуш керәк

[4]Һәзрити Әйса йәнә мундақ деди:

— Достлар, җениңларни тениңлардин жуда қилиштин башқа зиянкәшлик қолидин кәлмәйдиғанлардин қорқмаңлар. [5]Кимдин қорқуш керәклигини көрситип қояй. Җениңларни алғандин кейин, дозаққа ташлашқа һоқуқлуқ болған Худадин қорқуңлар. Қорқушқа тегишлиги әйнә шу.

[6]Бәш қушқачни икки тәңгигә сетивалғили болсиму, лекин уларниң бириниму Худа унтуп қалғини йоқ. [7]Һәтта силәрниң һәр бир тал чечиңларниңму һесави бар. Шундақ екән, қорқмаңлар, чүнки силәр Худа үчүн нурғунлиған қушқачтинму қиммәтликтә!

Һәзрити Әйсани етирап қилиш вә қилмаслиқ

[8]— Көңүл қоюп аңлаңлар! — деди һәзрити Әйса гепини давамлаштуруп, — һазир көпчилик алдида Мени етирап қилғанларни, кейин Инсан Оғлиму Худаниң периштәлири алдида етирап қилиду. [9]Бирақ көпчилик алдида Мени рәт қилғанлар, Худаниң периштәлири алдидиму рәт қилиниду. [10]Инсан Оғлиға қарши сөз қилғанлар кәчүрүмгә еришәләйду. Бирақ Муқәддәс Роһқа күпүрлүк қилғанлар кәчүрүмгә еришәлмәйду.

[11]Кишиләр силәрни «Бу адәм һәзрити Әйсаға әгәшкән», дәп ибадәтханиға яки һөкүмдарларниң алдиға елип берип, сорақ қа тартқанда,

«Өзәмни қандақ ақлисам болар?» яки «Немә десәм болар?» дәп әндишә қилмаңлар. [12]Чүнки немә дейишиңларни Муқәддәс Роһ шу вақитта силәргә үгитиду.

Әқилсиз бай һәққидики тәмсил

[13]Көпчилик ичидин бир киши һәзрити Әйсаға:

— Устаз, акамға атимиздин қалған мирастин маңа тегишлигини беришини буйрусиңиз, — деди.

[14]— Бурадәр, ким Маңа силәрниң араңларда қазилиқ қилиш яки мирасиңларни айрип бериш һоқуқини беripту? — деди һәзрити Әйса униңға.

[15]Кейин У көпчиликкә:

— Һәр хил ачкөзлүктин пәхәс болуңлар вә сақлиниңлар. Чүнки киши һәр қанчә бай болуп кәтсиму, униң һаяти мал-мүлкиниң көплүгигә бағлиқ әмәс, — деди [16]һәм уларға мундақ бир тәмсилни сөзләп бәрди:

— Бир байниң йери мол һосул беripту. [17]У көңлидә: «Бунчивала һосулни қойидиған йерим йоқ. Қандақ қилишим керәк? [18]Тоғра, һазирқи амбарлиримни бузуп, кәңәйтип қуруп, ашлиқ вә башқа мал-мүлүклиримни шу йәргә қоймамдимән?!» дәп ойлапту. [19]У йәнә өз-өзигә: «Вай-вуй, сән немә дегән бәхитлик адәм! Көп жил йәткидәк мал-мүлкүң бар. Йәп-ичип, турмушуңни хошал-хорам, раһәт өткүзмәмсән?!» дәпту.

[20]Лекин Худа униңға:

«Әй ахмақ, бүгүн кечила аманәтни тапшурисән, ундақта топлиған барлиқ байлиғиң әнди кимгә қалар?» дәпту.

[21]Һәзрити Әйса йәкүнләп мундақ деди:

— Өзигә байлиқ топлиған, амма Худаниң нәзәридә бай болмиған кишиниң ақивити мана шундақ болиду.

Худаға тайиниш

[22]Андин һәзрити Әйса шагиртлириға мундақ деди:

— Шуңа билип қоюңларки, турмушуңларға керәклик йемәк-ичмәк яки учаңларға кийидиған кийим-кечәктин ғәм қилмаңлар. [23]Чүнки һаятлиқ йемәк-ичмәктин, тән кийим-кечәктин көп әзиздур. [24]Қарғиларға қараңлар! Улар теримайду, жиғмайду, уларниң амбар,

қоймилириму йоқ. Худа уларниму ач қоймиған йәрдә, силәрниң рисқиңларни чоқум бериду. Чүнки силәр шу қушлардин көп әзиз әмәсму?

25Араңларда қайсиңлар ғәм-қайғу билән өмрүңларни кичиккинә узарталайсиләр? 26Мана шунчилик кичик ишниму қилалмисаңлар, башқа ишлар үчүн ғәм қилишиңларниң немә һажити?! 27Явайи гүлләрниң қандақ өсидиғанлиғиға қарап беқиңлар. Улар ишму қилмайду, кийимму тикмәйду. Лекин силәргә шуни ейтайки, һәтта улуқ падиша Сулайманниң һашамәтлик тонлириму бу явайи гүлләрниң гөзәллигигә тәң келәлмәйду. 28Әй ишәнчи ажизлар! Даладики бүгүн ечилса, әтиси қуруп очаққа қалинидиған әшу гүл-гияларни шундақ безигән Худа силәрни техиму кийиндүрмәсму? 29Шундақ екән, йемәк-ичмәк, кийим-кечәк үчүн баш қатурмаңлар. Һеч немидин әнсиримәңлар. 30Бу дунияниң адәмлири мана шу нәрсиләр үчүн издиниду. Бирақ асмандики Атаңлар силәрниң бу нәрсиләргә муһтажлиғиңларни билиду. 31Шуниң үчүн силәр Худаниң Падишалиғи һәққидә издиниңлар. У чағда Худа силәргә мана буларниң һәммисини қошуп тәғдим қилиду.

Һәқиқий байлиқ топлаш

32— Қозилирим, қорқмаңлар! Силәр аз вә ажиз болсаңларму, Атаңлар Өз Падишалиғини силәргә беришни лайиқ көрди. 33Мал-мүлкүңларни сетип, кәмбәғәлләргә сәдиқә бериңлар. Өзәңларға упримайдиған пул халта һазирлаңлар. Шундақ қилсаңлар, оғри алалмайдиған, күйә йемәйдиған жай — асманда ғәзнә топлиған болисиләр. 34Байлиғиңлар қәйәрдә болса, қәлбиңларму шу йәрдә болиду.

Һәзрити Әйсаниң келишигә тәйяр болуңлар!

35— Худди белини чиң бағлап, чирақлирини яндуруп, 36ғожайининиң той зияпитидин қайтип келишини күтүп турған чакарлардәк, һәр дайим тәйяр туруңлар. Ғожайин келип ишикни қаққанда, чакарлар дәрһал чиқип ишикни ечиши керәк. 37Ғожайин қайтип кәлгәндә, чакарлириниң ойғақ вә тәйяр турғанлиғини көрсә, бу чакарларниң бәхтидур! Билип қоюңларки, буни көргән ғожайин чакарларниң хизмитидә болуп, уларни дәстиханға олтарғузуп, шәхсән

өзи күтүвалиду. 38Һәтта ғожайин йерим кечидә яки сәһәрдә кәлсун, у чакарлириниң ойғақлиғини көрсә, бу чакарларниң бәхтидур!

39Билип қоюңларки, әгәр өй егиси оғриниң кечиси қачан келидиғанлиғини билсә, оғриниң өйгә бузуп киришигә һәргиз йол қоймайду, әлвәттә! 40Шуниңға охшаш, силәрму һәр дайим тәйяр туруңлар. Чүнки Инсан Оғли силәр ойлимиған чағда қайтип келиду.

41— Әй Рәббим, бу тәмсилләрни бизгила қаритип ейттиңизму яки көпчиликкә қаритипму? — дәп сориди Петрус.

42Һәзрити Әйса мундақ деди:

— Ким ишәнчлик вә зерәк чакар болса, ғожайин уни башқа чакарлири үстидин күзитип, ғожайинниң озуқ-түлүгини уларға вақтивақтида тәхсим қилип беришкә қойиду. 43Ғожайин сәпиридин қайтип келип, чакириниң шунчилик садақәт билән хизмәт қиливатқинини көрсә, бу чакарниң бәхти! 44Билип қоюңларки, ғожайин уни пүтүн тәәллуқатини башқурушқа қойиду.

45Лекин әгәр бу чакар көңлидә: «Ғожайиним кечикип қайтип келидиғу», дәп башқа әр, аял чакарларни урса вә йәп-ичип мәс болса, 46ғожайин күтүлмигән бир күни, ойлимиған бир вақитта қайтип келип, уни уруп чала өлүк қилип, етиқатсизлар билән охшаш тәғдиргә дучар қилиду.

47Ғожайининиң немә тәләп қилғанлиғини билип туруп, руслинип турмиған вә ғожайининиң дегинини қилмиған чакар қаттиқ таяқ йәйду. 48Бирақ ғожайининиң тәливини билмәй туруп, таяқ йейишқа тегишлик ишни қилған чакар йенигирәк таяқ йәйду. Худа кимгә көп бәрсә, униңдин көп күтиду. Чүнки кимгә көп аманәт қоюлған болса, униңдин тәләп қилинидиғиниму көп болиду.

Һәзрити Әйса — бөлүнүшниң сәвәпчиси

49— Мән дунияға от йеқишқа кәлдим. Бу отниң йенип кетишини нәқәдәр арзу қилимән һә! 50Мән алди билән азаплиқ «чөмүлдүрүштин» өтүшүм керәк. Бу чөмүлдүрүш әмәлгә ашқичә интайин қийниливатимән. 51Силәр Мени дунияға течлиқ елип кәлдимикин, дәп ойлап қалмаңлар. Мән течлиқ әмәс, бөлүнүш елип кәлдим! 52Буниңдин кейин бир аилидикиләр бир-бирсигә қарши туриду. 53«У Әйсаниң әгәшкүчиси», дәп ата оғлиға, оғул атисиға, ана қизиға, қиз анисиға, қейинана келинигә, келин қейинанисиға қарши туриду.

Худаниң ғәзивидин агаһландуридиған бешарәтләр

54-55Һәзрити Әйса көпчиликкә йәнә мундақ деди:

— Силәр күн петиш тәрәптә булут көрүнсә, «Ямғур яғиду» дәйсиләр. Җәнуп тәрәптин шамал чиқса, «Һава иссийду» дәйсиләр. Дәрвәқә, шундақ болиду. 56Әй сахтипәзләр! Силәр асман-зиминниң рәңгини чүшәндүрәләйсиләрю, һазирниң немә вақит екәнлигини чүшәндүрәлмәмсиләр?! 57Неминиң тоғра екәнлигигә силәр өзәңлар немишкә һөкүм қилип бақмайсиләр?! 58Әгәр бири үстүңлардин әризә қилип, силәрни сотқа елип бармақчи болса, имканийәтниң баричә, алдин-ала униң билән яришивелиңлар. Болмиса у силәрни сотчиға, сотчи болса қаравулға тапшуруп, зинданға солитиветиду. 59Билип қоюңларки, силәргә қоюлған җәриманниң бир тийинимиму қоймай төлимигичә, зиндандин чиқалмайсиләр!

Товва қилиш яки һалак болуш

13 Шу чағда бир нәччә киши келип, һәзрити Әйсаға бир қисим җәлилийәликләрниң мәркизий ибадәтханида қурванлиқ қиливатқинида, һаким Пилатус тәрипидин өлтүрүлүп, уларниң қениниң қурванлиқниң қени билән арилишип кәткәнлигини ейтти. 2Һәзрити Әйса мундақ деди:

— Бу җәлилийәликләрниң башқа җәлилийәликләрдин көпирәк гунайи болғанлиғи үчүн шунчилик җапа чәкти, дәп қарамсиләр? 3Яқ, ундақ әмәс! Гуналириңларға товва қилмисаңлар, силәрму әшулардәк һалак болисиләр. 4Силоһа мәһәлисидики мунара өрүлүп чүшкәндә тегидә қелип өлгән он сәккиз кишини қандақ дәйсиләр? Уларни Йерусалимдики башқа кишиләрдинму яман, дәп қарамсиләр? 5Ундақ әмәс! Билип қоюңларки, гуналириңларға товва қилмисаңлар, силәрму һалак болисиләр.

Товва қилмаслиқниң ақивити

6Андин һәзрити Әйса бу тәмсилни сөзләп бәрди:

— Бир кишиниң беғида бир түп әнҗир дәриғи бар екән. У киши бу дәрәқтин мевә күтүпту, лекин дәрәқ мевә бәрмәпту. 7У киши бағвәнгә: «Қара, үч жилдин бери шунчә күтсәм, бир талму мевә бәрмиди, уни кесивәт! Униң бу йәрдә йәр егиләп турушиниң немә һаҗити», дәптү. 8«Ғоҗайин, йәнә бир жил вақит бериң. Униң түвидики топиларни

юмшитип, оғутлап бақай. [9]Әгәр келәр жили мевә бәрсә, техи яхши. Бәрмисә, кесиветәйли», дәпту бағвән.

Дәм елиш күни док аялни сақайтиш

[10]Бир дәм елиш күни һәзрити Әйса бир ибадәтханида кишиләргә тәлим беривататти. [11]У йәрдә У җин чаплашқили он сәккиз жил болған бир аялни көрди. Бу аялниң бели пүкүлгән болуп, руслинип тик туралматти. [12]Һәзрити Әйса уни көргәндә, йениға чақирип:

— Ханим, кесилиңиз сақайди! — дәп [13]қолини униң учисиға қоюведи, һелиқи аял дәрһал руслинип тик туруп, Худаға мәдһийә ейтти.

[14]Һәзрити Әйсаниң дәм елиш күни кесәл сақайтқанлиғини көргән ибадәтхана җавапкәри ғәзәп билән көпчиликкә:

— Иш вақтимиз алтә күн. Шипалиқ издигүчиләр дәм елиш күнидин башқа шу алтә күн ичидә келиши керәк, — деди.

[15]Рәббимиз Әйса униңға мундақ җавап бәрди:

— Әй сахтипәзләр, дәм елиш күни өкүз вә ешигиңларни оқурдин йешип, суғарғили елип барисиләрғу?! Бу һәрикитиңларни иш дәп һесаплимамсиләр?! [16]Әҗдадимиз Ибраһимниң әвлатлиридин болған бу аял он сәккиз жилдин бери шәйтанниң сиртмиғида турупту. Әнди дәм елиш күни болсиму уни сиртмақтин бошитивәтсәм яман боптуму?!

[17]Һәзрити Әйсаниң бу сөзи дүшмәнлирини хиҗаләт қилди. Көпчилик болса, Униң яратқан әҗайип мөҗүзилиридин хурсән болди.

Уруқ вә хемиртуруч тоғрисидики тәмсилләр

[18]Һәзрити Әйса тәлим беришни давамлаштуруп мундақ деди:

— Худаниң Падишалиғи зади қандақ? Мән уни қандақ сүрәтләп берәй? [19]У гоя бир тал қича уруғиға охшайду. Гәрчә қича уруғи кичик болсиму, киши уни териса, өсүп йетилип көчәт* болиду. Қушлар келип униң шахлирида угилайду.

[20-21]Униңдин башқа, Худаниң Падишалиғини немигә охшитай? У худди хемиртуручқа охшайду. Аял хемиртуручни бир халта унға қошуп жуғарса, бу хемиртуруч пүтүн хемирни болдуралайду.

**19. Бу йәрдә тилға елинған қича Оттура Шәриқтә өсидиған, яхши өскәндә һәтта үч метрдин ешип кетидиған өсүмлүкни көрситиду.*

Асманниң тар ишиги

22 Һәзрити Әйса Йерусалимға кетиветип, нурғун шәһәр-йезилардин өткәч, тәлим берип маңди. 23 Бири Униңдин:

— Әй Тәхсир, қутқузулидиғанларниң сани азму? — дәп сориди.

Һәзрити Әйса көпчиликкә мундақ җавап бәрди:

24 — Аз болсун, көп болсун, силәр асманниң тар ишигидин киришкә тиришиңлар. Чүнки нурғун кишиләр бу ишиктин кирәй десиму, кирәлмәйду. 25 Өйниң ғоҗайини ишикни тақиған вақтида, силәр ташқирида туруп: «Тәхсир, ишикни ечиң!» дәп ишикни қақсаңлар, у: «Яқ! Ачмаймән, чүнки силәрни тонумаймән», дәйду. 26 Силәр: «Биз сиз билән һәмдәстихан болған, сизму бизниң кочилиримизда тәлим бәргән» десәңлар, 27 у силәргә йәнә бир қетим: «Силәрни тонумаймән, көзүмдин йоқилиңлар, әй яманлиқ қилғучилар!» дәйду. 28 Силәр Ибраһим, Исһақ, Якуп вә барлиқ пәйғәмбәрләрни Худаниң Падишалиғи ичидә, өзәңларни болса, сиртқа қоғлаветилған һалда көргиниңларда, һәсрәттә жиғлап, чишлириңларни ғучурлитисиләр. 29 У чағда дунияниң һәммә җайлиридин нурғун йәһудий әмәсләрниң дөләтлиридинму нурғун кишиләр келишип, Худаниң Падишалиғида һәмдәстихан болиду. 30 Шундақ қилип, кәйнидикиләр алдиға өтүп, алдидикиләр кәйнидә қалиду.

Һәзрити Әйсаниң Йерусалимға болған меһир-муһәббити

31 Дәл шу чағда бир нәччә пәрисийләр һәзрити Әйсаниң алдиға келип:

— Бу йәрдин башқа җайға кетиң. Һирод хан Сизни өлтүрмәкчи, — деди.

32 Һәзрити Әйса унимастин:

— Силәр берип, у түлкигә Мениң давамлиқ җинларни һайдайдиғанлиғим вә кесәлләрни сақайтидиғанлиғимни, узун өтмәйла Йерусалимда вәзипәмни тамамлайдиғанлиғимни дәңлар. 33 Шундақ екән, шу вақитқичә йолумни давамлаштурмисам болмайду. Чүнки бир пәйғәмбәр үчүн елип ейтқанда, Йерусалимдин башқа йәрдә өлтүрүлүш мувапиқ әмәстур.

34 Әй йерусалимлиқлар! Пәйғәмбәрләр вә Худа әвәткән әлчиләрни чалма-кесәк қилип өлтүргән йерусалимлиқлар! Гоя мекиян өз жүҗилирини қанат астиға алғандәк, Мәнму силәрни қанчә қетим Өз

қойнумға алмақчи болдум, лекин силәр унимидиңлар. [35]Мана әнди Худа ибадәтханаңлардин айрилип, силәрни ташлап кетиду. Шуни билип қоюңларки, силәр: «Рәббимиз әвәткән Қутқазғучиға мубарәк болсун!» дәп Маңа ишәнмигичә, Мени қайтидин көрәлмәйсиләр, — деди.

Дәм елиш күнидә кесәл сақайтиш

14 Бир дәм елиш күни һәзрити Әйса муһим бир пәрисий ақсақилиниң өйигә тамаққа барди. Бәзиләр Уни тутуш койида, Униң сөз-һәрикәтлирини күзитивататти. [2]У йәрдә сулуқ ишшиқ кесилигә гириптар болған бир адәм бар еди. [3]Һәзрити Әйса у йәрдики Тәврат устазлири вә пәрисийләрдин:

— Тәвратта дәм елиш күни кесәл сақайтишқа рухсәт қилинғанмуйоқ? — дәп сориди.

[4]Бирақ улар гәп қилмиди. Һәзрити Әйса болса һелиқи кесәлгә қолини тәккүзүп, сақайтип йолға салди. [5]Андин көпчиликкә:

— Балаңлар яки калаңлар қудуққа чүшүп кәтсә, дәм елиш күни демәй, уни дәрһал тартип чиқиривалмамсиләр?! — деди.

[6]Бирақ һеч ким һәзрити Әйсаниң бу соалиға җавап берәлмиди.

Худа кимни жуқури қилиду?

[7]Бәзи меһманларниң төр талишиватқанлиғиға диққәт қилған һәзрити Әйса көпчиликкә тәмсил билән мундақ деди:

[8]— Тәклип билән той зияпитигә қатнашқан вақтиңизда, төргә чиқивалмаң. Сиздинму һөрмәтлик бир меһман чақирилған болуши мүмкин. [9]У чағда саһипхан сизгә: «Бу яққа орун бәргәйсиз!» дәп қалса, интайин хиҗаләтчиликтә төвәнгә чүшүшкә мәҗбур болисиз. [10]Лекин сиз тәклипкә бенаән келип, төвәндә олтарған вақтиңизда, саһипхан сизгә: «Достум, жуқуриға чиқиң!» десә, меһманларниң алдида аброюңиз болиду. [11]Чүнки Худа өзини үстүн тутқанни төвән қилиду, өзини төвән тутқанни үстүн қилиду.

Меһмандостлуқниң йоли

[12]Һәзрити Әйса Өзини меһманға чақирған саһипханға мундақ деди:

— Меһман чақирғиниңизда дост-бурадәр, қериндаш, уруқ-туққан яки бай холум-хошнилириңизнила чақирмаң. Ундақта, уларниңму сизни чақирип, адәмгәрчилигиңизни қайтуруветишиға тоғра келиду.

13 Шуниң үчүн зияпәт бәрмәкчи болсиңиз, ғерип-ғурва, мәйип-нака,
ақсақ-чолақ, кор-әмаларни чақириң. 14 Буниң билән бәхитлик болисиз,
чүнки у кишиләрниң яхшилиғиңизни қайтуруш мүмкинчилиги
йоқ. Лекин Худа һәққаний кишиләрни қайта тирилдүргәндә, бу
яхшилиғиңизни Өзи қайтуриду.

Чоң зияпәт тоғрисидики тәмсил

15 Һәзрити Әйса билән бир дәстиханда олтарғанлардин бири бу
сөзләрни аңлап, Униңға:

— Худаниң Падишалиғидики зияпәттә олтиридиғанлар немә дегән
бәхитлик һә! — деди.

16 Бирақ һәзрити Әйса мундақ бир тәмсилни сөзләп бәрди:

— Бир киши чоң зияпәт һазирлап, нурғун меһман чақирипту.
17 Дәстихан селинған күни чакирини әвәтип чақирилған меһманларға:
«Мәрһәмәт, һәммә нәрсә тәйяр болди!» дәп ейтипту. 18 Бирақ меһман-
лар бармаслиққа бир-бирләп банә көрситипту. Биринчиси: «Мән һели
бир парчә йәр сетивалған едим, берип көрүп кәлмисәм болмайду.
Кәчүрүң, баралмаймән», дәпту. 19 Йәнә бири: «Мән он өкүз сетивалдим,
һазир берип көздин кәчүрүп келишим керәк. Кәчүргәйсиз, зияпәткә
қатнишалмайдиған болдум», дәпту. 20 Йәнә бири: «Мән йеңи өйләнгән,
шуңа баралмаймән», дәпту.

21 Чакар қайтип келип, һәммә әһвални ғожайиниға мәлум қипту.
Ғожайин ғәзәпләнгән һалда чакириға: «Дәрһал шәһәрниң чоң-
кичик кочилириға кирип, ғерип-ғурва, мәйип-нака, кор-әма, ақсақ-
чолақларни жиғип кәл», дәпту. 22 Узун өтмәй чакар қайтип келип:
«Ғожайин, буйруғуңизни ада қилдим. Йәнә бир мунчә бош орун
бар!» дәпту. 23 «Йезидики чоң-кичик арқа кочиларни арилап, тапқан
адимиңни зорлап әкелип өйүмни толтур! 24 Чүнки башта чақирилған
адәмләрниң һеч қайсисини дәстихинимда олтарғузмаймән», дәпту
ғожайин униңға.

Шагирт болуш шәртлири

25 Нурғунлиған кишиләр һәзрити Әйса билән биллә кетивататти. Һәз-
рити Әйса уларға қарап мундақ деди:

26 — Маңа әгәшкәнләр Мени ата-аниси, бала-жақиси, ака-укилири,
ача-сиңиллири, һәтта өз җенидинму әзиз көрмисә, Мениң шагиртим

болушқа лайиқ әмәс. 27Өзиниң чапрас яғичини көтирип, Маңа әгәшмигәнләрму шагиртим болушқа лайиқ әмәс.

28Әгәр араңлардики бири мунара салмақчи болса, алди билән бу қурулушни пүткүзүш үчүн йәткидәк пул барму йоқ дәп, қанчә пул кетидиғанлиғини чоңқур һесаплимай қалamду?! 29Ундақ қилмиғанда, мунариниң асасини қуруп қоюп, уни пүткүзәлмисә, буни көргәнләр, 30«Бу адәм қурулушни башлап қоюп, айиғини чиқиралмиди», дәп заңлиқ қилмай қалмайду.

31Шуниңға охшаш, әгәр бир падишаниң он миң кишилик қошуни болуп, жигирмә миң кишилик қошунни башлап келиватқан иккинчи бир падиша билән урушқили бармақчи болса, у җәзмән алди билән өз күчини синап, дүшминигә тақабил туралайдиған яки туралмайдиғанлиғини мөлчәрләп көриду әмәсму?! 32Әгәр «Тақабил туралмаймән» дегән қарарға кәлсә, дүшмән қошуни техи жирақтики вақтида әлчи әвәтип, улар билән течлиқ шәртнамиси түзүшни өтүниду. 33Шуниңға охшаш, қайсиңлар болсун бар-йоқуңлардин ваз кәчмисәңлар, Мениң шагиртим болалмайсиләр.

Шагиртлар туз болуш ролини йоқатмаслиғи керәк

34Туз яхши нәрсә. Бирақ туз өз күчидин қалса, уни қандақ әслигә кәлтүргили болиду? 35Уни топиға яки оғутқа селишқиму яримай, ташлаветишкә тоғра келиду. Бу сөзләрни қулиғиңларда чиң тутуңлар!

Йоқалған қой тоғрисидики тәмсил

15 Бажғирлар вә башқа гунакар дәп қаралғанлар һемишәм һәзрити Әйсаниң әтрапиға олишип, Униң тәлимини аңлатти. 2Пәрисийләр билән Тәврат устазлири ғотулдишип:

— Бу адәм немишкә дайим гунакарларни қарши алиду вә улар билән бир дәстиханда олтириду? — дейишти. 3Шуңа һәзрити Әйса бу һәқтә уларға мундақ бир тәмсилни сөзләп бәрди:

4— Әгәр ичиңларда бириниң йүз қойи болуп, униңдин бири йоқилип кәткән болса, у қандақ қилиду? У җәзмән қалған тохсән тоққуз қойни отлаққа ташлап, һелиқи йоқалған қойини тепилғичә издәйду. 5Тепивалғанда, интайин хурсән болуп, қойни мүрисигә артип, 6өйигә елип келиду. Андин холум-хошна, яр-бурадәрлирини чақирип, уларға: «Мән билән хошал болуңлар: йоқалған қоюмни тепивалғинимға

интайин хошалмән!» дәйду. [7]Мана шуниңға охшаш, товва қилған бир гунакар үчүн болидиған асмандики хурсәнлик, товва қилиши һаҗәтсиз болған тохсән тоққуз адил киши үчүн болидиған асмандики хурсәнликтин чоң болиду.

Йоқалған тәңгә тоғрисидики тәмсил

[8]— Шуниңға охшаш, әгәр бир аялниң он данә қиммәтлик күмүч тәңгиси болуп, униңдин бирини йоқитип қойса, қандақ қилиду? У җәзмән чирақни яндуруп, өйни сүпүрүп таки тәңгә тепилғичә һәммә йәрни зәң қоюп ахтуруп чиқиду. [9]Мабада тепивалса, холум-хошна, яр-бурадәрлирини чақирип, уларға: «Мән билән хошал болуңлар: йоқитип қойған тәңгәмни тепивалғинимға интайин хошалмән!» дәйду. [10]Мана шуниңға охшаш, Худаниң периштәлиримү һәр бир гунакарниң товва қилғини үчүн интайин хошал болиду.

Меһир-шәпқәтлик ата тоғрисидики тәмсил

[11]Һәзрити Әйса сөзини давамлаштуруп мундақ деди:

— Бир адәмниң икки оғли бар екән. [12]Кичик оғли атисиға: «Ата, маңа тегишлик мирасларни һазирла бәргәйсиз», дәпту. Атиси мал-мүлүклирини икки оғлиға бөлүп берипту. [13]Бир нәччә күндин кейин кичик оғли өзигә тәккән мал-мүлүкләрни жиғиштуруп, жирақ бир дөләткә берип, у йәрдә мал-дуниясини халиғиничә бузуп-чечип, әйш-ишрәтлик турмуш кәчүрүпту. [14]Униң пули түгәп бешиға күн чүшкәндә, дәл у йәрдиму еғир ачарчилиқ йүз берипту. [15]Шуңа у қосақ беқиш үчүн шу йәрлик бир кишигә беқинда болушқа мәҗбур бопту. У киши уни өз йеридә чошқа бақтурупту. [16]У чошқиға берилидиған почақ шакили билән қосиғини тойдурмақчи бопту, лекин униму һеч ким бәрмәпту.

[17]Кейин у әқлигә келип: «Атамниң ишчилириниң һәммисиниң йемәк-ичмиги ешип-тешип турупту. Мән болсам, бу йәрдә ачлиқтин өләмдимән? [18]Орнумдин туруп, атамниң алдиға берип: «Ата, мән Худаниң алдидиму, сизниң алдиңиздиму гунакармән. [19]Әнди сизниң оғлуңиз болушқа лайиқ әмәсмән. Мени ишчилиққа қобул қилғайсиз!» дәймән», дәп ойлапту. [20]Шуниң билән у атисиниң алдиға қайтип берипту.

Атиси оғлини жирақтин көрүп, униңға ичи ағрип, алдиға жүгрәп

чиқип, уни чиң қучақлап сөйүп кетипту. 21Оғли: «Ата, мән Худаниң алдидиму, сизниң алдиңиздиму гунакармән. Әнди сизниң оғлуңиз болушқа лайиқ әмәсмән», дәпту. 22Бирақ атиси чакарлириға: «Дәрһал әң есил тонни әкелип униңға кийдүрүңлар, қолиға үзүк селиңлар, путлириға аяқ кийдүрүңлар. 23Андин раса бодалған топақни әкелип союңлар. Уни зияпәт қилип күтүвалайли! 24Чүнки оғлум өлүп тирилди, йоқилип тепилди!» дәпту. Буниң билән һәммиси хошал-хорам йәп-ичишип, көңүл ечишипту.

25Бу чағда чоң оғли етизға кәткән екән. У қайтип келиветип өйгә йеқин кәлгәндә, нәғмә-нава авазини аңлапту. 26У чакарлардин бирини чақирип, униңдин немә иш болғанлиғини сорапту. 27Чакар: «Иниңиз қайтип кәлди, дадиңиз униң теч-аман қайтип кәлгәнлигини көрүп, бодалған топақни сойди», дәпту. 28Бирақ чоң оғли интайин хапа болуп, өйгә киришни халимапту. Атиси чиқип уни өйгә киришкә өтүнүпту. 29Лекин у атисиға: «Қараң сизни, мән сизгә шунчә жил қулдәк ишләп кәлдим, буйруқлириңизға хилаплиқ қилмидим, сиз маңа немә бәрдиңиз? Әл-ағинилирим билән бирәр қетим ойнап-күлүшкә бирәр оғлақму союп бәргиниңиз йоққу! 30Лекин мал-мүлүклириңизни паһишигә бузуп-чечип түгитип қайтип кәлгән у оғлуңизға бодалған топақни союпсиз», дәпту. 31«Әй оғлум, сән дайим мениң йенимда. Мениң барлиғим сениңки. 32Лекин сениң иниң өлүп тирилди, йоқилип тепилди. Уни зияпәт қилип күтүвелишимизға тегишлик», дәпту атиси униңға.

Дуниядики байлиқни қандақ ишлитиш керәк?

16 Һәзрити Әйса шагиртлириға мундақ деди:
— Бир байниң бир ғоҗидари бар екән. Бирси байға: «Бу ғоҗидариңиз мал-мүлкиңизни бузуп чачти», дәп шикайәт қипту. 2Бай ғоҗидарни чақирип, униңға: «Мениң аңлиғанлирим қандақ гәп? Әнди хизмәттин бошитилисән, һесап-китапни тапшур», дәпту. 3Һелиқи ғоҗидар ичидә: «Ғоҗайиним мени хизмәттин бошитивәтсә, буниңдин кейин қандақ қилармән? Етизда ишләшкә күчүм йоқ, тиләмчилик қилай десәм, номус қилимән... 4Һә, раст, ишсиз қалған вақтимда кишиләрниң мени өйлиридә турғузуши үчүн қандақ қилиш керәклигини билимән!» дәп ойлапту.

5Шуниң билән у ғоҗайиниға қәриздарларни бир-бирләп чақирип

келип, биринчисидин: «Ғоҗайинимға қанчилик қәриз болдуң?» дәп сорапту. [6]«Йүз туң зәйтун йеғи», дәп җавап беripту у. Ғоҗидар: «Мана бу сениң һесап дәптириң, дәрһал олтирип әлликкә өзгәртивәт!» дәпту. [7]У йәнә биридин: «Сәнчу, қанчилик қәриз болдуң?» дәп сорапту. «Миң тағар буғдай», дәп җавап беripту у. Ғоҗидар униңға: «Мана бу сениң һесап дәптириң. Сәккиз йүзгә өзгәртивәт!» дәпту.

[8]Бай бу ишни билгәндин кейин, бу сәмимийәтсиз ғоҗидариниң зерәклигигә қайил бопту. Чүнки у өз кәлгүсини ойлап тәйярлиқ қилған екән.* Дәрвәқә, бу дунияниң имансиз адәмлири өз мәнпийитигә кәлгәндә, Худаниң йоруқлуғида яшайдиған адәмләрдин зерәк. [9]Шуңа өз байлиғиңлар билән ярдәмгә муһтаж болғанларға ярдәм берип, уларни дост тутуңлар. Ундақ қилсаңлар, байлиқ түгигәндә, бақий дунияда күтүвелинисиләр.

[10]Кичик ишларда ишәнчлик болған киши, чоң ишлардиму ишәнчлик болиду. Кичик ишларда ишәнчсиз болған киши, чоң ишлардиму ишәнчсиз болиду. [11]Әгәр силәр бу дуниядики байлиқларни бир тәрәп қилишта сәмимийәтсиз болсаңлар, Худа қандақму җәннәттики һәқиқий байлиқни силәргә ата қилсун? [12]Әгәр силәр башқиларниң нәрсилиригә садиқ болмисаңлар, өз несивиңларни силәргә ким бәрсун?!

[13]Икки ғоҗайинға хизмәт қилалайдиған һеч қандақ чакар йоқ. У яки буни яман көрүп, уни яхши көриду, яки буниңға етивар берип, униңға сәл қарайду. Шуниңға охшаш, силәрниң бирла вақитта һәм Худаниң вә мал-дунияниң қули болушуңлар мүмкин әмәс.

[14]Бу сөзләрни аңлиған пулға амрақ пәрисийләр һәзрити Әйсани мәсқирә қилишти. [15]Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Силәр кишиләрниң алдида өзәңларни алийҗанап қилип көрситисиләр. Лекин Худа көңүллириңларни яхши билиду. Инсанларниң қәдирләйдиғини Худаниң нәзәридә жиркиничликтур.

[16]Йәһия пәйғәмбәрниң заманиғичә, Тәврат вә пәйғәмбәрләрниң тәлиматлири силәргә йетәкчи еди. Бирақ Йәһия кәлгәндин бери Худаниң Падишалиғи тоғрисидики Хуш Хәвәр тарқалмақта вә нурғун адәм тиришип-тирмишип Униңға кирмәктә. [17]Һалбуки, бу Тәврат

**8. Әлвәттә һәзрити Әйса бу ғоҗидарниң сәмимийәтсизлиги вә униң өз ғоҗайинини алдиғанлиғини қобул көрмигән. Һәзрити Әйса бу тәмсилни мәсиһийләрниң бу ғоҗидарниң хата усулидин әмәс, бәлки униң өз кәлгүсини ойлап тәйярлиқ қилғанлиғидин савақ елиши керәклигини тәкитләш мәхситидә ишләткән.*

қануни инавәтсиз дегәнлик әмәс. Әксичә асман-зимин йоқалсиму, Тәврат қануниниң бир чекитиму бекар қилинмайду, — деди.

18 Һәзрити Әйса йәнә:

— Аялини талақ қилип, башқа бирини әмригә алған киши нека садиқлиғини бузған болиду. Талақ қилинған аялни әмригә елишму нека садиқлиғини бузғанлиқ болиду, — деди.

Бай билән тиләмчи

19 Һәзрити Әйса мундақ деди:

— Бурунларда дайим һашамәтлик кийимләрни кийип, әйш-ишрәтлик турмуш кәчүридиған бир бай өткән екән. 20-21 Йәнә пүтүн әзайини җараһәт бесип кәткән Лазар исимлиқ бир тиләмчиму бар екән. Кишиләр уни байниң дәстихинидин ашқан нәрсиләрни терип йәп җан бақсун дәп, һемишәм уни байниң ишик алдиға әкелип қойидикән. У йәрдә ятқинида һәтта иштлар келип униң ярилирини ялайдикән.

22 Кейин бу тиләмчи өлүп кетипту. Периштәләр уни җәннәткә елип кирип әждадимиз Ибраһимниң йениға апирипту. Униңдин кейин байму өлүп, йәрликкә қоюлупту. 23 У йәр астида қаттиқ азап чекипту. У бешини көтирип, жирақ бир җайда әждадимиз Ибраһимни вә униң йенидики Лазарни көрүп: 24 «Әй бовам Ибраһим, маңа рәһим қилғайсән! Лазарни әвәткәйсән. У бармиғиниң учи билән су темитип, тилимни нәмдәп қойғай, чүнки мән бу от ялқуниниң ичидә интайин азаплиниватимән!» дәп вақирапту.

25 «Әй оғлум», дәпту әждадимиз Ибраһим, «һаят вақтиңда һалавәтни йәткичә көрдүңгу! Лазар болса, һәммә җапани тартти. Әнди у бу йәрдә раһәт көрүватиду, сән болсаң азаплиниватисән. 26 Униң үстигә, иккимизниң арисини теги йоқ һаң айрип туриду. Шуңа бу йәрдин сән турған йәргә беришму мүмкин әмәс. У йәрдин бу йәргә келишму мүмкин әмәс». 27 Бай мундақ дәпту: «Әй бова, ундақ болса, Лазарни атамниң өйигә әвәтишиңизни өтүнимән. 28 У йәрдә мениң бәш қериндишим бар. Уларниң бу азап-оқубәтлик йәргә кәлмәслиги үчүн, уларни агаһландуруп қойсун».

29 «Қериндашлириңға Муса вә башқа пәйғәмбәрләрниң агаһландурушлири бар. Улар шуни аңлисун», дәпту әждадимиз Ибраһим.

30 «Әй бовам Ибраһим», дәпту бай, «Бу купайә қилмайду, улар бәк

тәрса. Әгәр өлгән бирәр адәм тирилип уларниң алдиға барса, улар товва қилип тоғра йолға маңатти». [31]Лекин әждадимиз Ибраһим униңға: «Улар Муса вә башқа пәйғәмбәрләрниң сөзини аңлимиса, өлгән адәм тирилсиму, ишәнмәйду», дәпту.

Гуна вә ишәнч тоғрисида

17 Һәзрити Әйса шагиртлириға мундақ деди:
— Кишиләрни гуна қилдуридиған сәвәпләрниң болуши муқәррәр. Лекин бу сәвәпләрни пәйда қилғанларниң һалиға вай! [2]Бундақ адәмниң бойниға йоған түгмән теши есилған һалда деңизға ташлаветилгини әвзәл. Чүнки бу җаза Маңа йеңидин ишәнгәнләрниң бирини аздурған кишигә берилидиған җазадин яхширақ. [3]Шуңа силәрму немә қиливатқиниңларға пәхәс болуңлар!

Бирақ қериндишиңлар гуна қилған болса, несиһәт қилиңлар. У товва қилса, уни кәчүрүм қилиңлар. [4]Мабада у бир күн ичидә силәргә йәттә қетим гуна қилип, һәр қетим келип товва қилса, гуналириниң һәммисини кәчүрүм қилиңлар.

[5]Он икки шагирти һәзрити Әйсаға:

— Ишәнчимизни күчәйткәйсиз, — дейишти.

[6]Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Силәрдә қича уруғидәк чоңлуқта болсиму ишәнч болсиди, әву үҗмә дәриғигә: «Йилтизиңдин қомурулуп деңизға көч!» десәңлар, у силәргә бойсунуп, деңизға көчкән болатти.

Қулниң вәзиписи

[7]— Әгәр мәлум бириңларниң терикчилик қилидиған яки қой бақидиған қулуңлар болуп, у даладин қайтип кәлгәндә: «Тезирәк келип тамиғиңни йәвал», дәйсиләрму? [8]Яқ! Бәлки униңға: «Пәртуқни тарт, авал кәчлик тамақ тәйярлап, мени ғизаландурғин, андин берип тамиғиңни йә», дәйсиләр. [9]Қулуңлар буйруғуңларни бәҗа кәлтүрсә, униңға рәхмәт ейтамсиләр? Чоқум ейтмайсиләр. [10]Силәрму шуниңға охшаш, Худа буйруған һәр қандақ бир ишни орунлиғиниңларда: «Биз әрзимәс қуллириң, пәқәт өз вәзипимизнила орунлидуқ», дәңлар.

Һәзрити Әйсаниң он кесәлни сақайтиши

[11]Һәзрити Әйса Йерусалимға бериш сәпиридә Самарийә билән

Җәлилийә өлкилири чегарилинидиған районлардин өтүп кетиветип,
12 бир йезиға киргинидә, Униң алдиға мохо кесилигә гириптар болған
он адәм кәлди. Улар напак болғачқа, йеқин кәлмәй жирақта тохтап:
13 — Әй Устазимиз Әйса, бизгә рәһим қилғайсиз! — дәп вақириди.
14 Һәзрити Әйса уларни көрүп:
— Роһанийларға берип көрүнүңлар. Силәрниң әнди пакланғанли-
ғиңларни тәкшүрсун, — деди.
Улар йолда кетиватқанда моходин сақайди. 15 Уларниң ичидә бири
өзиниң сақийип кәткәнлигини көрүп, дәрһал жуқури аваз билән
Худаға мәдһийә ейтип, кәйнигә қайтти 16 вә һәзрити Әйсаниң айиғиға
жиқилип тәшәккүр ейтти. Бу адәм йәһудийлар яман көридиған
самарийәликләрдин еди.
17 Һәзрити Әйса буни көрүп турғанларға:
— Сақайғанлар он адәм әмәсмиди? Қалған тоққузи қени? 18 Йәһудий
әмәс бу самарийәликтин башқа, Худаға шүкүр ейтидиған киши
йоқму?! — деди.
19 Андин һәзрити Әйса һелиқи адәмгә:
— Орнуңдин тур, маңғин. Маңа ишәнгәнлигиң үчүн Худа сени
сақайтти, — деди.

Худаниң Падишалиғиниң намайән болуши

20 Бәзи пәрисийләр һәзрити Әйсадин Худаниң Падишалиғиниң
қачан намайән болидиғанлиғини сориди. Һәзрити Әйса уларға мундақ
җавап бәрди:
— Худаниң Падишалиғиниң намайән болуши көз билән көргили
болидиған иш әмәс. 21 «Қараңлар, у мана бу йәрдә!» яки «У йәрдә!» дәп
һеч ким дәләлмәйду. Чүнки Худаниң Падишалиғи дилиңлардидур.
22 Кейин шагиртлириға йәнә мундақ деди:
— Шундақ күнләр келидуки, силәр Мениң, йәни Инсан Оғлиниң
қайтип келип, һөкүм сүридиған күнлириниң бирәрсини көрүшкә
тәшна болисиләр, амма көрәлмәйсиләр. 23 Бәзиләр силәргә: «Қараңлар,
Қутқазғучи у йәрдә!» яки «Қараңлар, У бу йәрдә!» десә, чиқип
қаримаңлар вә уларниң кәйнидин жүгримәңлар. 24 Чүнки чақмақ
чеқип, асманни бу четидин у четигичә қандақ йорутқан болса, Инсан
Оғлиниң йетип келидиған күниму шундақ болиду. 25 Лекин У авал

нурғун азап-оқубәтләрни тартиши вә бу әвлат йәһудийлар тәрипидин рәт қилиниши керәк.

26 Нуһ пәйғәмбәрниң заманида қандақ болған болса, Инсан Оғлиниң келидиған заманидиму шундақ болиду. 27 У заманниң кишилири Нуһ пәйғәмбәр кемигә олтарған күнгичә, адәттикичә йәп-ичип, өйлүк-очақлиқ болуп кәлгән еди. Туюқсизла топан келип, кемигә чүшмигәнләрниң һәммисини һалак қилди. 28 Йәнә шуниңдәк, әждадимиз Ибраһимниң җийәни Лутниң заманидиму кишиләр адәттикичә йәп-ичип, сода-сетиқ қилип, териқчилиқ қилатти вә өйләрни ясатти. 29 Лекин Лут Содом шәһиридин айрилған күни, асмандин от билән гуңгут йеғип, Содом шәһиридикиләрниң һәммисини көйдүрүп һалак қилди. 30 Инсан Оғлиниң қайтип келидиған күниму әйнә шундақ болиду!

31 У күни өгүздикиләр өйидики нәрсә-керәклирини алмай қачсун. Етизларда ишләватқанларму мал-мүлүклирини еливелиш үчүн өйигә қайтмай қечип кәтсун. 32 Лутниң аялиниң мал-мүлкигә көзи қиймай кәйнигә қарап, таш тузға айлинип қалғанлиғи есиңларда болсун! 33 Чүнки өзи үчүнла яшайдиғанлар әксичә һаятидин мәһрум болиду. Бирақ өз хаһишидин ваз кечип, Мениң үчүн яшайдиғанлар һаятини сақлалайду.

34 Билип қоюңларки, Мән қайтип келидиған кечә бир орунда ятқан икки кишиниң бири қалдурулуп, йәнә бири асманға елип кетилиду. 35 Түгмән теши билән ун тартиватқан икки аялниң бири қалдурулуп, йәнә бири асманға елип кетилиду. 36 Етиздики икки кишидин бири елип кетилип, йәнә бири қалдурулиду.

37 — Әй Рәббимиз, бу вақиәләр қәйәрдә йүз бериду? — дәп сориди шагиртлар.

— Җәсәт қәйәрдә болса, қузғунлар шу йәргә топлиниду, — дәп җавап бәрди һәзрити Әйса.

Худа бәндилириниң дәрдигә йетиду

18 Һәзрити Әйса шагиртлириға бошашмастин, һемишәм дуа қилип туруш керәклиги тоғрисида йәнә бир тәмсил сөзләп бәрди:

2 — Мәлум шәһәрдә бир қази бар екән. У Худадинму қорқмайдикән, адәмләрниму һөрмәт қилмайдикән. 3 Шу шәһәрдики бир тул аял һемишәм униң алдиға берип: «Бирси маңа азап салди, сиз адил

һөкүм чиқирип, маңа атидарчилиқ қилсиңиз», дәп тәләп қипту. [4]Лекин қази бу ишни бәк кәйнигә сөрәветипту, бирақ кейин ичидә: «Мән Худадин қорқмаймән, адәмләрниму һөрмәт қилмаймән, [5]лекин бу тул аял дайим ишигим алдидин кәтмәй мени зериктүрүвәтти. Униңдин қутулуш үчүн һал-дәрдини аңлап, дәрдигә йәткиним түзүк охшайду», дәп ойлапту.

[6]Рәббимиз Әйса тәмсилни чүшәндүрүп мундақ деди:

— Бу адаләтсиз қазиниң сөзлиридин савақ елиңлар. [7]Бир адаләтсиз қази шундақ қилған йәрдә, Худа Өзидин кечә-күндүз ярдәм тилигән бәндилириниң дәрдигә йәтмәсму? Уларға қилидиған шапаитини кечиктүрәрму? [8]Яқ! Әксичә Худа җәзмән тездин уларниң һалиға йетиду. Дәрвәқә, Инсан Оғли асмандин қайтип кәлгәндә, йәр йүзидин Өзигә ишинидиғанларни тапалармү?

Пәрисий билән бажғир

[9]Һәзрити Әйса өзлирини адаләтчи дәвелип, башқиларни көзигә илмайдиған кишиләргә қаритип, йәнә бир тәмсил ейтти:

[10]— Икки киши дуа қилиш үчүн мәркизий ибадәтханиға берипту. Уларниң бири пәрисий, йәнә бири бажғир екән. [11]Пәрисий хәлиқниң алдида өрә туруп мәғруранә һалда: «Әй Худа! Мениң башқилардәк алдамчи, гунакар, нека садиқлиғини бузғучилардин болуп қалмиғинимға, болупму бу бажғирға охшимиғинимға шүкүр. [12]Мән һәр һәптидә икки күн роза тутимән вә пүтүн иш һәққимниң ондин бир үлүшини Худа йолида сәдиқә қилимән», дәп дуа қипту.

[13]Бирақ һелиқи бажғир башқилардин нери һалда ибадәтханиниң бир булуңида туруп, бешини көтирип асманға қарашқиму җүръәт қилалмай, мәйүсләнгән һалда мәйдисигә уруп: «Әй Худайим, мән гунакар. Маңа рәһим қилғайсән», дәпту. [14]Аңлап қоюңларки, Худаниң нәзәридә бу иккисидин һелиқи пәрисий әмәс, бәлки бажғир кәчүрүмгә еришип өйгә қайтипту, чүнки Худа өзини үстүн тутқанни төвән қилиду, өзини төвән тутқанни үстүн қилиду.

Һәзрити Әйсаниң кичик балиларға бәхит тилиши

[15]Қолини тәккүзүп бәхит тилисун дәп, кишиләр кичик балилирини һәзрити Әйсаниң алдиға елип кәлди. Буни көргән шагиртлар уларни әйиплиди. [16]Лекин һәзрити Әйса балиларни чақирип:

— Балилар алдимға кәлсун, уларни тосимаңлар. Чүнки Худаниң Падишалиғиға киридиғанлар мошуларға охшашлардур. [17]Билип қоюңларки, кимду-ким Худаниң Падишалиғини сәби балилардәк қобул қилмиса, Униңға һәргиз кирәлмәйду, — деди.

Мүлүкдардики мүшкүлат

[18]Йәһудийларниң башлиқлиридин болған бир бай һәзрити Әйсадин:

— Яхши Устаз, мән қандақ қилсам мәңгүлүк һаятқа еришимән? — дәп сориди.

[19]— Мени немишкә яхши дәйсиз? — деди һәзрити Әйса, — ялғуз бир Худадин башқа яхши йоқ. [20]Сиз Тәвратта буйрулған: «Нека садиқлиғини бузма, қатиллиқ қилма, оғрилиқ қилма, ялған гувалиқ бәрмә, ата-анаңни һөрмәт қил», дегән пәризләрни ада қилиң.

[21]— Буларға кичигимдин тартип әмәл қилип келиватимән, — дәп җавап бәрди һелиқи киши.

[22]Бу гәпни аңлиған һәзрити Әйса униңға йәнә мундақ деди:

— Сиздә қилишқа тегишлик йәнә бир иш кам. Пүтүн мал-мүлкиңизни сетип, пулини кәмбәғәлләргә бериң. Шундақ қилсиңиз асманда ғәзниңиз болиду. Андин келип Маңа әгишиң.

[23]Һелиқи киши бу гәпни аңлап көңли интайин беарам болди, чүнки у наһайити бай еди.

[24]Бу һални көргән һәзрити Әйса:

— Мал-дунияси көпләрниң Худаниң Падишалиғиға кириши немә дегән тәс һә! [25]Уларниң Худаниң Падишалиғиға кириши төгиниң жиңнә төшүгидин өтүшидинму тәс екән! — деди.

[26]Буни аңлиғанлар:

— Ундақта, ким қутқузушқа еришәләйду? — дейишти.

[27]— Инсанлар қадир болмиғанға Худа қадирдур, — деди һәзрити Әйса.

[28]Бу чағда Петрус:

— Мана биз барлиғимизни ташлап Сизгә әгәштуқ. Сизчә биз қутқузуламдуқ? — деди.

[29]— Билип қоюңларки, Худаниң Падишалиғини дәп, өйи, аяли, акаукилири, ата-аниси яки пәрзәнтлиридин [30]ваз кәчкәнләрниң һәммиси һәм бу дунияда һәссиләп көп байлиққа, һәм у дунияда мәңгүлүк һаятқа еришиду, — деди һәзрити Әйса җавап берип.

Һәзрити Әйсаниң Өз өлүми һәққидә үчинчи қетим алдин-ала ейтиши

31 Һәзрити Әйса он икки шагиртини бир янға тартип уларға:

— Мана биз һазир Йерусалимға кетиватимиз. Пәйғәмбәрләрниң Инсан Оғли тоғрилиқ язғанлириниң һәммиси шу йәрдә әмәлгә ашурулиду. 32 У римлиқларниң қолиға тапшурулиду. Улар Уни мәсхирә қилип, һақарәтләйду, йүзигә түкүриду 33 вә Уни қамчилайду, өлтүриду. Лекин У үчинчи күни қайта тирилиду, — деди.

34 Бирақ шагиртлири һәзрити Әйсаниң сөзлиридин һеч немә чүшинәлмиди. Чүнки бу сөзләрниң мәнаси қәстән йошурулған болуп, улар һәзрити Әйсаниң немә демәкчи болғинини биләлмиди.

Һәзрити Әйсаниң қарғу тиләмчини сақайтиши

35 Һәзрити Әйса Ериха шәһиригә йеқин кәлгәндә, бир қарғу йолниң четидә олтирип тиләмчилик қиливататти. 36 У бу йәрдин өтүп кетиватқан көпчиликниң авазини аңлап, немә вақиә болғанлиғини сүрүштүрди. 37 Бири униңға:

— Насирәлик Әйса бу йәрдин өтүп кетиватиду, — дәп уқтурди.

38 — Әй падиша Давутниң Әвлади* Әйса, маңа рәһим қилғайсиз! — дәп вақирап кәтти у.

39 Һәзрити Әйсаниң алдида келиватқан кишиләр тиләмчини әйипләп, униң үн чиқармаслиғини ейтти. Лекин у:

— Әй падиша Давутниң Әвлади, маңа рәһим қилғайсиз! — дәп техиму қаттиқ вақириди.

40 Һәзрити Әйса қәдимини тохтитип, қарғуни алдиға әкелишни буйриди. Қарғу йеқин кәлгәндә, һәзрити Әйса униңдин:

41 — Мәндин немә тәләп қилисән? — дәп сориди.

— Әй Рәббим, көзүмниң ечилишини тәләп қилимән! — деди қарғу.

42 — Көзлириң ечилди! Маңа бағлиған ишәнчиң сени сақайтти, — деди һәзрити Әйса униңға.

43 Қарғуниң көзи шу ан ечилип, һәзрити Әйсаға әгишип, йол бойи Худаға шүкүр ейтип маңди. Бу ишни көргән халайиқму Худани мәдһийиләп маңди.

**38. Давут падишаниң Әвлади — бу нам йәһудийлар арисида улар күтүватқан Қутқазғучи-Мәсиһни көрситәтти.*

Һәзрити Әйса билән Закай

19 Һәзрити Әйса Ериха шәһиригә кирип өтүп кәтмәкчи болди.
[2]У йәрдә Закай исимлиқ бир бажғирлар башлиғи болуп, у наһайити бай еди. [3]У һәзрити Әйсаниң қандақ Адәм екәнлигини көрүшни арзу қилатти, лекин бойи пака болғачқа, кишиләр топи ичидин Уни көрәлмиди. [4]Шуңа у жүгрәп, халайиқниң алдиға өтүп, бир түп үҗмә дәриғиға чиқивалди. Чүнки һәзрити Әйса бу йолдин өтәтти.
[5]Һәзрити Әйса у йәргә кәлгәндә, бешини көтирип Закайға қарап:

— Закай, чапсан чүш! Бүгүн Мән чоқум сениң өйүңдә қонимән, — деди.

[6]Закай дәрһал чүшүп, интайин хошал болған һалда һәзрити Әйсани өйиға апирип меһман қилди. [7]Буни көргән җамаәт:

— Бу Адәм гунакарниң өйидә меһман болди! — дәп ғотулдишип кәтти.

[8]Закай орнидин туруп Рәббимиз Әйсаға:

— Я Рәббим, мән мал-мүлкүмниң йеримини кәмбәғәлләргә бөлүп беримән. Әгәр мән бирәр кишини алдап һәққини алған болсам, униңға төрт һәссә қатлап қайтуримән, — деди.

[9]— Бүгүн бу адәм қутқузулди. Чүнки у ишәнч билән өзиниң Ибраһимниң пәрзәнди екәнлигини көрсәтти. [10]Инсан Оғли униңға охшаш азған адәмләрни издәп қутқузғили кәлди, — деди һәзрити Әйса.

Садақәтлик болушниң лазимлиғи

[11]У чағда һәзрити Әйса пайтәхт Йерусалимға йетип келишкә азла қалғанлиғи үчүн, җамаәт хата һалда Униң Худаниң Падишалиғини тиклишигә аз қалди, дәп қаратти. [12]Бирақ һәзрити Әйса уларға мундақ бир тәмсилни ейтип бәрди:

— Бир ақсүйәк падишалиқ тәхтигә егә болуп келиш үчүн жирақ бир йәргә қарап йолға чиқипту.

[13]Йолға чиқиштин илгири он чакирини алдиға чақирип, һәр биригә бирдин тилла берип: «Мән қайтип кәлгичә, буниң билән тиҗарәт қилиңлар, қени, қанчилик пул тапидикәнсиләр», дәптү. [14]Бирақ жутидикиләр бу ақсүйәккә өч болғачқа, кәйнидин адәм әвәтип: «Бу адәмниң бизгә падиша болушини халимаймиз», дәптү.

[15]Ақсүйәк падиша болуп қайтип кәлгәндин кейин, дәрһал һелиқи

чакарлирини чақирип, һәр қайсисиниң оқәт қилип қанчилик пул тапқанлиғини билмәкчи болупту. 16Башта кәлгини:

«Ғожайин, мән сиз бәргән тиллани ишлитип он тилла таптим», дәпту. 17«Наһайити яхши! Сән яхши чакар екәнсән. Мән саңа һавалә қилған кичиккинә ишта ишәнчлик болуп чиққанлиғиң үчүн, мән сени он шәһәрни башқурушқа тайинлаймән», дәпту ғожайин. 18Иккинчи чакар келип: «Ғожайин, мән сиз бәргән тиллани ишлитип бәш тилла таптим», дәпту. 19«Сәнму бәш шәһәрни башқурисән», дәпту ғожайин.

20Бирақ үчинчи чакар келип: «Ғожайин, бәргән тиллайиңиз мана турупту. Мән уни қол яғлиғимға йөгәп өйдә сақлидим. 21Мән сиздин қорқимән, чүнки сиз қаттиқ адәм, башқиларға аманәт қойсиңиз, униң көпийишини, өзиңиз теримисиңизму, униң һосулини күтисиз», дәпту. 22«Әй яман чакар, сени ағзиңдин чиққан сөзлириң бойичә жазалаймән. Сән мениң теримай туруп жиғивалидиған, өзәмниң болмиғанни еливалидиған қаттиқ адәм екәнлигимни билип туруп, 23йәнә немә үчүн пулумни ғәзничиләргә аманәт қоймидиң? Мән қайтип кәлгәндә өсүми билән алмасмидим?» дәпту ғожайин. 24Кейин у йенидикиләргә: «Униңдики тиллани елип, он тилла тапқан чакарға бериңлар!» дәп буйруқ қипту. 25«Ғожайин, униң он тилласи турса!» дейишипту улар. 26«Шундақ», дәпту ғожайин, «Берилгәнни толуқ ишләткәнләргә техиму көп берилидудә, буниң билән улардики техиму көпийиду. Лекин берилгәнни ишләтмигәнләргә кәлсәк, уларниң бариму елип кетилиду. 27Мениң падиша болушумни халимиған дүшмәнлиримгә кәлсәк, уларни алдимға елип келип, каллисини елиңлар!»

Һәзрити Әйсаниң тәнтәнә билән Йерусалимға кириши

28Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилғандин кейин, топниң алдида меңип, Йерусалимға қарап жүрүп кәтти. 29Зәйтун теғиниң етигидики Бәйтпажи вә Бәйтания дегән йезиларға йетип келәй дегәндә, икки шагиртини 30мундақ дәп алдин-ала әвәтти:

— Силәр алдимиздики йезиға бериңлар. Йезиға киргиниңларда, техи минилип бақмиған бир тәхәйниң бағлақлиқ турғанлиғини көрисиләр. Уни йешип, бу йәргә йетиләп келиңлар. 31Әгәр бири силәрдин: «Тәхәйни немишкә йешисиләр?» дәп сорап қалса, «Рәббимизниң униңға еһтияжи чүшти», дәңлар.

32Улар берип қариса, дәл һәзрити Әйсаниң ейтқинидәк болуп чиқти.
33Улар тәхәйни йешиватқанда, егилири:
— Тәхәйни немишкә йешисиләр? — дәп сориди.
34— Рәббимизниң униңға еһтияҗи чүшти, — дәп җавап бәрди улар. 35Егилири мақул болғандин кейин, шагиртлар тәхәйни һәзрити Әйсаниң алдиға йетиләп келип, өз чапанлирини үстигә селип, һәзрити Әйсани йөләп миндүрди. 36Һәзрити Әйса маңғанда, хәлиқләр чапанлирини йолға паяндаз қилип салди.
37Һәзрити Әйса Зәйтун теғидин чүшүп Йерусалимға йеқин қалғанда, Униң нурғун шагиртлири өз көзи билән көргән һәммә әҗайип мөҗүзиләр үчүн хурсәнлик билән вақирап, Худаға мәдһийә ейтишқа башлиди:

38 «Пәрвәрдигаримизниң намида кәлгән Падишаға мубарәк
болсун!
Инсан Худа билән яраштурулғуси, әң бүйүктики Худаға
шан-шәрәп болсун!»

39Топниң ичидә бәзи пәрисийләр һәзрити Әйсаға:
— Устаз, шагиртлириңизниң ундақ гәп қилмай, җим болушини буйруғайсиз! — дейишти.
40— Улар җим турған тәғдирдиму, бу ташлар чеғида Худани мәдһийиләп чуқан селишқан болатти, — деди һәзрити Әйса уларға.

Йерусалим үчүн һәсрәт чекип жиғлаш

41Һәзрити Әйса Йерусалимға йетип кәлгәндә, шәһәрни көрүп, һәсрәттә көз йеши қилип:
42— Әй йерусалимлиқлар! Неминиң силәргә аманлиқ кәлтүридиғанлиғини бүгүн билгән болсаңлар! Амма у һазир көзлириңлардин йошурундур. 43Шундақ күнләр келидуки, дүшмәнлириңлар шәһириңларниң әтрапиға қорған қуруп, силәрни төрт тәрәптин қоршавелип, 44силәрни вә балилириңларни йәр билән йәксән қилиду, һәтта бир тал һул тешиниму җайида қалдурмайду. Чүнки Худа силәргә шапаәт қилған пурсәтни пәриқ етәлмидиңлар, — деди.

Һәзрити Әйсаниң мәркизий ибадәтханини тәртипкә селиши

45 Һәзрити Әйса мәркизий ибадәтхана һойлилириға кирип, у йәрдә
елим-сетим қиливатқанларни һайдап чиқирип, 46 уларға:
— Муқәддәс Язмиларда Худаниң: «Мениң өйүм дуа-тилавәтхана
болсун», дегән сөзи йезилған. Лекин силәр буни булаңчиларниң
угисиға айландурувапсиләр! — деди.
47 Шу күнләрдә һәзрити Әйса һәр күни мәркизий ибадәтханида
тәлим бәрди. Алий роһанийлар, Тәврат устазлири вә ақсақаллар Уни
уҗуқтурувәтмәкчи болушти. 48 Лекин қандақ қол селишни билмәтти.
Чүнки пүтүн хәлиқ һәзрити Әйсаниң тәлимини аңлашқа шунчилик хуш-
тар едики, Униң һәр бир еғиз сөзини қалдурмай, көңүл қоюп аңлатти.

Һәзрити Әйсаниң һоқуқи

20 Бир күни һәзрити Әйса мәркизий ибадәтхана һойлилирида
хәлиққә тәлим берип, Хуш Хәвәрни йәткүзүвататти. Алий
роһанийлар, Тәврат устазлири вә ақсақаллар Униң алдиға келип:
2 — Ейтип бериң, Сиз қиливатқан ишларни қайси һоқуққа тайинип
қиливатисиз? Сизгә бу һоқуқни ким бәргән? — дәп сориди.
3 Һәзрити Әйса уларға:
— Мән авал силәрдин бир сөзни сорай. Ейтиңларчу, 4 Йәһия пәйғәм-
бәргә чөмүлдүрүш һоқуқини Худа бәргәнму яки инсанларму? — деди.
5 Улар өз ара талишишқа башлап:
— Әгәр «Худа бәргән» десәк, У: «Ундақта, силәр немә үчүн Йәһияға
ишәнмидиңлар?» дәйду. 6 Әгәр: «Инсанлар бәргән» десәк, халайиқ
бизни чалма-кесәк қилип өлтүриду. Чүнки уларниң һәммиси
Йәһияниң пәйғәмбәр екәнлигигә ишиниду, — дейишти.
7 Буниң билән улар:
— Йәһияниң һоқуқиниң қәйәрдин кәлгәнлигини билмәймиз, —
дәп җавап беришти.
8 — Ундақта, Мәнму бу ишларни қайси һоқуққа тайинип қиливат-
қанлиғимни ейтмаймән, — деди һәзрити Әйса уларға.

Яман иҗарикәшләр һәққидики тәмсил

9 Һәзрити Әйса сөзини давамлаштуруп, уларға бу тәмсилни сөзләп
бәрди:

— Бир киши бир үзүмзарлиқ бәрпа қилип, уни ижарigә берип, өзи жирақ бир йәргә кетипту, у йәрдә узун вақит турупту. [10]Үзүмләрни үзидиған мәзгил кәлгәндә, у қуллиридин бирини өзигә тегишлик үлүшини елип келишкә әвәтипту. Лекин ижарикәшләр һелиқи қулни думбалап, қуруқ қол қайтурупту. [11]Ғожайин йәнә бир қулини әвәтипту. Ижарикәшләр униму шундақ уруп, һақарәтләп, йәнә қуруқ қол қайтурупту. [12]Үчинчи қетим ғожайин йәнә башқа бир қулини әвәтипту. Ижарикәшләр униму уруп яриландуруп, бағдин һайдап чиқириветипту. [13]Ахирида үзүмзарлиқниң ғожайини, «Қандақ қилсам болар? Сөйүмлүк оғлумни әвәтсәм, һеч болмиғанда уни һөрмәт қилар», дәп оғлини әвәтипту. [14]Лекин ижарикәшләр ғожайинниң оғлини көрүп бир-биригә: «Бу бала ғожайинниң мирасхори. Уни өлтүрүветәйли, үзүмзарлиқ бизгә оңчә қалсун!» дейишипту. [15]Шуниң билән улар уни үзүмзарлиқниң сиртиға сөрәп елип чиқип өлтүрүветипту. Бундақ әһвалда үзүмзарлиқниң ғожайини бу ижарикәшләрни қандақ қилиду? [16]Җәзмән уларни өлтүрүп, үзүмзарлиғини башқиларға ижарigә бериду.

Көпчилик буни аңлап:

— Бундақ ишлар һәргиз йүз бәрмисун! — дейишти.

[17]Бирақ һәзрити Әйса уларға көзлирини тикип мундақ деди:

— Зәбурда Қутқазғучи һәққидә:

«Қурулушчилар ташлавәткән Таш
Қурулушниң һул Теши болуп қалди»,

дәп ениқ йезилған турса! [18]Бу «Ташқа» жиқилған киши парә-парә болуп кетиду. «Таш» кимниң үстигә чүшсә, шуни кукум-талқан қилиду.

Баж тапшуруш мәсилиси

[19]Тәврат устазлири билән алий роһанийлар бу тәмсилниң өзлиригә қаритип ейтилғанлиғини чүшинип йетип, һәзрити Әйсани шу чағдила тутмақчи болди. Лекин улар хәлиқтин қорқушти. [20]Шуңа һәзрити Әйсани диққәт билән күзитиш үчүн пайлақчиларни әвәтти. Бу пайлақчилар сәмимий қияпәткә киривелип, һәзрити Әйсадин соалларни сорап, Уни сөзидин тутувелип, римлиқ һакимниң жазалишиға тапшурмақчи болушти. [21]Улар һәзрити Әйсаға мундақ деди:

— Устаз, бизгә мәлумки, Сизниң тәлиматлириңизниң һәммиси һәқ, шуниңдәк Сиз үз-хәтир қилмай, һаман Худаниң йолини садиқлиқ билән үгитип кәлдиңиз. 22 Сизчә Рим императори Қәйсәргә баж тапшурушимиз Тәврат қанунимизға хилапму, қандақ?*

23 Уларниң һейлисини чүшәнгән һәзрити Әйса:

24 — Маңа бир данә күмүч тәңгә көрситиңлар. Буниң үстидики сүрәт вә исим кимниң? — деди.

— Рим мператори Қәйсәрниң, — дәп җавап бәрди улар.

25 — Ундақ болса, Қәйсәрниң һәққини Қәйсәргә, Худаниң һәққини Худаға тапшуруңлар, — деди һәзрити Әйса уларға.

26 Улар халайиқниң алдида һәзрити Әйсаниң сөзлиридин тутувалидиған бирәр путақ чиқиралмиди. Һәзрити Әйсаниң җававиға һәйран болуп зувани тутулди.

Тирилишкә мунасивәтлик мәсилә

27 Өлгәнләр тирилмәйду дәп қарайдиған садуқий диний еқимидикиләрдин бәзилири һәзрити Әйсаниң алдиға келип, Униңдин мундақ дәп сориди:

28 — Устаз, Муса пәйғәмбәр Тәвратта: «Бир киши өлүп кетип, аяли тул қелип, пәрзәнт көрмигән болса, өлгән адәмниң ака яки иниси тул қалған йеңгисини әмригә елип, қериндиши үчүн нәсил қалдуруши лазим», дәп язған. 29 Бурун йәттә ака-ука өткән екән, чоңи өйлинип, пәрзәнт көрмәй аләмдин өтүпту. 30 Кәйнидики инисиму тул қалған йеңгисини әмригә елип, аләмдин өтүпту. 31 Андин уни үчинчи иниси апту. Шундақ қилип, йәттинчисигичә һәммиси уни елип чиқипту. Лекин һеч қайсиси пәрзәнт көрмәй аләмдин өтүпту. 32 Ахири у аялму аләмдин өтүпту. 33 Әнди сорайдиғинимиз шуки: Қиямәт күни бу аял кимниң аяли болуп тирилиду? Чүнки йәттә қериндашниң һәммиси уни хотунлуққа алғандә!

34 Һәзрити Әйса уларға мундақ җавап бәрди:

— Бу дунияниң адәмлири хотун алиду, әргә тегиду. 35 Бирақ

**22. Әйни вақитта йәһудийлар римлиқларниң зулуми астида яшаватқан болуп, әгәр һәзрити Әйса: «Рим императориға баж тапшуруш тоғра» десә, бу гәп азатлиқни издиған кишиларға яқматти. Мабада кишиларни баж тапшурмаслиққа чақирса, Рим империясиға қарши чиққан болатти. Улар мошундақ соалларни сораш арқилиқ һәзрити Әйсани гепидин тутувелип, римлиқларниң қолиға тапшуруп, Униңға зиянкәшлик қилмақчи болушқан.*

өлгәндин кейин тирилип, асманда яшашқа лайиқ һесапланғанлар хотунму алмайду, әргиму тәгмәйду. [36]Улар периштәләргә охшаш мәңгү яшайду. Улар Худаниң пәрзәнтлири болғачқа, өлгәндин кейин тирилиду. [37]Бирақ «Өлгәндин кейин тирилиш барму-йоқ?» дегән соалға кәлсәк, тирилишниң барлиғини Муса пәйғәмбәр өзи испатлап бәрди. Чүнки гәрчә әждатлиримиз Ибраһим, Исһақ вә Яқуплар Муса пәйғәмбәргә қариғанда аллиқачан аләмдин өткән болсиму, Тәвраттики «Тикәнликниң көйүши» һәққидики баянда Муса пәйғәмбәр мундақ язған: «Худа: Мән Ибраһим, Исһақ вә Яқуплар етиқат қилип кәлгән Худа болимән! дегән». [38]Демәк, Худа өлгәнләрниң әмәс, тирикләрниң Худасидур. Худаниң нәзәридә уларниң һәммиси һаяттур.

[39]Бәзи Тәврат устазлири:

— Устаз, яхши ейттиңиз! — деди.

[40]Шуниңдин кейин улар һәзрити Әйсадин соал сорашқа пети-налмиди.

Қутқазғучи-Мәсиһниң салаһийити

[41]Кейин һәзрити Әйса улардин соал сориди:

— Кишиләр Қутқазғучи-Мәсиһни падиша Давутниң Әвлади, дәп турувалса қандақ болиду? [42-43]Давут өзи Зәбурда Қутқазғучи-Мәсиһ тоғрисида мундақ дегәнғу:

«Пәрвәрдигар Ғожайинимға ейттики:
‹Мән Сениң дүшмәнлириңни
Айиғиң астида дәссәткичә,
Мениң оң йенимда олтарғин!›»

[44]Қутқазғучи-Мәсиһ падиша Давутниң Әвлади болсиму, лекин падиша Давут Мәсиһни «Ғожайиним» дегән йәрдә, Мәсиһ униңдин улуқ болмамду?!

Һәзрити Әйсаниң Тәврат устазлирини әйиплиши

[45]Җамаәт қулақ селип аңлаватқанда, һәзрити Әйса шагиртлириға мундақ деди:

[46]— Тәврат устазлиридин пәхәс болуңлар. Улар узун тонларни кийишивелип, гедийип жүрүшни яхши көриду. Базарларда башқи-

ларниң өзлиригә салам берип һөрмәтлишини, ибадәтханиларда алаһидә орунда олтиришни, зияпәтләрдиму төрдә олтиришни яхши көриду.
47 Улар тул аяллардин пайда елип, уларниң мал-мүлкини йәвелип, андин әттәй башқилар көрсун дәп, узундин-узун дуа қилиду. Улар җәзмән техиму қаттиқ җазаға тартилиду!

Тул аялниң сәдиқиси

21 Һәзрити Әйса бешини көтирип қариветди, мәркизий ибадәтханидики сәдиқә жиғилидиған җайға өз сәдиқилирини ташлаватқан бир нәччә байни көрди. 2 У йәнә бир намрат тул аялниңму иккила тәңгини ташлаватқанлиғини көрүп:

3 — Билип қоюңларки, бу намрат тул аялниң сәдиқиси Худаниң нәзәридә һәммиңларниңкидин көп. 4 Чүнки башқилар өзлириниң ашқан байлиқлиридин сәдиқә қилди. Лекин бу аял намрат туруп, өзиниң барлиқ тирикчилик қилидиғинини сәдиқә қилди, — деди.

Кәлгүси тоғрисидики бешарәт

5 Шагиртлардин бәзилири мәркизий ибадәтханиниң нәпис ташлар вә Худаға атиған нәрсиләр билән безәлгәнлиги тоғрисида сөзлишивататти. Һәзрити Әйса:

6 — Шундақ бир вақит келидуки, силәр бу йәрдә көрүватқан һәммә нәрсә гумран қилиниду, һәтта бир тал һул тешиму җайида қалдурулмайду, — деди.

7 Улар һәзрити Әйсадин:

— Устаз, бу дегәнлириңиз қачан йүз бериду? Буларниң йүз беридиғанлиғини билдүридиған қандақ бешарәт болиду? — дәп сориди.

8 Һәзрити Әйса мундақ деди:

— Аздурулуп кетиштин һошияр болуңлар. Чүнки нурғун кишиләр Мениң намимни сетип, «Қутқазғучи-Мәсиһ мән болимән!» вә «Қиямәт күни йеқинлап қалди!» дәйду. Силәр ундақ кишиләргә әгәшмәңлар.
9 Уруш вә топилаңниң тивишини аңлиған вақтиңлардиму қорқуп кәтмәңлар. Бу ишларниң йүз бериши муқәррәр. Лекин бу заман ахири йетип кәлди дегәнлик әмәс.

10 Һәзрити Әйса сөзини давамлаштуруп йәнә мундақ деди:

— Бир милләт йәнә бир милләт билән уруш қилиду. Бир дөләт

йәнә бир дөләткә һуҗум қилиду. [11]Шиддәтлик йәр тәврәшләр, ачарчилиқлар йүз бериду, жуқумлуқ кесәлләр тарқилиду вә асманда қорқунучлуқ аламәтләр көрүниду. [12]Бирақ бу вақиәләр йүз бериштин илгири силәр тутқун қилинип зиянкәшликкә учрайсиләр. Кишиләр силәрни ибадәтханиларниң сорақ қилишиға тапшуриду, зинданларға ташлайду. Маңа ишәнгәнлигиңлар үчүн силәрни падиша вә һакимларниң алдиға елип бариду. [13]Мана бу силәрниң уларниң алдида Мениң гувачилирим болуш пурситиңлардур. [14]Шуңа уларниң соал-сорақлириға қандақ җавап бериш тоғрисида алдин-ала баш қатуруп кәтмәңлар. [15]Чүнки Мән силәргә дүшмәнлириңлар қарши чиқалмиғидәк вә рәт қилалмиғидәк сөз қабилийити вә әқил-парасәт ата қилимән. [16]Силәр зиянкәшликкә учриған вақитта, ата-ана, ака-ука, уруқ-туққан, яр-бурадәрлириңларму силәргә хаинлиқ қилиду. Араңлардики бәзи кишиләрму өлтүрүлиду. [17]Маңа ишәнгәнлигиңлар үчүн һәммә адәм силәргә өчмәнлик қилиду, [18]һалбуки улар бир тал чечиңларғиму чеқилалмайду! [19]Чидамлиқ болғиниңларда мәңгүлүк һаятқа еришисиләр.

Йерусалимниң вәйран қилинишидин бешарәт

[20]— Йерусалимниң дүшмән қошунлири тәрипидин қоршавелинғанлиғини көргиниңларда, униң вәйран болушқа аз қалғанлиғини билиңлар. [21]У чағда Йәһудийә өлкисидики аһалиләр тағларға қачсун, йерусалимлиқлар шәһәрдин чиқип кәтсун, йезилардикиләр шәһәргә кирмисун. [22]Чүнки шу чағ Худаниң хәлиқни җазалайдиған күнлиридур. Шуниң билән Муқәддәс Язмиларда бу тоғрилиқ йезилғанларниң һәммиси әмәлгә ашурулиду.

[23]У күнләрдә қечиши әпсиз болған һамилдар аяллар вә бала емитидиған аниларниң һалиға вай! Чүнки бу йәрдики кишиләргә еғир апәт келиду. Улар Худаниң ғәзивигә учрап, [24]қилич астида өлиду яки тутқун қилинип, чәт дөләтләргә һайдилиду. Худаниң йәһудий әмәсләргә бәлгүләп бәргән вақти тошқичә, улар Йерусалимни аяқ асти қилиду.

Һәзрити Әйсаниң келидиғанлиғи һәққидә

[25]— Мән келиштин бурун қуяш, ай, юлтузлар ғәйри түс алиду. Йәр йүзидики әлләр деңиз-муһитларниң ғәзәплик шавқунидин алақзадә

болиду. 26Асман җисимлири тәвринип кетиду. Шуниң билән инсанлар дунияға келидиған апәтләрни есигә елип, вәһимә ичидә ғал-ғал титрәп әс-һошини йоқитиду. 27У чағда Инсан Оғлиниң күч-қудрәт вә улуқ шан-шәрәп билән булут ичидә келиватқанлиғини көрисиләр.

28Шуңа бундақ аламәтләр көрүнгән чағда силәр бешиңларни көтирип қәддиңларни руслаңлар, чүнки бу силәрниң қутқузулушуңларға аз қалди дегәнликтур.

Әнҗир дәриғидин савақ елиш

29Һәзрити Әйса уларға мундақ бир тәмсилни сөзләп бәрди:

— Әнҗир дәриғи вә башқа дәрәқләргә қараңлар. 30Уларниң йеңи йопурмақ чиқарғанлиғидин язниң йетип келишигә аз қалғанлиғини билисиләр. 31Шуниңдәк Мән бая дегән аламәтләрниң йүз бериватқанлиғини көргиниңларда Худаниң Падишалиғиниң намайән болуш алдида туруватқанлиғини билиңлар. 32Билип қоюңларки, мана бу аламәтләрниң һәммиси әмәлгә ашурулмай туруп, бу әвлат* кишиләр аләмдин өтмәйду. 33Асман-зимин йоқилиду, бирақ Мениң сөзлирим йоқалмай мәңгү инавәтлик болиду.

Һошияр болуңлар

34— Һошияр болуңлар! Әйш-ишрәт вә турмушниң ғәм-әндишилиригә берилип кәтмәңлар. Қиямәт күни силәргә гоя тосаттин бешиңларға ташланған тордәк кәлмисун. 35Чүнки у апәтләр йәр йүзидики пүтүн инсанларниң бешиға келиду. 36Һәр вақит һошияр болуңлар, йүз беридиған бу аламәтләрдин аман-есән өтәлишиңлар вә қиямәт күни Инсан Оғли алдида қорқмай туралишиңлар үчүн һәр дайим дуа қилиңлар, — деди.

37Һәзрити Әйса күндүзлири мәркизий ибадәтханида тәлим берип, ахшамлири шәһәрдин чиқип, кечини Зәйтун теғида өткүзәтти. 38Җамаәт Униң тәлимини аңлаш үчүн таң сәһәрдә ибадәтханиға қарап маңатти.

**32. Әгәр тилға елинған аламәт Йерусалимниң вәйран болушиға (21:6) қаритилған болса, ундақта «әвлат» сөзи тәбиийки шу дәвирдә яшап өткән адәмләрни көрситиду. Әгәр Әйса Мәсиһниң дунияға қайтип келишигә (21:27) қаритилған болса, «әвлат» сөзи бәлким пүтүн Йәһудийә хәлқини яки бу айәтләрдә ейтилған вақиәләрниң башлиниш вақтида яшаватқан әвлатни көрситиду. Бу һәргиз һәзрити Әйсада «дунияға дәрһал қайтип келимән» дегән хата чүшәнчиниң барлиғини билдүрмәйду.*

Һәзрити Әйсани өлтүрүш сүйиқәсти

22 Йәһудийларниң «Петир нан» һейти, йәни «Өтүп кетиш» һейти
келишкә аз қалған еди. [2]Алий роһанийлар вә Тәврат устазлири
һәзрити Әйсани бир амал қилип өлтүрүветишниң чарисини издиди.
Бирақ улар Уни қоллайдиған хәлиқтин қорққанлиқтин, Уни мәхпий
һалда тутмақчи болушти.

[3]Шу күнләрдә һәзрити Әйсаниң он икки шагиртиниң бири болған
Йәһуда Ишқарийотниң көңлигә шәйтан кирди. [4]У алий роһанийлар
вә мәркизий ибадәтхана қаравуллириниң башлиқлири билән һәзрити
Әйсани уларға қандақ тутуп бериш үстидә мәслиһәтләшти. [5]Уларниң
гүл қәқәклири ечилип, Йәһудаға пул беришкә вәдә бәрди. [6]Йәһуда
мақул болуп, һәзрити Әйсани җамаәттин хали қалғанда уларға тутуп
бериш үчүн пурсәт издәшкә башлиди.

«Өтүп кетиш» һейтиниң кәчлик тамиғи

[7]«Петир нан» һейтиниң қой қурванлиқ қилинидиған күни* йетип
кәлгән еди. «Өтүп кетиш» һейти дәп аталған бу күни йәһудийлар
өйлиридә қой союп, петир нан билән йәтти. [8]Шуңа һәзрити Әйса
Петрус билән Юһаннаға:

— Биргә ғизалинишимиз үчүн силәр берип «Өтүп кетиш» һейти-
ниң тамиғини тәйярлаңлар, — дәп уларни әвәтти.

[9]— Қәйәрдә тәйярлишимизни халайсиз? — дәп сориди улар.

[10]Һәзрити Әйса мундақ деди:

— Йерусалимға кирсәңлар, у йәрдә козида су тошуватқан бир әр
кишини учритисиләр. Униң кәйнидин меңип, у киргән өйгә кириңлар
[11]вә өй егисигә: «Устазимиз: Шагиртлирим билән «Өтүп кетиш» һейти-
ниң тамиғини йәйдиған меһманлиқ өй қәйәрдә екән? дәп сораватиду»,
дәңлар. [12]У силәрни үстүнки қәвәттики җабдуп қоюлған бир еғиз чоң
өйгә башлап чиқиду. Мана шу өйдә «Өтүп кетиш» һейтиниң тами-
ғини тәйяр қилиңлар.

[13]Петрус билән Юһанна барса, һәммә ишлар һәзрити Әйсаниң
ейтқинидәк болуп чиқти. Улар «Өтүп кетиш» һейтиниң тамиғини
тәйярлашқа кириштi.

**7. «Петир нан» нейти йәттә күн болуп, ушбу нейтниң биринчи күни «Өтүп кетиш» нейти дәп атилиду. Бу күни йәһудийлар өйлиридә қой союп, гөшини петир нан билән йәйду.*

14 Тамақ вақтида һәзрити Әйса әлчилири билән биллә келип, дәстиханда олтарди. 15 Андин У әлчилиригә мундақ деди:

— Мән азап чекиштин илгири бу «Өтүп кетиш» һейтиниң бу тамиғида силәр билән бир дәстиханда болушқа интизар болуп кәлгән едим. 16 Чүнки бу һейтниң һәқиқий мәнаси Худаниң Падишалиғида әмәлгә ашурулмиғичә, Мән бундақ һейтлиқ тамақни қайта йемәймән.

17 Андин һәзрити Әйса бир жамни қолиға елип, Худаға шүкүр ейтти вә шагиртлириға:

— Буниңдин ичиңлар. 18 Шуни ейтайки, Худаниң Падишалиғи толуқ намайән болмиғичә, һәргиз бундақ шарапни ичмәймән, — деди.

19 Андин У бир нанни қолиға елип, Худаға шүкүр ейтти вә уни уштуп туруп, уларға берип:

— Бу Мениң силәр үчүн пида болидиған тенимдур. Мени әслəп туруш үчүн буниңдин йəңлар, — деди.

20 Тамақтин кейин У йənə жамни қолиға елип мундақ деди:

— Бу жамдики шарап Мениң силәр үчүн төкүлидиған қеним билән түзүлидиған Худаниң Йеңи келишиминиң бəлгүсидур. 21 Бирақ шуни билип қоюңларки, бу йәрдə Мән билән бир дəстиханда олтарғанлардин бири Маңа саткунлуқ қилиду! 22 Дəрвəқə, Инсан Оғли Худаниң ирадиси билән аləмдин өтиду. Лекин Униңға саткунлуқ қилидиған кишиниң һалиға вай!

23 Шагиртлар бир-биридин:

— Бундақ қилидиған зади кимду? — дəп сорашти.

Шагиртларниң мəртивə һəққидə муназирилишиши

24 Шагиртлар өз ичидə зади кимниң мəртивиси һəммидин жуқури, дəп талаш-тартиш қилишқа башлиди.

25 Һəзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Бу дуниядики падишалар һөкүмран сүпитидə қол астидики хəлиқни башқуриду һəм өзини хəлиқпəрвəр қилип көрситиду. 26 Лекин силəр бундақ қилмаңлар. Араңлардики əң мəртивиликлəр өзлирини əрзимəс кишиləрдəк тутсун. Башлиқ болғиниңлар башқиларға хизмəт қилиңлар. 27 Адəттə ким мəртивилик? Дəстиханда олтарғанму яки хизмəткарму? Əлвəттə, дəстиханда олтарған əмəсму? Бирақ Маңа кəлсək, гəрчə Мән силəрниң Устазиңлар болсамму, араңларда хизмəткарға охшашмən.

28 Мән синақларни бешимдин өткүзгəндə, силəр баштин-ахир Мән

билән биллә болдуңлар. 29Худди Атам Маңа падишалиқ һоқуқини тәғдим қилғандәк, силәргиму шуни тәғдим қилимән. 30Силәр Мениң Падишалиғимда Мән билән һәмдәстихан болисиләр вә тәхтләрдә олтирип, исраилларниң он икки қәбилисигә һөкүмранлиқ қилисиләр.

Һәзрити Әйсаниң Петрусниң Өзидин танидиғанлиғини алдин-ала ейтиши

31Һәзрити Әйса йәнә мундақ деди:

— Әй Симун, Симун! Шәйтанниң һәммиңларни синаш тәливигә Худа мақул болди. У силәрни худди буғдай тасқиғандәк синимақчи. 32Лекин Маңа болған ишәнчиң йоқалмисун дәп, саңа дуа қилдим. Шәйтанниң синиғидин өтүп, Мениң йолумға қайтқандин кейин, қериндашлириңниң ишәнчини мустәһкәмлә.

33— Әй Рәббим, мән Сиз билән биллә зинданға ташлинип, биллә өлүшкә тәйярмән! — деди Петрус.

34— Петрус, — деди һәзрити Әйса, — билип қойғинки, әтә сәһәрдә ғораз чиллиғичә, сән Мәндин үч қетим танисән.

Һәзрити Әйсаниң шагиртлирини агаһландуруши

35Андин һәзрити Әйса шагиртлиридин:

— Бурун Мән силәрни сәпәргә әвәткәндә пул халта, хуржун вә аяқ алмаңлар, дегән едим. У чағда бирәр нәрсәңлар кам болуп қалғанму? — дәп сориди.

— Яқ, — дәп җавап беришти шагиртлар.

36— Лекин әнди пул халта, хуржуни барлар еливелиңлар. Қиличи йоқлар, чапиниңларни сетип бирдин қилич елиңлар, — деди һәзрити Әйса, 37— чүнки Муқәддәс Язмиларда Мән тоғрилиқ: «У җинайәтчиләр қатариға киргүзүлиду», дәп хатириләнгән сөз чоқум әмәлгә ашурулиду. Әмәлиятта Мән тоғрилиқ йезилғанларниң һәммиси әмәлгә ешишқа аз қалди.

38— Әй Рәббим, қараң, бу йәрдә икки қилич бар екән, — деди шагиртлар.

— Болди, йетиду! — деди һәзрити Әйса уларға.

Һәзрити Әйсаниң Зәйтун теғида дуа қилиши

39Тамақтин кейин һәзрити Әйса шагиртлар билән биллә шәһәрдин

чиқип, адәттикидәк Зәйтун теғиға кәтти. [40]У йәргә йетип барғандин кейин уларға:

— Езиқтурулмаслиғиңлар үчүн дуа қилиңлар, — деди.

[41]Андин һәзрити Әйса нериғирақ берип, тизлинип туруп:

[42]— Әй Ата, халисаң, бу азап қәдиһини Мәндин жирақлаштурғайсән. Лекин бу иш Мениң әмәс, бәлки Сениң ирадәң бойичә болсун, — дәп дуа қилди. [43]У дуа қиливатқанда, асмандин кәлгән бир периштә Униңға көрүнүп, мәдәт бәрди. [44]Һәзрити Әйса чоңқур қайғу ичидә техиму ихлас билән дуа қиливатқанда, Униң тәрлири йәргә төкүлгән қан тамчилиридәк чүшүшкә башлиди.

[45]Дуадин кейин һәзрити Әйса орнидин туруп, шагиртлириниң йениға келип, уларниң ғәмгә чөккәнлигидин үгдәп қалғанлиғини көрди.

[46]— Ухлап қалғиниңлар немиси? Езиқтурулуштин сақлиниш үчүн қопуп дуа қилиңлар, — деди һәзрити Әйса уларни ойғитип.

Һәзрити Әйсаниң тутқун қилиниши

[47]Һәзрити Әйсаниң сөзи аяқлашмастинла он икки шагиртиниң бири болған Йәһуда бир топ адәмни башлап кәлди. У һәзрити Әйсаниң алдиға келип, Уни сөйүп салам бәрди.

[48]Һәзрити Әйса униңға:

— Әй Йәһуда, Инсан Оғлини сөйүп қоюпла, йәнә Униңға сатқунлуқ қиламсән? — деди.

[49]Һәзрити Әйсаниң йенидики шагиртлар әһвалниң чатақлиғини көрүп:

— Әй Рәббим, улар билән елишсақ қандақ дәйсиз? — деди. [50]Шагиртларниң бири қиличини көтирип, баш роһанийниң чакириға урди. Қилич чакарниң оң қулиғиға тегип, уни шилип чүшириветти.

[51]Бирақ һәзрити Әйса:

— Бәс! — деди вә қолини узитип чакарниң қулиғиға тәккүзүп қоювиди, қулақ шу ан сақийип кәтти.

[52]Һәзрити Әйса Өзини тутқили кәлгән алий роһанийлар, ибадәтхана қаравуллириниң башлиқлири вә ақсақалларға:

— Силәр қилич-тоқмақларни көтирип Мени тутқили кәпсиләр, Мени қарақчи көрүватамсиләр? [53]Мән һәр күни силәр билән мәркизий ибадәтхана һойлисида болғанда, Маңа қол салмидиңлар. Бирақ

әнди қол салидиған вақит-саатиңлар йетип кәлди. Бу шәйтан һөкүм сүридиған қараңғу вақиттур, — деди.

Петрусниң һәзрити Әйсадин тениши

54 Қаравуллар һәзрити Әйсани тутуп, баш роһанийниң өйигә елип келишти. Петрус жирақтин әгишип маңған еди. 55 Улар һойлиниң оттурисиға от йеқип, чөрисидә иссинип олтарғанда, Петрусму уларниң арисиға киривалди. 56 Униң иссинип олтарғинини көргән бир хизмәткар қиз униңға тикилип қарап туруп:

— Бу адәмму Әйса билән бир! — деди.

57 — Яқ! Мән Уни тонумаймән! — дәп танди Петрус.

58 Узун өтмәй йәнә бири уни тонуп қелип:

— Сәнму Униң адимиғу! — деди.

— Қойғина, мән улар билән бир әмәс! — деди Петрус.

59 Бирәр саат өткәндин кейин, йәнә бир адәм:

— Шүбһисизки, бу адәм Әйса билән бир. Тәләппузидин униңму җәлилийәлик екәнлиги чиқип турмамду?! — дәп чиң турувалди.

60 Лекин Петрус:

— Немә дәп билҗирлаватқиниңни чүшәнмәймән! — деди.

Униң сөзи аяқлашмастинла ғораз чиллиди. 61 Рәббимиз Әйса кәйнигә бурулуп, Петрусқа тикилип қариди. Петрус Рәб Әйсаниң: «Әтә сәһәрдә ғораз чиллаштин илгири сән Мәндин үч қетим танисән», дегән сөзини есигә елип, 62 ташқириға чиқип қаттиқ жиғлап кәтти.

Һәзрити Әйсаниң алий кеңәшмидә сотлиниши

63 Һәзрити Әйсаға қараватқан қаравуллар Уни мәсқирә қилатти. 64 Униң көзини теңип қойғандин кейин, Уни уруп туруп:

— Пәйғәмбәр болсаң, ейтип баққина, Сени ким урди? — дәп сорашти 65 вә Униңға буниңдин башқа йәнә нурғун һақарәтләрни яғдурушқа башлиди.

66 Таң атқанда йәһудийларниң алий кеңәшмисидики ақсақаллар, алий роһанийлар вә Тәврат устазлири җәм болушти. Һәзрити Әйса уларниң алдиға елип келинди. 67 Улар һәзрити Әйсадин:

— Ейтқин, Сән Қутқазғучи-Мәсиһму? — дәп сорашти.

Һәзрити Әйса мундақ җавап бәрди:

— Силәргә ейтсамму, ишәнмәйсиләр. 68 Силәрдин бирәр соал сори-

сам, җавап бәрмәйсиләр. 69Лекин Инсан Оғлиниң қадир Худаниң оң йенида олтиридиғиниға аз қалди.

70— Ундақта, Сән Худа Оғли екәнсәндә? — дейишти улар.

— Силәрниң дегиниңлардәк! — дәп җавап бәрди һәзрити Әйса.

71Шуниң билән улар:

— Әнди башқа һеч қандақ әризә қилғучиниң һаҗити қалмиди. Чүнки Өзиниң ағзидин күпүрлүк сөзләрни аңлидуқ! — дейишти.

Һәзрити Әйсаниң һаким Пилатусниң алдида сотлиниши

23 Кеңәшмә башлиқлириниң һәммиси орнидин турушуп, һәзрити Әйсани һаким Пилатусниң алдиға елип беришти. 2У йәрдә Униң үстидин шикайәт қилип:

— Биз бу Адәмниң йәһудий хәлқини аздуруп, Рим императориға баж тапшурмаслиққа қутратқанлиғини вә Өзини йәһудийларниң Қутқазғучи-Мәсиһи, йәни Падишаси дәп атавалғанлиғини көрдуқ, — дейишти.

3— Сән йәһудийларниң Падишасиму? — дәп сориди Пилатус һәзрити Әйсадин.

— Ейтқиниңиздәк, — дәп җавап бәрди һәзрити Әйса.

4Андин Пилатус алий роһанийлар билән көпчиликкә:

— Бу Адәмдин бирәр җинайәт тапалмидим, — деди.

5Лекин улар техиму қәтъий түрдә:

— У Өз тәлимлири билән пүтүн йәһудийлар зиминидики аммини қутритип, Җәлилийә өлкисидин башлап таки бу йәргичә кәлди, — дейишти.

Һәзрити Әйса Һирод ханниң алдида

6Буни аңлиған Пилатус:

— Бу адәм җәлилийәликму? — дәп сориди. 7У һәзрити Әйсаниң Һирод ханниң қол астидики өлкидин кәлгәнлигидин хәвәр тепип, Уни Һиродқа йоллап бәрди. (У чағда Һиродму Йерусалимда еди.)

8Һирод хан һәзрити Әйсани көрүп, интайин хошал болди. Чүнки у узундин бери һәзрити Әйсаға даир ишларни аңлап, «Мениң алдимдиму бирәр мөҗүзә көрситип бақсун!» дәп Униң билән көрүшмәкчи болуп жүрәтти. 9Шуңа у һәзрити Әйсадин бир мунчә соалларни сориди. Лекин һәзрити Әйса бир еғизму җавап бәрмиди.

10Алий роһанийлар вә Тәврат устазлири һәзрити Әйсаниң үстидин һә дәп әризә-шикайәт қиливататти. 11Һирод хан вә униң ләшкәрлири һәзрити Әйсани һақарәтләп мәсхирә қилишти. Андин кейин Униңға падишаларчә һашамәтлик тон кийдүрүп, Уни йәнә Пилатусниң алдиға қайтурди.

12Мана шу күндин башлап Һирод хан билән һаким Пилатус дост болуп қалди. Униңдин бурун улар бир-биригә дүшмән еди.

Һәзрити Әйсаниң өлүмгә һөкүм қилиниши

13Һаким Пилатус алий роһанийларни, йәһудий ақсақалларни вә жамаәтни жиғип, 14уларға:

— Силәр бу Адәмни алдимға һайдап кәлдиңлар. Униң үстидин хәлиқни аздуруп қутратти дәп шикайәт қилдиңлар. Бирақ мән Уни силәрниң алдиңларда сорақ қилип, силәр шикайәт қилған җинайәтләрдин бириниму тапалмидим. 15Һирод ханму Униңдин гуна тапалмай, маңа қайтуруветипту. Чүнки Униңда өлүмгә лайиқ һеч қандақ җинайәт йоқ екән. 16Әнди мән Уни қамчилитип, қоюп беримән, — деди. 17Униң мундақ дейишиниң сәвәви: у һәр қетимлиқ «Өтүп кетиш» һейтида, йәһудий җинайәтчилиридин бирини қоюп берәтти.

18Бирақ көпчилик бир еғиздин чуқан селишип:

— Уни өлтүрүң! Бараббасни қоюп бериң! — дейишти. 19(Бараббас Йерусалимда топилаң көтирип, адәм өлтүрүп, зинданға ташланған бир җинайәтчи еди.)

20Пилатус һәзрити Әйсани қоюп бәрмәкчи болуп, көпчиликкә қайта несиһәт қилди. 21Лекин улар һә дәп:

— Уни чапрас яғачқа* миқлитиң, чапрас яғачқа миқлитиң! — дәп чуқан селишти.

22Пилатус үчинчи қетим уларға:

— Немишкә? У зади немә җинайәт өткүзди? Мән Униңдин өлүмгә лайиқ җинайәт тапалмидим. Уни қамчилитип, қоюп беримән, — деди.

23Бирақ көпчилик давамлиқ чуқан селишип, һәзрити Әйсани чапрас яғачқа миқлап есип өлтүрсун дәп, чиң турувалди. Уларниң чуқанлири ахири ғалибә қилди. 24Пилатус уларниң тәливи бойичә һөкүм чиқарди.

**21. Чапрас яғач — римлиқларниң бирәр җинайәт қилған адәмни миқлап өлтүрүш үчүн қоллинидиған қошуш бәлгүсидә уланған икки яғачтин ибарәт болған җазалаш түврүги.*

25Топилаң көтирип зинданға ташланған һелиқи қатилни қоюп берип, һәзрити Әйсани йәһудийларниң өз хаһиши бойичә бир тәрәп қилиш үчүн ләшкәрләргә тапшуруп бәрди.

Һәзрити Әйсаниң чапрас яғачқа миқлиниши

26Ләшкәрләр чапрас яғачни көтәргән һәзрити Әйсани елип кетиватқанда, йолда йезидин келиватқан Кирини шәһирилик Симун исимлиқ бир кишини учратти. Улар бу кишини тутувелип чапрас яғачни униңға көтәргүзүп, һәзрити Әйсаниң кәйнидин һайдап маңди. Чүнки һәзрити Әйса һалсирап кәткән еди.

27Нурғун кишиләр һәзрити Әйсаниң кәйнидин әгишип маңди. Уларниң ичидә һәзрити Әйсаға ечинип жиға-зар қилишип маңған аялларму бар еди. 28Һәзрити Әйса кәйнигә бурулуп уларға мундақ деди:

— Әй Йерусалим аяллири! Мән үчүн жиғлимаңлар. Өзәңлар вә пәрзәнтлириңлар үчүн жиғлаңлар! 29Чүнки силәргә шундақ еғир күнләр келидуки, кишиләр: «Пәрзәнт көрмигән, һамилдар болмиған, бала емитмигән аяллар немә дегән бәхитлик!» дәйду. 30У чағда кишиләр Худаниң ғәзивидин қечиш үчүн тағларға: «Үстимизгә өрүл!», дөңләргиму: «Үстимизни яп!» дәп ялвуриду. 31Яп-йешил дәрәқ отта көйдүрүлгән йәрдә, қуруп кәткән дәрәқ техиму көйдүрүлмәсму?! Шуниңдәк, Мән азап чәккән йәрдә, силәр гунакар йәһудийлар техиму азап чәкмәмсиләр?!

32Ләшкәрләр һәзрити Әйса билән биргә икки җинайәтчиниму улар үстидин өлүм җазасини бежиришқа елип келишкән еди. 33Улар Йерусалимниң сиртидики «Баш сүйәк» дәп аталған җайға берип, у йәрдә һәзрити Әйсани чапрас яғачқа миқлиди. Икки җинайәтчиниңму бирини һәзрити Әйсаниң оң тәрипигә, йәнә бирини сол тәрипигә миқлиди вә чапрас яғачларни тикләп қойди. 34Һәзрити Әйса:

— Әй Ата, уларни кәчүрүм қилғин, чүнки улар өзиниң немә қиливатқанлиғини билмәйду, — деди.

Ләшкәрләр чәк ташлишип, һәзрити Әйсаниң кийим-кечәклирини бөлүшүвалди. 35Халайиқ қарап туруватқанда, йәһудий ақсақаллар Уни мәсхирә қилип:

— У башқиларни қутқузуптикән! Әгәр расттин Худа тайинлиған Қутқазғучи-Мәсиһ болған болса, Өзини қутқузуп бақсун! — дейишти.

36 Ләшкәрләрму Уни мәсқирә қилишип, Униңға әрзән үзүм шарави
тәңләп:
37 — Әгәр Сән йәһудийларниң Падишаси болсаң, Өзәңни қутқузуп
бақ! — дейишти.
38 Һәзрити Әйсаниң үстидики тахтиға: «Бу Киши йәһудийларниң
Падишаси», дәп йезилған еди. 39 Һәзрити Әйса билән биллә чапрас
яғачқа миқланған икки җинайәтчиниң бири Уни һақарәтләп:
— Сән Худа әвәткән Қутқазғучи әмәсмидиң? Әнди Өзәңниму, биз-
ниму қутқузмамсән?! — деди.
40 Йәнә бири болса һелиқи җинайәтчини әйипләп:
— Сәнму Униңға охшаш җазалиниватқан туруп, Худадин қорқми-
диңму? 41 Бизниң җазалинишимиз һәқлиқ. Биз өз қилмишлиримизниң
җазасини тарттуқ, лекин У һеч қандақ яманлиқ қилмиғанғу! — деди.
42 Андин у һәзрити Әйсаға:
— Әй Әйса, Падишалиғиң билән кәлгиниңдә, мени унтумиғайсән, —
деди.
43 — Билип қойки, бүгүн сән Мән билән биллә җәннәттә болисән, —
деди һәзрити Әйса униңға.

Һәзрити Әйсаниң өлүми

44 Чүш вақтида қуяш нури ғайип болуп, пүтүн зиминни қараңғулуқ
басти. Бу әһвал үч саат давам қилди. 45 Мәркизий ибадәтханидики
пәрдә тосаттин икки парчә болуп житилди.* 46 Һәзрити Әйса қаттиқ
аваз билән:
— Әй Атам! Роһумни қолуңға тапшурдум, — дедидә, тиниғи тохтап,
җан үзди.
47 У йәрдә буни көрүп турған йүз беши Худадин қорққан һалда:
— Бу Адәм һәқиқәтән дурус Адәм екән! — дәп Худани мәдһийи-
лиди.
48 Бу вақиәни көрүш үчүн жиғилған халайиқ қайғу билән мәйдисигә
уруп, өйлиригә қайтишти. 49 Һәзрити Әйсани тонуйдиған кишиләр
вә Җәлилийә өлкисидин Униңға әгишип кәлгән аяллар вақиәниң
җәриянини жирақтин көрүп турди.

*45. *Бу пәрдә ибадәтханиниң әң муқәддәс җай дәп аталған қисмини муқәддәс җай дәп аталған қисмидин айрип туридиған пәрдә болуп, униң житилиши һәзрити Әйсаниң инсанларниң Худаниң алдиға баридиған йолини ачқанлиғини билдүриду.*

Һәзрити Әйсаниң дәпнә қилиниши

50-51 Йәһудийә өлкисидики Араматия дегән шәһәрдин кәлгән Йүсүп исимлиқ бир киши бар еди. У ақ көңүл, дурус адәм болуп, Худаниң Падишалиғиниң намайән болушини интизарлиқ билән күтәтти. У йәһудийларниң алий кеңәшмисиниң әзалиридин бири болсиму, уларниң һәзрити Әйса һәққидики бу қарари вә һәрикәтлиригә қошулмиған еди. 52 Йүсүп һаким Пилатусниң алдиға берип, һәзрити Әйсаниң җәсидини беришни тәләп қилди. 53 Пилатус қошулғандин кейин, у җәсәтни чапрас яғачтин чүширип, кәндир рәхт билән кепинләп, йеңидин оюлған чоң қорам ташлиқ қәбиргә дәпнә қилди.

54 Бу вақиәләр һейтниң һарписида йүз бәргән болуп, дәм алидиған шәнбә күнигә аз қалған еди. 55 Шуңа Җәлилийә өлкисидин һәзрити Әйса билән биллә кәлгән аяллар Йүсүп билән биллә берип, қәбирни вә җәсәтниң қандақ қоюлғанлиғини көздин кәчүрди. 56 Андин өйлиригә қайтип берип, җәсәткә чачидиған хуш пурақлиқ буюмлар билән әтирләрни тәйярлиди. Дәм елиш күни, Худаниң әмри бойичә, улар дәм елишти.

Һәзрити Әйсаниң тирилиши

24 Йәкшәнбә күни таң йоруш билән тән, аяллар өзлири тәйярлиған хуш пурақлиқ буюмлирини елип, һәзрити Әйсаниң қәбригә барди. 2 Улар қәбирниң ағзидики ташниң домилитиветилғанлигини көрди. 3 Қәбригә кирип қариса, һәзрити Әйсаниң җәсиди йоқ еди! 4 Улар көзлиригә ишәнмәй турғинида, тосаттин уларниң йенида кийимлиридин нур чақнап туридиған икки киши пәйда болди. 5 Аяллар интайин алақзадә болуп башлирини йәргә егишти. У периштәләр аялларға:

— Силәр немә үчүн тирик Адәмни өлгәнләрниң арисидин издәйсиләр? 6 У бу йәрдә әмәс, У тирилди. У Җәлилийә өлкисидә турған вақтида силәргә немә дегәнлигини әсләп беқиңлар. 7 У: «Инсан Оғли яман нийәтлик кишиләрниң қолиға тапшурулиду, чапрас яғачқиму миқлинип өлтүрүлиду. Бирақ үчинчи күни қайта тирилиду», дегән әмәсму?! — деди.

8 Улар һәзрити Әйсаниң раст шундақ дегәнлигини есигә елишип, 9 қәбир йенидин қайтишти. Улар көргәнлириниң һәммисини он бир әлчи вә башқа шагиртларға йәткүзди. 10 Бу ишларни әлчиләргә

йәткүзгүчи аяллар — мәждәллик Мәрийәм, Йоанна, Яқупниң аниси Мәрийәм вә башқа аяллар еди. 11 Лекин әлчиләр бу аялларниң ейтқанлирини қуруқ гәп дәп қарап, уларниң сөзлиригә ишәнмиди. 12 Бирақ Петрус орнидин туруп, мазарға жүгрәп берип, қәбирниң ичигә қариғинида, һелиқи кәндир кепиндин башқа һеч нәрсә көрмиди. Уму бу ишларға интайин һәйран болуп қайтип кәтти.

Емаюс йезисиға баридиған йолда

13 Шу күни шагиртлардин иккиси Йерусалимдин он бир чақирим жирақлиқтики Емаюс дегән йезиға барди. 14 Улар йол бойи йеқинда йүз бәргән вақиәләр тоғрисида сөзлишип кетивататти. 15 Дәл шу чағда һәзрити Әйса Өзи уларға йеқинлап келип, улар билән биллә маңди. 16 Улар һәзрити Әйсани көргән болсиму, қандақтур Уни тонушқа қурби йәтмиди.

17 — Немә тоғрилиқ параңлишип кетиватисиләр? — дәп сориди һәзрити Әйса улардин.

Улар қайғулуқ һалда қәдимини тохтатти. 18 Улардин Клиёпас исимлиқ бири һәзрити Әйсадин:

— Сәнзә Йерусалимда турупму, йеқинда йүз бәргән вақиәләрдин қилчә хәвириң йоқму немә? — дәп сориди.

19 — Немә вақиә екән? — деди һәзрити Әйса.

— Насирәлик Әйсаниң вақиәсичу! — деди улар, — У Худаниң алдидиму, хәлиқниң алдидиму сөз-һәрикәтлириниң күчи бар бир Пәйғәмбәр еди. 20 Алий роһанийлар вә ақсақаллиримиз Уни һаким Пилатусқа тутуп апирип, өлүм жазасиға һөкүм қилдуруп, чапрас яғачқа миқлатти. 21 Биз әслидә Уни исраилларға азатлиқ елип келидиған киши, дәп интизарлиқ билән күтүп кәлгән едуқ. Бирақ мундақ болмай, һазир Униң аләмдин өткинигә үч күн болди. 22 Лекин қизиқ йери шуки, бүгүн әтигәндә аримиздики бир нәччә аял бизни алақзадә қилип, бизгә мундақ бир хәвәрни йәткүзди: улар сәһәрдә қәбиргә берип қариса, 23 һәзрити Әйсаниң җәсиди көрүнмәпту! Периштәләр уларға көрүнүп, һәзрити Әйсаниң қайта тирилгәнлигини ейтипту. 24 Буниң билән биздин бир нәччә адәм қәбиргә берип, әһвалниң аялларниң ейтқинидәк екәнлигини, һәзрити Әйсаниң җәсидиниң дәрвәқә йоқ турғанлиғини көрүп кәлди.

25 Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Әй наданлар! Пәйғәмбәрләрниң ейтқан сөзлиригә неманчә тәстә ишинисиләр? [26]Қутқазғучи-Мәсиһ Худаниң шан-шәривигә еришиштин бурун, мана шу җәбир-җапаларни бешидин кәчүрүши керәк әмәсмиди?

[27]Андин У Муқәддәс Язмиларда Муса вә башқа барлиқ пәйғәмбәрләрниң Өзи һәққидә алдин-ала йезилғанлирини уларға сөзләп чүшәндүрди.

[28]Улар баридиған йезисиға йеқинлашқанда, һәзрити Әйса сәпирини йәнә давамлаштуридиғандәк туратти. [29]Улар Уни тутувелип:

— Күн олтарди. Һели қараңғу чүшиду. Биз билән биллә қонуп қелиң, — дәп өтүнди.

Һәзрити Әйса улар билән қонмақчи болуп өйгә кирди. [30]Улар тамаққа олтарғанда, һәзрити Әйса нанни қолиға елип, Худаға шүкүр ейтти, андин нанни уштуп уларға сунди. [31]Шу чағда уларниң көзлири ечилғандәк болуп, һәзрити Әйсани тониди, лекин У уштумтут ғайип болди. [32]Улар бир-биригә:

— У йолда биз билән параңлишип, Муқәддәс Язмиларни чүшәндүргәндә, қәлбимиз гоя оттәк янмидиму?! — дейишти.

[33-34]Улар дәрһал йолға чиқип, Йерусалимға қайтип кәлди. У йәрдә башқа әлчиләр вә шагиртларниң бир йәргә жиғилип: «Рәббимиз раст тирилипту. У Симунға көрүнүпту!», дейишиватқанлиғини аңлиди. [35]Шуниң билән бу иккисиму йолда йүз бәргән ишларни вә һәзрити Әйса нанни уштуватқанда өзлириниң Уни қандақ тонуп қалғанлиғини көпчиликкә сөзләп бәрди.

Һәзрити Әйсаниң шагиртлириға көрүнүши

[36]Шагиртлар бу вақиә үстидә сөзлишиватқанда, тосаттин һәзрити Әйса Өзи уларниң арисида пәйда болуп:

— Силәргә аманлиқ болсун, — деди.

[37]Улар бирәр роһни учраттуқму немә дәп, алақзадә болушуп кәтти.

[38]Һәзрити Әйса уларға:

— Немигә шунчә қорқушуп кәттиңлар? Немидин гуманлинисиләр? [39]Қолум билән путумға қарап беқиңлар! Бу Мән! Тутуп бақсаңлар билисиләр, роһниң гөш-устихини йоқ. Қараңлар, Мениң бар, — деди.

[40]Һәзрити Әйса шундақ дегәч пут-қолини көрсәтти. [41]Улар йәнила

ишәнмәй, бир хуш болса, бир һәйран болушуп туратти. Шуниң билән һәзрити Әйса улардин:

— Силәрдә йәйдиған нәрсә барму? — дәп сориди. [42]Улар бир парчә белиқ кавивини сунуведи, [43]һәзрити Әйса елип уларниң алдида йеди.

[44]Андин уларға мундақ деди:

— Бу ишларниң һәммисини Мән илгири силәр билән биллә болған вақтимда ейтқан едим. Мән: «Муса хатирилигән Тәврат, башқа Пәйғәмбәрләрниң Язмилири вә Зәбурда баян қилинған Маңа даир ишларниң һәммиси чоқум әмәлгә ашурулиду», дегән әмәсму?

[45]Шуниңдин кейин һәзрити Әйса уларниң Муқәддәс Язмиларни чүшиниши үчүн уларниң зеһнини ечип, [46]мундақ деди:

— Муқәддәс Язмиларда алдин-ала мундақ хатириләнгән: Қутқазғучи-Мәсиһ азап чекип, өлтүрүлүп, үчинчи күни өлүмдин тирилиду. [47]«Гуналириға товва қилғанларниң һәммиси У арқилиқ кәчүрүм қилиниду», дегән Хуш Хәвәр Йерусалимдин башлап пүтүн әлләргә тарқитилиду. [48]Силәр әнди бу вақиәләрниң гувачилири болисиләр. [49]Атам беримән дәп вәдә қилған Муқәддәс Роһни силәргә ата қилимән. Бирақ силәр асмандин кәлгән Муқәддәс Роһниң күч-қудритигә толтурулғичә, Йерусалимда күтүп туруңлар.

Һәзрити Әйсаниң асманға көтирилиши

[50]Һәзрити Әйса уларни Йерусалимниң сиртидики Бәйтания йезисиғичә башлап барди вә қоллирини көтирип уларға бәхит тилиди. [51]У бәхит тиләветип, улардин айрилип асманға көтирилди. [52]Шагиртлар һәзрити Әйсаға ибадәт қилишти вә интайин хошал-хорамлиқ ичидә Йерусалимға қайтип келип, [53]һемишәм мәркизий ибадәтханида Худаға мәдһийә ейтип турди.

Юһанна баян қилған Хуш Хәвәр

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу китапниң муәллипи белиқчи Зәбәдийниң оғли Юһаннадур. У Петрус вә өз қериндиши Якуп билән бир қатарда һәзрити Әйсаниң әң йеқин шагирти болуп һесаплиниду. У бу китапта өз исмини ишләтмәй, өзини һәзрити Әйсаниң яхши көридиған шагирти, дәп тилға алған (13:23). Муәллип бу китапни кишиләрниң һәзрити Әйсаниң Қутқазғучи-Мәсиһ екәнлигигә ишиниши һәм бу арқилиқ Униңға бағлинип һаятлиққа еришиши үчүн язған.

Муәллип китавини әзәлдин мөҗүт болған «Сөз», йәни адәм тенидә инсанлар арисиға кәлгән һәзрити Әйса һәққидики мәлуматтин башлиған. У һәзрити Әйсаниң көрсәткән мөҗүзилири һәм Униң бу мөҗүзиләр арқилиқ һәқиқәтни чүшәндүргәнлигини тәсвирлиған. У һәзрити Әйсаниң шагиртлири билән биллә болған әң ахирқи кәчлик тамиғи һәққидә көпирәк мәлумат бәргәндин кейин, Униң өлтүрүлүши вә тирилишини хатирилиған. Муәллип һәзрити Әйса тирилгәндин кейин Униң шагиртлири билән болған бир қанчә қетимлиқ учришишини тәсвирләш билән китавини тамамлиған.

Бу китапта муәллип һәзрити Әйсаниң Өзини «Һаятлиқ нени», «Һаятлиқ сүйи», «Дунияниң нури», «Яхши қойчи», «Йол, һәқиқәт вә һаятлиқ», «Үзүм тели» вә «Инсанларни өлүмдин тирилдүргүчи вә һаятлиқ бәргүчи», дәп тилға алғанлиғини хатириләш билән һәзрити Әйсаниң дәл инсанлар муһтаж болған Қутқазғучи екәнлигини көрситип бәргән.

Тезис:

1. Сөз — һәзрити Әйсадур (1-бап 1-18-айәтләр)
2. Йәһия пәйғәмбәрниң һәзрити Әйсаға гувалиқ бериши (1-бап 19-34-айәтләр)
3. Һәзрити Әйсаниң дәсләпки шагиртлири (1-бап 35-51-айәтләр)
4. Һәзрити Әйсаниң алаһидә йәттә мөҗүзиси (2-11-баплар)
5. Һәзрити Әйсаниң бу дуниядики һаятиниң ахирқи һәптиси (12-19-баплар)
6. Һәзрити Әйсаниң тирилиши вә шагиртлириға көрүнүши (20-21-баплар)

Юһанна баян қилған Хуш Хәвәр

Худаниң «Сөзи» дунияға кәлди

1 Һәммидин бурун «Сөз»* бар еди. У Худа билән биллә еди һәм Өзи
Худа еди. 2У аләм яритилиштин бурунла Худа билән биллә еди.
3У арқилиқ барлиқ мәвҗудатлар яритилди. Һеч қандақ мәвҗудат
Униңсиз яритилған әмәс. 4«Сөз» һаятлиқниң мәнбәси болуп, бу һаят-
лиқ инсанларға нур елип кәлди. 5Нур қараңғулуқни йорутиду, қараң-
ғулуқ болса нурни һәргиз йеңәлмигән.

6Вақит-саати кәлгәндә, бир адәм Худа тәрипидин мәйданға кәлди.
Униң исми Йәһия еди. 7У инсанларниң өзи арқилиқ «Һәқиқий
Нурға» ишиниши үчүн, Униңға гувалиқ беришкә кәлгән еди. 8Йәһия
пәйғәмбәр өзи «Һәқиқий Нур» әмәс, у пәқәт «Һәқиқий Нурға» гувалиқ
бәргүчидур. 9Дунияға келидиған бу «Һәқиқий Нур» пүткүл инсанни
йорутидиған Нурдур.

10Дуния «Сөз» арқилиқ яритилған болсиму, «Сөз» бу дунияға
кәлгәндә, дуния Уни тонумиди. 11У Өз йеригә кәлгән болсиму, бирақ
Уни Өз хәлқи қобул қилмиди. 12Шундақтиму У Өзини қобул қилип,
Өзигә ишәнгәнләрниң һәммисигә Худаниң пәрзәнди болуш һоқуқини
бәрди. 13Бу һоқуққа еришкәнләр йә қандин, йә җинсий тәләптин, йә
инсан хаһишидин әмәс, бәлки Худаниң ирадисидин роһий җәһәттин
қайтидин туғулған болиду.

**1. Сөз — «Каламму» дейилгән болуп, һәзрити Әйсаниң бир намидур.*

14«Сөз» инсан болди һәм аримизда яшиди. У меһир-шәпқәт вә һәқиқәткә толған болуп, биз Униң улуқлуғини, йәни Атимиз Худаниң бирдин-бир ялғуз Оғлиниң улуқлуғини көрдуқ.

15Йәһия пәйғәмбәр Униңға гувалиқ берип, халайиққа жуқури аваз билән мундақ деди:

— Мән силәргә: «Мәндин кейин Кәлгүчи мәндин улуқтур, чүнки У мән туғулуштин бурунла моҗут», дегән едимғу. У дәл мошу Кишидур!

16Униң меһир-шәпқити чәксиз болғачқа, һәммимиз һәр дайим бәхит үстигә бәхиткә еришип кәлдуқ. 17Чүнки Тәврат қануни Муса пәйғәмбәр арқилиқ йәткүзүлгән болса, Худаниң меһир-шәпқити вә һәқиқити Әйса Мәсиһ* арқилиқ йәткүзүлди. 18Худани һеч ким көрүп баққан әмәс, бирақ Уни Атимиз Худаниң һәмрайи вә ялғуз Оғли, шундақла Өзи Худа болған Әйса Мәсиһ бизгә билдүрди.

Йәһия пәйғәмбәрниң сөзи

19Йерусалимдики йәһудий ақсақаллири Худаниң әвәтидиған Қутқазғучисиниң Йәһия пәйғәмбәр яки әмәслигини билиш үчүн, роһанийлар билән мәркизий ибадәтханида ишләйдиған лавийларни* Йәһияниң алдиға әвәтти. 20Йәһия пәйғәмбәр иккиләнмәстин:

— Мән Қутқазғучи-Мәсиһ әмәсмән, — дәп ениқ җавап бәрди.

21Улар униңдин:

— Ундақта, өзәң ким болисән? Илияс пәйғәмбәр боламсән? — дәп сориди.

— Яқ! Мән Илияс пәйғәмбәр әмәсмән, — деди у.

— Әмсә, Муса пәйғәмбәр алдин-ала ейтқан Пәйғәмбәрмусән?* — дәп сориди улар. Йәһия пәйғәмбәр йәнә:

— Яқ! — дәп рәт қилди.

22Ахири улар:

— Ундақта, сән зади ким болисән? Бизни әвәткәнләргә ейтқидәк бир җавап бәргин. Ейтқина. Сән қандақ адәмсән? — дәп сориди.

**17. Мәсиһ — пәйғәмбәрләр алдин-ала ейтқан, Худа тәрипидин талланған, һаман бир күни келип мәңгү һөкүмранлиқ қилидиған Падишани көрситиду.*

**19. Лавийлар — Яқуп пәйғәмбәрниң он икки оғлиниң ичидики бириниң әвлатлири болуп, Худа уларни Өзигә йеқин қилип, пәқәт ибадәтханидила ишләшкә таллиған.*

**21. Пәйғәмбәр — бу йәрдә Әйса Мәсиһ көздә тутулған.*

23 Йәһия пәйғәмбәр мундақ җавап бәрди:

— Йәшая пәйғәмбәр бурун ейтқан, Худа әвәтидиған Қутқазғучи келиштин илгири чөлдә «Рәббимизниң келишигә түз йол тәйяр қилиңлар», дәп җар салидиған киши мәндурмән!

24-25 Йерусалимдин әвәтилгән бәзи пәрисийләрму* Йәһия пәйғәмбәрниң алдиға келип, униңдин:

— Сән йә Қутқазғучи-Мәсиһ, йә Илияс яки Муса пәйғәмбәр алдинала ейтқан Пәйғәмбәр болмисаң, немишкә кишиләрни Худаниң йолиға чақирип, суға чөмүлдүрисән?* — дәп сориди.

26 Йәһия пәйғәмбәр уларға мундақ дәп җавап бәрди:

— Мән кишиләрни суғила чөмүлдүримән, лекин араңларда силәр тонумайдиған Бири бар. 27 У мәндин кейин Кәлгүчи болуп, мән һәтта Униң айиғиниң жиплирини йешишкиму лайиқ әмәсмән!

28 Мана бу ишлар Иордан дәриясиниң шәрқий қетидики Бәйтания дегән йезида, йәни Йәһия пәйғәмбәр кишиләрни дәрияда чөмүлдүрүш рәсмийитидин өткүзүватқан йәрдә йүз бәргән еди.

Худаниң қурванлиқ Қозиси

29 Әтиси Йәһия пәйғәмбәр һәзрити Әйсаниң өзигә қарап келиватқанлиғини көрүп мундақ деди:

— Мана Бу пүткүл дуниядики инсанларниң гунайидин азат қилиниши үчүн һазирланған Худаниң Қозисидур! 30 Мән силәргә: «Мәндин кейин Кәлгүчи мәндин улуқтур, чүнки У мән туғулуштин бурунла мөҗүт еди», дегән едим. Мана бу дәл мән тилға алған әшу Кишидур! 31 Мән бурун Униң кимлигини билмисәмму, бу Қутқазғучи исраилларға аян болсун дәп, силәрни суға чөмүлдүргили кәлдим. 32 Йәһия пәйғәмбәр йәнә гувалиқ берип мундақ деди:

— Мән Худаниң Роһиниң кәптәр һалитидә асмандин чүшүп, Униң үстигә қонғанлиғини көрдүм. 33 Мән Униң Қутқазғучи-Мәсиһ екәнлигини билмигән едим. Бирақ мени кишиләрни суға чөмүлдүрүш рәсмийитидин өткүзүшкә әвәткән Худа маңа: «Сән Худаниң Роһиниң

**24-25. Пәрисийләр — йәһудий диниға тәвә болған, Тәврат түзүмлиригә қаттиқ риайә қилидиған диний еқимдики кишиләр.*

**24-25. Бу йәрдә тилға елинған чөмүлдүрүш кишиләрниң өз гуналириға товва қилип, Қутқазғучи-Мәсиһниң келишигә тәйярлиқ көрүшидин ибарәт рәсмийәтни көрситиду.*

чүшүп, Бириниң үстигә қонидиғанлиғини көрисән. У кишиләрни Худаниң Муқәддәс Роһиға чөмдүридиған Қутқазғучидур!» дегән еди. 34Һазир расттинла бу вақиәни өз көзүм билән көргәнлигим үчүн, Униң һәқиқәтән Худа Оғли* екәнлигигә гувалиқ беримән.

Һәзрити Әйсаниң дәсләпки шагиртлири

35Әтиси Йәһия пәйғәмбәр икки шагирти билән йәнә шу йәрдә еди. 36У у йәрдин өтүп кетиватқан һәзрити Әйсани көрүп:

— Қараңлар! Худаниң қурван қилинидиған Қозиси! — деди.

37Бу сөзни аңлиған икки шагирт һәзрити Әйсаниң кәйнидин меңишти. 38Һәзрити Әйса кәйнигә бурулуп, әгишип келиватқанлардин:

— Немигә һаҗитиңлар чүшүп қалди? — дәп сориди.

Улар:

— Раббони (бу ибранийчә сөз болуп, «устаз» дегән мәнада), қәйәрдә турисиз? — дәп сорашти.

39— Келип көрүңлар, — деди һәзрити Әйса. Шуниң билән улар берип, Униң қәйәрдә туридиғанлиғини көрди. Бу чүштин кейин саат төртләр болған вақит болуп, улар у күнни һәзрити Әйса билән биллә өткүзди.

40Йәһия пәйғәмбәрниң сөзини аңлап, һәзрити Әйсаниң кәйнидин маңған икки кишиниң бири Симун Петрусниң иниси Әндәр еди. 41Әндәр дәрһал өз акиси Симунни тепип, униңға:

— Биз «Мәсиһни» таптуқ! — деди. («Мәсиһ» — «Худа тайинлиған Қутқазғучи» дегән мәнада.)

42Әндәр акисини һәзрити Әйсаниң алдиға елип барди. Һәзрити Әйса униңға қарап:

— Юһаннаниң оғли Симун, буниңдин кейин сениң исмиң «Кифас» болсун, — деди. («Кифас» грек тилидики «Петрус» дегән сөз билән мәнадаш болуп, «қорам таш» дегән мәнани билдүриду.)

Филип вә Натанйәлниң чақиртилиши

43Әтиси һәзрити Әйса Җәлилийә өлкисигә беришни қарар қилди. У Филипни тепип, униңға:

**34. Худа Оғли — бу нам һәргизму Худа билән һәзрити Әйса оттурисидики җисманий җәһәттики ата-балилиқ мунасивәтни әмәс, бәлки роһий җәһәттики мунасивәтни билдүриду.*

— Маңа әгишип маң, — деди.

44 Филип бәйтсайдалиқ болуп, Әндәр билән Петрусниң жутдиши еди.

45 Филип Натанйәлни тепип, униңға:

— Муса пәйғәмбәр Тәвратта алдин-ала ейтқан, башқа пәйғәмбәрләрму тилға алған Қутқазғучи-Мәсиһни таптуқ. У Йүсүпниң оғли насирәлик Әйса екән! — деди.

46 Бирақ Натанйәл:

— Насирәликму?! Әшу кичик бир шәһәрдин мундақ яхши иш чиқарму? — деди.

— Келип көрүп бақ, — деди Филип.

47 Һәзрити Әйса Натанйәлниң Өзиниң алдиға келиватқанлиғини көрүп, у тоғрилиқ:

— Мана бу ичидә қилчә һейлә-микриси йоқ һәқиқий бир исраил! — деди.

48 — Мениң қандақ адәм екәнлигимни қәйәрдин билдиңиз? — дәп сориди Натанйәл һәйран болуп.

Һәзрити Әйса:

— Филип сени чақириштин авал, сениң әнҗир дәриғиниң түвидә олтарғанлиғиңни көргән едим, — дәп җавап бәрди.

49 Натанйәл һәзрити Әйсаниң башқилар көрәлмәйдиған ишларни көрәләйдиғанлиғидин һәйран болуп:

— Устаз, Сиз һәқиқәтән Худа Оғли, исраилларниң Падишаси екәнсиз! — дәп етирап қилди.

50 Һәзрити Әйса униңға мундақ деди:

— Сени әнҗир дәриғиниң түвидә көргәнлигимни ейтқанлиғим үчүн ишиниватамсән? Буниңдинму чоң ишларни көрисән техи!

51 Андин шагиртлириға йәнә:

— Билип қоюңларки, силәр асманниң ечилип, Худаниң периштәлириниң Инсан Оғлиниң* йениға чүшүп-чиқип жүридиғанлиғини көрисиләр, — деди.

**51. Муқәддәс Язмиларда «Инсан Оғлидин» ибарәт Әвәтилгүчиниң Худаниң күч-қудрити вә шан-шәриви билән асмандин чүшүп, пүткүл инсанларни мәңгү башқуридиғанлиғи алдин-ала ейтилған. Һәзрити Әйса бу намни Өзи һәққидә ишләткән.*

Кана йезисидики той зияпити

2 Икки күндин кейин Җәлилийә өлкисиниң Кана йезисида бир той
болди. Һәзрити Әйсаниң аниси Мәрийәм у йәрдә еди. [2]Һәзрити
Әйса вә Униң шагиртлириму тойға тәклип қилинған еди.

[3]Тойда шарап түгәп қалғанда, Мәрийәм һәзрити Әйсаға:

— Уларниң шараплири түгәп қапту, — деди.

[4]— Ана, Мени арилаштурмисиңиз. Мениң вақтим техи кәлмиди, —
деди һәзрити Әйса.

[5]Аниси чакарларға:

— У силәргә немә қил десә, шуни қилиңлар, — деди.

[6]У өйдә йәһудийларниң тазилиниш диний қаидисини ада қилиш
үчүн ишлитилидиған, һәр бирigә сәккиз-тоққуз челәктин су сиғи-
диған алтә таш туң қоюлған еди.

[7]Һәзрити Әйса чакарларға:

— Туңларға су толтуруңлар, — деди.

Улар туңларни ағзиғичә толтурушти. [8]Андин һәзрити Әйса уларға
йәнә:

— Әнди буниңдин бир чинә елип, зияпәт башқурғучиға бериңлар, —
деди.

Улар бәҗа кәлтүрүшти.

[9]Зияпәт башқурғучи судин өзгәргән шарапни тетип көрүп, униң
қәйәрдин кәлтүрүлгәнлигини билмиди, амма буни су тошуғанлар
билишәтти. Шуниң билән зияпәт башқурғучи күйоғулни чақирип,
[10]униңға:

— Бу шарап бәк яхши екән! Башқа саһипханлар яхши шарапни
тойниң бешида қуйиду. Меһманлар хелә қанғичә ичкәндин кейин,
начирини қуйиду. Һәҗәп, сән әң яхши шарапни мошу чаққичә
сақлапсән! — деди.

[11]Бу һәзрити Әйсаниң дәсләпки мөҗүзиси* болуп, Җәлилийәниң
Кана йезисида көрситилгән еди. Буниң билән һәзрити Әйса Өзиниң
улуқлуғини аян қилди. Униң шагиртлири Уни Худаниң әвәткән-
лигигә ишәнди. [12]Бу иштин кейин һәзрити Әйса аниси, инилири вә
шагиртлири билән Кәпәрнаһум шәһиригә берип, у йәрдә бир нәччә
күн турди.

**11. Мөҗүзә — грекчидә «мөҗүзилик бәлгү» дегән мәнада болуп, һәзрити Әйса мөҗүзә арқилиқ Өзиниң һәқиқий Кимлигини ашкарилимақчи болған.*

Содигәрләрниң чоң ибадәтханидин қоғлиниши

13 Йәһудийларниң «Өтүп кетиш» һейтиға* аз қалғанда, һәзрити
Әйса Йерусалимға барди. 14 У мәркизий ибадәтхана* һойлилирида
қурванлиқ үчүн ишлитилидиған кала, қой вә кәптәр сатқучиларни
һәм у йәрдә олтирип пул тегишидиған кишиләрни көрүп қалди 15 вә
ағамчидин қамча ясап, уларниң һәммисини қой-калилири билән
қошуп ибадәтханидин һайдап чиқарди. Пул тегишидиғанларниң
покәйлирини өрүп, пуллирини чечивәтти 16 вә кәптәр сатқучиларға:

— Нәрсилириңни бу пак йәрдин йоқитиш, Худа Атамниң өйини
базарға айландурушма! — деди.

17 Буни көргән шагиртлири Зәбурда йезилған бу сөзни есигә елишти:

«Әй Худа! Сениң өйүң үчүн көрсәткән қизғин муһәббитим
худди көйүватқан отниң өзидур».

18 Йәһудий ақсақаллири һәзрити Әйсаға:

— Бундақ қилишқа немә һоқуқуң бар? Сени Худа әвәткән болса,
буни испатлаш үчүн бизгә бир карамәт көрситип бақмамсән, қени?
— дәп соал қойди.

19 Һәзрити Әйса мундақ җавап бәрди:

— Силәргә көрситидиған карамитим шуки, бу ибадәтханини вәйран
қилсаңлар, үч күн ичидә уни яңливаштин ясап чиқимән.

20 Йәһудийлар һәзрити Әйсаниң җававини чүшәнмәй:

— Бу ибадәтханиниң ясилиши үчүн һазирғичә қириқ алтә жил
кәткән турса, Сән уни қандақсигә үч күндила ясап чиқалайсән? — дәп
Уни мәсқирә қилишти. 21 Һалбуки, һәзрити Әйса ейтқан «Ибадәтхана»
Униң Өз тени еди. 22 Шуңа һәзрити Әйса өлүп, үчинчи күни
тирилгәндин кейин, шагиртлири Униң бу сөзини есигә алди вә

---

*13. «Өтүп кетиш» нейти — бу йәһудийларниң Муса пәйғәмбәрниң йетәклиши арқилиқ өзлириниң Мисирдики қуллуқ һаятидин қутулған күнини хатириләш нейти болуп, әйни вақитта йәһудий әрләрниң һәммиси Йерусалимға берип, мәркизий ибадәтханида қурванлиқ қилип, бу нейтни өткүзүши керәк еди.

*14. Мәркизий ибадәтхана — әйни чағда йәһудийларниң нурғун ибадәтханилири болуп, бу йәһудийларниң әң көп жиғилип ибадәт қилидиған җайи еди. Худаниң әмри бойичә пәқәт Йерусалимдики мәркизий ибадәтханидила қурванлиқ қилиш тоғра болатти.

Муқәддәс Язмиларда Қутқазғучиниң тирилиши һәққидә йезилған сөзләр һәм һәзрити Әйса ейтқан сөзләрниң тегигә йетип, ишәнчи техиму күчәйди.

23 «Өтүп кетиш» һейти җәриянида һәзрити Әйсаниң Йерусалимда көрсәткән карамәт вә мөҗүзилирини көргән нурғун кишиләр Униңға ишиништи. 24 Лекин һәзрити Әйса пүткүл инсанларниң қәлбини билгәчкә, уларға ишәнмәтти. 25 Инсан тәбиити һәққидә һеч кимниң Униңға бир нәрсә дәп беришиниңму һаҗити йоқ еди, чүнки У Өзи кишиләрниң көңлидә немә бар екәнлигини биләтти.

Қайтидин туғулуш

3 1-2 Йәһудийларниң Никодим исимлиқ бир кеңәшмә башлиғи бар еди. Пәрисийләрдин болған бу адәм бир кечиси һәзрити Әйсаниң алдиға келип:

— Тәхсир, Сизниң Худа әвәткән бир Устаз екәнлигиңизни билимиз. Чүнки Худа билән биллә болмиған адәм Сиз көрсәткән бу карамәт вә мөҗүзиләрни қәтъий көрситәлмәйду, — деди.

3 Һәзрити Әйса:

— Билип қоюңки, һеч ким қайтидин туғулмиғичә, Худаниң Падишалиғини көрәлмәйду, — деди.

4 Никодим:

— Қерип қалған адәм қандақму қайтидин туғулсун? Анисиниң қосиғиға кирип, қайтидин туғулуши мүмкинму? — дәп сориди.

5 Һәзрити Әйса мундақ җавап бәрди:

— Билип қоюңки, һәм судин, һәм Худаниң Роһидин туғулмиғичә, һеч ким Худаниң Падишалиғиға кирәлмәйду. 6 Ата-анисидин туғулғанлар җисманий һаятлиққила егә болиду, бирақ Худаниң Роһидин туғулғанлар роһий һаятлиққиму егә болиду. 7 Сизгә: «Қайтидин туғулушуңлар керәк» десәм, һәйран болмаң. 8 Шамал халиған йеридә чиқиду, сиз униң авазини аңлайсиз, лекин қәйәрдин келип, қәйәргә кетидиғанлиғини биләлмәйсиз. Шуниңға охшаш, Худаниң Роһиниң кишиләргә қандақ қилип һаятлиқ ата қилидиғанлиғиниму биләлмәйсиз.

9 Никодим һәзрити Әйсадин:

— Бу иш қандақму мүмкин болар? — дәп сориди.

10 Һәзрити Әйса униңға мундақ деди:

— Сиз исраилларниң муһим устази туруп, буниму чүшәнмәмсиз?

[11]Билип қоюңки, биз билидиғинимизни вә көргинимизни ейтсақму, силәр йәнила бизниң гувалиғимизни қобул қилмайватисиләр. [12]Силәргә бу дуния тоғрисидики ишларни ейтсам ишәнмигән йәрдә, асман тоғрисидики ишларни ейтсам қандақму ишинисиләр? [13]Һеч ким асмандики ишларниң қандақ екәнлигини билмәйду, чүнки һеч ким асмандин чүшкән әмәс. Лекин Инсан Оғли буларни билиду, чүнки У асмандин чүшкән. [14]Мистин ясалған илан Муса пәйғәмбәр тәрипидин чөлдә өлүватқанларниң қутулдурулуши үчүн түврүктә егиз көтирилгинидәк, Инсан Оғли болған Мәнму шундақ егиз көтирилишим керәк. [15]Шундақ болғанда, Маңа ишәнгәнләрниң һәммиси мәңгүлүк һаятқа еришәләйду.

[16]Чүнки Худа дуниядики инсанларни шу қәдәр сөйдики, Өзиниң бирдин-бир ялғуз Оғлиға ишәнгән һәр бир киши һалак болмай, мәңгүлүк һаятқа еришиши үчүн, Уни қурван болушқа әвәтип бәрди. [17]Худа Оғлини дуниядики инсанларни соракқа тартишқа әмәс, бәлки уларни қутулдурушқа әвәтти. [18]Униңға ишәнгәнләр соракқа тартилмайду. Ишәнмигәнләр болса, аллибурун соракқа тартилған болиду, чүнки улар Худаниң бирдин-бир ялғуз Оғлиға ишәнмигән еди. [19]Улар дайим яманлиқ қилғачқа, «Һәқиқий Нур» дунияға кәлгән болсиму, улар бу Нурни әмәс, қараңғулуқни яхши көрди. Шуңа улар жазаға тартилиду. [20]Кимду-ким яманлиқ қилса, нурға өч болиду вә қилған-әткәнлирим ашкарә болуп қалмисун, дәп нурдин қачиду. [21]Лекин кимду-ким һәқиқәт бойичә иш қилса, ишлиримни Худаға тайинип қилғанлиғим мәлум болсун, дәп нурға йеқин келиду.

Йәһия пәйғәмбәрниң гувалиғи

[22]Бу иштин кейин һәзрити Әйса шагиртлири билән Йәһудийә өлкисигә барди. Һәзрити Әйса улар билән биллә у йәрдә бир мәзгил туруп, кишиләрни чөмүлдүрди. [23]Шу чағда Салим йезисиниң йенидики Айнон дегән йәрдә Йәһия пәйғәмбәрму кишиләрни чөмүлдүрүвататти, чүнки у йәрниң сүйи мол еди. Кишиләр униң алдиға келишип чөмүлдүрүшни қобул қилишатти. [24]Бу Йәһия пәйғәмбәр техи зинданға чүшмигән вақит еди. [25]Йәһия пәйғәмбәрниң шагиртлири бир йәһудий билән тазилиниш диний қаидиси тоғрисида талишип қалди. [26]Шагиртлар Йәһия пәйғәмбәрниң йениға келип:

— Устаз, өткәндә Иордан дәриясиниң у қетида сиз билән биргә

болған, өзиңиз «Бу Адәм мәндин улуқ», дәп гувалиқ бәргән Киши һазир башқиларни чөмүлдүрүватиду, — деди.

27 Йәһия пәйғәмбәр мундақ җавап бәрди:

— Худа бәрмисә, инсан һеч немигә еришәлмәйду. 28 Мән силәргә: «Мән Қутқазғучи-Мәсиһ әмәс, пәқәт Униң алдида кәлгән йол һазирлиғучи», дегән. Буниңға силәр өзәңларму гувалиқ берәләйсиләр. 29 Қиз чоқум өзи билән той қилидиған жигиткә мәнсүп болиду. Қолдаш болса, жигитниң тәйярлиғини қилип, униң келишини күтиду һәм униң авазини аңлап хурсән болиду. Шуниңға охшаш, мәнму һәзрити Әйсаниң келишидин хошаллинип, қин-қинимға патмай қалдим. 30 Әнди Униң шөһрити өсүши, мениң болса төвәнлиши керәк.

31 У асмандин Кәлгүчи болуп, һәммидин үстүндур. Мән болсам, бу дуниядин кәлгүчи, шуңа қилидиған сөзлиримму бу дуниядики ишлар биләнла чәклиниду. Асмандин Кәлгүчи һәммидин үстүн болуп, 32 У Өзиниң асманда көргән вә аңлиғанлириға гувалиқ бериду. Бирақ Униң гувалиғиға ишинидиғанлар наһайити аз болиду. 33 Һалбуки, уларниң гувалиғиға ишинидиғанлар Худаниң һәқ екәнлигигиму гувалиқ бериду. 34 Худа әвәткән Қутқазғучи Худаниң сөзини сөзләйду, чүнки Худа Өз Роһини Униңға айимастин берип кәлмәктә. 35 Асмандики Атимиз Оғлини сөйиду вә һәммә ишларни Униң қолиға тапшурған. 36 Худа Оғлиға ишәнгән киши мәңгүлүк һаятқа еришкән болиду, лекин Уни рәт қилған киши мәңгүлүк һаяттин мәһрум қалидудә, Худаниң ғәзиви мана шундақлардин мәңгү нери болмайду.

Һәзрити Әйса билән самарийәлик аял

4 Һәзрити Әйса Йәһия пәйғәмбәрдинму көп шагирт қобул қилип, уларни чөмүлдүрүветипту, дегән хәвәр пәрисийләргә йәтти. 2 (Әмәлиятта һәзрити Әйса Өзи әмәс, шагиртлири чөмүлдүрәтти). 3 Уларниң хәвәр тапқинини уққан һәзрити Әйса Йәһудийә өлкисидин чиқип, йәнә Җәлилийәгә кәтти. 4 Йол үстидә Самарийә өлкисидин өтүшкә тоғра кәлди. 5 Буниң билән һәзрити Әйса Самарийәниң Сиһар дегән йезисиға кәлди. Сиһар бурунқи заманда Яқуп өз оғли Йүсүпкә мирас қилған йәргә йеқин болуп, 6 «Яқуп қудуғи» дегән қудуқму шу йәрдә еди. Һәзрити Әйса сәпәрдә чарчиғанлиғи үчүн қудуқниң йениға

келип олтарди. Бу чүш вақти болуп, [7-8]һәзрити Әйсаниң шагиртлири йемәклик сетивелиш үчүн шәһәргә кирип кәткән еди.

Шу чағда самарийәлик бир аял суға кәлди. Һәзрити Әйса униңға:

— Маңа бир аз уссилиқ бәргәйсиз, — деди.

[9]Йәһудийларниң самарийәликләрни капир дәп, һәтта уларниң чинә-қачилириниму ишләтмәйдиғанлиғини билидиған аял:

— Өзиңиз йәһудий туруп, мәндәк самарийәлик аялдин қандақларчә су сорап қалдиңиз? — дәп сориди.

[10]Һәзрити Әйса мундақ җавап бәрди:

— Әгәр сиз Худаниң соғисиниң немилиги вә сиздин уссилиқ сориған Кишиниң Ким екәнлигини билсиңизди, ундақта сиз Униңдин шуни тиләттиңиздә, Уму сизгә һаятлиқ сүйини берәтти.

[11]Аял:

— Тәхсир, қудуқ чоңқур, униң үстигә су тартидиған әсваплар йоқ турса, һаятлиқ сүйини нәдин тапалайсиз? [12]Бу қудуқни әждадимиз Якуп колиған. Униңдин өзи, оғуллири вә мал-варанлириму су ичкән. Һәҗәва, Сиз бу судинму яхши су беримән дәп, Өзиңизни әждадимиз Якуптин улуқ демәкчиму? — дәп сориди.

[13]Һәзрити Әйса мундақ дәп җавап бәрди:

— Бу суни ичкәнләр йәнә уссайду. [14]Амма Мән беридиған суни ичкәнләр мәңгү уссимайдиған болиду. Мән беридиған су ичкән кишиләрниң қәлбидә етилип чиқидиған бир булаққа айлинип, уларға мәңгүлүк һаятлиқ бериду.

[15]— Тәхсир, маңа бу судин бәргәйсиз. Шу су билән тәшналиғимни қандуруп, қудуққа иккинчи кәлмәйдиған болай, — деди аял.

[16]Һәзрити Әйса:

— Берип ериңизни башлап келиң, — деди.

[17]— Ерим йоқ, — дәп җавап бәрди аял.

— Ерим йоқ дәп растни ейттиңиз. [18]Бәш әргә тәккән едиңиз, һазир сиз билән биллә яшаватқан адәм ериңиз әмәс, буни тоғра ейттиңиз, — деди һәзрити Әйса.

[19]— Тәхсир, әнди чүшәндим, Сиз әслидә пәйғәмбәр екәнсиз! [20]Шуңа ейтип бәрсиңиз, әждатлиримиз бу тағда ибадәт қилип кәлгән, лекин силәр йәһудийлар немә үчүн «Ибадәтни Йерусалимда қилиш керәк», дәп чиң турисиләр, — деди аял.

21 Һәзрити Әйса униңға мундақ деди:

— Ханим, сөзлиримгә ишиниң, шундақ бир вақит келидуки, Худаға ибадәт қилиш үчүн, кишиләрниң бу таққа яки Йерусалимға беришиниң һаҗити қалмайду. 22 Силәр самарийәликләр Худаға ибадәт қилған билән Уни билмәйсиләр. Бирақ биз йәһудийлар Кимгә ибадәт қилғинимизни билимиз, чүнки қутқузулуш йәһудийлар арқилиқ дунияға келиду. 23 Лекин шундақ бир вақит келиду, шундақла келип қалдики, кишиләр роһи билән вә Худа ашкарилиған һәқиқәт бойичә Униңға ибадәт қилиду. Асмандики Атимиз Өзигә әйнә шундақ һәқиқий ибадәт қилғучиларни издимәктә. 24 Худа — Роһтур, Униңға ибадәт қилғучилар роһи билән вә Худа ашкарилиған һәқиқәт бойичә Униңға ибадәт қилиши керәк.

25 Аял һәзрити Әйсаға:

— Мәсиһниң, йәни Қутқазғучиниң келидиғанлиғини билимән. У кәлгәндә бизгә һәқиқәтни толуқ чүшәндүрүп бериду, — деди.

26 — Сиз билән сөзлишиватқан Мән, У болимән! — деди һәзрити Әйса.

27 Дәл шу чағда һәзрити Әйсаниң шагиртлири қайтип кәлди. Улар Униң бир самарийәлик аял билән сөзлишиватқанлиғиға аң-таң қелишти, лекин һеч қайсиси һәзрити Әйсадин: «Сиз униңдин немә соримақчисиз?» яки «Сиз немишкә униң билән сөзлишисиз?» дәпму соримиди.

28 Шуниң билән аял козисини ташлап, шәһәргә қайтип берип кишиләргә:

29 — Жүрүңлар, һаятимда қилған ишлиримниң һәммисини маңа ейтип бәргән Адәмни көрүп келиңлар. Қутқазғучи-Мәсиһ шумиду? — деди.

30 Буниң билән кишиләр шәһәрдин чиқип, һәзрити Әйсаниң алдиға келишкә башлиди.

31 Шу вақитниң өзидә шагиртлири һәзрити Әйсаға:

— Устаз, азирақ бир нәрсә йәвалсиңизчу, — дәп өтүнүшти.

32 Лекин һәзрити Әйса:

— Мениң силәр билмәйдиған бир йемәклигим бар, — деди.

33 Шагиртлар бир-биригә:

— Һәҗәва, бири Устазға йемәклик әкелип бәргәнмиду? — дейишти.

34 — Мениң йемәклигим — Мени әвәткән Худаниң ирадисини әмәлгә

ашуруш вә Униң Маңа тапшурған ишини тамамлаштур, — деди һәзрити Әйса.

35 Һәзрити Әйса шәһәрдин келиватқанларни көздә тутуп сөзини давамлаштуруп, шагиртлириға мундақ деди:

— Силәр: «һосул жиғишқа йәнә төрт ай бар», дәйсиләр. Амма силәргә ейтимәнки, бешиңларни көтирип етизларға қараңлар, зираәтләр сарғийип орушқа тәйяр болғандәк, бу кишиләрму ишинишкә тәйяр болди!

36 Худди һосул жиққучи һәққини еливатқандәк, бу кишиләрни Маңа ишинишкә йетәкләватқанларму Худадин тегишлик һәққини еливатиду. Уларниң жиққан һосули болса, мәңгүлүк һаятқа еришкән кишиләрдур. Шундақ қилип, «териқчи» вә «омичи» тәң хошаллиниду. 37 «Бири терийду, йәнә бири жиғиду» дегән тәмсил тоғридур. 38 Мән силәрни өзәңлар әмәс, башқилар әмгәк сиңдүргән бир «һосулни» жиғишқа әвәттим. Шуниң үчүн силәр тәйяр болған бу «һосулни» жиққучисиләр.

39 Сиһар йезисидики нурғун самарийәликләр һелиқи аялниң: «Һаятимда қилған ишлиримниң һәммисини маңа ейтип бәрди!» дегән сөзини аңлап, һәзрити Әйсаға ишәнди. 40 Шуңа улар һәзрити Әйсаниң алдиға келип, Униң өзлири билән биллә турушини илтимас қилишти. Шуниң билән һәзрити Әйса у йәрдә икки күн турди.

41 Униң тәлими арқилиқ техиму көп адәм Униңға ишәнди. 42 Улар аялға:

— Бизниң ишинишимиз әнди пәқәт сизниң сөзлириңиз сәвәвидинла әмәс, бәлки өзимизниң аңлиғанлиғидинму болди. Униң һәқиқәтән дунияниң Қутқазғучиси екәнлигини билдуқ! — дейишти.

Бир әмәлдарниң оғлиниң сақайтилиши

43 Икки күндин кейин һәзрити Әйса Җәлилийә өлкисигә қарап йол алди. 44 У Өзи бурун: «Һеч қандақ пәйғәмбәр өз жутида һөрмәткә сазавәр болмайду», дегән. 45 Җәлилийәгә кәлгинидә, җәлилийәликләр Уни қарши елишти, чүнки уларму «Өтүп кетиш» һейтини Йерусалимда өткүзгән вә һәзрити Әйсаниң у йәрдә яратқан мөҗүзә һәм карамәтлирини көргән еди.

46 Һәзрити Әйса Җәлилийә өлкисидә турған вақтида, Кана йезисиға йәнә барди. (У дәл шу йезидики бир тойда суни шарапқа айландурған еди.) Шу күнләрдә Кәпәрнаһум шәһиридә оғли кесәл болуп ятқан

бир орда әмәлдари бар еди. 47У һәзрити Әйсаниң Йәһудийәдин Җәлилийәгә кәлгәнлигини аңлап, Униң алдиға барди вә:

— Өйүмгә берип, сәкратта ятқан оғлумни сақайтип бәрсиңиз! — дәп өтүнди.

48Шуниң билән һәзрити Әйса униңға:

— Силәр җәлилийәликләр мөҗүзә вә карамәтләрни көрмигичә, Маңа ишәнмәйдиған охшайсиләр, — деди.

49Орда әмәлдари һәзрити Әйсаға:

— Һәзрәтлири, балам өлмәй турғанда барғайсиз! — деди.

50— Өйүңизгә қайтиң, оғлуңиз һаят қалиду, — деди һәзрити Әйса.

Һелиқи адәм һәзрити Әйсаниң ейтқан сөзигә ишинип, өйигә қарап маңди. 51Йолда хизмәткарлири униң алдиға чиқип, оғлиниң һаят һәм саламәт екәнлигини уқтурди.

52Әмәлдар улардин оғлиниң қачандин башлап яхшилинишқа йүзләнгәнлигини сориғинида, улар:

— Түнүгүн чүштин кейин саат бирдә қизитмиси янди, — дейишти.

53Балиниң атиси буниң дәл һәзрити Әйсаниң өзигә: «Оғлуңиз һаят қалиду!» дегән вақит екәнлигини есигә алди. Шуниң билән у вә пүтүн аилисидикиләр һәзрити Әйсаға ишәнди.

54Бу һәзрити Әйсаниң Йәһудийәдин Җәлилийәгә келип көрсәткән иккинчи мөҗүзиси еди.

Көлчәк бойидики паләчниң сақайтилиши

5 Буниңдин узун өтмәй йәһудийларниң бир һейти йетип кәлди. Шуңа һәзрити Әйса Йерусалимға барди. 2Йерусалимдики «Қой дәрвазисиниң» йенида ибраний тилида «Бәйтәста» дәп атилидиған бир көлчәк болуп, униң әтрапида бәш пешайван бар еди. 3Бу пешайванлар астида бир топ қарғу, току вә паләчләр йетишатти. {Улар йетип көлчәкниң сүйиниң чайқилишини күтәтти. 4Чүнки Худаниң бир периштәси туруп-туруп көлчәккә чүшүп, суни чайқайдикән. Суниң чайқилишидин кейин көлчәккә биринчи болуп киргән киши һәр қандақ кесәлдин халас болидикән.} 5У йәрдә оттуз сәккиз жил кесәлниң дәртини тартқан бир бемар бар еди. 6Һәзрити Әйса бу току адәмни көрди вә униң узундин бери шу әһвалда екәнлигини билип, униңдин:

— Сақийип кетишни халамсән? — дәп сориди.

7 Бемар мундақ җавап бәрди:

— Һәзрәтлири, су чайқалғанда мени суға чүширидиған адимим йоқ. Мән чүшәй дегичә, башқилар мениң алдимда чүшүвалиду.

8 Һәзрити Әйса униңға:

— Орнуңдин тур, орун-көрпәңни жиғиштуруп маң, — деди.

9 Һелиқи адәм шу ан сақийип, орун-көрписини жиғиштуруп меңишқа башлиди.

Бу йәһудийларниң дәм елиш күни* еди. 10 Шуңа бәзи йәһудий ақсақаллири сақайған адәмгә:

— Бүгүн дәм елиш күни турса, Тәврат қанунимизда дәм елиш күни иш қилиш мәнъий қилинғанлиғини билип туруп, йәнә орун-көрпәңни көтирип жүрисәнғу! — деди.

11 Лекин бемар уларға мундақ җавап бәрди:

— Мени сақайтқан Киши маңа: «Орун-көрпәңни жиғиштуруп маң», дегән турса!

12 — Саңа: «Орун-көрпәңни жиғиштуруп маң», дегән зади ким екән у? — дәп соришти улар.

13 Бирақ сақайған адәм һәзрити Әйсаниң Ким екәнлигини билмәтти. У йәрдә адәм көп болғанлиқтин, һәзрити Әйса Өзини далдиға елип, астиғина кетип қалди.

14 Бу иштин кейин һәзрити Әйса һелиқи адәмни мәркизий ибадәтханида көрүп:

— Кесилиңдин сақайдиң. Әнди гуна қилма, бешиңға техиму чоң бала-қаза келип қалмисун, — деди.

15 Һелиқи адәм йәһудий ақсақаллириниң қешиға берип, өзини сақайтқан һәзрити Әйса екәнлигини уқтурди. 16 Һәзрити Әйса бу ишларни дәм елиш күни қилғанлиғи үчүн, йәһудий ақсақаллири Униңға зиянкәшлик қилишқа башлиди. 17 Лекин һәзрити Әйса уларға:

— Худа Атам та һазирғичә тохтимастин иш қилип кәлмәктә, Мәнму шундақ қилишим керәк, — деди.

18 Шундақ қилип, йәһудий ақсақаллириниң Уни өлтүрүш нийити техиму күчәйди. Чүнки У дәм елиш күниниң қаидисини бузупла қалмастин, Худаниң Өз Атиси екәнлигини ейтиши билән, Өзини Худаға тәң қилған еди.

*9. *Дәм елиш күни — бу йәһудийларниң ибадәт қилидиған муқәддәс күнини көрситиду. У күни ишләш қәтъий мәнъий қилинған.*

Һәзрити Әйсаниң һоқуқи

[19]Һәзрити Әйса бу шикайәтләргә җавабән йәһудий ақсақаллириға мундақ деди:

— Билип қоюңларки, Оғли Өзлүгидин һеч немә қилалмайду. Пәқәт асмандики Атисиниң немә қиливатқанлиғини көрүп, андин шу ишни қилалайду. Атиси немә қилса, Уму шуни қилиду. [20]Чүнки Атиси Уни сөйиду вә Өзиниң қилидиған барлиқ ишлирини Униңға көрситиду һәм Оғли арқилиқ силәрни һәйран қалдурғидәк техиму зор вә улуқ ишларни аян қилиду. [21]Өлгәнләрни Атиси қандақ тирилдүрүп, уларға һаятлиқ ата қилған болса, Оғлиму шуниңға охшаш Өзи халиған кишиләргә мәңгүлүк һаят ата қилиду. [22]Шундақла Атиси һеч кимни сорақ-ға тартмайду, бәлки Оғли тартиду. Чүнки сорақ-ға тартишниң пүтүн һоқуқини Оғлиға бәргәндур. [23]Буниңдики мәхсәт, инсанларниң Өзини һөрмәтлигинидәк, Оғлиниму һөрмәтлиши үчүндур. Оғлини һөрмәтлимигәнләр Уни Әвәткүчи Атисиниму һөрмәтлимигәнләрдин болиду. [24]Билип қоюңларки, сөзүмни аңлап, Мени Әвәткүчигә ишәнгәнләр мәңгүлүк һаятқа еришкән болиду. Бундақ адәм сорақ-ға тартилмайду, шундақла өлүмдин һаятлиққа өткән болиду.

[25]Билип қоюңларки, роһи өлүкләрниң Худа Оғлиниң авазини аңлайдиған вақит-саати йетип кәлмәктә, шундақла келип қалдики, аңлап ишәнгәнләр һаятлиққа егә болиду. [26]Чүнки Атиси Өзи қандақ һаятлиқ мәнбәси болса, Оғлиниму шундақла һаятлиқ мәнбәси қилди. [27]Йәнә Униңға сорақ қилиш һоқуқиниму бәрди, чүнки У Инсан Оғлидур. [28]Буниңға һәйран болмаңлар, өлгәнләрниң һәммиси Мениң авазимни аңлайдиған вақит келиду [29]вә улар йәрликлиридин чиқишиду. Яхшилиқ қилғанлар тирилип, мәңгүлүк һаятқа еришиду, яманлиқ қилғанлар тирилип сорақ-ға тартилиду. [30]Мән Өзлүгүмдин һеч немә қилалмаймән, пәқәт Атамниң ейтқини бойичә сорақ қилимән. Мениң һөкүмүм адилдур, чүнки Мениң нийитим Мениң ирадәмни әмәс, бәлки Мени Әвәткүчиниң ирадисини әмәлгә ашуруштур.

Худаниң һәзрити Әйсаға бәргән гувалиғи

[31]— Әгәр Өзәм үчүн Өзәм гувалиқ бәрсәм, гувалиғим бекар болиду. [32]Лекин Мән үчүн гувалиқ беридиған башқа Бири бар. Униң Маңа беридиған гувалиғиниң растлиғини билимән. [33]Йәһия пәйғәмбәргә адәм әвәткән әмәсмидиңлар? У һәқиқәткә гувалиқ бәргән. [34]Әмәлиятта Маңа

бир инсанниң гувалиғи керәк әмәс. Силәрни Йәһия пәйғәмбәрниң гувалиғиға ишинип қутқузулсун дәп, буларни ейтиватимән. [35]Йәһия пәйғәмбәр нур чечип турған бир чираққа охшайду. Силәр униң йоруқлуғидин вақитлиқ болсиму һөзүрлинишни халидиңлар. [36]Лекин Йәһия пәйғәмбәрниң Мән үчүн бәргән гувалиғидинму чоң бир гувалиқ бар. У болсиму, Мениң яратқан мөҗүзилирим, йәни Атам Мениң орунлишим үчүн Маңа тапшурған ишлардур. Булар Атамниң Мени әвәткәнлигигә гувалиқ бериду. [37]Мени әвәткән Атам Өзиму Мән үчүн гувачидур. Силәр һеч қачан Униң авазини аңлимидиңлар, қияпитини көрмидиңлар. [38]Униң сөзлири силәрниң қәлбиңлардин орун алмиди, чүнки Мени Униң әвәткинигә ишәнмидиңлар.

[39]Муқәддәс Язмиларни тәтқиқ қилисиләр, чүнки униңдин мәңгүлүк һаятқа егә болушниң йолини тапалаймиз, дәп қарайсиләр. Һәҗәва, бу Язмилар Мени Худа әвәтидиған Қутқазғучи дәп тонуштурған әмәсму? [40]Шундақ туруп, силәр йәнә Мениң йенимға келип, һаятлиққа еришишни халимайсиләр.

[41]Мән инсанларниң махтишини издимәймән, [42]лекин Мән силәрни билимән, қәлбиңларда Худаға болған муһәббитиңлар йоқ. [43]Мән Атамниң нами билән кәлсәм, силәр Мени қобул қилмайсиләр. Һалбуки, башқилар өз нами билән кәлсә, уни қобул қилисиләр. [44]Силәр бир-бириңларниң махтишини қобул қилисиләрю, ялғуз Худаниң махтишиға егә болушқа тиришмайсиләр. Бу һалда Маңа қандақму ишинәләйсиләр?

[45]Бирақ Мени үстимиздин Атамға шикайәт қилиду, дәп ойлимаңлар. Үстүңлардин шикайәт қилидиған Мән әмәс, бәлки силәр үмүт бағлиған Муса пәйғәмбәрдур. [46]Әгәр силәр расттин Муса пәйғәмбәргә ишәнгән болсаңлар, Маңиму ишәнгән болаттиңлар, чүнки Мукәддәс Язмиларда Муса пәйғәмбәр Мән тоғрилиқ язған. [47]Лекин униң Муқәддәс Язмиларда язған сөзлиригә ишәнмисаңлар, Мениң сөзлиримгә қандақму ишинисиләр?

Бәш миң адәмниң тойдурулуши

6 Бир мәзгилдин кейин һәзрити Әйса Җәлилийә көлиниң (Тиберийә көли дәпму атилидиған көл) у қетиға өтти. [2]Зор бир топ халайиқ Униң кәйнидин әгишип маңди, чүнки улар Униң кесәлләрни сақайтқан мөҗүзилирини көргән еди. [3]Һәзрити Әйса таққа чиқип, у йәрдә

шагиртлири билән биллә олтарди. [4]Бу йәһудийларниң «Өтүп кетиш» һейтиға аз қалған вақит еди. [5]Һәзрити Әйса бешини көтирип, зор бир топ халайиқниң Өзиниң алдиға келиватқанлиғини көрүп, Филиптин:

— Шунчә көп адәмни тойдурғидәк нанни нәдин тапимиз? — дәп сориди. [6]Һәзрити Әйса бу сөзни уни синаш үчүн ейтқан еди, әмәлиятта қандақ қилишни Өзи биләтти.

[7]Филип җавабән:

— Һәммисиниң бир бурдидин нан йейиши үчүн йерим жиллиқ киримму йәтмәйду! — деди.

[8]Шагиртлардин йәнә бири, Симун Петрусниң иниси Әндәр һәзрити Әйсаға:

[9]— Бу йәрдә бир кичик бала болуп, униңда бәш арпа нан билән икки белиқ бар, лекин бунчивала адәм үчүн бу немигә йәтсун? — деди.

[10]— Көпчиликни олтарғузуңлар, — деди һәзрити Әйса.

У йәр кәң кәткән чимәнзарлиқ еди. Халайиқниң һәммиси олтарди. У йәрдики әрләрниң санила бәш миңчә бар еди. [11]Һәзрити Әйса нанларни қолиға елип, Худаға шүкүр ейтқандин кейин, олтарғанларға бөлүп бәрди. Белиқларниму шундақ қилди. Көпчилик халиғанчә йеди. [12]Һәммиси йәп тойғанда, һәзрити Әйса шагиртлириға:

— Ешип қалғинини жиғиңлар, һеч нәрсә зайә болмисун, — деди.

[13]Шуниң билән улар көпчиликниң бәш арпа нандин йәп ешип қалғинини он икки севәткә толтуруп жиғивалди.

[14]Халайиқ һәзрити Әйсаниң көрсәткән бу мөҗүзисини көрүп: «Дунияға келишини Муса пәйғәмбәр алдин-ала ейтқан Пәйғәмбәр һәқиқәтән мошу екән!» дейишти. [15]Һәзрити Әйса уларниң Өзини исраилларниң падишаси болушқа мәҗбурлайдиғанлиғини билип, улардин айрилип, қайтидин таққа тәнһа чиқип кәтти.

Һәзрити Әйсаниң су үстидә меңиши

[16]Кәчқурун һәзрити Әйсаниң шагиртлири көл бойиға келишти. [17]Гәрчә қараңғу чүшүп кәткән болсиму, һәзрити Әйса техичә уларниң йениға кәлмигән еди. Шуниң билән улар бир кемигә олтирип, көлниң у қетидики Кәпәрнаһум шәһиригә қарап йол елишти. [18]Қаттиқ боран чиқип, көлдә долқун көтириливататти. [19]Шагиртлар палақ уруп төрт-бәш чақирим йәргичә барғандин кейин, һәзрити Әйсаниң көл үстидә

меңип кемигә йеқинлишиватқанлиғини көрүп қорқушуп кәтти. [20]Лекин һәзрити Әйса уларға:

— Қорқмаңлар, бу Мән! — деди.

[21]Буниң билән улар һәзрити Әйсани кемигә чиқишқа чақирди. У кемигә чиққандин кейинла, улар бармақчи болған йеригә берип қалди.

Һәзрити Әйса — роһий озуқтур

[22]Иккинчи күни көлниң у қетида қалған халайиқ түнүгүнки күндә у йәрдә пәқәт бирла кеминиң барлиғини, һәзрити Әйсаниң Өз шагиртлири билән биллә у кемигә олтармиғанлиғини, шагиртлириниң ялғуз кәткәнлигини есигә алди. [23]Бир нәччә кемә Тиберийә шәһиридин һәзрити Әйса дуа қилип, халайиққа нан тарқитип бәргән йәргә йеқин келип тохтиди. [24]Һәзрити Әйсаниң вә шагиртлириниң у йәрдә әмәслигини билгән халайиқ у кемиләргә олтирип, Кәпәрнаһум шәһиригә һәзрити Әйсани издигили маңди.

[25]Халайиқ Уни көлниң у қетида тапқандин кейин:

— Устаз, бу йәргә қачан кәлдиңиз? — дәп сорашти.

[26]Һәзрити Әйса мундақ җавап бәрди:

— Билип қоюңларки, силәр Мени мөҗүзилиримни көрүп чүшәнгәнлигиңлар үчүн әмәс, бәлки нанлардин халиғанчә йәп тойғанлиғиңлар үчүн издидиңлар. [27]Бирақ силәр бузулидиған озуқлуқ үчүн әмәс, бузулмайдиған, мәңгүлүк һаят беридиған озуқлуқ үчүн җан етип ишләңлар! Буни силәргә Инсан Оғли — Өзәм беримән, чүнки Мениң бундақ қилишимни Худа Атам тәстиқлиған.

[28]Улар:

— Қандақ қилғанда, Худаниң хизмитидә болалаймиз? — дәп сорашти.

[29]— Худаниң хизмити — Худаниң Әвәткинигә ишиништур, — дәп җавап бәрди һәзрити Әйса.

[30]Улар йәнә:

— Сиз қандақ мөҗүзә яритиш билән бизни Өзиңизгә ишәндүрисиз? Бизгә немә қилип бәрмәкчисиз? [31]Әҗдатлиримиз чөлдә жүргәндә, «манна» дәп аталған нан йегән. Бу һәқтә Зәбурда: «У уларға асмандин чүширилгән нан тәғдим қилди», дейилгән. Сиз бизгә немә тәғдим қилмақчисиз? — дейишти.

[32]Бирақ һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Билип қоюңларки, әҗдатлириңларға асмандин чүшкән нанни

Муса пәйғәмбәр әмәс, бәлки Худа Атам бәргән. Мана һазирму силәргә асмандин чүшкән һәқиқий нанни Худа Атам бериватиду. 33Бу нан асмандин чүшкәндур вә пүтүн дунияға һаятлиқ бәргүчидур.

34— Тәхсир, һемишәм бизгә бундақ нан берип турғайсиз! — дейишти улар.

35Һәзрити Әйса мундақ деди:

— Һаятлиқ беридиған нан Өзәмдурмән! Мениң йенимға кәлгәнләр һәргиз ач қалмайду. Маңа ишәнгәнләр һеч қачан уссимайду. 36Лекин силәргә ейтқинимдәк, силәр Мени көргән болсаңларму, Маңа ишәнмәйватисиләр.

37Худа Атам Маңа тапшурғанларниң һәммиси Мениң йенимға келиду. Мениң йенимға кәлгәнләрни һәргиз ташлавәтмәймән. 38Чүнки Мән Өз ирадәмни әмәс, Мени Әвәткүчиниң ирадисини әмәлгә ашуруш үчүн асмандин чүштүм. 39Мени Әвәткүчиниң ирадиси болса, Униң Маңа тапшурғанлиридин бириниму йоқатмаслиғим, шундақла қиямәт күни уларниң һәммисини тирилдүрүп, мәңгүлүк һаятқа ериштүрүшүмдин ибарәт. 40Чүнки Мениң Атамниң ирадиси Оғлини, йәни Мени тонуған вә Маңа ишәнгәнләрниң һәммисини мәңгүлүк һаятқа ериштүрүштур. Мән уларни қиямәт күни тирилдүрүп, мәңгүлүк һаятқа ериштүримән.

41Һәзрити Әйса: «Асмандин чүшкән нан Өзәмдурмән!» дегәнлиги үчүн, йәһудийлар Униңға нарази болуп, ғудуңшишқа башлиди. 42«Бу Йүсүпниң оғли Әйса әмәсму? Атисиниму, анисиниму тонуйдиған турсақ, йәнә қандақларчә: Асмандин чүштүм, дәләлисун?» дейишәтти улар.

43— Маңа ғудуңшимаңлар, — деди һәзрити Әйса, — 44Мени әвәткән Худа Атам Өзи кишиләрниң қәлбигә салмиса, улар Мениң йенимға келәлмәйду. Мениң йенимға кәлгән кишиләрни қиямәт күни тирилдүримән. 45Пәйғәмбәрләрниң Язмилирида мундақ йезилған: «Уларниң һәммисигә Худа тәрипидин тәлим берилиду». Шуңа Атамниң тәлимини аңлиған вә Униңдин үгәнгән кишиләр Мениң йенимға келиду. 46Бу Атамни бир киши көргән дегәнлик әмәс. Атамни пәқәт Униң йенидин Кәлгүчи Мәнла көргән.

47Билип қоюңларки, Маңа ишәнгәнләр мәңгүлүк һаятқа аллиқачан еришкән болиду. 48Һаятлиқ беридиған «нан» Өзәмдурмән. 49Гәрчә әждатлириңлар чөлләрдә манна йегән болсиму, йәнила өлди. 50Лекин

асмандин чүшкән шундақ бир «нан» барки, уни йегәнләр өлмәйду. [51]Асмандин чүшкән «һаятлиқ беридиған нан» Өзәмдурмән. Кимдукким бу «нандин» йесә, мәңгү яшайду. Бу «нан» Мениң тенимдур. Мән дуниядики инсанлар һәқиқий һаятқа егә болсун, дәп уни атимақчи.

[52]Бу сөз билән улар хапа болушуп:

— Бу адәм бизниң йейишимизгә Өз тенини қандақ берәләйду? — дейишип талаш-тартиш қилишқа башлиди.

[53]Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Билип қоюңларки, Инсан Оғлиниң тенини йемигичә вә қенини ичмигичә силәрдә мәңгүлүк һаят болмайду. [54]Тенимни йегән вә қенимни ичкән киши мәңгүлүк һаятқа еришкән болиду. Мән у кишини қиямәт күни тирилдүримән. [55]Чүнки теним һәқиқий йемәклик, қеним болса һәқиқий ичимликтур. [56]Тенимни йегән вә қенимни ичкән киши Мәндә яшайду, Мәнму униңда яшаймән.

[57]Һаятлиқниң мәнбәси болған Атам Мени әвәтти. Мән Униң бар болғанлиғидин яшаймән. Шуниңға охшаш, Мениң тенимни йегән кишиму Мениң бар болғанлиғимдин яшайду. [58]Мана бу асмандин чүшкән «нандур». Әждатлириңлар «манна» дәп аталған нанни йегән болсиму өлди, бирақ бу нанни йегәнләр болса, мәңгү яшайду!

[59]Һәзрити Әйса бу сөзләрни Кәпәрнаһум шәһиридики ибадәтханида тәлим бәргинидә ейтқан еди.

[60]Нурғун шагиртлар буни аңлиғанда:

— Бу тәлимни һәзим қилиш бәк тәс екән, буни ким қобул қилалисун? — дейишти.

[61]Шагиртлириниң ғудуңшиғинини билгән һәзрити Әйса:

— Сөзлирим чишиңларға тегиватамду? [62]Мабада Инсан Оғлиниң әсли кәлгән җайи — асманға көтириливатқанлиғини көрсәңлар, немә дәйсиләр? [63]Инсанға һаятлиқ Бәргүчи — Худаниң Роһидур. Бу иш инсанниң қолидин кәлмәйду. Силәргә ейтқан сөзлирим Худаниң Роһидин кәлгән болуп, у һаятлиқ тәғдим қилиду. [64]Лекин араңларда ишәнмигәнләрму бар, — деди. (Чүнки һәзрити Әйса ишәнмигәнләрни вә Өзигә сатқунлуқ қилмақчи болған кишиниң ким екәнлигини бурундин биләтти.)

[65]— Мән силәргә дедимғу, Атам Маңа йеқинлаштурғанлардин башқа һеч ким Мениң йенимға келәлмәйду! — деди һәзрити Әйса йәнә қошумчә қилип.

66 Буниң билән әгәшкүчилиридин хелә көпи чекинип чиқип,
Униңға әгәшмәйдиған болди. 67 Һәзрити Әйса он икки шагиртидин:
— Силәрчу, силәрму Мәндин кәтмәкчиму? — дәп сориди.
68 Симун Петрус мундақ җавап қайтурди:
— Әй Рәббим, мәңгү һаятлиқ беридиған сөзләр пәқәт Сиздила
турса! Биз кимниң йениға кетәттуқ? 69 Ишинимиз вә билимизки, Сиз
Худа әвәткән Муқәддәссиз!
70 Һәзрити Әйса җавабән:
— Мән силәр он иккиңларни таллидим, бирақ араңларда бири
шәйтанниң илкидидур, — деди.
71 Һәзрити Әйса Симунниң оғли Йәһуда Ишқарийотни демәкчи еди,
чүнки Йәһуда он икки шагиртниң бири болуп турсиму, кейин һәзрити
Әйсаға сатқунлуқ қилатти.

Һәзрити Әйсаниң инилириниң Униңға қарши туруши

7 Шуниңдин кейин һәзрити Әйса Җәлилийә өлкисидә кезип жүрди.
Йәһудий ақсақаллири Уни өлтүрүшни мәхсәт қилғанлиғи үчүн,
У Йәһудийә өлкисидә турушни халиматти. 2 Бу чағда йәһудийларниң
«Кәпә тикиш» һейтиға аз қалған еди, 3 шуңа һәзрити Әйсаниң инилири
Униңға:
— Һейттин бурун Йәһудийәгә бериң, әгәшкүчилириңизму карамәт-
лириңизни көрсун! 4 Чүнки өзини тонутмақчи болған киши йошурун
иш қилмайду. Бу ишларни қиливатқан екәнсиз, Өзиңизни инсанларға
көрситиң, — дейишти. 5 (Сәвәви инилириму Униңға ишәнмигән еди.)
6 Һәзрити Әйса уларға:
— Мениң вақит-саатим техи кәлмиди, лекин силәргә қачанла болса
пурсәт бар. 7 Бу дуниядики кишиләр силәрни һәргиз өч көрмәйду,
лекин Мени өч көриду. Чүнки Мән уларниң қилмишлири яман, дәп
гувалиқ бериватимән. 8 Силәр һейтқа баривериңлар, Мән һазирчә
бармаймән, чүнки Мениң вақит-саатим техи йетип кәлмиди, — деди.
9 Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилип, Җәлилийәдә қалди.

«Кәпә тикиш» һейтида

10 Һәзрити Әйсаниң инилири Йерусалимға һейт үчүн кәткәндин
кейин, һәзрити Әйса Өзиму у йәргә барди. Амма ашкарә әмәс,

йошурун барди. [11]Һейт-айәм күнлиридә йәһудий ақсақаллири Уни издәп, халайиқтин: «Әйсани көрдүңларму?» — дәп сорашти.

[12]Кишиләр арисида Униңға мунасивәтлик көп гәп-сөзләр еқип жүрди. Бәзиләр Уни: «Яхши адәм!» десә, йәнә бәзиләр: «Яқ, дәл әксичә хәлиқни аздуруватиду!» дейишти. [13]Бирақ һеч ким Униң яхшилиғи тоғрилиқ ашкарә сөзлимәтти, чүнки йәһудий ақсақаллиридин қорқатти.

[14]Һейтниң йерими өткәндә, һәзрити Әйса мәркизий ибадәтхана һойлилириға кирип, хәлиққә тәлим беришқа башлиди. [15]Йәһудий ақсақаллири:

— Бу Адәм һеч қандақ тәлим алмиған туруп, униң қандақму мунчә көп билими болсун? — дәп аң-таң қелишти.

[16]Һәзрити Әйса уларға:

— Бу тәлимләр Мениң әмәс, бәлки Мени Әвәткүчи Худаниңкидур. [17]Худаға чин дилидин бойсунушни халайдиған киши бу тәлимләрниң Худадин кәлгәнлигини яки Өзлүгүмдин ейтиватқанлиғимни биләләйду. [18]Өз алдиға сөзлигән киши өз шан-шәривини издәйду, лекин өзини әвәткүчиниң шан-шәривини издәйдиған киши һәқ сөзләйду. Ундақ кишидә һәқсизлик йоқтур. [19]Муса пәйғәмбәр силәргә Тәврат қанунини өзи йәткүзгән, шундақку?! Лекин һеч қайсиңлар бу қанунға әмәл қилмидиңлар! Ейтиңларчу, немишкә Мени өлтүрмәкчи болисиләр? — деди.

[20]Көпчилик:

— Сизгә җин тегипту! Сизни өлтүрмәкчи болған ким екән? — дейишти.

[21]— Мән дәм елиш күнидә бир мөҗүзә яритип қойсам, һәммиңлар аң-таң қелиштиңлар, — деди һәзрити Әйса, [22]— бирақ силәрму Муса пәйғәмбәрниң бала туғулуп, сәккизинчи күни хәтнисини қилиш керәк дегән буйруғини ада қилимиз дәп, дәм елиш күни болсиму, балиларниң хәтнисини қиливерисиләр. Әмәлиятта хәтнә қилиш Муса пәйғәмбәрдин әмәс, әждадиңлар Ибраһимдин қалған. [23]Тәврат қануни бузулмисун дейилип туруп, дәм елиш күни хәтнә қилинидую, бундақ күндә бир адәмни сақайтсам, немә үчүн Маңа аччиқлинисиләр? [24]Тәкшүрмәй туруп һөкүм қилмаңлар, һөкүмүңлар адил болсун!

Һәзрити Әйса Қутқазғучиму?

[25]Йерусалимлиқларниң бәзилири:

— Ақсақаллар өлтүрмәкчи болған Адәм бу әмәсмиди? [26]Ашкарә

сөзләватсиму, Униңға қарши һеч нәрсә демәйватқинини! Ақсақаллар Униң Қутқазғучи-Мәсиһ екәнлигигә һәқиқәтән көзлири йәттиму? [27]Һалбуки, Мәсиһ кәлгәндә, Униң қәйәрдин кәлгәнлигини һеч ким биләлмәйдиғу. Бирақ бу Адәмниң болса қәйәрдин кәлгәнлигини еник билимиз, — дейишти.

[28]У чағда мәркизий ибадәтханиниң бир һойлисида тәлим бериватқан һәзрити Әйса жуқури аваз билән мундақ деди:

— Силәр Мени тонуймиз һәм Мениң қәйәрдин кәлгәнлигимниму билимиз, дәп қарайсиләр, шундақму?! Бирақ Мән Өзлүгүмдин әмәс, Мән вәкиллик қилғучиниң әвәтиши билән кәлдим. У һәқтур, бирақ силәр Уни тонумайсиләр. [29]Мән Уни тонуймән. Чүнки Мән Униң йенидин кәлдим, Мени У әвәтти.

[30]Шуниң билән бәзиләр һәзрити Әйсани тутмақчи болушти, лекин Униңға қол салидиған адәм чиқмиди, чүнки Униң вақит-саати техи йетип кәлмигән еди. [31]Халайиқ арисидики нурғун кишиләрму Униңға ишәнди. Улар: «Мәсиһ қандақму Униңдин көп мөҗүзә яритар?!» — дейишти.

Һәзрити Әйсани тутуш үчүн қаравулларниң әвәтилиши

[32]Пәрисийләр хәлиқ ичидә һәзрити Әйса һәққидики ейтилип жүргән гәп-сөзләрни аңлап, алий роһанийлар билән мәслиһәтлишип, һәзрити Әйсани тутуш үчүн ибадәтхана қаравуллирини әвәтти. [33]Һәзрити Әйса:

— Йәнә бир аз вақит силәр билән биллә болимән, кейин Мени Әвәткүчиниң йениға кетимән. [34]Мени издәйсиләр, лекин тапалмайсиләр. Мән баридиған йәргә баралмайсиләр, — деди.

[35]Буниң билән йәһудий ақсақаллири бир-бириgә:

— У биз тапалмиғидәк қәйәрләргә кетәр? Чәт әлдә туруватқан йәһудий мусапирларниң йениға берип, грекларға тәлим берәмдиғанду? [36]«Мени издәйсиләр, лекин тапалмайсиләр. Мән баридиған йәргә баралмайсиләр», дегини немисиду? — дейишти.

Һаятлиқ сүйи

[37]Һейтниң ахирқи һәм әң тәнтәнилик күни һәзрити Әйса орнидин туруп, жуқури аваз билән мундақ җакалиди:

— Кимду-ким уссиса, Мениң йенимға келип ичсун!* [38]Чүнки Муқәддәс Язмиларда Маңа ишәнгәнләр һәққидә: «Уларниң көңлидин һаятлиқ сүйиниң дәриялири еқип чиқиду!» дәп йезилған.

[39]У бу сөзни Өзигә ишәнгәнләргә ата қилинидиған Худаниң Муқәддәс Роһиға қарита ейтқан еди. Худаниң Роһи техи һеч кимгә чүшмигән еди, чүнки һәзрити Әйса техи Атисиниң асмандики шан-шәривигә кирмигән еди.

Хәлиқниң бөлүнүп кетиши

[40]Хәлиқ ичидә бәзи кишиләр бу сөзләрни аңлап:

— Муса пәйғәмбәр алдин-ала ейтқан Пәйғәмбәр һәқиқәтән У екән! — дейишти.

[41]Бәзиләр: «Бу Қутқазғучи-Мәсиһ!» — дейишәтти. Йәнә бәзиләр болса: «Ундақ әмәсту! Мәсиһ Җәлилийәдин кәлмәттиғу? [42]Муқәддәс Язмиларда Мәсиһниң падиша Давутниң әвладидин һәм падиша Давутниң жути Бәйтләһәм йезисидин келиши һәққидә дейилмигәнмиди?» дейишти.

[43]Буниң билән халайиқ һәзрити Әйсаниң сәвәвидин иккигә бөлүнүп кәтти. [44]Бәзилири Уни тутушни ойлиған болсиму, һеч ким Униңға қол салмиди.

Йәһудий ақсақаллириниң ишәнмәслиги

[45]Ибадәтхана қаравуллири ибадәтханидин қайтип кәлгәндә, алий роһанийлар билән пәрисийләр:

— Немә үчүн Уни тутуп кәлмидиңлар? — дәп сорашти.

[46]Ибадәтхана қаравуллири:

— Һеч ким һеч қачан бу Адәмдәк сөзлигән әмәс! — дәп җавап беришти.

[47]Пәрисийләр:

— Силәрму аздурулмиғансиләр? [48]Ақсақаллардин яки пәрисийлардин Униңға ишәнгәнләр барму немә? [49]Униңға ишәнгән гуруһниң Муқәддәс Язмилардин хәвири йоқ, шуңа у хәқни Худа уриду! — дейишти.

**37. Һәзрити Әйса бу сөзләрни һейтниң ахирқи күни, йәни дәл Худаниң исраил хәлқи чөлдики вақтида Муса пәйғәмбәр арқилиқ уларни су билән тәминлигән мөҗүзисиниң әслитилидиған күни дегән.*

50 Уларниң арисидин бири, йәни бурун бир ахшими һәзрити Әйсаниң алдиға кәлгән Никодим уларға:

51 — Тәврат қанунимизда бир адәмниң өз иқрарини аңлимай вә қилмишлирини билмәй туруп, униң үстидин һөкүм чиқиришқа болмайду, дәп йезилған, — деди.

52 — Һәҗәва, сәнму җәлилийәликму немә? — дейишти ақсақаллар, — Муқәддәс Язмиларни оқусаң, Җәлилийәдин пәйғәмбәр чиқмайдиғанлиғини биләләйсән!

{53 Буниң билән көпчилик өйлиригә қайтишти.

Нека садиқлиғини бузған аял

8 Һәзрити Әйса Зәйтун теғиға чиқип кәтти. 2 Әтиси сәһәрдә У йәнә мәркизий ибадәтхана һойлилириға кәлди. Пүтүн җамаәт Униң йениға келивалған еди. У олтирип, уларға тәлим беришқа башлиди.

3 Шу чағда бәзи Тәврат устазлири билән пәрисийләр нека садиқлиғини бузуп тутулуп қалған бир аялни Униң алдиға елип келишти. Улар аялни оттуриға чиқирип, 4 һәзрити Әйсадин:

— Устаз, бу аял нека садиқлиғини бузуш үстидә тутувелинди. 5 Муса пәйғәмбәр Тәврат қанунида нека садиқлиғини бузған аялларни чалма-кесәк қилип өлтүрүшни буйруған. Сизчә қандақ қилиш керәк? — дәп сорашти.

6 Уларниң бундақ дейиштики ғәризи, һәзрити Әйсани алдам халтиға чүширип, Уни гунакар дәп әйипләшкә банә издәш еди. Бирақ һәзрити Әйса иңишип, қоли билән йәргә бир немиләрни язғили турди. 7 Улар шу соални соравәрди, шуңа һәзрити Әйса руслинип, уларға:

— Араңлардики гунасиз киши бу аялға биринчи ташни атсун! — деди.

8 Андин йәнә иңишип, йәргә йезишни давамлаштурди. 9 Улар бу сөзләрни аңлап, алди билән чоңлири, андин кейин башқилири бириниң кәйнидин бири у йәрдин чиқип кетишти. Ахирида һәзрити Әйса алдида өрә турған һелиқи аял билән ялғуз қалди. 10 Һәзрити Әйса руслинип туруп, униңға:

— Ханим, сизниң үстиңиздин шикайәт қилғанлар қени? Сизни сораққа тартидиған адәм чиқмидиму? — дәп сориди.

11 — Чиқмиди, һәзрәтлири, — деди аял.

Һәзрити Әйса:

— Мәнму сизни сорақ қилмаймән. Қайтиң, буниңдин кейин гуна қилмаң, — деди.}

Һәзрити Әйса дунияниң нури

12 Һәзрити Әйса йәнә көпчиликкә мундақ деди:

— Дунияниң нури Өзәмдурмән. Маңа әгәшкәнләр қараңғулуқта қалмайду, әксичә һаятлиқ нуриға еришиду.

13 Пәрисийләр:

— Сән Өзәңгә Өзәң гувалиқ бериватисән. Шуңа Сениң гәплириңгә ишәнгили болмайду, — дейишти.

14 Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Мән Өзәмгә гувалиқ берип сөзлисәмму, сөзлирим һәқтур, чүнки Мән Өзәмниң қәйәрдин кәлгәнлигимни вә қәйәргә кетидиғанлиғимни билимән, лекин силәр буни билмәйсиләр. 15 Силәр инсанларниң өлчими бойичә һөкүм қилисиләр, бирақ Мән һеч кимгә һөкүм қилмаймән. 16 Һөкүм қилип қалсамму, һөкүмүм тоғра болатти, чүнки һөкүм қилғанда Мән ялғуз әмәс, бәлки Мени әвәткүчи Атам Мән билән биллидур. 17 Силәр риайә қилидиған Тәврат қанунида: «Икки гувачиниң сөзи охшаш чиқса, уларниң сөзлири тоғра», дәп йезилған. 18 Мән Өзәм үчүн Өзәм гувалиқ беримән, Мени әвәткән Атамму Мән үчүн гувачидур.

19 — Атаң қәйәрдә? — дәп сорашти улар.

— Силәр йә Мени тонумайсиләр, йә Атамни. Мени тонуған болсаңлар, Атамниму тонаттиңлар, — дәп җавап бәрди һәзрити Әйса.

20 Һәзрити Әйса бу тәлимләрни мәркизий ибадәтханидики сәдиқә топлинидиған йәрдә ейтқан еди. Бирақ һеч ким Уни тутмиди, чүнки Униң вақит-саати техи йетип кәлмигән еди.

Һәзрити Әйсаниң ишәнмигәнләрни агаһландуруши

21 Һәзрити Әйса уларға йәнә:

— Мән бу йәрдин кетимән, силәр Мени издәйсиләр, бирақ тапалмайсиләр. Шундақла гуналириңлар кәчүрүм қилинмайла өлисиләр. Мән кетидиған йәргә силәр баралмайсиләр, — деди.

22 Буниң билән йәһудий ақсақаллири:

— У: «Мән кетидиған йәргә силәр баралмайсиләр», дәйду. Бу Өзәмни өлтүрүвалимән дегәнлигимиду? — дейишти.

23 Һәзрити Әйса уларға:

— Силәр бу йәрлик болуп, бу дунияға тәвә. Мән болсам асмандин кәлгән болуп, бу дунияға тәвә әмәс. 24 Шуниң үчүн силәргә: «Гуналириңлар кәчүрүм қилинмай өлисиләр», дедим. Чүнки силәр Мениң «Мәңгү Бар Болғучи»* екәнлигимгә ишәнмисәңлар, гуналириңлар кәчүрүм қилинмай өлисиләр, — деди.

25 — Сән зади Ким? — дәп сорашти улар.

— Баштин тартип силәргә немә дегән болсам, Мән шу. 26 Әсли Мениң силәрни сораққа тартидиған нурғун сөзлирим бар еди. Шундақ болсиму, Мени Әвәткүчидин аңлиғанлиримнила инсанларға уқтуруватимән, чүнки У һәқтур, — деди һәзрити Әйса.

27 Улар һәзрити Әйсаниң өзлиригә ейтқанлириниң Атиси Худа тоғрилиқ екәнлигини чүшинәлмиди. 28 Шуңа һәзрити Әйса мундақ деди:

— Силәр Инсан Оғлини чапрас яғачқа* миқлап тиклигәндин кейин, Униң «Мәңгү Бар Болғучи» екәнлигини билисиләр. Шундақла һеч ишни Өзлүгүмдин қилмиғанлиғимни вә пәқәт Атамниң үгәткинини сөзлигәнлигимниму билисиләр. 29 Мени Әвәткүчи Мән билән биллидур, У Мени һәргиз ялғуз қоймиди, чүнки Мән һемишәм Уни хуш қилидиған ишларни қилимән.

30 Һәзрити Әйса бу сөзләрни қиливатқан чағниң өзидә нурғун кишиләр Униңға ишәнди.

Һәқиқий әркинликкә ериштурғучи

31 Һәзрити Әйса Өзигә ишәнгән йәһудийларға:

— Әгәр Мениң тәлимим бойичә иш көрсәңлар, Мениң һәқиқий шагиртлирим болисиләр. 32 Һәқиқәтни билисиләр вә һәқиқәт силәрни әркинликкә ериштүриду, — деди.

33 — Биз Ибраһимниң әвлатлиримиз, — дәп җавап беришти улар, — һеч кимгә һеч қачан қул болмидуқ. Сизниң: «Һәқиқәт силәрни әркинликкә ериштүриду», дегиниңизниң мәнаси зади немә?

**24. «Мәңгү Бар Болғучи» — бу Худаниң Муса пәйғәмбәргә ашкарилиған нами болуп (Чиқиш 3:14), һәзрити Әйсаму бу намни Өзигә қолланған.*

**28. Чапрас яғач — римлиқларниң бирәр җинайәт қилған адәмни миқлап өлтүрүш үчүн қоллинидиған қошуш бәлгүсидә уланған икки яғачтин ибарәт болған җазалаш түвргү.*

34 — Билип қоюңларки, гуна қилған киши гунаниң қулидур, — деди
һәзрити Әйса уларға, 35 — қул аилиниң мәңгүлүк әзаси болалмайду.
Оғул болса, шу аилиниң мәңгүлүк әзасидур. 36 Шуниң үчүн Худа Оғли
силәрни әркин қилса, һәқиқий әркин болисиләр. 37 Силәрниң Ибраһим-
ниң әвлади екәнлигиңларни билимән, бирақ Мени өлтүрмәкчи
болуватисиләр, чүнки Мениң тәлимим силәрниң қәлбиңларда орун
алмиди. 38 Мән Атамниң йенида көргәнлиримни силәргә ейтиватимән.
Силәр өз атаңлардин аңлиғанлириңларни қиливатисиләр!

39 — Бизниң атимиз әҗдадимиз Ибраһим, — дәп җавап қайтурушти
улар.

— Ибраһимниң пәрзәнтлири болсаңлар, Ибраһимниң яхши әмәл-
лирини қилған болаттиңлар. 40 Бирақ һазир әксичә Мени, йәни
Худадин аңлиған һәқиқәтни силәргә йәткүзгән Кишини өлтүрмәкчи
болуватисиләр. Әҗдадиңлар Ибраһим һәргиз ундақ ишни қилмиған.
41 Силәр өз атаңларниң қилғинини қиливатисиләр! — деди һәзрити
Әйса.

— Биз һарамдин болмидуқ. Бизниң пәқәт бирла Атимиз бар, У
болса Худадур! — дейишти улар.

42 — Атаңлар Худа болған болса, Мени сөйгән болаттиңлар, — деди
һәзрити Әйса, — чүнки Мән Худаниң йенидин кәлдим, шуниң үчүн
бу йәрдимән. Өзлүгүмдин кәлгән әмәсмән, бәлки У тәрипидин әвәтил-
гәнмән. 43 Сөзлиримни немишкә чүшәнмәйсиләр? Ениқки, Мениң
тәлимим қулиғиңларға яқмайватиду. 44 Атаңлар шәйтан болғачқа,
силәрму униң һәвәслири бойичә иш қилисиләр. У әзәлдин қатил һәм
һәқиқәттә турмайду, чүнки униңда һәқиқәт йоқтур. Ялған сөзләш
униң тәбиий хусусийити, чүнки у ялғанчи вә ялғанчилиқниң атиси-
дур. 45 Мән болсам һәқиқәтни сөзләймән, шуңа Маңа ишәнмәйсиләр.
46 Қайсиңлар Мениң гунайим бар екәнлигини испатлап берәләйсиләр,
қени? Һәқиқәтни сөзлисәм немә үчүн Маңа ишәнмәйсиләр? 47 Худа-
ниң пәрзәнтлири Худаниң сөзлирини аңлайду, силәр Худаниң пәрзәнт-
лири болмиғанлиғиңлар үчүн, Униң сөзлирини аңлимайсиләр.

48 Йәһудий ақсақаллири һәзрити Әйсаға җавабән:

— Һәҗәва, бизниң Сени: «Самарийәлик* һәм җин чаплашқан
адәмсән», дегән сөзимиз тоғра әмәсму? — дейишти.

48. Самарийәликләр — йәһудийлар көзгә илмайдиған бир хәлиқ болуп, уларниң көз қаришичә самарийәликләр Худаниң сөзини бурмилиған вә җин тәккәнләрдур.

49 — Маңа җин чаплашқини йоқ, — деди һәзрити Әйса, — Мән
Атамни һөрмәт қилимән, лекин силәр Маңа һөрмәтсизлик қили-
ватисиләр. 50 Мениң Өзәмни улуқлиғим йоқ, лекин Мениң улуқ бо-
лушумни халайдиған Бири бар. Униң һөкүми адилдур. 51 Билип
қоюңларки, Мениң тәлимим бойичә яшиған киши мәңгү өлмәйду.
52 Улар һәзрити Әйсаға:
— Саңа җин чаплашқанлиғини әнди еник билдуқ, — дейишти — һәтта
әждадимиз Ибраһим вә башқа пәйғәмбәрләрму өлгән турса, сән
қандақчә: «Тәлимим бойичә яшайдиған киши мәңгү өлмәйду!»
дәләләйсән? 53 Һәҗәва, Сән аләмдин өткән атимиз Ибраһимдин вә
вапат болған башқа пәйғәмбәрләрдинму үстүн турамсән? Сән Өзәңни
зади қандақ адәм дәп һесаплайсән?
54 Һәзрити Әйса мундақ җавап бәрди:
— Әгәр Мән Өзәмни Өзәм улуқлисам, Мениң улуқлуғум бекар
болатти. Бирақ Мени Улуқлиғучи — силәр «Худайимиз» дәп атайди-
ған Атамниң Өзидур. 55 Силәр Уни тонуп йетәлмидиңлар, лекин Мән Уни
тонуймән. Уни тонумаймән десәм, силәрдәк ялғанчи болған болимән,
бирақ Мән Уни тонуймән вә Униң сөзи бойичә иш көримән. 56 Атаңлар
Ибраһим Мениң келишимгә интизар болған һәм кәлгәнлигимни
алдин-ала көрүп, интайин хошал болған.
57 — Сән техи әллик яшқа кирмигән туруп, әждадимиз Ибраһим-
ниму көрдүңму? — дейишти улар.
58 Һәзрити Әйса уларға:
— Билип қоюңларки, Мән Ибраһим туғулмастинла бар едим! —
деди.
59 Буниң билән улар йәрдин таш елип, һәзрити Әйсани чалма-кесәк
қилмақчи болушти, лекин У Өзини далдиға елип, мәркизий ибадәт-
ханидин чиқип кәтти.

Һәзрити Әйсаниң туғма қарғуни сақайтиши

9 Һәзрити Әйса йолда кетиветип, туғма қарғу бир адәмни көрди.
2 Шагиртлири һәзрити Әйсадин:
— Устаз, бу адәмниң туғма қарғу болуши кимниң гуна қилғанли-
ғидин болған? Өзиниңму яки ата-анисиниңму? — дәп соришти.
3 Һәзрити Әйса мундақ җавап бәрди:
— Өзи яки ата-анисиниң гуна қилғанлиғидин әмәс, бәлки Худаниң

Өз қудритини униң һаятида аян қилмақчи болғанлиғидиндур. [4]Күнниң йоруқ вақтида Мени Әвәткүчиниң бизгә тапшурған вәзиписини ада қилишимиз керәк. Кәч кирип қараңғу чүшүп кәтсә, һеч ким иш қилалмайду. [5]Дунияда болған мәзгилимдә дунияниң нури Өзәмдурмән.

[6]Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилғандин кейин, йәргә түкүрүп, түкүрүк билән лай қилип, лайни һелиқи адәмниң көзлиригә сүркәп қойди [7]вә униңға: «Силоһа көлчигигә берип, көзлириңни жуй», деди. («Силоһа» ибранийчә сөз болуп, «әвәтилгүчи» дегән мәнани бериду.)

Һелиқи адәм һәзрити Әйсаниң дегини бойичә қилди вә көзлири ечилған һалда қайтти. [8]Хошнилири вә тиләмчилик қилғинида уни көргәнләр:

— Бу олтирип тиләмчилик қилидиған һелиқи адәм әмәсму? — дейишти.

[9]Бәзиләр: «Һә-ә, шу» — десә, йәнә бәзиләр: «Яқ, у әмәс, амма униңға охшайдикән», дейишти.

Бирақ у өзи:

— Мән дәл шу киши болимән! — деди.

[10]— Ундақта, көзлириң қандақ ечилди? — дәп соришти улар.

[11]У мундақ җавап бәрди:

— Әйса дегән бир Киши түкүрүгидин лай қилип, көзлиримгә сүркәп қоюп, маңа: «Силоһа көлчигигә берип, көзлириңни жуй», дегән еди. Мән у йәргә берип жуйсам, көзлирим ечилип кәтти.

[12]— У һазир қәйәрдә? — дәп соришти улар.

— Билмәймән, — деди у.

Пәрисийләрниң вақиәни сүрүштүрүши

[13]Халайиқ илгири қарғу болған бу адәмни пәрисийләрниң йениға елип беришти. [14]Һәзрити Әйса лай қилип, бу адәмниң көзлирини сақайтқан күн — дәл дәм елиш күни еди. [15]Пәрисийләр бу адәмдин көзлириниң қандақ ечилғанлиғини сориди, у: «У көзлиримгә лай сүркәп қойди, андин көзүмни жуйдум. Һазир мана көрәләйдиған болдум!» деди.

[16]Шуниң билән пәрисийләрдин бәзилири:

— У Адәм Худаниң йенидин кәлгән әмәс, чүнки У дәм елиш күни иш қилмаслиқ әмригә хилаплиқ қилди, — дейишти.

Йәнә бәзилири:

— Гунакар болса, қандақларчә бундақ мөҗүзиләрни яриталайду? — дейишти.

Буниң билән уларниң арисида бөлүнүш пәйда болди. [17]Улар қарғу адәмдин йәнә:

— Көзлириңни ачқан бу адәм сениңчә қандақ адәмду? — дәп сорашти.

— У бир пәйғәмбәр, — деди һелиқи адәм.

[18]Йәһудий ақсақаллири көзлири ечилған адәмниң ата-анисини тепип кәлмигичә, бурун униң қарғу екәнлигигә вә һазир көзлириниң ечилғанлиғиға ишәнмәтти. Шуңа улар униң ата-анисини чақиртип, [19]улардин:

— Туғма қарғу дегән оғлуңлар мошуму? Һазир қандақларчә көрәләйдиған болуп қалди? — дәп сорашти.

[20]— Униң бизниң оғлумиз екәнлиги вә туғулушидинла қарғу екәнлиги раст, [21]лекин һазир қандақларчә көрәләйдиған болуп қалғанлиғини, көзлирини ким ачқанлиғини билмәймиз. Уни өзәңлар сораңлар, у чоң адәм турса, өз ишини өзи сөзләп бәрсун, — дәп җавап бәрди униң ата-аниси.

[22]Улар йәһудий ақсақаллиридин қорққанлиғи үчүн шундақ дейишти, чүнки йәһудий ақсақаллири һәзрити Әйсани Қутқазғучи-Мәсиһ, дәп етирап қилғанларни ибадәтхана җамаитидин қоғлап чиқиришни қарар қилған еди. [23]Шуниң үчүн һелиқи адәмниң ата-аниси: «У чоң адәм турса, өзидин сораңлар», дегән еди.

[24]Пәрисийләр илгири қарғу болған у адәмни йәнә чақирип:

— Худа алдида қәсәм қил! Биз бу Адәмниң гунакар екәнлигини билимиз, — дейишти.

[25]У мундақ җавап бәрди:

— Униң гунакар яки гунакар әмәслигини билмәймән. Мән пәқәт бирла нәрсини билимән, у болсиму қарғу едим, һазир көрәләйдиған болдум.

[26]Бу чағда улар:

— У саңа немә чарә қилди? Көзлириңни қандақ ачти? — дәп сорашти.

[27]У җавабән:

— Силәргә ейтсам, қулақ салмидиңлар. Йәнә қандақларчә аңлимақчи болуп қалдиңлар? Силәрму Униң шагиртлири болмақчиму немә?! — деди.

28 Буниң билән улар уни һақарәтләп:

— Сән У әбләхниң шагирти! Биз болсақ Муса пәйғәмбәрниң шагиртлири. 29 Худаниң Муса пәйғәмбәргә сөзлигәнлигини билимиз. Бу әбләхниң болса, әң қисқиси, қәйәрдин кәлгәнлигиниму билмәймиз, — дейишти.

30 Һелиқи адәм уларға мундақ җавап қайтурди:

— Әҗайип ишқу бу! У көзлиримни ачти. Шундақтиму силәр Униң қәйәрдин кәлгәнлигини билмидиңлар. 31 Биз билимизки, Худа гунакарларниң тилигини аңлимайду, бәлки Өзигә ибадәт қилған вә ирадисини ишқа ашурғанларниңкини аңлайду. 32 Дуния яритилғандин бери бирәр кишиниң туғма қарғуниң көзини ачқанлиғини аңлап баққан әмәсмиз. 33 Бу Адәм Худа тәрипидин әвәтилмигән болса, һеч немә қилалмиған болатти.

34 Улар уни:

— Сән гуна ичидә туғулған туруп, әнди бизгә тәлим бәрмәкчимусән? — дейишип, ибадәтханидин қоғлап чиқиришти.

Роһий қарғулуқ

35 Һәзрити Әйса уларниң һелиқи адәмни ибадәтханидин қоғлап чиқарғанлиғини аңлап, уни издәп тепип:

— Сән Инсан Оғлиға ишинәмсән? — дәп сориди.

36 — Һәзрәтлири, У Ким? Ейтип бәргәйсиз, Униңға ишинәй, — деди һелиқи адәм.

37 — Уни көрүп турупсән, һазир сән билән сөзлишиватқан дәл шуниң Өзи, — деди һәзрити Әйса униңға.

38 Һелиқи адәм:

— Әй Рәббим, Саңа ишәндим! — дәп һәзрити Әйсаға сәҗдә қилди.

39 — Дуниядики адәмләр үстидин һөкүм чиқарғили кәлдим, корларни көридиған қилиш, көримән дәйдиғанларға уларниң кор екәнлигини көрситиш үчүн кәлдим, — деди һәзрити Әйса.

40 Униң йенидики бәзи пәрисийләр бу сөзләрни аңлап:

— Бу бизниму кор дәп қариғанлиқ әмәсту? — дәп сорашти.

41 — Кор болған болсаңлар, гунакар болмиған болаттиңлар, — деди һәзрити Әйса, — лекин һазир «көрүватимиз» дегәнлигиңлар үчүн гунакарсиләр.

Һәзрити Әйса — «Яхши Қойчидур»

10 Һәзрити Әйса мундақ бир тәмсилни ейтип бәрди:
— Билип қоюңларки, қой қорасиға ишиктин кирмәй, темиға ямишип киргән киши оғри вә қарақчидур. [2]Ишиктин киридиған киши болса, шу қойларниң қойчисидур. [3]Күзәтчи ишикни қойчиға ечип бериду. Қойлар қойчиниң авазини тонуйду, уму өз қойлириниң исимлирини чақирип, уларни сиртқа елип чиқиду. [4]Қойчи қойлириниң һәммисини сиртқа чиқирип болуп, өзи уларниң алдида маңиду, қойларму униң кәйнидин әгишип меңишиду, чүнки униң авазини тонуйду. [5]Ят бириниң кәйнидин маңмайду, әксичә униңдин қачиду, чүнки ятларниң авазини тонумайду.

[6]Әтрапидикиләр һәзрити Әйсаниң бу тәмсилни сөзләш арқилиқ өзлиригә немә демәкчи болғанлиғини чүшәнмиди. [7]Шуңа һәзрити Әйса чүшәндүрүп, мундақ деди:

— Билип қоюңларки, қойлар киридиған ишик Өзәмдурмән. [8]Мәндин илгири кәлгәнләрниң һәммиси оғри вә қарақчидур,* лекин қойлар уларға бой бәрмиди. [9]Ишик Өзәмдурмән, Мән арқилиқ киргини қутқузулиду һәм кирип-чиқип жүрүп, яп-йешил от-чөпләрни тепип йәләләйду. [10]Оғри болса, оғрилаш, өлтүрүш вә бузуш үчүнла келиду. Мән болсам адәмләр һаятлиққа еришсун вә у һаятлиқ мол болсун, дәп кәлдим.

[11]Яхши Қойчи Өзәмдурмән. Яхши қойчиниң қойлири үчүн жени пидадур. [12]Ялланған қойчи ундақ қилмайду. У қойларниң ғожайини һәм қойчиси болмиғанлиғи үчүн, бөриниң кәлгәнлигини көрсә, қойларни ташлап қачиду. Шуниң билән бөрә қойларни тутувелип, тери-перәң қиливетиду. [13]Ялланған қойчи немишкә қачиду? Чүнки у қойларниң егиси әмәс, шуңлашқа уларға көңүл бөлмәйду.

[14-15]Яхши қойчи Өзәмдурмән. Атам Мени вә Мән Атамни — Биз бир-биримизни тонуйдиғинимиздәк, Мән Өз қойлиримни тонуймән, уларму Мени тонуйду. Қойлирим үчүн женим пида. [16]Бу қорадин болмиған башқа қойлиримму бар, уларниму чақиришим керәк, уларму авазимни аңлайду. Һәммә қойлар бир пада болушуп, бир қойчиға әгишиду.

[17]Атам Мени сөйиду. Чүнки Мән Өзәмни қурван қилғандин кейин

*8. *Бу йәрдә көздә тутулғини пәрисийләр вә йәһудий ақсақаллири болуп, Тәвраттә тилға елинған пәйғәмбәрләр көздә тутулмиған.*

тирилишим үчүн, җенимни пида қилишни халаймән. [18]Җенимни һеч ким алалмайду, Мән уни Өз ихтиярим билән пида қилимән. Мән уни беришкә вә қайтурувелишқа һоқуқлуқ. Атам Маңа шундақ қилишни буйруған.

[19]Бу сөзләр түпәйлидин йәһудийлар арисида йәнә бөлүнүш чиқти. [20]Бир мунчә кишиләр:

— Униңға җин тегипту, сараң болуп қапту, немә үчүн Униң сөзигә қулақ салғидәкмиз? — дейишәтти.

[21]Йәнә бәзиләр болса:

— Җин тәккән адәмниң сөзлири бундақ болмайду. Җин тәккән адәм қандақму қарғуларниң көзлирини ачалисун?! — дейишти.

Һәзрити Әйсаниң рәт қилиниши

[22]Қиш пәсли болуп, Йерусалимда мәркизий ибадәтханиниң қайта ечилғанлиғини хатириләйдиған мәйрәм өткүзүлүвататти. [23]Һәзрити Әйса ибадәтханидики «Сулайман падишаниң пешайвини» дегән йәрдә айлинип жүрәтти. [24]Хәқләр Униң әтрапиға олишивелип:

— Бизни йәнә қачанғичә гуманда қалдурисән? Әгәр Қутқазғучи-Мәсиһ болсаң, бизгә очуғини ейт, — дейишти.

[25]Һәзрити Әйса мундақ җавап бәрди:

— Мән силәргә ейтқан, лекин силәр Маңа ишәнмидиңлар. Атамниң нами билән қилған ишлирим Мениң Ким екәнлигимгә гувалиқ бериду. [26]Бирақ силәр ишәнмидиңлар, чүнки Мениң қойлиримдин әмәссиләр. [27]Мениң қойлирим гепимни аңлайду. Мән уларни тонуймән. Улар Маңа әгишиду. [28]Уларға мәңгүлүк һаят ата қилимән. Улар әсла һалак болмайду вә уларни һеч ким қолумдин тартивалалмайду. [29]Уларни Маңа тәғдим қилған Атам һәммидин үстүндур. Уларни Атамниң қолидин тартивелишқа һеч кимниң күчи йәтмәйду. [30]Атам иккимиз әслидә бирмиз.

[31]Буниң билән йәһудийлар йәнә Уни чалма-кесәк қилиш үчүн йәрдин таш елишти.

[32]— Атам Маңа буйруған нурғун яхши ишларни алдиңларда көрсәттим. Бу ишларниң қайсиси үчүн Мени чалма-кесәк қилмақчисиләр? — деди һәзрити Әйса уларға.

[33]— Сени яхши ишлириң үчүн әмәс, күпүрлүк қилғанлиғиң үчүн

чалма-кесәк қилимиз. Чүнки Сән адәм туруп, Өзәңни Худа қилип көрсәттиң! — дәп җавап қайтурушти халайиқ.

34 Һәзрити Әйса мундақ деди:

— Муқәддәс Язмиларда Худаниң бурунқи замандики йәһудий йетәкчиләргә: «Силәр илаһлар» дегини йезилған әмәсму? 35 Муқәддәс Язмиларда ейтилғини мәңгү өзгәрмәйдудә! Худа Өзиниң сөзлирини йәткүзгәнләрни: «илаһлар» дәп атиғанғу! 36 Әнди Маңа кәлсәк, Атам Мени таллап паний дунияға әвәтти. Шундақ туруп, немә үчүн «Худа Оғлимән» десәм, Мени «күпүрлүк қилдиң» дәйсиләр? 37 Әгәр Атам буйруған ишларни қилмисам, Маңа ишәнмәңлар. 38 Лекин қилсам, сөзлиримгә ишәнмигән һаләттиму, қилғанлиримни көрүп, уларниң һәқлиғиға ишиниңлар. Буниң билән Атамниң Мәндә екәнлигини, Мениңму Атамда екәнлигимни һәқ дәп билип йетисиләр.

39 Буниң билән улар йәнә Уни тутмақчи болди, бирақ һәзрити Әйса Өзини улардин қачуруп қутулди. 40 Андин Иордан дәриясиниң у қетиға, йәни бурун Йәһия пәйғәмбәр адәмләрни чөмүлдүргән йәргә кетип, у йәрдә турди.

41 Нурғун кишиләр Униң йениға кәлди. Улар:

— Йәһия пәйғәмбәр һеч бир мөҗүзә көрсәтмигән, лекин бу Адәм тоғрисида ейтқанлириниң һәммиси тоғра чиқти! — дейишти. 42 Шундақ қилип, нурғунлиған кишиләр бу йәрдә һәзрити Әйсаға ишәнди.

Лазарниң өлүми

11 1-2 Лазар исимлиқ бир адәм кесәл болуп қалған еди. У һәдилири Мәрийәм вә Марта билән Йәһудийә өлкисидики Бәйтания йезисида туратти. Мәрийәм болса, һәзрити Әйсаниң путлириға хуш пурақлиқ яғ сүркәп, чачлири билән уларни сүртүп қурутқан аял еди.

3 Лазарниң һәдилири һәзрити Әйсаға: «Әй Рәббимиз, Сиз яхши көридиған достуңиз кесәл болуп қалди», — дәп хәвәр бериштi.

4 Һәзрити Әйса буни аңлап:

— Бу кесәллик Лазарниң өлүми билән аяқлашмайду. Әксичә бу арқилиқ Худа Оғлиниң улуқлуғи аян болуп, халайиқ Худаға мәдһийә ейтиду, — деди.

5 Һәзрити Әйса Марта, Мәрийәм вә Лазарни бәк яхши көрәтти.

6 Гәрчә У Лазарниң кесәл екәнлигини аңлиған болсиму, Өзи туруватқан
йәрдә йәнә икки күн турди. 7 Андин кейин шагиртлириға:
— Йәһудийәгә қайта барайли, — деди.
8 Шагиртлири Униңға:
— Устаз, йеқиндила у йәрдики хәқләр Сизни чалма-кесәк қилмақчи
болған турса, йәнә у йәргә қайта барамсиз? — дейишти.
9 Һәзрити Әйса мундақ деди:
— Күндүз он икки саат әмәсму? Күндүзи йол маңған жиқилмас,
чүнки у бу дунияниң йоруғини көриду. 10 Лекин кечиси йол маңған
жиқилар, чүнки униңда йоруқлуқ йоқтур.
11 Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилғандин кейин:
— Достумиз Лазар ухлап қалди, Мән уни ойғатқили баримән, — дәп
қошуп қойди.
12 Шагиртлар:
— Ухлиған болса яхши болуп қалиду, әй Рәббимиз, — деди.
13 Һәзрити Әйса Лазарниң өлүмини демәкчи еди, лекин улар
адәттики уйқини дәватиду, дәп ойлашти. 14 Шуниң билән һәзрити
Әйса уларға очуғини ейтип:
— Лазар аләмдин өтти демәкчимән. 15 Силәрни дәп, униң қешида
болмиғанлиғимға хошалмән, чүнки бу силәрниң ишәнчиңларниң
күчәйтилиши үчүн йәнә бир пурсәт яритип бәрди. Әнди у бар йәргә
барайли, — деди.
16 «Қош гезәк» дәп атилидиған Томас башқа шагиртларға:
— Бизму Униң билән биллә барайли һәм Униң билән биллә өләйли,
— деди.

Һәзрити Әйсаниң Лазарни тирилдүрүши

17 Һәзрити Әйса шагиртлири билән Бәйтанияға барғанда, Лазарниң
йәрликкә қоюлғиниға төрт күн болғанлиғидин хәвәр тапти. 18 Бәйта-
ния Йерусалимдин үч чақирим жирақлиқта еди. 19 Нурғун йәһудийлар
Марта билән Мәрийәмниң инисиниң өлүмигә тәсәлла бериш үчүн
уларниң йениға кәлгән еди. 20 Марта һәзрити Әйсаниң келиватқанли-
ғидин хәвәр тепип, Униң алдиға чиқти. Мәрийәм болса өйдә қалди.
21 — Әй Рәббим, — деди Марта һәзрити Әйсаға, — бу йәрдә болған
болсиңиз, иним өлмәс еди. 22 Һелиму, Худадин немә тилисиңиз, Униң
Сизгә шуни беридиғанлиғини билимән.

23 — Иниңиз тирилиду, — деди һәзрити Әйса.
24 Марта:
— Қиямәт күни униң җәзмән тирилидиғанлиғини билимән, — деди.
25 — Инсанларни өлүмдин тирилдүргүчи вә һаятлиқ бәргүчи Өзәмдурмән, — деди һәзрити Әйса униңға, — Маңа ишәнгән киши өлсиму, йәнә һаят болиду. 26 Маңа ишинип, мәңгүлүк һаятқа еришкәнләр әсла өлмәйду, буниңға ишинәмсиз?
27 — Ишинимән, Рәббим, — деди Марта, — Сизниң инсанлар арисиға келишкә тайинланған Қутқазғучи-Мәсиһ, Худа Оғли екәнлигиңизгә ишинимән.
28 Марта буни дәп болғандин кейин, қайтип сиңлиси Мәрийәмни астағина чақирип:
— Устазимиз келип болди. Сени чақириватиду, — деди.
29 Мәрийәм буни аңлап, дәрһал орнидин туруп, һәзрити Әйса билән көрүшкили маңди.
30 У пәйттә һәзрити Әйса техи йезиға кирмигән болуп, Марта алдиға чиққан йәрдә еди. 31 Өйдә Мәрийәмгә тәсәлла бериватқан халайиқ Мәрийәмниң бирдинла орнидин туруп, сиртқа чиқип кәткәнлигини көрүшти вә уни қәбирстанлиққа жиға-зар қилғили маңди, дәп ойлап, униң кәйнидин меңишти.
32 Бирақ Мәрийәм һәзрити Әйса бар йәргә барди вә Уни көрүп, айиғиға жиқилип:
— Әй Рәббим, бу йәрдә болған болсиңиз иним өлмәс еди! — деди.
33 Мәрийәмниң вә униң билән биллә кәлгән халайиқниң жиға-зар қилишқинини көргән һәзрити Әйса ғәзәплинип,* көңли қаттиқ азаплинишқа башлиди вә:
34 — Уни қәйәргә қойдуңлар? — дәп сориди.
— Әй Рәббимиз, келип көрүң, — дейишти улар.
35 Һәзрити Әйса көз йеши қилди. 36 Хәқләр:
— Қараңлар, У Лазарни немә дегән яхши көргән! — дейишти.
37 Уларниң ичидә бәзилири:

*33. Бу йәрдә һәзрити Әйса Өзи яхши көридиғаң кишиләргә шәйтанниң гуна вә өлүм елип кәлгәнлигидин униңға ғәзәпләнгән болуши яки әтрапидикиларниң тутқан һазалиридин уларниң Худаниң адәмләрни өлүмдин тирилдүрәләйдиғанлиғиға ишәнмигәнлигигә ғәзәпләнгән болуши мүмкин.

— Қарғуниң көзини ачқан Киши Лазарниң һаятини өлүмдин сақлап қалалматтиму? — дейишти.

38 Һәзрити Әйса ичидә йәнә ғәзәплинип, йәрликниң алдиға барди. Йәрлик кириш ағзи чоң таш билән тосалған өңкүр еди. 39 Һәзрити Әйса:

— Ташни еливетиңлар! — деди.

Өлгән адәмниң һәдиси Марта:

— Әй Рәббим, аләмдин өткинигә төрт күн болди, һазир җәсиди пурап кәткәнду, — деди.

40 Һәзрити Әйса униңға:

— Мән саңа: «Ишәнсәң, Худаниң улуқлуғини көрисән», дегән едимғу, — деди.

41 Буниң билән халайиқ ташни еливәтти, һәзрити Әйса көзлирини асманға тикип, мундақ дуа қилди:

— Әй Атам, тилигимни аңлайдиғиниң үчүн Саңа шүкүр ейтимән. 42 Тиләклиримни һемишәм аңлайдиғанлиғиңни билимән. Шундақ болсиму әтрапимдики халайиқ Сениң Мени әвәткәнлигиңгә ишәнсун, дәп буни ейтиватимән.

43 Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилғандин кейин жуқури авазда:

— Лазар, ташқириға чиқ! — дәп чақирди.

44 Лазар қол-путлири кепинләнгән, иңиги теңилған һалда ташқириға чиқти. Һәзрити Әйса уларға:

— Кепинликни салдуруп, уни өз мәйлигә қоюветиңлар! — деди.

Һәзрити Әйсани өлтүрүш сүйиқәсти

45 Мәрийәмниң йениға пәтиләп кәлгән вә һәзрити Әйса көрсәткән бу мөҗүзини көргән нурғун хәқләр һәзрити Әйсаға ишәнди. 46 Лекин уларниң ичидә бәзилири пәрисийләрниң йениға берип, һәзрити Әйсаниң қилған ишлирини мәлум қилишти. 47 Шуңа пәрисийләр вә алий роһанийлар йәһудийларниң алий кеңәшмисини жиғип:

— Қандақ қилғулуқ? Бу Адәмниң яратқан нурғун мөҗүзилиригә қарап беқиңлар. 48 Уни бундақ қоюп бәрсәк, һәммә адәм Униңға ишинип кетиду. Шундақ болғанда Рим һөкүмити ибадәтханимизни, һәтта миллитимизни вәйран қиливетиду! — дейишти.

49 Уларниң ичидә бири, йәни шу жили баш роһаний болған Қаяпа:

— Силәр һеч немини билмәйдикәнсиләр! 50 Пүтүн хәлиқниң һалак

болушиниң орниға, бирла адәмниң улар үчүн өлүшиниң яхши екәнлигини чүшәнмәйдикәнсиләр, — деди.

51-52 Бу сөзни у өзлүгидин ейтмиған еди. У шу жили баш роһаний болғачқа, һәзрити Әйсаниң йәһудий хәлқи үчүн, шундақла пәқәт у хәлиқ үчүнла әмәс, бәлки Худаниң һәр янға чечилип кәткән пәрзәнтлириниң һәммисини бир қилип уюштуруш үчүн өлидиғанлиғини алдин-ала ейтқан еди.

53 Шундақ қилип, улар шу күндин етиварән һәзрити Әйсани өлтүрүветиш үчүн сүйиқәстлик қилишқа башлиди. 54 Шуңа һәзрити Әйса әнди йәһудийлар арисида ашкарә жүрмәй, у йәрдин кетип, чөлгә йеқин райондики Әфраим шәһиригә келип, шагиртлири билән биллә у йәрдә турди.

55 Йәһудийларниң «Өтүп кетиш» һейтиға аз қалған еди. Нурғун кишиләр тазилиниш диний қаидисини ада қилиш үчүн, һейттин бир қанчә күн илгири йезилардин Йерусалимға келишти. 56 Улар һәзрити Әйсани издәтти. Улар мәркизий ибадәтханиға жиғилғинида, бир-биригә:

— Сениңчә қандақ болар, һәзрити Әйса һейтқа кәлмәмдикин? — дейишәтти.

57 Алий роһанийлар билән пәрисийләр һәзрити Әйсани тутуш үчүн Униң қәйәрдилигини билидиғанларниң өзлиригә мәлум қилишини буйруған еди.

Гунакар аялниң һәзрити Әйсани әтирлиши

12 «Өтүп кетиш» һейтидин алтә күн илгири һәзрити Әйса Өзи өлүмдин тирилдүргән Лазар турған җай — Бәйтанияға кәлди. 2 У йәрдә Униңға зияпәт берилди, Марта у йәрдә меһманларни күтүвататти. Лазар һәзрити Әйса билән һәмдәстихан болғанлардин бири еди. 3 Мәрийәм сап сумбулдин ясалған интайин қиммәт баһалиқ әтирдин бир қадақ әкелип, һәзрити Әйсаниң путлириға қуйди вә чачлири билән әтирни Униң путлириға сүрди. Өй әтирниң хуш пуриғи билән толди. 4 Лекин һәзрити Әйсаниң шагиртлиридин бири, йәни кейин Униңға сатқунлуқ қилидиған Йәһуда Ишқарийот:

5 — Бу әтирниң қиммити бир адәмниң жиллиқ киримгә тәң келидикән! Немишкә бу әтир сетилип, пули кәмбәғәлләргә берилмиди? — деди.

6 Бу сөзни у кәмбәғәлләргә көңүл бөлидиғанлиғи үчүн әмәс, оғри
болғанлиғи үчүн дегән еди. У шагиртларниң ортақ пулини башқу-
ратти вә оғрилап хәшләтти.
7 — Аялниң ихтияриға қоюп бәр, — деди һәзрити Әйса, — у бу
арқилиқ Мениң дәпнә қилинидиған күнүмгә тәйярлиқ қиливатиду.
8 Кәмбәғәлләр һәр дайим араңларда, лекин Мән һәр дайим араңларда
болмаймән.

Алий роһанийларниң Лазарни өлтүрүш сүйиқәсти

9 Зор бир түркүм йәһудийлар һәзрити Әйсаниң Бәйтанияда екән-
лигини аңлиди вә ялғуз һәзрити Әйсани әмәс, У өлүмдин тирилдүргән
Лазарниму көрүш үчүн у йәргә кәлди. 10 Алий роһанийлар болса,
Лазарниму өлтүрүшни қәстлиди. 11 Чүнки униң сәвәвидин нурғун
йәһудийлар улардин үз өрүп, һәзрити Әйсаға ишинивататти.

Шәрәп билән Йерусалимға кириш

12 Әтиси «Өтүп кетиш» һейтини өткүзүшкә кәлгән зор бир түркүм
халайиқ һәзрити Әйсаниң Йерусалимға келиватқанлиғини аңлиди.
13 Улар қоллириға хорма шахлирини тутушқан һалда Уни қарши
алғили чиқишти вә «Худаға шүкүр! Пәрвәрдигарниң намида Кәлгүчигә
мубарәк болсун! Исраилларниң Падишасиға мубарәк болсун!» — дәп
вақирашти.
14 Һәзрити Әйса бир тәхәй тепип минди. Бу ишни Зәкәрия пәйғәм-
бәр хелә бурун алдин-ала ейтип, мундақ язған еди:

15 «Әй Йерусалим хәлқи, әнди қорқмаңлар! Мана
Падишариңлар тәхәй минип келиватиду».

16 Униң шагиртлири у чағда буни чүшәнмигән еди, лекин һәзрити
Әйса өлүмдин тирилиш вә асманға чиқиш билән улуқланғандин
кейин, Зәкәрия пәйғәмбәр язған бу сөзләрни һәм бу иш дәл пәйғәм-
бәр алдин-ала ейтқандәк болуп чиққанлиғини тонуп йәтти.
17 Һәзрити Әйсаниң Лазарни йәрлигидин чақирип тирилдүргәнлигини
көргән кишиләр бу мөҗүзә тоғрисида башқиларға тохтимастин хәвәр
қилди. 18 Халайиқ һәзрити Әйсаниң яратқан бу мөҗүзисини аңлиғачқа,
Уни қарши алғили чиқишти. 19 Пәрисийләр болса, бир-бирigә:

— Қараңлар, бизниң қилғинимиз бекар кәтти! Мана әнди пүтүн дуния Униңға әгишип кәтмәктә! — дейишти.

Грекларниң һәзрити Әйса билән көрүшүшни тәләп қилиши

[20]«Өтүп кетиш» һейтида Йерусалимға ибадәт қилғили кәлгәнләр ичидә йәһудий диниға киргән бәзи грекларму бар еди. [21]Булар Җәлилийәниң Бәйтсайда йезисидин болған Филипниң йениға келип:

— Җанаплири, биз һәзрити Әйса билән көрүшмәкчидуқ, — дәп тәләп қилишти.

[22]Филип берип буни Әндәргә мәлум қилди. Андин улар иккиси һәзрити Әйсаға хәвәр қилди.

[23]Һәзрити Әйса мундақ деди:

— Инсан Оғлиниң шан-шәрәпкә егә болидиған вақит-саати йеқинлишип қалди. [24]Билип қоюңларки, буғдай дени топиға ташлинип өлмигичә, йәнила бир тал дан пети туриду. Өлсә, бих чиқирип, көп һосул бериду. [25]Һаятини айиғанлар униңдин мәһрум болиду, лекин бу дунияда һаятини айимиғанлар уни мәңгү сақлалайду. [26]Кимду-ким Маңа хизмәт қилишни халиса, Маңа әгәшсун. Мән қәйәрдә болсам, Мениң чакирим шу йәрдә болиду. Маңа хизмәт қилғучиларни асмандики Атам һөрмәтләйду.

Һәзрити Әйсаниң Өз өлүми тоғрисида ейтқанлири

[27]— Һазир көңлүм қаттиқ азаплиниватиду. Буниңға немә дейишим керәк? «Ата, Мени келидиған азап-оқубәтлик вақит-сааттин қутқуз!» дәймү? Яқ! Мән шу вақит-саатни бешимдин өткүзүш үчүн кәлдим. [28]Ата, улуқлуғуңни көрсәткин!

Шу вақитта асмандин бир аваз аңланди:

— Улуқлуғумни көрсәттим вә йәнә көрситимән.

[29]Шу мәйдандики буни аңлиған халайиқ:

— Һава гүлдүрлиди, — дейишти.

Йәнә бәзиләр болса:

— Бир перишта Униңға гәп қилди, — дейишти.

Бирақ һәзрити Әйса:

[30]— Бу сөзләр Мени дәп әмәс, силәрни дәп ейтилған. [31]Бу дуния әнди сораққа тартилиду. Бу дунияниң һөкүмдари — шәйтанму әнди ағдурулиду. [32]Мән йәрдин көтирилгинимдә, пүткүл инсанларни Өзәмгә

жәлип қилимән, — деди. [33](У буни дейиш арқилиқ Өзиниң қандақ өлидиғанлиғини уқтурди.)

[34]Халайиқ бу гәпләрни чүшәнмәй, һәзрити Әйсадин:

— Муқәддәс Язмиларда: «Қутқазғучи-Мәсиһ өлмәй, мәңгү һаят яшайду», дейилгән турса, Сиз қандақсигә «Инсан Оғли көтирилиши керәк», дәп дәләләйсиз?! Инсан Оғли зади Ким болиду? — дәп сориди.

[35]— Нурниң араңларда чақнайдиған вақти узун әмәстур. Шуңа қараңғулуқниң силәрни бесивалмаслиғи үчүн, Нур бар вақтида давамлиқ меңиңлар. Қараңғулуқта маңған киши өзиниң қәйәргә кетиватқанлиғини билмәйду. [36]Шуңлашқа Нур араңларда бар вақитта Униңға ишиниңлар. Буниң билән Нурниң пәрзәнтлири болисиләр, — деди һәзрити Әйса.

Йәһудийларниң тәрсалиғи

Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилғандин кейин, халайиқтин кетип, йошурунувалди. [37]Гәрчә У халайиқниң көз алдида шунчә мөҗүзә көрсәткән болсиму, улар Униңға ишәнмиди. [38]Бу әһвал дәл Йәшая пәйғәмбәрниң Язмисида алдин-ала көрситилгәндәк чиқти:

«Әй Пәрвәрдигар, биз йәткүзгән сөзләргә ким ишәнди?
Сениң күч-қудритиң кимгә аян болди?»

[39-40]Халайиқ һәзрити Әйсаға ишинәлмиди. Буниң сәвәвини Йәшая пәйғәмбәр алдин-ала чүшәндүрүп бәргән еди:

«Пәрвәрдигар уларниң көзлирини кор қилди, қәлбини
қатурди. Униң нәтиҗисидә уларниң көзлири көрмәс,
қәлби сәзмәс болуп қалди.
‹Улар гуналириға товва қилип, Маңа қайтишни халимайду.
Халисиди, мән уларни сақайтаттим›, дәйду Худа».

[41]Йәшая пәйғәмбәр һәзрити Әйсаниң улуқлуғини көргәнлиги үчүн, бу сөзләрни Униңға қарита алдин-ала ейтқан еди.

[42]Һалбуки, нурғунлиған кишиләр, һәтта йәһудий ақсақаллириму һәзрити Әйсаға ишәнди. Лекин улар өзлириниң пәрисийләр тәрипидин ибадәтхана җамаитидин қоғлап чиқириветилмәслиги үчүн,

ишәнгәнлигини ашкарилимиди. [43]Буниң сәвәви, улар инсандин келидиған махташни Худадин келидиған махташтинму яхши көрәтти.

[44]Һәзрити Әйса жуқури аваз билән мундақ деди:

— Маңа ишәнгәнләр Маңила әмәс, Мени Әвәткүчигә ишәнгән болиду. [45]Мени көргәнләр Мени Әвәткүчиниму көргән болиду. [46]Мән Маңа ишәнгәнләр қараңғулуқта қалмисун, дәп дунияға нур болуп кәлдим. [47]Сөзлиримни аңлап, сөзлиримгә әмәл қилмиғанларни сорақ-қа тартмаймән, чүнки Мән инсанларни сораққа тартқили әмәс, бәлки уларни қутқузғили кәлдим. [48]Бирақ Мени рәт қилғанларни вә сөзли-римни қобул қилмиғанларни сораққа тарткучи бар. У болсиму ейтқан сөзлирим болуп, қиямәт күни кишиләрни сораққа тартиду. [49]Чүнки Мән Өзлүгүмдин сөзлигиним йоқ. Немини сөзлишим вә қандақ сөзлишим керәклигини Мени әвәткән Атам Маңа буйриди. [50]Униң буйруғиниң мәңгүлүк һаят елип келидиғанлиғини билимән. Шуңа немини сөзлисәм, Худа Атамниң Маңа буйруғинидәк сөзләймән.

Һәзрити Әйсаниң Өз шагиртлириниң путини жуюп қоюши

13 «Өтүп кетиш» һейтиниң һарписи еди. Һәзрити Әйса бу дуниядин айрилип, Атисиниң йениға кетидиған вақитниң йетип кәлгәнлигини билди. У бу дуниядики Өз адәмлиригә болған меһир-муһәббитини бурунла көрсәткән болуп, униң қанчилик чоңқурлуғини әнди толуқ көрсәтмәкчи еди.

[2]Һәзрити Әйса шагиртлири билән кәчлик тамақта биллә болди. Шәйтан аллибурун Симунниң оғли Йәһуда Ишқарийотниң көңлигә һәзрити Әйсани йәһудий ақсақаллириға тутуп бериш вәс-вәсисини салған еди. [3]Һәзрити Әйса Атисиниң һәммә һоқуқни Өзигә аманәт қилғанлиғини, Атиси Худаниң йенидин келип, Худаниң йениға кетидиғанлиғини биләтти. [4]У дәстихандин туруп, тонини йешип, бир лөңгә билән белини бағлиди. [5]Андин бир жавурға су қуюп, шагиртларниң путлирини жуюшқа вә белигә бағлиған лөңгә билән сүртүп қурутушқа башлиди. [6]Новәт Симун Петрусқа кәлгәндә, Петрус:

— Әй Рәббим, путумни Сиз жуйсиңиз қандақ болғини?! — деди.

[7]Һәзрити Әйса униңға:

— Немә қиливатқинимни һазир чүшәнмәйсән, лекин кейин чүши-нисән, — деди.

[8]— Мән путумни һәргиз сизгә жуйғузмаймән! — деди Петрус.

— Путуңни жуймисам, сән Мән билән биргә болалмайсән, — дегән жавапни қайтурди һәзрити Әйса.

9Симун Петрус:

— Әй Рәббим, ундақта путлиримнила әмәс, қоллиримниму, бешимниму жуйғайсиз! — деди.

10Һәзрити Әйса униңға:

— Жуюнуп болған адәмниң қайта жуюнушиниң һаҗити йоқ, пәқәт путлирини жуйсила, пүтүн әзаси пак болиду. Силәрму гуналириңлардин пак, лекин һәммиңлар әмәс, — деди.

11(Һәзрити Әйса Өзини кимниң тутуп беридиғанлиғини биләтти. Шуниң үчүн У һәммисиниңла пак әмәслигини дегән еди.)

12Һәзрити Әйса уларниң путлирини жуюп болғандин кейин, тонини кийип йәнә дәстиханға олтарди вә уларға мундақ деди:

— Силәр немә қилғанлиғимни чүшәндиңларму? 13Силәр Мени «Рәббим» вә «Устазим» дәйсиләр, раст ейтисиләр, әмәлияттиму шундақ. 14Мән Рәббиңлар вә Устазиңлар туруп путлириңларни жуйғандин кейин, силәрму бир-бириңларниң путлирини жуюшуңлар керәк. 15Бу силәрниң Маңа охшаш башқиларға хизмәт қилишиңлар үчүн көрсәткән үлгәмдур. 16Билип қоюңларки, қул ғожайинидин үстүн турмайду, әлчиму өзини әвәткүчидин үстүн турмайду. 17Бу ишларни билгән екәнсиләр, силәрму шундақ қилсаңлар, нәқәдәр бәхитликсиләр!

Һәзрити Әйсаниң сатқунлуққа учришини алдин-ала ейтиши

18«Силәр гуналириңлардин пак» дегән сөзүм һәммиңларға қаритилған әмәс. Мән таллиғанлиримни билимән, лекин Муқәддәс Язмиларда алдин-ала ейтилған: «Мән билән һәмдәстихан болуп, ненимни йегән достум Мәндин үз өриди», дәп ейтилған бу сөз әмәлгә ашурулуши керәк. 19Силәргә бу иш йүз бериштин авал ейтип қояйки, у ишлар йүз бәргәндә Мениң «Мәңгү Бар Болғучи» екәнлигимгә ишинисиләр. 20Йәнә шуни билип қоюңларки, Мән әвәткән һәр қандақ бир кишини қобул қилғанлар Мени қобул қилған болиду. Мени қобул қилғанлар болса, Мени Әвәткүчи Худани қобул қилған болиду.

21Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилғандин кейин, қаттиқ азапланған һалда очуғини ейтти:

— Билип қоюңларки, араңларда бири Маңа сатқунлуқ қилиду.

22 Шагиртлар кимни дәватқанлиғини чүшәнмәй, бир-бириғә
қарашти. 23 Һәзрити Әйса интайин яхши көриду дәп қаралған шагирт
Униң йенида йеничә ятатти. 24 Симун Петрус униңға һәзрити Әйсадин
кимни демәкчи болғанлиғини сорап беқишни ишарәт қилди.
25 Шуңа у һәзрити Әйсаға йеқин келип, төвән авазда:
— Әй Рәббим, Сизгә сатқунлуқ қилидиған ким? — дәп сориди.
26 Һәзрити Әйса:
— Бир чишләм нанни ашқа чилап кимгә сунсам, шу, — дәп җавап
бәрди. Кейин У нанни ашқа чилап, Симунниң оғли Йәһуда Ишқа-
рийотқа сунди. 27 Йәһуда нанни елишиғила ичигә шәйтан кирди.
— Қилидиғиниңни чапсан қил, — деди һәзрити Әйса униңға.
28 Дәстиханда олтарғанларниң һеч қайсиси һәзрити Әйсаниң Йәһуда-
ға бу сөзләрни немә үчүн қилғанлиғини чүшәнмиди. 29 Уларниң
ортақ пули Йәһудада болғанлиқтин, бәзиләр һәзрити Әйса униңға:
«Һейтлиқ нәрсиләрни елип кәл» яки «Кәмбәғәлләргә бир нәрсә бәр»,
демәкчи болса керәк, дәп ойлашти.
30 Йәһуда нанни елипла ташқириға чиқип кәтти. Бу чағ кечә еди.

Йеңи әмир

31 Йәһуда ташқириға чиқип кәткәндин кейин һәзрити Әйса мундақ
деди:
— Әнди Инсан Оғлиниң шан-шәриви көрүнидиған вақит-саат
йетип кәлди. У арқилиқ Худаниң шан-шәривиму аян болиду. 32 Худа-
ниң шан-шәриви У арқилиқ аян болған екән, Худа Өзиму Инсан
Оғлиниң шан-шәривини дәрһал аян қилиду. 33 Балилирим, Мениң
әнди силәр билән биллә болидиған вақтим аз қалди. Кейин силәр
Мени издәйсиләр, лекин йәһудий ақсақаллириға ейтқинимдәк, силәр-
гиму ейтимәнки, Мән баридиған йәргә силәр баралмайсиләр. 34 Һазир
силәргә йеңи бир әмир беримән. «Бир-бириңларға меһир-муһәббәт
көрситиңлар. Силәрни сөйгинимдәк, силәрму бир-бириңларни
сөйүңлар». 35 Бир-бириңларға меһир-муһәббитиңлар болса, һәммиси
силәрниң Мениң шагиртлирим екәнлигиңларни тонуйду.

Һәзрити Әйсаниң Петрусниң танидиғанлиғини ейтиши

36 Симун Петрус һәзрити Әйсадин:
— Әй Рәббим, қәйәргә барисиз? — дәп сориди.

— Мән кетидиған йәргә һазирчә әгишип баралмайсән, лекин кейин барисән, — дәп җавап бәрди һәзрити Әйса.

37 Петрус Униңға:

— Әй Рәббим, немә үчүн һазир Сизниң кәйниңиздин баралмаймән? Сиз үчүн җеним пида! — деди.

38 Һәзрити Әйса мундақ деди:

— Мән үчүн расттинла җениң пидаму? Билип қойғинки, ғораз чиллаштин бурун, сән Мәндин үч қетим танисән.

Һәзрити Әйса — йол, һәқиқәт вә һаятлиқ

14 Һәзрити Әйса шагиртлириға йәнә мундақ деди:

— Көңлүңларни беарам қилмаңлар, Худаға ишиниңлар, Маңиму ишиниңлар. 2 Худа Атамниң дәргаһида нурғун өй-маканлар бар. Ундақ болмиса, буни силәргә ейтип жүрмигән болаттим. Мән һәр бириңларға орун тәйярлаш үчүн шу йәргә кетип баримән. 3 Мән тәйярлиқ қилғили баридиған екәнмән, чоқум қайтип келип, силәрни Өзәм билән биллә елип кетимән. Шундақ болғанда, Мән қәйәрдә болсам, силәрму шу йәрдә болисиләр. 4 Силәр Мениң қәйәргә кетидиғанлиғимни вә у йәргә баридиған йолни билисиләр.

5 — Әй Рәббим, Сизниң қәйәргә кетидиғанлиғиңизни билмәймиз. Шундақ турса, у йолни қандақ билимиз? — деди Томас.

6 Һәзрити Әйса униңға:

— Йол, һәқиқәт вә һаятлиқ Өзәмдурмән. Мениңсиз һеч ким Худа Атамниң йениға баралмайду. 7 Әгәр Мени тонуған болсаңлар, Атамниму тонуған болаттиңлар. Һазирдин башлап Уни тонудуңлар һәм Уни көрдүңлар, — деди.

8 — Әй Рәббим, Атиңизни көрситип қойсиңизла, рази болаттуқ, — деди Филип.

9 — Филип, — деди һәзрити Әйса, — силәр билән биргә болғинимға талай вақит болди, Мени техичә тонумидиңму? Мени көргән киши Атам Худани көргән болиду. Шундақ туруп, сән немишкә йәнә: «Бизгә Атиңизни көрситиң», дәйсән? 10 Мән Атамда, Атам Мәндә екәнлигигә ишәнмәмсән? Силәргә ейтқан сөзлиримни Өзлүгүмдин ейтқиним йоқ, бәлки Мениң Атам ейтқан. У Мәндә туруп, хизмәтлирини қиливатиду. 11 «Мән Атамда, Атам Мәндә» дегинимгә ишиниңлар. Һеч болмиғанда, Мениң қилғанлиримдин Маңа ишиниңлар.

12 Билип қоюңларки, Маңа ишәнгән киши Мениң әмәлиятимдәк
қилалайду. Мундақ киши буниңдинму улуқ ишларни қилиду, чүнки
Мән Атамниң йениға қайтип кетимән. 13 Мениң намим билән немини
тилисаңлар, Өз Атамниң улуқлуғи Мән арқилиқ аян болуши үчүн,
тиләклириңларни иҗабәт қилимән. 14 Мениң намим билән немә
тилисаңлар, Мән силәргә шуни беримән.

Һәзрити Әйсаниң Муқәддәс Роһни әвәтишкә вәдә бериши

15 Һәзрити Әйса шагиртлириға йәнә мундақ деди:
— Мени сөйсаңлар, әмирлиримгә әмәл қилисиләр. 16 Мәнму Худа
Атамдин силәргә башқа бир Ярдәмчи ата қилишини тиләймән. У
силәр билән мәңгү биргә болиду. 17 У болсиму, һәқиқәткә башлиғучи —
Муқәддәс Роһтур. Уни бу дунияниң адәмлири қобул қилалмайду,
чүнки Уни көрмәйду, тонумайду. Бирақ силәр Уни тонуйсиләр, чүнки
У дайим силәр билән биллә туриду һәм силәрдә яшимақчи.
18 Мән силәрдин айрилғанда, силәрни житим қалдурмаймән. Силәр-
ниң йениңларға йәнә қайтип келимән. 19 Аз вақиттин кейин, бу
дунияниң адәмлири Мени көрмәйду, лекин силәр көрисиләр. Мән
һаят болғанлиғим үчүн, силәрму һаят болисиләр. 20 Шу вақит кәлгәндә
билисиләрки, Мән Атамда болимән, силәр Мәндә болисиләр, Мәнму
һәм силәрдә болимән. 21 Ким әмирлиримни қобул қилип, униңға әмәл
қилса, Мени сөйидиған киши шу болиду. Мени сөйидиған кишини
Атамму сөйиду, Мәнму уни сөйимән вә Өзәмни униңға аян қилимән.
22 Йәһуда исимлиқ башқа бир шагирт (Йәһуда Ишқарийот әмәс)
һәзрити Әйсадин:
— Әй Рәббим, немә үчүн Өзиңизни бу дунияниң адәмлиригә аян
қилмай, бизгила аян қилисиз? — дәп сориди.
23 Һәзрити Әйса униңға мундақ җавап қайтурди:
— Мени сөйидиған киши дегинимни қилиду, Атамму уни сөйиду.
Атам Иккимиз мундақ кишиниң йениға берип, униң билән биллә
макан қуримиз. 24 Мени сөймәйдиған киши дегинимни қилмайду.
Силәр аңлаватқан сөзләр Мениң әмәс, бәлки Мени әвәткән Атамниң-
кидур. 25 Мән силәр билән биллә болуватқан чеғимда силәргә буларни
дедим. 26 Лекин Атам Мениң намим билән әвәтидиған Ярдәмчи, йәни
Өзиниң Муқәддәс Роһи силәргә һәммини үгитиду һәм Мениң ейтқан
һәммә сөзлиримни есиңларға салиду.

[27]Силәргә аманлиқ қалдуримән, Өз аманлиғимни силәргә тәғдим қилимән. Мениң силәргә тәғдим қилғиним бу дунияниң адәмлириниң силәргә бәргинигә охшимайду. Көңлүңларни беарам қилмаңлар, қорқмаңлар.

[28]Силәр Мениң: «Мән силәрдин айрилип кетимән, кейин силәрниң йениңларға қайтип келимән», дегән сөзүмни аңлидиңлар. Мени сөйсәңлар, Атамниң йениға кетидиғанлиғим үчүн хошал болаттиңлар. Чүнки Атам Мәндин улуқтур. [29]Силәрни бу ишлар йүз бәргәндә Маңа ишәнсун дәп, буларни силәрдин айрилиштин бурун ейттим. [30]Силәр билән сөзлишидиған вақит көп қалмиди, чүнки бу дунияниң һөкүмдари — шәйтан келиш алдида туриду. Униң Мени бесип чүшкидәк қудрити әсла йоқтур. [31]Лекин бу дунияниң адәмлири Мениң Атамни сөйидиғанлиғимни билсун дәп, Атам Маңа әмир қилған ишни әмәлгә ашуримән. Туруңлар, бу җайдин кетәйли.

Һәзрити Әйса — үзүм ғолидур

15 Һәзрити Әйса шагиртлириға мундақ деди:
— Һәқиқий «Үзүм ғоли» Өзәмдурмән, Атам Худа болса бағвәндур. [2]Бағвән Мәндики мевә бәрмәйдиған һәр бир шахни кесип ташлайду. Мевә бәргәнлирини болса, техиму көп мевә бәрсун, дәп путап туриду. [3]Силәр путалған шахларға охшаш болуп, Мән силәргә йәткүзгән сөзләр арқилиқ аллибурун пак болдуңлар. [4]Силәр Мәндә болуңлар, Мәнму силәрдә болимән. Шах ғолда болмай туруп өзлүгидин мевә берәлмәйдиғинидәк, силәрму Мәндә болмисаңлар мевә берәлмәйсиләр.

[5]«Үзүм ғоли» Өзәмдурмән, силәр болсаңлар шахлирисиләр. Ким Мәндә болса, Мәнму униңда болимән. Шундақ болғанда, у көп мевә бериду, чүнки Худа яқтуридиған һәр қандақ ишни Мәнсиз қилалмайсиләр. [6]Мәндә болмиған киши керәксиз шахларға охшаш ташлаветилип, қуруп кетиду. Бундақ шахлар жиғип отқа ташлиниду.

[7]Силәр Мәндә болсаңлар вә сөзлирим силәрниң қәлбиңларда сақланса, немини тилисәңлар, шуниңға еришисиләр. [8]Силәр көп мевә беришиңлар арқилиқ Мениң шагиртлирим екәнлигиңларни испатлайсиләр. Бу Атамға шан-шәрәп елип келиду. [9]Атам Мени сөйгинидәк, Мәнму силәрни сөйдүм, Мениң меһир-муһәббитимдә болуңлар. [10]Әгәр әмирлиримгә әмәл қилсаңлар, худди Мән Атамниң әмирлиригә әмәл

қилған вә һемишәм Униң меһир-муһәббитидә болғинимдәк, силәрму һемишәм Мениң меһир-муһәббитимдә болисиләр.

[11]Буларни силәргә хошаллиғимдин һөзүрләнсун вә хошаллиғи толуп ташсун, дәп ейттим. [12]Мениң әмрим шуки, Мән силәргә меһир-муһәббәт көрсәткәндәк, силәрму бир-бириңларға меһир-муһәббәт көрситиңлар. [13]Өз достлири үчүн җенини пида қилиштин чоңқур меһир-муһәббәт йоқтур. [14]Силәргә буйруған әмирлиримни ада қилсаңлар, Мениң достлирим болисиләр. [15]Әнди силәрни «чакар» демәймән, чүнки чакар ғоҗайининиң немә қилидиғанлиғини билмәйду. Униң орниға силәрни «дост» дәймән, чүнки Атамдин аңлиғанлиримниң һәммисини силәргә йәткүздүм. [16]Силәр Мени таллиғиниңлар йоқ, әксичә Мән силәрни таллидим. Мән силәрни мевә бәрсун һәм мевилириңлар мәңгү сақлансун, дәп тайинлидим. Мошундақ мевә бәргиниңларда, Мениң намим билән Атамдин немә тилисаңлар, Атам шуни бериду. [17]Силәргә шуни әмир қилимәнки, бир-бириңларға меһир-муһәббәт көрситиңлар.

Адәмләрниң һәзрити Әйсаға болған нәприти

[18]— Бу дунияниң адәмлири силәрдин нәпрәтләнсә, силәрдин авал Мәндин нәпрәтләнгәнлигини билиңлар. [19]Силәрму бу дунияниң адәмлиридин болған болсаңлар, бу дунияниң адәмлири силәрни өзиниң дәп сөйгән болатти. Бирақ Мән силәрни бу паний дуниядин айрип, таллиғанлиғим үчүн, әнди бу дунияға мәнсүп әмәссиләр. Шуниң үчүн бу дунияниң адәмлири силәрдин нәпрәтлиниду. [20]Мән силәргә ейтқан сөзни есиңларда тутуңлар: «Қул ғоҗайинидин үстүн турмайду». Маңа зиянкәшлик қилғанлар силәргиму зиянкәшлик қилиду. Мениң сөзүмгә әмәл қилғанлар силәрниңкигиму әмәл қилиду.

[21]Мениң намим сәвәвидин улар силәргә зиянкәшлик қилиду, чүнки улар Мени Әвәткүчини тонумайду. [22]Әгәр Мән келип уларға тәлим бәрмигән болсам, уларниң гуналири гуна дәп қаралматти. Лекин һазир улар өз қилмишлириниң яман екәнлигини билмидуқ дәләлмәйду. [23]Уларниң Мәндин нәпрәтләнгәнлиги Атамдинму нәпрәтләнгәнлиги болиду. [24]Мән уларниң арисида башқа һеч ким қилип бақмиған ишларни қилмиған болсам, уларниң гуналири гуна дәп қаралматти. Әмәлиятта улар Мениң қилған ишлиримни көргән, шундақтиму йәнә Мәндин вә Атамдин нәпрәтләнди. [25]Лекин буниң билән Муқәддәс

Язмиларда йезилған: «һеч қандақ сәвәпсизла Мәндин нәпрәтләнди», дегән сөз әмәлгә ашурулди.

26 Мән силәргә Атамниң йенидин Ярдәмчи, йәни һәқиқәткә башлиғучи — Муқәддәс Роһни әвәтимән. У Атамниң йенидин келип, Мән тоғрилиқ гувалиқ бериду. 27 Силәрму Маңа гувалиқ берисиләр, чүнки силәр баштин тартип Мән билән биллә болдуңлар.

Ишәнчиңлар тәврәнмисун!

16 — Буларни силәргә ишәнчини йоқитип қоймисун, дәп ейттим. 2 Силәр ибадәтхана җамаитиңлардин қоғлап чиқириветилисиләр һәм шундақ бир вақит-саатлар келидуки, силәрни өлтүридиғанлар өзлирини Худаға хизмәт қиливатимән, дәп һесаплайду. 3 Улар буларни йә Атамни, йә Мени тонумиғанлиғи үчүн қилиду. 4 Шуниң үчүн ейтимәнки, улар силәргә зиянкәшлик қилғанда, Мениң агаһландурғанлиғимни есиңларға кәлтүрүңлар.

Худаниң Муқәддәс Роһиниң вәзиписи

— Мән дәсләптә буларни силәргә ейтмидим, чүнки силәр билән биллә едим.

5 Лекин әнди Мени Әвәткүчиниң йениға қайтип кетимән. Шундақ болсиму, араңлардин һеч ким Мәндин: «Нәгә кетисиз?» дәп соримайватиду. 6 Буниң орниға, силәргә буларни ейтқанлиғим үчүн, қәлбиңлар һәсрәт билән толди. 7 Билип қоюңларки, Мениң кетишим силәргә пайдилиқ, кәтмисәм силәргә Ярдәмчи кәлмәйду, амма кәтсәм, Уни силәргә әвәтимән. 8 У кәлгәндә, бу дуниядики кишиларни өзлириниң гунакар екәнлигигә, Мениң һәққанийлиғимға вә ахирқи замандики соал-сорақниң болидиғанлиғиға қайил қилиду. 9 Улар гунакар екәнлигигә қайил болиду, чүнки улар Маңа ишәнмиди. 10 Улар Мениң һәққанийлиғимға қайил болиду, чүнки Мән һәққаниймән һәм шуңа Атамниң йениға қайтишқа лайиқтурмән. Шундақ қилип, силәр Мени көрәлмәйсиләр. 11 Улар ахирқи замандики соал-сорақниң чоқум болидиғанлиғиға қайил болиду, чүнки Худа бу дунияниң һөкүмдари болған шәйтанни сораққа тартти.

12 Силәргә ейтидиған йәнә көп сөзлирим бар еди, бирақ силәр униңға бәрдашлиқ берәлмәйсиләр. 13 Лекин һәқиқәткә башлиғучи — Муқәддәс Роһ кәлгәндә, силәргә барлиқ һәқиқәтни үгитиду. У Өзлүгидин

сөзлимәйду, әксичә Атам Иккимизниң сөзлирини аңлиғандин кейин сөзләйду вә кәлгүсидә болидиған ишларни силәргә йәткүзиду. 14У Мәндә бар болғанни силәргә йәткүзүп, Мениң улуқлуғумни аян қилиду. 15Атамда бар болғанниң һәммиси һәм Мениңдур. Шуниң үчүн Муқәддәс Роһ Мәндә бар болғанни силәргә йәткүзиду, дәп ейттим.

Ғәм-қайғулириңлар хошаллиққа айлиниду

16— Аз вақиттин кейин, Мени көрмәйсиләр. Йәнә бир аз вақит өткәндин кейин, Мени қайта көрисиләр.

17Шагиртларниң бәзилири бир-бириғә:

— Бу қандақ гәп? У бизгә: «Аз вақиттин кейин Мени көрмәйсиләр, йәнә бир аз вақит өткәндин кейин Мени қайта көрисиләр», дәйду. У йәнә: «Чүнки Мән Атамниң йениға кетимән», дәйду. 18«Аз вақиттин кейин» дегән сөзиниң мәнаси зади немиду? Униң немиләрни дәватқанлирини биләлмидуқ, — дейишти.

19Һәзрити Әйса уларниң соримақчи болған соалини билип, мундақ деди:

— Мениң «Аз вақиттин кейин Мени көрмәйсиләр, йәнә бир аз вақит өткәндин кейин Мени көрисиләр» дегинимниң мәнасини бир-бириңлардин сораватамсиләр? 20Билип қоюңларки, силәр жиға-зар қилип қайғурисиләр, лекин бу дунияниң адәмлири хошал болушуп кетиду. Силәр болсаңлар қайғурисиләр, лекин қайғулириңлар хошаллиққа айлиниду. 21Аял туғутта азаплиниду, чүнки униң азап-оқубәтлик вақит-саати йетип кәлгән. Лекин бовиғи туғулуп болғандин кейин, бир пәрзәнтниң дунияға кәлгәнлигиниң хошаллиғи билән тартқан азавини унтуп қалиду. 22Шуниңға охшаш, силәрму һазир азаплиниватисиләр, лекин Мән силәр билән қайта көрүшимән. Шу чағда қәлбиңлар хошаллиққа чөмиду. Хошаллиғиңларни һеч ким силәрдин тартивалалмайду. 23Билип қоюңларки, шу вақит кәлгәндә, Мәндин һеч нәрсә соришиңларниң һаҗити йоқ. Чүнки Мениң намим билән Атамниң Өзидин немини тилисаңлар, У шуни бериду. 24Һазирғичә Мениң намим билән һеч немә тилимидиңлар. Әнди тиләңлар, еришисиләр. Буниң билән хошаллиғиңлар толуп ташсун.

Бу дуния үстидин ғалибә қилиш

25— Силәргә буларни тәмсилләр билән билдүрдүм. Бирақ шундақ

бир вақит келидуки, у чағда тәмсилләр билән сөзлимәймән, Атам тоғрилиқ очуқ ейтимән. [26]Шу күнләр кәлгәндә, тиләкliриңларни Мениң намим билән тиләйсиләр. Мән силәр үчүн Атамдин тәләп қилимән демәкчи әмәсмән. [27]Буниң сәвәви, Атам Өзиму силәрни сөйиду, чүнки силәр Мени сөйисиләр вә Мени Атамниң әвәткәнлигигә ишәндиңлар.

[28]Мән Атамниң йенидин бу дунияға кәлдим. Әнди бу дуниядин Атамниң йениға кетимән.

[29]Шагиртлири:

— Әнди тәмсил кәлтүрмәй, очуқ ейттиңиз. [30]Биз Сизниң һәммини билидиғанлиғиңизни әнди чүшәндуқ, чүнки биз соал соримисақму, Сиз көңлимиздикини билидикәнсиз. Буниңдин сизниң Худаниң йенидин кәлгәнлигиңизгә ишәндуқ, — дейишти.

[31]Һәзрити Әйса уларға:

— Һазир ишәндиңлар, шундақму? [32]Мана шундақ вақит келәй дәп қалди, шундақла келип қалдики, һәммиңлар Мени ялғуз ташлап өз йоллириңларға кетисиләр. Бирақ Мән ялғуз қалмаймән, чүнки Атам Мән билән биллидур. [33]Буларни силәргә Мән арқилиқ аманлиқ тапсун, дәп ейттим. Бу дунияниң адәмлири силәрни азап-оқубәткә салиду. Амма ғәйрәтлик болуңлар, чүнки Мән бу дуния үстидин ғалибә қилдим!

Һәзрити Әйсаниң шагиртлириға дуа қилиши

17 Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилғандин кейин, көзлирини асманға тикип мундақ дуа қилди:

— Әй Ата, Мениң вақит-саатим йетип кәлди. Сән Оғлуңниң улуқлуғини аян қилғин. Буниң билән Оғлуңму улуқлуғуңни аян қилсун. [2]Чүнки Сән Униңға пүткүл инсанийәттин үстүн һоқуқ ата қилдиң. Буниң билән У Сән Униңға бәргән адәмләрниң һәммисигә мәңгүлүк һаят ата қилсун. [3]Мәңгүлүк һаят болса, һәқиқий бирдинбир Худа — Сени вә Сән әвәткән Әйса Мәсиһни тонуштур. [4]Мән Сән Маңа буйруған һәммә ишларни орунлаш билән Сениң улуқлуғуңни йәр йүзидә аян қилдим. [5]Әй Ата, Сениң йениңға қайтқинимда, дуния яритилиштин бурун Биз һөзүрләнгән улуқлуқтин Мени қайта һөзүрләндүргәйсән.

[6]Сән бу дуниядин Маңа таллап бәргәнләргә Сени аян қилдим. Улар

Сениңки еди, уларни Маңа бәрдиң, улар Сениң сөзүңгә әмәл қилди. 7Улар Сән Маңа бәргән һәммә нәрсиләрниң Сениңдин кәлгәнлигини әнди билди. 8Чүнки Сән Маңа қилған сөзләрни уларға йәткүздүм, уларму қобул қилди. Сәндин кәлгәнлигимни һәқ дәп билди һәм Мени әвәткәнлигиңгиму ишәнди. 9Булар үчүн дуа қилимән. Бу дунияниң адәмлиригә әмәс, бәлки Сән Маңа бәргән адәмләргә дуа қилимән, чүнки улар Сениңкидур. 10Мениңки Сениңкидур, Сениңки болса, Мениңкидур. Мениң улуқлуғум улар арқилиқ аян болди.

11Мән әнди айрилиш алдида туримән. Уларни бу дунияда қалдуруп, Сениң йениңға кетиватимән. Әй муқәддәс Ата, уларниң Саңа болған садиқлиғини сақлиғин. Биз Иккимиз бир болғандәк, уларму бир болсун. 12Мән улар билән биллә болған вақтимда, уларниң Саңа болған садиқлиғини сақлидим һәм қоғдидим. Уларниң ичидә һалакәт йолиға маңған кишидин башқа бириму йоқалмиди. Муқәддәс Язмилардики Маңа сатқунлуқ қилидиған киши тоғрилиқ ейтилғанларниң әмәлгә ашурулуши үчүн, мошундақ болди.

13Мана әнди Сениң йениңға кетимән. Уларниң қәлбидә Мениң хошаллиғим толуп ташсун, дәп бу сөзләрни дуниядики вақтимда сөзлидим, 14сөзлириңни йәткүздүм. Бу дунияниң адәмлири улардин нәпрәтләнди, чүнки Мән бу дунияға мәнсүп болмиғинимдәк, уларму бу дунияға мәнсүп әмәстур. 15Уларни бу дуниядин айривәт дәп әмәс, бәлки шәйтандин сақла дәп тиләймән. 16Мән бу дунияға мәнсүп болмиғинимдәк, уларму бу дунияға мәнсүп әмәстур. 17Уларни һәқиқитиң арқилиқ Өзәңгә атиғузғайсән, чүнки Сениң сөзлириң һәқтур. 18Сән Мени дунияға әвәткиниңдәк, Мәнму уларни дунияға әвәттим. 19Уларму өзлирини һәқиқий атисун, дәп Өзәмни Саңа атаймән.

20Мән улар үчүнла әмәс, йәнә уларниң йәткүзидиған сөзлирини аңлап, Маңа ишинидиғанлар үчүнму дуа қилимән. 21Уларниң һәммиси бир болсун. Әй Ата, Сән Мәндә, Мән Сәндә болғандәк, уларму Биздә болсун. Шу арқилиқ бу дунияниң адәмлири Мени Сениң әвәткәнлигиңгә ишәнсун, дәп дуа қилимән. 22Биз Иккимиз бир болғандәк, уларму бир болсун, дәп Сән Маңа бәргән улуқлуқни уларға ата қилдим. 23Мән уларда, Сән Мәндә; бу уларниң иттипақлиғиниң мукәммәллишиши үчүндур. Бу дунияниң адәмлири шу арқилиқ Мени әвәткәнлигиңни һәм Мени сөйгиниңдәк Маңа ишәнгәнләрниму сөйидиғанлиғиңни билсун.

24 Әй Ата, Сән Маңа бәргән кишиләрниң һәммисиниң Мән билән
бир йәрдә болушини һәм уларниң улуқлуғумни көрүшини арзу
қилимән. Бу дуния яритилиштин бурун, Мени сөйгәнлигиң үчүн
Маңа бәргән улуқлуқтур. 25 Әй адил Ата, бу дунияниң адәмлири
Сени тонумайду, амма Мән Сени тонуймән. Шагиртлиримму Мени
Сениң әвәткәнлигиңни билиду. 26 Мән Сени уларға аян қилдим,
йәнә давамлиқ аян қилимән. Буниң билән Маңа болған меһир-
муһәббитиң уларда болсун һәм Мәнму уларда болай.

Һәзрити Әйсаниң тутқун қилиниши

18 Һәзрити Әйса бу дуани қилғандин кейин, шагиртлири билән
биллә ташқириға чиқип, Йерусалимниң сиртидики Кидрон
вадисиниң у қетиға өтти. У йәрдә бир бағчә бар еди. Һәзрити Әйса
билән шагиртлири у бағчигә кирди. 2 Униңға сатқунлуқ қилидиған
Йәһудаму бу йәрни биләтти, чүнки һәзрити Әйса шагиртлири билән
пат-пат у йәрдә җәм болатти. 3 Шундақ қилип, Йәһуда бир қисим Рим
ләшкири билән алий роһанийлар вә пәрисийләр әвәткән ибадәтхана
қаравуллирини башлап бу йәргә кәлди. Уларниң қоллирида панус,
мәшъәл вә қураллар бар еди. 4 Һәзрити Әйса бешиға келидиғанларниң
һәммисини билип, уларниң алдиға чиқип:

— Кимни издәватисиләр? — дәп сориди.

5 — Насирәлик Әйсани, — дәп җавап беришти улар.

Һәзрити Әйса уларға:

— Мана Мән Шу, — деди.

Униңға сатқунлуқ қилған Йәһудаму уларниң қатарида туратти.
6 Һәзрити Әйса: «Мана Мән Шу» дейишигила, улар арқилириға йенип
йәргә жиқилишти. 7 Һәзрити Әйса улардин йәнә бир қетим:

— Кимни издәватисиләр? — дәп сориди.

— Насирәлик Әйсани, — дейишти улар.

8 — Силәргә ейттимғу, Мана Мән Шу. Әгәр Менила издигән болсаң-
лар, буларни тутмаңлар, — деди һәзрити Әйса.

9 Буниң билән Өзиниң: «Ата, Сән Маңа бәргәнләрдин һеч қайси-
сини йоқатмидим», дегән сөзи әмәлиятта испатланди.

10 Симун Петрус йенидики қиличини қолиға елип, баш роһанийниң
Малкос исимлиқ чакирини урди. Қилич чакарниң оң қулиғиға тегип,
уни шилип чүшириветти. 11 Һәзрити Әйса Петрусқа:

— Қилични ғиливиңға сал! Мени Атам әмир қилған бу азап қәдиһини ичмәйду дәмсән? — деди.

Һәзрити Әйсаниң Һаннанниң алдиға елип берилиши

12 Шуниң билән ләшкәр топи билән командани һәм йәһудийлар
әвәткән ибадәтхана қаравуллири һәзрити Әйсани тутуп бағлашти.
13 Андин Уни алди билән шу жили баш роһаний болуп турған Қаяпаниң қейинатиси Һаннанниң алдиға елип беришти. 14 Бурун йәһудий
ақсақаллириға: «Пүтүн хәлиқниң һалак болушидин сақлиниш үчүн,
бирла адәмниң өлүши әвзәл», дегән киши дәл шу Қаяпа еди.

Петрусниң һәзрити Әйсадин тениши

15 Симун Петрус билән йәнә бир шагирт һәзрити Әйсаниң кәйнидин
әгишип маңған еди. У шагирт баш роһанийниң тонуши болғанлиғи
үчүн, һәзрити Әйса билән баш роһанийниң һойлисиға кирәлиди.
16 Симун Петрус болса, ташқирида дәрвазиниң йенида қалди. Шуңа
баш роһанийниң тонуши болған шагирт ташқириға чиқип, дәрвазини күзитиватқан қиз билән сөзлишип, Петрусни ичкиригә башлап
кирди. 17 Дәрвазини күзитиватқан қиз Петрустин:

— Сизму Әйсаниң шагиртлиридин әмәсму? — дәп сориди.

— Яқ, мән әмәс, — деди Петрус.

18 Һава соғ болғанлиғи үчүн, баш роһанийниң чакарлири вә ибадәт-
хана қаравуллири яғач көмүрдин йеқилған гүлханниң чөрисидә иссинип турушатти. Петрусму уларниң йенида туруп отқа қахланди.

Баш роһанийниң һәзрити Әйсани сорақ қилиши

19 Баш роһаний һәзрити Әйсадин шагиртлирини вә Униң тәлим
бериши билән мунасивәтлик соалларни сориди. 20 Һәзрити Әйса
униңға мундақ жавап бәрди:

— Мән сөзлиримни һәммә адәмләргә ашкарә сөзлидим. Йәһудийлар жиғилидиған йәрлик ибадәтханиларда вә мәркизий ибадәтханида дайим тәлим бәрдим. Һеч қандақ мәхпий сөз қилмидим. 21 Буларни немишкә Мәндин сорайсиз? Сөзлиримни аңлиғанлардин сораң, улар немә дегәнлигимни билиду.

22 Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилғанда, йенида турған ибадәтхана
қаравуллиридин бири Уни бир качат уруп:

— Баш роһанийға мошундақ җавап қайтурамсән? — деди.

23 — Әгәр хата гәп қилған болсам, буни көпчиликниң алдида көрсәт. Амма ейтқанлирим тоғра турса, Мени немә үчүн урисән? — деди һәзрити Әйса униңға.

24 Буниң билән Һаннан Уни бағлақлиқ пети баш роһаний Қаяпаға йоллиди.

Петрусниң һәзрити Әйсадин қайта-қайта тениши

25 Симун Петрус отниң алдида иссинип туруватқанда, башқилар:

— Сәнму Әйсаниң шагиртлиридин әмәсму? — дейишти.

— Яқ, мән әмәс, — дәп танди Петрус.

26 У йәрдә баш роһанийниң чакарлиридин бири, йәни Петрус қулиғини чепип ташлиған адәмниң туққиниму бар еди. У Петрусқа:

— Бағчидә сени Әйса билән биллә көрдүмғу! — деди.

27 Петрус йәнә танди. Дәл шу чағда ғораз чиллиди.

Һәзрити Әйсаниң һаким Пилатус алдида сорақ қилиниши

28 Таң йоруғанда һәзрити Әйса Қаяпаниң йенидин римлиқ һаким Пилатусниң ордисиға елип келинди. Уни елип кәлгән йәһудий ақсақаллири болса өзимизниң етиқадини булғавалмайли, дәп ордиға кирмәй, сиртта күтүп турати. Болмиса «Өтүп кетиш» һейтиниң дәстихиниға җәм болалмати.

29 Шуңа һаким Пилатус ташқириға чиқип, уларниң алдиға келип:

— Бу Адәмниң үстидин немә иш тоғрилиқ әризә қилисиләр? — дәп сориди.

30 Улар:

— Бу Адәм яман иш қилмиған болса, Уни сизгә тапшурмиған болаттуқ, — дәп җавап беришти.

31 — Уни өзәңлар елип кетип, өз қанунуңлар бойичә сорақ қилиңлар, — деди һаким Пилатус уларға.

Улар:

— Бизниң өлүм җазасини бериш һоқуқумиз йоқ турса, — дейишти.

32 Һәзрити Әйсаниң Өзиниң қандақ өлидиғанлиғи тоғрисидики алдин-ала ейтқинининг әмәлгә ашурулуши үчүн бу ишлар йүз бәрди.

33 Һаким Пилатус йәнә ордисиға кирип, һәзрити Әйсани чақиртип,
Униңдин:
— Сән йәһудийларниң Падишасиму? — дәп сориди.
34 Һәзрити Әйса униңға:
— Бу соални өзиңиз қоюватамсиз яки башқилар Мән тоғрилиқ
сизгә шундақ ейтқанму? — деди.
35 — Мән йә йәһудий болмисам мундақ соалларни сорайдиған?! Сени
маңа тапшурғанлар Өз хәлқиң вә алий роһанийларғу! Немә җинайәт
өткүзгән едиң? — деди һаким Пилатус.
36 — Мениң Падишалиғим бу дунияға мәнсүп әмәс. Әгәр мәнсүп
болсиди, шагиртлирим Мениң йәһудийларға тапшурулмаслиғим
үчүн җәң қилған болатти. Һалбуки, Мениң Падишалиғим бу дуния-
дики падишаликқа охшимайду, — деди һәзрити Әйса.
37 — Демәк, Сән бир Падиша, шундақму? — деди һаким Пилатус.
— Ейтқиниңиздәк, Мән Падиша, Мән һәқиқәткә гувалиқ бериш
үчүн дунияға кәлдим, һәқиқәттә туридиған кишиләр Мениң сөзли-
римни аңлайду, — деди һәзрити Әйса.
38 Һаким Пилатус Униңдин:
— «Һәқиқәт» дегән немә? — дәп сориди.
Һаким Пилатус бундақ дәп сориғандин кейин, йәнә ташқириға
чиқип йәһудийларға:
— Мән Униңдин һеч қандақ җинайәт тапалмидим. 39 Лекин силәр-
ниң һәр жили «Өтүп кетиш» һейтида йәһудий мәһбуслардин бирни
қоюп беришни тәләп қилиш адитиңлар бар. Шуңа, әгәр халисаңлар,
бу «Йәһудийларниң Падишасини» қоюп берәй? — деди.
40 Улар йәнә:
— Бу Адәмни әмәс, Бараббасни қоюп бериң! — дәп чуқан селишти.
(Бараббас бир қарақчи еди.)

Һәзрити Әйсаниң өлүмгә һөкүм қилиниши

19 Буниң билән һаким Пилатус һәзрити Әйсани қамчилатти.
2 Ләшкәрләр тикән шахлирини өрүп, бир тажа ясап, һәзрити
Әйсаниң бешиға кийдүрүшти. Андин Униңға падишаларға хас
сөсүн рәңлик тон кийдүрүшти. 3 Улар йәнә Униң алдиға келишип:
— Яшисун йәһудийларниң «Падишаси»! — дәп мәсқирә қилишип,
Униң качитиға урушти.

4Һаким Пилатус йәнә ордисидин чиқип халайиққа:
— Диққәт! Униңдин һеч қандақ җинайәт тапалмиғанлиғимни билишиңлар үчүн, Уни силәрниң алдиңларға елип чиқимән, — деди.
5Буниң билән һәзрити Әйса бешидики тикәнлик тажа вә учисидики сөсүн рәңлик тон билән ташқириға елип чиқилди. Һаким Пилатус уларға:
— Мана бу Адәм! — деди.
6Алий роһанийлар вә ибадәтхана қаравуллири һәзрити Әйсани көрүп:
— Уни чапрас яғачқа миқлитиң, чапрас яғачқа миқлитиң! — дәп вақирашти.
— Уни өзәңлар миқлаңлар! Мән Униңдин һеч қандақ җинайәт тапалмидим! — деди Пилатус.
7Йәһудийлар мундақ дейишти:
— Биздә шундақ бир қанун бар, шу қанунға асасән, У Өзини Худа Оғли дәп атиғанлиғи үчүн, өлтүрүлүшкә тегишлик.
8Һаким Пилатус бу сөзни аңлап, техиму қорқуп, 9йәнә ордисиға кирип, һәзрити Әйсадин:
— Сән зади қәйәрдин кәлгән? — дәп сориди.
Һәзрити Әйса җавап бәрмиди.
10— Сән маңа гәп қилмамсән? Сени қоюп беришкә һоқуқум болғинидәк, чапрас яғачқа миқлитишқиму һоқуқум барлиғини билмәмсән? — деди һаким Пилатус.
11— Сизгә бу һоқуқ асмандин берилмигән болса, Маңа нисбәтән һеч қандақ һоқуқуңиз болмиған болатти. Шуниң үчүн Мени сизгә тапшуруп бәргән адәмниң гунайи техиму еғирдур, — деди һәзрити Әйса.
12Шуниң билән Пилатус һәзрити Әйсани қоювәтмәкчи болди, лекин йәһудийлар:
— Бу Адәмни қоювәтсиңиз, Рим императориниң дости болмиған болисиз! Ким өзини падиша десә, у киши императорға қарши чиққан болиду! — дәп чуқан селишти.
13Һаким Пилатус бу сөзләрни аңлап, һәзрити Әйсани ташқириға чиқарди вә «Таш билән қопирилған мәйдан» (арамий тилида «Ғаббата») дегән йәрдики һөкүм чиқириш орнида олтарди.

14 У күни «Өтүп кетиш» һейтиниң һарписи болуп, саат он иккигә аз қалған еди. Һаким Пилатус йәһудийларға:

— Мана бу силәрниң Падишариңлар! — деди.

15 — Йоқитиң, йоқитиң, Уни чапрас яғачқа миқлитиң! — дәп вақирашти йәһудийлар.

— Мени Падишариңларни чапрас яғачқа миқлатсун дәмсиләр? — деди Пилатус.

Алий роһанийлар:

— Рим императоридин башқа падишаримиз йоқ! — дәп вақирашти.

16 Буниң билән һәзрити Әйса һаким Пилатусниң буйруғи билән чапрас яғачқа миқлинишқа тапшурулди.

Һәзрити Әйсаниң чапрас яғачқа миқлиниши

17 Ләшкәрләр һәзрити Әйсани елип маңди. У Өз чапрас яғичини дүмбисигә артип, «Баш сүйәк» (арамий тилида «Голгота») дегән йәргә барди. 18 Улар Уни шу йәрдә чапрас яғачқа миқлап, чапрас яғачни тиклиди. Һәзрити Әйсаниң икки тәрипидә йәнә икки җинайәтчи бар болуп, уларму Униң билән тәң миқланди. Һәзрити Әйсаниң чапрас яғичи икки җинайәтчиниң оттурисиға тикләнгән еди.

19 Һаким Пилатус тахтиға «Насирәлик Әйса — йәһудийларниң Падишаси» дәп йезип, чапрас яғачқа астуруп қойди. 20 Тахтидики сөзләр ибранийчә, латинчә вә грекчә үч хил йезиқта йезилғанлиғи һәм һәзрити Әйса миқланған йәр шәһәргә йеқин болғанлиғи үчүн, нурғун йәһудийлар тахтидики сөзләрни оқуған еди. 21 Шуңа йәһудийларниң алий роһанийлири һаким Пилатусқа:

— «Йәһудийларниң Падишаси» дәп язмаң, Өзини «Мән йәһудийларниң Падишаси дегән» дәп йезиң, — дейишти.

22 Бирақ һаким Пилатус уларға:

— Язидиғинимни яздим! — деди.

23 Ләшкәрләр һәзрити Әйсани чапрас яғачқа миқлиғандин кейин, Униң кийимлирини елип, төрткә бөлүп, һәр бири бир үлүштин елишти. Тониниң ичидики узун көйнәкниму елишти. Бу көйнәк тикилмигән болуп, баштин аяқ бир туташ тоқулған еди. 24 Шуниң билән ләшкәрләр бир-биригә:

— Буни житмай, чәк ташлайли, кимгә чиқса шу алсун, — дейишти.

Буниң билән Муқәддәс Язмилардики мону сөзләр әмәлгә ашурулди:

«Тонумни бөлүшти улар,
Көйнигим үчүн тартишти чәкләр».

Дәрвәқә, ләшкәрләр шундақ қилишти.

25 Һәзрити Әйсаниң чапрас яғичиниң йенида аниси, анисиниң сиңлиси, Клопаниң аяли Мәрийәм вә мәждәллик Мәрийәмләр туратти. 26 Һәзрити Әйса аниси билән Өзи яхши көридиған шагиртиниң биргә турғанлиғини көрүп, анисиға:

— Ана, бу сизниң оғлуңиз болсун, — деди.

27 Кейин шагиртиға:

— Бу сениң анаң болсун, — деди.

Шу вақиттин етиварән, һәзрити Әйсаниң у шагирти Мәрийәмни өзиниң өйидә турғузди.

Һәзрити Әйсаниң өлүми

28 Һәзрити Әйса һәммә ишлириниң тамамланғанлиғини билди. Андин:

— Уссидим! — деди.

Буниң билән Муқәддәс Язмиларда йезилған сөзләр әмәлгә ашурулди.

29 У йәрдә әрзән үзүм шарави билән толтурулған бир туң бар еди. Улар үзүм шаравиға чиланған бир парчә латини лепәкгүл ғолиға бағлап, һәзрити Әйсаниң ағзиға узатти. 30 Һәзрити Әйса үзүм шаравини тетиғандин кейин:

— Тамам болди! — дедидә, бешини төвән чүширип, җан бәрди.

Һәзрити Әйсаниң биқиниға нәйзә санчилиши

31 У күни «Өтүп кетиш» һейтиниң һарписи еди. Бу һейт дәм елиш күнигә тоғра кәлгән еди. Йәһудийлар чапрас яғачқа миқланғанларниң җәсидини дәм елиш күнидә чапрас яғачта қалдурушни тоғра көрмәтти. Шуңа йәһудий ақсақаллири җәсәтләрни чапрас яғачтин еливетиш мәхситидә, һаким Пилатустин миқланғанларниң тезирәк өлүши үчүн уларниң путлирини чеқиветишни тәләп қилди.

32 Шуниң билән ләшкәрләр берип, һәзрити Әйса билән биллә чапрас яғачқа миқланған һелиқи икки адәмниң путлирини чеқивәтти. 33 Лекин һәзрити Әйсаға кәлгәндә, Униң аллиқачан өлгәнлигини көрди, шуниң билән Униң путини чақмиди. 34 Бирақ ләшкәрләрдин бири Униң биқиниға нәйзисини санчиветди, шу ан қан вә су еқип чиқти.

35 Силәрни ишәнсун дәп, буни көргүчи гувалиқ бәрди. Униң гувалиғи
һәқтур. Көргүчи өзиниң ейтқанлириниң һәқ екәнлигини билиду. 36-37 Бу
ишларниң һәммиси Муқәддәс Язмиларда: «Униң бир тал сүйигиму
сунмайду» вә «Улар өзлири нәйзә санчиған Адәмгә қаришип қалиду»,
дәп алдин-ала ейтилғанларни әмәлгә ашурди.

Һәзрити Әйсаниң дәпнә қилиниши

38 Бу ишлар йүз бәргәндин кейин, араматиялиқ Йүсүп һәзрити
Әйсани дәпнә қилиш үчүн һаким Пилатустин Униң җәсидини елип
кетишни тәләп қилди. (Йүсүп һәзрити Әйсаниң әгәшкүчиси еди,
лекин йәһудий ақсақаллиридин қорққинидин буни мәхпий тутатти.)
Һаким Пилатус рухсәт бәргәндин кейин, Йүсүп берип һәзрити
Әйсаниң җәсидини чапрас яғачтин чүширип елип кәтти. 39 Бурун
бир кечиси һәзрити Әйсаниң йениға кәлгән Никодимму җәсәткә
чачидиған сәбрә арилаш мурмәкки дегән дора-дәрмандин оттуз
нәччә килограмм елип, Йүсүп билән биллә кәлди. 40 Иккиси һәзрити
Әйсаниң җәсидини йәһудийларниң дәпнә қилиш адити бойичә дора-
дәрманларни чечип, кәндир рәхт билән орап кепинлиди. 41 Һәзрити
Әйса чапрас яғачқа миқланған йәрдә бир бағ болуп, бағниң ичидә
техи һеч ким қоюлмиған йеңи бир өңкүр йәрлик бар еди. 42 Бу күн
һейтниң һарписи һәм бу йәрлик йеқин җайда болғанлиғи сәвәвидин,
улар һәзрити Әйсани шу йәргә дәпнә қилди.

Һәзрити Әйсаниң тирилиши

20 Йәкшәнбә күни таң техи йорумиғанда, мәждәллик Мәрийәм
һәзрити Әйсаниң йәрлигигә барди вә өңкүрниң ағзидики
ташниң еливетилғанлигини көрди. 2 У жүгригән пети Симун Петрус
вә һәзрити Әйса яхши көридиған һелиқи шагиртниң йениға келип,
уларға:

— Рәббимизни йәрлигидин еливетипту, қәйәргә қойғанлиғини бил-
мидуқ! — деди.

3 Петрус билән һелиқи шагирт ташқириға чиқип, йәрликкә қарап
йол алди. 4 Иккиси биллә жүгришип маңди, лекин һелиқи шагирт
Петрустин тез жүгрәп, йәрликкә биринчи болуп йетип барди. 5 У
иңишип ичигә қарап, кәндир кепинниң у йәрдә йейиқлиқ турған-
лиғини көрди, лекин ичкиригә кирмиди. 6 Кәйнидин Симун Петрус

йетип келип, йәрликкә кирди вә у йәрдә йейиқлиқ турған кепинни көрди. [7]Һәзрити Әйсаниң бешиға чигилгән яғлиқниму көрди. Яғлиқ кепин билән бир йәрдә әмәс, бәлки айрим йәрдә йөгәклик туратти.

[8]Андин йәрликкә авал кәлгән шагиртму йәрликниң ичигә кирип, әһвални көрүп, һәзрити Әйсаниң тирилгәнлигигә ишәнди. [9]Шундақ болсиму, улар һәзрити Әйсаниң өлүп қайта тирилиши керәклиги һәққидә Муқәддәс Язмиларда йезилған сөзләрни техичә чүшәнмигән еди. [10]Шуниңдин кейин иккиси өзлири туруватқан җайға қайтишти.

Һәзрити Әйсаниң мәждәллик Мәрийәмгә көрүнүши

[11]Мәрийәм болса йәрликниң сиртида туруп жиғлавататти. У жиғлап туруп йәрликниң ичигә иңишип қариведи, [12]ақ кийим кийгән икки периштәни көрди. Уларниң бири һәзрити Әйсаниң җәсиди қоюлған йәрниң баш тәрипидә, йәнә бири аяқ тәрипидә олтиратти.

[13]Улар Мәрийәмдин:

— Ханим, немишкә жиғлайсиз? — дәп сориди.

— Рәббимни елип кетипту, Уни нәгә қойғанлиғини биләлмәйватимән, — деди Мәрийәм.

[14]У шу гәпни қилипла кәйнигә қариведи, бириниң у йәрдә турғинини көрди. У дәл һәзрити Әйса еди. Лекин у һәзрити Әйса екәнлигини биләлмиди.

[15]— Ханим, немишкә жиғлайсиз, кимни издәйсиз? — дәп сориди һәзрити Әйса.

Мәрийәм Уни бағвән дәп ойлап:

— Тәхсир, әгәр Уни сиз йөткәвәткән болсиңиз, қәйәргә қойғанлиғиңизни ейтип бәргәйсиз, мән Уни елип кәлсәм, — деди.

[16]— Мәрийәм! — деди һәзрити Әйса униңға.

Мәрийәм бурулупла, ибраний тилида:

— Раббони! — деди. (Бу сөз «устаз» дегән мәнада.)

[17]— Маңа қолуңизни тәккүзмәң, чүнки Мән техи Атамниң йениға қайтип чиқмидим. Берип қериндашлиримға ейтиң: «Силәрниңму Атаңлар болған Атамниң, йәни Худайиңлар болған Худайимниң йениға қайтип чиқимән!» — деди һәзрити Әйса.

[18]Шуниң билән мәждәллик Мәрийәм шагиртларниң йениға берип, уларға:

— Рәббимизни көрдүм! — деди. Андин һәзрити Әйсаниң өзигә ейтқанлирини уларға сөзләп бәрди.

Һәзрити Әйсаниң шагиртлириға көрүнүши

19 Шу йәкшәнбә күни кәчтә шагиртлар җәм болған йеридә йәһудийлардин қорққанлиғидин өйниң ишиклирини тақавәткән еди. Шу пәйттә һәзрити Әйса уларниң арисида пәйда болуп, өрә турған һалда уларға:

— Аман болуңлар! — деди 20 вә арқидинла қоллири вә биқинини уларға көрсәтти. Шагиртлар Рәббини көргинидин қин-қиниға патмай хошал болушуп кәтти. 21 Һәзрити Әйса уларға йәнә:

— Аман болуңлар! Атам Мени әвәткинидәк, Мәнму силәрни әвәтимән, — деди.

22 Бу сөзләрни қилип болғандин кейин, уларға бир пүвләп:

— Худаниң Муқәддәс Роһиға муйәссәр болуңлар. 23 Кимниң гуналирини кәчүрсәңлар, униң гуналири кәчүрүм қилиниду. Кимниң гуналирини кәчүрүм қилмисаңлар, униң гуналири кәчүрүм қилинмайду,* — деди.

Һәзрити Әйсаниң Томасқа көрүнүши

24 Он икки шагирттин бири, йәни «қош гезәк» дәп атилидиған Томас һәзрити Әйса кәлгәндә, уларниң йенида әмәс еди. 25 Кейин улар униңға:

— Биз Рәббимизни көрдуқ! — дейишти. Лекин Томас:

— Униң қоллирида миқниң изини көрмигичә, миқларниң изиға өз бармиғимни вә биқиниға өз қолумни тәккүзүп бақмиғичә һәргиз ишәнмәймән, — деди.

26 Бир һәптидин кейин шагиртлар йәнә шу өйдә җәм болған болуп, Томасму улар билән биллә еди. Ишикләр тақақлиқ болсиму, һәзрити Әйса кирип уларниң арисида туруп:

— Аман болуңлар! — деди. 27 Андин Томасқа:

— Бармиғиңни бу йәргә тәккүзүп, қоллиримға қара. Қолуңни узитип, биқинимға тәккүзүп бақ. Гуман қилмай, Маңа ишән, — деди.

**23. Бу әлчиләрниң кишиләрниң гунайини кәчүрүм қилиш һоқуқи бар, дегәнлик әмәс. Пәқәт Худала гунани кәчүрүм қилалайду. Бу йәрдә әлчиләргә һәзрити Әйсаға ишәнгәнләрниң гунайиниң кәчүрүм қилинғанлиғини җакалаш имтиязи берилгәнлиги шәрһиләнгән.*

28 — Сән мениң Рәббим һәм Худайимсән! — деди Томас Униңға
җавабән.
29 Һәзрити Әйса униңға:
— Мени көргәнлигиң үчүн ишәндиңму? Көрмәй туруп ишәнгән-
ләр нәқәдәр бәхитлик һә! — деди.

Бу китаптики мәхсәт

30 Һәзрити Әйса шагиртлириниң алдида бу китапта йезилмиған
башқа нурғун мөҗүзиләрниму көрсәтти. 31 Бу хатириләр силәрни
һәзрити Әйсаниң Қутқазғучи-Мәсиһ, шундақла Худа Оғли екәнлигигә
ишәнсун һәм бу арқилиқ Униңға бағлинип һаятлиққа еришсун, дәп
йезилди.

Һәзрити Әйсаниң йәттә шагиртиға көрүнүши

21 Бу ишлардин кейин һәзрити Әйса Тиберийә көлиниң
бойида шагиртлириға йәнә бир қетим көрүнди. Бу қетимқи
көрүнүшниң җәрияни мундақ болди: 2 Симун Петрус, «Қош гезәк»
дәп атилидиған Томас, Җәлилийәдики каналиқ Натанйәл, Зәбәдийниң
оғуллири вә башқа икки шагирт биллә еди. 3 Симун Петрус:
— Мән белиқ тутқили баримән, — деди.
Көпчилик:
— Бизму сән билән биллә баримиз, — дейишти.
Улар ташқириға чиқип, кемигә олтарди, лекин кечичә һеч нәрсә
туталмиди. 4 Таң атқанда һәзрити Әйса су бойида туратти, бирақ
шагиртлар Униң һәзрити Әйса екәнлигини билмиди. 5 Һәзрити Әйса:
— Балилар, силәрдә белиқ йоқму? — дәп сориди.
— Йоқ, — дәп җавап бәрди улар.
6 — Торни кеминиң оң тәрипигә ташлаңлар, андин туталайсиләр, —
деди һәзрити Әйса.
Улар торни шу яққа ташлаведи, шундақ көп белиқ туттики, һәтта
торни тартип чиқиралмай қалди. 7 Һәзрити Әйсаниң яхши көргән
шагирти Петрусқа:
— Бу Рәббимизғу! — деди.
Симун Петрус Униң һәзрити Әйса екәнлигини аңлап, селиваткән
чапинини кийип, суға сәкриди. 8 Қалғанлар қирғақтин анчә жирақ
әмәс, тәхминән йүз метрчә жирақлиқта болуп, белиқ билән толған

торни кемә билән тартип қирғаққа кәлди. [9]Улар қирғаққа чиққанда, яғач көмүрдин йеқилған үстидә белиқ бар гүлханни вә нанни көрди. [10]Һәзрити Әйса:

— Әнди тутқан белиғиңлардин әкелиңлар, — деди.

[11]Симун Петрус кемигә чиқип, торни қирғаққа тартип чиқарди. Тор чоң белиқлар билән толған болуп, җәми бир йүз әллик үч белиқ бар еди. Белиқ шунчә көп болсиму, тор житилмиған еди. [12]Һәзрити Әйса:

— Келиңлар, тамақ йәңлар, — деди. Шагиртларниң ичидә бирәрсиму Униңдин:

— Сиз Ким болисиз? — дәп соришқа петиналмиди, чүнки улар Униң өзлириниң Рәбби екәнлигини билди. [13]Һәзрити Әйса нан билән белиқни әкелип уларға бәрди. [14]Мана бу һәзрити Әйсаниң өлгәндин кейин тирилип, шагиртлириға үчинчи қетимқи көрүнүши еди.

Һәзрити Әйсаниң Петрус билән сөзлишиши

[15]Тамақтин кейин һәзрити Әйса Симун Петрустин:

— Юһанна оғли Симун, сән Мени булардинму чоңқур сөйәмсән? — дәп сориди.

— Шундақ, Рәббим, мениң Сизни сөйидиғанлиғимни Сиз билисиз, — деди Петрус.

Һәзрити Әйса униңға:

— Ундақта, қозилиримни отлат! — деди.

[16]Иккинчи қетим йәнә униңдин:

— Юһанна оғли Симун, Мени сөйәмсән? — дәп сориди.

Петрус йәнә:

— Шундақ, Рәббим, мениң Сизни сөйидиғанлиғимни билисиз, — деди.

Һәзрити Әйса униңға:

— Ундақта, қойлиримни бақ, — деди.

[17]Үчинчи қетим йәнә:

— Юһанна оғли Симун, Мени сөйәмсән? — дәп сориди.

Петрус һәзрити Әйсаниң бу соални үч қетим сориғанлиғиға көңли бир қисма болуп:

— Рәббим, Сиз һәммини билисиз, Сизни сөйидиғанлиғимниму билисиз, — деди.

Һәзрити Әйса униңға:

— Ундақта, қойлиримни отлат. [18]Билип қойғинки, яш вақтиңда өз бәлбеғиңни өзәң бағлап, халиған йериңгә кетәттиң, лекин қериғанда қоллириңни узитип берисән. Башқилар сени бағлап, сән халимайдиған йәргә елип кетиду, — деди.

[19]Һәзрити Әйса бу сөзни Петрусниң қандақ өлүм арқилиқ Худаға шан-шәрәп кәлтүридиғанлиғини билдүрүш үчүн ейтти. Андин униңға йәнә:

— Маңа әгишивәр, — деди.

[20]Петрус кәйнигә бурулуп, һәзрити Әйсаниң яхши көридиған шагиртиниң әгишип келиватқанлиғини көрди. (Бу һәзрити Әйсаниң ахирқи кәчлик тамиғида Униңға йеқин олтирип: «Әй Рәббим, Сизни тутуп бәрмәкчи болған кимду?» дәп сориған шагирт еди.) [21]Петрус уни көрүп, һәзрити Әйсадин:

— Әй Рәббим, бу адәм кәлгүсидә қандақ болар? — дәп сориди.

[22]— Әгәр Мән қайта кәлгичә униң һаят болушини халисам, буниң сән билән немә мунасивити бар? Маңа әгишивәр, — деди һәзрити Әйса униңға.

[23]Буниң билән қериндашлар арисида һелиқи шагиртниң өлмәйдиғанлиғиға даир гәп тарқалди. Лекин һәзрити Әйса Петрусқа: «У өлмәйду», демигән еди. Пәқәт: «Әгәр Мән қайта кәлгичә униң һаят болушини халисам, буниң сениң билән немә мунасивити бар?» дегән еди.

Хатимә

[24]Бу ишларға гувалиқ бәргүчи һәм бу ишларни хатирилигүчи әйнә шу шагирттур. Бизму билимизки, униң гувалиғи һәқтур.

[25]Һәзрити Әйса булардин башқа нурғун ишларниму қилған еди. Әгәр уларниң һәммиси айрим-айрим йезилған болса, мениңчә китаплар пүтүн дунияға сиғматти!

Һәзрити Әйса әлчилириниң паалийәтлири

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу Луқа баян қилған Хуш Хәвәрниң давами болуп, униңда әлчиләрниң Муқәддәс Роһниң күч-қудрити вә йетәкчилигидә Хуш Хәвәр тарқатқанлиғи вә мәсиһийләр җамаитиниң қурулғанлиғи асаслиқ қилип хатириләнгән.

Бу китапта Әйса Мәсиһ асманға көтирилгәндин кейин әлчиләрниң Хуш Хәвәр тарқитиш йолидики хизмәтлири, Хуш Хәвәрниң Йәһудийә вә Самарийә өлкилиридә вә йәнә бир қәдәм илгирилигән һалда таки Римғичә болған Оттура деңиз райониға тарқилиши баян қилинған. Бу китаптин шуни көрүвалалаймизки, Хуш Хәвәр күндин-күнгә кәң тарқалған, шундақла Әйса Мәсиһкә болған ишәнч дәсләптә йәһудийлар арисида барлиққа кәлгән болуп, кейин көплигән йәһудийларниң инкар қилиши һәм нурғунлиған йәһудий әмәсләрниң қобул қилиши билән бара-бара дуниявий ишәнчкә айланған.

Тезис:

1. Дәсләпки мәсиһийләр җамаити (1-5-баплар)
2. Җамаәтниң кәңийиши вә зиянкәшликләргә учриши (6-8-баплар)
3. Павлусниң мәсиһий болуши вә Хуш Хәвәр тарқитиши (9-бап 1-31-айәтләр)
4. Петрусниң Хуш Хәвәр тарқитиш йолидики ишлири (9-бап 32-айәттин 12-бап 25-айәткичә)
5. Павлусниң биринчи қетимлиқ хизмәт сәпири (13-14-баплар)
6. Әлчиләр билән йетәкчиләрниң Йерусалимдики жиғини (15-бап 1-35-айәтләр)
7. Павлусниң иккинчи қетимлиқ хизмәт сәпири (15-бап 36-айәттин 18-бап 22-айәткичә)
8. Павлусниң үчинчи қетимлиқ хизмәт сәпири (18-бап 23-айәттин 21-бап 14-айәткичә)
9. Павлусниң Йерусалимға бериши вә қолға елиниши (21-бап 15-айәттин 26-бапқичә)
10. Павлусниң Римға сәпири (27-28-баплар)

Һәзрити Әйса әлчилириниң паалийәтлири

Муқәддимә

1 Һөрмәтлик Теофилос:
Дәсләпки хетимдә һәзрити Әйса Өзиниң вәзиписини башлиғандин тартип, таки асманға көтирилгичә қилған һәммә ишлирини вә бәргән барлиқ тәлимлирини баян қилған едим. [2]У асманға көтирилиштин илгири Худаниң Муқәддәс Роһиниң күч-қудрити билән Өзи таллиған әлчилиригә йол-йоруқларни бәргән еди. [3]У өлүп, тирилгәндин кейин қириқ күн ичидә уларға көп қетим көрүнүп, Өзиниң тирилдүрүлгәнлигиниң гумансиз екәнлигини нурғун дәлилләр билән испатлиған еди вә Худаниң Падишалиғиға даир сөзләрни қилған еди.
[4]Бир қетим һәзрити Әйса әлчиләр билән ғизалиниватқанда, уларға йол-йоруқ берип мундақ деди:
— Йерусалим шәһиридин кәтмәй туруп, Мән силәргә ейтқинимдәк, Худа Атам силәргә беришни вәдә қилған Муқәддәс Роһни күтүңлар. [5]Чүнки Йәһия пәйғәмбәр кишиләрни суда чөмүлдүрди, силәр болсаңлар бир нәччә күн ичидә Худаниң Муқәддәс Роһиға чөмдүрүлисиләр.

Һәзрити Әйсаниң асманға көтирилиши

[6]Әлчиләр һәзрити Әйса билән җәм болған вақитта, Униңдин:
— Әй Рәббимиз, шу вақитта Исраил падишалиғини әслигә кәлтүрмәкчимусиз? — дәп сориди.

7 Һәзрити Әйса уларға мундақ деди:

— Худа Атам у вақит-саатни Өз һоқуқиға асасән бәлгүлигән. Силәрниң буни билишиңлар тегишлик әмәс. 8 Бирақ шуни билишиңлар керәкки, Муқәддәс Роһ вуҗудуңларға чүшкәндә, силәр күч-қудрәткә толуп, Йерусалим, пүтүн Йәһудийә вә Самарийә өлкилири, һәтта дунияниң булуң-пушқақлириғичә Маңа гувачи болисиләр.

9 Һәзрити Әйса бу сөзләрни қилип болуп, уларниң көз алдидила асманға көтирилди. Бир парчә булутниң оравелиши билән, У көпчиликниң нәзәридин ғайип болди.

10 У асманға көтирилгәндә, әлчиләр көзлирини көккә тикип қаришип қалди, тосаттин уларниң йенида ақ кийим кийгән адәм қияпитидики икки периштә пәйда болуп:

11 — Әй җәлилийәликләр, немишкә бу йәрдә асманға қарап турисиләр? Һәзрити Әйса асманға чиқип кәтти, бирақ У қандақ көтирилгән болса, кәлгүсидә йәнә шундақ қайтип келиду, — деди.

Йәһуданиң орниға талланған киши

12 Шуниңдин кейин әлчиләр Йерусалимдин бир чақиримчә жирақлиқтики Зәйтун теғи дегән җайдин Йерусалимға қайтип кәлди. 13 Улар шәһәргә кирип, өзлири туруватқан өйниң үстүнки қәвитидики һоҗриға чиқти. Уларниң арисида Петрус, Юһанна, Яқуп, Әндәр, Филип, Томас, Бартоломай, Мәтта, Һалпайниң оғли Яқуп, вәтәнпәрвәр Симун вә башқа бир Яқупниң оғли Йәһудалар бар еди. 14 Улар башқа мәсиһийләр билән дайим бир йәргә җәм болуп, бир нийәттә дуатилавәт қилишатти. Уларниң ичидә һәзрити Әйсаниң аниси Мәрийәм, һәзрити Әйсаға әгәшкән аяллар вә Униң инилириму бар еди.

15 Шу күнләрниң биридә мәсиһийләрдин бир йүз жигирмигә йеқин киши җәм болушти. Уларниң ичидин Петрус өрә туруп мундақ деди:

16 — Бурадәрләр! Һәзрити Әйсани тутуп бәргән Йәһуда һәққидә Муқәддәс Роһниң бурун падиша Давут арқилиқ алдин-ала ейтқан Муқәддәс Язмилардики сөзлири әмәлгә ешиши керәк еди. 17 Йәһудаму биздәк бир әлчи болуп, биз билән биллә Худаниң хизмитидә болған еди.

18 (Йәһуда қилған әскилиги төләмигә егә болған пулға бир парчә йәр сетивелип, шу йәрдә башчилап жиқилип, үчәй-қерини чугулуп

өлди. [19]Бу иштин хәвәр тапқан пүтүн Йерусалим аһалиси у йәрни өз тили билән «Һәқәлдәма» дәп аташти. Буниң мәнаси «қан төкүлгән йәр» демәктур.)

[20]Петрус сөзини давамлаштуруп мундақ деди:

— Зәбурда падиша Давутниң Йәһудаға қаритилған мону сөзлири бар:

«Униң өйи чөлгә айлансун,
Унидә һеч ким олтармисун!»

вә

«Униң вәзиписини башқа бир киши үстигә алсун!»

[21-22]Шуниң үчүн Рәббимиз Әйсаниң тирилгәнлигигә биз билән тәң гувалиқ бериши үчүн, Йәһуданиң орниға бир кишини таллишимиз керәк. Бу киши һәзрити Әйса Йәһия пәйғәмбәрдин чөмүлдүрүшни қобул қилған күндин башлап, таки асманға көтирилгән күнгичә биз билән баштин ахир биллә болған кишиләрдин болсун, — деди.

[23]Шуниң билән көпчилик Йүсүп (ләқими Барсаба, грекчә исми Юстус) билән Матия дегән икки кишини алдиға чиқирип, мундақ дуа қилишти:

[24-25]— Әй Рәббимиз, һәммә адәмниң көңлидики йошурун ойи Саңа аян. Йәһуда өзиниң вәзиписини ташлап өлди вә өзигә тегишлик йәргә кәтти. Әнди у ташлавәткән әлчилик вәзиписигә егә болғучиға бу иккисидин қайсисини таллиғанлиғиңни көрсәткин.

[26]Дуадин кейин улар бу икки кишигә чәк ташлаведи, чәк Матияға чиқти. Шуниң билән Матия он бир әлчиниң қатариға он иккинчиси болуп қошулди.

Муқәддәс Роһниң мәсиһийләргә чүшүши

2 «Өтүп кетиш» һейтидин кейинки әллигинчи күни кәлгән «Ома» һейтида мәсиһийләрниң һәммиси Йерусалимда бир йәргә җәм болған еди. [2]Асмандин туюқсиз гоя қаттиқ шамал чиққандәк бир аваз аңлинип, улар олтарған өйни қаплиди. [3]Мәсиһийләрниң һәммиси өзлириниң үстигә худди от ялқунидәк бир нәрсиниң айрим-айрим чүшкәнлигини көрди. [4]Уларниң һәммиси Худаниң Муқәддәс Роһиға

чөмүп, У ата қилған алаһидә қабилийәт билән өзлиригә намәлум болған тилларда Худаға мәдһийә ейтишқа башлиди.

5 У чағда Йерусалимда дуниядики һәр қайси дөләтләрдин кәлгән нурғун садақәтмән йәһудийларму бар еди. 6 Улар бу авазни аңлап, мәсиһийләр бар йәргә җәм болушти һәм өзлириниң тиллирида сөзлишиватқан мәсиһийләрни көрүп һаң қетип қелишти. 7 Улар һәйран болуп:

— Қараңлар, сөзлишиватқанлар җәлилийәликләр әмәсму? 8 Улар қандақларчә бизниң тиллиримизда сөзлишәләйду? 9 Аримизда Партия, Медия, Елам, Месопотамийә, Йәһудийә, Кападокия, Понтус, Асия, 10-11 Фригийә, Памфилийә, Мисир, Ливийәниң Киринигә йеқин җайлиридин кәлгәнләр, Крит вә Әрәпстандин кәлгәнләрму бар! Йәнә Рим шәһиридин кәлгән йәһудийлар вә йәһудий диниға киргән башқа милләтләрму бар. Амма һәммимиз уларниң Худаниң қилған улуқ ишлирини бизниң тиллиримизда махтиғанлирини аңлаватимиз! — дейишти.

12 Улар тиңирқап қалғанлиғидин һәйранлиқ билән бир-биригә:

— Бу зади қандақ ишту? — дейишти.

13 Бәзиләр:

— Булар убданла мәс болуп қапту! — дәп мәсқирә қилишти.

Петрусниң чүшәндүрүши

14 Буни аңлиған Петрус башқа он бир әлчи билән биллә орнидин туруп, жуқури аваз билән көпчиликкә:

— Әй Йерусалим аһалилири вә башқа йәһудий қериндашлар! Силәргә әһвални чүшәндүрүп өтәй, сөзлиримгә қулақ селиңлар. 15 Силәр бизни мәс болуп қапту дәватамсиләр? Ундақ әмәс, техи әнди әтигән саат тоққуз болди. 16 Һалбуки, Худа бурун бу иш һәққидә Йоел пәйғәмбәр арқилиқ алдин-ала ейтип мундақ дегән:

17 «Худа шуни вәдә қилдики:
‹Мән ахир заманда* һәммә инсанларни Муқәддәс Роһумға
чөмдүримән.
Оғул-қизлириңлар Мениң пәйғәмбәрлик сөзлиримни

*17. *Ахир заман — мәзкур айәттә бу уқум Әйса Мәсиһниң биринчи қетим бу дунияға келишидин тартип, иккинчи қетим келишигичә болған вақитни көрситиду.*

йәткүзиду. Сөзлирим жигитләргә ғайибанә аламәтләр,
чоңларға чүшләр арқилиқ йәткүзүлиду.
18 У күнләрдә барлиқ әр-аял хизмәткарлирим Роһумға
чөмдүрүлүп, Мәндин кәлгән пәйғәмбәрлик сөзләрни
сөзләйду.
19-20 Сорақ қилидиған улуқ күн келиштин бурун, көктә карамәт
көрситимән, йәр йүзидиму мөҗүзиләрни яритимән.
Йәрдә қан, от вә қап-қара ис-түтәкләр көрүниду, көктә
қуяш нури қараңғулуққа чөкүп, айму қан рәңгигә
кириду.
21 Пәрвәрдигардин нижатлиқ тиләйдиғанларниң һәммиси
қутқузулиду››».

22 Әй исраил қериндашлар, сөзлиримгә қулақ селиңлар. Худа насирәлик Әйса арқилиқ араңларда көрсәткән мөҗүзә вә карамәтлири билән һәзрити Әйсани Өзиниң әвәткәнлигини испатлиған. Бу иш һәммиңларға мәлум. 23 Һәзрити Әйса Худаниң алдин-ала билиши вә плани бойичә силәргә тапшурулди. Силәр Уни Худайимизға ишәнмигән яман адәмләргә тутуп берип, чапрас яғачқа миқлитип өлтүргүздүңлар. 24 Лекин У өлгәндин кейин, Худа Уни өлүмниң илкидин қутқузуп қайта тирилдүрди, чүнки өлүм Уни чирмавалалмиди. 25 Падиша Давут Зәбурда У һәққидә алдин-ала мундақ ейтқан:

«Мән Пәрвәрдигарниң дайим йенимда турғанлиғини билдим.
Мән һәргиз тәврәнмәймән, чүнки У Мениң оң йенимда
туруп, Маңа ярдәм бериду.
26 Шуңа Мән Униңға хошаллиқ билән мәдһийә ейтимән.
Өлсәммү тенim үмүт ичидә туриду.
27 Чүнки Сән Мени өлүкләр диярида ташлап қоймайсән.
Сениң садиқ Хизмәткариңниң тенiниңму чиришигә йол
қоймайсән.
28 Һәқиқий һаятлиққа йетәкләйдиған йолни Маңа көрсәттиң.
Әнди Сән Мени һозуруңда хошаллиққа чөмдүрисән».

29 Қериндашлар, силәргә ениқ ейталаймәнки, бу сөзләр чоқум падиша Давутниң өзигә қаритилмайду. Чүнки әждадимиз Давут аләмдин

өтүп, йәргә көмүлди. Униң қәбри бүгүнгичә бу йәрдә сақланмақта. 30 У болса пәйғәмбәр болуп, Худаниң униң тәхтигә өз әвладидин бирини варислиқ қилдурушқа қәсәм билән вәдә бәргәнлигини биләтти. 31 Падиша Давут Худаниң алдин-ала ейтилғанлириниң чоқум әмәлгә ашурулидиғанлиғини билип, Қутқазғучи-Мәсиһниң өлгәндин кейин тирилдүрүлидиғанлиғини, йәни өлүкләр диярида ташлап қоюлмайдиғанлиғини вә тениниң чиримайдиғанлиғини ейтқан. 32 Бу сөз Худа өлүмдин тирилдүргән һәзрити Әйсаға қаритилған болуп, биз бу ишниң гувачилири. 33 Худа Уни тирилдүрүп, асманға елип чиқип кәткәндин кейин, Уни чоң шан-шәрәпкә егә қилип, Өзиниң оң йенида олтарғузди. Һәзрити Әйса Худа Ата вәдә қилған Муқәддәс Роһни Униңдин алди вә һазир көрүватқан, аңлаватқанлириңлардәк, бу Роһни бизләргә чүшәрди.

34-35 Падиша Давут һәргиз асманға чиқмиған. Униң язған мону сөзлиримү Қутқазғучи-Мәсиһкә қаритилған:

«Пәрвәрдигар Ғожайинимға ейттики:
‹Мән Сениң дүшмәнлириңни
Айиғиң астида дәссәткүчә,
Мениң оң йенимда олтарғин!›»

36 Шуниң үчүн, әй исраил қериндашлар, шуни қәтъий билишиңлар керәкки, Худа силәр чапрас яғачқа миқлап өлтүргән һәзрити Әйсани һәм Рәббимиз, һәм бизни гуналиримиздин азат қилидиған Қутқазғучи-Мәсиһ қилип тайинлиди! — деди.

37 Петрусниң бу сөзлири аңлиғучиларға жүрәккә санчилған хәнҗәрдәк күчлүк тәгди. Улар қайил болғинидин Петрус вә башқа әлчиләрдин:

— Қериндашлар, ундақта қутқузулуш үчүн қандақ қилишимиз керәк? — дәп сорашти.

38 Петрус уларға мундақ җавап бәрди:

— Гуналириңларниң кәчүрүм қилиниши үчүн, яман йоллириңлардин йенип, товва қилиңлар һәм Әйса Мәсиһкә ишәнгәнлигиңларни көрситиш үчүн чөмүлдүрүшни қобул қилиңлар. Шундақ қилсаңлар, Худа силәргә Муқәддәс Роһни ата қилиду. 39 Бу вәдигә силәр вә силәрниң әвлатлириңлар һәм дуняниң булуң-пушқақлирида яшаватқан-

ларму еришәләйду. Чүнки Рәббимиз Худа Өзи чақирған кишиләрниң һәммисигә Өзиниң Роһини ата қилиду.

40 Петрус йәнә нурғун сөзләр билән уларни агаһландурди вә уларға:

— Силәр өзәңларни Худаниң бу заманниң бузулуп кәткән кишилиригә келидиған җазасидин қутулдуруңлар! — дәп агаһландурди. 41 Нурғун кишиләр униң сөзлиригә ишинип, чөмүлдүрүшни қобул қилди. Шу күни үч миңчә киши мәсиһийләр җамаитигә қошулди. 42 Улар башқа мәсиһийләр билән дайим җәм болушуп әлчиләрниң тәлимини аңлап, һәзрити Әйсани хатириләш үчүн нанни бөлүшүп йейишәтти вә дуа қилишатти.

Мәсиһийләр арисидики инақлиқ

43 Әлчиләр нурғун мөҗүзә вә карамәтләрни көрсәтти. Халайиқни қорқунуч басти. 44 Пүтүн мәсиһийләр давамлиқ биллә инақ яшап, сениң-мениң дейишмәй, бариға ортақ болушти. 45 Мал-мүлүклирини сетип, пулини һәр кимниң еһтияҗиға қарап тәхсим қилишти. 46 Һәр күни мәркизий ибадәтхана һойлисиға кирип, ибадәт қилишатти. Өйлиридиму хошал-хорамлиқ вә ақ көңүллүк билән бир-бирини меһман қилишип, һәзрити Әйсани хатириләш үчүн нанни бөлүшүп йейишәтти. 47 Улар Худаға мәдһийә ейтишип, пүтүн шәһәрдикиләрниң һөрмитигә сазавәр болди. Худа һәр күни йеңи мәсиһийләрни уларниң арисиға қошатти.

Петрус билән Юһаннаниң току адәмни сақайтиши

3 Бир күни чүштин кейин саат үчләрдә, йәһудийлар адити бойичә мәркизий ибадәтханида дуа қилидиған вақитта, Петрус билән Юһаннаму ибадәтханиға барди. 2 Улар мәркизий ибадәтханиға йеқинлашқанда, бир туғма току адәмму бу йәргә әкелиниватқан еди. Һәр күни кишиләр уни ибадәтханиға киргәнләрдин сәдиқә тиләп җан бақсун дәп, мәркизий ибадәтханиниң «Гөзәл дәрваза» дәп атилидиған ишиги алдиға әкелип қоятти. 3 Току адәм Петрус билән Юһаннаниң мәркизий ибадәтханиға кирип кетиватқинини көрүп, улардин сәдиқә тилиди. 4 Улар току адәмгә диққәт билән қариғандин кейин, Петрус:

— Бизгә қара, — деди.

5 Тиләмчи улардин бир нәрсә күтүп, көзлирини тикип қарап турatti. 6 Бирақ Петрус униңға:

— Мәндә алтун яки күмүч йоқ, лекин қолумда барини саңа берәй. Насирәлик Әйса Мәсиһниң нами билән буйруймәнки, орнуңдин туруп маң! — дедидә, [7]уни оң қолидин тартип, йөләп турғузди. Шу ан у адәмниң пут вә ошуқ беғишлириға күч кирип, [8]орнидин чачрап туруп меңишқа башлиди. У меңип вә сәкрәп, Худаға мәдһийә ейтқан һалда улар билән биллә мәркизий ибадәтхана һойлисиға кирди. [9]Униң меңип Худаға мәдһийә ейтиватқинини көргән җамаәт [10]униң мәркизий ибадәтханиниң «Гөзәл дәрвазиси» алдида тиләмчилик қилип олтиридиған һелиқи киши екәнлигини тонуп, һаң қетип қелишти.

Петрусниң мәркизий ибадәтханидики сөзлири

[11]Һәммә адәм һелиқи пути сақайған адәмни көрүш үчүн ибадәтханидики «Сулайман пешайвини» дегән йәргә жүгрәп келишти. Улар униң сақ пети Петрус билән Юһаннаға чиң есилип турувалғанлиғини көрүп, һәйран болушти. [12]Бу әһвални көргән Петрус халайиққа мундақ деди:

— Исраил қериндашлар! Бу ишқа неманчә һәйран болисиләр? Бизгә неманчә тикилип қарайсиләр? Силәр бизни өз күч-қудрити яки садақәтмәнлигигә тайинип бу адәмни маңдурди, дәп ойламсиләр? [13]Һәргиз ундақ әмәс! Һалбуки, Ибраһим, Исһақ, Яқуп қатарлиқ әждатлиримиз етиқат қилип кәлгән Худа Өзиниң Хизмәткари болған һәзрити Әйсаниң шан-шәривини намайән қилди. Силәр шу һәзрити Әйсани кеңәшмигә тутуп бәрдиңлар. Һаким Пилатус Уни қоюп бәрмәкчи болған болсиму, силәр Пилатусниң алдида Уни рәт қилип, «Өлтүрүш керәк!» дедиңлар. [14]Муқәддәс вә адил болған һәзрити Әйсани рәт қилип, һаким Пилатустин Униң орниға бир қатилни қоюп беришни тәләп қилдиңлар. [15]Шундақ қилип, һаятлиқни Яратқучини өлтүрдүңлар! Бирақ Худа Уни тирилдүрди. Биз мана бу вақиәниң гувачилири. [16]Мана шу һәзрити Әйсаға болған ишәнчимиз билән бу току адәмгә күч кирди. Силәр көрүп турған вә тонуйдиған бу адәм бизниң һәзрити Әйсаға болған ишәнчимиз арқилиқ сапмусақ болди. Силәрму буни көрдүңлар.

[17]Қериндашлар, мән ишинимәнки, силәр вә башлиқлириңлар һәзрити Әйсаға шунчә яманлиқ қилғанда, өзәңларниң немә қиливатқанлиғиңларни билмәттиңлар. [18]Мана бу Худаниң Қутқазғучи-Мәсиһниң

зиянкәшликкә учрап өлидиғанлиғи тоғрисида пәйғәмбәрләр арқилиқ алдин-ала ейтқанлириниң әмәлгә ашурулушидур. [19]Шуниң үчүн һазир яман йоллириңлардин йенип, товва қилиңлар! Худаниң йолиға қайтиңлар! Шундақ қилғанда, Худа гуналириңларни кәчүрүм қилиду. [20]У силәргә йеңи күч ата қилип, Өзи биз үчүн тайинлиған Қутқазғучи-Мәсиһ болған Әйсани қешиңларға қайтидин әвәтиду. [21]Худа бурунқи заманларда муқәддәс пәйғәмбәрлири арқилиқ җакалиғинидәк, һәммә мәвҗудатлар йеңилинидиған вақит кәлгичә, һәзрити Әйса асманда туриду. [22]Муса пәйғәмбәр һәзрити Әйса һәққидә мундақ дегән еди: «Пәрвәрдигариңлар Худа өз қериндашлириңлар арисидин маңа охшаш бир Пәйғәмбәр тикләйду. Униң сөзлиригә толуқ әмәл қилишиңлар керәк. [23]Чүнки бу Пәйғәмбәрниң сөзини аңлимайдиғанлар Худаниң хәлқи қатаридин чиқирилип йоқитилиду».

[24]Дәрвәқә, Самуил пәйғәмбәр вә униңдин кейин келип, Худаниң сөзлирини йәткүзгән пәйғәмбәрләрниң һәммиси бу күнләрдә һәзрити Әйса тоғрисида йүз беридиған ишларниму алдин-ала ейтқан. [25]Силәр бу пәйғәмбәрләрниң әвлатлирисиләр вә Худа әҗдадиңлар билән түзгән келишиминиң мирасхорлирисиләр. Чүнки Худа әҗдадимиз Ибраһимға: «Сениң әвладиң арқилиқ йәр йүзидики һәммә хәлиқләргә бәхит ата қилимән», дәп вәдә берип келишим қилған. [26]Шуниң үчүн Худа һәр бириңларни яман йоллириңлардин қайтуруп, бәхит-саадәткә еришtүрүш үчүн, Хизмәткари һәзрити Әйсани тикләп, Уни авал силәргә әвәтти.

Петрус билән Юһаннаниң алий кеңәшмидә сорақ қилиниши

4 Петрус билән Юһанна халайиққа гәп қиливатқанда, бир нәччә мойсүпәт роһанийлар, мәркизий ибадәтхана қаравуллириниң башлиғи вә садуқий диний еқимидики бир нәччиси келип қалди. [2]Әлчиләр халайиққа: «Худа һәзрити Әйсани асас қилип, өлгәнләрни тирилдүриду», дәп тәлим бәргәнлиги үчүн, бу кишиләр интайин ғәзәпләнди. [3]Шуңа улар Петрус билән Юһаннани тутқун қилди. Кәч кирип қалғанлиғи үчүн, улар кечичә тутуп турулди. [4]Лекин әлчиләрниң тәлимлирини аңлиғанларниң көпи һәзрити Әйсаға ишәнди. Шундақ қилип, һәзрити Әйсаға әгишидиған әрләрниң санила бәш миңға йәтти.

[5]Әтиси йәһудийларниң кеңәшмисидики барлиқ башлиқ, ақсақал

вә Тәврат устазлири Йерусалимда топланди. [6]Уларниң арисида баш роһаний Һаннан, Қаяпа, Йәһия, Искәндәр вә баш роһанийниң башқа туққанлириму бар еди. [7]Улар Петрус билән Юһаннани алдиға чақиртип:

— Силәр бу ишни қайси күч-қудрәткә тайинип, кимниң нами билән қилдиңлар? — дәп сориди.

[8]Петрус Муқәддәс Роһқа чөмгән һалда мундақ деди:

— Хәлқимизниң һөрмәтлик рәһбәрлири вә ақсақаллири! [9]Әгәр биз бүгүн бу току адәмгә көрсәткән яхши иш һәм униң қандақ сақайтилғанлиғи сәвәплик сораққа тартилған болсақ, [10]силәр вә пүтүн исраил хәлқи шуни билишиңлар керәкки, уни пүтүнләй сақайтип алдиңларда турғузған күч-қудрәт насирәлик Әйса Мәсиһниң күч-қудритидур! Силәр һәзрити Әйсани чапрас яғачқа миқлап өлтүргән болсаңларму, лекин Худа Уни өлүмдин тирилдүрди.

[11]Муқәддәс Язмиларда У һәққидә мундақ йезилған:

«Қурулушчилар ташлавәткән бу Таш,
Қурулушниң һул Теши болуп қалди».

Һәзрити Әйса дәл шу «Таштур!» [12]Пәқәт һәзрити Әйсала бизни қутқузалайду, чүнки пүткүл инсанийәт дуниясида һәзрити Әйсадин башқа Худа тайинлиған һеч қандақ Қутқазғучи йоқтур!

[13]Петрус билән Юһаннаниң бу жүръитини көргән кеңәшмә башлиқлири уларниң оқумиған адәттики адәмләрдин екәнлигини билип, һәйран болушти. Уларниң бурун һәзрити Әйса билән биллә болғанлиғиниму билди. [14]Лекин сақийип кәткән һелиқи адәм Петрус билән Юһаннаниң йенида дәлил болуп туруватқанлиғи үчүн, улар һеч қандақ гәп яндуралмиди. [15]Шуниң билән кеңәшмә башлиқлири уларни кеңәшмидин чиқишқа буйриди. Андин:

[16]— Буларни қандақ қилимиз? Улар көрсәткән әҗайип мөҗүзини пүткүл Йерусалим хәлқи билидикән, биз мундақ иш болмиған дейишкә амалсиз. [17]Лекин бу ишниң хәлиқ ичидә техиму кәң тарқилип кәтмәслиги үчүн, уларға буниңдин кейин Әйса тоғрисида һеч кимгә бир немә демәсликкә агаһландуруш берәйли, — дәп мәслиһәт қилишти.

[18]Шундақ қилип, улар әлчиләрни чақиртип, қандақ болушидин

қәтъий нәзәр буниңдин кейин Һәзрити Әйсаниң намида сөзләп тәлим бәрмәсликни буйриди. [19]Лекин Петрус билән Юһанна:

— Худаниң алдида силәргә бойсунуш тоғриму яки Худағиму? Буниңға өзәңлар бир немә дәңлар! [20]Амма биз көргән вә аңлиғанлиримизни ейтмай туралмаймиз! — дәп җавап бәрди.

[21]Кеңәшмә башлиқлири болса, халайиқтин қорқуп, әлчиләрни җазалашқа лайиқ сәвәп тапалмай, уларни техиму қаттиқ агаһландуруп, қоюп бәрди. Чүнки халайиқ Худаға мәдһийә ейтиватқан болуп, [22]буниң сәвәви қириқ жилдин бери току һелиқи адәмниң сақийип кәткәнлигидин еди.

Мәсиһийләрниң бир нийәттә дуа қилиши

[23]Петрус билән Юһанна қоюп берилгәндин кейин, башқа мәсиһийләрниң йениға қайтип келип, кеңәшмидики алий роһанийлар вә ақсақалларниң қилған сөзлирини көпчиликкә уқтурди. [24]Мәсиһийләр буни аңлиғанда, бир нийәт, бир мәхсәттә Худаға мундақ дуа қилди:

— Әй Егимиз, асман-зимин, деңиз-муһитларни вә улардики барлиқ мәвҗудатларни яратқан Өзәң. [25]Сән Муқәддәс Роһ билән хизмәтқариң болған әҗдадимиз падиша Давут арқилиқ мундақ дегәнгу:

«Немә үчүн капирлар Худадин ғәзәплинидиғанду?
Немә үчүн хәқләр бекардин-бекар сүйиқәст қилидиғанду?
[26] Дуниядики падишалар сәп тартип,
Худа вә У тайинлиған Қутқазғучисиға қарши җәм болушти».

[27]Дәл шу әһвал бизниң шәһиримиздә йүз бәрди! Һирод хан билән һаким Пилатус римлиқ ләшкәрләр вә исраил хәлқи билән бирлишип, муқәддәс Хизмәтқариң, Өзәң тайинлиған Қутқазғучи Әйсаға қарши топланди. [28]Улар билмәстинла Өз күч-қудритиң вә ирадәң билән бурунла орунлаштурған ишларни әмәлгә ашурди.

[29]Әй Рәббимиз, әнди уларниң Сениң хизмәткарлириң болған бизгә селиватқан қорқунучлирини көргәйсән! Сөзлириңни жүрәклик йәткүзүшимизгә мәдәт бәргәйсән. [30]Өз қудритиңни көрситип, муқәддәс Хизмәтқариң Әйсаниң намидин кесәлләрни сақайтип, мөҗүзә вә карамәтләр яратқайсән.

31 Уларниң дуалири аяқлашқанда, уларниң турған йери тәврinип кәтти. Улар Муқәддәс Роһқа чөмүп, Худаниң сөзлирини жүрәклик йәткүзүшкә башлиди.

Мәсиһийләрниң пул-маллиридин тән пайдилиниши

32 Мәсиһийләр бир нийәттә, бир мәхсәттә еди. Һеч ким өзигә тегишлик пул-мелини «өзәмниң» демәтти, бариға ортақ еди. 33 Әлчиләр Худаниң зор күч-қудрити билән Рәббимиз Әйсаниң тирилгәнлигигә гувалиқ берәтти. Худа уларниң һәммисигә мол бәхит ата қилған еди. 34 Уларниң һеч немигә һаҗити чүшмәтти, чүнки бәзиләр йәр-зимини, өй-җайини сетип, 35 пулини әлчиләргә тапшуратти. Әлчиләр пулни һәр кимниң еһтияҗиға қарап тәхсим қилатти.

36 Мәсилән, мәркизий ибадәтханида ишләйдиған лавийлардин Сипруста туғулған Йүсүп исимлиқ бир мәсиһий бар еди. Әлчиләр уни Барнаба, йәни «илһамландурғучи» дәп ататти. 37 Уму өзиниң бир парчә етизини сетип, пулини әлчиләргә тапшурди.

Һанания билән Сәпирә

5 Һанания исимлиқ йәнә бир адәмму аяли Сәпирә билән бир парчә йерини сатти. 2 Һанания бир қисим пулни өзигә қалдурди, ашқан пулни «Йеримизниң һәммә пули мошу», дәп әлчиләргә тапшурди. Аялиму буниңдин толуқ хәвәрдар еди.

3 Петрус униңға:

— Һанания, немишкә ичиңгә шәйтанни киргүзүп, йәр сатқан пулниң бир қисмини өзәңгә қалдуруш билән Муқәддәс Роһқа ялған ейттиң? 4 Йәр сетилмиғанда сениң еди, сетилғандин кейин пулму өзәңниң. Шундақ туруп, йәнә немишкә ғәрәзлик һалда: «Пулниң һәммиси мошу», дәп кәлдиң? Сән инсанғила әмәс, Худағиму ялған ейттиң! — деди.

5 Һанания бу сөзни аңлиған һаман жиқилип, җан үзди. Бу ишни аңлиғучилар бәк қорқушуп кәтти. 6 Яшлардин бир нәччиси кирип, җәсәтни кепинләп, сиртқа апирип дәпнә қилди.

7 Тәхминән үч сааттин кейин, Һананияниң аяли кирип кәлди. Бирақ у болған вақиәдин техи хәвәр тапмиған еди. 8 Петрус униңдин:

— Маңа ейтиң, силәр йәр сатқан пулниң һәммиси мошуму? — дәп сориди.

— Шундақ, һәммиси шу, — дәп җавап бәрди у.

9 Петрус:

— Силәр немә үчүн Муқәддәс Роһни синап тил бириктүрдүңлар? Қараң, ериңизни дәпнә қилип кәлгәнләр ишик алдида туриду, улар сизниму әкетиду, — деди.

10 Уму шу ан Петрусниң алдиға жиқилип, җан бәрди. Һелиқи яшлар кирип, униң өлгәнлигини көрүп, униму елип берип, ериниң йениға дәпнә қилди. 11 Пүтүн мәсиһийләр җамаитини вә бу ишни аңлиғанларни қаттиқ қорқунуч басти.

Әлчиләр яратқан мөҗүзиләр

12 Әлчиләр хәлиқ ичидә нурғун мөҗүзә вә карамәтләрни көрсәтти. Барлиқ мәсиһийләр мәркизий ибадәтханидики «Сулайман пешайвинида» дайим җәм болатти. 13 Кишиләр уларни һөрмәтлисиму, бирақ уларға қошулушқа жүръәт қилалматти. 14 Шундақ болсиму, Рәббимиз Әйсаға ишинип, җамаәткә қошулған әр-аяллар барғансири көпийишкә башлиди. 15 Яритилған мөҗүзиләр сәвәвидин хәқләр кесәл кишиләрни кочиларға елип чиқип, көрпә вә зәмбилләргә ятқузуп қоятти. Улар «Петрус йолдин өткәндә, кесәлләргә қолини тәккүзмисиму, һеч болмиғанда сайиси чүшүп, сақийип кәтсун!» дәп ойлатти. 16 Йәнә топ-топ кишиләр Йерусалим йенидики шәһәр-йезилардин кесәлләрни вә җин чаплишивалған кишиләрни елип келәтти. Уларниң һәммиси сақийип қайтишатти.

Әлчиләрниң зиянкәшликкә учриши

17 Баш роһаний вә униң шериклири, йәни шу йәрлик садуқий диний еқимидикиләр әлчиләрни зади көрәлмәтти. 18 Шуңа улар әлчиләрни тутуп, һөкүмәт зинданиға қамиди. 19 Лекин шу кечә Худаниң бир периштәси зинданниң қатму-қат дәрвазилирини ечип, әлчиләрни елип чиқип, уларға:

20 — Силәр мәркизий ибадәтхана һойлилириға кирип, җамаәткә йеңи һаят тоғрисидики тәлимләрниң һәммисини ейтиңлар, — дәп буйриди.

21 Әлчиләр бу сөз бойичә таң атқанда мәркизий ибадәтхана һойлисиға кирип, кишиләргә тәлим беришкә башлиди.

Баш роһаний вә униң шериклири әлчиләрни сорақ қилиш үчүн,

исраилларниң барлиқ ақсақаллирини алий кеңәшминиң умумий жиғиниға чақирди. Андин зиндандики әлчиләрни елип келишқа адәм әвәтти. 22 Лекин улар зинданға йетип барғанда, әлчиләрниң у йәрдә йоқлиғини байқап қайтип берип, кеңәшмидикиләргә:

23 — Биз зинданға барсақ, униң ишиги мәккәм қулуплақлиқ турупту. Сиртида қаравулларму күзитип турупту, лекин ишикни ечип қарисақ, ичидә бирму адәм йоқ! — дәп мәлумат бәрди.

24 Мәркизий ибадәтхана қаравуллириниң башлиғи вә алий роһанийлар бу хәвәрни аңлап, ганғирап қелишти. «Әнди бу иш қандақ болар?» дәп өз-өзидин сорашқа башлиди. 25 Дәл шу чағда бир киши кирип:

— Силәр зинданға ташлиған адәмләр мәркизий ибадәтхана һойлисида жамаәткә тәлим бериватидиғу! — дәп хәвәр қилди.

26 Буниң билән һелиқи қаравуллар башлиғи қол астидикиләрни башлап берип, әлчиләрни елип кәлди. Бирақ хәлиқниң өзлирини чалма-кесәк қилишидин қорқуп, уларға зорлуқ ишләтмиди.

27 Улар әлчиләрни елип кәлгәндин кейин, уларни кеңәшмә башлиқлири алдида турғузди. Баш роһаний уларниң үстидин шикайәт қилишқа башлап:

28 — Биз силәрни Әйса һәққидә кишиләргә тәлим бәрмәңлар, дәп қаттиқ чәклигән едуқ. Лекин силәр йәнә шу тәлимиңларни пүтүн Йерусалимға яйдиңлар һәм Әйсаниң қан қәрзини бизгә артмақчи болуватисиләр! — деди.

29 Петрус вә башқа әлчиләр жавап берип мундақ деди:

— Биз инсанға әмәс, Худаға бойсунушимиз керәк. 30 Силәр һәзрити Әйсани чапрас яғачқа миқлап өлтүрдүңлар. Лекин әждатлиримиз етиқат қилип кәлгән Худа Уни тирилдүрди. 31 Худа исраил хәлқиниң гуналириға товва қилип, кәчүрүмгә еришиш пурситигә егә болуши үчүн, һәзрити Әйсани Йетәкчи һәм Қутқазғучи қилип, Өзиниң оң йениға олтарғузди. 32 Биз бу ишларниң гувачилири. Худа Өзигә бойсунғанларға ата қилған Муқәддәс Роһму бу ишларни испатлап бериду.

33 Алий кеңәшмә башлиқлири бу сөзләрни аңлап интайин ғәзәпләнди вә әлчиләрни өлтүрмәкчи болушти. 34 Лекин уларниң арисида пүтүн хәлиқниң һөрмитигә сазавәр болған пәрисий диний еқимидики Ғамалийил исимлиқ бир Тәврат устази бар еди. У орнидин туруп:

— Уларни бир дәм сиртқа чиқирип туруңлар, — дәп буйриди.
35Андин у кеңәшмә башлиқлириға мундақ деди:
— Әй исраиллар, силәр бу кишиларни бир тәрәп қилишта еһтият қилиңлар! 36Өткәндә һелиқи әбләх Тәвдас оттуриға чиқип, өзини чоң тутуп, вақиә чиқарди. Униңға тәхминән төрт йүз адәм әгәшкән еди. Бирақ у римлиқлар тәрипидин өлтүрүлди. Әгәшкүчилири тарқилип кетип, иши йоққа чиқти. 37Кейин нопус тизимлаш вақтида җәлилийәлик Йәһудаму баш көтирип чиқип, бир топ кишини топлап өзигә әгәштүргән. Уму өлтүрүлүп, әгәшкүчилириму тарқитиветилгән. 38Әнди бу кишиләргә кәлсәк, мениңчә аң яхшиси, уларни қоюп бериңлар. Улар билән кариңлар болмисун. Әгәр уларниң мәхсити вә қиливатқини пәқәт инсанниң иши болсила, җәзмән мәғлуп болиду. 39Әгәр Худадин болса, силәр уларни йоқиталмайсиләр, һәтта өзәңларни Худаға қарши орунға қойған болисиләр!
Алий кеңәшмә Ғамалийилниң тәкливини қобул қилди 40вә әлчиләрни чақиртип кирип, уларни қамчилитип, һәргиз һәзрити Әйса тоғрилиқ тәлим бәрмәсликни буйриди, андин уларни қоюп бәрди. 41Әлчиләр кеңәшмидин чиқип, Худаниң өзлирини һәзрити Әйсаниң нами үчүн хорлуқ азави чекишкә лайиқ көргәнлигидин интайин хурсән болушти. 42Улар йәнила һәр күни мәркизий ибадәтхана һойлисида вә өйлиридиму тәлим берип, «Һәзрити Әйса — Қутқазғучи-Мәсиһтур», дәп тохтимастин Хуш Хәвәр тарқитиварди.

Хизмәткә талланған йәттә киши

6 Шу күнләрдә мәсиһийләрниң сани күндин-күнгә көпийип бармақта еди. Бирақ грекчә сөзләйдиған бәзи йәһудийлар йәрлик йәһудийлардин рәнҗип қалған еди. Уларниң дейишичә, күндилик тамақни тәхсим қилишта уларниң ичидики тул аялларға берилгән тамақ башқиларниңкидин аз екән. 2Шуңа он икки әлчи пүтүн мәсиһийләрни жиғип, уларға мундақ деди:
— Биз әлчиләрниң Худаниң сөзини йәткүзүш хизмитини ташлап қоюп, озуқ-түлүк тәхсимләш билән болуп кетишимиз тоғра әмәс. 3Шуниң үчүн, қериндашлар, араңлардики һөрмәткә сазавәр болған, Муқәддәс Роһқа чөмгән дана кишидин йәттини таллаңлар. Бу ишларни шулар башқурсун. 4Биз болсақ өзимизни дуа қилиш вә Хуш Хәвәр һәққидә тәлим беришқа беғишлайли.

5 Әлчиләрниң тәкливигә һәммиси қошулушти. Шуниң билән көпчилик имани камил вә Муқәддәс Роһқа чөмгән Истипан исимлиқ бир мәсиһийни таллиди. Униңдин башқа Филип, Прокорус, Никанор, Тимон, Парменас һәм бурун йәһудий диниға киргән антакялиқ Николасларни таллап, 6 уларни әлчиләрниң алдиға елип чиқти. Әлчиләр уларни бу хизмәткә тайинлаш үчүн қоллирини уларниң учисиға тәккүзүп туруп дуа қилишти.

7 Худаниң сөзи давамлиқ тарқалғансири, Йерусалимдики мәсиһийләрниң саниму барғансири көпәйди. Нурғун роһанийларму һәзрити Әйсаға ишәнди.

Истипанниң тутқун қилиниши

8 Худаниң меһир-шәпқити вә күч-қудритигә толған Истипан хәлиқ ичидә зор мөҗүзә вә карамәтләрни көрсәтти. 9 Бирақ Кирини вә Искәндәрийә шәһәрлири һәм Киликийә вә Асия өлкилиридин кәлгән, қуллуқтин азат болғанлиғи үчүн «әркинләр» дәп аталған ибадәтханиниң әзалири болған бәзи йәһудийлар Истипанға қарши чиқип, униң билән муназирә қилишқа башлиди. 10 Лекин Муқәддәс Роһ Истипанға әқил-парасәт бәргәчкә, улар униң сөзлиригә тақабил турушқа амалсиз еди. 11 Буниң билән улар бәзи адәмләрниң гелини яғлап:

— Биз бу адәмниң Муса пәйғәмбәр вә Худаға қарита күпүрлүк сөзлигәнлигини аңлидуқ, — дәп төһмәт қилдурди.

12 Улар мошу усул билән хәқни, ақсақалларни вә Тәврат устазлирини қутритип, Истипанни тутқун қилдуруп, уни алий кеңәшмигә елип барди. 13 Уларға сетилған сахта гувачилар оттуриға чиқип:

— Бу адәм һемишәм бу муқәддәс мәркизий ибадәтханимизға вә Тәврат қанунимизға қарши сөзләрни қилиду. 14 Биз униң: «Насирәлик Әйса бу ибадәтханини гумран қилиду, Муса пәйғәмбәрдин мирас қалған әнъәнивий қаидә-түзүмлиримизни өзгәртиветиду», дегәнлигини аңлидуқ, — деди.

15 Кеңәшмидә олтарғанларниң һәммиси Истипанға көз тикип қариғинида, униң чирайиниң худди периштәниң чирайиға охшаш пакираватқанлиғини көрди.

Истипанниң өзини ақлиши

7 Баш роһаний Истипандин:
— Уларниң әризилири растму? — дәп сориди.
2 Истипан мундақ җавап бәрди:
— Атилар вә ака-укилар, сөзүмгә қулақ селиңлар! Әҗдадимиз Ибраһим техи Месопотамийә районидин Һаран шәһиригә көчүп бармиған вақитта, шану-шәвкәтлик Худа униңға көрүнүп: 3 «Сән өз жутуң вә уруқ-җамаитиңдин айрилип, Мән көрсәтмәкчи болған йәргә барғин», дегән еди. 4 Буниң билән әҗдадимиз Ибраһим калданиларниң зимини болған өз жутини ташлап, Һаран шәһиригә берип орунлашти. Атиси өлгәндин кейин, Худа уни бу җайға, йәни силәр һазир туруватқан җайға йөткәп кәлди. 5 У вақитта Худа униңға тәвә бир ғеричму йәр бәрмигән еди. Бирақ Ибраһимниң техичә пәрзәнди болмиған болсиму, Худа вәдә қилип, бу зиминни униңға вә униң әвлатлириға бәрмәкчи болди. 6 Худа әҗдадимиз Ибраһимға мундақ деди: «Сениң әвлатлириң мәлум бир чәт дөләттә мусапирликқа төрт йүз жил қул болуп, хорлуқта яшайду. 7 Бирақ уларни қул қилған хәлиққә җаза беримән. Униңдин кейин әвлатлириң у йәрдин чиқип, бу йәрдә Маңа ибадәт қилиду».
8 Кейин Худа Ибраһимға: «Сән билән түзгән келишимимниң бәлгүси хәтнә қилиш болсун», деди. Әҗдадимиз Ибраһимдин Исһақ төрәлди. У туғулуп сәккизинчи күни хәтниси қилинди. Исһақтин исраилларниң атиси болған Яқуп төрәлди. Яқуптин исраилларниң он икки қәбилисиниң бовилири болған он икки оғул төрәлди. Уларниңму хәтниси қилинди.
9 Кейин әҗдадимиз Яқупниң оғуллири иниси Йүсүптин көрәлмәслик қилип, уни Мисирға баридиған содигәрләргә қул орнида сетивәтти. Лекин Худа униң билән биллә болғачқа, 10 уни пүтүн тартқан қийинчилиқтин қутқузуп, униңға данишмәнлик ата қилип, Мисир падишасиниң һөрмитигә еришүрди. Падиша уни Мисирға баш вәзир вә ординиң баш ғоҗидари қилди. 11 Кейин пүтүн Мисир вә Қанан йәрлиридә еғир ачарчилиқ йүз берип, зор апәт болди. Әҗдатлиримиз озуқ-түлүксиз қалди. 12 Мисирниң амбирида ашлиқ барлиғини аңлиған Яқуп оғуллирини, йәни әҗдатлиримизни у йәргә әвәтти. Биринчи қетим барғинида, улар инимиз Йүсүп өлгән дәп, уни тонумиған еди. 13 Шуңа иккинчи қетим барғанда, әҗдадимиз Йүсүп акилириға өзиниң

ким екәнлигини ашкарилиди вә уларниму падишаға тонуштурди. 14Шуниң билән әждадимиз Йүсүп атиси әждадимиз Якупниң алдиға акилирини әвәтип, уни пүтүн аилә-җамаити билән, җәми йәтмиш бәш кишини Мисирға тәклип қилди. 15Әждадимиз Якуп Мисирға берип, кейин әвлатлири билән шу йәрдә аләмдин өтти. 16Уларниң җәсәтлири Шәкәм шәһиригә қайтурулуп, әждадимиз Ибраһим бурун Һамурниң оғуллиридин сетивалған йәрликкә қоюлди.

17Худа әждадимиз Ибраһимға: «Сениң әвлатлириңни қуллуқтин азат қилимән», дегән вәдисини әмәлгә ашуридиған вақит йетип келишкә аз қалғанда, Мисирдики йәһудийларниң нопуси хелә көпәйгән еди. 18У вақитта әждадимиз Йүсүпниң Мисир хәлқигә қилған яхши ишлиридин хәвири болмиған йеңи бир падиша Мисирда тәхткә чиқти. 19Бу падиша әждатлиримизни һейлә-микирләр билән езип хорлиди, һәтта уларни өз бовақлирини ташлаветишкә мәҗбур қилди. 20Муса пәйғәмбәр мана шу чағларда туғулған еди. У Худаниң нәзәридә алаһидә бала еди. Ата-аниси уни өйдә үч ай баққандин кейин, 21сиртқа ташлаветишкә мәҗбур болди. Бирақ падишаниң қизи уни қутқузуп, өз оғли қилип чоң қилди. 22Муса пәйғәмбәр мисирлиқларниң алий билимлири билән тәрбийилинип, сөз қабилийити вә иш бежириш қабилийитигә егә адәм болуп чиқти.

23У қириқ яшларға киргәндә, өз қериндашлири болған йәһудийларниң һалидин хәвәр елиш қарариға кәлди. 24У бир мисирлиқниң бир йәһудий қулни сәвәпсизла бозәк қиливатқанлиғини көрүп, уни қоғдап, йолсизлиқ қилған мисирлиқни өлтүрүп, униң интиқамини елип бәрди. 25У Худаниң мән арқилиқ йәһудийларни қутқузидиғанлиғини йәһудий қериндашлирим чүшинидиғу, дәп ойлиған еди, лекин улар буни чүшәнмиди. 26Әтиси Муса пәйғәмбәр икки йәһудий қериндашниң урушуватқанлиғини көрүп, уларни яраштурмақчи болуп: «Силәр қериндаш туруп, немишкә бир-бириңларға йолсизлиқ қилисиләр?» деди.

27Қериндишини бозәк қилған киши Муса пәйғәмбәрни иштириветип: «Ким сени бизгә башлиқ яки сорақчи болсун дәптү?! 28Мениму түнүгүнки мисирлиқни өлтүргәндәк өлтүрмәкчимусән?» деди.

29Муса пәйғәмбәр бу сөзләрни аңлап, бу ишни башқиларму билидиған охшайду, дәп қорқуп, Мисирдин Мидиян районига қечип барди вә у йәрдә мусапир болуп туруп қелип, икки оғулға ата болди.

30 Қирик жилдин кейин Муса пәйғәмбәргә Синай теғиниң йенидики чөлдә көйүватқан тикәнликниң от ялқунида бир периштә
көрүнди. 31 Бу һални көргән Муса пәйғәмбәр интайин һәйран болуп,
теги-тәктини билиш үчүн тикәнликниң йениға барди. Бу чағда у
Худаниң: 32 «Мән сениң әҗдатлириң Ибраһим, Исһақ вә Якуп етиқат
қилип кәлгән Худа болимән», дегән авазини аңлиди. Муса пәйғәмбәр
қорқунучта титрәп, қарашқиму жүръәт қилалмиди. 33 Худа униңға
йәнә: «Сән туруватқан йәр муқәддәстур. Шуңа айиғиңни селивәт!
34 Мән Мисирдики бәндилиримниң харлиниватқанлиғини көрдүм.
Уларниң налә-пәриятлирини һәқиқәтән аңлидим. Шуңа Мән уларни
қутқузғили чүштүм. Әнди барғин, Мән сени Мисирға әвәтәй», деди.

35 Мана шу Муса пәйғәмбәрни һелиқи йәһудийлар: «Ким сени бизгә
башлиқ яки сорақчи болсун дәптү?!» дәп рәт қилған еди. Лекин Муса
пәйғәмбәргә Худаниң периштәси көйүватқан тикәнликтә көрүнүп:
«Исраил хәлқини қутқузуп, уларға йетәкчилик қилисән», дәп уни
Мисирға әвәтти. 36 Әйнә шу Муса пәйғәмбәр хәлиққә йетәкчилик
қилип, уларни Мисирдин чиқарған еди һәм Мисирда Қизил деңизниң
бойида вә қирик жилни өткүзгән шу чөлләрдә әҗайип зор мөҗүзә
вә карамәтләрни көрсәткән еди. 37 Шу Муса пәйғәмбәр өзи уларға:
«Худа қериндашлиримиз арисидин маңа охшаш бир Пәйғәмбәрни
тикләйду», дегән еди. 38 У чөлләрдә әҗдатлиримизға башчилиқ қилған
вақитларда Синай теғида Худаниң периштәси униңға йәнә көрүнүп,
сөз қилди. Муса пәйғәмбәр һаятлиқ бәхш етидиған сөзләрни аңлап,
уни әҗдатлиримизға вә улар арқилиқ бизгә йәткүзди.

39 Шундақ болсиму, әҗдатлиримиз Муса пәйғәмбәрниң гепигә
кирмәй, уни рәт қилип, көңлидә Мисирға қайтишни арзу қилди.
40 Муса пәйғәмбәр Синай теғидин техи чүшмигән вақитта, улар униң
акиси Һарунға: «Бизгә йол башлайдиған бутлар ясап бериң! Бизни
Мисирдин елип чиққан һелиқи Мусаниң немә болуп кәткәнлигини
билмәймиз», деди. 41 Шуниң билән улар мозай сүритидә бир бут ясап,
униңға атап қурванлиқ қилип, сәждә қилди. Өз қоллири билән
ясиған бу бутни хошал-хорамлиқ билән тәбрикләшти. 42 Буни көргән
Худа әҗдатлиримиздин нәзәрини йөткәп, уларни өз ихтияриға қоюп
бәрди. Улар асмандики юлтузларға ибадәт қилишқа башлиди. Шуниң
билән пәйғәмбәрләр Муқәддәс Язмиларда хатирилигәндәк, Худа улар-
ни мундақ әйиплиди:

«Әй исраиллар! Силәр қириқ жил җәриянида чөлдә
қурванлиқ қилғиниңларда,
Маңа әмәс, бәлки өз қоллириңлар билән ясиған бутларға,
43 Йәни ‹Молохниң› чедири вә ‹Рифанниң› юлтуз шәкиллик
сүритини көтирип меңип, уларға сәждә қилдиңлар!
Шуңлашқа силәрни Бабил шәһириниң чәтлиригә қоғлап,
сүргүн қилимән!»

44 Әждатлиримиз чөлдә яшиған вақтида, келишим чедири дәпму аталған ибадәт чедири тиккән еди вә қәйәргә барса уни өзлири билән биллә йөткәп, униңда Худаға ибадәт қилатти. Ибадәт чедири Худа Муса пәйғәмбәргә көрсәткән нусха бойичә ясалған еди. 45 Әждатлиримиз ибадәт чедириға әвлатму-әвлат егидарчилиқ қилған вә кейин Йәшуниң йетәкчилигидә Худа қоғлиған милләтләрниң зиминлирини бесивелип, ибадәт чедирини бу йәргә елип кәлгән. Һәтта падиша Давутниң заманиғичә шу чедирда Худаға ибадәт қилған. 46 Падиша Давут Худаниң, Яқуп етиқат қилип кәлгән Худаниң шапаитигә еришип, Униң үчүн бир ибадәтхана селишқа Униң Өзидин ижазәт сориған. 47 Бирақ Худа қошулмиған. Кейин падиша Сулайман Худа үчүн бир ибадәтхана салған.

48 Һалбуки, улуқ Худа адәм салған ибадәтханиларда турмайду! Йәшая пәйғәмбәр арқилиқ Худа мундақ дегән еди:

49-50 «Асман Мениң тәхтим болиду.
Зимин Мениң пут қоюдиған йеримдур.
Силәр Маңа буниңдинму яхши ибадәтхана салаламсиләр?!
Буниңдинму яхши арамгаһ ясаламсиләр?!
Асман-зиминдики мәвҗудатларни Мән яраттимғу!»

51 Истипан сөзини аяқлаштуруп:

— Әй бойни, жүриги вә қулиғи қаттиқлар! Силәр хәтнә қилинмиған капирларға охшаш җаһил. Силәр әждатлириңларға охшаш Худаниң Муқәддәс Роһиға дайим қаршилиқ қиливатисиләр. 52 Силәрниң әждатлириңлар зиянкәшлик қилмиған бирәр пәйғәмбәр барму һә? Улар «Худаниң Адаләтчиси» болған һәзрити Әйсаниң келидиғанлиғини алдин-ала җакалиғанларниму өлтүрүшкән. Әнди У Өзи кәлгәндә,

силәр Униңға сатқунлуқ қилип, Униму өлтүрдүңлар. [53]Һәҗәп иш һә! Худаниң қанунини периштәләр өзи силәргә йәткүзгән болсиму, силәр униңға әмәл қилмидиңлар! — деди.

Истипанниң чалма-кесәк қилиниши

[54]Истипанниң бу сөзлирини аңлиған алий кеңәшмә башлиқлири интайин ғәзәплинип, униңға чишлирини ғучурлатти. [55]Муқәддәс Роһқа чөмгән Истипан болса, көзлирини көккә тикип, Худаниң парлақ нурини вә Униң оң йенида турған һәзрити Әйсани көрди.

[56]— Қараңлар! Асман ечилип, Инсан Оғли һәзрити Әйсаниң Худаниң оң йенида турғанлиғини көрдүм! — деди у.

[57]Буни аңлиған башчилар қоллири билән қулақлирини йепивелишип, чуқан селишти вә етилип берип, [58]уни шәһәрниң сиртиға иштирип чиқирип, чалма-кесәк қилишқа башлиди. Истипанни гунакар дәп гувалиқ бәргәнләр уни чалма-кесәк қилиштин бурун, чапанлирини Саул исимлиқ бир жигитниң йениға қоюп қойған еди. [59]Истипан ямғурдәк йеғиватқан ташниң астида туруп:

— Әй Рәббим Әйса, мениң роһумни қобул қилғайсән! — дәп вақириди.

[60]Кейин у тизлинип туруп қаттиқ аваз билән:

— Әй Рәббим, бу гунани дәп уларни жазалимиғайсән, — деди. У бу сөзни қилип болупла, жан үзди.

Саулниң мәсиһийләргә зиянкәшлик қилиши

8 Истипанниң өлтүрүлүшини Саулму қоллатти. Шу күндин башлап, Йерусалимдики мәсиһийләр жамаити интайин дәһшәтлик зиянкәшликкә учрашқа башлиди. Әлчиләрдин башқа пүтүн мәсиһийләр Йәһудийә вә Самарийә өлкилириниң һәр хил жайлириға тарқилип кетишти. [2]Бәзи садақәтмән кишиләр Истипанни дәпнә қилип, униңға чоң һаза тутушти. [3]Лекин Саул мәсиһийләр жамаитигә вәйранчилиқ селип, әр-аял мәсиһийләрни өйму-өй издәп тутуп, зинданға ташлашқа башлиди.

Хуш Хәвәрниң Самарийә өлкисигә йетип бериши

[4]Мәсиһийләр қәйәргә тарқилиштин қәтъий нәзәр, улар шу йәрдә Хуш Хәвәр йәткүзди. [5]Мәсилән, Филип Самарийә өлкисиниң мәлум бир шәһиригә берип, йәрлик кишиләргә: «Һәзрити Әйса — Қутқазғучи-

Мәсиһ», дәп җакалиди. [6]Көпчилик буни аңлап һәм униң мөҗүзилирини көрүп, пүткүл диққити билән униң сөзлиригә қулақ салди. [7]Җинлар өзлири чаплишивалған кишиләрниң тенидин қаттиқ вақирған пети чиқип кәтти. Нурғун паләч, токуларму сақайтилди. [8]Шуниң билән шу шәһәрдики кишиләр чоңқур хошаллиққа чөмди.

[9]У шәһәрдә Шимон исимлиқ бир бахши болуп, өзиниң сехиргәрлиги билән шу җайдики хәлиқни бир мәзгил аң-таң қалдурған еди. У өзини қалтис һесаплап, бәк махтинатти. [10]Жуқури вә төвән дәриҗилик кишиләр униң сөзлирини пүтүн диққити билән аңлатти. Көпчилик: «Худаниң улуқ күч-қудрити мана шу», дейишәтти. [11]У узундин бери сехиргәрлиги билән халайиқни аң-таң қалдуруп кәлгәнлигидин кишиләр униңға интайин диққәт қилип кәлгән еди. [12]Лекин улар әнди Филип йәткүзгән Худа Падишалиғиға вә Әйса Мәсиһкә даир Хуш Хәвәргә ишәнди. Шуниң билән уларниң арисидин нурғунлиған әр-аяллар чөмүлдүрүшни қобул қилди. [13]Шимон өзиму ишәнди вә чөмүлдүрүлди. У һемишәм Филип билән биллә болди һәм Филип көрсәткән зор мөҗүзә вә карамәтләрни көрүп, интайин һәйран болди.

[14]Йерусалимдики әлчиләр самарийәликләрниң Худаниң сөзини қобул қилғанлиғини аңлап, Петрус билән Юһаннани уларға әвәтти. [15]Иккиси у йәргә бериши билән мәсиһийләргә Муқәддәс Роһниң ата қилиниши үчүн дуа қилди. [16]Чүнки улар Рәббимиз Әйсаниң нами билән чөмүлдүрүлгән болсиму, уларниң һеч қайсисиға Муқәддәс Роһ техи чүшмигән еди. [17]Петрус билән Юһанна уларниң учисиға қолини тәккүзүп туруп дуа қилғандин кейин, Муқәддәс Роһ уларға чүшти. [18]Әлчиләр қолини тәккүзүп қойған кишиләргә Муқәддәс Роһниң ата қилинғанлиғини көргән Шимон әлчиләргә пул тәңләп:

[19]— Бу күч-қудрәттин маңиму бериңлар. Мәнму кишиләрниң учисиға қоллиримни тәккүзәй, улар мән арқилиқму Муқәддәс Роһни қобул қилсун, — деди.

[20]Лекин Петрус униңға мундақ җавап бәрди:

— Худаниң бу соғисини пулға сетивалғили болиду, дәп ойлиған болсаң, пулуң билән биллә һалак бол! [21]Бизниң ишимизда сениң һәссәң йоқ, чүнки Худа алдида нийитиң халис әмәс. [22]Шуңа яман нийитиңдин йенип, Худадин кәчүрүм тилә. Шундақ қилсаң, Худа сени кәчүрәр, [23]чүнки сениң көрәлмәсликкә толуп, гунаниң торида екәнлигиң маңа мәлум.

24 Шимон уларға:

— Мән үчүн Худадин тиләңларки, ейтқанлириңлардин бириму бешимға кәлмисун! — деди.

25 Петрус билән Юһанна йәнә шу шәһәрдә һәзрити Әйса һәққидә гувалиқ берип, Худаниң сөзини йәткүзгәндин кейин, Самарийәниң нурғун йеза-кәнтлиригә берип Хуш Хәвәр йәткүзгәч, Йерусалимға қайтип кәтти.

Филип вә ефиопийәлик әмәлдар

26 Шу вақитта Худаниң бир периштәси Филипқа:

— Жәнупқа қарап Йерусалимдин Газа шәһиригә маңидиған чөлдики йолға маң, — деди. 27 Филип йолға чиқти. Йолда у ефиопийәлик бир жуқури дәриҗилик әмәлдарни учратти. Бу киши Кандас исимлиқ Ефиопийә аял падишасиниң баш ғәзничиси болуп, Йерусалимға Худаға ибадәт қилғили барған еди. 28 Қайтиш йолида өзиниң һарвусида олтирип, Йәшая пәйғәмбәрниң Язмисини оқуп кетип баратти. 29 Муқәддәс Роһ Филипқа:

— Һарвуға йетишип маң, — деди.

30 Филип жүгрәп берип, әмәлдарниң Йәшая пәйғәмбәрниң Язмисидин оқуватқанлирини аңлап, униңдин:

— Оқуғанлириңизни чүшәндиңизму? — дәп сориди.

31 Әмәлдар униңға:

— Бири маңа чүшәндүрүп бәрмисә, мән қандақму чүшинәләймән, — дәп Филипни һарвусиға чиқип, йенида олтиришқа тәклип қилди.

32 Әмәлдар Язминиң мону қисмини оқувататти:

«У гоя боғузлашқа елип берилған қойдәк, қой қирқиғучи
алдида ятқан пахландәк үн-түн чиқармай жим туриду.
33 У хорлиниду, адиллиқ билән сотланмайду.
У әнди пәрзәнт үзи көрәлмәйду, чүнки Униң йәр йүзидики
һаяти елип кетилиду».

34 Ефиопийәлик әмәлдар Филиптин:

— Пәйғәмбәрниң бу сөзи кимгә қаритилған болғиди? Өзигиму яки башқиларғиму? — дәп сориди.

35 Филип чүшәндүрүшкә башлиди, у Язминиң шу қисмидин башлап

әмәлдарға һәзрити Әйсаға даир Хуш Хәвәрни сөзләп бәрди. Шундақ қилип, әмәлдар һәзрити Әйсаға ишәнди.

36-37Улар йолда кетиветип, су бар бир йәргә кәлгәндә, әмәлдар:

— Бу йәрдә су бар екән. Мошу йәрдила чөмүлдүрүлсәм болмамду? — деди.

38Әмәлдар һарвуни тохтитишни буйриди. Филип униң билән биллә суға чүшүп, уни чөмүлдүрди. 39Улар судин чиққанда, Муқәддәс Роһ Филипни башқа бир шәһәргә елип кәтти. Әмәлдар уни қайта көрәлмигән болсиму, хошал-хорамлиқ билән йолини давамлаштурди. 40Филип болса, өзиниң Ашдод шәһиридә екәнлигини билгәндин кейин, у йәрдин Қәйсәрийә шәһиригичә болған һәммә шәһәрләрни кезип, Хуш Хәвәрни йәткүзди.

Саулниң һәзрити Әйсаға ишиниши

9 Шу чағларда Саул Рәббимиз Әйсаға ишәнгүчиләргә давамлиқ өлүм җазаси билән қорқунуч селивататти. У баш роһанийниң алдиға берип, 2Дәмәшқ шәһиридики йәһудий ибадәтханилириға тонуштуруш хетини йезип беришни тәләп қилди. Шундақ қилип, Саул Дәмәшқтики йәһудийларниң ярдимини елип, һәзрити Әйсаниң йолида маңған әр-аялларни тутқун қилип, уларни Йерусалимға сорақ қилишқа елип кәлмәкчи болди.

3Саул хәтләрни елип, йолға чиқти. Дәмәшқ шәһиригә йетип келишқа аз қалғанда, туюқсиз асмандин бир күчлүк нур чүшүп, Саулниң әтрапини йорутувәтти.

4Йәргә жиқилған Саулға:

— Саул, Саул! Маңа немишкә зиянкәшлик қилисән? — дегән бир аваз аңланди.

5— Әй Рәббим, Сән Кимсән? — дәп сориди у.

— Мән сән зиянкәшлик қиливатқан Әйса. 6Орнуңдин туруп, шәһәргә кир, немә қилишиң керәклигини бири саңа ейтип бериду, — дегән җавап кәлди һелиқи аваздин.

7Саул билән биллә маңған кишиләрниң қорққинидин зуванлири тутулуп, турған йеридә қетипла қалди. Чүнки улар авазни аңлисиму, гәп қилған бирәрсини көрәлмигән еди. 8Саул орнидин туруп, көзлирини ечип қариди, лекин һеч нәрсини көрәлмиди. Һәмралири униң

қолидин йетиләп Дәмәшққә елип кирди. [9]Үч күнгичә һеч немини көрәлмигән кор Саулниң гелидин һеч нәрсә өтмиди.

[10]Дәмәшқтә һәзрити Әйсаға ишинидиған Һанания исимлиқ бири бар еди. Униңға бир көрүнүш кәлди. Рәббимиз Әйса уни:

— Һанания! — дәп чақирди.

— Әй Рәббим, мана мән, — дәп җавап бәрди у.

[11]Рәббимиз Әйса униңға:

— Сән дәрһал «Түз» кочисиға берип, Йәһуданиң өйидин тарсуслуқ Саул исимлиқ бирини тап, чүнки шу тапта у дуа-тилавәт қиливатиду. [12]Дуа қиливатқинида, Мән униңға Һанания исимлиқ бир кишиниң келип, униңға қолини тәккүзүши билән көзиниң әслигә келидиғанлиғини аян қилдим, — деди.

[13]Һанания унимай, мундақ җавап бәрди:

— Әй Рәббим, нурғун кишиләрниң бу адәм һәққидә ейтқанлирини аңлидим. У Йерусалимда Саңа ишәнгүчиләргә интайин рәһимсизләрчә зиянкәшлик қилған! [14]Һазир у Дәмәшққә келип, Саңа ибадәт қилған кишиләрни тутуш үчүн алий роһанийлардин һоқуқ апту.

[15]Рәббимиз Әйса униңға:

— Баривәр, Мән бу адәмни йәһудий әмәсләргә вә уларниң падишалириға һәм исраилларға Мени тонуштуруш үчүн Өзәм таллидим. [16]Мән униңға Мениң үчүн җәзмән хилму-хил азап-оқубәт тартишқа тоғра келидиғанлиғиниму көрситимән, — деди.

[17]Буниң билән Һанания һелиқи өйгә берип, қоллирини Саулниң учисиға тәккүзүп:

— Қериндишим Саул, бу йәргә келиватқиниңда йолда саңа көрүнгән Рәббимиз Әйса көзлириң әслигә кәлсун вә сени Муқәддәс Роһқа чөмсун, дәп мени шәхсән Өзи әвәтти, — деди.

[18]Шу һаман Саулниң көзлиридин белиқ қасириғидәк нәрсиләр чүшүп, көзлири ечилип көрәләйдиған болди. У орнидин туруп чөмүлдүрүшни қобул қилди. [19]Тамақ йегәндин кейин җисманий қувитиму әслигә кәлди.

Саулниң Дәмәшқтә Хуш Хәвәрни йәткүзүши

Саул Дәмәшқтики мәсиһийләрниң йенида бир нәччә күн турди вә [20]дәрһал йәһудий ибадәтханилириға берип, «һәзрити Әйса Худа Оғли», дәп тәлим беришкә башлиди. [21]Аңлиғучилар униң сөзлиридин һәйран болушуп:

— Бу адәм Йерусалимда Әйсаға ишәнгүчиләргә вәһшиләрчә зиянкәшлик қилған һелиқи адәм әмәсму? Бу йәргиму мәсиһийләрни алий роһанийларға тутуп бериш мәхситидә кәлгәнмиду? — дейишти.

22 Лекин Саул техиму қайил қиларлиқ тәлим берип, Дәмәшқтики йәһудийларни һәзрити Әйсаниң Қутқазғучи-Мәсиһ екәнлигини рәт қилишқа амалсиз қалдурди.

23 Бир мәзгилдин кейин йәһудийлар Саулға сүйиқәст қилмақчи болди. 24 Саулни тутуп өлтүрүш үчүн улар кечә-күндүз шәһәр дәрвазисида уни күтти. Бирақ бири уларниң уни қәстлимәкчи болғинини Саулға йәткүзүп қойди. 25 Шуңа униң шагиртлири бир күни кечидә уни чоң севәткә олтарғузуп, сепилдин артилдуруп чүшәрди.

Саул Йерусалимда

26 Саул Йерусалимға берип, у йәрдики мәсиһийләргә қошулмақчи болди. Лекин мәсиһийләр униң һәзрити Әйсаға ишәнгәнлигигә ишәнмәй, униңдин қорқти. 27 Бирақ Барнаба униңға ярдәмчи болуп, уни әлчиләр билән көрүштүрди. Уларға Саулниң Дәмәшқ йолида Рәббимиз Әйсани қандақ көргәнлигини, Рәббимиз Әйсаниңму униңға гәп қилғанлиғини чүшәндүрди вә Дәмәшқтә униң һәзрити Әйса һәққидә қандақ жүрүәт билән тәлим бәргәнлигини уқтуруп, уларни қайил қилди. 28 Буниң билән Саул Йерусалимда әлчиләр билән биллә болуп, жүрәклик һалда Рәббимиз Әйса һәққидә тәлим бәрди. 29 У йәнә грекчә сөзлишидиған йәһудийлар биләнму сөзлишип, талишип қалди. Буниң билән улар уни өлтүрүвәтмәкчи болди. 30 Мәсиһийләр бу иштин хәвәр тепип, уни Қәйсәрийә шәһиригә елип берип, у йәрдин Тарсус дегән шәһәргә йолға салди.

31 У чағда Йәһудийә, Җәлилийә вә Самарийәләрдики мәсиһийләр җамаити бир мәзгил течлиққа еришти. Муқәддәс Роһниң ярдими билән уларниң ишәнчи күчийип, һемишәм садақәтмәнлик билән Худа йолида маңди. Уларниң саниму күндин-күнгә көпәйди.

Петрус Лидда вә Җаффа шәһәрлиридә

32 Шу вақитта мәсиһийләрни йоқлаш үчүн һәр қайси җайларни арилап жүргән Петрус бир қетим Лидда шәһиридә туридиған мәсиһийләр билән көрүшти. 33 У йәрдә у Әнеяс исимлиқ бир адәмни

учратти. Бу адәм паләч болуп, орун тутуп ятқили сәккиз жил болған екән. 34Петрус униңға:

— Әнеяс, Әйса Мәсиһ сени сақайтти. Орнуңдин туруп, көрпәңни жиғиштур, — деди.

Әнеяс дәрһал орнидин турди. 35Буни көргән Лидда шәһиридики вә Шарон районидики нурғун адәмләр Рәббимиз Әйсаға ишәнди.

36Жаффа шәһиридә Табита исимлиқ бир аял мәсиһий бар еди. (Грекчә исми «Доркас» болуп, «кейик» дегән мәнада.) У һәр вақит яхши иш қилидиған болуп, намратларға ярдәм берәтти. 37Бир күни у кесәл болуп, өлүп кәтти. Кишиләр җәсәтни жуюп кепинләп, үстүнки қәвәттики өйгә ятқузуп қойди. 38Жаффа шәһири Лидда шәһиригә йеқин еди. Шуңа Жаффадики мәсиһийләр Петрусниң Лиддада екәнлигини аңлап, униң алдиға икки адәм әвәтип:

— Чапсан йетип келиң! — дәп тәклип қилди. 39Петрус дәрһал йолға чиқип, улар билән биллә Жаффаға кәлди.

Петрус Жаффаға йетип келиши билән үстүнки қәвәттики өйгә башлап чиқилди. Барлиқ тул аяллар Петрусниң әтрапиға олишип, жиға-зар қилишти вә Доркасниң һаят вақтида өзлиригә тикип бәргән кийимлирини униңға көрситишти.

40Петрус һәммисини чиқириветип, тизлинип олтирип, Худаға дуа қилғандин кейин, җәсәткә қарап:

— Табита, орнуңдин тур! — деди.

Табита көзини ечип, Петрусни көрүп, бешини көтирип олтарди. 41Петрус алдиға берип, уни йөләп турғузди вә тул аяллар билән башқа мәсиһийләрни чақирип, Доркасни уларға тирик тапшуруп бәрди. 42Бу хәвәр пүтүн Жаффаға тарқилип, нурғун кишиләр Рәббимиз Әйсаға ишәнди. 43Петрус Жаффада Шимон исимлиқ бир терә әйлигүчиниң өйидә бир мәзгил турди.

Римлиқ йүз бешиға периштәниң көрүнүши

10 Қәйсәрийә шәһиридә Корнилий исимлиқ бир адәм болуп, у Рим қошунидики «Италия» дәп аталған қисимниң йүз беши еди. 2У Худани қәдирләйдиған адәм болуп, өзи вә өйдикилириниң һәммиси Худаға ибадәт қилатти. У гәрчә йәһудийларниң хуши йоқ римлиқлардин болсиму, мәртлик билән намрат йәһудийларға пул берәтти вә дайим Худаға дуа қилатти. 3Бир күни чүштин кейин саат

үчләрдә униңға бир ғайибанә аламәт көрүнди. У Худаниң бир периштәсиниң өзиниң йениға кәлгәнлигини очуқ көрди. Периштә уни:

— Корнилий! — дәп чақирди.

4Корнилий интайин чөчүгән һалда униңға көзлирини тикип:

— Тәхсир, немә иш? — дәп сориди.

Периштә униңға:

— Сениң дуалириң вә намратларға қилған хәйир-сахавитиң һәққидики хәвәрләр Худаға йәтти. 5Әнди сән Жаффаға адәм әвәтип, Симун Петрус исимлиқ кишини чақиртип кәл. 6У Шимон исимлиқ бир терә әйлигүчиниң өйидә меһман болуп туруватиду. Шимонниң өйи болса деңиз бойида, — деди.

7Униңға гәп қилған периштә ғайип болғандин кейин, Корнилий өй хизмәтчилиридин иккисини вә шәхсий ярдәмчилири ичидики садақәтмән бир ләшкәрни чақирди. 8Болған ишларни уқтурғандин кейин, уларни Жаффаға әвәтти.

Петруска Худадин көрүнүш келиши

9Әтиси улар Жаффаға йеқин барғанда, чүш вақти болуп, Петрус дуа қилиш үчүн өгүзгә чиқти. 10Униң қосиғи ечип, бир нәрсә йегүси кәлгән еди. Тамақ тәйярлиниватқанда, Петрусниң көзигә бир ғайибанә аламәт көрүнди. 11Асман ечилип, кәң дәстихандәк бир нәрсиниң төрт бүҗигидин бағланған һалда йәр йүзигә чүшириливатқанлиғидәк бир һаләтни көрди. 12Дәстиханда һәр хил төрт путлуқ һайванлар, йәрбеғирлиғучилар, учар қанатларму бар болуп, уларниң арисида һарам һайванларму бар еди. 13Униңға:

— Орнуңдин тур, Петрус, уларни союп йә! — дегән аваз аңланди.

14— Әй Рәббим, һәргиз болмайду! Мән һеч қачан һеч қандақ напак, һарам нәрсини ағзимға алған әмәсмән! — деди Петрус.

15Бирақ Петруска йәнә:

— Худа һалал дегәнни сән һарам десәң болмайду, — дегән аваз аңланди.

16Бу иш үч қетим тәкрарлинип, дәстиханға охшайдиған һелиқи нәрсә асманға елип чиқип кетилди.

17Петрус көзигә көрүнгән аламәтниң мәнасини чүшинәлмәй ойлап турғанда, Корнилий әвәткән кишиләр Шимонниң өйини тепип, дәрваза алдида туруп:

18 — Симун Петрус исимлиқ бир меһман бу йәрдә турамду, қандақ? — дәп вақириди.

19 Петрус техичә һелиқи ғайибанә аламәтниң мәнаси зади немиду, дәп ойлавататти. Муқәддәс Роһ униңға:

— Сени үч адәм издәп кәлди. 20 Пәскә чүш. Улар йәһудий болмисиму, уларни капир демәй вә иккиләнмәй улар билән биллә бар, чүнки уларни Мән әвәттим, — деди.

21 Петрус пәскә чүшүп, һелиқи адәмләргә:

— Силәр издигән киши мән болимән. Бу яққа келишиңларниң сәвәви немикин? — дәп сориди.

22 — Бизни римлиқ йүз беши Корнилий әвәтти. У Худаға ибадәт қилидиған дурус адәм болуп, пүтүн йәһудий хәлқиниң һөрмитигә сазавәрдур. Худаниң бир муқәддәс периштәси униңға сизни өйигә чақиртип, тәлимиңизни аңлашни буйруған, — дәп җавап бәрди улар. 23 Бу сөзләрни аңлиған Петрус уларни өйгә тәклип қилип, қондуруп меһман қилди.

Әтиси Петрус улар билән биллә йолға чиқти. Җаффадики мәсиһийләрниң бәзилириму улар билән биллә барди. 24 Иккинчи күни улар Қәйсәрийәгә йетип барди. Корнилий туққанлири вә йеқин ярбурадәрлирини өйигә жиғип, Петрусларни күтүп туратти. 25 Петрус өйгә киргәндә, Корнилий алдиға чиқип, айиғиға баш қоюп сәҗдә қилди. 26 Петрус дәрһал уни йөләп турғузуп:

— Орнуңиздин туруң! Мәнму сизгә охшашла бир адәм! — деди.

27 Петрус Корнилийгә гәп қилғач өйгә кирди. У өйниң ичигә жиғилған җамаәтни көрүп, 28 уларға:

— Силәргә мәлумки, биз йәһудийларниң йәһудий әмәсләр билән алақә қилишимиз әнъәнивий қаидимизгә хилап, һәтта өйлириңларға кирсәкму болмайду. Лекин Худа маңа бир көрүнүш арқилиқ һәр қандақ кишини напак демәслигим керәклигини көрсәтти. 29 Шуниң үчүн силәр адәм әвәтип мени чақирғанда, иккиләнмәй алдиңларға кәлдим. Әнди мениң соримақчи болғиним, мени немишкә чақирдиңлар? — деди.

30 Корнилий мундақ деди:

— Төрт күнниң алдида, дәл мошу вақитта, йәни чүштин кейин саат үчләрдә, мән өйдә дуа қиливататтим. Туюқсиз кийимлиридин нур чақнап туридиған бир периштә адәм шәклидә алдимда пәйда болуп: 31 «Корнилий! Дуайиң Худаға йәтти. Худа намратларға қилған хәйир-

сахавитиңдинму хәвәрдар. 32Шуңа Җаффаға адәм әвәтип, Симун Петрус исимлиқ адәмни чақиртип кәл. У терә әйлигүчи Шимонниң өйидә меһман болуп туриду. Шимонниң өйи деңиз бойида», деди. 33Шуниң үчүн дәрһал өзлирини чақирип келишкә адәм әвәткән едим. Өзлириниң қәдәм тәшрип қилғанлири толиму убдан болди. Әнди биз һәммимиз Худа өзлиригә дегән барлиқ сөзләрни аңлаш үчүн Худаниң алдида тәйяр туруптимиз.

Худаниң йәһудий әмәсләрниму қобул қилиши

34-35Петрус сөзини башлап мундақ деди:

— Худаниң һәр қандақ адәмни, мәйли у қайси милләттин болушидин қәтъий нәзәр тәң көридиғанлиғини, садақәтмән вә тоғра иш қилидиған киши болсила, Худаниң уни қобул қилидиғанлиғини әнди чүшәндим. 36Силәр Худа исраил хәлқигә йәткүзгән Хуш Хәвәрни аңлиғанғу. Худа пүтүн инсанларниң Егиси болған Әйса Мәсиһ арқилиқ бизни Өзи билән яраштурди. 37Силәрниң Йәһия пәйғәмбәр чөмүлдүрүш чақириғини йәткүзгәндин тартип, Җәлилийә өлкисидин башлап пүткүл Йәһудийә зиминлирида йүз бәргән насирәлик Әйсаға мунасивәтлик зор вақиәләрдин хәвириңлар бар. 38Худа Уни тайинлап, Униңға Өзиниң Муқәддәс Роһи вә күч-қудритини ата қилди. У һәммә йәрни кезип, яхши ишларни қилип, шәйтанниң илкидә болғанларниң һәммисини сақайтти, чүнки Худа Униңға яр еди. 39Биз әлчиләр Униң Йерусалим вә Исраилниң башқа йәрлиридә қилған пүтүн ишлириниң гувачилири. Гәрчә һәзрити Әйса Йерусалимда чапрас яғачқа миқлинип өлтүрүлгән болсиму, 40-41үчинчи күни Худа Уни қайта тирилдүрүп кишиләр арисида намайән қилди. Бирақ һәммә кишигә әмәс, пәқәт Өзи таллиған гувачилар, йәни У өлүмдин тирилгәндин кейин Униң билән бир дәстиханда олтарған биз әлчиләр арисида намайән қилди. 42У бизниң Хуш Хәвәрни йәткүзүшимизни, тирикләр вә өлгәнләрниң Соракчиси қилинип тайинланған Кишиниң Өзи екәнлигини хәлиққә җакалишимизни буйриди. 43Пәйғәмбәрләрниң һәммиси У һәқтә: «Һәзрити Әйсаға ишәнгәнләрниң гуналири Униң нами билән кәчүрүм қилиниду», дегән.

Муқәддәс Роһниң йәһудий әмәс милләтләргә чүшүши

44Петрус Худаниң бу сөзлирини қиливатқанда, аңлаватқан һәммә

кишиниң вужудиға Муқәддәс Роһ чүшти. 45Петрус билән биллә Җаффадин кәлгән һәзрити Әйсаға ишәнгән йәһудийлар Худаниң Муқәддәс Роһни йәһудий әмәсләргиму ата қилғанлиғини көрүп бәк һәйран болушти. 46Уларниң башқиларниң өзлиригиму намәлум болған тилларда сөзлишип, Худаниң улуқлуғини мәдһийиләватқанлиғини аңлиғанлиғи шүбһисиз еди. Шуңа Петрус:

47— Худа худди бизгә ата қилғандәк, уларғиму Муқәддәс Роһни ата қилған турса, уларни суға чөмүлдүрүшни қобул қилишқа ким қошулматти?! — деди.

48Шуниң билән Петрус уларниң Әйса Мәсиһниң намида чөмүлдүрүлүшини буйриди. Кейин уларниң тәливи бойичә Петрус улар билән биллә бир нәччә күн турди.

Петрусниң башқа милләт кишилириниң чөмүлдүрүлүшини ақлиши

11 Әлчиләр вә пүткүл Йәһудийә өлкисидики башқа мәсиһийләр бәзи йәһудий әмәсләрниңму Худаниң сөзини қобул қилғанлиғини аңлиди. 2Шуңа Петрус Йерусалимға қайтқанда, һәзрити Әйсаға ишәнгән йәһудийларниң бәзилири уни әйипләп:

3— Сениң хәтнә қилинмиған йәһудий әмәсләрниң өйидә меһман болуп, улар билән һәмдәстихан болғиниң зади қандақ иш?! — деди.

4Петрус пүтүн ишниң җәриянини уларға бир-бирләп чүшәндүрди.

5У мундақ деди:

— Җаффа шәһиридә дуа қиливатқинимда, бир ғайибанә аламәтни көрдүм. Кәң дәстихандәк бир нәрсә төрт бүҗигидин бағланған һалда асмандин чүшүп, мениң йенимда тохтап қалди. 6Сәп селип қарисам, униң ичидә һәр хил төрт путлуқ һайванлар, явайи һайванатлар, йәрбеғирлиғучилар, учар қанатларму бар екән. 7Кейин маңа: «Орнуңдин тур, Петрус, уларни союп йә!» дегән аваз аңланди. 8Мән: «Әй Рәббим, һәргиз болмайду! Мән һеч қачан һәр қандақ напак, һарам нәрсини ағзимға алған әмәсмән!» дедим. 9Бирақ маңа йәнә: «Худа һалал дегәнни сән һарам демә», дегән аваз аңланди. 10Бу иш үч қетим шундақ тәкрарлинип, ахири һелиқи нәрсә асманға елип чиқип кетилди. 11Дәл шу чағда Қәйсәрийәдин мени чақиришқа әвәтилгән үч киши мән турған өйниң дәрвазисиниң алдиға кәлди. 12Муқәддәс Роһ мени, гәрчә улар йәһудий болмисиму, иккиләнмәй улар билән биллә

беришқа буйриди. Җаффадин кәлгән бу алтә қериндашму мениң билән биллә барди. Қәйсәрийәгә йетип келип, Корнилий исимлиқ адәмниң өйигә кирдуқ. [13]Корнилий бизгә өзиниң өйидә бир периштәни қандақ көргәнлигини ейтти. Периштә униңға: «Сән Җаффаға адәм әвәтип, Симун Петрус исимлиқ адәмни чақиртип кәл, [14]у саңа сениң вә аиләңниң қутқузулуш йолини сөзләп бериду», дегән екән.

[15]Мән гәп қилишқа башлиғанда, Муқәддәс Роһ худди бурун бизниң вужудумизға чүшкинидәк, уларғиму чүшти. [16]Шу чағда Рәббимиз Әйсаниң: «Йәһия пәйғәмбәр кишиләрни чөмүлдүргән, лекин силәр Муқәддәс Роһқа чөмдүрүлисиләр», дегинини есимгә алдим. [17]Һаһа-йити рошәнки, биз Әйса Мәсиһкә ишәнгәнликтин, Худа бизгә Өзиниң Роһини ата қилғиниға охшаш, Уни йәһудий әмәсләргиму ата қилди. Шундақ турса, мән Худаға қандақму тоскунлуқ қилалаттим?!

[18]Улар бу сөзләрни аңлиғанда, Петрусни әйипләшни тохтитип, Худаға мәдһийә ейтип:

— Йәһудий әмәсләрму яман йоллиридин йенип товва қилса, Худа уларғиму мәңгү һаятқа еришиш пурсити яритип беридикән! — дейишти.

Антакя шәһиридики мәсиһийләр

[19]У чағда Истипанниң өлтүрүлүш вақиәсидин кейин чиққан зиянкәшлик түпәйлидин һәр қайси җайларға тарқилип кәткән мәсиһийләрниң бәзилири һәтта Фәникийә райони, Сипрус арили вә Сурийәдики Антакя шәһири дегән җайларға кетишти. Улар Худаниң сөзини пәқәт йәһудийларғила йәткүзәтти. [20]Лекин Сипрус арили вә Кирини шәһиридин кәлгән бәзи мәсиһийләр Антакя шәһиригә берип, Рәббимиз Әйса һәққидики Хуш Хәвәрни йәһудий әмәсләргиму йәткүзди. [21]Рәббимизниң күч-қудрити улар билән биллә болғачқа, нурғун кишиләр уларниң сөзлиригә ишинип, Рәббимиз Әйсаға ишәнди.

[22]Бу хәвәр Йерусалимдики мәсиһийләр җамаитигә йетип кәлди. Улар билип беқиш үчүн Барнабани Антакяға әвәтти. [23]Барнаба йетип берип, Худаниң у йәрдики хәлиққә бәхит ата қилғанлиғини көрүп, хошал болди. У көпчиликни җан-дили билән Рәббимиз Әйсаға садиқ болушқа илһамландурди. [24]У Муқәддәс Роһқа чөмгән, имани камил, яхши бир адәм болуп, униң түрткисидә нурғун адәм Рәббимиз Әйсаға ишәнди.

[25]Кейин Барнаба Тарсус шәһиригә Саулни издәп берип, [26]уни тепип

Антакяға елип кәлди. Иккиси мәсиһийләр җамаити билән биллә толуқ бир жил туруп, нурғун адәмгә һәзрити Әйса һәққидә тәлим бәрди. Әйса Мәсиһкә ишәнгәнләрни «мәсиһийләр»* дәп аташ Антакядин башланди.

27 У күнләрдә Йерусалимдин Антакяға бәзи пәйғәмбәрләр кәлди. 28 Булардин Агабус исимлиқ бири Муқәддәс Роһниң тәсири билән оттуриға чиқип, пүткүл Рим дуниясида қаттиқ ачарчилиқ болидиғанлиғини алдин-ала ейтти. (Бу ачарчилиқ дәрвәқә Клавдиюс падиша һөкүм сүргән жилларда йүз бәрди.) 29 Буниң билән Антакядики мәсиһийләр һәр бири өз әһвалиға қарап, сәдиқә пул жиғип, Йәһудийә өлкисидә яшайдиған мәсиһийләргә ярдәм беришни қарар қилди. 30 Улар бу қарарни әмәлгә ашуруп, топлиған сәдиқә пуллирини Барнаба вә Саул арқилиқ Йәһудийәдики мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчилиригә йәткүзүп бәрди.

Мәсиһийләрниң техиму көп зиянкәшликләргә учриши

12 Шу чағларда Һирод хан мәсиһийләр җамаитидики бәзи кишиләрни тутуп, уларға зиянкәшлик қилишқа башлиди. 2 У Юһаннаниң акиси Якупниң каллисини алдурди. 3 Өзиниң бу һәрикитидин йәһудийларниң рази болғанлиғини көрүп, Петрусни тутқун қилишни буйриди. Бу вақиә «Петир нан» һейти мәзгилидә йүз бәрди. 4 Петрусни тутқандин кейин, уни зинданға ташлап, һәр бири төрт ләшкәрдин тәшкил тапқан төрт новәтчи қаравуллар топиға тапшурди. Һейттин кейин Һирод хан уни очуқ сот қилип өлтүрмәкчи болди. 5 Петрус зинданда тутуп турулди. Лекин мәсиһийләр җамаитидики қериндашлар униң үчүн Худаға сәмимий дуа қилишти.

Петрусниң зиндандин қутқузулуши

6 Һирод хан Петрусни елип чиқип сот қилишниң алдинқи кечиси Петрус икки зәнҗир билән бағланған болуп, икки қаравулниң оттурисида ухлавататти. Ишикниң сиртиғиму қаравул қоюлған еди. 7 Туюқсиз зинданға күчлүк бир йоруқ нур чүшүп, Худаниң бир периштәси көрүнди. Периштә Петрусниң мүрисигә қеқип:

— Тез тур! — дәп ойғатти.

**26. Йәһудийлар күткән Қутқазғучи ибраний тилида «Мәсиһ» дәп аталған еди. Шуңа һәзрити Әйсаға ишәнгәнләр «мәсиһийләр» дәп аталған.*

Петрусниң қоллиридики зәнҗир шу ан бошап чүшүп кәтти.
[8]Периштә униңға:
— Кийимиңни кийивал. Айиғиңниму кий, — деди.
Петрус униң дегинини қилди. Периштә йәнә:
— Чапиниңни йепинчақлап кәйнимдин маң, — деди.
[9]Петрус униңға әгишип зиндандин чиқти, бирақ у периштәниң қиливатқининиң растлиғини билмәй, бир ғайибанә аламәт көрүптимән, дәп ойлиған еди. [10]Улар биринчи вә иккинчи қаравул постидин өтүп, зинданниң шәһәргә чиқидиған төмүр дәрвазисиға барғанда, дәрваза өзлүгидин ечилип кәтти. Улар дәрвазидин чиқип, бир кочидин өткәндә, периштә туюқсиз Петрусниң йенидин ғайип болди.
[11]Шу чағда Петрус есигә келип, өзигә: «Әнди мән бу ишниң растлиғини билдим. Рәббим бир периштә әвәтип, мени Һирод ханниң қолидин вә йәһудийларниң маңа қилмақчи болған барлиқ зиянкәшлигидин қутқузупту», деди.
[12]Петрус бу әһвални чүшинип, Маркус дәпму аталған Юһаннаниң аниси Мәрийәмниң өйигә барди. У йәрдә нурғун кишиләр жиғилип, дуа-тилавәт қиливататти. [13]Петрус дәрвазини қаққанда, Рода исимлиқ бир хизмәткар қиз авазни аңлап чиқти. [14]У Петрусниң авазини тонуп, хошаллиғидин ишикниму ачмай жүгрәп кирип, көпчиликкә:
— Петрус дәрваза алдида туриду! — дәп хәвәр қилди.
[15]— Сараң болуп қалдиңму?! — дейишти улар. Лекин хизмәткар қиз раст, дәп турувалди. Улар:
— Бу униң роһи болса керәк! — дейишти.
[16]Петрус дәрвазини қеқивәргәндин кейин, улар чиқип дәрвазини ечип қариса, дәрвәқә у екән! Һәммиси аң-таң болушти. [17]Петрус көпчиликкә аваз чиқармасликқа қол ишаритини қилип, уларға Худаниң өзини зиндандин қандақ елип чиққанлиғини чүшәндүрди. Андин кейин у:
— Бу хәвәрни Якупқа* вә башқиларға уқтуруп қоюңлар, — дәп өзи у йәрдин башқа яққа кәтти.
[18]Таң атқанда қаравуллар алақзадә болушуп кәтти. Улар Петрусниң қандақ чиқип кәткәнлигини биләлмиди. [19]Һирод хан уни издәшкә әмир қилди, лекин униң из-деригини тапалмиди. Шуниң билән у

*17. *Якуп — һәзрити Әйсаниң иниси вә мәсиһийләр җамаитиниң баш йетәкчиси.*

қаравулларни сорақ қилип, уларға өлүм җазаси беришни буйриди. Униңдин кейин Һирод хан Йәһудийә өлкисидин Қәйсәрийә шәһиригә қайтип кәтти.

Һирод Агрипа ханниң өлүми

20 Кейин Һирод хан Тир вә Сидон хәлқигә қаттиқ аччиқланди. Бу хәлиқләр ашлиқни ханниң илкидики җайлардин алидиған болғачқа, улар бирлишип, Һирод хан билән яришивелиш үчүн униң алдиға вәкил әвәтти. Улар алди билән Виластус исимлиқ муһим әмәлдарниң һисдашлиғини қолға кәлтүрди.

21 Бәлгүләнгән көрүшүш күнидә Һирод ханлиқ тонини кийип, тәхтидә олтирип, уларға нутуқ сөзлиди. 22 Улар:

— Бу адәмниң сөзлири әмәс, бәлки худаларниң бириниң сөзидур! — дәп жуқури аваз билән уни махташти.

23 Һирод Худаға тәәллуқ шан-шәрәпни өзиниң қиливалғанлиғи үчүн, Худаниң периштәси шу ан уни урди. Нәтиҗидә у қурутлап өлди.

24 Лекин Худаниң сөзи давамлиқ тарқилип, Униңға ишәнгүчиләрниң сани көпәймәктә еди. 25 Барнаба билән Саул Йерусалимда садиқә пулни тапшуруп бәргәндин кейин, Антакяға қайтип кәтти. Улар Юһанна (Маркус)ни биллә елип кәтти.

Муқәддәс Роһниң Барнаба билән Саулни әвәтиши

13 Антакядики мәсиһийләр җамаитидә бәзи пәйғәмбәрләр вә тәлим бәргүчиләр бар еди. Улар Барнаба, «Қара» ләқәмлик Шимон, кириниликлик Луки, Һирод хан билән биллә чоң болған Менаһен вә Саул қатарлиқлар еди. 2 Бир күни улар Худаға ибадәт қилип, роза тутуватқан вақтида Муқәддәс Роһ уларға:

— Барнаба билән Саулни Мән чақирған хизмәтләрни қилишқа ажритиңлар, — деди.

3 Шуниң билән улар йәнә азирақ вақит роза тутуп, дуа қилғандин кейин, Барнаба билән Саулни хизмәткә ажритиш үчүн, уларниң учисиға қоллирини тәккүзүп уларни узитип қойди.

Барнаба билән Саул Сипруста

4 Муқәддәс Роһниң буйруғи билән йолға чиққан Барнаба билән Саул Сәләкийә шәһиригә берип, у йәрдин кемигә олтирип, Сипрус

дегән аралға қарап йолға чиқти. [5]Улар Саламис шәһиригә йетип келип, йәһудий ибадәтханилирида Худаниң сөзлирини йәткүзүшкә башлиди. Юһанна (Маркус) уларниң ишлириға ярдәмләшти.

[6]Улар пүтүн арални арилап чиқип, Пафос шәһиригә кәлди. Улар у йәрдә өзини пәйғәмбәр дәп атавалған Барйәшу исимлиқ бир йәһудий сехиргәр билән учришип қалди. [7]У сехиргәр бу аралниң билимлик римлиқ һакими Сергиюс Паулниң тонуши еди. Һаким Сергиюс Барнаба билән Саулни чақиртип, Худаниң сөзлирини аңлимақчи болди. [8]Лекин һелиқи сехиргәр (униң грекчә исми Әлимас болуп, сехиргәр дегән мәнада) қарши чиқип, һакимниң Әйса Мәсиһкә ишинишигә тосалғулуқ қилишқа тиришти. [9]Бирақ Муқәддәс Роһқа чөмгән Саул (грекчә исми Павлус*) һелиқи сехиргәргә тиклинип қарап, [10]униңға:

— Һәй, шәйтанниң оғли! Һәммә адиллиқниң дүшминисән. Қәлбиң һәр хил һелигәрлик вә алдамчилиқ билән толған. Худаниң тоғра йоллирини бурмилашни зади тохтатмамсән? [11]Әнди Худа сени жазаға тартиду! Көзлириң кор болуп, бир мәзгил күнниң йоруғини көрәлмәйсән! — деди.

Шу ан Әлимас көзлирини бир қара туман тосиғанлиғини сәзди. У қоллирини узитип, башқиларниң йетәклишини өтүнди. [12]Йүз бәргән әһвални көргән һаким уларниң Рәббимиз Әйса һәққидики тәлимлиригә һәйран болуп, һәзрити Әйсаға ишәнди.

Павлусниң йәһудийларға һәзрити Әйса һәққидә ейтқанлири

[13]Павлус билән униң һәмралири кемигә олтирип, Пафостин Памфилийә өлкисиниң Пәргә шәһиригә барди. У йәрдә Юһанна (Маркус) улардин айрилип Йерусалимға қайтти. [14]Павлуслар болса Пәргә шәһиридин сәпирини давамлаштуруп, Писидийә районидики Антакя шәһиригә берип, дәм елиш күни йәһудийларниң ибадәтханисиға кирди. [15]Тәврат вә Пәйғәмбәрләрниң Язмилиридин тәлимләр оқулғандин кейин, ибадәтханиниң жавапкәр адәмлири уларни чақиртип:

— Қериндашлар, әгәр жамаәтни илһамландуридиған гәп-сөзүңлар болса, ейтиңлар, — деди.

**9. Саул йәһудий әмәсләрниң арисида Хуш Хәвәр тарқатқанда, өзиниң грекчә исми «Павлусни» қолланған.*

16 Павлус орнидин туруп, қолини көтирип, халайиқни тиничлитип,
мундақ деди:
— Әй исраиллар вә йәһудий әмәс садақәтмәнләр, қулақ селиңлар!
17 Исраиллар әҗәлдин бери етиқат қилип кәлгән Худа әҗдатлиримизни
таллиди. Улар Мисирда яшиған мәзгилдә Худа уларни улуқ бир
милләт қилди. Худа күч-қудритини көрситип, қуллуқ әһвалға чүшүп
қалған уларни Мисирдин қутқузуп чиқти, 18 чөлдә уларға тәхминән
қириқ жил ғәмхорлуқ қилди. 19 У Қанан зиминидики йәттә милләтни
йоқитип, уларниң зиминлирини исраил хәлқигә зиминлиққа бәрди.
20 Бу ишларға илгири ахир болуп төрт йүз әллик жил кәтти.
Кейин Худа Самуил пәйғәмбәрниң заманиғичә уларға батур йетәк-
чиләрни тикләп бәрди. 21 Кейин улар Самуил пәйғәмбәрдин бир
падиша тайинлашни тәләп қилған еди. Шуңа Худа уларға Бинямин
қәбилисидин Киш исимлиқ адәмниң оғли Саулни таллап бәрди.
Саул қириқ жил падишалиқ қилди. 22 Бирақ Худа Саулни тәхтидин
чүширип, Давутни падиша қилип бәрди. Худа Падиша Давут һәққидә
мундақ дегән еди: «Йишайниң оғли Давут Мени бәк хуш қилди. У
Мән немә десәм, шуни қилиду!» 23 Худа бурун вәдә бәргинидәк, Давут
падишаниң әвлатлиридин исраилларға бир Қутқазғучи тайинлиди.
У — һәзрити Әйсаниң Өзидур! 24 Һәзрити Әйса Өзиниң вәзиписини
башлаштин бурун, Йәһия пәйғәмбәр чиқип, исраил хәлқини
гуналириға товва қилип чөмүлдүрүшни қобул қилишқа дәвәт қилди.
25 Йәһия пәйғәмбәр вәзипини тамамлаш алдида, халайиққа мундақ
дегән еди: «Силәр мени ким дәйсиләр? Мени Худа әвәтидиған Қутқаз-
ғучи дәмсиләр? Яқ! Мән силәр күткән Адәм әмәсмән. У мәндин кейин
келиду, мән һәтта Униң айиғиниң жиплирини йешишкиму лайиқ
әмәсмән!»
26 Әй Ибраһимниң әвлатлири болған қериндашлар вә йәһудий
динини яқлайдиған йәһудий әмәсләр, қулақ селиңлар! Худа һәммі-
мизни қутқузулсун дәп, бу Хуш Хәвәрни йәткүзди. 27 Йерусалим
хәлқи вә уларниң башлиқлири һәр дәм елиш күни ибадәтханида
пәйғәмбәрләрниң һәзрити Әйса тоғрисидики язған сөзлириниң
оқулушини аңлисиму чүшәнмәтти, һәзрити Әйсаниң Қутқазғучи
екәнлигини тонуп йәтмигән еди. Уларниң һәзрити Әйсани өлүм
җазасиға лайиқ дейиши билән, пәйғәмбәрләрниң алдин-ала ейтқан-
лири әмәлгә ашти. 28 Улар һәзрити Әйсани өлүм җазасиға һөкүм

қилишқа бирәр гуна тапалмиған болсиму, һаким Пилатустин йәнила Униңға өлүм жазасини беришни тәләп қилди. Пилатус қошулди. 29Улар бу ишларни пәйғәмбәрләрниң Қутқазғучи һәққидә алдин-ала ейтқанлирини билмәстин қилди. Һәзрити Әйса өлгәндин кейин, Униң җәсиди чапрас яғачтин чүширилип, дәпнә қилинди. 30Лекин Худа һәзрити Әйсани өлүмдин тирилдүрди! 31Тирилгәндин кейин һәзрити Әйса бурун Өзи билән биллә Җәлилийә өлкисидин Йерусалимғичә әгишип кәлгәнләргә көп қетим көрүнди. Һазир бу кишиләр исраил хәлқигә һәзрити Әйсаниң гувачиси болуватиду.

32-33Бизму һазир бу Хуш Хәвәрни силәргә йәткүзүватимиз. Худа һәзрити Әйсани тирилдүрүш билән, әждатлиримизға қилған вәдисини бизниң дәвримиздә әмәлгә ашурди! Бу һәқтә падиша Давут Зәбурниң иккинчи нәзмисидә алдин-ала мундақ хатирилигән: «Сән Мениң Оғлум. Бүгүн Сениң Атаң екәнлигимни җакалидим».* 34Худаниң һәзрити Әйсани мәңгү чиримас қилип тирилдүргәнлиги һәққидә Муқәддәс Язмиларда алдин-ала мундақ йезилған: «Падиша Давутқа қилған вәдәмдә туруп, силәргә муқәддәс вә муқәррәр бәхит ата қилимән!» 35Бу һәқтә Зәбурниң йәнә бир йеридә техиму айдиңлаштурулуп мундақ йезилған: «Худа, Сән садиқ Хизмәткариңниң тениниңму чиришигә йол қоймайсән». 36Бу йәрдики «садиқ Хизмәткар» дегән сөз падиша Давутқа қаритилған әмәс. Чүнки падиша Давут өзиниң заманида Худаниң ирадиси бойичә хизмәт қилип, аләмдин өтүп йәргә көмүлгән. Униң тени чирип кәткән. 37Һәзрити Әйса болса, Худа тәрипидин тирилдүрүлди. Униң тени пәқәт чиримиди. 38Шуңа, қериндашлар, шуни билишиңлар керәкки, бизниң силәргә йәткүзүватқан гунадин кәчүрүм қилиниш йоли һәзрити Әйсаниң қилғанлири арқилиқла мүмкин болиду. 39Муса пәйғәмбәргә чүширилгән Тәврат қануниға бойсунушқа һәр қанчә тиришсаңларму, гуналириңлар кәчүрүм қилинмайду. Худа пәқәт һәзрити Әйса арқилиқла силәрни һәққаний адәм дәп қарайду. 40Шуңа пәйғәмбәрләр алдин-ала ейтқан балаю-апәт бешиңларға келип қалмаслиқ үчүн, еһтият қилип, уларниң сөзлиригә диққәт қилиңлар:

**32-33. Кедимки заманларда Исраилда бир киши падиша қилип тайинланғанда, Худаниң оғли дәп атилатти. Әйни вақитта Исраил падишасиға қаритилған бу сөз бу йәрдә нәқил кәлтүрүлүп, Худаниң Әйса Мәсиһни тирилдүргәнлиги билән, Уни асманда тәхткә олтарғузуп, Падиша қилғанлиғи көрситилиду.*

41 «Қулақ селиңлар, әй Мени мәсқирә қиливатқанлар!
Алақзадиликкә чүшүп, өлисиләр!
Чүнки Мениң заманиңларда қилмақчи болған ишлиримни
көргиниңларда,
Кишиләр уни силәргә чүшәндүрсиму ишәнмәйсиләр!»

42 Павлус билән Барнаба ибадәтханидин чиқиватқанда, җамаәт уларни келәрки дәм елиш күни бу ишлар һәққидә йәнә тәлим беришқа тәклип қилди. 43 Җамаәт тарқалғанда, нурғун йәһудийлар вә уларниң динини яқлайдиған йәһудий әмәсләрму Павлус билән Барнабаға әгәшти. Бу иккиси уларға сөз қилип, «Худаниң меһир-шәпқитидә яшашни давамлаштуруңлар!» дәп илһамландурди.

Павлусниң йәһудий әмәсләргә йүзлиниши

44 Кейинки дәм елиш күни пүтүн шәһәр хәлқи дегидәк Рәббимиз Әйса һәққидики сөзләрни аңлиғили келишти. 45 Бирақ бунчә көп адәмләрни көргән бир қисим йәһудийлар көрәлмәслик қилишқа башлиди. Улар Павлусниң сөзлирини рәт қилди вә уни һақарәтлиди. 46 Лекин Павлус билән Барнаба техиму жүрәклик һалда мундақ деди:

— Биз Худаниң сөзлирини алди билән йәһудий қериндашлиримизға йәткүзүшимиз керәк еди, лекин силәр йәһудийлар уни қобул қилмидиңлар. Өзәңларни мәңгүлүк һаятқа еришишкә лайиқ көрмидиңлар. Шуңа биз силәрдин айрилдиған болдуқ, әнди биз Хуш Хәвәрни йәһудий әмәсләргә йәткүзимиз! 47 Чүнки Муқәддәс Язмиларда Худа бизгә мундақ буйруған:

«Йәр йүзиниң бу четидин у четигичә барлиқ инсанларниң
қутқузулуши үчүн,
Сени йәһудий әмәсләргә Нур қилип әвәттим».

48 Йәһудий әмәсләр бу сөзни аңлап, хошал болушти вә һәзрити Әйса һәққидики бу тәлимләр үчүн Худаға мәдһийә ейтишти. Худа тәрипидин мәңгүлүк һаятни қобул қилишқа талланғанларниң һәммиси һәзрити Әйсаға ишәнди.

49 Шундақ қилип, Рәббимиз Әйса һәққидики Хуш Хәвәр пүтүн зиминға кәң тарқалди. 50 Бирақ йәһудийлар шәһәр башлиқлирини

вә абройлуқ диндар аялларни Павлус билән Барнабаға қарши турушқа қутратти. Улар у иккисигә зиянкәшлик қилғузуп, уларни өз йәрлиридин қоғлап чиқарди. 51Шуңа Павлус билән Барнаба һелиқи йәһудийларни әйипләш үчүн аяқлиридики топини қеқиветип, Коня шәһиригә кетип қалди. 52Антакядики мәсиһийләр болса, хошаллиққа һәм Муқәддәс Роһниң күч-қудритигә чөмди.

Павлус билән Барнаба Коня шәһиридә

14 Павлус билән Барнаба Коня шәһиридиму адити бойичә йәһудийларниң ибадәтханисиға кирди. Улар җамаәткә шундақ сөзлидики, нәтиҗидә нурғун йәһудийлар вә йәһудий әмәсләрму һәзрити Әйса һәққидики Хуш Хәвәргә ишәнди. 2Бирақ ишәнмигән йәһудийлар башқа йәһудий әмәсләрниң идеясини зәһәрләп, уларни мәсиһийләргә қарши турушқа қутратти. 3Павлус билән Барнаба у йәрдә хелә узун туруп, Рәббимиз Әйсаниң меһир-шәпқити тоғрисидики Хуш Хәвәрни жүрәклик һалда йәткүзди. Рәббимиз Әйсаму уларға мөҗүзә вә карамәтләрни көрситиш қабилийитини берип, улар йәткүзгән Хуш Хәвәрниң раст екәнлигини испатлиди. 4Буниң билән шәһәр хәлқи иккигә бөлүнүп кәтти. Бәзилири һәзрити Әйсаға ишәнмәйдиған йәһудийлар тәрәптә, бәзилири болса әлчиләр тәрәптә турди. 5Ахирида һәзрити Әйсаға ишәнмәйдиған йәһудийлар билән йәһудий әмәсләр өз башлиқлири билән бирликтә әлчиләрни қийнап, чалма-кесәк қилип өлтүрмәкчи болди. 6-7Бу иштин хәвәр тапқан Павлус билән Барнаба шәһәрдин қечип, Ликавуня районидики Листра вә Дәрбә шәһәрлири һәм әтраптики җайларға берип, Хуш Хәвәрни давамлиқ тарқитивәрди.

Листра вә Дәрбә шәһәрлиридә

8Шу чағда Листра шәһиридә бир туғма паләч адәм бар еди. 9Бу адәм Павлусниң сөзлиригә қулақ селип олтиратти. Уни диққәт билән күзәткән Павлус униң һәзрити Әйсаға ишәнгәнлигини вә сақайтилип кетишқа ишәнчи барлиғини сезип, 10жуқури аваз билән:

— Орнуңдин тур! — деди.

Һелиқи адәм шу ан дәс туруп меңишқа башлиди. 11Павлусниң бу карамитини көргән көпчилик ликавуня тили билән:

— Худалар инсан қияпитидә аримизға кәпту! — дәп вақиришип кәтти. [12]Улар Барнабани илаһ Зеус,* дәп аташти. Павлус көпирәк сөзлигәнлиги үчүн, уни илаһ Һермис, дәп аташти. [13]Шәһәрниң сиртида «Зеус илаһниң» бутханиси бар еди. Шу бутханида ишләйдиған роһаний хәлиқ билән биллә әлчиләргә атап қурванлиқ қилмақчи болуп, шәһәр дәрвазисиға өкүз вә гүл чәмбирәкләрни елип кәлди.

[14]Барнаба билән Павлус уларниң қилмақчи болған ишини аңлап, жиркәнгән һалда наразилиқ билдүрүш үчүн көйнәклирини житип, көпчиликниң арисиға жүгрәп кирип, вақирап мундақ деди:

[15]— Ундақ қилмаңлар! Бизму адәм, силәргә охшаш инсан! Биз силәргә Хуш Хәвәр йәткүзүшкә кәлдуқ. Хуш Хәвәр шуки: әрзимәс нәрсиләргә ибадәт қилмай, мәңгү һаят болған бирдин-бир Худағила ибадәт қилиңлар! У асман-зимин, деңиз-муһит вә униңдики барлиқ мәхлуқларни яратқан Худадур! [16]Бурунқи заманларда Худа һәр қайси әлләрниң адәмлирини өзлири таллиған йолда меңишиға қоюп бәргән. [17]Шундақтиму У Өзиниң моҗутлуғини һемишәм испатлап кәлгән. У һемишәм һәммимизгә шапаәт қилип, ямғурни өз вақтида яғдуруп мол һосул беғишлап, рисқимизни берип, қәлбимизни хошаллиққа чөмдүрди. Шундақ әмәсму?

[18]Улар бу сөзләрни қилған болсиму, халайиқниң уларға атап қурванлиқ қилишини тосап қалалмиғили тасла қалди. [19]Лекин Антакя вә Коня шәһәрлиридин кәлгән бәзи йәһудийлар кишиләрни қутратти. Нәтиҗидә хәлиқ Павлусни чалма-кесәк қилди. Улар Павлусни өлди дәп ойлап, шәһәр сиртиға сөрәп апирип ташлавәтти. [20]Лекин мәсиһийләр униң әтрапиға топланғанда, Павлус орнидин туруп, шәһәргә қайтип кирди. Әтиси у Барнаба билән биллә Дәрбә шәһиригә кәтти.

Павлусниң Антакяға қайтип келиши

[21]Павлус билән Барнаба Дәрбә шәһиридә Хуш Хәвәр йәткүзүп, нурғун адәмләрни һәзрити Әйсаға ишинишкә йетәклиди. Кейин иккиси Листра, Коня вә Антакя шәһәрлиригә қайтип барди. [22]Улар у йәрләрдә мәсиһийләрниң ишәнчини күчәйтип, давамлиқ Рәббимиз Әйсаға уларни садиқ болушқа илһамландурди.

**12. Зеус вә Һермис* — Зеус қедимки грекларниң әң чоң худаси. Һермис болса Зеусниң хусусий ярдәмчиси вә натиғи.*

Улар мәсиһийләргә мундақ деди:

— Биз Худаниң Падишалиғиға кириш үчүн, чоқум нурғун җапаларни бешимиздин өткүзүшимизгә тоғра келиду.

23 Павлус билән Барнаба йәнә һәр қайси мәсиһийләр җамаитигә йетәкчиләрни бәлгүләп, дуа қилиш вә роза тутуш арқилиқ уларни өзлири ишинидиған Рәббимиз Әйсаға тапшурди. 24 Иккиси Писидийә районидин өтүп, Памфилийә өлкисигә кәлди. 25 Улар Пәргә шәһиридә Худаниң сөзлирини йәткүзгәндин кейин, деңиз бойидики Анталя шәһиригә барди. 26 Андин у йәрдин кемигә олтирип, Сурийәдики Антакяға қайтти. Улар өзлири тамамлиған бу вәзипини ада қилиштин бурун, Антакядики мәсиһийләрниң дуасини алған болуп, мәсиһийләр уларни Худаға тапшуруп, шу чәт зиминларға Хуш Хәвәр йәткүзүшкә әвәткән еди. 27 Улар Антакяға қайтип келип, мәсиһийләрни бир йәргә җәм қилип, уларға Худаниң өзлири арқилиқ қандақ ишларни қилғанлиғини вә Худаниң йәһудий әмәсләргә қандақ йол ечип, уларниму ишәнчи арқилиқ қутқузғанлиғини сөзләп бәрди. 28 Улар у йәрдә мәсиһийләр билән биллә узун мәзгил турди.

Йерусалимдики жиғин

15 Һәзрити Әйсаға ишәнгән бәзи йәһудийлар Йәһудийә өлкисидин келип, Антакядики йәһудий әмәс мәсиһийләргә:

— Силәр Муса пәйғәмбәр арқилиқ чүширилгән Тәвраттики хәтнә қилиниш һәққидики бәлгүлимини қобул қилмисаңлар, қутқузулмайсиләр, — дәп тәлим беришкә башлиди.

2 Бу мәсилә тоғрисида Павлус билән Барнаба иккиси улар билән кәскин муназирә вә талаш-тартиш қилишти. Шуңа Антакядики мәсиһийләр Павлус билән Барнабаға бир нәччә адәм қошуп: «Бу мәсилини һәл қилиш үчүн Йерусалимға берип, башқа әлчиләр вә мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчилири билән көрүшүңлар», дәп қарар қилди.

3 Шундақ қилип, Антакядики мәсиһийләр Павлусларни йолға салди. Улар сәпиридә Фәникийә райони вә Самарийә өлкисини бесип өтүп, барғанла йеридә йәһудий әмәсләрниңму яман йоллиридин йенип, һәзрити Әйсаға йүзләнгәнлик вақиәсини сөзлиди. Бу хәвәрни аңлиған пүткүл мәсиһийләр наһайити хурсән болушти. 4 Павлуслар Йерусалимға кәлгинидә, әлчиләр, йетәкчиләр вә башқа мәсиһийләрниң қарши

елишиға муйәссәр болди. Улар көпчиликкә Худаниң өзлири арқилиқ қилған ишлирини йәткүзди. [5]Лекин пәрисий диний еқимидикиләрдин һәзрити Әйсаға ишәнгән бәзиләр орнидин турушуп:

— Һәзрити Әйсаға ишәнгән йәһудий әмәсләрму хәтнә қилинмиса болмайду. Униңдин башқа Тәвраттики барлиқ түзүмгә әмәл қилиши керәк, — деди.

[6]Шуңа әлчиләр билән йетәкчиләр бу мәсилини музакирә қилиш үчүн җәм болушти. [7]Узун сөһбәтлишиштин кейин Петрус орнидин туруп мундақ деди:

— Қериндашлар, Худаниң мени бир нәччә жил бурун силәрниң ичиңлардин йәһудий әмәсләргә Хуш Хәвәр йәткүзүп, уларни һәзрити Әйсаға ишәндүрүшкә таллиғанлиғидин хәвириңлар бар. [8]Инсанларниң қәлбини билидиған Худа Өзиниң Роһини бизгә ата қилғинидәк, йәһудий әмәсләргиму ата қилди. Буниң билән Худа йәһудий әмәсләрниму қобул қилидиғанлиғини билдүрди. [9]Худа уларни биз билән тәң көрди. Уларниң һәзрити Әйсаға болған ишәнчи арқилиқ Худа уларниң қәлбилирини пак қилди. [10]Әһвал мана шундақ екән. Әнди силәр немә үчүн йәһудий әмәсләрниң боюнлириға шунчә еғир жүкни артмақчи болисиләр? Уни өзимиз вә әҗдатлиримизму көтирәлмигән турсақ! Ундақ қилсаңлар, Худаниң йолини синиған болмамсиләр?! [11]Яқ! Ундақ қилмаңлар! Биз йәһудийлар Рәббимиз Әйсаниң меһир-шәпқитигә тайинип, ишәнчимиз арқилиқ қутқузулғандәк, ularму шундақ қутқузулиду!

[12]Петрус гепини аяқлаштурғандин кейин, өйдә җим-җитлиқ һөкүм сүрди. Андин Барнаба билән Павлус чиқип, Худаниң өзлири арқилиқ йәһудий әмәсләрниң арисида көрсәткән барлиқ мөҗүзә вә карамәтлирини баян қилди. [13]Улар сөзләп болғандин кейин, Якуп мундақ деди:

— Қериндашлар, қулақ селиңлар! [14]Баятин Петрус Худаниң йәһудий әмәсләргиму көңүл бөлидиғанлиғини, йәһудий әмәсләрниң арисидинму адәм таллап, Өзиниң хәлқи қилғанлиғини чүшәндүрүп өтти. [15]Пәйғәмбәрләрниң ейтқанлириму буниңға пүтүнләй уйғун келиду. Муқәддәс Язмиларда Худаниң Амос пәйғәмбәргә ейтқан мону сөзлири йезилған:

[16] «Кейин Мән қайтип келип, падиша Давутниң вәйран
болған падишалиғини қайтидин қуруп чиқимән.

Уни харабиликтин қайта қуруп, әслигә кәлтүримән.
17 Шундақ қилип, башқа һәр қандақ адәм, жүмлидин Мән Өз
хәлқим болушқа чақирған йәһудий әмәсләрму Мени тапиду.
Мән — силәрниң Пәрвәрдигариңлар, 18 худди бурунла вәдә
қилғинимдәк, бу ишларни әмәлгә ашуримән!»

19 Яқуп сөзини хуласиләп, мундақ деди:
— Шуниң үчүн мениңчә Худаға ишәнгән йәһудий әмәсләргә орунсиз тәләп қоймаслиғимиз керәк! 20 Пәқәт уларға: «Бутларға атап нәзир қилинған гөшләрни йемәңлар, жинсий әхлақсизлиқ қилмаңлар, қанни вә боғуп өлтүрүлгән һайванниң гөшлириниму йемәңлар!» дәп тапилап, бир парчә хәт язайли. 21 Чүнки йәһудийлар Муса пәйғәмбәр арқилиқ чүширилгән Тәврат қанунидики бу тәлимләрни узундин бери һәр дәм елиш күни һәр қайси шәһәрдики ибадәтханиларда жиғилип, үгинип кәлгән.

Йәһудий әмәс мәсиһийләргә йезилған хәт

22 Шундақ қилип, әлчиләр, йетәкчиләр вә Йерусалимдики башқа пүтүн мәсиһийләр өзлириниң арисидин бир нәччә адәмни таллап, уларни Павлус вә Барнаба билән биллә Антакяға әвәтишни қарар қилди. Йәһуда (Барсаба дәпму атилиду) билән Силас буниңға талланди. Бу иккиси бурундин мәсиһийләрниң һөрмитигә сазавәр болуп кәлгән еди. Хәттә мундақ йезилған:

23 «Һөрмәтлик Антакя, Сурийә вә Киликийә өлкилиридики барлиқ йәһудий әмәс мәсиһийләр! Йерусалимдики қериндашлириңлардин, йәни биз әлчиләр билән йетәкчиләрдин силәргә салам!
24 Биздин йениңларға барған бәзи кишиләрниң сөзлири силәрни беарам вә паракәндә қилип қойғанлиғини аңлидуқ. Лекин биз уларниңundақ сөзләрни қилишини тапшурмиған едуқ. 25 Шу сәвәптин биз бу ишни музакирә қилғандин кейин, аримиздин бир нәччә кишини таллап, уларни қәдирдан достлиримиз Барнаба вә Павлус билән биллә йениңларға әвәтишни қарар қилдуқ. 26 Бу иккиси һаятиниң хәтәргә учришиға қаримай, Рәббимиз Әйса Мәсиһниң хизмитидә

болған кишиләрдур. 27Шуңа биз Йәһуда билән Силасниму
хетимиздики қарарлиримизни силәргә өз ағзи билән сөзләп
бәрсун дәп, йениңларға әвәтишни қарар қилдуқ. 28Мәхсәткә
кәлсәк, биз Муқәддәс Роһниң ярдими билән зөрүр болған
икки-үч бәлгүлимидин сирт силәргә һәр қандақ бир еғир
жүк жүклимәсликни қарар қилдуқ. 29Зөрүр болған бәлгүли-
миләр төвәндикичә: Бутларға атап нәзир қилинған гөшләрни
йемәңлар. Қанни вә боғуп өлтүрүлгән һайванниң гөшлири-
ниму йемәңлар. Җинсий әхлақсизлиқ қилмаңлар. Силәр мошу
бир нәччә иштин хали болсаңлар, яхши қилған болисиләр.
Силәргә аманлиқ тиләймиз!»

30Вәкилләр йолға чиқип, Барнаба вә Павлус билән биллә Антакяға барди. У йәрдә пүтүн мәсиһийләрни жиғип, хәтни уларға тапшурди. 31Улар хәттики мәдәт беридиған сөзләрни оқуп, интайин хурсән болушти. 32Йәһуда вә Силаслар пәйғәмбәр болуп, мәсиһийләргә нурғун сөзләрни қилип, уларни илһамландуруп, ишәнчини күчәйтти. 33Йерусалимдин кәлгәнләр у йәрдә азирақ вақит туруп, Йерусалимдики өзлирини әвәткән мәсиһийләрниң қешиға қайтти. Антакядики мәсиһийләр уларни узитип, сәпиригә аманлиқ тилиди. 34-35Лекин Павлус вә Барнаба Антакяда йәнә бир мәзгил туруп, башқа нурғун кишиләр билән биллә Рәббимиз Әйса тоғрисидики тәлимни йәткүзүп турди.

Павлус билән Барнабаниң айрилип кетиши

36Аридин бир аз вақит өткәндин кейин Павлус Барнабаға:

— Биз бурун Рәббимизниң Хуш Хәвирини йәткүзгән һәммә шәһәр-
йезиларға берип, мәсиһийләрниң әһвалини көрүп келәйли, — деди.

37Барнаба мақул көрүп, Юһанна (Маркус)ни биллә елип бармақчи болған еди. 38Бирақ Павлус буни дана пикир әмәс дәп қариди. Чүнки Маркус алдинқи қетим улар билән биллә ишләшни давамлаштурмай, Памфилийә өлкисидә улардин айрилип кәткән еди. 39Павлус билән Барнаба бу иш үстидин қаттиқ талаш-тартиш қилишип, ахир бир-биридин айрилип кетишти. Барнаба Маркусни елип, кемигә олтирип, Сипрус арилиға кәтти. 40Павлус болса Силасни таллап, мәсиһий-ләрниң өзи билән Силасни Худаға аманәт қилиши билән улардин

айрилип йолға чиқти. 41 Павлуслар Сурийә вә Киликийә өлкилирини
арилап, һәр қайси жайларда мәсиһийләр жамаитидики кишиләрниң
ишәнчини күчәйтти.

Тимотийниң Павлус билән биллә ишлиши

16 Павлуслар Дәрбә вә Листра шәһәрлиригиму кирип өтти.
Листрада Тимотий исимлиқ бир мәсиһий бар еди. Униң
аниси Әйса Мәсиһкә ишәнгән йәһудий аял еди, атиси болса, грек
еди. 2 Листра вә Коня шәһәрлиридики мәсиһийләрниң һәммиси
Тимотийни махтишатти. 3 Шуңа Павлус уни өзи билән биллә елип
маңмақчи болди. Бирақ бу йәрдики йәһудийларниң һәммиси
Тимотийниң атиси грек екәнлигини билгәчкә, Павлус йәһудийларниң
уни қобул қилмаслиғиниң алдини ейтиш үчүн, уни хәтнә қилдурди.
4 Улар шәһәр-йезилардин өткәч, Йерусалимдики әлчиләр билән
йетәкчиләр бәлгүлигән йәһудий әмәсләргә мунасивәтлик, риайә
қилишқа тегишлик болған қарарларни мәсиһийләргә йәткүзди.
5 Шундақ қилип, һәр қайси жамаәтләрниң ишәнчи күчәйтилип,
мәсиһийләрниң саниму күндин-күнгә көпәйди.

Македонийәликниң чақириғи

6 Павлуслар Фригийә вә Галатия районлириға кирип өтүп кәтти,
чүнки у вақитта Муқәддәс Роһ уларниң Асия өлкисидә Хуш Хәвәр
тарқитишиға йол қоймиған еди. 7 Улар Мисийә районіға кәлгәндин
кейин, Битинийә өлкисигә кирмәкчи болди. Бирақ һәзрити Әйсаниң
Роһи уларниң киришигә йәнә бир қетим йол қоймиди. 8 Шуниң билән
улар Мисийәдин өтүп, деңиз бойидики Троас шәһиригә барди. 9 Шу
күни кәчтә Павлусқа бир ғайибанә аламәт көрүнүп, македонийәлик
бир киши униң алдида өрә туруп:

— Деңиздин өтүп, Македонийә өлкисигә келип, бизгә ярдәм бәр-
сиңиз! — дәп тәләп қилди.

10 Павлус бу аламәтни көргәндин кейин, биз* дәрһал Македонийәгә
беришқа тәйярландуқ. Чүнки Худаниң бизни у кишиләрниң қешиға
берип, Хуш Хәвәр йәткүзүшкә чақирғанлиғини чүшәнгән едуқ.

**10. Муәллип Луқа бу йәрдә «Биз» дегән сөзни ишлитиш арқилиқ өзиниң мошу вақиттин башлап Павлуслар билән биллә Хуш Хәвәр йәткүзгәнлигини ипадилигән.*

Лидияниң һәзрити Әйсаға ишиниши

[11]Биз кемигә олтирип, Троастин йолға чиқип, Семадирәг арилиға қарап йол елип, әтиси Македонийәдики Неаполис шәһиригә бардуқ. [12]У йәрдин ичкириләп, Македонийәниң шу райондики Филипи дегән муһим шәһәргә кирдуқ. Буму римлиқлар орунлишивалған вә улар башқуруватқан шәһәр еди. Биз бу йәрдә бир нәччә күн турдуқ. [13]Дәм елиш күни шәһәр сиртидики дәрия бойиға бардуқ. Худди ойлиғинимиздәк, у йәрдә йәһудийлар дуа-тилавәт қилидиған бир җайни таптуқ. Биз олтирип, у йәргә топланған аяллар билән сөһбәтләштуқ. [14]Аңлиғучилар ичидә Тиятира шәһиридин кәлгән Лидия исимлиқ бир аял бар еди. Сөсүн рәңлик рәхт сатидиған Лидия гәрчә йәһудий болмисиму, Худаға ибадәт қилатти. Худа униң қәлбини йорутуши билән, у Павлусниң тәлимини қобул қилди. [15]У аилисидикиләр билән чөмүлдүрүлгәндин кейин, бизни өйигә тәклип қилип:

— Әгәр силәр мени Рәббимиз Әйсаға ишәнди, дәп қарисаңлар, мениң өйүмгә берип туруп кетиңлар! — дәп чиң турувалди.

Шуниң билән биз униңға мақул болуп, өйигә бардуқ.

Павлус билән Силасниң зинданға ташлиниши

[16]Бир күни биз йәһудийлар дуа қилидиған җайға йәнә бир қетим барғанда, алдимизға бир хизмәткар қиз чиқти. Бу қизға җин чаплишивалған болуп, бу роһ уни башқиларниң кәлгүсидики ишлириға пал ачидиған қилип қойған еди. У ғожайинлириға пал ечиш арқилиқ нурғун пул тепип бәргән еди. [17]У йол бойи Павлус вә бизгә әгишип:

— Бу кишиләр улуқ Худаниң хизмәткарлири, улар силәргә қутқузулуш йолини йәткүзиду! — дәп вақирап маңди.

[18]У хелә көп күн уда шундақ вақириған еди. Буниңдин интайин безар болған Павлус қизға җин чаплишивалғанлиғини билип, униңға бурулуп, һелиқи җинға:

— Әйса Мәсиһниң нами билән буйруймәнки, униң тенидин чиқ! — дейишигила, җин шу ан чиқип кәтти.

[19]Хизмәткар қиз пал ачалмайдиған болуп қалғандин кейин ғожайинлири пул тепиш хияллириниң йоққа чиққанлиғини билишип, Павлус билән Силасни тартип чиқип, уларни шәһәр мәйданиға,

башлиқларниң алдиға елип барди. 20Улар Павлус билән Силасни Рим әмәлдарлириниң алдиға чиқирип:

— Бу йәһудийлар шәһиримизни қалаймиқанлаштурувәтти. 21Улар қанунимизға хилап қаидә-түзүмләрни тарқитиватиду! Биз римлиқ болғандикин, уларниң тарқатқанлирини қобул қилсақ вә ижра қилсақ болмайду! — дәп шикайәт қилди.

22Көпчиликму уларға қошулуп, һужумға өткән еди. Әмәлдарлар Павлус билән Силасниң кийимлирини жиртип, ялиңачлап, калтәк билән урушқа әмир чүшәрди. 23Улар қаттиқ таяқ йегәндин кейин, зинданға ташланди. Гундипайға қаттиқ күзитиш буйрулди. 24Бу буйруқ билән гундипай уларни зинданниң ичкиридики бөлмигә солап, путлириға кишән салди.

25Түн йеримиға йеқин, Павлус билән Силас Худаға дуа қилип, Худаға мәдһийә нахшилирини ейтивататти. Башқа мәһбуслар болса, қулақ селип аңлавататти. 26Туюқсиз қаттиқ йәр тәврәп, зинданниң һуллириму силкинип кәтти. Зинданниң пүтүн ишиклири ечилип, мәһбуслардики кишәнләрму чүшүп кәтти. 27Уйқидин ойғинип зинданниң ишиклириниң очуқ турғанлиғини көргән гундипай һәммә мәһбуслар қечип кәтсә, әмәлдарлар чоқум мени өлтүриду, дәп қиличини суғирип елип, өзини өлтүрүвалмақчи болди.

28Лекин Павлус:

— Җениңға зиян қилма, биз һәммимиз бар! — дәп қаттиқ вақириди.

29Гундипай чирақ әкәлдүрүп, Павлус билән Силасниң алдиға жүгрәп кирип, титригән һалда уларниң айиғиға жиқилди. 30Кейин уларни ташқириға елип чиқип:

— Қутқузулуш үчүн қандақ қилишим керәк? — дәп сориди.

31— Рәббимиз Әйсаға ишинишиң керәк. Шундақ қилсаң, һәм өзәң, һәм аилаңдикиләрму қутқузулиду! — деди улар.

32Шуниң билән иккиси униңға вә униң аилисидикиләргә Рәббимиз Әйса һәққидә чүшәнчә бәрди. 33Шу вақитниң өзидила гундипай уларни башлап чиқип, ярилирини жуюп тазилиди. У дәрһал аилисидикиләр билән чөмүлдүрүшни қобул қилди. 34 У Павлус билән Силасни өз өйигә башлап келип, алдиға дәстихан салди. Улар Худаға ишәнгәнликтин аилә бойичә хошаллиққа чөмгән еди.

35Әтиси әтигәндә Рим әмәлдарлири зинданға ясавулларни әвәтип:

— У иккисини қоюветиңлар! — дәп буйриди.

36 Гундипай Павлусқа:

— Әмәлдарлар Силас иккиңларни қоюветиш әмрини бәрди. Силәр әнди зиндандин чиқсаңлар болиду, теч-аман қайтиңлар, — деди.

37 Бирақ Павлус ясавулларға:

— Биз Рим пухралири болсақму, әмәлдарлар бизни соал-сорақ қилмайла халайиқниң алдида қанунсиз һалда калтәк билән урғузуп, зинданға ташлиди. Әнди улар бизни оғриликчә қоғлимақчиму? Бундақ қилса болмайду, бизни Рим әмәлдарлири өзлири келип елип кәтсун! — деди.

38-39 Ясавуллар бу сөзләрни Рим әмәлдарлириға йәткүзди. Улар Павлус билән Силасниң Рим пухраси екәнлигини аңлап қорқуп кәтти вә зинданға берип, улардин кәчүрүм сориди. Уларни зиндандин елип чиққандин кейин, шәһәрдин чиқип кетишини тәләп қилди.

40 Зиндандин чиққан Павлус билән Силас Лидияниң өйигә берип, у йәрдә қериндашлири билән көрүшүп, уларни илһамландуруп, шәһәрдин чиқип кәтти.

Салоника шәһиридики топилаң

17 Павлус билән униң һәмралири сәпирини давамлаштуруп, Амфиполис вә Аполлония шәһәрлиридин өтүп, Салоника шәһиригә кәлди. У йәрдә йәһудийларниң ибадәтханиси бар еди. 2-3 Павлус адити бойичә ибадәтханиға кирип, уда үч дәм елиш күни у йәрдә җәм болған кишиләр билән Муқәддәс Язмиларни асас қилған һалда муназирилишип, уларға Қутқазғучи-Мәсиһниң Худаниң иradиси билән өлтүрүлүп, андин өлүмдин тирилдүрүлгәнлигини еник чүшәндүрүп бәрди.

— Мән силәргә җакалиған һәзрити Әйса дәл Қутқазғучи-Мәсиһниң Өзи! — деди у.

4 Йәһудийларниң ичидә бәзиләр қайил болуп, Павлус билән Силасқа әгишип һәзрити Әйсаға ишәнди. Йәһудий динини яқлайдиған нурғун грек әрләр вә жуқури дәриҗидики грек аяллармү һәзрити Әйсаға ишәнди. 5 Бирақ йәһудийлар буниңға көрәлмәслик қилди. Улар кочида бекар жүридиған һарамтамақларни топлап, шәһәрдә топилаң көтәрди. Йәһудийлар Павлус билән Силасни тутуп, топилаңчиларға тапшуруп бериш мәхситидә Ясун исимлиқ бир мәсиһийниң өйигә бастуруп кирди. 6 Лекин улар Павлус билән Силасни тапалмай, Ясун

вә башқа бир нәччә мәсиһийләрни йәрлик әмәлдарларниң алдиға тартип апирип:

— Һәммә җайларда аләмни астин-үстүн қилмақчи болған һелиқи адәмләр шәһиримизгиму йетип кәлди. [7]Ясун уларни өйигә қобул қилди. Улар Әйса исимлиқ башқа бир Падиша бар дәп, Рим императориниң пәрманиға хилаплиқ қиливатиду! — дәп чуқан селип ялған шикайәт қилди.

[8]Бу сөзләр йәрлик әмәлдарлар билән халайиқни дәккә-дүкигә селип қойди. [9]Йәрлик әмәлдарлар Ясун вә биллә тутуп келингән мәсиһийләрдин капаләт пули алғандин кейинла, андин уларни қоювәтти.

Берия шәһиридә

[10]Мәсиһийләр Павлус билән Силасни шу күни кәч кириш биләнла Берия шәһиригә әвәтивәтти. Улар у йәргә берип, йәһудийларниң ибадәтханисиға кирди. [11]У йәрниң адәмлири Салоникидикиләргә қариғанда кән миқияста болуп, улар Павлус билән Силасниң һәзрити Әйса һәққидә бәргән тәлимини қизиқип аңлиди вә уларниң ейтқанлириниң тоғра-хаталиғини билиш үчүн, һәр күни Муқәддәс Язмиларни издинип үгәнди. [12]Нәтиҗидә нурғун йәһудийлар, униңдин башқа хелә көп грек әрләр вә жуқури дәриҗидики грек аялларму һәзрити Әйсаға ишәнди. [13]Лекин Салоникидики йәһудийлар Павлусниң Берияда һәзрити Әйса һәққидики Хуш Хәвәрни йәткүзгәнлигини аңлап, у йәргә берип Павлусқа зиянкәшлик қилиш мәхситидә топилаң көтирип, аммини қутратти. [14]Шуңа мәсиһийләр Павлусни дәрһал деңиз бойидики җайларға әвәтивәтти. Силас билән Тимотий болса, Берияда қалди. [15]Павлусқа һәмра болуп маңғанлар уни Афина шәһиригичә елип берип, андин Берияға қайтип кәлди. Улар Павлусниң «Силас билән Тимотий мүмкин қәдәр мениң йенимға тезирәк кәлсун», дегән сөзини елип кәлди.

Афина шәһиридә

[16]Павлус Афина шәһиридә Силас билән Тимотийни күтүп турғанда, шәһәрниң һәммә йерини бут қаплап кәткәнлигини көрүп, интайин беарам болди. [17]Шуңа у йәһудийларниң ибадәтханисида йәһудийлар вә уларниң динини яқлайдиған йәһудий әмәсләр билән сөһбәтлишәтти һәм һәр күни базарда учриғанла кишиләр билән бу тоғрилиқ

муназирилишәтти. 18«Епикурлар» вә «Стоиклар» дәп тонулған бәзи пәйласопларму униң билән муназирилишишкә башлиди. Бәзиләр:

— Бу җаһанкәзди почи немә дәп җөлүватиду? — дейишти.

Йәнә бәзиләр Павлусниң һәзрити Әйсаниң өлүп тирилдүрүлгәнлиги һәққидики тәлимлирини аңлап:

— У чәт әлликләрниң худалирини тәшвиқ қиливатса керәк, — дейишти. 19Шуңа улар Павлусни «Ареопагус» дегән чоң кеңәш мәйданиға елип берип:

— Сән тарқитиватқан йеңи тәлиматлириңдин бизниму азду-тола хәвәрдар қилип қойсаң қандақ? 20Бәзи ишларни аңлап интайин һәйран болдуқ, зади немә демәкчи болғиниңни билмәкчимиз, — дейишти. 21(Афинилиқлар вә у йәрдә туруватқан чәт әлликләрниң һәммиси көп вақтини йеңи ой-пикирләрни аңлашқа вә алмаштурушқа сәрип қилишатти.) 22Шуңа Павлус алдиға чиқип мундақ деди:

— Әй Афина хәлқи! Силәрниң күчлүк диний қизғинлиғиңларниң барлиғини билимән. 23Чүнки шәһәр ичидә һәммә йәрни арилап, силәрниң ибадәт қилидиған җайлириңларни көздин кәчүргинимдә қурванлиқ супилириниң бириниң үстидә «Мәлум болмиған худаға» дәп беғишлима йезилғанлиғини көрдүм. Мән һазир дәл силәргә мәлум болмиған, лекин силәр ибадәт қиливатқан мана шу Худани силәргә тонуштурай.

24Пүткүл дунияни вә униңдики барлиқ мәвҗудатларни яратқан Худа аләмниң Егисидур. У инсанларниң қоли билән селинған бутханиларда турмайду. 25Униң инсанларға һеч қандақ һаҗити чүшмәйду. Әксичә инсанларға һаятлиқ, нәпәс шундақла улар еһтияҗлиқ болған һәр қандақ нәрсини ата қилип, уларниң еһтияҗлирини қандуриду. 26У бир адәмдин пүткүл милләтләрни яратти, уларни пүтүн йәр йүзигә орунлаштуруп, уларниң гүллиниши вә гумранлиққа йүзлиниши һәм туридиған җайлирини алдин-ала бәлгүләп бәрди. 27У: «Инсанлар Мени издәп тапсун», дәп шундақ қилди. Әмәлиятта У биздин жирақ әмәс. 28Биз У арқилиқ яшаймиз, һәрикәт қилимиз, мөҗутмиз. Араңлардики бәзи шаирлар язғандәк: «Биз Худаниң пәрзәнтлири!» 29Биз Худаниң пәрзәнтлири болғачқа, Уни һүнәрвәнниң маһарити билән оюп ясалған алтун-күмүч яки таш бутларға охшатмаслиғимиз керәк! 30Бурунқи заманларда Худа: «Бутқа ишинидиғанлар һазирчә Мениң йоллиримни билмәйду», дәп уларниң һәрикәтлирини көрмәскә салди.

Лекин бүгүнки күндә У пүтүн инсанларни гуналириға товва қилип, Өзиниң йолиға қайтишқа буйрумақта! 31 Чүнки У Өзи таллиған Адәм арқилиқ пүтүн дунияни адиллиқ билән сорақ қилидиған қиямәт күнини бәлгүлиди. Худаниң Уни өлүмдин тирилдүргәнлиги бу ишниң муқәррәр екәнлигини испатлиди.

32 Павлусниң өлгәнләрниң тирилиши һәққидә ейтқанлирини аңлиған бәзи кишиләр уни мәсқирә қилишқа башлиди. Йәнә бәзиләр:

— Бу ишни йәнә бир аңлашни арзу қилимиз, — деди.

33 Буниң билән Павлус кеңәшмә мәйданидин қайтип кәтти. 34 Бәзиләр униңға қошулуп һәзрити Әйсаға ишәнди. Буниң ичидә кеңәшмә башлиқлиридин Дийонисиюс, Дамарис исимлиқ бир аял вә башқа бир қанчә кишиму бар еди.

Коринт шәһиридә

18 Бу ишлардин кейин Павлус Афина шәһиридин Коринт шәһиригә барди. 2 Павлус у йәрдә Понтус өлкисидә туғулған Аквила исимлиқ бир йәһудий билән униң аяли Прискилани учратти. Улар римлиқ Клавдиюс падишаниң пүтүн йәһудийларниң Рим шәһиридин чиқип кетиши тоғрисидики буйруғи сәвәвидин йеқинда Италиядин кәлгән еди. Павлус улар билән көрүшүп, 3 уларниң йенида қелип ишлиди. Чүнки бурундин чедир ясаш билән турмуш кәчүридиған Павлус улар билән кәсипдаш чиқип қалди. 4 Йәһудийларниң һәр бир дәм елиш күнидә Павлус ибадәтханиға берип, йәһудийлар вә греклар билән сөзлишип, уларни өз тәлиминиң раст екәнлигигә қайил қилишқа тиришатти.

5 Силас билән Тимотий Македонийәдин кәлгәндин кейин, Павлус барлиқ вақтини Худаниң Хуш Хәвирини йәткүзүшкә сәрип қилип, йәһудийларға һәзрити Әйсаниң Қутқазғучи-Мәсиһ екәнлигигә гувалиқ бәрди. 6 Лекин улар униңға қарши чиқти вә уни һақарәтлиди. Буниң билән Павлус пешини қеқип, уларға:

— Әгәр силәр қутқузулмисаңлар, мән җавапкәр әмәс, өзәңлар җавапкәр. Бүгүндин башлап мән Хуш Хәвәрни силәргә әмәс, йәһудий әмәсләргә йәткүзимән, — деди.

7 Буниң билән Павлус улардин айрилип, Титиюс Юстус исимлиқ бир кишиниң өйигә берип турди. У йәһудий болмисиму, йәһудий динини яқлайдиған адәм болуп, униң өйи ибадәтханиниң йенида еди.

8 Ибадәтханиниң жавапкәр адими Криспус пүткүл аилисидикиләр
билән Рәббимиз Әйсаға ишәнди. Йәнә нурғун йәһудий әмәс
коринтлиқларму Павлусниң сөзлирини аңлап, һәзрити Әйсаға
ишинишкә башлиди вә чөмүлдүрүшни қобул қилди.
9 Бир кечә Павлусқа бир ғайибанә аламәт көрүнди. Бу аламәттә
Рәббимиз Әйса униңға:
— Қорқма, сүкүт қилмай сөзлә. 10 Мән сән билән биллә, саңа һеч ким
зиянкәшлик қилалмайду, чүнки бу шәһәрдә нурғун кишилирим бар!
— деди.
11 Шуниң билән Павлус у йәрдә бир йерим жил туруп, у йәрдики
кишиләргә Худаниң сөзлирини йәткүзди.
12 Ғаллийо Юнан өлкисиниң һакими болған вақтида, йәһудийлар
бирлишип Павлусни тутуп сотқа апирип, униң үстидин:
13 — Бу адәм кишиләрни қанунға хилап һалда Худаға ибадәт
қилишқа қутратти! — дәп шикайәт қилди.
14 Павлус сөз башлай дәп турушиға, һаким Ғаллийо уларға:
— Әй йәһудийлар! Әгәр силәрниң шикайитиңлар бир наһәқлиқ яки
бирәр еғир җинайәт тоғрисида болсиди, әлвәттә сәвирчанлиқ билән
силәргә қулақ селишимға тоғра келәтти. 15 Бирақ талаш-тартишиңлар
диний қанунуңлардики бәзи исимлар вә сөзләр тоғрисида екән, уни
өзәңлар һәл қилиңлар. Мән бундақ кичик ишларни сорақ қилмай-
мән! — деди.
16 Буниң билән улар соттин һайдап чиқирилди. 17 Халайиқ йәһудий
ибадәтханисиниң жавапкәр адими Состенисни тартип чиқип, сорақ-
ханиниң алдида қаттиқ урди. Бирақ һаким Ғаллийо бу ишқа қилчә
писәң қилмиди.

Павлусниң Антакя шәһиригә қайтип келиши

18 Павлус Коринт шәһиридә мәсиһийләр билән йәнә бир мәзгил
турди. Кейин улар билән хошлишип, Прискила вә Аквилалар билән
кемигә олтирип, Сурийә өлкисигә кәтти. Йолға чиқиштин илгири
у деңиз бойидики Кенһерийә шәһиридә чачлирини чүширивәтти.
Чүнки у Худаға бир қәсәм қилған еди. 19 Улар Әфәс шәһиригә
барғандин кейин, Павлус Прискила вә Аквила биләнму хошлашти. У
кетиштин бурун ибадәтханиға берип, йәһудийлар билән һәзрити Әйса
һәққидә сөһбәтләшти. 20 Улар уни бир нәччә күн узағирақ турушқа

тәклип қилди, лекин Павлус қошулмиди. 21Павлус у йәрдин кетиш вақтида уларға:

— Худа буйриса, силәрниң йениңларға йәнә келимән, — деди, андин Әфәстин кемә билән йолға чиқти.

22Павлус Қәйсәрийә шәһиридә кемидин чүшүп, Йерусалимға барди. У йәрдики мәсиһийләр билән көрүшкәндин кейин, Антакя шәһиригә кәтти. 23У Антакяда мәсиһийләр билән хелә көп вақит туруп, йәнә йолға чиқти вә Галатия, Фригийә районлирини арилап, барғанла йеридә мәсиһийләрниң ишәнчини күчәйтти.

Аполлосниң Әфәс вә Коринт шәһәрлиридә тәлим бериши

24Бу арида Искәндәрийә шәһиридә туғулған Аполлос исимлиқ бир йәһудий Әфәс шәһиригә кәлди. Униң сөз қабилийити үстүн болуп, Муқәддәс Язмилардин хелә савати бар еди. 25Рәббимизниң йоли тоғрилиқ мәлум дәриҗидә тәлим алған Аполлос Рәббимиз Әйса һәққидә қизғин сөзләп тәлим берәтти. Униң тәлими тоғра болсиму толуқ әмәс еди. Чүнки у чөмүлдүрүлүш тоғрилиқ Йәһия пәйғәмбәрниң суға чөмүлдүрүшидинла биләтти. 26Аполлос ибадәтханида жүрәклик сөзләшкә башлиди. Аңлаватқанлардин Прискила билән Аквила уни өйигә тәклип қилип, униңға Худаниң йолини техиму толуқ чүшәндүрди. 27Кейин Аполлос Юнан өлкисигә бармақчи болғанда, әфәслик мәсиһийләр униңға ярдәмчи болуп, Юнандики мәсиһийләргә хәт йезип, улардин Аполлосни күтүвелишини сориди. Аполлос Юнанға берип, Худаниң меһир-шәпқити арқилиқ һәзрити Әйсаға ишәнгәнләргә чоң ярдәмдә болди. 28У жамаәт алдида йәһудийлар билән муназирилишип, уларни күчлүк рәт қилди һәм Муқәддәс Язмиларни асас қилип, һәзрити Әйсаниң Қутқазғучи-Мәсиһ екәнлигини ениқлап бәрди.

Павлус Әфәс шәһиридә

19 Аполлос Коринт шәһиридики вақтида, Павлус сәпәр қилип, ички қуруқлуқ арқилиқ Әфәс шәһиригә кәлди. У йәрдә мәрһум Йәһия пәйғәмбәрниң бәзи шагиртлири билән учришип, 2улардин:

— Силәр Худаниң йолиға меңишқа башлиғанда, Униң Муқәддәс Роһи силәргә ата қилинғанму? — дәп сориди.

— Яқ, биз Муқәддәс Роһ бар дегәнни зади аңлимаптикәнмиз, — дәп җавап бәрди улар.

3 Павлус йәнә:

— Ундақта, силәр чөмүлдүрүлгәндә, униң мәнасини немә дәп чүшәндиңлар? — дәп сориди.

— Бизниң чүшәнчимиз Йәһия пәйғәмбәр бәргән тәлимгә асас қилинған, — дәп җавап бәрди улар.

4 — Шу чағда Йәһия пәйғәмбәр кишиләргә чөмүлдүрүшни қобул қилғанларниң гунайиға товва қилип, Худаға йүзлиниш нийитини ипадилиши керәклигини һәм өзидин кейин Кәлгүчигә, йәни һәзрити Әйсаға ишиниши керәклигини тапилиған, — деди Павлус.

5 Улар бу гәпни аңлиғандин кейин, Рәббимиз Әйсаға ишинип, Униң нами билән чөмүлдүрүшни қобул қилди. 6 Павлус қолини уларға тәккүзүп туруп дуа қиливатқанда, уларниң вужудиға Муқәддәс Роһ чүшти. Буниң билән улар өзлиригә намәлум болған тилларда Худаға мәдһийә ейтишти һәм Худадин кәлгән пәйғәмбәрлик сөзләрни йәткүзүшкә башлиди. 7 Улар тәхминән он икки киши еди.

8 Үч ай давамида Павлус Әфәс шәһиридики йәһудийлар ибадәтханисиға кирип, улар билән жүрәклик сөзлишип, уларни Худаниң Падишалиғи тоғрисидики тәлимгә қайил қилишқа тиришти. 9 Лекин бәзилири җаһиллиқ қилип ишәнмәй, җамаәт алдида Рәббимиз Әйсаниң йолиға һақарәт кәлтүрди. Шуңа Павлус мәсиһийләрни елип улардин айрилди вә һәр күни Тираннус исимлиқ адәмниң мәктивидә сөһбәтлишишни давамлаштурди. 10 Бу хизмәт икки жил давамлашти. Нәтиҗидә Асия өлкисидики пүтүн хәлиқ, йәһудийлар яки йәһудий әмәсләр болсун, һәммиси Рәббимиз Әйса һәққидики сөзләрдин хәвәрдар болди.

Скеваниң оғуллири

11 Худа Павлус арқилиқ әҗайип мөҗүзиләрни яратти. 12 Бәзиләр һәтта қол яғлиқ вә лөңгилирини Павлусниң тенигә тәккүзүп, андин кесәлләрниң йениға апирип, уларниң учисиға йепип қоятти. Нәтиҗидә кесәлләр сақийип, җинлар уларниң тенидин чиқип кетәтти. 13 Шу әтрапта айәт оқуп җин қоғлашни кәсип қиливалған бәзи йәһудийларму бар еди. Улар Рәббимиз Әйсаға ишәнмигән болсиму, Униң намини ишлитип, җинларни һайдавәтмәкчи болушатти. Улар

җинларға: «Павлус ейтқан Әйсаниң намидин буйруймәнки, бу тәндин чиқип кетиңлар!» дәйдиған болди. 14Бу ишни қилғанларниң арисида Скева исимлиқ бир йәһудий алий роһанийниң йәттә оғлиму бар еди. 15Бир күни улар җин чаплишивалған бир кишиниң тенидики җинни қоғлимақчи болғанда, җин чиқишқа унимай, улардин:

— Мән Әйсани тонуймән, Павлусниң ким екәнлигиниму билимән, бирақ өзәңларчу? Өзәңлар ким болисиләр? — дәп сориди.

16Шуниң билән җин чаплишивалған киши шиддәтлик һуҗумға өтүп, җин қоғлиғучиларни йәр билән йәксән қиливәтти. Улар җараһәтлинип, кийимлири житилип, ялиңач һалда өйдин қечип чиқип кәтти.

17Әфәс шәһиридә яшайдиған пүтүн йәһудийлар вә йәһудий әмәсләрму бу ишни аңлап, наһайити қорқушти. Шуниңдин кейин Рәббимиз Әйсаниң нами бу йәрдиму көп һөрмәткә сазавәр болди. 18Нәтиҗидә нурғун мәсиһийләр бурун қилған яманлиқлирини очуқ иқрар қилишқа башлиди. 19Сехиргәрлик қилған бир мунчә адәмләр өзлириниң сехиргәрлик тоғрисидики китаплирини әкелип бир йәргә догилап, көпчиликниң алдида көйдүрүшти. Бу китапларниң қиммити җәми әллик миң күмүч тәңгигә йетәтти. 20Шундақ қилип, Рәббимизниң тәлими умумйүзлүк тарқилип, зор тәсир пәйда қилди.

Әфәс шәһиридики топилаң

21Бу ишлардин кейин Павлус Македонийә вә Юнан өлкиси арқилиқ Йерусалимға қайтиш қарариға кәлди. У:

— У йәргә барғандин кейин Рим шәһиригә беришим керәк, — деди.

22Буниң билән у ярдәмчилиридин Тимотий билән Ераст иккисини өзиниң беришиға тәйярлиқ қилиш үчүн, Македонийә өлкисигә әвәтиветип, өзи йәнә бир мәзгил Асия өлкисидә қалди.

23Дәл шу чағда Әфәс шәһиридә Рәббимиз Әйса йолиға қарши еғир қалаймиқанчилиқ йүз бәрди. 24Аял илаһ Артемисниң шәривигә ясалған бутханиниң күмүч һәйкәллирини ясиған Димитрий исимлиқ бир зәргәр бар еди. Униң һүнәрвәнлири бу һүнәр билән көп пайда алған еди. 25Димитрий һүнәрвәнлири вә өз хизмитигә мунасивәтлик устиларни жиғип, уларға:

— Қериндашлар, бизниң риваҗ тепишимиз һүниримизгә бағлиқ екәнлигини билисиләр. 26Һазир һелиқи Павлус дегән әбләхниң немә

ишларни қилип жүргәнлигини аңлиған һәм көргән болушуңлар керәк. У «Қол билән ясавалған бутлириңлар Худа әмәс», дейиш билән Әфәс вә пүтүн Асия өлкисидики нурғунлиған кишиләрни қаймуқтуруп, туюқ йолға башлаватиду. 27Бундақ болғанда, бизниң бу кәспимизниң намиға дағ чүшүш ховупи болупла қалмай, бәлки улуқ аял худайимиз Артемисниң бутханисиму қәдирләнмәй, һәтта Асия өлкиси вә пүткүл йәр йүзидикиләр ибадәт қилип кәлгән аял худайимизниң шан-шәривиниң йоқилиш ховупиму болиду! — деди.

28Бу сөзләрни аңлиған көпчиликниң ғәзиви өрләп, қайта-қайта:

— Биз әфәсликләрниң аял худаси Артемис улуқтур! — дәп чуқан селишқа башлиди.

29Буниң билән пүтүн шәһәр астин-үстүн болуп кәтти. Топилаңчилар Павлусниң сәпәрдашлиридин македонийәлик Гаюс вә Аристархусларни тутувелип, алдиға селип, үсти очуқ театрханиға елип барди. 30Павлус топилаңчилар арисиға кирип сөзлимәкчи болуведи, лекин мәсиһийләр уни киришtин тосиди. 31Һәтта Павлусниң достлири болған бәзи жуқури дәриҗилик әмәлдарларму Павлусқа адәм әвәтип, уни театрханиға бериш ховупиға тавакәл қилмасliққа өтүнди.

32Бу чағда пүтүн театрниң ичи вараң-чуруңға толған болуп, бири бир немә дәп вақириса, йәнә бири йәнә бир немә дәп вақиратти. Көп сандики кишиләр өзлириниң немигә жиғилғанлиғиниму билмәтти. 33Йәһудийлар өзлириниң Павлусниң тәрәпдарлири әмәслигини көрситиш үчүн, Искәндәр исимлиқ адәмни өзлирини ақлаш мәхситидә алдиға чиқарди. Искәндәр көпчиликкә қол ишаритини қилип, йәһудийларни ақлашқа башлиди. 34Бирақ көпчилик униң йәһудий екәнлигини билгәндә, бу ишта униңму җавапкәрчилиги бар охшайду, дәп қалди. Шуңа көпчилик тәңла:

— Худайимиз Артемис улуқтур! — дәп икки саатчә чуқан селишти. 35Ахирида шәһәрниң йәрлик әмәлдари халайиқни тиничландуруп мундақ деди:

— Әй Әфәс хәлқи! Биз әфәсликләрниң улуқ Артемис бутханисиниң вә униң асмандин чүшкән муқәддәс тешиниң қоғдиғучиси екәнлигини билмәйдиған киши барму?! 36Бу ишларни һеч ким йоққа чиқириветәлмәйду. Шуңа силәр өзәңларни бесивелишиңлар, ойлимай бирәр көңүлсиз иш чиқирип қоймаслиғиңлар керәк. 37Силәр бу кишиләрни бу йәргә сорақ қилишқа елип кәлдиңлар. Лекин улар йә бутханиниң

бирәр нәрсисини оғрилап кәткини, йә бизниң аял худайимизға күпүрлүк қилғини йоқ. [38]Әгәр Димитрий вә униң кәсипдашлириниң һәр қандақ бир кишиниң үстидин шикайити болса, сорақханилар очуқ. Сорақчиларму бар. Шикайитини шу йәргә берип қилсун. [39]Башқа мәсилилириңлар болсиму, қануний жиғинларға берип бир тәрәп қилишиңлар лазим. [40]Римлиқлар бүгүнки вақиәни топилаң дәп, бизгә җаза бериши еһтималға наһайити йеқин. Бу қалаймиқанчилиқниң һеч сәвәви болмиған екән, һесавиниму берәлмәймиздә!

[41]Бу сөзләрни қилғандин кейин, у хәлиқни тарқитивәтти.

Павлусниң Македонийә вә Юнанға қайта келиши

20 Топилаң бесилғандин кейин, Павлус мәсиһийләрни чақирип, уларни илһамландурди вә улар билән хошлишип, Македонийә өлкисигә кәтти. [2]У шу әтраптики җайларни арилап, мәсиһийләрни илһамландуридиған нурғун сөзләрни қилғандин кейин, Юнанға берип, [3]у йәрдә үч ай турди. Павлус кемигә олтирип Сурийә өлкисигә қайтмақчи болуп турғанда, йәһудийларниң уни өлтүрүш сүйиқәстидә екәнлигидин хәвәр тепип, Македонийә өлкисидин өтүп, қуруқлуқ билән қайтип кетиш қарариға кәлди. [4]Униң билән биллә болғанлар, бериялиқ Пирус оғли Сопатер, салоникилиқлардин Аристархус билән Секундус, дәрбәлик Гаюс, Тимотий вә Асия өлкисидин Тикикус билән Трофимлар еди. [5]Улар башта Троас шәһиригә кемә билән берип, бизниң йетип беришимизни күтүп турди. [6]«Петир нан» һейтидин кейин, биз Филипи шәһиридин кемигә олтирип, бәш күндин кейин Троасқа келип, улар билән учраштуқ вә у йәрдә бир һәптә турдуқ.

Павлусниң Троасни ахирқи қетим көрүши

[7]Йәкшәнбә күни биз нанни бөлүшүп, һәзрити Әйсани хатириләш үчүн бир йәргә җәм болдуқ. Павлус әтиси кәтмәкчи болғачқа, көпчиликкә түн йеримғичә тәлим бәрди. [8]Биз җәм болған жуқурқи қәвәттики һожрида нурғун май чирақлар йенип турәтти. [9]Әфтикус исимлиқ бир жигит деризидә олтарған еди. Павлусниң сөзи давамлашқансири май чирақниң иси һожрини қаплап, һелиқи жигитни үгдәк басти. Кейин у қаттиқ уйқиға кетип, үчинчи қәвәттин йәргә жиқилип чүшти. Көпчилик уни йәрдин көтирип қариса, у өлүп боптекән. [10]Павлус пәскә чүшүп, өзини униң үстигә етип, қучақлап туруп:

— Һодуқмаңлар, у тирик, — деди. [11]Кейин үстүнки қәвәткә чиқип, һәзрити Әйсани хатириләш үчүн нанни бөлүшүп йәп, ибадәт қилдуқ. Павлус таң атқичә сөзини давамлаштурғандин кейин, биз бу йәрдин йолға чиқтуқ. [12]Троастики мәсиһийләр болса, һелиқи жигитни өйигә һаят апирип қойди. Көпчилик бу вақиәдин чоңқур тәсәлла тапти.

Павлусниң хошлишиш нутқи

[13]Павлус Троас шәһиридин Асос шәһиригә пиядә бармақчи болди. Шуңа у бизниң кемә билән алдин-ала жүрүп, у шәһәргә униңдин бурун йетип берип, у йәрдә бизниң униң билән учришишимизни орунлаштурған еди. [14]Кейин Асоста учраштуқ вә кемигә чүшүп, Мидилли шәһиригә кәлдуқ. [15]Андин йәнә йолға чиқип, әтиси Хийос арилиниң йениға кәлдуқ. Үчинчи күни Әфәстин өтүп Самос арилиға кәлдуқ вә униң әтиси кемә билән Милет шәһиригә бардуқ. [16]Асия өлкисидә көп вақитни өткүзүвәтмәслик үчүн, Павлус Әфәстә тохтимаслиқни қарар қилған еди. У йәһудийларниң ома һейтини мүмкин қәдәр Йерусалимда өткүзүш үчүн алдиратти. [17]Павлус Милет шәһиридин Әфәскә адәм әвәтип, мәсиһийләр җамаити йетәкчилирини чақирди. [18]Улар кәлгәндин кейин, Павлус уларға мундақ деди:

— Мән Асия өлкисигә аяқ басқан биринчи күндин тартип, силәр билән қандақ өткәнлигим һәр бириңларға мәлум. [19]Йәһудийларниң сүйиқәстлири түпәйлидин тартқан азаплар ичидә, көзүмдин яш үзүлмигән һалда кәмтарлиқ билән Рәббимиз Әйсаниң хизмитидә болдум. [20]Мәйли аммивий сорунларда болсун яки өйлириңларда болсун, силәргә тәлим бәргән вақитлиримда, силәргә пайдилиқ болғанла нәрсиләрни ейтмай қоймидим. [21]Йәһудийлар вә йәһудий әмәсләрни товва қилип, Худаға йүзлинишкә вә Рәббимиз Әйсаға ишинишкә чақирдим.

[22]Һазир Муқәддәс Роһниң әмригә асасән Йерусалимға кетиватимән. У йәрдә қандақ ишларға дуч келидиғанлиғимни уқмаймән. [23]Пәқәт шуни билимәнки, Муқәддәс Роһ мән баридиғанла шәһәрләрдә мени зиндан вә азапларниң күтүп туридиғанлиғини алдин-ала ейтип кәлмәктә. [24]Лекин мән өз вәзипәмни түгитишим, Рәббимиз Әйсаниң тапшурған хизмитини муваппәқийәтлик орунлишим, йәни Худаниң меһир-шәпқити тоғрисидики Хуш Хәвәрниң гувачиси болушум үчүн, өз һаятимни қилчә айимай, Йерусалимға кетиватимән.

25 Мән силәр билән арилишип, һәр бириңларға Худаниң Падишалиғи һәққидә чүшәндүрдүм. Әнди маңа мәлумки, буниңдин кейин силәр мени қайта көрәлмәйсиләр. 26 Шуниң үчүн бүгүн силәргә шуни җиддий ейтип қояйки, араңларда һәр қандақ бир киши қутқузулмиса, мән җавапкәр әмәсмән. 27 Чүнки мән Худаниң ирадисини қилчә йошурмастин силәргә толуқ йәткүздүм. 28 Өзәңларға пәхәс болуңлар, Муқәддәс Роһ силәрниң йетәкчилик қилишиңларға тапшурған барлиқ қериндишиңларғиму пәхәс болуңлар. Падичи қойлирини баққандәк, силәрму Худаниң җамаитини беқиңлар, чүнки Худа уларни Өз Оғлиниң қениға сетивалған. 29 Маңа аянки, мән кәткәндин кейин, чил бөриләр падини қалаймиқанлаштурғанға охшаш, 30 силәрниң араңлардинму бәзиләр мәсиһийләрни өзлиригә әгәштүрүш үчүн хата тәлим тарқитиду. 31 Шуңа һошияр болуңлар, мениң үч жил кечә-күндүз демәй, силәргә яш аққузуп несиһәт бәргәнлигимни есиңларда тутуңлар.

32 Әнди мән силәрни Худаға вә Униң меһир-шәпқәтлик сөзлиригә тапшурдум. Бу сөзләр арқилиқ Худа ишәнчиңларни күчәйтиду вә Өзиниң муқәддәс хәлқигә атиған мирастин силәрни һөзүрләндүриду. 33 Силәргә мәлумки, мән һеч қачан һәр қандақ кишиниң кийимлиригә яки алтун-күмүчлиригә көз қиримниму салмидим. 34 Мән икки билигимгә тайинип, өзәмниң вә һәмралиримниң һаҗитидин чиқтим. 35 Һәр қандақ ишта силәргә мошундақ әҗир арқилиқ һаҗәтмәнләргә ярдәм бериш лазимлиғини көрсәттим. Шундақ қилсаңлар, Рәббимиз Әйса Өзи ейтқан: «Бәрмәк алмақтинму зор бәхит», дегинини есиңлардин чиқармайсиләр!

36 Павлус бу сөзләрни қилип болғандин кейин, һәммиси билән бирликтә тизлинип олтирип дуа қилди. 37 Көпчилик көз яш қилишип, униң билән қучақлишип, сөйүшүп хошлашти. 38 Уларни әң мәйүсләндүргини Павлусниң, «Буниңдин кейин силәр мени қайта көрәлмәйсиләр», дегән сөзи болди. Кейин улар уни кемигә чиқирип узитип қойди.

Павлусниң Йерусалимға бериши

21 Биз улар билән хошлишип, кемә билән удул Қос арилиға қарап йол алдуқ. Әтиси Родос арилиға, у йәрдин Патарая шәһиригә бардуқ. 2 Патараяда Фәникийә районiға баридиған бир кемини тепип, униңға олтирип йолға чиқтуқ. 3 Сипрус арили көрүнгәндин кейин, униң жәнубидин айлинип өтүп, Сурийә өлкисигә қарап меңип, Тир

шәһиридә қуруқлуққа чиқтуқ, чүнки кемә бу йәрдә жүкини чүширәтти. [4]Бу йәрдә мәсиһийләрдин бәзилирини тепип, уларниң йенида йәттә күн турдуқ. Муқәддәс Роһ уларға Павлусниң Йерусалимда тартидиған азаплиридин хәвәр бәргән еди, шуңа улар униңға Йерусалимға барма, дәп несиһәт қилди. [5]Бирақ биз у йәрдә бир һәптә турғандин кейин, сәпиримизни давамлаштурдуқ. Мәсиһийләр вә уларниң хотун-балилириниң һәммиси бизни шәһәрниң сиртиға узитип чиқти. Һәммимиз деңиз бойида тизлинип олтирип биллә дуа қилдуқ. [6]Хошлашқандин кейин биз кемигә чиқтуқ, улар өйлиригә қайтишти.

[7]Тир шәһиридин деңиз сәпиримизни давамлаштуруп, Питолимай шәһиригә кәлдуқ. У йәрдики мәсиһийләр билән көрүшүп, уларниң йенида бир күн турдуқ. [8]Әтиси у йәрдин чиқип, кемә билән Қәйсәрийә шәһиригә келип, Хуш Хәвәр йәткүзгүчи Филипниң өйигә берип қондуқ. У бурун Йерусалимдики мәсиһийләр тәрипидин хизмәткә талланған йәттә кишиниң бири еди. [9]Бу кишиниң Худаниң пәйғәмбәрлик сөзлирини ейталайдиған, техи талалиқ болмиған төрт қизи бар еди. [10]Биз у йәрдә бир нәччә күн турғандин кейин, Йәһудийә өлкисидин Агабус исимлиқ бир пәйғәмбәр кәлди. [11]Бу киши бизниң алдимизға келип, Павлусниң бәлбеғини қолиға елип, өзиниң пут-қолини бағлап:

— Муқәддәс Роһ дедики, бу бәлбағниң егиси Йерусалимда йәһудийлар тәрипидин мошундақ бағлинип, римлиқларниң сорақ қилинишиға тапшурулиду, — деди.

[12]Биз бу сөзни аңлиғандин кейин, шу йәрлик кишиләр билән бирликтә Павлусниң Йерусалимға бармаслиғини өтүндуқ. [13]Лекин Павлус:

— Силәр немишкә мунчивала қайғуруп жүригимни езисиләр? Мән Йерусалимда Рәббимиз Әйса үчүн тутқун болушқила әмәс, у йәрдә өлүшкиму тәйярмән, — дәп җавап бәрди.

[14]Биз уни қайил қилалмай болди қилдуқ вә:

— Худаниң халиғинидәк болсун, — дедуқ.

[15]У йәрдә бир нәччә күн туруп, жүк-тақимизни жиғиштуруп, Йерусалимға бардуқ. [16]Қәйсәрийәлик мәсиһийләрдин бир нәччиси биз билән һәмсәпәр болуп, Йерусалимда бизни Минасон исимлиқ бир сипруслуқниң өйигә башлап барди. Бу киши бурунқи мәсиһийләрдин еди.

Павлусниң Якуп билән көрүшүши

17 Йерусалимда мәсиһийләр бизни қизғин қарши алди. 18 Әтиси биз
Павлус билән биллә Якупни көргили бардуқ. Якуп билән мәсиһийләр
җамаитидики башқа йетәкчиләрниң һәммиси у йәргә жиғилған
еди. 19 Павлус улар билән аманлашқандин кейин, Худаниң йәһудий
әмәсләр ичидә өзи арқилиқ қилған пүтүн ишлирини уларға тәпсилий
мәлум қилди. 20 Буларни аңлиған көпчилик Худаға мәдһийә ейтип,
Павлусқа:

— Әй қериндаш, Йерусалимда әһвал мундақ: йәһудийлар ичидә
нәччә миңлиған киши һәзрити Әйсаға ишиниду. Уларниң һәммиси
Тәврат қануниға қаттиқ әмәл қилиду. 21 Уларниң аңлишичә, сиз
йәһудий әмәсләрниң арисида яшиған пүтүн йәһудийларға балилирини
хәтнә қилдурмаслиқни, йәһудийларниң башқа әнъәнилиригә риайә
қилишниң һажити йоқлиғини үгитип, Тәвратни чөрүветипсиз.
22 Шуңа бу йәрдики йәһудийлар сизниң бу йәргә кәлгәнлигиңизни
аңлап сизгә чоқум зиянкәшлик қилмай қалмайду! Әнди қандақ
қилиш керәк? 23 Бизниңчә мундақ қилсиңиз: аримизда Худани рази
қилиш үчүн қәсәм бәргән төрт адәм* бар. 24 Сиз уларни елип, улар
билән бирликтә Тәвраттики тазилиниш диний қаидисидин өтүң,
уларниң қурванлиқ чиқимлирини өзиңиз көтириң. Қурванлиқ қилин-
ғандин кейин, улар қәсәмлириниң ада болғанлиғини көрситиш үчүн,
чачлирини чүшириду. Буниң билән халайиқ сиз тоғрилиқ аңлиған-
лириниң әмәлиятқа уйғун әмәслигини чүшиниду һәм өзиңизниңму
Тәвратқа риайә қилидиғанлиғиңизни көриду. 25 Йәһудий әмәс мәсиһий-
ләргә кәлсәк, улар йәһудийларниң әнъәнилиригә риайә қилмисиму
болиду. Пәқәтла өткәнки хетимиздә тапилиғинимиздәк, бутқа атап
қурванлиқ қилинған йемәкликләрни йемисун, қанни вә боғуп өлтүрүл-
гән һайванниң гөшиниму йемисун, җинсий әхлақсизлиқ қилмисун,
— дейишти.

26 Буниң билән Павлус у төрт кишини елип, әтиси улар билән биллә
тазилиниш диний қаидисини өткүзүшкә барди. У мәркизий ибадәтха-
ниға кирип, роһанийларға өзлириниң паклиниш муддитиниң тошуп,
һәр қайсиси үчүн қурванлиқ қилинидиған күнни мәлум қилип қойди.

**23. Бу кишиләр өзлирини Худаға вақитлиқ атиғанлар болуп, улар һарақ ичиштин сақлинатти, чачлирини узун қоюветәтти. Вақит тошқандин кейин, Худаға қурванлиқ қилип, чачлирини кәстүрүветәтти.*

Павлусниң мәркизий ибадәтханида тутқун қилиниши

27 Йәттә күнлүк муддәт тошушқа аз қалғанда, Асия өлкисидин кәлгән бәзи йәһудийлар Павлусни мәркизий ибадәтханида көрүп, уни тутувелип, җамаәтни униңға қарши тәшвиқ қилип:
28 — Әй исраиллар, ярдәмдә болуңлар! Бу адәм һәммә йәрдә хәлқимизгә, Тәврат қанунимизға вә мәркизий ибадәтханимизға қарши сөзләрни тарқитиватиду. Әндиликтә у йәһудий әмәсләрни мәркизий ибадәтханимизға башлап кирип, бу муқәддәс җайни булғимақта! — дәп чуқан көтәрди. 29 (Уларниң бундақ дейишиниң сәвәви, буниңдин бурун улар йәһудий әмәс әфәслик Трофимни Павлус билән биллә шәһәрдә көрүп, Павлус уни мәркизий ибадәтханиға башлап кирди, дәп хата ойлиған еди.) 30 Шуниң билән пүтүн шәһәр тәврәп кәтти. Тәрәп-тәрәптин жүгрәп кәлгән халайиқ Павлусни тутуп, мәркизий ибадәтханидин сөрәп елип чиқти. Ибадәтхана қаравуллири ибадәтханида қалаймиқанчилиқ чиқмисун дәп, ибадәтханиниң дәрвазилирини дәрһал йепивәтти. 31 Топилаңчилар Павлусни уруп өлтүрүвәтмәкчи болуп турғанда, пүтүн Йерусалимниң қалаймиқанчилиқ ичидә қалғанлиғи тоғрисидики хәвәр у йәрдә турушлуқ Рим ләшкәрлириниң командиниға йетип барди. 32 Командан дәрһал ләшкәр вә бир қанчә йүз бешини елип, топилаң болуватқан йәргә жүгрәп кәлди. Уларни көргән халайиқ Павлусни урушни тохтатти. 33 Командан алдиға өтүп, ләшкәрләргә Павлусни тутуп, икки зәнҗир билән бағлашқа буйриди. Кейин у:

— Бу адәм ким? У немә гуна қилди? — дәп сориди.

34 Топилаңчиларниң ичидә бәзиләр уни десә, бәзиләр буни дейишип, қалаймиқанчилиқ болуп кәтти. Шуңа һәқиқий әһвални ениқлашқа амалсиз қалған командан ахир Павлусни яндики қорғанға елип кетишни буйриди. 35 Павлус қорғанниң пәләмпийигә кәлгәндә, топилаңчилар техиму зораванлишип кәтти. Шуниң билән ләшкәрләр уни қорғанға көтирип әкетишкә мәҗбур болди. 36 Уларниң кәйнидин әгишип маңған халайиқ:

— Уни өлтүрүңлар! — дәп вақиришатти.

Павлусниң өзини ақлиши

37 Ләшкәрләр Павлусни һәрбий қорғанға әкирип кетишкә аз қалғанда, Павлус грек тилида командандин:

— Бир еғиз сөзүм бар еди, ейтсам боламдикин? — дәп сориди.

— Грекчә билидикәнсән! [38]Ундақта, илгири қалаймиқанчилиқ чиқирип, хәнҗәрлик төрт миң топилаңчини башлап чөлгә қечип кәткән һелиқи мисирлиқ сән охшимамсән? — дәп сориди командан.

[39]— Яқ, мән йәһудий! Киликийә өлкисиниң Тарсус шәһиридә туғулған. Шу муһим шәһәрниң пухрасимән. Халайиққа бир нәччә еғиз сөз қилишимға иҗазәт қилсиңиз, — деди Павлус.

[40]Командан иҗазәт қилди. Павлус пәләмпәйдә туруп, халайиққа қол ишаритини қилди. Көпчилик тиничланғанда, у арамий тилида сөзләшкә башлиди.

22 — Һөрмәтлик йәһудий атилар вә ака-укилар! Әнди өзәмни ақлайдиған сөзлиримгә қулақ селиңлар, — деди Павлус.

[2]Улар Павлусниң арамий тилида сөзлигинини аңлап, техиму җим болушти. Павлус сөзини давамлаштуруп:

[3]— Мәнму бир йәһудий, Киликийә өлкисиниң Тарсус шәһиридә туғулдум, лекин Йерусалимда чоң болдум. Даңлиқ Тәврат устази Ғамалийилдин тәлим елип, әҗдатлиримиздин қалған Тәврат қануниға қаттиқ риайә қилип кәлдим. Силәргә охшаш Худа йолида пүтүн вужудум билән қизғин ишлигән едим. [4]Һәзрити Әйса йолида маңғанларға зиянкәшлик қилип, уларниң өлүшигә сәвәпчи болдум. Һәзрити Әйсаға әгәшкәнләрни әр-аял демәй тутуп, зинданға ташлаттим. [5]Бу тоғрилиқ баш роһаний вә пүткүл алий кеңәшмә мениң сөзлиримниң растлиғини испатлап берәләйду. Мән улардин Дәмәшқтики йәһудий башлиқларға йезилған хәтләрни елип, у йәрдики һәзрити Әйсаға ишинидиғанларни җазалаш үчүн, Йерусалимға кишәнләп елип келиш нийитидә йолға чиққан едим. [6]Чүшкә йеқин Дәмәшққә йетип келишкә аз қалғинимда, туюқсиз асмандин бир күчлүк нур чүшүп, әтрапимни йорутувәтти. [7]Йәргә жиқилдим. Андин «Саул, Саул, Маңа немишкә зиянкәшлик қилисән?» дегән авазни аңлидим. [8]«Әй Рәббим, Сән Кимсән?» дәп сорисам, У: «Мән сән зиянкәшлик қиливатқан насирәлик Әйса!» деди. [9]Мән билән биллә кетиватқанлар у нурни көргән болсиму, лекин маңа қилинған сөзләрни чүшәнмәпту. [10]Мән йәнә: «Әй Рәббим, мән немә қилай?» дәп сорисам, У маңа: «Орнуңдин тур, Дәмәшққә кир, Худа саңа тапшурған ишларниң һәммисини у йәрдә уқисән!» деди. [11]Һелиқи күчлүк нурдин көзлирим көрмәс болуп

қалди. Шуңа йенимдикиләр қолумдин йетәкләп, Дәмәшққә елип кирди.

12 У йәрдә Һанания исимлиқ бир киши бар еди. У Худаға садақәтмән, Тәврат қанунимизға қаттиқ әмәл қилидиған киши болуп, Дәмәшқтики пүтүн йәһудийларниң һөрмитигә сазавәр еди. 13 У келип, йенимда туруп: «Қериндишим Саул, көзлириң әслигә кәлсун», деди. Шу ан көзлирим әслигә келип, уни көрдүм. 14 У маңа: «Әҗдатлиримиз етиқат қилип кәлгән Худа сени Өзиниң ирадисини билишиң үчүн таллиди. У йәнә Өзиниң адил Хизмәткари болған һәзрити Әйсани көрүшүң үчүн вә Униң ағзидин чиққан сөзләрни аңлишиң үчүн сени таллиди. 15 Чүнки сән көргән-аңлиғанлириңни пүтүн инсанларға йәткүзисән! 16 Шундақ екән, сән йәнә немини күтүп турисән? Орнуңдин туруп, чөмүлдүрүлгин вә Рәббимизгә дуа қилип, гуналириңдин паклан», деди.

17 Кейин Йерусалимға қайтип кәлдим. Мәркизий ибадәтханида дуа қиливатқинимда, көзүмгә бир ғайибанә аламәт көрүнди. 18 Бу аламәттә мән Рәббим Әйсани көрдүм. У маңа: «Йерусалимдин дәрһал кәт, чүнки бу йәрниң адәмлири сениң Маңа қилған гувалиғиңни қобул қилмайду», деди. 19 Мән: «Әй Рәббим, улар мениң һәммә йәрдә ибадәтханиларға кирип, Саңа ишәнгәнләрни тутқун қилип урғанлиғимни билиду. 20 Хәлиқни Саңа ишинишкә дәвәт қилған Истипан өлтүрүлгәндә, мәнму шу йәрдә едим. Уни өлтүргәнләрниң кийимлирини сақлап, қилмишлириға қошулған едим! Мән бу йәрдә турсам, улар мениң гепимгә чоқум ишиниду», дедим. 21 Бирақ Рәббим Әйса маңа йәнә: «Йерусалимдин чиқип кәт. Сени жирақ җайларға, йәһудий әмәсләрниң арисиға әвәтимән», деди.

22 Павлусниң сөзлиригә баштин аяқ қулақ селиватқан халайиқ униң йәһудий әмәсләр һәққидики сөзини аңлаш биләнла:

— Уни йоқитиш керәк! Өлтүрүш керәк! У өлүшкә тегишлик! — дәп чуқан селишти. 23 Улар бир тәрәптин чуқан селип, бир тәрәптин кийимлирини пулаңлитип, топа соруп, чаң чиқиривәтти. 24 Рим командани Павлусни қорғанға әкирип кетишкә әмир қилди вә халайиқниң униңға немә үчүн бундақ чуқан салидиғанлиғини тәкшүрмәкчи болуп, ләшкәрлиригә уни қамчилап сорақ қилишни буйриди. 25 Улар Павлусни түврүккә бағлап қамчилимақчи болғанда, Павлус йенида турған йүз бешиға:

— Бир Рим пухрасини сотлимайла қамчилишиңлар қанунға уйғунму? — деди.

26 Бу сөзни аңлиған йүз беши командинниң алдиға берип:

— У киши Рим пухраси екән. Сиз немә иш қиливатқанлиғиңизни билмәмсиз?! — деди.

27 Командан Павлусниң алдиға берип, униңдин:

— Ейтқин, сән расттинла Рим пухрасиму? — дәп сориди.

— Раст, — дәп җавап бәрди Павлус.

28 — Мән нурғун пул хәшләп, аран пухралиқ салаһийитигә егә болдум, — деди командан.

Павлус:

— Мән туғулушумдин шундақ, — деди.

29 Шуниң билән Павлусни соракқа тартмақчи болған ләшкәрләр дәрһал өзини чәткә алди. Уни бағлатқан командинму униң Рим пухраси екәнлигини билип, қорқуп кәтти. Чүнки у бир Рим пухрасини қанунсиз һалда бағлап, қамчилашқа әмир қилған еди.

Павлусниң алий кеңәшмидә өзини ақлиши

30 Командан йәһудийларниң Павлусниң үстидин қилған шикайитиниң сәвәвини һәқиқий билиш үчүн, әтиси уни йешиветип, алий роһанийлар вә пүтүн йәһудий алий кеңәшмисидикиләрниң бир йәргә жиғилишини буйриди. Андин Павлусни елип келип, уларниң алдиға турғузди.

23 Павлус алий кеңәшмә башлиқлириға тикилип туруп:

— Қериндашлар, мән бүгүнгичә Худаниң алдида пак вижданим билән яшап кәлдим, — деди.

2 Буни аңлиған баш роһаний Һанания Павлусниң йенида турғанларға униң ағзиға урушни буйриди. 3 Павлус униңға:

— Әй теши пал-пал сахтипәз! Сени Худа уриду! Сән у йәрдә олтирип мени Тәврат қануни бойичә соракқа тартмақчи, лекин мени урғузуп, өзәң Тәврат қануниға хилаплиқ қиливатисән! — деди.

4 — Сән Худаниң баш роһанийиға һақарәт кәлтүрүватамсән?! — дейишти йенида турғанлар. 5 Павлус:

— Мени кәчүрүңлар! Мән униң баш роһаний екәнлигини билгән болсам, ундақ демәттим, чүнки Тәвратта: «Хәлқиңни башқуридиған башлиққа төһмәт қилма!» дейилгән, — деди.

6Павлус бу бир топ кишиләрниң ичидә бәзилири садуқий диний еқимидикиләр, йәнә бәзилири пәрисий диний еқимидикиләр екәнлигини билип, уларни талаш-тартишқа селиш үчүн алий кеңәшмидә жуқури аваз билән:

— Қериндашлар, мән болсам пәрисийләрдин болимән вә бир пәрисийниң оғлимән! Мән өлгәнләрниң қайта тирилишини үмүт қилғанлиғим үчүнла бүгүн бу йәрдә сораққа тартиливатимән! — дәп вақириди.

7Бу сөз униң ағзидин чиқиши билән тәң, пәрисийләр билән садуқийлар талаш-тартиш қилишип кәтти. Кеңәшмидикиләр иккигә бөлүнүп кәтти. 8Чүнки садуқийлар өлгәнләрниң қайта тирилишигә, периштә вә роһларниң барлиғиға ишәнмәйду. Лекин пәрисийләр буларға ишиниду. 9Буниң билән чуқан-сүрән барғансири күчәйди. Пәрисий еқимидики бәзи Тәврат устазлири орнидин туруп:

— Биз бу адәмдин һеч қандақ хаталиқ тапалмидуқ! Еһтимал, расттин бир роһ яки периштә униң билән сөзләшкән болса, һәҗәп әмәс! — дәп қаттиқ муназириләшти.

10Талаш-тартиш овҗ елип кәтти. Йәһудийларниң Павлусни тартип парчә-парчә қиливетиштин қорқуп қалған командан ләшкәрлириниң залға кирип, кишиләрниң арисидин Павлусни зорлуқ билән тартип чиқип, қорғанға әкирип кетишини буйриди.

11Шу күни кечиси Рәббимиз Әйса Павлусниң йенида туруп:

— Ғәйрәтлик бол! Сән Йерусалимда Мән үчүн гувалиқ бәргиниңдәк, әнди Рим шәһиридиму шундақ қилишиң керәк, — деди.

Павлусни өлтүрүш сүйиқәсти

12Әтиси әтигәндә бәзи йәһудийлар мәхпий сүйиқәстлик қилишни планлап, Павлусни өлтүрмигичә һеч нәрсә йемәймиз, ичмәймиз, дәп қәсәм қилишти. 13Бу сүйиқәстни планлиғучилар қириқ нәччә киши еди. 14Улар алий роһанийлар вә йәһудий ақсақаллириниң алдиға берип:

— Биз Павлусни өлтүрмигичә һеч нәрсә йемәймиз, дәп қаттиқ қәсәм қилдуқ. 15Һазир силәр вә алий кеңәшмә Павлусниң ишлирини техиму тәпсилий тәкшүрүш баниси билән уни кеңәшмигә елип келишни Рим командинидин тәләп қилиңлар. Биз тәйяр туруп, уни кеңәшмигә елип келиштин илгирила өлтүрүветимиз, — деди.

16 Бирақ бу сүйиқәсттин хәвәр тапқан Павлусниң сиңлисиниң оғли
дәрһал һәрбий қорғанға кирип, Павлусқа хәвәр қилип қойди. 17 Буниң
билән Павлус йүз бешилиридин бирини чақиртип, униңға:
— Бу жигитни командан билән көрүштүрүп қойсиңиз. Униң коман-
данға мәлум қилидиған иши бар екән, — деди.
18 Йүз беши бу жигитни командирниң алдиға башлап кирип:
— Мәһбус Павлус мени чақиртип, бу жигитни сиз билән көрүш-
түрүп қоюшумни тәләп қилди, чүнки униң сизгә мәлум қилидиған
иши бар екән, — деди.
19 Командир жигитни қолидин тутуп, бир чәткә тартип:
— Мәлум қилидиған немә ишиң бар? — дәп сориди.
20 У җавабән мундақ деди:
— Йәһудий ақсақаллири Павлусниң ишлирини тәпсилий тәкшүрүш
баниси билән өзлиридин әтә уни йәһудий алий кеңәшмисигә елип
беришни тәләп қилишқа келишти. 21 Уларға мақул болмиғайсиз, чүнки
қириқ нәччә адәм уни йошурун күтүп туриду. Улар Павлусни өлтүрми-
гичә һеч нәрсә йемәймиз һәм ичмәймиз, дәп қәсәм қилишипту. Һазир
өзлириниң уларниң тәливигә қошулушлирини күтүп туриду.
22 Командир униңға:
— Бу ишни маңа мәлум қилғанлиғиңни һеч ким уқмисун, — дәп
тапилап, уни қайтурди.

Павлусниң һаким Феликскә тапшурулуши

23 Командир йүз бешидин иккини чақиртип:
— Икки йүз пиядә ләшкәр, йәтмиш атлиқ ләшкәр вә икки йүз
нәйзиваз ләшкәр һазирлап, бүгүн кечә саат тоққузда Қәйсәрийә
шәһиригә қарап йолға чиқиңлар. 24 Шуниң билән биллә Павлусни
һаким Феликсниң йениға сақ-саламәт йәткүзүш үчүн, униңға улақ
тәйярлаңлар, — дәп буйриди.
25 Командир Лисияс Павлус һәққидә Феликскә йәнә мундақ бир хәт
язди:

26 «Һөрмәтлик һаким Феликс җанаплириға Клавдиюс Лисияс-
тин еһтирам билән салам!
27 Мәхсәткә кәлсәм, бу кишини йәһудийлар тутувалған
болуп, өлтүрмәкчи болған еди. Лекин униң Рим пухраси

екәнлигини билип қелип, ләшкәр башлап берип уни
кутқуздум. 28Мән уларниң бу киши үстидин қилған шикайи-
тиниң сәвәвини тәкшүрүп ениқлимақчи болуп, уни йәһудий-
ларниң алий кеңәшмисигә елип бардим. 29Нәтиҗидә мән
уларниң униң үстидин қилған шикайитиниң диний қануниға
даир мәсилиләрдин башқа нәрсә әмәс екәнлигини байқидим.
Униңдин өлүм жазасини беришкә яки зинданға ташлашқа
лайиқ бирәр җинайәт тапалмидим. 30Кейин мән бәзи
йәһудийларниң уни өлтүрүветиш қәстидә болуватқанлиғидин
хәвәр тепип, дәрһал уни жанаплириға йоллашни тоғра
таптим. Шуниң билән биллә әризә қилғучиларниң шикайәт-
лирини өзлириниң алдида қилишини буйридим».

31Ләшкәрләр буйруқ бойичә Павлусни кечиләп Антипатрис шәһи-
ригә йәткүзди. 32Әтиси Павлус атлиқ ләшкәрләрниң елип беришиға
тапшурулди. Пиядә ләшкәрләр болса, Йерусалимдики һәрбий қорған-
ға қайтип кәлди. 33Атлиқлар Қәйсәрийәгә берип, хәтни һакимға сунди
вә Павлусниму тапшурди. 34Һаким хәтни оқуғандин кейин, Павлус-
ниң қайси өлкидин екәнлигини сорап, униң өз башқурушидики
Киликийәдин кәлгәнлигини билип, 35униңға:

— Сени үстүңдин әризә қилғучилар кәлгәндә, бир тәрәп қилимән, —
деди вә ләшкәрләргә уни Һирод хан салған ордидики бир өйгә солап,
назарәт қилишни буйриди.

Йәһудийларниң Павлус үстидин шикайәт қилиши

24 Бәш күндин кейин баш роһаний Һанания вә ақсақаллардин
бир нәччиси Тәртулус исимлиқ бир қанун натиғи билән Қәйсә-
рийәгә келип, Павлус тоғрисидики шикайәтләрни һаким Феликскә
сунди. 2Павлус чақиртилди. Тәртулус униң үстидин шикайәт қилип
мундақ деди:

— Һөрмәтлик Феликс жанаплири! Биз өзлириниң қоли астида узун-
дин бу ян аман-есән яшап кәлмәктимиз, хәлқимизниң начар илләт-
лири түгитилип, чоң өзгиришләр барлиққа кәлди. 3Буниңдин һәр
вақит, һәр жайда чәксиз миннәтдармиз. 4Мәнки Тәртулус өзлирини
артуқчә аварә қилишни халимаймән. Қисқиғина әризилиримизни
сәвирчанлиқ билән аңлашлирини өтүнүп сораймән. 5Биз шуни

тонуп йәттуқки, бу җедәлхор пүтүн дуниядики йәһудийлар арисида қалаймиқанчилиқ пәйда қилип, уларни Рим һакимийитигә қарши чиқишқа күшкүртүватқан бөлгүнчи вә шундақла «насирәликләр» дәп аталған бир гуруһниң башлиқлиридин биридур. [6-7]У бизниң мәркизий ибадәтханимизниму булғимақчи болған еди, шуңа биз уни тутувалдуқ. [8]Уни сорақ қилип көрсила, бизниң әризилиримизниң тоғрилиғини чүшинәләйдила!

[9]Жиғинға қатнашқан йәһудийларму бир еғиздин шикайәт қилишип, униң ейтқанлирини тәстиқләшти.

Павлусниң өзини ақлиши

[10]Павлус һаким Феликсниң рухситини алғандин кейин, сөз қилип мундақ деди:

— Җанаплириниң узун жиллардин бери йәһудий хәлқини сорап кәлгәнлигидин хәвиримбар. Шуңа алдилирида өзәмни ақлашқа разимән. [11]Асанла биләләйдилики, мән Йерусалимға ибадәт қилишқа барғинимдин һазирғичә пәқәт он икки күнла өтти. [12]Мениң мәркизий ибадәтханида бирәр адәм билән талаш-тартиш қилғанлиғимни көргән киши йоқ вә мениң башқа ибадәтханиларда яки шәһәрниң башқа җайлирида аммини қутратқанлиғимниму көргән киши йоқ. [13]Улар җанаплириға мениң үстүмдин қилған шикайәтлиригә испат көрситип берәлмәйду.

[14]Бирақ бирла ишни етирап қилимәнки: мән йәһудийлар хата еқим, дәп қариған һәзрити Әйсаниң йоли билән меңип, әҗдатлиримиз әзәлдин етиқат қилған Худаға ибадәт қилимән. Тәвратта вә башқа Пәйғәмбәрләрниң Язмилирида йезилғанларниңму һәммисигә ишинимән. [15]Мошу йәһудийларға охшаш, мәнму пүтүн инсанларниң яхши-яман болушидин қәтъий нәзәр, һәммисиниң өлгәндин кейин сорақ қилиниши үчүн өлүмдин қайта тирилдүрүлидиғанлиғиға ишинимән. [16]Шу сәвәптин өзәм һемишәм Худа алдидиму, инсанлар алдидиму пак вижданлиқ болушқа тиришимән. [17]Мән Йерусалимдин кәткинимгә хелә жиллар болған болуп, бу қетим у йәргә йәһудий қериндашлиримға ярдәм пул йәткүзүп бәргили вә Худаға қурванлиқ қилғили барған едим. [18]Үстүмдин шикайәт қилған йәһудийлар мени мәркизий ибадәтхана һойлисида учратқинида, мән тазилиниш диний қаидисидин өтүп, сәдиқәмни сунувататтим, әтрапимға адәм

топлиғинимму йоқ, қалаймиқанчилиқ чиқарғинимму йоқ. [19]Асия өлкилик әшу йәһудийларниң мениң үстүмдин шикайәтлири болса, әсли улар өзлири келип, җанаплириниң алдида дейиши керәк еди. [20]Болмиса қени мошу жиғиндикиләр Йерусалимдики йәһудий алий кеңәшмисидә сорақ қилинған вақтимда, мениңдин қандақ җинайәт тепилғанлиғини ейтип бақсун. [21]Пәқәт шуни етирап қилимәнки, йәһудий алий кеңәшмисидә сорақ қилинған вақтимда, «Бүгүн өлгәнләрниң қайта тирилишиға ишәнгәнлигим үчүнла, силәрниң сориғиңларға тартиливатимән!» дәп вақириған едим. Буниңда немә гуна бар?!

[22]Рәббимизниң йолиға нисбәтән хелә билими болған Феликс сорақни тохтитип, уларға:

— Даваригиңлар тоғрисидики һөкүмни командан Лисияс кәлгәндә чиқиримән, — деди.

[23]У йүз бешиға Павлусни давамлиқ тутуп турушни, лекин униңға бир аз кәң муамилә қилип, дост-бурадәрлириниң униң турмуш ehтияҗини тәминләп турушиға йол қоюшни буйриди.

Павлус һаким Феликс вә униң рәпиқиси Друсиланиң алдида

[24]Бир нәччә күндин кейин һаким Феликс йәһудий аяли Друсила билән биллә келип, Павлусни чақиртип, униңдин Қутқазғучи-Мәсиһ Әйсаға ишиниш йолини аңлиди. [25]Павлус Худаниң алдида һәққаний яшаш, өзини тутувелиш, қиямәт күнидики соал-сорақ қилиниш қатарлиқлар тоғрисида тохталғанда, вәһимигә чүшкән Феликс униңға:

— Һазирчә қайтип турсиңизму болиду. Кейин вақтим чиққанда йәнә чақиртимән, — деди.

[26]У Павлусниң пара беришини күтәтти, шуниң үчүн уни пат-пат чақиртип, униң билән сөзлишәтти. [27]Икки жилдин кейин һаким Феликсниң орниға Поркиюс Фестус һаким болди. Феликс йәһудийларға яхши көрүнүш үчүн Павлусни солақта қалдурди.

Павлусниң һаким Фестусниң алдида сорақ қилиниши

25 Фестус Феликсниң орниға һаким болуп, Йәһудийә өлкисидики Қәйсәрийәгә келип үч күндин кейин Йерусалимға барған еди. [2]Алий роһанийлар билән йәһудийларниң ақсақаллири Фестусқа Павлусниң үстидин шикайәт қилип, униңдин Павлусни [3]Йерусалимға

әвәтип беришни өтүнүп сориди. Чүнки улар йол үстидә Павлусни өлтүрүшни қәстлигән еди. [4]Лекин Фестус уларға:

— Павлус һазир Қәйсәрийәдә солақта. Мән йеқинда у йәргә қайтип кетимән. [5]Силәрниң ақсақаллириңлар мән билән биллә барсун. Әгәр униң бирәр қанунсиз қилмишлири болса, улар шу йәрдә шикайәт қилса болиду, — дәп җавап бәрди.

[6]Фестус уларниң арисида он күнчә туруп, Қәйсәрийәгә қайтип кәлди. Әтиси сот ечип, Павлусни сот мәйданиға елип келишни буйриди. [7]Павлус кәлгәндин кейин, Йерусалимдин кәлгән йәһудийлар униң әтрапиға олишип, униңға нурғун еғир җинайәтләрни артип, униң үстидин шикайәт қилди. Бирақ һеч қайсисиға испат көрситип берәлмиди. [8]Шуниң билән Павлус өзини ақлап:

— Мән йәһудийларниң қануниға, мәркизий ибадәтханисиға яки Рим императориға қарши һеч қандақ җинайәт өткүзмидим, — деди.

[9]Лекин Фестус йәһудийларға яхши көрүнүш үчүн, Павлустин:

— Сени Йерусалимға апирип, у йәрдә бу шикайәтләргә асасән сотлисам қандақ? — дәп сориди.

[10]— Болмайду! — дәп җавап бәрди Павлус, — мән һазир Рим императориниң һоқуқи билән тайинланған сорақчи алдида туримән. Мени сорақ қилишқа тегишлик йәр мана мошу. Өзиңизгә мәлум, мән йәһудийларға қарши һеч қандақ җинайәт өткүзмидим. [11]Әгәр җинайитим болса вә өлүмгә лайиқ бирәр иш қилған болсам, мени җазалимаң, дәп тәләп қилмиған болаттим. Уларниң мениң үстүмдин қилған шикайәтлири әмәлиятқа уйғун әмәс. Шуниң үчүн һеч кимниң мени уларға тапшуруп беришқа һәққи йоқ. Мән Рим императориға әризә қилимән! Өзи мени сорақ қилсун!

[12]Һаким Фестус мәслиһәтчилири билән мәслиһәтләшкәндин кейин, Павлусқа:

— Сән Рим императориниң сорақ қилишини тәләп қилдиң, шуңа униң алдиға елип берилисән, — деди.

Һаким Фестусниң Агрипа хан II гә Павлус тоғрилиқ ейтқанлири

[13]Бир нәччә күндин кейин Агрипа хан билән сиңлиси Бәрники Фестусниң һакимлиқ мәнсивигә олтарғанлиғини тәбрикләш үчүн,

Қәйсәрийәгә кәлди. 14У йәрдә бир нәччә күн турғандин кейин, Фестус Павлус тоғрисида Агрипаға мундақ деди:

— Бу йәрдә Феликс қалдуруп кәткән бир мәһбус бар еди. 15Мән Йерусалимға барғинимда, йәһудий алий роһанийлири билән ақсақаллири униң үстидин шикайәт қилип, мәндин уни жазалашни тәләп қилишти. 16Мән уларға римлиқларниң қануни бойичә сорақ қилинғучи әризә қилғучи билән йүзләштүрүлүштин вә униңға өзини ақлаш пурсити берилиштин илгири, униң үстидин һөкүм чиқиришқа болмайдиғанлиғини ейттим. 17Улар бу йәргә кәлгәндин кейин, мән вақитни кечиктүрмәй, әтисила сорақни башлап, у кишини сораққа әкелишни буйридим. 18Әризә қилғучилар орунлиридин туруп, униң үстидин шикайәт қилишти. Лекин уларниң шикайәтлири мениң ойлиғинимдәк жинайәт һәққидә әмәс еди. 19Әксичә уларниң бу киши билән талаш-тартиш қилишқини өз дини һәққидики мәсилиләр вә Әйса исимлиқ бир Киши һәққидә еди. У Киши өлгән болуп, Павлус болса, У тирилди, дәйдикән. 20Бу мәсилини мән зади қандақ ениқлашни билмидим. Шуниң үчүн мән Павлустин Йерусалимға берип у йәрдә бу шикайәтләргә асасән сораққа тартилишқа рази болуш-болмаслиғини сориған едим. 21Һалбуки, Павлус Римда Рим императориниң алдида сорақ қилинишни тәләп қилди. Шуңа мән уни императорниң алдиға әвәткәнгә қәдәр, солақта тутуп турушни буйридим.

22Агрипа Фестусқа:

— Мәнму бу кишиниң сөзлирини аңлап бақай, — деди.

— Әтә аңлайсиз, — деди Фестус.

23Әтиси Агрипа билән Бәрники һәйвәтлик тәнтәнә билән жиғин залиға кирип кәлди. Һәр қайси командан вә шәһәр башлиқлириму улар билән биллә келишти. Фестусниң әмир бериши билән Павлус елип кирилди.

24Һаким Фестус мундақ деди:

— Агрипа хан алийлири вә жиғинға қатнашқан жанаплар! Бу кишини көрүп турупсиләр. Пүтүн йәһудийлар бу йәрдә вә Йерусалимда өлүм жазасини беришни қаттиқ тәләп қилған киши мана шу. 25Лекин мән униңдин өлүм жазасини беришкә тегишлик бирәр жинайәт тапалмидим. Һазир у «Мени Рим императори сорақ қилсун», дәп илтимас қилди, шуниң билән уни Римға әвәтишни қарар қилдим. 26Бирақ бу киши һәққидә мәндә падишаға мәлум қилғидәк очуқ

мәлумат йоқ. Шуңа әһвални тәкшүрүш арқилиқ бирәр мәлуматқа егә болуш мәхситидә уни һәр бириңларниң алдиға, болупму Агрипа хан алийлириниң алдиға елип кәлдим. 27Чүнки мениңчә мәһбусни Римға әвәтип, униң үстидин қилинған шикайәттин тәпсилий мәлумат бәрмәслик тоғра әмәс.

Павлусниң Агрипа хан алдида өзини ақлиши

26 Шуниң билән Агрипа хан Павлусқа:
— Өзәңни ақлишиңға рухсәт, — деди.
Павлус қолини көтирип өзини ақлашқа башлиди:
2— Әй Агрипа хан, бүгүн алдилирида йәһудийлар мениң үстүмдин шикайәт қилған пүтүн ишлардин өзәмни ақлаш пурситигә егә болғанлиғим үчүн, өзәмни бәхитлик һис қилимән! 3Болупму хошаллинарлиқ йери шуки, өзлири йәһудийларниң әнъәнилири вә талаш-тартиш қилидиған мәсилилирини яхши билисиз. Шуниң үчүн әризә-һалимни сәвирчанлиқ билән аңлап беқишлирини өтүнимән.
4Мениң дәсләптә өз жутумда һәм кейин Йерусалимда қандақ яшап кәлгәнлигим һәммә йәһудийларға аян. 5Улар мениң узундин бери йәһудий динининиң пәрисий намлиқ әң күчлүк еқимиға мәнсүп екәнлигимни яхши билиду. Әгәр халиса, гувалиқ берәләйду. 6Худа әждатлиримизға вәдә қилғинини үмүт қилғиним үчүн, әнди бүгүн өзлириниң алдида сотлиниватимән. 7Бизниң хәлқимизниң он икки қәбилисидики пүтүн қериндашларму кечә-күндүз Худаға ибадәт қилип, Униң уларға қилған дәл мошу вәдисини әмәлгә ашурушини интизарлиқ билән күтүп кәлди. Әй хан, йәһудийларниң мениң үстүмдин шикайәт қилиши, дәл мана шу үмүт билән мунасивәтлик. 8Силәр немишкә Худаниң өлгәнләрни тирилдүрәләйдиғанлиғиға ишәнмәйдиғансиләр?
9Бурун мәнму насирәлик Әйсаниң намиға пүтүн күчүм билән қарши турушум керәк, дәп қараттим 10вә Йерусалимда мана шундақ қилған едим. Алий роһанийлардин алған һоқуқум билән нурғун мәсиһийләрни зинданға тутуп бәргән, улар өлүмгә һөкүм қилинғандиму, һөкүмгә қошулған едим. 11Мән һәр қайси ибадәтханиларда уларни издәп, көп қетим уларни жазалитип, уларни ишәнчидин ваз кечишкә мәҗбурлашқа тиришқан едим. Мән уларға шу қәдәр

өч едимки, һәтта башқа дөләтләрдики шәһәрләргә берип, уларға зиянкәшлик қилған.

12 Әй хан, бир күни алий роһанийлар бәргән һоқуқ билән һәзрити
Әйсаға әгәшкәнләрни зиянкәшлик қилғили Дәмәшқ шәһиригә қарап
йолға чиқтим. 13 Чүш вақтида йолда кетиветип, асмандин чүшкән
қуяш нуридинму күчлүк бир нурниң әтрапимни вә биллә кетиват-
қанларни йорутувәткәнлигини көрдүм. 14 Һәммимиз йәргә жиқилдуқ.
Мән арамий тилида ейтилған: «Саул, Саул! Маңа немишкә зиянкәш-
лик қилисән? Сән худди ғожайини урсиму маңмиған жаһил ешәккә
охшаш, өзәң зиян тартисән!» дегән бир авазни аңлидим. 15 «Әй
Рәббим, Сән Кимсән?» дәп соридим мән. Рәббим Әйса жавабән: «Мән
сән зиянкәшлик қиливатқан Әйса! 16 Орнуңдин тур! Сени Өзәмгә
хизмәт қилишқа һәм гувалиқ беришкә таллиғанлиғим үчүн, саңа
көрүндүм. Сән бүгүн Мениңдин көргән ишларни һәм кәлгүсидә
саңа көрситидиған ишлиримни башқиларға йәткүзисән. 17 Мән сени
йәһудийларниңму вә йәһудий әмәсләрниңму қолидин қутқузимән.
Мән сени йәһудий әмәсләрниң йениға әвәтмәкчимән. 18 Сән қараңғу-
луқта яшаватқанларниң көзлирини ечип, уларни зулмәттин йоруқлуқ-
қа, шәйтанниң илкидин Худаниң Падишалиғиға башлайсән. Буниң
билән уларниң гуналири кәчүрүм қилиниду. Шундақла улар Маңа
ишиниш арқилиқ пак қилинғанларниң арисидин орун алиду!» деди.

19 Әй Агрипа хан, шуниң үчүн мән Худадин кәлгән ғайибанә
аламәттә көрүнгән һәзрити Әйсаға чин бойсундум. 20 Алди билән
Дәмәшқ хәлқигә, Йерусалим шәһиридики йәһудийларға, пүтүн
Йәһудийә өлкисидики кишиләргә, андин йәһудий әмәсләргиму Хуш
Хәвәрни йәткүздүм. Уларға «Яман йоллириңлардин йенип, Худа
йолиға қайтиңлар! «Товва қилдуқ» десәңлар, уни сөз билән әмәс, яхши
әмәлиятиңлар билән испатлаңлар», дәп уларниму товва қилишқа
дәвәт қилдим. 21 Шу сәвәптин йәһудийлар мени мәркизий ибадәтхана
һойлисида тутуп, өлтүрүвәтмәкчи болушти. 22 Бирақ Худа бүгүнгичә
маңа ярдәм қилип, мени қоғдиди. Шуниң үчүн бүгүн бу йәрдики
чоң-кичик һәммисиниң алдидиму һәзрити Әйсаға гувалиқ беримән.
Мениң ейтқанлирим Муса вә башқа пәйғәмбәрләрниң келидиған
Қутқазғучи-Мәсиһ һәққидә алдин-ала ейтқанлиридин башқа нәрсә
әмәс. 23 Улар Қутқазғучи-Мәсиһниң жәзмән өлтүрүлүп, һәммидин

бурун өлүмдин мәңгүгә тирилдүрүлүп, Өз хәлқи һәм пүткүл дуния хәлқигә нижатлиқ нурини елип кәлгәнлигини алдин-ала ейтқан еди.

24 Павлус өзини мана шундақ ақлиғанда, һаким Фестус жуқури аваз билән униңға:

— Павлус, сараң болупсән! Жуқури билимиң әқлиңни аздурупту! — деди.

25 — Һөрмәтлик һаким Фестус! — деди Павлус, — мән сараң болғиним йоқ, мениң ейтқанлирим раст вә әқилгә мувапиқ. 26 Бу ишлардин Агрипа ханниңму хәвири бар, шуңа мән ханға очуқ ейталаймән. Бу ишларниң һәммисигә ханниң диққәт қилидиғанлиғиға ишинимән. Чүнки һәзрити Әйсаниң бешидин өткән ишлар адәм көрмәйдиған булуң-пушқақларда болған ишлар әмәстә!

27 Андин Павлус Агрипа ханға қарап, мундақ деди:

— Әй хан, өзлири пәйғәмбәрләрниң Қутқазғучи һәққидә ейтқанлириға ишинәмдила? Ишинидиғанлиқлирини билимән.

28 Агрипа хан Павлусқа:

— Сән мени мошунчилик қисқиғина вақитта Әйсаға ишинишкә қайил қилалаймән, дәп ойлаватамсән? — деди.

29 Павлус:

— Мәйли балдур яки кейин болсун, өзлириниң вә бүгүн мениң сөзүмни аңлиғучиларниң һәммисиниң маңа охшаш һәзрити Әйсаға ишиниши үчүн дуа қилимән. Пәқәтла маңа охшаш зәнҗирдә болушуңларни халимаймән, — деди.

30 Шуниң билән Агрипа хан, һаким Фестус, Агрипаниң сиңлиси Бәрники вә башқилар орунлиридин туруп, 31 у йәрдин чиқип кәткәндин кейин, бир-бириgә:

— Бу кишиниң өлүмгә яки түрмигә солашқа тегишлик бирәр җинайити йоқ екән, — дейишти.

32 Агрипа хан Фестусқа:

— Бу адәм «Мени Рим императори өзи сорақ қилсун», демигән болса, қоюп берилсә болаттикән! — деди.

Павлусниң Рим шәһиригә қилған деңиз сәпири

27 Бизниң су йоли билән Италияниң Рим шәһиригә беришимиз қарар қилинғандин кейин, римлиқ әмәлдарлар Павлус билән башқа мәһбусларни падиша һәрбий қошундики Юлиюс исимлиқ бир

йүз бешиға тапшуруп бәрди. [2]Биз Әдрәмит шәһиридин Асия өлкисиниң деңиз бойлиридики шәһәрләргә баридиған кемигә олтирип, сәпәргә атландуқ. Македонийә өлкисиниң Салоника шәһиридин болған Аристархус исимлиқ бир киши биз билән һәмсәпәр болди. [3]Әтиси Сидон шәһиригә йетип кәлдуқ. Юлиюс Павлусқа кәңчилик қилип, еһтияҗлирини һәл қилиши үчүн, униң шу йәрдики дост-бурадәрлириниң йениға беришиға рухсәт қилди. [4]Биз у йәрдин йәнә йолға чиқтуқ. Қарши тәрипимиздин шамал чиққанлиғи үчүн, Сипрус арилиниң шамалға далда тәрипи билән маңдуқ. [5]Киликийә вә Памфилийә өлкилириниң деңиз тәвәлигидин өтүп, Ликия өлкисидики Мира шәһиригә кәлдуқ. [6]Биз у йәрдә кемидин чүштуқ. Юлиюс Искәндәрийә шәһиридин Италиягә баридиған кемини тепип, бизни елип униңға чүшти.

[7]Деңиздики сәпиримиз наһайити аста болди. Бир нәччә күндин кейин наһайити тәсликтә Кинидос шәһириниң бойиға кәлдуқ. Шамалға қарши маңғанлиғимиз үчүн, бурунқи йөнилишимиз бойичә илгириләлмидуқ. Шуңа Крит арилиниң шамалға далда тәрипи билән меңип Салмоний йерим арилидин өтүп, [8]деңиз қирғиғини бойлап, наһайити тәсликтә илгирилидуқ, Ласея шәһиригә йеқин болған «Арамгаһ»* дәп атилидиған бир йәргә кәлдуқ.

[9]Сәпиримиз хелә вақит кәйнигә созулуп, күз пәсли болуп қалған еди. Онинчи айдин кейин боран көп болғанлиқтин, деңизда сәпәр қилиш хәтәрлик еди. Шуңа Павлус көпчиликкә:

[10]— Қериндашлар, мениңчә бу йәрдин сәпәрни давамлаштуруш наһайити хәтәрлик. Мал вә кемә зиянға учрапла қалмай, һаятимизни сақлап қелишму тәс! — дәп агаһландурди.

[11]Бирақ йүз беши Юлиюс болса кемә ғожайини билән кемә башлиғиниң сөзигә ишинип, Павлусниң сөзигә ишәнмиди. [12]Униң үстигә бу йәрму қишлап қелишқа мувапиқ җай әмәс еди. Шуңа көпчилик сәпәрни давамлаштуруп, мүмкин қәдәр Феникс шәһиригә йетивелип шу йәрдә қишлашни қувәтлиди. Чүнки Крит арилидики бу яхши порт шәһиригә пәқәт шәрқий-җәнуп вә шәрқий-шимал шамили тегидиған болуп, у шәһәр қишлашқа наһайити мувапиқ җай еди.

*8. *Арамгаһ* — теч, хатирҗәм қирғақ.

Деңиздики боран-чапқун

13 Җәнуптин йеник шамал чиқип туратти, көпчилик әсли план бойичә маңсақ болиду, дәп деңиздин ләңгәрни* чиқирип, кемини һайдап
йолға чиқти вә Крит арилини бойлап маңди. 14 Узун өтмәй аралдин
қаттиқ шәрқий шимал борини чиқип кәлди. 15 Кемә боранниң
һуҗумиға учриғанлиқтин, алға илгириләшкә амалсиз қалдуқ. Шуниң
билән кемини боранниң һайдап меңишиға қоюп бәрдуқ. 16 Кавда
дегән бир кичик аралниң шамалға далда тәрипигә өтүвелип, қолвақни
кемигә чиқиривелиш арқилиқ, уни наһайити тәстә сақлап қалалидуқ.
17 Кемичиләр кемә парчилинип кәтмисун дәп, кемини ағамча билән
сиртидин орап бағлавалди. Кеминиң Ливийә дөлитигә йеқин йәрдә
деңиз астидики қум догисиға петип қелишидин әнсирәп, йәлкәнләрни
чүширип, кемини меңишиға қоюп бәрди. 18 Шиддәтлик боран тохти-
миған еди. Әтиси улар кемини йениклитиш үчүн мални деңизға
ташлашқа башлиди. 19 Униң әтиси кемидики қурал-сайманларниму
деңизға ташлавәтти. 20 Биз бир қанчә күнләргичә күн вә юлтузларниму
көрәлмидуқ. Боран-чапқун йәнила шиддәтлик давамлишивәрди. Ахир
қутулуп қелиш үмүтүмиздинму ваз кәчтуқ.

21 Кемидикиләр бир нәрсә йемигинигә хелә күнләр болған еди.
Павлус уларниң алдида туруп:

— Қериндашлар, силәр балдурла мениң «Криттин йолға чиқмайли»,
дегән сөзүмни аңлиған болсаңлар, бу зиян-зәхмәтләргә учримиған
болаттуқ. 22 Лекин әнди силәрниң ғәйрәтлик болушуңларни өтүнимән.
Кемә ғәриқ болған тәғдирдиму, һеч қайсиңларниң һаяти зиянға
учримайду. 23 Чүнки мениң Егәм болған вә мән хизмәт қилип кәлгән
Худа түнүгүн кечә бир периштәсини йенимға әвәтти, 24 периштә
маңа: «Павлус, қорқма! Сән Худаға гувалиқ беришиң үчүн, Рим
императориниң алдиға беришиң керәк. Меһриван Худа дуайиңни
қобул қилип, сән билән биллә сәпәр қилғанларниң һәммисини
қутқузиду!» деди. 25 Шуниң үчүн һәммиңлар ғәйрәтлик болуңлар,
ишинимәнки, Худа маңа қилған сөзлирини җәзмән әмәлгә ашуриду.
26 Бирақ биз қирғаққа урулуп кетиштин сақлиналмаймиз.

27 Сәпиримизниң он төртинчи күни кечиси кемимиз техичә Адриа-
тик деңизида ләйләп жүрәтти. Йерим кечидә кемичиләр қуруқлуққа

*13. Ләңгәр — кемини бир җайда тохтитип туруш үчүн, зәнҗиргә бәкитип су астиға ташлинидиған еғир төмүр.

йеқинлап қалдуқ дәп қарап, [28]деңизға ағамча ташлап, суниң чоңқурлуғини өлчәп көргән еди, қириқ метр чиқти. Сәл алдиға меңип йәнә өлчиведи, оттуз метр чиқти. [29]Улар кеминиң хада ташларға урулуп кетишидин қорқуп, кемини тохтитиш үчүн кеминиң кәйнидин төрт ләңгәр ташлап, таң етишини интизарлиқ билән күтүп турди. [30]Кемидин қачмақчи болған кемичиләр кеминиң бешидинму ләңгәр ташлаймиз, дәп банә тепип, қолвақни деңизға чүшәрди. [31]Лекин Павлус йүз беши Юлиюс вә ләшкәрләргә:

— Бу кемичиләр кемидә қалмиса, силәр қутулалмайсиләр! — деди.

[32]Шуниң билән ләшкәрләр кемидики қолвақниң ағамчисини кесип, уни деңизға ташлавәтти. [33]Таң етишқа аз қалғанда, Павлус көпчиликни бир аз ғизалинивелишқа чақирди. У:

— Силәрниң ғәм-қайғу ичидә ач жүргиниңларға он төрт күн болди. [34]Әнди бир аз ғизалинишиңларни өтүнимән. Һаят қелишиңлар үчүн мошундақ қилиш керәк. Һеч қайсиңларниң бир тал чечиму зиянға учримайду! — деди.

[35]Павлус бу сөзни қилип болуп, қолиға бир парчә нанни елип, көпчиликниң алдида Худаға шүкүр ейтип, нанни уштуп йеди. [36]Буни көргән һәммиси ғәйрәтлинип, ғизалинишқа башлиди. [37]Кемидә биз җәми икки йүз йәтмиш алтә киши едуқ. [38]Һәммиси қосақлирини тойдурғандин кейин, кемичиләр кемини йениклитиш үчүн, кемидики буғдайларниму деңизға ташлавәтти.

Кеминиң ғәриқ болуши

[39]Таң атқанда кемичиләр қуруқлуқни көрди. Улар у йәрниң нәлигини ениқ биләлмигән болсиму, бирақ униңдики бир қумлуқ қолтуқни байқап, кемини бир амал қилип шу йәрдә қуруқлуққа чиқармақчи болди. [40]Улар алди билән ләңгәрләрниң ағамчисини кесип, ләңгәрләрни деңизға ташлавәтти. Шуниң билән бир вақитта кемини йәнә һайдаш үчүн, кеминиң йөнилишини башқуридиған икки тахтайниң ағамчисини бошитип, тахтайларни деңизға чүширивәтти. Андин кеминиң бешидики йәлкәнни чиқирип, шамалниң ярдими билән кемини қирғаққа йеқинлатти. [41]Лекин кемә қирғаққа йәткичә, деңиз астидики қум догисиға урулуп петип қалди. Кеминиң беши қумға петип, қозғилалмай қалди, кеминиң арқа тәрипи долқунларниң зәрбиси билән чугулуп кетишкә башлиди.

42 Ләшкәрләр мәһбусларниң суға сәкрәп қечип кетишидин сақлиниш
үчүн һәммисини өлтүрүвәтмәкчи болди. 43 Лекин Павлусни қутқузушни
халиған йүз беши ләшкәрләрниң бундақ қилишиға йол қоймиди. У
алди билән суда үзүшни билидиғанларниң суға сәкрәп қирғаққа
чиқишини, 44 андин қалғанларниң кемиңиң чугулуп кәткән тахтай-
лириға вә бәзилириниң яғачларға есиливелип, қирғаққа чиқишини
буйриди. Шундақ қилип, һәммиси қуруқлуққа сақ-саламәт чиқивалди.

Малта арилида

28 Биз қутулуп қирғаққа чиққандин кейин, бу аралниң Малта
екәнлигини билдуқ. 2 Арал хәлқи бизгә интайин яхши муа-
милә қилди. У чағда ямғур йеғип, һава соғ болғачқа, улар гүлхан йеқип
бизни күтүвалди. 3 Павлус бир бағлам отун терип келип отқа ташла-
веди, иссиқтин қачқан бир зәһәрлик илан униң қолиға йепишивалди.
4 Йәрликләр Павлусниң қолиға йепишип турған иланни көрүп, бир-
бириғә:

— Бу адәм җәзмән бир қатил! Деңиздин қутулуп чиққан болсиму,
«тәғдир» униң яшишиға йол қоймиди, — дейишти.

5 Лекин Павлус қолини силкип, иланни отниң ичигә атти, өзи болса
һеч қандақ зәхим йемиди. 6 Хәлиқ Павлусниң бәдинииниң ишшип кети-
шини яки униң туюқсиз жиқилип өлүшини күтәтти. Лекин бир дәм
күтүп, униң һеч немә болмиғанлиғини көрүп, хиялини өзгәртип:

— Бу бир худа болса керәк! — дейишти.

7 У йәрдин анчә жирақ болмиған җайда арал башлиғи Публиюсниң
бир парчә йери бар еди. У бизни өйигә башлап, чин көңли билән үч
күн күтти. 8 У чағда Публиюсниң атиси толғақ кесилигә гириптар болуп,
қизитмиси өрләп, орун тутуп йетип қалған екән. Павлус униң һожри-
сиға кирип, дуа қилип учисиға қолини тәккүзүп, сақайтип қойди.
9 Буниң билән аралдики кесәлләрниң һәммиси Павлусниң алдиға
келишип сақийип қайтишти. 10 Улар бизни һөрмәтләп, нурғун соғи-
ларни әкелишти. Үч айдин кейин, бу йәрдин кетидиған вақтимизда,
бизни йолда лазим болидиған керәк нәрсиләр билән тәминлиди.

Малтадин Рим шәһиригә бериш

11 Малта арилида Искәндәрийәдин кәлгән, бешиға римлиқларниң
қош гезәк худалири Кастор вә Поллуксниң нәқишлири оюлған

бир кемә қишлиған еди. Қиш пәслидин кейин биз бу кемә билән йолға чиқтуқ вә [12]Сиракоза шәһиригә келип, у йәрдә үч күн турдуқ. [13]Андин сәпиримизни йәнә давамлаштуруп, Италиядики Региюм шәһиригә кәлдуқ. Әтиси жәнуптин чиққан шамалниң ярдими билән икки күндә Путейоли шәһиригә йетип кәлдуқ. [14]У йәрдә учратқан мәсиһийләрниң тәкливи билән бир һәптә турдуқ. Андин Рим шәһиригә қарап йолға чиқтуқ. [15]Римға келиватқанлиғимиздин хәвәр тапқан Римдики мәсиһийләр бизни қарши елиш үчүн Римдин чиқип, әллик нәччә чақирим йол бесип, бәзилири «Үч Сарай» дегән йәргичә вә бәзилири техиму жирақ йол меңип, Апиюс базириғичә кәлгән еди. Уларни көргән Павлус Худаға рәхмәт ейтип, техиму ғәйрәтләнди.

Павлус Рим шәһиридә

[16]Рим шәһиригә киргинимиздә, Павлусниң бирла күзәткүчи ләшкәр билән бир өйдә турушиға рухсәт қилинди. [17]Үч күндин кейин, Павлус у йәрдики йәһудийларниң башлиқлирини өзи билән көрүшүшкә тәклип қилди. Улар кәлгәндә, Павлус мундақ деди:

— Қериндашлар! Мән хәлқимизгә яки әҗдатлиримиздин қалған әнъәниләргә қарши һеч қандақ иш қилмиған болсамму, Йерусалимда йәһудийлар тәрипидин солаққа тутулуп, римлиқларниң қолиға тапшурулдум. [18]Римлиқлар мени сораққа тартқандин кейин, қоювәтмәкчи болди, чүнки мәндә өлүм җазасини беришкә тегишлик бирәр җинайәт йоқ еди. [19]Лекин йәһудийлар буниңға қаршилиқ билдүргәчкә, гәрчә өз хәлқим үстидин бирәр шикайитим болмисиму, Рим императориға әризә қилишқа мәҗбур болдум. [20]Шу сәвәптин мән һәр бириңлар билән йүз көрүшүш вә бу һәқтә сөзлишиш үчүн силәрни бу йәргә тәклип қилдим. Шуни билишиңлар керәкки, хәлқимиз күтүп кәлгән Қутқазғучиға ишәнгәнлигим үчүнла, бу зәнҗир билән бағлинип, тутқун болуп қалдим.

[21]Улар Павлусқа:

— Йәһудийәдин сән тоғрилиқ хәт алмидуқ. У йәрдин кәлгән қериндашларниң һеч қайсисиму сән тоғрилиқ бирәр яман хәвәр әкәлмиди яки яман гепиңни қилмиди. [22]Лекин сениң пикирлириңни аңлап бақмақчимиз, чүнки сән тәәллуқ болған бу еқимниң һәммә йәрдә қаршилиққа учраватқанлиғидин хәвиримиз бар, — дейишти.

[23]Шуниң билән улар Павлус билән көрүшүшкә бир күнни бәлгү-

лиди. У күни Павлусниң турған йеригә техиму көп киши кәлгән еди. Павлус әтигәндин кәчкичә уларға Худаниң Падишалиғи һәққидә чүшәндүрүш берип, Тәврат һәм Пәйғәмбәрләрниң Язмилиридин нәқил кәлтүрүп, уларни һәзрити Әйсаниң йәһудийлар күтүп кәлгән Қутқазғучи екәнлигигә қайил қилишқа тириштi. 24Униң сөзлиригә бәзиләр ишәнди, бәзиләр ишәнмиди. 25Улар өз ара келишәлмәй, қайтмақчи болғанда, Павлус уларға мундақ деди:

— Муқәддәс Роһниң әждатлириңларға ейтқан сөзлири силәргиму тоғра келиду! Муқәддәс Роһ Йәшая пәйғәмбәргә мундақ дегән еди:

26«Берип бу хәлиққә Мениң сөзлиримни ейтқин:
‹Сөзлиримни аңлайсиләр, аңлайсиләр, чүшәнмәйсиләр.
Қилғанлиримға қарайсиләр, қарайсиләр, мәнасини
уқмайсиләр.
27Чүнки бу хәлиқниң зеһни қашаңлашқан.
Улар қулақлирини етивалған, көзлириниму жумувалған.
Ундақ болмисиди, көзлири көрәтти, қулақлириму аңлатти,
Зеһни ойғинип, Маңа қайтатти, Мәнму уларни
сақайтаттим›».

28-29Андин Павлус:

— Шуңа билишиңлар керәкки, Худаниң қутқузуши йәһудий әмәсләргиму берилмәктә. Улар уни қобул қилмай қалмайду! — деди.

30Павлус өзи ижарigә алған өйдә икки жил турди вә бу йәрдә униң билән көрүшүшкә кәлгән һәммә кишиләрни қобул қилип, 31Худаниң Падишалиғи тоғрисидики Хуш Хәвәрни жүрәклик тарқитип, Рәббимиз Әйса Мәсиһкә даир һәқиқәтләрниму йәткүзди, униңға һеч ким тоскунлуқ қилмиди.

Якуп язған хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Муәллип хетидә өз исминиң Якуп екәнлигини тилға алған. У Йерусалимдики мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчиси (Әлчиләр 15:1-21), Әйса Мәсиһниң иниси Якуп дәп қарилип кәлгән. Әйса Мәсиһ өлүмдин тирилиштин бурун, Якуп Униңға ишәнмигән һәм Униң хизмитини қоллимиған. Кейин у Әйса Мәсиһкә ишинип, Йерусалимдики мәсиһийләр җамаитиниң түвргуи болуп қалған.

Муәллип бу хәтни һеч кимниң өз ишәнчини әмәлиятида ипадилишиниң һаҗити йоқ, дәйдиған хата көз қарашни түзитип бериш вә мәсиһийләргә қандақ яшаш керәклигини көрситиш мәхситидә йезип чиққан. У мәғурлиниш, камситиш, ачкөзлүк, нәпсанийәтчилик, сахтипәзлик вә төһмәтхорлуқ һәққидә мулаһизә жүргүзгән. Муәллип һәқиқий ишәнчниң кишиләрниң әмәлиятида испатлинидиғанлиғини бир нәччә мисал билән чүшәндүргән вә буни мевә дәриғиниң пәқәт өзигә хас мевә беридиғанлиғи билән селиштурған. Қисқиси, у бу хәттә ишәнчкә яриша яшаш керәклигини тәкитлигән.

Тезис:

1. Синилиш вә аздурулуш (1-бап 1-18-айәтләр)
2. Аңлаш вә иҗра қилиш (1-бап 19-27-айәтләр)
3. Айримчилиқ қилмаслиқ (2-бап 1-13-айәтләр)
4. Ишәнч вә әмәлият (2-бап 14-26-айәтләр)
5. Тилни тизгинләш (3-бап)
6. Бу дунияда яшаш (4-баптин 5-бап 6-айәткичә)
7. Сәвирчан болуш вә дуа қилиш (5-бап 7-20-айәтләр)

Якуп язған хәт

1 Худаниң вә Рәббимиз Әйса Мәсиһниң хизмәткари болған мәнки Якуптин дунияниң нурғун җайлириға тарқалған Әйса Мәсиһкә ишинидиған йәһудийларға салам.

Ишәнч вә синақ

[2]Қериндашлар, һәр хил синақларға дуч кәлгәндә, уни зор хошаллиқ дәп билиңлар. [3]Чүнки силәргә мәлумки, бундақ синақлар арқилиқ ишәнчиңлар синилип, чидамлиқ болисиләр. [4]Шуңа һәр қандақ синақларға бәрдашлиқ берип, чидамлиғиңларни йетилдүрүңлар. Шундақ қилсаңлар, Худаниң күткинидәк ишәнчидә пишқан, камкотисиз адәмләрдин болисиләр. [5]Әгәр араңлардики бири синақларға дуч келип, уларни қандақ һәл қилишни билмәй қалса, Худадин әқил-парасәт тилисун. Шундила униңға еришиду. Чүнки Худа әқил-парасәт тилигән һәммә адәмгә мәртлик билән уни бериду. Худа уларниң бундақ тиләклири үчүн уларни әйиплимәйду. [6]Бирақ у әқил-парасәт тилигәндә, Худадин қилчиму гуманланмай, толуқ ишәнч билән тилиши керәк. Чүнки гуманланған киши худди деңиз долқуниға охшаш шамал чиқсила тәвринип кетиду. [7-8] Бундақ киши өзиниң барлиқ ишлирида беқарар вә турақсиз келиду, шуңа бундақ адәм Худадин тилигән нәрсилиригә еришимән, дәп ойлимисун.

Намратлиқ вә байлиқ

9-10Намрат мәсиһийләр Худаниң алдида өзлириниң наһайити қиммәтлик екәнлигидин хошал болсун. Бай мәсиһийләр Худаниң өзлирини кәмтар тутқузғанлиғидин хошал болсун. Чүнки улар шуни билсунки, уларниң бу дуниядики һаяти худди явайи от-чөпләрдики чечәкләрдәк тез ахирлишиду. 11Күн қизиғанда бу от-чөпләр қуруп, уларниң чечәклири тозуп кетидудә, гөзәллиги йоқитилиду. Бай адәмләр худди шуниңға охшаш өз һәләкчилигидә йоқилиду.

Синилиш вә аздурулуш

12Синақларға сәвирчанлиқ билән бәрдашлиқ бәргән киши нәқәдәр бәхитлик, һә! Чүнки у синақтин өткәндин кейин, Худа Өзини сөйгәнләргә вәдә қилған мәңгүлүк һаят тажиға муйәссәр болиду. 13Аздурулушқа дуч кәлгән адәм «Худа мени аздуруватиду», дәп ойлимисун. Чүнки Худа аздурулмайду һәм башқиларни аздурмайду. 14Кимду-ким өз һәвәслириниң кәйнигә кирсә, у азиду. 15Бундақ адәмниң һәвәслири уни гунаға башлайду. Гуна униңда өсүп йетилсә, уни мәңгүлүк өлүмгә елип бариду.

16Шуңа, қәдирлик қериндашлирим, алдинип қалмаңлар! 17Һәр қандақ есил вә кам-котисиз илтипат Худадин келиду. Асмандики пүткүл йоруқлуқларни яратқан Худа йоруқлуқтин пәйда болған көләңгиләрдәк өзгиришчан әмәс. 18Худа Өз ирадиси бойичә бизни һәқиқәттин ибарәт болған сөзи арқилиқ йеңи һаятқа еришtүрди. Буниң билән худди дәсләпки һосулниң мевиси Худаға аталғинидәк, биз мәсиһийләр пүткүл инсанлар ичидә тунҗа болуп Худаға аталдуқ.

Аңлаш вә ижра қилиш

19Қәдирлик қериндашлирим, шуни есиңларда тутуңларки, һәр ким аңлашта зерәк болсун, сөзләштә алдиримисун, асан ғәзәпләнмисун. 20Чүнки ғәзәпләнсәңлар, Худани хурсән қилидиған һәққаний ишларни қилалмайсиләр. 21Шуниң үчүн һәр хил ипаслиқларни вә барлиқ яман қилмишларни ташлаңлар. Қәлбиңларға селинған, силәрни қутқузалайдиған сөзни кәмтарлиқ билән өзләштүрүңлар.

22Худаниң сөзини аңлап қойсамла болиду, дәп өзәңларни алдимаңлар. Әксичә уни ижра қилғучилардин болуңлар. 23Худаниң сөзини аңлап қоюпла, уни ижра қилмиған киши худди әйнәккә қарап, йүзигә

қара сүркәлгәнлигини көрсиму, уни сүртүвәтмигән кишигә охшайду. 24Бундақ киши әйнәктин жирақлашсила өз әптини унтуп қалиду. 25Гуна қилиштин әркин қилидиған мукәммәл қанунни давамлиқ әстайидиллиқ билән үгәнгүчи аңлиғинини унтуп қалмай, бәлки уни ижра қилса, у һәммә ишлирида бәхитлик қилиниду.

26Өзини Худаға садақәтмән адәм дәп қариған, лекин тилини тизгинлимигән киши өзини өзи алдайду. Бундақ садақәтмәнликниң қилчә қиммити йоқтур. 27Худа Атимизниң нәзәридики пак вә әйипсиз садақәтмәнлик болса қийинчилиқта қалған житим-йесир, ери өлүп кәткән тул аялларға ғәмхорлуқ қилиш вә өзимизни дунияниң булғишидин сақлаштур.

Айримчилиқ қилмаслиқ

2 Қериндашлирим, силәр улуқ Рәббимиз Әйса Мәсиһкә ишәнгән екәнсиләр, башқиларға икки хил көз билән қаримаңлар. 2Силәрниң Худаға ибадәт қилидиған жиғилишиңларға қоллириға алтун үзүк селивалған, қиммәт баһалиқ кийимләрни кийивалған бир бай вә жул-жул кийинивалған бир кәмбәғәл кәлсә, 3силәр бай кишигә «төргә чиқсила!», кәмбәғәлгә, «у йәрдә тур!» яки «төвәндә олтар!» десаңлар, 4силәрниң бундақ охшимайдиған муамилиңлар нийитиңларниң яман екәнлигини ениқ көрситип бәрмәмду?

5Қәдирлик қериндашлирим, қулақ селиңлар, Худа бу дуниядики кәмбәғәлләрни ишәнч җәһәттә бай қилиш һәм уларни Өзини сөйгәнләргә беришкә вәдә қилған Падишалиғиға ериштүрүш үчүн таллиди. 6Бирақ силәр кәмбәғәлләрни харлидиңлар. Силәрни әзгән вә сотқа сөригәнләр әмәлиятта байлар әмәсму? 7Силәр мәнсүп болған Әйса Мәсиһниң алийҗанап намиға күпүрлүк қиливатқанлар йәнә шу байлар әмәсму?

8Муқәддәс Язмилардики «Хошнаңни өзаңни сөйгәндәк сөй» дегән әмиргә, йәни Худаниң Падишалиғиниң бу қануниға һәқиқий әмәл қилсаңлар, яхши қилған болисиләр. 9Лекин башқиларға икки хил көз билән қарисаңлар, гуна қилған болисиләр. Чүнки силәр Худаниң әшу қануниға хилаплиқ қилдиңлар. 10Әгәр бир киши Худаниң пүтүн қануниға әмәл қилдим дәп туруп, униңдики бирәр пәрманға хилаплиқ қилип қалса, у Худаниң нәзәридә пүтүн қанунға хилаплиқ қилған адәмгә охшаш гунакар һесаплиниду. 11Худа «Нека садиқлиғини бузма»

дегән һәм «Қатиллиқ қилмаму» дегән, шуңа, әгәр силәр нека садиқлиғини бузмисаңларму, лекин қатиллиқ қилған болсаңлар, йәнила пүтүн Тәврат қануниға хилаплиқ қилған билән тәң болисиләр. [12]Силәр силәрни гуна қилиштин әркин қилидиған қанун бойичә сорақ қилинисиләр, шуңа сөз-һәрикитиңлар бу қанунға уйғун болсун. [13]Чүнки силәр башқиларға рәһим қилмисаңлар, сорақ қилинғанда Худа силәргиму рәһим қилмайду. Башқиларға рәһим қилған болсаңлар, Худаниң җазасиға әмәс, рәһим қилишиға еришәләйсиләр.

Ишәнч вә әмәлият

[14]Қериндашлирим! Әгәр бир киши ағзида: «Мән Әйса Мәсиһкә ишинимән», дәп туруп, уни өз әмәлиятида көрсәтмисә, униң немә пайдиси? У бундақ ишәнч билән қутқузулушқа еришәләмду? [15-16]Әгәр қериндашлириңлардин бири ач-ялиңач қалса, униңға: «Худа қосиғиңни тоқ, кийимиңни пүтүн қилсун, аман бол!» дәп қоюпла, һаҗитидин чиқмисаңлар, буниң немә пайдиси? [17]Шуңа пәқәт ишәнч болупла, өз ишәнчигә мас келидиған әмәлияти болмиса, бундақ ишәнчниң һеч қандақ әһмийити йоқтур. [18]Лекин бәзиләр: «Мәндә ишәнч болсила болди» десә, бәзиләр: «Ишәнч билән әмәлият биргә болуши керәк», дәп өз ара талишиши мүмкин. Мән әшу «Мәндә ишәнч болсила болди» дегүчиләргә: «Әгәр сениң әмәлиятиң болмиса, өз ишәнчиңни намайән қилалмайсән. Бирақ мән әмәлиятим арқилиқ өз ишәнчимни намайән қилалаймән», дәп җавап беримән. [19]Сән Худаниң бир екәнлигигә ишинимән десәңла купайә боламду? Худаниң бир екәнлигигә һәтта җинларму ишиниду һәм Униңдин қорқуп дирдир титирәйду. [20]Әй надан! Әмәлияти йоқ ишәнчниң әһмийәтсиз екәнлигини қачанму биләрсән? [21]Худаниң әмригә бойсунуш үчүн әҗдадимиз Ибраһим өз оғли Исһақни қурванлиқ қилмақчи болған вә бу әмәлияти арқилиқ у Худа тәрипидин һәққаний адәм дәп җакаланған әмәсму? [22]Демәк, униң әмәлияти униң ишәнчигә мас кәлгән. Шундақ қилип, униң ишәнчи әмәлияти арқилиқ толуқланди. [23]Буниң билән Тәвратта ейтилған: «Ибраһим Худаниң сөзлиригә ишәнди. Худа униң ишәнчини көрүп, уни һәққаний адәм, дәп һесаплиди», дегән сөз испатланди вә Ибраһим Худаниң дости дәп аталди. [24]Биз буниңдин шуни көрүвалалаймизки, Худа ишәнчила болуп әмәлияти болмиған адәмни әмәс, бәлки ишәнчи билән әмәлий һәрикити бирдәк болған

адәмни һәққаний адәм дәп җакалайду. [25]Бу тоғрилиқ йәнә бир мисал бар. Паһишә аял Раһаб исраил чарлиғучилирини өз өйидә йошуруп, уларниң башқа йол билән қечип кетишигә ярдәм бәргән әмәлий һәрикити үчүн һәққаний адәм дәп җакалиған әмәсму? [26]Роһи йоқ тән өлүк болғинидәк, әмәлияти йоқ ишәнчму өлүктур.

Тилни тизгинләш

3 Қериндашлирим, мәсиһийләр җамаитидә һәммиңларла тәлим бәргүчи болувалмаңлар! Силәргә мәлумки, Худа биз тәлим бәргүчиләрни башқилардин техиму еғир сораққа тартиду. [2]Һәммимиз көп хаталишимиз, һалбуки, тилда хаталашмиған киши өзини һәр җәһәттин тизгинләп, пишип йетилгән киши болиду. [3]Биз атларни тизгинләш үчүн уларниң ағзиға еғиздуруқ салимиз, буниң билән уларни халиған йеримизгә маңдуралаймиз. [4]Йәнә мәсилән, кемә шунчилик чоң болсиму, йәнә келип күчлүк боран униңға шунчә қаттиқ урулсиму, лекин һайдиғучи кичиккинә руль арқилиқ уни халиған йеригә һайдалайду. [5]Шуниңға охшаш, гәрчә тил тенимизниң кичик бир әзаси болсиму, лекин чоң ишларға сәвәп болалайду. Кичиккинә бир от учқунниң чоң орманға от қоюветәләйдиғанлиғини ойлап беқиңлар. [6]Тил дәл шу от учқуниға охшайду. У һәр хил қилмишниң мәнбәси вә әзалиримиз ичидики бузғунчи болуп, пүтүн бәдинимизни булғалайду. Бу от дозақ отидин йеқилса, һаятимизни вәйран қиливетәләйду. [7]Инсанлар явайи һайванатлар, учар қанатлар, йәр беғирлиғучи һайванлар вә су мәхлуқатлирини тизгинләләйду һәм уларни аллибурун тизгинлиди. [8]Амма тилни һеч ким тизгинләлмәйду. Тил тизгинлигили болмайдиған бир осал нәрсә болуп, у худди җанға зәмин болидиған зәһәргә охшаштур. [9]Биз тилимиз билән Худа Атимизни мәдһийиләймиз, йәнә шу тилимиз билән Худа Өз обризиға охшаш қилип яратқан инсанларни қарғаймиз. [10]Демәк, бир еғиздин һәм мәдһийә, һәм ләнәт чиқиду. Қериндашлирим, бундақ болмаслиғи керәк! [11]Бир булақтин шәрбәтму, зәрдапму чиқамду? [12]Қериндашлирим, әнҗир дәриғи зәйтунниң мевисини бәрмәйду, үзүм ғоли әнҗирниң мевисини бәрмәйду. Шәрбәт булиғидин зәрдапму чиқмайду.

Худадин кәлгән әқил-парасәт

[13]Араңларда ким әқил-парасәтлик болса, у өз һаятида кәмтарлиқ

билән қилған яхши ишлири арқилиқ өзиниң әқил-параситини көрсәтсун. [14]Лекин қәлбиңларда көрәлмәслик вә шәхсийәтчилик болса, әқил-парасәтликмән, дәп өзәңлардин махтанмаңлар. Әгәр махтансаңлар, ялған сөзләп, һәқиқәтни йоққа чиқарған болисиләр. [15]Бу дунияға вә инсан тәпәккүригә хас болған бундақ «әқил-парасәт» Худадин кәлгән әмәс, бәлки шәйтандин кәлгән. [16]Көрәлмәслик вә шәхсийәтчилик болғанла йәрдә қалаймиқанчилиқ вә һәр хил яманлиқлар болиду. [17]Лекин бир адәмдә Худадин кәлгән әқил-парасәт болса, у алди билән пак, андин течлиқпәрвәр, хуш пеил, кәмтар вә рәһимдил болуп, униң һаяти яхши мевиләр билән толған болиду. У йәнә айримчилиқ вә сахтипәзлик қилмайду. [18]Течлиқ издигүчиләр течлиқ уруғини чачиду вә униңдин адаләт мевисини алиду.

Бу дунияни дост тутмаслиқ

4 Араңлардики тоқунуш вә мажраларниң мәнбәси немә? Бу дәл қәлбиңларни чирмавалған арзу-һәвәслириңлар әмәсму? [2]Силәр өзәңлар арзу қилған нәрсиләргә еришәлмигәндә, адәм өлтүрүштин янмайсиләр. Һалбуки, арзу қилған нәрсилириңларға еришәлмәй, җедәл-мажра чиқирисиләр. Силәр Худадин тилимигәнлигиңлар үчүн еришәлмәйсиләр. [3]Тилисәңләрму еришәлмәйсиләр, чүнки нийитиңлар яман болуп, өз арзу-һәвәслириңларни қандуруш үчүнла тиләйсиләр.

[4]Әй Худаға вапасизлар! Бу дуния билән достлишишниң әмәлиятта Худа билән дүшмәнлишиш екәнлигини билмәмдиңлар? Әгәр силәр бу дунияни дост тутмақчи болсаңлар Худаниң дүшминигә айлинисиләр. [5]Муқәддәс Язмиларда: «Худа қәлбимизгә салған Муқәддәс Роһ бизниң Худаға садақәтмән болушимизни наһайити арзу қилиду», дейилгән. Силәрчә бу қуруқ сөзму? [6]Яман арзу-һәвәслиримиз үстидин ғалибә қилишимиз үчүн Худа бизгә көп күч-қудрәт бериду. Бу худди Муқәддәс Язмиларда: «Худа қаршидур тәкәббурларға, меһир-шәпқәт қилар кәмтарларға», дәп йезилғинидәктур.

[7]Шуниң үчүн Худаға бойсунуңлар, шәйтанға қарши туруңлар, шу чағдила шәйтан силәрдин қачиду. [8]Худаға йеқинлишиңлар, Худаму силәргә йеқинлишиду. Әй гунакарлар, гунадин қол үзүңлар. Әй һәм Худани, һәм дунияни дост тутимиз дегүчиләр, қәлбиңларни пак қилиңлар. [9]Қилған гуналириңлар үчүн қайғу-һәсрәт чекиңлар, һаза тутуп жиғлаңлар, күлкәңларни матәмгә, хошаллиғиңларни қайғуға

айландуруңлар. [10]Худаниң алдида өзәңларни төвән тутуңлар, шу чағда Худа силәрни үстүн қилиду.

Қериндашлар үстидин һөкүм қилмаслиқ

[11]Қериндашлар, бир-бириңларни сөкмәңлар. Қериндишиңларни сөксәңлар яки униң үстидин һөкүм қилсаңлар, Худаниң «Бир-бириңларни сөйүңлар» дегән қануниниму сөккән вә униң үстидин һөкүм қилған болисиләр. Чүнки силәр Худаниң қанунииниң тоғра яки хаталиғини қарар қилидиған сотчи әмәссиләр. Силәрниң вәзипәңлар Худаниң қануниға бойсунуштин ибарәт. [12]Пәқәт Худала қанун түзгүчи вә һөкүм қилғучидур, қутқузуш вә һалак қилиш пәқәт Худаниң күч-қудритидин келиду. Шундақ екән, башқилар үстидин һөкүм қилишқа силәрниң немә һоқуқуңлар бар?!

Махтанмаслиқ

[13]Бәзиләр: «Бүгүн яки әтә палан шәһәргә баримиз. У йәрдә бир жил туримиз, тиҗарәт қилип, көп пул тапимиз», дәйду. Бундақ дәйдиғанлар маңа қулақ селиңлар, [14]әтә немә болидиғанлиғини биләмсиләр? Силәрниң һаятиңлар худди бир дәмдила пәйда болуп йоқап кетидиған туманға охшайду. [15]Шуниң үчүн «Худа буйриса, өлмисәкла, уни қилимиз, буни қилимиз», дәңлар. [16]Бирақ һазир силәр өзәңларниң планлириңлардин мәғрурлуқ билән махтинисиләр, бундақ қилиш тоғра әмәс. [17]Есиңларда тутуңларки, қилишқа тегишлик яхши ишни билип туруп қилмиғанлар гуна қилған болиду.

Байларни агаһландуруш

5 Һәй байлар, қулақ селиңлар! Бешиңларға келидиған палакәтләр үчүн дат-пәрият қилип жиғлаңлар. [2]Байлиғиңлар чирип кетиду, кийим-кечигиңларни күйә йәп кетиду. [3]Алтун-күмүчлириңларни болса һаман дат басиду. Бу дат қиямәт күнидә шәхсийәтчилигиңларға гувалиқ берип, дозақта көйүшүңларға сәвәп болиду. Чүнки силәр бу ахир заманда байлиқ топлаш биләнла болуп кетиватисиләр. [4]Силәр етизлиғиңларда ишләватқанларниң иш-һәқлиригә һейләмикир ишлитип кәлдиңлар. Улар үстүңлардин шикайәт қиливатиду. Силәргә һосул жиғип бериватқан бу кишиләрниң аһу-зари һәммигә қадир Худаниң қулиғиға йәтти. [5]Силәр бу дунияда баяшәт вә

әйш-ишрәт ичидә яшаватисиләр. Қойлар боғузлинидиған күнгә қәдәр бодалғанға охшаш, силәрму қиямәт күнигә қәдәр өзәңларни бодаватисиләр. [6]Силәргә қарши чиққудәк күчиму болмиған гунасиз кишиләрни гунаға мәһкүм қилип, уларни өлтүрүп кәлдиңлар.

Сәвир-тақәт вә дуа

[7-8]Шуңа, қериндашлар, Рәббимиз Әйса қайта келидиған күнгичә сәвир-тақәт қилип туруңлар. Деханлар мол һосул елиш үчүн баһар вә күз ямғурлирини сәвир-тақәт билән күткинигә охшаш, силәрму Әйса Мәсиһниң қайта келишини сәвир-тақәт билән күтүңлар. Ирадәңлар мустәһкәм болсун, чүнки Рәббимиз Әйсаниң қайта келишигә аз қалди.

[9]Қериндашлар, Худаниң җазасидин сақлиниш үчүн, бир-бириңлардин рәнҗимәңлар, сорақ Қилғучи келиш алдида туриду. [10]Худа әвәткән пәйғәмбәрләрниң азап-оқубәтләргә қандақ сәвир-тақәт қилғанлиғидин үлгә елиңлар. [11]Биз мана мошундақ сәвир-тақәт билән бәрдашлиқ бәргәнләрни бәхитлик һесаплаймиз. Аюпниң өз бешиға кәлгән һәр хил еғир азап-оқубәткә қандақ сәвир-тақәт билән бәрдашлиқ бәргәнлигини, шундақла ахирида Худаниң униң һаятини қандақ яхши орунлаштурғанлиғини билисиләр. Худа һәқиқәтәнму наһайити шәпқәтлик вә рәһимдилдур.

[12]Қериндашлирим, әң муһими, қәсәм қилмаңлар! Асман, зимин вә башқа нәрсиләрниң нами билән қәсәм қилғучи болмаңлар. Җававиңлар түзла «Һә-ә» яки «Яқ» болсун. Шундақ қилғанда, Худаниң җазасиға тартилмайсиләр.

[13]Араңларда җапа тартиватқан киши бар болса, у Худаға дуа қилсун. Хошал болуватқан киши бар болса, у Худаға мәдһийә нахшилирини ейтсун. [14]Ағриқ-силақлар бар болса, мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчилирини чақиртип кәлсун. Улар Рәббимизниң нами билән бу ағриватқанларниң бешиға яғ сүркәп* дуа қилсун. [15]Рәббимиз толуқ ишәнч билән қилинған дуа арқилиқ ағриқни сақайтиду вә уни орнидин турғузиду. Әгәр бемар гуна қилған болса, кәчүрүм қилиниду. [16]Шуңа шипалиқ тепиш үчүн өткүзгән гуналириңларни өз ара иқрар қилиңлар вә бир-бириңлар үчүн дуа қилиңлар. Һәққаний адәмниң

**14. Бу йәрдики яғ сүркәшниң мәхсити, бемарға Худаниң ғәмхорлуғини әслитип, Худаниң уни сақайталайдиғанлиғиға болған ишәнчини күчәйтиштин ибарәт.*

дуаси зор күч вә үнүмгә егидур. [17]Илияс пәйғәмбәрму бизгә охшаш адәм еди. У Исраилда ямғур яғмаслиқ үчүн садақәтмәнлик билән Худаға дуа қилған еди, нәтиҗидә үч йерим жил ямғур яғмиди. [18]Кейин қайта ямғур йеғиш үчүн дуа қилған еди, ямғур йеғип, йәрму һосул бәрди.

[19]Қериндашлирим, араңларда һәқиқәттин чәтнигән киши болса, уни һәқиқәткә қайтуруп әкелишкә тиришиңлар. [20]Шуни билиңларки, гунакар кишини һәқиқәткә қайтуруп әкәлгән адәм шу кишиниң мәңгүлүк өлүмдин қутулушиға вә нурғун гуналириниң кәчүрүм қилинишиға сәвәпчи болиду.

Петрус язған биринчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәт Әйса Мәсиһниң әлчилириниң бири болған Петрус тәрипидин йезилған.

Милади биринчи әсирдә, нурғун мәсиһийләргә нисбәтән ейтқанда, Әйса Мәсиһкә ишиниш зиянкәшликкә учраш дегәнлик еди. Шуңа Петрус зиянкәшликкә учриған мәсиһийләргә тәсәлла бериш вә уларни илһамландуруш үчүн, бу хәтни язған.

Петрус хетидә Әйса Мәсиһниң өлүми, өлүмдин тирилиши һәм бу тирилиш елип келидиған үмүтниң қанчилик бебаһа екәнлигини мәсиһийләргә шәрһилән өткән. У Әйса Мәсиһниңму зиянкәшликкә учриғанлиғини тәкитләш арқилиқ мәсиһийләргә тәсәлла бәргән вә уларни техиму көп зиянкәшликкә учраш еһтималлиғиға тәйяр турушқа чақирған. Муәллип бу хил синақта уларниң ишәнчиниң тавлинип, пишип йетилидиғанлиғини тәкитлиған. У йәнә мәсиһийләрни етиқатсизлар арисида Худаниң муқәддәс хәлқигә лайиқ яшаш арқилиқ Әйса Мәсиһкә гувалиқ беришқа чақирған.

Тезис:

1. Салам (1-бап 1-2-айәтләр)
2. Һаятлиқ үмүти (1-бап 3-12-айәтләр)
3. Пак яшаш керәк (1-бап 13-айәттин 2-бап 10-айәткичә)
4. Мәсиһийләрниң җавапкәрчилиги (2-бап 11-айәттин 4-бапқичә)
5. Йетәкчиләр вә яшларға несиһәт (5-бап 1-11-айәтләр)
6. Ахирқи салам (5-бап 12-14-айәтләр)

Петрус язған биринчи хәт

1 Әйса Мәсиһниң әлчиси болған мәнки Петрустин Понтус, Галатия, Кападокия, Асия вә Битинийә өлкилиридә яшаватқан һәм бу дунияда мусапир болған, Худаниң таллиған бәндилиригә салам.
2 Худа Атимиз Өзиниң алдин-ала орунлаштуруши бойичә силәрни таллиди, Муқәддәс Роһ силәрни пак қилди. Буниңдики мәхсәт, Әйса Мәсиһкә бойсунуп, Униң қурванлиқ қени билән гуналириңлардин жуюлушуңлар үчүндур. Худа силәргә һәссиләп меһир-шәпқәт вә аманлиқ ата қилғай!

Һаятлиқ үмүти

3 Рәббимиз Әйса Мәсиһниң Атиси болған Худаға мәдһийиләр ейтилғай! У бизгә чәксиз рәһимдиллик көрситип, Әйса Мәсиһниң өлүмдин тирилиши арқилиқ бизни йеңидин туғулдуруп, өчмәс бир үмүтигә егә қилди. 4 Униң пәрзәнтлири болған бизләр үчүн асманда түгимәс, чиримас, солмас мирас сақланмақта. 5 Худа алдин-ала тәйярлап қойған бу үзүл-кесил қутқузушни ахир заманда ашкарә қилғичә, Өзиниң қудрити билән силәрни ишәнчиңлар арқилиқ қоғдайду.
6 Шуниң үчүн һазир силәрниң һәр хил синақлар түпәйлидин вақитлиқ азап-оқубәт тартип, һәсрәт чекишиңларға тоғра кәлсиму, шат-хорамлиққа чөмүңлар. 7 Бундақ азап-оқубәт чекишиңларниң сәвәви

ишәнчиңларниң саплиғини испатлаштур. Һәқиқий сап ишәнч болса, алтундинму қиммәтликтур. Гәрчә алтунниң саплиғини отта тавлаш арқилиқ испатлиғили болсиму, у биз үчүн бәри бир мәңгүлүк болалмайду. Ишәнчиңлар сап болса, Әйса Мәсиһ қайта кәлгән чағда бу ишәнч силәргә мәдһийә, шан-шәрәп вә һөрмәт елип келиду. [8]Силәр бурун Әйса Мәсиһни көрүп бақмиған болсаңларму, Уни сөйүп кәлдиңлар. Һазир Уни көрмигән тәғдирдиму Униңға йәнила ишинисиләр. Шуңа қәлбиңлар тил билән ипадиләп бәргили болмайдиған чәксиз шат-хорамлиққа чөмди. [9]Чүнки силәр һазир ишәнчиңларниң нишани болған қутқузулуштин һөзүрлиниватисиләр.

[10]Бу қутқузулуш тоғрисида илгирики пәйғәмбәрләр тәпсилий издәнгән, уни чүшинишкә тиришқан һәм силәргә ата қилинған бу меһир-шәпқәт тоғрисида алдин-ала ейтқан еди. [11]Әйса Мәсиһниң Роһи уларниң қәлбидә болуп, бу Роһ уларға Худа әвәтмәкчи болған Қутқазғучи чекидиған азап-оқубәтләр вә Униң бу азап-оқубәтләрни чәккәндин кейин еришидиған шан-шәриви тоғрисида алдин-ала мәлумат бәргән. Улар бу ишларниң қачан вә қандақ йүз беридиғанлиғи үстидә издәнгән. [12]Худа бу пәйғәмбәрләргә уларниң бу ишларни алдин-ала ейтишиниң өзлири үчүн әмәс, бәлки силәр үчүн екәнлигини билдүрди. Бүгүнки күндә Хуш Хәвәрни йәткүзгүчиләр асмандин әвәтилгән Муқәддәс Роһниң күчи билән бу ишларни силәргә йәткүзди. Һәтта периштәләрму бу ишларниң әмәлгә ашурулғанлиғини көрүшкә тәлпүниду.

Пак яшаңлар

[13]Шуңа әқил-һошуңларни жиғип, өзәңларни сәгәк тутуңлар, үмүтүңларни Әйса Мәсиһ қайта кәлгән күнидә силәргә елип келидиған бәхит-саадәткә пүтүнләй бағлаңлар. [14]Худаға бойсунидиған пәрзәнтләрдин болуңлар. Әйса Мәсиһни тонумиған чағлириңлардикидәк болмиғур һәвәсләргә берилмәңлар. [15]Әксичә һәммә ишлириңларда пак болуңлар, чүнки силәрни чақирған Худа пактур. [16]Худа Муқәддәс Язмиларда: «Пак болуңлар, чүнки Мән пактурмән», дегән.

[17]Силәр кишиләрниң иш-һәрикитигә қарап адиллиқ билән сорақ қилидиған Худани «Ата» дегән екәнсиләр, ундақта бу дунияда мусапир болуп яшаватқан вақтиңларни Худани чоңқур һөрмәтләш билән өткүзүңлар. [18]Чүнки силәргә мәлумки, силәр әждатлириңлардин

қалған әһмийәтсиз турмуш йолиниң қуллуғидин азат болдуңлар. Бу қиммитини һаман йоқитидиған алтун яки күмүчтәк нәрсиләр билән әмәс, [19]бәлки Худа әвәткән кам-котисиз Қозиниң, йәни Әйса Мәсиһниң қиммәтлик қениниң төләмигә кәлди. [20]Әйса Мәсиһ дуния яритилиштин илгирила Худа тәрипидин инсанларниң Қутқазғучиси болуш үчүн талланған. У мошу ахирқи вақитларда* силәр үчүн бу дунияға әвәтилип, ашкарә қилинди. Бу Худаниң силәр үчүн көрсәткән меһир-шәпқити. [21]Силәр Әйса Мәсиһ арқилиқ Худаға ишиниватисиләр. Худа Әйса Мәсиһни өлүмдин тирилдүрүп, Униңға шан-шәрәп бәрди. Шуниң үчүн силәрниң ишәнчиңлар вә үмүтүңлар Худаға бағланған.

[22]Силәр һәқиқәткә бойсунғанлиғиңлардин қәлбиңлар пак қилинип, мәсиһийләрни сөйидиған сәмимий меһир-муһәббәткә егә болдуңлар. Шуңа бир-бириңларни чин қәлбиңлардин қизғин сөйүңлар. [23]Чүнки силәр қайтидин туғулдуңлар. Бу йеңи һаят һаман өлүп кетидиған инсанлар арқилиқ әмәс, бәлки Худаниң сөзи, йәни Худаниң һаятий күчкә егә вә мәңгү моҗут сөзи арқилиқ болди. [24]Худди Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк:

«Пүткүл инсан гүл-гияға охшайду,
Уларниң шан-шәриви ғазаң болидиған чечәккә охшайду.
Гиялар қуруп, гүлләр солишип өлиду,
[25] Бирақ Рәббимизниң сөзи мәңгү моҗут болиду!»

Биз силәргә йәткүзгән Хуш Хәвәр дәл Рәббимизниң сөзидур.

2 Шуниң үчүн барлиқ яманлиқ, һелигәрлиқ, сахтипәзлик, көрәлмәслик вә төһмәтхорлуқларни ташлаңлар. [2-3]Силәр Рәббимизниң меһир-шәпқитидин һөзүрләнгән екәнсиләр, худди йеңи туғулған бовақ аниниң сүтигә тәшна болғандәк, силәрму Худаниң сап сөзигә тәшна болуңлар. Буниң билән силәр гуналириңлардин үзүл-кесил қутқузулғичә, ишәнчидә өсүп йетәләйсиләр.

[4]Әйса Мәсиһ Худаниң салмақчи болған ибадәтханисиниң тирик һул Тешидур. Кишиләр Уни рәт қилған болсиму, лекин Худа Уни таллиди вә қәдирлиди, шуңа силәр Әйса Мәсиһкә йеқинлишиңлар. [5]Шундақ қилсаңлар, Худаниң ибадәтханисиниң селишқа ишлитилидиған тирик

**20 Ахирқи вақитлар — Әйса Мәсиһниң биринчи қетим бу дунияға келишидин тартип, иккинчи қетим келишигичә болған вақитни көрситиду.*

ташлардин болисиләр. Силәр Худаға аталған роһанийлар болуп, Әйса Мәсиһ арқилиқ Худаға хизмәт қилиш вә мәдһийә ейтиш қатарлиқ Худани хурсән қилидиған қурванлиқларни берәләйсиләр. [6]Муқәддәс Язмиларда мундақ дейилгән:

«Қараңлар, талланған бир қиммәтлик һул Тешини
Сионға* қойдум.
Униңға ишәнгәнләр һәргиз наүмүттә қалмайду».

[7-8]Силәр Әйса Мәсиһтин ибарәт бу һул Тешиға ишәнгәнлигиңлар үчүн, бу һул Теши силәргә нисбәтән қиммәтликтур. Лекин Униңға ишәнмәйдиғанларға нисбәтән бу һул Теши дәл Муқәддәс Язмиларда дейилгинидәк:

«Қурулушчилар ташлавәткән бу Таш
Қурулушниң мәркизий һул Теши болуп қалди!»

«Бу Таш кишиләр путлишидиған Таш болди,
Адәмни жиқитидиған Таш болди».

Улар Худаниң Әйса Мәсиһ тоғрисидики Хуш Хәвирини рәт қилғанлиғи үчүн бу Ташқа путлишиду. Уларниң бундақ болуши алдин-ала бәлгүләнгән.

[9]Лекин силәр болсаңлар Худаниң таллиғанлири, Униң Падишалиғиниң роһанийлири, Худаға аталған хәлиқ, шундақла Худаға мәнсүп болғанларсиләр. Силәрни қараңғулуқтин Өзиниң парлақ йоруқлуғиға чақирған Худа Өзиниң улуқлуғини башқиларға йәткүзүшүңлар үчүн силәрни таллиди. [10]Бурун силәр Худаниң хәлқи әмәс едиңлар, лекин әнди Худаниң хәлқисиләр. Бурун силәр Худаниң рәһим-шәпқитигә еришмигән едиңлар, лекин әнди ериштиңлар.

Худаниң садиқ хизмәткарлири болуңлар

[11]Қәдирлик қериндашлирим, силәр бу дунияда пәқәт мусапир вә меһмансиләр. Шуңа силәрдин өтүнүп сораймәнки, өзәңларни силәр

*6. *Сион — қедимки Исраилниң пайтәхти Йерусалимниң йәнә бир атилишидур.*

билән қаршилишидиған яман һәвәсләрдин тутувелиңлар. [12]Әйса Мәсиһкә ишәнмәйдиғанлар алдида есил пәзиләт билән яшаңлар. Мошундақ қилғанда, гәрчә улар силәрни яман адәм дәп төһмәт қилсиму, лекин силәрниң яхши әмәлиятиңларни көрүп, Рәббимиз Әйса қайта кәлгән күни Худани улуқлайду.

[13-14]Рәббимизни һөрмәтләш үчүн, инсанлар арисидики һоқуқдарларға, йәни әң жуқури мәнсәптики падиша вә униң қол астидики һакимларға бойсунуңлар. Бу һоқуқдарлар яман иш қилғучиларни жазаға тартиш, яхши иш қилғучиларни һөрмәткә сазавәр қилиш үчүн тайинланған. [15]Худаниң ирадиси шуки, силәрниң үстүңлардин шикайәт қилидиған надан адәмләрниң зуванини яхши әмәлиятиңлар арқилиқ тувақлаштур. [16]Силәр әркин адәм болуп, һеч ким силәрниң ундақ яки бундақ қилиш-қилмаслиғиңларни мәнъий қилалмайду. Лекин бу әркинликни яман ишларни қилишниң баниси қиливалмай, Худаниң садиқ хизмәткарлири болуп яшаңлар, [17]барлиқ инсанларни һөрмәтләңлар, мәсиһий қериндашлириңларға меһир-муһәббәт көрситиңлар, Худадин қорқуңлар, Падишани һөрмәтләңлар.

Әйса Мәсиһ сәвир қилишниң үлгисидур

[18]Әй қуллар, ғоҗайинлириңларни һөрмәтләп, уларға бойсунуңлар. Силәр яхши вә хуш пеил ғоҗайинларғила әмәс, бәлки қаттиқ қол ғоҗайинларғиму бойсунуңлар. [19]Әгәр араңлардин бири наһәқ азап-оқубәт чәксә һәм бу азап-оқубәткә сәвир-тақәт қилиш Худаниң ирадиси екәнлигини билип, униңға сәвир-тақәт қилса, у Худани хурсән қилиду. [20]Әгәр хаталиқ өткүзүп, тегишлик жазаға тартилғанда, униңға бәрдашлиқ бәрсә, буниң махтинидиған һеч йери йоқ! Лекин яхши ишларни қилип, азап-оқубәт чәксә һәм униңға бәрдашлиқ бәрсә, у Худани хурсән қилиду. [21]Чүнки силәр мана шундақ азап-оқубәткә чақирилдиңлар. Әйса Мәсиһму силәр үчүн азап-оқубәт чекип, силәрни Өзиниң изидин маңсун, дәп силәргә үлгә қалдурди. [22]Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк: «У гуна қилмиған, ағзидин бирәр еғизму һейлә-микирлик сөз чиқмиған». [23]Әйса Мәсиһ һақарәткә учриғанда, тил қайтурматти. Азап-оқубәт чәккәндә, һеч кимгә қорқунуч салматти, әксичә Өзини адил һөкүм қилидиған Худаға тапшуратти. [24]У бизниң гунаниң илкидә яшимаслиғимиз, бәлки

һәққанийлиқ йолида меңишимиз үчүн, гуналиримизни Өз зиммисигә елип чапрас яғачқа миқлинип қурван болди. Силәр Униң ярилири билән шипа таптиңлар. 25Чүнки бурун силәр йолдин азған қойларға охшаттиңлар, лекин һазир өзәңларни қоғдайдиған Қойчиниң, йәни Әйса Мәсиһниң йениға қайтип кәлдиңлар.

Әр-аяллиқ мунасивәт

3 1-2Әй аяллар, силәрму әрлириңларға бойсунуңлар. Шундақ қилсаңлар, Худаниң сөзигә ишәнмәйдиған әрләр өз аялиниң бу пәзилитидин тәсирлинип Худаға ишиниши мүмкин. Силәрниң уларға артуқчә гәп қилишиңларниң һаҗити йоқ. Чүнки улар силәрниң Худаға болған чоңқур һөрмитиңлар вә пак пәзилитиңларни көрәләйду.

3Гөзәллигиңлар сиртқи көрүнүштики алаһидә ясавалған чачлириңлар, тақиған алтун зебу-зенәтлириңлар вә есил кийимлириңлардин ибарәт әмәс, 4бәлки қәлбиңлардики өчмәс гөзәллик, йәни мулайимлиқ вә тәмкинлигиңлардин ибарәт болсун, чүнки бундақ гөзәллик Худаниң алдида интайин қиммәтликтур. 5Бурунқи чағларда үмүтини Худаға бағлиған садақәтмән аяллар дәл мошундақ гөзәллик билән өзлирини зенәтләп, әрлиригә бойсунатти. 6Мәсилән, Сарә Ибраһимни «ғоҗайин» дәп атап, униң сөзлиригә бойсунатти. Силәр һеч немидин қорқмай тоғра ишларни қилсаңлар, силәрму Сарәниң пәрзәнтлири болған болисиләр. 7Әй әрләр, шуниңға охшаш силәрму аяллириңлар билән болған турмушта уларниң силәрдин аҗиз екәнлигини чүшинип, уларға көйүнүңлар вә уларни һөрмәтләңлар. Чүнки уларму силәргә охшаш Худа ата қилған йеңи һаяттин ортақ һөзүрләнгүчиләрдур. Шундақ қилсаңлар, дуалириңлар тосалғуға учримайду.

Һәққанийлиқ үчүн азап чекиш

8Жиғинчақлап ейтқанда, һәммиңлар бир нийәт, бир мәхсәттә болуңлар, бир-бириңларға һисдашлиқ қилиңлар, бир-бириңларни қериндашларчә сөйүңлар, меһриван вә кәмтар болуңлар. 9Яманлиққа яманлиқ, аһанәткә аһанәт билән әмәс, әксичә бәхит тиләш билән җавап қайтуруңлар, чүнки Худа силәрни башқиларға бәхит тиләшкә чақирди. Бундақ қилсаңлар, Худа силәрниму бәхитлик қилиду. 10Худди Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк:

«Һаятни сөйүп, яхши күн кәчүрүшни халайдиғанлар,
Тилини яманлиқтин, ағзини һейлә-микирлик сөзләрдин
жирақ тутсун.
11 Яманлиқни ташлап, яхши ишларни қилсун,
Һәммиси билән инақ яшашқа тиришсун.
12 Чүнки Пәрвәрдигарниң көзи һәққанийлардидур,
Қулақлири уларниң дуасидидур.
Лекин Рәббимизниң нәприти яманлиқ қилғучилардидур».

13 Әгәр силәр дайим яхши ишларни қилишқа тиришсаңлар, башқилар силәргә яманлиқ қилмайду. 14 Лекин һәққанийлиқ йолида азап-оқубәт чәксәңларму, нәқәдәр бәхитликсиләр! Башқиларниң қорқутушидин қорқмаңлар вә әнсирәп кәтмәңлар, 15 бәлки қәлбиңларниң чоңқур қатлимидин Рәббимиз Әйсаға орун берип, өзәңларни Униңға атаңлар. Силәрниң мәңгүлүк һаятқа болған үмүтүңларниң сәвәвини сориғанларға җавап беришкә һәр дайим тәйяр туруңлар. 16 Буни мулайимлиқ вә һөрмәт билән ейтиңлар. Вижданиңларни сап тутуңлардә, силәргә төһмәт қилғучилар силәрниң Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлардин йетилгән пәзилитиңларни көрүп, өзлири қилған бу төһмәтлиридин хиҗил болсун. 17 Әгәр азап-оқубәт чекишимиз Худаниң ирадиси болса, ундақта яхши ишларни қилип азап-оқубәт чекишимиз, яман ишларни қилип азап-оқубәт чекишимиздин әвзәлдур. 18 Есиңларда болсунки, Әйса Мәсиһ гуна қилип бақмиған болсиму, азап-оқубәт чекип, һәммимизни Худа билән яраштуруш мәхситидә биз гунакарларниң орнида өлди. Униң бирла қетимлиқ қурванлиқ қилиниши билән барлиқ гуналиримиз жуюлди. Униң тени өлгән болсиму, лекин Униң Роһи тирилдүрүлди. 19 У солап қоюлған роһларниң йениға мошу роһий һаятлиғи билән берип, Өзиниң бу ғалибисини җакалиди. 20 Солап қоюлған бу роһлар бурунқи заманда Нуһ пәйғәмбәр кемә ясаватқан мәзгилдә Худа сәвирчанлиқ билән уларниң товва қилишини күтсиму, Худаниң сөзигә қулақ салмиған кишиләрниң роһлиридур. Нуһ пәйғәмбәр ясиған кемидә пәқәт бир қанчә кишила, йәни җәми сәккиз киши болуп, улар су арқилиқ қутқузулди. 21 Бу бизниң һазирқи қутқузулғанлиғимизни билдүридиған суға чөмүлдүрүшимизниң алдин-ала берилгән бешарити болиду. Чөмүлдүрүлүшимиз бәдинимизниң кирдин тазилиниши әмәс, бәлки өзимизни

Әйса Мәсиһниң тирилдүрүлүши арқилиқ пак виждан билән Худаға беғишлишимиздур. [22]Тирилдүрүлгән Әйса Мәсиһ асманға чиқип, Худаниң оң йенида олтармақта. Периштәләр, асмандики һоқуқдарлар вә башқа барлиқ күчлүкләр Униңға тиз пүкмәктә.

Худа йолида яшаш

4 Әйса Мәсиһ җисманий җәһәттә азап-оқубәт чәккән екән, силәрму шундақ ирадә билән өзәңларни қуралландуруңлар. Чүнки Худа йолида җисманий җәһәттә азап-оқубәт чәккән киши, гуна қилишни тохтитишқа бәл бағлиған болиду. [2]Буниң билән кейинки һаятиңларни яман һәвәсләргә берилиш билән әмәс, бәлки Худаниң ирадисигә мувапиқ өткүзисиләр. [3]Бурун силәр Худаға ишәнмәйдиғанлар яхши көридиған ишларни қилип, көп вақтиңларни өткүзүвәттиңлар. Силәр бузуқчилиқ, шәһванийлиқ, һараққәшлик, әйш-ишрәт, ачкөзләрчә йәп-ичиш вә жиркиничлик бутпәрәсликләр ичидә яшап кәлгән едиңлар. [4]Худаға ишәнмәйдиған адәмләр һазир силәрниң өзлиригә охшаш шәһваний турмушқа берилмигәнлигиңларға һәжәплинип, силәрни һақарәтлимәктә. [5]Лекин улар бу қилмишлири үчүн сорақ қилишқа тәйяр турған Худаға һесап бериду. Кәлгүсидә Худа пүткүл инсанни, мәйли тирикләр яки өлгәнләр болсун, һәммисини сорақ қилиду. [6]Шу сәвәптин Худаниң Хуш Хәвири өлгәнләргиму, улар өлмәстин бурун йәткүзүлгән еди. Нәтиҗидә Хуш Хәвәрни қобул қилғанлар гәрчә җисманий җәһәттә башқа инсанларға охшаш, Худаниң һөкүми билән өлгән болсиму, лекин уларниң роһи Худа ата қилидиған мәңгүлүк һаят билән яшайду.

Худаниң садиқ хизмәтчиси

[7]Дунияниң ахирлишидиған күни йеқинлашмақта. Шуңа силәр еғирбесиқлиқ вә сәгәклик билән дуа қилиңлар. [8]Һәммидин муһими, бир-бириңларға сәмимий меһир-муһәббәт көрситиңлар, чүнки меһир-муһәббәт нурғун гуналарни кәчүргүзүветиду. [9]Бир-бириңлардин наразі болмай, меһмандост болуп өтүңлар. [10]Худа тәрипидин һәр бириңларға хилму-хил һәдийә сүпитидә ата қилинған қабилийәтләрни яхши қоллинип, бир-бириңларға хизмәт қилиңлар. [11]Кимгә Худа тоғрисида тәлим бериш қабилийити ата қилинған болса, у Худаниң сөзлирини сөзлисун, кимгә башқиларға хизмәт қилиш қабилийити ата

қилинған болса, у Худаниң бәргән күч-қудрити билән хизмәт қилсун. Буниң билән һәммә ишта Худа Әйса Мәсиһ арқилиқ мәдһийилиниду. Барлиқ шан-шәрәп вә күч-қудрәт Худаға әбәдил-әбәт мәнсүп болғай, амин!

Мәсиһийләрниң азап-оқубәткә сәвир қилиши

12 Қәдирлик қериндашлирим, силәр қаттиқ синақларға дуч кәлгиниңларда, әҗайип бир ишқа йолуқуп қалдим, дәп һәйран болмаңлар. 13 Әксичә Әйса Мәсиһниң азап-оқубәтлиригә ортақ болғанлиғиңлардин хошал болуңлар. У шан-шөһрәт билән қайтип кәлгәндә, силәрму шат-хорамлиққа чөмисиләр. 14 Әйса Мәсиһкә ишәнгәнлигиңлар сәвәвидин һақарәткә учрисаңлар, нәқәдәр бәхитликсиләр! Чүнки Худаниң улуқ Роһи силәрниң қәлбиңлардин орун алған. 15 Араңлардин бириниң азап-оқубәт чекиши һәргизму қатиллиқ, оғрилиқ вә яманлиқларни қилиш яки башқиларниң ишиға арилишиш сәвәвидин болмисун. 16 Лекин араңлардин бири Әйса Мәсиһкә әгәшкүчи дәп аталғанлиғи сәвәвидин азап-оқубәт чәксә, у буниңдин номус қилмисун. Әксичә шу нам билән аталғанлиғи үчүн Худани мәдһийилисун, 17 чүнки сорақ вақти башланди. Бу сорақ алди билән Худаниң пәрзәнтлири, йәни мәсиһийләрниң ишәнчини синаштин башлиниду. Әгәр бу биз мәсиһийләр үчүн қийин болса, у һалда Худаниң сөзигә қулақ салмиғанларниң ақивити қандақ болар? 18 Дәл Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк:

«Әгәр адил адәмләрниң қутқузулуши тәс болса,
Худа йолида маңмиғанлар вә башқа гунакарларниң
ақивити қандақ болар?»

19 Шуниң үчүн Худаниң ирадиси билән азап-оқубәт чәккәнләр җенини ишәнчлик Яратқучиға аманәт қоюп, яхши ишларни қилишни давамлаштурсун.

Йетәкчиләр вә яшларға қилинған несиһәт

5 Һазир мән араңлардики мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчилиригә бир еғиз сөз қилмақчимән. Чүнки мәнму силәргә охшаш бир йетәкчи һәм Әйса Мәсиһниң чапрас яғачта чәккән азап-оқубәтлириниң гувачиси. У қайтип кәлгәндә, Униң намайән қилидиған

шан-шәривидин һөзүрләнгүчимән. Йетәкчи сүпитимдә силәр йетәкчиләрдин шуни өтүнимәнки, [2]қойчи қойлириға яхши қариғиниға охшаш, силәрму Худа силәргә аманәт қилған мәсиһийләр җамаитиниң һалидин хәвәр елиңлар. Буни мәҗбурийәт, бәлки Худаниң ирадиси бойичә разимәнлик билән қилиңлар. Пул тепиш үчүн әмәс, қизғинлиқ билән қилиңлар. [3]Силәргә аманәт қилинған бу мәсиһийләр җамаитиниң һөкүмрани болувалмаңлар, әксичә бу җамаәткә үлгә болуңлар. [4]Шундақ қилсаңлар, баш Қойчи Әйса Мәсиһ қайтип кәлгәндә, мәңгү чечәклән туридиған шан-шәрәп тажиға еришисиләр.

[5]Әй жигитләр, силәрму йетәкчиләргә бойсунуңлар. Һәммиңлар бир-бириңларға кәмтар болуңлар, чүнки Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк: «Худа қаршидур тәкәббурларға, меһир-шәпқәт қилар кәмтарларға». [6]Өзәңларни Худаниң қудрәтлик қоли астида төвән тутуңлар. Шундақ қилсаңлар, вақти кәлгәндә Худа силәрни үстүн қилиду. [7]Барлиқ ғәм-қайғулириңларни Худаға тапшуруңлар, чүнки У силәргә ғәмхорлуқ қилиду.

[8]Өзәңларни һошияр вә сәгәк тутуңлар, чүнки дүшминиңлар болған шәйтан худди ечиқап кәткән ширдәк араңлардики мәсиһийләрни жутмақчи болуп, қатирап жүриду. [9]Силәр мустәһкәм ишәнчиңлар билән шәйтанға тақабил туруңлар. Чүнки есиңларда болсунки, дунияниң һәр қайси җайлиридики қериндашлириңларму силәргә охшаш азап-оқубәт чекиватиду. [10]Пүткүл меһир-шәпқәтниң мәнбәси болған Худа силәрни Әйса Мәсиһ арқилиқ Өзиниң мәңгүлүк шан-шәривигә чақирған. Силәр вақитлиқ азап-оқубәт чәккиниңлардин кейин, Худа силәрни дәс турғузуп, силәрни чидамлиқ қилип, ишәнчиңларни мустәһкәм вә тәврәнмәс қилиду. [11]Барлиқ күч-қудрәт Худаға әбәдил-әбәт мәнсүп болғай, амин!

Ахирқи салам

[12]Мән Худа йолидики садиқ қериндишим Силасниң ярдими билән бу қисқиғина хәтни яздим. Ушбу хәтни йезишимдики мәхсәт силәрни илһамландуруш вә Худаниң һәқиқий меһир-шәпқити һәққидә гувалиқ бериштин ибарәттур. Бу меһир-шәпқәттә чиң туруңлар.

[13]Силәр билән биллә Худа тәрипидин талланған Бабилдики* мәсиһий-

**13. Бабил — шу вақиттики мәсиһийләр арисида Рим шәһири мәхпий һалда Бабил дәп атилатти.*

ләр җамаитидин вә Худа йолидики оғлум Маркустин силәргә салам.
[14]Бир-бириңлар билән меһриванларчә саламлишиңлар. Силәргә, йәни
Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған һәммиңларға аманлиқ яр болғай!

Петрус язған иккинчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу әлчи Петрусниң һаятиниң ахирқи мәзгиллиридә (муәллип милади 68-жилдин бурун, йәни Рим императори Нероний зулмәтлик һөкүмранлиғи дәвридә ишәнчи сәвәплик өлтүрүлгән) язған хетидур.

Муәллип бу хәт арқилиқ мәсиһийләрни Әйса Мәсиһ тоғрисида йәткүзүлгән һәқиқәттә чиң турушқа һәм Худаниң өзлирини таллиғанлиғини һаятида испатлашқа чақирған. Муәллип уларни бир қисим сахта тәлим бәргүчиләрдин агаһландуруп, уларниң тәлиматлирини вә бу хил тәлимләрниң тәсиридин пәйда болған әхлақсизлиқни қамчилиған.

Муәллип йәнә Әйса Мәсиһ қайтип кәлмәйду, дәйдиған тәлиматниң хата екәнлигини тәкитлиған. У Әйса Мәсиһниң һазирғичә кәлмәслиги Худаниң «Һеч кимниң мәңгү һалак болмай, барлиқ инсанларниң өз гуналириға товва қилишини» халиғанлиғини көрситип бәргән. Ахирида у мәсиһийләрни Әйса Мәсиһниң қайта келишини интизарлиқ билән күтүп, пак яшаш билән Худаға хизмәт қилишқа чақирған.

Тезис:

1. Салам (1-бап 1-2-айәтләр)
1. Ишәнчтә йетилишниң йоллири (1-бап 3-21-айәтләр)
2. Сахта тәлим бәргүчиләрдин һәзәр әйләш (2-бап)
3. Әйса Мәсиһниң қайтип келиши (3-бап)

Петрус язған иккинчи хәт

1 Әйса Мәсиһниң хизмәткари вә әлчиси болған мәнки Симун
Петрустин силәргә салам! Силәр бизниң Худайимиз вә Қутқаз-
ғучимиз болған Әйса Мәсиһниң адиллиғи арқилиқ биз билән охшаш
қиммәтлик бир ишәнчкә муйәссәр болдуңлар. 2Силәр Худани вә
Рәббимиз Әйсани тонуғансири Худаниң силәргә көрситидиған
меһир-шәпқити вә аманлиғи техиму ашқай!

Әйса Мәсиһни тонушни чоңқурлаштуруш

3Биз Әйса Мәсиһни һәқиқий тонуғанлиғимиздин, У Өзиниң күч-
қудрити, йәни Худаниң күч-қудрити арқилиқ бизгә Худаниң ирадиси
бойичә һаят кәчүрүшимиз үчүн еһтияҗлиқ болған һәммә нәрсини ата
қилди. У бизни Өзиниң улуқлуғи вә есил пәзилити билән чақирди. 4У
Өзиниң улуқлуғи вә есил пәзилити арқилиқ бизгә наһайити улуқ вә
қиммәтлик вәдиләрни бәрди. Булар арқилиқ биз бу дуниядики
инсанларниң болмиғур һәвәслиридин келип чиққан әхлақсизлиқтин
қутулуп, Худаниң тәбиитигә охшаш тәбиәткә егә болалаймиз. 5Шуңа
силәр пүтүн күчүңлар билән ишәнчиңларға есил пәзиләтни, есил
пәзилитиңларға Худа тоғрисидики билимни, 6билимиңларға өзәңларни
башқурушни, өзәңларни башқурушуңларға сәвирчанлиқни, сәвирчан-
лиғиңларға Худаға болған садақәтмәнликни, 7садақәтмәнлигиңларға

қериндашларни сөйүшни, қериндашларни сөйүшүңларға башқиларға меһир-муһәббәт көрситишни қошушқа тиришиңлар. [8]Чүнки силәр бу хусусийәтләргә егә болсаңлар, шундақла бу хусусийәтләрни һаятиңларда техиму йетилдүрсәңлар, силәрниң Рәббимиз Әйса Мәсиһкә болған тонушуңлар әһмийәтсиз болмайду, әксичә һаятиңларда яхши нәтиҗиләр барлиққа келиду. [9]Бу хусусийәтләргә егә болмиған киши пәқәт бурниниң учинила көрәләйдиған яки кор кишигә охшайду. Ундақ киши бурунқи гуналиридин пак қилинғанлиғини унтуған болиду.

[10]Әй қериндашлар, Худа силәрни Өзиниң муқәддәс хәлқи болушқа таллиди вә чақирди, шуниң үчүн силәр өз һаятиңларда буни испатлашқа тиришиңлар. Мана шундақ қилсаңлар, һеч қачан ишәнч йолидин чәтнәп кәтмәйсиләр. [11]Рәббимиз болған Қутқазғучимиз Әйса Мәсиһниң мәңгүлүк Падишалиғидиму қизғин қарши елинисиләр.

[12]Шуңа гәрчә силәр бу ишларни билгән һәм өзәңларға йәткүзүлгән һәқиқәттә чиң туруватқан болсаңларму, мән йәнила һәр дайим бу ишларни есиңларға салмақчимән. [13]Һаят вақтимда буларни ядиңларға селип, силәрни ойғитип турушни лайиқ көрдүм. [14]Рәббимиз Әйса Мәсиһниң бурун маңа аян қилғинидәк, һаятимниң пат арида ахирлишидиғанлиғини билип туруватимән. [15]Силәрниң бу ишларни мән бу дуниядин кәткәндин кейинму һәр дайим есиңлардин чиқармаслиғиңлар үчүн күчүмниң баричә тиришиватимән.

Муқәддәс Язмилардики сөзләргә әмәл қилиш

[16]Биз әлчиләр силәргә уқтурған Рәббимиз Әйса Мәсиһниң күч-қудрити вә қайта келидиғанлиғи тоғрисидики һәқиқәтни һәргизму өзимиз ойдуруп чиқмидуқ. Биз Әйса Мәсиһниң шан-шөһритини өз көзүмиз билән көргәнмиз. [17]Әйса Мәсиһ муқәддәс тағда Худа Атимиздин шан-шәрәп вә улуқлуққа еришкәндә, улуқ Худаниң: «Бу Мениң сөйүмлүк Оғлум, Мән Униңдин хурсәнмән», дегән авази аңланди. [18]Шу чағда биз муқәддәс тағда Әйса Мәсиһ билән биллә болғачқа, асмандин кәлгән бу авазни өз қулиғимиз билән аңлидуқ.* [19]Шуниң билән биз бурунқи пәйғәмбәрләрниң Әйса Мәсиһ һәққидә ейтқан сөзлириниң ишәнчлик екәнлигини һәқиқий чүшәндуқ. У сөзләргә қулақ салсаңлар, яхши қилған болисиләр. Чүнки таң сүзүл-

**18. Бу вақиә Мәтта 17:1-9да толуқ баян қилинған.*

гичә, йәни таң юлтузи Әйса Мәсиһ келип, қәлбиңларни толуқ йоруткичә, бу сөзләр худди қараңғулуқта йолни йорутуп беридиған чиракқа охшаш чақнап туриду. 20Шуни әң муһим дәп билиңларки, Муқәддәс Язмилардики пәйғәмбәрлик сөзләрни пәйғәмбәрләр өзлири ойлап чиққан әмәс. 21Чүнки һәр қандақ пәйғәмбәрлик сөз инсанларниң ирадисидин кәлмәйду. Әксичә улар Худаниң сөзлири болуп, Муқәддәс Роһниң тәсирләндүрүши билән йәткүзүлгән.

Сахта пәйғәмбәрләр вә сахта тәлим бәргүчиләр

2 Бурун исраил хәлқи ичидә сахта пәйғәмбәрләр болғинидәк, силәрниң арақлардиму сахта тәлим бәргүчиләр мәйданға чиқиду. Улар адәмләрни һалак қилидиған сахта тәлимләрни араңларға йошурун киргүзиду. Улар һәтта өзлириниң гуналириниң төләмини төләп, җенини қурван қилған Рәбниму рәт қилиду. Буниң билән улар тезла өз бешиға һалакәт кәлтүриду. 2Нурғун кишиләр уларниң шәрмәндилигигә әгишип кетиду. Бу сахта тәлим бәргүчиләр сәвәбидин Әйса Мәсиһ вә Униң һәқиқәт йоли һақарәткә учрайду. 3Улар ачкөз болғачқа, ойдурма сөзләр билән мал-мүлкүңларни талан-тараж қилиду. Худаниң уларға беридиған җазаси бурундин тәйярдур, уларниң һалакити болса кечиктүрүлмәйду.

4Худа гуна қилған периштәләрни аяп қоймиди. Бәлки уларни дозаққа ташлап, уларни сораққа тартқичә, қараңғу өңкүрләргә солап қойди. 5Худа қедимки заманларда яшиған кишиләрниму аяп қоймиди. Улар гунаға берилгән болғачқа, Худа дунияни кәлкүн билән ғәриқ қилип, уларни җазалиди. Худа пәқәт шу замандики кишиләрни һәққанийлиқ йолиға меңишқа дәвәт қилған Ноһ пәйғәмбәр вә униң аилисидики йәттә кишини сақлап қалди. 6Худа кейин йәнә Содом вә Гомора шәһиридики кишиләрни җазалап, уларниң шәһәрлирини көйдүрүп күл қиливәтти. Худа мошундақ қилиш арқилиқ гуна йолида маңғанларниң қандақ җазаларға учрайдиғанлиғи тоғрисида кейинки әвлатларға ибрәт бәрди. 7Лекин Худа бу икки шәһәрдики кишиләрни җазалаш билән бир вақитта, уларниң шәһванийлиқлиридин жиркәнгән һәм тоғра йолда маңған Лутни қутқузған еди. 8Әшундақ кишиләрниң ичидә яшиған бу дурус адәмниң қәлби аңлиған вә көргән яман ишлар түпәйлидин һәр күни азаплинатти. 9Шуниңдин көрүвалалаймизки, Худа тоғра йолда маңғанларни улар

дуч кәлгән синақлардин қандақ қутқузидиғанлиғини билиду. Шуниңдәк Худа гуна йолида маңғанларни җазалаш үчүн уларни сорақ күнигичә қандақ сақлашни билиду, [10]болупму бузуқ һәвәслиригә берилгән вә Худаниң һоқуқиға сәл қариған һелиқи сахта тәлим бәргүчиләрни қандақ җазалашни билиду.

Улар өзини чоң тутуп, мәғрурларчә иш қилиду һәм асмандики улуқларға һақарәт қилиштин қорқмайду. [11]Һәтта күч-қудрәттә бу сахта тәлим бәргүчиләрдин һәссиләп үстүн болған периштәләрму Худаниң алдида асмандики бу улуқларға төһмәт чаплап уларни әйиплимәйду. [12]Лекин бу сахта тәлим бәргүчиләр өзлири чүшәнмәйдиған ишлар үстидә халиғанчә күпүрлүк қилиду. Бу кишиләр худди олинип боғузлиниш үчүн туғулған явайи һайванатлардәк әқилсиз келиду һәм бу явайи һайванатларға охшаш һалак қилиниду. [13]Бу кишиләр башқиларға қилған наһәқчилигигә чүшлүк җазаға учрайду. Улар һәтта күндүзи очуқ-ашкарә һалда әйш-ишрәт қилишниму ләззәт, дәп һесаплайду. Бу кишиләр силәр билән бир дәстиханда олтарғинида силәрни алдиғанлиғидин зоқлиниду һәм силәргә номус вә дағ кәлтүриду. [14]Уларниң қәлби бузуқ җинсий һәвәслири билән толған болуп, тохтимастин гуна қилип туриду вә ишәнчтә аҗиз кишиләрни аздуриду. Уларниң қәлби ачкөзлүккә көнүп кәткән болуп, улар Худаниң ләнитигә кәткәнләрдур. [15]Улар Беорниң оғли Билъамниң йолиға меңип, тоғра йолдин чәтнәп кәтти. Билъам пулпәрәс болғачқа, яманлиқ қилди. [16]Униң қилған гуналири түпәйлидин Худа уни әйиплиди. Худа униң ешигини зуванға кәлтүрүп, бу «пәйғәмбәрниң» қилмақчи болған ахмақларчә ишини тосиди.*

[17]Бу сахта тәлим бәргүчиләр қуруп кәткән булақларға вә гүлдүри бар, ямғури йоқ булутларға охшайду. Худа уларға қап-қараңғулуқта җай һазирлап қойди. [18]Чүнки улар ялған-явдақ сөзләр билән махтинип, өзини хата йолдин йеңила тартқанларниң шәһваний һәвәслирини қозғитиш билән уларни аздуриду. [19]Улар аздурулғанларға «Силәр

**16: Беорниң оғли Билъам — Муса пәйғәмбәр исраилларни Мисирдин Худа вәдә қилған зиминға башлап кетиватқанда, йол үстидики падишаларниң қаршилиғиға учрайду. Әшу падишалардин бири Беорниң оғли Билъамни тепип, әгәр у исраилларға ләнәт оқуса, униңға көп пул бәрмәкчи болиду. Лекин Худа Билъамниң ундақ қилишиға рухсәт қилмайду. Шундақтиму Билъам пулни дәп Худаға бойсунмай, уларға ләнәт оқумақчи болиду. Бирақ Худаниң тосиши билән ләнәт ейталмайду.*

бизгә охшаш мошундақ қилсаңлар, һәқиқий әркин болисиләр», дәп вәдә қилиду. Лекин улар әмәлиятта бузуқлуқниң қуллиридур, чүнки адәм немә тәрипидин бойсундурулған болса, шуниң қули болиду. 20Әгәр бири Рәббимиз болған Қутқазғучи Әйса Мәсиһни тонуш арқилиқ бу дунияниң напаклиқлиридин қутулуп, кейин шундақ напак ишларға йәнә қайта киришип шу напаклиқларниң қули болуп қалса, униң кейинки һали дәсләпкисидинму яман болиду. 21Чүнки һәққанийлиқ йолини билип туруп, өзигә йәткүзүлгән муқәддәс әмирдин үз өргәндин көрә, бу йолни задила билмигән яхши. 22Униң яман йолға қайтқини дәл һекмәтлик сөзләрдә ейтилғиниға охшайду: «Ишт айлинип өз қусуғини йәр» вә йәнә «Чошқа жуюнуп чиқипла патқақта еғинар».

Рәббимизниң келидиған күни

3 Қәдирлик қериндашлар, һазир силәргә йезиватқиним иккинчи хетимдур. Һәр икки хетимдә бу ишларни ядиңларға селип, силәрни тоғра пикир қилишқа йетәкләшкә тириштим. 2Муқәддәс пәйғәмбәрлиримиз бурун ейтқан сөзләрни вә Қутқазғучимиз, йәни Рәббимиз Әйса Мәсиһ әлчиләр арқилиқ бәргән әмирләрни есиңларда тутушуңларни сораймән.

3Әң муһими шуни билишиңлар керәкки, ахир заманда өзиниң яман һәвәслириниң кәйнигә киридиған, силәрни мәсқирә қилидиған кишиләр чиқиду. 4Улар силәрни, «Рәббиңлар Мән қайта келимән дегәнғу! У қени? У қайтип кәлмидиғу! Бовилиримиз аләмдин өтүп таки һазирғичә һәммә ишлар охшаш болуп, дуния яритилған вақиттикидин һеч қандақ пәрқи йоқтур?» дәп мәсқирә қилишиду. 5Һалбуки, улар әң қедимки заманда Худаниң Өз әмри билән асманни яратқанлиғини вә йәрниң судин һәм су арқилиқ барлиққа кәлгәнлигини қәстән унтуйду. 6Худа су билән, йәни кәлкүн сүйи билән Нуһ пәйғәмбәр яшиған дунияни ғәриқ қилған еди. 7Худа йәнила Өз әмри билән Өзиниң йолида маңмиғанларниң сораққа тартилип һалак қилинидиған әшу күндә асман билән зиминниң отта көйдүрүлүшини бәлгүлиди. Шуңа асман билән зимин та шу күнигичә сақлиниду.

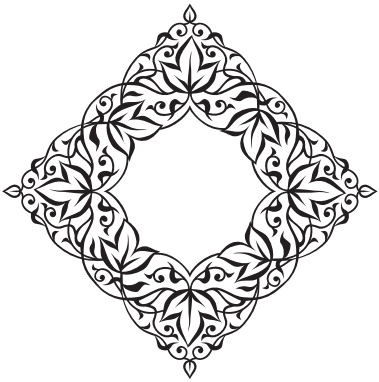
8Қәдирлик қериндашлирим, шуни унтумаңларки, Рәббимиз вақитниң чәклимисигә учримиғачқа, Униң нәзәридә бир күн миң жилдәк, миң жил бир күндәктур. 9Рәббимиз һәргизму бәзиләрниң ойлиғинидәк

Өзиниң қайта келиши тоғрисидики вәдисини орунлашни кечиктүргини йоқ. Бәлки У силәргә кәңчилик қилиш сәвәвидин техи қайта кәлмиди. Худа һеч кимниң мәңгү һалак болушини халимайду, бәлки У барлиқ инсанларниң товва қилишини халайду.

10 Лекин Рәббимиз Әйса чоқум қайтип келиду. Бу күнниң келиши худди оғриниң келишидәк күтүлмигән вақитта болиду. У күни пүтүн асман қаттиқ гүлдүрлигән аваз билән ғайип болиду. Асман җисимлири көйүп түгәйду. Зимин вә униңдики пүткүл нәрсиләрму көйүп гумран болиду. 11 Һәммә нәрсә мана шундақ йоқилиду. Ундақта, силәр қандақ адәмләрдин болушуңлар керәк? Силәр пак яшап, Худа йолида маңидиған адәмләрдин болушуңлар керәк. 12 Силәр қиямәт күнини интизарлиқ билән күтүп, у күнниң тезирәк келиши үчүн бар күчүңлар билән Худаға хизмәт қилиңлар. У күнниң келиши билән пүтүн асман көйүп түгәйду, асман җисимлириму шиддәтлик отта ерип йоқайду. 13 Лекин биз Худа вәдә қилған йеңи асман-зиминни интизарлиқ билән күтүватимиз. У йәрдә пәқәт һәққанийлиқ йолида маңидиғанларла яшалайду.

14 Шуниң үчүн, әй қәдирлик қериндашлирим, бу ишларни күтүватқан екәнсиләр, Худаниң алдида әйипсиз вә камчиликсиз яшашқа һәм Худа билән инақлиқни сақлап қелишқа тиришиңлар. 15 Рәббимизниң кәңчилик қилишини көп адәмләрниң қутқузулуш пурсити дәп билиңлар. Бу дәл қәдирлик қериндишимиз Павлусниң өзигә ата қилинған әқил-парасәт билән силәргә язғиниға охшаштур. 16 У барлиқ хәтлиридә бу ишлар һәққидә тохталған. Униң хәтлиридә чүшиниш тәс болған бәзи җайлар бар. Худа тоғрисидики билими аз вә ишәнчтә аҗиз кишиләр Муқәддәс Язмиларниң башқа қисимлирини бурмилиғандәк, Униң хәтлиридики чүшиниш тәс болған җайларниму бурмилап чүшәндүриду. Мошундақ қилғанлар өзигә һалакәт елип келиду.

17 Қәдирлик қериндашлирим, бу сахта тәлим бәргүчиләр тоғрисидики ишларни алдин-ала билгән екәнсиләр, бу яман адәмләрниң хата тәлимигә әгишип, мустәһкәм мәйданиңларни йоқитип қоюштин һошияр болуңлар. 18 Әксичә ишәнчиңлар Рәббимиз болған Қутқазғучимиз Әйса Мәсиһниң меһир-шәпқити вә Уни тонушуңлар арқилиқ давамлиқ өсүп барсун. Барлиқ шан-шәрәп Рәббимизгә әбәдил-әбәт мәнсүп болғай!

Юһанна язған биринчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәтниң муәллипи дәл «Юһанна баян қилған Хуш Хәвәр», Юһанна язған иккинчи вә үчинчи хәтниң муәллипи Юһанна болуп, у Әйса Мәсиһниң әлчилириниң бири еди.

Униң бу хәтни йезиштики мәхсити мәсиһийләрни Әйса Мәсиһкә бағлинип, Худаға йеқин яшашқа чақириш билән сахта тәлимгә әгәшмәсликкә агаһландуруштин ибарәт.

Бу йәрдә дейилгән сахта тәлим шуниңдин ибарәтки: маддий дуния яман; җисманий тән бу маддий дунияға тәвә болғачқа, Әйса Мәсиһниң инсан тенидә келишигә болмайду, шундақла инсанларниң қутқузулушқа еришиши маддий дуниядики һаятқа бағлиқ болмиғачқа, қутқузулғанларниң әхлақлиқ болушиниң вә меһир-муһәббәт көрситишиниң зөрүрийити йоқ.

Муәллип бундақ сахта тәлимгә рәддийә бериш үчүн, Әйса Мәсиһниң һәқиқий инсан тенидә кәлгәнлигини ениқ көрситип бериш билән биллә, Әйса Мәсиһкә ишинимән, Худани сөйимән, дегүчиларниң Худаға бойсунуп яшиши вә бир-биригә меһир-муһәббәт көрситиши керәклигини тәкитлигән.

Тезис:

1. Һаятлиқ Сөзи (1-бап 1-4-айәтләр)
2. Йоруқлуқ вә қараңғулуқ (1-бап 5-айәттин 2-бапқичә)
3. Худаниң пәрзәнтлири (3-бап)
4. Һәқиқәт вә ялғанчилиқ (4-бап 1-6-айәтләр)
5. Меһир-муһәббәт көрситиш (4-бап 7-21-айәтләр)
6. Ишәнч арқилиқ ғалибә қилиш (5-бап)

Юһанна язған биринчи хәт

Әйса Мәсиһ — һаятлиқ Сөзидур

1 Биз бу хетимиздә силәргә әзәлдин бар болған һаятлиқ Сөзи
тоғрисида баян қилмақчимиз. Биз бу һаятлиқ Сөзини өз қулиғимиз билән аңлиған, өз көзүмиз билән көргән, күзәткән һәм Уни өз
қоллиримиз билән тутқан. [2]Бу һаятлиқ бизгә аян болди. Биз Уни
көрдуқ. Шуңа бу һәқтә гувалиқ беримиз һәм әслидә асмандики Атимиз
билән биллә болуп, кейин бизгә аян болған бу мәңгүлүк һаятни
силәргә баян қилимиз. [3]Силәрниңму биз билән қериндаш болушуңлар
үчүн көргән вә аңлиғанлиримизни силәргә йәткүзүватимиз. Биз
бундақ қериндашлиқтин биллә һөзүрлинәләймиз. Чүнки биз һәммимиз бирликтә Атимиз вә Униң Оғли Әйса Мәсиһкә бағландуқ. [4]Һәммимизниң хошаллиғи толуп ташсун, дәп буларни силәргә йезиватимиз.

Худаниң йоруқлуғида пак яшишимиз керәк

[5]Биз Әйса Мәсиһтин аңлиған һәм силәргә йәткүзмәкчи болған
хәвәр дәл шуниңдин ибарәтки, Худа йоруқлуқтур, Униңда һеч қандақ
қараңғулуқ болмайду. [6]Әгәр өзимизни Худаға йеқин дәп туруп, йәнила
гуна өткүзүп, қараңғулуқта меңивәрсәк, ялған ейтқан вә һәқиқәткә
әмәл қилмиған болимиз. [7]Шуңа Худа йоруқлуқта болғинидәк, бизму
йоруқлуқта болсақ, бир-биримизгә йеқин болимиз һәм Худа Оғли
Әйса Мәсиһниң қурванлиқ қени бизни барлиқ гунадин пак қилиду.

[8]Гунайимиз йоқ десәк, өз-өзимизни алдиған болимиз вә һәқиқәт
қәлбимиздин орун алмиған болиду. [9]Гуналиримизни иқрар қилсақ,
ишәнчлик вә адил Худа гуналиримизни кәчүрүм қилип, бизни барлиқ
гуналиримиздин пак қилиду. [10]Гуна қилмидуқ десәк, Худани ялғанчи
қилип қойған болимиз вә Униң сөзи қәлбимиздин орун алмиған
болиду.

Әйса Мәсиһ — Ақлиғучимиздур

2 Әзиз балилирим, мән силәрни гуна қилмисун, дәп бу сөзләрни
язмақтимән. Мабада биримиз гуна қилсақ, Ақлиғучимиз болған
адил Әйса Мәсиһ асмандики Атимизниң алдида бизни ақлайду.
[2]Әйса Мәсиһ гуналиримизниң кәчүрүм қилиниши үчүн қилинған
қурванлиқтур. Униң Өз җенини қурван қилиши, пәқәт бизниң
гуналиримиз үчүнла әмәс, бәлки пүткүл дуниядики инсанларниң гуна-
лири үчүндур.

[3]Худаниң әмирлиригә әмәл қилсақ, у чағда Худани тонуғанлиғи-
мизни биләләймиз. [4]«Худани тонуймән» дәп туруп, Униң әмирлиригә
әмәл қилмиған киши ялғанчидур, униңда һәқиқәт йоқтур. [5]Лекин
Худаниң сөзигә әмәл қилсақ, Худаға болған меһир-муһәббитимизни*
һәқиқәтән мукәммәл ипадилигән болимиз. Өзимизниң Худаға бағли-
нип яшаватқанлиғимизни әйнә шуниңдин биләләймиз. [6]«Худаға бағ-
линип яшаймән» дегән киши Әйса Мәсиһкә охшаш яшиши керәк.

Қериндашларға меһир-муһәббәт көрситишимиз керәк

[7]Қәдирлик қериндашлар, силәргә бурун аңлап бақмиған йеңи бир
әмирни әмәс, бәлки бурундин тартип силәр қобул қилип келиватқан
кона әмирни язмақтимән. Бу әмир Худаниң силәр бурундинла аңлап
келиватқан сөзидур. [8]Лекин бу әмирни йеңи әмир десәкму болиду,
чүнки униң һәқиқәт екәнлиги Әйса Мәсиһниң һаятида вә силәрниң
һаятиңларда намайән болди. Қараңғулуқ ахирлашмақта, һәқиқий
йоруқлуқ болса, өз нурини чечишқа башлимақта. [9]Кимду-ким өзини
«йоруқлуқта яшаватимән» дәп туруп, қериндишиға өчмәнлик қилса,
у йәнила қараңғулуқта туруватқан болиду. [10]Қериндишиға меһир-
муһәббәт көрсәткән киши йоруқлуқта яшайду, униңда гунаға башлай-

*5. *Худаниң қәлбимизгә салған меһир-муһәббити дәп чүшинишкә болиду.*

диған һеч немә қалмайду. 11 Лекин қериндишиға өчмәнлик қилған
киши қараңғулуқтидур. У қараңғулуқта маңиду вә қәйәргә кетиват-
қанлиғини билмәйду, чүнки қараңғулуқ униң көзлирини кор қили-
вәткән.

12 Әзиз балилирим, мән бу хетимни силәргә йезиватимән,
Чүнки гуналириңлар Әйса Мәсиһ арқилиқ кәчүрүм
қилинди.
13 Атилар, буни силәргә йезиватимән,
Чүнки силәр әзәлдин Бар Болғучини тонудуңлар.
Жигитләр, буни силәргә йезиватимән,
Чүнки силәр шәйтан үстидин ғалибә қилдиңлар.
14 Әзиз балилирим, буни силәргә йезиватимән,
Чүнки силәр асмандики Атимизни тонудуңлар.
Атилар, буни силәргә йезиватимән,
Чүнки силәр әзәлдин Бар Болғучини тонудуңлар.
Жигитләр, буни силәргә йезиватимән,
Чүнки ишәнчиңлар күчлүк,
Худаниң сөзи қәлбиңларда яшайду,
Шәйтан үстидинму ғалибә қилдиңлар.

15 Бу дунияни вә бу дуниядики ишларни сөймәңлар. Бу дунияни
сөйсәңлар асмандики Атимизни сөймигән болисиләр. 16 Чүнки бу
дуниядики ишлар, йәни җисманий һәвәс, ачкөзлүк вә мәғрурлуққа
охшашларниң һәммиси бу дунияға мәнсүп болуп, улар һәргизму
асмандики Атимиздин кәлгән әмәс. 17 Бу дуния вә униңдики һәвәс-
ләрниң һәммиси өтүп кетиду, лекин Худаниң ирадисигә әмәл қилған
киши мәңгү яшайду.

Әйса Мәсиһниң дүшмини

18 Әзиз балилирим, заман ахири болуп қалди. Силәр Әйса Мәсиһниң
дүшмининиң ахир заманда келидиғанлиғини аңлиған. Әмәлиятта
һазирниң өзидила нурғунлири мәйданға чиқти. Буниңдин заман
ахири болуп қалғанлиғи бизгә мәлум. 19 Улар аримиздин чиқти, лекин
улар бизниң кишилиримиздин әмәс. Чүнки бизниң кишилиримиздин
болған болса, биздин айрилмиған болатти. Уларниң айрилип кетиши

һеч қайсисиниң расттинла бизниң кишилиримиздин әмәслигини көрситип бәрди.

[20]Силәр болсаңлар, Әйса Мәсиһтин Муқәддәс Роһни қобул қилдиңлар, шуниң үчүн һәммиңлар һәқиқәтни билисиләр. [21]Силәргә бу хәтни йезишимдики сәвәп, силәрниң һәқиқәтни билмигәнлигиңлар үчүн әмәс, бәлки һәқиқәтни билип, ялғанчилиқниң һәқиқәттин келип чиқмайдиғанлиғини чүшәнгәнлигиңлар үчүндур.

[22]Әмсә, ким һәддидин ашқан ялғанчи? Һәзрити Әйсани рәт қилип, Уни «Мәсиһ, йәни Қутқазғучи әмәс», дәп қариған адәм һәддидин ашқан ялғанчидур! Асмандики Атимизни вә Униң Оғли Әйса Мәсиһни рәт қилған киши Әйса Мәсиһниң дүшминидур. [23]Худа Өз Оғлини рәт қилғанларниң Атиси болмайду, әксичә Уни етирап қилғанларниң Атиси болиду.

[24]Бурундин аңлап келиватқан тәлимни давамлиқ қәлбиңларда сақлаңлар. Шундақ қилсаңлар, силәрму давамлиқ асмандики Атимиз вә Униң Оғлиға бағлинип яшаватқан болисиләр. [25]Әйса Мәсиһниң бизгә қилған вәдиси бизни мәңгү һаятлиққа еришtүрүштур.

[26]Силәрни аздурмақчи болғанларни көздә тутуп, буларни силәргә яздим. [27]Силәргә кәлсәк, Әйса Мәсиһ силәргә ата қилған Муқәддәс Роһ қәлбиңларда болғачқа, силәр башқиларниң йеңи тәлимигә муһтаж әмәссиләр. Муқәддәс Роһ силәргә һәммә һәқиқәтни үгитиду. Чүнки У һәқтур, ялған әмәстур. Шуңа мошу һәқиқәт бойичә давамлиқ Әйса Мәсиһкә бағлинип яшаңлар.

[28]Демәк, әзиз балилирим, давамлиқ Әйса Мәсиһкә бағлинип яшаңлар. Шундақ қилсаңлар, У қайтип кәлгәндә жүригимиз тоқ туриду һәм Униң алдида хиҗаләтчиликтә қалмаймиз. [29]Худаниң адил екәнлигини билгән екәнсиләр, адиллиққа әмәл қилғучиларниң Униң пәрзәнтлири екәнлигиниму биләләйсиләр.

Биз Худаниң пәрзәнтлири

3 Қараңлар, асмандики Атимиз бизгә нәқәдәр меһир-муһәббәт көрсәткән һә! Униң меһир-муһәббити шунчилик чоңқурки, У бизни «пәрзәнтлирим» дәп атиди. Һәқиқәтәнму биз Худаниң пәрзәнтлиримиз. Бирақ Әйса Мәсиһкә ишәнмигәнләр асмандики Атимизни тонумиғанлиқтин, бизниң Худаниң пәрзәнтлири екәнлигимизниму тонуп йетәлмәйду. [2]Қәдирлик қериндашлар, биз һазир Худаниң

пәрзәнтлиримиз, лекин кәлгүсидә қандақ болидиғанлиғимиз техи бизгә очуқ аян қилинмиған. Бирақ Әйса Мәсиһ қайтип кәлгәндә, Униңға охшаш болидиғанлиғимизни билимиз. Чүнки шу чағда У қандақ болса, биз Уни шу пети көримиз. [3]Әйса Мәсиһкә бу үмүтни бағлиған һәр қандақ киши өзини пак тутиду, чүнки Әйса Мәсиһ пактур.

[4]Гуна қилған киши Худаниң қануниға хилаплиқ қилған болиду, чүнки гуна қилғанлиқ Худаниң қануниға хилаплиқ қилғанлиқтур. [5]Һалбуки, силәр Әйса Мәсиһниң инсанларни гунайидин азат қилиш үчүн дунияға кәлгәнлигини вә Униң гунасиз екәнлигини билисиләр. [6]Шуңа Әйса Мәсиһкә бағлинип яшаватқан киши гуна қиливәрмәйду. Гуна қиливеридиған киши Әйса Мәсиһни чүшәнмигән вә Уни тонуп йәтмигән болиду.

[7]Әзиз балилирим, кишиләр силәрни алдап кәтмисун. Һәққанийлиққа әмәл қилған киши Әйса Мәсиһ һәққаний болғинидәк һәққанийдур. [8]Лекин гуна қиливеридиған киши шәйтанға мәнсүптур, чүнки шәйтан әзәлдин тартип гуна қилип кәлмәктә. Худа Оғли Әйса Мәсиһниң дунияға келиштики мәхсити шәйтанниң ишлирини йоқ қилиштур. [9]Худаниң пәрзәнди болған киши гуна қиливәрмәйду. Униңда Худаниң тәбиити мөҗүт болғачқа, гуна қиливәрмәйду. [10]Һәққаний йолни тутмайдиған яки қериндишиға меһир-муһәббәт көрсәтмәйдиған киши Худаниң пәрзәнди әмәстур. Худаниң пәрзәнтлири билән шәйтанниң пәрзәнтлири мана мошуниң билән пәриқлиниду.

Бир-биримизгә меһир-муһәббәт көрситәйли

[11]Бир-биримизгә меһир-муһәббәт көрситәйли! Мана бу силәр бурундин аңлап келиватқан тәлим. [12]Шәйтанға мәнсүп болуп, инисини өлтүргән Қабилға охшаш болмаңлар! Қабил немишкә инисиға өчмәнлик қилип, уни өлтүрди? У өзиниң қилғанлири наһәқ, инисиниң қилғанлири һәқ болғанлиғи үчүн шундақ қилди. [13]Шуңа, қериндашлар, Әйса Мәсиһкә ишәнмигәнләр силәргә өчмәнлик қилса, буниңға һәйран қалмаңлар. [14]Биз қериндашларға меһир-муһәббәт көрсәткәнлигимиздин, өлүмдин мәңгүлүк һаятқа өткәнлигимизни билимиз. Меһир-муһәббәтлик болмиған киши өлүмниң илкидә қалиду. [15]Қериндишиға өчмәнлик қилған киши Худаниң нәзәридә қатилдур. Һеч қандақ бир қатилниң мәңгүлүк һаятқа егә болалмайдиғанлиғини

билисиләр. [16]Меһир-муһәббәтниң немә екәнлигини Әйса Мәсиһниң биз үчүн Өз җенини пида қилғанлиғидин биләләймиз. Шуңа бизму қериндашлиримиз үчүн өз җенимизни пида қилишқа тәйяр турушимиз керәк. [17]Әгәр мал-дунияси бар болған киши қериндишиниң еһтияҗини көрүп туруп, униңға ярдәм қилмиса, бундақ кишидә нәдинму Худаниң меһир-муһәббити болсун? [18]Әзиз балилирим, қуруқ сөз билән әмәс, бәлки әмәлият вә һәқиқәт билән башқиларға меһир-муһәббәт көрситәйли.

Худа алдида жүригимиз тоқ болсун

[19]Биз қериндашлиримизға меһир-муһәббәт көрсәткәнлигимиздин өзимизниң һәқиқәткә мәнсүп екәнлигимизни биләләймиз вә Худаниң алдида өзимизни хатирҗәм қилалаймиз. [20]Шундақтиму, бәзидә вижданимиз йәнила азапланса, шуни билишимиз керәкки, Худа вижданимиздин улуқ вә һәммини билгүчидур. [21]Қәдирлик қериндашлар, әгәр вижданимиз азапланмиса, жүригимиз тоқ һалда Худаниң алдиға баралаймиз. [22]Шундақла Худаниң әмирлиригә әмәл қилип, Уни хурсән қилидиған ишларни қилғанлиғимиздин, Униңдин тилигәнлиримизгә еришәләймиз. [23]Худаниң әмри шуки, Униң Оғли Әйса Мәсиһкә ишинишимиз һәм Әйса Мәсиһниң бизгә буйруғинидәк бир-биримизгә меһир-муһәббәт көрситишимиздин ибарәттур. [24]Худаниң әмирлиригә әмәл қилған киши Худаға бағлинип яшиған вә Худа униң қәлбидә яшиған болиду. Худаниң қәлбимиздә яшайдиғанлиғини Униң бизгә ата қилған Муқәддәс Роһидин билимиз.

Сахта пәйғәмбәрләрдин һәзәр әйләңлар

4 Қәдирлик қериндашлар, «Муқәддәс Роһ арқилиқ пәйғәмбәрлик сөз йәткүздүм», дәйдиғанларниң һәммисигила ишәнмәңлар. Уларниң роһиниң Худадин кәлгән-кәлмигәнлигини пәриқләндүрүш үчүн уларни синаңлар, чүнки нурғун сахта пәйғәмбәрләр дунияниң һәммә җайлирида пәйда болди. [2]Бир кишидә Худаниң Роһиниң бар яки йоқлиғини мундақ пәриқләндүрүшкә болиду: Әйса Мәсиһниң дунияға инсан тенидә кәлгәнлигини етирап қилған кишидә Худаниң Роһи бар болиду. [3]Бирақ буни етирап қилмиған кишидә* Худаниң

**3. Шу вақитларда бәзиләр Әйса Мәсиһни «инсан әмәс, бәлки бир хил роһ», дәп хата тәлим бәргән еди.*

Роһи йоқ болиду. Бундақларда Әйса Мәсиһниң дүшмининиң роһи бардур. Бу роһниң келидиғанлиғи тоғрилиқ аңлиған едиңлар. Дәрвәқә, у һазирму дунияда моҗуттур.

4Өзиз балилирим, силәр болсаңлар Худаға мәнсүп, силәр сахта пәйғәмбәрләр үстидин ғалибә қилдиңлар, чүнки силәрдики Муқәддәс Роһниң күч-қудрити бу дуниядики шәйтанниң күчидин улуқтур. 5Сахта пәйғәмбәрләр бу дунияға мәнсүп, шуңа улар бу дунияниң сөзлирини қилиду, Әйса Мәсиһкә ишәнмигәнләрму уларниң сөзлирини аңлайду. 6Биз болсақ, Худаға мәнсүп, шуңа Худани тонуған киши бизниң сөзлиримизни аңлайду. Худаға мәнсүп болмиған киши болса, бизниң сөзлиримизни аңлимайду. Мана буниңдин бир кишидә һәқиқәткә йетәкләйдиған Роһниң яки ялғанчилиққа аздуридиған роһниң барлиғини билгили болиду.

Худа Өзи меһир-муһәббәттур

7Қәдирлик қериндашлар, бир-биримизгә меһир-муһәббәт көрситәйли, чүнки меһир-муһәббәтниң өзи Худадин келиду. Меһир-муһәббәт көрсәткән киши Худаниң пәрзәнди болған болиду вә Худани тонуйду. 8Меһир-муһәббәт көрсәтмигән киши Худани тонумиған болиду, чүнки Худа Өзи меһир-муһәббәттур. 9Худа бизни мәңгүлүк һаятқа еришtүрүш үчүн Өзиниң бирдин-бир ялғуз Оғлини бу дунияға әвәтти вә буниң билән бизгә болған меһир-муһәббитини көрсәтти. 10Һәқиқий меһир-муһәббәт бизниң Худаға көрсәткән меһир-муһәббитимиз әмәс, бәлки Худаниң бизгә көрсәткән меһир-муһәббитидур. Чүнки У бизниң гуналиримизниң кәчүрүм қилиниши үчүн Өз Оғлини қурван болушқа әвәтти.

11Қәдирлик қериндашлар, Худа бизгә шу қәдәр меһир-муһәббәт көрсәткән йәрдә, бизму бир-биримизгә меһир-муһәббәт көрситишимиз керәк. 12Һеч ким һеч қачан Худани көргән әмәс, лекин бир-биримизгә меһир-муһәббәт көрсәтсәк, Худа қәлбимиздә яшайду вә Униң меһир-муһәббити һаятимизда мукәммәл ипадиләнгән болиду. 13Худаға бағлинип яшаватқанлиғимизни вә Худаниң бизниң қәлбимиздә яшаватқанлиғини Униң Өз Роһини бизгә ата қилғанлиғидин билимиз. 14Асмандики Атимиз Өз Оғли Әйса Мәсиһни бу дуниядики инсанларниң Қутқазғучиси болушқа әвәтти. Буни биз көрдуқ һәм буниңға гувалиқ беримиз. 15Әгәр кимду-ким Әйса Мәсиһниң Худа

Оғли екәнлигини очуқ етирап қилса, Худа униңда, уму Худада яшайду. [16]Буниң билән Худаниң бизгә болған меһир-муһәббитини тонуп йетимиз вә буниңдин гуманланмаймиз. Худа Өзи меһир-муһәббәттур, шуңа меһир-муһәббәт ичидә яшиған киши Худада яшайду, Худаму униңда яшайду. [17]Мошундақ болғанда, меһир-муһәббәт биздә мукәммәллишиду. Қиямәт күни Худаниң алдида жүригимиз тоқ болиду. Чүнки Әйса Мәсиһ Худаниң меһир-муһәббитидин һөзүрлиниватқандәк, һазир бизму бу дунияда шу меһир-муһәббәттин һөзүрлиниватимиз. [18]Меһир-муһәббәттә қорқунуч болмайду. Меһир-муһәббәт мукәммәл болса, қорқунучни йоққа чиқириду. Чүнки қорқунуч Худаниң җазаси билән бағлинишлиқ болуп, қорқунуч бар кишидә меһир-муһәббәт мукәммәл әмәстур.

[19]Бизниң қәлбимиз меһир-муһәббәтлик, чүнки Худа алди билән бизгә меһир-муһәббәтлик болди. [20]Әгәр бири «Худани сөйимән», дәп туруп, қериндишиға өчмәнлик қилса, у ялғанчидур. Чүнки көзигә көрүнүп турған қериндишиға меһир-муһәббәт көрсәтмигән киши көрүп бақмиған Худани қандақму сөйсун? [21]Шуңа Худа бизгә: «Худани сөйгән киши қериндишиниму сөйсун», дәп әмир қилған.

Ишәнчимиз арқилиқ шәйтан үстидин ғалибә қилимиз

5 Әйсаниң Мәсиһ, йәни Қутқазғучи екәнлигигә ишәнгән киши Худаниң пәрзәнди болған болиду. Атисини сөйидиған киши Униң пәрзәнтлириниму сөйиду. [2]Биз өзимизниң Худаниң пәрзәнтлирини сөйидиғанлиғимизни қандақ билимиз? Худани сөйүп, Униң әмирлиригә әмәл қилишимиз арқилиқ билимиз. [3]Худани сөйүш — Униң әмирлиригә әмәл қилиш демәктур. Униң әмирлириму еғир әмәс, [4]чүнки Худаниң пәрзәнди болғанларниң һәммиси Әйса Мәсиһкә болған ишәнчи арқилиқ бу дуниядики яманлиқ үстидин ғалибә қилиду. [5]Бу дуниядики яманлиқ үстидин ғалибә қилғучилар зади кимләр? Улар пәқәт Әйса Мәсиһни Худа Оғли дәп, Униңға ишәнгүчиләрдур.

Әйса Мәсиһкә берилгән гувалиқ

[6]Әйса Мәсиһ дунияға кәлгәндә суда чөмүлдүрүш рәсмийитиниму, чапрас яғачқа миқлинип қан төкүшниму бешидин өткүзди. У кәлгәндә, пәқәт суда чөмүлдүрүш рәсмийитидин өтүпла қалмастин, бәлки Өз қенини төкүп қурванлиқниму бәрди. Муқәддәс Роһниң Өзиму

буниңға гувалиқ бериду. Чүнки Худаниң Роһи һәқиқәттур.* [7]Әйса Мәсиһ тоғрилиқ үч гувалиқ бар. [8]Булар: Муқәддәс Роһ, чөмүлдүрүш сүйи вә Әйса Мәсиһниң төккән қенидин ибарәт. Бу үчиниң гувалиғи бирдәктур. [9]Биз инсанларниң гувалиғини ишәнчлик дәп қариған йәрдә, Худаниң гувалиғи техиму ишәнчликтур. Худа Өз Оғли Әйса Мәсиһ тоғрисида шундақ гувалиқ бәргән. [10]Худа Оғлиға ишәнгән киши Худаниң гувалиғини һәқ дәп билиду. Бирақ Худаниң гувалиғиға ишәнмигән киши Худани ялғанчи дәп қариған болиду. Чүнки у Худаниң Өз Оғли тоғрилиқ бәргән гувалиғиға ишәнмигән болиду. [11]Бу гувалиқ шуки, Худа бизгә мәңгүлүк һаятни ата қилди вә бу һаятлиқ бизгә Униң Оғли арқилиқ кәлди. [12]Шуңа Худа Оғлини қобул қилған киши һаятлиққа егә болған болиду, бирақ Худа Оғлини қобул қилмиған киши һаятлиққа егә болмиған болиду.

Мәңгүлүк һаят

[13]Мән буларни Худа Оғлиға ишәнгән силәргә мәңгүлүк һаятқа егә болғанлиғини билсун, дәп яздим. [14]Худаниң алдида жүригимиз шундақ тоққи, Худаниң ирадисигә уйғун немини тилисәк, У дуа-тилавитимизни чоқум аңлайду. [15]Униң аңлайдиғанлиғини билгән екәнмиз, немини тилисәк, шуни беридиғанлиғиниму билимиз.

[16]Бири қериндишиниң мәңгүлүк өлүмгә елип бармиғидәк гуна қилғанлиғини көрсә, униң үчүн дуа қилсун. Буниң билән Худа униң бу қериндишиға һаятлиқ ата қилиду. Бу өлүмгә елип бармиғидәк гуна өткүзгәнләргә қарита ейтилған, лекин мәңгүлүк өлүмгә елип барғидәк гунаму бар. Мән силәрни бундақ гуна қилғанлар үчүн дуа қилиңлар демәймән. [17]Һәммә адаләтсизлик гунадур, лекин мәңгүлүк өлүмгә елип бармайдиған гунаму бар. [18]Худаниң пәрзәнди болған кишиниң гуна қиливәрмәйдиғанлиғини билимиз, чүнки Худа Оғли Әйса Мәсиһ бундақ кишини қоғдап қалиду, шуңа шәйтанму униңға тегәлмәйду. [19]Бизгә мәлумки, биз Худаға мәнсүпмиз. Әйса Мәсиһкә ишәнмигәнләр болса, шәйтанниң башқурушидидур. [20]Йәнә бизгә мәлумки, Худа Оғли дунияға кәлди вә һәқиқий Худани тонушимиз

*6. *Муәллип бу айәт арқилиқ һәзрити Әйса пәқәт суға чөмүлдүрүлгәндин тартип таки чапрас яғачқа миқлиниш һарписиғичә болған арилиқта Худа Оғли болған, дегән ялған тәлимләргә рәддийә берип, Худа Оғли һәзрити Әйсаниң пәқәт суға чөмүлдүрүлүпла қалмай, йәнә чапрас яғачқиму миқланғанлиғини тәкитлиғән.*

үчүн, У бизгә әқил-парасәт ата қилди. Биз һәқиқий Худаға бағлинип яшаватимиз, чүнки биз Униң Оғли Әйса Мәсиһкә бағланғанмиз. Әйса Мәсиһ һәқиқий Худадур вә мәңгүлүк һаяттур!

21 Әзиз балилирим, Худаға беғишланған қәлбиңлардики орунни һәр қандақ нәрсиләрниң егиләвелишидин сақлиниңлар.

Юһанна язған иккинчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Муәллип бу хетини «Худа тәрипидин талланған ханимға вә униң пәрзәнтлиригә», йәни мәлум бир һәқиқий мәсиһий ханимға яки мәлум бир мәсиһийләр җамаитигә язған. У бу хетидә мәсиһийләрни бир-биригә меһир-муһәббәт көрситишкә, Әйса Мәсиһ һәққидики тәлимләрдә чиң турушқа вә Әйса Мәсиһниң инсан тенидә кәлгәнлигини етирап қилмайдиған сахта тәлим бәргүчиләрдин һәзәр әйләшкә чақирған. Муәллип өзиниң шу мәсиһийләр билән тезирәк көрүшүш арзусини ипадиләш билән хетини тамамлиған.

Тезис:

1. Салам (1-3-айәтләр)
2. Меһир-муһәббәтлик һаят (4-6-айәтләр)
3. Сахта тәлим бәргүчиләрни рәт қилиш (7-11-айәтләр)
4. Ахирқи сөз (12-13-айәтләр)

Юһанна язған иккинчи хәт

[1]Худа тәрипидин талланған ханимға* вә униң пәрзәнтлиригә мәнки мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчисидин салам! Мән чин көңлүмдин силәрни сөйимән. Силәрни ялғуз мәнла әмәс, Худаниң һәқиқитини тонуп йәткәнләрниң һәммиси силәрни сөйиду. [2]Чүнки бу һәқиқәт қәлбимиздә яшимақта вә мәңгү бизгә яр болиду. [3]Асмандики Атимиз вә Униң Оғли Әйса Мәсиһ һәқиқәт вә меһир-муһәббәт ичидә яшайдиған бизләргә меһир-шәпқәт, рәһимдиллик вә аманлиқ ата қилғай!

Һәқиқәт вә меһир-муһәббәт

[4]Пәрзәнтлириңиздин бәзилириниң асмандики Атимиздин алған әмир бойичә һәқиқәт йолида маңғанлиғини көрүп, интайин хурсән болдум. [5]Һөрмәтлик ханим, әнди мән сиздин шуни өтүнимәнки, биз һәммимиз бир-биримизгә меһир-муһәббәт көрситишимиз керәк. Мән сизгә йезиватқанлирим йеңи бир әмир әмәс, бәлки биз бурундин тартип қобул қилип келиватқан әмирдур. [6]Меһир-муһәббәт Худаниң әмирлиригә әмәл қилип яшаш деməктур. Худаниң әмри болса, силәр бурундин тартип аңлап келиватқандәк меһир-муһәббәт йолида меңиштур.

**1. Ханим — бир җәһәттин һәқиқий бир аял ханимни көрситиши, йәнә бир җәһәттин бир мәсиһийләр җамаитини көрситиши мүмкин.*

7 Нурғун сахта тәлим бәргүчиләр дунияниң һәммә җайлирида пәйда
болди. Улар Әйса Мәсиһниң дунияға инсан тенидә кәлгәнлигини
етирап қилмайду. Бундақлар дәл алдамчи вә Әйса Мәсиһниң дүшми-
нидур. 8 Худа йолида сиңдүргән әҗриңларни йоқитип қоймай, Худа-
ниң толуқ мукапитиға егә болушуңлар үчүн өзәңларға агаһ болуңлар.
9 Әйса Мәсиһниң тәлимлиридә чиң турмай, униңдин чәтнигәнләр
Худа Атиға бағланмиған болиду. Әйса Мәсиһниң тәлимлиридә чиң
турғанлар болса асмандики Атимиз вә Униң Оғлиға бағлинип яшава-
тиду. 10 Әгәр бирәр киши силәрниң җамаитиңларға Әйса Мәсиһниң
тәлимлирини әмәс, бәлки башқичә тәлим елип кәлгән болса, уни
өйүңларға тәклип қилмаңлар һәм уни қарши алмаңлар. 11 Чүнки ундақ
адәмни қарши алған киши униң яман ишлириға шерик болғучидур.

Ахирқи сөз

12 Силәргә дәйдиған йәнә көп сөзлирим бар еди, лекин қағәз билән
сияни ишләткәндин көрә, хошаллиғимизниң толуп тешиши үчүн
йениңларға берип дидар көрүшүп сөзлишишни әвзәл көрдүм. 13 Худа
тәрипидин талланған һәдиңизниң пәрзәнтлиридин* сизгә салам!

*13. Һәдиңизниң пәрзәнтлири — Юһанна турған җайдики мәсиһийләр җамаитини көрситиши мүмкин.

Юһанна язған үчинчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Муәллип бу хәтни мәсиһийләр җамаитиниң Гаюс исимлиқ йетәкчисигә язған болуп, у хетидә Гаюсниң мәсиһийләргә қизғинлиқ билән ярдәм қилғанлиғидин уни махташ билән биллә Диотирип исимлиқ бир кишини әйиплигән.

Тезис:

1. Дуаю-салам (1-4-айәтләр)
2. Гаюсни махташ (5-8-айәтләр)
3. Диотирипниң қилмишлири (9-10-айәтләр)
4. Демитрниң яхши ишлири (11-12-айәтләр)
5. Ахирқи сөз (13-15-айәтләр)

Юһанна язған үчинчи хәт

[1]Қәдирлик Гаюсқа мәнки мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчисидин салам! Мән чин көңлүмдин сени сөйимән.

[2]Қәдирлик достум, қәлбиң сағлам болғандәк, һәммә ишлириңниң оңушлуқ вә тениңниң саламәт болушиға тиләкдашмән. [3]Бәзи қериндашлар келип, сениң Худаниң һәқиқитидә чиң турғанлиғиңни, йәни һәқиқәт йолида давамлиқ меңиватқанлиғиңни ейтқанда, мән бәк хурсән болдум. [4]Мән үчүн пәрзәнтлиримниң һәқиқәт йолида меңиватқанлиғини аңлаштинму чоң хошаллиқ йоқтур.

Худаниң хизмитидә болидиғанларға ярдәм бериш

[5]Қәдирлик достум, Әйса Мәсиһкә хизмәт қилиш йолида кәлгән қериндашларниң бәзилири һәтта саңа натонуш болсиму, сән уларға ярдәм берип кәлдиң. Бу сениң Худаға болған садақәтмәнлигиңни көрситиду. [6]Улар бу йәрдики мәсиһийләр җамаити алдида сениң бу меһир-муһәббитиңгә гувалиқ бәрди. Уларни буниңдин кейинму давамлиқ күтүвелип, Худани хурсән қилған һалда уларниң сәпиригә ярдәм бәрсәң, яхши қилған болисән. [7]Чүнки улар бу сәпәрдә ишәнмигәнләрниң һәр қандақ ярдимини қобул қилмай Әйса Мәсиһниң хизмитидә йолға чиқти. [8]Шуңа биз бундақ садақәтмән кишиләр

билән бирликтә һәқиқәт йолида хизмәт қилиш үчүн уларни қоллап-қувәтлишимиз керәк.

9 Бу тоғрилиқ җамаәткә бир парчә хәт язғандим, лекин уларниң арисида өзини чоң тутувалған, җамаәткә башлиқ болуш тамасида болған Диотирип бизниң сөзүмизгә кирмиди. 10 Шуниң үчүн мән барғанда, униң қилған әскиликлирини йүзигә салимән. У бизгә яман сөзләр билән һуҗум қиливатиду. У буниң биләнла чәклинип қалмай, Әйса Мәсиһниң хизмитини қилиш үчүн кәлгән қериндашлиримизниму қобул қилмайватиду. Һәтта бу қериндашлиримизни қобул қилмақчи болған кишиләрни тосап, уларни җамаәттин қоғлап чиқириватиду.

11 Қәдирлик достум, яманлиқтин әмәс, яхшилиқтин үлгә ал. Яхшилиқ қилған киши Худаға мәнсүптур, яманлиқ қилған киши Худани тонуп йәтмигәндур.

12 Демитргә кәлсәк, һәммиси уни яхши адәм дәп махтимақта. Буни униң һәқиқәт йолида қандақ маңғанлиғидинму билгили болиду. Бизму униңға гувалиқ беримиз һәм гувалиғимизниң растлиғини сәнму билисән.

Ахирқи сөз

13 Саңа дәйдиған йәнә көп сөзлирим бар еди, лекин қәләм билән сияни ишләткәндин көрә, 14 сән билән пат арида дидар көрүшүшни әвзәл көрдүм. Шу чағда сөзлишәрмиз. 15 Аманлиқ саңа яр болсун! Достлириңдин саңа салам. Сәнму у йәрдики достлиримизниң һәммисигә мәндин салам ейтқайсән.

Йәһуда язған хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәтниң муәллипи Әйса Мәсиһниң иниси Йәһудадур.

Бу хәт Петрус язған иккинчи хәт билән мәзмун җәһәттә охшаш болуп, муәллипниң бу хәтни йезишидики мәхсити мәсиһийләрни өзлирини мәсиһий дәп атавалған сахта тәлим бәргүчиләрдин агаһландуруштур.

Муәллипниң бу хәтни қәйәрдики мәсиһийләргә язғанлиғи ениқ әмәс. Бирақ хәтниң мәзмуни наһайити ениқ болуп, у мәсиһийләрни өзлириниң арисиға йошурун кириваған сахта тәлим бәргүчиләрдин һәзәр әйләшкә, уларға вә уларниң тәлимлиригә қарши турушқа чақирған. У йәнә мәсиһийләрни ишәнчидә чиң турушқа һәм ишәнчидә тәврәнгүчиләргә ярдәм беришкә чақирған.

Тезис:

1. Салам (1-2-айәтләр)
2. Сахта тәлим бәргүчиләр һәққидә (3-16-айәтләр)
3. Агаһландуруш вә тапилаш (17-23-айәтләр)
4. Худаға мәдһийиләр (24-25-айәтләр)

Йәһуда язған хәт

[1]Әйса Мәсиһниң хизмәткари, Яқупниң иниси мәнки Йәһудадин Худа Атимиз тәрипидин чақирилған, Униң меһир-муһәббитигә еришкән, Әйса Мәсиһ тәрипидин қоғдап қелинғанларға салам. [2]Худа силәргә һәссиләп рәһимдиллик, аманлиқ вә меһир-муһәббәт ата қилғай!

Сахта тәлим бәргүчиләрниң гуналири вә уларниң ақивити

[3]Қәдирлик қериндашлирим, мән әсли силәргә һәммимиз һөзүрлиниватқан қутқузулуш йоли тоғрисида йезишқа интизар болуп кәлгән едим. Бирақ һазир буниң орниға силәрни Хуш Хәвәрниң һәқиқитини сақлаш үчүн күрәш қилишқа илһамландуруш мәхситидә бу хәтни йезиш керәклигимни һис қилдим. Худа бу өзгәрмәс һәқиқәтни бир йолила Өзиниң муқәддәс хәлқигә аманәт қилған. [4]Бу хәтни чоқум йезишим керәк, чүнки Худа йолида маңмиған бәзи кишиләр араңларға көз боямчилиқ билән киривелип, бузуқчилиқ қиливәрсәкму Худаниң меһир-шәпқити билән кәчүрүлимиз, дегәндәк тәлимләрни берип, бирдин-бир Егимиз вә Рәббимиз болған Әйса Мәсиһни рәт қилмақта. Уларниң сораққа тартилиши һәққидә Муқәддәс Язмиларда бурунла йезилған.

[5]Бурун Рәббимиз Өз хәлқи болған исраилларни Мисирдики қуллуқтин қутқузди. Лекин уларниң ичидики Өзигә ишәнмигәнләрни

кейин һалак қилди. Буларниң һәммисидин хәвириңлар болсиму, мән уни йәнила есиңларға селишни тоғра таптим. [6]Йәнә шуниму есиңларда тутуңларки, өз вәзиписиниң һөддисидин чиқишни халимай, өз орунлирини ташлап кәткән периштәләрни Рәббимиз улуқ қиямәт күниниң сориғиғичә мәңгү ечилмайдиған кишәнләр билән кишәнләп қараңғулуққа ташлиди. [7]Содом, Гомора вә уларниң әтрапидики шәһәрләрниң хәлиқлириниму ядиңлардин чиқармаңлар. Улар худди Худаға бойсунмиған периштәләргә охшаш, Худаға бойсунмай, җинсий әхлақсизлиқ вә ғәйри шәһванийлиқларға берилип кетип, ахири отта көйдүрүлгән. Бу хәлиқләр яманлиқ қилғучиларниң ақивитиниң мәңгүлүк оттин ибарәт екәнлигигә ибрәт қилинди.

[8]Араңларға кириваlған бу адәмләр «Худадин бир ғайибанә көрүнүш кәлди», дәп бузуқлуқ қилип, шу тәриқидә өз тәнлирини булғимақта. Улар Худаниң һоқуқиға писәң қилмай, асмандики улуқларға күпүрлүк қилмақта.

[9]Һәтта баш периштә Микаилму Мусаниң җәсиди тоғрисида шәйтан билән талаш-тартиш қилғанда, уни һақарәтлик сөзләр билән әйипләшкә петиналмиған, пәқәт «Сени Пәрвәрдигар әйиплисун», дәпла қойған. [10]Лекин бу кишиләр өзлири чүшәнмәйдиған ишлар үстидә күпүрлүк қилиду. Улар әқилсиз һайванлардәк өз тәбиитиниң хаһиши бойичә яшап, шу арқилиқ өзлирини һалак қилиду. [11]Буларниң һалиға вай! Чүнки улар өз инисини өлтүргән Қабилниң йоли билән маңди. Пул тепиш үчүн Билъамға охшаш һәр қандақ яман ишни қилди. Корах Худаға қарши исиян көтирип һалак болғандәк, уларму ахир һалак болиду.

[12]Достанә зияпәтлириңларда тартинмай, силәр билән Рәббимизниң дәстихиниға җәм болған бу кишиләр силәргә дағ кәлтүриду. Улар өз нәпсинила ойлап, шамал һайдиған ямғурсиз булутлардәк болуп, пүтүнләй қуруп кетип, йилтизидин қомуруп ташланған кәч күзниң мевисиз дәрәқлиригә охшайду. [13]Худди деңизниң дәһшәтлик долқунлири мәйнәтчиликни қирғаққа уруп чиқарғандәк, улар өз бузуқчилиғини ашкарә қилиду. Улар худди еқип чүшкән юлтузларға охшаш болуп, мәңгүлүк һазирлап қоюлған қап-қараңғулуққа йүзлиниду.

[14]Адәм атиниң йәттинчи әвлади болған Һанух бу кишиләр тоғрисида мундақ дәп алдин-ала ейтқан:

«Қараңлар, Рәббимиз түмән миңлиған муқәддәс периштә-
лири билән кәлмәктә. 15У пүткүл инсанларни сорақ қилип,
Униң йолида маңмиған һәр бир инсанниң Худаға қарши
һалда қилған яманлиқлири, шундақла бу гунакарларниң
Рәббимизгә қарши қилған барлиқ күпүрлүклири түпәйлидин,
уларни җазалайду».

16Бу кишиләр һаман ғотулдап, рәнҗип жүриду. Өз һәвәслириниң кәйнигә кириду, махтинип сөзләйду, өз мәнпийити үчүн башқиларға хошамәтчилик қилиду.

Агаһландуруш вә тәлим

17Қәдирлик қериндашлирим, силәр Рәббимиз Әйса Мәсиһниң әлчилириниң алдин-ала ейтқан сөзлирини есиңларда тутуңлар. 18Улар силәргә: «Ахир заманда гунаға патқан һәвәслириниң кәйнигә кирип, Худани мәсқирә қилидиғанлар чиқиду», дегән еди. 19Улар араңларға бөлгүнчилик салидиған, өз тәбиити тәрипидин башқурулған, қәлбидә Муқәддәс Роһ болмиған кишиләрдур.

20Лекин силәр, қәдирлик қериндашлирим, өзәңларни интайин муқәддәс болған ишәнчиңларниң һули үстидә өсүп йетилдүрүңлар вә Муқәддәс Роһқа тайинип дуа қилиңлар. 21Рәббимиз Әйса Мәсиһниң рәһимдиллик билән силәргә беридиған мәңгүлүк һаятини күтүп, Худаниң меһир-муһәббити ичидә яшаңлар. 22Ишәнчидә тәврәниватқанларға рәһим қилиңлар. 23Бәзи кишиләрни худди оттин қутулдурғандәк, Худаниң җазасидин қутулдурувелиңлар. Йәнә бәзиләргә рәһим қилиңлар. Бирақ силәр худди бир адәмниң булғанған кийимидин жиркәнгәндәк, уларниң қилған гуналиридин һәм жиркиниңлар.

Мәдһийә дуаси

24-25Һәммимизни қутқузған ялғуз Худа силәрни жиқилип чүшүштин сақлап, әйипсиз вә хошал-хорам һалда Өзиниң улуқвар һозуриға елип келишкә қадирдур. Барлиқ шан-шәрәп, улуқлуқ, қудрәт вә һоқуқ Рәббимиз Әйса арқилиқ әзәлдин та һазирғичә вә әбәдил-әбәт Худаға мәнсүп болғай, амин!

Римлиқларға йезилған хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәтниң муәллипи әлчи Павлустур. У бу хәтни Римдики мәсиһийләр җамаитини зиярәт қилишқа тәйярлиқ қилиш йүзисидин язған. Бу Павлусниң өзи тарқитиватқан Хуш Хәвәрни әң тәпсилий чүшәндүргән бир хетидур. Униңда Әйса Мәсиһкә болған ишәнч, шундақла бу ишәнчниң мәсиһийләр әмәлиятида қандақ ипадилиниши тәсвирләнгән.

Павлус бу хетидә пүткүл инсанларниң гунакар екәнлиги, қутқузулушқа муһтаҗлиғи, пәқәт Әйса Мәсиһкә ишиниш арқилиқла қутқузулидиғанлиғи вә Әйса Мәсиһкә бағлиниш билән Худаға йеқинлишалайдиғанлиғи, мәсиһийләрниң қәлбидики Муқәддәс Роһ уларға күч-қудрәт беридиғанлиғи, уларниң мәсиһийләргә лайиқ яшиши вә башқиларға меһир-муһәббәт көрситиши керәклигини нуқтилиқ тәкитлигән.

Муәллип йәһудийларниң Әйса Мәсиһни рәт қилғанлиғи билән йәһудий әмәсләрниң Әйса Мәсиһкә ишинишиниң Худаниң инсанларни қутқузуш планиға мас кәлгәнлигини оттуриға қоюш билән биллә вақит-саати кәлгәндә йәһудийларниңму қутқузулидиғанлиғини чүшәндүргән.

Тезис:

1. Дуаю-салам (1-бап 1-17-айәтләр)
2. Инсанларниң гунакар тәбиити (1-бап 18-айәттин 3-бап 20-айәткичә)
3. Худаниң инсанларни қутқузуш йоли (3-бап 21-айәттин 4-бапқичә)
4. Мәсиһийләрниң Әйса Мәсиһкә бағланған йеңи һаяти (5-8-баплар)
5. Йәһудийлар вә Худаниң инсанларни қутқузуш плани (9-11-баплар)
6. Мәсиһийләрниң Худаға атилип яшиши
   (12-баптин 15-бап 13-айәткичә)
7. Ахирқи сөзләр (15-бап 14-айәттин 16-бапқичә)

Римлиқларға йезилған хәт

Муқәддимә

1 Әлчи болушқа чақирилип, Худаниң Хуш Хәвирини тарқитишқа тал-
ланған, Әйса Мәсиһниң хизмәткари болған мәнки Павлустин салам!
2 Бу Хуш Хәвәрни Худа өткән заманларда Өз пәйғәмбәрлири арқи-
лиқ Муқәддәс Язмиларда вәдә қилған еди. 3 Бу Хуш Хәвәр Худаниң Өз
Оғли, йәни Рәббимиз Әйса Мәсиһ тоғрисидидур. Җисманий җәһәттин
Әйса Мәсиһ Давут падишаниң әвладидин туғулған, 4 лекин роһий
җәһәттин Униң Худа Оғли екәнлиги Униң өлүмдин тирилдүрүлүши
арқилиқ зор қудрәт билән испатланған. 5 Худа Әйса Мәсиһ арқилиқ
маңа меһир-шәпқәт көрситип, мени әлчиликкә таллиди. Шуңа мән
һәр милләт кишилирини Худаға бойсунсун дәп, уларни Әйса Мәсиһкә
ишинишкә чақиримән. Бу Әйса Мәсиһниң намиға шан-шәрәп кәлтү-
рүш үчүндур. 6 Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған силәрму Худа тәрипидин
чақирилғанлар қатаридисиләр.
7 Мән бу хәтни һәммиңларға, йәни Худа меһир-муһәббәт көрсәткән
вә У муқәддәс хәлқим, дәп чақирған силәр римлиқларға йезиватимән.
Худа Атимиз вә Рәббимиз Әйса Мәсиһ силәргә меһир-шәпқәт вә аман-
лиқ ата қилғай!

Павлусниң Римға беришни арзу қилиши

8Алди билән Әйса Мәсиһ арқилиқ һәммиңлар үчүн Худаға шүкүр
ейтимән, чүнки ишәнчиңлар дунияниң һәммила йеридә сөзләнмәктә.
9-10Мән чин қәлбим билән хизмәт қилип келиватқан Худа мениң Өз
Оғли тоғрисидики Хуш Хәвәрни йәткүзүш йолида силәрни дуалиримда дайим әсләп туруватқанлиғимға гувадур. Худаниң иradиси билән силәрниң йениңларға беришим үчүн, ахир бир пурсәтниң болушини Униңдин тиләймән. 11Чүнки силәргә ишәнчиңларни мустәһкәмләштә бирәр ярдәм бериш үчүн, силәр билән көрүшүшни интайин арзу қилимән. 12Демәк, мән араңларда болсам, бир-биримизниң ишәнчимиздин өз ара илһам алалаймиз.

13Қериндашлар, шуни билишиңлар керәкки, мән йениңларға беришни көп қетим планлиған болсамму, лекин бүгүнгичә тосалғуға учрап кәлдим. Әйса Мәсиһ тоғрисидики Хуш Хәвәрни йәткүзүш йолида башқа йәһудий әмәсләрниң арисида яхши нәтиҗиләргә еришкинимдәк, силәрниң араңлардиму яхши нәтиҗиләргә еришишни арзу қилип кәлдим. 14Чүнки мән һәр қандақ адәмгә, мәйли у мәдәнийәтлик яки мәдәнийәтсиз болсун, билимлик яки билимсиз болсун, һәммисигә бу Хуш Хәвәрни йәткүзүшкә қәриздармән. 15Шуниң үчүн силәр римлиқларғиму бу Хуш Хәвәрни йәткүзүшкә тәшнамән.

Хуш Хәвәрниң күч-қудрити

16Бу Хуш Хәвәрдин номус қилмаймән, чүнки бу Хуш Хәвәр арқилиқ Худаниң күч-қудрити аян болуп, Әйса Мәсиһкә ишәнгән һәр бир киши қутқузулиду. Бу Хуш Хәвәр авал йәһудийларға, кейин йәһудий әмәсләргә тарқитилған. 17Бу Хуш Хәвәрдә Худаниң инсанларни немигә асасән һәққаний адәм дәп җакалайдиғанлиғи* ашкариланған. Бундақ җакалаш баштин ахир ишәнчкә асасланғандур. Бу худди Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк: «Адәм ишәнч билән һәққаний адәм дәп җакалинип, һаятлиққа еришиду».

**17. Һәққаний адәм дәп җакалиниш — пүткүл инсан гунакар болуп, һеч ким һәққаний адәм дәп һесаплиналмайду. Лекин бир адәм Худа тәрипидин һәққаний адәм дәп җакаланған болса, у адәмниң гунаси кәчүрүлүп, Худаниң җазасиға тартилмайду. Бәлки Худаниң нәзәридә у адәм һәққаний дәп һесаплинип, Худа билән яраштурулуш имтиязиға еришиду.*

Инсанларниң гуналири

18 Худа асмандин адәмләрниң барлиқ гунакарлиқ вә яманлиқлириға
қарши Өз ғәзивини билдүрди. Сәвәви улар адаләтсиз ишлири арқилиқ
Худаниң һәқиқитини билишни тосаватиду. 19 Улар халиған болсиди,
Худани биләләтти, чүнки Худа тоғрисидики ишлар уларниң көз
алдида турупту. Худа буларни уларға очуқ көрситип бәргән. 20 Дуния
яритилғандин бери Худаниң көзгә көрүнмәс өзгичиликлири, йәни
Униң мәңгүлүк қудрити вә бирдин-бир Худа екәнлиги Өзи яратқан
мәвҗудатлар арқилиқ очуқ көрситилмәктә. Шу сәвәптин инсанлар
Худани билмәймиз, дәп банә көрситәлмәйду.

21 Лекин инсанлар Худани билсиму, Уни Худа дәп улуқлимиди
вә Униңға шүкүр ейтмиди. Әксичә уларниң Худа тоғрисидики
ой-пикирлири бемәна болуп, надан қәлби қараңғулуққа толди.
22 Гәрчә улар өзлирини әқиллиқ һесаплисиму, лекин әқилсиз болуп
чиқти. 23 Улар мәңгү һаят болған шану-шәвкәтлик Худаға ибадәт
қилишниң орниға адимизатқа, қушларға, төрт путлуқ вә йәр беғир-
лиғучи һайванларға охшайдиған бутларға ибадәт қилди.

24 Шу сәвәптин Худа уларни қәлбидики шәһваний һәвәслиригә
қоюп бәрди. Буниң билән улар һәр хил напаклиқларни қилди. Һәтта
бир-бириниң тәнлирини булғашқа башлиди. 25 Худа тоғрисидики
һәқиқәтләргә ишинишниң орниға ялған гәпләргә ишинишкә башлиди.
Яратқучи Худаға бойсунушниң орниға, яритилған нәрсиләргә ибадәт
қилип, шуларни мәдһийилиди. Һалбуки, пүткүл мәвҗудат тәрипидин
мәңгү мәдһийилинишкә лайиқ болғини Яратқучимиз Худадур, амин!

26 Мана шуниң үчүн Худа уларни өзлириниң пәскәш һәвәслиригә
қоюп бәрди. Аяллар тәбиий җинсий мунасивәтни тәбиий болмиған
мунасивәткә, йәни охшаш җинислиқлар мунасивитигә айландурди.
27 Худди шуниңдәк, әрләрму аяллар билән болидиған тәбиий җинсий
мунасивәтни ташлап, башқа әрләргә шәһваний һәвәсләр билән көйүп
пишидиған болди. Әрләр әрләр билән шәрмәндә җинсий мунасивәт-
ләргә кириштi. Шуниң билән улар өз тәнлиридә бу қилмишлириға
лайиқ җазани тартти.

28 Улар Худани билишни рәт қилғанлиғи үчүн, Худа уларни яман
нийәтлиригә қоюп бәрди. Буниң билән улар қилмаслиғи керәк болған
ишларни қилишқа кириштi. 29 Уларниң һаяти һәр хил яманлиқ, ачкөз-
лүк, өчмәнлик, көрәлмәслик, қатиллиқ, урушқақлиқ, һелигәрлик,

сүйиқәст вә ялғанчилиқ билән толди. [30]Улар төһмәтхор, Худаға нәпрәтлинидиған, зораванлиқ қилидиған, тәкәббур, махтанчақ, һәр хил әскиликләрни ойлап чиқиридиған, ата-анисиниң сөзини аңлимайдиған, [31]надан, вәдисидә турмайдиған, көйүмсиз вә рәһимсиз инсанлардур. [32]Улар Худаниң бундақ ишларни қилғанларни өлүмгә мәһкүм қилидиғанлиғини билип турсиму, бу әскиликләрни өзлири қилипла қалмай, башқиларниңму шундақ қилишини қоллап қувәтләйду.

Худа айримчилиқ қилмайду

2 Шуңа сән бундақ яман ишларни қилғучилар үстидин һөкүм қилишиң мүмкин. Бирақ әй бурадәр, сәнму бундақ ишларни қиливатисәнғу! Ундақта, сениң ким болушуңдин қәтъий нәзәр, Худа сорақ қилидиған әшу күндә өзәңни ақлашқа банә көрситәлмәйсән. Чүнки башқилар үстидин мундақ ишларда һөкүм қилсаң, өз үстиңдиму шу ишлардин һөкүм қилған болисән. [2]Бизгә мәлумки, Худаниң бундақ ишларни қилғанлар үстидин чиқарған һөкүми һәқтур. [3]Бирақ, әй бурадәр, сәнму бундақ ишларни қилип туруп, йәнила башқилар үстидин һөкүм қилсаң, Худаниң һөкүмидин қачалаймән дәп ойламсән? [4]Худаниң саңа көрсәткән чоңқур меһриванлиғи, кәңчилиги вә мол сәвир-тақитини сәл чағлаватамсән? Униң саңа меһриванлиқ көрситиштики мәхситиниң сени товва қилидиған йолға башлаш екәнлигини билмәмсән? [5]Гунайиңға товва қилмай, җаһиллиқ қилишиң билән Худаниң ғәзивини техиму қозғайсән. Худа ғәзәпкә келип, Өзиниң адил һөкүмини жүргүзидиған күни сән өз бешиңға өзәң чиққан болисән. [6]Худа һәр кимниң әмәлиятиға қарап иш көриду. [7]Һемишәм сәвирчанлиқ билән яхши әмәлләрни қилип, Худадин шан-шәрәп, һөрмәт-еһтирам вә өзиниң мәңгүлүк моҗутлуғини издигәнләргә У мәңгүлүк һаят бериду. [8]Лекин һәқиқәтни рәт қилип, яманлиққа әгәшкән шәхсийәтчиләргә У ғәзәп-нәпрәт яғдуриду. [9]Худа барлиқ яманлиқ қилғучиларға, болупму алди билән Өз хәлқи болған йәһудийларға, андин йәһудий әмәсләргә охшашла еғир күнләр вә дәрт-әләм кәлтүриду. [10]Бирақ барлиқ яхшилиқ қилғучиларға, алди билән йәһудийларға, андин йәһудий әмәсләргә охшашла шан-шәрәп, һөрмәт-еһтирам вә аман-есәнлик ата қилиду. [11]Чүнки Худа һәммә инсанларға охшаш муамилә қилиду.

[12]Тәврат қануни йәһудий әмәсләргә чүширилмигәнликтин, улар уни

билмәйду. Шундақтиму улар гуна қилса, сораққа тартилиду. Тәврат қануни чүширилгән йәһудийлар болса уни пухта билиду. Лекин уларму гуна қилса, охшашла сораққа тартилиду. 13Чүнки Худаниң алдида қанунни билгәнләр әмәс, бәлки қанунниң барлиқ әмирлиригә әмәл қилғанлар һәққаний адәм дәп жакалиниду. 14(Тәврат қанунини билмәйдиған йәһудий әмәсләр тәбиий һалда бу қанунға уйғун ишларни қилса, улар гәрчә бу қанундин хәвәрсиз болсиму, бу қанун уларниң өз қанунидәк болиду. 15Чүнки уларниң өз қәлбидә неминиң тоғра, неминиң хата екәнлигини биләлиши, бу қанунниң әмирлири қәлбигә пүтүклүк екәнлигини көрситиду. Вижданимиз буниңға гувалиқ бериду. Чүнки уларниң виждани улар хаталиқ өткүзгәндә, уларни әйипләйду, тоғра қилғанда болса, уларни ақлайду.) 16Мән йәткүзүп келиватқан бу Хуш Хәвәр бойичә, Худаниң Әйса Мәсиһ арқилиқ инсанларниң йошурун ишлири үстидин һөкүм чиқиридиған күнидә жуқурида ейтилған ишлар чоқум йүз бериду.

Йәһудийлар вә Тәврат қануни

17Ундақта, сәнчу, сән өзәңни йәһудий дәйсән вә Тәврат қануниға егә болғанлиғиң үчүн, мән Худа билән йеқин, дәп махтинисән. 18Саңа Тәврат қануни үгитилгәнликтин Худаниң ирадисини билисән һәм һәқ вә наһәқни пәриқ етәләйсән. 19-20Тәврат қанунидики һәммә билим вә һәқиқәтләрни билимән дәп қарап, өзәңни корларниң йол башлиғучиси, қараңғуда қалғанларниң чириғи, наданларниң йетәкчиси, гөдәкләрниң устази дәп өзәңгә ишинисән. 21Сән башқиларға Худа тоғрисида тәлим берип туруп, өзәңгә бәрмәмсән? Башқиларға оғрилиқ қилма дәп туруп, өзәң оғрилиқ қилмамсән? 22Башқиларға нека садиқлиғини бузма дәп туруп, өзәң нека садиқлиғини бузмамсән? Бутлардин безар болуп туруп, өзәң бутханилардики нәрсиләрни оғрилимамсән? 23Биз йәһудийлар Тәврат қануниға егә болдуқ, дәп махтинип туруп, өзәң дәл шу қанунға хилаплиқ қилип, Худаниң намиға дағ кәлтүрмәмсән? 24Худди Муқәддәс Язмиларда дейилгинидәк: «Силәрниң қилмишиңлар түпәйлидин йәһудий әмәсләр Худаға күпүрлүк қилмақта».

25Тәврат қануниға әмәл қилсаң, хәтнә қилинғиниңниң әһмийити болиду. Лекин униңға хилаплиқ қилсаң, хәтнә қилинғиниңниң қилчиликму әһмийити болмайду, хәтнә қилинмиған адәмдин һеч пәрқиң қалмайду. 26Шуниңға охшаш, хәтнә қилинмиған йәһудий әмәсләр

қанунниң әмирлиригә әмәл қилса, Худа тәрипидин йәнила хәтнә қилинған болуп һесаплиниду. [27]Сән Тәврат қанунидин хәвәрдар һәм хәтнә қилинған туруп, шу қанунға әмәл қилмисаң, җисманий җәһәттә хәтнә қилинмиған, лекин Тәврат қануниға әмәл қилидиған йәһудий әмәсләр сени гунакар дәп әйиплимәмду?

[28]Пәқәт сиртқи көрүнүштә йәһудий болғанниң һәммисинила һәқиқий йәһудий дегили болмайду. Пәқәт җисманий җәһәттә хәтнә қилинишиға қарапла уни һәқиқий хәтнә дегили болмайду. [29]Қәлбидә Худаниң йолини тутқан адәм һәқиқий йәһудийдур. Униң һәқиқий хәтниси язма қанунға есиливелиш арқилиқ әмәс, бәлки Муқәддәс Роһ тәрипидин өзгәртилгән қәлб арқилиқ болиду. Бундақ адәм инсанлар тәрипидин әмәс, бәлки Худа тәрипидин махташқа сазавәр болиду.

3 Ундақта, йәһудийларниң йәһудий әмәсләрдин немә артуқчилиғи бар яки хәтнә қилинишниң немә әһмийити бар? [2]Әлвәттә, уларниң һәр җәһәттин көп артуқчилиғи бар. Биринчидин, Худаниң сөзи йәһудийларға аманәт қилинған. [3]Бәзи йәһудийлар Худаға садақәтсизлик қилдиму дәйли. Ундақта, уларниң садақәтсизлиги сәвәвидин Худа Өзиниң уларға бәргән вәдисидә турмамду? [4]Яқ, һәргиз ундақ қилмайду! Һәммә инсан ялғанчи болған тәғдирдиму, Худа йәнила растчилдур. Бу һәқтә Зәбурда мундақ дейилгән:

«Сөзлигиниңдә адил болуп испатлинисән,
Әйиплинишкә учриғиниңда ғалибә қилисән».

[5]Лекин биз йәһудийларниң адаләтсизлиги Худаниң адиллиғини техиму ениқ көрситип бәрсә, буниңға немә дәймиз? Худа бизни җазалиса, Уни адил әмәс десәк боламду? (Бәзиләр шундақ дәп ойлап жүридикән!) [6]Яқ, мундақ дейишкә һәргиз болмайду! Әгәр Худа биз йәһудийларни адиллиқ билән җазалимайдиған болса, қиямәттә қандақму дуния үстидин һөкүм чиқиралайду?

[7]Лекин бәзиләр: «Мениң садақәтсизлигим Худаниң растчиллиғини техиму ениқ көрситип, Униң улуқлуғини йорутуп бәрсә, мән йәнә немә үчүн гунакар дәп қарилип сорақ қа тартилимән?» дейиши мүмкин. [8]Әгәр шундақ болса, «Яманлиқ қилайли, буниңдин яхшилиқ чиқиду!» дегән мәна келип чиқмамду? Бәзиләр бизни мошундақ деди,

дәп төһмәт қилиду. Мундақ төһмәт қилғанларниң жазаға тартилиши һәқлиқтур.

Гунасиз адәм йоқтур

9 Ундақта, Худаниң сорақ қилидиған күнидә биз йәһудийлар йәһудий әмәсләрдин үстүн турамдуқ? Яқ, әлвәттә ундақ әмәс! Чүнки мән һәммимизниң мәйли йәһудий болайли яки болмайли, гунаниң илкидә екәнлигимизни жуқурида көрситип өттүм. 10 Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк:

«Һәққаний адәм йоқтур, һәтта бириму,
11 Һәқ-наһәқни чүшинидиғиниму йоқтур.
Худани издәйдиғиниму һәм.
12 Чәтниди һәммә адәм Худа йолидин,
Қалди кирип туюқ йолға.
Яхшилиқ қилғучи йоқтур, һәтта бириму».
13 «Еғизлиридики гәп очуқ қәбирдәк сесиқ,
Ялғанчилиқ қилиду һәм тиллири.
Ләвлири худди иланниң зәһәрхәндиси».
14 «Зувани лә'нәт вә зәрдигә толған».
15 «Улар алдирайду қан төкүшкә,
16 Қилиду барғанла йеридә вәйранчилиқ вә паҗиәлик ишларни,
17 Йоқтур хәвири аманлиқ йолидин қилчә».
18 «Билмәйду Худадин һәм қорқушни».

19 Муқәддәс Язмилардики бу айәтләрниң Тәврат қануни астида яшайдиған йәһудийларға қарита ейтилғанлиғини билимиз. Шундақ болғанда, йәһудийлар һәм йәһудий әмәсләрниң банә көрситидиған еғизлири тувақлиниду вә пүткүл дуниядики инсанлар Худаниң һөкүми астида туриду. 20 Демәк, һәр қандақ киши Худаниң алдида Тәврат қанунига әмәл қилиш билән һәққаний адәм дәп җакаланмайду. Бәлки шу қанунға толуқ әмәл қилалмайдиғанлиғини билип өзиниң гунакар екәнлигини тонуп йетиду.

Худаниң инсанларни һәққаний адәм дәп җакалиши

21 Лекин һазир Худаниң қандақ йол билән инсанларни һәққаний

адәм дәп җакалайдиғанлиғи очуқ ашкариланди. Бу Тәврат қануниға әмәл қилишқа бағлиқ әмәс. Буниңға Тәврат қануни вә Пәйғәмбәрләрниң Язмилириму гувалиқ бәргән. 22Худа адәмләрни уларниң Әйса Мәсиһкә болған ишәнчи арқилиқ һәққаний адәм дәп җакалайду. Худа Әйса Мәсиһкә ишәнгән һәммә адәмгә шундақ муамилә қилиду, бу йәрдә айримчилиқ йоқтур. 23Чүнки һәммә адәм гуна қилип, Худаниң инсанларни яратқанда ата қилған шан-шәривидин мәһрум қалған. 24Лекин Худа бизгә меһир-шәпқәт көрситип, бизни төләмсиз һалда һәққаний адәм дәп җакалиди. Бу Әйса Мәсиһ арқилиқ әмәлгә ашурулди, чүнки У бизни гунаниң қуллуғидин азат қилди. 25Худа инсанларниң гуналириниң кәчүрүм қилиниши үчүн, уларни җазалашниң орниға Әйса Мәсиһни қурван болушқа әвәтип бәрди. Әйса Мәсиһниң чапрас яғачта аққузған қени арқилиқла Худа Әйса Мәсиһкә ишәнгәнләрни Өзи билән яраштурди. Худа Әйса Мәсиһни қурван болушқа әвәтиш билән, Өзиниң бурунқи замандики кишиләрниң гуналириға сәвир-тақәтлик болуп, уларни дәрһал җазалимиғанлиғиниң адиллиқ екәнлигини көрсәтти. Чүнки Әйса Мәсиһ уларниңму гуналири үчүн қурван болди. 26Мана һазирму Худа йәнә Өзиниң адиллиғини көрситиватиду. Чүнки инсанлар гунакар болсиму, Әйса Мәсиһкә ишәнгәнлиги үчүн, Худа уларни йәнила адиллиқ билән кәчүриду.

27Шундақ екән, биз Тәврат қануниға әмәл қилиш билән Худа тәрипидин қобул қилиндуқ, дәп махтинимизму? Яқ! Бизниң махтинишимизниң орни йоқ. Немә сәвәптин? Чүнки инсанлар Тәврат қануниға әмәл қилиш арқилиқ әмәс, бәлки Әйса Мәсиһкә ишиниш арқилиқла кәчүрүмгә еришиду. 28Демәк, Худаниң бизни Тәврат қануниға әмәл қилишимиз билән әмәс, бәлки Әйса Мәсиһкә ишәнгәнлигимиз билән һәққаний адәм дәп җакалайдиғанлиғиға ишинимиз. 29Силәр Худа пәқәт Тәврат қануниға егә болған йәһудийларнила қобул қилиду, дәп ойламсиләр? Яқ, әлвәттә ундақ әмәс! У йәһудий әмәсләрниму қобул қилиду. 30Чүнки Худа бирдур. У хәтнә қилинған йәһудийларни, шундақла хәтнә қилинмиған йәһудий әмәсләрниму бирла йол билән, йәни уларниң Әйса Мәсиһкә болған ишәнчи билән һәққаний адәм дәп җакалайду. 31Ундақта, биз ишәнчимиз арқилиқ Тәврат қанунини бекар қиламдуқ? Яқ, дәл буниң әксичә биз ишәнчимиз арқилиқ Тәврат қануниниң тоғра екәнлигини испатлаймиз.

Ибраһим тоғрисида мисал

4 Ундақта, биз йәһудий әвлатлири атимиз Ибраһимниң һәққаний
адәм дәп җакаланғанлиғидин немиләрни биливелишимиз керәк?
2 Әгәр Ибраһим яхши әмәллири арқилиқ һәққаний адәм дәп җакалан-
ған болса, униң махтинишқа һәққи болатти. Лекин Худаниң алдида
униң махтинишқа һәққи йоқ. 3 Чүнки Муқәддәс Язмиларда мундақ
дейилгән: «Ибраһим Худаниң сөзлиригә ишәнди. Худа униң ишән-
чини көрүп, уни һәққаний адәм, дәп һесаплиди». 4 Әмгәк қилғучиниң
алғини соға әмәс, бәлки өзиниң еришишкә тегишлик һәққи болуп
һесаплиниду. 5 Лекин бир адәм Худа тәрипидин һәққаний адәм дәп
җакаланған болса, бу униң яхши әмәллиридин әмәс, бәлки униң ишән-
чидин болған. Чүнки бу адәм гунакарларни һәққаний адәм дәп җака-
лиғучи Худаға ишиниду. 6 Давут падишаму Худа бир адәмдә яхши
әмәлләрниң бар-йоқлуғиға қаримастин уни һәққаний адәм, дәп һесап-
лиса, у адәмниң нәқәдәр бәхитлик болидиғанлиғи тоғрисида Муқәддәс
Язмиларда мундақ дегән:

7 «Қилмишлири кәчүрүм қилинған,
Гуналири әпу қилинғанлар нәқәдәр бәхитлик!
8 Пәрвәрдигар уларниң гуналирини һесаплимиса,
Улар нәқәдәр бәхитлик!»

9 Буниңдин қариғанда, бу бәхит ялғуз хәтнә қилинғанлар, йәни
йәһудийларғила мәнсүпму? Яқ, ундақ әмәс. У хәтнә қилинмиған,
йәни йәһудий әмәсләргиму мәнсүптур. Чүнки биз ейтқандәк: «Худа
Ибраһимниң ишәнчини көрүп, уни һәққаний адәм, дәп һесаплиди».
10 Бу иш қачан болған? Худа Ибраһимни һәққаний адәм дәп һесаплиғ-
ан чағда Ибраһим хәтнә қилинғанму яки қилинмиғанму? Бу ишлар
Ибраһим техи хәтнә қилинмиған вақитта болған еди. 11 Униң хәтнә
қилиниши кейин болди. Бу униң Худа тәрипидин аллиқачан қобул
қилинғанлиғини көрситиду. Ибраһимниң бурунла ишәнчи бар
болуп, хәтнә пәқәт униң һәққаний адәм дәп һесапланғанлиғиниң
бәлгүси болди. Буниң билән Ибраһим хәтнә қилинмиған, лекин
Худаға ишинип һәққаний адәм дәп җакаланған йәһудий әмәсләрниң
атиси болди. 12 Әгәр хәтнә қилинғанлар, йәни йәһудийлар өзлириниң
хәтнә қилинғанлиғиға таянмай, әждадимиз Ибраһимға охшаш, униң

хәтнә қилинмиған вақтидики ишәнчи бойичә яшиса, Ибраһим уларниңму атиси болиду.

13 Худа Ибраһим вә униң әвлатлириға уларниң бу дунияға варислиқ қилидиғанлиғиға вәдә бәргән еди. Бу уларниң Тәврат қануниға әмәл қилғанлиғидин әмәс, бәлки уларниң Худаға ишинип, һәққаний адәм дәп жакаланғанлиғидин болған. 14 Әгәр Тәврат қануниға әмәл қилиш арқилиқ Худаниң вәдилиригә еришкили болсиди, у чағда ишәнчниң һеч қандақ қиммити қалмиған, Худаниң вәдисиниңму әһмийити болмиған болатти. 15 Тәврат қануни бу қанунниң әмир-пәрманлириға әмәл қилмиғанларға Худаниң ғәзивини елип келиду. Қанун болмиса, қанунға хилаплиқ қилишму болмайду.

16 Шуниң үчүн ишәнчимиз арқилиқ Худаниң бизгә вәдә қилған бәхит-саадитигә еришимиз. Бу биз еришишкә тегишлик һақ әмәс, бәлки Худаниң меһир-шәпқитидин кәлгән. Бу вәдә Ибраһимниң пүткүл әвлатлири, йәни Ибраһимға охшаш ишәнч йолида маңғанлар үчүн берилгәндур. Мәйли улар йәһудий әмәсләр болсун яки Тәврат қанунидики қаидиләр бойичә яшайдиған йәһудийлар болсун, бу вәдә һәммисиниң бу бәхит-саадәткә еришидиғанлиғиға капаләтлик қилиду. Чүнки Ибраһим барлиқ мәсиһийләрниң атисидур. 17 Бу худди Муқәддәс Язмиларда Худа Ибраһимға: «Сени нурғун милләтләрниң атиси қилдим», дәп ейтқинидәк. Худаниң нәзәридә Ибраһим һәммимизниң атисидур. Чүнки Ибраһим өлгәнләрни тирилдүридиған, мәвжудатни йоқлуқтин барлиққа кәлтүридиған Худаға ишәнч бағлиди. 18 Ата болуш мүмкинчилиги йоқ әһвалдиму, Ибраһим йәнила үмүтини үзмәй, Худаға давамлиқ ишәнч бағлиди. Нәтиҗидә у нурғун милләтләрниң атиси болди. Бу тоғрисида Худа униңға мундақ дегән: «Сениң әвладиң юлтузлардәк сан-санақсиз болиду». 19 Ибраһим өзиниң йүз яшқа йеқинлап, пәрзәнт тепиш қабилийитидин қалғанлиғини, шундақла аяли Сарәниңму пәрзәнт көрүш қабилийитидин қалғанлиғини билгән болсиму, лекин у йәнила Худаға болған ишәнчини аҗизлаштурмиди. 20 У Худаниң вәдисидин гуманланмиди. Әксичә униң ишәнчи техиму күчийип, Худани улуқлиди. 21 У Худаниң Өз вәдисини әмәлгә ашуруш қудритигә егә екәнлигигә пүтүнләй ишәнди. 22 Шуңа Муқәддәс Язмиларда: «Худа уни һәққаний адәм, дәп һесаплиди», дәп йезилған. 23-24 Бу айәт ялғуз Ибраһим үчүнла әмәс, бәлки һәққаний адәм дәп һесаплинидиған бизләр, йәни Рәббимиз Әйсани тирилдүргән Худаға

ишинидиған бизләр үчүнму йезилған. [25]Әйса Мәсиһ гуналиримизниң кәчүрүлүши үчүн курванлиқ сүпитидә өлүмгә тапшурулуп, бизниң һәққаний адәм дәп жакалинишимиз үчүн тирилдүрүлди.

Худа билән инақ мунасивәттә болуш

5 Шуңа биз ишәнчимиз арқилиқ һәққаний адәм дәп жакалинип, Рәббимиз Әйса Мәсиһ арқилиқ Худа билән инақ мунасивәттә болдуқ. [2]Ишәнчимиз болғачқа, Әйса Мәсиһ бизни биз һазир һөзүрлиниватқан бу меһир-шәпқәткә егә қилди. Шуңа биз Худаниң шан-шәривигә еришиш үмүтидә шат-хорам болмақтимиз. [3]Биз қийин әһваллардиму йәнила шат-хорам болимиз. Чүнки бизгә мәлумки, қийинчилиқ сәвирчанлиқни кәлтүрүп чиқириду, [4]сәвирчанлиғимиз бизни Худани хурсән қилидиған мәсиһийләрдин қилиду; Худани хурсән қилидиған мәсиһийләрдин болсақ, биздә тәврәнмәс үмүт пәйда болиду. [5]Бу үмүт бизни һәргиз уятта қалдурмайду. Чүнки Худа бизгә ата қилған Муқәддәс Роһ арқилиқ Өзиниң меһир-муһәббитини қәлбимизгә сиңдүргән.

[6]Биз гунадин қутулушқа амалсиз қалғанда, Әйса Мәсиһ биз гунакарлар үчүн Худа бәлгүлигән вақитта Өзини пида қилди. [7]Дурус адәм үчүн жәнини пида қилидиғанларниң тепилиши натайин, лекин алаһидә яхши адәмләр үчүн жәнини пида қилидиғанларниң тепилиши мүмкин. [8]Әйса Мәсиһ биз техи гунакар вақтимиздила биз үчүн Өз жәнини пида қилди. Мана бу арқилиқ Худа Өзиниң бизгә болған меһир-муһәббитини испатлиди. [9]Биз Әйса Мәсиһниң курванлиқ қени арқилиқ һәққаний адәм дәп жакаландуқ. Шундақ екән, Әйса Мәсиһ арқилиқ Худаниң ғәзивидин қутулушимиз техиму ениқтур. [10]Биз бурун Худаға дүшмән едуқ, бирақ Худа Өз Оғлиниң курван қилиниши арқилиқ бизни Өзи билән яраштурди. Биз Худа билән яришивалған екәнмиз, ундақта Әйса Мәсиһниң өлүмдин тирилдүрүлгән һаяти арқилиқ Худаниң жазасидин чоқум қутулдурулимиз. [11]Буниң биләнла қалмай, бизни Худа билән яраштурған Рәббимиз Әйса Мәсиһ арқилиқ Худа билән болған йеңи мунасивитимиздиму шат-хорам болимиз.

Адәм ата вә Әйса Мәсиһ

[12]Гуна дунияда бир адәм, йәни Адәм ата арқилиқ пәйда болғандәк, өлүмму Адәм атиниң гунайи арқилиқ пәйда болди. Нәтиҗидә өлүм

пүткүл инсан ичигә тарқалди, чүнки һәммә адәм гуна қилди. [13]Гуна Тәврат қануни Муса пәйғәмбәргә чүширилиштин илгирила дунияда бар еди. Бирақ у чағда һақ-наһәқни айрийдиған Тәврат қануни болмиғанлиқтин, гунаниң һесави елинматти. [14]Шундақ болсиму, өлүм Адәм атидин таки Муса пәйғәмбәргичә инсанларға һөкүмранлиқ қилди. Һәтта Адәм атиниң гунайидәк гуна қилмиған инсанларму өлүмдин хали болалмиди.

Адәм ата пүткүл инсанға тәсир көрсәткинидәк, кейин кәлгән Мәсиһму пүткүл инсанға тәсир қилди. [15]Һалбуки, Адәм ата тәрипидин өткүзүлгән гуна Худаниң бәргән меһир-шәпқәтлик соғисиға пүтүнләй охшимайду. Чүнки бир адәм, йәни Адәм атиниң гуна өткүзүши билән нурғун адәм өлгән болса, охшашла бир адәм, йәни Әйса Мәсиһниң меһир-шәпқити арқилиқ Худа инсанларға техиму көп меһир-шәпқәт көрситип, кәчүрүлүш соғисини нурғун адәмгә ата қилди. [16]Худаниң соғисиниң нәтиҗиси Адәм атиниң гунайиниң ақивитигә пүтүнләй охшимайду. Чүнки Адәм атиниң бир қетимлиқ гунайи арқилиқ биз һәммимиз гунакар дәп һөкүм қилиндуқ. Амма Худаниң меһир-шәпқәтлик соғиси арқилиқ биз гунакарлар гәрчә нурғун гуна өткүзгән болсақму, һәққаний адәм дәп җакаландуқ. [17]Бир адәмниң гунайи түпәйлидин өлүм инсанларға һөкүмранлиқ қилған йәрдә, Худаниң мол меһир-шәпқити вә һәққаний болуш соғисиға еришкән кишиләр йәнә бир адәм, йәни Әйса Мәсиһ арқилиқ һаятида гуна вә өлүм үстидин ғалибә қилмасму?

[18]Демәк, бир қетимлиқ гуна пүткүл инсанни гунаға мәһкүм қилған болса, бир қетимлиқ һәққаний әмәлият, йәни Әйса Мәсиһниң қурван болуши арқилиқ пүткүл инсан һәққаний адәм дәп җакалинип, мәңгүлүк һаятқа еришәләйду. [19]Бир адәмниң бойсунмаслиғи түпәйлидин нурғун инсанлар гунакар болуп кәткинидәк, бир Адәмниң бойсунғанлиғи биләнму нурғун инсанлар һәққаний адәм дәп җакалиниду. [20]Тәврат қанунииниң берилиши кишиләргә өз гунайиниң интайин көплүгини очуқ көрситиш үчүндур. Лекин қәйәрдә гуна көп болса, Худаниң меһир-шәпқитиму шу йәрдә һәссиләп ашти. [21]Демәк, гуна инсанларға һөкүмранлиқ қилип, уларни өлүмгә апарған болса, Худаниң меһир-шәпқити инсанларға һөкүмранлиқ қилип, Рәббимиз Әйса Мәсиһ арқилиқ уларни һәққаний адәм дәп җакалап, уларға мәңгүлүк һаят елип кәлди.

Әйса Мәсиһкә бағлинип, йеңи һаятқа еришиш

6 Ундақта, биз немә дәймиз? Худаниң меһир-шәпқити техиму ашсун дәп, давамлиқ гуна ичидә яшаймизму? [2]Яқ, әлвәттә ундақ әмәс! Гунаға нисбәтән биз аллиқачан өлгән. Шундақ екән, биз йәнә давамлиқ гуна ичидә яшимаслиғимиз керәк. [3]Силәр чоқум шуни билишиңлар керәкки, биз чөмүлдүрүлүшни қобул қилғинимизда, Әйса Мәсиһкә бағланғанлиғимиз үчүн, Униң өлүми биләнму бағландуқ. [4]Шуниң үчүн биз чөмүлдүрүлүш арқилиқ Әйса Мәсиһ билән биллә өлүп, биллә көмүлдуқ. Худа Атимизниң бундақ орунлаштуруштики мәхсити шуки, Әйса Мәсиһни Өзиниң улуқ күч-қудрити арқилиқ тирилдүргәндәк, бизниму йеңи һаятқа ериштүрүштур.

[5]Биз Әйса Мәсиһкә бағлинип, Униңға охшаш өлгән екәнмиз, ундақта биз чоқум Униңға охшаш тирилдүрүлимиз. [6]Шуни билишимиз керәкки, кона тәбиитимиз Әйса Мәсиһ билән биллә чапрас яғачқа миқланди. Шуниң үчүн биз гунакар нәпсимизниң илкидә болмай, гунаниң қуллуғидин қутулдуқ. [7]Чүнки Әйса Мәсиһ билән биллә өлгән һәр қандақ киши гунаниң күчидин халас болған болиду. [8]Әйса Мәсиһ билән биллә өлгән екәнмиз, ундақта Униңға бағлинип, йеңи һаятқа еришишимизгиму ишинимиз. [9]Бизгә мәлумки, Әйса Мәсиһ тирилгәндин кейин қайта өлмәйду. Өлүм әнди Әйса Мәсиһкә өз күчини көрситәлмәйду. [10]Әйса Мәсиһ Өзиниң бирла қетимлиқ өлүми арқилиқ гуна үстидин ғалибә қилди. У һазир һаят болуп, Униң һаятлиғи Худаға шан-шәрәп кәлтүрүш үчүндур. [11]Шуниңға охшаш, силәрму һазир Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, өзәңларни гунаға нисбәтән өлгән, лекин Худаға хизмәт қилишқа нисбәтән тирик һесаплаңлар.

[12]Шундақ екән, гуна һәргизму һаман өлидиған тениңларни башқурмисун. Болмиса арзу-һәвәсләргә берилип кетисиләр. [13]Тениңларниң һәр қандақ бир әзасини яман ишларға қурал қилип, гунаға тутуп бәрмәңлар. Әксичә өзәңларни Худаға атаңлар, чүнки силәр өлүмдин тирилдүрүлдүңлар. Тениңларниң һәр бир әзасини һәққаний ишларниң қурали қилиңлар. [14]Гуна силәрниң һөкүмраниңлар әмәс. Чүнки силәр Тәврат қануниниң илкидә әмәс, бәлки Худаниң бизни гунаниң күчидин халас қилидиған меһир-шәпқити астида яшаватисиләр.

Һәққанийлиқниң қули

[15]Ундақта, қандақ қилиш керәк? Тәврат қануниниң илкидә әмәс,

Худаниң меһир-шәпқити астида яшаватимиз дәп, гуна қиливәрсәк боламду? Яқ, әлвәттә болмайду. [16]Кимгә бойсунсаңлар, шуниң қули болидиғанлиғиңларни билмәмсиләр? Гунаға бойсунсаңлар, у силәрни өлүмгә елип бариду. Худаға бойсунсаңлар, У һәққаний һаятлиққа елип бариду. [17-18]Худаға шүкүр! Гәрчә силәр бурун гунаниң қули болған болсаңларму, лекин һазир гунаниң күчидин әркин қилинип, һәққанийликниң қуллири болдуңлар. Чүнки Худа силәргә бәргән тәлимгә чин дилиңлардин бойсундуңлар. [19]Мән силәрниң тәбиитиңлардики ажизликларни билгәчкә, буларни силәргә адәттики мисал билән ейтиватимән. Илгири силәр гунаниң қули болуп, тениңлардики әзаларни напак вә Тәврат қануниға хилап ишларға беғишлиғандиңлар. Әнди пак болушуңлар үчүн өзәңларни һәққанийликниң қули болушқа беғишлаңлар.

[20]Силәр гунаниң қули болған вақтиңларда һәққаний һаят кәчүрүш билән кариңлар йоқ еди. [21]Силәр һазир номус дәп қариған бурунқи ишлардин шу чағда зади немә пайда тапқан едиңлар? У ишларниң ақивити өлүмдур. [22]Бирақ һазир силәр гунаниң қуллуғидин әркин қилинип, Худаниң хизмәткарлири болдуңлар. Бу һаятиңларға пайдилиқ болуп, силәрни пак яшашқа йетәкләйду. Әң ахирида силәр мәңгүлүк һаятқа еришисиләр. [23]Чүнки гунаниң төләми өлүм. Бирақ Худаниң Рәббимиз Әйса Мәсиһ арқилиқ бизгә ата қилған соғиси мәңгүлүк һаяттур.

Нека мунасивити тоғрисида мисал

7 Қериндашлар, силәр қанунни чүшинисиләр. Шуңа шуниму есиңларға селип қояйки, қанун пәқәт һаят адәмгила һөкүмранлиқ қилалайду. [2]Мәсилән, ери бар аял ери һаятла болидикән, қанун бойичә еригә бағлиниду. Лекин ери өлүп кәтсә, нека қанунининг чәклимисигә учримайду. [3]Шуниң үчүн аял ери һаят вақтида башқа бир әр билән биргә болса, нека садиқлиғини бузған аял, дәп қарилиду. Лекин ери өлүп кәтсә, аял нека қанунидин әркин болиду. У чағда башқа бир әргә тәгсә, нека садиқлиғини бузған болмайду. [4]Худди шуниңдәк, қериндашлирим, силәр Әйса Мәсиһниң қурван болуши билән Тәврат қануниға нисбәтән өлдүңлар. Силәр һазир башқа биригә бағландиңлар, йәни өлүмдин тирилгән Әйса Мәсиһкә мәнсүп болдуңлар. Буниң билән силәр Худаниң хизмитидә болуп, Униңға

шан-шәрәп кәлтүрәләйсиләр. [5]Бурун биз гунакар тәбиитимизниң илкидә болғачқа, бизни гунаға елип баридиған һәвәслиримизниң кәйнигә кирип кәттуқ. Бу һәвәслиримиз Тәврат қанунини билишимиз билән техиму қозғилип, тенимиздики әзаларни қутратти. Нәтиҗидә биз өзимизни өлүмгә елип баридиған ишларни қилдуқ. [6]Лекин һазир биз Тәврат қанунининиң һөкүмидин азат қилиндуқ. Чүнки биз өзимизни боғуп туридиған бу қанунға нисбәтән өлгән. Биз кона усул бойичә, йәни Тәврат қануниға бурунқидәк әмәл қилиш арқилиқ әмәс, бәлки йеңи усул бойичә, йәни Муқәддәс Роһниң йетәкчилигидә яшаш арқилиқ Худаға хизмәт қилимиз.

Тәврат қануни вә гуна

[7]Ундақта, биз немә дәймиз? Тәврат қанунининиң өзи гунаниң мәнбәси боламду? Яқ, әлвәттә ундақ әмәс! Гуна Тәврат қанунида көрситилмигән болса, мән қилмишлиримниң гуна екәнлигини билмәттим. Мәсилән, Тәврат қанунида: «Башқиларниң тәәллуқатлириға көз қириңни салма», дейилмигән болса, ундақ қилишниң гуна екәнлигини билмигән болаттим. [8]Лекин гуна Тәврат қанунининиң бу әмри арқилиқ пурсәт тепип, ичимдики һәр хил ачкөзлүкләрни қозғиди. Бу қанун болмиса, гунаниң бундақ күчиму болматти.* [9-10]Тәврат қанунининиң мәндин немини тәләп қилидиғанлиғини чүшәнмәйдиған вақтимда, өзәмдин рази болуп, өзәмни әркин-азадә һис қилаттим. Лекин Тәврат қанунини һәқиқий чүшинишим биләнла, өзәмниң гунакар екәнлигимни вә роһий җәһәттә өлгәнлигимни ениқ билдим. Тәврат қануни инсанларни һаятлиққа йетәкләш үчүн берилгән. Һалбуки, бу қанунға бойсуналмайдиғанлиғимдин униң маңа өлүмни елип келидиғанлиғини байқидим. [11]Гуна Тәврат қанунининиң әмирлиридин пурсәт тепип, мени аздуруп, өлүмгә дучар қилди.

[12]Демәк, Тәврат қануни һәқиқәтән пактур. Униңдики әмирләрму пак, тоғра вә яхшидур. [13]Шундақ туруп, бу яхши қанун мени өлүмгә дучар қилдиму? Яқ, әлвәттә ундақ әмәс! Бәлки әйнә шу гуна бу яхши қанундики әмирләрдин пайдилинип, мени өлүмгә дучар қилди. Биз әнди гунаниң һәқиқий қияпитини тонувалалаймиз. Чүнки Тәврат

**8. Тәврат қануни пәқәт адәмниң гунайини көрситип берипла қалмастин, уларни гуна қилишқа қизиқтуриду. Чүнки мәнъий қилинған ишларни қилишқа қизиқиш адәмниң тәбиитидур.*

қанунидики әмирләр арқилиқ гунаниң қанчилик яман екәнлиги ашкариланди.

Инсан қәлбидики тоқунуш

14 Тәврат қануни Худадин чүширилгән болғачқа, униң яхши екәнлигини билимиз. Бирақ гунакар тәбиитимниң башқурушида болған мән
15 болсам гунаниң қуллуғидидурмән. Өзәмниң немә қиливатқинимни билмәймән, чүнки өзәм нийәт қилған ишларни қилмаймән, әксичә нәпрәтлинидиған ишларни қилимән. 16 Әгәр мән яман ишларни қилишни халимай туруп, йәнила уларни қилған болсам, у чағда вижданим Тәврат қанунининиң яхши екәнлигини етирап қилған болиду. 17 Шуңа бу ишларни қилдуруватқини мән әмәс, бәлки ичимдә яшаватқан гуна.
18 Ичимдә, йәни гунакар тәбиитимдә яхшиликниң йоқлуғини билимән, чүнки яхшилиқ қилиш нийитим бар болсиму, қабилийитим йоқ.
19 Шуниң үчүн өзәм нийәт қилған яхши ишларни қилмай, әксичә нийәт қилмиған яман ишларни қилимән. 20 Өзәм нийәт қилмиған ишни қилсам, буни қилдуруватқини мән әмәс, бәлки ичимдә яшаватқан гунадур.
21 Буниңдин өзәмдики шу қанунийәтни чүшәндимки, яхши ишларни қилмақчи болсамму, яманлиқ маңа һаман һәмра болуп турғачқа, мән йәнила яман ишларни қилимән. 22 Худаниң қанунидин ич-ичимдин сөйүнимән. 23 Бирақ тенимдә башқа бир қанунийәтни сезимән. Бу қанунийәт қәлбимдин қайил болған қанун билән җәң қилип, тәнәзалиримни гуна қилдурғанлиқтин, мени гунаға әсир қилиду. 24 Мән немә дегән бечарә адәммән һә! Гунаниң әсири болған вә өлүмгә елип баридиған бу тенимдин кимму мени қутқузар?! 25 Худаға шүкүр, Худа мени Рәббимиз Әйса Мәсиһ арқилиқ қутқузиду!

Мениң әһвалим мана мундақ: қәлбим билән Худаниң қануниға бойсунушни халаймән, лекин әмәлиятимда гунакар тәбиитим сәвәвидин гунаниң қули болимән.

Муқәддәс Роһниң йетәкчилигидә яшаш

8 Жиғинчақлап ейтсақ, Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлар әнди җазаға мәһкүм қилинмайду. 2 Чүнки һаятлиқ елип келидиған Муқәддәс Роһниң күч-қудрити бизни өлүмгә мәһкүм қилидиған гунаниң күчидин Әйса Мәсиһ арқилиқ халас қилди. 3 Гунакар тәбиитимиз түпәйлидин Тәврат қануни бизни гунаниң қуллуғидин азат

қилалмиди. Бирақ Худа Өз Оғлини биз гунакар инсанларниң тенидәк тән билән йәр йүзигә әвәтип, Униң гунасиз тенидә гуналиримизниң җазасини тартиши билән бизни башқуруватқан гунаниң күчини бекар қилди. [4]Буниң билән гунакар тәбиитимизгә әмәс, бәлки Муқәддәс Роһқа бойсунидиған бизләр арқилиқ Тәврат қанунииниң адил тәләплири әмәлгә ашурулиду. [5]Гунакар тәбиитигә бойсунидиғанлар шу тәбиитигә хас арзу-һәвәсләрни ойлайду. Муқәддәс Роһқа бойсунидиғанлар болса, Муқәддәс Роһқа хас ишларни ойлайду. [6]Биз адәмниң гунакар тәбиити униң ой-пикирлирини башқурса, бу у адәмгә мәңгүлүк өлүм елип келиду. Амма у адәмниң ой-пикирлирини Муқәддәс Роһ башқурса, бу униңға һаятлиқ вә аманлиқ елип келиду. [7]Бир адәмниң гунакар тәбиити униң ой-пикирлирини башқурса, у адәм Худа билән дүшмәнләшкән болиду. Чүнки у Худаниң қануниға бойсунмайду һәм бойсуналмайду. [8]Гунакар тәбиити тәрипидин башқурулидиғанлар Худани хурсән қилалмайду.

[9]Бирақ силәргә кәлсәк, Худаниң Роһи һәқиқәтән қәлбиңларда яшиғанлиқтин, гунакар тәбиитиңларниң башқурушида әмәс, бәлки Муқәддәс Роһниң башқурушида туруватисиләр. Қәлбидә Муқәддәс Роһ, йәни Әйса Мәсиһниң Роһи болмиған адәм Әйса Мәсиһкә мәнсүп әмәстур. [10]Тениқлар гуна түпәйлидин өлүмниң илкидә болсиму, амма қәлбиңларда Әйса Мәсиһ болғанлиғи үчүн, силәр Худа тәрипидин һәққаний адәм дәп җакалинип, роһуңлар һаят болди. [11]Худаниң Роһи Әйса Мәсиһни өлүмдин тирилдүрди. Бу Роһ силәрниң қәлбиңларда яшайду. Әйса Мәсиһни өлүмдин тирилдүргән Худа қәлбиңлардики Өз Роһи арқилиқ силәрниң чирип кетидиған тениңларға һаятлиқ ата қилиду.

[12]Шуниң үчүн, қериндашлирим, гунакар тәбиитимизгә бойсунуп яшашқа әмәс, Муқәддәс Роһқа бойсунушқа қәриздармиз. [13]Чүнки гунакар тәбиитиңларға бойсунуп яшисаңлар, мәңгүлүк һалак болисиләр. Лекин Муқәддәс Роһқа тайинип, гунакар тәбиитиңлар арзу қилған гунадин қол үзсәңлар, мәңгүлүк һаятлиққа еришисиләр. [14]Худаниң Роһиниң йетәкчилигидә яшиғанларниң һәммиси Худаниң пәрзәнтлиридур. [15]Әнди силәр қобул қилған Муқәддәс Роһ силәрни қул қилип, қул ғоҗайинидин қорққандәк қорқунучқа салмайду. Әксичә силәр бу Муқәддәс Роһ арқилиқ Худаниң әтиварлап бекивалған пәрзәнтлири болуп, Худани «Әй сөйүмлүк Ата!» дәп чақиралайдиған болдуңлар.

16 Бу Муқәддәс Роһ қәлб роһумиз билән биллә бизниң Худаниң пәрзәнтлири екәнлигимизгә гувалиқ бериду. 17 Худаниң пәрзәнтлири екәнмиз, Униң вәдә қилған һәқиқий байлиғиға мирасхормиз, шундақла униңға Әйса Мәсиһ билән биллә мирасхорлуқ қилимиз. Кәлгүсидә Әйса Мәсиһ билән бирликтә Худаниң шан-шәривидин һөзүрлиниш үчүн, бизму һазир Әйса Мәсиһкә охшаш азап-оқубәтләрни тартиватимиз.

Кәлгүсидә шан-шәрәпкә еришиш

18 Мениңчә һазир биз тартиватқан азап-оқубәтләрни кәлгүсидә биздә аян болидиған шан-шәрәпкә селиштурғанда һеч нәрсигә әрзимәйду. 19 Яритилған пүткүл мәвҗудат Худаниң Өз пәрзәнтлирини аян қилишини интизарлиқ билән күтмәктә. 20-21 Чүнки пүткүл мәвҗудат өзи һәққидики көзлигән мәхситигә еришәлмигән еди. Бу мәвҗудатниң өз ихтияри билән әмәс, бәлки уни яратқан Худаниң ирадиси билән болған. Шундақ болсиму яритилған пүткүл мәвҗудатта чирип түгәштин қутулуп, Худа пәрзәнтлиригә беридиған шәрәплик әркинликтин һөзүрлиниш үмүти бар еди. 22 Та һазирғичә пүткүл мәвҗудатларниң худди толғақ азави тартиватқан аялдәк аһ уруватқанлиғини билимиз. 23 Пәқәт пүткүл мәвҗудатла әмәс, һәтта Муқәддәс Роһниң қәлбимизгә селиниши билән Худаниң кәлгүсидә беридиған шан-шәривини тетип баққан бизләрму дилимизда аһ урмақтимиз. Худаниң пәрзәнтлири екәнлигимиз аян қилиниши билән биз йеңи тәнгә еришишни күтмәктимиз. 24 Қутқузулғандин бери биздә мошундақ үмүт болуп кәлмәктә. Үмүт әмәлиятқа айланғанда, у үмүт болуштин қалиду. Кимму әмәлиятқа айланғанни қайта үмүт қилсун? 25 Бирақ биз техи әмәлиятқа айланмиғанға үмүт бағлиған екәнмиз, уни сәвирчанлиқ билән күтимиз.

26 Униң үстигә Муқәддәс Роһ бизниң аҗизлиғимизни билип, бизгә ярдәм қилиду. Биз қандақ дуа қилишимиз керәклигини билмәймиз. Лекин Муқәддәс Роһниң Өзи сөз билән ипадилигүсиз аһ уруш арқилиқ биз үчүн Худаға мураҗиәт қилиду. 27 Инсанларниң қәлбини күзитип туридиған Худа Муқәддәс Роһниң немә дәватқанлиғини чүшиниду. Чүнки Муқәддәс Роһ Худаниң ирадиси бойичә, Худаниң муқәддәс хәлқи үчүн мураҗиәт қилиду. 28 Худаниң Өзини сөйидиғанларниң, йәни Өзиниң ирадиси бойичә чақирилғанларниң һаятида

мәйли қандақ ишлар йүз бәрсун, уларниң пүткүл ишлирини маслаштуруп, һәммини шуларниң мәнпийити үчүн орунлаштуридиғанлиғини билимиз. [29]Чүнки Худа әзәлдинла бу кишиләрни билгән. У бу кишиләрниң кәлгүсидә Өз Оғлиға охшаш болушини алдин-ала бәлгүлигән. Буниңдики мәхсәт, Әйса Мәсиһни бу нурғун қериндашларниң арисида тунҗа Оғли қилиш еди. [30]Худа алдин-ала бәлгүлигән бу кишиләрни чақирди вә Өзи чақирған бу кишиләрни һәққаний адәм дәп җакалиди. Һәққаний адәм дәп җакаланған бу кишиләргә Худа чоқум шан-шәрәп ата қилиду.

Худаниң меһир-муһәббити

[31]Ундақта, биз буниңға немә дәймиз? Худа биз тәрәптә турған екән, кимму бизгә қарши чиқалисун? [32]Өз Оғлиниму айимай, Уни һәммимиз үчүн қурван болушқа әвәткән Худа барлиғини бизгә ата қилмай қаламду? [33]Кимму Худаниң таллиған бәндилири үстидин шикайәт қилалисун? Һеч ким! Чүнки биз Худа тәрипидин һәққаний адәм дәп җакаланған. [34]Ким бизни гунаға мәһкүм қилалайду? Һеч ким! Чүнки Әйса Мәсиһ биз гунакарлар үчүн өлди. Униң үстигә, У тирилдүрүлүп, Худаниң оң йенида һоқуқ тутуп, биз үчүн мураҗиәт қилмақта. [35]Һеч ким бизни Әйса Мәсиһниң меһир-муһәббитидин айриветәлмәйду! Һәр қандақ қийин әһвал, җапа-мәшәқәт, зиянзәхмәт, ач-ялиңачлиқ вә хейим-хәтәр, һәтта қиличму бизни Униңдин айриветәлмәйду! [36]Худди Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк:

«Сени дәп күн бойи өлүм гирдавида туруватимиз.
Союлидиған қойлар орнида қариливатимиз».

[37]Лекин бизни сөйидиған Худаниң күчи билән буларниң һәммиси үстидин пүтүнләй ғалибә қилимиз. [38]Шуниңға қәтъий ишинимәнки, өлүм яки һаятлиқ болсун, периштәләр яки җин-шәйтанлар болсун, һазирқи яки кәлгүсидики һәр қандақ ишлар болсун, яки роһлар дуниясидики һәр қандақ күчләр болсун, [39]яки пүткүл каинатта яритилған башқа һәр қандақ бир шәйи болсун, мәйли биз егиз асманда яки чоңқур һаңниң тегидә болайли, бизни Худаниң Рәббимиз Әйса Мәсиһ арқилиқ ата қилған меһир-муһәббитидин айриветәлмәйду.

Худа билән исраилларниң мунасивити

9 Мән Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғим үчүн, һәқиқәтни сөзләймән, ялған сөзлимәймән. Муқәддәс Роһниң йетәкчилигидә болған вижданимму буниңға испат болалайду. [2]Демәкчи болғиним, исраиллар, йәни йәһудийларниң Әйса Мәсиһкә ишәнмигәнлигигә кәлсәк, мән улар үчүн интайин көп ғәм-қайғу қиливатимән, қәлбимму һемишәм азап ичидә өртиниватиду. [3]Әгәр мениң Худа тәрипидин лә'нәт астида қелип, Әйса Мәсиһтин айрилип қелишим қериндашлирим вә җан-җигәрлирим болған исраилларниң қутқузулуши үчүн ярдәм берәлисә, мән мундақ қилишқиму рази болаттим. [4]Исраиллар болса Худаниң таллиған хәлқидур. Худа уларға пәрзәнтлик салаһийитини бәрди. Өз улуқлуғини көрсәтти, улар билән келишимләрни түзүп, уларға Тәврат қанунини ата қилди. Исраиллар Худаға һәқиқий ибадәт қилишни үгинип, Худаниң вәдилиригә еришти. [5]Улар Ибраһим, Исһақ вә Яқупларниң әвлатлиридур. Әйса Мәсиһму уларниң Әвлади болуп, бу дунияға инсан тенидә кәлди. У барлиқ мәвҗудат үстидин һөкүм сүридиған, мәңгү мәдһийилинидиған Худадур, амин!

[6]Мән һәргизму исраилларниң Әйса Мәсиһни рәт қилғанлиғи билән Худаниң уларға қилған вәдиси бекар болди, демәкчи әмәсмән. Чүнки Худаниң нәзәридә Исраилниң әвлади болғанларниң һәммисила һәқиқий исраил һесапланмайду. [7]Гәрчә улар Ибраһимниң әвлатлири болсиму, Худаниң нәзәридә уларниң һәммисила Ибраһимниң пәрзәнтлири һесапланмайду. Муқәддәс Язмиларда Худа әҗдадимиз Ибраһимға: «Мән саңа вәдә қилған әвлатлириң Исһақтин келип чиқиду», дегән. [8]Демәк, җисманий җәһәттин Ибраһимниң әвлатлириниң һәммисила Худаниң пәрзәнтлири болувәрмәйду. Пәқәт Худаниң Ибраһимға қилған вәдисигә асасән туғулған әвлатларла Худаниң пәрзәнтлиридур. [9]Чүнки Исһақниң туғулуши тоғрисида Худа әҗдадимиз Ибраһимға вәдә бәргән. Бу вәдә мундақ еди: «Келәр жили бу чағда қайта келимән, шу чағда аялиң Сарә бир оғулға ана болиду».

[10]Буниңдин башқа, Рибәқа әҗдадимиз Исһақтин қош гезәккә һамилдар болғанда, [11-12]Худа униңға: «Чоңи кичигигә хизмәт қилиду», дегән еди. Чүнки бир атидин болған бу қош гезәкләр, йәни Әсав билән Яқуп техи туғулмиған, демәк улар бирәр яхши яки яман ишму қилмаста, Худа аллиқачан улардин бирини таллиған еди. Буниңдин шуни

көрүвалғили болидуки, Худаниң адәмләрни таллиши уларниң қилған әмәлиятиға әмәс, пәқәт Өзиниң ирадисигә, йәни Өз чақириғиға асасланған. 13Бу худди Муқәддәс Язмиларда: «Яқупни таллидим, Әсавни рәт қилдим», дәп йезилғинидәк.

14Ундақта, буларға немә дәймиз? Бу йәрдә Худани адил әмәс дәймизму? Яқ, әлвәттә ундақ әмәс! 15Чүнки Худа Муса пәйғәмбәргә мундақ дегән:

«Кимгә меһриванлиқ қилғум кәлсә, шуниңға меһриванлиқ
қилимән,
Кимгә ич ағритқум кәлсә, шуниңға ич ағритимән».

16Демәк, Худа кимгә рәһимдиллик көрситишни Өзи таллайду. Бу инсанниң ирадисигә яки уларниң тиришчанлиғиға бағлиқ әмәс, бәлки Худаниң рәһимдиллигигә бағлиқтур. 17Худа Муқәддәс Язмиларда Мисирниң падишасиға мундақ дегән: «Мениң сени тиклишимдики мәхсәт — пәқәт сениң үстүңдә күчүмни аян қилип, намимни пүтүн йәр-зиминға тарқитиштур». 18Демәк, Худа халиғиниға рәһим қилиду, халиғинини җаһиллаштуриду.

Худаниң ғәзиви вә рәһими

19Бундақ болғанда, бәлким араңлардин бәзиләр маңа: «Һәммә ишни Худа бәлгүләйдиған турса һәм биз Униң ирадисигә қарши чиқалмайдиған турсақ, Худа немә үчүн йәнә бизни әйипләйду?» дейиши мүмкин. 20Бирақ, әй инсан, Худа билән такаллишидиған сән кимсән? Бир сапал қача өзини ясиған хумданчиға: «Мени немә үчүн бундақ ясидиң?» дәләләмду? 21Хумданчиниң бир калләк лайдин алаһидә ишлитилидиған яки адәттә ишлитилидиған қача ясаш һоқуқи йоқму? 22Худада әйнә шундақ һоқуқ йоқму?! Худа гуна қилғанларға әсли Өз ғәзивини вә күч-қудритини көрсәтмәкчи болған еди. Лекин У бу һалакәт гирдавиға берип қалғанларға ғәзивини көрсәтмәй, бәлки сәвирчанлиқ билән уларға кәңчилик қилди. 23Худаниң мәхсити Өзиниң рәһим-шәпқитиниң нишани болған бизләргә Өзиниң йүксәк улуқлуғини көрситиш үчүндур. Чүнки биз бу улуқлуққа еришишкә алдин-ала талланған. 24Биз Худа тәрипидин чақирилғанлар болуп, йәһудийлар арисидинла әмәс, бәлки йәһудий әмәсләр арисидинму

чақирилғанмиз. 25Бу худди Муқәддәс Язмиларда Худаниң Һошия пәйғәмбәр арқилиқ ейтқинидәк:

«Әсли хәлқим һесапланмиған хәлиқни хәлқим,
Әсли сөйгәнлирим һесапланмиғанларни сөйгәнлирим
дәймән».

Һошия пәйғәмбәр йәнә ейтқанки:

26 «Бурун Худа уларни: ‹Силәр Мениң хәлқим
һесапланмайсиләр›, дегән болсиму,
Лекин кәлгүсидә Худа уларға: ‹Мәңгү һаят Худаниң
пәрзәнтлири›, дәп нам бериду».

27Йәшая пәйғәмбәрму исраиллар тоғрисида мундақ җакалиған еди:

«Исраилларниң сани деңиз әтрапидики қумдәк көп
болсиму, лекин уларниң наһайити аз бир қисми
қутқузулиду.
28 Чүнки Пәрвәрдигар бу дуния үстидин чиқарған
һөкүмләрни тәл-төкүз вә тез иҗра қилиду».

29Йәшая пәйғәмбәр йәнә алдин-ала ейтқинидәк:

«Әгәр һәммигә қадир Пәрвәрдигар бизниң нәслимизни
сақлап қалмиған болса,
Бизму Худа от яғдуруп йоқ қиливәткән Содом вә Гомора
шәһиридикиләрдәк болаттуқ».

Исраилларниң ишәнмәслиги

30Ундақта, буни мундақ жиғинчақлаймиз: һәққанийлиқни издимигән йәһудий әмәсләр Худа тәрипидин һәққаний адәм дәп җакаланди, улар Әйса Мәсиһкә ишиниш арқилиқ буниңға еришти. 31Тәврат қануниға әмәл қилиш арқилиқ һәққанийлиқни издигән исраиллар, йәни йәһудийлар болса, униңға еришәлмиди. 32Бу немә үчүн? Чүнки

улар ишәнчкә әмәс, бәлки яхши әмәллиригә тайинип һәққаний адәм дәп җакалинишқа тириштi. Буниң билән улар Ташқа, йәни Әйса Мәсиһкә путлишип жиқилип чүштi. 33Бу худди Худа Муқәддәс Язмиларда ейтқандәк:

«Хәлиқ путлишидиған,
Хәлиқни жиқитидиған,
Бир Таш Сионға* қойдум.
Бирақ Униңға ишәнгәнләр һәргиз наүмүттә қалмайду».

10 Қериндашлар, мән җан-җигәрим исраилларниң қутқузулушини бәкму арзу қилимән һәм буни Худадин дайим тиләймән. 2Шуниңға гувалиқ беримәнки, уларда Худаға нисбәтән һәқиқәтәнму қизғинлиқ бар. Бирақ уларниң бу қизғинлиғи һәқиқий билимгә асасланмиған. 3Чүнки улар Худадин кәлгән һәққаний адәм дәп җакалиниш йолини билмәй, Тәврат қануниға әмәл қилиши билән өзлириниң һәққаний адәм дәп җакалинишиға тиришиду. Буниң билән улар Худадин кәлгән ушбу йолни қобул қилмайду. 4Һалбуки, Әйса Мәсиһ Тәврат қанунiниң мәхситини әмәлгә ашурди. Нәтиҗидә Униңға ишәнгән һәммә адәм Худа алдида һәққаний адәм дәп җакалиниду.

5Тәврат қануниға әмәл қилиш арқилиқ һәққаний адәм дәп җакалинишқа нисбәтән Муса пәйғәмбәр мундақ язған: «Қанунға бойсунғанлар униң әмирлиригә толуқ әмәл қилиш билән һаятлиқ тапалайду». 6-7Лекин ишәнч арқилиқ һәққаний адәм дәп җакалинишқа нисбәтән Муқәддәс Язмиларда мундақ дейилгән: «Өз-өзәңлардин: ‹Асманға ким чиқиду?› (йәни Әйса Мәсиһни елип чүшүш үчүн) яки болмиса ‹Гөргә ким чүшиду?› (йәни Әйса Мәсиһни өлүкләр арисидин елип чиқиш үчүн) дәп сорап жүрмәңлар». 8Уларниң демәкчи болғини дәл «Худаниң сөзи саңа йеқиндур, у тилиңда вә дилиңдидур». Мана бу һәм биз йәткүзүватқан ишәнч тоғрисидики сөзләрдур. 9Демәк, Әйса Мәсиһниң Рәб екәнлигини өз ағзиң билән етирап қилсаң вә Худаниң Уни тирилдүргәнлигигә чин қәлбиңдин ишәнсәң, қутқузулисән. 10Чүнки инсан чин қәлбидин ишиниш арқилиқ һәққаний адәм дәп җакалиниду, өз ағзи билән етирап қилиш арқилиқ қутқузулиду.

*33: Сион — қедимки Исраилниң пайтәхти Йерусалимниң йәнә бир атилишидур.

11 Муқәддәс Язмиларда: «Униңға ишәнч қилғанла киши наүмүттә
қалмайду», дейилгән. 12 Бу җәһәттә йәһудийлар билән йәһудий әмәсләр-
ниң пәрқи йоқ. Әйса Мәсиһ һәр иккисиниң Рәббидур. У Өзигә илтижа
қилғанларниң һәммисигә меһир-шәпқәт яғдуриду. 13 Дәл Муқәддәс
Язмиларда йезилғинидәк: «Рәббимизгә илтижа қилғанларниң һәммиси
қутқузулиду». 14 Лекин Униңға ишәнмигәнләр Униңға қандақму илтижа
қилсун? У тоғрилиқ аңлимиғанлар Униңға қандақму ишәнсун? У
тоғрисида хәвәр йәткүзгүчиләр болмиса, кишиләр қандақму аңлалисун?
15 Хуш Хәвәр йәткүзгүчиләр әвәтилмисә, Хуш Хәвәр қандақ йәткүзүл-
сун? Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк: «Хуш Хәвәрни йәткүзгәнләр-
ниң қәдими нәқәдәр мубарәк һә!» 16 Бирақ худди Йәшая пәйғәмбәрниң:
«Әй Пәрвәрдигар, биз йәткүзгән сөзләргә кимму ишәнди?» дегинидәк,
һәммә адәм Хуш Хәвәрни қобул қилған әмәс. 17 Ишәнч Хуш Хәвәрни
аңлаштин келиду; Хуш Хәвәр болса, Әйса Мәсиһ тоғрисидидур.

18 Лекин силәрдин шуни сораймәнки, исраиллар бу Хуш Хәвәрни
аңлимиғандиму? Әлвәттә аңлиди. Бу худди Муқәддәс Язмиларда
йезилғинидәк:

«Уларниң садаси пүткүл дунияға,
Сөзлири зиминниң булуң-пушқақлириға йәтти».

19 Силәрдин йәнә шуни сораймәнки, исраиллар Хуш Хәвәрни чүшән-
мигәндиму? Башқа хәлиқләр чүшәнгән йәрдә, улар чоқум чүшәнди.
Чүнки Худа Муса пәйғәмбәр арқилиқ аллибурун мундақ ейтқан:

«Өз хәлқим болмиған бир хәлиқ арқилиқ
Силәр исраилларда көрәлмәслик қозғаймән.
Силәр әқилсиз дәп қарайдиған хәлиқ арқилиқ
ғәзивиңларни қозғаймән».

20 Кейин Йәшая пәйғәмбәр техиму жүрәклик һалда Худаниң сөзли-
рини йәткүзүп, мундақ деди:

«Мени издимигәнләр Мени тапти,
Мени соримиғанларға Өзәмни көрсәттим».

21 Лекин исраиллар һәққидә Худа Йәшая пәйғәмбәр арқилиқ мундақ деди:

«Мән бойсунмас вә җаһил бир хәлиққә
Күн бойи қоллиримни узитип турдум».

Худа Өз хәлқини унтумайду

11 Ундақта, шуни соримақчимән: Худа Өз хәлқи исраиллардин ваз кәчтиму? Яқ, һәргиз ундақ әмәс! Мәнму Ибраһим әвладидин, йәни Бинямин қәбилисидин болған бир исраилғу! 2 Худа әзәлдинла таллиған Өз хәлқидин ваз кәчкини йоқ. Муқәддәс Язмиларниң Илияс пәйғәмбәр һәққидики қисмида немә дейилгәнлиги силәргә аян. Илияс пәйғәмбәр исраиллардин рәнҗип, Худаға ялвуруп: 3 «Әй Пәрвәрдигар, улар Сениң пәйғәмбәрлириңни өлтүрүшти, қурванлиқ супилириңни чеқишти. Пәқәт өзәм ялғузла қалдим, улар йәнә мениңму җенимға замин болмақчи болушуватиду», дегән. 4 Худа униңға қандақ җавап қайтурған? Худа униңға: «Баалға* ибадәт қилмиған сәндин башқа йәнә йәттә миң адәмни Өзәмгә елип қалдим», дегән. 5 Худди шуниңдәк, бүгүнки күндә Худа Өз меһир-шәпқити билән таллиған исраиллардинму аз бир қисми йәнила бар. 6 Буларниң таллиниши өзлири қилған яхши әмәллири билән әмәс, бәлки Худаниң меһир-шәпқити билән болған. Ундақ болмиғанда, бу меһир-шәпқәтни меһир-шәпқәт дегили болматти.

7 Нәтиҗидә қандақ болди? Исраиллар издигинигә, йәни қутқузулушқа еришәлмиди, пәқәт талланғанларниң аз бир қисмила униңға еришти. Қалғанлар болса, қәлблири җаһиллаштурулуп, Худаниң чақириғиға қулақ салмиди. 8 Бу худди Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк:

«Худа уларниң қәлбини ғәпләттә қалдурди,
Бүгүнгичә көзлирини көрмәс,
Қулақлирини аңлимас қилди».

*4: Баал — бир хил қедимки бутниң нами.

9 Худди шуниңдәк, Давут падишаму өз дүшмәнлири тоғрисида мундақ дегән:

«Уларниң дәстихини өзлиригә қапқан вә тор болсун,
Улар путлишип жиқилсун, җазалансун!
10 Көзлири қараңғулишип көрәлмисун,
Бәллири пүкүлүп, мәңгү русланмисун!»

11 Ундақта, шуни сорайки: исраиллар путлишип шу жиқилғиничә пүтүнләй гумран болдиму? Яқ, һәргиз ундақ әмәс! Лекин исраиллар бойсунмиғанлиқтин, Худа йәһудий әмәсләрни нижатлиққа ериштүрди. Буниңдики мәхсәт, исраилларниң уларға болған көрәлмәслигини қозғаштур. 12 Демәк, исраилларниң гунайи, йәни уларниң Әйса Мәсиһни рәт қилғанлиғи йәһудий әмәсләргә бәхит елип кәлгән екән, ундақта Худа таллиған барлиқ исраиллар қутқузулушқа еришкәндә, дунияға техиму чоң бәхит елип кәлмәмду?

Йәһудий әмәсләр махтанмаслиғи керәк

13 Әнди йәһудий әмәс болған силәргә шуни ейтайки, силәргә әлчи болғанлиғим үчүн, бу вәзипәмни улуқ һесаплаймән. 14 Буниң билән бәлким Хуш Хәвәрни рәт қилған җан-җигәрлирим исраилларниң көрәлмәслик отлирини қозғап, уларниң бәзилирини қутқузулуш йолиға башлалармән. 15 Чүнки уларниң рәт қилиниши арқилиқ дуниядики башқа милләтләр Худа билән яраштурулған болса, ундақта уларниң Әйса Мәсиһкә ишинип, Худа тәрипидин қобул қилиниши өлүмдин тирилгәнлик болмай немә? 16 Әгәр дәсләпки һосулдин пиширилип Худаға сунулған нан муқәддәс болса, у нандин қалған хемирму муқәддәстур. Шуниңдәк, әгәр бир дәрәқниң йилтизи муқәддәс болса, шахлириму муқәддәстур.*

17 Худди явайи Зәйтун дәриғиниң шахлири бағдики шахлири сундуруветилгән Зәйтун дәриғиға уланғанға охшаш, йәһудий әмәс силәрму сундуруветилгән әшу шахларниң, йәни йәһудийларниң орниға ишәнчиңлар арқилиқ уландиңлар. Демәк, силәр бу дәрәқниң

*16. *Исраилларниң ата-бовилири Худаға тәвә болғинидәк, уларниң әвлатлириму Худаға тәвә болиду. Демәк, Худа сөзидә туруп, уларни қайтидин қобул қилиду.*

йилтизидин озуқлуқ елип, ширнисидин һөзүрлиниватқандәк, Худа Ибраһимға вәдә қилған бәхиттин һөзүрлиниватисиләр.

18 Шундақ екән, силәр сундуруветилгән әшу шахлар алдида махтанмаңлар. Әгәр махтансаңлар, шуни унтумаңларки, силәр йилтизни әмәс, бәлки йилтиз силәрни беқиватиду. 19 Силәр: «Мениң улинишим үчүн, бу шахлар сундуруветилди», дейишиңлар мүмкин. 20 Тоғра, бу шахлар, йәни йәһудийлар Әйса Мәсиһкә ишәнмигәнликтин сундурулди. Силәр болсаңлар, Әйса Мәсиһкә болған ишәнчиңлар билән уландиңлар, шуңа силәр мәғрурланмаңлар, әксичә Худадин қорқуңлар! 21 Чүнки ишәнмисәңлар дәрәқниң әслидики шахлирини, йәни йәһудийларни айимиған Худа силәрниму айимайду. 22 Буниңдин Худаниң меһриванлиғи, шундақла Униң қаттиқ қол екәнлигини көрүвалғили болиду. У Өз йолидин чәтнигәнләргә қаттиқ қолдур. Лекин силәр давамлиқ Униң меһриванлиғида турсаңлар, У силәргә меһривандур. Ундақ болмиғанда, силәрму кесип ташлинисиләр. 23 Йәһудийлар ишәнмәслигидин ваз кечип, Әйса Мәсиһкә ишәнсә, уларму әслидики дәрәққә улиниду, чүнки Худа уларни қайта улашқа қадирдур. 24 Йәһудий әмәс силәр явайи Зәйтун дәриғидин кесип елинип, қанунийәткә хилап һалда алаһидә пәрвиш қилип өстүрүлгән Зәйтун дәриғигә уланған йәрдә, әслидики шахларниң өз дәриғигә улиниши техиму асан әмәсму?

Худаниң меһриванлиғи пүткүл инсанлар үчүндур

25 Қериндашлар, өзәңларни йәһудийлардин үстүн тутуштин сақлинишиңлар үчүн, мундақ бир сирдин хәвәрсиз қелишиңларни халимаймән. Бу сир болса: бир қисим исраиллар Худа әвәткән Қутқазғучини һазирғичә тәрсалиқ билән рәт қилсиму, бирақ бу әһвал пәқәтла қутқузулған йәһудий әмәсләрниң сани толуқланғичә давамлишиду. 26 Кейин пүтүн исраиллар қутқузулиду. Бу тоғрилиқ Муқәддәс Язмиларда мундақ дейилгән:

«Қутқазғучи Сиондин келип,
Яқупниң әвлатлириниң гунакарлиғини йоқитиветиду.
27 Мана бу улар билән түзидиған келишимимдур,
У чағда уларниң гунайини елип ташлаветимән».

28 Йәһудийлар Хуш Хәвәрни рәт қилғанлиғи үчүн, Худаға дүшмән
болуп қалди. Бу йәһудий әмәс силәргә көп мәнпийәт йәткүзди. Лекин
йәһудийлар Худаниң таллиған хәлқидур. Худа уларниң әждатлири
билән келишим түзгәнликтин, йәнила уларни сөйиду. 29 Чүнки Худа
Өзи бәргән соғилирини вә чақириғини қайтурувалмайду. 30 Йәһудий
әмәс силәр бир чағларда Худаға бойсунматтиңлар. Лекин йәһудийлар
Худаға бойсунмиғанлиғи үчүн, силәр һазир Худаниң рәһим-
шәпқитигә еришtиңлар. 31 Йәһудийлар болса, бойсунмай келиватиду.
Лекин шундақ нәтиҗә болидуки, Худа силәргә рәһим-шәпқәт көрсәт-
кәндәк, йәһудийларғиму рәһим-шәпқәт көрситиду. 32 Чүнки Худа
рәһим-шәпқитини пүткүл инсанға көрситиш үчүн, һәммимизни,
йәни йәһудийлар вә йәһудий әмәсләрни өзлириниң бойсунмаслиғиға
қоювәтти.

Худаға мәдһийә

33 Ah! Худаниң әқил-парасити вә илим-һекмити немә дегән мол,
немә дегән чоңқур һә! Униң һөкүмлирини кимму чүшинәлисун?
Униң йоллирини кимму ойлап йетәлисун? Муқәддәс Язмиларда
йезилғинидәк:

34 «Кимму Пәрвәрдигарниң ой-пикрини чүшәнсун?
Кимму Униң мәслиһәтчиси болалисун?
35 Кимму Униңға бир нәрсә берип,
Уни қәриздар қилалисун?»

36 Һеч ким! Чүнки Пәрвәрдигаримиз барлиқ мәвҗудатниң Яратқу-
чисидур, барлиқ мәвҗудат У арқилиқ мөҗут болуп туриду вә Униң
үчүн мөҗуттур. Барлиқ шан-шәрәп әбәдил-әбәт Униңға мәнсүп
болғай, амин!

Өзини Худаға беғишлаш

12 Шуңа, әй қериндашлар, Худа бизгә шундақ рәһим-шәпқәт
көрсәткән екән, өзәңларни Худани хурсән қилидиған, Униңға
аталған тирик қурванлиқ сүпитидә Униңға беғишлишиңларни өтүни-
мән. Мана бу силәрниң Худаға қилидиған һәқиқий ибадитиңлардур.
2 Бу дунияниң еқимлириға әгишип жүрмәңлар, әксичә ой-пикриңлар

Худаниң йеңилиши билән пүтүнләй өзгәрсун. Шу чағда Худаниң һаятиңларға болған ирадисини һәм бу ирадиниң нәқәдәр яхши, нәқәдәр хурсән қиларлиқ вә нәқәдәр мукәммәл екәнлигини билиләйсиләр.

[3]Худаниң меһир-шәпқити маңа ата қилинғанлиғи үчүн, һәр бириңларға шуни ейтимәнки, өзәңларни артуқчә баһалимаңлар. Әксичә еғир-бесиқлиқ билән Худа силәргә бәргән ишәнч җәһәттики қабилийитиңларға қарап өзәңларни чағлап көрүңлар. [4]Бизниң тенимиз көплигән әзалардин тәркип тапқан һәм һәр бир әзайимизниң охшаш болмиған роли бар. [5]Шуниңға охшаш, биз мәсиһийләр көп болсақму, Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғимиз үчүн һәммимиз бир тән болуп, бир-биримизгә бағлинип туримиз [6]һәм Худаниң бизгә ата қилған меһир-шәпқитигә асасән һәр биримиздә охшаш болмиған қабилийәтләр бар болиду. Әгәр Худаниң силәргә бәргән қабилийити Өзиниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзүш болса, Униң силәргә пәйғәмбәрлик сөз арқилиқ сөзләватқанлиғиға ишәнгиниңлардәк, ишәнч билән бу пәйғәмбәрлик сөзни башқиларға йәткүзүңлар. [7]Худаниң силәргә бәргән қабилийити башқиларға хизмәт қилиш болса, хизмәт қилиңлар; Худа тоғрисида тәлим бериш болса, тәлим бериңлар; [8]илһамландуруш болса, илһамландуруңлар; сәдиқә бериш болса, чин көңлүңлар билән сәдиқә бериңлар; йетәкчилик қилиш болса, җавапкәрчилик билән йетәкчилик қилиңлар; рәһим қилиш болса, хошаллиқ билән қилиңлар.

[9]Меһир-муһәббитиңлар сахта болмисун. Яманлиқтин жиркиниңлар, яхши ишларда чиң туруңлар. [10]Бир-бириңларни қериндашларчә сөйүп, өз ара қизғин болуңлар. Башқиларни өзәңлардин жуқури көрүп, уларни һөрмәтләңлар. [11]Қизғинлиғиңлар совуп кәтмисун. Әксичә оттәк қизғин қәлбиңлар билән Рәббимизгә хизмәт қилиңлар. [12]Үмүт ичидә шат-хорам яшаңлар, қийинчилиқларға бәрдашлиқ бериңлар. Һәр вақит дуада болуңлар. [13]Худаниң муқәддәс хәлқи арисидин еһтияҗи чүшкәнләргә ярдәм қилиңлар вә уларға меһмандост болуңлар.

[14]Силәргә зиянкәшлик қилғучиларға бәхит тиләңлар. Уларға пәқәт бәхит тиләңларки, уларни қарғимаңлар. [15]Хошал болғанлар билән биллә хошал болуңлар, қайғурғанлар билән биллә қайғуруңлар. [16]Өз ара инақ өтүңлар, мәғрурланмаңлар. Әксичә төвән дәриҗидики

кишиләр билән бериш-келиш қилиңлар. Һәргиз биләрмән болувалмаңлар.

17Һеч кимниң яманлиғиға яманлиқ билән җавап қайтурмаңлар, көпчилик яхши дәп қариған ишларни көңүл қоюп қилиңлар. 18Имканийәтниң баричә көпчилик билән инақ өтүңлар. 19Қәдирлик достлар, интиқам алмаңлар, буни Худаға тапшуруңлар. Чүнки Муқәддәс Язмиларда мундақ йезилған: «Пәрвәрдигар дәйдуки, интиқам алғучи Мәндурмән, уни Мән чоқум қилимән». 20Муқәддәс Язмиларда йәнә мундақ йезилған: «Дүшминиң ач болса, уни тойдур, уссиған болса, услиғини қандур. Бундақ қилиш билән униң йүзини чимилдитип, уни хиҗаләтчиликтә қалдурисән». Силәрму интиқам елишниң орниға шундақ қилиңлар. 21Демәк, яманлиқ алдида тиз пүкмәңлар, яманлиқни яхшилиқ билән йеңиңлар.

Һөкүмәт алдидики җавапкәрчилигимиз

13 Һәммә адәм һөкүмәткә бойсунуши керәк. Чүнки һәр қандақ һакимийәт Худадин кәлгән һәм һөкүмәтни Худа Өзи тиклигән. 2Шуниң үчүн һөкүмәткә қаршилиқ қилғучилар Худаниң орунлаштурушиға қаршилиқ қилған болиду. Бундақ қаршилиқ қилғучилар һөкүмәт тәрипидин җазаға тартилиду. 3Тоғра йолда маңғанлар һөкүмәт әмәлдарлиридин қорқмайду, лекин яман йолда маңғанлар униңдин қорқиду. Һөкүмәт әмәлдарлиридин қорқушни халимаймән десаң, ундақта тоғра йолда маң. У чағда һөкүмәт әмәлдарлириниң махтишиға сазавәр болисән. 4Чүнки һөкүмәт әмәлдарлири Худаниң хизмәтчилири болуп, улар сениң мәнпийитиң үчүн ишләйду. Лекин яман йолда маңсаң, әлвәттә қорқушуң керәк. Чүнки һөкүмәт әмәлдарлириниң җазалаш һоқуқи бардә! Улар Худаниң хизмәтчиси болуп, яман йолда маңғучиларни җазалашқа тайинланған. 5Шуниң үчүн һөкүмәт әмәлдарлириға бойсунуш керәк, бу пәқәт җазалиништин сақлиниш үчүнла әмәс, бәлки Худа алдидиму вижданлиқ болуш үчүндур.

6Баж тапшурушуңларниң сәвәвиму мана шудур. Һөкүмәт әмәлдарлири болса, Худаниң мәхсус бу ишларни башқуруп беридиған хизмәткарлиридур. 7Һәр кимгә өзигә тегишлик һәққини төләңлар. Ғәллә-парақ* жиққучиға ғәллә-парақни, баж жиққучиға бажни

*7. *Ғәллә-парақ — деханлар һөкүмәткә мәлум нисбәт бойичә селиқ орунда тапшуридиған ашлиқ.*

тапшуруңлар, һөрмәт қилишқа тегишлик болғанларни һөрмәт қилиңлар, иззәтләшкә тегишлик болғанларни иззәтләңлар.

Башқилар алдидики җавапкәрчилигимиз

[8]Меһир-муһәббәт көрситиштә өз-ара бир-бириңларға қәриздар болғандин башқа, һеч кимгә һеч қандақ қәриздар болмаңлар. Чүнки башқиларни сөйгән киши Тәврат қануниниң тәливини әмәлгә ашурған болиду. [9]«Нека садиқлиғини бузма, қатиллиқ қилма, оғрилиқ қилма, башқиларниң тәәллуқатлириға көз қириңни салма» дегән пәризләр вә буниңдин башқа барлиқ пәризләр «Хошнаңни өзәңни сөйгәндәк сөй» дегән бу әмиргә жиғинчақланған. [10]Башқиларни сөйгән киши уларға яманлиқ қилмайду, шуниң үчүн меһир-муһәббәт Тәврат қануниниң тәливини әмәлгә ашуриду.

[11]Һазир муһим бир дәвирдә яшаватқанлиғимизни билип, буларни силәргә дәватимән. Уйқидин ойғинидиған вақтиңлар йетип кәлди, чүнки бизниң дәсләпки ишәнгән вақтимизға қариғанда, әң ахирқи үзүл-кесил қутқузулуш күнүмиз техиму йеқинлап қалди. [12]Қараңғу кечә өтүп кәтти, күндүз, йәни Әйса Мәсиһниң қайтип келидиған күни йеқинлап қалди, шуңа қараңғулуқниң ишлирини ташлап, йоруқлуқниң савутини кийиңлар. [13]Әйш-ишрәт вә шарапхорлуққа, җинсий әхлақсизлиқ вә бузуқчилиқ, урушқақлиқ вә көрәлмәсликкә берилмәңлар. Йоруқлуқтики кишиләрдәк пак һаят кәчүрүңлар. [14]Әйса Мәсиһниң тәбиитини өзәңларға өзләштүрүңлар. Гунакар тәбиитиңлардики арзу-һәвәсләрни қандурушни ойлимаңлар.

Қериндашларни әйиплимәңлар

14 Ишәнчи аҗиз қериндашларниң* пикирлири үстидә һөкүм қилмай, уларни қобул қилиңлар. [2]Бәзи мәсиһийләр һәр қандақ йемәкликләрни йейишқа болидиғанлиғиға ишиниду, лекин бәзиләрниң ишәнчи аҗиз болғанлиғи үчүн гөш йемәйду. [3]Һәр

**1. Әйса Мәсиһкә ишәнгүчилар илгири йәһудий вә башқа һәр хил ғәйри динларға ишинәтти. Уларниң көп қисимлирида Худани «хурсән қилиш» үчүн йемәклик җәһәттә күчлүк қаидиләр бар еди. Лекин Хуш Хәвәрдә болса мундақ қаидиләр йоқ. Чүнки адәм яхши әмәлләр арқилиқ әмәс, бәлки ишәнч арқилиқ һәққаний адәм дәп җакалиниду. Бирақ бир қисим мәсиһийләр бу йеңи «әркинликни» толуқ чүшәнмигәчкә, кона адәтлири бойичә яшашни давам қилди. Павлус бундақ мәсиһийләрни «ишәнчи аҗиз қериндашлар» дәп атиди.*

қандақ йемәкликләрни йәйдиғанлар гөш йемәйдиғанларни камситмисун һәм гөш йемәйдиғанларму һәр қандақ йемәкликләрни йәйдиғанлар үстидин һөкүм қилмисун. Чүнки Худа уларни қобул қилған. [4]Худаниң хизмәткари үстидин һөкүм қилидиған сән ким едиң? Уларға Егиси болған Худа Өзи җавапкәр. Хизмәткари үстидин һөкүм қилиш яки уни ақлаш Худаниң ишидур. Худа уни әйипсиз қилалайду, чүнки Рәббимиз бундақ қилишқа қадирдур.

[5]Бәзиләр мәлум күнләрни башқа күнләрдин муһим дәп қарайду,* йәнә бәзиләр һәммә күнни охшаш дәп қарайду. Бу ишта һәр ким өз виждани бойичә қарар чиқарсун. [6]Бәзиләр мәлум бир күнни қәдирләп, буниң билән Рәббимизгә болған һөрмитини ипадиләйду. Бәзиләр, йәни һәр қандақ йемәкликләрни йәйдиғанларму шу йегән йемәкликлири арқилиқ өзиниң Рәббимизгә болған һөрмитини ипадиләйду. Чүнки улар Худа бәргән рисқи үчүн шүкүр ейтиду. Гөш йемәйдиғанларму Худа бәргән рисқи үчүн Худаға шүкүр ейтиду. [7]Һеч қайсимиз пәқәтла өзимиз үчүн яшимаймиз вә һеч қайсимиз пәқәтла өзимиз үчүн өлмәймиз. [8]Бәлки яшисақму, өлсәкму Рәббимиз үчүндур, қисқиси, қандақла болсақ, Рәббимизгә мәнсүпмиз. [9]Әйса Мәсиһ һәм өлгәнләрниң, һәм тирикләрниң Рәбби болуш үчүн өлүп тирилди. [10]Ундақта, гөш йемәйдиған сән немә үчүн һәммә йемәкликләрни йәйдиған қериндишиң үстидин һөкүм қилисән? Һәммә йемәкликләрни йәйдиған сәнму немә үчүн гөш йемәйдиған қериндишиңни камситисән? Һәммимизниң Худаниң һөкүм тәхтиниң алдида һесап бериdиғанлиғимизни билмәмсән? [11]Бу худди Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк:

«Пәрвәрдигар дәйдуки:
‹Мәңгү моҗутлуғум билән қәсәм қилимәнки,
Пүткүл инсан алдимда тизлинип сәждә қилиду,
Пүткүл инсан Мениң Худа екәнлигимни етирап қилиду›».

[12]Демәк, һәр биримиз Худа алдида өзимиз үчүн һесап беримиз.

**5. Мәсиһийләрниң бир қисми йәһудий болуп, улар йәнила Тәвратта бәлгүләнгән һейт-мәйрәм вә дәм елиш күнлирини бурунқидәк давамлаштуруш керәк, дәп қаратти.*

Һәр бир адәм виждан билән яшиши керәк

13 Шуниң үчүн бир-бириңларни әйипләшни тохтитиңлар. Қериндишиңларни тоғра йолдин аздуруп, уларни гунаға жиқитишқа сәвәп болидиған һәр қандақ иш қилмаслиқни қарар қилиңлар. 14 Рәббимиз Әйсаға мәнсүп болғанлиғимиз үчүн, мән шуниңға һәқиқий ишинимәнки, һәр қандақ йемәкликниң өзи һарам әмәстур. Лекин мәлум йемәкликни һарам дәп қариған киши үчүн, у йемәклик һарамдур. 15 Әгәр силәр йемәклигиңлар сәвәвидин ишәнчи аҗиз болған қериндишиңларни өз виждани көтәрмәйдиған ишларға дәвәт қилсаңлар, меһир-муһәббәт йолида маңмиған болисиләр. Силәр бу қериндишиңларни йемәклик сәвәвидин набут қилмаңлар, чүнки Әйса Мәсиһ униң үчүнму Өз җенини пида қилған. 16 Әгәр силәр өзәңлар яхши дәп қариған ишларни қилғанда башқиларниң әйиплишигә учрисаңлар, ундақта бундақ ишларни қилмаңлар! 17 Чүнки Худаниң Падишалиғида йемәк-ичмәк қаидилиригә риайә қилип яшаш әмәс, бәлки һәққанийлиқ, инақлиқ вә Муқәддәс Роһ ата қилған шат-хорамлиқ ичидә яшаш муһимдур. 18 Мундақ яшаш билән Әйса Мәсиһкә хизмәт қилған киши Худани хурсән қилиду вә инсанларниң махтишиға сазавәр болиду.

19 Шуниң үчүн өзимизни инақлиқни илгири сүридиған вә бир-биримизниң ишәнчини мустәһкәмләйдиған ишларға атайли. 20 Йемәклик сәвәвидин Худаниң қиливатқан ишлирини бузмайли. Әлвәттә, һәммә йемәклик һалалдур. Бирақ бир адәм өзиниң йемәклиги сәвәвидин башқиларниң гуна өткүзүшигә сәвәпчи болуп қалса, бу дурус болмайду. 21 Шуниң үчүн гөш йейиш, шарап ичиш, шундақла башқа ишларни қилишиңлар қериндишиңларниң гуна өткүзүшигә сәвәпчи болса, буларни қилмиғиниңлар түзүк. 22 Силәрниң қиливатқан ишиңларниң тоғра екәнлигигә болған ишәнчиңлар өзәңлар билән Худа оттурисида болсун. Өзи тоғра дәп қариған ишларни қилип, өзи үстидин һөкүм қилмиған киши немә дегән бәхитлик һә! 23 Лекин бирәр йемәкликкә шәк кәлтүрүп туруп, йәнә шу йемәкликни йегән киши виждани-ниң әйиплишигә учрайду. Чүнки у киши өзи йегән йемәкликниң тоғра екәнлигигә ишәнч қилалмиди. Тоғра екәнлигигә ишәнч йоқ һалда қилинған һәр қандақ иш гунадур.

Өзимизни қанаәтләндүрүшнила ойлимайли

15 Ишәнчимиз күчлүк болған бизләр һәр қандақ иш қилғанда,
өзимизни қанаәтләндүрүшнила ойлимастин, ишәнчи ажиз
қериндашлиримизғиму көңүл бөлүшимиз керәк. [2]Һәр биримиз
қериндашлиримизниң ишәнчиниң мустәһкәмлиниши үчүн уларниң
мәнпийитини нәзәрдә тутуп, уларни хурсән қилишимиз керәк.
[3]Әйса Мәсиһму Өзини әмәс, Худа Атисини хурсән қилишни ойлиди.
Бу тоғрисида Муқәддәс Язмиларда мундақ дейилгән: «Әй Худа, Сән
һақарәт қилинған чағларда, Өзәм һақарәт қилинғандәк болдум».
[4]Муқәддәс Язмилардики сөзләрниң һәммиси бизгә тәлим болсун
дәп бурунла йезип қалдурулған. Худаниң вәдисигә еришкәнгә қәдәр
у сөзләр бизни илһамландуриду вә сәвир-тақәтлик қилиду. [5]Сәвир-
тақәт вә илһам ата қилидиған Худа силәрниң Әйса Мәсиһни үлгә
қилип, өз ара инақ яшишиңлар үчүн ярдәм қилғай. [6]Буниң билән
силәр Худани, йәни Рәббимиз Әйса Мәсиһниң Атисини бир нийәт,
бир мәхсәттә вә бир еғиздин улуқлиғайсиләр.

Бир-бириңларни қобул қилиңлар

[7]Шуңа Әйса Мәсиһ силәрни қобул қилғинидәк, силәрму бир-бириң-
ларни қобул қилиңлар. Шундақ болғанда, Худаға шан-шәрәп елип
келисиләр. [8]Силәргә шуни ейтмақчимәнки, Әйса Мәсиһ Худаниң
Өз вәдисидә, йәни Ибраһим, Исһақ вә Яқупларға қилған вәдисидә
туридиғанлиғини көрситиш үчүн, йәһудийларниң хизмәткари болди.
[9]У йәһудий әмәсләрниңму Худаниң меһриванлиғини көрүп, Худани
мәдһийилиши үчүн шундақ қилди. Бу худди Муқәддәс Язмиларда:
«Шуңа Сени башқа милләтләр арисида мәдһийиләймән вә намиңни
күйләймән», дегинидәк болди. [10]Муқәддәс Язмиларниң бир йеридә:
«Әй башқа милләтләр, Худаниң таллиған хәлқи билән биллә шат-хорам
болуңлар!» дейилгән болса, [11]йәнә бир йеридә: «Әй башқа милләтләр,
Рәббимизни мәдһийиләңлар, әй пүткүл хәлиқләр, Уни улуқлаңлар!»
дейилгән. [12]Йәшая пәйғәмбәрму Муқәддәс Язмиларда мундақ дегән:

«Йишайниң* әвладидин Бири чиқип,
Башқа милләтләргә һакимлиқ қилиду.

*12. *Йишай — Давут падишаниң атиси.*

Йәһудий әмәсләр Униңға үмүт бағлайду».

13 Ишәнч йолида маңғиниңларда, үмүтниң мәнбәси болған Худа
қәлбиңларни шат-хорамлиқ вә течлиқ-аманлиққа толтурғай! Буниң
билән силәр Муқәддәс Роһниң күч-қудрити арқилиқ үмүткә толуп
ташқайсиләр.

Павлусниң өз хизмити тоғрисида сөзлигәнлири

14 Қериндашлар, мән силәрниң көңлүңларниң яхшилиққа толғанли-
ғиға вә өзәңларға керәклик билимгә толуқ егә болуп, бир-бириңларға
несиһәт берәләйдиғанлиғиңларға қайилмән. 15 Шундақ болсиму, бәзи
ишларни силәрниң ядиңларға селиш үчүн, бу хетимни жүрәтлик
һалда очуқ яздим. Мән Худа маңа ата қилған меһир-шәпқәт арқилиқ
16 Худаниң Хуш Хәвирини йәткүзүш хизмитидә йәһудий әмәсләр үчүн
худди роһанийдәк Әйса Мәсиһниң хизмәткари болдум. Буниңдики
мәхсәт, йәһудий әмәсләрниң Муқәддәс Роһ арқилиқ паклинип, худди
Худани хурсән қилидиған қурванлиқтәк Худа тәрипидин қобул
қилиниши үчүндур.

17 Шуңа Әйса Мәсиһкә тайинип, Худа үчүн қилған хизмитимдин
пәхирлинимән. 18-19 Йәһудий әмәсләрниң Худаға бойсунуши үчүн,
Әйса Мәсиһниң мән арқилиқ қилған ишлиридин башқа һеч нәрсә
тоғрилиқ махтинишқа жүрәт қилалмаймән. Йәһудий әмәсләр мениң
ейтқан сөзлирим, қилған ишлирим вә көрсәткән мөҗүзилирим
арқилиқ Муқәддәс Роһниң күч-қудритини көрүп, Хуш Хәвәрни қобул
қилди. Мән Йерусалимдин башлап Иллирийә өлкисигичә болған
һәммә йәрдә Әйса Мәсиһ тоғрисидики бу Хуш Хәвәрни тарқаттим.

20 Башқа кишиләр салған һулниң үстигә бена салмаслиқ үчүн, Әйса
Мәсиһниң нами әзәлдин аңланмиған йәрләрдә бу Хуш Хәвәрни
тарқитишқа тиришип кәлдим. 21 Бу тоғрисида Муқәддәс Язмиларда
йезилғинидәк: «Худадин хәвәрсизләр Уни тонуйду, аңлимиғанлар
аңлап чүшиниду».

Павлусниң Римға бериш плани

22 Йениңларға беришни көп қетим ойлиған болсамму, лекин мана
шу хизмәтлирим сәвәвидин баралмидим. 23-24 Һазир бу йәрләрдә хәвәр
йәткүзүш хизмитини орунлап болдум. Униң үстигә көп жиллардин

бери силәрни йоқлап бериш арзуюм бар еди. Шуңа мән Испанияға кетиватқинимда, йол үстидә силәргә йолуққач, бир мәзгил силәр билән биллә турмақчимән. Андин силәрниң ярдәм қилип, йолға селип қоюшуңларни үмүт қилимән. 25Бирақ һазир Йерусалимға берип, у йәрдики мәсиһийләргә һәдийәни тапшуруп беришимгә тоғра келиватиду. 26Чүнки Македонийә вә Юнан өлкилиридики мәсиһийләр җамаити сәдиқә топлап, Йерусалимдики мәсиһийләр арисидики йоқсулларға ярдәм беришни лайиқ тапти. 27Улар бу ишни өз ихтияри билән қилди. Әмәлиятта бу уларниңму қәрзи еди. Чүнки йәһудий әмәсләр йәһудийларға хас болған роһий җәһәттики бәхиттин һөзүрләнгән екән, ундақта йәһудий қериндашлиримизму уларниң маддий җәһәттики ярдимигә еришишкә лайиқтур. 28Мән бу сәдиқини уларға теч-аман тапшуруп болғандин кейин, силәргә йолуқуп, андин Испанияға баримән. 29Маңа мәлумки, йениңларға барғинимда, Әйса Мәсиһ мән арқилиқ силәргә мол бәхит ата қилиду.

30Қериндашлар, силәрниң хизмитимни қоллаш йүзисидин мән үчүн Худаға дуа қилишиңларни өтүнимән. Рәббимиз Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғимиз вә Муқәддәс Роһ ата қилған меһир-муһәббәткә егә болғанлиғимиз үчүн, шундақ қилғайсиләр. 31Мениң Йәһудийә өлкисидики Әйса Мәсиһкә ишәнмигәнләрниң зиянкәшлигигә учримаслиғим вә мән алғач баридиған бу сәдиқини Йерусалимдики мәсиһийләрниң қобул қилиши үчүн дуа қилғайсиләр. 32Шундақ қилсаңлар, Худа буйриса, шат-хорамлиқ билән йениңларға берип, силәр билән биллә арам алалаймән. 33Аманлиқ бәргүчи Худа һәммиңлар билән биллә болғай, амин!

Павлусниң салими

16 Кенһерийә шәһиридики мәсиһийләр җамаитиниң хизмәтчиси болған сиңлимиз Фибини силәргә тонуштуримән. 2Силәр уни Рәббимизгә мәнсүп дәп қарап, Худаниң муқәддәс хәлқидә болушқа тегишлик қизғинлиқ билән күтүвалғайсиләр. Униң силәрдин күткән һәр қандақ еһтияҗиға ярдәм қилғайсиләр, чүнки у нурғун кишиләргә, шуниңдәк маңиму чоң ярдәм қилған.

3Әйса Мәсиһкә хизмәт қилиш йолида биргә ишлигән хизмәтдашлирим Прискила билән ери Аквилаға салам ейтқайсиләр. 4Улар мениң үчүн өз һаятиниң хейим-хәтәргә учришиға қаримиди. Ялғуз

мәнла әмәс, йәһудий әмәс һәммә мәсиһийләр җамаитиму улардин миннәтдардур. [5]Уларниң өйидә җәм болидиған мәсиһийләр җамаитигиму салам ейтқайсиләр.

Асия өлкисидә биринчи болуп Әйса Мәсиһкә ишәнгән сөйүмлүк Епениткә салам ейтқайсиләр. [6]Силәр үчүн көп әҗир сиңдүргән Мәриямгә салам ейтқайсиләр. [7]Зинданда мән билән биллә ятқан йәһудий қериндашлирим Андорник вә Юнийәгә салам ейтқайсиләр. Улар мәндин бурун Әйса Мәсиһкә ишәнгән болуп, тонулған әлчиләрдур.

[8]Рәббимизгә мәнсүп болған қәдирлик қериндишим Ампилиятқа салам ейтқайсиләр. [9]Әйса Мәсиһкә хизмәт қилиш йолида биргә ишлигән хизмәтдишимиз Урбан вә қәдирлик Стахисларға салам ейтқайсиләр. [10]Синақлардин өткән, Әйса Мәсиһкә баштин-ахир садиқ болуп кәлгән Апелисқа салам ейтқайсиләр. Аристовулниң аилисидики мәсиһийләргә салам ейтқайсиләр. [11]Йәһудий қериндишим Һиродийонға, Наркисниң аилисидикиләрдин Рәббимизгә мәнсүп болғанларға салам ейтқайсиләр.

[12]Рәббимизниң хизмитидә җапалиқ ишләватқан Трифена вә Трифоса ханимларға салам ейтқайсиләр. Рәббимизниң хизмитидә җапалиқ ишләватқан қәдирлик достум Персис ханимға салам ейтқайсиләр. [13]Рәббимизниң хизмитидә алаһидә тонулған Руфусқа вә униң маңа анилиқ меһрини йәткүзгән анисиға салам ейтқайсиләр. [14]Асинкрит, Филигон, Һермис, Патровас, Һермис вә улар билән дайим җәм болидиған қериндашларға салам ейтқайсиләр. [15]Филолог вә Юляға, Нерий вә униң сиңлисиға, Олимпас вә улар билән дайим җәм болидиған барлиқ мәсиһийләргә салам ейтқайсиләр. [16]Бир-бириңлар билән меһриванларчә саламлишиңлар. Бу йәрдики Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған һәммә җамаәттин силәргә салам.

Ахирқи несиһәт

[17]Қериндашлар, силәрдин шуни өтүнимәнки, силәр үгәнгән тәлимгә зит тәлим бериш билән араңларда бөлүнүш вә ишәнчиңларда тәвриниш пәйда қилидиған кишиләрдин пәхәс болуңлар, улардин жирақлишиңлар. [18]Бундақ кишиләр Рәббимиз Әйса Мәсиһкә әмәс, бәлки өз нәпси үчүн хизмәт қилиду. Улар силиқ-сипайә гәпләр вә хошамәтчилик қилиш билән саддә адәмләрниң каллисини қаймуқтуриду. [19]Силәрниң Рәббимизгә бойсунидиғанлиғиңлардин һәммә

хәвәр тапти, шуңа силәрдин наһайити хурсәнмән. Бирақ яхши ишларни қилишта дана болушуңларни, яман ишлардин хали болушуңларни халаймән. [20]Аманлиқ бәргүчи Худа узун өтмәй шәйтанни аяқ астиңларда езиду. Рәббимиз Әйсаниң меһир-шәпқити силәргә яр болғай.

[21]Хизмәтдишим Тимотий вә йәһудий қериндашлирим Луки, Ясун һәм Сосипатерлардин силәргә салам. [22](Мәнки ушбу хәтни Павлусниң ейтқанлири бойичә йезип бериватқан Тертийму Рәббимиз йолида силәргә салам йоллаймән.) [23]Мәнки Павлусқа вә өз өйидә җәм болидиған пүтүн мәсиһийләр җамаитигә саһипханлиқ қилидиған Гаюстин силәргә салам. Шәһәрниң ғәзничиси Ераст вә қериндишимиз Квартлардин силәргә салам. {[24]Рәббимиз Әйса Мәсиһниң меһир-шәпқити силәргә яр болғай, амин!}

Дуа вә мәдһийә

[25]Барлиқ шан-шәрәп Худаға мәнсүп болғай! Худа мән йәткүзгән Хуш Хәвәр арқилиқ ишәнчиңларни мустәһкәмләйду. Бу Хуш Хәвәр болса, Әйса Мәсиһ тоғрисидики Хуш Хәвәр болуп, у қедимдин бери сақлинип кәлгән сирдур. [26]Әнди бу сир Худаниң әмри бойичә вә бурунқи Пәйғәмбәрләрниң Язмилирида йезилғинидәк ашкариланди һәм йәһудий әмәсләрниң Әйса Мәсиһкә ишинип, Униңға бойсунуши үчүн уларға йәткүзүлмәктә. [27]Барлиқ шан-шәрәп Әйса Мәсиһ арқилиқ дана вә ялғуз Худаға әбәдил-әбәт мәнсүп болғай, амин!

Коринтлиқларға йезилған биринчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәтниң муәллипи әлчи Павлустур. У Коринт шәһиридики мәсиһийләр җамаитидә йүз бәргән турмуш вә ишәнчкә мунасивәтлик мәсилиләрни һәл қилиш үчүн бу хәтни язған. Павлус иккинчи қетимлиқ хизмәт сәпиридә Коринт шәһиригә берип, бу йәрдә Хуш Хәвәр тарқитиш вә тәлим бериш үчүн бир йерим жил турған (Әлчиләр 18:1-18).

Әйни вақитта Коринт шәһири (бүгүнки Грецияда) Рим империясиға тәвә Юнан өлкисиниң мәркизи болуп, сода-санаәт, мәдәнийәт тәрәққий әткән, шуниң билән биргә әхлақсизлиқ овж алған вә хилму-хил диний түс қаплиған шәһәр еди. Шу сәвәптин бәзи мәсиһийләр мәлум дәриҗидә бу шәһәрниң тәсиригә учриған болуп, уларниң арисида җинсий әхлақсизлиқ вә башқа қалаймиқанчилиқларму көрүлгән. Улар нека мәсилиси вә бутқа атап нәзир қилинған гөшни йейиш яки йемәслик мәсилилирини оттуриға қойған һәм Павлустин Муқәддәс Роһ ата қилған һәдийәләр вә өлүмдин тирилиш тоғрилиқ соалларни сориған.

Павлус Муқәддәс Роһниң илһами билән бу хетидә уларға Әйса Мәсиһ тоғрисидики Хуш Хәвәрниң бу мәсилиләргә қандақ җавап беридиғанлиғини көрсәткән.

Тезис:

1. Дуаю-салам (1-бап 1-9-айәтләр)
2. Мәсиһийләр җамаити ичидики бөлүнүшләр (1-бап 10-айәттин 4-бапқичә)
3. Әхлақсизлиқ вә давалар (5-6-баплар)
4. Нека мәсилилири (7-бап)
5. Мәсиһийләрниң турмуши вә ибадити (8-14-баплар)
6. Әйса Мәсиһниң тирилиши вә өлгәнләрниң тирилиши (15-бап)
7. Йәһудийәдики мәсиһийләр үчүн сәдиқә топлаш (16-бап 1-4-айәтләр)
8. Ахирқи сөзләр (16-бап 5-24-айәтләр)

Коринтликларға йезилған биринчи хәт

1 [1-2]Худаниң ирадиси билән Әйса Мәсиһниң әлчиси болушқа чақирилған мәнки Павлустин вә мән арқилиқ қериндишимиз Состенистин Коринт шәһиридики Худаға мәнсүп болған мәсиһийләр җамаитигә салам. Әйса Мәсиһкә ибадәт қиливатқан һәр қайси җайдики кишиләргә охшаш, силәрму бизниң вә уларниң Рәбби болған Әйса Мәсиһ арқилиқ Худа тәрипидин пак қилинип, Худаниң муқәддәс хәлқи болушқа чақирилдиңлар. [3]Худа Атимиз вә Рәббимиз Әйса Мәсиһ силәргә меһир-шәпқәт вә аманлиқ ата қилғай!

Худаниң көрсәткән илтипати

[4]Силәр Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, Худа силәргә меһир-шәпқәт ата қилди. Шу сәвәптин мән силәр үчүн дайим Худаға шүкүр ейтимән. [5]Чүнки силәр Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, Худа силәргә көп илтипат көрситип, силәрни Өзи һәққидә мол билимгә вә бу билимни башқиларға йәткүзидиған сөз қабилийитигә егә қилди. [6]Бу мән силәргә йәткүзгән Әйса Мәсиһ тоғрисидики Хуш Хәвәрниң һәқиқий екәнлигини испатлайду. [7]Силәр Рәббимиз Әйса Мәсиһниң қайта келишини интизарлиқ билән күтүватқан мошу күнләрдә, Муқәддәс Роһ ата қилған һеч қандақ һәдийәдин кам қалмидиңлар. [8]Силәрниң Әйса Мәсиһ қайта кәлгән күндә әйипсиз

болушуңлар үчүн, Худа ишәнчиңларни та ахирғичә мустәһкәмләйду.
[9]Силәрни Оғли, йәни Рәббимиз Әйса Мәсиһ билән зич бағлинишқа
чақирған Худа чоқум шундақ қилиду, чүнки У ишәнчликтур.

Мәсиһийләр җамаитидики бөлүнүш

[10]Қериндашлар, Рәббимиз Әйса Мәсиһниң нами билән һәммиңларни иттипақлишишқа, бөлүнмәсликкә, бир нийәт, бир мәхсәттә бирлишишкә чақиримән. [11]Қериндашлирим, Кловиниң аилисидикилиридин аңлишимчә, мәсиһий җамаитиңларда талаш-тартишлар бар екән. [12]Демәкчи болғиним, аңлисам бәзилириңлар «Мән Павлус тәрәпдари», бәзилириңлар «Мән Аполлос тәрәпдари», бәзилириңлар болса «Мән Петрус тәрәпдари», йәнә бәзилириңлар «Мән Әйса Мәсиһ тәрәпдари», дәп жүрүпсиләр. [13]Һәҗәва, Әйса Мәсиһни парчилаш мүмкинму? Силәр үчүн чапрас яғачқа миқланған адәм мәнмидим? Силәр мениң намим билән чөмүлдүрүлгәнмидиңлар? [14]Мән араңлардин Криспус билән Гаюстин башқа һеч қайсиңларни чөмүлдүрмигәнлигим үчүн, Худаға шүкүр ейтимән. [15]Шуниң үчүн һеч ким Павлусниң нами билән чөмүлдүрүлдүм, дәләлмәйду. [16]Дурус, йәнә Истипанасниң аилисидикиләрниму чөмүлдүрдүм. Булардин башқиларни чөмүлдүргән яки чөмүлдүрмигәнлигимни әсләлмәймән. [17]Әйса Мәсиһ мени кишиләрни чөмүлдүрүшкә әмәс, бәлки Хуш Хәвәрни йәткүзүшкә әвәтти. Мән бу вәзипини орунлашта натиқлиқ қилип, инсан тәрипидин дана саналған сөзләрни ишләтмидим. Әгәр мән бундақ сөзләрни ишләтсәм, Әйса Мәсиһниң чапрас яғачтики қурванлиғи тоғрисидики Хуш Хәвәрниң күч-қудрити йоқилип кәткән болатти.

**Қутқузулуш инсанниң даналиғидин әмәс,
Худаниң шәпқитидин келиду**

[18]Әйса Мәсиһниң чапрас яғачтики қурванлиғи тоғрисидики бу Хуш Хәвәр мәңгүлүк өлүмгә йүз тутқанларға нисбәтән бир әхмиқаниликтур. Лекин қутқузулуш йолида меңиватқан бизләр үчүн, у Худаниң бизни қутқузидиған күч-қудритидур. [19]Муқәддәс Язмиларда мундақ йезилған:

«Өзлирини данишмән санайдиғанларниң даналиғини
йоққа чиқиримән,

Өзлирини әқиллиқ чағлайдиғанларниң әқлини
бекар қилимән».

20 Ундақта, қени у инсан тәрипидин дана саналғанлар? Қени у өзини
әқиллиқ санайдиған өлималар? Қени у бу замандики пәйласоплар?
Худа бу дуниядики даналиқниң әмәлиятта әхмиқанилик екәнлигини
көрситип бәргән әмәсму? 21 Чүнки Худа Өзиниң даналиғи билән
шуни бәлгүлигәнки, инсанлар өз әқил-параситигә тайинип, һәргиз
Худани тоналмайду. Худаниң ирадиси болса, «әхмиқанилик» дәп
қаралған бу Хуш Хәвәр арқилиқла Өзигә ишәнгәнләрни қутқузуштур.
22 Йәһудийлар бу Хуш Хәвәрниң растлиғиниң мөҗүзиләр арқилиқ
испатлинишини тәләп қилиду. Греклар болса, бу дуниядики даналиққа
интилгәчкә, бу Хуш Хәвәр уларни җәлип қилалмайду. 23 Шундақтиму
биз йәткүзүватқан Хуш Хәвәр, йәнила Әйса Мәсиһниң чапрас яғачқа
миқлинип қурван болушидин ибарәттур. Йәһудийлар уни һақарәт
дәп қариса, греклар уни әхмиқанилик дәп қарайду. 24 Һалбуки,
мәйли йәһудий яки йәһудий әмәсләр болсун, Худа тәрипидин
чақирилғанларниң һәммиси Әйса Мәсиһниң чапрас яғачқа миқлинип
өлүшини Худаниң күч-қудрити вә даналиғи, дәп билиду. 25 Чүнки
Худаниң бу даналиғини инсанлар наданлиқ дәп һесаплиған болсиму,
бу «наданлиқ» уларниң даналиғидин үстүн, Худаниң бу күч-қудритини
инсанлар аҗиз дәп һесаплиған болсиму, бу «аҗизлиқ» уларниң күч-
қудритидин күчлүктур.

26 Қериндашлар, Худа тәрипидин чақирилған вақиттики әһвалиңларни әсләп көрүңлар. Көпчилигиңлар бу дунияниң өлчими бойичә
қариғанда, данишмәнләр, күчлүкләр яки ақсүйәкләрдин әмәс едиңлар. 27 Лекин Худа бу дунияниң өлчими бойичә дана саналғанларни
хиҗаләтчиликтә қалдуруш үчүн, инсанларниң ичидики надан һесапланғанларни таллиди. Бу дунияниң өлчими бойичә күчлүк саналғанларни хиҗаләтчиликтә қалдуруш үчүн, Худа инсанлар аҗиз дәп
қариғанларни таллиди. 28 Худа бу дунияда муһим дәп қаралған ишларниң Өзиниң нәзәридә һеч нәрсә әмәслигини көрситиш үчүн,
әһмийәтсиз, қәдирсиз дәп қаралған вә көзгә илинмайдиған ишларни
таллиди. 29 Буниңдики мәхсәт, Худаниң алдида һеч қандақ адәмниң
«мән таллинишқа әрзиймән», дәп махтиналмаслиғидур. 30 Силәр
Худаниң ирадиси бойичә Әйса Мәсиһкә мәнсүп болдуңлар. Худа Уни

бизниң даналиғимизниң мәнбәси қилди. Биз Әйса Мәсиһ арқилиқ Худа алдида һәққаний адәм дәп жакаландуқ. У бизни пак қилип, гунаниң қуллуғидин азат қилди. [31]Шуниң үчүн Муқәддәс Язмиларда: «Махтинидиғанлар Рәббимиз билән махтансун», дәп йезилған.

Әйса Мәсиһниң қурванлиғи һәққидики тәлим

2 Қериндашлар, мән йениңларға берип, Худаниң сөзлирини силәргә жакалиғинимда, натиқлиқ қилғиним йоқ, инсанлар дана дәп һесаплиған сөзләрниму ишләткиним йоқ. [2]Чүнки араңларда болған вақтимда пәқәт Әйса Мәсиһ вә Униң чапрас яғачқа миқланғанлиғидин башқа бир нәрсә демәсликни қарар қилған едим. [3]Силәрниң йениңларға барғинимда, ажизлиғимдин бу вәзипини қандақ орунлармән, дәп қорқуп, һətта титрәп кәткән едим. [4]Мән силәргә Хуш Хәвәр йәткүзүп, тәлим бәргинимдә, инсанлар дана дәп һесаплайдиған, силәрни қайил қилалайдиған сөзләрни ишлətмидим. Лекин Муқәддәс Роһ Өзиниң күч-қудритини көрситип, мән йәткүзгән Хуш Хәвәрниң һәқиқәтән Худадин кәлгәнлиги һәққидә силәргә ишәнч бәрди. [5]Бундақ қилиштики мәхситим, ишәнчиңлар инсанларниң даналиғиға әмәс, бәлки Худаниң күч-қудритигә асаслансун дегәндин ибарәт еди.

Худаниң даналиғи

[6]Әлвəттə, Әйса Мәсиһкә ишәнгүчиләр* бизниң йәткүзүватқанлиримизда даналиқниң барлиғини тонуп йетәләйду. Бирақ бу даналиқ дунияниң даналиғи әмәс, шундақла бу дунияниң гумранлиққа йүз тутқан һоқуқдарлириниң даналиғиму әмәс. [7]Әксичə Худаниң инсанларға бурун ашкарилимиған даналиғидур. Бу даналиқни Худа дунияни яритиштин илгири бизниң асмандики шан-шəрəпкə еришишимиз үчүн алдин-ала бəлгүлигəн. [8]Бу даналиқни бу дунияниң һоқуқдарлиридин һеч қайсиси чүшинип йətмиди. Чүшинип йəткəн болсиди, улуқлуқниң Егиси болған Рəббимизни чапрас яғачқа миқлимиған болатти. [9]Һалбуки, Муқəддəс Язмиларда йезилғинидəк:

«Худани сөйгənləргə Худаниң тəйярлиғанлири
Дəл һеч қандақ көз көрүп бақмиған,

*6. *Яки «ишәнчтә йетилгәнләр».*

Һеч қандақ қулақ аңлап бақмиған,
Һеч қандақ адәм ойлап бақмиған нәрсиләрдур».

10 Лекин Худа бу сирларни бизгә Муқәддәс Роһ арқилиқ ашкарилиди. Чүнки Муқәддәс Роһ һәммә ишни, һәтта Худаниң чоңқур ой-пикирлириниму билиду. 11 Бир адәмниң қәлбидики ойлирини шу адәмдин башқа һеч ким биләлмигинидәк, Худаниң қәлбидики ойлириниму Худаниң Роһидин башқа һеч ким биләлмәйду. 12 Биз болсақ бу дуняниң даналиғини әмәс, бәлки Худаниң Муқәддәс Роһини қобул қилдуқ. Шуңа биз Худаниң бизгә мәртлик билән ата қилған меһир-шәпқитини чүшинәләймиз.

13 Бу меһир-шәпқәт тоғрисида сөзлигинимиздә, дуниядики даналардин үгәнгән сөзләрни әмәс, бәлки Муқәддәс Роһ арқилиқ үгәнгән сөзләрни ишлитимиз. Биз бундақ сөзләр билән Худадин кәлгән һәқиқәтләрни чүшәндүримиз. 14 Лекин қәлбидә Худаниң Роһи болмиған кишиләр Худаниң Роһи ата қилған бу һәқиқәтләрни қобул қилалмайду, шундақла бу ишлар уларға бемәна туюлиду. Бундақ кишиләр бу ишларни чүшинәлмәйду. Чүнки бу ишларни пәқәт Худаниң Роһиниң ярдими арқилиқла чүшәнгили болиду. 15 Қәлбидә Худаниң Роһи бар болған киши һәммә ишқа баһа берәләйду. Лекин униңға қәлбидә Худаниң Роһи болмиған һеч қандақ киши баһа берәлмәйду. 16 Муқәддәс Язмиларда мундақ йезилған:

«Пәрвәрдигарниң ой-пикирлирини ким биләлисун?
Униңға ким йол көрситәлисун?»

Лекин биз болсақ, Худаниң ой-пикирлирини чүшинәләймиз. Чүнки бизниң ой-пикримиз Әйса Мәсиһниңкигә охшаштур.

Худа йолидики хизмәтдашлар

3 Қериндашлар, мән араңларда болған чеғимда, силәргә Муқәддәс Роһниң йетәкчилигидә яшаватқанларға тәлим бәргәндәк тәлим берәлмидим. Әксичә силәргә гунаниң илкидә яшаватқанларға яки ишәнч җәһәттә худди бовақларға охшаш адәмләргә сөзлигәндәк сөзләшкә мәҗбур болдум. 2 Мән силәргә бәргән тәлим чоңларниң озуғи әмәс, бәлки у худди бовақлар ичидиған сүткә охшайду. Бундақ

қилишимдики сәвәп, силәр жирик йемәкликни йәләлмәттиңлар, һазирму йәләлмәйватисиләр. [3]Чүнки силәр техичә гунаниң илкидә яшаватисиләр. Араңлардики көрәлмәслик вә җедәл-мажраларниң болуши буни испатлимамду? Бу йәнә силәрниң Әйса Мәсиһкә мәнсүп болмиған кишиләрдәк яшаватқиниңларни көрсәтмәмду? [4]Бириңлар: «Мән Павлус тәрәпдари», йәнә бириңлар: «Мән Аполлос тәрәпдари» десәңлар, Әйса Мәсиһкә ишәнмигән кишиләрдин немә пәрқиңлар болсун?

[5]Аполлос яки мәнки Павлус силәрниң бөлүнүшүңларға сәвәп болғидәк муһим кишиләрдин әмәсмиз. Биз пәқәт Худа йолида силәрни Рәббимизгә ишинишкә башлайдиған хизмәткарлармиз. Рәббимиз һәр биримизгә бирдин вәзипә бәргән. [6]Мән силәргә Хуш Хәвәр йәткүзүш билән ишәнч уруғини теридим, Аполлос силәргә тәлим бериш арқилиқ уни суғарди, бирақ қәлбиңлардики уруқни өстүргүчи йәнила Худадур. [7]Демәк, муһими териғучи яки суғарғучи әмәс, бәлки уни өстүргүчи Худадур. Чүнки пәқәт Худала силәрни ишәнч җәһәттә пишип йетилдүрәләйду. [8]Териғучи билән суғарғучиниң иши өз-ара маслашқан болуп, иккисиниң мәхсити бирдур вә һәр иккиси қилған әҗригә яриша Худаниң мукапитиға еришиду. [9]Биз иккимиз Худа үчүн ишләйдиған хизмәтдашлар, силәр болсаңлар гоя биз ишләватқан, Худаға мәнсүп болған етизға охшайсиләр.

Шундақла силәр йәнә биз арқилиқ селиниватқан Худаниң имаритигә охшайсиләр. [10]Мән Худа маңа ата қилған меһир-шәпқәт билән бу Хуш Хәвәрни йәткүзүш арқилиқ бу имарәтниң һулини худди бир уста қурулушчидәк қойдум. Башқилар силәргә тәлим бериш арқилиқ бу һулниң үстигә имарәт селиватиду. Бирақ һәр ким бу имарәтниң тоғра селинишиға диққәт қилсун. [11]Чүнки һеч ким қуюлуп болған һулдин, йәни Әйса Мәсиһ тоғрисидики Хуш Хәвәрдин башқа һеч қандақ һул қуялмайду. [12]Бир киши тоғра тәлим бәрсә, у худди һул үстигә алтун, күмүч яки башқа чидамлиқ вә қиммәтлик ташларни қойғандәк иш қилған болиду. Лекин бир киши намувапиқ тәлим бәрсә, у худди һул үстигә яғач, саман яки қомучтин ибарәт асан көйүп кетидиған нәрсиләрни қойғандәк иш қилған болиду. [13]Қиямәт күни һәр кимниң сиңдүргән әҗриниң қандақлиғи ашкарә болиду. У күни һәммә адәмниң сиңдүргән әҗриниң қиммити отта синилиду. [14]Әгәр бир кишиниң һул үстигә қойған материаллири отқа бәрдашлиқ

берәлисә, у киши Худадин мукапат алиду. [15]Қойған материаллири көйүп кәтсә, у мукапаттин мәһрум болиду. Һалбуки, у Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғи үчүн қуткузулиду. Лекин у худди от ичидин қутулуп чиққан адәмгә охшайду.

[16]Һәҗәва, силәр өзәңларниң Худаниң ибадәтханиси екәнлигиңларни вә Худаниң Роһи силәрниң араңларда болидиғанлиғини билмәмсиләр? [17]Әгәр бир киши Худаниң ибадәтханисини харап қилса, Худаму уни харап қилиду. Чүнки Худаниң ибадәтханиси Худаға беғишланғандур. Силәр һәммиңлар, йәни Худаға мәнсүп болған мәсиһийләр җамаити дәл Худаниң ибадәтханиси.

[18]Силәр өзәңларни башқилардин дана чағлап, өз-өзәңларни алдимаңлар. Әгәр араңлардин бирәрси Худани тонумайдиғанларниң көзқариши бойичә өзини дана дәп һесаплиса, ундақта у бу даналиғидин ваз кәчсун. Бундақ болғанда, у гәрчә Худани тонумайдиғанларниң нәзәридә «надан» дәп қаралсиму, лекин Худаниң нәзәридә дана һесаплиниду. [19]Чүнки Худани тонумайдиғанлар немини даналиқ дәп һесаплиса, Худаниң нәзәридә бу хил «даналиқ» әқилсизликтур. Муқәддәс Язмиларда бундақ даналар тоғрисида: «Худа өзлирини дана дәп санайдиғанларни, өзлириниң һейлә-микирлири билән өзлириниң қапқиниға дәсситиду», дәп йезилған. [20]Муқәддәс Язмиларниң йәнә бир йеридә: «Худа данишмәнләрниң ой-пикриниң бекар хиял екәнлигини билиду», дәп йезилған. [21-22]Шуниң үчүн һеч ким: «Мән бу киши яки у кишиниң тәрәпдари», дәп махтанмисун. Чүнки мәйли Павлус, Аполлос яки Петруслар болсун, уларниң һәммиси Худа тәрипидин әвәтилгән, силәр үчүн ишләватқан кишиләрдур. Һәтта бу дуния, һаят-маматлиқ, һазир яки кәлгүси болсун, һәммиси силәргә мәнсүптур. [23]Силәр болсаңлар Әйса Мәсиһкә, Әйса Мәсиһ болса Худаға мәнсүптур.

Әйса Мәсиһниң әлчилири

4 Шундақ екән, силәр бизни пәқәт Әйса Мәсиһниң хизмәткарлири, дәп қаришиңлар керәк. Худа бизгә Өзиниң бурун ашкарилимиған һәқиқәтлирини силәргә чүшәндүрүш вәзиписини тапшурған. [2]Бирәр вәзипини ижра қилғучилардин тәләп қилинидиғини ишәнчлик болуштур. [3]Силәр ейтиңларчу, мән ишәнчлик хизмәткарму? Кишиләр маңа қандақ баһа бәрсә беривәрсун. Иш қилип, уларниң баһаси маңа

нисбәтән әрзимәс бир иштур. Һәтта өзәмму өзәмгә баһа бәрмәймән.
4Мән өз хизмитимдә хаталиқ йоқ дәп қарисамму, лекин бу пикрим
өзәмни ақлалмайду. Хизмитимни баһалиғучи пәқәт Рәббимдур.
5Шуниң үчүн Рәббимиз қайтип кәлмигичә, башқиларниң хизмитигә
баһа бәрмәңлар. Чүнки У қайтип кәлгәндә, кишиләрниң қараңғулуқ
ичидә йошурунған барлиқ ишлирини йоруқлуққа чиқириду вә
инсанларниң қәлбидики мәхсәтлирини ашкарилайду. У чағда Худа
һәр кимни өзигә тегишлик махташқа сазавәр қилиду.

6Қериндашлар, силәрниң мәнпийитиңлар үчүн бу ишларға өзәмни
вә Аполлосни мисал қилдим. Мениң мәхситим, силәрниң «Муқәддәс
Язмиларда йезилғанларға хилаплиқ қилмаңлар», дегән сөзниң
мәнасини чүшинип, биримизни йәнә биримиздин үстүн баһалап
махтанмаслиғиңлар үчүндур. 7Немишкә силәр өзәңларни башқилар-
дин үстүн дәп қарайсиләр? Һәҗәва, силәрдә бар болған барлиқ
илтипатлар Худа тәрипидин берилмигәнму? Ундақта, силәр немишкә
бу илтипатларға худди өзәңларға тайинип еришкәндәк махтини-
силәр?

8Силәр һазир биз муһтаж болған һәммә илтипатларға егә болдуқ,
ишәнч җәһәттики барлиқ қабилийәтләргә еришtуқ, дәп ойлайдикән-
силәрдә?! Силәр өзәңларчә көрәңләп, бизни көзгә илмай, өзәңларла
падишадәк болувапсиләрдә?! Мән һәқиқәтәнму силәрниң Худаниң
падишалиғида һөкүм сүрүшүңларни үмүт қилимән. Чүнки расттинла
шундақ болған болсаңлар, бизму силәр билән биллә һөкүм сүргән
болаттуқ! 9Лекин мениңчә Худа биз әлчиләрни әң төвән орунға
қойди. Чүнки биз худди өлүмгә һөкүм қилинип, сазайи қилинған
мәһбуслардәк, пүткүл каинат, йәни периштәләр вә инсанлар алдида
тамашиға қалдуқ. 10Биз Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғимиз
үчүн, көпчилик тәрипидин наданлар дәп қаралдуқ, лекин силәр
болсаңлар Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, өзәңларни
«әқиллиқ» дәп қараватисиләр. Биз ажиз дәп қаралдуқ. Лекин силәр
болсаңлар өзәңларни ишәнчимиз «күчлүк» дәп һесаплаватисиләр.
Силәр һөрмәткә сазавәр болдуңлар, лекин биз болсақ камситилдуқ!
11Биз та һазирғичә пат-патла ач-ялиңач, уруп-соқулуш, сәрсанлиқ-
сәргәрданлиқта жүрүватимиз. 12Икки билигимизгә тайинип, ишләп
жан бекиватимиз. Бизгә тил-аһанәт қилғанларға бәхит тиләватимиз,
зиянкәшликкә учрисақ, бәрдашлиқ бериватимиз. 13Төһмәт қилинсақ,

меһриванларчә җавап қайтуруватимиз. Биз та һазирғичә дунияниң әхлити, инсанларниң сүпүрүндиси, дәп қариливатимиз.

14Бу сөзләрни йезиштики мәхситим, силәрни хиҗил қилиш әмәс, бәлки силәрни сөйүмлүк пәрзәнтлирим дәп қарап, силәргә тәлим бериштур. 15Әйса Мәсиһкә бағланған йеңи һаятиңларда силәргә тәлим бәргүчиләр көп болсиму, лекин атаңлар пәқәт мән бирла. Чүнки силәр мән йәткүзгән Хуш Хәвәрни қобул қилғанда, мән силәрниң ишәнч җәһәттики атаңлар болдум. 16Шуниң үчүн силәрниң мени үлгә қилишиңларни өтүнимән. 17Ишәнч йолида өз оғлумдәк қәдирлик вә ишәнчлик болған Тимотийни мошундақ қилишиңларға ярдәм бәрсун дәп, йениңларға әвәтимән. У силәргә мениң Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған йеңи һаятимни қандақ өткүзгәнлигимни әслитиду. Бу дәл мениң һәр қайси җайлардики җамаәткә үгәткәнлирим билән бирдәк.

18Араңларда бәзиләр мени йенимизға кәлмәйду дәп ойлап, тәкәббурлуқ қиливатиду. 19Лекин Худа буйриса, йеқинда чоқум йениңларға баримән. У чағда бу һакавурларниң немини сөзләйдиғанлиғини әмәс, бәлки уларда Муқәддәс Роһниң күч-қудритиниң зади бар яки йоқлуғини көрүп бақимән. 20Чүнки Худаниң Падишалиғи сөз арқилиқ әмәс, бәлки Муқәддәс Роһниң күч-қудрити арқилиқ аян болиду. 21Силәргә таяқ елип барайму яки меһир-муһәббәт вә мулайимлиқму? Қайсисини халайсиләр?

Мәсиһийләр җамаитидики әхлақ мәсилиси

5 Мән һәқиқәтән араңларда җинсий әхлақсизлиқниң бар екәнлигини аңлидим. Бу хил әхлақсизлиқ һәтта бутпәрәсләрниң ичидиму учримайду. Бири өгәй аниси билән давамлиқ бир орунда йетипту! 2Шундақ туруп, силәр йәнә ишәнчимиз камаләткә йәтти, дәп махтинип жүрисиләр. Силәр бу ишқа қаттиқ қайғуруп, бундақ қилғучини араңлардин қоғлап чиқиришиңлар керәк әмәсму? 3Мән силәрдин жирақта болсамму, қәлбим силәр билән биллә. Худди мән араңларда турғандәк, бу гунани қилғучини Рәббимиз Әйсаниң нами билән көңлүмдә сорақ қа тарттим. 4Шуңа силәр һәммә мәсиһийләрни чақирип, Рәббимиз Әйсаниң нами билән бир йәргә җәм болғанда, мениму силәр билән биллә дәп қарап, Рәббимиз Әйсаниң күч-қудрити билән 5у адәмни мәсиһийләр җамаитидин қоғлап чиқирип, шәйтанниң илкигә қайтуруңлар. Буниң билән у яман йолдин йенип,

гунакар тәбиитиниң күчидин қутулуп, Рәббимиз Әйса қайта кәлгән күни қутқузулсун. [6]Силәрниң махтинишиңлар тоғра әмәс. «Кичиккинә хемиртуруч пүтүн хемирни болдуралайду», дегән сөзни яхши билисиләрғу? [7]Шуңа жамаәтниң пак болуши үчүн, бундақ гунакарни араңлардин чиқириветиңлар. Силәр аллибурун пакланғансиләр. Чүнки «Өтүп кетиш» һейтиниң қурванлиқ Қозиси болған Әйса Мәсиһ бизниң гуналиримизниң кәчүрүм қилиниши үчүн қурванлиқ қилинған. [8]Шуниң үчүн худди йәһудийлар «Өтүп кетиш» һейтини өткүзүштин илгири өйлирини хемиртуручтин хали қилғандәк, бизму бурунқи һаятимиздики хемиртуручни, йәни яманлиқ вә өчмәнликни ташлап, Әйса Мәсиһкә бағланған йеңи һаятимизни сәмимийлик вә һәқиқәт ичидә шат-хорамлиқта өткүзәйли.

[9]Алдинқи хетимдә силәргә шәһваний һәвәсләргә берилгән әхлақсиз адәмләр билән алақә қилмаслиқ тоғрисида язған едим. [10]Шүбһисизки, мән Әйса Мәсиһкә ишәнмәйдиғанлар арисидики шәһваний һәвәсләргә берилгән әхлақсизлар, ачкөзлүкләр, алдамчилар яки бутпәрәсләр билән алақә қилмаңлар, демәкчи әмәсмән. Әгәр шундақ дегән болсам, бу дуниядин айрилишқа мәжбур болаттиңлар. [11]Лекин һазир мән өзини мәсиһий дәп атавалған, әмәлиятта шәһваний, ачкөз, бутпәрәс, төһмәтхор, һарақкәш яки алдамчи кишиләр билән алақә қилмаслиғиңларни, һәтта улар билән һәмдәстиханму болмаслиғиңларни яздим. [12-13]Чүнки мәсиһийләр жамаитиниң әзаси әмәсләрни сорақ қилишқа бизниң немә һоқуқумиз бар? Уларни Худа Өзи сорақ қилиду. Лекин мәсиһийләр жамаитиниң әзалирини сорақ қилишқа бизниң һоқуқумиз бар. Шуңа Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк: «Яманлиқ қилғучини араңлардин қоғлап чиқириңлар».

Мәсиһийләр арисидики давалар

6 Араңларда бир мәсиһийниң йәнә бир мәсиһий үстидин давалири болса, уни мәсиһийләрниң бир тәрәп қилишиға тапшурмай, Худани тонумайдиған сорақчиға әризә қилип барғини қандақ болғини? [2]Әйса Мәсиһ қайтип кәлгәндин кейин, бу дунияни сорақ қилидиғанларниң Худаниң муқәддәс хәлқи екәнлигини билмәмсиләр? Силәр дунияни сорақ қилидиғанлардин екәнсиләр, ундақта бундақ кичиккинә даваларни бир тәрәп қилишқа яримамсиләр? [3]Кәлгүсидә периштәләрни сорақ қилидиғанлиғиңларни билмәмсиләр?! Шундақ

екән, һазирқи турмушуңларда мәсиһийләр арисидики кичик даваларларни һәл қилишни чоқум билишиңлар керәк. [4]Шундақ туруп, араңларда давалар көрүлгинидә, немишкә уни һәл қилиш үчүн Әйса Мәсиһни тонумайдиған, мәсиһийләр җамаити билән охшимайдиған көз қарашта болған сорақчиларға барисиләр? [5]Бу немә дегән шәрмәндә иш-һә! Мәсиһийләр арисида бу даваларларни һәл қилғидәк парасәтлик бирәр киши йоқму? [6]Йәнә келип, силәр қериндашлар бир-бириңлар билән давалишиватисиләр, йәнә келип ишәнмәйдиғанлар алдида давалишиватисиләр!

[7]Әмәлиятта бир-бириңлар үстидин давалишиш силәр үчүн чоң мәғлубийәттур. Ундақ қилиштин көрә, өз ара бәзи бир наһәқлиққә учрисаңлар яки аз-тола алдансаңлар немә бопту? [8]Бирақ силәр наһәқлиққә учримай, әксичә өзәңлар наһәқлиқ қиливатисиләр вә башқиларни алдаватисиләр, һәтта қериндашлириңларғиму шундақ қиливатисиләр! [9]Яманлиқ қилғучиларниң Худаниң Падишалиғиға кирәлмәйдиғанлиғини билмәмсиләр? Силәр өз-өзәңларни алдимаңлар! Барлиқ җинсий әхлақсизлиқ қилғучилар, бутпәрәсләр, нека садиқлиғини бузғучилар, һәзиләкләр, әр билән әр яки аял билән аял ара җинсий мунасивәт қилғучилар, [10]оғрилар, ачкөзләр, һараққәшләр, төһмәтхорлар вә алдамчиларға Худаниң Падишалиғида орун йоқ. [11]Бәзилириңлар бурун мана шундақлардин едиңлар. Лекин Рәббимиз Әйса Мәсиһниң күч-қудрити вә Худаниң Роһи арқилиқ гунайиңлар жуюлуп, Худаға беғишландиңлар вә Худа тәрипидин һәққаний адәм дәп җакаландиңлар.

Тениңларни Худани улуқлашқа беғишлаңлар

[12]Бәзиләр: «Худа тәрипидин мәнъий қилинмиған болса, немә қилимән десәм, өз ихтиярим», дейиши мүмкин. Лекин һәммә иш пайдилиқ болувәрмәйду. «Немә қилимән десәм, өз ихтиярим» дейилсиму, лекин һеч нәрсигә қул болмаслиғимиз керәк. [13]«Тамақ қосақ үчүн, қосақ тамақ үчүн» дегәнлик тоғра. Лекин бәзиләр худди шуниңдәк, җинсий әхлақсизлиқму тән үчүндур, дәп қарайду. Бундақ қараш тоғра әмәс. Қосақ вә тамақ пәқәт бу дуниядила болуп, Худа һәр иккилисини йоқитиду. Тенимиз болса, у дуниядиму болиду. Билишиңлар керәкки, тенимиз у җинсий әхлақсизлиқ үчүн әмәс, бәлки Рәббимиз үчүндур. Рәббимиз болса тенимизниң еһтияҗини

тәминләйду. 14Худа Өз қудрити билән Рәббимизни тирилдүргинидәк, бизниму тирилдүриду. 15Бизниң тенимизниң Әйса Мәсиһниң тениниң әзалири екәнлигини билмәмсиләр? Ундақта, араңларда бири Әйса Мәсиһниң тениниң әзаси болған өз тенини бир паһишә аял билән бирләштүрсә боламду? Һәргиз болмайду. 16Паһишә аял билән биргә болған кишиниң униң билән бир тән болидиғанлиғини билмәмсиләр? Чүнки Муқәддәс Язмиларда әр-аял тоғрилиқ: «Иккиси бир тән болиду», дейилгән. 17Һалбуки, Рәббимиз билән бирләшкән киши болса, Униң билән роһий җәһәттә бир болиду.

18Шуниң үчүн җинсий әхлақсизлиқтин жирақ болуңлар. Инсанлар қилған башқа гуналарниң һәммиси тәнниң сиртида болиду. Лекин җинсий әхлақсизлиқ қилғучи өз тенигә қарши гуна қилған болиду. 19Теңиңларниң Муқәддәс Роһниң ибадәтханиси екәнлигини билмәмсиләр? Худа силәргә ата қилған Муқәддәс Роһ қәлбиңларда яшайду. Силәр өзәңларға әмәс, бәлки Худаға мәнсүпсиләр. 20Чүнки У силәрни Әйса Мәсиһниң қиммәтлик қени билән Өзигә мәнсүп қилди. Шуниң үчүн теңиңларни Худани улуқлашқа атаңлар.

Нека мәсилиси

7 Әнди силәр хетиңларда оттуриға қойған мәсилиләргә келәйли. Силәр «Әрләрниң өз аяллириға йеқинлашмаслиғи яхшиму?» дәп сорапсиләр. 2Мениң җавабим шуки, араңларда йүз бәргән җинсий әхлақсизлиқтин сақлиниш үчүн, һәр бир җүп әр-аял өз җүплири билән бир орунда ятсун. 3Әр аялиға нисбәтән әрлик мәҗбурийитини ада қилиши, аялму еригә нисбәтән аяллиқ мәҗбурийитини ада қилиши керәк. 4Аялниң тени пәқәт өзигила әмәс, еригиму тәәллуқтур. Шуниңға охшашла, әрниң тениму өзигила әмәс, аялиғиму тәәллуқтур. 5Әр-аял бир-бириниң җинсий тәливини рәт қилмаслиғи керәк. Пәқәт пүтүн зеһниңлар билән дуа қилиш мәхситидә өз мақуллуғуңлар билән вақитлиқ биргә ятмасликқа келишкәндин башқа вақитларда бир-бириңлардин айрилип ятмаңлар. Болмиса, шәйтан силәрниң өзәңларни тутувалалмиғанлиғиңлардин пайдилинип, силәрни нека садиқлиғини бузушқа аздуруп кетиши мүмкин. 6Вақитлиқ айрилип туруш тоғрисидики бу сөзлирим пәқәтла бир тәклип, буйруқ әмәс. 7Әлвәттә, һәммиңларниң маңа охшаш той қилмаслиғиңларни халаттим. Лекин бу ишта һәммә адәм охшаш әмәс. Чүнки Худа илтипат

көрситип, бәзиләргә той қилишни, бәзиләргә болса той қилмай өтүшни бәргән.

[8]Әнди жөриси өлүп кәткән әр вә аялларға кәлсәк, силәргә шуни ейтип қояйки, силәрниң маңа охшаш той қилмай яшиғиниңларни яхши дәймән. [9]Лекин өзәңларни тутувалалмисаңлар, некалиниңлар. Чүнки шәһвәт отида көйгәндин көрә, некалиқ болған яхшидур.

[10]Некалиқ болған мәсиһийләргә кәлсәк, уларға шуни буйруймәнки, аял еридин ажрашмисун. Бу мениңла әмәс, бәлки Рәббимизниңму буйруғидур. [11]Ажрашқан болса, қайта той қилмисун яки өз ери билән қайтидин яришивалсун. Әрму аялини қоювәтмисун.

[12]Қалғанлириңларға кәлсәм, гәрчә бу тоғрилиқ Рәббимиздин һеч қандақ буйруқ алмиған болсамму, лекин мән силәргә шуни ейтимәнки, әгәр той қилғандин кейин әр Әйса Мәсиһкә ишинип, аяли ишәнмигән болса, бирақ давамлиқ биргә яшашқа рази болса, у чағда ери уни қоювәтмисун. [13]Әгәр той қилғандин кейин аял Әйса Мәсиһкә ишинип, ери ишәнмигән болса, бирақ давамлиқ биргә яшашқа рази болса, у чағда аяли униңдин ажрашмисун. [14]Чүнки Әйса Мәсиһкә ишәнмигән жүпти униң мәсиһий ери яки аяли арқилиқ Худа тәрипидин қобул қилинип, уларниң некаси Худаниң нәзәридә йәнила пак болиду.* Ундақ болмиғанда, уларниң пәрзәнтлири напак болатти, әмәлиятта пактур. [15]Бирақ ишәнмигән тәрәп айрилимән десә, айрилсун. Мәсиһий әр болсун яки аял болсун, бундақ әһвалда өз некасини зорлап давамлаштурушиниң һаҗити йоқ. Һалбуки, Худа силәрни жүптиңлар билән инақлиқта яшашқа чақирған. [16]Әй мәсиһий аял, бәлким ериң сән арқилиқ Әйса Мәсиһкә ишинип, қутқузулуши мүмкин. Әй мәсиһий әр, бәлким аялиң сән арқилиқ Әйса Мәсиһкә ишинип, қутқузулуши мүмкин.

Ишәнч йолиға чақирилған вақиттики салаһийәт мәсилиси

[17]Һәр ким Худа тәрипидин чақирилғанда Рәббимиз Әйса униңға ата қилған салаһийәт бойичә яшавәрсун. Буни һәммә мәсиһийләр жамаитигә буйруймән. [18]Мәсилән, бир киши Худа тәрипидин чақирилиштин бурун йәһудий диниға кириш үчүн хәтнә қилинған болса,

14. Бәзиләр «Бир мәсиһий әр яки аялниң жүпти Әйса Мәсиһкә ишәнмигән болса, уларниң некаси булғанған болиду, шуңа улар ажиришиши керәк», дәп қаратти. Бундақ көз-қараш хата.

у буни йошурмисун. Бир киши Худа тәрипидин чақирилғанда хәтнә қилинмиған болса, шундақ туривәрсун. [19]Ишәнгүчиниң хәтнә қилинған яки қилинмиғанлиғи муһим әмәс, әң муһими униң Худаниң әмирлиригә әмәл қилишидур. [20]Һәр ким Худа тәрипидин чақирилғанда қандақ салаһийәттә болған болса, шу салаһийәтни сақлисун. [21]Әгәр сән Худа тәрипидин чақирилғанда қул болған болсаң, өзәңниң қул болғанлиғиңдин қайғурма. Лекин әркин болалисаң, пурсәтни қолдин бәрмә. [22]Худа тәрипидин чақирилған киши қул болса, у Рәббимиз Әйсаға мәнсүп болғанлиғидин роһий җәһәттә азат қилинған әркин адәмгә айлиниду. Шуниңдәк Худа тәрипидин чақирилған киши әркин адәм болса, у Әйса Мәсиһкә бойсунғанлиғидин Униң қулиға айлиниду. [23]Худа Әйса Мәсиһниң қиммәтлик қени билән силәрни гунаниң илкидин әркинликкә чиқарди. Шуңа әнди силәр Худаға бойсунуңлар, инсанларниң ой-пикирлиригә қул болмаңлар. [24]Қериндашлар, һәр ким Худа тәрипидин чақирилғанда қандақ салаһийәттә болған болса, Худаға бағланған йеңи һаятида шу бойичә яшисун.

Некалишиш вә некалашмаслиқ мәсилиси

[25]Хетиңлардики бойиға йәткән қизлар мәсилисигә кәлсәк, Рәббимиздин улар тоғрисида бирәр әмир алмидим. Шундақтиму өз пикирлиримни оттуриға қоймақчимән. Рәббимиз маңа рәһим-шәпқәт көрсәткәнлиги үчүн, мениң сөзлирим ишәнчликтур. [26]Мән шундақ қараймәнки, бүгүнки қийинчилиқларға нәзәр салғанда, һәр ким Әйса Мәсиһкә ишәнгән чағдики салаһийитидә қалғини яхши. [27]Өйләнгән болсаң, аялиңни қоюветишни ойлима. Өйләнмигән болсаң, өйлинимән демә. [28]Лекин өйләнсәңму гуна қилған болмайсән. Бойиға йәткән қизларму әргә тәгсә, гуна қилған болмайду. Бирақ некалиқ болғанларниң күндилик турмушта хилму-хил қийинчилиқлири болиду. Мән силәрниң бу қийинчилиқлардин сақлинишиңларни халаймән.

[29]Қериндашлар, шуни демәкчимәнки, Худаға хизмәт қилидиған вақтимиз қистур. Буниңдин кейин Худаға хизмәт қилишта өйләнгән әрләр өйләнмигәндәк, пүтүн нийити билән Худаға хизмәт қилсун. [30]Матәм тутуш, хошал болуш яки бай болуш Худаға хизмәт қилишта һәргиз тосалғу болмисун. [31]Бу дуния байлиқлиридин һөзүрлиниватқанларму байлиққа берилип кәтмисун. Чүнки бу дуния өткүнчидур.

[32]Ғәмсиз болушуңларни үмүт қилимән. Өйләнмигән әр Рәббимизни

хурсән қилиш үчүн, Рәббимизниң ишлириниң ғемини қилиду. 33 Лекин өйләнгән әр аялини хурсән қилиш үчүн, бу дунияниң ишлириниң ғемини қилиду. 34 Шуниң билән униң көңли иккигә бөлүнүп кетиду. Әрсиз аял яки некалиқ болмиған қиз болса, җисманий вә роһий җәһәттә өзини Худаға беғишлаш мәхситидә Рәббимизниң ишлириниң ғемини қилиду. Лекин некаланған аял болса ерини хурсән қилиш үчүн, бу дунияниң ишлириниң ғемини қилиду.

35 Буни силәрниң пут-қолуңларни чүшәп қоюш үчүн әмәс, бәлки силәргә пайдиси болсун вә көңлини иккигә бөлмәй, өзлирини Рәббимизгә атап, Униң үчүн яшисун, дәп ейтиватимән. 36 Әгәр бир киши вәдиләшкән қизини артуқчә күткүзүп қоюп, униң билән той қилмиған болса вә шу сәвәптин бу қизға үз келәлмәйдиғанлиғини һис қилса, ундақта тегишлик дәп қариған ишни қилсун, йәни уни әмригә алсун. Бундақ қилиш гуна қилғанлиқ болмайду. 37 Бирақ бир киши бесим астида әмәс, өз ирадиси билән вәдиләшкән қизини әмригә алмасликқа қарар қилған болса һәм шәһвитини бесивалалайдиған болса, яхши қилған болиду. 38 Қисқиси, той қилиш яхши, той қилмаслиқ техиму яхши.

39 Ери һаят чағда аяли еригә некада бағланған болиду. Лекин ери өлүп кәтсә, халиған киши билән некалинишқа әркиндур. Лекин у киши мәсиһий болуши керәк. 40 Бирақ тул аял тул пети турса, техиму бәхитлик болиду. Бу мениң көз қаришим. Лекин мән ойлаймәнки, бу көз қаришимға Худаниң Роһи йетәкчилик қилди.

Қериндиши үчүн өз хаһишидин ваз кечиш

8 Әнди хетиңлардики бутқа атап нәзир қилинған гөшни* йейиш яки йемәслик мәсилисигә келәйли. Силәр һәммимизниң бу мәсилигә нисбәтән билимимиз бар, дәп қарайсиләр. Бирақ билими көп болған адәм тәкәббурлишип кетиши мүмкин. Лекин меһир-муһәббити көп болған адәм болса, қериндишиниң ишәнчини мустәһкәмләшкә пурсәт издәйду. 2 Өзини биләрмән чағлайдиған

*1. *Коринтликлар бутпәрәс болуп, улар бутларға ибадәт қилиш үчүн, бутқа атап нәзир қилинған гөшни йәтти. Коринтликларниң той вә башқа мәрасимлиримү бутханиларда өткүзүлүп, бутқа атап нәзир қилинған гөшләр дәстиханға қоюлатти. У чағда бундақ гөшни йейиш яки йемәслик яки бутханида өткүзүлгән мәрасимларға қатнишиш яки қатнашмаслиқ мәсиһийләр үчүн чоң бир мәсилә болған еди.*

киши әмәлиятта билишкә тегишлик нәрсиләрни билмәйду. [3]Лекин Худани сөйгән киши Худаниң көз қаришида һәқиқәтән билимгә егә адәм болиду.

[4]Хош, әнди бутқа атап нәзир қилинған гөш мәсилисигә келәйли. Бизгә мәлумки, көп адәмләр ибадәт қиливатқан бутлар Худа әмәстур. Ялғуз бир Худадин башқа Илаһ йоқтур. [5]Гәрчә бәзиләр дунияда нурғун илаһлар бар, улар зимин вә асманда яшайду, дәп қариған һәм уларни өзиниң худаси вә рәбби дәп етирап қилған болсиму, [6]бирақ биз үчүн пәқәтла ялғуз бир Худа, йәни асмандики Худа Атимизла бардур. У пүткүл мәвҗудатниң Яратқучисидур, биз Униң үчүн яшаймиз. Шуниңға охшаш биз үчүн ялғуз бир Рәб, йәни Рәббимиз Әйса Мәсиһ бардур. Пүткүл мәвҗудат У арқилиқ моҗуттур. Бизму У арқилиқ йеңи һаятқа егә болдуқ. [7]Лекин һәммә мәсиһийләр бундақ билимни тонуп йәтмиди. Уларниң бәзилири мәсиһий болуштин бурун бутпәрәслик адәтлиригә көнүп қалғачқа, һазирму бутқа атап нәзир қилинған гөшни йейишни бутқа ибадәт қилиш билән баравәр дәп қарайду. Шуңа улар бу гөшни йейишкә жүръәт қилалмайду. Әгәр улар бу гөшни йәп қалған болса, өзлирини булғандуқ дәп һис қилип, виждани азаплиниду. [8]Әмәлиятта һәр қандақ бир йемәкликни йейиш яки йемәслик билән өзимизни Худаға йеқинлаштурғили болмайду. Уни йесәк, Худаға йеқинлишип қалмаймиз, йемисәкму Худадин жирақлишип кәтмәймиз. [9]Лекин еһтият қилиңларки, силәрниң мәлум йемәкликни йейиш яки йемәслик әркинлигиңлар бундақ билимни тонуп йәтмигән мәсиһий қериндашлириңларниң гуна қилишиға сәвәп болуп қалмисун. [10]Чүнки бундақ билимни тонуп йәтмигән бир мәсиһий бутниң Худа әмәслигини билидиған силәрниң бутханида өткүзүлүватқан зияпәттә бутқа атап нәзир қилинған гөшни йәватқанлиғиңларни көрсә, силәргә әгишип, өз вижданиға қарши һалда уму шу гөшни йейиши мүмкин. Ундақта, силәр униң өз вижданиға қарши һалда гуна қилишиға сәвәп қилған болуп қалмамсиләр? [11]Ақивәттә, бундақ билимни тонуп йәтмигән бу қериндишимизниң ишәнчи силәрниң билимиңлар түпәйлидин вәйран болуши мүмкин. Һалбуки, Әйса Мәсиһ униң үчүнму қурван болған. [12]Силәр қериндашларни өзлири хата, дәп қариған ишларни қилишқа дәвәт қилсаңлар, қериндашлар алдида гуна өткүзүп, уларниң вижданини җараһәтләпла қалмастин, Әйса Мәсиһ алдидиму гуна қилған болисиләр. [13]Шуниң үчүн, әгәр йегән гөшүмиз түпәйли-

дин бундақ билимни тонуп йәтмигән кәриндишимизниң ишәнчи бузулғидәк болса, биз бу гөшни қәтъий йемәйла қояйли.

Павлусниң өзиниң әлчи екәнлигини испатлиши

9 Мән башқиларниң мениң үстүмдин уни қил, буни қил дейишидин әркин әмәсму? Мән Худаниң әлчиси әмәсму? Мән Рәббимиз Әйсани өз көзүм билән көргән әмәсму? Силәрниң ишәнчиңлар мениң Рәббимиз үчүн қилған хизмитимниң нәтиҗиси әмәсму? [2]Гәрчә башқилар мени әлчи дәп һесаплимисиму, лекин мән силәр үчүн һәқиқәтән Әйса Мәсиһниң әлчиси. Чүнки силәрниң мәндин Хуш Хәвәрни аңлап, Рәббимизгә ишәнгиниңлар мениң әлчи екәнлигимниң испати.

[3]Мениң әлчи екәнлигимдин гуманлинидиғанларға беридиған җававим мундақ: [4]Биз әлчи болған екәнмиз, мәсиһийләр тәрипидин йемәкичмәк билән тәминлиниш һоқуқумиз йоқму? [5]Рәббимиз Әйсаниң Өз инилири һәм Петрус вә башқа әлчиләрдәк бизниңму сәпәрдә биз билән охшаш ишәнчи бар аяллиримизни һәмра қилип жүрүш һәққимиз йоқму? [6]Һәҗәва, пәқәт Барнаба билән мәнла мәсиһийләр тәрипидин тәминләнмәй, өз әмгигимиз билән күн кәчүрүшимиз керәкму? [7]Ким өз пули билән ләшкәрлик қилиду? Ким көчәт тикип, униң мевисини йемәйду? Ким мал беқип, униң сүтини ичмәйду? [8]Мән буларни пәқәт инсанниң көз қараши бойичә дедимму? Яқ, бу һәқтә Тәврат қанунидиму охшаш дейилгәнғу! [9-10]Муса пәйғәмбәргә чүширилгән Тәврат қанунида: «Хаман тәпкән өкүзниң ағзини боғма», дәп йезилған. Бу йәрдә Худаниң көңүл бөлгини пәқәт өкүзләрму яки буни мәхсус биз үчүн ейтқанму? Бу, шүбһисиз, биз үчүнму йезилғандур. Чүнки йәргә уруқ териғучиму, хаман тәпкүчиму өзигә тегишлик үлүшини елиш үмүти билән ишләйду. [11]Шуниң үчүн араңларда Хуш Хәвәрни йәткүзүш арқилиқ роһий уруқ чечип, силәрдин маддий җәһәттә һосул елиш һәддидин ешип кәткәнлик боламду? [12]Башқа тәлим бәргүчиләрниң силәрдин тәминлиниш һоқуқи болған йәрдә, бизниң тәминлиниш һоқуқумиз техиму болмамду?

Лекин биз бу һоқуқумиздин пайдиланмидуқ. Әксичә Әйса Мәсиһ тоғрисидики Хуш Хәвәрниң тарқилишиға тосалғу болуп қалмаслиғимиз үчүн, һәр қандақ ишқа бәрдашлиқ бериватимиз. [13]Йерусалимдики чоң ибадәтханида ишләйдиғанларниң кишиләрниң ибадәтханиға

елип кәлгәнлири билән тәминлинидиғанлиғини вә қурванлиқ суписида вәзипидә болғанларниңму қилинған қурванлиқлардин үлүши барлиғини билмәмсиләр? 14Шуниңға охшаш, Рәббимиз Хуш Хәвәрни тарқитидиғанларниң турмуши Хуш Хәвәрни қобул қилғанлар тәрипидин қамдалсун, дәп буйруған еди.

15Лекин мән бу һоқуқниң һеч қайсисидин пайдиланмидим. Һазирму мән бу хәтни бу һоқуқумдин пайдилинай, дәп йезиватқиним йоқ. Мән өлүшкә разимәнки, бирақ бу иш үчүн махтинишимниң қуруқ сөз болуп қелишиға йол қоймаймән. 16Хуш Хәвәрни тарқатқанлиғимға кәлсәк, униң билән махтиналмаймән, әлвәттә. Чүнки Хуш Хәвәрни тарқитиш мениң борчум. Уни тарқатмисам болмайду! 17Әгәр Хуш Хәвәрни өз ихтиярим билән тарқатқан болсам, Худадин һәқ елишим керәк еди. Лекин Худа бу вәзипини маңа тапшурған екән, мән буни бир җавапкәрчилик, дәп орунлаймән. 18Ундақта, алидиған һәққим немә? У болсиму, Хуш Хәвәр йәткүзүштә елишқа тегишлик һәқни тәләп қилиш һоқуқумдин пайдиланмай, кишиләрни Хуш Хәвәргә һәқсиз егә қилиштур.

19Мән һеч кимдин һәқ алмиғанлиғим үчүн, уларниң тәләплиридин әркин. Лекин техиму көп адәмниң Әйса Мәсиһкә ишиниши үчүн, көпчиликниң қулидәк яшап кәлдим. 20Йәһудийларниң Әйса Мәсиһкә ишиниши үчүн, йәһудийлар арисида болғинимда йәһудийлардәк яшаватимән. Тәврат қануниниң илкидин азат қилинған болсамму, Тәврат қануниниң илкидә яшайдиғанларниң Әйса Мәсиһкә ишиниши үчүн, шу кишиләрдәк яшаватимән. 21Шуниңға охшаш, Тәврат қануни билән мунасивити йоқ йәһудий әмәсләр арисида болғинимда, шу кишиләргә охшаш яшаватимән. Бу Худаниң қанунидин чәтнәп кәттим дегәнлик әмәс, чүнки мән Әйса Мәсиһниң қануниға бойсунуп яшаватимән. 22Худа тоғрисидики билимни тонуп йәтмигәнликтин виждани асанла азаплинидиған мәсиһийләрниң арисида уларға охшаш яшаватимән. Бундақ қилишимдики мәхсәт, уларниң ишәнчини мустәһкәмләштур. Барлиқ чариләрни ишлитип техиму көп кишиләрниң қутқузулуши үчүн, мәйли мән қандақла кишиләрниң арисида болай, Худа мәнъий қилмиғанла болса, шу кишиләрниң адәтлири бойичә яшаймән. 23Мән техиму көп кишиләрниң бу Хуш Хәвәрни қобул қилип, униңдин келидиған бәхиттин мән билән биллә тәң һөзүрлиниши үчүн, бу ишларни қиливатимән.

24 Жүгрәш мусабиқисигә чүшкәнләрниң һәммиси жүгригән болсиму,
мукапатни ялғуз бирла кишиниң алидиғанлиғини билисиләр. Силәрму
Худаниң мукапитиға еришиш үчүн йеңип чиққан тәнһәрикәтчидәк
жүгришиңлар керәк. 25 Мусабиқигә чүшкән һәр бир тәнһәрикәтчи
вақитлиқ мукапатқа егә болуш үчүн қаттиқ мәшиқ қилиду. Биз болсақ,
мәңгү чиримайдиған мукапатқа егә болуш үчүн мәшиқ қилимиз.
26 Шуниң үчүн мән нишансиз жүгрәватқан кишидәк жүгрәватқиним
йоқ. Шундақла худди боксчиға охшаш атқан муштумни бош кәткүзү-
ватқиним йоқ. 27 Хуш Хәвәрни йәткүзүп болғандин кейин, Худаниң
алдида мукапатқа еришишкә лайиқ әмәс болуп қалмаслиғим үчүн,
тенимни етиқат йолида яшашқа қаттиқ көндүрүп, өзәмни тизгин-
ләватимән.

Бутпәрәсликтин һошияр болуңлар

10 1-2 Қериндашлар, Муса пәйғәмбәр заманидики әждатлири-
мизниң Мисирдин чиққанда чөл-баяванда бешидин өткүзгән
кәчүрмишлирини толуқ чүшинишиңларни үмүт қилимән. Уларниң
һәммиси шу чағда Худа ата қилған йол башлиғучи булутниң йетәкли-
ши астида болуп, Худаниң мөҗүзиси арқилиқ Қизил деңиздин сақ-
саламәт меңип өтти. Уларниң Қизил деңиздин өтүши худди мәсиһий-
ләрниң чөмүлдүрүшни қобул қилғинидәк болуп, уларниң һәммиси
Муса пәйғәмбәргә әгәшкүчиләрдин болди. 3-4 Уларниң һәммиси Худа
ата қилған охшаш бир йемәкликни йегән вә «роһий таштин» чиққан
охшаш бир суни ичкән. Уларға һәмра болуп кәлгән бу «роһий таш»
дәл Әйса Мәсиһ еди. 5 Шундақтиму уларниң көпинчиси Худани хурсән
қилмиди. Шуңа улар өлүп, җәсәтлири чөл-баяванда қалди.

6 Улардәк яман ишларға берилмәслигимиз үчүн, бу вақиәләрдин
ибрәт елишимиз керәк. 7 Силәр уларниң бәзилиридәк бутқа ибадәт
қилидиғанлардин болмаңлар. Худди Муқәддәс Язмиларда йезилған-
дәк, өзлири ибадәт қилидиған бутларни хошал қилиш үчүн, «улар
кейин олтирип халиғиничә йәп-ичишип, кәйп-сапа қилишти». 8 Биз
уларниң бәзилиридәк җинсий әхлақсизлиқ қилмайли. Улар мана
шундақ қилип, жигирмә үч миңи бир күндила һалак болди. 9 Биз
уларниң бәзилиридәк мәхсәтлик һалда гуна қилип, Рәббимиз бизни
җазаламду яки җазалимамду, дәп Уни синимайли. Шу чағда ундақ
қилғанларни зәһәрлик иланлар чеқип өлтүргән еди. 10 Биз уларниң

бәзилиридәк Худадин наразы болуп, Униңдин рәнҗимәйли. Шу чағда, бундақ қилғанлар Худа әвәткән җан алғучи периштә тәрипидин өлтүрүлгән еди. 11Бу вақиәләр бизләргә савақ болуш үчүн уларниң бешиға кәлгән еди. Шундақла бу вақиәләр ахир заманда яшаватқан бизләрниң улардәк болуп қалмаслиғимиз һәққидә агаһландуруш үчүн хатириләнгән еди. 12Шуниң үчүн өзини ишәнчтә пут тирәп турватимән, дәп һесаплайдиғанлар жиқилип чүшүштин пәхәс болсун. 13Силәр дуч кәлгән синақларға башқа адәмләрму охшаш дуч кәлгән. Худа ишәнчликтур! У силәрни бәрдашлиқ бериш чекиңлардин һалқиған синақларға учратмайду. Худа силәрниң синаққа дуч кәлгәндә пут тирәп туралишиңлар үчүн, аздурулуштин сақлиниш йолини ечип бериду.

14Шу сәвәптин, қәдирлик қериндашлирим, бутпәрәсликтин сақлиниңлар. 15Силәрни әқил-һоши җайида кишиләр дәп қарап, буни ейтиватимән. Ейтқанлиримға өзәңлар баһа бериңлар. 16Биз Рәббимизни хатириләш үчүн бир дәстиханда җәм болуп, Худаға шүкүр ейтип җамдики шарапни ичкәндә вә бир нанни бөлүшүп йегәндә, Әйса Мәсиһниң биз үчүн курван болған тени вә қениниң һесавиға кәлгән илтипатидин ортақ һөзүрлинимиз. 17Биз мәсиһийләр көп болсақму, һәммимиз бирла нанни бөлүшүп йегәнлигимиз үчүн, роһий җәһәттә бир тән болимиз.

18Исраилларға қараңлар, улар Йерусалимдики чоң ибадәтханида Худаға қурванлиқ қилинған гөшни йейиш билән ибадитини ипадиләйду. 19Мән бундақ дейиш арқилиқ «Бутқа атап қурванлиқ қилинған нәрсиниң бирәр әһмийити бар» яки «Бут һәқиқий Худа» демәкчимәнму? 20Һәргиз ундақ әмәс! Демәкчи болғиним шуки, бутпәрәсләр қурванлиқлирини Худаға әмәс, җинларға атайду. Силәрниң җинлар билән шерик болушуңларни халимаймән. 21Силәр һәм Рәббимизниң җамидикидин, һәм җинларниң җамидикидин ичсаңлар болмайду. Һәм Рәббимизниң дәстихинида, һәм җинларниң дәстихинида җәм болсаңлар болмайду. 22Бундақ қилсақ, Рәббимизниң ғәзивини қозғаймиз. Униң җазалишидин қечип қутулушқа күчимиз йетәмду?!

23Бәзиләр: «Худа тәрипидин мәнъуий қилинмиған болса, немә қилимән десәм, өз ихтиярим», дейиши мүмкин. Лекин һәммә иш пайдилиқ болувәрмәйду. «Немә қилимән десәм, өз ихтиярим», дегән бу сөз тоғра болсиму, лекин һәммә иш қериндашлириниң ишәнч

җәһәттә күчлүк болуп йетилишигә ярдәм берәлмәйду. [24]Һәр ким пәқәт өз мәнпийитинила әмәс, башқиларниңму мәнпийитини көзлисун.

[25]Гөш дукинида сетилған гөшләрни бутқа атап нәзир қилинғанму яки қилинмиғанму, дәп сүрүштүрүп жүрмәй, пак виждан билән йәвериңлар. [26]Чүнки Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк: «Йәр йүзи вә униңдики һәммә нәрсә Рәббимизгә тәәллуқтур». [27]Әгәр Әйса Мәсиһкә ишәнмигән бир киши силәрни зияпәткә чақирса вә силәрму бармақчи болсаңлар, алдиңларға қоюлған һәммә нәрсини бутқа атап нәзир қилинғанму яки қилинмиғанму, дәп сүрүштүрмәй, пак виждан билән йәвериңлар. [28]Лекин башқа бири силәргә: «Бу бутқа атап қурванлиқ қилинған гөш» десә, у кишиниң ишәнчини ойлап бу гөшни йемәңлар. Чүнки бу гөшни йейиш униң нәзәридә гуна болиду. [29]Бу йәрдә силәрниң вижданиңларни әмәс, бәлки у кишиниң вижданини демәкчимән.

Ундақта, немә үчүн башқиларниң виждани мениң әркинлигимни чәклисун? [30]Әгәр мән Худаға шүкүр ейтип бундақ зияпәткә қатнашсам, йәнә немә үчүн шүкүр ейтип йегән бу йемәклигим сәвәвидин әйиплинишкә учришим керәк? [31]Муһими немә йәп, немә ичишиңлар, қандақла иш қилишиңлардин қәтъий нәзәр, уни пәқәт Худаниң улуқлиниши үчүн қилиңлар. [32]Башқиларни, мәйли улар йәһудийлар, йәһудий әмәсләр яки Худаға мәнсүп җамаәттики мәсиһийләр болсун, гунаға башлайдиған ишни қилмаңлар. [33]Өзәмму силәргә дегәнлирим бойичә иш қилимән. Мән һәр қайси җәһәттин һәммә адәмни хурсән қилишқа тиришимән. Чүнки мән өз мәнпийитим үчүн әмәс, бәлки көпчиликниң қутқузулуши үчүн уларниң мәнпийитини көзләймән.

11 Мән Әйса Мәсиһни өзәмгә үлгә қилғинимдәк, силәрму мени өзәңларға үлгә қилиңлар.

Ибадәт қаидилири

[2]Дайим мени әсләп турғанлиғиңлар вә мән силәргә йәткүзгән тәлимләргә әмәл қилғанлиғиңлар үчүн силәрни махтаймән. [3]Лекин шуниму билишиңларни үмүт қилимәнки, һәммә әрниң беши Әйса Мәсиһтур. Аялниң беши әр, Әйса Мәсиһниң беши болса Худадур. [4]Шуңа ибадәткә қатнашқанда, бир әр бешиға бир немә артип дуа қилса яки Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзсә, у өз беши болған Әйса Мәсиһкә һөрмәтсизлик қилған болиду. [5]Бир аял бешиға бир нәрсә

артмай дуа қилса яки Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзсә, уму өз беши, йәни өз еригә һөрмәтсизлик қилған болиду. Бундақ аялниң чечи чүшириветилгән аялдин пәрқи йоқтур. [6]Әгәр аял бешиға бир нәрсә артишни халимиса, ундақта у чечини кәскүзүвәтсун. Һалбуки, бир аялниң чечиниң кесилиши яки чүширилиши номус иш болған екән, ундақта у аял ибадәткә қатнашқанда бешиға бир немә артсун. [7]Әрләр болса ибадәткә қатнашқанда, бешиға бир нәрсә артмаслиғи керәк. Чүнки әр Худаниң обризида яритилған болуп, Худаниң шан-шәривини әкис әттүриду. Аял болса әрниң шан-шәривини әкис әттүриду. [8]Чүнки инсан яритилған чағда, әр аялдин әмәс, аял әрдин яритилған. [9]Шундақла әр аял үчүн әмәс, аял әр үчүн яритилған. [10]Шуниң үчүн аялларниң бешиға бир нәрсә артиш яки артмаслиқ һоқуқи бар болсиму, буни мувапиқ ишләтсун.* Бу һәм периштәләр үчүндур. [11]Һалбуки, Рәббимизгә бағланған йеңи һаятимизда аяллар әрләрдин мустәқил әмәс, әрләрму аяллардин мустәқил әмәс. [12]Чүнки аял әрдин яритилған болсиму, лекин әрму аялдин туғулиду. Һәр иккилиси пүткүл мәвҗудатни яратқан Худа тәрипидин яритилған.

[13]Силәр өзәңлар ейтиңларчу, аялларниң бешиға бир нәрсә артмай туруп, Худаға дуа қилиши тоғриму? [14]Силәр әрләрниң узун чач қоюшиниң өзлири үчүн номус екәнлигини тәбиий һалда билисиләрғу? [15]Лекин аялларниң узун чечи Худаниң уларға япқуч қилип бәргән гөзәллигидур. [16]Әгәр кимду-ким бу сөзләргә қарши чиқса, мән шундақ дәләләймәнки, бу биз әзәлдин әмәл қилип келиватқан қаидә. Худаға мәнсүп болған һәр қайси җамаәтму буни тоғра, дәп қарайду.

Рәббимизни хатириләш үчүн җәм болидиған дәстихан

[17]Төвәндики ишларға кәлсәк, мән бу тоғрисида силәрни махталмаймән. Чүнки силәрниң җәм болушуңларниң пайдисидин зийини көп болуватиду. [18]Биринчидин, силәр ибадәткә җәм болғиниңларда, араңларда груһларға бөлүнүшләр болғанлиғини аңлидим. Бу гәпкә қисмән ишәндим. [19]Араңларда бөлүнүшләрниң пәйда болушидин сақланғили болмайду. Лекин мошундақ болғанда, зади кимниң

**10. Бу айәтниң йәнә икки хил мәнаси болуши мүмкин: «Шуниң үчүн аяллар бешиға бир нәрсә артип, әрлиригә бойсунидиғанлиғини ипадилисун» яки «Шуниң үчүн аяллар жиғилишларда бешиға бир нәрсә артип, Худаниң уларға бәргән ибадәткә қатнишиш һоқуқини ипадилисун».*

Худани хурсән қилидиғанлиғини көрүвалғили болиду. [20]Силәр Рәббимизни хатириләш мәхситидә бир дәстиханға җәм болимиз, дәйсиләр. Әмәлиятта буниң үчүн җәм болмайдикәнсиләр. [21]Чүнки силәр бир-бириңларни күтмәй, өзәңлар елип кәлгән тамақни өзәңлар йәверидикәнсиләрдә, бәзиләр қанғичә йәп-ичидикән, йәнә бәзиләр ач қалидикән. [22]Йәп-ичишкә өз өйлириңлар бар әмәсму? Яки бу йәргә Худаға мәнсүп болған мәсиһийләр җамаитини көзгә илмай, йәйдиған нәрсиси йоқларни хиҗаләт қилишқа җәм болдуңларму? Силәргә немә десәм болар? Силәрни махтайму? Яқ, бу ишта силәрни һәргиз мақталмаймән!

[23]Рәббимизниң дәстихини тоғрилиқ мән силәргә йәткүзгән тәлимләрни Рәббимиздин алғанмән. Рәббимиз Әйса сатқун тәрипидин тутуп берилгән кечә қолиға бир нан елип, [24]Худаға шүкүр ейтип, нанни уштуп туруп: «Бу Мениң силәр үчүн пида болидиған тенимдур. Мени әсләп туруш үчүн буниңдин йәңлар», деди. [25]Худди шуниңдәк, тамақтин кейин У йәнә җамни қолиға елип: «Бу җамдики шарап Мениң қеним билән түзүлидиған Худаниң Йеңи келишиминиң бәлгүсидур. Һәр қетим бундақ шараптин ичкиниңларда Мени әсләп туруңлар», деди. [26]Шуниң үчүн таки Рәббимиз қайтип кәлгичә, һәр қетим бу нандин йегиниңларда вә һәр қетим бу җамдикидин ичкиниңларда, Рәббимизниң қурван болғанлиғини җакалиған болисиләр.

[27]Шуниң үчүн Рәббимизниң дәстихинида җәм болған һәр бир киши намувапиқ һалда нандин йәп, җамдикидин ичсә, у Рәббимизниң биз үчүн қурван қилған тени вә аққузған қениға үз келәлмәйдиған гуна қилған болиду. [28]Шуңа һәр ким авал бу ишлар үстидә өз-өзини тәкшүрүп көрсун. Андин нандин йәп, җамдикидин ичсун. [29]Чүнки мәсиһийләр Рәббимизниң дәстихинида җәм болуш билән өзлириниң Әйса Мәсиһниң тени екәнлигини ипадиләйду.* Буни пәриқләндүрмәй туруп, нандин йегән вә җамдикидин ичкән киши өзини Худаниң җазасиға мәһкүм қилиду. [30]Мана шу сәвәптин бир мунчиңлар җисманий җәһәттин һалсиз вә ағриқ болуп қалдиңлар, һәтта бәзиләр өлүп кәтти. [31]Әгәр өз-өзимизни тәкшүргән болсақ едуқ, бундақ җазаларға

**29. Бу айәтниң «Бу дәстиханниң һәқиқий мәнаси Рәббимизниң биз үчүн қурван қилған тени билән мунасивәтлик екәнлигини ипадиләйду» дегәндин ибарәт йәнә бир мәнаси болуши мүмкин.*

учримиған болаттуқ. 32Лекин гунаға толған бу дунияниң адәмлири
билән бирликтә җазаланмаслиғимиз үчүн, Рәббимиз бизни мошундақ
җазалап тәрбийиләватиду.
33Шуңа, қериндашлар, Рәббимизни хатириләш мәхситидә бир
дәстиханда җәм болуш үчүн бир йәргә жиғилғиниңларда, һәммиси
толуқ кәлгичә бир-бириңларни күтүңлар. 34Бундақ жиғилиш силәр-
ниң җазаға учришиңларға сәвәп болуп қалмаслиғи үчүн, қосиғи
ачлар қосиғини өйидә тойдуруп кәлсун. Башқа мәсилиләргә кәлсәк,
йениңларға барғинимда сөзлишимиз.

Муқәддәс Роһ ата қилған һәдийәләр

12 Қериндашлар, Муқәддәс Роһ ата қилған һәдийәләргә кәлсәк,
буларни толуқ чүшинишиңларни халаймән. 2Силәргә мәлум-
ки, силәр Әйса Мәсиһкә ишиништин илгири аздурулуп, җансиз
бутларға ибадәт қилдиңлар. 3Шуңа йәнә аздурулуп кәтмәслигиңлар
үчүн шуни билишиңларни халаймәнки, Худаниң Роһиниң йетәкчили-
гидә сөзлигән һәр қандақ киши: «Әйсаға лənәт!» демәйду. Муқәддәс
Роһниң йетәкчилигисизму һеч ким: «Әйса Мәсиһ мениң Рәббимдур»,
дәләлмәйду.
4Муқәддәс Роһ ата қилған һәдийәләр хилму-хилдур, лекин бу һәдийә-
ләрни ата қилғучи Муқәддәс Роһ бирдур. 5Рәббимиз үчүн қилинидиған
хизмәтләр хилму-хилдур, лекин биз хизмәт қилидиған Рәббимиз
бирдур. 6Худаниң бизниң һаятимизда қиливатқан ишлири хилму-
хилдур, лекин биз арқилиқ уларни қиливатқан Худа бирдур. 7Пүтүн
җамаәтниң мәнпийити үчүн Муқәддәс Роһ һәр биримизгә алаһидә
қабилийәт ата қилиду. 8Муқәддәс Роһ бир кишигә әқиланә сөз қилиш
қабилийитини бериду. Йәнә бир кишигә болса, бирәр иш тоғрилиқ
Худадин кәлгән алаһидә билим бериду. 9Охшашла шу Муқәддәс
Роһ бирigә Худаға болған алаһидә ишәнч, йәнә бирigә кесәлләрни
сақайтиш қудритини бериду. 10Йәнә шу Роһ бирigә мөҗүзиләр
яритиш қабилийитини бәрсә, йәнә бирigә Худаниң пәйғәмбәрлик
сөзини йәткүзүш қабилийитини бериду. Бирigә бирсиниң йәткүзгән
сөзлириниң Муқәддәс Роһтин кәлгән яки кәлмигәнлигини пәриқ-
ләндүрүш, бирigә өзигә намәлум болған тилларда сөзләш, йәнә
бирigә болса бу тилларни чүшәндүрүш қабилийитини бериду. 11Бу
қабилийәтләрниң һәммисини жүргүштүргән бирдин-бир Муқәддәс

Роһтур. Муқәддәс Роһ Өз ирадиси бойичә бу қабилийәтләрни һәр бир кишигә айрим-айрим тәхсим қилип бериду.

Мәсиһийләр җамаити Әйса Мәсиһниң тенидур

12 Гәрчә бизниң тенимиздики әзалар көп болсиму, улар өз ара
қошулуп бирла тәнни тәшкил қилиду. Шуниңдәк Әйса Мәсиһниң
тени, йәни мәсиһийләр җамаити нурғун мәсиһийләрдин тәшкил
тапқан болуп, уларму бирла тәндур. 13 Чүнки йәһудий яки йәһудий
әмәс болсун, қул яки әркин адәм болсун, һәммимиз охшаш Муқәддәс
Роһ тәрипидин чөмүлдүрүлүп, бир тәнниң, йәни Әйса Мәсиһниң
тениниң тәркивий қисми болуп, Муқәддәс Роһтин һөзүрләндуқ.
14 Тән бирла әзадин әмәс, нурғун әзалардин тәшкил тапиду. 15 Әгәр
пут: «Қол болмиғанлиғим үчүн тәнгә мәнсүп әмәсмән» десә, бу уни
тәндин айриветәләмду? 16 Әгәр қулақ: «Көз болмиғанлиғим үчүн тәнгә
мәнсүп әмәсмән» десә, буму уни тәндин айриветәләмду? 17 Пүтүн тән
көз болса, у қандақму аңлалайду? Пүтүн тән қулақ болса, у пурақни
қандақму сезәләйду? 18 Һалбуки, Худа тенимиздики һәр бир әзани Өз
хаһиши бойичә орунлаштурған. 19 Әгәр һәммиси охшаш бирла әза
болған болса, уни қандақму тән дегили болатти? 20 Әмәлиятта әза көп
болсиму, лекин пәқәт бир тәннила тәшкил қилиду.
21 Шуңа көз қолға: «Саңа еһтияҗим йоқ», дәләлмәйду. Яки баш
путқа: «Силәргә еһтияҗим йоқ», дәләлмәйду. 22 Дәл әксичә тәнниң
аҗиз дәп һесапланған әзалири кам болса болмайду. 23 Тәнниң әпсиз
дәп қаралған әзалириға техиму көпирәк әһмийәт беримиз. Уятлиқ дәп
қаралған әзалиримизни техиму диққәт-етивар билән япимиз. 24 Уятлиқ
болмиған әзалиримизни йошурушниң һаҗити йоқтур. Худа
тенимиздики қәдри аз дәп һесапланған әзаларниң техиму қәдирли-
ниши үчүн, шундақ орунлаштурған. 25 Буниңдики мәхсәт, тәндә
парчилиниш болмисун, әксичә әзалар бир-биригә охшаш етивар
бәрсун, дегәндин ибарәт. 26 Әгәр бир әзаға дәрт кәлсә, пүткүл әзалар
тәң дәрт тартиду, бир әза қәдирләнсә, пүткүл әзалар тәң хошал болиду.
27 Демәк, һәммиңлар Әйса Мәсиһниң тенини тәшкил қилғансиләр.
Һәр бириңлар бу тәнниң охшимиған айрим-айрим әзасисиләр. 28 Шуңа
Худа мәсиһийләр җамаитидә башта әлчиләрни, иккинчисигә Худаниң
пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзгүчиләрни, үчинчисигә Худа тоғрисида
тәлим бәргүчиләрни, униңдин кейин мөҗүзә көрсәткүчиләрни,

кесәлләрни сақайтиш қабилийитигә егә болғанларни, башқиларға ярдәм бәргүчиләрни, башқуруш қабилийити болғанларни һәм өзлиригә намәлум болған тилларда сөзләләйдиғанларни тайинлиди. [29]Мәсиһийләрниң һәммиси әлчиму? Һәммиси Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзгүчиму? Һәммиси тәлим бәргүчиму? Һәммиси мөҗүзә көрсәткүчиму? [30]Һәммиси кесәлләрни сақайтиш қабилийитигә егиму? Һәммиси өзлиригә намәлум болған тилларда сөзләләмду? Һәммиси бу тилларниң мәнасини чүшәндүрәләмду? Яқ, әлвәттә ундақ әмәс. [31]Силәр көпчилик үчүн әң пайдилиқ болған қабилийәтләргә интилиңлар. Лекин силәрниң бу қабилийәтләрни яхши ишлитишиңлар үчүн, мән авал силәргә һәммидин яхши бир йолни көрситәй.

Меһир-муһәббәт һәммидин улуқтур

13 Гәрчә мән йәр-йүзидики һәр қандақ тилда, һәтта периштәләрниң тиллирида сөзләлисәмму, лекин башқиларға меһир-муһәббитим болмиса, сөзлирим қулаққа хуш яқмайдиған дақа-думбақ яки йеқимсиз қоңғурақ авазидәк болуп қалиду. [2]Гәрчә Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзүш қабилийитим болсиму, дунияниң пүткүл сирлирини билсәмму, Худадин кәлгән алаһидә билимләргә егә болсамму вә тағларни орнидин қозғиталайдиған камил ишәнчим болсиму, лекин башқиларға меһир-муһәббитим болмиса, һеч немигә әрзимәс бир адәм болуп қалимән. [3]Гәрчә пүтүн мелимни сәдиқә қилип беривәтсәмму, һәтта Худаниң хизмитидә җенимни қурван қилип, тенимниң отта көйдүрүлүшигә рази болсамму, лекин башқиларға меһир-муһәббитим болмиса, бу қилғанлиримизниң маңа һеч пайдиси йоқтур.

[4]Меһир-муһәббәт сәвирчан вә меһривандур. Меһир-муһәббәт көрәлмәслик қилмайду, махтанчақлиқ вә тәкәббурлуқму қилмайду. [5]Меһир-муһәббәт әдәпсизлик қилмайду, шәхсий мәнпийәтни көзлимәйду, асан аччиқланмайду вә адавәт сақлимайду. [6]Меһир-муһәббәт наһәқчиликтин хурсән болмайду, әксичә һәқиқәттин хошал болиду. [7]Меһир-муһәббәт һәммигә бәрдашлиқ бериду, һәммигә ишәнч билән қарайду, һәммә ишта үмүтвар вә чидамлиқ болиду.

[8]Меһир-муһәббәт мәңгү давамлишиду. Лекин Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзидиған қабилийәт болса һаман ахирлишиду. Муқәддәс Роһниң күчи билән өзигә намәлум болған тилда сөзләш

ахир тохтайду, Худадин кәлгән алаһидә билимләрму ахирлишиду. [9]Чүнки бу алаһидә билимләр чәкликтур. Шундақла Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзүш қабилийитимизму чәкликтур. [10]Бу дунияниң ахирлишиши кәлгәндә, бундақ чәклик қабилийәтләрниңму һаҗити қалмайду. [11]Бу худди балилиқ вақтимизда балиларчә сөзләп, балиларчә ойлап, балиларчә муһакимә қилип, чоң болғинимизда балилиғимизни ташлиғинимизға охшаштур. [12]Биз сус көрүнидиған әйнәк арқилиқ көрүватқанлиғимиз үчүн, һәммә нәрсини ғува көримиз. Лекин кәлгүсидә болса йүзму-йүз көримиз. Һазир мениң Худа тоғрисида билидиғиним чәкликтур, у вақит йетип кәлгәндә, Худа мени толуқ билгәндәк, мәнму һәммини толуқ билидиған болимән. [13]Мана бу дунияда ишәнч, үмүт вә меһир-муһәббәттин ибарәт бу үчи давамлиқ моҗут болуп туриду. Буларниң ичидә әң улуқ болғини меһир-муһәббәттур.

Муқәддәс Роһ ата қилған һәдийәләрдин пайдилиниш

14 Шуңа меһир-муһәббәтлик болушқа интилиңлар һәм Муқәддәс Роһ ата қилған һәдийәләргә, болупму Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзүш қабилийитигә қизғинлиқ билән интилиңлар. [2]Бир киши Муқәддәс Роһниң күчи билән өзигә намәлум болған тилда сөзлисә, у башқиларға әмәс, бәлки Худаға сөзләйду. Чүнки униң сөзини һеч ким чүшинәлмәйду. У Муқәддәс Роһниң күчи билән түрлүк сирлиқ ишларни сөзләйду. [3]Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзгүчиләр болса, башқиларниң ишәнчтә өсүп йетилиши, илһамлиниши вә тәсәлла тепиши үчүн сөзләйду. [4]Намәлум тилда сөзлигүчи ишәнчтә өз-өзини йетилдүриду. Лекин Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзгүчи болса, пүтүн мәсиһийләр җамаитиниң ишәнчтә йетилишигә ярдәм бериду. [5]Һәммиңларниң Муқәддәс Роһниң күчи билән өзәңларға намәлум болған тилларда сөзлишиңларни үмүт қилимән. Лекин силәрниң Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзүшүңларни техиму үмүт қилимән. Чүнки намәлум болған тилларда сөзләнгән сөзләрни чүшәндүрүп, мәсиһийләр җамаитиниң ишәнчини йетилдүрүшигә ярдими болидиған бирәрси болмиса, у чағда намәлум тилларда сөзләштин, Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзүш қабилийити көп әвзәл болиду.

6 Әнди, қериндашлар, әгәр мән йениңларға берип, өз тилиңларда
силәргә Худа тәрипидин ашкариланған һәқиқәтни, Худадин кәлгән
алаһидә билим, пәйғәмбәрлик сөз яки бирәр тәлим йәткүзмәй, пәқәтла
Муқәддәс Роһниң күчи билән бундақ намәлум тилда сөзлисәм, силәргә
немә пайдам болсун? 7 Шуниңдәк аваз чиқиралайдиған җансиз
нәрсиләр, мәсилән нәй яки чилтарму ениқ аһаң чиқармиса, һеч ким
униң челиниватқан музыка екәнлигини биләлмәйдиғу? 8 Җәң канийи-
му бәлгүлүк бир аһаңда челинмиса, һеч ким җәңгә һазирланмайдиғу?
9 Шуниңдәк, силәрму чүшинишлик тилда сөзлимисәңлар, немә демәк-
чи болғиниңларни ким чүшинәләйду? У чағда һаваға гәп қилғандәк
болисиләр. 10 Шүбһисизки, дунияда хилму-хил тиллар бар һәм уларниң
һеч қайсиси чүшиниксиз әмәс. 11 Бирақ мәлум бир адәмниң тилини
чүшәнмисәм, у маңа ят болиду, мәнму униңға ят болимән. 12 Шуңа
силәр Муқәддәс Роһ ата қилған қабилийәтләргә егә болушқа қизғин-
лиқ билән интилгән екәнсиләр, мәсиһийләр җамаитиниң ишәнчтә
йетилилишигә ярдәм беридиған қабилийәтләрни егиләшкә техиму
көп интилиңлар.

13 Шуңа өзигә намәлум болған тилда сөзләләйдиған киши өзиниң
сөзлигәнлирини чүшәндүрүш қабилийитигә егә болуш үчүн дуа
қилсун. 14 Чүнки бир киши ундақ тилда дуа қилса, униң роһи Муқәддәс
Роһ арқилиқ Худаға дуа қилған болиду. Лекин у өз әқил-идриги
билән бу дуани чүшинәлмәйду. 15 Ундақта, у қандақ қилиши керәк?
У бәзидә Муқәддәс Роһ арқилиқ бундақ тилда сөзләш билән, бәзидә
әқил-идриги билән дуа қилсун. Шундақла у бәзидә Муқәддәс Роһ
арқилиқ, бәзидә әқил-идриги билән Худаға мәдһийә нахшилирини
ейтсун. 16 Әгәр Муқәддәс Роһ арқилиқ өзәңгә намәлум болған бундақ
тилдила Худаға шүкүр ейтсаң, җамаәт сениң немә даватқанлиғиңни
чүшәнмәй, ейтқан шүкүр дуалириңға қандақму: «Амин» дәләлисун?
17 Шуңа сән һәр қанчә яхши шүкүр ейтсаңму, лекин бу дуалар һеч
кимниң ишәнчтә йетилишигә ярдәм берәлмәйду. 18 Мән бундақ намә-
лум тилда шәхсән һәммиңлардин көп сөзләйдиғанлиғим үчүн, Худаға
шүкүр ейтимән. 19 Лекин мәсиһийләр җамаитидә башқиларниң тәлим
елиши үчүн, намәлум тилда он миң еғиз сөзлигәндин көрә, һәммә
адәм чүшинидиған тилда бәш еғиз сөзлигиним яхшидур.

20 Қериндашлар, яманлиқ қилишни билмәйдиған сәбий балилардәк
болуңлар, лекин бу ишларға кәлгәндә ой-пикирлириңлар кичик бали-

лардәк әмәс, бәлки чоңлардәк болсун. 21 Муқәддәс Язмиларда Худа мундақ дегән:

«Ғәйри тилларда сөзләйдиғанлар арқилиқ,
Ят милләтләрниң еғизи арқилиқ сөзләймән хәлқимгә.
Бирақ улар йәнила бойсунмас Маңа».*

22 Бу айәттин қариғанда, өзигә намәлум болған тилда сөзләш Худаниң Өзигә ишинидиғанларға әмәс, бәлки ишәнмәйдиғанларға қаритилған бир бәлгүсидур. Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзүш болса, Худаниң Өзигә ишәнмәйдиғанларға әмәс, бәлки ишинидиғанларға қаритилған Худаниң улар билән биллә екәнлигиниң бир бәлгүсидур. 23 Әгәр пүтүн мәсиһий җамаитиңлар җәм болуп, һәммә адәм өз алдиға бундақ намәлум тилда сөзләвәргәндә, буниңдин хәвири болмиғанлар яки Әйса Мәсиһкә ишәнмәйдиғанлар араңларға кирип қалса, «Силәр сараң болуп қапсиләр!» дейишмәмду? 24 Лекин мәсиһий җамаитиңлар охшаш бир тилда Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзүватқанда, ишәнмигән яки әһвалдин хәвири болмиған бири араңларға кирип қалса, у һәммиңларниң ейтқан сөзлириңлардин өзиниң гунакар екәнлигини чүшинип, виждани азаплиниду. 25 Ичидики йошурун ойпикирлири ашкарилинип, буниң билән «Худа һәқиқәтән силәр билән биллә екән», дәп етирап қилип, йәргә баш қоюп Худаға сәҗдә қилиду.

Мәсиһийләр җамаити әмәл қилишқа тегишлик қаидиләр

26 Қериндашлар, мән хуласә қилай, силәр Худаға ибадәт қилиш үчүн бир йәргә җәм болғиниңларда, бәзилириңлар мәдһийә нахшилирини ейтисиләр, бәзилириңлар тәлим берисиләр, бәзилириңлар Худаниң аянини йәткүзисиләр, бәзилириңлар өзәңларға намәлум болған тилда сөзләйсиләр, башқилар болса бу тилни чүшәндүриду. Һәммә иш җамаәтниң ишәнчини йетилдүрүш үчүн болсун. 27 Әгәр өзигә намәлум болған тилда сөзлимәкчи болғанлар болса, әң көп болғанда

**21. Қедимки заманда исраиллар Худаға бойсунмиғанлиғи үчүн, Йәшая пәйғәмбәр уларни агаһландуруп, бу айәтни ейтқан. У Худа «ғәйри тилларда сөзлишидиған» қошунлар арқилиқ силәрни җазалайду, дегән. Кейин Йәшая пәйғәмбәр дегәндәк болған.*

икки яки үч киши новәт билән сөзлисун. Башқа бири бу сөзләрни чүшәндүрсун. 28Жиғилишиңларда буни чүшәндүрәләйдиған киши болмиса, улар җамаәттә бундақ тилда сөзлимәй, өз-өзигә вә Худаға сөзлисун. 29Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзүштиму икки яки үч киши сөзлисун, башқилар уларниң сөзлигәнлириниң Худадин кәлгән яки кәлмигәнлигини пәриқ әтсун. 30Бу жиғилишта олтарғанларниң бириға Худадин бир аян кәлсә, сөзләватқан киши җим болуп, новәтни униңға бәрсун. 31Чүнки һәммиңларниң тәлим елишиңлар вә илһамландурулушиңлар үчүн, Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзгүчиләрниң һәммиси пәйғәмбәрлик сөзни новәт билән йәткүзсә болиду. 32Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзидиған адәм өзини тутувелип, новәт күтүп туралайду. 33Җәм болуп ибадәт қилғиниңларда қалаймиқанчилиқ болмисун. Чүнки Худа қалаймиқанчилиқ салғучи әмәс, бәлки тиничлиқ бәргүчидур. Мән билидиған һәр қайси мәсиһийләр җамаити әйнә шундақтур.

34Аяллар җамаәт жиғилишлирида қалаймиқан сөзләшмәй, шүк олтарсун. Чүнки уларниң шундақ сөзлишигә рухсәт қилинмиған. Тәврат қанунида бәлгүләнгәндәк, улар тәртипкә риайә қилсун. 35Улар билмәкчи болған бирәр нәрсә болса, өйдә өз әрлиридин сорисун. Чүнки жиғилишта тәртипни бузуп сөзләш аялларға ярашмайду.

36Худа тоғрисидики тәлимни силәр өзәңлардин чиққан яки ялғуз силәргила йетип кәлгән, дәп ойлайдикәнсиләр. Бу дурус әмәс! 37Әгәр силәрдин бириңлар өзини Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзгүчи яки ишәнч җәһәттә йетилгән дәп қариса, у мениң силәргә язғанлиримниң Рәббимизниң әмри екәнлигини етирап қилиши керәк. 38Әгәр силәр бу әмиргә пәрва қилмисаңлар, силәрму Худа тәрипидин пәрва қилинмайсиләр.

39Шуниң үчүн, қериндашлирим, Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини йәткүзүшкә қизғинлиқ билән интилиңлар. Муқәддәс Роһниң күчи билән өзәңларға намәлум болған тилда сөзләшниму чәклимәңлар. 40Лекин һәммә иш тәртип-қаидилик болсун.

Әйса Мәсиһниң тирилиши

15 Қериндашлар, илгири мән силәргә йәткүзгән, силәрму қобул қилип, ишәнчиңларниң асаси қилған Хуш Хәвәрни есиңларға салмақчимән. 2Мән силәргә йәткүзгән Худаниң бу һәқиқитидә чиң

турсаңлар, у арқилиқ қутқузулисиләр. Ундақ болмиғанда, бекарға ишәнгән болисиләр.

3-4Мән қобул қилған әң муһим тәлимни силәргә йәткүздүм. Бу тәлим шуки, Муқәддәс Язмиларда алдин-ала йезилғинидәк, Әйса Мәсиһ гуналиримизниң кәчүрүлүши үчүн қурван болди. У дәпнә қилинип, үчинчи күни болғанда өлүмдин тирилип, 5авал Петруска, андин кейин он икки әлчиниң ичидики башқиларғиму көрүнди. 6Кейин бирла вақитта бәш йүздин артуқ қериндашқа көрүнди. Бу қериндашларниң бәзилири аләмдин өткән болсиму, көпчилиги техи һаят. 7-8Әйса Мәсиһ кейин иниси Яқупқа, униңдин кейин һәммә әлчиләргә, әң ахирида худди вақитсиз туғулған бовақтәк көрүмсиз болған маңиму көрүнди. 9Мән әлчиләрниң арисидики әң әрзимәс әлчимән һәм Худаниң җамаитигә зиянкәшлик қилғанлиғим үчүн, әлчи дәп атилишқиму лайиқ әмәсмән. 10Лекин һазир әлчи болушум Худаниң маңа көрсәткән меһир-шәпқити арқилиқ болди. Униң маңа қилған меһир-шәпқити бекарға кәтмиди. Чүнки Худаниң хизмитидә әлчиләрниң һәммисидин көп әҗир сиңдүрдүм. Әмәлиятта мән өз күч-қабилийитим билән әмәс, бәлки маңа меһир-шәпқәт көрсәткән Худаниң күчи билән ишлидим. 11Демәк, мәйли мән яки башқа әлчиләр болсун, һәммимизниң йәткүзгәнлири охшаш болуп, у дәл силәр ишинип қобул қилған Хуш Хәвәрдур.

Өлүп кәткән мәсиһийләрниң тирилиши

12Әйса Мәсиһниң өлүмдин тирилгәнлиги силәргә йәткүзүлгән туруп, йәнә немә үчүн араңларда бәзиләр «өлгәнләр қайта тирилмәйду», дәйду? 13Әгәр өлгәнләр қайта тирилидиған иш болмиса, Әйса Мәсиһниң тирилишиму мүмкин болмиған болатти. 14Әйса Мәсиһ тирилмигән болса, бизниң йәткүзгән тәлимлиримиз вә силәрниң ишәнчиңлар бекар болуп кетәтти. 15Һәтта бизниң Худа тоғрисидики гувалиғимизму ялған болған болатти. Чүнки биз Худаниң Әйса Мәсиһни өлүмдин тирилдүргәнлигигә гувалиқ бәрдуқ. Әгәр һәқиқәтән өлүмдин тирилиш болмиса, Худаму Әйса Мәсиһни өлүмдин тирилдүрмигән болатти. 16Әгәр өлгәнләр қайта тирилидиған иш болмиса, Әйса Мәсиһниңму тирилиши мүмкин әмәс еди. 17Әйса Мәсиһ тирилмигән болса, ишәнчиңлар әһмийәтсиз болуп, гуналириңлар техичә кәчүрүлмигән болатти. 18У чағда Әйса Мәсиһкә ишәнгән һәм түгәп кәткән

қериндашларму дозаққа чүшкән болатти. 19 Әгәр пәқәт бүгүнки һаят үчүнла Әйса Мәсиһкә үмүт бағлиған болсақ, у чағда биз бу дуниядики һәр қандақ бечарә кишиләрдинму бечарә болуп қалған болимиз.

20 Лекин әмәлиятта Әйса Мәсиһ өлүмдин тирилди. Униң тирилиши өлгәнләрниң қайта тирилидиғанлиғиға капаләтлик қилиду. 21 Чүнки өлүм бир адәм, йәни Адәм ата арқилиқ дунияда пәйда болғинидәк, өлүмдин тирилишму бир Адәм, йәни Әйса Мәсиһ арқилиқ пәйда болди. 22 Пүткүл инсан Адәм атиниң әвлади болғанлиғи үчүн, униңға охшашла өлүмгә мәһкүм қилинди. Лекин Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған бизләр Әйса Мәсиһкә охшаш өлүмдин тирилимиз. 23 Бирақ һәр бир адәмниң өз новити бар. Алди билән капаләтчи болған Әйса Мәсиһ тирилди, андин кейин Әйса Мәсиһ қайта кәлгәндә, Униңға мәнсүп болғанлар тирилиду. 24 Андин қиямәт күни келиду. Шу чағда Әйса Мәсиһ яман роһлардин ибарәт болған барлиқ һөкүмранлар, һоқуқдарлар вә күчлүкләрни йоқитип, Падишалиғини Атимиз Худаға тапшуруп бериду. 25 Әйса Мәсиһ пүткүл дүшмәнлирини мәғлуп қилип, уларни Өзиниң айиғи астида тиз пүктүргичә һөкүм сүрүши керәк. 26 Йоқитилидиған әң ахирқи дүшмән өлүмдур. 27 Муқәддәс Язмиларда: «Худа һәммини Униң айиғи астида тиз пүктүрди», дейилиду. Бу йәрдә ейтилған «Барлиғини Униң айиғи астида тиз пүктүрди» дегән сөзниң Худани өз ичигә алмайдиғанлиғи ениқтур. 28 Пүткүл мәвжудат Әйса Мәсиһкә тиз пүккәндә, Худа Оғли, йәни Әйса Мәсиһму пүткүл мәвжудатни Өзигә тиз пүктүрүп бәргән Худаға тиз пүкиду. Шу чағда Худа һәммигә нисбәтән һәқиқәтән башқурғучи болиду.

29 Өлүмдин тирилиш болмиса, бәзиләрниң өлгәнләр үчүн чөмүлдүрүлүшини қандақ чүшиниш керәк? Өлгәнләр зади тирилмисә, кишиләрниң улар үчүн чөмүлдүрүлгини бекар болиду. 30 Биз немә үчүн һәр дайим өзимизни хәтәргә атаймиз? 31 Мениң һәр күни өлүмгә дуч келиватқиним раст! Қериндашлар, Рәббимиз Әйса Мәсиһниң силәрниң һаятиңларда шундақ көп ишларни қилғанлиғи билән пәхирләнгинимниң растлиғиға охшаш, бу сөзүмниңму һәргиз ялған йери йоқтур. 32 Мән Әфәс шәһиридә жиртқуч һайванларға охшаш әшу дүшмәнләр билән елиштим. Өлүмдин тирилиш болмиса, мениң шундақ қилғинимниң немә пайдиси болатти? Әгәр өлгәнләр тирилмисә, ундақта «Бәри бир әтә өлүп кетидиған болғандин кейин, йәп-ичип жүрүвалайли» дегән сөз орунлуқ болатти!

33 Бундақ сөзләргә алданмаңлар, чүнки «Яман билән дост болсаң,
яхши әхлақни бузар». 34 Әқил-һошуңларни жиғип, гуна қилиштин
қол үзүңлар. Бәзилириңлар Худани техичә тонумайсиләр. Бу сөзни
силәрни хиҗил болсун, дәп ейтиватимән.

Тирилгәндин кейинки тән

35 Лекин бәзиләр: «Өлгәнләр қандақ тирилиду? Әгәр өлгән адәм
тирилсә, униң тени қандақ болиду?» дәп сориши мүмкин. 36 Немә
дегән әхмиқанә соал! Өлгәнләрниң тирилиши худди уруқниң топиға
ташлинип қурван болуп, қайта бих чиқирип, үнүп чиққиниға
охшайду. 37 Дехан уруқни териғинида, үнүп чиқидиған өсүмлүкниң
өзини әмәс, пәқәт уруғини, мәсилән буғдай яки башқа бир өсүмлүк-
ниң уруғини терийду. 38 Худа болса Өз хаһиши бойичә әшу һәр бир
уруқниң өз нәслигә хас тәнлирини бериду. 39 Һәр бир уруқниң тени
охшаш болмиғандәк, һәммә җанлиқларниң тениму бир-биригә
охшаш болмайду. Инсанларниң, һайванларниң, қушларниң вә
белиқларниң тени бир-биригә охшаш әмәс. 40 Асманда җисимлар
бар, йәрдиму җисимлар бар. Асмандики җисимларниң гөзәллиги
башқидур, йәрдики җисимларниңму гөзәллиги башқидур. 41 Қуяшниң
гөзәллиги, айниң гөзәллиги вә юлтузларниң гөзәллигиму башқа-
башқидур. Гөзәлликтә юлтузму юлтуздин пәриқлиниду.

42 Шуниңға охшаш тирилдүрүлгәндин кейинки тенимиз өлгәндин
кейинки тенимизға охшимайду. Көмүлгән тенимиз чирип кетиду,
лекин тирилдүрүлгән тенимиз болса мәңгү чиримайду. 43 Тенимиз
шәрәпсиз һалда ажизлиқта көмүлиду. Лекин шан-шәрәп вә қудрәттә
тирилдүрүлиду. 44 Тенимиз җисманий тән һалитидә көмүлиду. Лекин
алаһидә бир тән һалитидә тирилдүрүлиду. Бу дунияға хас җисманий
тенимиз болғинидәк, у дунияға хас алаһидә тенимизму бар болиду.
45 Бу дунияға хас тән тоғрилиқ Муқәддәс Язмиларда: «Тунҗа инсан,
йәни Адәм атиға һаятлиқ берилди», дәп йезилған. Ахирқи Адәм ата,
йәни Әйса Мәсиһ болса, у дунияда яшишимиз үчүн бизгә мәңгүлүк
һаят бәрди. 46 Әң авал пәйда болған тән у дунияға хас тән әмәс, бәлки
бу дунияға хас тәндур. Кейин пәйда болған тән болса, у дунияға хас
алаһидә бир тәндур. 47 Дәсләпки инсан йәрдин, йәни топидин
яритилди. Кейинки Инсан, йәни Әйса Мәсиһ асмандин кәлди. 48 Бу
дунияда яшаватқан инсанлар топидин яритилған Адәм атиға охшайду.

Мәңгүлүк һаятқа еришидиғанлар болса, асмандин кәлгән Әйса Мәсиһкә охшайдиған болиду. 49 Бизләр топидин яритилған Адәм атиға қандақ охшаш болсақ, кәлгүсидә асмандин кәлгән Әйса Мәсиһкиму шундақ охшаш болимиз.

50 Қериндашлар, шуни демәкчимәнки, бизниң гөш вә қандин төрәлгән җисманий тенимиз Худаниң Падишалиғиға кирәлмәйду. Бизниң өлүп чирийдиған тенимиз мәңгү яшалмайду. 51 Әнди Худа маңа ашкарилиған һәқиқәтни силәргә ейтай. Һәммимизла өлмәймиз, бирақ һәммимиз пүтүнләй өзгиримиз. 52 Бу иш әң ахирқи канай челинғанда, көзни жумуп ачқичә бир дәмдила йүз бериду. Канай челиниши биланла, өлгән мәсиһийләр чиримас тән билән тирилиду, бизләрму өзгиримиз. 53 Чүнки бу чирийдиған тенимиз чиримайдиған тәнгә, бу өлидиған тенимиз өлмәйдиған тәнгә айлиниши керәк. 54 Чирийдиған вә өлидиған тенимиз чиримайдиған вә өлмәйдиған тәнгә айланғанда, Муқәддәс Язмилардики алдин-ала ейтқан бу сөзләр әмәлгә ашурулиду:

«Өлүм йеңилип, йоқ болди!»
55 «Әй өлүм, ғалибаң йоқ әнди!
Әй өлүм, нәштириң йоқ әнди!»

56 Өлүмниң нәштири — гунадур. Гунаниң күчи болса, бизниң Тәврат қануниға әмәл қилмиғанлиғимиздин пәйда болиду. 57 Лекин Худаға шүкүр! Чүнки Худа Рәббимиз Әйса Мәсиһ арқилиқ бизни өлүм вә гуна үстидин ғалибиға еришүрди.

58 Шуниң үчүн, қәдирлик қериндашлирим, ишәнчиңларда тәврәнмәй, чиң туруңлар. Рәббимизгә әстайидиллиқ билән хизмәт қилиңлар. Рәббимиз үчүн қилған хизмитиңларниң һәргиз бекар кәтмәйдиғанлиғини чүшиниңлар.

Йерусалимдики мәсиһийләргә сәдиқә бериш тоғрисида

16 Хетиңларда язған Йерусалимдики мәсиһийләргә берилидиған сәдиқә ишиға кәлсәк, силәрму Галатия өлкисидики җамаәтләргә ейтқинимдәк қилиңлар. 2 Һәр йәкшәнбә күни һәр бириңлар һәптилик тапавитиңларға қарап, униң мәлум қисмини сәдиқигә ажритип топлаңлар. Шундақ қилсаңлар, йениңларға барғинимда пул топлинип болған

болиду. [3]Мән йениңларға барғинимда, сәдиқәңләрни елип бериш үчүн өзәңлар таллиған кишиләрни тонуштуруш хетим билән Йерусалимдики җамаәтниң йетәкчилиригә әвәтимән. [4]Әгәр өзәмниң беришиға тоғра кәлсә, улар билән биллә баримән.

Павлусниң планлири

[5]Македонийә өлкисигә барғандин кейин йениңларға баримән. Чүнки Македонийәдин өтмәкчимән. [6]Бәлким йениңларда бир мәзгил турушум вә һәтта қишни силәр билән биллә өткүзүшүмму мүмкин. Кейин қәйәргә бармақчи болсам, силәр ярдәм қилип, мени йолға селип қоярсиләр. [7]Бу қетим силәрни йол үстидила көрүп өтүп кетишни халимаймән. Худа буйриса, силәр билән узунирақ вақит биллә болимән.

[8]Лекин ома һейтиғичә Әфәс шәһиридә давамлиқ турмақчимән. [9]Чүнки бу йәрдә Хуш Хәвәрни йәткүзүш үчүн маңа ишик кәң очуқтур. Көп кишиләр уни қобул қиливатиду. Лекин Хуш Хәвәргә қарши туруватқанларму көп болуватиду.

[10]Тимотий йениңларға берип, силәр билән биллә турғанда, униң қорқмай, әркин-азадә болушиға көңүл бөлүңлар. Чүнки уму маңа охшаш, Рәббимиз үчүн хизмәт қиливатиду. [11]Һеч ким униңға сәл қаримисун. Һәммиңлар униңға ярдәм берип, уни йенимға сақ-саламәт йолға селип қоюңлар. Чүнки униң башқа қериндашлар билән биллә келишини күтмәктимән.

[12]Қериндишимиз Аполлосқа кәлсәк, уни қериндашлар билән биллә силәрниң йениңларға беришқа көп дәвәт қилдим. Лекин униң һазир һеч барғуси йоқ. Кейин пурсәт пишип йетилгәндә бариду.

Ахирқи сөзләр

[13]Қериндашлар, ишәнч йолида һошияр болуңлар, ишәнчиңларда чиң туруңлар, мәрданә вә қәйсәр болуңлар. [14]Һәммә ишни меһир-муһәббәт билән қилиңлар.

[15-16]Юнан өлкисидики әң дәсләптә ишәнгән Истипанас вә униң аилисидикиләрниң өзлирини мәсиһийләрниң хизмитигә чин дили билән атиғанлиғини билисиләр. Қериндашлар, силәрдин өтүнимәнки, бундақ кишиләрниң вә улар билән бирликтә Рәббимизгә хизмәт қиливатқанларниң сөзлиригә кириңлар.

17 Йениңлардин Истипанас, Фортунат вә Ахайикниң бу йәргә мени
йоқлап кәлгәнлигигә наһайити хошал болдум. Чүнки һазир силәр мән
билән биллә болалмиғиниңлар үчүн, улар силәрниң орнуңларда маңа
ярдәм қилди. 18 Улар силәрни роһландурғандәк, мениң қәлбимниму
роһландурди. Бундақ кишиларни қәдирләңлар.

19 Бу йәрдики, йәни Асия өлкисидики җамаәтләрдин силәргә салам.
Аквила билән аяли Прискила вә уларниң аилисидә җәм болидиған
җамаәт силәргә Рәббимизниң нами билән сәмимий салам йоллиди.
20 Бу йәрдики барлиқ қериндашлар силәргә салам ейтти. Бир-бириң-
лар билән меһриванларчә саламлишиңлар.

21 Мана һазир бу ахирқи саламларни мәнки Павлус өз қолум билән
йезиватимән.

22 Рәббимизни сөймигәнләргә ләнәт болсун. Әй Рәббимиз, кәл-
гәйсән!

23 Рәббимиз Әйсаниң меһир-шәпқити силәргә яр болғай. 24 Һәммә-
миз Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғимиз үчүн, силәрни чин дилим-
дин сөйимән, амин!

Коринтлиқларға йезилған иккинчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Әлчи Павлус бу хәтни Коринттики мәсиһийләр җамаити билән кәскин мунасивәттә болған, йәни Коринттики бәзи мәсиһийләр Павлусқа һәр тәрәптин һуҗум қилған чағда язған. Павлусниң уларниң җамаитиға бериш планини өзгәртканлиғидин, бәзи мәсиһийләр униңдин рәнҗип, уни турақсиз, ишәнчлик әмәс десә, аз бир қисим мәсиһийләр уни әлчи әмәс, дәп һақарәтлиған, һәтта униңға сәдиқә топлиған пулға хиянәт қилған, дегән төһмәтни чаплиған.

Шуңа Павлус ушбу хәтниң алдинқи баплирида өзиниң Коринттики мәсиһийләр җамаити билән болған мунасивитини тәһлил қилип, өзиниң немишкә мәсиһийләр җамаитидә өзигә қарши турған адәмләргә қаттиқ муамилә қилғанлиғини чүшәндүргән вә бу хил қаттиқ позицияда болушниң уларға пушайман вә яришиш елип кәлгәнлигидин хошал болғанлиғини билдүргән. Кейинки баплирида Павлус бу җамаәтниң Йәһудийә өлкисидики кәмбәғәл мәсиһийләргә ярдәм қилиш үчүн башлиған сәдиқә топлаш ишиниң ахирини чиқиришини сориған һәм өзиниң әлчилик һоқуқини яқлиған.

Тезис:

1. Дуаю-салам (1-бап 1-11-айәтләр)
2. Павлус вә Коринттики мәсиһийләр җамаити
   (1-бап 12-айәттин 7-бапқичә)
3. Йәһудийәдики мәсиһийләр үчүн сәдиқә топлаш (8-9-баплар)
4. Павлусниң өзиниң әлчилик һоқуқини яқлиши
   (10-баптин 13-бап 10-айәткичә)
5. Ахирқи тиләкләр (13-бап 11-13-айәтләр)

Коринтликларға йезилған иккинчи хәт

1 Худаниң ирадиси билән Әйса Мәсиһкә әлчи болушқа чақирилған мәнки Павлус вә қериндишимиз Тимотийдин Коринт шәһиридики Худаға мәнсүп болған мәсиһийләр җамаитигә, җүмлидин Юнан өлкисиниң һәр қайси җайлиридики Худаниң барлиқ муқәддәс хәлқигә салам! 2Худа Атимиз вә Рәббимиз Әйса Мәсиһ силәргә меһир-шәпқәт вә аманлиқ ата қилғай!

Худа — тәсәллиниң мәнбәси

3Рәббимиз Әйса Мәсиһниң Атиси, йәни барлиқ тәсәллиниң мәнбәси болған рәһимдил Атимиз Худаға мәдһийиләр ейтилғай! 4Һәр қандақ мүшкүллүккә учриғинимизда, Худа бизгә тәсәлла берип кәлди. Шуңа бизму Худадин алған тәсәлла билән мүшкүл әһвалда қалғанларға тәсәлла берәләймиз. 5Биз Әйса Мәсиһ үчүн көп азап-оқубәт чәккән болсақ, У арқилиқ йәнә көп тәсәллиму тапимиз. 6Бизниң азап-оқубәт чекишимиз силәрниң тәсәлла тепишиңлар вә қутқузулушуңлар үчүндур. Бизниң тәсәлла тепишимиз силәрниңму тәсәлла тепишиңлар үчүндур. Бу тәсәлла арқилиқ силәр биз бешимиздин өткүзгәндәк азап-оқубәткә дуч кәлгәндә, сәвир-тақәт билән бәрдашлиқ берәләйсиләр. 7Шуңа силәрниң бәрдашлиқ берәләйдиғанлиғиңларға ишәнчимиз камил. Чүнки биз билимизки, силәр биз чәккән азап-оқубәтни чәккәнгә охшаш, биз еришкән тәсәллигимиму еришисиләр.

8 Қериндашлар, бизниң Асия өлкисидә чәккән азап-оқубәтлиримиздин хәвәрдар болушуңларни тоғра таптуқ. У вақитларда чидиғусиз еғир бесим астида һәтта һаятимиздинму үмүт үзгән едуқ. 9 Көңлимиздә һәқиқәтәнму өлүмгә мәһкүм болдуқ, дәп ойлиған едуқ. Буниңдин биз өзимизгә әмәс, өлүкләрни тирилдүридиған Худағила тайинишимиз лазимлиғини тонуп йәттуқ. 10 Худа бизни чоң бир өлүм ховупидин қутулдурған вә қутулдуриду. Үмүтүмиз бизни кәлгүсидә йәнә қутулдуридиған Худаға бағланған. 11 Силәрму бизгә дуа қиливатқанлиғиңлар сәвәвидин, биз үчүн қилинған техиму көп дуалар Худаға йетип, Худа бизни өлүм ховупидин қутулдуриду. Буниң билән көплигән кишиләр Худаға шүкүрләр ейтиду.

Павлусниң зиярәт планини өзгәртиши

12 Бу дунияниң даналиғиға әмәс, бәлки Худаниң шәпқитигә тайинип, жүрүш-турушимизда, болупму силәр билән болған мунасивитимиздә сәмимий вә ақ көңүл болғанлиғимизға вижданимиз гувадур. Биз мана буниң билән пәхирлинимиз. 13 Бизниң силәргә язғанлиримизда һеч қандақ йошурун мәна яки силәр чүшинәлмигидәк йәр йоқтур. 14 Мән шуни арзу қилимәнки, гәрчә силәр бизни һазирғичә толуқ чүшәнмисәңларму, кәлгүсидә толуқ чүшәнгәйсиләр. Шундақ болғанда, худди биз силәр билән пәхирләнгинимиздәк, Рәббимиз Әйса қайта кәлгән күни силәрму биз билән пәхирлинисиләр.

15-16 Мән буларға ишәнч билән қариғачқа, силәргә қош бәхит елип келишни ойлап, Македонийә өлкисигә беришта алди билән силәргә йолуқуп өтүшни, қайтишимда йәнә бир йолуқуп, силәрниң мени Йәһудийә өлкисигә йолға селип қоюшуңларни нийәт қилған едим. 17 Бирақ қайтишимда, силәргә йолуқалмидим. Бу нийитимниң беқарар екәнлигини көрситәрму?! Яки мән план қилғанда, шәхсий мәхситигә йетиш үчүн бир дәм «һә-ә», бир дәм «яқ» дәйдиғанлардин әмәс. 18 Силәргә ейтқан сөзлирим худди Худа ишәнчлик болғандәк ишәнчликтур. Сөзлирим һәргизму бир дәм «һә-ә», бир дәм «яқ» дәп өзгирип турмайду. 19 Мән Силас вә Тимотийлар билән силәргә Хуш Хәвирини йәткүзгән Худа Оғли Әйса Мәсиһ бир дәм «һә-ә», бир дәм «яқ» дәйдиғанлардин әмәстур. У Худаниң пүтүн вәдилиридики «һә-әдур». 20 Худаниң пүтүн вәдилири Әйса Мәсиһ арқилиқ әмәлгә ашурулиду. Шуниң үчүн биз Әйса Мәсиһ арқилиқ «амин» дәп, Худани улуқлаймиз.

21 Силәр билән бизни Мәсиһкә бағлап, ишәнчтә мустәһкәм қилғучи
Худадур. У бизни Өзи үчүн таллиди. 22 Қәлбимизгә Муқәддәс Роһни
селиш билән бизгә егидарчилиқ тамғисини бесип, уни Өз вәдисиниң
толуқ әмәлгә ашидиғанлиғиниң капалити қилди. 23 Худа маңа гувачи
болсунки, Коринт шәһиригә қайта бармиғанлиғимниң сәвәви силәргә
қаттиқ қоллуқ қилип қоюшумдин сақлиниш үчүндур. 24 Биз силәрниң
ишәнчиңлар үстидин һөкүмранлиқ қилмақчи әмәсмиз. Чүнки шуни
билимизки, силәр Худаға тайинип, ишәнчтә мустәһкәм туруватисиләр.
Биз пәқәт силәрниң хошал болушуңлар үчүн, силәр билән биргә хизмәт
қилмақчимиз.

2 Шуңа шу чағда мән йениңларға бармаслиқни қарар қилдим. Чүнки
силәрни өткәнкидәк ғәм-қайғуға селишни халимидим. 2 Силәрни
ғәм-қайғуға салсам, мени хуш қилалайдиған адәмләрни қайғуға салған
болмамдимән? Ундақта, ким мени хуш қилалисун? 3 Шуниң үчүн
йениңларға беришниң орниға хәт яздим. Мәхситим, йениңларға барған
вақтимда мени хошал қилишқа тегишлик болған силәрниң әксичә мени
қайғуға салмаслиғиңлар үчүндур. Мән ишинимәнки, мениң хошал-
лиғим силәрниң хошаллиғиңлардур. 4 У хәтни силәрни ғәм-қайғуға
селиш үчүн әмәс, бәлки мениң силәргә болған чоңқур муһәббитимни
чүшинишиңлар үчүн, қаттиқ қайғу-әләм ичидә көз яшлиримни төкүп
туруп язған едим.

Гунакарни қобул қилиш

5 Әгәр бирәрси қайғу елип кәлгән болса, у маңила әмәс, пүтүн
җамаитиңларға мәлум дәриҗидә қайғу елип кәлгән десәм, бу көптүр-
гәнлик болмайду. 6 Көпинчиңлар у кишини йәткичә җазалиған
едиңлар. 7 Әнди уни кәчүрүңлар вә униңға тәсәлла бериңлар. Болмиса
у һәддидин артуқ қайғуруп кетиду. 8 Шуниң үчүн униңға муһәбби-
тиңларни көрситишиңларни сораймән. 9 Алдинқи хетимни йезишим-
дики сәвәп силәрниң һәр қандақ ишта мениң сөзүмни аңлайдиған
яки аңлимайдиғанлиғиңларни синаш үчүн еди. 10 Силәр у кишини
кәчүрсәңлар, мәнму уни кәчүримән. Мән кимни кәчүрсәм, буни Әйса
Мәсиһ алдида силәр үчүн қилдим. 11 Буниңдики мәхсәт, шәйтан
тәрипидин аздурулуп кәтмәслигимиз үчүндур. Чүнки биз шәйтанниң
һейлә-микирлирини яхши билимиз.

Йеңи келишимниң хизмәткари

12 Әйса Мәсиһ тоғрисидики Хуш Хәвәрни йәткүзүш мәхситидә
Троас шәһиригә барғинимда Рәббимиз үчүн хизмәт қилишқа пурсәт
берилгән болсиму, 13 силәрниң хәвириңларни елип кәлмәкчи болған
қериндишим Титус у йәргә техи кәлмигәнлиги үчүн, көңлүм тәшвишкә
чүшүп, у йәрдикиләр билән хошлишипла, Македонийә өлкисигә уни
издәп кәттим.

14 Худаға шүкүр! Худа һемишәм бизни Әйса Мәсиһ арқилиқ Өзи-
ниң ғалибә қошунида болушқа муйәссәр қилип, биз арқилиқ Хуш
Хәвәр йәткүзүш билән Уни тонушниң хуш пуриғини һәммә йәрдә
чачмақта. 15 Мана биз қутқузулидиғанларғиму, һалак болидиғанлар-
ғиму чечилидиған, Әйса Мәсиһниң Худаға атиған хушпуриғидурмиз.
16 Бу хушпурақ һалак болидиғанлар үчүн өлүм пуриғи болса, қутқузули-
диғанлар үчүн һаятлиқ пуриғидур. Бундақ зор вәзипиниң һөддисидин
ким чиқалайду? 17 Әлвәттә, Худаниң сөзини пайда көзләп бурмилайди-
ғанлар һәргиз бундақ вәзипиниң һөддисидин чиқалмайду. Биз болсақ,
ундақ адәмләрдин әмәсмиз. Биз Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлар һәм
Худа тәрипидин әвәтилгәнләр болғачқа, Худа алдида Худаниң сөзини
сәмимий йәткүзүватқанлардурмиз.

Йеңи келишимниң хизмәткарлири

3 Бундақ дейиш билән йәнә өзимизни көрситишқа башлидуқму?
Яки бәзиләрдәк, силәргә тонуштуруш хети елип беришимиз яки
силәрдин тонуштуруш хети елишимиз керәкму? 2 Силәр өзәңлар биз-
ниң тонуштуруш хетимиздурсиләр. Чүнки әмәлиятиңлардин һәммә
киши бизни һәм бизниң араңларда қилған яхши хизмитимизни
тонувалалайду. Демәк, бу хәт қәғәзгә әмәс, бәлки қәлбкә йезилғандур.
3 Ениқки, силәр хизмитимизниң мевиси. Силәр сия билән әмәс, мәңгү
һаят Худаниң Роһи билән таш тахтиларға әмәс, инсанларниң қәлбигә
йезилған Әйса Мәсиһ тәйярлиған хәттурсиләр.

4 Жуқурида ейтқанлиримизға Әйса Мәсиһ арқилиқ Худа алдида
ишәнч қилалаймиз. 5 Биз һәммә ишни өз қабилийитимиз билән қила-
лаймиз, демәкчи әмәсмән. Чүнки бизниң қабилийитимиз Худадин
кәлгәндур. 6 У бизни Йеңи келишимниң хизмәткарлири қилиш үчүн
қабилийәтлик қилди. Бу келишим йезиқ билән хатириләнгән Тәврат
қанунига әмәс, бәлки Муқәддәс Роһқа асасланған. Чүнки йезиқ билән

хатириләнгән Тәврат қануниға һеч ким толуқ риайә қилалмиғачқа, у инсанларға мәңгүлүк өлүм елип келиду. Муқәддәс Роһ болса гунайиға товва қилғанларға мәңгүлүк һаят ата қилиду. [7]Таш үстигә һәрипләр билән оюлуп йезилған Тәврат қануни инсанларға мәңгүлүк өлүм елип кәлсиму, бу қанун Муса пәйғәмбәр арқилиқ Худаниң парлақ нури ичидә чүширилгәндә, Муса пәйғәмбәрниң чирайи шундақ парлиған едики, гәрчә нур аста-аста йоқалған болсиму, исраил хәлқи униң чирайиға қарап туралмиған еди. [8]Бу қанунниң чүширилиши шундақ улуқ болған йәрдә, Муқәддәс Роһниң елип келидиғини техиму улуқ болмамду?! [9]Йәни инсанға жаза елип келидиған Тәврат қануни улуқ болған йәрдә, инсанни һәққаний қилидиған Йеңи келишим техиму улуқ болмамду?! [10]Әмәлиятта, бурунқи улуқлуқни һазирқи техиму шанлиқ улуқлуқ билән селиштурғанда, һеч қанчә әмәстур. [11]Вақитлиқ жүргүзүлгини улуқ болған йәрдә, мәңгү жүргүзүлидиғини техиму улуқ болмамду?!

[12]Биздә шундақ бир үмүт болғачқа, жүрәклик һалда Хуш Хәвәрни йәткүзүватимиз. [13]Биз йүзидики нурниң аста-аста өчүп кетиватқанлиғини исраилларниң көрүп қалмаслиғи үчүн йүзигә пәрәнҗә тартивалған Муса пәйғәмбәргә охшимаймиз. [14]У вақитта исраилларниң әқли қетип кәткән еди. Улар таки бүгүнгичә Кона келишим, йәни Тәвратни оқуғинида, әқли гоя шу пәрәнҗә билән йепивелинғандәк турмақта. Чүнки бу пәрәнҗә пәқәт Әйса Мәсиһ арқилиқла еливетилиду. [15]Шундақ, бүгүнки күндиму улар Муса пәйғәмбәр арқилиқ чүширилгән Тәвратни оқуғанда, шу пәрәнҗә йәнила уларниң қәлбини йепивалмақта. [16]Бирақ улар қачан Рәбкә йүзләнсә, у пәрәнҗә шу чағда елип ташлиниду. [17]Бу йәрдики «Рәб» дегәнлик Муқәддәс Роһтур. Кимниң қәлбидә Рәбниң Роһи болса, униңда әркинлик болиду. [18]Бизләрдики пәрәнҗиләр еливетилгәчкә, Рәббимизниң улуқлуғини көрүватимиз. Буниң билән биз Рәббимизгә охшаш болушқа өзгәртилип, бара-бара Униң улуқлуғини техиму әкис әттүрүватимиз. Бу Рәббимиздин, йәни Муқәддәс Роһтиндур.

Қудрәтлик Худа вә аҗиз инсан

4 Худа рәһим-шәпқити билән бу хизмәтни бизгә бәргән екән, жасаритимизни йоқатмаймиз. [2]Уятлиқ, йошурун ишларни қилиштин жирақ туруп, һейлә-микирлик қилмаймиз, Худаниң сөзини

бурмилимаймиз. Әксичә һәқиқәтни өз пети ейтимиз. Буниң билән биз өзимизни Худа алдида һәммә кишигә билдүримиз, уларму өз қәлбидә бизниң қандақ адәм екәнлигимизни билиду. 3Биз йәткүзүватқан Хуш Хәвәрниң мәнаси йошурун дейилсә, у һалақ болидиғанлар үчүнла йошурундур. 4Чүнки бу дунияниң һөкүмрани болған шәйтан Худаниң обризи болған Әйса Мәсиһниң улуқлуғини билдүридиған Хуш Хәвәрниң нури ишәнмәйдиғанларниң дилини йорутмисун дәп, уларниң әқлини ишлимәс қилип қойди. 5Биз қәйәргә барсақ, өзимизни әмәс, бәлки Рәббимиз Әйса Мәсиһни жакалаймиз. Өзимизгә кәлсәк, биз пәқәт Әйса Мәсиһ үчүн силәрниң хизмәткариңлармиз. 6Чүнки дунияни яратқанда «Нур қараңғулуқтин чақнисун», дәп әмир қилған Худа бизниң Өзиниң Әйса Мәсиһ арқилиқ аян қилған улуқлуғини тонуп йетишимиз үчүн, Хуш Хәвәрниң нури билән қәлбимизни йорутти. 7Худаниң бизгә ата қилғини Хуш Хәвәрниң нуридин ибарәт болған бебаһа ғәзнидур. Биз гоя бу ғәзнә қачиланған сапал қача. Мана буниңдин кишиләр биздики улуқ қудрәтниң өзимиздин әмәс, бәлки Худадин кәлгәнлигини биләләйду. 8Мана биз һәр тәрәптин қийин әһвалда қалдуқ, амма йәксән болмидуқ. Тәмтирәп қалдуқ, амма үмүтсизләнмидуқ. 9Қоғлиниватимиз, һалбуки Худа тәрипидин ташлаветилмидуқ. Жиқитилдуқ, амма йоқитилмидуқ. 10Әйса Мәсиһкә охшаш азап-оқубәтләргә, һәтта өлүм ховупиға дуч келиватимиз, лекин Әйса Мәсиһ дайим бизгә күч-қудрәт берип туруватиду. Буниң билән кишиләр вужудимиздин Униң һаят екәнлигини көрүвалалайду. 11Шундақ, Әйса Мәсиһкә әгәшкәнлигимиз сәвәвидин һемишәм өлүмгә дучар қилинмақтимиз. Кишиләр буниңдин Әйса Мәсиһниң һаятини биздә көрүвалалайду. 12Демәк, биз һемишәм өлүмгә дучар болуватимиз; силәр болсаңлар буниң билән һаятлиққа еришиватисиләр. 13Биз йәнила Хуш Хәвәрни тарқитиватимиз, чүнки Муқәддәс Язмиларда йезилған «Ишәндим, шу сәвәптин сөзлидим», дегүчидә бар болған ишәнч биздиму бардур. 14Чүнки Рәббимиз Әйсани өлүмдин тирилдүргән Худаниң бизниму Униңға охшаш тирилдүридиғанлиғини вә силәр билән биллә Өз һозуриға кәлтүридиғанлиғини билимиз. 15Биз тартиватқан мүшкүлчиликләрниң һәммиси силәр үчүндур. Бу арқилиқ Худаниң меһир-шәпқити техиму көп кишиләргә йәткүзүлиду. Шундақ болғанда, уларниң тәшәккүрлири Худаға ейтилип, Худа техиму улуқлиниду. 16Шуңа жасаритимизни йоқатмаймиз. Тенимиз

барғансири харап болсиму, роһумиз күндин-күнгә йеңиланмақта. [17]Биз учраватқан бу вақитлиқ вә әрзимәс азап-оқубәтләр бизгә тәңдашсиз вә мәңгүлүк шан-шәрәп елип келиду. [18]Шуңа көзүмиз көрүнидиғанда әмәс, бәлки көрүнмәйдиғандидур. Чүнки көрүнидиғини өткүнчидур, көрүнмәйдиғини болса мәңгүлүктур.

Асмандики маканимиз

5 Бизгә мәлумки, биз яшаватқан бу дуниядики чедир өрүлүп чүшкәндә, йәни тенимиздин айрилғанда, адәм қоли билән ясалған әмәс, бәлки асманда Худа бизгә һазирлап қойған бир туралғуға, йәни мәңгү моҗут болидиған бир тәнгә егә болимиз. [2]Биз һазирқи тенимиздә яшаватқанлиғимиздин һәсрәт чекип, асмандики тенимизниң униң орнини елишиға интизар болмақтимиз. [3]Чүнки шундила роһумиз тәнсиз қалмайду. [4]Һазирқи тенимиздә яшаватқан бизләр еғир жүкләр астида һәсрәт чәкмәктимиз. Чүнки биз һазирқи тенимиздин қутулуп, өлүшкә әмәс, бәлки чиримас тәнгә егә болуп, мәңгүлүк һаятниң өткүнчи һаятимизниң орнини елишиға интизар болмақтимиз. [5]Бизни биз интизар болған һаятлиққа ериштүрүш үчүн тәйярлиғучи, шундақла буниң капалити сүпитидә бизгә Муқәддәс Роһни ата қилғучи дәл Худаниң Өзидур.

[6]Шуниң үчүн һазирқи тәндә яшиғинимизда, Рәббимизниң маканида болалмайдиғанлиғимизни билимиз. Һалбуки, Худаниң бизгә йеңи тән беридиғанлиғидин ибарәт һәқиқәтқә ишәнчимиз камил. [7]Чүнки көз билән көргили болидиғанға әмәс, ишәнчкә тайинип яшаймиз. [8]Ишәнчкә егә екәнмиз, һазирқи тенимиздин ваз кечип, Рәббимизниң маканида болушқа разимиз. [9]Қисқиси, мәйли бу тәндә яшайли яки бу тәндин ваз кечәйли, нишанимиз йәнила Рәббимизни хурсән қилиштур. [10]Чүнки һәр биримиз һазирқи тенимиздә яшиған вақтимиздики яхши-яман әмәлиятимизға яриша чоқум Қутқазғучи-Мәсиһниң сорақ тәхти алдида һесап берип җавапқа еришимиз.

Әйса Мәсиһ арқилиқ Худа билән яришиш

[11]Рәббимиздин әйминишни билгән екәнмиз, инсанларни бу һәқтә қайил қилишқа тиришимиз. Бизниң қандақ адәм екәнлигимиз Худаға аян. Вижданиңларниңму бизниң қандақ адәм екәнлигимизни тонуп йетишини үмүт қилимән. [12]Бәзилириңлар ейтқандәк, өзимизни йәнә

махтимақчи әмәсмиз. Бәлки силәргә биздин махтиниш пурситини бәрмәкчимиз. Буниң билән атақта Худаниң хизмитини қилидиған, теши пал-пал, ичи ғал-ғал әшу махтанчақ кишиләргә җавап берәләйсиләр. [13]Бәзиләргә нисбәтән биз есимиздин адишип қалғандәк көрүнгән болсақ, керәк йоқ. Чүнки Худа бизниң һәр қандақ ишни Униң үчүн қилидиғанлиғимизни билиду. Силәргә нисбәтән бизниң әқлимиз җайида, чүнки силәрниң мәнпийитиңлар үчүн хизмәт қиливатқанлиғимизни билисиләр. [14]Бизни шундақ қилишқа қиставатқини Әйса Мәсиһниң муһәббитидур. Биз Әйса Мәсиһниң һәммимиз үчүн өлгәнлигигә ишәнгән екәнмиз, өзимизниң бурун яшап кәлгән һаятимизға нисбәтән өлгәнлигимизгиму ишинимиз. [15]Әйса Мәсиһ пүткүл инсанлар үчүн өлди. Мәхсәт, У ата қилған йеңи һаятқа еришкәнләрниң өзлири үчүн әмәс, бәлки уларни дәп өлгән вә өлүмдин тирилгән Әйса Мәсиһ үчүн яшисун, дегәнликтин ибарәт.

[16]Шуниң үчүн биз буниңдин кейин һеч кимгә бу дунияниң көзқариши билән қаримаймиз. Гәрчә биз бурун мошу көз-қараш билән Әйса Мәсиһни пәқәтла бизгә охшаш бир инсан дәп қариған болсақму, әнди ундақ дәп қаримаймиз. [17]Бир киши Әйса Мәсиһкә мәнсүп болидикән, у йеңидин яралған адәмдур. Униң кона һаяти ахирлишип, йеңиси башланған болиду. [18]Буларниң һәммиси Худадиндур. Худа Әйса Мәсиһ арқилиқ бизни Өзи билән яраштурди, шундақла бизгә кишиләрни Өзи билән яришишқа чақириш вәзиписини тапшурди. [19]Демәк, Худа инсанларниң гуналиридин һесап алмай, уларни Әйса Мәсиһ арқилиқ Өзи билән яраштурди, шундақла Өзи билән яраштурулуш һәққидики бу Хуш Хәвәрни бизгә аманәт қилди. [20]Шуңа биз Әйса Мәсиһниң вәкиллири Униңға вакалитән силәрни шуниңға чақиримизки, Худа билән яришиңлар. Худди бу Худаниң биз арқилиқ силәргә мураҗиәт қилғиниға охшаштур. [21]Худа бизниң Әйса Мәсиһ арқилиқ һәққаний адәм дәп җакалинишимиз үчүн, гунасиз Мәсиһни гунайимизниң қурвани қилди.

6 Биз Худа билән биллә хизмәт қилғучи сүпитидә Худаниң меһир-шәпқитиниң силәрдә бекарға кәтмәслигини өтүнимиз. [2]Чүнки Худа мундақ дәйду:

«Вақит-саати кәлгәндә, саңа қулақ салимән,
Қутқузулуш күнидә саңа меһриванлиқ қилимән».

Силәргә ейтип қояйки, Худаниң «Вақит-саати» дегини һазирдур, Худаниң қутқузуш күни бүгүндур.

3Башқиларниң ишәнчигә тосалғу болидиған ишларни қилип, әлчилик хизмитимизгә дағ кәлтүрмәйватимиз. 4Бәлки һәммә ишта Худаниң хизмәткарлири екәнлигимизни көрситип, һәр хил мүшкүллүк, аваричилик вә җапа-мәшәқәтләргә бәрдашлиқ бериватимиз. 5Таяқ йедуқ, зинданда яттуқ, топилаңчиларниң паракәндичиликлиригә дуч кәлдуқ, һалимиздин кәткидәк ишлидуқ, уйқисиз қалдуқ вә ачарчилиқларға учридуқ. 6Паклиғимиз, әқил-параситимиз, сәвир-тақитимиз, меһриванлиғимиз, сәмимий муһәббитимиз вә Муқәддәс Роһтин кәлгән күч билән өзимизниң Худаниң хизмәткарлири екәнлигимизни көрсәттуқ. 7Худаниң һәқиқитини йәткүздуқ, Худаниң қудритиниң биз билән биллә екәнлигини намайән қилдуқ. Һәққанийликни өзимизгә қурал қилип, түрлүк һуҗумларға зәрбә бериш билән биргә өзимизниму қоғдидуқ. 8Һөрмәткиму сазавәр болдуқ, һақарәтләргиму учридуқ. Әйипкиму буйрулдуқ, махташқиму муйәссәр болдуқ. Кишиләр бизни алдамчиму деди, бирақ биз дурус кишиләрмиз. 9Тонулмиған әрзимәс кишиләрдәк қаралсақму, лекин һәммигә тонушмиз. Өлүм гирдавида болсақму, лекин йәнила һаятмиз. Таяқ йегән болсақму, өлтүрүлмидуқ. 10Қайғу-әләмдә болсақму, һемишәм шатхораммиз. Намрат болсақму, нурғун кишиләрни роһий җәһәттә бай қиливатимиз. Һеч нәрсимиз йоқ болсиму, һәммигә егимиз.

11Әй коринтлиқлар, силәргә очуқ-ашкарә сөзлидуқ, силәргә бағримизни кәң ачтуқ. 12Силәрдин муһәббитимизни айимидуқ, лекин силәр биздин муһәббитиңларни айидиңлар. 13Мән силәргә өз пәрзәнтлиримгә ейтқандәк ейтайки, кәң қосақ болуп, бизгә худди биз силәргә муамилә қилғандәк муамилә қилиңлар.

Ишәнмәйдиғанларниң тәсиридин сақлиниш

14Ишәнмәйдиғанлар билән бир боюнтуруққа кирмәңлар. Чүнки һәққанийлиқ билән һәққанийсизликниң оттурисида қандақму ортақлиқ болсун?! Йоруқлуқ билән қараңғулуқ қандақму чиқишалисун?! 15Мәсиһ билән шәйтан* қандақму келишәлисун?! Мәсиһийләр билән

*15. *Әсли текста «бәлиял» дәп елинған болуп, униң ибраний тилидики мәнаси «әрзимәс, осал».*

мәсиһий әмәсләрниң немә ортақлиғи болсун?! 16Худаниң ибадәтханиси билән бутлар арисида қандақму бирлик болсун?! Биз мәңгү һаят Худаниң ибадәтханиси. Худди Худаниң ейтқинидәк:

«Хәлқим ичидә туримән,
Уларниң арисида жүримән.
Уларниң Худаси болимән,
Уларму Мениң хәлқим болиду».

17Шуниң үчүн Пәрвәрдигар мундақ дәйду:

«Ишәнмәйдиғанлардин айрилип нери туруңлар.
Напак ишларға йеқин йолимаңлар,
Шунда Мән силәрни қобул қилимән».
«Һәммигә қадир Пәрвәрдигар йәнә:
18‹Силәргә Ата болимән.
Силәрму Мениң оғул-қизлирим болисиләр›, дәйду».

7 Қәдирлик қериндашлар, бу вәдиләргә еришкән екәнмиз, тәнни вә роһни булғайдиған һәр қандақ нәрсиләрдин жирақ туруп, өзимизни пак тутайли. Худадин әймәнгән һалда өзимизни пүтүнләй Худаға атайли.

Павлусниң коринтлиқларға болған ишәнчи

2Қәлбиңлардин бизгә орун бериңлар. Биз һеч кимгә наһәқлиқ қилмидуқ, һеч кимни ишәнч йолидин аздурмидуқ, һеч қачан өзимизниң мәнпийитини көзлимидуқ. 3Мән бу сөзләрни қилиш арқилиқ силәрни тәнқитлимәкчи әмәсмән. Бурун ейтқинимдәк, қәлбимиздин шундақ орун алдиңларки, биз силәр билән һаят-маматта биргә болимиз. 4Силәргә ишәнчим камил һәм силәрдин пәхирлинимән. Еғир мүшкүлчиликләрдә қалғанда, силәр арқилиқ тәсәлла тепип, чәксиз хошаллиққа чөмгән едим.

5Македонийә өлкисигә барғандин кейин, көңлимиз тиничлиқ тапмай,* хилму-хил қийинчилиқларға дуч кәлдуқ. Сиртта җедәл-

*5. 13:2гә қараңлар.

мажра, ичимиздә қорқунуч болди. [6]Лекин роһи чүшкәнләргә тәсәлла беридиған Худа Титусни йенимизға әвәтиш арқилиқ бизгә тәсәлла бәрди. [7]Биз пәқәт униң келиши биләнла әмәс, бәлки униң силәрдин алған тәсәллиси биләнму тәсәлла таптуқ. У силәрниң маңа болған сеғинишиңларни, өткүзгән хаталиғиңларға қилған пушайминиңларни вә маңа болған қизғинлиғиңларни бизгә ейтқанда, хошаллиғим техиму ашти.

[8]Илгирики хетимниң силәргә бир мәзгил қайғу елип кәлгәнлигидин хәвәр тапқинимда, пушайман қилған болсамму, лекин һазир пушайман қилмаймән. [9]Һазир хошалмән. Силәрни қайғуға салғанлиғимға әмәс, бу қайғуниң силәрни товба қилишқа елип барғанлиғиға хошалмән. Чүнки силәрниң бундақ қайғуға чөкүшүңлар Худаниң ирадиси бойичә болди. Шуңа ейталаймәнки, биз силәрни қайғуға салған болсақму, униңдин һеч қандақ зиян тартмидиңлар. [10]Чүнки Худаниң ирадиси билән чәккән қайғу кишини товба қилдуруп, уни қутқузулушқа елип бариду. Бу хил товба қилиш кишини пушайман қилдурмайду. Лекин бу дунияниң һәләкчилиги үчүн болған қайғу болса кишини товба қилдурушқа әмәс, бәлки өлүмгә елип бариду. [11]Худаниң ирадиси билән чәккән әйнә шу қайғуларниң силәрдә қандақ яхши мевиләрни бәргәнлигини ойлаңлар: әстайидиллиқ билән хаталиғиңларни түзитип, өзәңларни ақлидиңлар, араңлардики гунакарниң қилмишидин ғәзәпләндиңлар һәм бу қилмишниң давамлишиши билән Худаниң җазасиниң силәргә келишидин қорқтуңлар, мән билән көрүшүшкә интизар болдуңлар, мениң әлчилик һоқуқумни һөрмәтләп, маңа қизғин болдуңлар, гунакарни җазалаш арқилиқ адаләтпәрвәрлигиңларни көрсәттиңлар. Мана булар арқилиқ силәрниң бу ишта тоғра қилғанлиғиңлар ениқ болди.

[12]Өткән қетимлиқ хәтни йезишимдики асаслиқ мәхсәт, кимниң азап чәккүзгәнлиги вә кимниң азап чәккәнлигини бәкитиш үчүн әмәс, бәлки силәрниң Худа алдида биз үчүн нәқәдәр қизғин екәнлигиңларни өзәңларға билдүрүш үчүн еди. [13]Биз силәрниң шу қизғинлиғиңлардин тәсәлла таптуқ. Шуниң билән бир вақитта Титусниң хошаллиғини көрүп, хошаллиғимиз техиму ашти. Чүнки силәрниң сәвәвиңлардин униң роһи көтирәңгү еди. [14]Силәрни униңға махтап бәргән едим, силәрму мени йәргә қаритип қоймидиңлар. Худди силәргә үгәткәнлиримниң һәммиси раст болғинидәк, силәрни Титусқа

махтап ейтқанлиримниңму раст екәнлиги әмәлиятиңлар арқилиқ испатлинип чиқти. 15Шуңа Титус һәммиңларниң униңға қандақ бойсунғанлиғиңларни, уни шунчә чоң көрүп, һөрмәт билән күтүвалғанлиғиңларни әслигинидә, униң силәргә болған муһәббити техиму чоңқурлашмақта. 16Силәргә һәр җәһәттин ишәнч қилалиғанлиғим үчүн хошалмән.

Мәртлик билән сәдиқә қилишқа илһамландуруш

8 Қериндашлар, силәргә Худаниң Македонийә өлкисидики мәсиһийләр җамаәтлиридә көрсәткән меһир-шәпқити тоғрисида ейтмақчимиз. 2Улар бешидин өткүзгән мүшкүл күлпәтләр арқилиқ қаттиқ синалди. Шундақтиму уларниң хошаллиғи толуп тешип, өзлириниң интайин кәмбәғәллигигә қаримай, қоли очуқлуқ вә мәртлик қилди. 3Уларниң өзлүгидин күчиниң йетишичә, һәтта өзигә қалмисиму сәдиқә қилғанлиғиға гувалиқ беримән. 4Улар Йәһудийә өлкисидики мәсиһийләргә қилинидиған ярдәмгә өзлириниңму һәссә қошушини биздин өтүнүп сорашти. 5Бу һәқиқәтән бизниң улардин күткинимиздин көп ешип кәтти. Улар алди билән өзлирини Рәббимизгә атиди, андин Худаниң ирадиси бойичә бизгә атиди. 6Титус хелә бурун силәрниң бу мәртләрчә сәдиқә қилишни башлишиңларға ярдәм қилған екән, униңдин бу ишниң ахирини чиқиришиңларға ярдәм беришни өтүндуқ. 7Силәр һәммә ишта — ишәнч йолида, сөз қабилийитидә, Худа һәққидики билим вә башқиларға ярдәм беришкә болған қизғинлиқта вә бизгә болған меһир-муһәббәттә алдида турғандәк, бу қетимлиқ сәдиқә қилиштиму алдида туруңлар. 8Бу сөзлиримни силәргә буйруқ тәриқисидә ейтқиним йоқ. Мән меһир-муһәббитиңларниң сәмимийлигини Македонийәдики җамаәтләрниң сәдиқә топлаш җәриянида көрсәткән меһир-муһәббити билән селиштуруш арқилиқ синап көрмәкчимән. 9Рәббимиз Әйса Мәсиһниң нәқәдәр меһир-шәпқәтлик екәнлигини билисиләр. Гәрчә у бай болсиму, силәр үчүн намрат болди. Мәхсәт, Өзи намрат болуш арқилиқ силәрни роһий җәһәттин бай қилиш еди.

10Мән силәргә пайдилиқ болған бир тәклипни берәй. Силәр өткән жили пәқәт сәдиқә беришни оттуриға қоюпла қалмай, бәлки уни ихтияр билән әмәлгә ашуруштиму һәмминиң алдида болдуңлар. 11Әнди бу хизмәтниң айиғини чиқириңлар. Силәр бу ишни дәсләптә

планлиған вақтиңлардикидәк қизғинлиқ билән тамамлаңлар һәм өзәңларниң ихтисади яр бәргән шараит астида ярдәм қолуңларни сунуңлар. 12Бир киши разимәнлик билән чамисиниң йетишичә бәрсә, бу иш Худани хурсән қилиду. Худа һәргизму һәр кимдин өзидә йоқиниму беришни тәләп қилмайду.

13Башқиларниң жүкини йениклитиш үчүн өзәңларни қийнаңлар, дегиним йоқ. Әксичә иккила тәрәптә баравәрлик болсун дәймән. 14Силәрдә артуқ болғини һазирчә уларниң кам йерини толтурғинидәк, уларда артуқ болғини күнләрниң бириdә силәрниң кам йериңларни толтуриду. Мана шундақ болғанда, баравәрлик болған болиду. 15Худди Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк:

«Көпирәк жиғивалғанларниң ешип қалмиди,
Аз жиғивалғанларниңму кемип қалмиди».

Титус вә униң хизмәтдашлири

16Мениң силәргә болған қизғинлиғимдәк қизғинлиқни Титусниң қәлбигә салған Худаға шүкүрләр болғай! 17Титусниң йениңларға бармақчи болғини пәқәт бизниң тәливимиз биләнла әмәс, бәлки униң өз ихтияри вә силәргә болған қизғинлиғи билән болди. 18Биз бир қериндишимизни униңға қошуп қоймақчимиз. У қериндишимиз Хуш Хәвәрни йәткүзүш йолида пүтүн мәсиһийләр җамаәтлириниң махтишиға сазавәр болған. 19Йәнә келип, у топланған сәдиқиларни Йерусалимға апириш сәпиридә биз билән һәмсәпәр болуш үчүн, мәсиһийләр җамаәтлири тәрипидин тайинланған еди. Бизниң мәхситимиз сәдиқә топлаш арқилиқ Рәббимизни улуқлаш вә ярдәмгә тәйяр екәнлигимизни көрситиштур. 20Башқиларниң камчилиқ тепишиниң алдини елиш үчүн, мәртләрчә берилгән бу сәдиқиларни башқурушта еһтият қилип, у қериндишимизни биллә елип беришни лайиқ таптуқ. 21Яман атаққа қалмаслиқ үчүн, пәқәт Рәббимизниң нәзәридә әмәс, инсанларниң нәзәридиму тоғра дәп қаралған ишларни қилишқа диққәт қилип келиватимиз.

22Биз көп қетим вә көп ишларда синаш арқилиқ башқиларға ярдәм бериштә қизғин дәп қариған йәнә бир қериндишимизниму улар билән биллә әвәтмәкчимиз. У силәрниң бу сәдиқә ишини бир башқа елип чиқалайдиғанлиғиңларға ишәнди. Бу ишәнч униң силәргә ярдәм

бериштики қизғинлиғини һәссиләп ашурди. 23Титусқа кәлсәк, у мениң
һәмрайим вә араңларда қиливатқан ишлиримда хизмәтдишимдур.
Башқа икки қериндишимиз болса җамаәтләрниң вәкиллири болуп,
улар Әйса Мәсиһкә шан-шәрәп кәлтүргүчиләрдиндур. 24Шуңа силәр
һәр қайси җамаәтләр алдида уларға муһәббитиңларни көрситиңлар.
Шуниң билән җамаәтләр бизниң силәрдин махтинишимизниң орун-
луқ екәнлигини билсун.

Мәрт болушқа үндәш

9 Мәсиһийләр үчүн топлинидиған бу сәдиқә тоғрилиқ силәргә хәт
йезиверишимниң һаҗити йоқ. 2Чүнки ярдәм беришtә қизғин
екәнлигиңларни билимән. Мән Македонийәдики мәсиһийләр алдида
Юнан өлкисидики силәрниң өткән жилдин бери, сәдиқә беришкә
тәйяр екәнлигиңлардин махтинип кәлдим. Дәл силәрниң бу қизғин-
лиғиңлар уларниң көпчилигини сәдиқә топлаш үчүн қозғатти. 3Бу
ишта силәр билән махтинишимниң қуруқ гәп болуп қалмаслиғи үчүн,
силәрни мениң ейтқиним бойичә тәйярлиқ қилип турсун дәп, бу үч
қериндашни йениңларға әвәтмәкчимән. 4Мабада Македонийәдики
бәзи қериндашлар мән билән биллә берип, силәрниң тәйярлиқ қилми-
ғанлиғиңларни көрсә, силәр бир яқта қелип, силәргә болған күчлүк
ишәнчим сәвәвидин мән хиҗаләт болуп қелишим турған гәп. 5Шу
сәвәптин, силәрниң беришкә вәдә қилған мәртләрчә сәдиқәңләрни
алдин-ала тәйяр қилишиңлар үчүн, бу қериндашларниң йениңларға
биздин авал беришини зөрүр көрдүм. Шундақ болғанда, сәдиқәңлә-
ниң тәйярланғанлиғини һәм уларниң мәҗбурий әмәс, бәлки разимән-
лик билән қилинғанлиғини көрүвалғили болиду. 6Есиңларда болсунки,
аз териған аз алиду, көп териған көп алиду. 7Һәр ким қийнилип туруп
яки мәҗбурий һалда әмәс, өз көңлидә нийәт қилғини бойичә бәрсун.
Чүнки Худа хошаллиқ билән бәргүчини яхши көриду. 8Худа силәрниң
еһтияҗиңларни қандурушқа қадирдур. Шундақ болғачқа, һәр дайим,
һәр қандақ әһвал астида еһтияҗиңлар қандурулуп, башқиларға хәйир-
сахаһәтлик болалайсиләр.

9Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк:

«У йоқсулларға мәртләрчә сәдиқә берәр,
Униң хәйир-сахавәтлиги мәңгү унтулмас».

[10]Деханға териғили уруқ, йегили озуқ ата қилған Худа силәрниң һаҗәтмәнләргә техиму мәртлик билән берәлишиңлар үчүн, силәрдә барни көпәйтиду. [11]Силәрниң һемишәм мәртлик билән башқиларға ярдәм қилишиңлар үчүн, Худа силәрни һәр қайси җәһәтләрдин бәрикәтлик қилиду. Биз силәрниң сәдиқәңләрни еһтияҗлиқ болғанларға бәргинимиздә, улар Худаға тәшәккүрләр ейтиду. [12]Силәр қилған бу ярдәм Йерусалимдики мәсиһийләрниң еһтияҗини қандурупла қалмай, уларниң Худаға болған шүкүрлирини техиму ашуриду. [13]Силәрниң бу қетимқи сәдиқәңләр ишәнчиңларниң һәқиқий екәнлигиниң испатидур. Кишиләр силәрниң өзәңлар етирап қилған Әйса Мәсиһ һәққидики Хуш Хәвәргә садиқ болғанлиғиңлар, шундақла мал-мүлкүңларни өзлири вә көпчилик билән мәртләрчә ортақлашқанлиғиңлар үчүн, Худани улуқлайду. [14]Улар Худа силәргә ата қилған пәвқуладдә меһир-шәпқәт сәвәвидин силәргә иштияқ бағлап, силәргә дуа қилмақта. [15]Тил билән тәсвирлигили болмайдиған илтипати, йәни Өз Оғлини ата қилғини үчүн, Худаға шүкүрләр болғай!

Павлусниң әлчилик һоқуқини ақлиши

10 Силәр билән биллә болғанда муамилиси юмшақ, лекин биллә болмиғанда силәргә қарита қаттиқ қол дәп қаралған мәнки Павлус Әйса Мәсиһтәк мулайимлиқ вә рәһимдиллик билән силәрдин шуни өтүнүп тәләп қилимәнки, [2]йениңларға барғинимда, бизни бу дунияниң арзу-һәвәслири бойичә яшайдиғанлар дәп қарайдиған бәзи кишиләргә қилмақчи болған қаттиқ муамилини силәргиму қилишимизға мәҗбур қилмаңлар. [3]Бу дунияда яшисақму, бу дунияниң арзу-һәвәслири бойичә яшайдиғанлардәк җәң қилмаймиз. [4]Чүнки җәң қураллиримиз бу дунияға хас қураллар әмәс, бәлки шәйтанниң мустәһкәм қорғанлирини гумран қилидиған, Худаниң күч-қудритигә егә болған қураллардур. [5]Биз бу қураллар билән бемәна асассиз гәпләрни вә Худани тонушқа тоскунлуқ қилидиған һәр хил көрәң көз-қарашларни бит-чит қилимиз һәм кишиләрниң өз ой-пикирлирини Әйса Мәсиһкә беқиндуруп, Униңға бойсунуши үчүн, уларни қайил қилимиз. [6]Силәр Әйса Мәсиһкә толуқ бойсунғандин кейин, араңлардики һәр хил бойсунмасликта турувалғучиларни җазалашқа тәйярмиз.

[7]Силәр пәқәт сиртқи көрүнүшкила қарайдикәнсиләр. Әгәр бири өзини Әйса Мәсиһкә вәкиллик қилимән дәп қарап, мени инкар

қилған болса, йәнә яхширақ ойлинип, мениңму Әйса Мәсиһкә вәкиллик қилидиғанлиғимни етирап қилсун. [8]Рәббимиз тәрипидин маңа берилгән әлчилик һоқуқи силәрни набут қилиш үчүн әмәс, бәлки роһий җәһәттә йетилдүрүш үчүн берилгән. Шуңа бу һоқуқ билән артуқ махтансамму, һәргиз хиҗаләт болмаймән.

[9]Силәр хәтлиримни бизни қорқутуш үчүн язди, дәп ойлап қалмаңлар. [10]Дәрвәқә бәзиләр «Павлусниң хәтлири һәм қаттиқ, һәм күчлүк, бирақ өзини көрсиңиз қабилийәтсиз, сөзлири мәнасиз», дейишиду. [11]Бу кишиләр шуни билсунки, жирақтин силәргә язған хәтлиримдә немә қилимән дегән болсам, йениңларға барғандиму шуни қилимән.

[12]Өзини қалтис чағлайдиған кишиләр билән өзимизни бир қатарда қоюшқа вә улар билән селиштурушқа қандақму жүръәт қилайли? Улар өзлирини өзлириниң өлчими билән өлчәйду, өзлирини өзлири билән селиштуриду. Мана бу уларниң әқилсизлигини көрситиду. [13]Лекин биз өзимиздә бар болмиған һоқуқлар билән махтинип жүргинимиз йоқ. Махтансақму, Худаниң плани даирисидә хизмәт қилиш билән махтинимиз. Бу план Хуш Хәвәрни силәргиму йәткүзүшни өз ичигә алған. [14]Әгәр биз Хуш Хәвәрни силәргә тунҗа йәткүзгәнләрдин болмисақ едуқ, ундақта шу һоқуқлиримиздин махтинишимиз бизниң өз даиримизниң сиртиға чиқип кәткәнлигимиз дәп һесапланса болатти. Лекин Әйса Мәсиһ тоғрисидики Хуш Хәвәрни жирақтики силәргә дәсләп йәткүзгән биз болдуқ. [15]Қисқиси, өз хизмәт даиримиздин чиқип, башқиларниң хизмити билән махтанғинимиз йоқ. Биз пәқәт ишәнчиңларниң техиму күчийип, араңларда қилған хизмитимизниң техиму кәңийишини үмүт қилимиз. [16]Шундақ болғанда, биз силәрдинму жирақ болған, техи Хуш Хәвәр йәткүзүлмигән җайларға берип, Хуш Хәвәр йәткүзәләймиз. Тәйярға егә болуп, башқиларниң өз хизмәт даирисидә қилған әҗри билән махтиниш бизгә яттур. [17]Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк, «Махтинидиғанлар Рәббимиз билән махтансун». [18]Чүнки өз-өзини махтайдиған әмәс, бәлки Рәббимизниң махтишиға муйәссәр болған киши һәқиқий махташқа әрзийду.

Павлусниң өзини сахта әлчиләр билән селиштуруши

11 Махтинишим билән бир аз ахмақлиқ қилип қойсамму, еғир алмиғайсиләр! Йәнила сәвирчан болғайсиләр. [2]Мән силәрни

сахта әлчиләрдин қизғинимән. Бу Худаға болған меһир-муһәббитимдин кәлгән. Мән гоя бир пак қизни ятлиқ қилғандәк, силәрни «Бир әргә» — Әйса Мәсиһкә тәғдим қилдим. 3Бирақ Һава аниниң һелигәр илан тәрипидин аздурулғинидәк, силәрниңму сахта әлчиләр тәрипидин аздурулуп, Әйса Мәсиһкә болған сәмимий вә пак қәлбиңларниң булғинишидин әнсирәймән. 4Чүнки силәрниң йениңларға берип, Әйса Мәсиһ тоғрисида мән йәткүзгәнгә охшимайдиған башқа бир тәлимни йәткүзгәнләргә очуқтин-очуқ йол қойдуңлар. Силәр қобул қилған Муқәддәс Роһтин башқа бир роһ вә силәр қобул қилған Хуш Хәвәрдин башқа бир хуш хәвәр тоғрисида ейтилғанларниму сиғдурдуңлар. 5Һалбуки, мән өзәмни һеч қандақ ишта силәр дәриҗидин ташқири дәп қариған әшу әлчиләрдин төвән дәп қаримаймән! 6Гәп қилишта маһир болмисамму, лекин билимим бар. Қиливатқан һәр бир хизмитим буни һәр җәһәттин очуқ испатлап турупту.

7Мениң силәрни чоң көрүп, өзәмни төвән тутуп, Худаниң Хуш Хәвирини силәргә һәқ тәләп қилмай йәткүзгиним гуна болдиму?* 8Мән силәргә хизмәт қилиш үчүн, башқа җамаәтләрдин һәқ елип, уларға «угал» қилдим. 9Силәр билән биллә болған вақитлиримда, еһтияҗим болсиму, һеч қайсиңларға еғирчилиғимни салмидим. Чүнки Македонийә өлкисидин кәлгән қериндашлар кам-котамни толуқлап бәрди. Һеч қандақ ишта силәргә жүк болмай кәлдим, буниңдин кейинму жүк болмаймән. 10Қәлбимдики Әйса Мәсиһниң һәқиқити билән ейтимәнки, мениң бу махтинишимни пүтүн Юнанда һәр қандақ адәм тосап қалалмайду. 11Немә үчүн силәрдин һәқ алмидим? Силәрни сөймәйдиғанлиғимдинму? Худаға аянки, силәрни сөйимән! 12Аталмиш әлчиләрниң «Бизниң қиливатқинимиз билән уларниң қиливатқинида һеч қандақ пәриқ йоқ», дәп махтинишиға пурсәт тапалмаслиғи үчүн, силәрдин һәқ алмай қиливатқан халис ишлиримни давамлаштуримән. 13Чүнки бундақлар сахта әлчиләр, һелигәрләр болуп, өзлирини Әйса Мәсиһниң әлчиси, дәп пәдәзливалғанлардур. 14Әмәлиятта бу һәйран қаларлиқ иш әмәс, чүнки шәйтан өзини йоруқлуқ периштәси, дәп пәдәзливалғандур. 15Шуңа униң бу

*7. *Павлус мәсиһийләргә өз еғирини салмаслиқ үчүн, өз һүнригә тайинип, турмушини қамдиған. Бирақ бәзиләр «Павлус һәқиқий әлчи болған болса, мәсиһийләрниң ихтисадий ярдимигә таянған болатти», дәп униң әлчилик һоқуқини инкар қилған еди.*

чакарлириму өзлирини адиллиқниң хизмәткарлири дәп пәдәзливалса, һәҗәплинәрлик әмәс. Уларниң ақивити өзлириниң әмәлиятиға лайиқ болиду.

Павлусниң тартқан азап-оқубәтлири

16 Йәнә шуни ейтимәнки, һеч қайсиңлар мени ахмақ, дәп қалмаңлар. Әгәр ахмақ дәп қарисаңлар, бир ахмақни қобул қилғанчилик болсиму мени қобул қилиңлар. Шуниң билән мәнму бир аз махтинивалай. 17 Бу сөзлирим Рәббимиз мәндин тәләп қилған сөзләр әмәс. Мениң бундақ махтинишим пәқәтла бир ахмақниң жүрәклик по атқанлиғидур, халас. 18 Нурғун кишиләр бу дуниядики ишлири билән махтинип кетидикән, мәнму махтинип бақай. 19 Чүнки силәр өзәңларни шунчә әқиллиқ чағлайсиләрю, бу сахта әлчиләрниң әхмиқанә тәлимлиригә йол қоюверисиләр! 20 Уларниң силәрни қул орнида көрүшигә, һәққиңларни йейишигә, силәрдин пайда елишиға, силәрни алиқинида ойнитишиға, силәргә чоңчилиқ қилишиға вә силәрниң йүзүңларни чүширишигә йол қоюсиләр. 21 Бизниң силәргә шундақ муамилә қилишқа ажиз кәлгәнлигимизни хиҗиллиқ ичидә етирап қилимән. Лекин улардин бирлири бирәр иштин махтинишқа җүръәт қилған йәрдә (йәнә ахмақларчә ейтсам), мәнму шу иштин махтинишқа җүръәт қилалаймән. 22 Улар ибранийму? Мәнму шундақ. Улар исраилларму? Мәнму исраил. Улар әждадимиз Ибраһимниң әвладидинму? Мәнму униң әвладидин. 23 Улар Әйса Мәсиһниң хизмәткарлириму? Әқилдин азғанлардәк ейтсам, мән улардин техиму жуқури туридиған бир хизмәткари. Мән техиму җапалиқ ишлидим, зинданда техиму көп яттим. Күрмиң қетим қамча йедим, қайта-қайта өлүм ховупливиға дуч кәлдим. 24 Йәһудийларниң оттуз тоққуз қамча жазасиға бәш қетим тартилдим. 25 Үч қетим Рим һөкүмранлиридин таяқ йедим, бир қетим чалма-кесәк қилиндим, үч қетим кемә һадисисигә учридим, бир кечә-күндүзни деңизда өткүздүм. 26 Көп қетим узун сәпәрләрдә болуп, дәрияларда һәм қарақчиларниң, өз хәлқимниң, йәһудий әмәсләрниң арисида хейим-хәтәрләргә йолуқтум. Шәһәрләрдә, чөлләрдә, деңизларда вә сахта қериндашларниң арисида ховуплуқ күнләрни баштин кәчүрдүм. 27 Хизмитимни тиришип-тирмишип ишлидим. Талай кечиләрни уйқисиз өткүздүм, ачлиқ вә уссизлиқниң дәрдини тетидим. Йәйдиғанға тамақ, кийиди-

ғанға кийим тапалмай, ач-ялиңач қалдим. [28]Булардин башқа, һәр күни дегидәк пүтүн мәсиһийләр җамаәтлириниң ғемини йедим. [29]Мән қачан аҗизларға һисдашлиқ қилмидим?! Шәйтанниң қапқиниға чүшүп, езип кәткәнләр үчүн ичим қачан өртәлмиди?! [30]Әгәр махтинишимға тоғра кәлсә, өз аҗизлиғимни көрситидиған ишлар билән махтинимән. [31]Рәббимиз Әйсаниң Атиси, мәңгү мәдһийиләшкә әрзийдиған Худаға аянки, ялған ейтмидим. [32]Дәмәшқ шәһиридә падиша Аретасниң қол астидики бир һаким мени тутуш үчүн, пүтүн шәһәрни қаттиқ назарәт астиға алған еди. [33]Лекин мән сепилдики бир төшүктин севәт билән пәскә чүширилип, униң қолидин қутулдум.

Павлусқа кәлгән көрүнүш

12 Махтинишниң пайдиси болмисиму, махтанмисам болмайду. Әнди Рәббимиздин кәлгән ғайибанә көрүнүшләр вә аянлар үстидә тохтилай. [2]Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған бир адәмни* тонуймән. У он төрт жил илгири асманға көтирилди. У көтирилгәндә, тени көтирилдиму яки роһи көтирилдиму билмәймән, буни Худа Өзи билиду. [3]Иш қилип, бу адәмниң җәннәткә кирип чиққанлиғини билимән. Тени көтирилдиму яки роһи көтирилдиму билмәймән, буни Худа Өзи билиду. [4]У җәннәттә тил билән ипадилигили болмайдиған, инсанларға ейтиш мәнъий қилинған әҗайип ишларни аңлиди. [5]Шундақ бир адәм билән махтинимән, өзәм һәққидә болса аҗизлиқлиримни етирап қилмақтин башқа бирәр иш билән махтиналмаймән. [6]Әмәлиятта башқа ишлардин махтанған болсамму, ахмақ һесапланматтим; чүнки ундақ қилғинимда һәқиқәтни сөзлигән болаттим. Лекин кишиләр мени көргинидин яки аңлиғинидин үстүн ойлап қалмисун дәп, махтиништин өзәмни нери тутимән.

[7]Худадин маңа кәлгән аянларниң әҗайип-ғарайиплиғи билән көрәңләп кәтмәслигим үчүн, тенимгә тикән санчилғандәк бир азап йепишип, худди шәйтанниң ялақчисиниң қийнашлиридәк мени азаплиди. Бу мениң көрәңләп кәтмәслигим үчүн еди. [8]Азаптин қутулуш үчүн, Рәббимизгә үч қетим йелинип дуа қилдим. [9]Лекин У маңа: «Меһир-шәпқитим саңа йетәрлик; Мениң күч-қудритим

*2. Бу адәм дәл Павлусниң өзи болуп, у Худа униңға бәргән аян вә ғайибанә аламәтләр билән махтинишни қилчә халимиған. Әксичә өзини төвән тутушқа тиришип, үчинчи шәхс тилида сөзлигән.

ажиз чағлириңда толуқ ипадилиниду», деди. Шуңа һаятимда Әйса Мәсиһниң қудрити ипадиләнсун дәп, ажизлиқлиримдин хурсәнлик билән махтинимән. [10]Әйса Мәсиһ үчүн ажизлиқларни, һақарәтләрни, азап-оқубәтләрни, зиянкәшликләрни вә қийинчилиқларни хошаллиқ дәп билимән. Чүнки қачан ажиз болсам, шу чағда Әйса Мәсиһниң қудритигә толуп, күчлүк болимән.

Павлусниң Коринт җамаитигә көңүл бөлүши

[11]Ахмаққа охшап қалдим, мениң бундақ болушумға силәр сәвәпчи. Мән әслидә силәрниң махтишиңларға еришишим керәк еди. Чүнки һәр қанчә болсамму, силәр дәриҗидин ташқири дәп қариған әшу әлчиләрдин һәр тәрәптин қелишмаймән. [12]Мән араңларда болған чағда әлчилигимни испатлайдиған ишларни, йәни мөҗүзә, карамәт вә қудрәтлик ишларни сәвирчанлиқ билән қилдим. [13]Башқа мәсиһийләр җамаити арисида қилған, бирақ силәрниң араңларда қилмиған бирдин-бир «хаталиғим» силәрниң ихтисадий ярдимиңларни алмиғанлиғимдур. Бу «адаләтсизлигимни» әпу қилғайсиләр!

[14]Һазир мән йениңларға үчинчи қетим беришқа тәйярмән. Силәргә һеч қандақ еғирчилиғимни салғум йоқ. Чүнки маңа кериги силәрниң байлиғиңлар әмәс, өзәңлардурсиләр. Пәрзәнтләр ата-анилар үчүн әмәс, бәлки ата-анилар пәрзәнтләр үчүн мал-мүлүк жиғиши керәк. [15]Силәр үчүн, мән барлиғимни сәрип қилишқа, һәтта җенимни қурван қилишқиму разимән. Һәҗәва, мән силәрни қанчә көп сөйсәм, силәрниң муһәббитиңларға шунчә аз еришәмдимән?

[16]Болдила, қисқиси мән силәргә жүк болған әмәсмән. Бирақ бәзиләр мени һелигәрлик қилип, ялған сөзләп, силәрдин пайда үндүрүвалиду, дейишип жүриду. [17]Һәҗәва, мән силәргә әвәткән адәмләрниң бирәрси арқилиқ силәрдин пайда алдимму? [18]Титусни силәрниң йениңларға беришқа чақирдим вә йәнә бир қериндашниму униң билән биллә әвәттим. Титусниң силәрдин пайда елип баққан йери барму? У мән билән бир нийәттә, бир йолда хизмәт қиливатидиғу!

[19]Яки силәр бизни «Алдимизда әзәлдин бери өзини ақлап келиватиду», дәп ойлаватамсиләр? Биз ундақ қилмидуқ. Биз пәқәт Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған кишиләр сүпитидә Худа алдида сөзләватимиз. Сөйүмлүк қериндашлар, биз қиливатқан һәммә иш силәрниң ишәнчтә йетилишиңлар үчүндур. [20]Йениңларға барғинимда, силәрниң

күткән йеримдин чиқмай қелишиңлардин, шуниң билән мениң силәргә болған муамиләмниңму силәрниң күткән йериңлардин чиқмай қелишидин әнсирәймән. Силәрдә җедәлхорлуқ, көрәлмәслик, ғәзәплиниш, шәхсийәтчилик, төһмәтхорлуқ, ғевәтчилик, тәкәббурлуқ вә паракәндичиликләрниң болушидин әнсирәймән. [21]Бу қетим силәрниң йениңларға барғинимда, араңлардики напак, әхлақсиз вә шәһваний ишларни қилған, таки бүгүнгә қәдәр товва қилмиған нурғун гунакарлар сәвәплик Худаниң мени алдиңларда хиҗаләт қилип қоюшидин әнсирәймән. Уларниң хата йолдин қайтмиғанлиғи үчүн, матәм тутмай туралмаймән.

Ахирқи агаһландуруш вә саламлар

13 Бу йениңларға үчинчи қетим беришим болиду. Әгәр араңлардики бирәрсини җазалаш тоғра кәлсә, Муқәддәс Язмилардики: «Һәр қандақ әризиниң раст-ялғанлиғи аз дегәндә икки яки үч гувачиниң гувалиғи билән испатлиниши керәк», дегән айәт бойичә қилимән. [2]Йениңларға иккинчи қетим барғинимда, бурун гуна қилғанларни агаһландурған едим. Һазир йениңларда болмисамму, йәнә агаһландурмақчимәнки, әнди барғинимда, барлиқ гуна қилғучиларға кәңчилик қилмаймән. [3]Кәңчилик қилмаслиғимдики сәвәп, араңлардики бәзиләр Әйса Мәсиһниң мән арқилиқ сөзләватқанлиғиға испат тәләп қилип келиватиду. Буниң испатини бу қетим йениңларға берип гунакарларни бир тәрәп қилғинимда көрисиләр. Чүнки Әйса Мәсиһ алдиңларда аҗиз әмәс, бәлки интайин қудрәтликтур. [4]У қаримаққа аҗизлиқ ичидә чапрас яғачқа миқланған болсиму, лекин Худаниң қудрити билән йәнила һаяттур. Бизму Униңға охшаш қаримаққа аҗиз болсақму, Худаниң қудрити билән Униңға бағлинип яшап, силәргә хизмәт қилмақтимиз.

[5]Ишәнчиңларниң һәққиқий яки әмәслигини билиш үчүн өзөзәңларни тәкшүрүп көрүңлар, синап беқиңлар. Әйса Мәсиһниң араңларда екәнлигини билишиңлар керәк. Ундақ болмиғанда, бу силәрниң синақтин өтәлмигиниңлар болмамду?! [6]Мениң әлчилик синиғидин өткәнлигимни билип қелишиңларни үмүт қилимән. [7]Силәрниң һеч қандақ яман иш қилмаслиғиңлар үчүн Худаға дуа қилимән. Бу мениң әлчилик синиғидин өтти дәп қарилишим үчүн әмәс. Һәтта синақтин өтмиди, дәп қаралсамму, мәйли. Муһими

силәрниң тоғра иш қилишиңлардур. [8]Биз һәқиқәткә зит ишларни қилмастин, һәқиқәт бойичә иш қилишимиз керәк.

[9]Ишәнчиңлар күчийип, силәрни әйипләшкә «ажиз» көрүнсәм, хошал болаттим. Биз шундақ дуа қилимизки, силәр һәммә ишта толуқ йетилгәйсиләр. [10]Рәббимиз маңа силәрни бәрбат қилиш үчүн әмәс, йетилдүрүш үчүн бәргән һоқуқ билән йениңларға барғинимда, силәргә қаттиқ муамилидә болуп қалмаслиғим үчүн, йениңларға бериштин бурун бу хәтни яздим.

[11]Әң ахирида, қериндашлар, хошал-хорам болуңлар, ишәнчтә йетилгән адәм болуп чиқиш үчүн тиришиңлар. Несиһәтлиримни қобул қилип, бир нийәт, бир мәхсәттә инақ өтүңлар. Меһир-муһәббәт вә аманлиқ мәнбәси болған Худа силәр билән биллә болғай!

[12]Бир-бириңлар билән меһриванларчә саламлишиңлар.

[13-14]Худаниң барлиқ муқәддәс хәлқидин силәргә салам.

Рәббимиз Әйса Мәсиһниң меһир-шәпқити, Худаниң меһир-муһәббити вә Муқәддәс Роһниң һәмралиғи силәргә яр болғай!

Галатиялиқларға йезилған хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәтниң муәллипи әлчи Павлус болуп, у бу хәтни әйни чағдики Рим империясиға тәвә болған Галатия өлкисидики (бүгүнки Түркияда) мәсиһийләр җамаитигә язған. Павлус биринчи қетимлиқ хизмәт сәпиридә Галатия өлкисигә берип Хуш Хәвәр тарқатқан вә у йәрдики мәсиһийләр җамаитиниң асасини салған (Әлчиләр 13-14).

Әйса Мәсиһ һәққидики Хуш Хәвәрниң йәһудий әмәсләр арисида кән тарқилиши вә қарши елинишиға әгишип, мәсиһийләр җамаити ичидә һәқиқий мәсиһий болуш үчүн чоқум Муса пәйғәмбәр арқилиқ чүширилгән Тәврат қануниға бойсунуш керәк, дегән хата тәлимләр пәйда болуп, кишиләр у һәқтә талаш-тартиш қилишқа башлиған.

Павлус шу хил хата тәлимләр тәрипидин аздурулғанларни һәқиқий ишәнчкә қайтуруп келиш мәхситидә бу хәтни язған. У алди билән өзиниң әлчилик һоқуқини яқлиған. Тәврат қануни билән ишәнчниң мунасивитини ениқ чүшәндүрүш үчүн, Павлус Муқәддәс Язмилардин нәқил кәлтүрүп, инсанларниң ишәнч арқилиқла Худаниң меһир-шәпқити билән һәққаний адәм дәп җакалинидиғанлиғини көрсәткән. У ахирида һәқиқий әркинликкә пәқәт ишәнч арқилиқла еришкили болидиғанлиғини вә мәсиһийләрниң күндилик турмушта бу әркинликни башқиларға меһир-муһәббәт көрситиш билән ипадилиши керәклигини тәкитлиған.

Тезис:

1. Салам вә агаһландуруш (1-бап 1-10-айәтләр)
2. Павлусниң әлчилик һоқуқиниң асаси (1-бап 11-айәттин 2-бапқичә)
3. Тәврат қануни вә ишәнч (3-бап)
4. Худаниң пәрзәнтлири (4-бап)
5. Мәсиһийләрниң әркинлиги һәм җавапкәрчилиги (5-баптин 6-бап 10-айәткичә)
6. Агаһландуруш вә салам (6-бап 11-18-айәтләр)

Галатияликларға йезилған хәт

1 Инсанлар тәрипидин әмәс яки Худаниң инсанларни васитә қилиши
арқилиқму әмәс, бәлки Әйса Мәсиһ вә Уни өлүмдин тирилдүргән
Худа Атимиз тәрипидин әлчи болушқа талланған мәнки Павлустин
2 вә мән билән биллә туруватқан барлиқ қериндашлардин Галатия
өлкисидики мәсиһийләр җамаәтлиригә салам.

3 Худа Атимиз вә Рәббимиз Әйса Мәсиһ силәргә меһир-шәпқәт вә
аманлиқ ата қилғай! 4 Әйса Мәсиһ Худа Атимизниң иradиси бойичә
гуналиримиз үчүн Өзини пида қилип, бизни бу яман дуниядин
қутқузди. 5 Барлиқ шан-шәрәп Худаға әбәдил-әбәт мәнсүп болғай,
амин!

Дунияда бирла Хуш Хәвәр бар

6 Әйса Мәсиһ арқилиқ силәргә меһир-шәпқәт көрситип, силәрни
Өзигә чақирған Худадин шунчә тез ваз кечип, башқичә бир хил
хуш хәвәргә әгишип кетиватқанлиғиңларға һәйранмән. 7 Әмәлиятта
әгәшкиниңлар һәқиқий Хуш Хәвәр әмәс, бәлки бәзи адәмләрниң
силәрни қаймуқтуруп ейтқанлиридур. Улар Әйса Мәсиһ һәққидики
Хуш Хәвәрни бурмилимақчи. 8 Лекин мәйли аримиздики бири болсун
яки асмандин чүшкән перишtә болсун, биз силәргә йәткүзгән Хуш
Хәвәргә охшимайдиған башқа бир «хуш хәвәрни» йәткүзсә, униңға

лənәт яғсун. [9]Бурун ейтқанлиримизни йənə тəкрарлаймизки, кимдуким силəргə қобул қилғиниңларға охшимайдиған башқичə бир хил хуш хəвəрни йəткүзсə, униңға лənәт яғсун!

[10]Мениң бундақ дейишим инсанларни хурсən қилиш үчүнму? Яқ, мениң бундақ дейишим Худани хурсən қилиш үчүндур. Əгəр мən инсанларни хурсən қилишни истигən болсам, Əйса Мəсиһниң садиқ хизмəткари болмиған болаттим.

Павлусниң əлчи болушқа чақирилиши

[11]Қериндашлирим, мən йəткүзгən бу Хуш Хəвəрниң кишиләр тəрипидин тоқуп чиқирилмиғанлиғини билишиңларни үмүт қилимən. [12]Мən бу Хуш Хəвəрни инсандин қобул қилғиним яки бирəр кишидин үгəнгиним йоқ. Бəлки Əйса Мəсиһ бу Хуш Хəвəрни маңа аян арқилиқ йəткүзгən.

[13]Силəр мениң илгири йəһудий диниға етиқат қилған вақтимда қандақ һаят кəчүргənлигимни аңлиған едиңлар. Мən у чағда Худаға мənсүп болған мəсиһийләр җамаитигə əшəддий зиянкəшлик қилған вə уларни йоқитиветишкə тиришқан едим [14]һəм йəһудий диний йолида нурғун тəңтушлиримдин хелила алдида тураттим. Əҗдатлиримизниңənъənилирини қоғдашта пүтүн вужудум вə қизғинлиғим билəн ишləттим. [15]Лекин Худа мени анамниң қосиғидики вақтимдила таллиди вə Өзиниң меһир-шəпқити билəн чақирди. [16]У мениң Өз Оғли Əйса Мəсиһ тоғрисидики Хуш Хəвəрни йəһудий əмəсləргə йəткүзүшүм үчүн, Əйса Мəсиһни маңа ашкарилашни халиди. Худа Уни маңа ашкарилиған чағда, мən бу иш тоғрилиқ һеч қандақ киши билəн мəслиһətləшмидим [17]һəм Йерусалимдики мəндин илгири əлчи болғанларниң йениғиму бармай, удул Əрəпстанға атландим, кейин Дəмəшқ шəһиригə қайтип кəлдим.

[18]Үч жилдин кейин əлчи Петрус билəн көрүшүш үчүн Йерусалимға бардим вə униң йенида он бəш күн турдум. [19]Бу җəриянда əлчиləрдин пəқət Петрус вə Рəббимиз Əйсаниң иниси Яқуп билəн көрүштим. Əлчиləрдин башқа бирəрсини көрмидим. [20]Худа гува болсунки, силəргə йезиватқанлирим ялған əмəс. [21]Кейин Сурийə вə Киликийə өлкилиригə бардим. [22]У чағда Йəһудийə өлкисидики Əйса Мəсиһкə мənсүп болған мəсиһийләр җамаəтлири шəхсən мени тонуматти. [23]Улар пəқət башқиларниң: «Бурун бизгə зиянкəшлик қилған адəм

әнди болса өзи йоқитивәтмәкчи болған ишәнчни тарқитиватиду», дегәнлигини аңлиған еди. [24]Шуңа улар мәндә болған бу өзгиришләр сәвәвидин Худани техиму улуқлиди.

Башқа әлчиләрниң Павлусни қарши елиши

2 Он төрт жилдин кейин мән Барнаба билән биллә йәнә Йерусалимға бардим. Титусниму биллә еливалдим. [2]Мән у йәргә Худадин кәлгән аянға бенаән барған едим. У йәрдә мән мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчилири билән айрим сөзлишип, өзәм йәһудий әмәсләр арисида тарқитип келиватқан Хуш Хәвәрниң мәзмунининиң уларниңкигә охшаш екәнлигини чүшәндүрдүм. Бундақ қилишим бурунқи яки кәлгүсидики хизмәтлиримниң бекар болуп кәтмәслиги үчүн еди. [3]Нәтиҗидә улар ейтқанлиримдин рази болди. Һәтта мән билән биллә барған Титус йәһудий болмисиму, улар уни хәтнә қилдурушқа мәҗбурлимиди. [4]Бирақ Әйса Мәсиһкә ишәнгүчиләр қияпитигә кириваlған бәзиләр униң хәтнә қилдурулушини тәләп қилди. Улар аримизға көз боямчилиқ билән кириveлип, Әйса Мәсиһ арқилиқ еришкән әркинлигимизни назарәт қилди. Уларниң мәхсити бизни өзлириниң диний қаидә-йосунлириға қул қилиштур. [5]Лекин Хуш Хәвәр һәқиқитиниң араңларда сақлиниши үчүн биз уларға қилчиму йол қоймидуқ.

[6]Мәсиһийләр җамаитидә муһим дәп қаралғанлар (уларниң мәртивисиниң қандақ болуши маңа муһим әмәс, чүнки Худа һәммә адәмгә тәң қарайду) мән йәткүзгән Хуш Хәвәргә йәнә мәзмун қошуш керәк демиди. [7]Дәл әксичә улар Худаниң Петрусқа йәһудийларға Хуш Хәвәр йәткүзүш вәзиписини тапшурғинидәк, маңиму йәһудий әмәсләргә бу Хуш Хәвәрни йәткүзүшни тапшурғанлиғини тонуп йәтти. [8]Петрусниң йәһудийларға әлчи болушиға күч-қудрәт ата қилған Худа мениң йәһудий әмәсләргә әлчи болушумғиму күч-қудрәт ата қилди. [9]Җамаәтниң түврүги һесапланған Якуп, Петрус вә Юһанналар бу вәзипиниң Худаниң маңа қилған илтипати екәнлигини тонуп йәткинидә, улар мени вә Барнабани қобул қилип, һәмкарлишидиғанлиғини билдүрди. Буниң билән йәһудий әмәсләр арисида биз хизмәт қилидиған, йәһудийлар арисида болса улар хизмәт қилидиған болуп келиштуқ. [10]Улар пәқәт биздин өзлириниң арисидики кәмбәғәл мәсиһийләрниң һалидин хәвәр елишни есимиздин чиқармаслиғимизни тәләп қилди. Мәнму әслидә дәл шундақ қилишқа тиришип келивататтим.

Павлусниң Антакяда Петрусни әйиплиши

11 Бирақ кейин Петрус Антакя шәһиригә кәлгәндә, униң өткүзгән
хаталиғи түпәйлидин мән униң йүзигә ейтип әйиплидим. 12 Яқупниң
қешидин бәзи адәмләр келиштин бурун, Петрус йәһудий әмәс
мәсиһийләр билән дайим һәмдәстихан болуп туратти. Лекин бу
адәмләр кәлгәндин кейин Петрус йәһудий әмәсләрдин өзини тартип,
улар билән һәмдәстихан болмайдиған болди. Чүнки у йәһудий
әмәсләрму хәтнә қилиниши керәк, дәп ойлайдиған бу йәһудий
қериндашларниң әйиплишидин қорққан еди. 13 Шуниң билән башқа
йәһудий мәсиһийләрму униңға охшаш сахтипәзлик қилишти. Һәтта
Барнабаму тәсиргә учрап, уларниң сахтипәзлигигә шерик болди.
14 Мән уларниң Хуш Хәвәрниң һәқиқити бойичә иш қилмиғанлиғини
көрүп, һәммисиниң алдидила Петрусқа: «Сән йәһудий болсаңму,
бирақ һәзрити Әйсаға ишәнгәндин бери йәһудийларниң адәтлири
бойичә яшимай, бәлки йәһудий әмәсләрдәк яшап кәлдиң. Шундақ
туруп, йәнә немишкә йәһудий әмәс мәсиһийләрдин йәһудийларниң
адәтлири бойичә яшашни тәләп қилисән?» дедим.

15 Биз иккимиз туғулушимиздинла йәһудиймиз, гунакар дәп қарал-
ған йәһудий әмәсләрдин әмәсмиз. 16 Лекин биз инсанларниң Тәврат
қануниға әмәл қилиш арқилиқ әмәс, бәлки Әйса Мәсиһкә ишиниш
арқилиқ һәққаний адәм дәп җакалинидиғанлиғини билимиз. Шу
сәвәптин биз йәһудийларму Әйса Мәсиһкә ишәндуқ. Һеч ким Тәврат
қануниға әмәл қилиш арқилиқ һәққаний адәм дәп җакалиналмайду.
17 Биз Әйса Мәсиһкә ишиниш арқилиқ өзимизниңму йәһудий әмәс-
ләргә охшашла гунакар екәнлигимизни тонуп йәттуқ. Ундақта, Әйса
Мәсиһ бизни гуна йолиға башлиди, десәк боламду? Яқ, һәргиз бундақ
дегили болмайду! 18 Мени қутқузулушқа ериштүрәлмәйдиған Тәврат
қанунидин үмүтүмни үзгән туруп, кейин униңға қайта есиливалсам, у
чағда мән өзәмниң гунакар екәнлигимни испатлиған болмамдимән?!
19 Мән Тәврат қануниға әмәл қилалмиғанлиғимдин қанунға нисбәтән
өлгән дәп һесапландим. Буниңдики мәхсәт, Худа үчүн яшаштур. Мән
Әйса Мәсиһ билән биллә чапрас яғачқа миқландим. 20 Һазир мениң
тенимдә яшаватқан мән әмәс, бәлки Әйса Мәсиһтур. Мени сөйгән
вә мән үчүн Өзини пида қилған Худа Оғлиға болған ишәнчим билән
яшаймән. 21 Мән Худаниң инсанларни қутқузуш үчүн көрсәткән
меһир-шәпқитини әһмийәтсиз дәп қарайдиғанлардин әмәсмән. Әгәр

бир адәм Тәврат қануниға әмәл қилиш арқилиқ һәққаний адәм дәп жакалиналайдиған болса, у чағда Әйса Мәсиһниң чапрас яғачқа миқлиниши әһмийәтсиз болуп қалатти.

Тәврат қануни вә ишәнч

3 Әй надан галатиялиқлар! Силәр қандақларчә езиқтурулуп, башқиларниң алдам халтисиға чүшүп кәттиңлар? Әйса Мәсиһниң чапрас яғачқа миқланғанлиғи худди көз алдиңларда йүз бәргәндәк ениқ йәткүзүлгәнғу! [2]Силәрдин шунила соримақчимәнки, Муқәддәс Роһ силәргә Тәврат қануниға әмәл қилғанлиғиңлар үчүн ата қилиндиму? Яқ, силәр Хуш Хәвәрни аңлап, Әйса Мәсиһкә ишәнгәнлигиңлар үчүн, Муқәддәс Роһ силәргә ата қилинған. [3]Силәр шунчә наданму? Муқәддәс Роһ һаятиңларда башлиған ишни силәр өз күч-қудритиңларға тайинип тамамлимақчи болуватамсиләр? [4]Ундақта, силәрниң Хуш Хәвәр йолида тартқан азап-оқубәтлириңларниң һәммиси бекар кетәрму? [5]Худаниң силәргә Муқәддәс Роһни ата қилиши вә араңларда мөҗүзиләр яритиши силәрниң Тәврат қануниға әмәл қилғанлиғиңлардин әмәс, бәлки силәрниң Хуш Хәвәрни аңлап, Әйса Мәсиһкә ишәнгәнлигиңлардиндур.

[6]Муқәддәс Язмиларда: «Ибраһим Худаниң сөзлиригә ишәнди. Пәрвәрдигар униң ишәнчини көрүп, уни һәққаний адәм, дәп һесаплиди», дейилгән. [7]Шуниң үчүн шуни билишиңлар керәкки, пәқәт Худаға ишәнгүчиләрла Ибраһимниң һәқиқий әвлатлиридур. [8]Муқәддәс Язмиларда Худаниң йәһудий әмәсләрниң Өзигә ишиниши сәвәбидин уларни һәққаний адәм дәп жакалайдиғанлиғи алдин-ала дейилгән. Худа Ибраһимға: «Һәммә милләтләргә сән арқилиқ бәхит ата қилимән», дәп бу Хуш Хәвәр тоғрилиқ алдин-ала ейтқан. [9]Шуниң үчүн Әйса Мәсиһкә ишәнгәнләр Худаға ишәнгән Ибраһимға охшаш бәхит тапиду.

[10]Тәврат қануниға әмәл қилиш билән һәққаний адәм дәп жакалинимән, дәйдиғанларниң һәммиси ләнәткә қалиду. Муқәддәс Язмиларда мундақ йезилған: «Тәврат қанунида йезилған һәммә әмирләргә толуқ әмәл қилмиған киши ләнәткә қалиду». [11]Рошәнки, һеч ким Худаниң алдида қанунға әмәл қилиш билән һәққаний адәм дәп жакалиналмайду. Муқәддәс Язмиларда: «Адәм ишәнчи билән һәққаний адәм дәп жакалинип, һаятлиққа еришиду», дәп йезилған. [12]Бу ишәнч йоли

Тәврат қануниға әмәл қилиш йоли билән пүтүнләй охшимайду. Тәврат қануниға әмәл қилиш йоли худди Муқәддәс Язмиларда: «Тәврат қанунининң әмирлиригә толуқ әмәл қилғанлар шу қанунға тайинип һаятлиққа еришиду», дәп йезилғиниға охшаштур. [13]Һалбуки, Әйса Мәсиһ бизни Тәврат қануниға толуқ әмәл қилалмиғанлиғимиздин пәйда болған лә'нәттин қутулдуруп қелип, у лә'нәтни Өз үстигә алди. Бу һәқтә Муқәддәс Язмиларда: «Яғачқа есип қоюлған киши лә'нәткә қалған кишидур», дәп йезилған. [14]Әйса Мәсиһниң чапрас яғачқа миқлинип қурван болуши арқилиқ йәһудий әмәсләрму Ибраһимға вәдә қилинған бәхиттин тең һөзүрлинәләйду. Шундақла улар биз билән биллә Худа вәдә қилған Муқәддәс Роһни ишәнч билән қобул қилалайду.

Тәврат қануни вә Худаниң вәдиси

[15-16]Қериндашлар, күндилик турмуштин бир мисал көрситәй. Икки тәрәп оттурисида имзаланған шәртнамини һеч ким йоққа чиқириветәлмәйду яки униңға бирәр нәрсиму қошалмайду. Шуниңдәк Худа Ибраһим вә униң әвлади билән түзгән келишимниму һеч ким өзгәртәлмәйду. Худаниң Ибраһимға бәргән бу вәдисидики «сениң Әвладиңға» дегән сөз нурғун кишини әмәс, ялғуз Бирсини, йәни Әйса Мәсиһни көрситиду. [17]Шуни демәкчимәнки, Худаниң Ибраһим билән алдин-ала түзгән бу келишимини төрт йүз оттуз жилдин кейин чүширилгән Тәврат қануниму әмәлдин қалдуралмайду. Демәк, Тәврат қануни Худаниң бу вәдисини бекар қилалмайду. [18]Чүнки Худа вәдә қилған мирасқа қанунға әмәл қилиш арқилиқла еришкили болса, ундақта бу мирас Худаниң вәдисидин кәлмигән болатти. Бирақ Худа бу мирасни Өз вәдисигә бенаән Ибраһимға ата қилған. [19]Ундақта, Тәврат қанунини чүшириштики мәхсәт немә? Бу болсиму, Худа әвәтишкә вәдә қилған Ибраһимниң Әвлади, йәни Әйса Мәсиһ кәлгичә гунаниң немә екәнлигини көрситип бериштур. Тәврат қануни периштәләр арқилиқ Муса пәйғәмбәргә, Муса пәйғәмбәрниң васитиси билән кишиләргә чүширилгән. [20]Икки адәм келишим түзгәндә бир васитичи болуш керәк. Лекин Худа Өз келишимини Ибраһимға бәргәндә, уни васитичисиз бәргән.

[21]Ундақта, Тәврат қануни Худаниң вәдисигә зитму? Яқ, һәргиз ундақ әмәс! Әгәр бу қанун инсанларни һаятлиққа еришtүрәләйдиған

болса, у чағда инсанлар қанунға әмәл қилиш арқилиқ һәққаний адәм болалатти. [22]Һалбуки, Муқәддәс Язмилар пүткүл инсанларниң гунаниң илкидә яшайдиғанлиғини көрсәтти. Буниңдики мәхсәт Әйса Мәсиһкә болған ишәнч арқилиқ еришилидиған бу вәдиниң Униңға ишәнгәнләргә берилишидур.

[23]Бу ишәнч йоли ашкарә болғичә, қанун бизни қоғдаш йүзисидин қамап қойған еди. [24]Башқичә ейтқанда, Тәврат қануни «тәрбийилигүчимиз» болуп, бизни Әйса Мәсиһкә ишинишкә йетәклиди. Буниңдики мәхсәт, бизниң ишәнч арқилиқ һәққаний адәм дәп җакалинишимиздур. [25]Әнди биз бундақ «тәрбийилигүчиниң» назаритидә әмәсмиз, чүнки бу ишәнч йоли ашкарә болди.

Худаниң пәрзәнтлири

[26]Әйса Мәсиһкә ишиниш арқилиқ һәммиңлар Худаниң пәрзәнтлири болдуңлар. [27]Чүнки силәр чөмүлдүрүлүшни қобул қилип Әйса Мәсиһкә бағланғиниңларда, Униң тәбиитини өзәңларға өзләштүрдүңлар. [28]Мәйли йәһудий яки йәһудий әмәс болсун, қул яки әркин адәм болсун, әр яки аял болсун, һәммиңлар Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, Худаниң нәзәридә баравәр болдуңлар. [29]Демәк, Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған екәнсиләр, силәрму Ибраһимниң әвлади болисиләр вә Ибраһимға вәдә қилинған бәхит-саадәткә еришисиләр.

4 [1-2]Йәнә ейтмақчи болғиним: гәрчә бир бала пүтүн мүлүкниң егиси болсиму, у таки атиси бәлгүлигән мирасқа варислиқ қилиш йешиға тошмиғичә, у балиниң өйниң қулидин пәрқи болмайду. Чүнки у йәнила ғоҗидар вә балиға қариғучиларниң башқурушида болиду. [3]Шуниңға охшаш, бизму гөдәк вақтимизда, йәни Әйса Мәсиһкә ишиништин бурун, бу дуниядики яман роһий күчләргә* қул болған едуқ. [4]Лекин Худа Өзи бәлгүлигән вақит йетип кәлгәндә, Өз Оғлини бу дунияға әвәтти. У бир аялдин туғулған болуп, Тәврат қануниға бойсунуп яшиди. [5]Буниңдики мәхсәт, Худа Тәврат қануниға қул болған бизләрни төләм төләп әркинликкә чиқирип, бизни Өзиниң пәрзәнди қилиштур. [6]Силәр Худаниң пәрзәнтлири болғанлиғиңлар үчүн, Худа Өз Оғлиниң Роһини қәлбиңларға салди. Бу Роһ силәрни

*3. Яки «Бу дуниядики артуқчә қаидә-йосунларға».

Худани «Әй сөйүмлүк Ата», дәп чақиртиду. [7]Шуниң үчүн әнди силәр қул әмәс, бәлки Худаниң пәрзәнтлиримисиләр. Худаниң пәрзәнтлири болған екәнсиләр, Худаниң вәдә қилғанлириға мирасхор болисиләр.

Павлусниң галатиялиқлардин әндишә қилиши

[8]Бурун Худани тонумайдиған вақтиңларда ялған илаһларға ибадәт қилип, уларниң қули болған едиңлар. [9]Әндиликтә һәқиқий Худани тонудуңлар, техиму ениғирақ қилип ейтқанда, Худа тәрипидин тонулдуңлар. Шундақ екән, йәнә немә үчүн бу дуниядики ажиз, керәксиз қаидә-йосунларниң қуллуғиға яңливаштин қайтмақчи болисиләр? [10]Силәр йәнила мәлум күн, ай, пәсил вә жилларни хатириләватисиләр. [11]Мән илгири силәргә сиңдүргән әҗримниң бекар кетишидин әнсирәватимән.

[12]Қериндашлар, гәрчә мән йәһудий болсамму, әнди Тәврат қанунининиң әсири болмай, силәр йәһудий әмәсләрдәк униңдин әркинмән. Силәрдин шуни өтүнүп сораймәнки, бу җәһәттә мән охшаш болуңлар. Силәр маңа һеч қачан яманлиқ қилмиған едиңлар. [13]Силәргә мәлумки, кесәл сәвәвидин Галатияда дәм еливатқан вақтимда, бу Хуш Хәвәрни силәргә биринчи қетим йәткүзгән едим. [14]У чағда кесилим силәр үчүн бир аваричилиқ болсиму, лекин силәр мени камситмидиңлар, рәт қилмидиңлар. Әксичә мени Худа әвәткән бир периштәни, һәтта Әйса Мәсиһни күткәндәк күтүвалдиңлар. [15]У чағдики хошаллиғиңлар әнди нәгә кәтти?! Ишәнчлик ейталаймәнки, у чағда силәр мүмкин болса, маңа көзлириңларни оюп беришкиму рази едиңлар. [16]Әндиликтә силәргә һәқиқәтни сөзлигәнлигим үчүн дүшминиңларға айлинип қалдимму?

[17]Мән ейтип өткән һелиқи адәмләр силәрни өзигә қаритивелишқа тиришмақта. Уларниң нийити тоғра әмәс, улар силәрни биздин айриветип, өзлиригә қаритивалмақчи. [18]Мәйли мән силәр билән биллә болай яки болмай, силәргә қизиқиватқан бу кишиләрниң нийити тоғра болсила, яхши болатти, әлвәттә. [19]Балилирим! Ишәнчиңлар өсүп йетилип, Әйса Мәсиһниң тәбиити силәрдә гәвдиләнгичә, мән силәр үчүн йәнә бир қетим худди толғақ азавини тартиватқан анидәк азаплиниватимән. [20]Мениң һазирла йениңларға берип, силәргә мулайимлиқ билән несиһәт қилғум келиватиду, чүнки силәрниң бу әһвалиңларни аңлап, қандақ қилишни расттинла билмәйватимән!

Һәҗәр билән Сарәниң мисали

21 Тәврат қанунининг илкидә яшашни халайдиған силәрдин шуни
сорап бақай, силәр Тәвратта немә дейилгәнлигини билмәмсиләр?
22 Тәвратта Ибраһимниң икки оғли барлиғи хатириләнгән. Уларниң
бири қул аял Һәҗәрдин, йәнә бири өз аяли Сарәдин болған. 23 Қул
аялдин болған оғул пәрзәнт қалдуруш қанунийити бойичә, өз
аялидин болған оғул болса Худаниң вәдиси бойичә дунияға кәлгән.*
24 Бу йәрдә мундақ бир охшитиш бар. Бу икки аял Худаниң инсанлар
билән түзгән икки келишиминиң вәкилидур. Тәврат қануни дәл
Синай теғиға чүширилгән болуп, бу қанун йәһудийларни өзиниң
қули қилиду. Һәҗәрниң өзи қул болуп, балилириму қул болиду.
Шуңа у Синай теғиға вәкиллик қилиду. 25 Һалбуки, Әрәпстандики
Синай теғиға символ қилинған Һәҗәрни бүгүнки Йерусалимғиму
охшитишқа болиду. Чүнки у шәһәр өз хәлқи билән һазирму Тәврат
қанунининг қуллуғида турмақта. 26 Ибраһимниң өз аяли Сарә болса,
әркин аял болғачқа асмандики Йерусалимға вәкиллик қилиду. Шуңа
асмандики Йерусалимни бизниң анимиз дейишкә болиду. 27 Чүнки
Муқәддәс Язмиларда мундақ йезилған:

«Хошал бол, әй пәрзәнт көрмигән туғмас аял!
Тәнтәнә қил жуқури авазиң билән толғақ азавини
көрмигән аял!
Чүнки дәсләптә туғмас болған аялниң пәрзәнтлири
Башқа аялларниң пәрзәнтлиридинму көп болди».

28 Қериндашлар, силәр Худаниң пәрзәнтлири болдуңлар. Чүнки
худди Исһақ Худаниң вәдиси бойичә Сарәдин туғулғандәк, силәрму
Худаниң вәдиси бойичә туғулдуңлар. 29 У чағда пәрзәнт қалдуруш
қанунийити бойичә туғулған Исмаил Муқәддәс Роһ ата қилған шапаәт
билән туғулған Исһаққа қандақ зиянкәшлик қилған болса, һазир
Тәврат қануниға қул болғанлар Әйса Мәсиһкә ишәнгүчи бизләргә

**23. Худа Ибраһимға «Мән сениң әвлатлириңни улуқ бир хәлиқ қилимән», дәп вәдә қилған еди. Бирақ Ибраһим билән туғмас аяли Сарә қерип кәткичә пәрзәнт көрмиди. Шуниң үчүн Ибраһим қул аяли Һәҗәрдин Исмаилни тапти. Бу «пәрзәнт қалдуруш қанунийити бойичә туғулған» бала болди. Ахирида Худаниң мөҗүзә көрситиши билән Ибраһим Сарәдин Исһақни тапти. Бу бала «Худаниң вәдиси бойичә туғулған» оғулдур.*

шундақ зиянкәшлик қиливатиду. 30Лекин Муқәддәс Язмиларда немә дәп йезилған? Униңда: «Сән бу қул аялиңни оғли билән қошуп һайдавәт! Чүнки қул аялиңниң оғли һәргиз әркин аялиңдин болған оғул билән мирасқа ортақ болуп қалмисун», дәп йезилған. 31Демәк, қериндашлар, биз қул аялниң әмәс, бәлки әркин аялниң пәрзәнтлиримиз.

Әйса Мәсиһкә ишәнгүчиләрниң әркинлиги

5 Әйса Мәсиһ бизни әркинликтә яшисун, дәп азат қилди. Шуниң үчүн қәддиңларни руслаңлар, Тәвраттики қаидә-йосунлар силәргә йәнә боюнтуруқ болмисун.

2Мәнки Павлус шуни ейтип қояйки, әгәр силәр һәққанийлиқни издәп, йәнила хәтнигә таянсаңлар, у чағда Әйса Мәсиһниң силәргә һеч қандақ пайдиси қалмайду. 3Мән хәтнигә таянмақчи болғанларни йәнә бир қетим агаһландуримәнки, әгәр силәр хәтнини қобул қилсаңлар, Тәвраттики пүтүн қаидә-йосунларға толуқ бойсунушуңлар керәк. 4Силәр буларға бойсунушқа тайинип һәққаний адәм дәп ақлинишқа тиришсаңлар, у чағда силәр Әйса Мәсиһтин айрилип қалисиләр, шундақла Худаниң меһир-шәпқитини рәт қилған болисиләр. 5Лекин ишәнч арқилиқ һәққаний адәм дәп ақланған бизләр болсақ, Муқәддәс Роһқа тайинип, Худаниң бизгә вәдә қилған бәхит-саадәтлирини интизарлиқ билән күтмәктимиз. 6Биз Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғимиз үчүн, хәтнә қилиш яки қилмаслиқ муһим әмәс, пәқәт меһир-муһәббәт арқилиқ ипадиләнгән ишәнчла муһим, дәп қараймиз.

7Силәр ишәнч йолида алға бесиватқан едиңлар, бирақ ким силәрниң һәқиқәткә бойсунушуңларға тосалғу болди? 8У әлвәттә силәрни Өзигә чақирған Худа әмәс! 9Есиңларда болсунки, кичиккинә хемиртуруч пүтүн хемирни болдурғинидәк, бир адәмниң хата тәлимиму нурғун адәмни аздуриду. 10Силәрму бу ишта маңа охшаш ойлайдиған болисиләр, дәп Худаға болған ишәнчим билән ишинимән. Силәрни қутритиватқан ким болушидин қәтъий нәзәр у чоқум Худаниң жазасини тартиду.

11Қериндашлар, әгәр мән улар ейтқандәк «хәтнә қилиниш керәк», дәп давамлиқ тәлим берип жүргән болсам, ундақта мән бүгүнки күндә йәнә немә үчүн йәһудийларниң зиянкәшлигигә учраймән? Әгәр

шундақ қилған болсам, у чағда «қуткузулуш пәқәт Әйса Мәсиһниң чапрас яғачтики қурванлиғидинла келиду», демигән болаттим һәм уларниң ғәзивиниму қозғимиған болаттим. [12]Силәрни қутратқан бу адәмләр өзлирини пичивәтсун!

[13]Қериндашлар, силәр әркинликкә чақирилдиңлар, лекин бу әркинлигиңлар гунакар тәбиитиңларниң арзулирини қандурушниң баниси болуп қалмисун. Әксичә буни бир-бириңларға меһир-муһәббәт билән хизмәт қилишниң пурсити, дәп билиңлар. [14]Чүнки пүтүн Тәврат қануни «Хошнаңни өзәңни сөйгәндәк сөй» дегән әмиргә жиғинчақланған. [15]Лекин пәхәс болуңларки, бир-бириңларни чишләп тартип жүрсәңлар, өзәңларниму вәйран қилисиләр.

Муқәддәс Роһ вә бизниң гунакар тәбиитимиз

[16]Шуни демәкчимәнки, Муқәддәс Роһниң йетәкчилигидә яшаңлар. Шу чағда гунакар тәбиитиңларниң арзу-һәвәслиригә йол қоймайсиләр. [17]Чүнки инсанниң гунакар тәбиити Муқәддәс Роһқа зит болған ишларни арзу қилғинидәк, Муқәддәс Роһму инсанниң гунакар тәбиитигә зит болған ишларни арзу қилиду. Улар бир-биригә қариму-қаршидур, бу қариму-қаршилиқ өзәңлар арзу қилған ишларни қилишта тоқунуш пәйда қилиду. [18]Һалбуки, силәр Муқәддәс Роһниң йетәкчилигидә болсаңлар, у чағда Тәврат қануниниң илкидә болмайсиләр.

[19]Инсанниң гунакар тәбиитигә баш егиши җинсий әхлақсизлиқ, напаклиқ, шәһванийлиқ, [20]бутпәрәслик, сехиргәрлик, өчмәнлик, урушқақлиқ, қизғанчуқлуқ, ғәзәплиниш, шәхсийәтчилик, бөлгүнчилик, груһвазлиқ, [21]көрәлмәслик, һарақкәшлик, әйш-ишрәт қатарлиқ гуналарни кәлтүрүп чиқириду. Бурунқидәк йәнә бир қетим агаһландуримәнки, бу ишларни қилғучиларға Худаниң Падишалиғида орун йоқ.

[22]Һалбуки, Муқәддәс Роһниң йетәкчилигидә яшашниң беридиған мевилири меһир-муһәббәт, хошал-хорамлиқ, течлиқ-аманлиқ, сәвир-тақәт, меһриванлиқ, яхшилиқ, садиқлиқ, [23]мулайимлиқ вә өзини тутувелишлардин ибарәттур. Булар һеч қандақ қанунға зит әмәстур. [24]Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлар, өзиниң гунакар тәбиити вә униңдики барлиқ яман һәвәсләрни чапрас яғачқа миқлиған болиду. [25]Муқәддәс Роһ бизниң йеңи һаятимизниң мәнбәси болған екән, Униң

йетәкчилигидә маңайли. [26]Тәкәббурлуқ қилмайли, бир-биримизни рәнҗитмәйли, бир-биримизгә көрәлмәслик қилмайли.

Бир-бириңларға ярдәм қилиңлар

6 Қериндашлар, әгәр араңларда бириниң һазирму гуна қиливатқанлиғи байқалған болса, ишәнчтә пишип йетилгән силәр уни мулайимлиқ билән тоғра йолға қайтуруп келиңлар. Шуниң билән бир вақитта өзәңларниңму аздурулуп кәтмәслигиңларға диққәт қилиңлар. [2]Бир-бириңларниң еғирчилиғини көтириңлар. Шундақ қилсаңлар, Әйса Мәсиһниң қануниға әмәл қилған болисиләр. [3]Әгәр кимду-ким өзини қалтис чағлап, башқиларға ярдәм бәрмисә, өзини-өзи алдиған болиду. Бундақ адәм әмәлиятта қалтис әмәс. [4]Һәр ким өзиниң әмәлиятиға қарап бақсун. Пәхирлинишкә тегишлик болса, пәхирләнсун. Өзини башқилар билән селиштурмисун. [5]Һәр бир адәм өзиниң ишиға өзи җавапкәр болуши керәк.

[6]Худаниң сөзидин тәлим еливатқан киши өзигә тәлим бәргүчини өзидә бар болған яхши нәрсиләр билән һөзүрләндүрсун. [7]Өз-өзәңларни алдимаңлар, өз-өзәңларни алдиған билән Худани алдамайсиләр. Ким немә тәрсә, шуни алиду. [8]Өзиниң гунакар тәбиитиниң арзу-һәвәслирини қандуруш үчүн уруқ чачқан киши униңдин һалакәт һосулини алиду. Муқәддәс Роһни хурсән қилиш үчүн уруқ чачқан киши болса, униңдин мәңгүлүк һаят һосулини алиду. [9]Шуңа яхши ишларни қилиштин бошашмайли. Шундақ қилсақ, вақти кәлгәндә чоқум мол һосул алалаймиз. [10]Шуниң үчүн пурсәт болсила башқиларға, болупму мәсиһий қериндашлиримизға яхши ишларни қилип берәйли.

Агаһландуруш вә салам

[11]Қараңлар! Төвәндики бу қурларни өз қолумда алаһидә чоң һәриплəр билән йезиватимән. [12]Йәһудийларниң махтишиға хуштар кишиләр силәрни хәтнә қилдурушқа зорлайду. Улар қутқузулуш пәқәт Әйса Мәсиһниң чапрас яғачта қурван болғанлиғидинла келиду десә, йәһудийларниң зиянкәшлигигә учрайду. [13]Әмәлиятта бундақ кишиләрниң өзлириму Тәврат қануниға толуқ әмәл қилмайду. Бирақ улар силәрниң хәтнини қобул қилғанлиғиңлар билән махтиниш үчүн хәтнә қилдурушуңларни тәләп қилиду. [14]Өзәмни елип ейтсам, Рәбби-

миз Әйсаниң чапрас яғачтики өлүмидин башқа һеч қандақ иш билән махтанмаймән. Чүнки Униң чапрас яғачтики өлүми сәвәвидин бу дуния мән үчүн өлгәндур, мәнму бу дуния үчүн аллибурун өлгән. 15Худаниң нәзәридә хәтнә қилиш яки қилмаслиқ муһим әмәс, муһими Әйса Мәсиһ арқилиқ йеңи адәм болуштур. 16Мундақ көз-қараш билән яшайдиғанларға — Худаниң һәқиқий хәлқигә аманлиқ вә рәһим-шәпқәт яр болғай!

17Буниңдин кейин һеч ким жуқурида дейилгән ишлар билән мени аварә қилмисун! Чүнки бәдинимдә қалған яра излири, мениң Әйса Мәсиһ үчүн Хуш Хәвәр тарқитиш йолида тартқан азап-оқубәтлиримниң бәлгүсидур.

18Қериндашлар, Рәббимиз Әйса Мәсиһниң меһир-шәпқити силәргә яр болғай, амин!

Әфәсликләргә йезилған хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Ушбу хәтниң муәллипи әлчи Павлус болуп, у бу хәтни түрмидики вақтида Әфәс шәһиридики мәсиһийләргә язған. Әфәс шәһири әйни вақиттики Асия өлкисиниң (бүгүнки Түркияда) мәркизи еди. Павлус бу шәһәрдә Хуш Хәвәр йәткүзүш вә тәлим бериш хизмити билән икки жилдин артуқ турған (Әлчиләр 19:10).

Муәллип бу хетидә бирәр алаһидә хата тәлим үстидә әмәс, бәлки Худаниң меһир-шәпқити үстидә тохтилип, Худаниң инсанларға ашкарилиған планини толуқ чүшәндүргән. Муәллип биринчи баптa бу планниң нишани, йәни Худаниң вақит-саати кәлгәндә пүткүл мәвҗудатларни бирликтә Әйса Мәсиһниң башқурушиға қоюдиғанлиғини тәкитлиған. Шунүиң билән биллә, инсанларниң гуналириниң Әйса Мәсиһ арқилиқ кәчүрүм қилинидиғанлиғини һәм кәчүрүм қилинған адәмләрниң қәлбидики Муқәддәс Роһ уларниң кәлгүсидики үзүл-кесил қутқузулушиға капаләт беридиғанлиғини көрсәткән.

У йәнә мәсиһийләрни өзлириниң Худаниң пәрзәнтлири екәнлигини һәм җамаәтниң бирлиги вә меһир-муһәббити арқилиқ Әйса Мәсиһкә бағланғанлиғини өз һаятида әкис әттүрүшкә чақирған.

Павлус мәсиһийләр җамаитини бир тәнгә, бир имарәткә вә бир аялға охшатса, һәзрити Әйсани бу тәнниң бешиға, бу имарәтниң һулиға вә бу аялниң йолдишиға охшитиш арқилиқ мәсиһийләр җамаити билән һәзрити Әйса оттурисидики алаһидә мунасивәтни чүшәндүргән.

Тезис:

1. Салам (1-бап 1-2-айәтләр)
2. Худаниң плани вә мәсиһийләрниң қутқузулуши (1-бап 3-айәттин 2-бапқичә)
3. Павлусниң хизмити вә дуаси (3-бап)
4. Мәсиһийләр җамаитиниң бирлиги (4-бап 1-16-айәтләр)
5. Мәсиһийләрниң Худаниң күткинидәк яшиши (4-бап 17-айәттин 6-бап 9-айәткичә)
6. Мәсиһийләргә берилгән қоғдиниш қураллири (6-бап 10-24-айәтләр)

Әфәсликләргә йезилған хәт

1 Худаниң ирадиси билән Әйса Мәсиһниң әлчиси болушқа таллан-
ған мәнки Павлустин, Худаниң Әфәс шәһиридики муқәддәс
хәлқи — Әйса Мәсиһниң садиқ әгәшкүчилиригә салам. 2Худа Атимиз
вә Рәббимиз Әйса Мәсиһ силәргә меһир-шәпқәт вә аманлиқ ата
қилғай!

Әйса Мәсиһ арқилиқ ата қилинған роһий бәхит

3Худаға, йәни Рәббимиз Әйса Мәсиһниң Атисиға мәдһийиләр
ейтилғай! Биз Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғимиз үчүн, Худа бизгә
асмандики барлиқ роһий бәхитни ата қилди. 4-5Худа Өзиниң алдида
бизниң пак вә әйипсиз болушимиз үчүн, дунияни яритиштин бурунла
бизни Әйса Мәсиһкә бағлинишимиз арқилиқ таллиди. Худа бизни
сөйгәчкә, бизниң Әйса Мәсиһ арқилиқ Өзигә пәрзәнт болушимизни
Өз хуш райи бойичә алдин-ала бәлгүлиди. Бу Униң ирадисидур.
6Шуңа Униң чоңқур меһир-шәпқитигә мәдһийиләр ейтимиз. Биз
Худаниң сөйүмлүк Оғлиға мәнсүп болғанлиғимиз үчүн, Худа бундақ
наһайити зор меһир-шәпқәтни бизгә шәртсиз ата қилди. 7Әйса
Мәсиһниң қурванлиқ қени гуналиримиз төләмигә төкүлгәчкә, биз
гунаниң қуллуғидин әркин болдуқ. Гуналиримиз кәчүрүм қилинди.
Бу Худаниң бизгә көрсәткән чоңқур меһир-шәпқити арқилиқ болди.

8Худа бизгә бу меһир-шәпқәтни чәксиз әқил-идрәк билән яғдуруп,
9бурун ашкарилимиған планини бизгә ашкарилиди. Худа хуш райи
билән бу планниң Әйса Мәсиһ арқилиқ әмәлгә ашурулушини алдин-
ала бәкитти. 10Худа буни Өзи бәлгүлигән вақти йетип кәлгәндә ишқа
ашуруп, бу дуния вә у дуниядики пүткүл мәвҗудатни бирликтә Әйса
Мәсиһниң башқурушиға қойиду.

11Һәммә иш Худаниң ирадиси бойичә орунлаштурулған болуп,
биз мәсиһийләр Худаниң алдин-ала бәлгүлигән плани бойичә Әйса
Мәсиһ арқилиқ Худаға тәәллуқ болушқа талландуқ. 12Буниңдики
мәхсәт, үмүтүмизни Әйса Мәсиһкә әң авал бағлиған бизләр арқилиқ
шану-шәвкәтлик Худаға мәдһийиләр елип келиштур. 13Силәр йәһу-
дий әмәсләрму һәқиқәтни, йәни өзәңларниң қутқузулушуңлар
тоғрисидики Хуш Хәвәрни аңлап, Әйса Мәсиһкә ишәндиңлар һәм
вәдә қилинған Муқәддәс Роһ билән тамғиландиңлар. Бу Худаға
мәнсүп болғанлиғиңларниң бәлгүсидур. 14Худаға тәәллуқ болған
биз һәммимиз таки үзүл-кесил қутқузулғичә, қәлбимиздики Муқәд-
дәс Роһ Худа бизгә вәдә қилған мирасқа еришишимизгә капаләтлик
қилиду. Буниңдики мәхсәт, шану-шәвкәтлик Худаға мәдһийиләр
елип келиштур.

Павлусниң мәсиһийләр үчүн қилған дуаси

15-16Рәббимиз Әйсаға болған ишәнчиңларни вә Худаниң барлиқ
муқәддәс хәлқигә болған меһир-муһәббитиңларни аңлиғинимдин бу
ян, мән дуалиримда давамлиқ силәр үчүн Худаға шүкүр ейтип,
силәрни һемишәм әслимәктимән. 17Мән шундақ дуа қилимәнки,
Рәббимиз Әйса Мәсиһниң Худа Атиси, йәни шану-шәвкәтлик Худа
Атимиз Муқәддәс Роһ арқилиқ силәргә даналиқ вә чоңқур үшәнчә
ата қилип, Өзини техиму тонутқай! 18Қәлбиңлар рошән болуп,
Худаниң бизни қандақ үмүткә чақирғанлиғини вә Өзиниң муқәддәс
хәлқигә вәдә қилған мирасниң қанчилик мол вә шанлиқ екәнлигини
чүшәнгәйсиләр. 19-20Шундақла Әйса Мәсиһкә ишәнгүчи бизләр үчүн
Худаниң күч-қудритиниң нәқәдәр қудрәтликлигиниму чүшәнгәйси-
ләр. Бу дәл Худа Әйса Мәсиһни өлүмдин тирилдүрүп, асманда
Өзиниң оң тәрипигә олтарғузғанда намайән қилған бүйүк күч-
қудрәттур. 21Худа Әйса Мәсиһни пәқәт бу дуниядила әмәс, бәлки у
дуниядиму барлиқ һөкүмранлар, һоқуқдарлар, яман күчләр, мәнсәп-

дарлар вә тилға алғили болидиғанла әмәлләрниң үстигә чиқарди. 22Худа каинаттики барлиқ мәвҗудатни Әйса Мәсиһниң айиғи астида тиз пүктүрүп, мәсиһийләр җамаити үчүн Уни барлиқ мәвҗудатқа баш қилип бәрди. 23Мәсиһийләр җамаити Әйса Мәсиһниң тени болуп, бу тән У тәрипидин толуқлинип туриду. Әйса Мәсиһниң Өзи пүткүл каинатниң һәр җәһәттин толуқлиғучисидур.

Өлүмдин һаятлиққа

2 Силәр бурун Худаға бойсунмай, гуна ичидә яшиғанлиғиңлар сәвәвидин роһий җәһәттә өлүк едиңлар. 2У чағларда силәр бу дунияниң яман йоллирида маңған едиңлар, яман роһларниң һөкүмрани болған һәм кишиләрни Худаға бойсунмасликқа аздуридиған шәйтанға бойсунуп яшидиңлар. 3Бурун һәммимиз һәм шундақ яшиған едуқ. Өз гунакар тәбиитимизниң арзу-һәвәслиригә берилип, шәхсийәтчиликкә толған ой-хияллиримиз бойичә яшаттуқ. Шуңа бизму Худаниң җазасиға учрашқа лайиқ едуқ.

4Лекин интайин рәһим-шәпқәтлик болған Худа бизни шу қәдәр сөйгәчкә, 5гәрчә биз гуналиримиз түпәйлидин роһий җәһәттә өлгән болсақму, Худа бизни Әйса Мәсиһкә бағлиған һалда йеңи һаятқа еришүрди. Есиңларда болсунки, силәр пәқәт Униң меһир-шәпқити арқилиқ қутқузулдуңлар. 6Биз Әйса Мәсиһкә бағланғанлиғимиз үчүн, Худа бизниму Униң билән биллә тирилдүрүп, бизгә асмандики тәхттә Униң билән биллә олтириш һоқуқини бәрди. 7Худаниң бундақ қилиштики мәхсити шуки, Худа Өзи Әйса Мәсиһ арқилиқ бизгә ата қилған меһир-шәпқәтниң тәңдашсиз екәнлигини әбәдил-әбәт көрситиштур. 8Силәр Әйса Мәсиһкә ишинип, Худаниң меһир-шәпқити арқилиқ қутқузулдуңлар. Бу силәрниң әҗриңлардин кәлгән әмәс, бәлки Худадин кәлгән илтипаттур. 9Силәр һәргизму яхши әмәлләр билән қутқузулмидиңлар, шуңа силәрниң махтинишқа һәққиңлар йоқ. 10Чүнки биз һәммимиз Худаниң ижадийити болуп, Худа бурунла тәйярлиған яхши әмәлләрни қилишимиз үчүн Әйса Мәсиһ арқилиқ йеңидин яритилдуқ.

Әйса Мәсиһ арқилиқ бир тән болуш

11Есиңларда болсунки, туғулушуңлардин йәһудий әмәс силәр өз хәтнисидин пәхирлинидиған йәһудийлар тәрипидин «хәтнә қилинмиғанлар»,

дәп камситилдиңлар. Һалбуки, уларниң хәтниси пәқәт җисманий җәһәттики хәтнидур. [12]У чағларда силәр Әйса Мәсиһкә мәнсүп әмәс едиңлар, шундақла Худаниң хәлқи болған исраиллар қатаридиму әмәс едиңлар, Худа Өз хәлқигә вәдә қилған келишимниң сиртида туратттиңлар һәм Худани тонумай, үмүтсиз яшаттиңлар. [13]Силәр шу чағларда Худадин жирақ болсаңларму, лекин һазир Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, Әйса Мәсиһниң қурванлиқ қени билән Худаға йеқинлаштурулдуңлар. [14]Әйса Мәсиһ биз йәһудийлар билән силәр йәһудий әмәсләрни инақлаштурушниң мәнбәси. У бизләрни бирләштүрүп, бир-биримизни айриветкән дүшмәнлик тосуқни бузуп ташлиди. [15]Әйса Мәсиһ Өзиниң тенини қурван қилиш арқилиқ йәһудий әмәсләрни чәткә қақидиған Тәврат қануни вә униң әмир-пәрманлирини күчидин қалдурди. Буниңдики мәхсәт, йәһудийлар вә йәһудий әмәсләрни Өзигә мәнсүп болған йеңи инсан қилип чиқиш вә уларни инақлаштуруштур. [16]У чапрас яғачқа миқлинип қурван болуш арқилиқ бир тән қилип бирләштүрүлгән икки тәрәп арисидики дүшмәнликни йоқитип, уларни Худа билән яраштурди. [17]Әйса Мәсиһ Худадин жирақ болған силәр билән Худаға йеқин болған биз йәһудийларға инақлиқ тоғрисидики Хуш Хәвәрни елип кәлди. [18]Демәк, Әйса Мәсиһниң васитиси билән һәммимиз қәлбимиздики охшаш бир Муқәддәс Роһқа тайинип Худа Атимизниң алдиға баралаймиз.

[19]Шуниң үчүн силәр йәһудий әмәсләр әнди ят вә яқа жутлуқлардин әмәс, бәлки Худаниң муқәддәс хәлқи билән биргә Худа Падишалиғиниң пухралиридин, шундақла Худа аилисиниң әзалиридин болуңлар. [20]Һәммимиз Худа селиватқан бена болуп, әлчиләр билән пәйғәмбәрләр бу бенаниң асаси, Әйса Мәсиһ болса униң һул Тешидур. [21]Әйса Мәсиһ арқилиқ биз Рәббимизгә беғишланған муқәддәс ибадәтхана болуш үчүн бирләштүрүлүп өсмәктимиз. [22]Әйса Мәсиһ арқилиқ силәр йәһудий әмәсләрму биз йәһудий мәсиһийләр билән бирликтә Худа Өз Роһи арқилиқ яшайдиған ибадәтхана қилип селиниватисиләр.

Павлусниң йәһудий әмәсләр арисидики хизмити

3 Шуңлашқа мәнки Павлус һәр дайим силәргә дуа қилмақтимән. Мән силәр йәһудий әмәсләргә Әйса Мәсиһ тоғрисидики бу Хуш Хәвәрни йәткүзгәнлигим үчүн мәһбус болдум. [2]Силәр билисиләр,

Худа маңа илтипат көрситип, бу Хуш Хәвәрни силәргә йәткүзүш вәзиписини ата қилди. [3]Худа бурун ашкарилимиған планини, йәни Әйса Мәсиһ тоғрисидики сирни аян арқилиқ маңа ашкарилиди. Мән бу тоғрилиқ мошу хетимниң алдинқи қисмида қисқичә баян қилдим. [4]Силәр бу хетимни оқуғиниңларда, мениң бу сир тоғрилиқ немиләрни билгәнлигимни чүшинивалалайсиләр. [5]Илгири Худа бу сирни инсанларға аян қилмиған еди, амма һазир болса, бу сирни Муқәддәс Роһ арқилиқ Өзи таллиған әлчиләргә вә пәйғәмбәрләргә аян қилди. [6]Бу сир йәһудий әмәсләрниңму бу Хуш Хәвәргә ишиниш арқилиқ йәһудийлар билән биллә Худа ата қилидиған һәқиқий байлиққа мирасхор болушини, шундақла уларниң йәһудийлар билән бирликтә бир тәнниң әзалири болуп, Худаниң Әйса Мәсиһ арқилиқ бәргән қутқузулуш тоғрисидики вәдисидин ортақ һөзүрлинишини өз ичигә алиду. [7]Мән Худаниң меһир-шәпқити вә күч-қудрити билән бу Хуш Хәвәрни йәткүзидиған хизмәткар болдум. [8]Мән Худаниң муқәддәс хәлқи ичидики әң әрзимәс бири болсамму, Худа маңа меһир-шәпқәт көрситип, мени Әйса Мәсиһ арқилиқ еришидиған вә инсанлар тәсәввур қилалмайдиған һәқиқий байлиқни йәһудий әмәсләргә йәткүзүп беришқа таллиди. [9]Пүткүл мәвҗудатни яратқан Худа йәнә бурундин тартип ашкарилимиған бу планиниң қандақ әмәлгә ашурулғанлиғини барлиқ инсанларға чүшәндүрүш вәзиписини маңа бәрди. [10]Худаниң мәхсити, бүгүнки күндә йәһудийлар вә йәһудий әмәсләрдин шәкилләнгән мәсиһийләр җамаити арқилиқ көп тәрәплик даналиғини асмандики һөкүмран вә һоқуқдар болған периштәләргә билдүрүштин ибарәт. [11]Бу Худаниң дуния яритилиштин илгири планлиған вә һазир Рәббимиз Әйса Мәсиһ арқилиқ әмәлгә ашурған ирадисигә уйғундур. [12]Биз Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғимиз һәм Униңға ишәнгәнлигимиздин жүригимиз тоқ һалда ишәнч билән Худаниң алдиға баралаймиз. [13]Шуңа мениң силәр үчүн тартқан азап-оқубәтлиримдин роһсизлинип кәтмәй, әксичә буниңдин пәхирлинишиңларни өтүнимән.

Әйса Мәсиһниң меһир-муһәббити

[14-15]Худаниң ушбу планини көз алдимға кәлтүрсәм, асмандики вә йәр йүзидики пүткүл мәвҗудатларни яратқан Худа Атимизға тизлинип дуа қилимәнки, [16]Худа Өзиниң улуқлуғиниң чәксизлигидин

силәргә қудрәт берип, Муқәддәс Роһ арқилиқ силәрни ич-ичиңлардин күчләндүргәй. [17]Шундақ қилип, Әйса Мәсиһ ишәнчиңлар арқилиқ һәр дайим қәлбиңларда болғай, һаятиңлар Худаниң меһир-муһәббитидә йилтиз тартип, мустәһкәмләнгәй. [18-19]Бу арқилиқ силәр Худаниң барлиқ муқәддәс хәлқи билән биллә Әйса Мәсиһниң меһир-муһәббитиниң нәқәдәр мол, зор, чоңқур вә чәксиз екәнлигини чүшинәләйсиләр. Гәрчә Әйса Мәсиһниң меһир-муһәббити инсан тәсәввуридин һәссиләп һалқип кәткән болсиму, силәр буни тонуп йәткәйсиләр. Шундақ болғанда, силәр Худаниң мол камалити билән толтурулисиләр.

[20]Барлиқ шан-шәрәп Худаға мәнсүп болғай! У һаятимизда намайән болуватқан улуқ күч-қудрити арқилиқ барлиқ тилигимиз вә ойлиғинимиздинму көп ишларни қилалайду.

[21]Барлиқ шан-шәрәп мәсиһийләр җамаити вә Әйса Мәсиһ арқилиқ Худаға әбәдил-әбәт мәнсүп болғай, амин!

Мәсиһийләр җамаитиниң бирлиги

4 Шу сәвәпләрдин Рәббимизгә хизмәт қилиш йолида мәһбус болған мән силәрдин Худаниң чақириғиға мунасип яшишиңларни өтүнүп сораймән. [2]Силәр һемишәм кәмтар, мулайим, сәвирчан болуп, меһир-муһәббитиңлар билән бир-бириңларға кәң қосақ болуңлар. [3]Бир-бириңлар билән инақ өтүш арқилиқ Муқәддәс Роһниң мәсиһийләргә бәргән бирлигини сақлашқа тиришиңлар. [4]Биз һәммимиз бир тәнниң әзалири, қәлбимиздики Муқәддәс Роһму бир. Шуниңға охшаш, Худа бизни чақирғанда, бизгә бәргән үмүтиму бирдур. [5]Рәббимиз бир, ишәнчимизму бир болуп, охшаш бир чөмүлдүрүлүшни қобул қилдуқ. [6]Һәммимизниң Атиси болған Худа бирдур. У һәммимиздин үстүн туриду, һәммимиз арқилиқ Өз ирадисини ижра қилиду, шундақла һәммимизниң қәлбидидур. [7]Әйса Мәсиһ мәртлик билән һәр биримизгә илтипат көрситип, һәдийәләрни ата қилди. [8]Бу тоғрилиқ Муқәддәс Язмиларда мундақ дейилгән:

«У асманға чиққанда,
Нурғунлиған әсирләрни йетәклиди.
Инсанларға һәдийәләрни ата қилди».

9 Бу йәрдики «чиққанда» дегән сөз Әйса Мәсиһниң авал төвәнгә —
йәр-йүзигә чүшкәнлигини билдүриду. 10 Йәргә чүшкәнму У, асманға
чиққанму У. Буниңдики мәхсәт, Өз һөкүмранлиғини пүткүл каинат-
қа орнитиштур.
11 Әйса Мәсиһ Өзи мәсиһийләр җамаитигә илтипат қилип, бәзиләр-
ни әлчи, бәзиләрни пәйғәмбәр, бәзиләрни Хуш Хәвәр йәткүзгүчи,
йәнә бәзиләрни җамаәт җавапкәри вә тәлим бәргүчи қилди.
12 Уларниң вәзиписи Худаниң муқәддәс хәлқини Худаниң хизмитини
қилишқа вә Әйса Мәсиһниң тени, йәни мәсиһийләр җамаитини
мустәһкәмләшкә тәрбийиләштин ибарәт. 13 Бу вәзипә таки бизниң
Худа Оғлиға ишиништә бирдәк болуп, Уни чоңқур тонушимиз һәм
ишәнч җәһәттә өсүп йетилип, Әйса Мәсиһкә охшаш болушимизға
қәдәр давамлишиду. 14 Шундақ болғанда, биз кишиләрниң һейлә-
микирлиригә гөдәк балилардәк алдинип, һәр хил ғәйри тәлимат-
ларниң шамили вә долқунлиридин тәврinип кәтмәймиз. 15 Әксичә
меһир-муһәббәт билән Худаниң һәқиқитини сөзләп, тәнниң, йәни
мәсиһийләр җамаитиниң беши болған Әйса Мәсиһкә һәр қайси
җәһәттә охшаш болуп өсүп йетилимиз. 16 Әйса Мәсиһниң йетәкчи-
лигидә мәсиһийләр җамаитиниң һәр қайси әзалири зич маслишип,
өзлириниң җарий қилишқа тегишлик рольлирини толуқ җарий
қилдурғанда, мәсиһийләр җамаити меһир-муһәббәт ичидә сағлам
өсүп йетилиду.

Әйса Мәсиһкә бағланған йеңи һаят

17 Рәббимизниң нами билән агаһландуримәнки, әнди Худаға
ишәнмәйдиғанлардәк әрзимәс ой-пикирләр бойичә яшимаңлар. 18 Улар
Худаға тәрсалиқ қилип, Худа һәққидә билимсиз қалди. Нәтиҗидә
қәлби қараңғулуқта қелип, Худа ата қилған һаятлиқтин мәһрум
қалди. 19 Улар һар-номусни унтуп, шәһванийлиққа берилип, ачкөзлүк
билән һәр хил напаклиқларни қилиду.
20 Лекин бурун үгәнгиниңлардәк бундақ яшаш Әйса Мәсиһниң
тәлимлиригә мас кәлмәйду. 21 Силәр Әйса Мәсиһ тоғрисида җәзмән
аңлидиңлар һәм Униң тәлимлириниму қобул қилдиңлар. Чүнки
һәқиқәт Әйса Мәсиһтидур. 22 Ундақта, худди кона кийимиңларни
ташлавәткәндәк, бурунқи яман турмуш адәтлириңларни кона
тәбиитиңлар билән биргә ташлаветиңлар. Чүнки у тәбиәт силәрни

аздуридиған яман һәвәсләр билән чирип кәткән. [23]Роһуңлар вә ой-пикриңларму йеңилансун. [24]Йеңи тәбиәтни өзәңларға өзләштүрүңлар. Бу йеңи тәбиәт Худаниң тәбиитигә мас болуп, у һәққанийлиқ вә һәқиқий паклиқта ипадилиниду.

[25]Шуниң үчүн ялғанчилиқни ташлап, бир-бириңларға раст гәп қилиңлар. Чүнки һәммимиз бир тәнниң әзалиримиз. [26]Әгәр аччиқлансаңлар, аччиғиңлар силәрни гунаға башлимисун. Аччиғиңлардин қайтмай, күнму петип кәтмисун. [27]Шундақ қилип, шәйтанға пурсәт бәрмәңлар. [28]Бурун оғрилиқ қилғанлар әнди оғрилиқ қилмисун. Әксичә икки билигигә тайинип садақәтмәнлик билән ишлисун. Тапқинидин һаҗәтмәнләргә бөлүп бәрсун. [29]Ағзиңлардин һәргиз яман сөзләр чиқмисун. Аңлиғучиларниң еһтияҗиға қарап, уларға пайдилиқ болсун дәп, меһир-шәпқәтлик сөзләрни қилиңлар. [30]Худаниң Муқәддәс Роһини қайғуға салмаңлар. Чүнки Муқәддәс Роһ болса силәрниң Худаға мәнсүп болғанлиғиңларниң тамғиси болуп, үзүлкесил қутқузулидиған күнүңларниң йетип келидиғанлиғиға капаләтлик қилиду. [31]Барлиқ адавәт тутуш, аччиқлиниш, ғәзәплиниш, җедәллишиш, төһмәт қилиштин ибарәт илләтләрдин вә һәр хил яманлиқлардин жирақ туруңлар. [32]Бир-бириңларға меһриван, мулайим болуңлар. Худа силәрни Әйса Мәсиһ арқилиқ кәчүргинидәк, силәрму бир-бириңларни кәчүрүңлар.

Худаниң йоруқлуғида яшаңлар

5 Худаниң сөйүмлүк пәрзәнтлири болған екәнсиләр, Худани үлгә қилиңлар. [2]Әйса Мәсиһ бизгә меһир-муһәббәт көрситип, биз үчүн Өзини пида қилғандәк, силәрму һаятиңларда бир-бириңларға шундақ меһир-муһәббәт көрситиңлар. Униң биз үчүн Өз җенини пида қилиши худди хуш пурақлиқ көйдүрмә қурванлиққа охшаш Худани хурсән қилди. [3]Араңларда җинсий әхлақсизлиқ, напаклиқ яки ачкөзлүккә қәтъий йол қоюлмисун. Чүнки бундақ ишлар Худаниң муқәддәс хәлқигә мас кәлмәйду. [4]Шундақла шәһваний вә әхмиқанә сөзләш, тетиқсиз чақчақ қилиш силәргә яттур. Ундақ қилишниң орниға Худаға шүкүр ейтиңлар. [5]Чүнки шуни ениқ билиңларки, җинсий әхлақсизлиқ, напаклиқ яки ачкөзлүккә берилгән һәр қандақ адәмгә Әйса Мәсиһниң вә Худаниң Падишалиғида орун йоқ. Ачкөзлүккә берилгән адәм Худаға ибадәт қилишниң орниға мал-мүлүккә ибадәт қилидудә, бутпәрәсләрдин

пәриқләнмәйду. [6]Бундақ ишларға банә көрситәләйдиғанлар ялған-явдақ сөзлири билән силәрни алдап кәтмисун. Чүнки Худаниң ғәзиви бундақ ишларни қилип, Худаға бойсунмиғанларниң үстигә чүшиду. [7]Шуниң үчүн бундақларниң қилмишлириға шерик болмаңлар.

[8]Бурун силәр қараңғулуқта едиңлар. Лекин һазир Рәббимизгә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, йоруқлуққа чөмдүңлар. Шуңа сөз-һәрикитиңлар чоқум йоруқлуқтики адәмләрниңкидәк болсун. [9]Бу йоруқлуқ һаятиңларда яхшилиқ, адиллиқ вә һәқиқәттин ибарәт мол мевиләрни бериду. [10]Неминиң Рәббимизни хурсән қилидиғанлиғини билишкә тиришиңлар. [11]Кишиләрниң қараңғулуқта қилған әһмийәтсиз яман ишлириға шерик болмаңлар. Әксичә у ишларни паш қилиңлар. [12]Уларниң йошурун қилған шумлуқлирини тилға елишму номустур. [13]Нур уларға чүшкәндә, уларниң шумлуқлирини ашкарә қилиду. [14]Чүнки һәммә нәрсини ашкарилайдиғини нурдур. Шуңа мундақ дейилиду:

«Ойған, әй ухлаватқан инсан,
Тирил роһий өлүмдин.
Әйса Мәсиһ саңа нур чачар!»

[15]Шуниң үчүн сөз-һәрикитиңларға еһтият қилиңлар. Билимсиз наданлардәк әмәс, данишмәнләрдәк яшаңлар. [16]Хәйирлик ишларни қилиш пурситини қолдин бәрмәңлар. Чүнки яшаватқан бу дәвримиз яман дәвирдур. [17]Шуңа әқилсиз болмаңлар, бәлки Рәббимизниң ирадисини чүшинишкә тиришиңлар. [18]Һарақ-шарап ичип мәс болуп жүрмәңлар. Чүнки бундақ қилиш адәмни жүгәнсизликкә елип бариду. Буниң орниға Муқәддәс Роһқа чөмүп, Униң йетәкчилигидә болуңлар. [19]Силәрниң араңларда Зәбур мунажәтлири, Худани мәдһийиләйдиған вә Муқәддәс Роһниң илһамидин кәлгән нахшилар яңрисун. Қәлбиңларда бу нәғмә садалири яңриғандәк, чин қәлбиңлардин Рәббимизни мәдһийиләңлар. [20]Һәммә ишларда Рәббимиз Әйса Мәсиһниң нами билән һемишәм Худа Атимизға шүкүр ейтиңлар.

Әр-аяллиқ мунасивәт

[21]Әйса Мәсиһкә чоңқур һөрмитиңлар бар болғанлиқтин, бир-бириңларға бойсунуңлар. [22]Әй аяллар, Рәббимизгә бойсунғиниңлар-

дәк, әрлириңларға бойсунуңлар. [23]Худди мәсиһийләр җамаитиниң Қутқазғучиси болған Әйса Мәсиһ Өз тениниң, йәни мәсиһийләр җамаитиниң беши болғинидәк, әрму өз аялиниң бешидур. [24]Худди мәсиһийләр җамаити Әйса Мәсиһкә бойсунғинидәк, аялларму һәр қандақ ишта өз әрлиригә бойсунсун.

[25]Әй әрләр, Әйса Мәсиһ мәсиһийләр җамаитини қандақ сөйүп, униң үчүн Өзини қандақ қурван қилған болса, силәрму аяллириңларни шундақ сөйүңлар. [26]Әйса Мәсиһниң Өзини қурван қилиштики мәхсити, мәсиһийләр җамаитини Худаниң сөзи вә су билән жуюш* арқилиқ гуналиридин пак қилиштур. [27]Униң бундақ қилиши мәсиһийләр җамаитини һәр қандақ илләт, гуна вә камчилиқлардин хали қилип, Уни шан-шәрәплик һалда Өз алдиға худди тойда көчүрүлүшкә тәйярланған гөзәл қиздәк пак вә әйипсиз елип келиш үчүндур. [28]Әйса Мәсиһ мәсиһийләр җамаитини шундақ сөйгән екән, әрләрму өз аяллирини өз тенини сөйгәндәк сөйүши керәк. Аялини сөйгән киши өзини сөйгән билән баравәр. [29]Һеч ким һеч қачан өз тенидин нәпрәтләнмәйду. Әксичә өз тенини асрайду вә униңға көйүниду. Бу худди Әйса Мәсиһниң Өз тени болған мәсиһийләр җамаитини асрап, униңға көйүнгәнлигигә охшайду. [30]Биз Әйса Мәсиһниң тениниң әзалиримиз. [31]Муқәддәс Язмиларда йезилғинидәк: «Адәмниң ата-анисидин айрилип,* аяли билән бирлишип, иккисиниң бир тән болуши әйнә, шу сәвәптиндур». [32]Бу интайин муһим бир сирдур. Мән бу сөзләрни Әйса Мәсиһ билән мәсиһийләр җамаитиниң зич мунасивитини көздә тутуп ейттим. [33]Йәнә бир қетим шуни тәкитләймәнки, һәммиңлар аялиңларни өзәңларни сөйгәндәк сөйүңлар, аялларму әрлирини һөрмәтлисун.

Ата-ана вә пәрзәнтлик мунасивәт

6 Әй балилар, Рәббимизгә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, ата-анаңларниң сөзини аңлаңлар. Бу силәрниң борчуңлардур. [2]Муса пәйғәмбәр арқилиқ чүширилгән «Ата-анаңни һөрмәт қил» дегән пәризни ада қилиңлар. Бу Худаниң бир вәдә билән бағлап бәргән

26. Бу йәрдики «су билән жуюш» мәсиһийләрниң паклинишини яки чөмүлдүрүш рәсмийитини көрситиши мүмкин.

31. Адәмниң ата-анисиниң башқуруш даирисидин әркин болуши, дегән чүшәнчини бериду.

дәсләпки пәрзидур. [3]Бу вәдә шуки, униңға әмәл қилсаңлар, «бәхитлик болисиләр вә бу дунияда узун өмүр сүрисиләр».

[4]Әй атилар, пәрзәнтлириңларниң аччиғини кәлтүрүп, өчмәнлик пәйда қилмаңлар. Уларни Рәббимизниң тәлими бойичә тәрбийиләңлар.

Ғожайин вә қул оттурисидики мунасивәт

[5]Әй қуллар, бу дуниядики ғожайинлириңларға худди Әйса Мәсиһкә бойсунғандәк чоңқур һөрмәт вә чин қәлб билән бойсунуңлар. [6]Ғожайиниңларни хурсән қилиш үчүн, пәқәт уларниң алдидила әмәс, бәлки һемишәм уларға хизмәт қилиңлар. Чүнки силәр Әйса Мәсиһниң хизмәткари болуш сүпитиңлар билән Худаниң ирадисигә чин дилиңлардин әмәл қилишиңлар керәк. [7]Ғожайиниңларға разимәнлик билән хизмәт қилиңлар. Уни адәмләр үчүн әмәс, бәлки Рәббимиз үчүн қилғандәк қилиңлар. [8]Есиңларда тутуңларки, мәйли қул яки әркин адәм болсун, Рәббимиз һәр кимниң қилған һәр бир яхшилиғини қайтуриду.

[9]Әй ғожайинлар, силәрму қуллириңларға яхши муамилә қилиңлар. Уларға қорқутуш арқилиқ бесим салмаңлар. Чүнки асмандики Худа силәрниң, шундақла уларниңму ғожайини екәнлигини билисиләр. Худа һәммә инсанларға охшаш муамилә қилиду.

Худа ата қилған қоғдиниш қураллири

[10]Ахирида мән силәрниң Рәббимизгә вә Униң зор қудритигә тайинип, күчлүк болушуңларни тиләймән. [11]Шәйтанниң һейләмикирлиригә тақабил туруш үчүн, Худа ата қилған қоғдиниш қураллири билән қураллиниңлар. [12]Чүнки биз инсанларға әмәс, бәлки яман роһий күчләр дуниясидики һөкүмранларға, һоқуқдарларға, бу қараңғу дунияниң көрүнмәс күчлиригә вә башқа яман роһий күчләргә қарши җәң қиливатимиз. [13]Мүшкүл күнләрдә дүшмәнниң һуҗумиға тақабил туралишиңлар һәм җәңдин кейинму қәддиңларни руслап туралишиңлар үчүн, Худа ата қилған қоғдиниш қураллири билән толуқ қураллиниңлар. [14]Бу җәңдә пут тирәп туралишиңлар үчүн, белиңларға һәқиқәт бәлбеғини, көксүңларға һәққанийлиқ савутини тақаңлар. [15]Худаниң инсанларни Өзи билән яраштуруш тоғрисидики Хуш Хәвәр чоруғини кийип, тәйяр туруңлар. [16]Мана

буларға қошуп, шәйтанниң барлиқ от туташтурулған оқлирини тосап қалалайдиған ишәнч қалқинини қолуңларға елиңлар. [17]Худа ата қилған қутқузулуш дубулғисини кийиңлар вә Муқәддәс Роһ қиличи, йәни Худаниң сөзини мәккәм тутуңлар. [18]Һемишәм Муқәддәс Роһқа тайинип, илтимасиңларни ейтип дуа-тилавәт қилиңлар. Шундақла сәгәк туруп, барлиқ мәсиһийләр үчүн давамлиқ дуа қилип туруңлар. [19]Мән үчүнму дуа қилиңлар. Хуш Хәвәрниң сирини жүрәклик йәткүзүшүм үчүн, Худа маңа тоғра сөзләрни бәргәй. [20]Мән бу Хуш Хәвәрни тарқитиш сәвәвидин кишәнләнгән әлчимән. Мениң Хуш Хәвәрни жүрәклик һалда йәткүзүшүм үчүн дуа қилғайсиләр. Чүнки бу мениң қилишқа тегишлик ишимдур.

Салам вә тиләкләр

[21-22]Силәрниң мениң әһвалимни вә немә қиливатқанлиғимни билишиңлар үчүн, қәдирлик қериндишимиз һәм Рәббимизниң садиқ хизмәткари болған Тикикусни алдиңларға әвәтимән. У силәргә әһвалимизни йәткүзүп, силәрни илһамландуриду.

[23]Худа Атимиздин вә Рәббимиз Әйса Мәсиһтин силәргә аманлиқ, меһир-муһәббәт вә ишәнч тиләймән. [24]Рәббимиз Әйса Мәсиһни өчмәс меһир-муһәббәт билән сөйгүчиләрниң һәммисигә Худаниң меһир-шәпқити яр болғай!

Филипиликләргә йезилған хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәтниң муәллипи әлчи Павлус болуп, у бу хәтни түрмидики вақтида Филипи шәһиридики (бүгүнки Грецияда) мәсиһийләр җамаитигә язған. Павлус иккинчи қетимлиқ хизмәт сәпиридә Филипи шәһиригә берип, Хуш Хәвәр тарқитиш билән бу йәрдә мәсиһийләр җамаитиниң асасини салған (Әлчиләр 16:12-40).

Филипиликләр Павлусниң шу чағдики әһвалини аңлиғандин кейин, униңға соға-саламлар әвәткән. Павлус буниңға рәхмәт ейтиш йүзисидин ушбу хәтни язған. У хетидә өзиниң әһвалидин уларни хәвәрдар қилиш билән уларни зиянкәшликкә учриған мәзгиллиридиму ишәнчидә чиң турушқа, һәр қандақ шараитта хошал-хорам яшашқа чақирған. У йәнә мәсиһийләрни иттипақ вә кәмтар болушқа, сахта әлчиләрдин һәзәр әйләшкә чақирған. Бу хәттә Павлусниң филипиликләргә болған чоңқур меһир-муһәббити әкис әттүрүлгән.

Түрмидә туруп язған бу хетидә Павлус хошал-хорам болушни көп қетим тилға алғанлиғидин, бу хәт «Хошал-хорамлиқ хети» дәп тонулған.

Тезис:

1. Дуаю-салам (1-бап 1-11-айәтләр)
2. Павлусниң түрмидики әһвали (1-бап 12-26-айәтләр)
3. Әйса Мәсиһкә бағланған һаят
   (1-бап 27-айәттин 2-бап 18-айәткичә)
4. Тимотий вә Епафродит тоғрисидики план (2-бап 19-30-айәтләр)
5. Несиһәт вә агаһландуруш (3-бап 1-айәттин 4-бап 9-айәткичә)
6. Тәшәккүр вә ахирқи салам (4-бап 10-23-айәтләр)

Филипиликләргә йезилған хәт

1 Әйса Мәсиһниң хизмәткари болған мәнки Павлустин вә мән арқиликқ Тимотийдин Филипи шәһиридики Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған муқәддәс хәлиққә, шундақла уларниң йетәкчилири вә хизмәтчилиригә салам. [2]Худа Атимиз вә Рәббимиз Әйса Мәсиһ силәргә меһир-шәпқәт вә аманлиқ ата қилғай!

Шүкүр вә дуа

[3]Мән силәрни һәр қетим әслигинимдә, Худаға шүкүр ейтимән. [4]Һәр қетим силәр үчүн дуа қилғинимда, қәлбим хурсәнликкә толуп ташиду. [5]Чүнки мән араңларда Хуш Хәвәрни йәткүзүшкә башлиған биринчи күндин һазирғичә силәр мениң бу хизмитимни қоллап кәлдиңлар. [6]Шуниңға қәтъий ишинимәнки, силәрни йеңи һаятлиқ йолиға йетәклигән Худа Өзи башлиған бу яхши ишни давамлаштуруп, Әйса Мәсиһ қайта келидиған күни тамамлайду. [7]Мениң бундақ ойлишим тоғра дәп қараймән. Чүнки силәрниң мениң қәлбимдин алған орнуңлар наһайити муһим. Мәйли мән зинданда кишәнлинип ятқан вақтимда болсун яки сиртта Хуш Хәвәрни қоғдап, униңға гувалиқ бәргән вақтимда болсун, һәммиңлар мән билән биллә Худаниң илтипатидин тәң һөзүрләндиңлар. [8]Мениң силәрни қанчилик

сеғинғанлиғимға һәм Әйса Мәсиһ маңа ата қилған меһир-муһәббәт билән силәрни қанчилик сөйидиғанлиғимға Худа Өзи гувадур.

9Мән шуниңға дуа қилимәнки, Худа тоғрисидики билимиңлар вә даналиғиңларниң ешиши арқилиқ меһир-муһәббитиңлар барғансири ешип барсун. 10Шундақ болғанда, силәр Худаниң немидин хурсән болуп, немидин хурсән болмайдиғанлиғини пәриқ етәләйсиләрдә, Әйса Мәсиһ қайта кәлгән күндә пак вә әйипсиз болалайсиләр. 11Әйса Мәсиһ арқилиқ һаятиңлар йәнә һәққанийлиқ мевиси билән толуп, Худаға шан-шәрәп вә мәдһийиләр елип келисиләр.

Һаятлиқ Әйса Мәсиһ үчүндур

12Қериндашлар, шуни билишиңларни халаймәнки, бешимға кәлгән бу җапа-мәшәқәтләр Хуш Хәвәрниң техиму кәң тарқилишиға түрткә болди. 13Сарай муһапизәтчилири вә башқиларниң һәммиси мениң Әйса Мәсиһкә хизмәт қилғанлиғим үчүн кишәнләнгәнлигимни билишти. 14Зинданға ташланғанлиғим сәвәвидин нурғунлиған қериндашларниң Рәббимизгә болған ишәнчи күчәйди. Шуниң билән улар Худаниң сөзини техиму мәрданә вә жүрәклик һалда йәткүзидиған болди.

15Дәрвәқә, маңа көрәлмәслик қилип, мән билән бәслишиш мәхситидә Хуш Хәвәр тарқитиватқанларму бар. Амма башқилар Хуш Хәвәрни яхши нийәт билән йәткүзүватиду. 16Булар мениң Хуш Хәвәрни қоғдашқа тайинланғанлиғимни билип, мени сөйгәнлиги үчүн, бу Хуш Хәвәрни йәткүзүватиду. 17Лекин алдинқилири болса, Хуш Хәвәрни йәткүзүштә өзлириниң шәхсий мәнпийитини ойлап, уни пак қәлби билән әмәс, бәлки мениң зинданда тартиватқан азавимниң үстигә жүрәк азавини қошуш үчүн қиливатиду. 18Мәйли қандақ болушидин қәтъий нәзәр, йәни уларниң нийити тоғра болсун яки болмисун, пәқәт Әйса Мәсиһ тонутулсила хурсәнмән. Буниңдин кейинму давамлиқ хурсән болимән. 19Чүнки Худаниң мени мән билән қаршилашқучиларниң алдида ақлайдиғанлиғиға ишинимән.* Бу силәрниң дуалириңлар вә Әйса Мәсиһниң Роһи, йәни Муқәддәс Роһниң ярдими арқилиқ болиду. 20Әйса Мәсиһкә үз келәлмәйдиған ишларни қилип, хиҗаләтчиликтә қалмаслиғимни интизарлиқ билән

**19. Буни «Худаниң мени зиндандин қоюп беридиғанлиғиға ишинимән», дәп чүшинишкиму болиду.*

үмүт қилимән һәм һазирму илгирикигә охшашла, мәйли мән қандақ яшай яки қандақ өлә̆й, Әйса Мәсиһни батурлуқ билән улуқлаймән. 21Чүнки мән Әйса Мәсиһ үчүн яшаймән. Өлсәмму асманда Әйса Мәсиһ билән биллә болимән. Бу мән үчүн техиму яхшидур. 22Лекин һаятла болидикәнмән, ишинимәнки Әйса Мәсиһ үчүн қилған хизмитим нәтиҗилик болиду. Қайсини таллишим керәк? 23Тәңликтә қалдим. Бу дуниядин айрилип, Әйса Мәсиһ билән биллә болушни арзу қилимән, чүнки буниңдинму яхши иш йоқтур, әлвәттә. 24Бирақ силәр үчүн мениң һаят болушум зөрүрдур. 25Шуниңға ишинимәнки, мән һазирчә өлмәймән. Әксичә һәммиңларниң ишәнчи техиму мустәһкәмлинип, техиму хошал болушуңлар үчүн, давамлиқ силәр билән биллә болимән. 26Мән аман-есән силәрниң қешиңларға қайта барғинимда, мениң кәлгәнлигимдин силәрниң Әйса Мәсиһкә болған хурсәнлигиңлар техиму толуп ташиду.

27Немә болушидин қәтъий нәзәр, әмәлий һәрикитиңлар Әйса Мәсиһ тоғрисидики Хуш Хәвәргә лайиқ болсун. Шундақ болғанда, мәйли мән йениңларға берип, силәр билән дидар көрүшәй яки мошу йәрдә туруп, силәрниң әһвалиңлардин хәвәрдар болай, силәрниң бир нийәт, бир мәхсәттә қәтъий тәврәнмәй, бу Хуш Хәвәр елип келидиған ишәнч үчүн бирликтә күрәш қиливатқанлиғиңларни биләләймән. 28Силәргә қарши турғучилардин қилчә қорқмаңлар. Силәрдики бу ғәйрәт уларниң һалак болидиғанлиғиниң, силәрниң болса, Худа тәрипидин қутқузулидиғанлиғиңларниң бәлгүсидур. 29Чүнки Худа силәргә пәқәт Әйса Мәсиһкә ишинишниңла әмәс, бәлки Униң үчүн азап-оқубәт тартишниңму шәривини ата қилған. Бу Униң силәргә көрсәткән меһир-шәпқитидур. 30Мән силәр билән биллә болған вақтимда, силәр мениң Хуш Хәвәргә қарши турғучилар билән күрәш қилғанлиғимни көрдүңлар. Һазирму мениң бу күрәшни давамлаштуруватқанлиғимдин хәвәрдар болуватисиләр һәм силәрму бу күрәшни қиливатисиләр.

Әйса Мәсиһни үлгә қилиңлар

2 Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, силәр илһамландурулдуңлар вә Униң меһир-муһәббитидин тәсәлла таптиңлар. Муқәддәс Роһтин ортақ һөзүрләндиңлар һәм Әйса Мәсиһниң меһриванлиғи вә рәһимдиллигини көрдүңлар. 2Шундақ екән, силәр охшаш

ой-пикир, сап меһир-муһәббәт вә бир нийәт, бир мәхсәттә болуңлар. Шундақ болғанда, мени хошаллиққа чөмдүрисиләр. [3]Һәр қандақ ишта шәхсийәтчилик вә қуруқ шөһрәткә берилмәңлар. Әксичә кәмтар болуп, башқиларни өзәңлардин үстүн көрүңлар. [4]Өз мәнпийитиңларнила әмәс, башқиларниң мәнпийитиниму ойлаңлар. [5]Ойпикриңларда Әйса Мәсиһтәк болуңлар:

[6] У тәбиити җәһәттә Худа болсиму,
Худа билән тәң орунда турушум керәк, демиди.
[7] Әксичә У Өз ихтияри билән бу орундин ваз кечип,
Инсан тенидә келип, Өзини қулдәк тутти.
[8] У инсан қияпитидә яшап, Өзини төвән тутуп,
Таки өлгичә Худаға бойсунди.
У һәтта чапрас яғачқа миқланғандиму шундақ қилди.
[9] Шуниң үчүнму Худа Уни әң жуқури орунға көтирип,
Униңға һәммидин үстүн нам-шөһрәтни бәрди.
[10] Шуңа бу дуния вә у дуниядики пүткүл мәвҗудат
Әйса Мәсиһниң алдида тизлинип, Униңға сәждә қилип,
[11] Уни Рәббим, дәп етирап қилиду.
Буниң билән Худа Атимиз улуқлиниду.

Аләмдә йоруқлуқ болуңлар

[12]Шуңлашқа, әзиз қериндашлирим, мән араңлардики вақтимда һемишәм сөзүмни аңлиғиниңлардәк, силәрдин айрилған мошу вақитлардиму сөзүмни техиму яхши аңлаңлар. Худадин қорқуп вә Уни чоңқур һөрмәтләп, Худа силәрни қутқузғанда ата қилған йеңи һаятни турмушуңларға өзләштүрүшкә тиришиңлар. [13]Чүнки Худа силәрни өзгәртип, силәргә Өзиниң ирадисини әмәлгә ашуруш үчүн арзу һәм күч-қудрәт бериду.

[14]Һәр қандақ иш қилғанда рәнҗимәңлар, такаллашмаңлар. [15-16]Мошундақ болғанда, һеч ким силәрни әйипләлмәйду. Силәрму бу бузулуп, яманлишип кәткән инсанлар арисида Худаниң камчиликсиз, пак пәрзәнтлиридин болисиләр һәм һаятлиқ елип келидиған Хуш Хәвәрни йәткүзгиниңларда, бу зулмәтлик дунияда худди чақнап туридиған юлтузларға охшаш чақнап турисиләр. Мана шундақ болғанда, Әйса

Мәсиһ қайта кәлгән күндә пүтүн хизмитим вә әҗримниң бекарға кәтмигәнлигидин пәхирлинәләймән. [17]Силәрниң Әйса Мәсиһкә болған ишәнчиңлар вә Униң үчүн қилған хизмитиңлар Худаға аталған қурванлиқ һесаплиниду. Әгәр мән иссиқ қенимни силәрниң бу қурванлиғиңлар үстигә чачсам, йәни силәр үчүн өлсәм, хурсән болимән һәм силәр билән биллә шатлиққа чөмимән. [18]Шуниңға охшаш, силәрму хурсән болуңлар һәм мән билән биллә шатлиққа чөмүңлар.

Тимотий вә Епафродит

[19]Рәббимиз Әйса халиса, Тимотийни йеқинда йениңларға әвәтимән. Буниң билән өз ара әһвалимизни уқушуп, көңлимиз арам тапиду. [20]Һазир мениң йенимда Тимотийдин башқа маңа охшаш силәргә һәқиқий көңүл бөлидиған адәм йоқ. [21]Башқилар өз ишлиринила ойлап, Әйса Мәсиһни хурсән қилидиған ишларға анчә көңүл бөлмәйватиду. [22]Силәргә мәлумки, Тимотий өзиниң яхши бир ярдәмчи екәнлигини испатлиди. У худди оғулниң атисиға ярдәм қилғиниға охшаш, Хуш Хәвәр йәткүзүш йолида мән билән биллә ишлиди. [23]Шуңа мән зиндандин чиқиш ишимниң қандақ болидиғанлиғини билгән һаман, уни дәрһал йениңларға әвәтимән. [24]Рәббимизгә болған ишәнчим камилки, пат арида өзәмму йениңларға баримән.

[25]Мән ярдәмгә муһтаж болуп турған вақтимда, силәр маңа хәвәрчи Епафродитни әвәттиңлар. Һазир мән уни силәрниң йениңларға әвәтишни қарар қилдим. У мән билән Хуш Хәвәрни йәткүзүш йолида мүрини мүригә тирәп күрәш қилған қериндишим һәм хизмәтдишимдур. [26]У һәммиңларни сеғинди һәм өзиниң кесәл болуп қалғанлиғидин хәвәр тапқанлиғиңлар үчүн беарам болди. [27]Дәрвәқә, у расттинла кесәл болуп қелип, өлүп кетишкә тас қалған еди. Лекин у өлмиди, чүнки Худа униңға рәһим қилди. Худа ялғуз униңғила әмәс, дәрт үстигә дәрт болмисун дәп, маңиму рәһим қилди. [28]Мана шуниң үчүн силәрниң униң билән қайта көрүшүп хурсән болушуңлар үчүн, уни тезла йолға салмақчимән. Шундақ қилсам, мән силәрдин көп әнсирмәйдиған болимән. [29]Шуңа уни қериндишиңларни күтүвалғандәк хошал-хорамлиқ билән күтүвалғайсиләр һәм бундақ кишиләрни һөрмәтлигәйсиләр. [30]Чүнки у Әйса Мәсиһкә хизмәт қилиш үчүн һаятиниң хейим-хәтәргә учришиға қаримай, силәр маңа қилалмиған ярдәмни қилимән дәп, өлүшкә тас қалған еди.

Әйса Мәсиһни тонуш һәммидин муһимдур

3 Әнди, қериндашлирим, силәр Рәббимизгә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн шат-хорам болуңлар. Силәргә бурун ейтқан сөзләрни йәнә қайтилаш маңа аваричилиқ әмәс, чүнки бу сөзләр силәрниң қоғдилишиңлар үчүндур. [2]Қутқузулуш үчүн чоқум хәтнә қилиниш керәк, дәп жүридиған «тән кәскүчиләрдин» һошияр болуңлар. Бу яманлиқ қилғучиларниң ишттин пәрқи йоқ! [3]Худаниң нәзәридә һәқиқий хәтнә қилинғанлар улар әмәс, бәлки бизләр. Чүнки биз Муқәддәс Роһқа тайинип, Худаға ибадәт қилип, Әйса Мәсиһ билән махтинимиз. Биз қилчиму хәтнигә вә өзимиз сиңдүргән әҗиргә таянмаймиз. [4]Әгәр өз әҗримгә тайинишқа тоғра кәлсиди, униңға асаслирим йетәрлик болатти. Әгәр бәзиләр бундақ ишларға тайинип қутқузулғили болиду, дәп ойлиса, у чағда мениң асасим техиму йетәрлик болатти. [5]Чүнки мән туғулуп сәккизинчи күни хәтнә қилинған Исраил әвладимән, йәни Бинямин қәбилисидин болған қени сап йәһудиймән. Тәврат қануниға әмәл қилишни өлчәм қилиш нуқтисидин ейтқандиму, мән қил сиғмайдиған пәрисий еқимидинмән. [6]Бу йолдики қизғинлиғим җәһәттин ейтқанда, мән илгири Әйса Мәсиһкә ишәнгүчиләр Тәврат қанунини бекар қилмақчи дәп, уларға зиянкәшлик қилған адәм едим. Әгәр Тәврат қануниға әмәл қилиш һәққанийлиқ дәп қаралса, мән бу өлчәмгә әң лайиқ адәм болаттим. [7]Лекин мән бурун қутқузулуш үчүн муһим билгән бу ишларни һазир пүтүнләй әһмийәтсиз, дәп қаридим. [8-9]Мән қәтъий шундақ қараймәнки, Рәббим Әйса Мәсиһни тонушниң әвзәллиги алдида һәр қандақ иш қәдирсиздур. Әйса Мәсиһни тонуп йетишим һәм Униңға зич бағлинишим үчүн, һәммини ташлавәттим һәм уларни әхләт, дәп қараймән. Әнди мениң һәққаний адәм дәп җакалинишим Тәврат қануниға әмәл қилиш арқилиқ әмәс, бәлки Әйса Мәсиһкә ишиниш арқилиқ болди. Чүнки бу һәққанийлиқ ишәнч арқилиқ Худадин кәлди. [10]Мениң һазирқи мәхситим, Әйса Мәсиһни вә Униң өлүп тирилиш қудритини, шундақла Униң тартқан азап-оқубәтлирини өз кәчүрмишим арқилиқ чоңқур тонуп йетип, Униң өлүмини үлгә қилиш [11]вә немә болушидин қәтъий нәзәр өлүмдин Худа вәдә бәргән тирилишкә йетиштур.

Нишанға қарап илгириләш

[12]Бундақ дейиш билән, бу мәхсәткә еришип болдум яки камаләткә

йәттим, демәкчи әмәсмән. Лекин Әйса Мәсиһ мени немә мәхсәт билән қутқузған болса, мәнму шу мәхсәт үчүн чепип жүрүватимән. [13]Қериндашлар, мән һәргиз өзәмни бу мәхсәткә йетип болдум, дәп қаримаймән. Лекин мән шундақ қилимәнки, худди жүгрәш мусабиқисидә кәйнигә қаримай жүгрәватқан адәмдәк, мәнму өтүп кәткән ишларни ойлимай, кәлгүсидики нишанға қарап тиришимән. [14]Йәни Худа Әйса Мәсиһ арқилиқ мени чақирип, асманда мән үчүн тәйярлиған мукапатқа қарап илгириләймән. [15]Шуниң үчүн аримиздики роһий җәһәттә пишип йетилгәнләрниң һәммисиниң мошундақ ойлишини үмүт қилимән. Әгәр башқичә ой-пикриңлар болса, Худа буниму силәргә очуқ көрситип бериду. [16]Қандақ болушидин қәтъий нәзәр, биз Худа бизгә көрситип бәргән һәқиқәттә чиң турушимиз керәк.

[17]Қериндашлар, мени үлгә қилиңлар, шундақла силәр бизни үлгә қилған кишиләрдинму үгиниңлар. [18]Чүнки силәргә көп қетим ейтқинимдәк, һазирму көз яшлиримни төкүп туруп, шуни қайта ейтимәнки, өзлирини мәсиһий дәвалған нурғун кишиләр Әйса Мәсиһниң чапрас яғачтики қурванлиғини көзгә илмай, Униң дүшмәнлиридәк жүрмәктә. [19]Бундақларниң ақивити мәңгүлүк һалакәттур. Уларниң Худаси өзиниң қарнидур. Уларниң махтинидиғини номуссиз ишлардур. Улар пәқәт бу дунияниң ишлиринила ойлайду. [20]Һалбуки, бизниң һәқиқий маканимиз асманда. Биз асмандики Қутқазғучимиз болған Рәббимиз Әйса Мәсиһниң асмандин келишини интизарлиқ билән күтмәктимиз. [21]Шу чағда У пүткүл мәвҗудатни Өзигә бойсундуридиған қудрити билән бизниң чирип кетидиған тенимизни өзгәртип, уни Өзиниң шан-шәрәплик тенигә охшаш қилиду.

Пәнд-несиһәтләр

4 Әй сөйүмлүк қериндашлирим, мән силәрни сөйимән, силәрни көрүшкә шу қәдәр тәшнамән! Силәр мениң хошаллиғим һәм пәхримсиләр. Рәббимизгә болған ишәнчиңларда қилчә тәврәнмәңлар. [2]Еводия вә Синтихә ханим, силәрдин өтүнимәнки, Рәббимизгә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн чиқишип өтүңлар. [3]Әй садиқ һәмкарим, сәндин шуни тәләп қилимәнки, бу ишта сәнму бу икки ханимға ярдәм қил. Чүнки улар мән вә Клемент билән, шундақла нами һаятлиқ дәптиригә йезилған башқа хизмәтдашлирим билән биллә Хуш Хәвәрни тарқитиш йолида қан-тәр сиңдүргән.

4Рәббимизгә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн һемишәм шат-хорам
болуңлар. Йәнә тәкрарлаймәнки, шат-хорам болуңлар! 5Хуш пеилли-
ғиңлар пүткүл инсанға аян болсун. Есиңларда тутуңларки, Рәббимиз-
ниң келишигә аз қалди. 6Һеч нәрсидин ғәм қилмаңлар. Әксичә һәр
қандақ тәливиңлар болса, дуа-тилавәт арқилиқ Худадин тиләңлар
вә шүкүр ейтиңлар. 7Шундақ қилсаңлар, Худаниң кишиләрниң
ойлиғинидинму ешип чүшидиған тиничлиғи силәрниң қәлбиңларни
вә ой-пикриңларни Әйса Мәсиһ арқилиқ тиничландуриду.

8Қериндашлирим, сөзүмниң ахирида шуни ейтимәнки, һәқиқий,
махташқа әрзийдиған, адил, пак, гөзәл, шәрәплик, әхлақ-пәзиләтлик
вә мәдһийиләшкә сазавәр һәр қандақ ишларға көңүл қоюңлар.
9Мәндин үгәнгән, қобул қилған, аңлиған вә көргәнлириңларни
әмәлий һәрикитиңларда көрситиңлар. Шундақ болғанда, хатиржәм-
лик беридиған Худа силәр билән биллә болиду.

Павлусниң тәшәккүри

10Маңа йәнә бир қетим ғәмхорлуқ қилғиниңлар үчүн, интайин
хошал болдум вә Рәббимизгә шүкүр ейттим. Һәқиқәтәнму силәр
маңа әзәлдин ғәмхорлуқ қилип кәлдиңлар, лекин уни ипадилишиң-
ларға пәқәт пурсәт болмай кәлди. 11Буни бирәр еһтияҗим түпәйлидин
ейтиватқиним йоқ, чүнки мән һәр қандақ әһвалда бариға қанаәт
қилишни үгинивалдим. 12Мән мәйли намратлиқ яки баяшәтлик
болсун, мәйли тоқчилиқ яки ачарчилиқ болсун, мәйли молчилиқ яки
йоқсизлиқ болсун, һәр қачан, һәр қандақ әһвалда қанаәт қилишни
биливалдим. 13Мән маңа күч-күдрәт ата қилғучи Рәббимиз Әйса
Мәсиһкә тайинип, Худа мәндин тәләп қилған һәр қандақ ишни
қилалаймән. 14Шундақтиму силәр қийинчилиқлиримға ярдәм берип
яхши қилдиңлар.

15Әй филипиликләр, силәргә мәлумки, мән силәргә бу Хуш Хәвәрни
йәткүзүшни башлиған вә Македонийә өлкисидин кәткән чағлиримда,
силәрдин башқа һеч қандақ мәсиһийләр җамаити маңа ярдәм бәрмиди.
16Салоника шәһиридики вақтимдиму силәр маңа бир нәччә қетим
ярдәм берип, еһтияҗимдин чиқтиңлар. 17Мениң бундақ дейишим,
силәрдин бирәр соға тәләп қилиш әмәс, бәлки силәрниң маңа бәргән
ярдимиңлар үчүн Худаниң силәргә зор бәхит қайтурушини үмүт
қилиштур. 18Мән силәрниң маңа әвәткән барлиқ соғаңларни тапшуру-

валдим. Бу мениң еһтияҗимдин ешип кәтти, әлвәттә. Епафродит арқилиқ әвәткән соғаңларни елип, һәммә нәрсәм техиму толуқлинип кәтти. Бу соғаңлар худди хуш пурақлиқ көйдүрмә қурванлиқтәк Худани хурсән қилиду. [19]Шуниңға охшаш силәр Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, маңа ғәмхорлуқ қилған Худа Өзиниң мол байлиғи билән силәрниңму һәммә еһтияҗиңларни қандуриду. [20]Барлиқ шан-шәрәп әбәдил-әбәт Худа Атимизға мәнсүп болғай, амин!

Ахирқи салам

[21]Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған барлиқ муқәддәс хәлиққә салам. Мән билән биллә туруватқан қериндашлардинму силәргә салам. [22]Бу йәрдики муқәддәс хәлиқтин, болупму Рим императориниң ордисидики хизмәткар қериндашлардин силәргә салам.

[23]Рәббимиз Әйса Мәсиһниң меһир-шәпқити силәргә яр болғай!

Колосилиқларға йезилған хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу әлчи Павлусниң Әфәс шәһириниң шәрқигә жайлашқан кичик бир шәһәр Колосидики мәсиһийләр җамаитигә язған хетидур. Гәрчә Павлус бу йәрдики мәсиһийләр җамаитини өзи қуруп чиқмиған болсиму, амма у бурун Әфәс шәһиридин у йәргә хизмәтчиләрни әвәткән болғачқа, бу җамаәткә нисбәтән чоң җавапкәрчилигиниң барлиғини һис қилған. Шуңа бу җамаәттә сахта тәлим бәргүчиләрниң пәйда болғанлиғини аңлап, бу хәтни уларға язған.

Сахта тәлим бәргүчиләр роһий күчләр дуниясидики һөкүмранлар вә һоқуқдарларниң тәсиридин тоқуп чиққан тәлимләрни тәрғип қилған. Улар йәнә хәтнә қилишқа охшаш алаһидә урпи-адәтләргә, шундақла йемәк-ичмәк вә башқа тәрәпләрдики бир қисим қаидиләргә риайә қилишта қаттиқ турған.

Павлус бу хәттә Әйса Мәсиһни наһайити тәпсилий, ениқ чүшәндүрүш билән Әйса Мәсиһниң һәммидин үстүн туридиғанлиғини, толуқ қутқузулушқа пәқәтла У арқилиқ еришкили болидиғанлиғини, мәсиһийләр Униңға бағлинип, Униң мукәммәллигидин толуқлинип турғачқа, уларниң бундақ қаидиләргә муһтаж әмәслигини көрситип, бу хил тәлимләрни ағдуруп ташлиған. Павлус йәнә бу һәқиқий тәлимниң мәсиһийләрниң һаятидики әһмийитини чүшәндүрүп өткән.

Тезис:

1. Дуаю-салам (1-бап 1-14-айәтләр)
2. Әйса Мәсиһниң үстүнлүги вә хизмити
   (1-бап 15-айәттин 2-бап 19-айәткичә)
3. Әйса Мәсиһкә бағланған йеңи һаят
   (2-бап 20-айәттин 4-бап 6-айәткичә)
4. Ахирқи салам (4-бап 7-18-айәтләр)

Колосиликларға йезилған хәт

1 Худаниң ирадиси билән Әйса Мәсиһниң әлчиси болушқа таллан-
ған мәнки Павлус вә мән арқилиқ қериндишимиз Тимотийдин
2 Колоси шәһиридики Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған садиқ вә муқәддәс
хәлиққә салам. Худа Атимиз силәргә меһир-шәпқәт вә аманлиқ ата
қилғай!

Шүкүр дуаси

3 Биз силәр үчүн дуа қилғанда, һемишәм Рәббимиз Әйса Мәсиһниң
Атиси болған Худаға шүкүр ейтимиз. 4 Чүнки биз силәрниң Әйса
Мәсиһкә ишәнгәнлигиңлардин вә Худаниң барлиқ муқәддәс хәлқигә
меһир-муһәббәт көрсәткиниңлардин хәвәр таптуқ. 5 Силәрниң ишән-
чиңлар вә меһир-муһәббитиңлар асманда силәр үчүн сақлиниватқан
һәқиқий байлиққа болған үмүтүңлардин кәлгән. Һәқиқәттин ибарәт
болған Хуш Хәвәр силәргә дәсләптә йәткүзүлгән чағдила бу үмүт
силәрдә пәйда болған. 6 Хуш Хәвәр силәргә йәткәндә, силәр Худаниң
меһир-шәпқитини һәқиқий тонуп йәттиңлар. Ушбу Хуш Хәвәр
араңларда биринчи күндин тартип мевә берип, өз тәсирини көрсәт-
кинидәк, һазирму дунияниң нурғун җайлирида шундақ қилмақта.
7 Силәр Худаниң бу меһир-шәпқити тоғрилиқ бизниң қәдирлик
хизмәтдишимиз Епафирадин тәлим алдиңлар. У Әйса Мәсиһниң

садиқ хизмәткари болуп, бизниң орнимизда силәр үчүн хизмәт қиливатиду. [8]У йәнә Муқәддәс Роһ силәргә ата қилған меһир-муһәббәттин бизни хәвәрдар қилди.

Колосилиқларға қилинған дуа

[9]Шуңа биз силәр тоғрисидики бу хәвәрни аңлиған күндин башлап, силәр үчүн давамлиқ дуа қилип туруватимиз. Биз дуайимизда Худадин шуни тилидуққи, силәр Муқәддәс Роһ арқилиқ әқил-парасәткә толуп, Худаниң ирадиси тоғрилиқ толуқ чүшәнчигә еришкәйсиләр. [10]Шундақ болғанда, Рәббимизниң ирадисигә мунасип яшап, һәр җәһәттин Уни хурсән қилалайсиләр һәм һаятиңларда һәр бир яхши ишта мевә берип, Худани техиму чоңқур тонуп йетәләйсиләр. [11]Биз йәнә шуни тилидуққи, Худа силәрни Өзиниң улуқ қудрити билән күчләндүргәй. Шундақ болғанда, силәр һәр қандақ ишқа сәвирчанлиқ билән бәрдашлиқ берәләйсиләр һәм хошал-хорамлиққа чөмүп, [12]Худа Атимизға шүкүр ейтисиләр. Чүнки Худа силәрни йоруқлуқта яшаватқан барлиқ муқәддәс хәлиқниң мирасидин ортақ һөзүрлинишкә лайиқ қилди. [13]У бизни шәйтанниң зулум-зәхмитидин қутулдуруп, сөйүмлүк Оғлиниң Падишалиғиға елип кирди. [14]Биз Униң сөйүмлүк Оғли арқилиқ гунаниң қуллуғидин әркин болдуқ, йәни гуналиримиз кәчүрүм қилинди.

Әйса Мәсиһ вә Униң вәзиписи

[15]Әйса Мәсиһ көз билән көргили болмайдиған Худаниң обризидур. У барлиқ мәвҗудатлардин бурун моҗут болған болуп, улардин үстүн туриду. [16]Чүнки мәйли йәр йүзидә яки асманда болсун, мәвҗудатларниң һәммиси У арқилиқ яритилған. Көргили болидиған мәвҗудатлар яки көргили болмайдиған асмандики һәр қандақ мәртивиликләр, мәнсәпдарлар, һөкүмранлар вә һоқуқдарлар болсун, һәммиси У арқилиқ вә Униң үчүн яритилғандур. [17]У барлиқ мәвҗудатлардин бурун моҗуттур. Барлиқ мәвҗудатлар У арқилиқла моҗут болуп туриду. [18]Әйса Мәсиһ Өз тенидин ибарәт болған мәсиһийләр җамаитиниң Беши вә униң Бәрпа Қилғучисидур. Униң һәр җәһәттин пүткүл мәвҗудатлардин үстүн туруши үчүн, У әң авал өлүмдин мәңгүлүккә тирилдүрүлгән. [19]Худа Өзиниң барлиқ мукәммәл тәбиитиниң Униңда болушини халиди. [20]Һәм У арқилиқ йәр йүзи вә асман-

дики барлиқ мәвжудатни Өзи билән яраштуруп, Униң чапрас яғачта аққузған қени арқилиқ инақлиқни әслигә кәлтүрүшниму халиди.

[21]Илгири силәрму Худадин айрилип, қилған яман ой-пикриңлар вә ишлириңлар сәвәвидин Униң билән дүшмәнләшкән едиңлар. [22]Бирақ һазир Худа Өз Оғли Әйса Мәсиһниң инсан тенидә чапрас яғачқа миқлинип қурван болуши арқилиқ силәрни Өзи билән яраштурди. Буниңдики мәхсәт, силәрниң Худаниң алдида пак, камчилиқсиз вә әйипсиз болушуңлар үчүндур. [23]Лекин силәр чоқум ишәнчиңларда тәврәнмәй, чиң вә мустәһкәм турушуңлар, Хуш Хәвәр силәргә елип кәлгән ұмұттин ваз кәчмәслигиңлар керәк. Бу Хуш Хәвәр пүтүн йәр-йүзидә йәткүзүлүватқан болуп, мән Павлусму уни йәткүзүшкә тайинландим.

Павлусниң мәсиһийләр җамаитигә қилған хизмити

[24]Мән һазир силәр үчүн азап-оқубәт тартиватқинимға хурсәнмән. Чүнки худди Әйса Мәсиһ азап-оқубәт тартқанға охшаш, мән Униң тени, йәни мәсиһийләр җамаити үчүн тартишқа тегишлик болған азап-оқубәтниң бир қисмини өз тенимдә тартиватимән. [25]Худа Хуш Хәвәрниң силәргә йәткүзүлүши үчүн мени мәсиһийләр җамаитиниң хизмәткари қилип тайинлиди. [26]Бу Хуш Хәвәр қедимий заманлардин бу ян ашкариланмиған. Һазир униң сири Худаниң муқәддәс хәлқигә аян қилинди. [27]Худа бу сирниң силәр йәһудий әмәсләргиму һәқиқий улуқлуқ елип келидиғанлиғини Өз муқәддәс хәлқигә билдүрүшни халиди. Бу сир дәл Әйса Мәсиһниң қәлбиңларда екәнлигидур. Бу силәр үмүт қилған улуқлуққа кәлгүсидә еришишиңларниң капалитидур. [28]Шуңа биз Әйса Мәсиһ тоғрисидики Хуш Хәвәрни барлиқ инсанларға йәткүзүшкә, шундақла Худа бизгә ата қилған барлиқ әқил-парасәт билән уларға несиһәт қилип, тәлим беришкә тиришиватимиз. Буниңдики мәхсәт, уларниң Әйса Мәсиһкә мәнсүп болуп, Униңға болған ишәнчиниң һәр җәһәттин толуқ йетилгән һалда Худаниң алдиға бериши үчүндур. [29]Бу мәхсәткә йетиш үчүн, Әйса Мәсиһтин кәлгән, һаятимда намайән болуватқан зор күчкә тайинип, тиришип-тирмишип ишләватимән.

2 Мениң силәр вә Лаодикия шәһиридикиләр һәм мени техи көрмигән башқа кишиләр үчүн қандақ тиришип-тирмишип ишләватқанлиғимни билишиңларни халаймән. [2]Мениң бундақ

ишлишим силәрниң ич-ичиңлардин илһамлинип, бир-бириңларға меһир-муһәббәт көрситип, өз-ара бағлинишиңлар үчүндур. Шундақ болғанда, һәқиқәтни чоңқур чүшиништин кәлгән толуқ ишәнчкә еришип, Худа ашкарилиған сирни, йәни Әйса Мәсиһни һәқиқий тонуп йетәләйсиләр. [3]Барлиқ әқил-парасәт вә билим Әйса Мәсиһкә муҗәссәмләнгән. [4]Һеч кимниң силәрни чирайлиқ гәп-сөзләр билән аздуруп кәтмәслиги үчүн, буларни ейтиватимән. [5]Чүнки мән силәр билән бир йәрдә болмисамму, қәлбим дайим силәр билән биллә. Силәрниң турмушуңларниң тәртиплик вә Әйса Мәсиһкә болған ишәнчиңларниң мустәһкәм екәнлигини аңлап, хурсән болмақтимән.

Әйса Мәсиһтин кәлгән йеңи һаят

[6]Силәр Әйса Мәсиһни Рәббимиз, дәп қобул қилған екәнсиләр, Униңға әгишип яшаңлар. [7]Униңға болған ишәнчиңлар чоңқур йилтиз тартқан дәрәққә вә пухта қурулған бенаға охшаш мустәһкәм болсун. Силәргә тапшурулған һәқиқәттә чиң туруңлар. Қәлбиңлар Худаға болған миннәтдарлиқ билән толсун. [8]Еһтиятчан болуңлар, һеч ким силәрни қуруқ пәлсәпә вә асассиз гәпләр билән аздуруп кәтмисун. Булар Әйса Мәсиһниң тәлимидин әмәс, бәлки инсанларниң әнъәнилири вә бу дуниядики яман роһий күчләрниң* тәсирлиридин кәлгән. [9]Худаниң барлиқ мукәммәл тәбиити бу дунияға инсан тенидә кәлгән Әйса Мәсиһтидур. [10]Силәр роһий күчләр дуниясидики барлиқ һөкүмранлар вә һоқуқдарлардин үстүн турғучи Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн Униң мукәммәллигидин толуқлинип турисиләр.

[11]Силәр Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, җисманий җәһәттики хәтнини әмәс, бәлки у ата қилған роһий җәһәттики хәтнини қобул қилдиңлар. Бу силәрни гунакар тәбиитиңларниң илкидин қутулдуридиған хәтнидур. [12]Чөмүлдүрүшни қобул қилғиниңларда, силәр Әйса Мәсиһкә бағланғанлиғиңлар үчүн, Униң өлүми биләнму бағлинип, Униң билән биллә көмүлдүңлар вә Униң билән биллә тирилдүрүлдүңлар. Бу Әйса Мәсиһни өлүмдин тирилдүргән Худаниң күч-қудритигә болған ишәнчиңлар арқилиқ болди. [13]Силәр бурун гуна ичидә яшиғанлиғиңлар вә гунакар тәбиитиңларниң илкидин қутулмиғанлиғиңлар үчүн, роһий җәһәттә өлүк едиңлар. Бирақ Худа

*8. *Яки «бу дуниядики артуқчә қаидә-йосунларниң».*

силәрни Әйса Мәсиһкә бағлап, йеңи һаятқа ериштүрди вә пүтүн гуналириңларни кәчүрүм қилди. [14]Әйса Мәсиһ чапрас яғачқа миқланғанда, Худа барлиқ гуналиримиз хатириләнгән, бизгә қарши болған һесап-китавини шу чапрас яғачқа миқлап, бекар қилди. [15]Шундақ қилип, Худа роһий күчләр дуниясидики яман һөкүмранлар вә һоқуқдарларни қуралсизландуруп, Әйса Мәсиһниң чапрас яғачтики қурванлиғи арқилиқ улар үстидин ғалибә қилиш билән уларни пүткүл аләм алдида номуста қалдурди.

[16]Шуниң үчүн йемәк-ичмәк җәһәттә вә һейт-айәм, йеңи ай мәйрәмлири яки дәм елиш күнлирини өткүзүш яки өткүзмәслик җәһәттә һеч кимниң силәрни әйипләйдиған һоқуқи йоқ. [17]Бундақ қаидә-йосунлар пәқәт Әйса Мәсиһ әмәлгә ашуридиған ишлардин дерәк беридиған көләңгидур. Бу ишлар Әйса Мәсиһ тәрипидин әмәлгә ашурулуп болди. [18]Сахта кәмтарлиқ қилишқа вә периштәләргә ибадәт қилишқа берилгән кишиләрниң бундақ ишларда әйипләшлиригә пәрва қилмаңлар. Улар сахта, ғайибанә аламәтләргә есилишивелип, һәр хил хам хиялларда болуп, асассиз тәкәббурлуқ қилиду. [19]Уларниң мәсиһийләр җамаитиниң беши болған Әйса Мәсиһ билән һеч қандақ мунасивити йоқ. Мәсиһийләр Әйса Мәсиһниң башқуруши вә пәрвишидә худди бәдәндики боғум вә пәйләр өз ара чиң туташқандәк, өз ара бирлишип, Худаниң ирадиси бойичә өсүп йетилиду.

[20-21]Силәр бу дунияға нисбәтән Әйса Мәсиһ билән биллә өлүп, бу дуниядики яман роһий күчләрниң тәсирлиридин азат болған екәнсиләр, йәнә немә үчүн шуларниң «буни тутма», «әвуни йемә», «буниңға тәгмә» дегәндәк қаидә-йосунлириға йепишивалисиләр? [22]Бу қаидә-йосунларниң һәммиси түгәйдиған нәрсиләр тоғрисида болуп, пәқәтла инсанларниң буйруқ вә тәлимлиридин пәйда болған. [23]Рошәнки, кишиләр өзлири ижат қиливалған динлардики мундақ диндарлиқ, сахта кәмтарлиқ вә өз тенини азапқа салидиған қаидә-йосунлар даналиктәк көрүнсиму, әмәлиятта гунакар тәбиитимиздики һәвәсләрни чәкләштә һеч қандақ пайдиси йоқтур.

Кона вә йеңи һаят

3 Әйса Мәсиһ билән биллә тирилгән екәнсиләр, ундақта асмандики ишларға интилиңлар. Әйса Мәсиһ асманда Худаниң оң тәрипидә олтириду. [2]Силәр бу дуниядики ишларға әмәс, бәлки

асмандики ишларға баш қатуруңлар. [3]Чүнки силәр бу дунияға нисбәтән өлдүңлар. Һаятиңлар Әйса Мәсиһ билән Худаниң һозурида йошурундур. [4]Һаятиңларниң мәнбәси болған Әйса Мәсиһ қайтип кәлгәндә, силәр Униң билән биллә шан-шәрәптә аян болисиләр.

[5]Шуниң үчүн өзәңлардики бу дунияға хас арзу-һәвәсләрни, йәни җинсий әхлақсизлиқ, напаклиқ, шәһванийлиқ, яман һәвәс вә ачкөзлүкләрни ташлаңлар. Ачкөзлүк бутпәрәсликтин пәриқләнмәйду. [6]Худаниң ғәзиви мошундақ ишларни қилғучиларниң бешиға чүшиду. [7]Бурун силәрму бундақ арзу-һәвәсләр ичидә яшап, яман турмуш кәчүргән едиңлар.

[8]Әнди бундақ яман ишларниң һәммисини ташлаңлар. Ғәзәпланиш, аччиқлиниш, яман нийәттә болуш, төһмәт қилиш яки әдәпсиз гәп-сөзләрни қилиштәк яман ишлардин жирақ туруңлар. [9]Шундақла бир-бириңларға ялған сөзлимәңлар. Чүнки силәр кона тәбиитиңларни бурунқи қилмишиңлар билән биллә чөрүп ташлап, [10]йеңи тәбиәткә егә болдуңлар. Силәр Яратқучи Худаниң обризи бойичә йеңилиниватқиниңларда, Худани тонушуңлар чоңқурлишиду. [11]Бу йеңи һаятта бизниң йәһудий яки йәһудий әмәс, хәтнә қилинған яки қилинмиған, мәдәнийәтсиз һәтта явайи,* қул яки әркин адәм болушимиз муһим әмәс. Муһими Әйса Мәсиһтур. У болса һәммимизниң қәлбидидур.

[12]Худа силәрни сөйүп, «Өзәмгә атиған хәлқим» дәп таллиған екән, рәһимдил, меһриван, кәмтар, мулайим вә сәвирчан болуңлар. [13]Бир-бириңларға кәң қосақ болуңлар. Әгәр араңларда бири силәрниң көңлүңларни ағритқан болса, уни кәчүрүңлар. Рәббимиз силәрни кәчүргинидәк, силәрму башқиларни кәчүрүңлар. [14]Әң муһими, меһир-муһәббәтлик болуңлар. Чүнки меһир-муһәббәт бир-биримизни бағлап, мукәммәл инақлиққа башлайду. [15]Әйса Мәсиһ ата қилған течаманлиқ қәлбиңларни башқурсун. Чүнки силәр бир тәнниң әзалири болуп, бу инақлиқ ичидә яшашқа чақирилдиңлар. Һемишәм Худаға шүкүр ейтиңлар. [16]Әйса Мәсиһниң тәлимлири қәлбиңлардин толуқ орун алсун. Бир-бириңларға Худадин кәлгән барлиқ әқил-парасәт билән тәлим бериңлар вә несиһәт қилиңлар. Миннәтдарлиққа толған қәлбиңлар билән Худаға Зәбур мунажәтлири, мәдһийә нахшилири вә

*11. *Явайи — грекчә атилиши «скиф» болған, Қара деңиз билән Каспий деңиз оттурисида яшиған бир хәлиқни көрситиду. Римлиқлар билән греклар ушбу хәлиқни наһайити мәдәнийәтсиз вә явайи дәп атиған.*

Муқәддәс Роһниң илһамидин кәлгән ғәзәлләрни ейтиңлар. [17]Мәйли силәр немә дәңлар яки немә қилиңлар, һәммисини Рәббимиз Әйсаниң наминиң улуқлиниши үчүн қилиңлар вә Әйса Мәсиһ арқилиқ Худа Атимизға шүкүр ейтиңлар.

Йеңичә кишилик мунасивәтләр

[18]Әй аяллар, Рәббимизгә мәнсүп болғанлиғиңлар үчүн, шуниңға мунасип һалда әрлириңларға бойсунуңлар. [19]Әй әрләр, аяллириңларни сөйүңлар, уларға қаттиқ муамилә қилмаңлар. [20]Әй балилар, һәр қандақ ишта ата-анаңларниң сөзини аңлаңлар. Чүнки бу Рәббимизни хурсән қилиду. [21]Әй атилар, пәрзәнтлириңларға болған муамилидә уларниң нәпритини қозғап қоймаңлар. Ундақ қилсаңлар пәрзәндиңлар чүшкүнлишип кетиду.

[22]Әй қуллар, бу дуниядики ғожайинлириңларға һәммә ишта бойсунуңлар. Буни уларни хурсән қилиш үчүн пәқәт уларниң алдидила әмәс, бәлки һемишәм чин қәлбиңлар вә Рәббимизгә болған чоңқур һөрмитиңлар билән қилиңлар. [23]Һәр қандақ иш қилғанда, җан-дил билән қилиңлар. Буни адәмләр үчүн әмәс, Рәббимиз үчүн қилғандәк қилиңлар. [24]Есиңларда болсунки, Рәббимиз Өз хәлқигә беришкә вәдә қилған мирасни силәргә соға қилиду. Чүнки силәр һәқиқий ғожайиниңлар Рәббимиз Әйса Мәсиһкә хизмәт қиливатисиләр. [25]Мәйли ким болушидин қәтъий нәзәр, яман иш қилса, қилған яман ишиға яриша Худаниң җазасиға тартилиду. Чүнки Худа һәммә инсанларға охшаш муамилә қилиду.

4 Әй ғожайинлар, қуллириңларға тоғра вә адил муамилә қилиңлар. Чүнки силәрниңму асманда ғожайиниңлар барлиғини унтуп қалмаңлар.

Несиһәтләр

[2]Дуа қилишни тохтатмаңлар. Дуа қилғанда, пүтүн диққитиңлар билән дуа қилиңлар вә Худаға шүкүр ейтиңлар. [3]Биз үчүн йәнә шундақ дуа қилиңларки, Худа Өз хәвирини йәткүзүшимизгә йол ечип бәрсун. Шундақ болғанда, Әйса Мәсиһ һәққидики ашкарилиған сирни җакалалаймиз. Мән һазир дәл мошу Хуш Хәвәрни йәткүзүш сәвәвидин кишәнләндим. [4]Мениң бу Хуш Хәвәрни қолумдин келишичә еник чүшәндүрүшүм үчүнму дуа қилиңлар.

5Әйса Мәсиһкә ишәнмигәнләр билән алақә қилғанда, әқил-параситиңларни ишлитип, һәр бир пурсәтни қолдин бәрмәй, Хуш Хәвәрни йәткүзүңлар. 6Уларға қилған гәп-сөзлириңлар һемишәм йеқимлиқ, уларниң диққитини тартидиған болсун. Шундақ болғанда, һәр бир адәмгә қандақ йол билән җавап беришни биливалалайсиләр.

Ахирқи салам

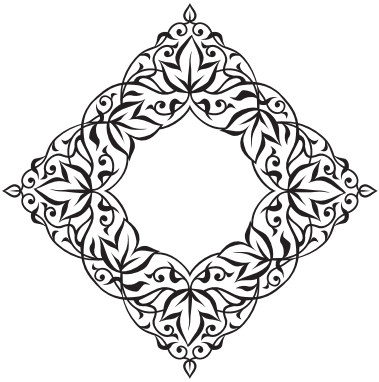
7Рәббимиз йолида мән билән биллә хизмәт қиливатқан садиқ хизмәткар, сөйүмлүк қериндишим Тикикус мән тоғрилиқ барлиқ ишларни силәргә сөзләп бериду. 8Уни әһвалимизни йәткүзүш вә силәрни илһамландуруш үчүн силәрниң алдиңларға әвәтимән. 9Садиқ, сөйүмлүк қериндишимиз һәм жутдишиңлар болған Онесимусниму униң билән биргә әвәтимән. Улар бу йәрдә болуватқан һәммә ишни силәргә сөзләп бериду.

10Мән билән биллә зинданда йетиватқан бурадирим Аристархус, шундақла Барнабаниң җийәни Маркустин силәргә салам. (Әгәр Маркус йениңларға берип қалса, уни тапилиғинимдәк күтүвелиңлар.) 11Юстус дәп атилип кәлгән Исаму силәргә салам ейтти. Худаниң Падишалиғи үчүн ишләватқан хизмәтдашлирим ичидә йәһудийлардин болған мәсиһийләр пәқәт мошуларла болуп, улар маңа чоң тәсәлла беришти.

12Әйса Мәсиһниң хизмәткари вә жутдишиңлар болған Епафирадин силәргә салам. У силәрниң ишәнчтә пишип йетилишиңлар, Худаниң пүткүл ирадисигә болған ишәнчиңларда чиң турушуңлар үчүн, һемишәм җан-дили билән дуа қилмақта. 13Униң силәр үчүн һәм Лаодикия вә Һейраполис шәһиридики қериндашлар үчүн көп әҗир сиңдүрүп кәлгәнлиги тоғрисида силәргә гувалиқ беримән. 14Қәдирлик тевип Луқа вә Демасму силәргә салам ейтти.

15Лаодикиядики қериндашларға, болупму Нимфә ханимға вә униң өйидә җәм болидиған мәсиһийләр җамаитигә салам ейтқайсиләр. 16Бу хәт араңларда оқулуп болғандин кейин, Лаодикиядики мәсиһийләр җамаити ичидиму оқулсун. Силәр йәнә Лаодикиядики мәсиһийләр җамаитигә язған хетимниму оқуңлар. 17Аркипусқа шуни ейтиңларки, Худа униңға тапшурған вәзипини чоқум ада қилсун.

18Мәнки Павлус бу ахирқи саламни өз қолум билән йезиватимән. Мениң пут-қоллиримниң кишәнлик екәнлигини унтумаңлар. Худаниң меһир-шәпқити силәргә яр болғай!

Салоникилиқларға йезилған биринчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Салоника шәһири (бүгүнки Грецияда) әйни вақиттики Рим империяси һөкүмранлиғидики Македонийә өлкисиниң мәркизи болуп, әлчи Павлус Филипи шәһиридин айрилғандин кейин, у йәрдә Хуш Хәвәр тарқитиш билән у шәһәрдики мәсиһийләр җамаитиниң асасини салған (Әлчиләр 17:1-10). Бирақ узун өтмәйла, йәһудийлар Павлусниң йәһудий диниға қизиқип кәлгән нурғун йәһудий әмәсләрни Әйса Мәсиһкә ишинишкә йетәклигәнлиғигә көрәлмәслик қилған вә униңға қарши чиққан. Буниң билән у Салоникидин айрилишқа мәҗбур болған. Кейинчә Павлус өзи әвәткән хизмәтдиши Тимотий арқилиқ салоникилиқларниң әһвалидин хәвәр тепип, бу хәтни уларға язған.

Муәллип бу хетидә уларниң ишәнчи, меһир-муһәббити вә қилған хизмити тоғрисида аңлиған яхши хәвәрләрдин хошалланғанлиғини билдүрүп, уларни Худани хурсән қилиш үчүн техиму тиришишқа чақирған һәм уларниң Әйса Мәсиһниң қайта келиши тоғрисидики соаллириға җавап бәргән.

Тезис:

1. Салам (1-бап 1-айәт)
2. Павлусниң салоникилиқлар үчүн Худаға шүкүр ейтиши (1-бап 2-10-айәтләр)
3. Павлусниң улар арисидики хизмити (2-бап 1-16-айәтләр)
4. Павлусниң уларға болған сеғиниши вә әнсириши (2-бап 17-айәттин 3-бапқичә)
5. Садақәтмән болушқа чақириш (4-бап 1-12-айәтләр)
6. Әйса Мәсиһниң қайта келиши (4-бап 13-айәттин 5-бап 11-айәткичә)
7. Ахирқи тәлим вә саламлар (5-бап 12-28-айәтләр)

Салоникиликларға йезилған биринчи хәт

1 Мәнки Павлус вә мән арқилиқ Силас һәм Тимотийдин Худа Атимиз вә Рәббимиз Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған Салоника шәһиридики мәсиһийләр җамаитигә салам. Худа силәргә меһир-шәпқәт вә аманлиқ ата қилғай!

Салоникиликларниң ишәнчи

2 Биз дуалиримизда силәр үчүн дайим Худаға шүкүр ейтип, силәрни яд етип туруватимиз. 3 Худа Атимизниң алдида ишәнчиңлардин кәлгән яхши ишлириңларни, меһир-муһәббитиңлар билән сиңдүргән әҗриңларни вә Рәббимиз Әйса Мәсиһкә бағлиған үмүтүңлардин кәлгән сәвир-тақәт билән бәрдашлиқ бәргәнлигиңларни дайим әсләп туруватимиз. 4 Әй Худа сөйгән қериндашлар, бизгә мәлумки, Худа силәрни таллиди. 5 Силәргә йәткүзгән бу Хуш Хәвәрни биз сөз билән-ла әмәс, бәлки Муқәддәс Роһтин кәлгән күч-қудрәт билән, шундақла Худаниң бу Хуш Хәвәр арқилиқ силәрни қутқузидиғанлиғиға болған толуқ ишәнчимиз билән силәргә йәткүздуқ. Биз силәр билән биллә болған чағларда қандақ яшиғанлиғимизни силәр билисиләр. Буларниң һәммиси силәрниң мәнпийитиңлар үчүн еди. 6 Силәр биздин, шундақла Рәббимиздин үлгә алдиңлар. Чүнки силәр еғир қийинчиликларға қаримай, Муқәддәс Роһ ата қилған шат-хорамлиқ ичидә Худаниң сөзини қобул қилдиңлар. 7 Нәтиҗидә силәрму Македонийә

вә Юнан өлкилиридики пүткүл мәсиһийләргә үлгә болдуңлар. [8]Рәббимиз һәққидики сөзләр силәрдин башлинип, Македонийә вә Юнанғила әмәс, һәммә йәргә тарқилипту. Биз у йәрләргә барғинимизда, кишиләрниң силәрниң Худаға болған ишәнчиңлардин аллиқачан хәвири барлиғини уқтуқ. Шуңа бизниң ишәнчиңлар тоғрисида йәнә еғиз ечишимизниң һаҗити йоқ. [9]Биз барған җайдики кишиләр силәрниң бизни иллиқ қобул қилғанлиғиңларни аңлиған еди. Улар силәрниң бутларға ибадәт қилиштин ваз кечип, һаят болған һәқиқий Худаға хизмәт қилиш үчүн, Униңға йүзләнгәнлигиңларни бизгә ейтти. [10]Улар йәнә бизгә силәрниң Худа Оғлиниң, йәни Худа өлүмдин тирилдүргән Әйса Мәсиһниң асмандин қайта келишини күтүватқанлиғиңларни ейтти. Бизләрни Худадин келидиған ғәзәптин қутқузғучи дәл Әйса Мәсиһтур.

Павлусниң Салоникидики хизмити

2 Қериндашлар, силәргә мәлумки, бизниң қешиңларға барғинимиз бекарға кәтмиди. [2]Силәргә йәнә шуму мәлумки, биз қешиңларға бериштин илгири Филипи шәһиридә турған вақтимизда, у йәрдә азап чәктуқ вә һақарәткә учридуқ. Кейин силәрниң шәһириңлардиму йәнә қаттиқ қаршилиқларға учридуқ, лекин биз Худаниң ярдими билән ғәйрәткә келип, Худаниң Хуш Хәвирини силәргә йәткүздуқ. [3]Биз бу Хуш Хәвәрни бирәр сахтилиқ, яман нийәт яки һелигәрлик билән йәткүзүватқинимиз йоқ. [4]Әмәлиятта Худа бизни лайиқ көрүп, Хуш Хәвәрни йәткүзүш вәзиписини бизгә тапшурди. Биз Хуш Хәвәрни инсанларни хурсән қилиш үчүн әмәс, бәлки бизниң қәлбимизни күзитиватқан Худани хурсән қилиш үчүн йәткүзүватимиз. [5]Силәргә мәлумки, биз һеч қачан силәрниң йениңларға хошамәт қилғили яки ниқаплинип тамахорлуқ қилғили бармидуқ. Буниңға Худа гувадур. [6]Мәйли силәр болуңлар яки башқилар болсун, биз һеч кимдин бирәр махташ тама қилмидуқ. [7]Әйса Мәсиһниң әлчилиридин болғанлиғимиз үчүн, ярдимиңларни тәләп қилишқа һәқлиқ едуқ, лекин силәргә худди балилирини бағриға басқан мулайим анидәк муамилә қилдуқ. [8]Шу чағда силәргә шундақ муһәббәт бағлиған едуққи, биз Худаниң Хуш Хәвиринила әмәс, өз җенимизниму тәғдим қилишқа рази едуқ. Чүнки силәрни шу қәдәр яхши көрәттуқ! [9]Қериндашлар, бизниң қандақ тиришип-тирмишип ишлигәнлигимиз җәзмән

есиңларда бардур. Биз һеч қайсиңларға еғирчилиғимизни салмаслиқ үчүн, бир тәрәптин кечә-күндүзләп ишләп турмушумизни қамдисақ, йәнә бир тәрәптин Худаниң Хуш Хәвирини силәргә йәткүздуқ. [10]Мәсиһийләрдин болған силәрниң араңлардики әмәлий һәрикитимизниң пак, һәққаний вә әйипсиз екәнлигигә өзәңлар гувалиқ берәләйсиләр, буниңға Худаму гувадур. [11]Силәргә мәлумки, биз һәр бириңларға ата пәрзәндигә әҗир сиңдүргәндәк әҗир сиңдүрдуқ, [12]силәргә мәдәт бәрдуқ, тәсәлла бәрдуқ. Силәрни Өз Падишалиғиға вә шан-шәривигә чақирған Худаниң пәрзәнтлиригә лайиқ яшашқа дәвәт қилдуқ.

[13]Худаға һемишәм шүкүр ейтишимиздики йәнә бир сәвәп шуки, силәр биздин Худаниң сөзини аңлап, уни қобул қилғиниңларда, бу сөзни инсанларниң сөзи әмәс, бәлки Худаниң сөзи, дәп етирап қилдиңлар. Әмәлияттиму бу сөз Худаниң сөзи болуп, у һазир униңға ишинидиған силәргә күчлүк тәсир көрсәтмәктә. [14]Қериндашлар, силәрниң әһвалиңларму Худаға ишәнгән вә Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған Йәһудийә өлкисидики мәсиһийләр җамаәтлиригә охшайду. Чүнки уларниң шу йәрдики йәһудийлар тәрипидин зиянкәшликкә учриғиниға охшаш, силәрму өз жутдашлириңлар тәрипидин зиянкәшликкә учридиңлар. [15-16]Бурун йәһудийларниң әҗдатлири пәйғәмбәрләрни өлтүргән, кейин уларниң әвлатлири Рәббимиз Әйсани өлтүрди. Һазир йәнила бәзи йәһудийлар бизгиму зулум селип, бизни биз Хуш Хәвәр тарқитиватқан шәһәрләрдин қоғлап чиқарди. Уларниң бундақ қилмишлири Худаниң ғәзивини кәлтүриду. Улар худди пүткүл инсанлар билән дүшмәнләшкәндәк, бизниң йәһудий әмәсләрниң қутқузулушиға еришиши үчүн уларға бу Хуш Хәвәрни тарқитишимизға тоскунлуқ қиливатиду. Буниң билән улар гуналирини үзлүксиз көпәйтип чекигә йәткүзмәктә. Шуниң үчүн Худаниң ғәзиви әнди уларға чүшүш алдида туриду.

Павлусниң әнсириши

[17]Қериндашлар, биз амалсиз һалда силәрдин вақитлиқ айрилдуқ. Биз силәр билән биллә болмисақму, қәлбимиз йәнила силәр билән биллә. Биз силәр билән йәнә бир қетим дидар көрүшүшкә интизар болғанлиғимиз үчүн, йениңларға беришқа интайин тириштуқ! [18]Бизниң йениңларға барғумиз кәлгән еди. Болупму мәнки Павлус нәччә қетим силәрни йоқлап бармақчи болған болсамму, бирақ буниңға

шәйтан тосалғу болди. [19]Силәрниң ишәнчидә ахириғичә чоқум чиң туридиғанлиғиңларға ишинимиз вә силәр үчүн бәк хошал болимиз. Рәббимиз Әйса қайта кәлгәндә, Униң алдида пәхирлинидиған тажимиз дәл силәр әмәсму? [20]Биз һәқиқәтән силәрдин пәхирлинимиз, силәр бизниң хошаллиғимиз!

3 [1-2]Биз силәрниң хәвириңларни алалмай тақитимиз қалмиғанда, өзимиз Афина шәһиридә ялғуз қелип, алдиңларға қериндишимиз һәм Худа йолида биз билән биллә Әйса Мәсиһ һәққидики Хуш Хәвәрни тарқитиватқан хизмәтдишимиз Тимотийни әвәтишни қарар қилдуқ. [3]Бизниң уни әвәтишимиздики мәхситимиз, силәрниң көз алдиңлардики қийинчилиқлар сәвәвидин ишәнчиңларниң тәврinип қалмаслиғи һәм силәрни илһамландуруш вә ишәнчиңларни күчәйтиштур. Бизниң чоқум қийинчилиққа учрайдиғанлиғимизму силәргә мәлум. [4]Биз силәр билән биллә болған вақтимизда, һәммимизниң қийинчиликларға учрайдиғанлиғимизни силәргә алдин-ала ейтқан едуқ. Әмәлияттиму дегинимиздәк болди. [5]Шу сәвәптин тақитим тақ болуп, ишәнчиңларниң зади қандақ екәнлигини билиш үчүн, Тимотийни йениңларға әвәткән едим. Мән шәйтанниң силәрни аздуруши вә буниң билән бизниң силәргә сиңдүргән әҗримизниң бекарға кетишидин әнсиригән едим.

[6]Лекин йеқинда йениңлардин қайтип кәлгән Тимотий ишәнчиңлар вә меһир-муһәббитиңлар тоғрисида бизгә яхши хәвәр елип кәлди. У силәрниң бизни һәр дайим хурсәнлик билән әслəп турғанлиғиңларни, худди бизниң силәрни көргүмиз кәлгәндәк, силәрниңму бизни көргүңлар кәлгәнлигини ейтти. [7]Қериндашлар, силәрниң ишәнчиңлар аҗизлашмапту. Мошундақ җапа-мәшәқәт вә қийинчиликлар ичидә турған биз буниңдин чоң илһам алдуқ. [8]Чүнки Рәббимизгә болған ишәнчиңлар мустәһкәм болғанлиғи үчүн, биз һәқиқәтән яңливаштин роһландуқ, [9]силәр үчүн хошалликқа чөмдуқ. Бундақ әһвалда биз Худаниң алдида силәр үчүн қандақму тәшәккүр ейтмай туралаймиз! [10]Силәр билән дидар көрүшүш вә ишәнчиңлардики йетәрсизликләрни түзитишкә ярдәм берәлишимиз үчүн, кечә-күндүз чин қәлбимиздин Худаға дуа қилмақтимиз.

[11]Атимиз Худа вә Рәббимиз Әйса бизниң силәр билән көрүшүшимизгә йол ачқай. [12]Рәббимиз силәрниң бир-бириңларға вә һәммә адәмләргә болған меһир-муһәббитиңларни бизниң силәргә болған

меһир-муһәббитимиздәк толуп таштурғай. [13]Һәм шу арқилиқ Рәббимиз Әйса Өзигә мәнсүп болған барлиқ муқәддәс хәлқи билән биллә қайтип кәлгинидә, силәрниң Атимиз Худаниң алдида әйипсиз вә пак болушуңлар үчүн ирадәңларни мустәһкәм қилғай!

Худани хурсән қилидиған һаят йоли

4 Қериндашлар, ахирида биз йәнә шуни демәкчимизки, Худани хурсән қилиш үчүн қандақ яшаш керәклигини биздин үгинивалдиңлар һәм силәр әмәлиятиңлардиму биздин үгәнгиниңлар бойичә шундақ яшаватисиләр. Әнди Худани хурсән қилишқа техиму тиришишиңларни Рәббимиз Әйсаниң нами билән сораймиз. [2]Чүнки силәр бизниң Рәббимиз Әйсаниң нами билән силәргә йәткүзгән тәлимлиримизни билисиләр. [3]Худаниң ирадиси шуки, пак болуңлар вә җинсий әхлақсизлиқтин сақлиниңлар; [4-5]һәр бириңлар Худани тонумайдиған адәмләрдәк шәһваний һәвәсләргә берилмәй, бәлки тениңлардики бу һәвәсләрни башқуруп, пак вә иззәт-һөрмитиңлар билән һаят кәчүрүңлар.* [6]Бу яман ишларда қериндашлириңларни алдап, улардин пайдилинип кәтмәңлар. Илгири силәрни агаһландурғинимиздәк, Рәббимиз мана шундақ гуналар түпәйлидин инсанларни җазалайду. [7]Чүнки Худа бизни напак әмәс, бәлки пак яшашқа чақирди. [8]Шуниң үчүн бу тәлимни рәт қилған киши инсанни әмәс, бәлки силәргә Муқәддәс Роһ ата қилған Худани рәт қилған болиду.

[9]Қериндашлиқ меһир-муһәббитигә кәлсәк, бу тоғрисида силәргә хәт йезишимизниң һаҗити йоқ, чүнки Худа бир-бириңларға меһир-муһәббәт көрситишни үгәткән. [10]Әмәлиятта силәр пүтүн Македонийә өлкисидики қериндашларға шундақ қиливатисиләр. Шундақ болсиму, қериндашлар, меһир-муһәббәт көрситиштә техиму тиришишиңларни сораймиз. [11]Силәргә тапилиғинимиздәк, теч-аман һаят кәчүрүшкә, башқиларниң ишлириға арилашмай, өз ишиңлар билән болушқа вә икки билигиңларға тайинип яшашқа тиришиңлар. [12]Мана шундақ қилсаңлар, ишәнчиңлар җамаәтниң сиртидики кишиләр алдида иззәт-һөрмәткә егә болуп яшалайсиләр вә ихтисат җәһәттә һеч кимгә беқинмайсиләр.

**4-5. Җүмлиниң әң ахирқи бөлигини «паклиғиңлар вә иззәт-һөрмитиңлар билән бир аял һәмра тепиңлар» яки «паклиғиңлар вә иззәт-һөрмитиңларни сақлап, аялиңлар билән яшаңлар» дәпму чүшинишкиму болиду.*

Әйса Мәсиһниң қайта келиши

13 Қериндашлар, силәрниң Әйса Мәсиһкә ишәнмәй үмүтсизлик
ичидә яшаватқан кишиләрдәк һәсрәт чәкмәслигиңлар үчүн, биз аләм-
дин өткән мәсиһийләр тоғрисидики һәқиқәттин хәвәрдар болушуң-
ларни халаймиз. 14 Әйса Мәсиһниң өлүп тирилгәнлигигә ишәнгән
екәнмиз, Әйса Мәсиһ қайта кәлгәндә Худаниң аләмдин өткән мәсиһий-
ләрни Әйса Мәсиһ билән биллә елип келидиғанлиғиға ишинишимиз
керәк. 15 Биз һазир Рәббимизниң сөзи бойичә силәргә шуни ейтимизки,
Рәббимиз қайта кәлгәндә, биз һаят яшаватқанлар һәргизму өлүп
кәткән мәсиһийләрдин авал Рәббимиз билән җәм болалмаймиз.
16 Рәббимиз Өзи бир пәрман арқилиқ баш периштәниң авази вә Худа
яңратқан канай садаси билән асмандин чүшиду. Әйса Мәсиһкә мәнсүп
болуп өлүп кәткәнләр авал тирилиду. 17 Кейин һаят яшаватқан бизләр,
йәни бу дунияда һаят кәчүрүватқанлар әшу өлгәнләр билән бирликтә
Рәббимиз билән асманда көрүшүш үчүн булутлар арисиға көтирили-
миз. Шуниңдин кейин Рәббимиз билән мәңгү биргә болимиз. 18 Шуңа
бир-бириңларни бу сөзләр билән илһамландуруңлар.

Рәббимизниң қайта келишини күтүвелиш

5 Қериндашлар, силәргә бу ишларниң қачан йүз беридиғанлиғи
тоғрисида йезишим һаҗәтсиз. 2 Чүнки силәрму яхши билисиләр,
Рәббимизниң қайта келидиған күни худди кечидики оғриниң
келишигә охшаш туюқсиз келиду. 3 Кишиләр «дуния теч-аман» дәп
турғанда, тәсадипи уларға һалакәт келиду. Бу худди һамилдар аялниң
толғиғи уштумтут тутқиниға охшаш болуп, униңдин қечип
қутулғили болмайду. 4 Лекин қериндашлар, силәр Әйса Мәсиһкә
ишәнгәнлигиңлар үчүн, қараңғулуқта әмәссиләр. Шуңа у күн силәрни
оғриға охшаш чөчүтүп кәлмәйду. 5 Биз һәммимиз күндүзниң, йәни
йоруқлуқниң пәрзәнтлиримиз. Һәммимиз кечиниң, йәни гунаниң
қараңғулуғиға мәнсүп әмәсмиз. 6 Шуниң үчүн Әйса Мәсиһкә ишәнми-
гәнләрдәк ухлап ятмайли. Әксичә сәгәк вә һошияр болайли. 7 Ухлайди-
ғанлар кечиси ухлайду, мәс болидиғанларму кечиси мәс болиду.
8 Йоруқлуққа мәнсүп болған бизләр болсақ, үстимизгә ишәнч вә
меһир-муһәббәт савутини, бешимизға қутқузулуш үмүтиниң дубулғи-
сини кийип, өзимизни сәгәк тутушимиз керәк. 9 Чүнки Худа бизни
Өз ғәзивигә учрисун дәп әмәс, бәлки Рәббимиз Әйса Мәсиһ арқилиқ

қутқузулсун, дәп таллиғандур. [10]Әйса Мәсиһ биз үчүн өлди. Буниңдики мәхсәт, У қайта кәлгәндә, биз мәйли һаят яки өлгән болайли, бизниң Униң билән биллә мәңгү яшишимиз үчүндур. [11]Шуниң үчүн һазирму бир-бириңларни бурунқиға охшаш давамлиқ илһамландуруп, бир-бириңларниң ишәнчини күчәйтиңлар.

Ахирқи тәлим вә саламлар

[12]Қериндашлар, араңларда җапалиқ ишләватқан вә Рәббимизниң йолида силәргә йетәкчилик қилип несиһәт қиливатқанларни қәдирлишиңларни сораймиз. [13]Уларниң бу хизмәтлири үчүн уларға чоңқур һөрмәт вә муһәббитиңлар билән муамилә қилиңлар, бир-бириңлар билән инақ өтүңлар. [14]Қериндашлар, силәрдин өтүнимизки, бекар тәләпләрни ойғитиңлар, жүрәксизләрни илһамландуруңлар, аҗизлиғи болғанларға яр-йөләк болуңлар вә һәммә адәмгә сәвирчан болуңлар. [15]Һеч қайсиңлар яманлиққа яманлиқ қайтурмаңлар, әксичә бир-бириңларға вә барлиқ кишиләргә һемишәм яхшилиқ қилишни нийәт қилиңлар.

[16]Һәр дайим хошал-хорам болуңлар. [17]Һемишәм дуа қилиңлар. [18]Һәр қандақ әһвалда Худаға шүкүр ейтиңлар, чүнки мана булар Худаниң Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған силәргә қаратқан ирадисидур. [19]Муқәддәс Роһниң қәлбиңлардики отини өчәрмәңлар. [20]Араңларда йәткүзүлгән пәйғәмбәрлик сөзләргә сәл қаримаңлар. [21]Уларниң һәммисини тәкшүрүп көрүп, һәқиқәтән Худадин кәлгән яки кәлмигәнлигини пәриқ қилип, Худадин кәлгән пәйғәмбәрлик сөзни қобул қилиңлар. [22]Һәр хил яманлиқлардин жирақ туруңлар.

[23]Бизгә аманлиқ ата қилғучи Худа Өзи силәрни тәл-төкүз пак қилғай. Рәббимиз Әйса Мәсиһ қайта кәлгичә Худа роһуңлар, җениңлар вә тениңларни әйипсиз сақлиғай. [24]Силәрни чақирған Худа җәзмән шундақ қилиду. У ишәнчликтур!

[25]Қериндашлар, биз үчүн дуа қилиңлар. [26]Һәммә қериндашлар билән меһриванларчә саламлишиңлар. [27]Рәббимизниң нами билән силәрниң бу хәтни шу йәрдики һәммә қериндашларға оқуп беришиңларни тапилаймән.

[28]Рәббимиз Әйса Мәсиһниң меһир-шәпқити силәргә яр болғай!

Салоникилиқларға йезилған иккинчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Әлчи Павлус салоникилиқларға биринчи хетини әвәтип узун өтмәйла, Әйса Мәсиһниң қайта келиши һәққидики муназириләр Салоникидики мәсиһийләрни қаймуқтурғанлиғини аңлап, бу хәтни йезиш арқилиқ уларниң бу һәқтики хата чүшәнчилирини түзитип бәргән. У Әйса Мәсиһ қайта келиштин бурун «Худаға қарши чиққучиниң» езиқтуруши билән дуниядики яманлиқ вә әскиликниң чекигә йетидиғанлиғини көрситип бәргән.

У мәсиһийләрни һәр қандақ қийин шараиттиму ишәнчидә чиң турушқа илһамландуруп, уларниңму өзи вә қериндашлириға охшаш өз әмгигигә тайинип турмуш кәчүрүшини тәкитләп, һеч иш қилмай лағайлап жүргәнләрни агаһландурған.

Тезис:

1. Шүкүр дуаси (1-бап)
2. Әйса Мәсиһниң қайтип келишидин бурун йүз беридиған вақиәләр (2-бап 1-12-айәтләр)
3. Мәсиһийләргә қилинған несиһәт вә йол-йоруқлар (2-бап 13-айәттин 3-бап 15-айәткичә)
4. Ахирқи тиләкләр (3-бап 16-18-айәтләр)

Салоникиликларға йезилған иккинчи хәт

1 Мәнки Павлус вә мән арқилиқ Силас һәм Тимотийдин Худа Атимиз вә Рәббимиз Әйса Мәсиһкә мәнсүп болуп, Салоника шәһиридә яшаватқан мәсиһийләр җамаитигә салам. [2]Худа Атимиз вә Рәббимиз Әйса Мәсиһ силәргә меһир-шәпқәт вә аманлиқ ата қилғай!

Азап-оқубәт ичидә илһамландуруш

[3]Қериндашлар, силәр үчүн Худаға һәр дайим шүкүр ейтишни борчимиз дәп билимиз. Чүнки ишәнчиңлар барғансири күчийиватиду, бир-бириңларға болған меһир-муһәббитиңларму чоңқурлишиватиду. [4]Шуңа биз Худаға мәнсүп болған һәр қайси мәсиһийләр җамаити арисида силәрдин пәхирлинимиз. Чүнки силәр бешиңларға кәлгән һәр хил зиянкәшлик вә қийин әһвалларға бәрдашлиқ бәрдиңлар вә ишәнчиңлардин тәврәнмидиңлар.

[5]Силәрниң бундақ қийин әһвалларда ишәнчиңлардин тәврәнмигәнлигиңлар Худаниң қиямәт күнидә чиқиридиған һөкүминиң адил екәнлигини көрситиду. Чүнки Худа силәрниң қийин әһваллардиму ишәнчиңларда чиң туридиғанлиғиңлардин силәрни Өз Падишалиғида яшашқа лайиқ һесаплайду. Силәр мана шу Падишалиқ үчүн азап-оқубәт чекиватисиләр. [6]Худа адилдур. У силәргә азап-оқубәт кәлтүргәнләрниң тегишлик җазасини бериду. [7]Шундақла Рәббимиз

Әйса қудрәтлик периштәләр вә ялқунлуқ от билән асмандин қайта кәлгән чағда, Худа азап-оқубәт чәккән силәргә вә бизгә арамлиқ бериду. [8]Шу чағда Рәббимиз Әйса Худани тонушни халимиғанларни вә Өзи һәққидики Хуш Хәвәрни қобул қилмиғанларни жазалайду. [9]Бундақ кишиләрниң жазаси мәңгүлүк һалакәттин ибарәт болуп, улар Рәббимиздин вә Униң улуқ күч-қудритидин айрилип қалиду. [10]У вақитта Рәббимиз Өзиниң муқәддәс хәлқи тәрипидин улуқлиниду вә мәдһийилиниду. Шундақла силәрму биз йәткүзгән Хуш Хәвәргә ишәнгәнлигиңлар үчүн, Рәббимизни мәдһийилигәнләр арисида болисиләр.

[11]Шуниң үчүн биз дайим шундақ дуа қилимизки, силәрни чақирған Худа бу улуқ чақириғиға мунасип яшишиңларға ярдәм қилғай. У Өз күч-қудрити билән яхши нийитиңларни һәм ишәнчиңлар билән қилған һәммә ишиңларни әмәлгә ашурғай. [12]Буниң билән Рәббимиз Әйса Мәсиһ силәр арқилиқ улуқлиниду вә силәрму У арқилиқ шан-шәрәпкә еришисиләр. Бу Худаниң вә Рәббимиз Әйса Мәсиһниң меһир-шәпқитидин келиду.

Худаға қарши чиққучи

2 Қериндашлар, Рәббимиз Әйса Мәсиһниң қайта келидиған һәм бизниң Униң билән бир йәргә жәм болидиған күнүмиз тоғрисида силәрдин шуни өтүнүп сораймизки, [2]әгәр силәр «Рәббимизниң қайтип келидиған күни йетип кәлди» дегән сөзни аңлисаңлар, һодуқуп кәтмәңлар, қорқупму кәтмәңлар. Бундақ сөзни қилғучилар мәйли уни Худадин кәлгән пәйғәмбәрлик сөздин яки башқиларниң тәлимидин аңлидуқ, яки болмиса бизниң намимизда йезилған хәтләрдин көрдуқ, десиму униңға ишәнмәңлар. [3]Һәр қандақ адәм һәр қандақ усул билән силәрни алдап кәтмисун. Чүнки ахир заманда Худаға қарши чоң топилаң йүз бәрмигичә вә мәңгүлүк һалакәткә мәһкүм қилинғучи, йәни «Худаға қарши чиққучи» ашкариланмиғичә, бу күн йетип кәлмәйду. [4]Худаға қарши чиққучи Худа дәп аталған яки кишиләр ибадәт қилидиған нәрсиләрниң һәммисигә қарши чиқип, өзини һәммидин үстүн қилип көрситиду, һәтта Худаниң ибадәтханисида олтирип, өзини Худа дәп жакалайду.

[5]Буларни мән силәр билән биллә болған вақтимда ейтқанлиғим есиңларда барду? [6]Худаға қарши чиққучиниң ашкарилинишини һазирғичә

неминиң тосап туруватқанлиғини билисиләр. У пәқәт Худа бәлгүлигән вақитта ашкарилиниду. [7-8]Шәйтанниң күчи аллиқачан йошурун һәрикәт қилишқа башлиди. Лекин бу күчни тосап келиватқан тосалғу еливетилгәндин кейинла, Худаға қарши чиққучи ашкарилиниду. Рәббимиз Әйса Мәсиһ болса, уни бир еғиз сөз биләнла һалак қиливетиду вә йәр йүзигә кәлгәндики парлақ нури билән уни йоқитиду.

[9]Худаға қарши чиққучи, шәйтанниң күчи билән келип, һәр хил күч-қудрәт, адәм аздуридиған мөҗүзә вә карамәтләрни көрситиду [10]һәм мәңгүлүк һалакәткә йүзләнгәнләрни аздуруш үчүн һәр хил һейләмикирләрни ишлитиду. Улар мәңгү һалак болуш алдида туруватиду, чүнки улар өзлирини қутқузулушқа йетәкләйдиған һәқиқәтни қобул қилмайду. [11]Шу сәвәптин Худа уларға һәқиқәттин чәтнитидиған бир күч әвәтиду. Буниң билән улар ялған гәпләргә ишиниду. [12]Нәтиҗидә һәқиқәткә ишәнмәй, яман ишларни қилишни яхши көридиғанларниң һәммиси җазаға мәһкүм қилиниду.

Қәтъий тәврәнмәңлар

[13]Әй Рәббимиз сөйгән қериндашлар, силәр үчүн һәр дайим Худаға шүкүр ейтишни борчимиз дәп билимиз. Сәвәви силәрниң Муқәддәс Роһ тәрипидин пак қилинишиңлар вә һәқиқәткә ишинишиңлар арқилиқ Худа силәрни қутқузулушқа алдин-ала таллиди. [14]Худа силәрни Рәббимиз Әйса Мәсиһниң шан-шәривигә егә қилиш үчүн, биз йәткүзгән Хуш Хәвәр арқилиқ қутқузулушқа чақирди. [15]Шуниң үчүн, қериндашлар, ишәнчиңларда қәтъий тәврәнмәңлар, биз силәргә еғизчә вә хәт арқилиқ йәткүзгән тәлимдә чиң туруңлар!

[16-17]Рәббимиз Әйса Мәсиһ вә бизгә меһир-муһәббәт көрсәткән, Өзиниң меһир-шәпқити билән мәңгүлүк илһам һәм гөзәл үмүт ата қилған Худа Атимиз силәрни илһамландурғай һәм силәргә барлиқ яхши иш, яхши сөзләрни қилишқа күч-қудрәт бәргәй!

Биз үчүн дуа қилиңлар

3 Қериндашлар, сөзимизниң ахирида биз үчүн дуа қилишиңларни үмүт қилимиз. Рәббимиз һәққидики Хуш Хәвәр худди силәргә йәткән чағдикигә охшаш, һәр қандақ йәрдә тез тарқалсун вә һөрмәт билән қобул қилинсун. [2]Худаниң бизни бузуқ вә яман адәмләрдин қутулдуруши үчүнму дуа қилиңлар. Чүнки һәммила адәм Рәббимиз

Әйса Мәсиһкә ишәнгини йоқ, [3]амма Рәббимиз ишәнчликтур. У силәрни мустәһкәм қилиду һәм шәйтанниң яманлиқлиридин сақлайду. [4]Худа силәрниң буйруғанлиримизни қиливатқанлиғиңлар вә давамлиқ қилидиғанлиғиңлар һәққидә бизгә ишәнч бәрди. [5]Рәббимиз Әйса силәрни Худаниң меһир-муһәббитини техиму чоңқур чүшинишкә йетәклигәй вә силәрни Өзигә охшаш чидамлиқ қилғай.

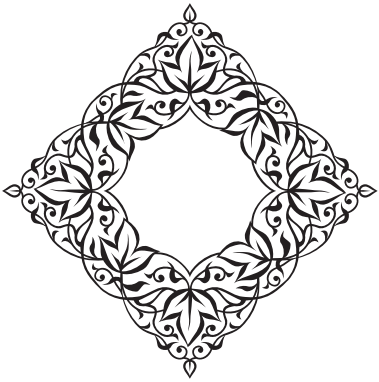
Ишлигән чишләйду

[6]Қериндашлар, биздин алған тәлимләргә риайә қилмай, күн бойи лағайлап жүргәнләрдин жирақ турушуңларни Рәббимиз Әйсаниң нами билән буйруймиз. [7]Биздин қандақ үлгә елишиңлар керәклигини өзәңлар билисиләр, чүнки биз силәр билән биллә болғанда һорунлуқ қилип, лағайлап жүрмигәндуқ. [8]Һеч кимниң ненини бекарға йемигән едуқ. Биз һеч қайсиңларға еғирчилиғимизни салмаслиқ үчүн тиришип-тирмишип, кечә-күндүзләп ишлигән едуқ. [9]Бундақ қилишимиз, силәрдин ярдәм сорашқа һәқлиқ болмиғанлиғимиздин әмәс, бәлки силәргә яхши үлгә қалдуруш үчүн еди. [10]Биз силәрниң йениңларда болғинимизда, силәргә: «Ишлимигән чишлимәйду!» дегән едуқ. [11]Лекин араңларда бәзиләрниң һеч иш қилмай лағайлап жүргәнлигини аңлидуқ. Улар бекарчилиқта башқиларниң ишлириға арилишип жүрүпту. [12]Бундақларға Рәббимиз Әйса Мәсиһниң нами билән шундақ буйруймиз вә улардин өтүнүп сораймизки, теч яшап, әмгигиңлар билән нан тепип йәңлар. [13]Лекин силәр, қериндашлар, яхши ишларни қилиштин бошашмаңлар. [14]Әгәр ушбу хетимиздики сөзләрни қобул қилмайдиғанлар болса, улардин һәзәр әйләңлар, уларни уялдуруш үчүн улар билән арилашмаңлар. [15]Бирақ уларни дүшмән қатарида көрмәй, әксичә уларға бир қериндаш сүпитидә несиһәт қилиңлар.

Тиләкләр

[16]Аманлиқниң мәнбәси болған Рәббимиз һәр вақит һәр җайда силәргә аманлиқ ата қилғай. Рәббимиз һәммиңлар билән биллә болғай!

[17]Мәнки Павлус бу ахирқи салимимни өз қолум билән яздим. Бу мениң һәммә хәтлиримниң өзигә хас бәлгүсидур. Мана бу мениң өз қәлимимдур. [18]Рәббимиз Әйса Мәсиһниң меһир-шәпқити һәммиңларға яр болғай!

Тимотийға йезилған биринчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәтниң муәллипи әлчи Павлус болуп, у бу хәтни өз оғлидәк болуп қалған йеқин хизмәтдиши вә ярдәмчиси Тимотийға язған.

Тимотий Листралиқ (Листра шәһири бүгүнки Түркияда) болуп, атиси грек, аниси Әйса Мәсиһкә ишәнгән йәһудий еди. У Хуш Хәвәр тарқитиш хизмитидә Павлус билән биллә болуп, Әфәс вә Коринт шәһәрлири һәм Македонийә өлкисигә барған. Йәһудийлар арисида хизмәт қилишта тосалғуға учрап қалмаслиғи үчүн, Павлус һәтта униң хәтнисини қилдурған (Әлчиләр 16:1-3). Тимотий гәрчә әлчи һесапланмисиму, мәсиһийләр җамаити үчүн көп хизмәтләрни қилған садақәтмән мәсиһийдур.

Павлус бу хәттә мәсиһийләр җамаитидики «Маддий дунияниң өзи яман, һәқиқий қутқузулушқа пәқәт алаһидә мәхпий тәлим, шундақла мәлум йемәкликләрни йемәслик, той қилмасликларға әмәл қилиш арқилиқ еришкили болиду» дегән сахта тәлимләргә рәддийә бериш билән бирgә Тимотийни буларниң хата екәнлигини җамаәткә агаһландурушқа чақирған.

Павлус йәнә мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчилири вә хизмәтчилиригә қоюлған тәләпләр, җамаәтниң җавапкәрчилиги вә ибадәт тәртиви һәққидә чүшәндүрүш берип, Тимотийниң Әйса Мәсиһниң садиқ хизмәткари һәм мәсиһийләргә яхши үлгә болуши үчүн несиһәт қилған.

Тезис:

1. Салам (1-бап 1-2-айәтләр)
2. Сахта тәлим бәргүчиләрдин һошияр болуш (1-бап 3-20-айәтләр)
3. Дуа қилиш вә ибадәт тәртиви (2-бап)
4. Йетәкчи вә ярдәмчиләргә қоюлған тәләпләр (3-бап)
5. Тимотийниң вә мәсиһийләрниң җавапкәрчилиги (4-6-баплар)

Тимотийға йезилған биринчи хәт

1 Қутқазғучимиз Худаниң вә үмүтүмиз болған Әйса Мәсиһниң
әмри билән Униң әлчиси болушқа талланған мәнки Павлустин
2ишәнч йолида өз оғлумдәк болуп қалған Тимотийға салам. Худа
Атимиз вә Рәббимиз Әйса Мәсиһ саңа меһир-шәпқәт, рәһимдиллик
вә аманлиқ ата қилғай!

Сахта тәлимләрни тосаш

3Македонийә өлкисигә барғанда саңа ейтқинимдәк, сениң давамлиқ
Әфәс шәһиридә қелип, араңлардики бәзи кишиләрниң натоғра
тәлимләрни тарқитишини тосишиңни сораймән. 4Уларға әпсаниләр
вә узундин-узунға созулған нәсәбнамиләр билән вақтини исрап
қилмаслиғини буйруғин. Булар пәқәт бемәна талаш-тартишларни
кәлтүрүп чиқириду, шундақла ишәнч билән қилинидиған Худа
йолидики ишларни қилишқа пайдисиз болиду. Худа йолида меңишқа
нисбәтәнму пайдисиз болиду. Худа йолида меңиш пәқәт ишәнч
арқилиқла әмәлгә ашиду. 5Бизниң бундақ буйруқ қилишимиздин
мәхсәт, пак қәлб, сап виждан вә чин ишәнчтин келип чиққан меһир-
муһәббәтни башқиларға көрситишиңлар үчүндур. 6Бәзи кишиләр
бу тәлимдин чәтнәп, бемәна гәпләрни қилип жүриду. 7Уларниң
башқилар тәрипидин Тәврат қанунииниң өлимаси дәп аталғуси бар.

Бирақ улар өзлириниң немә дәватқанлиғини яки өзлириниң ишәнч билән ейтқан сөзлириниң немә екәнлигини чүшәнмәйду.

8Бизгә мәлумки, әгәр кишиләр Тәврат қанунини тоғра қолланса, у пайдилиқтур. 9Биз йәнә шуни билишимиз керәкки, Тәврат қануни Худаниң әмирлиригә бойсунидиған адәмләр үчүн әмәс, бәлки натоғра ишларни қилғучилар үчүн түзүлгәндур, йәни қанунға хилаплиқ қилғучилар, бойни қаттиқлар, Худа йолида маңмиғанлар, гунакарлар, Худаға бепәрвалиқ қилғучилар, Худани мәсқирә қилғучилар, ата-анисини яки башқиларни өлтүргән қатиллар, 10җинсий әхлақсизлиқ қилғанлар, охшаш җинистики бузуқлар, қул содигәрлири, ялғанчилар, қәсәмхорлар вә башқа қилмишлар билән тоғра тәлимләргә хилаплиқ қилған кишиләр үчүн түзүлгәндур. 11Бу тәлимләр мәдһийиләшкә мунасип болған Худа тәрипидин маңа аманәт қилинған улуқ Хуш Хәвәргә асасланған.

Худаниң рәһимдиллигигә шүкүр

12Маңа күч-қудрәт бәргән Рәббимиз Әйса Мәсиһкә шүкүр ейтимән. Чүнки У мени ишәнчлик дәп қарап, Өз хизмитигә тайинлиди. 13Мән бурун Әйса Мәсиһкә күпүрлүк қилип, Униңға ишәнгүчиләргә зиянкәшлик қилған рәһимсиз бир адәм болсамму, У йәнила маңа рәһим қилди. Чүнки мән бу ишларни наданлиқ вә Әйса Мәсиһкә болған ишәнмигәнлигимдин қилған едим. 14Рәббимиз маңа мол меһир-шәпқитини көрситип, мени Әйса Мәсиһтин келидиған ишәнч вә меһир-муһәббәт билән толтурди. 15«Әйса Мәсиһ гунакарларни қутқузуш үчүн дунияға кәлди» дегән сөз һәқтур вә уни қобул қилишқа пүтүнләй әрзийду. Мән гунакарларниң ичидики әң еғир гунакаримән. 16Лекин Әйса Мәсиһ маңа рәһим-шәпқәт қилди. Буниңдики мәхсәт, У Өзиниң мәндәк әң яман бир гунакарға чәксиз сәвир-тақәт көрситиши арқилиқ башқиларға үлгә қалдуруштур, йәни бу кейин Өзигә ишинип, мәңгүлүк һаятқа еришидиғанларға берилгән үлгидур. 17Барлиқ һөрмәт вә шан-шәрәп Худаға әбәдил-әбәт мәнсүптур. У мәңгүлүк Падиша, йәни өлмәйдиған вә көз билән көргили болмайдиған бирдин-бир Худадур, амин!

18Әй оғлум Тимотий, бурун сән тоғрилиқ ейтилған пәйғәмбәрлик сөзләргә асасән бу буйруқларни саңа тапшуримән. Бу пәйғәмбәрлик сөзләрни қурал қилсаң, Рәббимиз үчүн улуқ күрәшләрни қилалайсән.

[19]Ишәнчтә вә пак вижданиңда чиң тур. Бәзиләр пак вижданини бир яққа қайрип қойди. Нәтиҗидә уларниң ишәнчи худди хада ташқа урулған кемигә охшаш вәйран болди. [20]Именей вә Искәндәрләр мана шундақ кишиләрдиндур. Уларни күпүрлүк қилмаслиқни үгәнсун дәп, шәйтанниң илкигә қайтурдум.*

Дуа вә ибадәт

2 Алди билән сәндин вә барлиқ мәсиһийләрдин пүткүл инсан үчүн Худадин тиләкләр тиләшни, Худаға дуа-тилавәт қилишни, башқилар үчүн мураҗиәт қилишни вә Худаға шүкүрләр ейтишни, [2]болупму падишалар вә барлиқ әмәлдарлар үчүн дуа-тилавәт қилишни өтүнимән. Бундақ болғанда, биз аман-есән һаят кәчүрәләймиз. Шундақла һаятимиз Худаға болған садақәтмәнлик вә һөрмәт билән толиду. [3]Бундақ дуа-тилавәт қилиш яхшидур. У Қутқазғучимиз Худани хурсән қилиду. [4]Худа пүткүл инсанларниң қутқузулушини вә уларниң һәқиқәтни тонушини халайду. [5]Чүнки Худа бирдур, Худа билән инсанлар арисидики Яраштурғучиму бирдур. У болсиму, инсан тенидә дунияға кәлгән Әйса Мәсиһтур. [6]Инсанларниң гунадин азат болуши үчүн, Әйса Мәсиһ Өзини қурван қилип төләм төлиди. Худа буниңға дәл вақит-саатида гувалиқ бәрди. [7]Мән йәһудий әмәсләргә бу ишларни йәткүзүш үчүн җакалиғучи вә әлчи болуп тайинлинип, уларға ишәнч вә һәқиқәтни үгитишкә әвәтилдим. Мениң бу сөзлиримниң һәммиси раст, мән ялған гәп қилмидим.

[8]Шуңа мән шуни үмүт қилимәнки, мәсиһий әрләр мәйли қәйәрдә болсун, һәр қетим дуаға җәм болғанда башқиларға ғәзәпләнмәй, дәталаш қилмай, тоғра әмәллик қоллирини көтирип дуа қилсун. [9]Аяллар тетиқсиз кийинмәй, мувапиқ вә әхлақлиқ кийиниши керәк. Уларниң өзлирини алаһидә ясавалған чачлири, алтун-күмүч, үнчә-мәрвайит вә есил кийим-кечәкләр билән әмәс, [10]бәлки яхши әмәлияти билән пәдәзлишини үмүт қилимән. Бу Худа йолида маңимән дәйдиған аялларға яришиду. [11]Мәсиһийләр җәм болуп тәлим алғанда аяллар тинич олтирип, бойсунуп, тәлим алсун. [12]Аялларниң әрләргә тәлим бериши яки улар үстидин һөкүм сүришигә рухсәт қилмаймән. Әксичә улар теч олтирип тәлим алсун, [13]чүнки авал Адәм ата, кейин Һава ана

**20. Бу ишәнч йолидин чәтнигән кишиләрни мәсиһийләр җамаитидин чиқириветиш дегәнликтур. Бундақлар гунайини тонумиғичә қобул қилинматти.*

яритилған. 14Авал шәйтан тәрипидин аздурулған Адәм ата әмәс, бәлки Һава ана болуп, у гуна қилған. 15Лекин аяллар Һава аниниң нәслидин туғулған Әйса Мәсиһ арқилиқ қутқузулиду.* Бирақ улар чоқум ишәнчтә чиң туруп, меһир-муһәббәтлик болуп, пак вә әхлақлиқ яшиши керәк.

Мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчилири

3 «Әгәр бир киши мәсиһийләр җамаитигә йетәкчи болушқа интилсә, у яхши бир вәзипини арзу қилған болиду» дегән бу сөз һәқтур. 2Җамаәт йетәкчиси болса, әйиплинидиған тәрипи болмиған, аялиға садиқ, өзини тутувалған, еғир бесиқ, һөрмәткә сазавәр, меһмандост, башқиларға Худа тоғрисида тәлим берәләйдиған болуши, 3шундақла һараққәш вә зораван болмаслиғи, хуш пеил, гәп талашмайдиған, өзини мал-дунияға урмайдиған киши болуши, 4өз аилисини яхши башқуралайдиған болуши, пәрзәнтлирини вә ата-анисиға һөрмәт билән бойсунидиған қилип тәрбийиләләйдиған киши болуши керәк. 5Чүнки өз аилисини башқурушни билмәйдиған киши Худаниң җамаитиниң һалидин қандақму хәвәр алалисун? 6Җамаәт йетәкчиси йеңи мәсиһийләрдин болмаслиғи керәк. Әгәр ундақ болса, у тәкәббурлишип кетиши мүмкин. Буниң билән уму шәйтанға охшаш тәкәббурлашқанлиғи үчүн Худаниң сориғиға учрайду. 7У җамаәтниң сиртидиму һөрмәткә сазавәр болуши керәк. Шундақ болғанда, башқилар уни әйипләлмәйду вә шәйтанму уни алдам халтисиға чүширәлмәйду.

Мәсиһийләр җамаитиниң хизмәтчилири*

8Худди җамаәтниң йетәкчилиригә охшаш, җамаәтниң хизмәтчилиримиу есил-пәзиләтлик, сәмимий гәп қилидиған, һарақ-шарапқа берилмәйдиған, мал-дунияға тамахор болмайдиған кишиләрдин болуши, 9пак виждани билән ишәнчниң чоңқур һәқиқитидә чиң туралайдиған кишиләрдин болуши лазим. 10Бундақ адәмләрни алди

**15. Бу айәтниң биринчи җүмлисини «Лекин аяллар бала туғуш вә уни беқиш җәриянида ишәнч арқилиқ еришидиған қутқузулуштин һөзүрлинәләйду» яки «Лекин аяллар Худаниң ләнитигә учриғанлиқтин туғути қийин вә хәтәрлик болсиму, униңдин сақ-саламәт өтүп кетиду», дәп чүшинишкиму болиду.*

**8. Хизмәтчиләр — мәсиһийләр җамаитидә йетәкчиниң ярдәмчиси болуп, у һәр хил әмәлий ишларға җавапкәр кишидур.*

билән синап көрүп, әйиплинидиған тәрәплири болмиса, андин вәзипигә қоюш керәк. 11 Худди шуниңдәк, бу хизмәтчиләрниң аяллириму* есил-пәзиләтлик, питнә-пасат қилмайдиған, өзини тутувалған вә һәр қандақ ишта ишәнчлик болғанлардин болуши лазим. 12 Хизмәтчиләр өз аялиға садиқ, өз пәрзәнтлири вә өз аилисини яхши башқуридиған кишиләрдин болсун. 13 Җамаәт ичидә өз вәзиписини яхши орунлиған хизмәтчиләр башқиларниң һөрмитигә сазавәр болиду, уларниң Әйса Мәсиһкә ишиништики ишәнчиму зор ашиду.

Чоңқур сир

14 Мән гәрчә сени тезирәк йоқлап беришни арзу қилсамму, йәнила бу хәтни яздим. 15 Әгәр мән йениңға вақтида баралмисам, бу хетим саңа Худаниң аилиси ичидә қандақ яшаш керәклигини көрситип бериду. Бу аилә болса, мәңгү һаят Худаға мәнсүп болған мәсиһийләр җамаитидур. Бу җамаәт һәқиқәтниң түвргүи вә асасидур. 16 Һәммимизгә мәлумки, ишәнчимизниң сири бүйүктур:

Әйса Мәсиһ инсан тенидә аян болди,
Муқәддәс Роһ Униң һәққанийлиғини испатлиди,
У периштәләргә көрүнди,
У тоғрисидики хәвәр пүткүл милләтләргә җакаланди,
Инсанлар Униңға ишәнди,
У улуқлуқ ичидә асманға көтирилди.

Сахта тәлим бәргүчиләр

4 Муқәддәс Роһ шуни бизгә очуқ ейтидуки, ахир заманда бәзиләр ишәнчтин тенип, һелигәр җинлар вә уларниң сахта тәлимлиригә әгишиду. 2 Бундақ тәлимләр виждани йоқап кәткән ялғанчи сахтипәзләр тәрипидин дунияға тарқилиду. 3 Бу ялғанчилар некалинишни вә бәзи йемәкликләрни истимал қилишни мәнъий қилиду. Һалбуки, бу йемәкликләрни Худа Өзигә ишәнгән һәм һәқиқәтни билидиғанларниң шүкүр ейтип қобул қилиши үчүн яратқан. 4 Худа яратқан һәммә нәрсә яхшидур. Уларниң һеч қайсиси чәкләнгән әмәс, уларни шүкүр

*11. *Яки «аял хизмәтчилириму...»*

ейтип қобул қилса болиду. [5]Чүнки һәммә нәрсә Худаниң сөзи вә инсанларниң дуаси билән һалал болиду.

Әйса Мәсиһниң яхши хизмәткари

[6]Бу несиһәтләрни қериндашлириңниң ядиға салсаң, Әйса Мәсиһниң яхши хизмәткари болған болисән. Шундақла сениң өзәң әгәшкән ишәнч тоғрисидики һәқиқәт вә тоғра тәлимләр билән озуқланғанлиғиң аян болиду. [7]Худаниң һәқиқитини бурмилайдиған бемәна әпсаниләрни рәт қилип, өзәңни садақәтмәнлик йолида йетилдүргин. [8]Бәдәнни йетилдүрүшниң пайдиси бар, әлвәттә. Лекин садақәтмәнликни йетилдүрүшниң пайдиси техиму көптур. Чүнки у бу дуния вә у дуниядики һаят үчүн бәхит елип келиду. [9]Бу сөзләр һәқтур вә пүтүнләй қобул қилишқа әрзийду. [10]Буниң үчүн әҗир сиңдүрүватимиз вә күрәш қиливатимиз, чүнки үмүтүмизни пүткүл инсанниң, болупму мәсиһийләрниң Қутқазғучиси — мәңгү һаят Худаға бағлидуқ.

[11]Бу ишларни қериндашлириңға тапилиғин вә үгәткин. [12]Башқилар сени яш дәп саңа сәл қаримисун. Сән сөзлириңдә, әмәлиятиңда, меһир-муһәббәт, ишәнч вә паклиқта мәсиһийләргә үлгә бол. [13]Мән сени йоқлап барғичә, өзәңни җамаәткә Муқәддәс Язмилар оқуп бериш, несиһәт қилиш вә тәлим беришкә беғишлиғин. [14]Муқәддәс Роһ саңа ата қилған қабилийәткә бепәрвалиқ қилма. Бу қабилийәт Худаниң пәйғәмбәрлик сөзи вә җамаәт йетәкчилириниң қоллириниң учаңға қоюлиши* арқилиқ саңа берилгән. [15]Шуниң үчүн бу ишларни җан-дилиң билән қил. Өзәңни уларға шундақ беғишлиғинки, һәммә киши сениң алға басқанлиғиңни көрсун. [16]Өзәңгә вә бәргән тәлимиңгә диққәт қил һәм уни изчил давамлаштур. Чүнки шундақ қилсаң, өзәңму вә саңа қулақ салғанларму қутқузулиду.

Мәсиһийләрниң җавапкәрчилиги

5 Йеши чоң әрләр хаталиқ өткүзсә, уларни қаттиқ әйиплимигин, әксичә уларға атаңни һөрмәтлигәндәк һөрмәт билән несиһәт бәргин. Шуниңдәк, яш әрләргә өз қериндашлириңға муамилә қилғандәк муамилә қил. [2]Йеши чоң аялларға анаңға муамилә қилғандәк

**14. Җамаәт йетәкчилири мәсиһийни бирәр вәзипигә тайинлиғанда, қоллирини униң учисиға қоюп туруп дуа қилиду.*

муамилә қил. Яш аялларғиму сиңиллириңға муамилә қилғандәк пак қәлб билән муамилә қил.

3Ери өлүп кәткән, һәқиқий муһтаҗлиқта қалған тул аялларни һөрмәтлә, уларниң һалидин хәвәр ал. 4Лекин тул аялларниң пәрзәнтлири яки нәврилири болса, у пәрзәнтләр алди билән өз аилисидин хәвәр елип ишәнчини әмәлиятқа маслаштуруш арқилиқ өз ата-анисиниң әҗрини яндурсун. Чүнки бу Худани хурсән қилиду. 5Ери өлүп кәткән егә-җақисиз тул аяллар үмүтини Худаға бағлиған болуп, улар кечә-күндүз дуа-тилавәттә болиду. 6Лекин ери өлүп кәткән һөзүр-һалавәт үчүнла яшайдиған тул аяллар һаят болсиму, роһий җәһәттә бәри бир өлгәнгә һесап. 7Мәсиһийләрниң башқилар тәрипидин әйиплинидиған әһвалға чүшүп қалмаслиғи үчүн, сән җамаәткә бу ишлар тоғрисида тәрбийә бәргин. 8Бир киши өз туққанлириға, болупму аилисидикилиригә қаримиса, у Әйса Мәсиһтин танған дәп қарилип, һәтта ишәнмәйдиғанларчиликму болалмайду.

9Мәсиһийләр җамаитидә ярдәм беридиған, ери өлүп кәткән тул аялларни тизимлиғанда, улар чоқум өз еригә садиқ болған болуши вә йеши атмиштин жуқури болуши керәк. 10Улар йәнә яхшиликлири билән тонулған болуши, йәни балилирини яхши тәрбийиләп чоң қилған, меһмандост, кәмтарлиқ билән мәсиһийләрниң хизмитидә болған, қийинчилиқта қалғанларға ярдәм қилған вә өзини һәр хил хәйир-сахавәт ишлириға беғишлиған аяллардин болуши керәк.

11Ери өлүп кәткән яш тул аялларни тизимлима, чүнки бундақ аялларниң җисманий җәһәттики арзулири Әйса Мәсиһкә болған садиқлиғини бесип кәлсә, улар қайта некалинишни арзу қилип, мәсиһийләр җамаитидики хизмитини давамлаштурушни халимайду. 12Буниң билән улар дәсләп бәргән вәдисигә* хилаплиқ қилиш сәвәвидин әйиплиниду. 13Улар йәнә һорунлуқни адәт қиливелип, өйму-өй доқурап жүрүп, ғевәт қилип, башқиларниң ишлириға арилишивалидиған валақтәккүрләрдин болуп қелиши мүмкин. 14Шуниң үчүн бундақ яш тул аялларниң некалинип, пәрзәнт көрүп, өй ишлири билән шуғуллинишини несиһәт қилимән. Шундақ қилғанда, бизгә қарши турғучиларда һәр қандақ питнә-иғва тарқитиш пурсити болмайду. 15Бундақ дейишимдики сәвәп, бәзи тул аяллар аллибурун ишәнчидин чәтнәп,

*12. *Йәни өзлириниң «Пәқәт Әйса Мәсиһкә хизмәт қилип, қайта той қилмаймән» дегән вәдиси.*

шәйтанниң кәйнигә кирип кәтти. [16]Әгәр ишәнчи бар бир аялниң тул қалған туққанлири болса, у уларға ярдәм бәрсун, жүкни мәсиһийләр җамаитигә иштирип қоймисун. Шундақ болғанда, җамаәт һәқиқий егә-җақисиз қалған тул аялларға ярдәм қилалайду.

Йетәкчиләр тоғрисида

[17]Мәсиһийләр җамаитини яхши башқуридиған йетәкчиләр, болупму Худаниң сөзини йәткүзүш вә тәлим бериштә әҗир сиңдүргән кишиләр чоқум чоңқур һөрмәткә сазавәр болуши вә униңға лайиқ һәқ елиши керәк. [18]Чүнки Муқәддәс Язмиларда: «Хаман тәпкән өкүзниң ағзини боғма», «Ишчи өз һәққини елишқа һәқлиқтур», дейилгән. [19]Икки яки үч гувачи болмиғичә җамаәтниң йетәкчиси үстидин қилинған әризини қобул қилма. [20]Әгәр у гуна қилған болса, башқиларниңму буниңдин ибрәт елиши үчүн, җамаәт алдида әйипләнсун. [21]Худаниң, Әйса Мәсиһниң вә Худа таллиған периштәләрниң алдида саңа шуни буйруймәнки, сән бу сөзлиримгә қәтъий әмәл қил. Айримчилиқ қилма, һәр қандақ ишта бир тәрәпкә ян басма. [22]Бирәвниң учисиға қолуңни қоюп, уни йетәкчилик вәзиписигә тайинлашқа алдирап кәтмә, болмиса униң гуналириға шерик болуп қелишиң мүмкин. Өзәңни пак тутқин. [23](Ашқазиниңниң яхши болмиғанлиғи, шундақла дайим кесәл болуп қалидиғанлиғиң үчүн, сула ичмәй, бир аз шарапму ичип бәргин.) [24]Бәзи кишиләрниң гуналирини асанла көрүвалғили болиду һәм уларниң чоқум сораққа тартилиши еник, лекин бәзи кишиләрниң гуналири болса, кейин ашкарә болиду. [25]Худди шуниңға охшаш, бәзи кишиләрниң яхши әмәлиятиниму асанла көрүвалғили болиду, лекин бәзи кишиләрниң яхши әмәлияти болса, кейин мәлум болиду.

6 Қул мәсиһийләрниң һәммиси өз ғожайинлирини һөрмәтлисун. Шундақ қилғанда, Худаниң нами вә Худадин кәлгән тәлимниң күпүрлүккә учрап қелишидин сақланғили болиду. [2]Ғожайинлириму мәсиһий болса, қуллар: «Биз һәммимиз Худаниң аилисидики қериндашларғу», дәп уларға һөрмәтсизлик қилмисун. Әксичә ғожайинлириға техиму яхши хизмәт қилсун. Чүнки уларниң яхши хизмитидин һөзүрлинидиған ғожайинлар дәл Худаниң яхши көридиған бәндилиридур.

Ялған тәлим вә пулпәрәсликниң ақивити

Сән мәсиһийләргә бу тәлимләрни үгәткин вә тапилиғин. [3]Охшимайдиған тәлимләрни тәрғип қилған киши Рәббимиз Әйса Мәсиһниң һәқ сөзлирини, шундақла Униң бизни садақәтмәнликкә йетәкләйдиған тәлимини қобул қилмиған болиду. [4]Бундақ кишиләр тәкәббур, һеч немә чүшәнмәйдиған кишиләрдур. Улар ғоға чиқириш вә гәп талишишқа интайин амрақ. Бундақ ишлар башқиларниң арисида көрәлмәслик, җедәл-мажра, төһмәт, гуманхорлуқ [5]һәм дайимлиқ сүркилиш кәлтүрүп чиқириду. Бу кишиләрниң нийити бузуқ болуп, һәқиқәттин мәһрум болған. Уларниң нәзәридә садақәтмәнлик пәқәтла бир тапавәт йолидур, халас.

[6]Дәрвәқә, Худаға разимәнлик билән садақәтмән болған адәм һәқиқий ронақ тапиду. [7]Биз бу дунияға һеч немә елип кәлмидуқ вә бу дуниядин һеч немә елип кетәлмәймиз. [8]Шуңа йемәк-ичмәк вә кийимкечигимиз толуқ болсила, рази болушимиз керәк. [9]Бай болушнила ойлайдиғанлар болса, һаман аздурулуп кетиду, улар инсанларни қурутуп һалак қилидиған нурғун зиянлиқ һәм әхмиқанә һәвәсләрниңториға чүшүп кетиду. [10]Чүнки пулпәрәслик һәр хил яманлиқниң йилтизидур. Бәзиләр бай болуш һәвәси билән ишәнчидин чәтнәп, өзигә түгимәс азап тепивалиду.

Тимотийға несиһәт

[11]Әй Худаниң садиқ бәндиси, сән бундақ ишлардин жирақ тур. Һәққанийлиқ, садақәтмәнлик, ишәнч, меһир-муһәббәт, сәвир-тақәт вә мулайимлиқни издә. [12]Ишәнч йолида улуқ күрәшләрни қил. Худа ата қилған мәңгүлүк һаятни қәдирлә. Сән буниң үчүн чақирилдиң һәм нурғунлиған гувачилар алдида бу мәңгүлүк һаятни аллибурун очуқ етирап қилдиң. [13]Һәммигә һаятлиқ бәргүчи Худаниң, шундақла Понтий Пилатусқа жүрәклик һалда улуқ һәқиқәт тоғрисида гувалиқ бәргән Әйса Мәсиһниң алдида саңа шуни тапилаймәнки, [14]Рәббимиз Әйса Мәсиһ қайта кәлгичә, Худаниң бу әмирлиригә толуқ әмәл қил, буниң билән һеч ким сени әйипләлмисун. [15-16]Мәдһийиләшкә мунасип болған бирдин-бир Һөкүмран, йәни падишаларниң Падишаси, рәбләрниң Рәбби, бирдин-бир мәңгү өлмәс, адәм йеқинлишалмайдиған нур ичидә яшайдиған, һеч ким көрмигән вә көрәлмәйдиған

Худа вақит-саати кәлгәндә, Әйса Мәсиһни қайта әвәтиду. Барлиқ һөрмәт вә күч-қудрәт Худаға әбәдил-әбәт мәнсүп болғай, амин!

17 Бу дунияда бай болғанларға мәғрурланмаслиқни, өткүнчи байлиққа үмүт бағлимаслиқни буйриғин. Улар үмүтини биз һөзүрлинишкә тегишлик һәммини бизгә мәртлик билән бәргүчи Худаға бағлисун. 18 Уларға башқиларға яхшилиқ қилишни вә хәйир-сахавәтлик ишларни көп қилишни, мәрт вә қоли очуқ болушни буйруғин. 19 Бундақ қилғанда, улар һәқиқий һаятқа еришиш үчүн келәчәктә өзлиригә пухта асас болидиған бир ғәзнә топлалайду.

20 Әй Тимотий, саңа аманәт қилинған бу тәлимләрни яхши сақла. Худаға болған садақәтмәнликкә, мунасип кәлмәйдиған қуруқ гәпләрдин һәм бемәна билимни билим дегүчиләрниң талаш-тартишлиридин сақлан. 21 Бәзиләр мошундақ бемәна билимгә әгишип, ишәнчидин чәтниди.

Худаниң меһир-шәпқити силәргә яр болғай!

Тимотийға йезилған иккинчи хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәтниң муәллипи әлчи Павлус болуп, у яш хизмәтдиши вә ярдәмчиси Тимотийға өз несиһәтлирини қалдуруш үчүн бу хәтни язған. У бу хәтни язған чағда кишәнлинип, соғ түрмигә солинип, өзиниң хизмитиниң аяқлишиш алдида туруватқанлиғини, һаятиниңму узунға бармайдиғанлиғини чоңқур һис қилған.

Бу хәтниң асасий мавзуси сәвир-тақәт тоғрилиқ болуп, Павлус Тимотийни һеч қандақ қийинчилиқтин қорқмай, Әйса Мәсиһкә баштин ахир садиқлиқ билән гувалиқ беришқа, Әйса Мәсиһ һәққидики Хуш Хәвәрниң һәқиқитидә вә Муқәддәс Язмилардики тәлимләрдә чиң турушқа, җамаәттики җавапкәрчилиғини ада қилишқа чақирған.

Павлус Тимотийға әхмиқанә вә бекар талаш-тартишларға арилишиштин сақлинишни әскәрткән. Павлус өз һаяти, сәвир-тақити, меһирмуһәббити һәм бастурулушқа учриғандики қийинчилиққа тақәт қилишини, болупму өзидики ишәнчни тилға елиш билән Тимотийға үлгә болушни үмүт қилған.

Тезис:

1. Салам (1-бап 1-2-айәтләр)
2. Шүкүр вә мәдәт (1-бап 3-18-айәтләр)
3. Несиһәт вә агаһландуруш (2-бап 1-айәттин 4-бап 5-айәткичә)
4. Павлусниң әһвали (4-бап 6-18-айәтләр)
5. Ахирқи салам (4-бап 19-22-айәтләр)

Тимотийға йезилған иккинчи хәт

1 [1-2]Әйса Мәсиһ арқилиқ йеңи һаятлиққа еришиш вәдисини җакалаш үчүн, Худаниң ирадиси билән Әйса Мәсиһниң әлчиси болушқа талланған мәнки Павлустин өз оғлумдәк қәдирлик Тимотийға салам! Худа Атимиз вә Рәббимиз Әйса Мәсиһ саңа меһир-шәпқәт, рәһимдиллик вә аманлиқ ата қилғай!

Шүкүр вә мәдәт

[3]Мән худди әҗдатлиримға охшаш Худаға пак вижданим билән хизмәт қиливатимән. Мән сән үчүн Худаға шүкүр ейтимән. Мәйли кечә яки күндүз болсун дуалиримда сени дайим әсләп туримән. [4]Айрилған вақтимизда аққузған көз яшлириңни әслигинимдә, сән билән йәнә бир қетим көрүшүшни интайин арзу қилимән. Сән билән көрүшүш мени интайин хошал қилиду. [5]Сениң сәмимий ишәнчиң есимдин чиқмайду. Әң авал момаң Лоидә вә анаң Әвникидә бар болған ишәнчниң әнди сәндиму бар екәнлигигә чоңқур ишинимән. [6]Шуниң үчүн мән шуни ядиңға салайки, қоллиримни учаңға қойған чағда Худа саңа бәргән қабилийәтни толуқ ишләткәйсән. [7]Чүнки Худа бизгә ата қилған Муқәддәс Роһ бизни қорқунучқа салмайду, бәлки Худаға хизмәт қилишимиз үчүн, бизни күч-қудрәт вә меһир-муһәббәт билән толтуруп, өзимизни тутувелишимизға ярдәм бериду.

8Шуңа Рәббимиз һәққидә Хуш Хәвәр йәткүзүштин вә Униң үчүн хизмәт қилиш йолида мәһбус болған мәндин номус қилма. Әксичә Худа саңа ата қилған күч-кудрәткә тайинип, Хуш Хәвәр йәткүзүш йолида мән билән биллә азап-оқубәт чекишкә тәйяр тур. 9Худа бизни қутқузуп, пак яшашқа чақирди. Бу бизниң қилған яхши әмәллиримиз билән әмәс, бәлки Худаниң ирадиси вә меһир-шәпқити билән болди. Худа бизгә Әйса Мәсиһ арқилиқ бу меһир-шәпқәтни көрситидиғанлиғини дуния яритилиштин илгирила планлиған еди. 10Һазир бу меһир-шәпқәт Қутқазғучимиз Әйса Мәсиһниң келиши билән аян болди. Әйса Мәсиһ инсанларни қоршавға алған өлүмниң күчини бекар қилип, Хуш Хәвәр арқилиқ инсанларға мәңгү һаят йолини ечип бәрди.

11Мән бу Хуш Хәвәрниң җакалиғучиси вә әлчиси, шундақла у тоғрисида тәлим бәргүчиси болуп тайинланған. 12Һазирқи бу азап-оқубәтләрни тартишимниң сәвәвиму шу. Лекин буниңдин номус қилмаймән, чүнки мән кимгә ишәнгәнлигимни билимән һәм Худаниң маңа аманәт қилған бу Хуш Хәвәрни Рәббимиз қайта кәлгән күнгичә чоқум қоғдайдиғанлиғиға ишинимән.*

13Әйса Мәсиһкә мәнсүп болуп, Униңдин кәлгән ишәнч вә меһир-муһәббәт ичидә яшап, мәндин аңлиған һәқиқий тәлимләрни низам қилип, униңда чиң тур. 14Саңа аманәт қилинған бу қиммәтлик һәқиқәтни һәммимизниң қәлбидә бар болған Муқәддәс Роһниң ярдими билән сақла.

15Аңлиғиниңдәк, Асия өлкисидики* мәсиһийләрниң һәммиси дегидәк мени ташлавәтти. Уларниң арисида Фигел вә Ермогенму бар. 16Рәббимиз Онесифорниң аилисидикилиригә рәһим-шәпқәт қилғай, чүнки у көп қетим мени йоқлап, көңлүмни көтәрди. У мениң мәһбус болғанлиғимдин номус қилмиди. 17Рим шәһиригә кәлгинидә, у мени тапқичә көп аварә бопту. 18Қиямәт күни униң Рәббимизниң рәһим-шәпқитигә еришишини тиләймән. Әфәс шәһиридә униң маңа қилған нурғун хизмитидин сениңму убдан хәвириң бар.

---

12. Ушбу айәтниң ахирқи җүмлисини «Һәм мениң Худаға аманәт қилғанлиримни Рәббимиз қайта кәлгән күнгичә чоқум қоғдайдиғанлиғиға ишинимән», дәп чүшинишкиму болиду.

15. Бу йәрдики Асия өлкиси һазирқи Түркияниң ғәрбий қисмини көрситиду.

Әйса Мәсиһниң садиқ җаңчиси

2 Әй оғлум, сән Әйса Мәсиһниң меһир-шәпқитигә тайинип күчлүк бол.
2 Сән мәндин үгәнгән тәлимләрни көп мәсиһийләр аңлиған вә бу
тәлимләрниң тоғра екәнлигигә гувалиқ берип кәлгән. Әнди бу тәлимләрни
ишәнчлик һәм башқиларға тәлим берәләйдиған кишиләргә йәткүзгин.
3 Әйса Мәсиһниң яхши җаңчиси болуп, мән билән биргә азап-оқубәт
тартишқа тәйяр тур. 4 Җаңчи болған киши өз командanини рази
қилиш үчүн, турмушниң ушшақ-чүшәк ишлириға башқа пухралардәк
арилашмаслиғи керәк. 5 Мусабиқигә қатнашқан тәнһәрикәтчиму
мусабиқә қаидилиригә риайә қилмиса, ғалибигә еришәлмәйду. 6 Әҗир
сиңдүргән дехан алған һосулидин әлвәттә биринчи болуп һөзүрлиниду.
7 Бу һекмәтлик сөзләрни яхши ойла, чүнки Рәббимиз саңа бу ишларниң
һәммисидә әқил бериду.
8 Сән Давут падишаниң Әвлади болған вә өлүмдин тирилгән Әйса
Мәсиһни есиңдә тут. Мана бу мән йәткүзүватқан Хуш Хәвәр. 9 Бу Хуш
Хәвәрни йәткүзгәнлигимдин көп азап-оқубәт чәктим, һәтта җинайәт-
чиләрдәк кишәнлинип зинданға ташландим. Лекин һеч ким Худаниң
сөзини кишәнләлмәйду. 10 Шуниң үчүн Худа таллиған бәндиләрниң
Әйса Мәсиһ тәрипидин қутқузулуши вә мәңгүлүк шан-шәрәпкә
еришиши үчүн һәр қандақ азап-оқубәтләргә бәрдашлиқ бериватимән.
11 Төвәндики бу сөзләр ишәнчликтур:

Әйса Мәсиһ билән биллә өлгән екәнмиз,
Униң билән йеңи һаятта биллә яшаймиз.
12 Қийинчилиқларға бәрдашлиқ бәрсәк,
Униң билән биллә һөкүм сүримиз.
Биз Униңдин тансақ,
Уму биздин таниду.
13 Биз Униңға садақәтсизлик қилсақму,
У йәнила садақәтликтур.
Чүнки У чоқум Өзиниң сөзидә турмай қалмайду.

Худани хурсән қилидиған хизмәтчи

14 Бу ишларни давамлиқ мәсиһийләрниң ядиға сал. Худа алдида
уларни бемәна сөзләр тоғрисида талаш-тартиш қилмасликқа буйруғин.
Бундақ талаш-тартишларниң һеч қандақ пайдиси болмайла қалмай,

бәлки аңлиғучиларниң ишәнчини вәйран қилиду. 15Худаниң һәқиқитини тоғра чүшәндүрүп, өзәңни Худа алдида йәргә қарап қалмайдиған, бәлки Худани хурсән қилидиған хизмәтчи қилип йетиштүрүшкә тириш. 16Худаға болған садақәтмәнликкә мунасип кәлмигән қуруқ гәпләрдин сақлан, чүнки бундақ гәпләрни қилғучилар Худадин техиму жирақлишиду. 17Уларниң гәплири худди зәһәрлик өсмидәк тезла ямрап кетиду. Именей вә Филетларму мана шундақ гәп-сөзләрни қилғучилардиндур. 18Улар өлгәнләрниң тирилишидин ибарәт бу иш аллиқачан йүз берип болди дәп,* һәқ йолдин чәтнәп, бәзиләрниң ишәнчигә бузғунчилиқ қилмақта. 19Бирақ Худа қурған һул* мәзмут турмақта. Униңда мону сөзләр тамғилинип йезилған: «Рәббимиз Өзигә мәнсүп кишиләрни тонуйду», «Өзлирини Рәббимизгә мәнсүп дәйдиған кишиләр яманлиқлардин қол үзсун».

20Бай аилиләрдә пәқәт алтун-күмүч қачиларла болуп қалмай, яғач, сапал қачиларму болиду. Алтун-күмүч қачилар алаһидә сорунларда, башқилири болса адәттики сорунларда ишлитилиду. 21Әгәр бир киши өзини жуқурқи яман ишлардин пак тутса, у худди алаһидә сорунларда ишлитилидиған алтун-күмүч қачиға охшайду. Чүнки у пак болиду һәм ғожайиниға, йәни Худаға ярамлиқ киши болуп, һәр қандақ яхши ишларни қилишқа тәйяр туриду.

22Шуңа яшлиқниң арзу-һәвәслиридин өзәңни тарт. Пак қәлб билән Рәббимизни чақирған башқа кишиләр билән биллә һәққанийлиқ, ишәнч, меһир-муһәббәт вә инақлиқни издә. 23Әхмиқанә вә бекар талаш-тартишларға арилишишни рәт қил. Чүнки бундақ ишларниң җедәл терийдиғанлиғини билисән. 24Рәббимизниң хизмәткари җедәлхор болмаслиғи, әксичә һәммигә меһриван вә тәлим беришкә маһир, сәвир-тақәтлик болуши керәк. 25Рәббимизниң тәлимигә қарши турғанларғиму мулайимлиқ билән несиһәт қилиш керәк. Бәлким Худа уларға һәқиқәтни биливелиш үчүн товва қилиш пурситини бериду. 26Буниң билән улар уйқисини ечип, өзлирини тутқун қилип арзусиға йәтмәкчи болған шәйтанниң торидин қутулалайду.

**18. Бу «Бир адәм Әйса Мәсиһкә ишәнгәндә, униң роһи аллиқачан Әйса Мәсиһ билән биллә өлүп тирилиду. Бу тирилиш пәқәт роһий җәһәттә болуп, кәлгүсидә тән җәһәттә йүз бәрмәйду» дегән хата көз қараштур.*

**19. Һул — мәсиһийләр җамаитини, Худаниң һәқиқитини яки Әйса Мәсиһниң Өзини көрситиши мүмкин.*

Ахир заман

3 Шуни билгинки, ахир заманда еғир күнләр болиду. [2]У чағда
инсанлар өзинила ойлайдиған, пулпәрәс, махтанчақ, тәкәббур вә
күпүрлүк қилидиған, ата-анисиниң сөзини аңлимайдиған, вапаға
жапа қилидиған, Худаға бепәрвалиқ қилидиған, [3]көйүмсиз, башқи-
ларни кәчүрмәйдиған, төһмәтхор, өзини туталмайдиған, вәһши,
шундақла хәйир-сахавәтниң дүшмини болиду. [4]Улар сатқун, һәддиди-
дин ашқан вә һакавур болуп, кәйп-сапани Худадин яхши көриду.
[5]Сиртқи қияпәттә садақәтмән болувелип, әмәлиятта көңлидә Худа-
ниң қудритини инкар қилиду. Бундақлардин жирақ тур. [6]Уларниң
арисидики бәзи кишиләр башқиларниң өйлиригә көз боямчилиқ
билән киривелип, ирадиси аҗиз, гунаға патқан вә һәр хил арзу-
һәвәсләрниң қули болуп қалған аялларни аздуриду. [7]Бундақ аяллар
һәр қандақ адәмниң тәлимлирини аңлайду вә һәқиқәтни тонуп
йетәлмәйду. [8]Янни билән Ямбири* Муса пәйғәмбәргә қандақ қарши
чиққан болса, бу аздурғучиларму һәқиқәткә шундақ қарши чиқиду.
Бу аздурғучиларниң қәлби бузулуп кәткән, ишәнчи сахта болуп, улар
Худа тәрипидин рәт қилинған кишиләрдур. [9]Уларниң қилмишлири
узаққа давамлишалмайду, чүнки Янни билән Ямбириниң әқилсиз-
лиги паш болғандәк, буларниң әқилсизлигиму халайиқ алдида чоқум
паш болиду.

Павлусниң вәсийәтлири

[10-11]Лекин сән мениң тәлимим, жүрүш-турушум, һаятлиқ нишаним,
ишәнчим, сәвир-тақитим, меһир-муһәббитим, чидамлиғим һәм учри-
ған зиянкәшлигим вә тартқан азап-оқубәтлиримгә диққәт-етивари-
ни қаритип кәлдиң. Болупму Антакя, Коня вә Листра шәһәрлиридә
учриған зиянкәшликләргә қандақ бәрдашлиқ бәргәнлигимдин һәм
Рәббимизниң мени бу ишларниң һәммисидин қутқузғанлиғидин
толуқ хәвириң бар. [12]Әйса Мәсиһкә мәнсүп болған, Худаға садақәт-
мәнлик билән һаят кәчүрүшкә ирадә бағлиғанларниң һәммиси
зиянкәшликкә учрайду. [13]Яман вә сахтипәз кишиләрниң әһвали
бурунқидинму яманлишип, башқиларни алдаш билән биллә өзлириму
алдинип кетиду. [14]Лекин сән һазирғичә үгинип кәлгән вә чоңқур

*8. *Янни билән Ямбири исраилларниң Мисирдин қайтишидин бурун Муса пәйғәмбәргә қарши турған Мисир падишасиниң сехиргәрлиридур.*

ишәнгән һәқиқәттә давамлиқ чиң тур, чүнки бу һәқиқәтни ишәшлик кишиләрдин үгәнгәнлигиңни билисән. 15Сән балилиқ чағлириңдин тартипла Муқәддәс Язмиларни үгәндиң. Бу Язмилар саңа Әйса Мәсиһкә болған ишәнч арқилиқ қутқузулушқа елип баридиған әқил-парасәтни тәғдим қилди. 16Пүтүн Муқәддәс Язмилар Худаниң көрсәтмиси бойичә йезилған болуп, у һәқиқәт тоғрисида тәлим бериш, хаталиқларни көрситип бериш, камчиликларни түзитиш вә кишиләрни һәққанийлиққа йетәкләшкә пайдилиқтур. 17У Худаға мәнсүп болған кишиләрни толуқ қуралландуруп, уларни һәр қандақ яхши ишларни қилишқа тәйяр турғузалайду.

4 Мән тирикләр билән өлгәнләрни сорақ қилидиған һәм Өз Падишалиғини қуруш үчүн қайта келидиған Әйса Мәсиһниң, шундақла Худаниң алдида саңа буйруқ қилимәнки, 2пурсәт болсун яки болмисун, һәр вақит Худаниң сөзини йәткүзгин. Сән зор сәвир-тақәт вә яхши тәлим бериш билән кишиләрниң хаталиқлирини түзәткүз һәм уларни агаһландурғин вә илһамландурғин. 3Чүнки шундақ бир заман келидуки, у чағда инсанлар Худа тоғрисидики тоғра тәлимләрни аңлашни халимайду. Бәлки улар қулақлириға хуш яқидиған сөзләрни аңлаш үчүн өз һәвәслиригә уйғун келидиған тәлим бәргүчиләрни издәйду. 4Һәқ сөзләрни рәт қилип, бемәна әпсаниләргә қулақ салиду. 5Лекин сән һәр қандақ әһвалда өзәңни сәгәк тут. Азап-оқубәт тартишқа тәйяр тур. Һәр вақит Хуш Хәвәр йәткүзүш хизмитидә болуп, Худа саңа тапшурған вәзипини ада қил.

6Әнди өзәмгә кәлсәм, һаятим Худаға қурванлиқ орнида тәғдим қилиниш алдида туриду. Мениң бу дуниядин айрилидиғинимға аз қалди. 7Мән Худа йолида ахирғичә күрәш қилдим, йәни жүгрәш мусабиқисиниң пүтүн мәнзилини бесип болдум, ишәнчимдә чиң туруп кәлдим. 8Һазир һәққанийлиқ тажи мени күтүп туриду. Уни адил сорақ қилидиған Рәббимиз қайта кәлгәндә, маңа кийдүриду. Шундақла уни ялғуз маңила әмәс, Униң қайта келишини интизарлиқ билән күтүп турғанларниң һәммисигә кийдүриду.

Ахирқи сөзләр

9Йенимға тездин йетип келишкә тириш. 10Чүнки қериндишимиз Кириски Галатия өлкисигә, Титус Далматия өлкисигә кәтти. Демас болса, бу дуняниң ишлириға берилип кәткәнлиги үчүн мени ташлап,

Салоника шәһиригә кәтти. 11Йенимда ялғуз Луқа қалди. Маркусни өзәң билән биллә елип кәл. У хизмәтлиримдә маңа ярдәмчи болиду. 12Тикикусни Әфәс шәһиригә әвәтивәттим. 13Келишиңдә Троас шәһиридә болған вақтимда Карпусниң йенида қалдуруп қойған тонум билән китапларни, болупму орам терә язмиларни биллә алғач кәлгин. 14Мискәр Искәндәр маңа көп зиянкәшлик қилди. Рәббимиз чоқум униңға қилмишлириға лайиқ җаза яндуриду. 15Сәнму униңдин һошияр бол, чүнки у биз йәткүзгән Хуш Хәвәргә күчиниң баричә қарши чиқти.

16Биринчи қетим сотланғинимда маңа ярдәм қилидиғанлар чиқмиди, әксичә һәммиси мени ташлап кәтти. Худа уларни кәчүрүм қилғай. 17Лекин Худа мән билән биллә болуп, маңа Хуш Хәвәрни толуқ җакалашқа мәдәт бәрди. Нәтиҗидә у йәрдики һәммә йәһудий әмәсләр бу Хуш Хәвәрни аңлиди. Буниң билән Худа мени бу қетимқи соттин, йәни йолвасниң ағзидин қутулдуруп чиқти. 18Рәббимиз мени һәр хил яманлиқлардин қутқузуп, асмандики Өз Падишалиғиға бехәтәр йәткүзгәй. Барлиқ шан-шәрәп Худаға әбәдил-әбәт мәнсүп болғай, амин!

Ахирқи салам

19Мәндин Прискила билән ери Аквилаға вә Онесифориң аилисидикиләргә салам ейт. 20Ераст Коринт шәһиридә қалди. Трофим кесәл болуп қалғанлиқтин, уни Милет шәһиридә қалдуруп қойдум. 21Қиш кирип кәлгичә бу йәргә келишкә тиришқин. Евул, Пуд, Лин, Клавдия вә барлиқ қериндашлардин саңа салам.

22Рәббимиз силәр билән биллә болғай. Худаниң меһир-шәпқити силәргә яр болсун!

Титусқа йезилған хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәтниң муәллипи әлчи Павлус болуп, у бу хәтни Крит арилидики яш, ишәнчлик ярдәмчиси Титусқа язған. Титус йәһудий әмәс мәсиһий болуп, у Павлус билән Крит арилидикиләргә әң авал Хуш Хәвәр йәткүзгән. Павлус Крит арилидин айрилиштин бурун, мәсиһийләр җамаитини тәртипкә селиш үчүн, Титусни шу йәрдә қалдурған.

Бу хәттә Павлус мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчилиридә болушқа тегишлик мүҗәз-хулуқларни тилға елип, Титусқа җамаәттики йеши чоң әр вә аяллар, яш әрләр вә қулларға тәлим бериш тоғрисида несиһәтләрни бәргән. Павлус йәнә Титусқа мәсиһийләр қилишқа тегишлик ишлар вә уларда болушқа тегишлик позицияни уларниң есигә селишни тапилиған.

Тезис:

1. Салам (1-бап 1-4-айәтләр)
2. Җамаәт йетәкчилиридә болушқа тегишлик мүҗәз-хулуқ (1-бап 5-16-айәтләр)
3. Җамаәт әзалириниң җавапкәрчилиги (2-бап)
4. Йол-йоруқ вә агаһландуруш (3-бап 1-11-айәтләр)
5. Ахирқи сөз (3-бап 12-15-айәтләр)

Титусқа йезилған хәт

1 Худаниң хизмәткари вә Әйса Мәсиһниң әлчиси болған мәнки Павлустин Титусқа салам. Мән Худа таллиғанларға ишәнчи үчүн вә уларниң Худаға садақәтмән болуши үчүн һәқиқәтни чүшәндүрүшкә тайинландим. [2]Бу ишәнч вә һәқиқәт биздә мәңгүлүк һаятқа еришиш үмүтини пәйда қилиду. Ялған сөзлимәйдиған Худа дуния яритилиштин илгирила бу мәңгүлүк һаятни вәдә қилған. [3]Худа бәлгүләнгән вақитта бу мәңгүлүк һаят тоғрисидики Хуш Хәвәрни ашкарилиди. Қутқазғучимиз Худа Өз әмри билән бу Хуш Хәвәрни йәткүзүш вәзиписини маңа тапшурди.

[4]Худа Атимиз вә Қутқазғучимиз Әйса Мәсиһкә болған ортақ ишәнч йолида өз оғлумдәк болуп қалған саңа меһир-шәпқәт вә аманлиқ ата қилғай!

Титусниң Крит арилидики хизмити

[5]Орунлинип болмиған ишларни бир тәрәп қилиш вә саңа бурун тапшурғинимдәк, һәр қайси шәһәрләрдики мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчилирини тайинлаш үчүн, сени Крит арилида қалдурдум. [6]Йетәкчиликкә тайинлинидиған киши әйипсиз, бир аяллиқ, пәрзәнтлири болса Худаға ишинидиған, кәйп-сападин нери болған һәм ата-анисиға бойсунидиған кишиләрдин болуши керәк. [7]Мәсиһийләр

җамаитигә йетәкчи болған бундақ киши Худаниң хизмитини зиммисигә алғанлиғи үчүн, шундақ әйипсиз болуши керәкки, һәргиз тәрса, чос мүҗәз, һараққәш, зораван, мал-дунияға тамахор болмаслиғи, [8]әксичә меһмандост, яхшиликни сөйидиған, өзини тутувалған, адил, пак вә тәмкин болуши лазим. [9]У өзигә үгитилгән ишәнчлик тәлимдә чиң туруши керәк. Шундақ қилғанда, у бу тоғра тәлим арқилиқ башқиларға несиһәт қилалайду һәм тәлимгә қарши чиққучиларниң хаталиғини түзитәләйду.

[10]Нурғун кишиләр бу тәлимгә бойсунмай, бемәна сөзләр билән башқиларни аздуриду. Болупму қутқузулуш үчүн хәтнә қилиниш зөрүр, дәп турувалғучилар шундақ қилиду. [11]Мошундақ кишиләрниң ағзини тувақлаш керәк. Чүнки улар мал-дунияға егә болуш үчүн кишиләргә сахта тәлимләрни үгитип, бәзи аилиләрниң ишәнчини пүтүнләй набут қилмақта. [12]Крит арилидикиләрниң өз пәйғәмбәрлиридин бири: «Критлар һемишәм ялған сөзләйду, улар вәһши һайванлар вә һорун нан қепилардур», дегән. [13]Бу һәқиқәттур. Шуңа Криттики мәсиһийләрниң ишәнчиниң сап болуши үчүн, уларни қаттиқ агаһландурғин. [14]Улар бемәна йәһудий әпсанилиригә вә һәқиқий тәлимдин чәтнигәнләрниң диний қаидә-йосунлириға қулақ салмисун. [15]Пак кишиләр үчүн һәммә нәрсә һалалдур. Лекин напак кишиләр вә ишәнмәйдиғанлар үчүн һеч қандақ нәрсә һалал әмәстур. Уларниң ой-пикирлириму, вижданиму булғинип кәткән. [16]Улар Худани тонуймиз, дәп давраң салсиму, лекин әмәлиятида Уни рәт қилиду. Улар һеч кимгә бойсунмайдиған жиркиничлик кишиләр болуп, қолидин һеч қандақ яхши иш кәлмәйду.

Тоғра тәлимгә лайиқ яшаш

2 Титус, мәсиһийләргә тоғра тәлимгә лайиқ яшашни үгитишиң керәк. [2]Йеши чоң әрләрни өзини тутувалған, есил пәзиләтлик, еғир бесиқлиқ, ишәнчидә сап, меһир-муһәббити билән сәвир-тақити толуп ташқан болушқа чақирғин. [3]Шуниңдәк, йеши чоң аялларни садақәтмәнликкә лайиқ жүрүш-турушқа һәм питнә-пасат қилмайдиған, һарақ-шарапқа берилмәйдиған болушқа чақирғин. Улар башқиларға неминиң яхши екәнлигини үгәтсун.

[4]Буниң билән бу аяллар яш аялларға тәлим берип, уларға өз әрлиригә вә балилириға көйүнүш, [5]өзини тутувелиш, пак болуш, өй

ишлириға маһир болуш, меһриван болуш вә әрлиригә бойсунуш қатарлиқларни үгитәләйдиған болсун. Яш аяллар шундақ яшиса, Худаниң сөзи қариланмайду.

6Яш әрләрниму өзини тутувалалайдиған болушқа чақирғин. 7Өзәңму һәр қандақ ишта яхши әмәлиятиң билән уларға үлгә бол. Пак нийәт, еғир бесиқлиқ 8һәм башқилар камчилиқ тапалмайдиған тоғра сөзләр билән тәлим бәргин. Буниң билән бизгә қарши чиққучилар яман гепимизни қилишқа сәвәп тапалмай уялсун.

9-10Қулларға һәр қандақ ишта ғожайинлириға бойсунушни үгәткин. Улар гәп яндурмай, оғрилиқ қилмай, өзлириниң һәммә ишта ишәнчлик екәнлигини көрситип, ғожайинлирини рази қилсун. Шундақ болғанда, улар башқиларни Қутқазғучимиз Худа тоғрисидики тәлимләргә һәр җәһәттин җәлип қилалайду.

11Сәвәви Худаниң барлиқ инсанларни қутқузидиған меһир-шәпқити аян болди. 12Бу меһир-шәпқәт бизни гунакарлиқни вә бу дунияниң арзу-һәвәслирини рәт қилип, бу паний дунияда тоғра, Худаға садақәтмән вә өзини тутувалған һалда яшашқа йетәкләйду. 13Биз улуқ Худа болған Қутқазғучимиз Әйса Мәсиһниң шан-шәрәп билән қайта келишидин ибарәт мубарәк үмүтүмизниң әмәлгә ешишини интизарлиқ билән күтимиз. 14Әйса Мәсиһ биз үчүн қурван болди. Буниңдики мәхсәт, У бизни һәммә яманлиқлардин азат қилиш һәм бизни пак қилип, Өзигә мәнсүп болған яхши әмәлләрни қилишқа тиришидиған хәлиқ қилиш үчүндур.

15Сән бу тәлимләрни мәсиһийләр җамаитигә үгәт. Уларға илһам бәр һәм пүтүн һоқуқуңни ишлитип, уларниң яман илләтлирини түзәт. Һеч ким сени камситмисун.

Мәсиһийләр қилишқа тегишлик ишлар

3 Сән мәсиһийләргә шуни әслитип турғунки, улар һөкүмәт вә һөкүмәт әмәлдарларға бойсунсун, уларниң сөзини аңлап һәр қандақ яхши әмәлләрни қилишқа тәйяр турсун. 2Мәсиһийләр һеч кимгә төһмәт қилмисун, җедәлхор болмисун, әксичә хуш пеил болсун. Һәр қандақ киши билән муамилә қилғанда һәқиқий кәмтарлиғини көрсәтсун. 3Чүнки бир чағларда бизму надан едуқ. Бизму Худаға бойсунмайдиған, аздурулған, һәр хил арзу-һәвәсләрниң қули болған, яманлиқ вә көрәлмәслик ичидә яшиған, бир-биримизгә өчмән кишиләр

едуқ. [4]Лекин Қутқазғучимиз Худа инсанларға болған меһриванлиғи вә муһәббитини очуқ аян қилди. [5]Биз яхши әмәлләр билән әмәс, бәлки Униң рәһим-шәпқитидин қутқузулдуқ. Худа бизниң гуналиримизни жуюп, Муқәддәс Роһ арқилиқ бизни қайтидин туғулдуруп, йеңи һаятқа еришtүрүш билән бизни қутқузди. [6]Қутқазғучимиз Әйса Мәсиһ арқилиқ Худа кәңчилик билән Муқәддәс Роһни қәлбимизгә төкти. [7]Буниң билән биз Худаниң меһир-шәпқитидин һәққаний адәм дәп җакалинип, мәңгүлүк һаятқа еришиш үмүтигә егә болдуқ. [8]Бу сөзлирим һәқтур. Уларни тәкитлишиңни үмүт қилимән. Шундақ қилғиниңда, Худаға ишәнгәнләр өзлирини дайим тиришчанлиқ билән яхши әмәлләрни қилишқа беғишлайду. Бу тәлимләр инсанлар үчүн яхши һәм пайдилиқтур.

[9]Әхмиқанә талаш-тартишлар, нәсәбнамиләр тоғрисидики қуруқ гәп-сөзләр вә Тәврат қануни билән мунасивәтлик җедәл-мажралардин сақлан. Чүнки бу ишлар пайдисиз вә әһмийәтсиздур. [10-11]Шундақ ишларни қилип мәсиһийләр арисида гуһвазлиқ пәйда қилғучиларни агаһландур. Бир-икки қетимлиқ агаһландуруштин кейин йәнә гуһвазлиқ қилса, улар билән болған мунасивитиңни үз. Бундақ адәмләрниң һәқиқәттин чәтнигән, гунакар адәмләр екәнлиги ениқтур. Уларниң қилған гуналири өзлирини җазаға мәһкүм қилиду.

Ахирқи сөз

[12]Артемасни яки Тикикусни қешиңға әвәтмәкчи болуватимән. Қайси бири қешиңға бармисун, мүмкин қәдәр Никополис шәһиригә тезирәк кәлгин, чүнки у йәрдә қишлимақчимән. [13]Қануншунас Зенас билән Аполлосниң сәпиригә имканқәдәр ярдәмдә болғин. Уларниң кам-котилири болса, һәл қилип бәргин. [14]Мәсиһий қериндашлиримиз һаҗәтмәнләргә ярдәм қилип, өзлирини яхши әмәлләрни қилишқа беғишлашни үгәнсун. Шундақ болғанда, уларниң һаяти мевисиз болмайду. [15]Йенимдикиләрниң һәммисидин саңа салам. Крит арилидики бизни сөйидиған мәсиһийләргә салам ейт. Худаниң меһир-шәпқити һәммиңларға яр болғай!

Филимунға йезилған хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәтниң муәллипи әлчи Павлус болуп, у бу хәтни колосилиқларға язған хети билән асасән бир вақитта язған болуп, уни Колоси шәһиридә туридиған мәсиһий Филимунға шу йәргә маңдиғанлар арқилиқ әвәткән.

Филимунниң Онесимус исимлиқ бир қули униң пулини елип, қечип кетип, түрмидә туруватқан Павлус билән тонушуп қалған һәм у арқилиқ мәсиһий болған. Павлус Онесимусни бу хәт билән биллә Филимунниң йениға қайтуруп, униңдин Онесимусни кәчүрүшни вә униңға мәсиһий қериндашлириға муамилә қилғандәк муамилә қилишни сориған.

Тезис:

1. Салам (1-3-айәтләр)
2. Филимунни махташ (4-7-айәтләр)
3. Онесимус үчүн өтүнүш (8-22-айәтләр)
4. Ахирқи сөз (23-25-айәтләр)

Филимунға йезилған хәт

[1]Әйса Мәсиһкә хизмәт қилиш йолида мәһбус болған мәнки Павлус
вә мән арқилиқ қериндишимиз Тимотийдин қәдирлик хизмәтдиши-
миз болған сән Филимунға [2]вә сиңлимиз Афияға, биз билән биллә
күрәш қилған Аркипусқа вә өйүңдә дайим җәм болидиған мәсиһий-
ләр җамаитигә салам! [3]Худа Атимиз вә Рәббимиз Әйса Мәсиһ силәргә
меһир-шәпқәт вә аманлиқ ата қилғай!

Филимунниң меһир-муһәббити вә ишәнчи

[4]Қәдирлик Филимун, дуалиримда һемишәм сени яд етип, Худаға
шүкүр ейтимән. [5]Чүнки мән сениң Рәббимиз Әйсаға болған ишәнчиң
вә барлиқ мәсиһийләргә болған меһир-муһәббитиң тоғрисида һәр
дайим аңлап туруватимән. [6]Ишәнчиң сәвәвидин Худа саңа тәғдим
қилғанларни башқилар билән мәртләрчә ортақлишишиң үчүн дуа
қилимән. Шундақ қилсаң, бизниң Әйса Мәсиһкә мәнсүп болғанлиғи-
миздин бизгә берилгән бәхитләрниң нәқәдәр мол екәнлигини техиму
чоңқур чүшинәләйсән. [7]Қериндишим, сениң мәсиһийләргә болған
меһир-муһәббитиң маңа зор хошаллиқ вә илһам елип кәлди, чүнки
сән мәсиһийләрниң роһини көтәрдиң.

Филимунниң қули Онесимус һәққидә илтимас

8Шуңа мән Әйса Мәсиһниң әлчиси болушум билән әслидә сениң
қилишқа тегишлик ишни бежиришиңни жүрәклик һалда буйралали-
самму, 9лекин йәнила сениң меһир-муһәббитиңгә көрә илтимас
қилишни таллавалдим. Бу илтимасни мошу яшқа кирип қалған һәм
Әйса Мәсиһкә хизмәт қилиш йолида һазир мәһбус болуватқан мәнки
Павлустин дәп билгин.

10Сәндин қулуң Онесимус һәққидә илтимас қилимән. У зиндандики
вақтимда мән арқилиқ мәсиһий болғанлиқтин, өз оғлумдәк болуп
қалған. 11У бурун саңа пайдисиз болсиму, амма һазир саңиму,
маңиму пайдилиқтур.* 12Мән һазир уни, йәни җан-җигәримни сениң
йениңға қайтуримән. 13Хуш Хәвәрни йәткүзгәнлигим үчүн мәһбус
болуп зинданда йетиватқан мошу вақтимда уни сениң орнуңда
хизмитимдә болуш үчүн йенимда елип қалғум бар еди.

14Бирақ сениң разилиғиңни алмиғачқа, бундақ қилишни халими-
дим. Сениң маңа мәҗбурий әмәс, бәлки разимәнлик билән яхшилиқ
қилишиңни үмүт қилдим. 15Худаниң қулуң Онесимусниң вақитлиқ
сениң йениңдин кечишиға йол қойғанлиғи, бәлким кейин сениң
уни мәңгү елип келишиң үчүндур. 16Әнди сән уни қул қатарида
әмәс, бәлки қулдин үстүн — сөйүмлүк бир мәсиһий қериндишиң
қатарида көрәрсән. У мән үчүн интайин қәдирликтур. Сән үчүн
техиму шундақ болуши керәк. Чүнки сениң һазир униң билән қул-
ғоҗайинлиқ мунасивитиң болупла қалмай, Рәббимизгә ишиниш
җәһәттә қериндашлиқ мунасивитиңму бардур.

17Шуниң үчүн, әгәр сән мени Рәббимизниң хизмитидә сәпдаш дәп
қарисаң, уни мени қобул қилғандәк қобул қил. 18Әгәр бурун у саңа
бирәр йолсизлиқ қилған болса яки пуллириңни оғрилиған болса,
уни мениң һесавимға яз. 19Мәнки Павлус бу сөзләрни өз қолум
билән йезиватимән, һесаватни өзәм қайтуримән. Лекин Хуш Хәвәр
арқилиқ еришкән мәңгүлүк һаятиң үчүн маңа қәриздар екәнлигиңни
тилға елишимниң һаҗити болмиса керәк. 20Шуңа, әй қериндишим,
Рәббимиз үчүн илтимасимни қобул қилғин. Иккилимиз Әйса Мәсиһкә
мәнсүп болғанлиғимиз үчүн, роһумни көтәр. 21Сөзүмни аңлайдиған-
лиғиңға вә сориғанлиримдин артуқ орунлайдиғанлиғиңға чоңқур

*11. *Онесимус — грекчә «пайдилиқ» дегән мәнада.*

ишинип, бу хәтни яздим. 22 Йәнә бир иш, маңа туралғу җай тәйярлап қойғин. Чүнки дуалириңлар арқилиқ зиндандин азат болуп, йениңларға қайтип баридиғанлиғимға ишинимән.

Ахирқи салам

23 Әйса Мәсиһкә хизмәт қилғанлиғи үчүн мән билән биллә мәһбус болған Епафира, 24 хизмәтдашлирим Маркус, Аристархус, Демас вә Луқалардин саңа салам.

25 Рәббимиз Әйса Мәсиһниң меһир-шәпқити силәргә яр болғай!

Ибранийларға йезилған хәт

Қисқичә чүшәндүрүш

Бу хәттә муәллип өзи һәққидә һеч қандақ мәлумат бәрмигән. Бирақ хәттики хатириләрдин униң Тәврат қанунини яхши билидиған йәһудий һәм мәсиһийләр җамаити ичидә иззәт-һөрмәтлик екәнлигини биливалғили болиду.

Муәллип ушбу хәтни Әйса Мәсиһкә ишәнгән йәһудийларниң арисидики бәзиләрниң Әйса Мәсиһкә болған ишәнчидин бошишип, йәһудий диний етиқадиға қайтиш алдида турувatқанлиғини көздә тутуп, уларни Әйса Мәсиһкә болған ишәнчидә ахирғичә чиң турушқа илһамландуруш үчүн язған.

Муәллип хетидә Әйса Мәсиһниң перишtәләр, бурунқи пәйғәмбәрләр вә роһанийларниң һәммисидин үстүн екәнлигини көрситип бәргән. У Әйса Мәсиһниң Худа тәрипидин тайинланған мәңгүлүк Баш Роһаний екәнлигини һәм Баш Роһаний сүпити билән Өзини қурван қилиш арқилиқ инсанларниң гуналирини жуюп, уларни мәңгүгә қутқузидиған бир қетимлиқ қурванлиқ бәргәнлигини тәкитлигән. Муәллип йәнә Кона келишим бойичә қилинған қурванлиқларниң Әйса Мәсиһниң қурванлиғиниң көләңгиси болғачқа мәсиһийләрниң гуналар үчүн давамлиқ қурванлиқ қилишиниң һеч қандақ әһмийити қалмиғанлиғини тәкитләп, уларниң Йеңи келишимниң васитичиси болған Әйса Мәсиһкә ишиниш йолини ташлаш билән һәргизму қутқузулалмайдиғанлиғини агаһландурған. Муәллип ахирида уларға Худани хурсән қилидиған һаят кәчүрүш һәққидә йол-йоруқ бәргән.

Тезис:

1. Әйса Мәсиһниң перишtәләрдин үстүнлүги (1-2-баплар)
2. Әйса Мәсиһниң Муса вә Йәшудин үстүнлүги
   (3-баптин 4-бап 13-айәткичә)
3. Әйса Мәсиһниң Баш Роһанийлиғиниң үстүнлүги
   (4-бап 14-айәттин 7-бапқичә)
4. Йеңи келишимниң үстүнлүги (8-9-баплар)
5. Әйса Мәсиһниң қурванлиғиниң үстүнлүги (10-бап)
6. Ишәнчниң муһимлиғи (11-12-баплар)
7. Худани хурсән қилиш (13-бап 1-19-айәтләр)
8. Тиләк вә ахирқи сөзләр (13-бап 20-25-айәтләр)

Ибранийларға йезилған хәт

Оғул периштәләрдин үстүндур

1 Қедимки заманларда Худа әждатлиримизға пәйғәмбәрләр
арқилиқ һәр хил йоллар билән нурғун қетим сөзлигән еди. [2]Мошу
ахирқи вақитларда болса бизгә Өз Оғли арқилиқ сөзлиди. Худа
каинатни Оғли арқилиқ яратти вә Оғлини пүткүл мәвжудатниң
мирасхори қилип бәкитти. [3]У Атиси Худаниң улуқлуғидин парлиған
нур, Атисиниң тәбиитиниң һәқиқий обризидур. У Өз сөзиниң
қудрити билән пүткүл каинатниң мөҗүтлуғини давамлаштурмақта.
У Өзини қурван қилиш төләмигә инсанларниң гуналиридин
паклиниш йолини ечип бәргәндин кейин, асмандики Худаниң оң
йенида олтарди. [4]Демәк, Оғулға берилгән мәртивә периштәләрниңкидин көп үстүн болғинидәк, Оғулниң Өзиму улардин көп үстүндур.

[5]Чүнки Муқәддәс Язмиларда мундақ дейилгән: «Сән Мениң Оғлумсән, бүгүн Мән Сениң Атаң екәнлигимни җакалидим». Бу сөзни Худа һәр қандақ бир периштәсигә дегән әмәс, шундақла Худа йәнә һеч қандақ бир периштә тоғрилиқ: «Мән Униңға Ата болимән, уму Маңа Оғул болиду», дегәнму әмәс. [6]Һалбуки, Худа Өзиниң әң алий һоқуқлуқ бирдин-бир Оғлини йәр йүзигә әвәткәндә, «Пүткүл периштәләр Униңға сәждә қилсун», дегән.

[7]Худа периштәләр һәққидә: «Худа хизмәткарлири болған Өз периштәлирини шамал һәм от ялқуни қилар», дегән болса, [8]Оғлиға:

«Сән Худасән, тәхтиң мәңгүлүктур.
Сән адиллиқ билән һоқуқ жүргүзисән.
9 Һәққанийәтни сөйдүң, наһәқлиқтин нәпрәтләндиң.
Шуниң үчүн Худа — Сениң Егәңниң Саңа ата қилған
шан-шөһрәт вә пәхрий шатлиғи һәмралириңға ата
қилғинидин көп артуқтур», дегән.

10 Худа Оғлиға йәнә мундақ дегән:

«Әй Рәб, Сән һәммидин бурун зиминниң асасини салдиң,*
Асманму Сениң қоллириңниң ижадийитидур.
11 Улар йоқилиду, лекин Сән мәңгү йоқалмайсән.
Асман-зимин кийим-кечәктәк конирайду.
12 Уларни худди кона чапанни жиғиштурғандәк пүрләп
жиғиштурисән.
Кийим-кечәк йеңиланғандәк,
Асман-зиминму йеңилиниду.
Лекин Сән әсла өзгәрмәйсән.
Һаятлиғиң ахирлашмайду».

13 Худа Өз Оғлиға дегән мону сөзни периштәләрниң бирәрсигә дәп баққан әмәс:

«Мән Сениң дүшмәнлириңни
Айиғиң астида дәссәткичә,
Мениң оң йенимда олтарғин!»

14 Шундақ екән, пүткүл периштәләр пәқәт Худаниң хизмәткарлиридур. Улар қутқузулидиғанларға хизмәт қилиш үчүн Худа тәрипидин әвәтилгән роһлардур.

Қутқузулушқа сәл қаримаслиқ

2 Шуңа һәқиқәттин жирақлишип кәтмәслигимиз үчүн, аңлиған һәқиқәттә техиму чиң турушимиз керәк. 2 Периштәләр арқилиқ

**10. Бу айәттә Худа һәзрити Әйсани Рәб дәп, Униң Өзи билән бир вә охшаш екәнлигини тәкитлигән. Колосилиқлар 1:15-17гә қараңлар.*

Муса пәйғәмбәргә йәткүзүлгән Тәврат қанунининг һәқ екәнлиги испатланған һәм шу қанунға хилаплиқ қилғанлар яки бойсунушқа сәл қариғанларниң һәммиси тегишлик җазасини тартқан. [3]Шундақ екән, шунчә улуқ қутқузулушқа көз жумсақ, қандақму шу җазадин қечип қутулалаймиз?! Қутқузулуш хәвирини дәсләптә Рәббимиз уқтурған, Уни беваситә аңлиғанлар бу қутқузулушниң һәқлиғи тоғрисида бизгә гувалиқ бәргән. [4]Худа көрсәткән һәр хил мөҗүзә, карамәт вә қудрәтлик ишлар, шундақла Өз ирадиси бойичә мәсиһийләргә Муқәддәс Роһниң һәдийәлирини ата қилиш арқилиқ буниңға гувалиқ бәрди.

Инсанларни қутқузулуш йолиға башлиғучи

[5]Мән дәватқан кәлгүси дунияни Худа периштәләрниң башқурушиға өткүзүп бәргини йоқ. [6]Бу һәқтә Муқәддәс Язмиларниң бир йеридә мундақ гувалиқ берилгән:

«Әй Худа, адәм немә еди, Сән униңға шунчә ғәмхорлуқ
қилғидәк?
Адәм балиси немә еди, Сән униңға шунчә көңүл бөлгидәк?
[7] Гәрчә уни периштәләрдин бир аз* төвән қилған болсаңму,
Шан-шәрәп вә һөрмәт таҗини униңға кийдүрүп,
[8] Барлиқ мәвҗудатларни униңға тиз пүктүрдүң».

«Барлиқ мәвҗудатларни униңға тиз пүктүрдүң» дегини, һеч қандақ нәрсә униң башқурушиниң сиртида әмәс дегәнликтур. Бирақ барлиқ мәвҗудатларниң униңға тиз пүктүрүлгинини техи көрмидуқ. [9]Лекин һазир биз Өзини қурван қилиш сәвәвидин шан-шәрәп вә һөрмәт таҗи кийдүрүлгән Әйса Мәсиһни көрдуқ. У Худаниң меһир-шәпқити билән пүткүл инсанларни дәп, бир мәзгил периштәләрдин төвән қилинип, өлүмниң тәмини тетиди.

[10]Пүткүл мәвҗудатни Өзи үчүн вә Өзи арқилиқ яратқан Худа нурғун пәрзәнтләрни Өзиниң шан-шәривидин һөзүрләндүрүш үчүн, уларни қутқузулушқа елип барғучи Әйса Мәсиһни азап-оқубәт арқилиқ камаләткә йәткүзүшни мувапиқ көрди. [11]Инсанларни пак қилғучи Әйса Мәсиһ билән пак қилинған инсанлар һәммиси бир

*7. *Яки «бир мәзгил».*

Атидиндур. Шуниң үчүн Әйса Мәсиһ уларни «қериндаш» дейиштин
номус қилмай, [12]худди Муқәддәс Язмиларда йезилғандәк, Худаға:

«Намиңни қериндашлиримға җакалаймән,
Җамаәт ичидә Сени қошақта қетип мәдһийиләймән», дегән.

[13]У йәнә:

«Мән Саңа ишинимән» вә
«Қараңлар, мана Мән бу йәрдә Худа Маңа ата қилған
пәрзәнтләр билән биллә», дегән.

[14]Пәрзәнтләрниң тени гөш билән қанниң гәвдиси болғачқа, Әйса
Мәсиһму шу пәрзәнтләрниңкигә охшаш гәвдидә болди. Бундақ
қилиштики мәхсәт, У Өз өлүми арқилиқ өлүм һоқуқини тутқан
шәйтанниң күчини* бекар қилип, [15]өмүр бойи өлүм қорқунучиниң
қули болғанларниң һәммисини азатлиққа еришүрүш үчүн еди.
[16]Һаһайити рошәнки, Әйса Мәсиһ периштәләргә әмәс, Ибраһимниң
әвлатлириға ярдәм беришкә кәлди. [17]Шуңа У һәр җәһәттин қери-
ндашлириға охшаш болуши керәк еди. Шундақ болғанда, У Худаниң
хизмитидә рәһимдил вә садиқ Баш Роһаний болуп, инсанларниң
гуналирини Худаниң кәчүрүшигә еришүридиған қурванлиқни
берәләтти. [18]У синақларни Өз бешидин кәчүрүп, азап чәккәчкә,
синақларға дуч кәлгәнләргә ярдәм берәләйду.

Әйса Мәсиһ Муса пәйғәмбәрдин үстүн

3 Шундақ екән, әй маңа охшаш асманға чақирилған, Худаға атал-
ған қериндашлар, өзимиз етирап қилған, Худаниң әлчиси вә Баш
Роһанийи болған Әйса Мәсиһ тоғрилиқ ойлинип көрүңлар. [2]Худди
Муса пәйғәмбәр Худаниң аилисидә* хизмәт қилғанда, Худаға садиқ

*14. Гәрчә шәйтан инсанларни беваситә һалак қилалмисиму, бирақ инсанларни гуна қилишқа аздуруш арқилиқ һалак қилалайду. Чүнки аздурушниң ақивити гуна, гунаниң ақивити болса мәңгүлүк өлүмдур.
*2. Худаниң аилиси — сөзму-сөз тәржимиси «Худаниң өйи» болуп, Муса пәйғәмбәр заманида бу сөз арқилиқ исраил хәлқи көздә тутулған еди. Һәзрити Әйса кәлгәндин кейин болса пүтүн мәсиһийләр җамаити көздә тутулиду.

болғандәк, Әйса Мәсиһму Өзини тайинлап хизмәткә қойған Худаға садиқ болди. [3]Лекин өй салғучи өзи салған өйдинму артуқ махтинишқа сазавәр болғинидәк, Әйса Мәсиһму Муса пәйғәмбәрдин артуқ шан-шәрәпкә лайиқтур. [4]Әлвәттә, һәммә өйниң бәрпа қилғучиси бардур, пүтүн мәвҗудатниң бәрпа қилғучиси болса Худадур. [5]Муса пәйғәмбәр бир хизмәткар болуш салаһийити билән Худаниң аилисидә садиқлиқ билән хизмәт қилған. Униң хизмити болса Худаниң кейинки вақитларда ашкарилимақчи болған һәқиқәтлиригә зимин һазирлаштин ибарәт еди. [6]Лекин Әйса Мәсиһ болса, Оғул болуш салаһийити билән Худаниң әшу аилисини садиқлиқ билән башқурди. Әгәр биз җасаритимизни вә пәхирлинидиған үмүтүмизни ахирғичә давамлаштурсақ, Худаниң аилисигә тәвә болған болимиз.

Ишәнмәслик һәққидә агаһландуруш

[7-8]Шуңа Муқәддәс Язмиларда Муқәддәс Роһниң дегинидәк,

«Бүгүн Худаниң авазини аңлиғиниңларда,
Әҗдатлириңлар Худаға хаинлиқ қилған
Вә чөлдә Уни синиған күнләрдикидәк җаһиллиқ
қилмаңлар.
[9]Гәрчә әҗдатлириңлар қилғанлиримни уда қириқ жилғичә
көргән болсиму,
Йәнила Мениң сәвир-тақитимни синиған еди.
[10]Шуниң үчүн у заманниң кишилиригә ғәзәпләндим
Вә дедимки: ‹Уларниң қәлби Мәндин жирақ.
Мениң йолумни чүшәнмәйду.
[11]Шуңа ғәзәпләнгинимдә қәсәм қилғинимдәк,
Улар арамлиғимдин һәргизму һөзүрлинәлмәйду›».

[12]Әй қериндашлар, һәр қайсиңлар қәлбиңларниң яман нийәт вә ишәнмәсликкә толуп, мәңгү һаят Худадин йүз өрмәслигигә диққәт қилиңлар. [13]Һеч қайсиңларниң қәлбиниң гунаниң аздуруши билән җаһиллашмаслиғи үчүн, «бүгүнла» болидикән, бир-бириңларни илһамландуруңлар. [14]Дәсләптики ишәнчимизни бошаштурмай ахирғичә давамлаштурсақла, Әйса Мәсиһ билән биллә һәммидин ортақ һөзүрлинимиз.

15 Жуқурида ейтилғинидәк,

«Бүгүн Худаниң авазини аңлиғиниңларда,
Әждатлириңлар Худаға хаинлиқ қилған күнләрдикидәк
Җаһиллиқ қилмаңлар».

16 Худаниң авазини аңлап туруп, Униңға хаинлиқ қилғанлар кимләр еди? Муса пәйғәмбәр ғалибилик һалда Мисирдин елип чиққан әшу исраилларниң һәммиси әмәсму? 17 Худа қириқ жил кимләргә ғәзәпләнди? Йәнила шу гуна өткүзүп, җәсәтлири чөлдә қалғанларға әмәсму? 18 Худа кимләрни Өз арамлиғидин һөзүрләндүрмәсликкә қәсәм қилди? Худаға бойсунмиғанларни әмәсму? 19 Булардин көрүвалалаймизки, улар ишәнмигәнлиги үчүн, Худаниң арамлиғидин һөзүрлинәлмиди.

Худаниң арамлиғи һәққидики вәдә

4 Бирақ Худаниң арамлиғидин һөзүрлиниш тоғрисидики вәдиси биз үчүн инавәтликтур. Шуңа аримиздики бирәрсиниңму бу мүмкинчиликтин мәһрум қелишидин еһтият қилайли. 2 Худаниң арамлиғи һәққидики бу Хуш Хәвәр худди чөлдики исраилларға аңлитилғандәк бизләргиму аңлитилди. Лекин уларниң аңлиғанлири ишәнчи билән жуғурулмиғанлиқтин, уларға һеч қандақ пайдиси болмиған еди. 3 Биз мәсиһийләр бу арамлиқтин һөзүрлинәләймиз. Лекин ишәнмигәнләргә кәлсәк, дәл Худаниң ейтқинидәк:

«Шуңа ғәзәпләнгинимдә қәсәм қилғинимдәк,
Улар арамлиғимдин һәргиз һөзүрлинәлмәйду».

Худа дунияни яратқандила, һәммә ишни тамамлиған еди. 4 Чүнки яритилишниң йәттинчи күни һәққидә Муқәддәс Язмиларниң бир айитидә мундақ дейилгән: «Йәттинчи күни кәлгәндә, Худа яритиш ишини тамамлап арам алди». Демәк, Худаниң арамлиғи аллибурун мөҗут еди. 5 Бирақ жуқурида ейтилғандәк Худа: «Улар арамлиғимдин һәргиз һөзүрлинәлмәйду», дегән.

6 Буниңдин билимизки, Худаниң арамлиғи тоғрисидики бу Хуш Хәвәрни авал аңлиғанлар Худаға бойсунмиғанлиғи үчүн, арамлиқтин

һөзүрлинәлмиди. Лекин бу арамлиқтин чоқум һөзүрлинәләйдиғанлар бар. [7]Шуниң үчүн Худа әйнә шу арамлиқтин һөзүрлинәләйдиғанларни көздә тутуп, узақ вақиттин кейин мәлум бир күнни «бүгүн» дәп бәкитип, бурун ейтқан төвәндики сөзләрни Давут падиша арқилиқ Зәбурда йәнә ейтқан:

«Бүгүн Худаниң авазини аңлиғиниңларда,
Җаһиллиқ қилмаңлар».

[8]Әгәр Худаниң арамлиғи әждадимиз Йәшу* исраилларни Худа беришкә вәдә қилған Қанан зимининға башлап киргәндики арамлиқ болсиди, Худа кейин йәнә арамлиқ һәққидә тохтилип, «бүгүн» демигән болатти. [9]Қисқиси, Худаниң йәттинчи күнидики арамлиғи Худаниң Өз бәндилирини күтүватиду.

[10]Худаниң арамлиғиға киргүчиләр худди Худа дунияни яритиш ишидин арам алғандәк, өзлириниң ишлиридин арам алиду. [11]Шуңа Худаға әйнә шу исраиллардәк бойсунмаслиқ қилип, жиқилип чүшмәслигимиз үчүн, һәр биримиз бу арамлиқтин һөзүрлинишкә тиришайли.

[12]Худаниң сөзи һаятий күчкә егә болған үнүмлүк сөздур. У һәр қандақ қош бислиқ қиличтинму иштик болуп, жан билән роһни, жилик билән боғумларни бир-биридин айриветәлигидәк өткүрлүк билән кишиләрниң көңлигә кирип, уларниң йошурун арзу-һәвәс вә ой-пикирлирини паш қилиду. [13]Худадин йошуруналайдиған һеч қандақ мәвҗудат йоқтур. Биз һесап беридиған Худа алдида һәммә нәрсә очуқ-ашкаридур.

Баш Роһанийимиз Әйса Мәсиһ

[14]Худа Оғли Әйса Мәсиһ бизниң асманға чиқип кәткән улуқ Баш Роһанийимиз болғачқа, етирап қилған ишәнчимиздә чиң турайли. [15]Чүнки бизниң бу Баш Роһанийимиз аҗизлиқлиримизға һисдашлиқ қилмай қалмайду. Уму бизгә охшаш һәр хил синақларға дуч кәлгән, лекин гуна қилип бақмиғандур. [16]Шуңа жүригимиз тоқ һалда меһиршәпқәтлик Худаниң тәхтигә йеқинлишайли. Буниң билән Худаниң

*8. *Йәшу Муса пәйғәмбәрниң избасари болуп, у исраил хәлқини Худа вәдә бәргән зиминға башлап барған.*

рәһим-шәпқитигә еришип, еһтияҗлиқ вақтимизда ярдәмгә егә болалаймиз.

5 Һәр қетимлиқ баш роһаний кишиләр арисидин таллинип, өз хәлқигә вакалитән Худаға хизмәт қилишқа тайинлинип, уларниң Худаға аталған һәдийәлирини вә гуналири үчүн қилған қурванлиқлирини Худаға суниду [2]вә Худаниң йолини билмәй йолдин чәтнигәнләргә мулайимлиқ билән муамилә қилалайду, чүнки униңму нурғун аҗизлиқлири бар. [3]Шуниң үчүн у хәлқиниң гуналири үчүнла әмәс, өз гуналири үчүнму қурванлиқ сунуши керәк. [4]Һеч бир киши баш роһаний мәртивисигә өзлүгидин еришәлмәйду, пәқәт Һарунға* охшаш, Худа тәрипидин чақирилғандила бу мәртивигә еришәләйду. [5]Худди шуниңдәк Әйса Мәсиһму Баш Роһаний мәртивисигә Өзлүгидин еришкән әмәс. Бәлки Худа Уни тайинлап, Униңға:

«Сән Мениң Оғлумсән,
Бүгүн Мән Сениң Атаң екәнлигимни җакалидим», дегән.

[6]Муқәддәс Язмиларниң йәнә бир йеридә Худа Униңға:

«Сән Малкисидиққа* охшаш тәртиптә тайинланған
мәңгүлүк Роһанийсән», дегән.

[7]Әйса Мәсиһ йәр йүзидики вақтида, Өзини өлүмдин қутқузалайдиған Худаниң алдида қаттиқ жиғлап туруп, көз яшлири билән дуа-тилавәт қилған. Униң садақәтмәнлигидин дуалири Худаға йәткән еди. [8]Гәрчә У Худа Оғли болсиму, азап чекиш җәриянида бойсунушни үгәнди. [9]У мана мошундақ пүтүнләй бойсунғачқа, мукәммәл Баш Роһаний болуш һөддисидин чиқип, Өзигә бойсунғучиларниң һәммиси үчүн мәңгүлүк қутқузулуш мәнбәси болди. [10]У Худа тәрипидин худди Малкисидиққа охшаш тәртиптә Баш Роһаний қилип җакаланди.

**4. Чиқиш 28:1дә хатириләнгинидәк, Худа Муса пәйғәмбәргә акиси Һарунни исраилларниң тунҗа баш роһанийи қилип тайинлаш һәққидә әмир бәргән. Һарун лавий қәбилисидин еди.*
**6. 7:1-2гә қараңлар.*

Ишәнчтин янмаслиққа агаһландуруш

11 Бу һәқтә ейтишқа тегишлик нурғун сөзлирим бар, лекин чүшинәй демәй аңлапла қойсаңлар, буни силәргә чүшәндүрүш тәс. 12 Гәрчә силәр аллиқачан тәлим бәргүчи болушқа тегишлик болсаңларму, бирақ әмәлиятта силәр йәнила башқиларниң Худаниң сөзи тоғрисидики асасий билимләрни баштин үгитишигә муһтаҗсиләр. Демәк, силәргә йемәклик әмәс, бәлки йәнила сүт керәк. 13 Чүнки пәқәт сүткила тайинидиғанлар бовақтин пәриқсиз болуп, уларда һәққанийәт һәққидики тәлимләрни егиләш тәҗрибиси камдур. 14 Йемәклик болса йетилгәнләр үчүндур. Чүнки уларниң әқли йетилиш җәриянида яхши-яманни пәриқ етишкә көнгәндур.

6 1-2 Шуниң үчүн өлүмгә елип баридиған яманлиқлардин йениш, Худаға ишиниш, чөмүлдүрүлүшни қобул қилиш, башқиларға қол тәккүзүп дуа қилиш, тирилдүрүлүш вә мәңгүлүк һөкүм қатарлиқ тәлимләргә қайта асас салимиз, дәп олтармайли. Әйса Мәсиһ тоғрисидики бу хил башланғуч тәлимләрдә тохтап қалмай, йетилишкә қарап маңайли. 3 Худа халиса, биз шундақ қилимиз.

4 Бәзи адәмләрни товва қилдуруп, қайтидин Худа йолиға башлаш мүмкин әмәс. Чүнки улар бир чағларда Худаниң нури билән йорутулған, Худаниң илтипатидин һөзүрләнгән, Муқәддәс Роһқа ортақ болған, 5 Худаниң сөзиниң яхшилиғини вә келидиған заманда Худа аян қилидиған қудрәтләрни һис қилған болсиму, 6 һалбуки улар Худадин ваз кәчти, Худа Оғлини рәт қилди. Бу Худа Оғлини чапрас яғачқа қайта миқлиған һәм Униңға дағ кәлтүргән билән баравәрдур.

7 Пат-пат яққан ямғурдин териғучиларға пайдилиқ зираәтләрни өстүрүп бәргән йәр Худадин бәрикәт алиду. 8 Әксичә тикән вә қамқақ өстүргән йәр пайдисизлиғидин Худаниң ләнитигә қелип, ахири көйдүрүлиду.

9 Силәргә кәлсәм, қәдирлик қериндашлар, гәрчә жуқурики ишларни тилға алған болсамму, әһвалиңларниң буниңдин яхши екәнлигигә вә қутқузулушқа елип баридиған йолда меңиватқанлиғиңларға һәқиқий ишинимән. 10 Худа адаләтсиз әмәстур. У һәргиз силәрниң Униңға сиңдүргән әҗриңлар вә мәсиһийләргә қилип келиватқан хизмитиңлар арқилиқ көрсәткән меһир-муһәббитиңларни унтумайду. 11 Пүтүн үмүтүңларниң әмәлгә ешиши үчүн, һәр бириңларниң ахирғичә шундақ ғәйрәт қилишиңларни арзу қилимиз. 12 Шундақ

болғанда, қашаңлардин болмай, бәлки өз ишәнчи вә сәвирчанлиғи билән Худаниң вәдисигә еришидиғанларни үлгә қилидиғанлардин болисиләр.

Худаниң вәдиси җәзмән әмәлгә ашиду

13 Худадин үстүн туридиған һеч ким болмиғачқа, Худа Ибраһимға
вәдә қилғанда, Өз нами билән қәсәм қилип мундақ деди: 14 «Саңа
чоқум бәхит ата қилип, нурғун әвлатларни беримән». 15 Шуниң билән
Ибраһим сәвир-тақәт билән күтүп, Худаниң вәдисигә еришти.
16 Инсанлар өзлиридин үстүн туридиған бирини тилға елип, қәсәм
қилиду. Қәсәм испат һесапланғанлиғи үчүн, һәр хил талаш-тартиш-
ларға хатимә бериду. 17 Шуниңдәк, Худа Өз вәдисигә еришидиған
кишиләргә Өз ирадисиниң өзгәрмәйдиғанлиғини очуқ билдүрүш
үчүн, вәдә бәргәндә қәсәм қилди. 18 Худаниң бизгә бәргән вәдиси вә
қәсими һәргиз өзгәрмәйду. Чүнки Худа ялған сөзлимәйду. Шуңа
Худадин паналиниватқан бизләр Униң вәдиси вә қәсимидин көп
илһамға еришип, көз алдимиздики үмүттә ишәнч билән чиң туралай-
миз. 19 Бу үмүт һаятимизға нисбәтән худди чиң илинған кемә ләңгири-
дәк мустәһкәм болуп, у бизни асмандики ибадәтхана пәрдисидин өтүп,
әң муқәддәс җайға киришкә йетәкләйду. 20 Әйса Мәсиһ бизгә йол ечиш
үчүн, у йәргә биздин авал киргән болуп, бизләр үчүн Малкисидиққа
охшаш тәртиптики мәңгүлүк Баш Роһаний болди.

Малкисидиқ һәққидә

7 Малкисидиқ Салим шәһириниң падишаси һәм улуқ Худаниң
роһанийи болуп, Ибраһим бир қанчә падишани йеңип җаңдин
қайтқан чағда, у Ибраһим билән көрүшкән вә униңға бәхит тилигән
еди. 2 Ибраһимму еришкән олҗисиниң ондин бир үлүшини униңға
атиған еди. Малкисидиқ дегән исимниң мәнаси «һәққанийәт пади-
шаси» дегәнликтур. У Салим шәһириниң падишаси болуп, «Салим
падишаси» дегәнниң мәнаси «Аманлиқ падишаси» дегәнликтур. 3 Муқәд-
дәс Язмиларда униң ата-аниси, уруқ-әвлади, нәсәби һәм униң һаяти-
ниң башлиниши вә ахирлишиши тоғрисида бирәр хатирә йоқтур. У
худди Худа Оғлидәк мәңгүлүк роһанийдур.
4 Малкисидиқ немә дегән улуқ адәм-һә! Һәтта әждадимиз Ибраһим-
му олҗисиниң ондин бирини униңға атиған. 5 Лавийниң әвлатлиридин

роһаний болғанлар Тәврат қануни бойичә хәлиқтин, йәни өз қериндашлиридин, уларниң өзигә охшаш Ибраһимниң нәсли болушиға қаримай, тапқинининг ондин бир үлүшини жиғиши керәк еди. [6]Лекин Малкисидиққа кәлсәк, у лавий қәбилисидин болмисиму, Ибраһим еришкән олҗиниң ондин бир үлүшини қобул қилип, Ибраһимға — Худаниң вәдисигә егә болған бир адәмгә бәхит тилигән. [7]Шүбһисизки, бәхит тилигүчи бәхиткә еришкүчидин үстүндур. [8]Ондин бир үлүшни жиғидиған лавий роһанийлар бәри бир өлидиғанлардур. Бирақ Ибраһимдин ондин бир үлүшни қобул қилған Малкисидиқ болса Муқәддәс Язмиларда гувалиқ берилгәндәк йәнила һаяттур. [9]Һәтта мундақ дейишкә болидуки, ондин бир үлүшни алидиған роһаний лавийларму әждади Ибраһим арқилиқ Малкисидиққа ондин бир үлүшни бәргән. [10]Чүнки Малкисидиқ Ибраһимни қарши алғанда лавийлар техи туғулмиған болсиму, уларни йәнила әждади Ибраһимниң вуҗудида, дәп қарашқа болиду. [11]Исраил хәлқигә чүширилгән Тәврат қанунидики роһанийлиқ түзүми лавий қәбилисиниң роһанийлири арқилиқ жүргүзүләтти. Бирақ әгәр Худаниң инсанларни гунадин пак қилиш мәхсити бу роһанийлар арқилиқ әмәлгә ашқан болса, ундақта бу хил түзүм асасида тайинланған һарундәк тәртиптики әмәс, бәлки Малкисидиқтәк тәртиптики йәнә бир роһанийниң келишиниң немә һаҗити бар еди? [12]Роһанийлиқ тәртиви өзгәртилгәчкә, униңға мунасивәтлик роһанийлиқ түзүмиму өзгәртилишкә тоғра келиду. [13]Бу ейтиливатқан сөзләр дәл Әйса Мәсиһкә қаритилған. У башқа бир қәбилидин болуп, бу қәбилидин һеч ким қурванлиқ суписида хизмәттә болуп бақмиған. [14]Рәббимиз Әйсаниң Йәһуда қәбилисидин екәнлиги еник. Муса пәйғәмбәр роһанийлар һәққидә тохталғанда, бу қәбилә тоғрисида бир нәрсә демигән еди.

Әйса Мәсиһ Малкисидиқтәк тәртиптики Роһанийдур

[15]Малкисидиқтәк тәртиптики башқа бир роһанийниң мәйданға келиши роһанийлиқ түзүминиң өзгәртилгәнлигини техиму ениқлаштурди. [16]Униң роһанийлиққа тайинлиниши болса пүтмәс-түгимәс һаятлиқ қудритигә егә болғанлиғидин болуп, һәргиз роһаний болғучи лавий қәбилисигә тәвә болуш керәк дегән түзүм бойичә болмиди. [17]Бу һәқтә Муқәддәс Язмиларда: «Сән Малкисидиққа охшаш тәртиптә

тайинланған мәңгүлүк Роһанийсән», дәп гувалиқ берилгән. 18Алдинқи
түзүм аҗизлиғи вә пайдисизлиғи түпәйлидин күчидин қалди. 19Чүнки
Тәврат қануни һеч кишини камаләткә йәткүзәлмиди. Шуңа униң
орниға бизни Худаға йеқинлаштуридиған техиму яхши үмүт берилди.
20Униң үстигә, бу үмүт Худаниң қәсими билән капаләткә егә қилин-
ди. Илгири өткән роһанийлар Худаниң қәсимисиз роһаний болған
еди. 21Лекин Әйса Мәсиһ болса Худаниң Униңға:

«Пәрвәрдигариң қәсәм қилди,
У қәсимидин һәргиз янмайду,
Сән мәңгүлүк Роһанийсән»,

дегән қәсими билән Роһаний болди. 22Демәк, Әйса Мәсиһ техиму
яхши бир келишимниң кепили қилинди.
23Йәнә келип, илгири өткән көп роһанийлар өлүм түпәйлидин
вәзиписини давамлаштурушқа амалсиз қалғачқа, бириниң орниға
йәнә бири чиққан. 24Лекин Әйса Мәсиһ мәңгү һаят болғачқа, Униң
роһанийлиғи мәңгүлүктур. 25Шу сәвәптин Әйса Мәсиһ Өзи арқилиқ
Худаниң алдиға кәлгәнләрни үзүл-кесил қутқузушқа қадирдур. У
мәңгү һаят болуп, улар үчүн Худаға мураҗиәт қилиду.
26Әйса Мәсиһ дәл бизниң һаҗитимиздин чиқидиған Баш Роһаний-
дур. У муқәддәс, әйипсиз, пак болуп, гунакарлардин айриветилип,
асмандики әң жуқури орунға елип чиқилди. 27У илгирики баш роһаний-
лардәк һәр күни алди билән Өз гуналири үчүн, кейин хәлиқниң
гуналири үчүн қурванлиқ сунушқа муһтаҗ әмәс. Чүнки У Өзини
қурван қилғанда, инсанларниң гуналири үчүн қилинидиған қурван-
лиқни бир йолила ада қилди. 28Тәврат қануни аҗиз болған инсанни
баш роһаний қилип тайинлатти, лекин Тәврат қанунидин кейин
Худа қәсәм билән қилған келишими арқилиқ, мәңгүлүк камаләткә
йәткүзүлгән Оғлини Баш Роһаний қилип тайинлиди.

Баш Роһанийимиз Әйса Мәсиһ

8 Ейтқанлиримниң асасий нуқтиси шуки: асмандики улуқ Худаниң
тәхтиниң оң тәрипидә олтиридиған бир Баш Роһанийимиз бар.
2У әң муқәддәс җайда, йәни инсан әмәс, бәлки Пәрвәрдигаримиз
Худа қурған һәқиқий ибадәт чедирида хизмәт қилмақта.

3 Һәр бир баш роһаний Худаға һәдийә вә қурванлиқлар сунуш үчүн
тайинлиниду. Шуниң үчүн бизниң Баш Роһанийимизму Худаға бирәр
нәрсә сунуши керәк еди. 4 Әгәр У йәр йүзидә болсиди, һәргиз роһаний
болматти. Чүнки бу йәрдә Тәврат қанунининиң тәливи бойичә Худаға
һәдийә сунидиған роһанийлар аллибурунла бардур. 5 Бу роһанийлар
хизмәт қилидиған ибадәт чедири вә униңда қилинидиған хизмәтләр
пәқәтла асмандики чедирниң вә униңда қилинидиған хизмәтләрниң
көчүрүлмә нусхиси вә көләңгисидур. Дәрвәқә, Муса пәйғәмбәр дәл
ибадәт чедирини қурмақчи болуватқанда, Худа униңға: «Буларниң
һәммиси Мән саңа тағда көрсәткән нусха бойичә еһтият билән ясалсун»,
дәп агаһландурған. 6 Әйса Мәсиһкә берилгән роһанийлиқ вәзиписи
болса, башқа роһанийларниңкидин көп үстүндур. Шуниңдәк, Худа
билән инсанлар арисида У арқилиқ түзүлгән кейинки келишим дәс-
ләпки келишимдин көп үстүндур. Чүнки бу келишим техиму яхши
вәдиләр үстигә қурулған.

7 Әгәр дәсләпки келишим камчилиқсиз болса еди, кейинкисиниң
һеч қандақ һаҗити болмиған болатти. 8 Лекин Худа Өз хәлқини әйип-
ләп мундақ дегән:

«Исраил вә Йәһудийә хәлиқлири билән
Йеңи бир келишим түзидиған күнләр келиду.
9 Бу келишим Мән уларниң әҗдатлирини Мисирдин
чиқириш үчүн,
Уларниң қоллирини тутуп түзгән келишимдәк болмайду.
Чүнки улар келишимимгә садиқ болмиди,
Шуңа Мәнму улардин нәзәримни йөткидим.
10 У күнләрдин кейин, исраил хәлқи билән түзидиған
келишимим мундақ:
Қанунлиримни уларниң әқлигә салимән,
Қәлбигә пүтимән.
Мән уларниң Худаси болимән.
Уларму Мениң хәлқим болиду.
11 Һеч кимниң өз жутдишиға, өз қериндишиға:
‹Пәрвәрдигарни тонуңлар›, дәп әқил үгитишиниң һаҗити
қалмайду.
Чүнки гадайдин ханғичә

Һәммиси Мени тонуйду.
12 Яманлиқлирини кәчүримән,
Гуналирини көңлүмдә сақлимаймән».

13 Демәк, Худа бу келишимни «Йеңи» дейиш арқилиқ бурунқисиниң
вақти өткәнлигини көрсәтти. Вақти өткән, конириған нәрсә узун
өтмәй йоқилиду.

Кона келишим дәвридики ибадәт

9 Кона келишим дәвридә ибадәт қаидилири вә инсанлар бәрпа
қилған ибадәт җайи бар еди. 2 Ибадәт җайида бир чедир тикилгән
болуп, униң муқәддәс җай дәп аталған бөлүмидә чирақдан, үстәл, үстәл
үстидә болса Худаға һәдийә қилинған нанлар болатти. 3 У йәрдики
пәрдиниң кәйнидә әң муқәддәс дәп аталған йәнә бир бөлүм бар еди.
4 Алтун исриқдан вә пүтүнләй алтун билән қапланған келишим сандуғи
у йәрдә еди. Сандуқниң ичидә алтундин ясалған, манна* селинған
комзәк, Һарунниң бихлиған һасиси* вә пәризләр йезилған икки таш
тахта бар еди. 5 Шан-шәрәплик «керублар» «Меһир-шәпқәт тәхти»
дәп аталған сандуқ ағзи үстигә орнитилған болуп, қанатлири билән
уни йепип туратти. Әнди мән буларни техиму тәпсилий чүшәндүрүп
олтармаймән.

6 Һәммә нәрсә мана шундақ орунлаштурулғандин кейин, роһаний-
лар чедирниң «Муқәддәс җай» дәп аталған бөлүмигә дайим кирип,
ибадәт хизмитини қилатти. 7 Бирақ «Әң муқәддәс җай» дәп аталған
иккинчи бөлүмгә пәқәт баш роһаний жилда бир қетимла кирәтти.
Роһаний у йәргә өз гуналири вә хәлиқниң наданлиғи түпәйлидин
өткүзгән гуналири үчүн аталған қурванлиқ қенини алмай кирмәтти.
8 Бу ибадәт хизмәтлириниң елип берилиши билән, Муқәддәс Роһ
бизгә шуни көрситип бәрдики, ибадәт чедири, шундақла у вәкиллик
қилған ибадәт хизмәтлири барла болидикән, әң муқәддәс җайға
баридиған йол авам хәлиққә һәргиз ечилматти. 9 Мана булар һазирқи
заман үчүн бир тәҗрибә савақтур. Буниңдин шуни көрүвелишқа
болидуки, Худаға сунулған һәдийә вә қурванлиқлар ибадәт қилғучини

*4. *Манна — Чиқиш 31:16гә қараңлар.*
*4. *Худа Һарунни рәһбәр қилип таллиғанлиғини көрситиш үчүн, униң һасисини бихлатқан еди.*

пак вижданлиқ қилалмайду. 10Улар пәқәт һалал вә һарам йемәк-ичмәк вә бойини суға селиш рәсмийәтлири билән мунасивәтлик болуп, Худа йеңи тәртипни орнатқичә күчкә егә болған сиртқи көрүнүш җәһәттики қаидә-низамлардур.

11Лекин Әйса Мәсиһ болса гөзәл ишларни әмәлгә ашурған Баш Роһаний болуп, адәм қоли билән ясалмиған, бу дунияға мәнсүп болмиған, асмандики техиму улуқ вә техиму мукәммәл ибадәт чедириға кирди. 12У бу әң муқәддәс җайға өшкә яки мозайларниң қурванлиқ қенини әмәс, бәлки Өзиниң қурванлиқ қенини төкүш арқилиқ бирла қетим кирди. Мошундақ қилип, у инсанларниң гуналирини жуюп, инсанларни мәңгүгә азат қилди. 13Кона келишим дәвридә өшкә вә буқиларниң қени һәм калиниң күли напакларниң учисиға сепилсә, улар сиртқи җәһәттә тазилинип пак болатти. 14Ундақта, Әйса Мәсиһниң қеничу? У вижданимизни өлүмгә елип баридиған қилмишлардин пак қилип, бизни мәңгү һаят Худаға ибадәт қилишқа техиму йетәклимәмду?! У Худаниң мәңгүлүк Роһи арқилиқ Өзини кам-котисиз қурванлиқ сүпитидә бизниң гуналиримиз үчүн Худаға атидиғу!

15Шуниң үчүн Әйса Мәсиһ Худа билән инсанлар оттурисида түзүлгән Йеңи келишимниң васитичисидур. У арқилиқ Худа тәрипидин чақирилғанлар вәдә қилинған мәңгүлүк мирасқа еришәләйду. Чүнки У уларни гуна қилиш сәвәвидин Кона келишим тәрипидин бәкитилгән мәңгүлүк өлүмдин ибарәт җазадин қутқузуш үчүн өлди.

16Әгәр вәсийәт қалдурулса, вәсийәт қалдурғучи өлмигичә, вәсийәт күчкә егә болмайду. 17Чүнки вәсийәт пәқәт өлүмдин кейин күчкә егә болиду. Вәсийәт қалдурғучи һаятла болса, вәсийитиниң һеч қандақ күчи болмайду. 18Шуниң үчүн дәсләпки келишимму қан еқитилғандила, андин күчкә егә болған. 19Муса пәйғәмбәр Тәврат қанунииниң һәр бир әмрини пүткүл хәлиққә уқтурғандин кейин, мозай вә өшкиләрниң суға арилаштурулған қенини қизил жуң жипта бағланған маржангүл билән қанун дәстүригә вә пүтүн хәлиққә сәпти. 20Андин у: «Бу қан келишим қенидур. У Худа әмәл қилишиңларға әмир қилған келишимни күчкә егә қилиду», деди. 21У йәнә ибадәт чедириға вә чедирда қурванлиқ қилишқа ишлитилидиған пүткүл сайманларниң үстигә қан сәпти. 22Дәрвәқә, Тәврат қануни бойичә һәммә нәрсә

дегидәк қан билән паклиниду. Қурванлиқ қени төкүлмәй, гуналар кәчүрүм қилинмайду.

[23]Шу сәвәптин асмандикигә тәхлит қилип ясалған бу нәрсиләр мошу усул билән паклиниши керәк еди. Бирақ асмандики нәрсиләр болса булардин көп яхши қурванлиқлар билән паклиниши керәк. [24]Шуңа Әйса Мәсиһ Худаниң һозурида болуп бизгә вәкиллик қилиш үчүн, асмандики ибадәт җайиға тәхлит қилинған, адәм қоли билән ясалған муқәддәс җайға әмәс, бәлки асманниң өзигә кирди.

[25]У йәһудийларниң баш роһанийидәк, жилму-жил қурванлиқ қилинған һайванларниң қенини елип, әң муқәддәс җайға қайта-қайта киргини йоқ. [26]Әгәр шундақ қилишниң зөрүрийити болған болса, дуния яритилғандин бери Әйса Мәсиһниң қайта-қайта азап чекип қурван болушиға тоғра келәтти. Лекин Әйса Мәсиһ мана бу ахир заманда инсанларни гунадин азат қилиш үчүн, бир йолила оттуриға чиқип Өзини қурван қилди. [27]Һәммә адәмниң бир қетим өлүши вә өлгәндин кейин сорақ-қа тартилиши бәкитилгән. [28]Шуниңдәк, Әйса Мәсиһму нурғун кишиләрниң гуналирини Өз үстигә елиш үчүн, бирла қетим қурван болди. У қайта кәлгәндә, инсанларниң гуналириниң төләмигә қурван болуш үчүн әмәс, бәлки Өзини күткәнләрни үзүл-кесил қутқузуш үчүн келиду.

Әйса Мәсиһниң бир қетимлиқ қурванлиғи

10 Тәврат қануни Әйса Мәсиһ кәлгүсидә елип келидиған гөзәл ишларниң өз әйнини әмәс, бәлки униң көләңгисинила сүрәтләп бериду. Шу сәвәптин Тәврат қануни өзигә әмәл қилип, жилму-жил охшаш қурванлиқларни аташ арқилиқ Худаға ибадәт қилидиған адәмләрни һәргизму гуналиридин пак қилалмайду. [2]Әгәр пак қилиған болса, қурванлиқ қилиш ахирлишаттида, ибадәт қилғучиларму гуналиридин бирақла паклинип, виждани йәнә өз гуналири түпәйлидин азапланматти. [3]Һалбуки, у қурванлиқлар уларға өз гуналирини һәр жили әслитип туриду. [4]Чүнки буқа вә өшкиләрниң қени инсанларни гунадин һәргиз пак қилалмайду. [5]Шуниң үчүн Әйса Мәсиһ дунияға кәлгәндә мундақ дегән:

«Инсанлардин қурванлиқ вә һәдийәләрни тәләп қилмидиң,
Лекин Мән үчүн бир тән һазирлидиң.

6 Көйдүрмә қурванлиқ вә гуна үчүн сунулған башқа
қурванлиқлардинму хурсән болмидиң.
7 Шуңа дедимки, ‹Әй Худа, Сениң қанун дәстүрүңдә Мән
тоғрилиқ йезилғинидәк,
Сениң ирадәңни ишқа ашуруш үчүн кәлдим››.

8 Әйса Мәсиһ алди билән Худаға: «Қурванлиқ вә һәдийәләрни тәләп қилмидиң. Көйдүрмә қурванлиқ вә гуна үчүн сунулған башқа қурванлиқлардинму хурсән болмидиң», дегән. Бу қурванлиқлар Тәврат қанунининиң тәливи бойичә қилинсиму, У йәнила шундақ дегән. 9 Андин кейин йәнә: «Сениң ирадәңни ишқа ашуруш үчүн кәлдим», дегән. Демәк, Худа кейинки қурванлиқни күчкә егә қилиш үчүн, бурунқи қурванлиқ қилиш қаидисини әмәлдин қалдурди. 10 Худаниң бу ирадиси бойичә Әйса Мәсиһниң Өз тенининң бир йолила қурван қилиниши арқилиқ биз гунадин паклинип, Худаға аталдуқ.

11 Роһанийлар һәр күни қурванлиқ суписи алдида туруп, ибадәт хизмитини қилиш үчүн гуналарни жуялмайдиған охшаш хилдики қурванлиқларни Худаға қайта-қайта суниду. 12 Бирақ бизниң Роһанийимиз болса Өзини қурван қилиш билән гуналарни жуйидиған бирла қетимлиқ, мәңгү инавәтлик қурванлиқни Худаға сунди. Андин У Худаниң оң йенида олтирип, 13 дүшмәнлириниң Өз айиғи астида тиз пүктүрүлүшини күтмәктә. 14 У мошу бир қурванлиқ билән өзини Худаға атиған кишиләрни Худаниң алдида мәңгү мукәммәл қилди. 15 Муқәддәс Язмиларда хатириләнгәндәк, Муқәддәс Роһму бу һәқтә бизгә гувалиқ бериду. У авал мундақ дәйду:

16 «У күнләрдин кейин, улар билән түзидиған келишимим мундақ:
Қанунлиримни уларниң қәлбигә салимән, әқлигә қуйимән».

17 Андин йәнә мундақ дәйду:

«Уларниң гунайи вә яманлиқлирини
Көңлүмдә қайта сақлимаймән».

18 Шуңа гуналар кәчүрүм қилинған екән, йәнә гуналар үчүн қурванлиқ қилишниң һаҗити қалмайду.

Худаға йеқинлишайли

19 Шуниң үчүн, әй қериндашлар, Әйса Мәсиһниң қурванлиқ қени
арқилиқ асмандики әң муқәддәс җайға жүригимиз тоқ һалда кирәләй-
миз. 20 Чүнки Әйса Мәсиһ Өз тениниң қурван болуши арқилиқ
асмандики ибадәтхана пәрдисидин өтүп, биздин авал у йәргә киргән
болуп, у һаятлиққа йетәкләйдиған йеңи бир йолни бизгә ечип бәрди.
21 Худаниң аилисигә, йәни мәсиһийләр җамаитигә җавапкәр бир Баш
Роһанийимиз болған екән, 22 мустәһкәм ишәнч вә сәмимий қәлб билән
Худаға йеқинлишайли. Чүнки диллиримиз Әйса Мәсиһниң қениниң
сепилиши билән виждан азавидин халас болған вә бәдинимиз пакиз
су билән жуюлғандәк пакланған. 23 Башқилар алдида етирап қилған
үмүтүмиздә иккиләнмәй чиң турайли. Чүнки вәдә бәргүчи Худа
ишәнчликтур. 24 Меһир-муһәббәт көрситиш вә яхши иш қилиш үчүн
бир-биримизни қандақ илһамландурушни ойлайли. 25 Бәзиләрдәк
мәсиһийләр җамаитидә җәм болуш вә Худаға ибадәт қилиштин баш
тартмайли. Әксичә дайим җәм болуп, бир-биримизни илһамланду-
райли. Болупму Әйса Мәсиһниң қайта келидиған күниниң аз қалған-
лиғини билгән екәнмиз, техиму шундақ қилайли.

26 Һәқиқәтни тонуп туруп, йәнила қәстән гуна* өткүзүвәрсәк, у
чағда гуналар үчүн сунулидиған башқа бир қурванлиқ йоқтур.
27 Бизгә қалидиғини пәқәт сорақ вә Худа билән қаршилишидиған-
ларни өртәп түгитидиған ялқунлуқ отни қорқунуч ичидә күтүштур.
28 Тәврат қануниға хилаплиқ қилған киши икки яки үч гувачиниң
испати болсила, кәңчилик қилинмай өлтүрүләтти. 29 Ундақта, бир
киши Худа Оғлини дәпсәндә қилса, Худаниң келишимини күчкә
егә қилған вә өзини паклиған қанға сәл қариса, өзигә шәпқәт қилған
Муқәддәс Роһни һақарәт қилса, техиму еғир җазаға лайиқ болмамду?!
30 Чүнки Тәвратта: «Интиқам Мениң, җазасини Өзәм беримән» вә
«Пәрвәрдигар Өз хәлқини сораққа тартиду», дегүчиниң Худа екәнли-
гини билимиз. 31 Мәңгү һаят Худа тәрипидин җазаға тартилиш немә
дегән қорқунучлуқ-һә!

32 Худа қәлбиңларни йорутқан әшу күнләрни есиңларда тутуңлар.
Шу вақитларда азап-оқубәтлик күрәшләргә бәрдашлиқ берип,
ишәнчиңларда чиң турдуңлар. 33 Бәзидә хәлқиаләм алдида һақарәт

*26. *Бу йәрдики гуна Әйса Мәсиһтин тенишқа қаритилған.*

вә харлинишларға учридиңлар. Бәзидә өзәңларға охшаш муамилигә учриғанлар тәрәптә турдуңлар. [34]Мәһбус мәсиһийләрниң дәрдигә ортақ болдуңлар. Мал-мүлкүңлар буланғандиму, кәлгүсидә техиму гөзәл, бақий байлиққа егә болидиғанлиғиңларни билгәчкә, хошаллиқ билән қобул қилдиңлар. [35]Шуниң үчүн җасаритиңларни йоқатмаңлар. Бу җасарәтниң мукапити интайин зордур. [36]Худаниң ирадиси бойичә иш қилип, Униң вәдә қилғанлириға муйәссәр болуш үчүн, сәвир қилишиңларға тоғра келиду. [37]Чүнки Муқәддәс Язмиларда Худа мундақ дегән:

«Кәлгүчи пат йеқинда келиду, кечикмәйду.
[38]Мән ‹һәққаний› дегән адәм, ишәнчи билән яшайду.
Әгәр у ишәнчидин янса, униңдин хурсән болмаймән».

[39]Бирақ биз ишәнчидин йенип һалак болидиғанлардин әмәс, бәлки ишәнч қилип қутқузулушқа еришидиғанлардиндурмиз.

Ишәнч

11 Ишәнч Худаниң вәдисигә бағланған үмүтниң әмәлгә ашидиғанлиғиға болған ишәнч, көрүнмәйдиған мөҗүтлуққа болған қайиллиқтур. [2]Әҗдатлиримиз мана мошундақ ишәнч билән Худаниң махтишиға сазавәр болған.

[3]Биз ишәнч арқилиқ каинатниң Худаниң әмри билән яритилғанлиғини, биз көрәләйдиған мәвҗудатларниң көргили болидиғандин бәрпа болмиғанлиғини чүшинәләймиз.

[4]Һабилниң Қабилниңкидинму яхши бир қурванлиқни Худаға атиши ишәнчи сәвәвидин болди. Һабилниң ишәнчи сәвәвидин Худа уни һәққаний адәм дәп җакалиди вә униң атиғанлирини қобул қилди. Һабил гәрчә өлгән болсиму, ишәнчи билән йәнила бизгә сөзләватқандәк турмақта.

[5]Ишәнчи сәвәвидин Һанух өлмәй турупла асманға көтирилди. Һеч ким уни тапалмиди, чүнки Худа уни Өз йениға елип кәткән еди. Асманға көтирилиштин илгири униң Худани хурсән қилған адәм екәнлиги җакаланған еди. [6]Демәк, ишәнч болмай туруп, Худани хурсән қилиш мүмкин әмәс. Чүнки Худаниң алдиға келидиған киши Униң бар екәнлигигә вә Уни издигәнләргә издәш әҗрини қайтуридиғанлиғиға ишиниши керәк.

7Ишәнчи сәвәвидин Нуһ пәйғәмбәр техи көрүлүп бақмиған вақиәләр һәққидә Худа тәрипидин агаһландурулғанда, Худаниң сөзигә бойсунуп, пүтүн аилисидикиләрни қутқузуш үчүн бир кемә ясиди. Һәм ишәнчи арқилиқ дуниядики адәмләрниң қилмишлириниң җазалинишқа лайиқ екәнлигини көрситип бәрди. Ишәнчи сәвәвидин у Худа тәрипидин һәққаний адәм дәп җакаланди.

8Ишәнчи сәвәвидин Ибраһим Худа униңға бәрмәкчи болған зиминға чақирилғанда, у Худаға бойсунуп, қәйәргә баридиғанлиғини билмәй туруп йолға чиқти. 9У вәдә қилинған җайға берип, бу яқа жутта чедирларда туруп, ишәнчи билән яшиди. Худаниң Ибраһимға қилған вәдисиниң мирасхорлири болған Исһақ вә Яқупларму шундақ чедирларда турди. 10Ибраһимниң шундақ қилишидики сәвәп, у Худа тәрипидин лайиһилинип селинған, һули мустәһкәм мәңгүлүк шәһәрни күткән еди.

11Гәрчә Ибраһим қерип қалған, аяли Сарә болса туғут йешидин өткән болсиму, Ибраһимниң ишәнчи сәвәвидин Худа униңға пәрзәнт көрүш шәривини ата қилди. У өзигә вәдә қилған Худаниң ишәнчлик екәнлигини биләтти. 12Буниң билән бир адәмдин, болупму йеши бир йәргә берип қалған адәмдин асмандики юлтузлардәк көп вә деңиз бойидики қумдәк сансиз әвлатлар барлиққа кәлди.

13Ишәнчи бар бу кишиләр Худа вәдә қилғанларға муйәссәр болмай турупла аләмдин өтти. Бирақ улар һаят вақтида ишәнчи билән жирақни көрүп, бу вәдиләрниң кәлгүсидә әмәлгә ешишини хурсәнлик билән күткән вә өзлириниң йәр йүзидә яқа жутлуқ вә мусапир екәнлигини етирап қилишқан еди. 14Уларниң бундақ етирап қилиши өзлири тәвә болған маканға тәшна болуватқанлиғини ипадилигәнликтур. 15Улар өз жутини сеғинған болса, қайтип кетиш пурсити болған болатти. 16Лекин улар техиму яхшисиға, йәни асмандики маканиға тәлпүнди. Шуниң үчүн Худа уларниң Худаси дәп атилиштин номус қилмайду. Худаниң асманда улар үчүн бир шәһәр һазирлиғанлиғиниң өзи буниң испатидур.

17-18Ибраһим Худа тәрипидин синалғинида, ишәнчи сәвәвидин оғли Исһақни қурванлиқ сүпитидә Худаға атиди. Гәрчә Худа униңға, «Мән саңа вәдә қилған әвлатлириң Исһақтин келип чиқиду», дегән болсиму, у йәнила бирдин-бир оғлини қурван қилишқа тәйяр еди. 19Ибраһим Исһақ өлгән тәғдирдиму, Худаниң уни тирилдүрәләйдиғанлиғиға

ишәнди. Мундақчә ейтқанда, Ибраһимға нисбәтән Худа Исһақни өлүмдин тирилдүрүп, қайтуруп бәрди.

20 Ишәнчи сәвәвидин Исһақ оғуллири Якуп билән Әсавниң кәлгүси үчүн хәйирлик дуа қилди.

21 Ишәнчи сәвәвидин Якуп аләмдин өтүш алдида Йүсүпниң икки оғли үчүн хәйирлик дуа қилип, һасисиға тайинип туруп, Худаға сәждә қилди. 22 Ишәнчи сәвәвидин Йүсүп сәкратқа чүшүп қалғанда, исраилларниң Мисирдин чиқип кетидиғанлиғини алдин-ала ейтти һәм кетишидә өзиниң устиханлириниму елип кетишни тапилиди.

23 Ишәнчи сәвәвидин Муса пәйғәмбәр туғулғанда, униң ата-аниси уни үч ай йошурди. Чүнки улар Мусаниң адәттики бала әмәс екәнлигини көрди, падишаниң пәрманидинму қорқмиди. 24 Ишәнчи сәвәвидин Муса пәйғәмбәр чоң болғандин кейин, Мисир падишасиниң қизиниң оғли болуш салаһийитини рәт қилди. 25 У гуналиқ ишларни қилиштин келидиған вақитлиқ хошаллиқтин һөзүрлинишниң орниға, Худаниң хәлқи билән биллә азап чекишни таллиди. 26 У Худа әвәтишкә вәдә қилған Қутқазғучи-Мәсиһ үчүн харлинишни, Мисирниң ғәзнисидики байлиққа егә болуштинму әвзәл билди. Чүнки у асмандики мукапатни күтүвататти. 27 Ишәнчи сәвәвидин у Мисирдин кәтти. Чүнки у көзгә көрүнмәйдиған Худани көрүп турғандәк Униңға ишинип, падишаниң ғәзивидинму қорқмай, өз йолиға меңивәрди. 28 Ишәнчи сәвәвидин у Худаниң әмри бойичә исраилларға «Өтүп кетиш» кечисиниң тамиғини* тәйярлаш вә боғузланған қурванлиқларниң қенини ишик кешәклиригә сүркәшни буйриди. Униң бундақ қилиши җан алғучи периштәниң исраилларниң тунҗа туғулғанлириға тәгмәслиги үчүн еди.

29 Ишәнчи сәвәвидин исраиллар Қизил деңиздин қуруқлуқта маңғандәк меңип өтти. Бирақ уларни қоғлап кәлгән мисирлиқлар ушбу деңиздин өтмәкчи болғанда, су уларни ғәриқ қилди.

30 Ишәнчи сәвәвидин исраиллар йәттә күн Ериха* шәһәр сепилини айланғандин кейин, сепил өрүлди.

31 Ишәнчи сәвәвидин паһишә аял Раһаб исраил чарлиғучилирини достларчә күтүвалғачқа, Худаға бойсунмиған өз шәһиридикиләр билән бирликтә өлтүрүлмиди.

---

*28. *Чиқиш 12-бапқа қараңлар.*

*30. *Ериха — исраиллар Мисирдики қуллуқтин қутулуп, Худа беришкә вәдә қилған Қанан зиминида җәң қилмай туруп егилиғән тунҗа шәһәр.*

32 Йәнә немә дәй? Гидон, Барақ, Шимшон, Йифтах, Давут, Самуил вә
башқа пәйғәмбәрләр тоғрисида ейтип кәлсәм вақит йәтмәйду. 33 Улар
ишәнчи билән әтрапидики дөләтләрни бойсундурди, адиллиқ билән
дөләт башқурди, Худа вәдә қилғанларға еришти, ширлар үстидин
ғалип кәлди,* 34 дәһшәтлик отни өчүрди, қиличтин қечип қутулди,
аҗизлиқтин күчәйди, җәңләрдә батурлуқ көрсәтти, дүшмән қошун-
лирини мәғлуп қилди. 35 Ишәнчи сәвәвидин бәзи аяллар өлүп кәткән
уруқ-туққанлирини өлүмдин қайтурувалди.

Бәзи кишиләр болса кәлгүсидә өлүмдин тирилип техиму яхши бир
һаятлиққа еришиш үчүн, искәнҗиләргә* бәрдашлиқ берип өлүшкә
рази болдики, ишәнчидин ваз кечип зиндандин азат болушни
халимиди. 36 Йәнә бәзиләр мәсқириләргә учрап қамчиланди, бәзиләр
һәтта кишәнлинип зинданға ташланди, 37 чалма-кесәк қилип өлтүрүл-
ди, һәрә билән һәрилинип парчиланди, қиличлинип өлтүрүлди, қой-
өшкә терилирини йепинча қилған һалда сәрсан болуп жүрди, намрат-
лиқта яшиди, зиянкәшликләргә учриди, хорланди. 38 Чөлләрдә вә
тағларда сәргәрдан болуп, оңқурларда вә гәмиләрдә йошурунуп жүрди.
Улар бу дунияға зайә кәткән еди.

39 Уларниң һәммиси ишәнчи билән Худани хурсән қилған болсиму,
уларниң ичидә бирәрсиму һаят вақтида Худа вәдә қилғанларниң
һәммисигә толуқ еришкини йоқ. 40 Чүнки Худаниң техиму яхши бир
плани бойичә бизму Худа тәрипидин камаләткә йәткүзүлидиғанларниң
ичидә болғачқа, улар биз билән биллә Худаниң камаләткә йәткүзүш
вәдисигә еришиду.

Худа Өз пәрзәнтлирини тәрбийиләйду

12 Бизгә ишәнч билән яшашниң немә екәнлигини көрсәткән
әшу кишиләр худди гувачилардәк әтрапимизда болған екән,
бизгә тоскунлуқ қилидиған һәр хил ишлардин вә бизни чирмавалған
гуналардин қол үзүп, алдимиздики мусапини чидамлиқ билән бесип
өтәйли. 2 Көзүмиз ишәнчимизниң асасчиси вә мукәммәлләштүргүчиси
болған Әйса Мәсиһтә болсун. У Өзини күткән хошаллиқ үчүн, чапрас
яғачтики азапқа бәрдашлиқ бәрди һәм бундақ һақарәтлик өлтүрү-

*33. *Бир қетим Даниял пәйғәмбәр шир овисиға ташланған, бирақ у Худаға болған ишәнчи сәвәвидин қутулуп қалған.*
*35. *Нәрсиләрни сиқидиған, қисидиған әсвап.*

лүшкә писән қилмиди. Шуниңдин бу ян У Худаниң тәхтиниң оң тәрипидә олтармақта.

3 Роһуңлар чүшүп, җасаритиңларни йоқатмаслиғиңлар үчүн, Әйса
Мәсиһниң гунакарларниң шунчә хорлашлириға қандақ бәрдашлиқ
бәргәнлигини ойлап көрүңлар. 4 Гунаға қарши күришиңларда техи
қан аққузуш дәриҗисигә берип йәтмидиңлар. 5 Худаниң силәрни
Өз пәрзәнтлирим дәп илһамландуридиған Муқәддәс Язмилардики
мону сөзлирини унтудуңларму?

«Пәрзәндим, Пәрвәрдигарниң тәрбийисигә сәл қарима,
Әйиплишидин роһсизланма,
6 Чүнки Пәрвәрдигар сөйгәнлиригә тәрбийә бериду,
Пәрзәндим дәп қобул қилғанларни чивиқлайду».

7 Азап чәккиниңларни Худаниң тәрбийиси дәп билип, униңға
бәрдашлиқ бериңлар. Чүнки силәрниң тәрбийә елишиңларниң өзи
Худаниң силәрни пәрзәндим дәп муамилә қилидиғанлиғини көрси-
тиду. Қайси пәрзәнт атиси тәрипидин тәрбийиләнмисун? 8 Шуниң
үчүн Худаниң пәрзәнтлириниң һәммиси Худа тәрипидин тәрбийили-
ниду. Әгәр Худаниң пәрзәнтлири алидиған тәрбийидин мәһрум
болсаңлар, һәқиқий пәрзәнткә әмәс, бәлки ата тәрбийиси көрмигән
һарамдин болған пәрзәнткә охшап қалисиләр. 9 Йәр-йүзидики атимиз-
ниң тәрбийисини қобул қилип, уларни һөрмәтләп кәлдуқ. Шундақ
екән, асмандики Атимизға техиму бойсунуп яшишимиз керәк әмәсму?

10 Йәр-йүзидики атимиз бизни пәқәт өзи мувапиқ көргән йол
бойичә вақитлиқ тәрбийиләйду. Лекин Худаниң тәрбийиси һемишәм
бизниң пайдимиз үчүндур. У бизни Өз паклиғидин һөзүрләндүрүш
үчүн тәрбийиләйду. 11 Қаттиқ тәрбийә билән түзитилгән адәм түзитиш
берилгән вақитниң өзидә хошал болмайду, көңли бузулиду. Бирақ
кейин у бундақ түзитиш билән тавлинип, аманлиқ вә һәққанийлиқ
йолида маңиду.

12 Шуниң үчүн талған қолуңларға мәдәт берип, пүкүлгән тизиңларни
руслаңлар. 13 Силәргә әгәшкән «асқақларниң» жиқилип чүшмәслиги
үчүн маңған йолуңлар түз болсун. Буниң билән силәр уларниң шипа
тепишиға ярдәм берәләйсиләр.

Еһтият билән яшаңлар

[14]Кишиләр билән инақ өтүшкә вә пак яшашқа тиришиңлар. Чүнки пак яшимиған киши Рәбкә йеқинлишалмайду. [15]Диққәт қилиңларки, һеч ким Худаниң меһир-шәпқитидин мәһрум қалмисун. Силәргә зиян йәткүзидиған вә көпчиликни зәһәрләйдиған, адавәтниң гияси араңларда йилтиз тартмисун. [16]Һеч ким җинсий әхлақсизлиқ қилмисун яки тунҗа оғуллуқ мирас һоқуқини бир вақлиқ тамаққа сатқан Әсавға охшаш, Худаға бегөрмәтлик қилмисун. [17]Силәргә мәлумки, Әсав кейин атисиниң хәйирлик дуасини елишни ойлисиму, рәт қилинди. У пушайман қилип, дуа елиш үчүн һәтта көз яшлирини еқитип ялвурған болсиму, кечиккән еди.

[18]Силәр исраиллар Тәврат қанунини қобул қилған, қол билән тутқили болидиған, ялқунлап от йенип туруватқан һәм қара булут, қараңғулуқ, қара боран қаплиған Синай теғиға кәлмидиңлар. [19]У җайда чақириқ канийиниң садаси билән сөзлигән авазни аңлиғанлар: «Бундақ сөзләр әнди бизгә ейтилмисикән!» дәп Худаға ялвурған еди. [20]Чүнки «Әгәр бу таққа һәтта бирәр һайван йеқин кәлсиму, чалмакесәк қилип өлтүрүлсун» дегән әмир уларға наһайити еғир кәлгән еди. [21]У көрүнүш шундақ қорқунучлуқ едики, һәтта Муса пәйғәмбәрму: «Бәк қорқуп титрәп кәттим», дегән еди.

[22]Силәр Сион теғиға, йәни мәңгү һаят Худаға тәәллуқ — асмандики Йерусалимға кәлдиңлар. У һейт-мәрикә хошаллиғиға чөмгән он миңлиған периштәләр жиғилған, [23]исимлири асманда йезилған тунҗа туғулғанлар* җәм болидиған, пүтүн инсанларниң сорақчиси Худа бар болған, камаләткә йәткүзүлгән һәққаний кишиләрниң роһлири моҗут болған, [24]Йеңи келишимниң васитичиси Әйса Мәсиһ һәм Униң сепилған қени болған җайдур. Бу сепилған қан Һабилниң қенидәк интиқам дәп һөкүрәп жиғлашниң орниға, гуналарни кәчүрдүм, дәп капаләт бериду.

[25]Силәргә буларни ейтқан Худадин йүз өрмәсликкә диққәт қилиңлар. Чүнки бу аләмдә өзлирини агаһландурғучи Муса пәйғәмбәрни рәт қилған исраиллар бундақ қилишниң җазасидин қутулалмиған йәрдә, асмандики бизни агаһландурғучини рәт қилсақ, у җазадин биз қандақму қутулалаймиз?! [26]Худа Синай теғидин сөзлигәндә, Униң

**23. Тунҗа туғулғанлар — бу йәрдә һәзрити Әйсаға ишинип, Худаниң пәрзәнди дәп һесапланғанларни көрситиду.*

авази зиминни зил-зилигә кәлтүргән еди. Лекин әнди У: «Йәнә бир қетим зиминнила әмәс, асманниму зил-зилигә кәлтүримән», дәп вәдә қилди. [27] «Йәнә бир қетим» дегән бу сөз зил-зилигә кәлтүрүлидиған-ларниң, йәни яритилған нәрсиләрниң зил-зилә билән йоқитилип, зил-зилигә кәлтүрүлмәйдиғанларниң мәңгү сақлинишидин ибарәт мәнани билдүриду.

[28] Шуниң үчүн зил-зилигә кәлтүрүлмәйдиған бир падишалиққа муйәссәр болғинимиздин миннәтдар болуп, Худани хурсән қилидиған һөрмәт вә әйминиш билән Худаға ибадәт қилайли. [29] Чүнки Худайимиз һәммини һалак қилалайдиған отқа охшайду.

Худани хуш қилиш

13 Бир-бириңларға һемишәм қериндашларчә меһир-муһәббәт көрситиңлар. [2] Натонуш кишиләргә меһмандост болушни унтумаңлар. Чүнки бәзиләр меһмандостлуқ билән билмәстин периштәләрни меһман қилған. [3] Зинданға ташланған мәсиһийләрни улар билән биллә зинданда турғандәк яд етип, ярдәм қилиңлар. Хорланғанларни худди өзәңларму хорланғандәк һис қилип, яд етип туруңлар.

[4] Һәммә адәм некани һөрмәт қилсун. Әр-хотун бир-биригә садиқ болсун. Чүнки Худа некасиз җинсий мунасивәттә болғанлар вә җорисиға садиқ болмиғанлардин һесап алиду. [5] Өзәңларни мал-дунияға урмаңлар. Бариға қанаәт қилиңлар. Тәвратта Худа мундақ дегән:

«Сәндин әсла айрилмаймән,
Сени әсла ташлимаймән».

[6] Шуңа Зәбурда йезилғандәк жүрәклик ейталаймизки:

«Қорқмаймән, Рәббим ярдәмчимдур.
Кишиләр мени немә қилалисун?»

[7] Худаниң сөзини силәргә йәткүзгән йетәкчиләрни есиңларда тутуңлар. Уларниң һаятиниң нәқәдәр яхши мевиләрни бәргәнлигини әсләп, уларниң ишәнчидин үлгә елиңлар.

[8] Әйса Мәсиһ түнүгүн, бүгүн вә мәңгү өзгәрмәйду. [9] Шуниң үчүн һәр хил ғәйри тәлимләрниң аздурушиға берилип, туюқ йолға кирип

қалмаңлар. Өзәңларни йемәкликләр тоғрисидики қаидиләргә риайә қилиш билән әмәс, Худаниң меһир-шәпқити билән мустәһкәмләңлар. Чүнки бундақ қаидиләргә риайә қилишниң һеч қандақ қиммити йоқтур.

10 Бизләрниң шундақ бир қурванлиқ супимиз* барки, биз униңдики гуналарниң төләми үчүн аталған қурванлиқтин һөзүрлинәлəймиз. Әйни чағда ибадәт чедирида хизмәттә болған роһанийлар болса гуналарниң төләми үчүн аталған қурванлиқлардин һөзүрлинəлмəтти.

11 Бу гуналарни кәчүрүм қилишниң капалити сүпитидә өлтүрүлгән һайванларниң қени баш роһаний тәрипидин əң муқəддəс жайға елип кириләтти, тени болса қараргаһниң сиртида көйдүрүлиду. 12 Шуңа Əйса Мəсиһму Өз қени билән хəлиқни пак қилип, Худаға аташ үчүн, шəһəр дəрвазисиниң сиртида азап чекип өлди. 13 Шундақ екəн, бизму қараргаһниң сиртиға чиқип,* Униң йениға берип, У һақарəтлəргə учриғинида бəрдашлиқ бəргинидəк, бизму һақарəтлəргə бəрдашлиқ берəйли. 14 Йəр-йүзидə мəңгү можут болидиған шəһиримиз йоқ. Биз кəлгүсидики шəһəргə интилмəктимиз. 15 Шу сəвəвидин һемишəм Əйса Мəсиһ арқилиқ Худаға мəдһийилиримизни қурванлиқ сүпитидə атайли, йəни өз ағзимиз билəн Униң намини етирап қилайли. 16 Яхшилиқ қилишни вə башқиларни өзимиздə бар болғандин тəң һөзүрləндүрүшни унтумайли. Чүнки Худа бундақ қурванлиқлардин хурсəн болиду.

17 Йетəкчилириңларға бойсунуңлар. Уларниң сөзини аңлаңлар. Чүнки улар өз хизмитидин Худаға һесап бəргəчкə, һемишəм силəргə агаһ болуп туриду. Уларниң хизмитиниң ғəм-əндишə билəн əмəс, хошал-хорамлиқ билəн елип берилиши үчүн, уларниң гепигə кириңлар.

18 Биз үчүн дуа қилип туруңлар. Вижданимизниң пак екəнлигигə

**10. Бу һəзрити Əйса инсанларниң гунайи үчүн миқлинип өлтүрүлгəн чапрас яғачни көрситиду. Қурванлиқтин һөзүрлиниш болса Əйса Мəсиһ ата қилған йеңи һаяттин һөзүрлиниш демəктур.*

**13. Қараргаһниң сиртиға чиқиш йəһудий диний əқидилиридин ваз кечишкə қаритилған болуп, бу бəкму һақарəтлик иш еди. Худди Əйса Мəсиһ Йерусалим шəһəр дəрвазисиниң сиртида миқланғанда һақарəткə қаримиғанға охшаш, китапханларму йəһудий диний əқидилиридин ваз кечиши түпəйлидин учрайдиған һақарəткə қаримай, Əйса Мəсиһкə йүзлиниши керək.*

ишинимиз, һәр җәһәттә тоғра йолда меңишни үмүт қилимиз. [19]Йениңларға пат арида қайтип беришим үчүн, дуа қилишиңларни алаһидә өтүнимән.

Дуа

[20]Аманлиқ бәргүчи, йәни мәңгүлүк келишимниң қени арқилиқ қой падисиниң Баш Қойчиси болған Рәббимиз Әйсани өлүмдин тирилдүргән Худа [21]силәрни силәр еһтияҗ болған барлиқ яхши нәрсиләр билән тәминләп, Өз ирадисиниң иҗрачилири қилғай! Әбәдил-әбәд шан-шәрәпкә лайиқ болған Әйса Мәсиһ арқилиқ силәрни Өзини хурсән қилидиған ишларни қилишқа йетәклигәй, амин!

Ахирқи сөз

[22]Қериндашлирим, силәрдин өтүнимәнки, бу қисқиғина хәттики несиһәтлиримни разимәнлик билән қобул қилғайсиләр. [23]Қериндишимиз Тимотийниң зиндандин қоюп берилгәнлигидин хәвәрдар болғайсиләр. Йеқинда йенимға келип қалса, униң билән биллә силәрни йоқлап баримән.

[24]Барлиқ йетәкчилириңлар вә башқа мәсиһийләргә салам ейтқайсиләр. Италиядин кәлгән қериндашлар силәргә салам йоллиди. [25]Худаниң меһир-шәпқити һәммиңларға яр болғай!

Вәһийләр

Қисқичә чүшәндүрүш

Әйни вақитта Рим һөкүмранлириниң зорлуқ-зомбулуғи астида мәсиһийләр Әйса Мәсиһкә ишәнгәнлиги үчүн, шиддәтлик зиянкәшликкә учрап, һәтта бәзи мәсиһийләр өлтүрүлгән еди. Бу китапниң муәллипи болған Юһаннаму Худаниң Хуш Хәвирини йәткүзгәнлиги үчүн, Патмос арилиға сүргүн қилинған. Дәл мошу вақитта Юһаннаға Худадин аянлар келип, Юһанна Худаниң әмри бойичә уларни йәттә мәсиһийләр җамаитигә (уларниң һәммиси бүгүнки Түркияда) йезип қалдурған.

Бу китаптики хатириләнгән аянлар кәлгүсидә болидиған ишларни, болупму Худаниң җазасини (инсанлар дуч келидиған һәр хил балаю-апәтләрни вә җапа-мәшәқәтләрни) көрситиду. Бу аянларниң символлуқ тилда ипадиләнгән көп қисимлири бәлким әйни чағдики мәсиһийләргә чүшинишлик болсиму, лекин бүгүнки китапханларға сир болуп қалған. Амма китапниң мәркизий идеяси интайин ениқ болуп, Худаниң Рәббимиз Әйса Мәсиһ арқилиқ шәйтанни өз ичигә алған барлиқ дүшмәнлири үстидин ахири ғалибә қилип, Өзиниң садиқ хәлқигә йеңи асман, йеңи зимин ата қилишидин ибарәттур.

Тезис:

1. Муқәддимә (1-бап 1-8-айәтләр)
2. Дәсләпки аламәтләр (1-бап 9-20-айәтләр)
3. Мәсиһийләр җамаәтлиригә йезилған йәттә парчә хәт (2-3-баплар)
4. Йәттә тамға билән печәтләнгән орам язма (4-баптин 8-бап 1-айәткичә)
5. Йәттә канай (8-бап 2-айәттин 11-бапқичә)
6. Йәттә башлиқ әҗдиһа вә икки девә (12-13-баплар)
7. Көрүнгән башқа аламәтләр (14-15-баплар)
8. Йәттә чинә (16-бап)
9. Бабил, сахта пәйғәмбәр, девә вә иблисниң тартқан җазаси (17-баптин 20-бап 10-айәткичә)
10. Ахирқи һөкүм (20-бап 11-15-айәтләр)
11. Йеңи асман, йеңи зимин (21-баптин 22-бап 5-айәткичә)
12. Хатимә (22-бап 6-21-айәтләр)

Вәһийләр

1 Мәзкүр китап Әйса Мәсиһниң аянидур. Худа йеқин кәлгүсидә йүз бериши муқәррәр болған вақиәләрни Өз хизмәткарлириға көрситиш үчүн, Әйса Мәсиһкә бу аянни бәрди. Мәсиһ буни Өз периштәси арқилиқ хизмәткари Юһаннаға аян қилди. 2Юһанна Худаниң Сөзи — Әйса Мәсиһ бәргән гувалиққа, көргәнлириниң һәммисигә гувалиқ бәрди. 3Бу пәйғәмбәрлик сөзләрни оқуп бәргән вә уни аңлап әмәл қилғанлар нәқәдәр бәхитлик! Чүнки бу ишларниң әмәлгә ашидиған вақти йеқиндур.

Юһаннаниң йәттә мәсиһийләр җамаитигә салам йоллиши

4Мәнки Юһаннадин Асия өлкисидики йәттә мәсиһийләр җамаитигә салам! Һазир вә әзәлдин Бар Болған һәм кәлгүсидә Кәлгүчидин, Униң тәхтиниң алдидики йәттә роһтин,* 5садиқ Гувачи, өлүмдин тунҗа Тирилгүчи, дуния падишалириниң Һөкүмрани болған Әйса Мәсиһтин силәргә меһир-шәпқәт вә аманлиқ болғай.

У бизни сөйди, Өз қени билән бизни гуналиримиздин азат қилди, 6бизни бир падишалиқ қилип уюштуруп, Өз Атиси Худаниң хизмитидики роһаний қилди. Барлиқ шан-шәрәп вә күч-қудрәт Униңға мәңгү мәнсүп болғай, амин!

4. «Йәттә» дегән санниң камаләткә йәткән, мукәммәл дегән мәнаси бар болуп, «йәттә роһ» Худаниң Муқәддәс Роһини көрситиду.

7 Мана У булутлар үстидә кәлмәктә. Һәммә көзләр, һәтта Униң
тенини нәйзилигәнләрму Уни көриду. Йәр йүзидики пүткүл хәлиқләр
Униң үчүн һаза тутиду. Бу иш җәзмән болиду, амин!
8 Пәрвәрдигар Худа дәйдуки: «Баш вә Ахир Өзәмдурмән. Һазир вә
әзәлдин Бар Болған һәм Мәңгү Бар Болғучимән, шундақла һәммигә
қадирдурмән».

Тирилгән Мәсиһниң Юһаннаға көрүнүши

9 Мән қериндишиңлар Юһаннамән. Биз Әйса Мәсиһкә мәнсүп
болғанлиғимиз үчүн азап-оқубәткә, Худаниң Падишалиғиға вә сәвир-
тақәткә ортақмиз. Худаниң Сөзи вә Әйса Мәсиһниң қилған гували-
ғини тарқатқанлиғим үчүн, бир мәзгил Патмос арилида мәһбус
болуп туруп қалғандим. 10 Рәббимизниң күнидә* Муқәддәс Роһниң
мени илкигә елиши билән, кәйнимдин кәлгән канай авазиға охшап
кетидиған үнлүк бир авазни аңлидим. 11 Бу аваз: «Көридиғанлириңни
китап қилип яз вә уни йәттә мәсиһийләр җамаитигә, йәни Әфәс,
Измир, Пәргама, Тиятира, Сардис, Филаделфийә вә Лаодикия шәһәр-
лиригә әвәт», дегән еди.
12 Маңа сөзлигүчини көрүш үчүн кәйнимгә бурулдум. Бурулғинимда,
көзүмгә йәттә алтун чирақдан 13 вә уларниң оттурисида учисидики
тони ошуғиғичә чүшүп туридиған, көксигә алтун бәлбағ бағлиған
Инсан Оғлиға охшайдиған Бири көрүнди. 14 Униң чечи ақ жуң вә
қардәк аппақ еди. Көзлири гоя ялқунлап турған оттәк еди. 15 Путлири
очақта тавлинип пақириған мисқа охшатти, авази шақирап еқиватқан
суниң шавқунидәк еди. 16 У оң қолида йәттә юлтуз тутқан болуп, ағзи-
дин икки бислиқ өткүр бир қилич чиқип туратти. Чирайи худди
чиңқи чүш вақтидики қуяштәк парлақ еди.
17 Уни көргинимдә, айиғиға өлүктәк жиқилдим. У оң қолини учамға
қоюп мундақ деди:
— Қорқма, Тунҗа вә Ахирқи Мән болимән. 18 Һаят болғучи Өзәмдур-
мән. Мән өлгән едим, лекин әнди мәңгү һаят яшаймән. Өлүм вә
өлүкләр дияриниң ачқучи Мениң қолумда. 19 Шуниң үчүн көргәнли-
риңни, йәни һазир болуватқан вә кәлгүсидә болидиған ишларни
йезип қалдур. 20 Йәттә алтун чирақдан вә сән оң қолумда көргән йәттә

*10. «Рәббимизниң күни» һәптиниң башлиниш күнини, йәни йәкшәнбә күнини көрситиду. Бу күндә Әйса Мәсиһ өлүмдин тирилгән.

юлтузниң сириға кәлсәк, йәттә юлтуз йәттә мәсиһийләр җамаитиниң периштәлири. Йәттә чирақдан болса, йәттә җамаәттур.

Әфәстики мәсиһийләр җамаитигә йезилған хәт

2 — Әфәстики мәсиһийләр җамаитиниң периштәсигә* мундақ яз:

«Оң қолида йәттә юлтузни тутуп, йәттә алтун чирақданниң оттурисида Маңғучи мундақ дәйду: [2]Сениң әмәлиятиңни, тиришчанлиғиңни, сәвир-тақитиңни билимән. Яман адәмләрниң қилмишлириға чидап туралмайдиғанлиғиңни, әлчи болмисиму өзлирини әлчи, дәп ативалғанларни синап, уларниң сахтилиғини тонуғанлиғиңниму билимән. [3]Шундақ, сән сәвир-тақәт қилдиң, Маңа ишәнгәнлигиң сәвәвидин келип чиққан җапа-мәшәқәткә бәрдашлиқ бәрдиң вә һармидиң. [4]Лекин саңа бир наразилиғим барки, у болсиму меһир-муһәббитиң дәсләпкидин суслашти. [5]Шуниң үчүн қанчилик һалаткә чүшүп қалғанлиғиңға нәзәр сал! Товва қил вә дәсләпки әмәлиятиңни әслигә кәлтүр. Әгәр товва қилмисаң, Мән келип чирақданиңни орнидин елип кетимән. [6]Бирақ сениң бир артуқчилиғиң барки, у болсиму, сәнму Маңа охшаш Николас* тәрәпдарлириниң қилмишлиридин нәпрәтләндиң.

[7]Муқәддәс Роһниң җамаәтләргә дегәнлирини қулиғиңда чиң тут! Ғалибә қилғучиларға Худаниң җәннитидики һаятлиқ дәриғиниң мевилирини йейиш һоқуқини беримән».

Измирдики мәсиһийләр җамаитигә йезилған хәт

[8] — Измирдики мәсиһийләр җамаитиниң периштәсигә мундақ яз:

«Тунҗа вә Ахирқи, өлүп Тирилгүчи мундақ дәйду: [9]Сениң азап-оқубәтлириңни вә намратлиғиңни билимән, лекин әмәлиятта сән бай. Өзлирини йәһудий дәвалғанларниң төһмәтлирини билимән. Әмәлиятта улар йәһудий әмәс, бәлки шәйтанниң груһидикиләрдур. [10]Кәлгүсидә чекидиған азап-оқубәтләрдин қорқма. Билип қойғинки, шәйтан араңлардин бәзиләрни йеқинда зинданға ташлитип

*1. *Мәсиһийләр җамаитиниң йетәкчиси көрситилиши мүмкин.*
*6. *Бу адәм қутқузулғанларниң бутпәрәслик вә әхлақсизлиқ қилиш әркинлиғиниң барлиғини тәрғип қилатти.*

синимақчи. Силәр он күнгичә қийнилисиләр. Таки өлгичә Маңа садиқ бол. Шу чағда Мән саңа һаятлиқ тажини кийдүримән.
[11]Муқәддәс Роһниң җамаәтләргә дегәнлирини қулиғиңда чиң тут. Ғалибә қилғучилар иккинчи өлүмниң зийиниға һәргиз учримайду».

Пәргамадики мәсиһийләр җамаитигә йезилған хәт

[12]— Пәргамадики мәсиһийләр җамаитиниң периштәсигә мундақ яз:

«Икки бислиқ өткүр қиличи бар Болғучи мундақ дәйду:
[13]Сениң шәйтанниң тәхти орунлашқан йәрдә туридиғанлиғиңни билимән. Шундақтиму сән Мениң намимға садиқ болуп кәлдиң. Һәтта араңдики ишәнчлик гувачим Антипа мошу шәйтанниң маканида өлтүрүлгән күнләрдиму Маңа ишәнгәнлигиңни инкар қилмидиң. [14]Лекин саңа бир наразилиғим бар, бу болсиму араңларда Билъамниң тәлимигә әгәшкәнләр болмақта. Билъам Балақ дегән адәмгә исраилларни бутқа атап нәзир қилинған гөшни йейиш вә җинсий әхлақсизлиқ қилишқа аздурушни үгәткән еди.
[15]Шуниңға охшаш, силәрниң араңларда Николас тәрәпдарлириниң тәлимигә әгәшкәнләрму бар. [16]Шуниң үчүн товва қил. Ундақ қилмисаң, йениңға дәрһал берип, ағзимдики қиличим билән саңа зәрбә беримән.
[17]Муқәддәс Роһниң җамаәтләргә дегәнлирини қулиғиңда чиң тут. Ғалибә қилғучиларға сақлақлиқ маннидин* беримән. Уларға йәнә бирдин ақ таш вә бу ташларниң үстигә йезилған йеңи бир исимни, йәни буни қобул қилғучилардин башқа һеч ким билмәйдиған бир исимни беримән».

Тиятирадики мәсиһийләр җамаитигә йезилған хәт

[18]— Тиятирадики мәсиһийләр җамаитиниң периштәсигә мундақ яз:

«Худаниң көзлири ялқунлиған отқа вә путлири пақирақ мисқа охшайдиған Оғли мундақ дәйду: [19]Сениң әмәлиятиңни, меһир-муһәббитиңни, ишәнчиңни, әҗриңни вә сәвир-тақитиңни билимән. Һазирқи әмәлиятиңниң дәсләпки әмәлиятиңдин ешип

*17. *Чиқиш 16:32-36гә вә Юһанна 6:48-58гә қараңлар.*

чүшүватқанлиғиниму билимән. [20]Лекин саңа бир наразилиғим бар, у болсиму өзини пәйғәмбәр дәп тонуштурған Изабел исимлиқ аялға йол қоюватисән. Бу аял хәлқимгә тәлим берип, уларни җинсий әхлақсизлиқ қилишқа вә бутқа атап нәзир қилинған гөшни йейишкә аздурмақта. [21]Мән униң товва қилиши үчүн пурсәт бәргән едим, лекин у җинсий әхлақсизлиғиға товва қилишни халимиди. [22]Әнди уни еғир кесәл қилип ятқузуветимән. Униң билән җинсий әхлақсизлиқ қилғанлар қилмишлириға товва қилмиса, уларниму еғир азапқа муптила қилимән. [23]Униң пәрзәнтлирини әҗәллик кесәл билән һалак қилимән. У чағда пүткүл мәсиһийләр җамаәтлиригә кишиләрниң ой-пикри вә қәлбини яхши билгүчиниң Өзәм екәнлигимни билдүримән һәм һәр биригә қилған әмәлиятиңларға яриша яндуримән.

[24-25]Лекин Тиятирадики бу тәлимни қобул қилмиған вә шәйтанниң аталмиш «чоңқур сирлирини» үгәнмигән силәргә шуни ейтимәнки: өзәңларда бар болғанни Мән кәлгичә чиң сақлаңлар. Силәргә буниңдин башқа тәләп қоймаймән. [26]Ким ғалибә қилса, йәни әмирлиримгә ахирғичә әмәл қилса, униңға пүткүл хәлиқләргә һаким болуш һоқуқини беримән. [27]Мана бу Атам Маңа бәргән һоқуққа охшаш һоқуқтур. Зәбурда йезилғандәк:

«У уларни* төмүр калтәк билән башқуруп,
Сапал қачиларни уруп чаққандәк тар-мар қилиду».

[28]Ғалибә қилғучиларға йәнә таң юлтузини ата қилимән. [29]Муқәддәс Роһниң җамаәтләргә дегәнлирини қулиғиңларда чиң тутуңлар!»

Сардистики мәсиһийләр җамаитигә йезилған хәт

3 — Сардистики мәсиһийләр җамаитиниң периштәсигә мундақ яз:

«Худаниң йәттә роһиға вә йәттә юлтузға егә Болғучи мундақ дәйду: Сениң әмәлиятиңни билимән. Һаят җамаәт, дәп нам елипсән, лекин өлүксән. [2]Шуңа уйқаңни ечип, кичиккинә һәм йоқап кетиш алдида турған етиқадиңни күчәйт. Чүнки Худайим

**27. Бу айәт Зәбур 2:9дин елинған болуп, бу йәрдики «улар» Худа билән қаршилашқучиларни көрситиду.*

алдида әмәлиятиңниң техи түгәл әмәслигини билдим. [3]Шуниң үчүн аңлиған вә қобул қилған тәлимләрни есиңдә тут. Уларға әмәл қил, товва қил. Әгәр ойғанмисаң, Мениң келишим саңа худди оғриниң күтүлмигән вақитта кәлгинидәк туюқсиз билиниду. Мениң келидиған вақит-саатимни һәргиз биләлмәйсән.

[4]Лекин арақларда өзлиригә дағ тәккүзмигән йәнә бир нәччиси бар. Улар ақ тон кийип, Мән билән биллә туриду. Чүнки улар буниңға лайиқтур. [5]Ғалибә қилғучилар мана шундақ ақ тон кийиду. Уларниң намини һаятлиқ дәптиридин һәргиз өчүрмәймән. Уларниң намини Атам Худаниң вә Униң периштәлириниң алдида очуқ етирап қилимән. [6]Муқәддәс Роһниң җамаәтләргә дегәнлирини қулиғиңларда чиң тутуңлар!»

Филаделфийәдики мәсиһийләр җамаитигә йезилған хәт

[7]— Филаделфийәдики мәсиһийләр җамаитиниң периштәсигә мундақ яз:

«Муқәддәс вә Ишәнчлик, қолида Давутниң ачқучи* болған, ишикни ачсам һеч ким япалмайду, япсам һеч ким ачалмайду, дегүчи мундақ дәйду: [8]Сениң әмәлиятиңни билимән. Күчүң аҗиз болсиму, тәлимимгә әмәл қилдиң вә намимни инкар қилмидиң. Шуниң үчүн алдиңда һеч ким япалмайдиған бир ишикни ечип қойдум. [9]Қара, шәйтан гуруһидикиләргә, өзлирини йәһудий дәп атавалған, әмәлиятта йәһудий әмәс алдамчиларни шундақ ақивәткә қалдуримәнки, улар келип сениң айиғиңға жиқилиду вә Мениң сени яхши көридиғанлиғимни көриду. [10]Бәрдашлиқ бериш һәққидики әмримгә әмәл қилғанлиғиң үчүн, бу дуниядики инсанларни синаш мәхситидә пүтүн йәр йүзигә балаю-апәт чүширилидиған вақитта сени униңдин қоғдап қалимән.

[11]Туюқсиз келимән. Таҗиңни башқиларниң тартивалмаслиғи үчүн, өзәңдә бар болғанни чиң сақла. [12]Ғалибә қилғучини Худаниң ибадәтханисиға түврүк қилимән. Бундақ адәм у йәрдин әсла кәтмәйду. Униң вуҗудиға Худайимниң намини, Худайимниң шәһириниң намини, йәни асмандин — Худаниң йенидин чүшиди-

*7. *Әйса Мәсиһ җисманий җәһәттә Давут падишаниң Әвлади болуп, У Худаниң Падишалиғиға кириш дәрвазисиниң ачқучидур.*

ған йеңи Йерусалимниң намини вә Мениң йеңи намимни язимән.
13Муқәддәс Роһниң җамаәтләргә дегәнлирини қулиғиңларда чиң
тутуңлар!»

Лаодикиядики мәсиһийләр җамаитигә йезилған хәт

14— Лаодикиядики мәсиһийләр җамаитиниң периштәсигә мундақ
яз:

«Амин Аталғучи,* йәни садиқ вә ишәнчлик Гувачи, Худа яратқан мәвҗудатларниң Мәнбәси мундақ дәйду: 15Сениң әмәлиятиңни билимән. Сән ишәнчтә соғму әмәс, қизғинму әмәс. Йә соғ, йә қизғин болсаңчу кашки. 16Сән йә соғ, йә қизғин әмәс, бәлки илман судәк болғанлиғиң үчүн, сени ағзимдин түкүрүп чиқириветимән. 17Баймән, баяшәтликтә яшаватимән, һеч нәрсигә һаҗәт әмәсмән, дәйсән. Лекин бечарә, ечинишлиқ, намрат, кор вә ялиңач екәнлигиңни билмәйсән. 18Шуңа бай болушуң үчүн от билән тавланған алтун, ялиңачлиқ әйивиңни йепишиң үчүн кийидиған ақ кийимкечәк, көрүшүң үчүн көзлириңгә сүртидиған мәлһәмләрни Мәндин сетивелишиңни тәвсийә қилимән. 19Мән өзәм яхши көридиған кишиләрниң һәммисини әйивини көрситип тәрбийиләймән. Шуниң үчүн қизғин болуп, гуналириңға товва қил. 20Қара, Мән һазир ишик алдида туруп, ишикни қекиватимән. Әгәр бири авазимни аңлап ишикни ачса, униң йениға киримән. Мән униң билән, уму Мән билән биллә ғизалиниду. 21Мән ғалибә қилип, Атамниң тәхтидә Униң билән биллә олтардим. Шуниң үчүн Мәнму ғалибә қилғучиларға тәхтимдә Мән билән биргә олтириш һоқуқини беримән. 22Муқәддәс Роһниң җамаәтләргә дегәнлирини қулиғиңларда чиң тутуңлар!»

Асмандики ибадәт

4 Андин асманда очуқ бир ишикни көрдүм. Мән бурун аңлиған канай авазиға охшап кетидиған аваз: «Бу яққа чиқ, саңа буниңдин кейин йүз бериши муқәррәр болған вақиәләрни көрситәй», деди. 2Муқәддәс Роһниң мени дәрһал илкигә елиши билән асманда бир

*14. «Амин» сөзиниң мәнаси «Шундақ болсун» болуп, бу йәрдә Әйса Мәсиһниң Худаниң барлиқ вәдә вә планлириниң «Амини», йәни уларниң әмәлгә ешишиниң капалити екәнлиги тәкитләнгән.

тәхт вә униңда олтарған Бирини көрдүм. [3]Тәхттә Олтарғучиниң қияпити йешил қашташ вә қизил кварцқа охшатти. Зумрәтни әслитидиған бир һасан-һүсән тәхтни орап туратти. [4]Тәхтниң әтрапида йәнә жигирмә төрт тәхт бар еди. Тәхтләрдә башлириға алтун тажа кийгән, ақ тонға оранған жигирмә төрт йетәкчи олтиратти. [5]Тәхттин чақмақлар чеқип, гүлдүрмоминиң гүлдүр-қараслири аңлинип туратти. Тәхтниң алдида ялқунлап турған йәттә мәшъәл бар еди. Булар Худаниң йәттә роһи еди. [6]Тәхтниң алдида йәнә худди хрустальдәк пакирап туридиған, әйнәктәк сүзүк деңизға охшайдиған бир нәрсә бар еди. Тәхтниң һәр бир тәрипиниң оттура қисмида алди вә кәйнидә нурғун көзлири бар төрт тирик мәхлуқ туратти. [7]Биринчи мәхлуқ ширға, иккинчи мәхлуқ буқиға охшатти. Үчинчи мәхлуқниң йүзи адәмниң чирайиға охшатти. Төртинчи мәхлуқ учуватқан бүркүткә охшатти. [8]Төрт тирик мәхлуқниң һәр бириниң алтидин қанити бар болуп, уларниң пүтүн бәдини, һәтта қанат астиму көзләр билән толған еди. Улар кечә-күндүз тинмай мундақ дейишәтти:

«Муқәддәс, муқәддәс, муқәддәстур,
Әзәлдин бар болған, һазирму бар һәм кәлгүсидә Кәлгүчи
Һәммигә қадир Пәрвәрдигар Худа!»

[9]Тирик мәхлуқлар тәхттә олтарған әбәдил-әбәт Һаят Болғучини улуқлап, Униңға һөрмәт вә тәшәккүр изһар қилғинида, [10]жигирмә төрт йетәкчи әбәдил-әбәт яшайдиған тәхттә Олтарғучиниң айиғиға баш қоюп сәждә қилатти. Тажилирини тәхтниң алдиға қоюшуп, мундақ дейишәтти:

[11] «Пәрвәрдигаримиз вә Худайимиз!
Шан-шәрәп, һөрмәт вә қудрәткә лайиқсән.
Чүнки һәммини Сән яраттиң.
Һәммә нәрсә хаһишиң билән яритилип вужутқа кәлди».

Қозиниң орам язмини қолиға елиши

5 Андин тәхттә Олтарғучиниң оң қолида һәр икки йүзигә хәт йезилған вә йәттә тамға билән печәтләнгән бир орам язмини көрдүм. [2]Жуқури аваз билән: «Орам язма вә печәтләрни ечишқа

ким лайиқтур?» дәп вақириған күчлүк бир периштәниму көрдүм. [3]Лекин нә асманда, нә йәр йүзидә, нә йәр астида орам язмини ечип оқалайдиған бирәрси чиқмиди. [4]Орам язмини ечиш вә оқушқа лайиқ бирәрси чиқмиғачқа, қаттиқ жиғлавәттим. [5]Буниң билән йетәкчиләрдин бири маңа:

— Жиғлима! Қара, Йәһуда қәбилисидин кәлгән Шир — Давутниң Нотиси* ғалибә қилди. Орам язмини вә униң йәттә печитини ечишқа У қадир, — деди.

[6]Андин бир Қозиниң йетәкчиләр қоршап турған тәхт билән тирик мәхлуқларниң арилиғида турғанлиғини көрдүм. Қаримаққа, У бурун боғузланғандәк қилатти. Қозиниң йәттә мүңгүзи вә йәттә көзи бар болуп, бу көзләр Худаниң пүткүл дунияға әвәткән йәттә Роһи еди. [7]Қоза берип, тәхттә Олтарғучиниң оң қолидин орам язмини алди. [8]Язмини алғанда, төрт тирик мәхлуқ вә жигирмә төрт йетәкчи Униң айиғиға баш қойди. Уларниң һәр бириниң қолида чилтар* вә исриқ билән толған алтун тавақ бар еди. Бу исриқ Худаниң муқәддәс хәлқиниң дуалири еди. [9]Улар йеңи бир қошақ ейтишти:

«Орам язмини елишқа
Вә печәтләрни ечишқа лайиқсән.
Чүнки боғузландиң
Вә һәр қәбилидин, һәр тилдин,
Һәр милләттин, һәр хәлиқтин болған инсанларни
Өз қениң төләми билән Худаға мәнсүп қилдиң.
[10] Уларни бир падишалиқ қилип уюштуруп,
Худайимизниң хизмитидики роһаний қилдиң.
Улар йәр йүзидә һөкүм сүргүси».

[11]Андин тәхтниң, тирик мәхлуқларниң вә йетәкчиләрниң әтрапида миңлиған, он миңлиған периштәләрни көрдүм вә уларниң авазлирини аңлидим. [12]Улар үнлүк аваз билән мундақ дейишәтти:

---

*5. *Бу аталғу дәслә Тәвраттa тилға елинған болуп, кейин келидиған Қутқазғучи-Мәсиһниң Давут падишаниң әвладидин екәнлигини көрситиду.*
*8. *Чилтар — бир хил тарлиқ чалғу әсвап.*

«Боғузланған Қоза
Қудрәт, байлиқ, даналиқ, күч-қувәт,
Һөрмәт, шан-шәрәп вә мәдһийигә лайиқтур».

13 Мән йәнә асман, йәр йүзи, йәр асти, деңизлар вә каинаттики пүтүн
җанлиқларниң:

«Мәдһийә, һөрмәт, шан-шәрәп вә қудрәт,
Тәхттә Олтарғучиға вә Қозиға мәңгү мәнсүп болсун!»
дегинини аңлидим.

14 Төрт тирик мәхлуқ «Амин!» дәп җавап қайтуратти, йетәкчиләр
йәргә баш қоюп, тәхттә Олтарғучиға вә Қозиға сәждә қилатти.

Қозиниң алтә печәтни ечиши

6 Андин Қозиниң йәттә печәтниң биринчисини ачқанлиғини
көрдүм. Шу чағда төрт тирик мәхлуқтин бириниң гүлдүрмо-
мидәк аваз билән: «Кәл!» дегинини аңлидим. 2 Қариведим, бир ақ
атни көрдүм. Атқа мингүчиниң қолида бир оқ-я бар еди. Униңға
бир тажа берилди. У ғалибә қилғучи сүпитидә ғалибә қучуш үчүн
җәңгә атланди.

3 Қоза иккинчи печәтни ачқанда, иккинчи мәхлуқниң: «Кәл!»
дегинини аңлидим. 4 У чағда йәнә бир ат оттуриға чиқти, униң рәңги
қизил еди. Атқа мингүчигә йәр йүзидики течлиқни елип кетиш вә
инсанларни өз ара қирғинчилиққа селиш һоқуқи берилди. Униңға
йәнә чоң бир қилич берилди.

5 Қоза үчинчи печәтни ачқанда, үчинчи мәхлуқниң: «Кәл!» дегинини
аңлидим. Қариведим, бир қара атни көрдүм. Атқа мингүчиниң
қолида бир тараза бар еди. 6 Төрт тирик мәхлуқниң арисидин: «Бир
күнлүк иш һәққи үчүн пәқәт бир тавақ буғдай яки болмиса үч тавақ
арпила берилиду. Зәйтун дәриғи билән үзүм ғолиға тәгмә!» дегәндәк
бир авазни аңлидим.

7 Қоза төртинчи печәтни ачқанда, төртинчи мәхлуқниң: «Кәл!»
дегән авазини аңлидим. 8 Қариведим, бир татираң атни көрдүм. Атқа
мингүчиниң исми «Өлүм» еди. Униң кәйнидин өлүкләр дияри

әгишип келивататти. Буларға йәр йүзиниң төрттин бириgә һөкүмранлиқ қилип, қилич, ачарчилиқ, ваба вә йәр йүзидики жиртқуч һайванлар арқилиқ адәм өлтүрүш һоқуқи берилди.

9Қоза бәшинчи печәтни ачқанда, Худаниң сөзини йәткүзгәнлиги вә бәргән гувалиғи сәвәвидин өлтүрүлгәнләрниң җанлирини қурванлиқ суписиниң тегидә көрдүм. 10Улар қаттиқ аваз билән чуқан селишип: «Муқәддәс вә ишәнчлик Егимиз! Йәр йүзидә яшаватқан инсанларни қачан сорақ қилип, улардин қенимизниң интиқамини елип берисән?» дейишәтти. 11Уларниң һәр бириgә бирдин ақ тон берилгән болуп, Худаға хизмәт қилған өзлиригә охшаш өлтүрүлидиған мәсиһий қериндашлириниң сани тошқичә азғинә вақит күтүши тәләп қилинған еди. 12Андин Қозиниң алтинчи печәтни ачқанлиғини көрдүм. Бу вақитта зимин қаттиқ тәврinип, қуяш худди қап-қара көмүрниң, ай болса қанниң рәңгигә кирди. 13Әнҗир дәриғиниң қаттиқ боранда силкинишидин тоң әнҗирләр йәргә төкүлгәндәк, асмандики юлтузларму йәр йүзигә төкүлди. 14Асман худди орам язмидәк орилип ғайип болди, пүткүл тағлар вә араллар орнидин йөткәлди. 15Дунияниң падишалири, һөкүмранлири, сәрдарлири, байлири, һоқуқдарлири, қуллири вә әркин адәмлириниң һәммиси өңкүрләргә вә тағларниң төшүклиригә йошурунди. 16Улар тағ-даванларға мундақ дәп җар салди: «Үстимизгә чүшүңлар! Бизни тәхттә Олтарғучиниң йүзидин вә Қозиниң ғәзивидин тосап қелиңлар! 17Чүнки уларниң ғәзиви тутқан дәһшәтлик күн кәлди. Униңға кимму бәрдашлиқ берәлисун?»

Тамғиланған 144000 киши

7 Униңдин кейин йәр йүзиниң төрт булуңида турған төрт периштәни көрдүм. Улар қуруқлуқ, деңиз һәм дәл-дәрәқләрни боран урмаслиғи үчүн, йәр йүзиниң төрт тәрипидин келидиған боранни тизгинләп туратти. 2Мәңгү һаят Худаниң тамғисини елип күн чиқиштин кәлгән башқа бир периштәниму көрдүм. У қаттиқ аваз билән қуруқлуқ вә деңизларни бузуп ташлаш һоқуқи берилгән әшу төрт периштәгә: 3«Биз Худаниң хизмәткарлириниң пешанисигә тамға басқичә, қуруқлуқ, деңиз вә дәл-дәрәқләрни бузуп ташлимаңлар», дәп вақириди. 4Андин мән тамғиланғанларниң санини аңлидим. Исраилларниң пүтүн қәбилилиридин 144000 киши, йәни:

5 Йәһуда қәбилисидин 12000 киши,
Рубен қәбилисидин 12000 киши,
Гад қәбилисидин 12000 киши,
6 Ашер қәбилисидин 12000 киши,
Нафтали қәбилисидин 12000 киши,
Манассә қәбилисидин 12000 киши,
7 Шимон қәбилисидин 12000 киши,
Лавий қәбилисидин 12000 киши,
Иссакар қәбилисидин 12000 киши,
8 Зәбулун қәбилисидин 12000 киши,
Йүсүп қәбилисидин 12000 киши,
Бинямин қәбилисидин 12000 киши тамғиланған еди.

Ақ кийимлик халайиқ

9 Андин һәр хәлиқ, һәр қәбилә, һәр милләттин болған, һәр хил тилларда сөзлишидиған санап түгәткүсиз зор бир топ халайиқниң тәхтниң вә Қозиниң алдида турғанлиғини көрдүм. Уларниң һәммиси ақ тон кийгән болуп, қоллирида хорма шахлири тутқан еди. 10 Улар үнлүк аваз билән: «Нижатлиқ тәхттә олтарған Худайимиздин вә Қозидин келиду», дәп вақиришатти. 11 Пүтүн периштәләр тәхтниң, йетәкчиләрниң вә төрт тирик мәхлуқниң әтрапиға олишивалған еди. Улар тәхтниң алдида йәргә баш қоюп, Худаға сәждә қилип, мундақ дейишәтти:

12 «Амин! Мәдһийә, шан-шәрәп,
Даналиқ вә тәшәккүр,
Һөрмәт вә күч-қудрәт
Худайимизға мәңгү мәнсүп болсун. Амин!»

13 Шу чағда йетәкчиләрдин бири мәндин:
— Ақ тон кийгән бу кишиләр ким болиду, қәйәрдин кәлди? — дәп сориди.
14 — Тәхсир, мән билмәймән, бу өзлиригә мәлумдур, — дедим.
У маңа:
— Булар дәһшәтлик балаю-апәтләрни бешидин өткүзүп кәлгәнләрдур.

Улар тонлирини Қозиниң қенида жуюп, аппақ қилған. [15]Шуниң үчүн улар Худаниң тәхтиниң алдида туруп, Худаниң ибадәтханисида кечә-күндүз Униң хизмитидә болиду. Тәхттә олтарғучи Худа уларға сайивәндур. [16]Улар әнди ач қалмайду, уссимайду, уларға нә аптап, нә қаттиқ иссиқ өтмәйду. [17]Чүнки уларни тәхтниң оттурисидики Қоза бақиду вә һаятлиқ сүйиниң булақлириға елип бариду. Худа уларниң көзлиридики пүтүн яшларни сүртиду, — деди.

Қозиниң йәттинчи печәтни ечиши

8 Қоза йәттинчи печәтни ачқанда, асманда йерим саатчә җимжитлиқ һөкүм сүрди. [2]Андин Худаниң алдида турған йәттә периштәни көрдүм. Уларға йәттә канай берилди.

[3]Алтун исриқдан тутқан йәнә бир периштә келип, қурванлиқ суписиниң алдида турди. Тәхтниң алдидики алтун қурванлиқ суписида Худаниң барлиқ муқәддәс хәлқиниң дуалири билән биллә аташ үчүн, униңға көп исриқ берилди. [4]Исриқтин чиққан түтүнләр билән муқәддәс хәлиқниң дуалири периштәниң қолидин Худаниң алдиға көтирилди. [5]Андин периштә исриқданни қолиға елип, уни қурванлиқ суписидики от билән толтуруп йәр йүзигә атти. У чағда гүлдүрмоминиң гүлдүр-қараслири аңланди. Чақмақлар чеқип, йәр-зимин тәврәнди.

Периштәләрниң канай челиши

[6]Андин кейин қоллириға бирдин канай тутқан йәттә периштә канайлирини челишқа һазирланди.

[7]Биринчи периштә канийини чалғанда, мөлдүр билән от қанға арилашқан һалда яғдурулди. Зиминниң үчтин бири, дәл-дәрәқләрниң үчтин бири вә пүткүл йешил от-чөпләр көйүп кәтти.

[8]Иккинчи периштә канийини чалғанда, гоя лавулдап көйүватқан чоң бир тағдәк наһайити зор бир җисим деңизға ташланди. Деңизниң үчтин бири қанға айланди. [9]Деңиздики җанивarларниң үчтин бири өлди вә кемиләрниң үчтин бири вәйран болди.

[10]Үчинчи периштә канийини чалғанда, асмандин мәшъәлдәк ялқунлап янған чоң бир юлтуз дәриялариниң үчтин бириниң вә булақларниң үстигә чүшти. [11]Бу юлтузниң исми «Қериқ» еди. Суларниң үчтин бири қериқ болуп кетип, бу суни ичкән нурғун адәм өлүп кәтти.

12 Төртинчи периштә канийини чалғанда, қуяшниң, айниң вә
юлтузларниң үчтин бири зәрбигә учриди. Нәтиҗидә қуяш, ай вә
юлтузларниң йоруқлуғиниң үчтин бири өчти. Күндүзниң үчтин бири
қараңғулуққа айланди, кечиниң үчтин биридә йоруқлуқ йоқалди.
13 Йәнә қариведим, асманда учуп кетиватқан бир бүркүтниң қаттиқ
аваз билән: «Башқа үч периштә чалидиған канай авазлириниң дәсти-
дин йәр йүзидә яшайдиғанларниң һалиға вай, һалиға вай, һалиға
вай!» дегинини аңлидим.

9 Бәшинчи периштә канийини чалғанда, асмандин йәргә чүшүп
кәткән бир юлтузни көрдүм. Теги йоқ һаңға* баридиған йолниң
ачқучи униңға берилди. 2 У теги йоқ һаңни ачқанда, һаңдин йоған
очақниң исидәк түтүн етилип чиқти. Һаңниң түтүнидин қуяш вә
асманни қараңғулуқ басти. 3 Түтүнниң ичидин йәр йүзигә чекәткә яғди.
Уларға чаянлардәк чеқиш күчи берилгән еди. 4 Чекәткиләргә йәр
йүзидики от-чөпләргә вә һәр қандақ өсүмлүк яки дәл-дәрәқләргә әмәс,
пәқәт пешанисидә Худаниң тамғиси болмиған инсанларғила зиян
йәткүзүш буйрулған еди. 5 Уларға бу инсанларни өлтүрүш әмәс, пәқәт
бәш ай муддәтлик қийин-қистаққа елиш буйруғила берилгән еди. Бу
қийин-қистақ чаян адәмни чаққан вақиттики қаттиқ ағриқ азавиға
охшатти. 6 У күнләрдә инсанлар өлүмни издәйду, лекин тапалмайду;
өлүмни сеғиниду, лекин өлүм улардин қачиду.

7 Чекәткиләрниң қияпити худди җәңгә һазирланған атларға охшат-
ти. Башлирида болса алтун тажиға охшайдиған бир нәрсә бар еди.
Чирайи адәмниңкигә охшатти. 8 Чачлири аялларниң чечиға, чишлири
ширниң чишиға охшатти. 9 Көкрәклири төмүр савутларға охшатти.
Қанатлириниң авази җәңгә атланған нурғун ат-һарвуларниң авазиға
охшатти. 10 Чаянларниңкигә охшаш чақидиған қуйруқлири бар еди.
Қуйруқлиридики зәһәрлик нәштиридә адәмни бәш ай азапқа салғидәк
күч бар еди. 11 Уларни башқуридиған падиша теги йоқ һаңниң перишт-
тәси еди. Бу периштәниң ибранийчә исми Аваддон; грекчә исми
Аполийон, йәни һалак қилғучи еди.

12 Биринчи балаю-апәт өтүп кәтти. Әнди буниңдин кейин йәнә икки
балаю-апәт келиду.

13 Алтинчи периштә канийини чалғанда, Худаниң алдидики алтун

*1. *Теги йоқ һаң — җинлар қамилидиған йәр.*

қурванлиқ суписиниң төрт мүңгүзидин чиққан бир авазни аңлидим. 14Бу аваз алтинчи периштәгә: «Чоң Фират дәриясиниң йенида бағлақлиқ төрт периштәни бошат», деди. 15Дәл шу жил, шу ай, шу күн вә шу саат үчүн һазирлап қоюлған бу төрт периштә инсанларниң үчтин бирини һалак қилиш үчүн бағлақтин бошитилди. 16Буларниң атлиқ ләшкәрлириниң сани икки йүз миллион еди. Уларниң санининг жақаланғанлиғини аңлидим.

17Ғайибанә аламәттә көзүмгә көрүнгән ат вә атлиқлар мана мундақ еди: атлиқларниң көкрәк қалқанлири чоғдәк қизил, көк яқуттәк көк вә гуңгуттәк сериқ еди. Атларниң башлири ширниң бешиға охшатти. Еғизлиридин от, түтүн вә гуңгут пүркүлətти. 18Инсанларниң үчтин бири буларниң ағзидин пүркүлгән от, түтүн вә гуңгуттин ибарәт бу үч апәттин өлди. 19Атларниң күчи еғизлирида вә қуйруқлирида еди. Қуйруқлириниң иланға охшаш беши болуп, булар билән адәмни зәхимләндүрәтти.

20Қалған инсанлар, йәни бу балаю-апәтләрдин аман қалғучилар өз қилмишлириға товва қилмиди. Жинларға, көрәлмәс, аңлалмас вә маңалмас алтун, күмүч, мис вә яғач бутларға ибадәт қилиштин ваз кәчмиди. 21Улар қатиллиқ, сехиргәрлик, жинсий әхлақсизлиқ вә оғрилиқлириғиму товва қилмиди.

Периштә вә кичик орам язма

10 Андин кейин асмандин чүшүватқан йәнә бир күчлүк периштәни көрдүм. У бир парчә булутни йепинған болуп, бешиниң үстидә бир һасан-һүсән бар еди. Йүзи қуяшқа, путлири болса от түврүгигә охшатти. 2Қолида бир кичик очуқ орам язма бар еди. У оң путини деңиз үстигә, сол путини болса қуруқлуққа қоюп туруп, 3ширниң һөкүришигә охшаш қаттиқ аваз билән вақириди. У вақирғанда, йәттә гүлдүрмома өз гүлдүр-қараслири билән жавап қайтурди. 4Йәттә гүлдүрмома жавап қайтурғанда, уларниң сөзлирини хатириливалмақчи болуп туратtim. Бирақ асмандин: «Йәттә гүлдүрмоминиң ейтқанлирини хатирилимә. Уларни мәхпий тут», дегән бир авазни аңлидим.

5Деңиз һәм қуруқлуқниң үстидә турған, мән көргән у периштә оң қолини асманға көтирип, 6асман, йәр, деңиз вә улардики мәвжудатларни Яратқучи, йәни әбәдил-әбәт Яшиғучиниң нами билән қәсәм

қилип: «Әнди кечиктүрүлмәйду; [7]әксичә йәттинчи периштә канийини чалғанда, Худа Өз хизмәткарлири болған пәйғәмбәрләргә җакалиған сир әмәлгә ашиду», деди.

[8]Мән асмандин аңлиған аваз маңа йәнә: «Берип, деңиз һәм қуруқлуқниң үстидә турған периштәниң қолидики очуқ орам язмини ал», деди.

[9]Мән берип, периштәниң кичик орам язмини маңа беришини соридим. У маңа:

— Буни елип йә! Ағзиңда һәсәлдәк татлиқ болиду, бирақ мәйдәңни ечиштуриду, — деди.

[10]Кичик орам язмини периштәниң қолидин елип йедим, ағзимда һәсәлдәк татлиқ тетиди. Лекин уни жутқинимда мәйдәм ечишип кәтти.

[11]Кейин периштә маңа:

— Сән Худаниң көп милләтләр, хәлиқләр, һәр хил тилларда сөзлишидиған кишиләр вә падишалар тоғрисидики пәйғәмбәрлик сөзлирини йәнә бир қетим җакалишиң лазим, — деди.

Икки гувачи

11 Маңа өлчигүч орнида ишлитишкә қомуч берилди вә бир аваз маңа мундақ деди: «Берип, Худаниң ибадәтханиси вә қурванлиқ суписини өлчә, у йәрдә ибадәт қиливатқанларни сана. [2]Ибадәтханиниң ташқирқи һойлисини өлчимәй қой, чүнки у йәр йәһудий әмәсләргә берилди. Улар муқәддәс шәһәрни 42 ай дәпсәндә қилиду. [3]Мән икки гувачимға қудрәт беримән. Улар қарилиқ кийим кийип, Худаниң аянини бәкитилгән әйнә шу 1260 күндә йәткүзиду».

[4]Дунияниң Рәбби алдида турған икки түп Зәйтун дәриғи вә икки чирақдан мана шу гувачилардур. [5]Бирәрси уларни зәхимләндүрмәкчи болса, улар еғизлиридин от пүркүп, у дүшмәнни көйдүрүп ташлайду. Уларни зәхимләндүрмәкчи болғанлар мана шундақ өлтүрүлиду. [6]Улар Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини җакалайдиған күнләрдә ямғур яғмаслиғи үчүн, асманни йепиветиш қудритигә егә еди. Улар суларни қанға айландуруш вә һәр хил балаю-апәтләр билән йәр йүзигә халиған вақитта зәрбә бериш қудритигиму егә.

[7]Гувалиқ вәзипилири аяқлашқанда, теги йоқ һаңдин чиқидиған девә улар билән елишиду вә уларни йеңип өлтүриду. [8]Җәсәтлири

улуқ шәһәрниң ғол йолиға ташлиниду. Бу шәһәр Содом яки Мисир дегән символлуқ нам билән аталған болуп, уларниң Рәббиму у йәрдә чапрас яғачқа миқланған еди. [9]Һәр милләттин, һәр қәбилидин вә һәр хил тилда сөзлишидиған хәлиқләрдин кишиләр келишип, уларниң җәсәтлиригә үч йерим күн тикилип қарайду вә җәсәтләрниң йәрликкә қоюлушиға рухсәт қилмайду. [10]Йәр йүзидә яшайдиғанлар уларниң бу әһвалидин хошаллиққа чөмүп, һейт-мәйрәм өткүзиду, бир-биригә һәдийәләр әвәтишиду, чүнки бу икки пәйғәмбәрниң сөзи инсанларниң вижданлириға тикәндәк санчилип, уларға қахшатқуч зәрбә бәргән еди. [11]Үч йерим күндин кейин, икки пәйғәмбәрниң тенигә Худадин кәлгән һаятлиқ нәпәси кирди вә улар орнидин турди. Уларни көргәнләр интайин алақзадә болуп кетишти. [12]Икки пәйғәмбәр асмандин кәлгән җараңлиқ бир авазниң: «Бу яққа чиқ!» дегәнлигини аңлиди вә дүшмәнлириниң көз алдида бир булут ичидә асманға көтирилди. [13]Дәл шу чағда, зимин шиддәтлик тәврәнди, шәһәрниң ондин бири гумран болуп, йәттә миң киши һалак болди. Қалғанлири интайин қорқушуп, асмандики Худани улуқлашти.

[14]Иккинчи балаю-апәт өтүп кәтти. Әнди үчинчи балаю-апәт келишкә аз қалди.

Йәттинчи периштәниң канай челиши

[15]Униңдин кейин йәттинчи периштә канийини чалди. Асмандин кәлгән җараңлиқ авазлар мундақ дәтти:

«Дунияниң падишалиғи Пәрвәрдигаримиз вә Униң
Мәсиһигә мәнсүп болди. У әбәдил-әбәт һөкүм сүргүси».

[16]Худаниң алдидики өз тәхтлиридә олтарған жигирмә төрт йетәкчи йәргә баш қоюп, Худаға сәҗдә қилип, мундақ дейишти:

[17] «Һазир вә әзәлдин бар болған
Һәммигә қадир Пәрвәрдигар Худа,
Шүкүрләр болсун Саңа.
Чүнки улуқ қудритиң билән,
Һөкүмүңни жүргүзүшкә башлидиң.
[18] Хәлиқләр ғәзәпләнгән еди.

Әнди Сениң ғәзивиң йетип кәлди!
Өлүкләрни сорақ қилиш,
Хизмәткарлириң болған пәйғәмбәрләрни
Вә Худаниң муқәддәс хәлқи,
Шундақла әрзимәс яки улуқ болсун,
Намиңни чоңқур һөрмәтлигәнләрни мукапатқа егә қилиш,
Йәр йүзини гумран қилғанларни һалак қилиш вақти кәлди».

19Андин Худаниң асмандики ибадәтханиси ечилди вә Униң келишим сандуғи у йәрдә көрүнди. Шу ан чақмақлар чеқип, гүлдүрмоминиң гүлдүр-қараслири аңланди. Зимин тәвринип, дәһшәтлик мөлдүр йеғип кәтти.

Аял вә әждиһа

12 У чағда асманда әҗайип зор бир карамәт, йәни қуяшни йепинчақлиған бир аял көрүнди. Униң путлириниң астида ай, бешида он икки юлтузлуқ тажа бар еди. 2Бу аялниң ай-күни тошуп қалған болуп, толғақ ичидә дат-пәрият қилатти. 3Андин асманда йәнә бир карамәт, йәни йәттә башлиқ, он мүңгүзлүк, чоң бир қизил әждиһа көрүнди. Униң йәттә бешида йәттә тажа бар еди. 4У асмандики юлтузларниң үчтин бирини қуйруғи билән сүрүп, йәр йүзигә чүширивәтти. Андин аял бошанған һаман униң балисини ялмап жутувәтмәкчи болуп, туғут үстидики аялниң алдида турди. 5Аял бир бала, йәни пүтүн әлләрни төмүр калтәк билән башқуридиған бир оғул туғди. Бала тәхттә олтарған Худаниң алдиға дәрһал елип чиқилди. 6Аял болса чөлгә қачти. У йәрдә униң 1260 күн беқилиши үчүн униңға Худа тәрипидин һазирлап қоюлған бир жай бар еди.

7Униңдин кейин асманда жәң болди. Баш периштә Микаил вә униң периштәлири әждиһаға қарши жәң қилди. Әждиһаму өз периштәлири билән уларға етилди, 8лекин елишалмиди. Буниң билән улар асмандики орнидин мәһрум қалди. 9Чоң әждиһа, йәни иблис яки шәйтан дәп аталған, пүтүн дунияни аздурған һелиқи қедимий илан өз периштәлири билән биллә йәр йүзигә ташланди.

10Шуниңдин кейин асманда жараңлиқ бир авазниң мундақ дегәнлигини аңлидим:

«Худайимизниң нижатлиғи, қудрити, падишалиғи вә У
тайинлиған Мәсиһниң һоқуқи намайән болди.
Чүнки Худайимизниң алдида қериндашлиримизни кечә-
күндүз әйиплигүчи асмандин ташлаветилди.
11 Қериндашлиримиз Қозиниң қени вә Униң қилған
гувалиғи билән әждиһани йәңди.
Улар һәтта өлүм алдидиму өз җенини айимиди.
12 Шуниң үчүн, әй асман вә асманда яшиғучилар, хошал
болуңлар!
Лекин һалиңларға вай, әй йәр вә деңизлар! Чүнки иблис
үстүңларға ташланди.
У өз вақтиниң аз қалғанлиғини билип, дәрғәзәпкә кәлди».

13 Әждиһа өзиниң йәр йүзигә ташланғанлиғини көрүп, оғул балини
туққан аялни қоғлашқа башлиди. 14 Аялниң әждиһадин далдилинип,
чөлдики үч йерим жил беқилидиған маканға учуп кетиши үчүн,
униңға йоған бир бүркүтниң икки қанити берилди. 15 Әждиһа аялниң
арқисидин ағзи билән дәриядәк су пүркүп, уни сәлгә бастуруп
еқитип кәтмәкчи болди. 16 Лекин зимин аялға ярдәм қилип, ағзини
ечип, әждиһаниң ағзидин етилип чиққан дәрияни жүтти. 17 Буниң
билән әждиһа аялға дәрғәзәп болуп, униң башқа пәрзәнтлири, йәни
Худаниң әмирлирини тутуп, Әйса Мәсиһниң бәргән гувалиғида
турғанлири билән җәң қилғили кәтти.
18 Һелиқи әждиһа деңиз бойида тикилип туратти.

Деңиздин чиққан девә

13 Андин он мүңгүзлүк, йәттә башлиқ бир девиниң деңиздин
чиқиватқанлиғини көрдүм. Униң һәр бир мүңгүзидә бирдин
тажа бар еди, һәр бир бешида Худаға күпүрлүк кәлтүридиған ибарә
йезилған еди. 2 Мән көргән бу девә илпизға охшатти, путлири ейиқниң
путлириға, ағзи болса ширниң ағзиға охшатти. Әждиһа девигә өз
қудрити, тәхти вә зор һоқуқини бәрди. 3 Девиниң башлиридин бири
әҗәллик яриланғандәк туратти. Лекин бу әҗәллик яра сақайған еди.
Пүтүн дуния һәйранлиқ ичидә девигә әгәшти. 4 Улар девигә бундақ
һоқуқ бәргән әждиһаға ибадәт қилишти. Улар йәнә девигиму ибадәт

қилип: «Девигә тәң келәләйдиғанлар барму? Униң билән кимму елишалисун?» деди.

5Девигә тәкәббурлуқ вә күпүрлүк қилидиған еғиз һәмдә 42 ай жүргүзәләйдиған һоқуқ берилди. 6У Худаға, Худаниң намиға вә Униң дәргаһиға, йәни бу йәрдә яшайдиғанларға күпүрлүк қилиш үчүн ағзини ачти. 7Униң Худаниң муқәддәс хәлқигә қарши җәң қилип, уларни йеңишигә йол қоюлди. Һәр қәбилә, һәр милләт, һәр хил тилда сөзлишидиған хәлиқләргә һөкүмранлиқ қилиш һоқуқи берилди. 8Дуния яритилғандин бу ян, боғузланған Қозиниң һаятлиқ дәптиригә нами йезилғанлардин башқа, йәр йүзидә яшайдиған һәммә инсан Униңға ибадәт қилиду.

9Мону сөзни қулиғиңларда чиң тутуңлар:

10 «Худаниң: «Тутқун болиду», дегини чоқум тутқун болиду.
Худаниң: «Қиличлиниду», дегини чоқум қиличлинип өлиду».

Шуниң үчүн Худаниң муқәддәс хәлқи сәвир қилиши, етиқатта чиң туруши лазим.

Йәрдин чиққан девә

11Униңдин кейин йәрдин чиқиватқан йәнә бир девини көрдүм. Униң Қозиниңкидәк кичик икки мүңгүзи бар еди, лекин авази әждиһаниңкидәк чиқатти. 12У биринчи девигә вакалитән пүтүн һоқуқни жүргүзүп, йәр йүзини вә униңда яшайдиғанларни әҗәллик яриси сақайған биринчи девигә ибадәт қилишқа мәҗбурлатти. 13У чоң карамәтләрни көрситәтти, һәтта инсанларниң көз алдида асмандин йәр йүзигә от яғдуратти. 14У биринчи девигә вакалитән көрситишкә һоқуқландурулған карамәтләр билән йәр йүзидә яшайдиғанларни аздурди. Уларға қилич билән чепилған, лекин аман қалған биринчи девиниң һөрмити үчүн бир һәйкәл тикләшни буйриди. 15Йәрдин чиққан девигә, деңиздин чиққан девиниң һәйкилигә һаятлиқ нәпәси берип, уни сөзләләйдиған қилиш вә униңға ибадәт қилмиғанларниң һәммисини өлтүрүш қудрити берилди. 16У улуқ вә әрзимәс, бай вә кәмбәғәл, әркин адәм вә қулларниң һәммисини оң қоли яки пешанисигә бир бәлгү урғузушқа мәҗбурлиди. 17Бу бәлгү барлар, йәни қоли яки пешанисидә девиниң нами яки униң намиға

вәкиллик қилидиған рәқәм бесилғанлардин башқа һеч ким бир нәрсә сетивалалматти яки саталматти.

18 Бу йәрдә бир һекмәт бар. Әқил-парасити барла кишиләр девиниң
рәқимини һесаплап чиқалайду, чүнки бу рәқәм бир адәмгә вәкиллик
қилиду. Униң рәқими 666дур.

Қутқузувелинғанларниң қошиғи

14 Андин Қозиниң Сион* теғи үстидә турғанлиғини көрдүм.
Униң йенида пешанисигә Қозиниң вә Униң Атисиниң исми
йезилған 144000 киши бар еди. 2 Асмандин худди шарқирап еқиватқан
суларниң вә гүлдүрмоминиң қаттиқ гүлдүрлишидәк бир авазни
аңлидим. Мән аңлиған аваз йәнә чилтарчилар орундиған нәғмә авази-
ғиму охшатти. 3 Һелиқи 144000 киши тәхтниң, төрт тирик мәхлуқниң
вә йетәкчиләрниң алдида йеңи бир нахша ейтишти. Бу нахшини
гуналириниң төләми төлинип бу дуниядин азат қилинған кишиләр-
дин башқа һеч ким үгинишкә қадир әмәс еди. 4 Улар худди җинсий
әхлақсизлиқ қилип бақмиған кишиләрдәк пак болуп, Қоза нәгә барса,
уларму Униңға әгишип шу йәргә бариду. Улар инсанлар арисидин
төләм билән қутқузувелинғанлар болуп, худди дәсләп пишқан мевә
Худаға аталғинидәк, улар Худаға вә Қозиға аталғанлардур. 5 Уларниң
ағзидин ялған сөз чиқмайду. Улар әйипсиздур.

Үч периштә елип кәлгән хәвәрләр

6 Буниң кәйнидин асманда учуп жүргән башқа бир периштәни
көрдүм. Бу периштә йәр йүзидә яшайдиғанларға, йәни һәр бир
хәлиқ, қәбилә вә һәр хил тилда сөзлишидиған милләтләргә йәткүзи-
диған мәңгүлүк Хуш Хәвәрни елип кәлгән еди. 7 У жараңлиқ аваз
билән: «Худадин қорқуңлар! Уни улуқлаңлар! Чүнки Униң инсанлар-
ни сорақ қилидиған вақти йетип кәлди. Асманни, зиминни, деңизни
вә булақларни Яратқучиға сәждә қилиңлар!» дәтти.

8 Униң кәйнидин кәлгән иккинчи периштә мундақ деди: «Гумран
болди! Өз җинсий әхлақсизлиғиниң күчлүк шаравини пүткүл хәлиқ-
ләргә ичкүзгән улуқ шәһәр Бабил гумран болди!»

---

*1. *Сион — Йерусалимниң йәнә бир исми болуп, Давут падишаниң вақтидила Исраилниң пайтәхти еди. «Вәһийләрдә» Сион Худаниң вә Униң қутқузувелинған хәлқиниң асмандики мәңгүлүк маканиға символ қилинған.*

9Алдинқи икки периштәниң кәйнидин үчинчи периштә қаттиқ аваз билән мундақ деди: «Кимдә-ким деңиздин чиққан девигә вә униң һәйкилигә ибадәт қилса, униң бәлгүсини пешанисигә яки қолиға урғузса, 10Худаниң ғәзивиниң сап һәм күчлүк шаравини Худаниң ғәзиви билән толған қәдәһтә ичиду. У муқәддәс периштәләрниң вә Қозиниң алдида от вә гуңгутта азаплиниду. 11Уни қийниған отниң ис-түтәклири мәңгү пурқирап туриду. Девигә вә униң һәйкилигә ибадәт қилип, униң исминиң бәлгүсини урғузғанларға кечә-күндүз арамлиқ болмайду». 12Шуниң үчүн Худаниң әмирлирини тутқан вә Әйсаға садиқ болған хәлиқ сәвир-тақәтлик болуши лазим.

13Мән йәнә асманда мундақ бир авазни аңлидим: «Бу сөзни яз: ‹Буниңдин кейин Рәббимизгә мәнсүп болуп өлгәнләр нәқәдәр бәхитлик!›» Муқәддәс Pоһ: «Дурус, улар өз ишлирини түгитип арам алиду. Чүнки қилған яхши әмәллириниң нәтиҗиси улар билән биллә болиду», деди.

Зиминдики ома

14Униңдин кейин бир парчә ақ булутни көрдүм. Булутниң үстидә бешиға алтун тажа кийгән, қолида өткүр бир оғақ тутқан, Инсан Оғлиға охшайдиған Бири олтиратти. 15Ибадәтханидин чиққан башқа бир периштә булутниң үстидә Олтарғучиға жуқури аваз билән: «Оғиңни сал вә ор! Чүнки ома вақти кәлди, зиминдики зираәтләр пишип йетилди», деди. 16Булут үстидә Олтарғучи зиминға оғақ салди. Йәрдики зираәтләр орулди.

17Асмандики ибадәтханидин йәнә бир периштә чиқти. Униңму өткүр бир оғиғи бар еди. 18Арқидинла отни башқуридиған йәнә бир периштә қурванлиқ суписи тәрәптин чиқип, өткүр оғақ тутқан периштәгә жуқури аваз билән: «Өткүр оғиңни селип, йәр йүзидики үзүм таллириниң сапақлирини жиғивал, чүнки үзүмләр пишип йетилди», деди. 19Буниң билән периштә оғиғини йәр йүзигә салди вә йәрдики үзүм таллириниң мевилирини жиғип, Худаниң ғәзивиниң шарап көлчигигә ташлиди.* 20Шәһәрниң сиртидики шарап көлчигидики үзүмләр дәссилип, шәрбәтлири қан болуп, атниң тизгинигә келидиған егизликтә үч йүз чақирим жирақлиққа ақти.

**19. Жиғилған мевиләрниң шарап көлчигигә ташлиниши Худаға қарши турғучиларниң Униң җазасиға тартилишиға символ қилиниду.*

Периштәләр вә кейинки балаю-апәтләр

15 Асманда зор һәм һәйран қаларлиқ йәнә бир карамәтни, йәни ахирқи йәттә хил балаю-апәтни елип келидиған йәттә периштәни көрдүм. Худаниң ғәзиви бу балаю-апәтләр билән ахирлишатти.

[2]Мән йәнә от арилаш хрусталь деңиздәк бир көрүнүшни көрдүм. Униң йенида девә үстидин ғалибә қилғанлар, йәни девигә вә униң һәйкилигә ибадәт қилмиған һәм униң намиға вәкиллик қилидиған рәқәм билән тамғиланмиғанлар туратти. Уларниң қоллирида Худа бәргән чилтарлар болуп, [3]улар Худаниң хизмәткари Мусаниң нахшисини һәм Қоза һәққидики нахшини ейтишатти:

«Һәммигә қадир Пәрвәрдигар Худа,
Қилғанлириң улуқ вә карамәттур.
Әй пүткүл хәлиқләрниң Падишаси,
Йоллириң адил вә һәқтур.
[4] Әй Пәрвәрдигар, Сәндин қорқмайдиған ким бар,
Намиңни мәдһийилимәйдиған?
Чүнки ялғуз бир муқәддәс Өзәңдурсән.
Келип пүткүл хәлиқләр,
Саңа сәждә қилғуси.
Чүнки ашкарә болғач
Қилғанлириңниң һәққанийлиғи».

[5]Униңдин кейин асмандики ибадәтханиниң, йәни келишим чедириниң ечилғанлиғини көрдүм. [6]Йәттә хил балаю-апәтни өз илкидә тутқан йәттә периштә пакиз һәм пақирап туридиған кәндир рәхттин тон кийгән, көксигә алтун бәлбағ бағлиған һалда ибадәтханидин чиқти. [7]Төрт тирик мәхлуқниң бири йәттә периштәгә әбәдил-әбәт яшайдиған Худаниң ғәзиви билән толған йәттә алтун чинини бәрди. [8]Ибадәтхана Худаниң улуқлуғи вә қудритидин түтүн билән толди. Йәттә периштәниң йәттә балаю-апити тамам болмиғичә, һеч ким ибадәтханиға киралмиди.

Худаниң ғәзиви билән толған йәттә чинә

16 Шуниңдин кейин ибадәтханидин көтирилгән җараңлиқ бир авазниң йәттә периштәгә: «Бериңлар, Худаниң ғәзиви

билән толған йәттә чинидикини йәр йүзигә төкүңлар!» дегәнлигини аңлидим.

2Биринчи периштә берип чинидикини қуруқлуққа төкти. Буниң билән тенидә девиниң бәлгүси болған вә униң һәйкилигә ибадәт қилғанларниң бәдинини жиркиничлик жириңлиқ ярилар қаплап кәтти.

3Иккинчи периштә чинидикини деңизға төкти. Деңиз сүйи өлүкниң қениға охшаш қанға айланди вә ичидики пүтүн җанлиқлар өлди.

4Үчинчи периштә чинидикини дәрия вә булақларға төкти. Уларниң сүйиму қанға айланди. 5Андин су периштәсиниң мундақ дегәнлигини аңлидим:

«Һазир вә әзәлдин бар болған муқәддәс Худа!
Чиқарған һөкүмлириң дурус вә адилдур.
6 Яман адәмләр Сениң муқәддәс хәлқиң вә пәйғәмбәрләр
қенини төккәнлиги үчүн,
Сән уларға ичкили қан бәрдиң. Улар мошу җазаға
лайиқтур».

7Йәнә қурванлиқ суписидин кәлгән бир авазниң:

«Әй һәммигә қадир Пәрвәрдигар Худа, һөкүмлириң һәқ вә
адилдур», дегәнлигини аңлидим.

8Төртинчи периштә чинидикини қуяшниң йүзигә төкти. Буниң билән қуяшқа инсанларни оттәк қизиғи билән өртәш қудрити берилди. 9Инсанлар дәһшәтлик иссиқта өртәлди. Бирақ улар товва қилиш вә бу балаю-апәтләрни кәлтүрүш қудритигә егә болған Худаға һәмдусаналар ейтишниң орниға Уни қарғашти.

10Бәшинчи периштә чинидикини девиниң тәхтигә төкти. Девиниң падишалиғини қараңғулуқ басти. Инсанлар азаптин тиллирини чишләшти. 11Улар ағриқ азави вә ярилириниң дәстидин асмандики Худани қарғашти. Бирақ қилмишлириға товва қилишмиди.

12Алтинчи периштә чинидикини улуқ Фират дәриясиға төкти. Шу һаман дәрияниң сүйи қуриди. Буниң билән күн чиқиштин келидиған падишаларниң йоли ечилди. 13Шуниңдин кейин әждиһаниң, девиниң вә сахта пәйғәмбәрниң еғизлиридин чиққан пақиға охшайдиған үч

яман роһни көрдүм. [14]Булар карамәтләр көрситидиған җинларниң роһлири болуп, пүтүн дуниядики падишаларни һәммигә қадир Худаниң улуқ күнидики җәңгә топлашқа кетивататти.

[15]Әйса мундақ деди: «Қараңлар, оғриниң келишидәк туюқсиз келимән. Ялиңач қелип, номусқа қалмаслиқ үчүн, кийимлирини йениға қоюп, сәгәк ятқанлар нәқәдәр бәхитлик-һә!»

[16]Үч яман роһ падишаларни ибранийчә «Армагедон» дейилидиған йәргә топлиди.

[17]Йәттинчи периштә чинидикини һаваға төкти. Асмандики ибадәтханиниң тәхтидин көтирилгән җараңлиқ бир аваз: «Иш тамам!» деди. [18]Шу пәйттә чақмақлар чеқилди, гүлдүрмоминиң гүлдүр-қараслири аңланди. Йәр-зимин шунчилик тәврәндики, инсанлар яритилғандин бери бундақ қаттиқ тәвриниш болмиған еди. [19]Улуқ шәһәр Бабил үчкә бөлүнди. Һәр қайси әлләрдики шәһәрләрму йәр билән йәксән болди. Шу улуқ шәһәр Бабилдин һесап елиниш үчүн, Худаниң қаттиқ ғәзиви билән толған қәдәһ униңға берилди. [20]Пүтүн араллар ғайип болди, тағлар йоқалди. [21]Асмандин инсанларниң үстигә һәр бир даниси қириқ бәш килограмм чамисида келидиған мөлдүр яғди. Бу мөлдүр апити шундақ қоркунучлуқ болдики, инсанлар бу балаю-апәтниң дәстидин Худани қарғашти.

Даңлиқ паһишә аял

17 Йәттә чиниси бар йәттә периштәниң бири келип, маңа:
— Бу йәргә кәл, сулар үстидә олтарған, даңқи чиққан паһишә аялниң тартидиған җазасини саңа көрситип қояй. [2]Дуниянiң падишалири униң билән җинсий әхлақсизлиқ қилишти, йәр йүзидә яшайдиғанлар униң җинсий әхлақсизлиғиниң шаравидин мәс болушти, — деди.

[3]Униңдин кейин периштә мени бир чөлгә елип кәтти. Шу чағда Муқәддәс Роһ мени өз илкигә алған еди. У йәрдә йәттә башлиқ, он мүңгүзлүк, пүтүн әзайини күпүрлүк намлири қаплиған бир тоқ қизил девиниң үстидә олтарған бир аялни көрдүм. [4]Аял сөсүн вә тоқ қизил рәңлик кийим кийгән болуп, алтун, қиммәт баһалиқ таш вә үнчә-мәрвайитлар билән безәлгән еди. Қолида жиркиничлик нәрсиләр вә өз җинсий әхлақсизлиғиниң мәйнәтчиликлири билән толған бир алтун қәдәһ бар еди. [5]Пешанисигә «Улуқ Бабил — паһишиләрниң вә

дуниядики пүткүл жиркиничликләрниң аниси» дегән бир сирлиқ нам йезилған еди. [6]Мән аялниң Худаниң муқәддәс хәлқи, йәни Әйсаға гувалиқ берип қурван болғанларниң қени билән мәс болғанлиғини көрдүм. Уни көрүп интайин һәйран болдум. [7]Периштә маңа мундақ деди:

— Немигә һәйран болуватисән? Аялниң вә у минип турған йәттә башлиқ, он мүңгүзлүк девиниң сирини саңа ейтип берәй. [8]Сән көргән девә бир заманларда бар еди, һазир йоқ. У кейин теги йоқ һаңдин чиқип, һалакәткә йүзлиниду. Йәр йүзидә яшайдиған, амма дуния яритилғандин бу ян нами һаятлиқ дәптиригә йезилмиған кишиләр девини көрүп интайин һәйран қалиду. Чүнки у бир заманларда бар еди, һазир йоқ, лекин йәнә пәйда болиду.

[9]Буни чүшиниш үчүн әқил-парасәт керәк. Йәттә баш у аял олтарған йәттә тақҗа, шундақла йәттә падишаға вәкиллик қилиду. [10]Буларниң бәши ағдурулған, бири бар, йәнә бири техи кәлмиди. У кәлгәндә азла вақит туралайду. [11]Бурун бар, лекин һазир болмиған девиниң өзи сәккизинчи падишадур. У һәм йәттә падишаниң қатарида һалакәткә йүзлиниду.

[12]Сән көргән девиниң он мүңгүзи техи һөкүм сүрмигән он падишадур. Лекин буларға девә билән биллә бир саатлиқ падишалиқ һоқуқи берилиду. [13]Бу падишалар өз қудрити вә һоқуқлирини бир нийәт, бир мәхсәттә девигә беришиду. [14]Девә вә падишалар бирлишип Қозиға қарши җәң қилиду. Қоза ғалибә қилиду, чүнки Қоза рәбләрниң Рәббі, падишаларниң Падишасидур. Униң билән бир сәптикиләр чақирилған, талланған вә Униңға садиқ болғанлардур.

[15]Периштә маңа йәнә:

— Паһишә аял бойида олтарған, сән көргән суларниң өзи милләтләр, қәбилиләр, хәлиқләр вә һәр хил тилларда сөзлишидиған кишиләрдур. [16]Сән көргән девә вә он мүңгүз бу паһишә аялдин нәпрәтлиниду, уни талан-тараж қилип ялиңачлап қойиду, униң гөшини йәп, өзини отта көйдүриду. [17]Чүнки Худа әшу он падишаниң қәлбини әсир қилип, уларниң өз мәхсәтлирини әмәлгә ашурғузиду. Шуниң билән бу падишалар Худаниң сөзлири әмәлгә ашқичә, һөкүмранлиқ һоқуқини девигә өткүзүп беришта бирликкә келиду.

[18]Сән көргән аял дунияниң падишалири үстидин һөкүмранлиқ қилидиған улуқ шәһәр — Бабилдур, — деди.

Бабилниң гумран болуши

18 Униңдин кейин чоң һоқуқлуқ йәнә бир периштәниң асмандин
чүшүватқанлиғини көрдүм. Йәр йүзи униң парлақ нури билән
йоруп кәтти. [2]Периштә җараңлиқ аваз билән мундақ вақириди:

«Гумран болди, улуқ шәһәр Бабил гумран болди!
Әнди у җинларниң макани,
Һәр хил яман роһларниң угиси,
Һәр хил иплас вә жиркиничлик қушларниң угисидур.
[3] Чүнки ичишти һәр қайси хәлиқләр,
Униң әхлақсизлиғиниң күчлүк шаравидин.
Җинсий әхлақсизлиқ қилишти дунияниң падишалири
униң билән,
Бейишти дунияниң содигәрлири.
Униң баяшәтчилигиниң көплүгидин».

[4]Асмандин йәнә бир авазни аңлидим:

«У йәрдин чиқиңлар, әй хәлқим!
Болмиса шерик болисиләр у шәһәрниң гуналириға.
Учрайсиләр униң бешиға чүшидиған балаю-апәтләргә.
[5] Чүнки пәләккә йәтти униң қатму-қат гуналири,
Худаниң ядиға йәтти униң яман қилмишлири.
[6] Яндуруңлар униң силәргә қилғиниға мувапиқ.
Қайтуруңлар униң қилмишлириға қошлап.
Сунуңлар икки баравәр толтуруп,
Униң шарап бәргән қәдиһини.
[7] Әйш-ишрәттә һашамәтчилик билән яшиған қандақ,
Бериңлар униңға азап вә әләм шундақ.
Чүнки махтинидуки у өз көңлидә:
‹Олтиримән хаништәк тәхттә,
Тул әмәсмән. Тутмасмән әсла матәм!›
[8] Бу сәвәвидин
Униң бешиға келидиған балаю-апәт,
Йәни өлүм, ачарчилиқ вә матәм,
Келиду һаман бир күн ичидила.

Өртилиду у от ичидә.
Чүнки сорақ қилиду уни
Қудрәтлик Пәрвәрдигар Худа!»

9Униң билән җинсий әхлақсизлиқ қилған вә әйш-ишрәттә яшиған
дунияниң падишалири уни өртигән отниң ис-түтәклирини көргәндә,
униң һалиға ечинип жиға-зар қилишиду. 10Униң тартиватқан азави-
дин қорқуп, жирақта туруп дәйдуки:

«Исит! Исит! Улуқ шәһәр!
Ah Бабил, күчлүк шәһәр!
Тартилдиң җазаға, бир саат ичидила».

11Дуниядики содигәрләрму униң һалиға ечинип жиға-зар қилишиду.
Чүнки әнди уларниң маллирини, 12йәни алтун-күмүч, қиммәт баһалиқ
таш, үнчә-мәрвайит, есил кәндир рәхт, сөсүн товар-дурдун, ипәк, тоқ
қизил рәңлик гәзмал, һәр түрлүк хушбой яғачлар, пил чиши, әң есил
яғач, мис, төмүр вә мәрмәрләрдин ишләнгән хилму-хил буюмлар,
13шуниңдәк гүлдарчин, дора-дәрмәк, исриқ, мурмәкки, мәстәк, шарап,
зәйтун йеғи, ақ ун, буғдай, кала, қой, ат, һарву вә қуллирини, йәни
адәмлирини сетивалидиған киши йоқтур.
14Бу содигәрләр Бабилға:

«Сән мәстанә болған есил нәрсиләр сәндин кәтти;
Пүтүн есил мал-дуниялириң ғайип болди.
Сән уларни әнди тапалмассән», дәйду.

15Бабилда бу малларни сетип бейиған содигәрләр шәһәрниң тартият-
қан азап-оқубәтлиридин қорқуп, жирақта туруп, униң һалиға ечинип
жиға-зар қилишип дейишидуки:

16 «Исит, исит улуқ шәһәр!
Оралған едиң есил кәндир рәхтләргә, сөсүн вә тоқ қизил
рәңлик гәзмалларға,
Безәлгән едиң алтун, қиммәт баһалиқ таш вә үнчә-
мәрвайитларға!

17 Бәрбат болдуң шунчә улуқ байлиқлар билән бир саат
ичидила».

Барлиқ кемә башлиқлири, кемидики йолувчилар, кемичиләр вә
деңизға тайинип җан бақидиғанларниң һәммиси жирақта туруп:
18уни өртигән отниң ис-түтәклирини көрүп: «Бу улуқ шәһәрниң йәнә
бир тәңдиши бармиду?» дәп пәрият қилишиду. 19Улар башлириға
топа төкүшүп, матәм тутуп, һәсрәт билән үн селип мундақ дәп
жиғлишиду:

«Исит! Исит! Улуқ шәһәр!
Бейиған еди униң байлиғидин деңизда кемиси барлар,
Һалбуки, вәйран болди шәһәр бир саат ичидила!»
20 «Әй асман, әй Худаниң муқәддәс хәлқи, әлчиләр вә
пәйғәмбәрләр!
Хуш болуңлар униң бешиға кәлгәнләрдин!
Чүнки җазалап Худа уни,
Елип бәрди силәрниң дәрдиңларни».

21Андин күчлүк бир периштә түгмән тешиға охшаш йоған бир
ташни көтирип, деңизға ташлап мундақ деди:

«Ташлиниду мана шундақ шиддәт билән улуқ шәһәр Бабил,
Көрүнмәйду қайта.
22 Әнди аңланмайду авази униңда,
Чилтарчиниң, нахшичиниң, канайчиниң, сүнәйчиниң.
Әнди тепилмайду униңда һеч қандақ қол һүнәрвән.
Әнди аңланмайду авази түгмәнчиниң.
23 Әнди парлимайду чирақ йоруғи униңда,
Аңланмайду муңдишиши йеңи әр-хотунларниң.
Дунияниң әң мәртивилик кишилири еди униң содигәрлири,
Азди сехри билән пүтүн хәлқи аләм.
24 Төкүлди бу шәһәрдә қанлири,
Пәйғәмбәрләр, Худаниң муқәддәс хәлқи, йәр йүзидә
қирғин болғанларниң».

Асмандики һәмдусаналар

19 Шуниңдин кейин асманда нурғун халайиқниң вақирашлиридәк бир авазни аңлидим. Улар:

«Һәмдусана!
Нижатлиқ, улуқлуқ вә қудрәт Худайимизға мәнсүптур.
2 Чүнки Униң һөкүмлири һәқ вә адилдур.
У йәр йүзини өз җинсий әхлақсизлиғи билән бузған
даңлиқ паһишини сораққа тартип,
Өз хизмәткарлириниң қениниң интиқамини алди»,
дейишәтти.

3 Улар йәнә:

«Һәмдусана!
Паһишини өртигән отниң ис-түтәклири
Пурқирайду әбәдил-әбәт!» дейишти.

4 Жигирмә төрт йетәкчи вә төрт тирик мәхлуқ йәргә баш қоюп: «Амин! Һәмдусана!» дәп тәхттә олтарған Худаға сәҗдә қилишти.

Қозиниң той зияпити

5 Униңдин кейин тәхттин көтирилгән бир аваз мундақ деди:

«Әй Худаниң пүткүл хизмәткарлири,
Уни чоңқур һөрмәтлигән улуқ вә әрзимәсләрниң һәммиси
Уни мәдһийиләңлар!»

6 Андин суларниң шарқиришиға, қаттиқ гүлдүрмоминиң гүлдүрлишигә вә нурғун халайиқниң авазиға охшаш бир авазни аңлидим. Улар:

«Һәмдусана! Һәммигә қадир Пәрвәрдигаримиз Худа
һөкүмрандур.
7 Шат-хорамлиқ билән тәнтәнә қилайли!
Уни мәдһийиләп улуқлайли!

Чүнки Қозиниң той күни йетип кәлди,
Қиз өзини тәйяр қилди.
8 Униңға кийиш үчүн пакиз вә ялтирап туридиған есил
кәндир тон берилди», дәп вақирашти.
(Есил кәндир Худаниң муқәддәс хәлқиниң хәйирлик
ишлириға вәкиллик қилиду.)

9Андин периштә маңа:
— Мону сөзләрни хатириләвал, «Қозиниң той зияпитигә тәклип қилинғанлар нәқәдәр бәхитлик!» — деди.
У маңа йәнә:
— Булар Худаниң һәқиқий сөзлиридур, — деди.
10Униңға сәждә қилиш үчүн айиғиға баш қойдум. Лекин у:
— Һәргиз ундақ қилма! Мәнму Худаниң сән вә Әйсаға гувалиқ бәргән қериндашлириңға охшаш хизмәткаримән. Худағила ибадәт қил! Чүнки Әйса Мәсиһ һәққидә гувалиқ бериш Худаниң пәйғәмбәрлик сөзини ейтишниң һәқиқий маһийитидур, — деди.

Ақ атқа мингүчи

11Униңдин кейин асманниң ечилғанлиғини вә у йәрдә турған бир ақ атни көрдүм. Атқа Мингүчиниң исми «Садиқ» вә «Һәқ» еди. У адил һөкүм вә адил җәң қилатти. 12Униң көзлири ялқунлап турған отқа охшатти. Бешида нурғун тажа бар болуп, бәдинигә Өзидин башқа һеч ким билмәйдиған бир исим йезилған еди. 13Учисиға қанға миләнгән тон кийгән бу атқа Мингүчиниң исми «Худаниң Сөзи» еди. 14Пакиз вә аппақ есил кәндир тон кийгән асмандики қошунлар ақ атларға минип, Униң кәйнидин әгишип келивататти. 15Униң ағзидин һәр қайси хәлиқләргә зәрбә бериш үчүн өткүр бир қилич чиқип туратти. У хәлиқләрни төмүр калтәк билән башқуратти. У Худаға қарши турғучиларни худди үзүмләрни шарап көлчигидә дәссәп миҗиғандәк, һәммигә қадир Худаниң отлуқ ғәзиви билән һалак қилатти. 16Униң тони вә йотисида «Падишаларниң Падишаси вә рәбләрниң Рәбби» дегән нами йезилған еди.
17Андин қуяшниң ичидә турған бир периштәни көрдүм. У асманда учуватқан барлиқ қушларға қаттиқ аваз билән: «Келиңлар, Худаниң улуқ зияпитигә жиғилиңлар! 18Падишаларниң, сәрдарларниң вә

қудрәтликләрниң, шундақла атларниң вә униңға мингәнләрниң, қулларниң вә әркин адәмләрниң, улуқларниң вә әрзимәсләрниң гөшлирини йәңлар», деди.

19Униңдин кейин девә, дуния падишалири вә уларниң ләшкәрлириниң атқа Мингүчи һәм Униң қошуни билән җәң қилиш үчүн җәм болғанлиғини көрдүм. 20Девә вә униңға вакалитән мөҗүзиләр көрсәткән сахта пәйғәмбәр иккилиси тутулди. Сахта пәйғәмбәр шу мөҗүзиләр арқилиқ тенидә девиниң бәлгүси болған һәм девиниң һәйкилигә ибадәт қилғанларни аздуруп жүргән еди. Уларниң һәр иккилиси гуңгут йениватқан от көлигә тирик ташланди. 21Уларниң ләшкәрлири атқа Мингүчиниң ағзидин чиққан қилич билән чепилди. Пүтүн учарқанатлар буларниң гөшини йәп тойди.

Миң жил

20 Униңдин кейин қолида теги йоқ һаңниң ачқучи вә йоған бир кишән тутқан бир периштәниң асмандин чүшүватқанлиғини көрдүм. 2Периштә әждиһани, йәни иблис яки шәйтан дейилгән һелиқи қедимий иланни тутуп, миң жиллиқ кишәнлиди. 3Һәр қайси хәлиқләрниң миң жил тошқичә қайта аздурулмаслиғи үчүн, уни теги йоқ һаңға ташлиди. Андин һаңниң ағзини йепип тамғиливәтти. Миң жил тошқандин кейин, әждиһа вақитлиқ қоюп берилиши керәк еди.

4Андин тәхтләрни вә уларда олтарғанларни көрдүм. Уларға һөкүм қилиш һоқуқи берилгән еди. Униңдин башқа, Әйсаға гувалиқ бәргәнлиги вә Худаниң сөзини йәткүзгәнлиги үчүн каллиси елинғанларниң җанлириниму көрдүм. Улар девигә вә униң һәйкилигә ибадәт қилмиған, униң бәлгүси пешанисигә вә қоллириға урулмиғанлар еди. Уларниң һәммиси тирилип, Мәсиһ билән бирликтә миң жил һөкүм сүрәтти. 5Бу дәсләпки тирилиш еди. Өлүкләрниң қалғанлири миң жил тошмиғичә тирилмәтти. 6Дәсләпки тирилиштин һөзүрләнгәнләр бәхитлик вә муқәддәстур. Иккинчи өлүмниң буларни илкигә елиш һоқуқи йоқтур. Улар Худаниң вә Мәсиһниң роһанийлири болиду вә Мәсиһ билән бирликтә миң жил һөкүм сүриду.

Шәйтанниң мәғлуп болуши

7Миң жил тошқанда, шәйтан зиндандин бошитилип, 8йәр йүзиниң

төрт булуңидики хәлиқләрни, йәни йәҗүҗ билән мәҗүҗләрни* аздуруш вә уларни җәң қилиш үчүн бир йәргә топлашқа чиқиду. Топлинидиғанларниң сани деңиз бойидики қумдәк санақсиздур. [9]Улар пүтүн йәр йүзини кезип, Худаниң муқәддәс хәлқиниң туридиған җайини, йәни у сөйидиған шәһәрни қоршавға алиду. Лекин асмандин от йеғип, уларни күл қилиду. [10]Уларни аздурған иблис болса девә билән сахта пәйғәмбәр көйүватқан от вә гуңгут көлигә ташлинип, у йәрдә кечә-күндүз мәңгү азаплиниду.

Ахирқи һөкүм

[11]Униңдин кейин чоң бир ақ тәхт вә униңда Олтарғучини көрдүм. Асман билән зимин Униң алдидин қечип, ғайип болди. [12]Мән йәнә өлүкләрни көрдүм. Улуқ яки әрзимәс болсун, һәммиси тәхтниң алдида туратти. Китаплар ечилди. «Һаятлиқ дәптири» дейилгән йәнә бир китапму ечилди. Өлүкләр китапларда хатириләнгәнләр бойичә өз әмәлиятиға қарап һөкүм қилинди. [13]Деңиз өзидики өлүкләрни, өлүм вә өлүкләр дияриму өзлиридики өлүкләрни тапшурушти. Һәр ким өз әмәлиятиға қарап һөкүм қилинди. [14]Андин өлүм вә өлүкләр дияри от көлигә ташланди. Мана бу от деңизи иккинчи өлүмдур. [15]Исми һаятлиқ дәптиридә йезилмиғанларниң һәммиси от көлигә ташланди.

Йеңи асман вә йеңи зимин

21 Андин йеңи асман вә йеңи зиминни көрдүм, чүнки бурунқи асман вә зимин ғайип болған еди. Деңизму йоқалған еди. [2]Муқәддәс шәһәрниң, йәни Худа назил қилған йеңи Йерусалимниң асмандин худди өз жигитигә пәдәзлинип һазирланған қиздәк чүшүватқанлиғини көрдүм. [3]Тәхттин көтирилгән җараңлиқ бир авазниң мундақ дегәнлигини аңлидим: «Мана, Худаниң макани инсанларниң арисидидур, Худа уларниң арисида яшайду, улар Худаниң хәлқи болиду. Худа Өзиму уларниң арисида туруп, уларниң Худаси болиду, [4]У уларниң көзлиридики һәр бир тамча яшлирини етиду. Әнди өлүм әсла болмайду, нә матәм, нә жиға-зар, нә қайғу-әләм болмайду, чүнки бурунқи аләм өтүп кәтти».

**8. Йәҗүҗ билән мәҗүҗ — йәни «гог билән магог». Улар Худаниң әзиз хәлқигә шәйтанниң башчилиғида һуҗум башлайдиған дүшмәнләрдур.*

5Бу чағда тәхттә Олтарғучи мундақ деди: «Мана, һәммини йеңилаймән!» У маңа йәнә: «Буларни хатириләвал, чүнки бу сөзләр ишәнчлик вә һәқтур», деди. 6У йәнә: «Тамам болди. Баш вә Ахир, Муқәддәм вә Тамам Өзәмдурмән. Уссиғанларға һаятлиқ сүйиниң булиғидин һәқсиз су беримән. 7Ғалибә қилғанлар буларға мирасхорлуқ қилиду. Мән уларниң Худаси болимән. Уларму Мениң пәрзәнтлирим болиду. 8Лекин қорққанчақ, етиқатсиз, бузуқ, қатил, җинсий әхлақсизлиқ қилғучи, сеһиргәр, бутпәрәс вә ялғанчиларға кәлсәк, уларниң еришидиғини гуңгут билән янған от көлидур. Мана бу иккинчи өлүмдур».

Йеңи Йерусалим

9Ахирқи йәттә балаю-апәт билән толған йәттә чинини тутқан йәттә периштәдин бири келип, маңа:

— Кәл! Қозиға һәмра болидиған қизни саңа көрситип қояй, — деди.

10Андин Муқәддәс Роһниң мени өз илкигә елиши билән, периштә мени чоң вә егиз бир таққа елип чиқти. У йәрдин маңа асмандин Худа назил қилған муқәддәс шәһәр Йерусалимниң чүшүватқанлиғини көрсәтти. 11Шәһәр Худаниң улуқлуғи билән толған болуп, униң пақириши интайин есил бир гөһәрниң, йешил қашташтәк ялтириған хрустальниң пақиришиға охшатти. 12Шәһәрниң чоң һәм егиз сепили вә он икки дәрвазиси бар еди. Һәр бир дәрвазини бирдин периштә сақлатти. Һәр бир дәрвазиниң үстигә исраилларниң он икки қәбилисидин бириниң исми йезилған еди. 13Шәриқтә үч дәрваза, ғәриптә үч дәрваза, шималда үч дәрваза вә жәнупта үч дәрваза бар еди. 14Шәһәрни қоршап турған сепилниң он икки һул теши бар болуп, уларниң үстигә Қозиниң он икки әлчисиниң исимлири йезилған еди.

15Маңа гәп қилған периштәниң қолида шәһәрни вә шәһәрниң дәрвазилири билән сепилини өлчәйдиған бир алтун өлчигүч бар еди. 16Шәһәр төрт булуңлуқ болуп, узунлуғи билән кәңлиги охшаш еди. Периштә шәһәрни өлчигүч билән өлчиди. Һәр бир тәрипи икки миң икки йүз чақирим кәлди. Узунлуғи, кәңлиги вә егизлиги бир-бириgә тәпму-тән еди. 17Периштә сепилниму өлчиди. Сепилниң қелинлиғи у ишләткән инсанларниң өлчигүчи бойичә атмиш бәш метр кәлди. 18Сепил йешил қашташтин, шәһәр әйнәктәк сүзүк сап алтундин бена қилинған еди. 19Шәһәр сепилиниң һули һәр хил есил ташлар билән

безәлгән еди. Биринчи һул таш йешил қашташ, иккинчиси көк яқут, үчинчиси һеқиқ, төртинчиси зумрәт, [20]бәшинчиси қизил һеқиқ, алтинчиси қизил кварц, йәттинчиси сериқ кварц, сәккизинчиси рәңсиз яқут, тоққузинчиси топаз, онинчиси йешил кварц, он биринчиси сөсүн яқут вә он иккинчиси сөсүн кварц еди. [21]Он икки дәрваза он икки мәрвайит еди, йәни дәрвазиларниң һәр бири бирдин мәрвайиттин ясалған еди. Шәһәрниң ғол йоли әйнәктәк сүзүк сап алтундин еди.

[22]Шәһәрдә һеч қандақ ибадәтхана көрмидим, чүнки һәммигә қадир Пәрвәрдигар Худа вә Қоза шәһәрниң ибадәтханисидур. [23]Шәһәрниң йорутулуши үчүн қуяш яки ай һаҗәтсиз болуп, уни Худаниң парлақ нури йорутуп туриду. Қоза униң чириғи болиду. [24]Дуниядики хәлиқләр шәһәрдики йоруқлуқта яшайду. Дунияниң падишалири шану-шәвкитини у йәргә елип келиду. [25]Шәһәрниң дәрвазилири мәңгү тақалмай күн бойи очуқ туриду, чүнки у йәрдә зади кечә болмайду. [26]Һәр қайси хәлиқләр шану-шәвкитини вә иззитини у йәргә елип келиду. [27]У йәргә һәр қандақ напак нәрсиләр вә жиркиничлик ишларни қилидиған ялғанчи кишиләр кирәлмәйду; пәқәт нами Қозиниң һаятлиқ дәптиридә йезилғанларла кирәләйду.

22 Униңдин кейин перишта маңа Худаниң вә Қозиниң тәхтидин башланған, хрустальдәк сүзүк һаятлиқ сүйи еқиватқан дәрияни көрсәтти. [2]Шәһәрниң ғол йолиниң оттурисида еқиватқан бу дәрияниң икки тәрипидә он икки қетим мевә беридиған, йәни һәр айда мевә беридиған һаятлиқ дәриғи болуп, дәрәқниң йопурмақлири пүткүл хәлиқләргә шипа еди. [3]Лә'нәткә учрайдиған ишлар қалмайду. Худаниң вә Қозиниң тәхти шәһәрниң ичидә болуп, Худаниң хизмәткарлири у йәрдә ибадәт қилиду. [4]Улар Худаниң җамалини көриду, Худаниң нами уларниң пешанилиригә йезилиду. [5]У йәрдә әсла кечә болмайду, нә чирақ нуриға, нә қуяш нуриға һаҗити чүшмәйду. Чүнки Пәрвәрдигар Худа уларниң йоруқлуғи болуп, улар әбәдил-әбәт һөкүм сүриду.

[6]Перишта маңа:

— Бу сөзләр ишәнчлик вә һәқтур. Пәйғәмбәрләрниң роһиға илһам бәргән Пәрвәрдигар Худа йеқин кәлгүсидә йүз бериши муқәррәр болған вақиәләрни Өз хизмәткарлириға көрситиш үчүн, периштәсини әвәтти, — деди.

Әйса Мәсиһниң қайта келиши

7 Әйса Мәсиһ мундақ деди: «Мана, пат йеқинда келимән! Бу китаптики пәйғәмбәрлик сөзләргә әмәл қилғанлар нәқәдәр бәхитлик!»

8 Буларни аңлиғучи вә көргүчи мән Юһаннамән. Бу ишларни аңлиғинимда вә көргинимдә, буларни маңа көрсәткән периштәгә сәждә қилиш үчүн униң айиғиға баш қойдум. 9 Лекин у маңа:

— Һәргиз ундақ қилма! Мән саңа, пәйғәмбәр болған сениң қериндашлириңға һәм бу китаптики сөзләргә әмәл қилғанларға охшаш Худаниң хизмәткаримән. Худағила ибадәт қил! — деди.

10 У маңа йәнә:

— Бу китаптики пәйғәмбәрлик сөзләрни печәтләп мәхпий тутма, чүнки бу ишларниң әмәлгә ашидиған вақти йеқиндур. 11 Яманлиқ қилғучилар яманлиғини қиливәрсун, пәскәшләр пәскәшлигини давамлаштурувәрсун, һәққанийлар һәққанийлиғини давамлаштурувәрсун, Худаға атилип пак болғанлар паклиқта яшавәрсун, — деди.

12 Әйса Мәсиһ мундақ деди: «Мана, пат йеқинда келимән!
Һәр кимниң әмәлиятиға қарап, беридиғинимни Өзәм билән
биллә елип келимән. 13 Баш вә Ахир, Тунҗа вә Ахирқи, Муқәддәм вә Тамам Мән болимән».

14 Һаятлиқ дәриғиниң мевилиридин һөзүрлиниш вә шәһәр дәрвазилиридин кириш һоқуқиға еришиш үчүн тонлирини жуюп тазилиғанлар нәқәдәр бәхитлик! 15 Пәскәшләр, сехиргәрләр, җинсий әхлақсизлиқ қилғучилар, қатиллар, бутпәрәсләр, ялғанчилар вә ялғанчилиқ қилишқа хуштарларниң һәммиси шәһәрниң сиртида қалиду.

16 «Мәнки Әйса Мәсиһ мәсиһийләр җамаәтлиригә бу ишларни йәткүзүш үчүн, периштәмни әвәттим. Давутниң Нотиси һәм Әвлади Мән болимән. Парлақ таң Юлтузи Мән болимән».

17 Муқәддәс Роһ вә тойи болидиған қиз:* «Кәл!» деди. Аңлиғанларниң һәммисиму: «Кәл!» десун. Уссиған кәлсун, халиған киши һаятлиқ сүйидин һәқсиз ичсун.

**17. Бу мәсиһийләр җамаитини көрситиду. 19:7-8гә қараңлар.*

Хатимә

18 Мәнки Юһанна бу китаптики пәйғәмбәрлик сөзләрни аңлиғанларни җиддий агаһландуримәнки: Кимду-ким бу сөзләргә бир нәрсә қошса, Худа униңға бу китапта йезилған балаю-апәтләрни кәлтүриду.
19 Кимду-ким бу пәйғәмбәрлик сөзләр йезилған китаптики бирәр сөзни чиқиривәтсә, Худаму уни бу китапта йезилған һаятлиқ дәриғидин вә муқәддәс шәһәрдин берилидиған үлүшидин мәһрум қилиду.
20 Мана буларға гувалиқ бәргүчи Әйса Мәсиһ мундақ дәйду: «Шундақ, пат йеқинда келимән!»

«Амин! Кәл, я Рәббим Әйса!»

21 Рәббимиз Әйсаниң меһир-шәпқити Худаниң муқәддәс хәлқи билән биллә болғай, амин!

Тәбирләр

Авғустус — миладидин бурунқи 27-жилдин милади 14-жилғичә Рим империясида һөкүмранлиқ қилған император.

Алий кеңәшмә — бу йәһудийларниң әң алий диний, сәясий вә қануний оргини болуп, у баш роһаний, алий роһанийлар, Тәврат устазлири вә ақсақаллардин тәшкил тапқан. Бу кеңәшмә Йерусалимға орунлашқан. Рим империяси дәвридә униң һоқуқи чоң болуп, сот ачатти. Униң җәми 71 әзаси болуп, баш роһаний уларниң рәиси еди. Алий кеңәшминиң әзалири пәрисий вә садуқийлардин ибарәт охшимайдиған диний еқимлардин болғачқа, улар дайим охшимайдиған пикирләрни оттуриға қоятти.

Амин — «Шундақ болсун!» дегән мәнада болуп, Худани мәдһийиләш, дуа қилиш вә бәхит тиләшләрдә ейтилғанларни тәстиқлашни билдүриду.

Асманниң Падишалиғи — «Худаниң Падишалиғиға» қараңлар.

Әлчи — бу Әйса Мәсиһниң алаһидә таллиған он икки шагиртиниң атилиши. Әлчиләр Әйса Мәсиһниң һаятини ениқ билгән, тәлимини аңлиған, мөҗүзилири, чаприс яғачтики өлүми һәм Униң өлүмдин тирилишини өз көзи билән көргән болуп, уларниң вәзиписи буларға гувалиқ бериш билән Хуш Хәвәр тарқитиш вә мәсиһийләр җамаитигә асас селиштур. Кейин он икки шагирттин башқа Павлус, Барнаба, Яқуп вә башқа мәсиһийләрму әлчи дәп аталған (Мәтта 10:1-4; Әлчиләр 1:21-22).

Бабил шәһири — Фират дәриясиниң бойиға орунлашқан шәһәр болуп, униң хәлқи өз даңқини чиқириш үчүн бу шәһәрдә «Асманға тақашқидәк» егиз бир мунара ясашқа башлиған. Бирақ уларниң яман нийитини билгән Худа уларниң тилини қалаймиқанлаштуруветип, у йәрдики адәмләрни дуняниң һәммә йеригә тарқитивәткән (Яритилиш 11:1-9). Кейин бу шәһәр улуқ Бабилон империясиниң пайтәхтигә айланған. Миладидин бурунқи 6-әсирдә Худаниң хәлқи болған йәһудийлар зорлуқ-зомбулуқ билән Бабилонға сүргүн қилинғанлиғи үчүн, Бабил шәһири Худаниң ғәзивигә учрап, дүшмининиң қолида йеңилип вәйран болған. Йеңи келишим дәвридә мәсиһийләр бәзидә Рим шәһирини «Бабил» дәп атиған. Бабил Худаға қаршилишидиған мәдәнийәткә символ қилинған (Вәһийләр 17:5).

Бажғир — миладидин бурунқи 63-жили Рим империяси Исраилни бесивал-

ғандин кейин, исраиллар Рим һөкүмитигә баж төләшкә мәҗбур болған. Бу йәрдики «бажгир» әйни чағда өз хәлқидин баж жиққучи йәһудийларни көрситиду. Бу бажгирлар өз хәлқи тәрипидин гунакарлар дәп һесаплинатти вә камситилатти. Чүнки йәһудийлар бир тәрәптин бу бажгирларниң сахта илаһларға сәждә қилидиған ят милләтләргә хизмәт қилғанлиғиға қаттиқ нәпрәтләнсә, йәнә бир тәрәптин уларниң көп һалларда өз нәпси үчүн бәлгүлимидин артуқ баж жиғивалидиғанлиғиға нарази болатти.

Бәйтләһәм — Йерусалимниң сәккиз километр жәнубиға жайлашқан бир йеза. Бу жайда Давут падиша туғулуп чоң болған. Худди Мика пәйғәмбәр Муқәддәс Китапта алдин-ала ейтқандәк, Қутқазғучи-Мәсиһму мошу йәрдә туғулған.

Гуна — Худаниң қануниға хилап болған, Униң ирадисигә уйғун кәлмәйдиған һәр қандақ сөз-һәрикәт вә ой-пикирләрни көрситиду. Муқәддәс Китапта гунаниң Адәм атиниң Худаға бойсунмиғанлиғидин келип чиққанлиғи баян қилинған (Яритилиш 3-бап). Муқәддәс Китапта йәнә гунаниң пүткүл инсанларни өз илкигә алғанлиғи, шу сәвәптин инсанларниң Худа билән болған мунасивитиниң бузулғанлиғи вә гунаниң инсанларға өлүм жазаси елип келидиғанлиғи тәкитлиниду (Римлиқлар 3:23 вә 6:23).

Давут падиша — миладидин бурунқи 11-әсирниң ахирида Исраилға падиша болған адәм. У һәм чоң падиша, һәм улуқ пәйғәмбәр болуп, Зәбурниң көп қисмини, йәни Худаға беғишлиған нәзмиләрни йезип чиққан.

Давутниң Әвлади — бу Әйса Мәсиһниң йәнә бир атилиши. Худа Давут падишаға келәчәктә униң әвладидин чиқидиған күчлүк Бириниң исраилларниң Падишаси болидиғанлиғи һәм Униң Падишалиғиниң мәңгү давамлишидиғанлиғи һәққидә алдин-ала ейтқан. Шу сәвәптин «Давутниң Әвлади» дегән нам исраил хәлқини дүшмәнлиридин қутулдурушқа келидиған Мәсиһни көрсәткән.

Дәм елиш күни — Худа аләмни яритип болуп, йәттинчи күни дәм алғанлиқтин, бу күнни дәм елиш күни қилип бәкитти. Худа Муса пәйғәмбәр арқилиқ йәһудийларға бу күндә иш қилмай дәм елиш һәққидә әмир қилған (Чиқиш 20:8-11). Әйса Мәсиһниң вақтида Тәврат устазлири «Иш қилма» дегән бу әмиргә толуқ әмәл қилиш үчүн, көп бәлгүлимиләрни түзүп чиққан. Һәзрити

Әйса Тәврат чүширилгәндин кейин қетилған бу түзүмләргә қошулмиған. Йәһудийларниң дәм елиш күни бүгүнки күндики шәнбә болуп, жүмә күни күн патқанда башлинип, шәнбә күни кәчтә ахирлишиду.

Җәбраил — муһим периштәләрниң бири болуп, у чөмүлдүргүчи Йәһия вә һәзрити Әйсаниң туғулуши тоғрисидики хәвәрни йәткүзгән. Җәбраил «Худа қудрәтлик» дегән мәнани билдүриду.

Җин — дайим шәйтанниң хизмитидә болидиған яман роһлардур. Улар һәр қачан Худаға қарши туриду һәм Худа йолида маңғанларға кашила қилиду.

Зәйтун теғи — Йерусалимниң шәрқигә жайлашқан, тәхминән үч километр келидиған тағ тизмисидики бир тағниң исми.

Ибадәтхана — төвәндикидәк тонуштурулиду:

1. Мәркизий ибадәтхана: Йәһудийларниң әң көп жиғилидиған вә әң муһим жайи болуп, бу Йерусалимға жайлашқан. Йәһудийларниң буниңдин башқа нурғун ибадәтханилири болсиму, Худаниң әмри бойичә пәқәт мәркизий ибадәтханидила қурванлиқ қилиш тоғра болатти. Әң дәсләпки мәркизий ибадәтхана миладидин бурунқи 10-әсирниң бешида Сулайман падиша тәрипидин пайтәхт Йерусалимда ясалған болуп, миладидин бурунқи 586-жили бабилонлуқлар тәрипидин гумран қилинған болуп, йәһудийлар Бабилонға сүргүн қилинған. Миладидин бурунқи 536-жили бир қисим йәһудийлар Исраилға қайтип кәлгәндин кейин, ушбу ибадәтханини қайтидин ясашқа башлиған. Миладидин бурунқи 37-жили Һирод хан һөкүмранлиқ тәхтигә олтарғандин кейин, ибадәтханини техиму чоң вә гөзәл қилип ясап чиқип, шу арқилиқ йәһудийларниң қоллишини қолға кәлтүрмәкчи болған. У ибадәтхана шу вақитлардики әң һашамәтлик имарәт һесапланған. Мәркизий ибадәтхана исраиллар Мисирдин чиққанда Худа Муса пәйғәмбәргә ейтқан ибадәт чедириниң нусхисида ясалған болуп, мәркизий ибадәтхана һойлисидики қурванлиқ суписида роһанийлар қурванлиқ көйдүрәтти, муқәддәс жайда роһанийлар исриқ көйдүрәтти, әң муқәддәс жайға баш роһаний жилда бир қетим кирип, гунани кәчүрүм қилалайдиған қурванлиқ қанлирини ататти.

2. Ибадәтхана: Ибадәтхана йәһудийларниң Худаға ибадәт қилидиған жайи болуп, бу йәрдә Тәврат, Зәбур, Пәйғәмбәрләр Язмилири оқулуп,

Худаниң йоли тоғрилиқ тәлим берилəтти һəм балиларниң савати чиқирилатти. Дəсləптə Сулайман падиша тəрипидин ясалған мəркизий ибадəтхана гумран қилинғандин кейин, йəһудийлар əсир болған җайларда бундақ ибадəтханиларни қурған.

Ибраһим — Самниң əвлади, Тəраһниң оғли, Сарəниң йолдиши болуп, Исһақниң атиси болуш билəн йəһудийларниң əҗдади һəм Исмаилниң атиси болуш билəн əрəпləрниң əҗдади болған. Униң əсли исми «Ибрам» болуп, у «улуқ ата» дегən мəнадидур. Униң иккинчи исми, йəни «Ибраһимни» Худа қойған болуп, у «нурғун əвлатларниң атиси» дегən мəнада. Ибраһим алаһидə күчлүк ишəнчи билəн яд етилип кəлгəн (Ибранийлар 11:8-19).

Илияс пəйғəмбəр — Кона келишим дəвридики улуқ пəйғəмбəрləрниң бири. У миладидин бурунқи 9-əсирдə Исраилниң шималий тəрипидə Худаниң сөзлирини йəткүзгəн.

Инсан Оғли — Əйса Мəсиһни көрситидиған бу нам Даниял пəйғəмбəрниң Язмисида көзгə челиқиду. Миладидин бурунқи 6-əсирдə яшиған Даниял пəйғəмбəр ғайибанə аламəт арқилиқ «Инсан Оғли» дегəн затниң Худа алдиға келип, Худадин йəр йүзидики барлиқ əлləр билəн миллəтлəрни башқуруш һоқуқини вə чəксиз улуқлуқни қобул қилғанлиғини көриду. Йəһудийлар арисида бу ғайибанə аламəттə тилға елинған «Инсан Оғли» дегəн уқум кейинки əсирлəрдə Худаниң вədиси бойичə асмандин чүшүп, барлиқ хəлиқləргə һөкүмранлиқ қилидиған Падишаниң намиға айланған.

Исраил — Яқупниң йənə бир исми болуп, бу исимни Худа униңға қойған (Яритилиш 32:28). Яқупниң он икки оғли болуп, бу оғулларниң нурғунлиған əвлатлири болған һəм булар «Исраил қəбилилири» дəп аталған. Шуниңдин тартип, Исраил дегəн бу исим пүткүл исраил миллитиниң нами болуп қалған.

Исһақ — Худа Ибраһимға униң аяли Сарə арқилиқ бəришкə вədə бəргəн оғул болуп, у Рибəқаниң йолдиши, Яқуп вə Əсавниң атисидур. Худа Ибраһимға Исһақ арқилиқ униң əҗдатлирини бəхитлик қилидиғанлиғи һəққидə вədə бəргəн. Исһақ дегəн исим «күлкə» дегəн мəнада.

Йерусалим — муқәддәс шәһәр болуп, әсли исми Салим (течлиқ дегән мәнада). Миладидин бурунқи 11-әсирдә падиша Давут бу шәһәрни егиләп, уни Исраилниң пайтәхти қилған. Падиша Сулайман бу шәһәрдә тунҗа ибадәтханини салдурған. Бу шәһәр миладидин бурунқи 586-жили Бабилон империяси тәрипидин вәйран қилинған вә миладидин бурунқи 537-жилдин башлап қайта ясалған. Худди һәзрити Әйса алдин-ала ейтқандәк, бу шәһәр милади 70-жили Рим қошуни тәрипидин мәркизий ибадәтхана билән қошуп вәйран қилинған.

«Кәпә тикиш» һейти — исраилларниң Худаниң өзлирини Мисирдин елип чиққан вақиттики чедирларда турған күнлирини хатириләш үчүн, кәпидә йәттә күн туруп өткүзидиған һейтидур. Бу һейт һосулларни амбарға жиғидиған күз пәслидә өткүзүлгәчкә, «һосул жиғиш» һейти дәпму аталған.

Келишим — икки тәрәп оттурисида түзүлгән тохтам. Қедимки заманда Худа инсанлар билән келишим түзгәндә, келишимниң инавәтлик болуши үчүн қан аққузулуш керәк еди.

1. Кона келишим: Худаниң Муса пәйғәмбәр арқилиқ исраил хәлқи билән уларниң әркәк малниң қенини аққузуши арқилиқ түзгән келишимидур (Чиқиш 24:3-8). Кона келишим бойичә йәһудийлар Тәврат қануниға толуқ әмәл қилғандила Худаниң вәдә қилған бәхит-саадитигә еришәләтти. Болмиса Худаниң ләнитигә учратти.

2. Йеңи келишим: Худаниң инсанлар билән Әйса Мәсиһниң қурванлиқ қени арқилиқ түзгән келишимидур (Мәтта 26:28). Бу келишим бойичә Худаниң вәдисигә Тәврат қануниға әмәл қилиш арқилиқ әмәс, бәлки ишиниш арқилиқ еришкили болиду. Худа Әйса Мәсиһкә ишәнгүчиләрниң гуналирини кәчүрүп, уларға Муқәддәс Роһ ата қилип, Өз қанунлирини уларниң әқлигә селип, қәлбигә пүтиду (Ибранийлар 8:8-13 вә 9:15).

Келишим сандуғи — ичидә Худаниң исраил хәлқи билән түзгән келишимигә вәкиллик қилған он пәриз йезилған икки таш тахта селинған сандуқ. Бу сандуқни Худаниң әмри билән Муса пәйғәмбәр ясатқан болуп, у яғачтин ясилип, пүтүнләй сап алтундин қапланған һәм ибадәт чедириниң ичидики әң муқәддәс җайға қоюлған (Чиқиш 25:10-22); кейин манна селинған комзәк вә Һарунниң бихлиған һасисиму бу сандуқта сақланди (Ибранийлар 9:4). Бу келишим сандуғи Худаниң исраил хәлқигә бәргән вәдисини уларниң есигә селип, Худаниң улар билән биллә екәнлигигә символ қилинған.

Керуб — периштәгә охшап кетидиған қанатлиқ мәхлуқ (Яритилиш 3:24).

Қәйсәр — Рим империясиниң падишалириниң умумий нами.

Қурванлиқ суписи — қедимки замандики кишиләрниң қурванлиқларни көйдүрүш үчүн топидин яки таштин мәхсус ясиған егизирәк тәкшиликни көрситиду. Ибадәт җайи ясалғанда, униң қурванлиқ суписи яғачтин ясилип, мис билән қапланған (Чиқиш 20:24-25 вә 27:1-8). Қурванлиқ суписиниң үстидә Худаға атап қурванлиқ қилинған малларниң бәлгүлүк әзалири көйдүрүлətти.

Лавийлар — исраилларниң он икки қәбилисиниң бири. Бу қәбилидин болған Һарунниң әвлатлири роһанийлиққа, башқа лавийлар болса ибадәт чедирида мәхсус хизмәт қилишқа тайинлинатти. Исраиллар Мисирдин чиқип, чөлдә яшиған мәзгилдә улар ибадәт чедирида Худаға хизмәт қилатти. Кейин Йерусалимдики мәркизий ибадәтханида Худаниң хизмитидә болди.

Манна — исраиллар Мисирдин чиқип чөлдә қириқ жил яшиғанда Худа уларға ата қилған алаһидә бир хил татлиқ йемәклик. Худа һәр йәттинчи күнидин башқа күнлири әтигәндә пүтүн йәрни непиз қаплиған бу йемәклик билән исраил хәлқини қириқ жил тәминлигән (Чиқиш 16-бап).

Мәсиһ — бу ибранийчә сөз болуп, «яғ сүркәлгән» дегән мәнада. Қедимки Исраилда падишалар тайинланғанда, уларниң Худа тәрипидин талланғанлиғи уларниң бешиға яғ сүркилиш билән билдүрүлətти. Миладидин бир қанчә әсир бурун Худаниң пәйғәмбәрлири Қутқазғучи-Мәсиһниң һаман бир күни келидиғанлиғини һәм Униң мәңгү һөкүмранлиқ қилидиған Падиша болидиғанлиғини алдин-ала ейтқан. Бу Қутқазғучи дәл һәзрити Әйса еди. («Давутниң Әвлади» вә «Инсан Оғлиға» қараңлар.)

Мәсиһийләр җамаити — Әйса Мәсиһниң тени дәпму атилиду. Униңға ишәнгүчиләрниң һәммиси Муқәддәс Роһ тәрипидин Униң тениниң әзалири қилиниду (Коринтлиқларға 1-хәт 12:12-13). Бу кәң мәнада пүтүн җаһандики мәсиһийләр җамаитини көрситиду. Тар мәнада болса, мәйли қәйәрдә болсун, Худаниң сөзи асасиға қурулған йәрлик мәсиһийләрниң уюшмисини көрситиду.

Муқәддәс җай — бу аталғу дәсләптә Муса пәйғәмбәр исраилларни Мисирдин елип чиққанда чөлләрдә селинған ибадәт чедириниң бир қисмини көрсәткән болса, кейин Йерусалимдики мәркизий ибадәтханиниң бир қисмини көрсәткән (Чиқиш 26:33). Бу ибадәтханиниң «Муқәддәс җай» вә «Әң муқәддәс җай» дегән қисимлири бар болуп, улар чоң пәрдә билән бир-биридин айрилған. Баш роһаний жилда бир қетим хәлиқниң вә өзиниң гуналири үчүн аталған қурванлиқ қенини елип киридиған җай «әң муқәддәс җайдур» (Ибранийлар 9:2-8). Роһанийлар исриқданда хуш пурақлиқ исриқларни көйдүрүп, Худаға сәждә қилидиған җай «Муқәддәстур» (Луқа 1:9). У йәрдики үстәлдә Худаға аталған, пәқәт роһанийлар йесә болидиған нанлар болатти.

Муқәддәс Роһ — Худаниң Роһини көрситиду. Кона келишим дәвридә Худа Роһини Өз хизмитидә болуватқан пәйғәмбәрләр, роһанийлар, падишалар вә таллиған башқа адәмлиригила ата қилатти. Йеңи келишим дәвридә болса Худа барлиқ мәсиһийләргә Өз Роһини ата қилиду (Юһанна 14:26; Әфәсликләр 1:13; Коринтлиқларға 1-хәт 12:13).

Муқәддәс хәлиқ — бу Әйса Мәсиһкә ишәнгүчиләрниң бир атилишидур. Муқәддәс Китапта «Муқәддәс» дегән сөз «Худаға толуқ аталған» дегән мәнани билдүриду. Худа таллиғанлириниң Өзигә мәнсүп болуши һәм Өзигә атилиши үчүн, уларни муқәддәс хәлиқ қилди.

Муқәддәс хәлиқниң мираси — Худаниң Өз хәлқигә, йәни пәрзәнтлиригә вәдә қилған кәлгүсидики Падишалиқ, мәңгүлүк һаят, үзүл-кесил қутқузулуш, һәқиқий байлиқ вә бәхит-саадәт қатарлиқларни өз ичигә алиду (Мәтта 25:34; Әфәсликләр 1:18).

Ондин бир үлүш — Муса пәйғәмбәр арқилиқ чүширилгән Тәврат қануниға асасән, Худаниң хәлқиниң кириминиң ондин бири Худаға атилиши керәк еди. Кишиләр жилда бир қетим, бәзидә үч жилда бир қетим өз һосули, чарва маллири вә башқа киримлириниң ондин бир үлүшини бәлгүлимә бойичә роһанийларға вә қалған лавийларға тапшуратти.

Өлүм — Инҗил вә Тәвратта «өлүм» инсанниң һәм тән җәһәттики өлүшини, һәм Худа билән болған мунасивитиниң үзүлүп Худадин жирақлишишини, йәни роһий җәһәттики өлүшини көрситиду (Яритилиш 2:17; Римлиқлар

8:6). Һәммә адәм өлиду вә өлгәндин кейин сораққа тартилиду. Муқәддәс Китапта тилға елинған «иккинчи өлүм», йәни мәңгүлүк өлүм сораққа тартилғандин кейин Худадин мәңгү айрилип, от көлидә җазалинишни көрситиду (Вәһийләр 21:8).

Өлүмдин тирилиш — Әйса Мәсиһниң чапрас яғачқа миқлинип өлгәндин кейин, үчинчи күни тирилиши өлгәнләрниң өлүмдин тирилидиғанлиғиға капаләтлик қилиду (Коринтлиқларға 1-хәт 15:20; Римлиқлар 8:11). У бу дунияға қайта кәлгәндә, өлгән мәсиһийләрниң һәммисини тирилдүриду (Салоникилиқларға 1-хәт 4:16). Уларниң тирилдүрүлгән тени худди Униң тирилдүрүлгән тенидәк чиримайдиған, шан-шәрәплик вә күчлүк тән болиду (Коринтлиқларға 1-хәт 15:42-53). Худаға ишәнмигәнләрму қиямәт күни тирилдүрүлиду, лекин улар Худаниң қаттиқ соти вә җазасиға учрайду (Вәһийләр 20:11-15).

«Өтүп кетиш» һейти — йәттә күн өткүзүлидиған «Петир нан» һейтиниң биринчи күни «Өтүп кетиш» һейти дәпму атилиду. Бу һейтта исраил хәлқи Худаниң өз ата-бовилирини Мисирдики қуллуқтин қутулдуруп, азат қилғанлиғини хатириләтти. Әйни вақитта һәр бир исраил аилиси Худаниң әмри бойичә бирдин қой қурванлиқ қилған еди. Кейинки әвлатларму «Өтүп кетиш» һейтиниң һарпа кечисидә қой боғузлап, Худаниң меһир-шәпқитини мәдһийиләтти. Әйни вақитта Худа исраилларниң Мисирдин тезликтә айрилиши үчүн, уларниң петир нан йейишини буйруған. Худаниң әмри бойичә бу һейтта һәр қандақ бир аилидә йәттә күнгичә петир нан йейиләтти. Шуңа бу һейт «Петир нан» һейти дәпму аталған (Чиқиш 12-бап).

Пәрисий — конилиқни яқлайдиған йәһудий диний еқимдики кишиләр. Улар Тәврат қанунидики әмирләрни вә йәһудий диний устазлириниң у әмирләргә қошқан йүзлигән қаидилирини толуқ орунлашқа тиришқан. Улар шундақ қилсақ, Худа бизниң хәлқимизгә бәхит ата қилиду, дәп ишинәтти.

Периштә — Худаниң хизмитидә болидиған, шундақла Униң хәвәрлирини инсанларға йәткүзидиған роһий мәвҗудаттур.

Понтий Пилатус — римлиқлар тәрипидин Исраилниң җәнубий қисмиға җайлашқан Йәһудийә өлкисини башқурушқа тайинланған һаким. У милади 26-жилдин 36-жилғичә һоқуқ тутқан болуп, вәһшийликтә униң

даңқи һәтта римликлар арисидиму чиққан. Униң һөкүмранлиғиға болған наразилиқлар көп болғачқа, Рим императори уни Римға чақиртип кәткән вә уни башқа йәргә паливәткән. У буниңдин узун өтмәй өлгән.

«Петир нан» һейти — «Өтүп кетиш» һейтиға қараңлар.

Рим империяси — тәхминән миладидин бурунқи 200-жилдин милади 400-жилғичә мөҗүт болған империядур. У Рим шәһирини мәркәз қилған һалда ғәриптә Испанияғичә, җәнупта Мисир вә Африкиниң шималий қисмиғичә, шималда Германия, Франциядин таки Бүйүк Британияғичә, шәриқтә Исраил, Сурийә, Ливан вә һазирқи Түркияғичә болған җайларға һөкүмранлиқ қилған. Рим армиясиниң қаттиқ қоллуғи бу империяниң бирлигини сақлап, униң 600 жил мөҗүт болушида муһим роль ойниған. Гәрчә римликлар латинчә сөзлисиму, империядә умумлашқан тил грекчә болуп, бу тил Хуш Хәвәрниң тарқитилишиға қолайлиқ елип кәлгән. Инҗил мошу тилда йезилған.

Роһаний — Худа билән инсанлар оттурисидики васитичиликкә тайинлинип, өзи вә хәлқи үчүн қурванлиқ қилидиған, дуа-тилавәт қилидиған, шундақла хәлиқниң Худаға бойсунуши үчүн уларға Тәврат қанунини чүшәндүрүп, униңға әмәл қилишқа дәвәт қилидиған адәм. Роһанийлар Худаниң әмри бойичә чоқум лавий қәбилисидин болған Һарунниң (Муса пәйғәмбәрниң акиси) әвлатлиридин таллинатти. Әйса Мәсиһниң заманида роһанийлар баш, алий вә адәттики роһанийлардин дәп үчкә бөлүнгән еди. Уларниң хизмити төвәндикидәк еди:

1. Баш роһаний алий роһанийлар ичидики әң һоқуқлуғи болуп, күндилик алий роһанийлиқ вәзиписини ада қилиштин сирт, жилда бир қетим мәркизий ибадәтханидики әң муқәддәс җайға кирип, һәм өзиниң, һәм хәлиқниң гунайи үчүн қилинған қурванлиқларни Худаға ататти.
2. Алий роһанийлар пүтүн күн ибадәтханида Худаға хизмәт қилатти.
3. Адәттики роһанийлар болса өзлириниң хизмити билән шуғуллинатти. Пәқәт бәлгүлүк қисқа вақитта өзиниң хизмитини ташлап, ибадәтханиға келип Худаға хизмәт қилатти.

Садуқий — йәһудий диний еқимдики кишиләр. Улар байлар вә җәмийәтниң жуқури қатлимидики кишиләргә вәкиллик қилидиғанлар болуп, сәясий мәхсәт үчүн ғәйри диндики һоқуқлуқ римликлар билән биллә

келишип иш қилатти. Садуқийлар пәқәт Муқәддәс Китапниң алдинқи бәш қисмиғила, йәни Муса пәйғәмбәр арқилиқ чүширилгән Тәвратқила етивар берәтти. Улар тирилиш билән қиямәттики соал-сорақ, асман билән дозақ, периштә вә җинларниң бар екәнлигигә ишәнмәтти.

Самарийәлик — Йәһудийә билән Җәлилийә өлкилириниң оттурисидики Самарийә өлкисидә яшайдиған хәлиқниң атилиши. Исраил миладидин бурунқи 930-жили Шималий Исраил вә Йәһудийә дәп иккигә бөлүнгән болуп, Шималий Исраилда яшиған он қәбилиниң чоң бир қисми миладидин бурунқи 722-жили Ассур империяси тәрипидин башқа йәргә йөткиветилгән. Уларниң орниға башқа милләтләр йөткәп келингән. Қалған йәһудийлар йәрлик кишиләр билән той қилип көпийип, шу йәрниң нами билән самарийәлик дәп аталған.

Улар йәһудийларниң диний урпи-адәтлириниң көпини орунлиматти. Шуниң билән бир вақитта Йерусалимда әмәс, Шәкәм шәһириниң йенидики Геризим теғида Худаға ибадәт қилатти (Юһанна 4:20). Йәһудийлар самарийәликләрни сап әмәс, дәп көзгә илмай, улар билән барди-кәлди қилматти, һәтта Йерусалимға барғанда Самарийәни кесип өтмәтти.

Сион — Йерусалимниң бир атилиши болуп, бәзидә «Сион теғи» дәпму тилға елинған. Кейинки дәвирләрдә бу исим асмандики Йерусалим, йәни асманниң өзини көрсәткән (Ибранийлар 12:22).

Сөз — грек тилидики «Логосниң» тәржимиси болуп, «Калам» дәпму атилиду. Әлчи Юһанна баян қилған Хуш Хәвәр вә язған биринчи хетидики «Сөз» дәл Әйса Мәсиһкә қаритилған. Әйса Мәсиһ инсан тенидә бу дунияға кәлгәндә, Өзиниң һаяти вә тәлими арқилиқ Худаниң тәбиити вә ирадисини инсанларға ашкарә қилғачқа, У мошу нам биләнму аталған (Юһанна 1:1-18).

Тәврат — тар мәнада ейтқанда, Тәврат Муса пәйғәмбәр арқилиқ исраил хәлқигә чүширилгән «Аләмниң яритилиши», «Мисирдин чиқиш», «Лавийлар», «Чөлдики санақ» вә «Қанун тәкраридин» ибарәт бәш қисимни өз ичигә алиду. Кәң мәнада ейтқанда, Тәврат, Зәбурдин башқа, Кона келишим дәвридә Муса пәйғәмбәр вә башқилар арқилиқ чүширилгән 38 қисимни өз ичигә алиду. Булар Зәбур билән қошулуп «Кона келишим» дәпму атилиду.

Тәврат қануни — қедимки заманда Худа Муса пәйғәмбәр арқилиқ исраил хәлқигә чүшәргән пәриз вә қаидә-түзүмләрниң умумий атилиши. Улар Тәвратта хатириләнгән болуп, Худаниң Өз хәлқи исраиллар билән болған мунасивитиниң асаси, шундақла исраилларниң күндилик турмушини рәткә салидиған қанун топлими еди.

Тәврат устази — Муқәддәс Китапниң Тәврат, Зәбур вә Пәйғәмбәрләр Язмилирини үгинип, көчирип, хәлиққә тәлим беридиған диний устаз.

Тибериюс — у император Авғустустин кейин, милади 14-жилдин 37-жилғичә һөкүмранлиқ қилған император.

Чөмүлдүрүш — әйни чағда кишиләр гуналирини тонуп, товва қилип, дурус яшаш нийитини көрсәтсә, чөмүлдүргүчи Йәһия уларни суға чөмүлдүргән. Униң мәхсити, уларни Қутқазғучи-Мәсиһниң келишигә тәйярлаш еди. Әйса Мәсиһтин кейин, мәсиһийләр өз гуналириға товва қилип, Униңға ишәнгәнлигини көрситиш үчүн, чөмүлдүрүшни қобул қилған.

Хәтнә қилиш — Худа билән Ибраһим оттурисида түзүлгән келишимниң бәлгүси болуп, бу бәлгү Ибраһим вә униң әвлатлириниң Худаниң Өз хәлқи болғанлиғини билдүриду. Шуниң билән Ибраһим Худаниң әмри бойичә аилисидики әрләрниң һәммисини хәтнә қилдурған (Яритилиш 17-бап). Ибраһим әвлатлириниң өз оғуллирини хәтнә қилиштин ибарәт адәтни давамлаштуруши үчүн, бу әмирни оғуллириға йәткүзгән.

Худа Оғли — ибраний тилида «...ниң оғли» дегән ипадиләш шәкли селиштурулған объектниң алаһидилиги вә тәбиитиниң биридә барлиғини көрситиду, мәсилән «Аманлиқниң оғли», «Тәсәллиниң оғли» вә «Гүлдүрмоминиң оғли». Әйса Мәсиһ «Худа Оғли» дәп аталғанда, бу нам һәргизму җисманий җәһәттики мунасивәтни көрсәтмәйду. Бу нам Әйса Мәсиһтә Худаға хас сүпәтниң можутлуғини көрситиду.

Худаниң Падишалиғи — Асманниң Падишалиғи дәпму атилиду. Йәһудийлар пәйғәмбәрләрниң сөзлиригә асасән, Худа кәлгүсидә Қутқазғучи-Мәсиһни әвәтиш билән падиша Давутниң тәхтини әслигә кәлтүрүп, Өзиниң Падишалиғини қуриду, дәп қариған. Дәрвәқә, Әйса Мәсиһниң бу дунияға биринчи қетим келиши билән Худаниң Падишалиғи намайән болди. Бу

Падишалиқ йәһудийлар ойлиғандәк уларни Рим һөкүмранлиғидин азат қилип, уларниң арисида тиклинидиған бу дуниядики падишалиқ әмәс, бәлки Әйса Мәсиһкә ишәнгүчиләрниң қәлбидә, йәни мәсиһийләр һаятида тиклинидиған Падишалиқтур. Әйса Мәсиһ иккинчи қетим кәлгәндә, пүткүл каинатқа һөкүмранлиқ қилидиған Падишалиқ тиклиниду.

Худаниң Роһи — «Муқәддәс Роһқа» қараңлар.

Һирод — Муқәддәс Китапта «Һирод» исимлиқ төвәндики бәш киши тонуштурулиду.

1. Һирод: «Улуқ Һирод» вә «Йәһудийә падишаси» дәп нам алған бу киши Йәһудийә өлкисиниң қанунлуқ башқурғучиси болған. Униң оғли вә нәврисиму аилә фамилияси бойичә Һирод дәп аталған. У идумейәлик болуп, йәһудий әмәс еди, шуңа у йәһудийлар тәрипидин камситилған. Шундақ болсиму, у йәһудийларни хошал қилиш үчүн, Йерусалимдики мәркизий ибадәтханини қайта ясап, уни әйни вақитта дуния бойичә әң һашамәтлик имарәт қилип қуруп чиққан. У өз орниниң башқилар тәрипидин тартивелинишидин қорқуп, бу орунни егиләвелиш еһтималлиғи болғанларни өлтүрүвәткән (Мәтта 2:1-18). У һәтта өз оғуллиридин үчини шу сәвәп билән өлтүргүзгән. У миладидин бурунқи 4-жили өлгән.

Униң падишалиғи өзидин кейин үчкә бөлүнүп, оғуллиридин Архелас Йәһудийә, Самарийә вә Идом өлкилиригә; Һирод Антипас Җәлилийә билән Перия өлкилиригә; Филип болса Итурия вә Трахонитис өлкилиригә һөкүмранлиқ қилған.

2. Һирод Архелас: У миладидин илгирики 4-жилдин милади 6-жилғичә өз атиси «Улуқ Һиродниң» орниға чиқип, Йәһудийәдә һөкүм сүргән (Мәтта 2:22). Униң һөкүмранлиғи вәһшийликтә һәддидин ашқанлиғи үчүн, у ахирда ағдуруветилгән. Униңдин кейин Йәһудийә Рим империясиниң бир өлкисигә айлинип, Римдики императорлар тайинлиған һакимлар тәрипидин башқурулған.

3. Һирод Антипас: «Улуқ Һиродниң» оғли болуп, у Җәлилийә вә Перияға һөкүмранлиқ қилған. У чөмүлдүргүчи Йәһияниң бешини алдурған һәм Әйса Мәсиһни соал-сорақ қилған (Мәтта 14:1-10; Луқа 23:8-12). У милади 41-жили император Калигула тәрипидин сүргүн қилинған.

4. Һирод Агриппа I: «Улуқ Һиродниң» нәвриси болуп, милади 37-жили Рим императори Калигула униңға Сурийәгә һөкүмранлиқ қилиш һоқуқини бәргән. Һирод хошамәтчилик қиливатқан хәлиқниң өзини

«Худа» дәп ибадәт қилишиға қаршилиқ билдүрмигәнлиги үчүн, қосиғиға курут чүшүп, милади 44-жили өлгән (Әлчиләр 12:21-23).

5. Һирод Агриппа II: Һирод Агриппа I ниң оғли. У Хуш Хәвәргә атисидәк қарши чиқмиған болуп, Павлусниң һәзрити Әйса һәққидики гувалиғини аңлиған (Әлчиләр 26-бап).

Чапрас яғачқа миқлаш — қедимки Рим һөкүмитиниң өлүмгә һөкүм қилинғанларға өлүм жазасини ижра қилиш усуллириниң бири. Алди билән жинайәтчи бир яғачни көтәргән һалда жаза мәйданиға елип келинәтти. Андин ләшкәрләр жинайәтчини у яғачниң үстигә миқлап, яғачни мәйдандики яғачқа қошуш бәлгүси шәклидә бириктүрүп, жинайәтчини егизгә көтирип, есип қоятти. Нәтиҗидә жинайәтчи нәччә күнгичә уссизлиқ вә ағриқ азавини тартип, нәпәс алалмай өләтти. Бәзидә ләшкәрләр жинайәтчиниң путини чақатти. Мошундақ болғанда, жинайәтчиниң нәпәс елиш үчүн өзини үстигирәк көтириши мүмкин болматти. Шундақ қилип, ләшкәрләр униң нәпәс елишини қийинлаштуруш арқилиқ, униң өлүмини тезлитәтти. Пәскәш дәп қаралған жинайәтчиләр, қозғилаңчилар, тутулған қачқунлар вә жинайәт өткүзгән қуллар мошу хил усул билән жазалинатти.

Юнус пәйғәмбәр — миладидин бурунқи 8-әсирдә Исраилда яшиған пәйғәмбәр. У Нинәви шәһиригә берип, у шәһәрдикиләрни Худадин келидиған жазадин агаһландурушқа әвәтилгән. У дәсләптә Худаға бойсунмай, башқа йәргә баридиған кемигә чүшкән. Деңизда қаттиқ боран чиққандин кейин, башқилар униң Худаға бойсунмиғанлиғини аңлап, уни деңизға ташлавәткән. Деңизда йоған бир белиқ уни жутувелип, үч күндин кейин қуруқлуққа яндурувәткән. Андин у Худаниң дәсләпки әмри бойичә Нинәви шәһиригә берип, у йәрдикиләрни товва қилип, яман йолдин қайтишқа чақирған.